

لَا يَمْسُةَ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۖ

قرآن مجید

سنڌي ترجمي سان

زير هدايات

امام جماعت احمديه

حضرت مرزا طاهر احمد خليفۃ المسيح الرابع ايده الله

مترجم
پروفیسر عبدالقادر ڈاہری
و
غوث بخش شیخ

قرآن شریف جي سورتن جي فهرست

شمار	سورت	صفحہ	شمار	سورت	صفحہ
۱	الفاتحة	۱	۲۸	القصص	۶۶۹
۲	البقرة	۲	۲۹	العنكبوت	۶۸۷
۳	آل عمران	۸۱	۳۰	الروم	۷۰۰
۴	النساء	۱۲۴	۳۱	لقمان	۷۱۱
۵	البائدة	۱۶۹	۳۲	السجدة	۷۱۸
۶	الانعام	۲۰۳	۳۳	الاحزاب	۷۲۴
۷	الاعراف	۲۴۲	۳۴	سبا	۷۴۰
۸	الانفال	۲۸۵	۳۵	فاطر	۷۵۳
۹	التوبة	۳۰۲	۳۶	يونس	۷۶۳
۱۰	يونس	۳۳۳	۳۷	الزمر	۷۷۴
۱۱	هود	۳۵۹	۳۸	ص	۷۸۹
۱۲	يوسف	۳۸۷	۳۹	زمر	۸۰۱
۱۳	الرعد	۴۱۳	۴۰	المؤمن	۸۱۶
۱۴	ابراهيم	۴۲۵	۴۱	حم السجدة	۸۳۲
۱۵	الحجر	۴۳۷	۴۲	الشورى	۸۴۳
۱۶	النحل	۴۴۸	۴۳	الزخرف	۸۵۴
۱۷	بني اسرائيل	۴۷۶	۴۴	الدخان	۸۶۷
۱۸	الکہف	۴۹۹	۴۵	الجاثية	۸۷۳
۱۹	مريم	۵۲۳	۴۶	الاحقاف	۸۸۰
۲۰	طہ	۵۳۷	۴۷	محمد	۸۸۹
۲۱	الانبیاء	۵۵۸	۴۸	الفتح	۸۹۷
۲۲	الحج	۵۷۵	۴۹	الحجرات	۹۰۵
۲۳	المومنون	۵۹۱	۵۰	ق	۹۱۰
۲۴	النور	۶۰۶	۵۱	الذاریت	۹۱۶
۲۵	الفرقان	۶۲۱	۵۲	الطور	۹۲۲
۲۶	الشعراء	۶۳۳	۵۳	النجم	۹۲۷
۲۷	القل	۶۵۴	۵۴	القمر	۹۳۳

صفحة	سورة	شمار	صفحة	سورة	شمار
١٠٦٥	البروج	٨٥	٩٣٩	الرحمن	٥٥
١٠٦٨	الطارق	٨٦	٩٤٦	الواقعة	٥٦
١٠٦٩	الاعلى	٨٧	٩٥٣	الحديد	٥٧
١٠٧١	الغاشية	٨٨	٩٦٠	المجادلة	٥٨
١٠٧٣	الفجر	٨٩	٩٦٦	الحشر	٥٩
١٠٧٦	البلد	٩٠	٩٧٢	المتحنة	٦٠
١٠٧٧	الشمس	٩١	٩٧٧	الصف	٦١
١٠٧٩	الليل	٩٢	٩٨٠	الجمعة	٦٢
١٠٨١	الضحى	٩٣	٩٨٣	المنافقون	٦٣
١٠٨٢	الانشراح	٩٤	٩٨٦	التغابن	٦٤
١٠٨٣	التين	٩٥	٩٩٠	الطلاق	٦٥
١٠٨٤	العلق	٩٦	٩٩٣	التحریم	٦٦
١٠٨٦	القدر	٩٧	٩٩٨	الملك	٦٧
١٠٨٧	البينة	٩٨	١٠٠٣	القلم	٦٨
١٠٨٨	الزلزال	٩٩	١٠٠٨	الحاقة	٦٩
١٠٨٩	العاديات	١٠٠	١٠١٣	المعارج	٧٠
١٠٩٠	القارعة	١٠١	١٠١٧	نوح	٧١
١٠٩١	التكاثر	١٠٢	١٠٢١	الجن	٧٢
١٠٩٢	العصر	١٠٣	١٠٢٥	المزمل	٧٣
١٠٩٣	الهمزة	١٠٤	١٠٢٨	المدثر	٧٤
١٠٩٤	الفيل	١٠٥	١٠٣٣	القيمة	٧٥
١٠٩٥	قريش	١٠٦	١٠٣٧	الدهر	٧٦
١٠٩٥	الماعون	١٠٧	١٠٣٩	المرسلات	٧٧
١٠٩٦	الكوثر	١٠٨	١٠٤٥	النبأ	٧٨
١٠٩٧	الكافرون	١٠٩	١٠٤٩	الزمت	٧٩
١٠٩٧	النصر	١١٠	١٠٥٣	عبس	٨٠
١٠٩٨	الهم	١١١	١٠٥٦	التكوير	٨١
١٠٩٩	الاخلاص	١١٢	١٠٥٨	الانفطار	٨٢
١٠٩٩	الفلق	١١٣	١٠٦٠	التطيف	٨٣
١١٠٠	الناس	١١٤	١٠٦٣	الانشقاق	٨٤

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ سَبْعُ آيَاتٍ

سورت فاتحه - هيء سورت مكّي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ست آيتون آهن.

١- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد كرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
٢- هر (قسم جي) تعريف جو الله ئي مستحق آهي (جو) سڀني جهانن جو پالڻهار (آهي).	الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②
٣- بيحد ڪرم ڪرڻ وارو بار بار رحم ڪرڻ وارو.	الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③
٤- (ء) جزا سزا جي وقت جو مالڪ آهي.	مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ④
٥- (اي خدا!) اسان تنهنجي ئي عبادت ڪريون ٿا ؛ توکان ئي مدد گهرون ٿا.	إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ⑤
٦- اسانکي سڌي رستي تي هلا.	اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥
٧- انهن ماڻهن جي راهه تي جن تي تو انعام ڪيو آهي، جن تي نه ته (بعد ۾ تنهنجو) غضب نازل ٿيو (آهي) ؛ نه آهي (آخر ۾) گمراهه (ٿي ويا) آهن.	صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

سورت بقره - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون به سئو ستاسي
آيتون آهن ؛ چاليهه ركوع آهن.

١. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
كرم ڪرڻ وارو (ه) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

٢. مان الله سڀني کان وڌيڪ چاڻڻ وارو
آهيان.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

الْمَآءُ ②

٣. هيءَ ني ڪامل ڪتاب آهي هن (ڳالهه)
۾ ڪو به شڪ نه آهي (ته) متقين کي
هدايت ڏيندڙ آهي.

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ③

٤. جيڪي غيب تي ايمان آڻين ٿا ؛ نماز کي
قائم ڪن ٿا ؛ جيڪي (ڪجهه) اسان انهن
کي ڏنو آهي انهيءَ مان خرچ ڪندا رهن ٿا.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ④

٥. ؛ جيڪو توتي نازل ڪيو ويو آهي يا
جيڪو توکان پهرين نازل ڪيو ويو هو انهيءَ
تي ايمان آڻين ٿا ؛ آئيندي ٿيڻ وارين
(واعدو ڪيل ڳالهين) تي (به) يقين رکن
ٿا.

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن
قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ⑤

٦. اهي ماڻهو (يقينن) انهيءَ هدايت تي
(قائم) آهن جيڪا انهن جي رب جي طرفان
(آئي) آهي ؛ اهي ني ماڻهو ڪامياب ٿيڻ
وارا آهن.

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُقْلِقُونَ ⑥

٧. اهڙا ماڻهو جن ڪفر ڪيو آهي (ه) تنهن
جو انهن کي ڊيچارڻ يا نه ڊيچارڻ انهن لاءِ
هڪ جهڙو (اثر پيدا ڪندڙ) آهي (جيستائين
هو انهيءَ حالت کي نه بدلائيندا) ايمان نه

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذَرْتَهُمْ أَمْ
لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ⑦

آئیندا.

۸. الله انهن جي دليٰن تي ۽ انهن جي ڪنن تي
مهر هڻي ڇڏي آهي ۽ انهن جي اکين تي پردو
(ڇڙهيل) آهي ۽ انهن لاءِ هڪ وڏو عذاب
(لڪيل) آهي.

۹. ۽ ڪي اهڙا ماڻهو به آهن جيڪي چون ٿا
ته اسان الله تي ۽ اچڻ واري ڏينهن تي ايمان
رکون ٿا پر اهي هرگز ايمان نٿا رکن.

۱۰. اهي الله کي ۽ انهن ماڻهن کي جن ايمان
آندو آهي ڏوڪو ڏيڻ چاهين ٿا پر (حقيقت ۾)
اهي پنهنجي پاڻ کانسواءِ ڪنهن کي ڏوڪو
نٿا ڏين ۽ اهي سمجهن نٿا.

۱۱. انهن جي دليٰن ۾ هڪ بيماري هڻي پوءِ
الله انهنجي بيماريءَ کي (اجا به) ڊگهو
ڪري ڇڏيو ۽ انهن کي هڪ دردناڪ عذاب
ملندو رهيو ڇو ته اهي ڪوڙ ڳالهائيندا
هئا.

۱۲. ۽ جڏهن انهن کي چئجي ٿو (ته) زمين
تي فساد نه ڪيو ته چون ٿا اسان ته صرف
اصلاح ڪرڻ وارا آهيون.

۱۳. (ڪن کولي) ٻڌو! يقينن اهي ماڻهو
فسادي آهن پر اهي (هن حقيقت کي) نٿا
سمجهن.

۱۴. ۽ جڏهن انهن کي چئجي ٿو ته (اهڙيءَ
طرح) ايمان آڻيو جهڙيءَ طرح (ٻين) ماڻهن
ايمان آندو آهي ته چون ٿا ته ڇا اسان اهڙيءَ
طرح ايمان آڻيون جهڙيءَ طرح بيوقوف
(ماڻهن) ايمان آندو آهي. ياد رکڻ! (اهي)
ڪوڙ ٿا ڳالهائين (اهي خود ئي بيوقوف آهن
پر (هن ڳالهه کي) نٿا سمجهن.

خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ
أَبْصَارِهِمْ غَشَاوَةً وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ۝

يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ
إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ۝

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ بَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ۝

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا
نَحْنُ مُصْلِحُونَ ۝

إِنَّمَا أَنَّهُمُ الْفَاسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ۝

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ
كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ۖ إِنَّمَا أَنَّهُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن
لَّا يَعْلَمُونَ ۝

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا إِلَى شَئِطَانِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُتَّبِعُونَ ⑩

اللَّهُ يَسْتَفْزِي بِهِمْ وَيَبْدُئُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ⑪

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهَدْيِ فَمَا رَجِعَتِ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ⑫

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمٍ لَّا يَبْصُرُونَ ⑬

صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ⑭

أَوْ كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمٌ وَرَعْدٌ وَنَارٌ يَمْسُكُونَ أَصَابَهُمْ فِي أَزْدَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذِرُ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ⑮

۱۵۔ ۽ اهي جڏهن انهن ماڻهن سان ملن ٿا جن ايمان آندو آهي ته چون ٿا اسان ته (انهيءَ رسول کي) مڃون ٿا ۽ جڏهن وري پنهنجي (سردارن) سان عليحدگيءَ ۾ ملن ٿا ته چون ٿا اسان يقينن اوهان سان آهيون اسان ته رڳو (انهن مومن سان) مذاق پئي ڪئي. ۱۶۔ الله انهن کي (انهن جي) چٽر جي سزا ڏيندو ۽ انهن کي سندن سرڪشين ۾ گمراهه ڇڏي ڏيندو.

۱۷۔ هي اهي ماڻهو آهن جن هدايت کي ڇڏي گمراهي اختيار ڪئي، جنهن جو نتيجو اهو ٿيو جو نه ته انهن کي دنياوي فائدو پهتو ۽ نه انهن کي هدايت ملي.

۱۸۔ انهن جي حالت اهڙي شخص جي حالت جهڙي آهي جنهن باهه ٻاري پوءِ جڏهن انهيءَ (باهه) انجي ڇوڌاري (واري علائقي) کي روشن ڪيو ته الله انجي روشني کسي ورتي ۽ هن انهن کي (ڪيترن قسمن جي) اونداهين ۾ (اهڙي حالت ۾) ڇڏي ڏنو (جو) اهي (ڪابه چوڻڪاري جي راهه) نٿا ڏسن.

۱۹۔ اهي ٻوڙا آهن، گونگا آهن، انڌا آهن پوءِ اهي واپس نه موٽندا.

۲۰۔ يا (انهن جو حال) انهيءَ برسات جهڙو آهي جيڪا (نپ اونداهي) جهڙ مان (وسندي) هجي (اهڙي بارش) جنهن سان (ڪيترن قسمن جون) اونداهيون ڳوڙ ۽ ڪنوڻ هوندي آهي. اهي موت جي ڊپ کان ڪڙڪاڻ سبب ڪنن ۾ پنهنجيون آڱريون وجهن ٿا جيتوڻيڪ الله سڀني ڪافرن کي

تباہہ ڪرڻ وارو آهي.

٢١. جلدي ڪنڻ انهن جو نور ڇڻ ڪري
چڙي، جڏهن به اها مٿن چمڪاڻ ٿي ڪري
ته اهي انجي (روشنيءَ) ۾ هلڻ لڳن ٿا ؛
جڏهن انهن تي اوندھه ڪري ٿي ته بيهي
رهڻ ٿا ؛ جيڪڏهن الله چاهي ها ته يقين
انهن جي ٻڌڻ ؛ انهن جي نظر ختم ڪري
چڙي ها. يقين الله هر (انهيءَ) امر تي
(جنهنجو هو ارادو ڪري ٿو) پوري طرح
قدرت رکي ٿو.

٢٢. اي انسانو ! پنهنجن جي (انهيءَ) رب جي
عبادت ڪريو جنهن توهان کي (به) ؛ انهن
کي (به) جيڪي توهان کان پهرين گذري
ويا آهن پيدا ڪيو آهي ته (هر قسم جي
مصيبت کان) بچو.

٢٣. (اهڙي آهي) جنهن توهان لاءِ زمين کي
بطور فرش ؛ آسمان کي ڇت طور بنايو آهي
؛ ڪڪرن مان پاڻي لائو آهي پوءِ انهيءَ
(پاڻيءَ) جي ذريعي ميون جهڙو رزق اوهان
لاءِ پيدا ڪيو آهي پوءِ توهان ڄاڻي پجهي
الله جا مٿ ٿاڻي نه بنايو.

٢٤. ؛ جيڪڏهن توهان هن (ڪلام) جي
سببان جيڪو اسان پنهنجي بانهي تي نازل
ڪيو آهي ڪنهن به (قسم جي) شڪ ۾
(مبتلا ٿي ويا) آهيو ته جيڪڏهن توهان
سچا آهيو ته انهيءَ جهڙي هڪ سورت اتي
ڏيکارو ؛ پنهنجي غير الله مددگارن کي
(به) پنهنجي مدد لاءِ سڏيو.

٢٥. ؛ جيڪڏهن توهان ائين نه ڪيو ؛ توهان
هرگز (ائين) نه ڪري سگهندو ته انهيءَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا زِينَتَكُمْ كُلُّمَا أَصَلْتُمْ خُذُوا
فِيهِ وَإِذَا أَطْلَمْتُمْ عَلَيْهِمْ قُلُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ
بِهِمْ وَابْصَارُهُمْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ٢١

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٢٢

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً
وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ
رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ٢٣

وَأِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا
بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٢٤

إِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا

النَّاسُ وَالْجِبَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ۝

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ ۖ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

باهه کان بچو جنهن جو ٻل ماڻهو ۽ پٿر آهن. اها ڪافرن لاءِ تيار ڪئي ويئي آهي. ۲۶. ۽ تون انهن ماڻهن کي خوش خبري ٻڌاءِ جن ايمان آندو آهي ۽ نيڪ عمل ڪيا آهن انهن لاءِ اهڙا باغ آهن جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. جڏهن به انهن (باغن) جي ميوو مان ڪجهه رزق انهن کي ڏنو ويندو ته اهي چوندا (ته) هيءَ ته اهوئي (رزق) آهي جو اسان کي هن کان پهرين ڏنو ويو هو. ۽ انهن وٽ اهو (رزق) ملندڙ جلندڙ آندو ويندو ۽ انهن لاءِ انهن (باغن) ۾ پاڪ جوڙا هوندا ۽ اهي انهن (باغن) ۾ هميشه رهندا.

۲۷. الله ڪڏهن به ڪنهن ڳالهه ڪرڻ ۾ نٿو رڪجي ڪنهن اها مڃر جي برابر هجي يا ان کان (به) وڌيڪ هجي. پوءِ جيڪي ماڻهو ايمان آڻين ٿا اهي (ته) ڄاڻن ٿا ته اها الله جي طرفان بلڪل حق (ڳالهه) آهي ۽ جيڪي ماڻهو ڪافر آهن اهي چون ٿا ته (آخر) الله کي انهيءَ ڳالهه بيان ڪرڻ جي منشا ڪهڙي آهي؟ (اصل ڳالهه هيءَ آهي ته) هو گهڻن (ماڻهن) کي انهيءَ (قرآن) جي وسيلي گمراهه ۾ قرار ڏئي ۽ گهڻن (ماڻهن) کي انهيءَ (قرآن) جي وسيلي هدايت ۾ قرار ڏئي ۽ انهيءَ جي ذريعي سان نافرمانن کانسواءِ ڪنهن کي به گمراهه قرار نٿو ڏئي.

۲۸. جيڪي الله جي عهد کي پڪي ڪرڻ بعد ٽوڙين ٿا ۽ اها شيءِ جنهن کي الله ڳنڍڻ جو حڪم ڏنو آهي ڇڏن ٿا ۽ زمين تي فساد ڪن ٿا اهي ئي ماڻهو نقصان پائڻ وارا آهن.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعْضُهُمْ فَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ۝

الَّذِينَ يَبْعُثُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَ يَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمَيِّتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٩﴾

۲۹. (اي انسانو!) توهان ڪهڙيءَ طرح الله (جي ڳالهين) جو انڪار ڪيو ٿا؟ جيتوڻيڪ توهان بي جان هئا پوءِ هن اوهانکي ساهوارو ٺاهيو پوءِ (هڪ ڏينهن ايندو جو) هو توهانکي ماريندو ۽ وري توهان کي زندهه ڪندو ان کانپوءِ توهانکي ان ڏانهن واپس ڪيو ويندو.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ جِيعَاتٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٠﴾

۳۰. اهو (خدا) اهو ئي (تہ) آهي جنهن انهن سڀني شين کي جي زمين ۾ آهن توهانجي (فائدي لاءِ) پيدا ڪيو پوءِ هو آسمانن جي طرف متوجہ ٿيو ۽ انهن کي مڪمل طرح ٺاهيائين ست آسمان ۽ هو هر هڪ ڳالهه (جي اصل حقيقت) کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾

۳۱. ۽ (اي انسان! تون انهيءَ وقت کي ياد ڪر) جڏهن تنهنجي رب ملائڪن کي چيو تہ مان زمين ۾ هڪ خليفو بنائڻ وارو آهيان (انهيءَ تي) انهن چيو تہ ڇا تون انهيءَ ۾ (اهڙا شخص بہ) پيدا ڪندين جيڪي انهيءَ ۾ فساد پيدا ڪندا ۽ رت وهائيندا ۽ اسين (تہ) اهي آهيون جيڪي تنهن جي حمد سان گڏوگڏ (تنهنجي تسبيح بہ) ڪيون ٿا ۽ تو ۾ سڀني وڏاين جي هٿن جو اقرار ڪريون ٿا (انهيءَ تي الله) فرمايو يقينن مان اهو ڪي ڄاڻان ٿو جو توهان نٿا ڄاڻو.

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِينَ ﴿٣٢﴾

۳۲. ۽ (الله) آدم کي سڀ نالا سيڪاريا پوءِ (جن جا اهي نالا هئا) انهن کي ملائڪن جي سامهون پيش ڪري فرمايو تہ جيڪڏهن اوهان درست ڳالهه چئي رهيا آهيو تہ توهان مونکي انهن جا نالا ٻڌايو.

قَالُوا سُبْحَنَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٣﴾

٣٣. انهن چيو ته تون بي عيب آهين جو
(ڪجهه) تو اسان کي سيکاريو آهي انهيءَ
کان سواءِ اسان کي ڪنهن به قسم جو علم
ڪونهي. يقينن تون ئي ڪامل علم وارو (هر
قول ۽ فعل ۾) حڪمت کي مد نظر رکڻ وارو
آهين.

قَالَ يَا آدَمُ أَنْصِتْ لَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ
قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٤﴾

٣٤. (انهيءَ تي الله) فرمايو. اي آدم ! انهن
فرشتن کي انهن جا نالا ٻڌاءِ پوءِ جڏهن
انهيءَ (يعني آدم) انهن کي انهن جا نالا
ٻڌايا (ته) فرمايائين ڇا مون توهان کي نه
چيو هو ته يقينن مان آسمانن ۽ زمين جي
ڳجهين ڳالهين کي ڄاڻاڻو ۽ مان (انکي به)
ڄاڻان ٿو جيڪي توهان ظاهر ڪريو ٿا ۽
(انکي به) جو توهان لڪايو ٿا.

وَلَمَّا قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٥﴾

٣٥. (انهيءَ وقت کي به ياد ڪريو)
جڏهن اسان فرشتن کي چيو ته آدم جي
فرمانبرداري ڪيو. انهيءَ تي انهن ته
فرمانبرداري ڪئي پر ابليس (نه ڪئي هن)
انڪار ڪيو ۽ تكبر ڪيو ۽ هو (پهرينءَ
ئي) ڪافرن مان هو.

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا
رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا
 مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٦﴾

٣٦. ۽ اسان (آدم کي) چيو (ته) اي آدم !
تون ۽ تنهنجي زال جنت ۾ رهو ۽ انهيءَ مان
جتان وٺيو آزاديءَ سان کائو پر انهيءَ (يعني
فلائي) وٺ کي ويجهو نه وڃجو. نه ته
توهان ظالمن مان ٿي پوندو.

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ
وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي
الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٧﴾

٣٧. (انهيءَ کانپوءِ هينئن ٿيو ته) شيطان
انهيءَ (وٺ) جي ذريعي انهن (ٻنهي) کي
(انهن جي رتبي کان) هنائي ڇڏيو ۽ (اهڙيءَ
طرح) انهي انهن کي انهيءَ (حالت) کان
جنهن ۾ هو هئا ڪڍي ڇڏيو ۽ اسان (انهن

ڪي) چيو (ته هتان) نڪري وڃو، توهان مان
ڪي ڪن جا دشمن آهن ۽ (ياد رکڻ ته)
توهان لاءِ هڪ (مقرر ٿيل) مدت تائين انهيءَ
زمين ۾ جاءِ رهائش معيشت جو سامان
(مقدر) آهي.

٣٨. انهيءَ کانپوءِ آدم پنهنجي رب کان
ڪجهه (دعائون جا) ڪلما سکيا ۽ انهن
جي مطابق دعا گهري ته هو ان ڏانهن
(وري فضل سان) متوجه ٿيو يقيناً اهو ئي
(ٻانهن جي مصيبت وقت) تمام گهڻو ڏيان
ڏيڻ وارو ۽ باز بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

٣٩. (تڏهن) اسان چيو (وڃو) سڀني هن مان
نڪري وڃو ۽ (ياد رکڻ ته) جيڪڏهن ٻيهر
ڪڏهن توهان وٽ منهنجي طرفان ڪا هدايت
اچي ته جيڪي مائٽو منهنجي هدايت جي
پيروي ڪندا انهن کي نه ڪڏهن (آئنده جو)
خوف ٿيندو ۽ نه هو گذريل ڪوتاهيءَ تي
غمگين ٿيندا.

٤٠. ۽ جيڪي (مائٽو) ڪفر ڪندا ۽ اسانجي
آيتن کي ڪوڙو ڪندا آهي (ضرور) دوزخ (۾)
پوڻ) وارا آهن اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا
ايندا.

٤١. اي بني اسرائيل! منهنجي انهيءَ احسان
کي ياد ڪيو جيڪو مان توهان تي ڪري
چڪو آهيان ۽ توهان مون (سان جيڪو) عهد
(ڪيو هو انهيءَ) کي پورو ڪيو تڏهن مان
اهو عهد پورو ڪندس جو مون توهان سان
ڪيو هو ۽ مون کان (ٿي) (ڊڄو) وري (مان
چوان ٿو ته) مون کان (ٿي) ڊڄو.

٤٢. ۽ هن (ڪلام) تي ايمان آڻيو جيڪو

فَلَمَّا أَدْمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَةٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ③٨

فَلَمَّا أَهْطَوْا مِنْهَا جَبِينًا فَأَمَّا يُاتِيَنَّكُمْ مِّنِّي
هُدًى فَمَن يَتَّبِعْ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ③٩

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ④٠

يَا بَنِي إِسْرَءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ
عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أَوْفٍ بِعَهْدِكُمْ وَإِنِّي
فَارْهَبُونَ ④١

وَأَمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا

أَوَّلَ كَافِرٍ يَلِيَّ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِنِّي
فَآتِفٌ بِكُمْ ۝٢٧

مون (هائي) لائو آهي (ء) جيڪو هن
(ڪلام) کي جو توهانوت آهي سڄو ڪرڻ
وارو آهي ؛ توهان انهيءَ جا (سڀ کان)
پهرين منڪر نه بنجو ؛ منهن جي آيتن جي
عيوض ٿورڙي قيمت نه وٺو ؛ مون کان
(ئي) ڊڄو، وري (به مان چوانٿو ته) مون
کان (ئي) ڊڄو.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنتُمْ
تَعْلَمُونَ ۝٢٨

٤٣. ؛ ڄاڻي ٻجهي حق کي باطل سان نه
ملايو ؛ نه حق کي (ڄاڻي ٻجهي) لڪايو.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ
الرَّكَعِينَ ۝٢٩

٤٤. ؛ نماز کي قائم ڪيو ؛ زڪوات ڏيو ؛
خدا جي خاص عبادت ڪرڻ وارن سان ملي
خدا جي خاص عبادت ڪيو.

اتَّكُمُوهُ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنتُمْ
تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝٣٠

٤٥. ڇا توهان (بين) ماڻهن کي (ته) نيڪي
(ڪرڻ) لاءِ چئو ٿا ؛ پنهن جي پاڻ کي
وساري ٿا ڇڏيو؟ جيتوڻيڪ توهان ڪتاب
(يعني تورات) پڙهو ٿا ڇا پوءِ (به) توهان
عقل کان ڪم نٿا وٺو.

وَأَسْتَعِينُوا بِالْصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى
الْخَاشِعِينَ ۝٣١

٤٦. ؛ صبر ؛ دعا سان (الله کان) مدد گهرو
؛ بي شڪ خاڪساري اختيار ڪرڻ وارن کان
سواءِ (بين لاءِ) هي (امر) مشڪل آهي.

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ اللَّهَ مُلْقُوا رَبَّهُمْ وَاللَّهُ إِلَهُ
رَجْعُونَ ۝٣٢

٤٧. (اهي خاڪسار) جيڪي (انهيءَ ڳالهه
تي) يقين رکن ٿا ته اهي پنهنجي رب سان
ملي وارا آهن. ؛ انهيءَ ڳالهه تي به ته اهي
هن ڏانهن موٽي وڃن وارا آهن.

يُنَبِّئُ إِسْرَءِيلَ أَذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ
وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ۝٣٣

٤٨. اي بني اسرائيل ! ياد ڪيو منهن جي
انهيءَ احسان کي جيڪو مان توهان تي ڪري
چڪو آهيان (ء) (انهيءَ احسان کي به) جو
مون توهان کي سڀني جهانن تي فضليت ڏني
هئي.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٥٩﴾

۴۹. ؛ انهيءَ ڏينهن کان ڊڄو جو (جنهن ڏينهن) ڪوبه شخص ڪنهن ٻئي شخص جو جاءِ نشين نه بڻجي سگهندو ؛ نه انهيءَ جي طرف کان ڪابه سفارش منظور ڪئي ويندي ؛ نه انهيءَ کان (ڪنهن به قسم جو) عيوض قبول ڪيو ويندو ؛ نه انهن جي مدد ڪئي ويندي.

وَإِذْ جَعَلْنَا مِنَ الْآلِ فِي دُرْعَةٍ مُّسَوَّمَةٍ سَوَاءٌ الْعَذَابِ يُذَيِّعُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَمَا يَسْتَجِيبُونَ نَسَاءَهُمْ فِي ذَلِكَ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦٠﴾

۵۰. ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان توهان کي فرعون جي قوم کان اهڙيءَ حالت ۾ چونڪارو ڏنو جو اها توهان کي بدترين عذاب ڏيئي رهي هئي. توهانجي ٻارن کي قتل ڪري ڇڏندي هئي ؛ توهانجي زالن کي زندهه رکندي هئي ؛ توهان جي رب جي طرفان انهيءَ (ڳالهه) ۾ (توهان لاءِ) هڪ وڏي آزمائش هئي.

وَإِذْ فَرَقْنَا بَيْنَكُمُ الْبَحْرَ فَأَجْجَيْتَكُم مِّنْهُ وَغَرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٦١﴾

۵۱. ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان توهان لاءِ سمنڊ کي چيريو ؛ پوءِ اسان توهان کي چونڪارو ڏنو ؛ توهانجي اکين جي سامهون فرعون جي قوم کي ٻوڙي ڇڏيو.

وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٦٢﴾

۵۲. ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان موسيٰ سان چاليهن راتين جو واعدو ڪيو. پوءِ توهان انهيءَ جي (وجھن) کانپوءِ ظالم بڻجي گابي کي (معبود) بنايو.

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦٣﴾

۵۳. پوءِ اسان ان بعد (به) توهان کي معاف ڪري ڇڏيو انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر گذار بڻجو.

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

۵۴. ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان موسيٰ کي ڪتاب (يعني تورات) ؛ فرقان (يعني معجزا) ڏنا ته توهان هدايت حاصل ڪيو.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ
بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَى بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ
ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِيكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ
التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ٥٥

۵۵- ۽ (انهيء وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته اي منهن جي
قوم (جا ماڻهو) توهان گلابي کي (معبود)
بنائي يقين پنهنجي جان تي ظلم ڪيو آهي،
تنهنڪري توهان پنهنجي پيدا ڪرڻ واري
ڏانهن جهڪو ۽ هر ڪو شخص پنهنجي پاڻ
کي قتل ڪري ڇڏي. هي ڳالهه توهانجي
پيدا ڪندڙ وٽ توهان جي حق ۾ تمام سٺي
آهي. (جڏهن توهان ائين ڪيو) تڏهن انهيءَ
توهان ڏانهن فضل سان وري ڌيان ڏنو. اهو
يقين (پنهنجي جانن ڏانهن) گهڻو ڌيان
ڏيڻ وارو بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَإِذْ قُلْتُمْ يَبُوسَى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَرَى اللَّهَ فَمَضَى
فَأَخَذَتْكُمُ الصُّعُفَةُ وَأَنْتُمْ تُنظَرُونَ ٥٦

۵۶- ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
توهان چيو هو ته اي موسيٰ! اسين تنهنجي
ڳالهه هرگز نه مڃينداسين جيستائين اسان
الله کي آمهون سامهون نه ڏسون، انهيءَ تي
توهان کي هڪ ماريندڙ عذاب اچي پڪڙيو ۽
توهان (پنهنجي اکين سان پنهنجي ڪٺي جي
پڇاڙي) ڏسي رهيا هئا.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٥٧

۵۷- پوءِ اسان توهانجي تباهيءَ کانپوءِ
توهانکي انهيءَ لاءِ اُتاريو ته توهان شڪر
گذار بڻجو.

وَقَالُوا عَلَيْنَا الْعِقَامُ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَ
السَّلْوى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَ
لَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ٥٨

۵۸- ۽ اسان توهانجي مٿان ڪڪرن جي چانو
ڪئي ۽ توهانجي لاءِ من وسلوي لانا ۽
چيوسين ته انهن پاڪ شين مان جيڪي
اسان توهان کي ڏنيون آهن کائو. ۽ انهن
(نافرماني ڪري) اسان جو نقصان نه ڪيو
بلڪ اهي پنهنجو ئي نقصان ڪري رهيا هئا.

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَمَلَأُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ

۵۹- ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
اسان چيو هو ته انهيءَ ڳوٺ ۾ داخل ٿي وڃو

رَعَدًا وَأَذَلُّوا النَّبَأَ بُجْدًا وَقَوْلًا حِطَّةً نَعْفُكُمْ
خَطِيئَتَكُمْ وَسَنَزِيدُ الْحَسَنِينَ ۝۹

۹. انهيء مان جتان وٿيو. آزاديء سان کائو ۽
(انهيءَ جي) دروازي ۾ پوري فرمانبرداري
ڪندي داخل ٿيو ۽ چوندا وڃو. (ته اسان)
بار هلڪي ڪرڻ جي التجا (ڪيون ٿا،
تڏهن) اسان توهانجي گناهن کي بلڪل معاف
ڪري ڇڏينداسين ۽ اسان محسنن کي ضرور
وڌائينداسين.

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ
فَأَنزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا
كَانُوا يَفْسُقُونَ ۝۱۰

۱۰. پوءِ (انهن جي شرارت ڏسو ته) ظالمن
انجي ڳالهه جي خلاف جيڪا انهن کي چئي
وئي هئي هڪ ٻي ڳالهه بدلائي (چون شروع
ڪري) ڏني جنهن تي اسان انهن مانهن تي
جن ظلم ڪيو هو انهن جي نافرمان هئڻ سبب
آسمان مان هڪ عذاب نازل ڪيو.

وَإِذْ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ نَبْعًا قَالَ
عَلِمْتُ كُلُّ أُتَايَ مَقَرِّبَهُمْ كَلْبًا وَسُرُبَاتٍ رَّزَقٍ
اللَّهُ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۝۱۱

۱۱. (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
موسيٰ پنهنجن جي قوم لاءِ پاڻي گهريو ته
اسان (انهيءَ کي) چيو ته پنهنجي لٽ فلائي
پٿر تي هڻ. انهيءَ ڪري ان مان بارنهن
چشما ڦٽي پيا (۽) هر هڪ ٺولي پنهنجي
گهاٽ کي سڃاتو (تڏهن انهن کي چيو ويو
ته) الله جي رزق مان کائو ۽ پيو ۽ فسادي
بنجي زمين ۾ خرابي پيدا نه ڪيو.

وَإِذْ قُلْتُمْ لِمُوسَىٰ لَنْ نَّصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ
لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تَبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا
وَنَبَاتِهَا وَفُومَهَا وَعُذُسَهَا بِبَصَرِهَا قَالَ انْتَبِهُوا
الَّذِي هُوَ آدَنِي بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهْوَىٰ طَعَامًا فَإِنْ
لَكُمْ مَأْسَأَةٌ سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ
وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا
عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۝۱۲

۱۲. (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
توهان چيو هو ته اي موسيٰ! اسان رڳو هڪ
کاڌي تي صبر نه ڪري سگهنداسين.
تنهنڪري تون اسان لاءِ پنهنجن جي رب کان
دعا گهر ته هو اسانجي لاءِ ڪي اهڙيون
شيون جن کي زمين ڄمائي ٿي پيدا ڪري.
يعني انهيءَ جون پاجيون، ونگا، ڪڻڪ،
مهري ۽ بصر (انهيءَ تي الله) چيو ته ڇا

توهان انهيءَ شيءَ جي بجاءِ جا اعليٰ آهي
 اها شيءَ وٺڻ چاهيو ٿا جا اڏني آهي. ڪنهن
 شهر ۾ هليا وڃو (اتي) جيڪي ڪجهه
 توهان گهريو آهي توهان کي ضرور ملي
 ويندو. (تڏهن) انهن کي هميشه لاءِ ذليل ۽
 بي وس ڪيو ويو ۽ اهي الله جي غضب جو
 شڪار ٿي ويا. اهو انهيءَ جي ڪري (ٿيو)
 جو اهي الله جي آيتن جو انڪار ڪندا هئا. ۽
 نبين کي ناحق قتل ڪرڻ چاهيندا هئا (۽) هي
 (گناهه) انهن جي ناقرباني ڪرڻ ۽ حد کان
 ٽپي وڃڻ ڪري (انهن ۾ پيدا ٿي ويو) هو.

٦٣. جن مانهن ايمان آندو آهي ۽ جيڪي
 يهودي آهن پڻ نصاريٰ ۽ صابئي (انهن ۾)
 جنهن (تولي) به الله ۽ آخرت جي ڏينهن تي
 (ڪامل) ايمان آندو آهي ۽ انهيءَ نيڪ عمل
 ڪيا آهن يقينن انهن لاءِ انهن جي رب وٽ
 انهن جو (مناسب) اجر آهي ۽ انهن کي نه
 (تہ مستقبل جي متعلق) ڪنهن قسم جو
 خوف هوندو ۽ نه (ماضيءَ تي) اهي غمگين
 ٿيندا.

٦٤. ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو)
 جڏهن اسان توهان کان پڪو واعدو ورتو هو
 ۽ طور کي توهانجي مٿان بلند ڪيو هو ۽
 چيو هو تہ جيڪي (ڪجهه) اسان توهان
 کي ڏنو آهي انهيءَ کي مضبوطيءَ سان قابو
 ڪيو ۽ جيڪي به انهيءَ ۾ آهي تنهن کي
 ياد رکڻ تہ توهان متقي بنجي وڃو.

٦٥. پوءِ انهيءَ (واضح هدايت ملڻ) کانپوءِ
 (به) توهان پني ڦيري ڇڏي ۽ جيڪڏهن
 توهان تي الله جو فضل ۽ انجي رحمت نه

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَىٰ وَالصُّبْيَانِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٥٣

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٥٤

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ٥٥

هجي ها ته توهان ضرور نقصان پائڻ وارين
مان ٿي وڃو ها.

۶۶. توهان انهن مانهن جي (پڇاڙيءَ کي)
چاڻي چڪا آهيو. جن توهان مان (هوندي)
سبت جي معاملي ۾ زيادتي ڪئي هئي انهيءَ
تي اسان انهن کي چيو هو ته (وڃو) ذليل
بائدر بنجي وڃو.

۶۷. پوءِ اسان انهي (واقعي) کي انهن
(مانهن) لاءِ به جيڪي (انهي وقت) موجود
هئا ۽ انهيءَ (واقعي) کانپوءِ اچڻ وارن مانهن
لاءِ به (باعث) عبرت ۽ متقين جي لاءِ
(باعث) نصيحت بنائي ڇڏيو.

۶۸. ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو ته)
جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو ته الله
توهان کي ڳئون ذبح ڪرڻ لاءِ حڪم ڏيڻو.
انهن چيو ڇا تون اسان کي مسخري جو نشان
بنائينٿو؟ (موسيٰ) چيو مان (انهيءَ ڳالهه
کان) الله جي پناهه گهران ٿو جو (اهڙو فعل
ڪري) جاهلن ۾ شمار ٿي وڃان.

۶۹. انهن چيو اسانجي واسطي پنهنجي رب
کان دعا گهر ته هو اسان کي کولي ٻڌائي ته
اها (ڳئون) ڪهڙي آهي؟ انهي (يعني
موسيٰ) چيو ته اهو فرمائي ٿو ته اها ڳئون
اهڙي آهي جيڪا نه ته پوڙهي آهي ۽ نه
گاسي پر انهيءَ جي درميان پوري جوان آهي.
تنهنڪري جيڪو حڪم توهان کي ڏنو ٿو
وڃي انهيءَ جي پيروي ڪيو.

۷۰. انهن چيو اسان لاءِ پنهنجي رب کان
(وري) دعا گهر ته اهو اسان کي کولي ٻڌائي
ته انهيءَ جو رنگ ڪهڙو آهي؟ (موسيٰ)

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٦﴾

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَ
مَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا
بَقَرَةً قَالُوا أَنَتَقِدُنَا هَٰؤُلَاءِ قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ
مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٨﴾

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ
إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِصٌ وَلَا بَكَرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ
فَاعْمَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٩﴾

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَهَا
قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفَرَاءُ فَاتِحَةٌ وَنَاحِي

تَسْرُ النَّظِيرِينَ ۝

چيو هو فرمائي ٿو ته اها هڪ ڪڪڙي رنگ جي ڍڳي آهي انهيءَ جو رنگ تمام ڳوڙهو آهي (۽) اها ڏسڻ وارن کي ڏاڍي پسند اچي ٿي.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشْبَهُ عَلَيْنَا وَإِنَّا لَنَ شَاءَ اللَّهُ لَنُهْتَدُونَ ۝

۴۱ انهن چيو اسان لاءِ پنهنجي رب کان (وري) دعا گهر ته هو اسان کي کولي ٻڌائي ته اها (ڳئون) ڪهڙي آهي؟ اسان کي ته انهيءَ قسم جون (سڀ) ڳئون هڪ جهڙيون نظر اچن ٿيون ۽ (يقين رک ته) جيڪڏهن الله گهريو ته اسان ضرور هدايت قبول ڪنداسين.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولَ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا سِيئَةَ فِيهَا قَالُوا لَنَنْجِيَنَّ بِالْحَيِّ قَدْ نَجَّوْهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ۝

۴۲ (موسيٰ) چيو هو فرمائي ٿو اها اهڙي ڳئون آهي جا نه ته ٻانڄاريءَ جي هيٺان آندي ويٺي آهي جو هر ڪاهيندي هجي ۽ نه ڪي ٻنيءَ کي ٻائي ڏيندي آهي. بلڪل چڱي ڀلي آهي انهيءَ ۾ ڪو ٻيو رنگ ڪونه ٿو ملي. انهن چيو ته هاڻي تو (اسان تي) حقيقت ظاهر ڪري ڇڏي آهي تنهن ڪري انهن انهيءَ (ڳئون) کي ذبح ڪيو جيتوڻيڪ اهي ائين ڪرڻ تي تيار نه هئا.

وَأَذَقْتُمُوهُنَّ نَفْسًا فَأَذَرْنَ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجُ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ۝

۴۳ ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن توهان هڪ شخص کي قتل (ڪرڻ جي دعويٰ) ڪئي پوءِ توهان انجي باري ۾ اختلاف ڪيو جيتوڻيڪ جيڪي (ڪجهه) توهان لڪايو ٿي الله ان کي ظاهر ڪرڻ وارو هو.

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ الْمُتَىٰ وَ يُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝

۴۴ انهيءَ تي اسان چيو ته انهيءَ (واقعي) کي انهيءَ (نفس) سان پيش اچڻ وارن ڪن واقعن کي ملائي ڏسو (پوءِ توهان کي حقيقت معلوم ٿي ويندي) الله اهڙي طرح مثالن کي

زندهم ڪري ٿو ۽ توهان کي پنهنجا نشان
ڏيکاري ٿو ته توهان عقل ڪيو.

٤٥ انهيءَ کانپوءِ وري توهان جون دليون
سخت ٿي ويون، جيئن ته اهي پٿرن وانگي
بلڪ انهيءَ کان به وڌيڪ سخت آهن ۽ پٿرن
مان ته يقينن ڪي اهڙا به هوندا آهن جن
مان درياهه وهندا آهن ۽ انهن مان ڪي اهڙا
به هوندا آهن جيڪي ڦاٽي پوندا آهن ته
انهن مان پاڻي نڪرڻ لڳندو آهي ۽ انهن
(دلين) مان (به) ڪي اهڙيون آهن جيڪي
الله جي خوف کان (معافي گهرندي) جهڪي
پون ٿيون ۽ جيڪي (ڪجهه) توهان ڪري
رهيا آهيو الله انهيءَ کان هرگز بي خبر نه
آهي.

٤٦ (اي مسلمانو!) ڇا توهان اميد رکو ٿا
ته اهي (يهودي) توهانجي ڳالهه مڃيندا
جيتوڻيڪ انهن مان ڪجهه ماڻهون اهڙا آهن
جيڪي الله جو ڪلام ٻڌن ٿا پوءِ انهيءَ کي
سمجهڻ بعد انهي (جي مطلب) کي بگاڙين
ٿا ۽ اهي (انهيءَ عمل جي خراب نتيجي کي
ڇڱي طرح) ڄاڻن ٿا.

٤٧ ۽ جڏهن اهي ماڻهو مومنن سان ملن ٿا
ته چون ٿا ته اسان مومن آهيون ۽ جڏهن
هڪ ٻئي سان عليحدگيءَ ۾ ملن ٿا ته (هڪ
ٻئي کي الزام ڏيندي) چون ٿا ڇا توهان انهن
کي اهي ڳالهيون جيڪي الله توهانتي واضح
ڪيون آهن ٻڌايو ٿا، انهيءَ جو نتيجو اهو
ٿيندو ته اهي انهيءَ (معلومات) جي ذريعي
الله جي سامهون توهانتي حجت قائم ڪندا
ڇا توهان عقل کان ڪم نٿا وٺو؟

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ
أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ
الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءٌ يَنْسَقُّ فَيُخْرِجُ مِنْهُ الْمَاءُ
وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءٌ يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤٥﴾

اَتَتَّصِعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ يَنْزِفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِضُرَّهَمْ
إِلَى بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
يُخَاجِبُكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٧﴾

۷۸. ڇا هي (انهيءَ ڳالهه کي) نٿا ڄاڻن ته جيڪي ڪجهه هو لکائين ٿا ؛ جيڪي ڪجهه هو ظاهر ڪن ٿا الله انهيءَ کي ڄاڻي.

أُولَٰئِكَ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُرْسِدُونَ وَمَا يُعْتَدُونَ ۝

۷۹. ؛ انهن مان ڪي اڻڀريل آهن جي چند ڪوڙين ڳالهين کانسواءِ پنهنجي ڪتاب مان ڪجهه به ڄاڻ نٿا رکن ؛ اهي صرف تڪ بنديون ڪندا رهن ٿا.

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانًا وَإِنَّهُمْ إِلَّا يُظُنُّونَ ۝

۸۰. پوءِ جيڪي ماڻهو پنهنجي هٿن سان ڪتاب لکن ٿا (؛ پوءِ انهيءَ جي وسيلي (ڪجهه) ٿوري رقم حاصل ڪرڻ لاءِ چئي ٿا ڇڏين ته هيءَ (ڪتاب) الله جي طرفان آهي، انهن لاءِ (هڪ سخت) عذاب (مقدر) آهي وري (اسان چئون ٿا ته) انهن لاءِ انهن جي هٿن سان لکڻ سبب (هڪ سخت) عذاب (مقدر) آهي ؛ انهيءَ سبب جي ڪري (به) عذاب (مقدر) آهي جيڪي هو ڪمائين ٿا.

قَوْلٍ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيُشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا قَوْلٍ لَهُمْ مِمَّا كُتِبَتْ إِلَيْهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ۝

۸۱. ؛ هو چون ٿا ته اسان کي ڪن ٿورن ڏينهن کانسواءِ (دوڙخ جي) باهه هرگز نه ڇهندي تون (انهن کي) ڇو ڇا توهان الله جي درگاهه مان ڪو اهڙو واعدو (ورتو) آهي؟ (جيڪڏهن ائين آهي) تڏهين ته هو هرگز پنهنجي عهد جي خلاف نه ڪندو يا (ته) توهان الله جي متعلق اهڙي ڳالهه چئو ٿا جنهن جو توهان کي (ڪوبه) علم نه آهي.

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذُ ثُمَّ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يَخْلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝

۸۲. ڇو نه، جيڪي ماڻهو ڪنهن به قسم جي بدي ڪمائيندا ؛ انهن جو گناهه انهن کي (چئني طرفن کان) گهيري وڻندو ؛ اهي دوڙخ (پر پوڻ) وارا آهن اهي انهيءَ پر (پيا) رهندا.

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٣﴾

٩
٩

٨٣. جن مائهن ايمان آندو آهي ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا آهن اهي جنت (پر وڃن) وارا آهن اهي انهيءَ ۾ (هميشه) رهندا.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَٰئِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ ۖ بَالُوِ الدِّينِ إِحْسَانًا ۖ وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا ۚ أَقْبُوا الصَّلَاةَ ۚ وَآتُوا الزَّكَاةَ ۚ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٨٤﴾

٨٤. (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان بني اسرائيل کان پڪو واعدو ورتو هو ته توهان الله کان سواءِ ڪنهن جي عبادت نه ڪندؤ ۽ والدين سان احسان (جو معاملو) ڪندؤ. ۽ (اهڙي طرح) قريبن ۽ يتيمن ۽ مسڪينن سان به ۽ هيءَ (واعدو به ورتو هو) ته مائهن سان مهربانيءَ سان ڪلام ڪندا ڪيو ۽ نماز قائم رکندا ڪيو ۽ زڪوات ادا ڪندا ڪيو پر (انهيءَ کانپوءِ) توهان مان ٿورن کانسواءِ (باقي) سڀني منهن موڙيندي ڦري ويا.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تُشْهَدُونَ ﴿٨٥﴾

٨٥. (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان توهان کان واعدو ورتو هو ته توهان (ٻان ۾) هڪ ٻئي جو رت نه وهائيندا ۽ پنهنجي ٻان کي (يعني پنهنجي قوم جي مائهن کي) پنهنجي گهرن کان نه ڪڍندؤ ۽ توهان انهيءَ جو اقرار ڪيو هو ۽ توهان (انهيءَ عهد جي متعلق هميشه) شاهدي ڏيندا رهيا آهيو.

ثُمَّ أَنْتُمْ هَٰؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فِرْقًا مِّنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظْهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدَاوَةِ ۚ وَإِن يَأْتُوكُمْ أُسْرَىٰ تَقْذَرُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْهِمْ إخراجَهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَٰبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَبِأَجْزَاءٍ مِّن يَّفْعَلُ ذَٰلِكُمْ مِنَ الْآخِزِي فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ ۚ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا

٨٦. پوءِ توهان مائهو ئي آهيو جو (انهيءَ عهد جي باوجود) ٻان ۾ هڪ ٻئي کي قتل ڪيو ٿا ۽ ٻان مان هڪ جماعت کي گناهه ۽ ظلم سان (انهن جي دشمن جي) مدد ڪندي انهن کي گهرن مان ڪڍو ٿا ۽ جيڪڏهن اهي توهان وٽ قيدي ٿي (مدد وٺڻ لاءِ) اچن ته توهان فديو ڏئي انهن کي ڇڏايو ٿا. جيتوڻيڪ حقيقت انهن جو (گهرن کان) ڪڍڻ

تَمْلُؤُونَ ٥٩

(به) توهان تي حرام ڪيو ويو هو ته ڇا توهان ڪتاب جي هڪ حصي تي ته ايمان آڻيو ٿا ۽ هڪ حصي جو انڪار ڪيو ٿا. پوءِ توهان مان جيڪي ائين ڪن ٿا انهن جي سزا هن (جهان جي) زندگي (تي) ۾ بدنامي (پرائن) کان سواءِ ٻيو ڇا آهي. (جيڪا انهن کي ملندي) ۽ اهي قيامت جي ڏينهن انهيءَ کان سخت عذاب ڏانهن موٽايا ويندا ۽ جيڪي ڪجهه توهان ڪري رهيا آهيو انهيءَ کان الله هرگز بي خبر نه آهي.

٨٧ ۽ اهي ئي اهي ماڻهو آهن جن هن (جهان جي) زندگي کي آخر ۾ اچڻ واري زندگيءَ تي ترجيح ڏني آهي انهيءَ ڪري نه ته انهن تان عذاب هلڪو ڪيو ويندو ۽ نه انهن جي (ڪنهن ٻئي رنگ ۾) مدد ڪئي ويندي.

٨٨ ۽ اسان (يقينن) موسيٰ کي ڪتاب ڏنو هو ۽ انهيءَ کانپوءِ اسان (انهن) رسولن کي (جنکي توهان سڃاتو ٿا انهن جي) پويان موڪليو ۽ عيسيٰ بن مريم کي (به) اسان ظاهر ظهور نشان ڏنا ۽ روح القدس جي ذريعي هن کي طاقت بخشي (پر توهان سڀني جو مقابلو ڪيو) ته پوءِ (توهان ئي ٻڌايو ته) ڇا (هي) ڳالهه نا پسنديدگه ناهي ته (جڏهن به) توهان وٽ ڪو رسول هجيءَ (تعليم) ڪئي آيو جنهن کي توهان جي نفس پسند نه ٿي ڪيو ته توهان تکبر (جو مظاهرو) ڪيو. جيئن ته ڪن کي توهان ڪوڙو ڪيو ۽ ڪن کي قتل ڪري ڇڏيو.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ٥٩

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَفَقَيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ٥٩

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ ۚ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مِّمَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٩﴾

٨٩- ۽ (اسان کي معلوم آهي تہ) انهن (هيئن بہ) چيو آهي (تہ) اسان جون دليون تہ پردي ۾ آهن (پر هي ڳالھہ) نہ آهي پر الله انهنجي کفر جي سبب انهن تي لعنت ڪئي آهي. پوءِ اهي تمام ٿورا ايمان آڻن ٿا.

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا ۖ فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا لِقَاءَ رَبِّهِمْ فَلَغَنَ اللَّهُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٩٠﴾

٩٠- ۽ جڏهن انهن وٽ الله جي طرفان هڪ ڪتاب آيو جيڪو انهي (ڪتاب جي پيشگوئي) کي جو انهن وٽ آهي سڄي ڪرڻ وارو آهي تہ باوجود انهيءَ جي جو پهرين هي (مانهنون الله کان) ڪافرن تي فتح (پائڻ جي دعا) گهرندا هئا، جڏهن انهن وٽ اها شيءِ اچي وئي جنهن کي انهن سڃاڻي ورتو تہ انهيءَ جو انڪار ڪري ڇڏيائون. پوءِ اهڙن ڪافرن تي الله جي لعنت آهي.

بِئْسَ مَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ ۖ بَغْيًا ۖ إِنَّ يُنَزَّلَ اللَّهُ مِنْ قَبْلِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۖ فَبَاءُوا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩١﴾

٩١- اهو فعل ڏاڍو برو آهي جنهنجي بدلي ۾ انهن پنهنجي جانين کي وڪڻي ڇڏيو آهي (۽) اهو هنن جو الله جي لائڻ ڪلام کان هن ڳالھہ تي ڪاوڙ جي انڪار ڪرڻ آهي تہ الله پنهنجي ٻانهن مان جنهن کي چاهي ٿو (چو) پنهنجو فضل نازل ڪري ٿو پوءِ هي ماڻهو غضب پٺيان غضب جا مستحق ٿي ويا آهن ۽ اهڙن (نبي) ڪافرن لاءِ خوار ڪرڻ وارو عذاب (مقدر) آهي.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ امْنُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَنَكْفُرُ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِن قَبْلُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٢﴾

٩٢- ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي تہ جيڪي ڪجهه الله نازل ڪيو آهي ان تي ايمان آڻيو تہ هو چون ٿا تہ اسان (تہ) انهيءَ تي ايمان آڻيون ٿا جو اسان تي نازل ڪيو ويو آهي ۽ ائين (چئي) ان کان پوءِ اچڻ واري (ڪلام) جو اهي انڪار ڪري ٿا ڇڏين

جيتوڻيڪ اهي انهيءَ (ڪلام) کي جو انهن وٽ آهي سڄو ڪري ڪامل طور تي سڄو (ثابت ٿي چڪو) آهي. تون (انهن کي) چو ته جيڪڏهن توهان (واقعي) مومن آهيو ته پوءِ ڇو توهان هن کان پهرئين الله جي نبين کي قتل ڪرڻ جي پٺيان پئي رهيا آهيو.

٩٣. ۽ موسيٰ توهان وٽ يقينن ظاهر ظهور نشانين کڻي آيو هو پوءِ (به) توهان انجي (جبل تي وڃڻ) کان پوءِ ظلم ڪندي (خدا تعاليٰ کي ڇڏي ڪري) ڏاڍي کي (معبود) ٺاهيو.

٩٤. ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن اسان توهان کان پڪو واعدو ورتو هو ۽ طور کي توهان جي مٿان بلند ڪيو هو (هي چوندي ته) جيڪي ڪي اسان توهان کي ڏٺو آهي انهيءَ کي مضبوطيءَ سان قابو ڪيو ۽ انهيءَ (يعني الله) جي اطاعت ڪيو. انهيءَ تي (توهان مان جيڪي ماڻهو اسان جا مخاطب آهن) انهن چيو هو ته (تمام چڱو) اسان ٻڌو ۽ (اسان اهو به چئون ٿا ته) اسان (هن ڪم) جي نه مڃڻ جو فيصلو ڪيو آهي ۽ انهن جي ڪفر سبب انهن جي دلين ۾ گابو (يعني انهيءَ جي محبت جو جذبو) گهر ڪري ويو. تون (انهن کي) چو ته جيڪڏهن توهان (جيئن ته دعويٰ ڪيو ٿا) مومن آهيو ته اهو ڪم جنهن جو توهان کي توهان جو ايمان حڪم ڏئي ٿو ڏاڍو پرو آهي.

٩٥. تون (انهن کي) چو جيڪڏهن الله وٽ آخرت جو گهر (باقي) ماڻهن کي ڇڏي صرف توهان لاءِ آهي ته جيڪڏهن توهان

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اخْتَلَفْتُمْ فِيهَا فَوَاسِقًا
مِّنْ بَعْدِهَا وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٩٣﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ
خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْعَوْا قَالُوا
سِعْيُنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَيْنَا فِي قُلُوبِهِمُ
الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ يَسِّرْنَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ
إِبْرَاهِيمُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٤﴾

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ الدِّينَ فَإِنَّ اللَّهَ فَاسِدٌ
دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٥﴾

(انهيء دعويٰ ۾) سڄا آهيو ته موت جي خواهش ڪيو

۹۶. ۽ (اي مسلمانو ! ياد رکو ته) جو ڪجهه انهنجا هٿ اڳتي موڪلي چڪا آهن انهيءَ جي سبب کان اهي ڪڏهن به انهي (قسم جي موت) جي تمنا نه ڪندا ۽ الله ظالمن کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو.

۹۷. ۽ تون يقينن انهن کي (به) ۽ ڪن انهن ماڻهن کي (به) جيڪي مشرڪ آهن سڀني ماڻهن کان وڌيڪ زندگيءَ جا لويي لهندڙن انهن مان (هر) هڪ (اهو) چاهيندو آهي ته انهي کي هزار سالن جي عمر ملي وڃي جيتوڻيڪ اهو (فعل يعني) انجي (وڏي) عمر پائڻ انهيءَ کي عذاب کان بچائي نه ٿو سگهي ۽ جيڪي ڪجهه هو ڪن ٿا الله انهيءَ کي ڏسي رهيو آهي.

۹۸. تون (انهن کي) چو ته جيڪو شخص انهيءَ سبب جي ڪري جبرائيل جو دشمن ٿيندو ته هن تنهنجي دل تي الله جي حڪم سان هن (ڪتاب) کي لائو آهي ۽ هن (ڪلام) کي جو انهي کان پهرين موجود آهي سڄو ڪرڻ وارو ۽ مومنن لاءِ هدايت ۽ بشارت آهي.

۹۹. (ته) پوءِ انهيءَ کي ياد رکڻ گهرجي ته جيڪو شخص (به) الله ۽ انجي فرشتن ۽ انجي رسولن ۽ جبرائيل ۽ ميڪائيل جو دشمن هوندو ته (اهڙن) ڪافرن جو الله به يقينن دشمن آهي.

۱۰۰. ۽ اسان توهان تي يقينن ظاهر ظهور نشانيون نازل ڪيون آهن ۽ نافرماني کان

وَلَنْ يَخْتَنُوهُ آبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٦﴾

وَلَيَخْلُدَنَّهُمْ أَحْصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَنَّهُ يُؤَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعْزِلُ الْفَسْنُ وَمَا هُوَ بِمُخْرِجِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنَّ يُعْتَرَهُ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلْجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرًا لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٨﴾

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٩﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا

الْفٰسِقُوْنَ ۝

سواء انهن جو ڪير به انڪار ڪري نه ٿو ڪري.

۱۰۱. ۽ ڇا (هي ڳالهه خراب نه آهي ته) جڏهن به انهن ماڻهن ڪو عهد ڪيو ته انهن مان هڪ ٽولي انهيءَ کي اڇلي ڇڏيو (نه فقط هي) بلڪ انهن مان گهڻا (ته) ايمان جي ويجهو به نه ٿا اچن.

۱۰۲. ۽ جڏهن انهن وٽ الله جي طرفان هڪ اهڙو (رسول) آيو جو انهيءَ (ڪتاب) کي جو انهن وٽ آهي سڄي ڪرڻ وارو آهي ته انهن ماڻهن مان جن کي (اهو) ڪتاب ڏنو ويو هو ته هڪ ٽولي الله جي (تازي) ڪتاب کي پنهنجي پٺيءَ پٺيان اڇلي ڇڏيو جن ته اهي (انهيءَ) کي ڄاڻن ئي ڪونه ٿا.

۱۰۳. ان کانسواءِ اهي (يهودي) انهيءَ (عمل جي طريقي) جي پٺيان پئجي ويا جنهنجي پٺيان سليمان جي حڪومت جي زماني ۾ (انهي جي حڪومت جا) باغي چوندا رهندا هئا ۽ سليمان ڪافر نه هو پر (انهيءَ جا) باغي ڪافر هئا اهي ماڻهن کي دوکي ڏيڻ واريون ڳالهيون سيکاريندا هئا ۽ (پنهنجي خيال ۾) انهيءَ ڳالهه جو (به نقل ڪن ٿا) جيڪو بابل ۾ بن فرشتن هاروت ۽ ماروت تي نازل ڪيو ويو هو جيتوڻيڪ اهي ٻئي (ته) جيستائين اهو نه چوندا هئا ته اسان (خدا) تعاليٰ جي طرف کان آزمائش جي طور تي (مقرر ٿيا) آهيون تنهنڪري (اي مخاطب!) اسانجي حڪمن جو) انڪار نه ڪج، ڪنهن کي (ڪجهه) نه سيکاريندا هئا جنهن تي اهي (ماڻهو) انهن (ٻنهي) کان اها ڳالهه

أَوْكَلَّمَا عَهْدًا وَعَهْدًا تَبَدَّلَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ بَدَأَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَانَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيْطَانُ عَلَى مُلْكٍ سُلَيْمَنَ ۚ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَنُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ الْيَحْرَةَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَنِ مِنْ أَحَدٍ شَيْءٌ يُقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَآئِرٍ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا يَذَنُ اللَّهُ وَيَعْلَمُونَ مَا يَصْتَرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ثُمَّ وَاسْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۝

سڪندا هئا جنهن جي وسيلي اهي مرد زال جي وچ ۾ فرق ڪري ڇڏيندا هئا ۽ الله جي حڪمن کان سواءِ ڪنهن کي به انهي (ڳالهه) جي وسيلي نقصان نه پهچائيندا هئا ۽ (انهيءَ جي مقابلي ۾) اهي (يعني رسول الله صلي الله عليه وسلم جا دشمن) ته اها ڳالهه سڪي رهيا آهن جيڪا انهن کي نقصان پهچائيندي ۽ نفعو نه ڏيندي ۽ اهي ماڻهو يقينن سمجهي ويا آهن ته جيڪو انهيءَ (طريقي) کي اختيار ڪندو آخرت ۾ انهيءَ جو ڪوبه حصو ڪونهي ۽ اها شيءِ جنهن جي بدلي ۾ انهن پنهنجي پاڻ کي وڪيو آهي تمام بري آهي، ڪاش اهي ڄاڻن ها.

١٠٤. ۽ جيڪڏهن اهي ماڻهو ايمان آڻن ها ۽ تقويٰ اختيار ڪن ها ته (انهن کي معلوم ٿي وڃي ها ته) الله جي طرف کان ملڻ وارو بدلو (ٿي) بهترين (بدلو) آهي، ڪاش جو اهي ڄاڻن ها.

١٠٥. اي ايمان وارو! (رسول کي مخاطب ڪري) راعنا نه چوندا ڪيو ۽ انظرنا چوندا ڪيو ۽ (ڌيان سان هن جي ڳالهه) ٻڌندا ڪريو ۽ (ياد رکيو ته) منڪرن لاءِ دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

١٠٦. اهل ڪتاب مان ۽ پڻ مشرڪين مان جن ماڻهن (اسانجي رسولن جو) انڪار ڪيو آهي اهي پسند نه ٿا ڪن ته توهان تي توهانجي رب جي طرفان خبر (۽ برڪت) نازل ڪئي وڃي ۽ (وساري ٿا ڇڏن ته) الله جنهن کي چاهي ٿو (انهيءَ کي) پنهنجي رحمت لاءِ مخصوص ڪري ٿو ۽ الله وڏي فضل ڪندو

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ
لَّوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ١٠٤

ع ١٠٤

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا
وَأَسْمِعُوا وَلِنُكْفِيَنَّ عَذَابَ أَلِيمٍ ١٠٥

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الشِّرْكَائِ
أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ
بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ١٠٦

وارو آهي.

۱۰۷- جنهن به پيغام کي اسين منسوخ ڪري ڇڏيون ۽ وسارائي ڇڏيون ته انهيءَ کان بهتر يا انهيءَ جهڙو (پيغام) اسان (پيهر دنيا ۾) آڻيون ٿا ڇا توکي معلوم نه آهي ته الله هر هڪ ڳالهه تي (جنهنجو هو ارادو ڪري) پوري پوري قدرت رکي ٿو.

۱۰۸- ڇا توکي معلوم نه آهي ته آسمانن ۽ زمين جي بادشاهت الله جي ئي آهي ۽ الله کان سواءِ توهانجو نه ڪو دوست آهي ۽ نه ڪو مددگار.

۱۰۹- ڇا توهان پنهنجي رسول کان اهڙيءَ طرح سوال ڪرڻ چاهيو ٿا جهڙيءَ طرح (هن کان) پهرئين موسيٰ کان سوال ڪيا ويا هئا ۽ (وساري ٿا ڇڏيو ته) جو شخص ڪفر کي ايمان سان بدلائي ڇڏي ته سمجهو ته اهو سڌي راهه کان پنڪي ويو.

۱۱۰- اهل ڪتاب مان ڪيترائي اهڙا ماڻهو انهيءَ کانپوءِ جو حق انهن تي چڱي طرح ظاهر ٿي چڪو آهي، انهي حسد جي سبب جيڪو انهن جي پنهنجي جانين مان (پيدا ٿيو) آهي چاهين ٿا ته توهان کي ايمان آڻڻ کانپوءِ توهان کي وري ڪافر بنائي ڇڏين پوءِ توهان ايستائين جو الله پنهنجي حڪم کي نازل فرمائي انهن کي معاف ڪيو ۽ (انهن کي) درگذر ڪيو ۽ الله يقينن هر هڪ ڪم تي پورو پورو قادر آهي.

۱۱۱- ۽ نماز کي (شرطن مطابق) قائم رکو ۽ زڪوات ادا ڪيو ۽ (ياد رکو ته) جيڪا نيڪي به توهان پنهنجي ذات لاءِ اڳتي

مَا نَسْخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۝

أَمْ تَرْيَدُونَ أَنْ نَسْأَلَ رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِنْ رَبِّهِ ۚ وَمَنْ يَتَّبِعِ ٱلْكَفَرَ بِٱلْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلنَّبِيلِ ۝

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ لَوْ يَرُدُّوْكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَٰنِكُمْ كُفَّارًا ۚ حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ ٱنْفُسِهِمْ ۚ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْحَقُّ ۚ فَٱعْفُوا وَاصْفَحُوا ۚ حَتَّىٰ يَأْتِيَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

وَاقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تَقْرَءُوا لَٱنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ

بَصِيرَةٍ ۝

موڪليندو توهان انکي الله وٽ حاصل ڪندؤ
يقينن الله توهانجي عملن کي ڏسي رهيو آهي.

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ
نَصْرَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝

۱۱۲. ۽ اهي (يعني يهودي ۽ مسيحي اهي
ٻه) چوندا ته بهشت ۾ سواءِ انهن (مانهن)
جي جيڪي يهودي هجن يا مسيحي هجن ٻيو
هرگز داخل نه ٿيندو. اهي (رڳو) انهنجون
خواهشون آهن. تون (انهن کي) چؤ ته
جيڪڏهن توهان سڄا آهيو ته دليل پيش
ڪيو.

بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ
أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُمْ يَحْزَنُونَ ۝

۱۱۳. (۽ ٻڌايو ته ٻيا مانهو) چونه (داخل
ٿيندا) جيڪو به پنهنجي پاڻ کي الله جي
حوالي ڪري ڇڏي ۽ نيڪ ڪم ڪرڻ وارو
(ٻه) هجي ته انهيءَ جي رب وٽ انهيءَ جو
بدلو (مقرر) آهي ۽ انهن (مانهن) کي نه
(آڻندي جي متعلق) ڪنهن قسم جو خوف
هوندو ۽ نه اهي (ڪنهن گذريل نقصان تي)
غمگين هوندا.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصْرَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ
النَّصْرَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ يَلْمِزُونَ
كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ قَالَهُ
يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝

۱۱۴. ۽ يهودي چوندا ته مسيحي ڪنهن
(سڄي) ڳالهه تي قائم نه آهن ۽ مسيحي
چوندا ته يهودي ڪنهن (سڄي) ڳالهه تي
قائم نه آهن. حالانڪ اهي ٻئي (هڪ ئي)
ڪتاب (يعني تورات) پڙهن ٿا اهڙيءَ طرح
اهي (ٻيا) مانهو جيڪي علم نسا رکن انهن
جهڙي ئي ڳالهه ڪندا هئا تنهن ڪري جنهن
(ڳالهه) ۾ هي اختلاف ڪن ٿا انهيءَ جي
متعلق الله قيامت جي ڏينهن انهن جي وچ ۾
فيصلو ڪندو.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسِيحَ اللَّهِ أَنْ يُذَكِّرَ فِيهَا
أَسْمَهُ وَاسْتَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ

۱۱۵. ۽ انهيءَ (شخص) کان وڌيڪ ڪير
ظالم (ٿي سگهي) ٿو جنهن الله جي مسجدن
کان (مانهن کي) روڪيو ته انهن ۾ انهيءَ

يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٥٤﴾

جو نالو ورتو وحي ۽ انهن جي ويراني جي بنيان پئجي ويو انهن (ماتهن) لاءِ مناسب نه هو ته انهن (مسجدن) اندر داخل ٿين مگر (خدا کان) ڊڄندي، انهن لاءِ دنيا ۾ (به) خواري آهي ۽ آخرت ۾ (به) انهن لاءِ وڏو عذاب (مقدر) آهي.

وَاللَّهُ الشَّرِيفُ الْمَعْرُوبُ فَأَيُّ تَوَلَّوْنَا فَتَمَّ وَجْهُهُ
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

١١٦- ۽ اوهر ۽ لولبه الله ني جا آهن تنهنڪري جيڏانهن به توهان رخ ڪندو اودانهن الله جو توجه هوندو الله يقينن وسعت ڏيڻ وارو (۽) وڏو ڄاڻڻ وارو آهي.

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قِنْدَرٌ ﴿٥٦﴾

١١٧- ۽ اهي چوندا ته الله (پنهنجي لاءِ) هڪ پٽ بنايو آهي (انهن جي ڳالهه درست ناهي) اهو (ته هر ڪمزوريءَ کان) پاڪ آهي پر جيڪو ڪجهه آسمانن ۽ زمين ۾ آهي، انهي جو آهي. سڀ انهيءَ جا فرمانبردار آهن.

بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّا
يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٧﴾

١١٨- اهو آسمانن ۽ زمين کي (بنان ڪنهن اڳئين نموني جي) پيدا ڪرڻ وارو آهي ۽ جڏهن هر ڪنهن شيءِ (کي) عالم وجود ۾ آڻڻ جو فيصلو ڪريو ته انهيءَ لاءِ صرف هي فرمائي ٿو ته تون ٿي وڃ (ته) اها ٿي وڃي ٿي.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُعَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَنْذِرُنَا
أَيُّهُ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ
تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٨﴾

١١٩- ۽ اهي ماتهو جيڪي (خدا جي حڪمتن جو) علم نٿا رکن چون ٿا ته الله جو اسان سان (سڌي طرح) نٿو ڳالهائي يا (جو) اسان وٽ ڪو نشان (نٿو) اچي؟ اهڙيءَ طرح (بلڪل) انهن جهڙي ڳالهه (اهي به) ڪندا هئا جيڪي انهن کان پهرين (زمانن جا ماتهو) هئا. انهن سڀني جون دليون هم رنگ ٿي ويون آهن اسان ته اهڙن ماتهن

لاء جيڪي يقين آئين ٿا هر طرح جون
نشانيون کولي بيان ڪري ڇڏيون آهن (پر
اهي ماڻهو نٿا مڃين).

١٢٠. اسان توکي يقين خوشخبري ڏيڻ وارو
۽ ڊيڄارڻ وارو (بناني) حق (۽ سچ) سان
مرڪليو آهي ۽ دوزخين لاءِ توهان کان ڪابه
پڇا ڳاڇا نه ڪئي ويندي.

١٢١. ۽ (ياد رک ته) جيستائين تون انهن
جي دين جي پيروي نه ڪرين يهودي تو مان
هرگز خوش نه ٿيندا ۽ نه ئي مسيحي (خوش
ٿيندا) تون (انهن کي) چو ته الله جي هدايت
تي يقين اصل هدايت آهي ۽ جيڪڏهن (اي
مخاطب!) تون انهن علم کانپوءِ (به)
جيڪو تو وٽ اچي چڪو آهي انهيءَ جي
خواهش جي پيروي ڪندين ته الله (جي
طرف) کان نڪو تنهنجو دوست هوندو ۽ نه
مددگار.

١٢٢. (اهي ماڻهو) جن کي اسان ڪتاب ڏنو
آهي اهي ان جي (اهڙي طرح) پيروي ڪن ٿا
جهڙي طرح انهن جي پيروي ڪرڻ گهرجي.
اهي ماڻهو انهي تي (پڪو) ايمان رکن ٿا ۽
جيڪي ماڻهو ان جو انڪار ڪن اهي ئي
نقصان حاصل ڪرڻ وارا آهن.

١٢٣. اي بني اسرائيل! منهنجي انهيءَ
احسان کي جيڪو مان توهان تي ڪري چڪو
آهيان ياد ڪريو ۽ (انهيءَ ڳالهه کي به)
ته مون توهان کي سڀني جهانن تي فضيلت
ڏني.

١٢٤. ۽ انهيءَ ڏينهن کان ڊڄو جڏهن ڪوبه
شخص قطعن ڪنهن ٻئي شخص جو عيوضي

إِنَّا أَرْسَلْنَا بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَلَا تُسْأَلُ عَنْ
أَهْلِ الْجَحِيمِ ۝

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ
مِلَّتَهُمْ ۚ قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهَدَىٰ ۚ وَلَئِنْ
اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ
مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۝

١٢١:٤

الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَةٍ ۖ أُولَٰئِكَ
يُؤْمِنُونَ بِهِ ۚ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ ۖ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝

١٢٢:٤

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ الَّتِي أَنْعَمَتْ عَلَيْكُمْ
وَإِنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ۝

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَ

نه ٿي سگهندو ؛ نڪي انهيءَ کان ڪنهن
قسم جو اجورو قبول ڪيو ويندو ؛ نه ڪا
سفارش ان کي فائزو ڏيندي ؛ نه انجي مدد
ڪئي ويندي.

۱۲۵- ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪريو)
جڏهن ابراهيم کي انهيءَ جي رب ڪن ڳالهين
جي ذريعي آزمايو ؛ انهيءَ انهن کي پورو
ڪري ڏيکاريو (انهيءَ تي الله) فرمايو ته
مان توکي يقين مانهن جو امام مقرر ڪرڻ
وارو آهيان. (ابراهيم) چيو ؛ منهنجي اولاد
مان به (امام بنائج) (الله) فرمايو (ها پر)
منهن جو واعدو ظالمن تائين نه پهچندو.

۱۲۶- ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو)
جڏهن اسان هن گهر (يعني ڪعبي) کي
مانهن جي لاءِ باربار گڏ ٿيڻ جي جاءِ ؛ امن
(جي جاءِ) بنايو هو ؛ (حڪم ڏنو هو ته)
ابراهيم جي بيهڻ واري هنڌ کي نماز جي
جاءِ بنايو ؛ اسان ابراهيم ؛ اسماعيل کي
تاكيد ڪئي جو ڏنو هو ته منهنجي گهر کي
طواف ڪرڻ وارن ؛ اعتڪاف ڪرڻ وارن ؛
رڪوع ڪرڻ وارن ؛ سجدي ڪرڻ وارن لاءِ
پاڪ ؛ صاف) رکڻ.

۱۲۷- ؛ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪريو)
جڏهن ابراهيم چيو هو ته اي منهنجا رب هن
(جڳهه) کي هڪ پر امن شهر بنا ؛ انجي
باشندن مان جيڪي به الله تي ؛ اچڻ واري
ڏينهن تي ايمان آڻين انهن کي (هر قسم جا)
ميو عطا ڪر (انهيءَ تي الله) فرمايو ته جو
شخص ڪفر ڪندو انهيءَ کي (به) مان
ٿوري وقت تائين فائزو پهچائيندس. پوءِ

لَا يَقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةُ وَلَا هُمْ
يُنصَرُونَ ﴿۲۷﴾

وَلَوْ ابْنُكَ إِِبْرَاهِيمَ رَبُّكَ بِكَلِمَةٍ فَأَتَتْهُمْ قَالِ إِنِّي
جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالِ
لَا يَتَّأَلُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿۲۸﴾

وَلَا جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمَّا وَاتَّخِذُوا
مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّوً وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ
وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿۲۹﴾

وَاذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ
أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ
إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿۳۰﴾

انهيء ڪي مجبور ڪري دوزخ جي عذاب جي طرف وٺي ويندس ۽ (اها) تمام بري پڇاڙي آهي.

١٢٨. ۽ (انهيءَ وقت ڪي به ياد ڪريو) جڏهن ابراهيم انهيءَ گهر جا بنياد ڪئي رهيو هو ۽ (انهي سان گڏ) اسماعيل به (۽ اهي ٻئي چوندا ويا ٿي ته) اي اسان جا رب اسان جي طرف کان (هن خدمت ڪي) قبول فرماءَ. تون ئي (آهين جو) گهڻو ٻڌڻ وارو (۽) گهڻو ڄاڻڻ وارو آهين.

١٢٩. اي اسانجا رب! ۽ (اسين هي به التجا ڪيون ٿا ته) اسان پنهنجي ڪي پنهنجو فرمانبردار (ٻانهو) بناء ۽ اسان جي اولاد مان به پنهنجي هڪ فرمانبردار جماعت (بناء) ۽ اسان کي اسانجي (حال سارو) عبادت جا طريقا ٻڌاءَ ۽ اسان ڏانهن (پنهنجي) فضل سان توجهه فرماءَ يقين تون (پنهنجن ٻانهن ڏانهن) گهڻو توجهه ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهين.

١٣٠. ۽ اي اسانجا رب! (اسان جي به التجا آهي ته تون) انهن مان ئي هڪ اهڙو رسول مبعوث فرماءَ جيڪو انهن کي تنهنجون آيتون پڙهي ٻڌائي ۽ انهن کي ڪتاب ۽ حڪمت سيکاري ۽ انهن کي پاڪ ڪري يقين تون ئي غالب (۽) حڪمتن وارو آهين.

١٣١. ۽ انهيءَ شخص کانسواءِ جنهن پنهنجي پاڻ کي ماريو هجي ۽ ابراهيم جي دين کان ڪير منهن ٽيري سگهي ٿو ۽ اسان يقين انهي کي (هن) دنيا ۾ به چونڊيو هو ۽ اهو آخرت ۾ به يقين نيڪ ماڻهن ۾ (شمار)

وَأَذِیْرُفُعْ إِبْرَاهِیْمَ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَنَاتِ وَاسْمِیْلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿١٢٨﴾

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَیْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّیَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَیْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیْمُ ﴿١٢٩﴾

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِیْهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ یَتْلُو عَلَیْهِمْ آیَاتِکَ وَیُعَلِّمُهُمُ الْکِتَابَ وَالحِکْمَةَ وَیُزَکِّیْهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِیْزُ الْحَکِیْمُ ﴿١٣٠﴾

ع

وَمَنْ یَّرْعَبْ عَنْ قَوْلِ إِبْرَاهِیْمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَیْنَاهُ فِی الدُّنْیَا وَإِنَّهُ فِی الْآخِرَةِ لَیْسَ الضَّالِّیْنَ ﴿١٣١﴾

ٲيندو.

۱۳۲. جڏهن انهيءَ جي رب انهيءَ کي چيو ته (اسانجي) فرمانبرداري اختيار ڪر هن (جواب ۾) چيو ته مان (ته پهريائين کان) سڀني جهانن جي رب جي فرمانبرداري اختيار ڪري چڪو آهيان.

۱۳۳. ۽ ابراهيم پنهنجي پٽن کي ۽ (اهڙي طرح) يعقوب به (پنهنجي پٽن کي) انهي ڳالهه جو تاڪيد ڪيو ۽ چيو ته اي منهنجا پٽو! الله يقينن هن دين کي توهان لاءِ چونڊيو آهي. پوءِ هرگز نه مرجو مگر انهيءَ حالت ۾ جو توهان (الله جا) پورا فرمانبردار هجو.

۱۳۴. ۽ توهان انهيءَ وقت موجود هئو جڏهن يعقوب تي موت (جي گهڙي) آئي ۽ جڏهن انهي پنهنجي پٽن کي چيو ته توهان منهنجي مرڻ کانپوءِ ڪنهن جي عبادت ڪندو؟ انهن (جواب ۾) چيو ته اسان تنهنجي معبود ۽ تنهن جي پيءُ ڏاڏن ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحاق جي معبود جي جو هڪ ئي معبود آهي عبادت ڪنداسين ۽ اسان انهيءَ جا فرمانبردار آهيون.

۱۳۵. هي اها جماعت آهي جيڪا (پنهن جو زمانو پورو ڪري) فوت ٿي چڪي آهي جيڪي کي انهي ڪمايو (انهيءَ جو نفعو نقصان) انهيءَ لاءِ آهي ۽ جيڪي کي توهان ڪمايو (انهيءَ جو نفعو نقصان) توهان لاءِ آهي ۽ جو ڪجهه اهي ڪندا هئا انهيءَ جي متعلق توهان کان (ڪجهه) نه پڇيو ويندو.

۱۳۶. ۽ (چا توهان ٻڌو ته) اهي هي به

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْتُ لِرَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٣٢﴾

وَوَضَىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَ يُعْقُوبُ
يُنَبِّئُ أَنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ
لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ
وَالِلَّهِ آبَائُكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٤﴾

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مِمَّا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَنْهَا كَالَّذِينَ
يَعْمَلُونَ ﴿١٣٥﴾

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا قُلْ

بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ
الشَّرِكِينَ ۝

چون ٿا ته يهودي يا عيسائي ٿي وڃو (اهڙي طرح) توهان هدايت حاصل ڪندؤ. تون (انهن کي) چؤ (ته ائين) نه پر ابراهيم جي دين کي جو (خدا جي طرف) جهڪڻ وارو هو (اختيار ڪيو) ۽ (ياد رکو ته) اهو مشرڪن مان نه هو.

قُولُوا آمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ
وَمَا أُوْحِيَ إِلَىٰ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِ
لَا تَفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ ۖ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ۝

۱۳۷. توهان چؤ ته اسان الله تي ۽ جو جيڪي ڪي اسان تي نازل ڪيو ويو آهي ۽ جيڪي ڪي ابراهيم، اسماعيل، اسحاق، يعقوب ۽ (انهي جي) اولاد تي نازل ٿيو هو ۽ جيڪي ڪي موسيٰ ۽ عيسيٰ کي ڏنو هو ۽ (اهڙي طرح) جو ڪجهه (باقي) نبين کي انهن جي رب جي طرفان ڏنو ويو هو (انهي پوري وحيءَ تي) ايمان رڪون ٿا اسين انهن مان هڪ (نبي ۽ ٻئي نبي) جي ۽ ڪو به فرق نٿا ڪيون ۽ اسان انهيءَ جا فرمانبردار آهيون.

فَإِنْ آمَنُوا بِبَشِيرٍ مَّا أُمْنُمْ بِهِ فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا
تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ تَسِيكَفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝

۱۳۸. پوءِ جيڪڏهن اهي ماڻهو (اهڙي طرح) ايمان آڻين جهڙي طرح توهان انهي (تعليم) تي ايمان آندو آهي ته (پوءِ) اهي هدايت حاصل ڪري ويا ۽ جيڪڏهن اهي ڦري وڃن ته (سمجهو ته) اهي صرف اختلاف (ڪرڻ) تي (ضد ڪيو بيٺا) آهن. انهيءَ صورت ۾ الله توکي ضرور انهن (جي شر) کان بچائيندو هو گهڻو ئي ٻڌڻ وارو (۽) گهڻو ئي ڄاڻڻ وارو آهي.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً ذُوَعْنَ
لَهُ عُيُدُونَ ۝

۱۳۹. (اي مسلمانو! انهن کي چئو ته اسان ته) الله جو دين (اختيار ڪنداسين) ۽ دين (سيڪارڻ جي معاملي) ۾ الله کان ڪير بهتر ٿي سگهي ٿو ۽ اسين انهيءَ جي عبادت ڪرڻ وارا آهيون.

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ
وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ
مُخْلِصُونَ ﴿۱۴۰﴾

۱۴۰- تون (انهن کي) چو ڇا توهان اسان سان
الله جي متعلق تڪرار ڪيو ٿا جيتوڻيڪ هو
اسان جو (به) رب آهي ۽ توهان جو (به)
رب آهي ۽ اسان جا عمل اسان لاءِ آهن ۽
توهان جا عمل توهان لاءِ آهن ۽ اسان ته
انهي سان خلوص (جو تعلق) رکون ٿا.

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَ
يَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ
أَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ
شَهَادَةَ عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿۱۴۱﴾

۱۴۱- (اي اهل ڪتاب!) ڇا توهان (هي)
چئو ٿا ته ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحاق ۽
يعقوب ۽ (انهن جو) اولاد يهودي يا عيسائي
هئا. تون (انهن کي) چو ته ڇا توهان وڌيڪ
ڄاڻو ٿا يا الله؟ ۽ انهيءَ کان وڌيڪ ظالم
ڪير ٿي سگهي ٿو جيڪو انهي شاهديءَ کي
جيڪا ان وٽ الله جي طرف کان هجي
لڪائي، ۽ الله انهي کان هرگز ناواقف
ڪونهي. جيڪي توهان ڪيو ٿا.

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا
كَسَبْتُمْ وَلَا تَحْسَبُونَهَا عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۴۲﴾

۱۴۲- هيءَ اها جماعت آهي جيڪا (پنهنجو
زمانو پورو ڪري) مري چڪي آهي. جيڪي
ڪي انهي ڪمايو (انهي جو نفعو نقصان)
انهي لاءِ آهي ۽ جيڪي ڪي توهان ڪمايو
(انهي جو نفعو نقصان) توهان لاءِ آهي ۽
جيڪي ڪي اهي ڪندا هئا انهي جي متعلق
توهان کان نه پڇيو ويندو.

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَهُمْ عَنَّا
قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَدْعُونَ لِيَبْزُقَ
الْمُغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۱۴۳﴾

۱۴۳- ڪم عقل ماڻهو ضرور چوندا ته انهن
(مسلمانن) کي انهن جي انهيءَ قبلي کان
جنهن تي اهي (پهرينءَ) هئا ڪهڙي شئي
ڦيرائي ڇڏيو آهي (جڏهن اهي ائين چون) ته
(انهن کي) چو ته اوپر ۽ اولهه الله ڄاڻي
آهن. اهو جنهن کي چاهين ٿو هڪ سڌي واٽ
ڏيکاري ڇڏيندو.

۱۴۴- ۽ (اي مسلمانو! جهڙيءَ طرح اسان

وڪڙيڪ ڇڏيندو اهو سڌو واٽون ڏيکاريندو ۽ اهڙيءَ ريت

النَّاسِ وَيَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۚ وَمَا جَعَلْنَا
الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ
مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا
عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۚ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ
إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَوُّوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾

توهان کي سڌي واٽ ڏيکاري آهي (اهڙيءَ
طرح اسان توهان کي هڪ اعليٰ درجي جي
امت بنايو آهي انهيءَ لاءِ ته توهان (بين)
ماڻهن جا نگران بنجو. ۽ هيءَ رسول توهان تي
نگران هجي ۽ اسان هن قبلي کي جنهن تي
تون (هن کان پهرين قائم) هئين صرف انهيءَ
ڪري مقرر ڪيو هو ته اسان انهيءَ شخص
کي جيڪو هن رسول جي فرمانبرداري
ڪريو. انهيءَ شخص جي مقابلي ۾ جيڪو
ٿڌي تي ڦري وڃي ٿو (هڪ ممتاز حيثيت
۾) ڄاڻي وٺون. ۽ هيءَ (امر) انهن ماڻهن
کان سواءِ جنکي الله هدايت ڏني آهي (بين جي
لاءِ) ضرور مشڪل آهي ۽ الله (اهڙو نه
آهي) جو توهانجي ايمان کي ضايع ڪري.
الله يقينن سڀني انسانن تي نهايت مهربان
(۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ ۚ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ
قِبْلَةً تَرْضَاهَا ۚ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۚ وَإِنَّ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٢٦﴾

۱۴۵. اسان تنهنجي ڌيان کي بار بار آسمان
ڏانهن ڦرندي ڏسي رهيا آهيون انهيءَ ڪري
اسان توکي ضرور انهيءَ قبلي ڏانهن ڦيرائي
ڇڏينداسين جنهنکي تون پسند ڪرين ٿو سو
(هائي) تون پنهن جو منهن مسجد الحرام
ڏانهن ڦيرائي ڇڏ. ۽ (اي مسلمانو!) توهان
(به) جتي به هجو انهيءَ ڏانهن پنهنجو
منهن ڪندا ڪيو ۽ جن (ماڻهن) کي ڪتاب
(يعني توريت) ڏنو ويو آهي اهي يقينن ڄاڻن
ٿا ته هي (قبلي کي ڦيرائڻ جو حڪم)
تنهنجي رب جي طرفان (موڪليل هڪ)
صداقت آهي ۽ جيڪي ڪجهه هي (ماڻهو)
ڪري رهيا آهن الله انهيءَ کان هرگز بي خبر
نه آهي.

وَلِئِنْ آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ كُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا

۱۴۶. ۽ جن ماڻهن کي (توکان پهرين)

ڪتاب ڏنو ويو آهي جيڪڏهن تون انهن وٽ
هر هڪ (طرح جو) نشان (به) کڻي اچين
(تڏهن به) اهي تنهنجي قبلي جي پيروي
نه ڪندا ؛ نه تون انهن جي قبلي جي
پيروي ڪري سگهين ٿو ؛ نه انهن مان
ڪابه (ڌڙا) ٻيءَ (ڌڙا) جي قبلي جي
پيروي ڪندي ؛ (اي مخاطب!) هن کانپوءِ
به جو تو وٽ (الاهي) علم اچي چڪو آهي
تو انهن جي خواهش جي پيروي ڪئي ته
يقينن انهيءَ صورت ۾ تون ظالمن ۾ (شمار)
ٿيندين.

۱۴۷. اهي ماڻهو جن کي اسان ڪتاب ڏنو
آهي اهي هن (سجاني) کي (اهڙيءَ طرح)
سجائن ٿا جهڙيءَ طرح پنهنجن جن پٽن کي
سجائن ٿا ؛ انهن مان ڪجهه ماڻهو يقينن
حق کي ڄاڻي پهچي لڪائين ٿا.

۱۴۸. هي (مٿي ذڪر ڪيل) صداقت تنهن
جي رب جي طرفان آهي پوءِ تون شڪ ڪرڻ
وارن مان هرگز نه بچ.

۱۴۹. ؛ هر هڪ (شخص) جو ڪونه ڪو
مقصد آهي جنهن کي اهو (پنهنجي پاڻ تي)
مسلط ڪري ڇڏيندو آهي سو (توهانجي
نظر تي جو مقصد اهو هجي جو) توهان نيڪين
(جي حاصل ڪرڻ) ۾ هڪ ٻئي کان اڳتي وڌڻ
جي ڪوشش ڪيو توهان جتي (به) هوندو
الله توهان کي گڏ ڪري وٺي ايندو الله يقينن
هر هڪ ڪم تي پورو (پورو) قادر آهي.

۱۵۰. ؛ تون جنهن جڳهه کان به نڪرين
پنهنجو ڌيان مسجد حرام ڏانهن ڦيرائي ڇڏي ؛
هي (حڪم) يقينن تنهنجي رب جي طرفان

قَبْلَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَارِكٍ قَبْلَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَارِكٍ
قَبْلَهُ بَعْضٌ وَلَئِنْ أَتَيْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَسْتَ الظَّالِمِينَ ۝

الَّذِينَ آمَنَهُمُ الْكُتُبَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبَاءَهُمْ
وَلَا فَرْقًا بَيْنَهُمْ لِيَكُنُوا الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُتَرَدِّينَ ۝

وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّئُهَا فَاسْتَخِفُّوا الْخَبْرَةَ مَا آتَيْنَا
مَّا تَلَّوْنَا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ

عَمَّا تَعْمَلُونَ ⑤

(آيل) صداقت آهي ؛ جيڪي ڪجهه (به) توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کان هرگز بي خبر نه آهي.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۚ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي ۚ وَلِأُتِمَّ شِعْرِيَ عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ⑥

۱۵۱- ؛ تون جنهن جڳهه کان (به) نڪرين پنهنجو ڌيان مسجد حرام ڏانهن ڦيرائي ڇڏ ؛ توهان (به) جتي به هجو پنهنجو منهن انهيءَ جي طرف ڪندا ڪيو. ته انهن ماڻهن کان سواءِ جيڪي انهن (مخالفن) مان ظلم جا مرتڪب ٿيا آهن (باقي) ماڻهن جي طرفان توهان تي الزام نه رهي. سو توهان انهن (ظالمن) کان نه ڊڄو ؛ مون کان ڊڄو. (هي حڪم مون انهيءَ ڪري ڏنو آهي ته توهان تي ماڻهن جو الزام نه پوي) ؛ انهيءَ لاءِ ته مان پنهنجي نعمت توهان تي پوري ڪيان ؛ انهيءَ لاءِ به ته توهان هدايت حاصل ڪيو.

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمُ قَالَهُ تَكُونُوا تَعْمَلُونَ ⑦

۱۵۲- (اهڙيءَ طرح) جهڙيءَ طرح اسان توهان ۾ توهان مان ئي هڪ رسول موڪليو آهي جيڪو توهان کي اسانجون آيتون پڙهي ٻڌائي ٿو ؛ توهان کي پاڪ ڪري ٿو ؛ توهان کي ڪتاب ؛ حڪمت سيکاري ٿو ؛ توهان کي اهو ڪجهه سيکاري ٿو جيڪو توهان (پهرين) نه ڄاڻندا هئا.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ⑧

۱۵۳- پوءِ (جڏهن مان ايتري قدر فضل ڪرڻ وارو آهيان ته) توهان مون کي ياد ڪيو مان (به) توهان کي ياد ڪندو رهندس ؛ منهنجا شڪر گذار بنجو ؛ منهنجي ناشڪري نه ڪيو.

۱۸

۱۵۴- اي انسانو! جن ايمان آندو آهي صبر ؛ دعا جي ذريعي (الله جي) مدد گهرو. الله يقينن صبر ڪرڻ وارن سان (هوندو) آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ⑨

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمُوتَ ۚ بَلْ
أَحْيَاءٌ وَلَكِنَّكُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿۱۵۵﴾

۱۵۵- ۽ جيڪي ماڻهو الله جي واٽ ۾ ماري
ويندا آهن انهن جي متعلق (اهو) نه چئو ته
اهي مرده آهن (اهي مرده) نه آهن پر
زندہ آهن پر توهان نٿا سمجهو.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ
الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالشَّمْرِتِ وَبِشْرِ الضَّرِيحِ ﴿۱۵۶﴾

۱۵۶- ۽ اسان توهان کي ڪي قدر خوف ۽ بک
(کان) ۽ مالن ۽ جانين ۽ ميون جي ڪمي
(جي ذريعي) ضرور آزمائينداسين ۽ (اي
رسول) تون (انهن) صبر ڪرڻ وارن کي خوش
خبر ٻڌائي ڇڏ.

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا
إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿۱۵۷﴾

۱۵۷- جن تي جڏهين (به) ڪا مصيبت اچي
(ته) گهٻرائين نٿا پر هي (چون ٿا ته اسان
(ته) الله جاني آهيون ۽ انهيءَ ڏانهن ئي
موٽڻ وارا آهيون.

أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ تَتَوَّ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْتَدُونَ ﴿۱۵۸﴾

۱۵۸- اهي ئي اهي ماڻهو آهن جن تي انهن
جي رب جي طرفان برڪتون (نازل ٿين) ٿيون
۽ رحمت (به) ۽ اهي ئي ماڻهو هدايت
يافته آهن.

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ
الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ
بِهِمَا ۚ وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ
عَلِيمٌ ﴿۱۵۹﴾

۱۵۹- صفا ۽ مروه يقين الله جي نشانن
مان آهن سو جيڪو شخص انهيءَ گهر (يعني
ڪعبه) جو حج يا عمرو ڪري ته انهيءَ کي
انهن جي وجهه تڪي هلڻ تي ڪوبه گناهه نه
آهي ۽ جيڪو شخص به پنهنجي خوشيءَ
سان ڪو نيڪ ڪم ڪري (اهو سمجهي ڇڏي
ته) الله (نيڪ ڪمن جو) قدردان آهي ۽
(اهو) ڏاڍو جائز وارو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ مَا آتَيْنَا مِنْ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى
مِنْ بَعْدٍ مَا يَتَّبِعُهُ النَّاسُ فِي الْكُفْرِ ۚ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ
اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللُّعُنُونَ ﴿۱۶۰﴾

۱۶۰- جيڪي ماڻهو هن (ڪلام) کي
جيڪو اسان کليل نشانن ۽ هدايت تي مشتمل
نازل ڪيو آهي انهيءَ کانپوءِ جو اسان
انهيءَ کي هن ڪتاب ۾ کولي بيان ڪري
ڇڏيو آهي لڪائين ٿا اهڙائي ماڻهو آهن جن

تي الله لعنت كريشو ؛ (بيا) لعنت كرڻ وارا (به) لعنت ڪن ٿا.

۱۶۱. ها پر جن توبه ڪري ورتي ؛ اصلاح ڪيو ؛ (خدا جي حڪمن کي) کولي بيان ڪري ڇڏيو ته اهڙن ماڻهن تي مان فضل سان توجه ڪندس ؛ مان (پنهنجن ٻانهن ڏانهن) ڏاڍو توجه ڪرڻ وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهيان.

۱۶۲. جن ماڻهن انڪار ڪيو ؛ ڪفر جي ئي حالت ۾ مري ويا اهڙن ماڻهن تي يقينن الله جي ؛ فرشتن جي ؛ ماڻهن جي سڀني جي لعنت آهي.

۱۶۳. اهي انهيءَ ۾ (بيا) هوندا نه (ته) انهن (تان) عذاب هلڪو ڪيو ويندو ؛ نه انهن کي (ساهه ڪڍڻ جي) مهلت ڏني ويندي.

۱۶۴. ؛ توهانجو معبود (پنهنجي ذات ۾) واحد معبود آهي انهيءَ کان سواءِ ڪوبه معبود نه آهي بي حد ڪرم ڪرڻ وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۶۵. آسمانن ؛ زمين جي پيدائش، رات ؛ ڏينهن جو اڳي پوءِ اچڻ ؛ انهن ٻيڙين ۾ جيڪي انسانن کي نفعو ڏين واريون شيون کڻي سمنڊ ۾ هلن ٿيون ؛ انهيءَ پاڻيءَ ۾ جنهنکي الله ڪڪرن مان لائڻو، پوءِ انهيءَ جي وسيلي زمين کي انهيءَ جي مرڻ کانپوءِ زندهه ڪيو ؛ انهيءَ ۾ هر هڪ قسم جا جانور پکيڙيا ؛ هوائن کي هيڏانهن هوڏانهن پکيڙڻ ۾ ؛ انهن ڪڪرن ۾ جيڪي آسمان ؛ زمين جي وچ ۾ مسخر آهن (يقينن) انهيءَ قوم

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لعنةُ اللَّهِ وَلِلَّائِلَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

خُلْدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤١﴾

وَاللَّهُمَّ لَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَ تَصْرِيفِ الرِّيحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

جي لاء جيڪا عقل کان ڪم وٺي ٿي
ڪيترن (قسمن جا) نشان آهن.

۱۶۶. ۽ ڪي ماڻهو اهڙا آهن جيڪي غير الله
مان (الله جا) همسر بنائين ٿا اهي انهن سان
الله جي محبت وانگر محبت ڪن ٿا ۽
جيڪي ماڻهو مومن آهن اهي سڀني کان
وڌيڪ الله سان (ٺي) محبت ڪن ٿا ۽
جيڪي ماڻهو (انهيءَ) ظلم جا مرتڪب ٿيا
(آهن) جيڪڏهن اهي (انهيءَ جهڙيءَ کي)
جڏهن اهي عذاب کي (سامهون) ڏسندا
(ڪنهن به نموني هيٺ) ڏسي وٺن ها (تہ)
خبر پئجي وڃي ها (تہ سڀ قوت الله کي
ٺي آهي ۽ اهو به تہ الله سخت عذاب
(ڏين) وارو آهي.

۱۶۷. (۽ ڪاش جو اهي ماڻهو انهيءَ وقت
کي ڏسي سگهن ها) جڏهن اهي ماڻهو جن
جي فرمان برداري ڪئي ويندي هئي انهن
ماڻهن کان جيڪي فرمانبردار هئا جدا ٿي
ويندا ۽ عذاب کي (پنهجن اکين سان) ڏسي
ونندا ۽ انهن (جي شرڪ جي سببان نجات)
جا سڀئي ذريعا منقطع ٿي ويندا.

۱۶۸. ۽ جيڪي ماڻهو (ڪفر جي ليڊرن
جا) فرمان بردار هئا چوندا تہ ڪاش
اسان کي هڪ دفعو (وري دنيا ۾) واپس وڃڻ
(نصيب) ٿئي ها تہ اسان (به) انهن (ڪفر
جي ليڊرن) کان جدا ٿي وڃون ها جهڙي طرح
(اڄ) هي اسان کان جدا ٿي ويا. اهڙي طرح
الله انهن کي ٻڌائيندو تہ انهن جي عملن
(جو نتيجو چنڊ) حسرتون آهن (جيڪي)
انهن تي (ٺي) ويا بنجي پونديون ۽ اهي

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا
يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا
لِّلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ
أَنَّهُ الْقُوَّةُ لِلَّهِ جَمِيعًا ۖ وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٦﴾

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ
وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٧﴾

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا لَنَا كَرَّةٌ فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ
كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا لَكُنَّا لَهُمُ اللَّهُ أَعْمَلُ حَرَاتٍ
عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٨﴾

(دوزخ جي) باهه مان هرگز نه نڪري سگهندا.

۱۶۹. اي انسانو! جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي انهيءَ مان جيڪي ڪجهه حلال ۽ پاڪيزه آهي (اهو) کائو ۽ شيطان جي پيروي نه ڪريو اهو يقينن توهان جو ظاهر (ظهور) دشمن آهي.

۱۷۰. اهو توهان کي صرف بدي ۽ بي حياتي ۽ انهيءَ (ڳالهه) جي ته توهان الله جي متعلق ڪوڙ ٻڌي اها ڳالهه چئو جيڪا توهان نٿا ڄاڻو تلقين ڪريو.

۱۷۱. ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته هن (ڪلام) جي جيڪو الله نازل ڪيو آهي پيروي ڪيو ته اهي چون ٿا ته (نه) اسان ته انهيءَ (طريقي) جي پيروي ڪنداسين جنهن تي اسان پنهنجن جي ابن ڏاڏن کي ڏٺو. ڀلا جيڪڏهن انهن جا ابا ڏاڏا ڪجهه به عقل نه رکندا هجن ۽ نه سڌيءَ واٽ تي هلندا هجن (ته پوءِ به اهي ائين ئي ڪندا).

۱۷۲. ۽ انهن مانهن جو حال جن ڪفر ڪيو آهي انهيءَ شخص جي حال وانگر آهي جيڪو انهيءَ شيءِ کي پڪارڻو جيڪا سواءِ پڪار ۽ آواز جي ڪجهه به نٿي ٻڌي (اهي ماتهو) ٻوڙا گونگا ۽ انڌا آهن انهيءَ ڪري نٿا سمجهن.

۱۷۳. اي انسانو! جن ايمان آندو آهي! انهن پاڪيزه شين مان جيڪي اسان توهان کي ڏنيون آهن کائو ۽ جيڪڏهن توهان (واقعي) الله جي ئي عبادت ڪيو ٿا ته انهيءَ جو شڪر (به) ادا ڪيو.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٩﴾

إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالشُّوْءِ وَالْفَحْشَاءِ وَإِنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْمِعُوا مِمَّا أُنْزِلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَسْمِعُ مَا نُنْفِئُ عَنْهُ أَبَدًا وَإِنْ كُنَّا مِنْكُمْ لَمِنَ الْقَائِلِينَ ﴿١٧١﴾

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْفَعُ بِمَا لَا يَمْلِكُ إِلاَّ دُعَاءٌ وَنِدَاءٌ صُمُّوا بِكُمْ عَمَىٰ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ رِبَّاءَ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٣﴾

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنِيزِ
وَمَا أَهْلَ بِهِ لِيُغَيِّرَ اللَّهُ فَمَن اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَ
لَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۵﴾

۱۴۴. انهيء توهانتي صرف مردار، خون،
سوئر جي گوشت ؛ انهن شين کي جنکي الله
کانسواء ڪنهن ٻئي سان نامزد ڪيوڊيو
هجي حرام ڪيو آهي پر جيڪو شخص (انهن
شين جي استعمال تي) مجبور ٿي وڃي ؛ اهو
نه ته قانون جو مقابلو ڪرڻ جهڙو هجي ؛
نه حد کان اڳتي نڪرڻ وارو هجي انهيءَ تي
ڪوبه گناهه نه آهي. الله يقينن وڏو
بخشن وارو (۱۵) بار بار رحم ڪرڻ وارو
آهي.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ
وَيُسْتَرُونَ بِهِ نَسًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ
إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۶﴾

۱۴۵. جيڪي ماڻهو هن (تعليم) کي جيڪا
الله (الاهي) ڪتاب (۾) نازل ڪئي آهي
لڪائين ٿا ؛ انهيءَ جي عيوض ٿورڙي قيمت
ونن ٿا اهي يقينن پنهنجي پيٽ ۾ صرف
باهه وجهن ٿا ؛ قيامت جي ڏينهن الله نه
انهن سان ڪلام ڪندو ؛ نه انهن کي پاڪ
قرار ڏيندو ؛ انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب
(مقدر) آهي.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابِ
بِالْغَفْرِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿۱۷﴾

۱۴۶. اهي ئي اهي ماڻهو آهن جن هدايت
چڙي گمراهي ؛ مغفرت چڙي عذاب اختيار
ڪيو آهي پوءِ باهه (جي عذاب) تي انهن
جي برداشت تعجب انگيز آهي.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ تَزَلَّ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا
فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿۱۸﴾

۱۴۷. هيءَ (عذاب) انهيءَ سبب جي ڪري
هوندو جو الله هن ڪتاب کي (مشتمل) حق
تي نازل ڪيو آهي ؛ جن ماڻهن هن ڪتاب
جي باري ۾ اختلاف ڪيو آهي اهي يقينن
وڏي دشمنيءَ ۾ (مبتلا) آهن.

لَيْسَ إِلَٰهٌ أَن تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَالسَّيِّئَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَّ وَآتَى الْمَالَ عَلَى

۱۴۸. توهانجو اڀر ؛ اولهه ڏانهن منهن
ڦيرائڻ ڪا وڏي نيڪي نه آهي پر ڪامل
نيڪ اهو شخص آهي جنهن الله، روز آخرت،

حِبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالسَّكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ
وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
الزَّكَاةَ وَالْمُؤْتُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّادِقِينَ
فِي الْبُيُوتِ وَالضَّرَّاءَ وَجِينَ الْبَأْسِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿۱۷۷﴾

ملائڪن (الاهي) ڪتاب ۽ سڀني نبين تي
ايمان آندو ۽ انهيءَ (الله) جي محبت جي
سببان مائٽن ۽ يتيمن ۽ مسڪينن ۽ مسافر
کي ۽ سوالين کي ۽ غلامن (جي آزاديءَ) جي
لاءِ پئ (پنهنجو) مال ڏنو ۽ نماز کي قائم
رکيو ۽ زڪوات ادا ڪئي ۽ پنهنجي عهد کي
جڏهن به (ڪو) عهد ڪن پورو ڪرڻ وارا
۽ (خاص ڪري) تنگي ۽ بيماريءَ ۾ ۽ جنگ
جي وقت برداشت کان ڪم وٺڻ وارا (ڪامل
نيڪ) آهن اهي ئي ماڻهو جيڪي (پنهنجي
قول جا) سچا نڪتا ۽ اهي ئي ماڻهو ڪامل
متقي آهن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ
الْحَرْبُ بِالْحَرْبِ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَىٰ بِالْأُنْثَىٰ فَمَنْ
عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَأَتْبَاعُ الْبِعُودِ وَأَدَاؤُهُ
إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ
مِّنْ عَتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱۷۸﴾

۱۷۷. اي انسانو جن ايمان آندو آهي! توهان
تي مقتولن جي باري ۾ هڪ جيترو بدلو وٺڻ
فرض ڪيو ويو آهي، جيڪڏهن (قاتل) آزاد
(مرد) هجي ته انهيءَ آزاد (قاتل) کان ۽
جيڪڏهن (قاتل) غلام هجي ته انهيءَ غلام
(قاتل) کان ۽ جيڪڏهن (قاتل) عورت هجي
ته انهيءَ عورت (قاتل) کان. مگر جنهن
(قاتل) کي انهيءَ جي پاءَ جي طرفان
ڪجهه (چئي) معاف ڪئي وڃي ته (مقتول
جو وارث باقي چئيءَ صرف) مناسب طور
تي وصول ڪري سگهي ٿو ۽ (قاتل تي)
عمدگيءَ سان (باقي چئي) انهي کي ادا
ڪري ڏيڻ (واجب) آهي. هي توهانجي رب
جي طرفان تخفيف ۽ رحمت آهي پوءِ جيڪو
شخص هن (حڪم) کانپوءِ به زيادتي ڪري
انهيءَ جي لاءِ دردناڪ عذاب (مقرر) آهي.

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ ﴿۱۷۹﴾

۱۸۰. ۽ اي عقل مندو! توهانجي لاءِ (هن)
بدلي وٺڻ ۾ زندگيءَ (جو سامان) آهي ۽

هيءَ حڪم هن لاءِ آهي) ته توهان بچي وڃو.

۱۸۱- جڏهن توهان مان ڪنهن تي موت (جو وقت) اچي وڃي ته توهان تي بشرطيڪ اهو (مرڻ وارو) گهڻو مال ڇڏي. والدين ۽ قريبي رشتيدارن کي (امر) معروف جي وصيت ڪري وڃڻ فرض ڪيو ويو آهي (هيءَ ڳالهه) متقين تي واجب آهي.

۱۸۲- پر جيڪو شخص هن (وصيت) کي هنجي ٻڌڻ کان پوءِ بدلائي ڇڏي ته انهيءَ جو گناهه صرف انهن تي هوندو جيڪي انهيءَ کان بدلائي ڇڏين. الله يقينن ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۱۸۳- پوءِ جيڪو شخص ڪنهن وصيت ڪرڻ واري کان طرفداري يا گناهه (جي سرزد هئڻ) جو خوف ڪري ۽ انهن ۾ صلح ڪرائي ڇڏي ته انهيءَ تي ڪوبه گناهه نه آهي الله يقينن وڏو بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۸۴- اي انسانو جن ايمان آندو آهي! توهان تي (به) روزن جو رکڻ (اهڙيءَ طرح) فرض ڪيو ويو آهي جهڙيءَ طرح انهن مانهن تي فرض ڪيو ويو هو جيڪي توهان کان پهرين گذري چڪا آهن. انهيءَ لاءِ ته توهان (روحاني ۽ اخلاقي) ڪمزورين کان بچو.

۱۸۵- (سو توهان روزا رکو) ڪجهه ڳاڻائي جا ڏينهن ۽ توهان مان جيڪو شخص مريض هجي يا سفر ۾ هجي ته (انهيءَ کي) ٻين ڏينهن ۾ تعداد (پورو ڪرڻو) پوندو ۽ انهن مانهن تي جيڪي انهيءَ (يعني روزن) جي

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨١﴾

مَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨٢﴾

مَنْ خَافَ مِنْ مُوَسِّعٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٤﴾

إِنَّمَا مَعَدُّوهُنَّ يُكَنِّئُهُنَّ الْمَوْتُ وَالْجُنَاحُ مَا نَبَّحْنَهُنَّ فِي سَفَرٍ أَوْ يَطُوقُنَّ إِثْمَ يَنْفَعُ الْإِثْمَ وَالْإِثْمُ يَنْفَعُ الْإِثْمَ فَهُوَ خَيْرٌ

لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۱۸۵﴾

طاقت نه رڪندا هجن (بطور فديہ) هڪ مسڪين جو کاڌو ڏيڻ (استطاعت مطابق) واجب آهي ؛ جيڪو شخص پوري فرمانبرداريءَ سا ڪو نيڪ ڪم ڪندو ته اهو انهيءَ جي لاءِ بهتر ٿيندو ؛ جيڪڏهن توهان علم رکو ٿا ته (سمجي سگهو ٿا ته) توهانجو روزا رکڻ توهان جي لاءِ بهتر آهي.

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ۚ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۗ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ ۖ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿۱۸۵﴾

۱۸۶. رمضان جو مهينو اهو (مهينو) آهي جنهن جي باري ۾ قرآن (ڪريم) نازل ڪيو ويو آهي (اهو قرآن) جيڪو سڀني انسانن جي لاءِ هدايت (بناني موڪليو ويو) آهي جيڪو ڪليل دليل پنهنجي اندر رکي ٿو (اهڙا دليل) جيڪي هدايت پيدا ڪن ٿا ؛ انهيءَ سان گڏ (قرآن ۾) الاهي نشان به آهن انهيءَ ڪري توهان مان جيڪو شخص هن مهيني کي (اهڙي حال ۾) ڏسي (جو نه مريض هجي نه مسافر) انهيءَ کي گهرجي ته اهو انهيءَ جا روزا رکي ؛ جيڪو شخص مريض هجي يا سفر ۾ هجي ته انهيءَ تي ٻين ڏينهن ۾ تعداد (پورو ڪرڻ واجب) ٿيندو. الله توهان جي لاءِ آساني چاهيو ؛ توهانجي لاءِ تنگي نٿو چاهي. ؛ (هي حڪم انهي ان لاءِ ڏنو آهي ته توهان تنگيءَ ۾ نه پئو ؛) انهيءَ لاءِ ته توهان تعداد کي پورو ڪري وٺو ؛ انهيءَ (ڳالهه) تي الله جي وڏائي ڪيو جو انهيءَ توهان کي هدايت ڏني آهي ؛ انهيءَ لاءِ ته توهان (انهيءَ جا) شڪر گذار بنجا.

۱۸۷. ؛ (اي رسول!) جڏهن منهنجا ٻانهي توکان منهن جي متعلق پڇن ته (تون جواب ڏي ته) مان (انهن) وٽ (ئي) آهيان. جڏهن

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِلَعَالِهِمْ

يُرْشِدُونَ ﴿٥٨﴾

دعا ڪرڻ وارو مونکي پڪاري ته مان انهيءَ جي دعا قبول ڪريان ٿو. سو گهرجي ته اهي (دعا ڪرڻ وارا به) منهنجي حڪم کي قبول ڪن ۽ مون تي ايمان آڻين ته اهي هدايت حاصل ڪن.

۱۸۸. توهانکي روزن رکڻ وارين راتين ۾ پنهنجن زالن وٽ وڃڻ جي اجازت آهي اهي توهانجي لاءِ هڪ قسم جو لباس آهن ۽ توهان انهنجي لاءِ (هڪ قسم جو) لباس آهيو. الله کي معلوم آهي ته توهان پنهنجي نفسن جي حق تلفي ڪندا هئا. تنهنڪري انهيءَ توهانتي فضل سان توجه ڪيو ۽ توهان جي (انهيءَ حالت جي) اصلاح ڪري ڇڏي. سو هاڻي توهان (بنا هڪ) انهن وٽ وڃو ۽ جيڪي ڪجهه الله توهانجي لاءِ مقدر ڪيو آهي انهيءَ جي ڳولا ڪيو. ۽ ڪانو ۽ پينو ايستائين جو توهان کي صبح جي سفيد ڌار ڪاري ڌار کان جدا نظر اچڻ لڳي. انهيءَ کانپوءِ (صبح کان) رات تائين روزن جي تڪميل ڪيو ۽ جڏهن توهان مسجدن ۾ اعتڪاف ۾ هجو ته انهن (يعني زالن) وٽ نه وڃو. هي الله جون (مقرر ڪيل) حدون آهن انڪري توهان انهنجي ويجهو (به) نه وڃو الله اهڙيءَ طرح ماڻهن جي لاءِ پنهنجا حڪم بيان ڪري ٿو انهيءَ لاءِ ته اهي (تباھين کان) بچن.

۱۸۹. ۽ توهان پنهنجن (ڀائرن جو) جو مال پاڻ ۾ (ملي ڪري) ڪوڙ (۽ فريب) جي ذريعي نه کائو ۽ نه انهن (مالن) کي (انهي غرض سان) حاڪمن ڏانهن چڪي وڃوان لاءِ

أَجَلٌ لَّكُمْ لَيْلَةُ الْقِيَامِ الْآخِرُ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَلَوْنَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَأَبْغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَسْبَيْنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُوا الْقِيَامَ إِلَىٰ الْآيِلِ وَلَا يَبَاسُوهُنَّ وَأَنْتُمْ يَكْفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لِنَاسٍ لِّلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥٩﴾

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتَذُنُوا بِهَا إِلَىٰ الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

ته توهان مائهن جي مالن جو ڪو حصو
جائي بجهي ناجائز طور تي هضم ڪري ويو.

۱۹۰. توکان چنبن جي باري ۾ سوال ڪن ٿا.
تون چو ته هي مائهن (جي عام ڪمن) ۽ حج
جي لاءِ وقت معلوم ڪرڻ جا اوزار آهن ۽
اعليٰ نيڪي هي نه آهي ته توهان گهرن ۾
انهن جي پٺيان داخل ٿيو پر ڪامل نيڪ اهو
شخص آهي جيڪو تقويٰ اختيار ڪري ۽
(توهان) گهرن ۾ انهن جي دروازن کان داخل
ٿيندا ڪيو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو
انهيءَ جي لاءِ ته توهان ڪامياب ٿي ويو.

۱۹۱. ۽ الله جي راهه ۾ انهن مائهن سان
جنگ ڪيو جيڪي توهان سان جنگ ڪن ٿا
۽ (ڪنهن تي) زيادتي نه ڪيو (۽ ياد رکو
ته) الله زيادتي ڪرڻ وارن سان هرگز محبت
نٿو ڪري.

۱۹۲. ۽ جتي به انهن (ناحق وڙهن وارن) کي
ڏسو انهن کي قتل ڪيو ۽ توهان (به) انهن
کي انهيءَ جڳهه مان ڪڍي ڇڏيو جتان انهن
توهان کي ڪڍيو هو ۽ (اهو) فتنو قتل کان
(به) وڌيڪ سخت (نقصان ڪار) آهي ۽
توهان انهن سان مسجد حرام جي ارد (گرد)
۾ (انهيءَ وقت تائين) جنگ نه ڪيو
جينستائين اهي (خود) توهان سان انهيءَ ۾
جنگ (جي ابتدا) نه ڪن ۽ جيڪڏهن اهي
توهان سان (اتي به) جنگ ڪن ته توهان
به انهن کي قتل ڪيو، انهن ڪافرن جي
اهائي سزا آهي.

۱۹۳. پوءِ جيڪڏهن اهي باز اچي وڃن ته
الله يقينن وڏو بخشن وارو (۽) بار بار رحم

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْإِهْلَةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ
وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا
وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٩٠﴾

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا
تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩١﴾

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ
حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ
وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقَاتِلُوكُمْ
فِيهِ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ
الْكَاذِبِينَ ﴿١٩٢﴾

فَإِنْ أَنْتَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٣﴾

ڪرڻ وارو آهي.

۱۹۴. ۽ توهان انهن سان انهيءَ وقت تائين جنگ ڪيو جو ڪوبه فتنو باقي نه رهي ۽ دين الله جي لاءِ ئي وڃي. پوءِ جيڪڏهن اهي باز اچي وڃن ته (ياد رکو ته) ظالمن کان سواءِ ڪنهن تي به پڪڙ (جائز) نه آهي.

۱۹۵. حرمت وارو مهينو حرمت واري مهيني جي بدلي ۾ آهي ۽ سڀني (ئي) عزت وارين شين (جي بي حرمتيءَ) جو بدلو ورتو وڃي ٿو. تنهنڪري جيڪو شخص توهان تي زيادتي ڪري توهان به انهيءَ کان (انهيءَ جي) زيادتيءَ جو جيتري قدر انهيءَ توهان تي زيادتي ڪئي هجي بدلو وٺو. ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ سمجهي ڇڏيو ته الله يقينن متقين سان (هوندو) آهي.

۱۹۶. ۽ الله جي راهه ۾ (مال ۽ جان) خرچ ڪيو ۽ پنهنجي ئي هٿان (پنهنجي پاڻ کي) تباهيءَ ۾ نه وجهو ۽ احسان کان ڪم وٺو. الله احسان ڪرڻ وارن سان يقينن محبت ڪري ٿو.

۱۹۷. ۽ حج ۽ عمري کي الله (جي رضا) جي لاءِ پورو ڪيو. پوءِ جيڪڏهن توهان ڪنهن سبب جي ڪري حج ۽ عمري کان روڪيا وڃو ته جيڪا قرباني ميسر اچي (ذبح ڪيو) ۽ جيستائين قرباني پنهنجي جاءِ تي (نه) پهچي وڃي پنهنجا مٿا نه ڪوڙيو ۽ جيڪو توهان مان بيمار هجي يا پنهنجي مٿي (جي بيماريءَ جي سبب) ڪري انهيءَ کي تڪليف (پهچي رهي) هجي (۽ اهو مٿو

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ أَتَوْهُمُ فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿۱۹۴﴾

الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَأَعْرَضْتُمْ وَصَاصُ قَمَرٍ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿۱۹۵﴾

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۹۶﴾

وَأَتُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَذُلَيْةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أُمِنْتُمْ فَمَنْ شَاءَ بِالْعِمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ مِنْ

لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَافِظِي السَّجِدِ الْخَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۲۳﴾

۲۳
ع

ڪوڙائي ڇڏي) انهي تي (انهي سبب جي ڪري) روزن يا صدقي يا قرباني جي قسم مان ڪجهه فديو (واجب) ٿيندو. پوءِ جڏهن توهان امن ۾ اچي وڃو ته (انهيءَ وقت) جيڪو شخص عمري جو فائدو (اهڙي) حج سان (ملائي) کڻي ته جيڪا قرباني به آسانيءَ سان ملي سگهي (ڪري ڇڏي) ؛ جيڪو (ڪنهن قربانيءَ جي به توفيق) نه رکي (تنهن تي) ٽن ڏينهن جا روزا ته حج (جي ڏينهن) ۾ (واجب) ٿيندا ؛ ست (روزا) جڏهن (اي مسلمانوا) توهان (پنهنجن گهرن ڏانهن) واپس (موٽي) اچو. هي پورا ڏهه ٿيا. هي (حڪم) انهيءَ شخص جي لاءِ آهي جنهن جي گهر وارا مسجد حرام جي پرسان رهڻ وارا نه هجن ؛ توهان الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ؛ سمجهي ڇڏيو ته الله جي سزا يقينن سخت (ٿيندي) آهي.

۱۹۸. حج (جا مهينا) (سڀني جا) ڄاتل سڃاتل مهينا آهن. پوءِ جيڪو شخص انهن ۾ حج (جو ارادو) پختو ڪري وٺي (انهيءَ کي ياد رهي ته) حج (جي ڏينهن) ۾ نه ته ڪا شهوت جي ڳالهه نه ڪا نافرمانِي ؛ نه ڪنهن جو جهڳڙو ڪرڻ (جائز) ٿيندو ؛ نيڪي (جو) جيڪو (ڪم) به توهان ڪندؤ الله (ضرور) انهي (جي قدر) کي سڃاڻي وٺندو ؛ رستي جو ثمر (سان) ڪٺو. ؛ (ياد رکو ته) بهتر راهه جو ثمر تقويٰ آهي ؛ اي عقل مندو! منهن جي تقويٰ اختيار ڪيو.

۱۹۹. توهانجي لاءِ (هي) ڪا گناهه (جي ڳالهه) نه آهي ته (حج جي ڏينهن ۾) توهان پنهنجي رب جي ڪنهن فضل جي ڳولا

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ مَّن قَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ ﴿۲۴﴾

۲۴
ع

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ
فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِّنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ

الْحَرَامَ وَأَذْكُرُوا كَمَا هَدَيْتُكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ
قَبْلِهِ لَسَ الضَّالِّينَ ﴿۹۹﴾

ڪيو. پوءِ جڏهن توهان عرفات کان موٽو
تہ مشعرالحرام وٽ الله جو ذڪر ڪيو ۽
جهڙي طرح انهيءَ توهان کي هدايت ڏني آهي
(انهيءَ جي مطابق) انهي کي ياد ڪيو ۽
انهيءَ کان پهرين توهان يقينن گمراهن مان
هئا.

ثُمَّ أَيْصُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۰۰﴾

۲۰۰. ۽ جتان کان ماڻهو (واپس) موٽندا
رهيا آهن اتان کان توهان بہ (واپس) موٽو
۽ الله کان مغفرت طلب ڪيو. الله يقينن ڏاڍو
بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو
آهي.

فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ
آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ
رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ﴿۱۰۱﴾

۲۰۱. پوءِ جڏهن توهان پنهنجن جون عبادتون
پوريون ڪري ڇڏيو (تہ گذريل زماني ۾)
پنهنجن جن ابنن ڏاڏن کي ياد ڪرڻ وانگر الله
کي ياد ڪيو يا (جيڪڏهن ئي سگهي تہ)
(انهيءَ کان بہ) وڌيڪ (دل لڳيءَ سان) ياد
ڪيو ۽ ڪجهه ماڻهو اهڙا آهن جيڪي (اهو
ئي) چوندا رهندا آهن تہ اسانجا رب !
اسان کي هن دنيا ۾ (آرام) ڏي انهن جو آخرت
۾ ڪجهه بہ حصو نہ هوندو آهي.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ
فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۱۰۲﴾

۲۰۲. ۽ انهن مان ڪجهه (اهڙا بہ هوندا)
آهن جيڪي چون ٿا تہ اي اسانجا رب !
اسان کي (هن) دنيا (جي زندگي) ۾ (بہ)
ڪاميابي ڏي ۽ آخرت ۾ (بہ) ڪاميابي
(ڏي) ۽ اسان کي باهه جي عذاب کان بچاءِ.

أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿۱۰۳﴾

۲۰۳. اهي ئي (اهي ماڻهو) آهن جن جي لاءِ
انهن جي (نيڪ) ڪمائي جي سبب جي ڪري
(ثواب جو) هڪ تمام وڏو حصو (مقدر)
آهي ۽ الله (تمام) جلد حساب چڪائي
ڇڏيندو.

وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا أَثَرَ عَلَيْهِ وَ مَنْ تَأَخَّرَ فَلَا أَثَرَ عَلَيْهِ لَنْ أَتَىٰ وَ أَتَىٰ اللَّهُ وَ أَغْلَبُوا أَكْثَرُ إِلَيْهِ تُخْشَدُونَ ﴿٢٠٤﴾

۲۰۴. ؛ (انهن) مقرر ٽيل ڏينهن ۾ الله کي ياد ڪيو پوءِ جيڪو شخص جلدي ڪري (؛) ٻن ڏينهن ۾ (تي واپس هليو وڃي) ته انهيءَ کي ڪوبه گناهه نه آهي ؛ جيڪو پوئتي رهجي وڃي انهيءَ کي (به) ڪو گناهه نه آهي (هيءَ واعدو) انهيءَ شخص جي لاءِ آهي جيڪو تقويٰ اختيار ڪري ؛ توهان الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ؛ سمجهي ڇڏيو ته (هڪ ڏينهن) توهان سڀني کي گڏ ڪري انهيءَ جي حضور نيو ويندو.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ الَّذِي الْخَصَامُ ﴿٢٠٥﴾

۲۰۵. ؛ ڪي ماڻهو اهڙا (به هوندا) آهن جن جون ڳالهيون (هن) دنيا جي زندگيءَ جي متعلق توکي (گهڻو) پسنديده معلوم ٿين ٿيون ؛ اهي (ڳالهه ڪرڻ وقت) الله کي انهي (اخلاص) تي جيڪو انهن جي دل ۾ آهي شاهد ڪندا وڃن ٿا حالانڪ اهي (حقيقت ۾) سڀني جهڳڙي ڪندڙن کان وڌيڪ جهڳڙو ڪندڙ هوندا آهن.

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَ اللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ ﴿٢٠٦﴾

۲۰۶. ؛ جڏهن حاڪم ٿي وڃن ٿا ته فساد (پيدا) ڪرڻ ؛ پوک (راهي) ؛ مخلوق کي تباهه ڪرڻ جي غرض سان (سڄي) ملڪ ۾ ڊوڙندا رهن ٿا حالانڪ الله فساد کي پسند نٿو ڪري.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَيْسَ إِلَهَادُ ﴿٢٠٧﴾

۲۰۷. ؛ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ته (پنهنجي) عزت (جي ڪوشش) انهن کي گناهه تي آماده ڪري ٿي ڇڏي. پوءِ اهڙي (قسم جي ماڻهن) جي لاءِ جهنم ڪافي آهي ؛ اهو يقينن ڏاڍو پرو لڪاڻو آهي.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ

۲۰۸. ؛ ڪي ماڻهو اهڙا (به) هوندا آهن

وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿۵۱﴾

جيڪي الله جي رضا حاصل ڪرڻ جي لاءِ پنهنجي جان کي وڪڻي وهندا آهن ۽ الله (پنهنجن اهڙن مخلص) ٻانهن تي وڏي شفقت ڪرڻ وارو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿۵۲﴾

۲۰۹. اي انسانو! جن ايمان آندو آهي توهان سڀيئي فرمانبرداري (جي دائري) ۾ اچي وڃو ۽ شيطان جي پيروي نه ڪريو اهو يقينن توهانجو ظاهر (ظهور) دشمن آهي.

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۵۳﴾

۲۱۰. ۽ جيڪڏهن باوجود انهيءَ جي جو توهان وٽ ظاهر (ظهور) نشان آيا آهن تڙڪي وڃو ته سمجهي ڇڏيو ته الله يقينن غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْبَلَابِكَةِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿۵۴﴾

۲۱۱. اهي (مائهو) انهيءَ کان سواءِ ڪهڙي (ڳالهه) جو انتظار ڪري رهيا آهن ته الله انهن وٽ ڪڪرن جي چانون ۾ اچي ۽ فرشتا (به اچن) ۽ ڳالهه جو فيصلو ڪيو وڃي ۽ سڀ ڪم الله ڏانهن ئي موٽايا وڃن ٿا.

۲۵
۹

سَلِّ بَنِي إِسْرَءِيلَ كَمَا آتَيْنَهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ ۚ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿۵۵﴾

۲۱۲. (ٿورو) بني اسرائيل کان پڇو (ته) اسان انهن کي ڪيترا ظاهر ظهور نشان ڏنا هئا ۽ جيڪو شخص الله جي (ڪنهن) نعمت کي بعد انهيءَ جي جو اها انهيءَ کي حاصل ٿي وڃي (۽ اهو انهيءَ حقيقت کي سمجهي چڪو هجي) بدلائي ڇڏي ته (اهو ياد رکي ته) الله (به) سخت سزا ڏيڻ وارو آهي.

رُبَّيْنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۚ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۵۶﴾

۲۱۳. جن ماڻهن ڪفر اختيار ڪيو آهي انهن کي دنياوي زندگي سهڻي ڪري ڏيکاري وئي آهي ۽ اهي انهن ماڻهن سان جن ايمان آندو آهي مسخري ڪن ٿا ۽ (انهن جي مقابلي ۾) جن ماڻهن تقويٰ اختيار ڪئي آهي اهي انهن

(كافرن) تي قيامت جي ڏينهن غالب هوندا
۽ الله جنهن کي پسند ڪري ٿو انهيءَ کي
بي حساب ڏيئي ٿو.

۲۱۴. سڀني ماڻهو هڪ ئي (خيال جا) هئا
پوءِ الله نبين کي مبشر ۽ منذر بنائي
موڪليو ۽ انهن سان حق تي مشتمل ڪتاب
نازل ڪيو انهيءَ لاءِ ته اهو (يعني الله)
ماڻهن جي وجهه انهن ڳالهين جي متعلق جن ۾
انهن اختلاف پيدا ڪري ڇڏيو هو فيصلو
ڪري (ٿيو هيئن جو) صرف انهن ئي ماڻهن
جنکي اهو ڪتاب ڏنو ويو هو انهيءَ کانپوءِ
جو انهن وٽ ظاهر (ظهور) نشان اچي چڪا
هئا. هڪ ٻئي سان سرڪشي (۽ فساد) جي
سببان انهي (يعني ڪتاب) جي باري ۾
اختلاف ڪيو پوءِ الله مومنن کي پنهنجي
حڪم سان انهيءَ صداقت تائين وٺي ويو
جنهن جي باري ۾ ٻين ماڻهن اختلاف کان
ڪم ورتو هو ۽ الله جنهن کي پسند ڪري ٿو
سڏيءَ راهه تي هلائي ڇڏي ٿو.

۲۱۵. ڇا توهان سمجهي ڇڏيو آهي ته
باوجود انهيءَ جي جو هاڻي توهانتي انهن
ماڻهن جهڙي (تڪليف جي) حالت نه آئي
آهي جيڪي توهان کان پهرين گذريا آهن
توهان جنت ۾ داخل ٿي ويندو؟ انهنکي
تنگي (به) ملي ۽ تڪليف (به) ۽ انهن کي
ڏاڍو خوف ڏياريو ويو انهيءَ لاءِ ته (انهيءَ
وقت جو) رسول ۽ انهيءَ سان گڏ ايمان وارا
چئي اٿن ته الله جي مدد ڪڏهن ايندي. ياد
رکو! الله جي مدد يقينن ويجهڙي آهي.

۲۱۶. اهي توکان سوال ڪن ٿا ته ڇا خرچ

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ
مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
لِيُحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ
فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ تَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا
فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١٥﴾

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ
الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْزِئِينَ وَالضَّالِّينَ
وَالزَّالِقِينَ حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
قَدْ خَسِرَ اللَّهُ أَلَّا يَنْصُرَ اللَّهُ قُرَيْبًا ﴿٢١٥﴾

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَعْلَمُ بِمَا يَنْفِقُونَ

خَيْرٌ قُلُوبُ الدِّينِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ
وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ
عَلِيمٌ ﴿٢١٧﴾

ڪن؟ تون ڇو (تہ) جيڪو چڱو مال بہ
توہان ڏيو. اهو (توہانجي) ماءُ پيءُ، قريبي
رشتيدارن، يتيمن مسڪينن ۽ مسافر جو
(پھريون) حق آهي ۽ جيڪو نيڪ ڪم بہ
توہان ڪيو الله انهيءَ کي يقينن چڱيءَ طرح
ڄاڻي ٿو.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَلَىٰ أَنْ
تَذْكُرُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَلَىٰ أَنْ تُحِبُّوا
شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٨﴾

۲۱۷. جنگ ڪرڻ توہانتي فرض ڪيو ٿو
وڃي (۽) اهڙيءَ حالت ۾ (فرض ڪيو وڃي
ٿو) جو اهو توہانکي نا پسند آهي ۽ بلڪل
ممڪن آهي جو توہان ڪنهن شئي کي نا
پسند ڪندا هجو حالانڪ اها توہان جي لاءِ
بھتر هجي ۽ (اهو بہ) ممڪن آهي جو
توہان ڪنهن شئي کي پسند ڪندا هجو
حالانڪ اها توہان جي لاءِ بي شني جي
نسبت بري هجي ۽ الله ڄاڻي ٿو ۽ توہان
نٿا ڄاڻو.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ
فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْكَفْرِ بِهِ وَ
الْحَرْبُ الْحَرَامُ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ
اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا
وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ قُبِلَتْ وَهُوَ كَافِرٌ
فَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٩﴾

۲۱۸. هي (مانهو) توکان حرمت واري مهيني
جي باري ۾ يعني انهيءَ ۾ جنگ ڪرڻ جي
متعلق سوال ڪن ٿا تون ڇو (تہ) انهيءَ ۾
جنگ ڪرڻ وڏي (خراشي جي) ڳالهه آهي ۽
الله جي رستي کان روڪڻ ۽ انهيءَ جو (يعني
الله جو) ۽ عزت واري مسجد جو انڪار ڪرڻ
۽ انهيءَ جي رهاڪن کي انهيءَ مان ڪڍي
ڇڏڻ الله جي نزديڪ (انهيءَ کان بہ) وڏي
ڳالهه آهي ۽ فتنو (فساد) قتل کان بسوڌو
(گناهه) آهي ۽ هي مانهو جيڪڏهن انهن
جي طاقت ۾ هجي تہ توہان سان وڙهندائي
رهن انهيءَ لاءِ تہ توہانکي توہانجي دين کان
ڦيرائي ڇڏين ۽ توہان مان جيڪو (بہ)
پنهنجي دين کان ڦري وڃي (۽) پوءِ ڪفر

جي حالت ۾ ٽي مري (به) وڃي ته (اهو ياد رکي ته) اهڙن ماڻهن جا عمل هن دنيا ۾ (به) ۽ آخرت ۾ (به) اڃا يا ويندا ۽ اهڙا ماڻهو دوزخ (جي باهه ۾ پوڻ) وارا آهن. اهي انهيءَ ۾ (دير تائين) رهندا.

۲۱۹. جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ جن هجرت ڪئي آهي ۽ الله جي رستي ۾ جهاد ڪيو آهي اهڙا ماڻهو يقينن الله جي رحمت جا اميدوار آهن ۽ الله ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۲۲. اهي توکان شراب ۽ جوا جي متعلق بچڻ ٿا تون چؤ (ته) انهن (ڪمن) ۾ وڏو گناهه (۽ نقصان) آهي ۽ ماڻهن جي لاءِ انهن ۾ (ڪيترائي) فائدا (به) آهن ۽ انهن جو گناهه (۽ نقصان) انهن جي نفعي کان تمام وڏو آهي ۽ اهي (ماڻهو) توکان (هيءَ به) بچڻ ٿا ته اهي (يعني سائل) ڇا خرچ ڪن؟ تون چؤ ته جيئن ته ڪليف ۾ نه وجهي. اهڙيءَ طرح الله پنهنجن جا حڪم توهانجي لاءِ بيان ڪريو انهيءَ لاءِ ته توهان سوچ کان ڪم وٺو.

۲۲۱. هن جهان جي باري ۾ (به) ۽ آخرت جي باري ۾ به - ۽ هي (ماڻهو) توکان يتيمن جي باري ۾ (به) بچڻ ٿا. تون چؤ (ته) انهن جي اصلاح تمام سٺو ڪم آهي ۽ جيڪڏهن توهان انهن سان ملي جلي رهو ته (انهيءَ ۾ ڪوبه حرج نه آهي ڇاڪاڻ ته) اهي توهانجا ڀائر ئي آهن ۽ الله فساد ڪرڻ واري کي اصلاح ڪرڻ واري جي مقابلي ۾ چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو ۽ جيڪڏهن الله چاهي

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٩﴾

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْمِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَثِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِنَّهُمَا كَبِيرٌ مِّنْ نَّفَعِهِمَا وَأَن يَسْأَلُوكَ مَاذَا يَنْفِقُونَ قُلْ فِي الْعَفْوَ كَذٰلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٢٠﴾

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَاطَبُوا عَنْهُمُ فَاخْبَرُوهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ مِنَ الصَّلَاحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢١﴾

ها ته توهانڪي تڪليف ۾ وجهي ڇڏي ها.
الله يقينن غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

۲۲۲- ۽ توهان مشرڪ عورتن سان جيستائين
اهي ايمان نه آئين نڪاح نه ڪيو ۽ هڪ
مومن ٻانهي هڪ مشرڪ عورت کان خواهه
اها توهانڪي (ڪيتري ئي) پسند هجي يقينن
بهتر آهي ۽ مشرڪن سان جيستائين اهي
ايمان نه آئين (مسلمان عورتون) نه پرڻايو
۽ هڪ مومن غلام هڪ مشرڪ (آزاد) کان
(بہ) خواهه اهو توهانڪي (ڪيترو ئي)
پسند هجي يقينن بهتر آهي. هي ماڻهو (تہ)
باهه ڏانهن سڏين ٿا ۽ الله پنهنجي حڪم
جي ذريعي جنت ۽ مغفرت ڏانهن سڏي ٿو ۽
ماڻهن جي لاءِ پنهنجي (معرفت جون)
نشانيون کولي (کولي) بيان ڪريو انهيءَ
لاءِ ته اهي نصيحت حاصل ڪن.

۲۲۳- ۽ هي (ماڻهو) توکان حيض جي
(ڏينهن ۾ عورت وٽ وڃڻ جي) باري ۾
(بہ) سوال ڪن ٿا تون چؤ (تہ) اهو هڪ
نقصان دهم (ڪم) آهي. تنهنڪري توهان
عورتن کان حيض (جي ڏينهن) ۾ عليحدہ
رهو. ۽ جيستائين اهي پاڪ (صاف) نه ٿي
وٺن انهن وٽ نه وڃو. پوءِ جڏهن اهي غسل
ڪري پاڪ ٿي وڃن ته جتان الله توهانڪي
حڪم ڏنو آهي انهن وٽ اچو. الله انهن سان
جيڪي انهيءَ ڏانهن بار بار رجوع ڪن ٿا
يقينن محبت ڪري ٿو ۽ (ظاهري ۽ باطني)
صفائي رکڻ وارن سان (بہ يقينن) محبت
ڪري ٿو.

۲۲۴- توهانجون زالون توهان جي لاءِ هڪ

وَلَا تَكُونُوا الشُّرَكَاءَ لِمَن يُؤْمِنُ وَلَا مِمَّا قَدَّمَتْهُ
خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا تَعْبُدُوا الشُّرَكَاءَ
لِمَن يُؤْمِنُ وَالْعَبْدُ مِمَّنْ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَ لَوْ
أَعْبَدْتُمُ أَولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللّٰهُ يَدْعُو
إِلَى الْجَنَّةِ وَالْغَفْرِ بِأَذْنِهِ وَيَبَيِّنُ آيَاتِهِ لِّلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢٤﴾

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى لَا فَاعِلٌ لِّوَا
النِّسَاءِ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ
وَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّٰهُ إِنَّ
اللّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٣﴾

نِسَاءُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَ

قَدْ مَوَّاهُ لَا نَفْسِكُمْ وَأَتَقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مَلَائِكَةٌ مُّسْتَقِيمُونَ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۳۶﴾

قسم جي) پوک آهن. تنهن ڪري توهان جيئن به چاهيو پنهنجي پوک وٽ اچو ۽ پنهنجي لاءِ (ڪجهه) اڳتي موڪليو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ سمجهي ڇڏيو ته توهان انهيءَ جي روبرو ٿيڻ وارا آهيو ۽ تون مومنن کي (انهيءَ ڏينهن جي باري ۾) خوش خبري ڏي.

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا
وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَبْعٌ عَلَيْهِ ﴿۳۷﴾

۲۲۵. ۽ توهان نيڪ سلوڪ ڪرڻ، تقويٰ ڪرڻ ۽ ماڻهن جي وچ ۾ اصلاح ڪرڻ (جي معاملات) ۾ الله کي پنهنجي قسمن جو نشانو نه بنايو. ۽ الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿۳۸﴾

۲۲۶. الله توهانجن قسمن مان بيهودن (قسمن) تي توهان کان پڇائڻ نه ڪندو ها جيڪو (گناهه) توهانجي دل (ارادن) ڪمايو انهيءَ تي توهان کان پڇائڻ ڪندو ۽ الله ڏاڍو بخشڻ وارو (۽) بردبار آهي.

لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرِيصَ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ
فَإِنْ فَأَوْفَقَانَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۳۹﴾

۲۲۷. جيڪي ماڻهو پنهنجن زالن جي متعلق قسم کڻي (انهن کان عليحدگي اختيار ڪري) ٿا وٺن انهن جي لاءِ (صرف) چئن مهينن تائين انتظار ڪرڻ (جائز) آهي پوءِ جي ڪڏهن (انهيءَ عرصي ۾ صلح جي خيال جي طرف) موٽي اچن ته الله يقين ڏاڍو بخشڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَأَنْ عَزَّوَالا الظَّلَاقِ فَإِنَّ اللَّهَ سَبْعٌ عَلَيْهِ ﴿۴۰﴾

۲۲۸. ۽ جيڪڏهن اهي طلاق جو فيصلو ڪري ڇڏين ته الله يقين ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

وَالْمُطَلَّاتُ يَرْتَبْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَ

۲۲۹. ۽ جن عورتن کي طلاق ملي وڃي اهي ٽي (دفعي) حيض (اچڻ) تائين پنهنجي پاڻ

لَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكُنَّ مَآخِلَ اللَّهِ فِي أَرْحَامِهِنَّ
إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبَوَّاهُنَّ أَحَقُّ
بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ
الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْعُرْوَةِ وَالْزَّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

۲۸
ج

کي روڪي رکن ۽ جي ڪڏهن انهن کي الله
(تي) ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان آهي ته
(انهن کي معلوم هئڻ گهرجي ته) جيڪي
ڪجهه الله انهن جي رحم ۾ پيدا ڪري رکيو
آهي انهن جي لاءِ انهيءَ جو لڪائڻ جائز نه
آهي ۽ جي ڪڏهن انهن جا مڙس ٻاڻي اصلاح
جو ارادو ڪري وٺن ته اهي انهيءَ (مدت)
جي اندر انهن کي (پنهن جي زوجيت ۾)
واپس وٺڻ جا حقدار آهن ۽ جهڙيءَ طرح انهن
(عورتن) تي ڪجهه زميداريون آهن (اهڙيءَ
طرح تي) دستور جي مطابق انهن کي به
(ڪجهه حق) حاصل آهن. ها پر مردن کي
انهن تي هڪ طرح جي فوقيت حاصل آهي ۽
الله غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

۲۳۰. اهڙي طلاق (جنهن ۾ رجوع ٿي
سگهي) به دفعا (ٽي سگهي) ٿي. پوءِ (با
ته) مناسب طور تي روڪڻو پوندو يا احسن
سلوڪ سان رخصت ڪرڻو پوندو ۽ توهان جي
لاءِ انهيءَ (مال) جو جيڪو توهان انهن کي
پهرين ڏني چڪا آهيو، ڪوبه حصو
(واپس) وٺڻ جائز نه آهي. سواءِ انهيءَ
(صورت) جي جو (پنهي) کي انديشو هجي
ته اهي الله جي (مقرر ڪيل) حدن کي قائم
رکي نه سگهندا. سو جي ڪڏهن توهان کي
اهو انديشو هجي ته اهي (پني) الله جي
(مقرر ڪيل) حدن کي قائم نه رکي سگهندا
ته اها (عورت) جيڪي ڪجهه بطور فديہ
ڏني انهيءَ جي باري ۾ انهن (پنهي) مان
ڪنهن کي ڪوبه گناهه نه ٿيندو هي الله
جون (مقرر ڪيل) حدون آهن تنهن ڪري
توهان انهن کان ٻاهر نه نڪرو ۽ جيڪي

الطَّلَاقُ مَرَّتَيْنِ فَاسْأَلِيْ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَرَاجَعِيْ وَإِلَّا
وَلَا يَحِلُّ لَكُمُ أَنْ تَأْخُذُوا بِمَا أَنْتَبِهُنَّ شَيْئًا إِلَّا
أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا
حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِنَّ تِلْكَ
حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣٠﴾

مانهو الله جي (مقرر ڪيل) حدن کان ٻاهر
نڪري وڃن ته (سمجهي وڃو) اهي ئي
مانهو (اصل) ظالم آهن.

۲۳۱. پوءِ جيڪڏهن (مٿي بيان ڪيل ٻن
طلاقن جي گذري وڃن کانپوءِ به مڙس انهيءَ
کي (ٽين) طلاق ڏيئي ڇڏي ته اها عورت
انهيءَ جي لاءِ جائز نه ٿيندي جيستائين جو
اها انهيءَ کانسواءِ (ڪنهن ٻئي) مڙس وٽ
نه وڃي. پر جي ڪڏهن اهو (به) انهيءَ
کي طلاق ڏيئي ڇڏي ته انهن ٻنهي کي
بشرطيڪ انهن کي يقين هجي ته اهي الله
جي (مقرر ڪيل) حدن کي قائم رکي سگهندا.
پاڻ به ٻيهر رجوع ڪرڻ تي ڪوبه گناهه نه
ٿيندو ؛ هي الله جي (مقرر ڪيل) حدون آهن
جنکي اهو علم وارن ماڻهن جي لاءِ کولي
بيان ڪري ٿو.

۲۳۲. ۽ جڏهن توهان عورتن کي طلاق ڏيو ؛
اهي پنهنجي مقرر مدت (جي آخري حد) کي
پهچي وڃن ته يا ته انهن کي مناسب طور
تي روڪي وٺو يا انهن کي مناسب طور تي
رخصت ڪري ڇڏيو ؛ انهن کي تڪليف ڏيڻ
جي لاءِ (انهيءَ نيت سان) ته (اڳتي هلي
وري) انهن تي زيادتي ڪيو ته روڪيو. ؛
جيڪو شخص ائين ڪري ته (سمجهي ڇڏيو
ته) انهيءَ پنهنجي جان تي (ئي) ظلم ڪيو
آهي ؛ توهان الله جي حڪمن کي مسخريءَ
جو موقعو نه بنايو ؛ توهان تي جيڪو الله
جو انعام (ٿيو) آهي (انهيءَ کي) ياد رکو ؛
(انهيءَ کي به ياد رکو) جيڪو انهيءَ
توهان تي نازل ڪيو آهي. يعني ڪتاب ؛

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ أَنْ يَكُونَ زَوْجًا
عِوَاهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا
إِنْ كُنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣١﴾

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَّا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ
يَعْرِوْفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرِوْفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ
ضُرَارًا لَتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ
وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا ۚ وَذُكِّرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ
بِهِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ وَالْعِلْمُ أَنَّ اللَّهَ رَجُلٌ شَيْءٌ عَلَيْهِ ﴿٢٣٢﴾

۲۳۱
۲۳۲

حڪمت (کي) جو اهو انهيءَ جي ذريعي
توهان کي نصيحت ڪريو ۽ الله جي تقويٰ
اختيار ڪيو ۽ سمجهي ڇڏيو ته الله هر هڪ
ڳالهه کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۲۳۳. ۽ جڏهن توهان عورتن کي طلاق ڏيو ۽
اهي پنهنجي عدت کي پورو ڪري ڇڏين ته
توهان انهن کي جڏهن اهي نيڪ طريقي تي
هڪ ٻئي سان رضامند ٿي وڃن پنهنجن
مرسرن سان نڪاح ڪرڻ کان نه روڪيو. هي
(اها ڳالهه) آهي جو جنهن جي توهان مان هر
انهيءَ شخص کي جيڪو الله تي ۽ روزِ آخرت
تي ايمان آڻي ٿو، نصيحت ڪئي وڃي ٿي
(۽ سمجهي ڇڏيو ته) هي ڳالهه توهانجي
حق ۾ سڀ کان وڌيڪَ برڪت واري ۽ سڀ
کان وڌيڪَ پاڪيزه آهي ۽ الله ڄاڻي ٿو ۽
توهان نشا ڄاڻو.

۲۳۴. ۽ مائرون پنهنجن ٻارن کي پورن ٻن
سالن تائين کير پيارڻ (هي هدايت) انهن جي
لاءِ (آهي) جيڪي کير پيارڻ (جي ڪم) کي
(انهيءَ جي مقرر ڪيل مدت تائين) پورو
ڪرڻ چاهين. ۽ جنهن جو ٻار آهي انهيءَ جي
ذمي مطابق دستور انهن (کير پيارڻ وارين)
جو کاڌو ۽ انهن جي پوشاڪ آهي. ڪنهن
به شخص تي انهيءَ جي طاقت کان وڌيڪَ
ذميداري نٿي وڌي وڃي. ڪنهن ماءُ کي
پنهنجي ٻار جي ذريعي ڏک نه ڏنو وڃي ۽
نه ٻيءَ کي انهيءَ جي ٻار جي سببان (ڏک
ڏنو وڃي) ۽ وارث تي (به) ائين ئي (ڪرڻ
لازم) آهي ۽ جي ڪڏهن اهي ٻئي هڪ ٻئي
جي رضامندي ۽ باهمي مشوري سان کير
ڇڏائڻ چاهين ته (انهيءَ ۾) انهن تي ڪوبه

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَا تَعْصِلُوهُنَّ
أَنْ يَتَّخِذْنَ أَرْوَاحَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ
ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٣﴾

وَالْوَالِدَتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ
لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْعِمَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ
رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ
إِلَّا وُسْعَهَا لَا تَضَارُّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ
لَهُ بِوَلَدَةٍ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ إِنْ كَانَ أَسْرَادًا
فَضَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا
وَإِنْ أَرَدْتُمُ أَنْ تَنْتَرِضُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا
اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

گناهه نه آهي ؛ جيڪڏهن توهان پنهنجي
 ٻارن کي (ڪنهن ٻي عورت کان) کير پيارڻ
 گهرو ته توهانتي ڪوبه گناهه ڪونهي
 جڏهن توهان اهو (معاوضو) جيڪو توهان
 ڏيڻو ڪيو آهي مناسب طور تي ادا ڪري
 ڇڏيو ؛ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ؛ سمجهي
 ڇڏيو ته جيڪي ڪي توهان ڪيو ٿا الله
 انهيءَ کي يقينن ڏسي ٿو.

۲۳۵. ؛ توهان مان جن (ماڻهن) جو روح
 قبض ڪيو وڃي ٿو ؛ اهي (پنهنجي پٺيان)
 زالون ڇڏي وڃن ٿا (گهرجي ته) اهي
 (زالون) پنهنجي پاڻ کي چئن مهينن (۽)
 ڏهن ڏينهن تائين روڪي رکن پوءِ جڏهن اهي
 پنهنجي مقرر وقت پورو ڪري وٺن اهي
 پنهنجي متعلق مناسب طور تي جيڪي
 ڪجهه (به) ڪن انهيءَ جو توهانتي
 ڪوبه گناهه نه آهي ؛ جيڪي توهان ڪيو
 ٿا الله انهيءَ کان واقف آهي.

۲۳۶. ؛ عورتن سان نڪاح جي درخواست جي
 متعلق جيڪا ڳالهه توهان اشارتن (انهن
 کي) چئو يا پنهنجي دل ۾ رکو انهيءَ تي
 توهانکي ڪوبه گناهه نه آهي. الله ڄاڻي
 ٿو ته توهانکي ضرور انهن جو خيال ايندو پر
 توهان انهن سان ڳجهيءَ طور تي (ڪوبه)
 معاهدو نه ڪيو. ها اها (اجازت آهي) ته
 توهان انهن کي ڪا مناسب ڳالهه چئي ڏيو ؛
 جيستائين (عدت جو) حڪم پنهنجي ميعاد
 تائين (نه) پهچي وڃي (انهيءَ وقت تائين)
 توهان نڪاح ڪرڻ جو پڪو ارادو نه ڪيو.
 ؛ سمجهي ڇڏيو ته توهانجي دلين ۾ جيڪي
 (به) آهي الله انهيءَ کي ڄاڻي ٿو. پوءِ

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرْتَضْنَ
 بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ
 فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
 وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٥﴾

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ
 أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ
 وَلَكِنْ لَا تُلَاحِظُوا لَهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا
 مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرُضُوا عُقْدَةَ الرِّجَالِ حَتَّى يَبْلُغَ
 الْكِتَبُ أَجَلَهُ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ
 فَاحْذَرُوهُ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَلِيمٌ ﴿٢٣٦﴾

توهان انهيءَ (ڳالهه) کان ڊڄو ۽ سمجهي
چڏيو ته الله ڏاڍو بخشش وارو (۱) بردبار
آهي.

۲۳۷. توهان تي ڪوبه گناهه نه آهي
جيڪڏهن توهان عورتن کي انهيءَ وقت به
طلاق ڏئي ڇڏيو جڏهن ته اوهان انهن کي
هٿ به نه لاتو هجي يا مهر نه مقرر ڪيو
هجي ۽ (گهرجي ته انهيءَ صورت ۾) توهان
انهن کي مناسب طور تي ڪجهه سامان ڏئي
ڇڏيو (هي ڪم) دولت مند تي انهيءَ جي
طاقت جي مطابق (لازم آهي) ۽ نادار تي
انهيءَ جي طاقت جي مطابق (اسان ائين
ڪرڻ) نيڪو ڪارن تي واجب (ڪري) ڇڏيو
آهي.

۲۳۸. ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي پهرين
انهيءَ کان جو توهان انهن کي هٿ لاتو هجي
پر مهر مقرر (ڪري ڇڏيو) هجي طلاق ڏيئي
ڇڏيو ته (اهڙي صورت ۾) جيڪو (مهر)
توهان مقرر ڪيو هجي انهيءَ جو اڌ (انهن
جي حوالي ڪرڻو) پوندو سواءِ انهيءَ
(صورت) جي جو اهي (عورتون) معاف
ڪري ڇڏين يا اهو (شخص) معاف ڪري
ڇڏي جنهن جي هٿ ۾ نڪاح (جي) ڳنڍ هجي
۽ توهان جو معاف ڪري ڇڏڻ تقويٰ جي
وڌيڪ ويجهو آهي ۽ توهان پاڻ ۾ (معاملو
ڪرڻ وقت) احسان نه ڇڏيندا ڪيو (۽ ياد
رکو ته) جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا الله
(انهيءَ کي) يقينن ڏسي ٿو.

۲۳۹. توهان (سڀني) نمازن جو ۽
(خصوصن) وچين نماز جو پورو خيال رکڻ ۽

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَسْوِهِنَّ
أَوْ فَرَضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً مِّمَّا مَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْوُسْعِ
قَدْرَهُ وَعَلَى الْمَقْدَرِ قَدَرَةٌ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا
عَلَى الْمُحْسِنِينَ ﴿۲۳۷﴾

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَسْوِهِنَّ وَ قَدْ
فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا قَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ
يَعْفُوْنَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي بَيْنَهُمَا عَقْدَةُ النِّكَاحِ وَ
أَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَلْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ
إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۲۳۸﴾

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا

لِلَّهِ قَتِيلِينَ ﴿٢٤٠﴾

فَإِنْ خِفْتُمْ فِرَاجًا أَوْ كِبَاءً فَإِذَا أُنْتَمُ فَلاَ تَزُكُوا
اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٢٤١﴾

الله جي لاءِ فرمانبردار ٿي بيهر.

۲۴۰. ۽ جيڪڏهن توهان کي خوف هجي ته پيدل يا سوار هئڻ جي حالت ۾ ئي (نماز پڙهي وٺو) پوءِ جڏهن توهان کي امن حاصل ٿي وڃي ته الله کي ياد ڪيو ڇاڪاڻ ته انهيءَ توهان کي (اهو ڪجهه) سيکاريو آهي جيڪو توهان (پهرين) نه ڄاڻندا هئا.

وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنكُم وَيَدْرُؤْنَ أَرْوَاجًا وَصِيَّةً
لِّأَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا إِلَى الْوَلَدِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ ۚ فَإِنْ
خَرَجَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنفُسِهِنَّ
مِنْ مَّعْرُوفٍ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٢﴾

۲۴۱. ۽ توهان مان جيڪي ماڻهو وفات ڪري وڃن ۽ زالون ڇڏي وڃن. اهي پنهنجي زالن جي حق ۾ هڪ سال تائين فائدو پهچائڻ يعني انهن کي (گهرن کان) نه ڪڍڻ جي وصيت ڪري وڃن. پر جيڪڏهن اهي (خود بخود) هليون وڃن ته اهي پنهنجي متعلق جيڪا پسندیده ڳالهه ڪن انهيءَ جو توهان کي ڪوبه گناهه نه آهي ۽ الله غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

وَاللُّطْلُقِ مَتَاعٌ بِالنَّكَاحِ حَقًّا عَلَى
التَّقِيْنَ ﴿٢٤٣﴾

۲۴۲. ۽ جن عورتن کي طلاق ڏني وڃي انهن کي به (پنهنجي) حالتن جي مطابق ڪجهه سامان ڏيڻ ضروري آهي. هيءَ ڳالهه (اسان) متقين تي واجب (ڪري ڇڏي) آهي.

كَذَلِكَ يبينُ اللهُ لَكُمْ أَنَّهُ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٤﴾

۲۴۳. اهڙيءَ طرح الله پنهنجا حڪم توهانجي (فائدي جي) لاءِ کولي بيان ڪريو انهيءَ لاءِ ته توهان سمجهو.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ
حَدَرِ الْيَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَئِنْ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٥﴾

۲۴۴. ڇا توکي انهن ماڻهن جي خبر نه پهتي آهي جيڪي موت کان بچڻ جي لاءِ جڏهن اهي هزارن (جي تعداد ۾) هئا پنهنجن گهرن مان نڪتا هئا انهيءَ تي الله انهن کي چيو ته توهان مري وڃو انهيءَ کانپوءِ انهي انهن کي زندهه ڪري ڇڏيو. الله ماڻهن تي يقينن (وڏو) فضل ڪرڻ وارو آهي پر

۱. اكثر ما نهو شكرنا كن.

۲۴۵- ۲. توهان الله جي راهه ۾ جنگ ڪيو ۽ سمجهي ڇڏيو ته الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۱) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۲۴۶- ۳. ڇا آهي ڪو جيڪو الله کي (پنهنجي مال جو) هڪ سئو نڪڙو ڪئي ڏني انهيءَ لاءِ ته اهو انهيءَ کي انهيءَ جي لاءِ تمام گهڻون وڌائي ۽ الله (جي هيءَ به سنت آهي جو اهو ٻانهي جو مال) وٺي ٿو ۽ وڌائي ٿو ۽ (آخر) توهان کي انهيءَ ڏانهن موٽايو ويندو.

۲۴۷- ۴. ڇا توکي بني اسرائيل جي انهن سردارن جو حال نه معلوم ٿيو آهي جيڪي موسيٰ کان پوءِ گذريا آهن. جڏهن انهن پنهنجي هڪ نبيءَ کي چيو ته اسان جي لاءِ ڪو (شخص) بادشاهه (بنائي) کڙو ڪيو انهيءَ لاءِ ته اسان (انهيءَ جي ماتحت ٿي) الله جي راهه ۾ جنگ ڪيون. انهيءَ چيو (ڪئي) ائين ته نه ٿيندو جو جيڪڏهن توهان تي جنگ فرض ڪئي وڃي ته توهان جنگ نه ڪيو. انهن چيو (ائين نه ٿيندو) ۽ اسان کي ڇا ٿي ويو آهي جو اسان الله جي راهه ۾ جنگ نه ڪنداسين حالانڪ اسان کي پنهنجن گهرن مان ڪڍيو ويو آهي ۽ پنهنجن ٻچن کان (جدا ڪيو ويو آهي) پر جڏهن انهن تي جنگ فرض ڪئي ويئي ته انهن مان هڪ ننڍي جماعت کانسواءِ (باقي) سڀ ڦري ويا ۽ الله ظالمن کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۲۴۸- ۵. انهن جي نبيءَ انهن کي چيو ته الله توهان جي لاءِ طالوت (يعني جدعون) کي بادشاهه بنائي (انهيءَ ڪم جي لاءِ) کڙو

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَبْعٌ عَلَيْهِمْ ۝

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ۚ وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ ۚ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلِكِ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّنَا ائْتِنَا مَلَكًا نَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاءِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ۝

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ

أَحَقُّ بِالْمَلِكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ
قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي
الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۵﴾

ڪيو آهي انهن چيو انهيءَ کي اسانتي
حڪومت ڪئين ملي سگهي ٿي جڏهن ته
اسان انهيءَ جي پيٽ ۾ حڪومت جا وڌيڪ
حقدار آهيون ۽ ان کي مالي آسودگي به
(ڪا اهڙي وڌيڪ) عطا نه ٿي آهي. انهيءَ
چيو الله انهيءَ کي توهانتي يقينن فضيلت
ڏني آهي ۽ انهيءَ کي علمي ۽ جسماني لحاظ
کان (توهان کان وڌيڪ) ڪشادگي عطا
ڪئي آهي ۽ الله جنهن کي پسند ڪري ٿو
انهيءَ کي پنهنجو ملڪ عطا ڪري ٿو ۽
الله وسعت ڏيڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻو وارو
آهي.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ
التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا
تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿۲۶﴾

۲۴۹- ۽ انهن جي نبيءَ انهن کي چيو انهيءَ
جي حڪومت جو دليل اهو (به) آهي جو
توهانکي (هڪ اهڙو) تابوت ملندو جنهن ۾
توهانجي رب جي طرفان تسڪين (هوندي) ۽
انهيءَ شيءِ مان بچيل هوندو جيڪو موسيٰ
جي ۽ هارون جي خاندان (پنهنجي پويان)
چڏيو. فرشتا انهيءَ کي کنيو بيٺا هوندا.
جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته انهيءَ
(ڳالهه) ۾ توهانجي لاءِ يقينن هڪ وڏو نشان
آهي.

لَقَدْ فَصَّلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ
بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَّمْ
يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْرَقَ غُرْفَةً يَدِيهِ
فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ
بِطَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُّلُكُوا

۲۵۰- پوءِ جڏهن طالوت پنهنجن فوجن کي
وٺي نڪتو ته انهيءَ چيو ته الله هڪ نديءَ
جي ذريعي يقينن توهانجو امتحان وٺڻ وارو
آهي پوءِ جنهن انهيءَ (ندي) مان (پيئڻ پري
پاڻي) پي ورتو اهو مون سان (وابسته) نه
(رهندو) ۽ جنهن انهيءَ کي نه چڪيو اهو
يقينن مون سان (وابسته) هوندو سواءِ انهيءَ
جي جنهن انهيءَ مان (فقط) پنهنجي هٿن

اللَّهُ لَكُمْ مِنَ فِئَةِ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةُ كَثِيرَةٍ يَأْذِنُ
اللَّهُ وَاللَّهُ مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٥﴾

سان هڪ چرون پري (پي) ورتو (ته انهيءَ
تي ڪوبه الزام نه هوندو) پوءِ (ٿيو هيئن
جو) انهن مان ٿورن کان سواءِ (باقي سڀني)
انهيءَ مان (پاڻي) پي ورتو پوءِ جڏهن اهي
خود ۽ (پڻ) اهي ماڻهو جن انهيءَ سان گڏ
ايمان آندو هو انهيءَ فقيءَ مان پار لنگهي
ويا ته انهن چيو ته اڄ اسان ۾ جالوت ۽
انهيءَ جي لشڪرن جي مقابلي جي بلڪل
طاقت نه آهي (پر) جن ماڻهن کي يقين هو
ته اهي (هڪ ڏينهن) الله سان ملڻ وارا آهن
انهن چيو ته ڪيتريون ئي ننڍيون جماعتون
الله جي حڪم سان وڏين جماعتن تي غالب
اچي چڪيون آهن ۽ الله صبر ڪرڻ وارن سان
(هوندو) آهي (پوءِ بس ڊڄڻ جو ڪو سبب
نه آهي).

۲۵۱- ۽ جڏهن اهي جالوت ۽ انهيءَ جي
فوجن (جي مقابلي) جي لاءِ نڪتا ته انهن
چيو اي اسانجا رب اسانتي قوت برداشت نازل
ڪر ۽ (ميدان جنگ ۾) اسانجا قدم ڄمائي
رک ۽ (انهن) ڪافرن جي خلاف اسانجي مدد
ڪر.

۲۵۲- پوءِ (اهي جنگ ۾ ڪڏي پيا ۽) انهن
الله جي ارادي جي مطابق انهن کي شڪست
(ڏيئي) ڇڏي ۽ دائود جالوت کي قتل ڪيو ۽
الله انهيءَ کي حڪومت ۽ حڪمت بخشي ۽
جيڪي ڪجهه انهيءَ کي (يعني الله کي)
منظور هو انهيءَ جو علم انهيءَ کي (يعني
دائود کي) عطا ڪيو ۽ جيڪڏهن الله
انسانن کي (شرارت کان) نه هٽائي رهي ها
يعني ڪن (انسانن) کي ڪن جي ذريعي سان
(نه روڪي ها) ته زمين زير و زير ٿي وڃي

وَلَنَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ
عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكُفْرِينَ ﴿٢٥﴾

فَهَزَمُوهُمْ بِآذِنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ وَ
آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مَتَاعًا وَلَوْ
لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمُ بَعْضًا لَفَسَدَتِ
الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥﴾

ها. ليكن الله سيني جهانن تي وڏو فضل
ڪرڻ وارو آهي (انهيءَ ڪري انهيءَ فساد کي
روڪي ڇڏيو).

٢٥٣. هي الله جون آيتون آهن. جنکي اسان
توڪي پڙهي ٻڌايون ٿا. انهيءَ حالت ۾ جو
تون حق تي (قائم) آهين ۽ تون يقينن رسولن
مان آهين.

٢٥٤. هي (مٿي ذڪر ڪيل) رسول آهي آهن
جن مان اسان ڪرڻ کي ڪن تي فضيلت
بخشي هئي. انهن مان ڪي اهڙا آهن جن سان
الله ڪلام ڪيو ۽ انهن مان ڪن جا (فقط)
درجا بلند ڪيا ۽ عيسيٰ بن مريم کي اسان
ظاهر ظهور دليل ڏنا هئا ۽ روح القدس جي
ذريعي انهيءَ کي طاقت بخشي هئي ۽
جيڪڏهن الله چاهي ها ته جيڪي ماڻهو
انهن کانپوءِ (آيا) هئا اهي ظاهر (ظهور)
نشان کانپوءِ پاڻ ۾ نه وڙهن (جهڳڙو ڪن)
ها پر (تعجب آهي جو) انهن (باوجود انهيءَ
جي) اختلاف ڪيو. سو انهن مان ڪن ته
ايمان آندو ۽ ڪن انڪار ڪري ڇڏيو. ۽
جيڪڏهن الله چاهي ها ته اهي ماڻهو پاڻ
۾ نه وڙهن ها پر جيڪي الله چاهيو اهوئي
ڪري ٿو.

٢٥٥. اي ايماندارو! جيڪي ڪجهه اسان
توهان کي ڏنو آهي انهيءَ مان انهيءَ ڏينهن
جي اچڻ کان پهرين جو جنهن ۾ نه ڪنهن
قسم جي (خريد و) فروخت ۽ نه دوستي ۽
نه شفاعت (ڪارگر) ٿيندي (خدا جي راهه
۾ جيڪي ڪجهه ٿي سگهي) خرچ ڪري
ونو ۽ (انهيءَ حڪم جو) انڪار ڪرڻ وارا

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ
الرُّسُلِينَ ﴿٢٥٣﴾

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ
مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ ۚ وَآتَيْنَا
عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَكَلُ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَيَنْهُمْ
مَنْ أَمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَكَلُوا
وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةَ وَلَا شَفَاعَةً
وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٥﴾

(پنهنجي پاڻ تي) ظلم ڪرڻ وارا آهن.

۲۵۶. الله اها (ذات) آهي جنهن کانسواءِ پرستش جو (پيو) ڪوبه مستحق نه آهي. ڪامل حيات وارو (پنهنجي) (ذات ۾) قائم (۽ سڀني کي) قائم رکڻ وارو. نه انهيءَ کي جهونو اچي ٿو ۽ نه ننڊ (جو اهو محتاج آهي) جيڪي ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي (سڀ) انهيءَ جو آهي ڪير آهي جو انهيءَ جي مرضيءَ کانسواءِ انهيءَ جي حضور ۾ سفارش ڪري. جيڪي ڪجهه انهن جي سامهون آهي ۽ جيڪي ڪجهه انهنجي پٺيان آهي اهو (سڀ ڪجهه) ڄاڻي ٿو ۽ اهي انهيءَ جي مرضيءَ کان سواءِ انهيءَ جي علم جي ڪنهن حصي کي (به) حاصل ڪري نٿا سگهن. انهيءَ جو علم آسمانن تي (به) ۽ زمين تي (به) حاوي آهي ۽ انهن جي حفاظت انهيءَ کي ٽڪائي نٿي ۽ اهو بلند شان (رڪڻ) وارو (۽) عظمت وارو آهي.

۲۵۷. دين جي معاملي ۾ ڪنهن به قسم جو زور (جائز) نه آهي (چو جو) هدايت ۽ گمراهي جو (باهمي) فرق چڱيءَ طرح ظاهر ٿي چڪو آهي. پوءِ (سمجهي ڇڏيو ته) جيڪو شخص (پنهنجي مرضيءَ سان) نيڪيءَ کان روڪڻ واري (جي ڳالهه مڃڻ) کان انڪار ڪري ۽ الله تي ايمان رکي ته انهيءَ (هڪ) نهايت مضبوط قابل اعتماد (شيءَ کي جيڪا ڪڏهن) نٿڻ جي نه آهي. مضبوطيءَ سان پڪڙي رکيو ۽ الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٦﴾

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الَّذِي تَقَدَّسَ تَبَيْنَ الرُّشْدِ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٧﴾

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَهُمُ الظُّلُمَاتُ ۚ
يُخْرِجُهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٨﴾

۲۵۸

۲۵۸. الله انهن مانهن جو دوست آهي جيڪي
ايمان آڻين ٿا. اهو انهن کي اونداهين کان
ڪڍي روشنيءَ جي طرف آڻيندو ۽ جيڪي
ڪافر آهن انهن جا دوست نيڪيءَ کان
روڪڻ وارا (مانهو) آهن اهي انهن کي
روشنيءَ مان ڪڍي اونداهين ڏانهن وٺي وڃن
ٿا. اهي مانهو باه (پر پوءِ) وارا آهن اهي
انهيءَ ۾ رهندا.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي ذَيْبِهِ أَنِ اتَّخَذَ
اللَّهُ مَوْلَاكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُبَيِّتُ بَيْنَ
قَالَ أَنَا أَنَحِي وَأُمِّيَّتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي
بِالشَّمْسِ مِنَ الشَّرْقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ
فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الضَّالِّينَ ﴿٢٥٩﴾

۲۵۹. ڇا توکي انهيءَ شخص جي خبر نه
پهتي آهي جيڪو انهيءَ (غور جي) سببان
جو الله انهيءَ کي حڪومت ڏئي ڇڏي هئي
ابراهيم سان انهيءَ جي رب جي متعلق بحث
ڪرڻ لڳو هو. (اهو انهيءَ وقت ٿيو) جنهن
وقت ابراهيم (انهيءَ کي) چيو ته منهن جو
رب اهو آهي جيڪو زندهه ڪري ٿو ۽ ماري
ٿو (انهيءَ تي) انهيءَ چيو (ته) مان (به)
زندهه ڪيان ۽ ماريان ٿو. ابراهيم چيو
(جيڪڏهن اها ڳالهه آهي) ته الله (ته)
سج کي اوڀر (طرفان) اپاري ٿو (هائي) تون
انهيءَ کي اولهه (طرفان) اپاري آه. تنهن
تي انهيءَ (ڪافر) جا هوش خطا ٿي ويا. ۽
(اهو ٿيڻو ئي هو ڇو جو) الله ظالم مانهن
کي (ڪاميابي جي) راهه نٿو ڏيکاري.

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى
عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُغِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا
فَأَمَّا تُهَ اللَّهُ مِائَةً عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتُ
قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتُ
مِائَةً عَامٍ فَأَنْظِرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَسْتَجِبْ
وَأَنْظِرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلَنَجْجَعَكَ آيَةً لِلنَّاسِ

۲۶۰. ۽ (ڇا تو) انهيءَ شخص جي مثال
(ڪو مانهو ڏنو آهي) جيڪو هڪ اهڙي شهر
ونان لنگهيو جنهنجي حالت هيءَ هئي جو
اهو پنهنجي ڇتين پر ڪريل هو (انهيءَ کي
ڏسي) انهيءَ چيو ته الله انهيءَ جي ويرانِي
ڪانپوءِ انهيءَ کي ڪڏهن آباد ڪندو انهيءَ
تي الله انهيءَ کي سو سال (ٽائين خواب ۾)

وَأَنظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا
فَمَا أَفَلَا تَتَذَكَّرُ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ۝

ماري ركيو. پوء انهيء ڪي اثارو (۱) فرمايائين (اي منهنجا ٻانهن) تون ڪيتري عرصي تائين (هن حالت ۾) رهيو آهين. انهيءَ چيو مان (هن حالت ۾) هڪ ڏينهن يا ڏينهن جو ڪجهه حصو رهيو آهيان (تڏهين) الله فرمايو (اهو به نيڪ آهي) ۽ تون (هن حالت ۾) سو سال تائين به رهيو آهين. هاڻي تون پنهنجي کاڌي ۽ پيئي (جي سامان) ڏانهن ڏس ته اهو سڙيو نه آهي ۽ پنهنجي گڏهه ڏانهن (به) ڏس (۽ انهن پنهني جو سلامت رهڻ ڏسي سمجهي وٺ ته تنهنجو خيال به پنهنجي جڳهه درست آهي ۽ اسانجو خيال به) ۽ ائين اسان انهيءَ ڪري ڪيو آهي ته توکي ماڻهن جي لاءِ هڪ نشان بنايون پنهنجي هڏن ڏانهن ڏس ته اسان انهن کي ڪهڙيءَ طرح پنهنجن جي جڳهه تي رکي جوڙيون ٿا پوءِ اسان انهن تي گوشت چاڙهيون ٿا پوءِ جڏهن انهيءَ تي (حقيقت) پوريءَ طرح ظاهر ٿي ويئي ته انهيءَ چيو ته مان ڄاڻان ٿو ته الله هر هڪ شئي تي قادر آهي.

۲۶۱. ۽ (هن واقعي کي به ياد ڪيو) جڏهن ابراهيم چيو هو ته اي منهنجا رب! مون کي ٻڌاءِ ته تون مردا ڪيئن زندهه ڪرين ٿو. فرمايائين ته ڇا تون ايمان نه آڻي چڪو آهين؟ (ابراهيم) چيو چونه (ايمان ته بي شڪ حاصل ٿي چڪو آهي) پر پنهنجي اطمینان قلب جي خاطر (مون هيءَ سوال ڪيو آهي) فرمايائين چڱو! تون چار پکي ڪڍ ۽ انهن کي پاڻ سان هيراءِ پوءِ هر هڪ ٻهڙ تي انهن مان هڪ (هڪ) حصو رکي ڇڏ. پوءِ انهن کي سڏ. اهي توڏانهن

وَأِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيُبَيِّنَ لِي قُلُوبِي قَالَ فَاخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ النَّعِيرِ فَضَعْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝

تيزيء سان هليا ايندا ۽ سمجهي ڇڏ ته الله غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

٢٦٢. جيڪي ماڻهو پنهنجي مالن کي الله جي راهه ۾ خرچ ڪندا آهن (جي انهيءَ فعل) جي حالت انهيءَ دائمي جي حالت جي مثل آهي جيڪو ست گوشا ڪڍي (۽) هر گوشي ۾ سو داڻا هجن. ۽ الله جنهن لاءِ چاهي ٿو (انهيءَ کان به) گهڻو وڌائي ڏيئي ٿو ۽ الله وسعت ڏيڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

٢٦٣. جيڪي ماڻهو پنهنجي مالن کي الله جي راهه ۾ خرچ ڪن ٿا پوءِ خرچ ڪرڻ بعد نه ڪنهن رنگ ۾ احسان جتان ٿا ۽ نه ڪنهن قسم جي تڪليف ڏين ٿا انهن جي رب وٽ انهن (جي عملن) جو بدلو (محفوظ) آهي ۽ نه ته انهن کي ڪنهن قسم جو خوف هوندو ۽ نه اهي غمگين ٿيندا.

٢٦٤. سٺي ڳالهه (چوڻ) ۽ (قصور) معاف ڪرڻ انهيءَ صدقي کان بهتر آهي جنهن جي پويان تڪليف پهچائڻ (شروع) ٿي (وڃي) ۽ الله بي نياز (۽) بردبار آهي.

٢٦٥. اي ايماندارو! توهان پنهنجي صدقن کي احسان جتان ۽ تڪليف ڏين (جي فعل) سان انهيءَ شخص وانگر ضايع نه ڪري ڇڏيو جيڪو ماڻهن کي ڏيکارڻ جي لاءِ مال خرچ ڪري ٿو ۽ الله ۽ روز آخري تي ايمان نٿو رکي ڇو جو انهيءَ جي حالت ته انهيءَ پٿر جي حالت وانگر آهي جنهن تي ڪجهه مٺي (پيل) هجي ۽ انهيءَ تي تيز مينهن وسي ۽ اهو انهيءَ کي (ڏوٽي پوءِ) صاف پٿر

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَتَتْ سَنَعًا رَبِّ فِي كُلِّ سَنَةٍ وَمَا هِيَ إِلَّا حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضْعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦٢﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يَتَّبِعُونَ مِمَّا آتَوْهُم مِّنْهُ وَلَا أَذَىٰ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٣﴾

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَىٰ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتَكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِيقًا وَتَارِسَ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٥﴾

(جو پٽر) ڪري ڇڏي. اهي (اهڙا ماڻهو آهن جو) جيڪي ڪجهه ڪمانين ٿا) انهيءَ جو ڪوبه حصو انهن جي هٿ نٿو اچي ۽ الله اهڙي قسم جي ڪافرن کي (ڪاميابيءَ جي) راهه نٿو ڏيکاري.

٢٦٦. ۽ جيڪي ماڻهو پنهنجو مال الله جي خوشنوديءَ حاصل ڪرڻ جي لاءِ ۽ پنهنجن جي پاڻ کي مضبوط ڪرڻ جي لاءِ خرچ ڪن ٿا انهن (جي خرچ) جي حالت انهيءَ باغ جي حالت جهڙي آهي جيڪو مشاهين جڳهه تي هجي (۽) انهيءَ تي تڪي بارش پئي هجي جنهن (جي ڪري) انهيءَ ٻيٽو ڦر جهليو هجي ۽ (انهيءَ جي هيءَ ڪيفيت هجي جو) جيڪڏهن انهيءَ تي زوردار بارش نه به پوي ته ٿورڙي بارش به (انهيءَ جي لاءِ ڪافي ٿي وڃي) ۽ جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کي ڏسي رهيو آهي.

٢٦٧. ڇا توهان مان ڪو شخص چاهي ٿو ته انهيءَ کي ڪڍين ۽ انگورن جو هڪ باغ هجي جنهن جي هيٺيان نهرون وهنديون هجن (۽) انهيءَ کي انهيءَ مان هر قسم جا ميوا ملندا (رهندا) هجن ۽ انهيءَ کي پيريءَ به اچي ورتو هجي ۽ انهيءَ جا ننڍڙا (ننڍڙا) ٻار هجن. پوءِ انهيءَ باغ تي هڪ اهڙو وڇوڙو لڳي جنهن ۾ باهه (جهڙي گرمي) هجي ۽ اهو (باغ) سڙي وڃي (ڏسو) الله توهان جي (فائدي جي) لاءِ اهڙيءَ طرح پنهنجن جا حڪم بيان ڪري ٿو انهيءَ لاءِ ته توهان فڪر (کان ڪم وٺندا) ڪيو.

٢٦٨. اي ايماندارو! جيڪي ڪجهه توهان

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ
اللَّهِ وَتَشْيِئَةً مِّنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ
أَصَابَهَا وَايْلٌ فَأَتَتْ أَكْطَافَهَا ضَعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا
وَايْلٌ لُّقْلُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٧﴾

أَيُّوُ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ
وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّتٌ ضَعَفَاءُ ۖ فَأَصَابَهَا
إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ ۚ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٦٨﴾

ج

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ

وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا يَتَّبِعُوا الْحَقَّ
وَمِنْهُ تَفْقَهُونَ وَلَسْتُمْ بِأَخِيذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْضُوا فِئَةً
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيُّ حَمِيدٍ ٥٥

ڪمايو آهي، انهيءَ مان پاڪيزه شيون ؛
(پڻ) انهيءَ مان جيڪو اسان توهان جي لاءِ
زمين مان ڪڍيو آهي (الله جي راهه ۾ توفيق
مطابق) خرچ ڪيو ؛ بي ڪارشيءَ (ڪي) ؛
جنهن مان توهان خرچ (ته) ڪيو ٿا پر
توهان خود سواءِ انهيءَ جي (جو) انهيءَ جي
قبول ڪرڻ ۾ چشمه پوشي کان ڪم وٺو
انهيءَ کي هرگز قبول نٿا ڪيو (صدق
جيلاءِ) ارادن نه چونڊيندا ڪيو ؛ سمجهي
ڇڏيو ته الله (بلڪل) بي نياز (۽) گهڻي
تعريف جو مستحق آهي.

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ
يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ٥٦

٢٦٩. شيطان توهان کي محتاجيءَ کان
ڊيڄاري ٿو ؛ توهان کي بي حياتي جي تلقين
ڪري ٿو ؛ الله پنهنجي طرفان هڪ وڏي
بخشش ؛ وڏي فضل جو توهان سان واعدو
ڪري ٿو ؛ الله ڏاڍي وسعت ڏيڻ وارو (۽)
ڏاڍو ڄاڻ وارو آهي.

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ
أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ٥٧

٢٧٠. اهو جنهن کي چاهي ٿو حڪمت عطا
ڪري ٿو ؛ جنهن کي حڪمت عطا ڪئي وئي
هجي ته (سمجهو ته) انهيءَ کي (هڪ)
وڏو فائدو پهچائيندڙ شيءِ ملي وئي ؛ (ياد
رکو ته) عقل مندن کانسواءِ نصيحت به
ڪو حاصل نٿو ڪري سگهي.

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ
اللَّهَ يَعْلَمُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ٥٨

٢٧١. ؛ جيڪي ڪجهه به توهان (خدا جي
لاءِ) خرچ ڪيو يا جيڪي ڪجهه به توهان
نذر باسيو الله انهيءَ کي يقين ڄاڻي ٿو
(اهو انهيءَ جو نيڪ بدلو ڏيندو) ؛ ظالمن
جو ڪوبه مددگار نه هوندو.

إِنْ يُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفَوْهَا وَ

٢٧٢. جيڪڏهن توهان علي الاعلان صدقو
ڏيو ته اهو (به) ڏاڍو سٺو (طريقو) آهي ؛

تُؤْتُوهُمَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُم مِّن
سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿۲۷﴾

جيڪڏهن توهان آهي (صدقا) لڪائي غريبن
کي ڏيو ته اهو توهانجي (نفس جي) لاءِ
وڌيڪ سٺو آهي ؛ اهو (الله انهيءَ جي
سببان) توهانجن ڪيترين بدين کي توهان
کان پري ڪري ڇڏيندو ؛ جيڪي ڪجهه
توهان ڪيو تا الله انهيءَ کان واقف آهي.

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نَفْسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا
ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُّوفَّ إِلَيْكُمْ
وَأَنْتُمْ لَا تَظْلُمُونَ ﴿۲۸﴾

۲۷- انهن کي راهه تي آڻڻ تنهنجي ذمي نه
آهي ها الله جنهنکي چاهيو راهه تي آڻيو
؛ جيڪو به سٺو مال توهان (خدا جي راهه
۾) خرچ ڪيو ؛ حقيقت هيءَ آهي ته توهان
اهڙو خرچ صرف الله جي توجه ڇڪائڻ جي
لاءِ ڪندا ڪيو تا سو انهيءَ جو نفعو به
توهانجي پنهنجي جانين کي ئي ٿيندو ؛
جيڪو به سٺو مال توهان خرچ ڪيو اهو
توهان کي پورو پورو (واپس ڪيو) ويندو ؛
توهانتي ظلم نه ڪيو ويندو.

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ
حَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ
التَّعْقِفِ يَعْرِفُهُمْ لَيْسِيئُهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ
إِحْقَاقًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿۲۹﴾

۲۸- (هي مٿي ذڪر ڪيل صدقا) انهن
محتاجن جي لاءِ آهن جيڪي الله جي راهه ۾
(بين ڪمن کان) روڪيا ويا آهن اهي ملڪ
۾ (آزاديءَ سان) اچي وڃي نٿا سگهن (هڪ)
بي خبر (شخص انهن جي) سوال کان بچڻ
جي سببان انهن کي شاهوڪار خيال ڪريو
توهان انهن کي حليي مان سڃاڻي سگهو تا.
اهي ماڻهن کي هڪ ئي سوال نٿا ڪن ؛
توهان جيڪو به سٺو مال (الله جي راهه ۾)
خرچ ڪيو الله انهيءَ کان يقينن خوب واقف
آهي.

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا
وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

۲۹- جيڪي ماڻهو پنهنجن مال رات ۽
ڏينهن لکي (به) ؛ ظاهر (به) (الله جي
راهه ۾) خرچ ڪندا رهن تا انهن جي لاءِ

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٤٧﴾

جاء
١٠٠

انهن جي رب وٽ انهن جو اجر (محفوظ)
آهي ۽ نه (تہ) انهن کي ڪو خوف هوندو ۽
نه اهي غمگين ٿيندا.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي
يَتَغَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا
الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا ۚ فَمَنْ جَاءَهُ
مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ
وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٤٨﴾

۲۴۷. جيڪي ماڻهو وياج ڪائين ٿا اهي
(بلڪل) اهڙيءَ طرح بيهن ٿا جهڙيءَ طرح
اهو شخص بيهندو آهي جنهن تي شيطان
(يعني جنون جي مرض) جو سخت حملو ٿيو
هجي. هي (حالت) انهيءَ سبب جي ڪري
آهي جو اهي چوندا (رهن) ٿا تہ (خريدو)
فروخت (بہ تہ) بلڪل وياج (ئي) وانگر
آهي. حالانڪ الله (خريدو) فروخت کي جائز
قرار ڏنو آهي ۽ وياج کي حرام ڪيو آهي. سو
(ياد رکو تہ) جنهن (شخص) وٽ انهيءَ جي
رب جي طرفان ڪا نصيحت (جي ڳالهہ)
اچي ۽ اهو (انهيءَ کي ٻڌي خلاف ورزي
ڪان) باز اچي وڃي تہ جي ڪا (ذيتي لپتي)
اهو پهرئين ڪري چڪو آهي انهيءَ جو نفعو
انهيءَ جو آهي ۽ انهيءَ جو معاملو الله جي
حوالي آهي. ۽ جيڪي (ماڻهو) وري (اهو
ڪم) ڪن تہ اهي (ضرور) باهه (پر پوڻ)
وارا آهن. اهي انهيءَ ۾ ئي پيا هوندا.

يَحْتَقِ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُغَيِّبُ
كُلَّ كَفَّارٍ أَتَيْنِمُ ﴿٢٤٩﴾

۲۴۸. الله وياج کي مٽائيندو ۽ صدقن کي
وڌائيندو ۽ الله هر وڏي ڪافر (۽) وڏي
گنهگار کي پسند نٿو ڪري.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ رَأَوُا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٥٠﴾

۲۴۹. جيڪي ماڻهو ايمان آڻين ٿا ۽ نيڪ ۽
مناسب حال عمل ڪن ٿا ۽ نماز کي قائم
رکن ٿا ۽ زڪوات ڏين ٿا انهن جي لاءِ انهن
جي رب وٽ يقينن انهن جو اجر (محفوظ)
آهي ۽ انهن کي نه (تہ) ڪنهن قسم جو
خوف هوندو ۽ نه اهي غمگين ٿيندا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ
الزَّوَالِ إِنَّ كُنْتُمْ قَوْمِينَ ۝

٢٤٩. اي ايماندارو! الله جي تقويٰ اختيار
ڪيو؛ جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته وياج
(جي حساب) مان جيڪي ڪجهه باقي
هجي اهو ڇڏي ڏيو.

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِنْ تُبْتِغُوا فَكْرًا مِّنْهُنَّ أَمْوَالَهُمْ لَا تَظْلُمُونَ
وَلَا تُظْلَمُونَ ۝

٢٨٠.؛ جيڪڏهن توهان ائين نه ڪيو ته
الله؛ انهيءَ جي رسول جي طرفان (بري
ٿيڻ) واري جنگ جو يقين ڪري ڇڏيو؛
جيڪڏهن توهان وياج کان توبه ڪري
ڇڏيو ته (ڪو ايترو نقصان نه آهي ڇو جو)
توهانجو مور توهانجي لاءِ وصول ڪرڻ جائز
آهي (اهڙيءَ صورت ۾) نه توهان (ڪنهن
تي) ظلم ڪندؤ؛ نه توهان تي ظلم ٿيندو.

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ
تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝

٢٨١.؛ جيڪڏهن (ڪو) مقروض تنگ حال
ٿي اچي ته آسودگي (حاصل ٿيڻ) تائين
(انهيءَ) کي مهلت ڏيئي پوندي؛ جيڪڏهن
توهان سمجهه رکو ٿا ته سمجهي ڇڏيو ته
توهانجو (انهيءَ مانپو کي مور به) صدقي
(جي طور تي) ڏني ڇڏڻ سڀ کان سٺو
(ڪم) آهي.

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ قَدْ تَرَكُوا كُلَّ
نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝

٢٨٢.؛ انهيءَ ڏينهن کان ڊڄو جنهن ۾ توهان
کي الله ڏانهن موٽايو ويندو پوءِ هر هڪ
شخص کي جيڪي ڪجهه انهيءَ ڪمايو
هوندو پورو (پورو) ڏنو ويندو؛ انهن تي
(ڪو به) ظلم نه ڪيو ويندو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى فَالْكَبَوَّةُ وَيَكْتَبُ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ
وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ
وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا
يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا

٢٨٣. اي ايماندارو! جڏهن توهان هڪ ٻئي
کان ڪنهن مقرر ميعاد جي لاءِ قرض وٺو ته
انهيءَ کي لکي ڇڏيو؛ گهرجي ته ڪو لکڻ
وارو توهان جي وچ ۾ (اٽلي ٿيل معاهدي کي)
انصاف سان لکي.؛ ڪو به ڪاتب لکڻ کان
انڪار نه ڪري ڇو جو الله انهيءَ کي

أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْلِكَ هُوَ فَلْيُمْلِكْ
وَلِيَّتُهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ
وَإِنْ لَمْ يَكُنَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِنْ تَرَضُّونَ
مِنَ الشُّهَدَاءِ إِنْ تَضَلَّ أَحَدُهُمَا فَتَدَكِّرْ أَحَدُهُمَا
الْآخَرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا
أَنْ تَكْتُمُوا صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلِهِ ذِكْرُكُمْ أَنْتُمْ
عِنْدَ اللَّهِ وَأَقُومُوا لِلشَّهَادَةِ وَأَذِّنْ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ
تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُمُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا
يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ مُسَوِّغٌ
بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ٥٣

(لکن) سیکاریو آهي. پوءِ گهرجي ته اهو
(ضرور) لکي ۽ تحریر اهو لکاري جنهنجي
ذمي حق هجي ۽ گهرجي ته اهو (لکائن
وقت) الله جو جيڪو انهيءَ جو رب آهي
تقويٰ مد نظر رکي ۽ انهيءَ مان ذرو (به)
گهٽ نه ڪري. ۽ جيڪڏهن اهو شخص
جنهن جي ذمي حق آهي نادان هجي يا
ڪمزور هجي يا خود لکائڻ جي قدرت نه
رکنڊو هجي ته گهرجي ته (انهيءَ جي
بدران) انهيءَ جو سنڀاليندڙ انصاف سان
(تحریر) لکاري ۽ توهان پنهنجن مردن مان
(انهيءَ موقعي تي) ٻن کي شاهد مقرر ڪندا
ڪيو. ها جيڪڏهن ٻئي (شاهد) مرد نه
هجن ته (ٽڙي تي) شاهدن مان جن مائهن
کي (بطور شاهد جي) توهان پسند ڪندا
هجو انهن مان هڪ مرد ۽ ٻه عورتون (شاهد
ڪندا ڪيو ٻن عورتن جو شرط انهيءَ ڪري
آهي) جو انهن مان هڪ جي ويسر جي صورت ۾
پنهنجي مان (هر) هڪ ٻئي کي (ڳالهه) ياد
ڏياري ۽ جڏهن شاهدن کي گهرايو وڃي ته
اهي انڪار نه ڪن. ۽ کڻي ننڍي (ذيتي
ليتي) هجي يا وڏي هجي توهان انکي انهيءَ
جي ميعاد سميت لکن ۾ سستي نه ڪندا
ڪيو. هي ڳالهه الله وٽ وڌيڪ انصاف
واري آهي ۽ شاهديءَ کي وڌيڪ درست رکڻ
واري آهي پڻ (توهانجي لاءِ هن ڳالهه کي)
قريب تر (ڪرڻ واري) آهي ته توهان شڪ ۾
نه پئو (پوءِ ذيتي لپتي جو لکن ضروري
آهي) سواءِ انهيءَ (صورت) جي جو تجارت
هئو هٿ هجي جنهنکي توهان پاڻ ۾ (مال ۽
رقم) ذيتي وٺي (انهيءَ وقت قصو ختم

ڪري) ٿا ڇڏيو. اهڙيءَ صورت ۾ انهيءَ
(ڏيئي لپيئي) جي نه لکڻ ۾ توهان تي
ڪوبه گناهه نه آهي. ۽ ڇڏين هڪ ٻئي
سان خريد و فروخت ڪيو ته شاهد بنائيندا
ڪيو. ۽ (هيءَ ڳالهه ياد رهي ته) نه
ڪاتب کي تڪليف ڏني وڃي ۽ نه شاهد کي
۽ جيڪڏهن توهان (ائين) ڪندو ته هي
(ڳالهه) توهان ۾ نافرماني (جي علامت)
ٿيندي ۽ گهرجي ته توهان الله جي تقويٰ
اختيار ڪيو ۽ (جيڪڏهن توهان ائين ڪندؤ
ته) الله توهان کي علم ڏيندو ۽ الله هر شئي
کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۲۸۴. ۽ جيڪڏهن توهان سفر تي هجو ۽
توهان کي ڪو لکڻ وارو نه ملي ته (انهيءَ
جو عيوض) قبضي واري گروي آهي. پوءِ
جيڪڏهن توهان مان ڪوبه شخص ڪنهن
(ٻئي) کي امين سمجهي (۽ انهيءَ کي
ڪجهه رقم ڏيئي ڇڏي) ته جنهن کي امين
سمجهيو ويو هجي انهيءَ کي گهرجي ته
انهيءَ (امانت رکڻ واري) جي امانت کي
(طلب ڪرڻ تي) واپس ڪري ڇڏي ۽
پنهنجي رپويٽ ڪرڻ واري الله جي تقويٰ
اختيار ڪري ۽ توهان شاهديءَ کي (ڪڏهن)
نه لکايو ۽ جيڪو انهيءَ کي لکائيندو اهو
يقينن اهڙو (شخص) آهي جنهن جي دل
گنهگار آهي ۽ (ياد رکو ته) جيڪي ڪجهه
توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کي چڱيءَ طرح
ڄاڻي ٿو.

۲۸۵. جيڪي ڪجهه (به) آسمانن ۾ ۽
زمين ۾ آهي الله جو ئي آهي ۽ جيڪي

وَأَن كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهْنَ
مَقْبُوضَةً فَإِنِ مِن بَعْضِكُمْ بَعْضًا فليؤدِّ الَّذِي
أَوْثِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكُمُ الشَّاهِدَةُ
وَمَن يَكْتُهَا فَإِنَّهُ إِثْمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
عَلِيمٌ ﴿٢٨٤﴾

۳۹
ع ۲

لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَإِن تُبَدُّوا

مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخَفُّوهُ بِمَا سَبَّحَكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ
لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٢٨٦﴾

ڪجهه توهانجي دلين ۾ آهي خواهه توهان
انهيءَ کي ظاهر ڪيو يا انهيءَ کي لڪائي
رکو الله توهان کان انهيءَ جو حساب وٺندو.
پوءِ جنهن کي چاهيندو بخشي ڇڏيندو ۽
جنهن کي چاهيندو عذاب ڏيندو ۽ الله هر شيءِ
تي وڏو قادر آهي.

أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ
وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَ مَلَكَيْتِهِ وَ
كُتُبِهِ وَ رُسُلِهِ لَا نَفَرٌ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ
رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا عَفْوَاكَ رَبَّنَا
وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٧﴾

٢٨٦- جيڪي ڪجهه به انهيءَ رسول تي
انهيءَ جي رب جي طرفان نازل ڪيو ويو آهي
انهيءَ تي اهو (خود به) ايمان رکي ٿو ۽
(بها) مومن به (ايمان رکن ٿا) اهي سڀئي
الله ۽ انهن جي فرشتن ۽ انهيءَ جي ڪتابن ۽
انهيءَ جي رسولن تي ايمان رکن ٿا (۽ چون
ٿا ته) اسان انهيءَ جي رسولن مان هڪ
(بني) جي وڃي (ڪوبه) فرق نٿا ڪيون ۽
هيءَ (به) چون ٿا ته اسان (الله جو حڪم)
بدو آهي ۽ اسان انهيءَ جا (دل سان)
فرمانبردار ٿي چڪا آهيون (اهي ماڻهو
دعائون ڪن ٿا ته) اي اسانجا رب اسان
تنهنجي بخشش طلب ڪيون ٿا ۽ توڏانهن ئي
(اسان کي) موٽڻو آهي.

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا
كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا
تُؤَاخِذْنَا إِنْ نُسِيْنَا أَوْ أَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا
تَحِمْلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَ لَا تُحِمْلْنَا مَا لَا
طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفُ لَنَا

٢٨٧- الله ڪنهن شخص تي سواءِ انهيءَ
(زمينداريءَ) جي جيڪا انهيءَ جي طاقت ۾
هجي ڪابه زمينداري نٿو وجهي. جيڪو
انهيءَ (سنو) ڪم ڪيو هوندو (اهو) انهيءَ
جي لاءِ (نفعي مند) ٿيندو ۽ جيڪو انهيءَ
(برو) ڪم ڪيو هوندو (اهو) انهيءَ تي
(وبال ٿي) پوندو (۽ اهي هيءَ به چون ٿا
ته) اي اسانجا رب! جيڪڏهن اسان ڪڏهن
يلجي پئون يا غلطي ڪري ويهون ته اسان
کي سزا نه ڏجان اي اسانجا رب! ۽ تون

وَأَرْحَمُنَا ۖ أَنْتَ مَوْلَانَا ۖ فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ ۝٤

ج

اسان تي (اهڙيءَ طرح) زميواڙي نه وجهه
جهڙيءَ طرح تو انهن ماڻهن تي جيڪي اسان
کان پهرين (گذري چڪا) آهن وڌي هئي. اي
اسانجا رب! ۽ اهڙي طرح اسان کان (اهو بار)
نه ڪنڌ ڇڏي ڇڏي (جي ڪٽڻ) جي اسان کي
طاقت نه آهي ۽ اسان کي درگزر ڪر ۽ اسان
کي بخشي ڇڏ ۽ اسان تي رحم ڪر (چو جو)
تون اسانجو آقا آهين پوءِ ڪافرن جي ٽولي
جي خلاف اسان جي مدد ڪر.

سورت آل عمران هي ۳ سورت مدني آهي ۽ بسم الله سيئت هن جون ۲۰۱ آيتون ۽
ويهم ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پرهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- مان الله سڀ کان وڌيڪ جائز وارو آهيان.
۳- الله (اهڙي ذات آهي جو انهيءَ) کانسواءِ
ڪوبه عبادت جو مستحق نه آهي. ڪامل
حياتيءَ وارو (پنهنجي ذات ۾) قائم ۽
(سڀني کي) قائم رکڻ وارو آهي.

الْقَدَّ ②

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْغَنِيُّ الْقَيُّومُ ③

۴- انهيءَ توتي هي ڪتاب حق تي مشتمل
لاڻو آهي جيڪو انهيءَ (وحيءَ) کي جيڪا
هن (ڪتاب) کان پهريائين (آئي) هئي پورو
ڪرڻ وارو آهي ۽ انهيءَ ماڻهن کي هدايت
ڏيڻ لاءِ هن کان پهريائين تورات ۽ انجيل کي
نازل ڪيو هو.

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ④

۵- ۽ (پڻ) انهيءَ فيصله ڪن نشان نازل
ڪيو آهي جن ماڻهن الله جي نشانن جو
انڪار ڪيو آهي انهن جي لاءِ يقينن سخت
عذاب (مقدر) آهي ۽ الله غالب (۽) سزا ڏيڻ
وارو آهي.

مِن قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ ⑤
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ⑥

۶- الله کان هرگز ڪابه شئي مخفي نه آهي
(نه) زمين ۾ ۽ نه آسمان ۾.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ ⑦

۷- اهو ئي آهي جيڪو رحم ۾ جهڙي ڄاهي
ٿو توهان کي شڪل ڏئي ٿو. انهيءَ کانسواءِ

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ ⑧
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ⑨

ڪو به عبادت جو مستحق نه آهي. اهو
غالب (۱) حڪمت وارو آهي.

۸. اهوئي آهي جنهن توتي هي ڪتاب نازل
ڪيو آهي جنهنجون ڪي (آيتون نه)
محڪم آيتون آهن جيڪي هن ڪتاب جو
بنياد آهن ۽ ڪجهه ٻيون (آهن جيڪي)
متشابه آهن. پوءِ جن مانهن جي دلين ۾
ڏنگ آهي اهي فتني جي خيال کان ۽ هن
(ڪتاب) کي (انهيءَ جي حقيقت کان)
ڦيرائڻ جي لاءِ انهن (آيتن) جي پٺيان لڳي
ٿا ٻون جيڪي هن (ڪتاب) ۾ متشابه آهن.
حالانڪ هن جي تفسير کي سواءِ الله جي ۽
علم ۾ ڪامل دستگاهه رکڻ وارن جي (نه)
جيڪي چون ٿا (نه) اسان هن (ڪلام) تي
ايمان رکون ٿا (۽ جيڪي چون ٿا ته اهو)
سڀ اسانجي رب جي طرف کان ئي آهي
ڪوئي نه ٿو ڄاڻي ۽ عقلمندن کانسواءِ
ڪوبه نصيحت حاصل نه ٿو ڪري.

۹. اي اسانجا رب! تون اسانکي هدايت ڏيڻ
کان پوءِ اسانجي دلين کي ڏنگو نه ڪر ۽
اسان کي پنهنجي طرفان رحمت (جو سامان)
عطا ڪر يقينن تون ئي گهڻو عطا ڪرڻ وارو
آهين.

۱۰. اي اسانجا رب! تون يقينن سڀني مانهن
کي انهيءَ ڏينهن جنهن (جي اچڻ) ۾ ڪوبه
شڪ (شبهو) نه آهي جمع ڪندي. الله
هرگز وعدي خلافي نه ٿو ڪري.

۱۱. جيڪي ماڻهو ڪافر آهن انهن جو مال ۽
انهن جو اولاد خدا جي مقابلي ۾ ڪجهه به
ڪم نه ايندو ۽ اهي ئي ماڻهو دوزخ جو ٻارڻ

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ
هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُشَبِّهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي
قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ
الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلَةٍ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا
اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِكُلِّ الْآيَةِ
فَإِن عِنْدَ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ④

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ
لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ④

وَرَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُخْلِفُ الْوَعْدَ ⑤

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمُ ذَوُو الْأَلْبَابِ ⑥

آهن.

۱۲. (انهن جو طريقو) فرعون جي پيروي ۽
انهن ماڻهن جي طريقي جي مطابق (آهي)
جيڪي انهن کان پهرين هئا. انهن اسانجي
نشانن کي ڪوڙو ڪيو هو تنهنڪري الله
انهن جي قصورن جي بدلي انهن کي پڪڙ
ڪئي ۽ الله جو عذاب سخت (هوندو) آهي.

۱۳. جيڪي ماڻهو ڪافر آهن انهن کي جو
ته توهان کي ضرور مغلوب ڪيو ويندو ۽
جهنم ڏانهن گڏ ڪري نيو ويندو ۽ اهو ڏاڍو
بچڙو نڪاڻو آهي.

۱۴. انهن ٻن گروهن مان جيڪي هڪ ٻئي
سان جنگ تي آماده هئا توهانجي لاءِ يقين
هڪ نشان هئو. (انهن مان) هڪ گروهه ته
الله جي راهه ۾ جنگ ڪندو هئو ٻيو منڪر
هو. اهي (مسلمان) انهن (ڪافرن) کي
(پنهنجي انهن تي) اکين سان ڏسي رهيا هئا
۽ الله جنهن کي چاهيو پنهنجي مدد ڏيئي
قوت بخشي ٿو. انهي (گالهه) ۾ اکين وارن
لاءِ يقين هڪ نصيحت آهي.

۱۵. ماڻهن کي (عام طور تي) پسند ڪيل
شين جي يعني عورتن ۽ پئسن ۽ سون ۽ چانديءَ
جي محفوظ خزانن ۽ خوبصورت گهوڙن ۽
مال ۽ پوک جي محبت سهڻي شڪل ۾
ڏيکاري وئي آهي. اهو دنيوي زندگيءَ جو
سامان آهي ۽ الله (ته) اها (ذات) آهي
جنهن وٽ نهايت عمدو نڪاڻو آهي.

۱۶. تون چئه (ته) ڇا مان توهانکي انهيءَ
کان (به) بهتر شي ٻڌايان؟ جيڪي ماڻهو

کڏاپ اِل فرعونَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ
الْعِقَابِ ۝

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْلَبُونَ وَنُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ
وَبِسْ إِلَهَادُ ۝

قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِتْنَةِ النَّصَارَةِ فَقَدْ تَفَارَقُوا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَآخَرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلَ نِيرَاكِهِمْ رَأَى
الْعَيْنُ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ۝

رُزِقَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ
وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ
السُّومَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْخَزَائِنِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَبَآئِ ۝

قُلْ أَوْفُوا بِعَهْدِكُمْ بِحَبْلِ اللَّهِ الَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ
رَبِّهِمْ جَنَّتْ نَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

تقوي اختيار كن تا انهن جي لاء انهن جي
رب وٽ اهڙا باغ آهن جنهنجي هيٺان نهرون
وهن ٿيون (اهي) انهن ۾ رهندا ۽ پڻ انهن
جي لاء پاڪ عورتون ۽ الله جي رضا (مقدر)
آهي ۽ الله پنهنجن ٻانهن کي ڏسي رهيو
آهي.

۱۷. جيڪي چون ٿا (ته) اي اسانجا رب!
اسان يقينن ايمان آندو آهي تنهنڪري تون
اسان ڇا قصور اسانکي معاف ڪر ۽ اسانکي
دوزخ جي عذاب کان بچاء.

۱۸. جيڪي صبر ڪرڻ وارا ۽ سچ ڳالهائڻ
وارا ۽ فرمانبردار ۽ (خدا جي لاء پنهنجو
مال) خرچ ڪرڻ وارا ۽ راتين جي آخري حصي
۾ استغفار ڪرڻ وارا آهن.

۱۹. الله انصاف جي مطابق اهائي شاهدي
ڏيئي ٿو ته حقيقت اها ئي آهي ته انهيءَ
کانسواءِ (ٻيو) ڪوبه معبود ڪونهي ۽
فرشتا به ۽ علم وارا به (اهائي شاهدي ڏين
ٿا) ته انهيءَ کانسواءِ پرستش جو ڪو
(به) مستحق ڪونهي اهو غالب (۽)
حڪمت وارو آهي.

۲۰. الله جي نزديڪ ڪامل دين يقينن فرمان
برداري آهي ۽ صرف انهن ئي ماڻهن جنکي
ڪتاب ڏنو ويو هو انهيءَ کان پوءِ جو انهن
وٽ علم اچي چڪو هو پاڻ ۾ فساد سببان
اختلاف ڪيو ۽ جيڪو الله جي نشانن جو
انڪار ڪري (اهو ياد رکي ته) الله يقينن
جلد حساب ڪرڻ وارو آهي.

۲۱. هاڻي جيڪڏهن اهي (ماڻهو) توسان
جهڳڙو ڪن ته تون (انهن کي) چئي ڇڏ ته

وَأَذَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ
بِالْعَبَادِ ۝

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا أَمْنَا فَأَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَنَنَا
عَذَابَ النَّارِ ۝

الَّذِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْفَائِزِينَ وَالْمُتَّقِينَ
وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ۝

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ
قَالِمًا بِالْقُسْطِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ
الْحِسَابِ ۝

فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ ابْتَعِ
وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأَقِيمِينَ أَسْلَمْتُ فَإِنْ

أَسْلَمُوا فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢١﴾

بَلْغُ

مون ۽ انهن ماڻهن جيڪي منهنجي پيروي
ڪندڙ آهن پنهنجي پاڻ کي الله جي
فرمانبرداريءَ ۾ لڳائي ڇڏيو آهي ۽ جن
ماڻهن کي ڪتاب ڏنو ويو آهي (انهن کي) ۽
(پڻ) اُمتين کي چئي ڇڏي ته ڇا توهان (به)
فرمانبردار ٿيو ٿا. پوءِ جيڪڏهن اهي
فرمانبردار ٿي وڃن ته (سمجهو ته) اهي
هدايت حاصل ڪري ويا ۽ جيڪڏهن اهي
منهن ڦيرائي ڇڏين ته تنهنجي ذمي صرف
پهچائي ڇڏڻ آهي ۽ الله ٻانهن کي ڏسي
رهيو آهي.

۲۲. جيڪي ماڻهو الله جي آيتن جو انڪار
ڪن ٿا ۽ سواءِ سبب جي نبين کي قتل ڪرڻ
چاهين ٿا ۽ (پڻ) ماڻهن مان جيڪي انصاف
جي هدايت ڪن ٿا انهن کي (به) قتل ڪرڻ
چاهين ٿا ته انهن کي دردناڪ عذاب جي
خبر ڏي.

۲۳. هي اهي (ماڻهو) آهن جو جن جا اعمال
هن دنيا (۾ به) ۽ آخرت (۾ به) ضائع ٿي
ويندا ۽ انهن جو ڪوبه مددگار نه هوندو.

۲۴. ڇا توکي انهن ماڻهن جو علم ڪونهي
جنکي شريعت جو هڪ حصو ڏنو ويو آهي
(جو جيڪڏهن) انهن کي الله جي ڪتاب
ڏانهن سڏيو وڃي ٿو انهيءَ لاءِ ته اهو انهن
جي وجهه فيصلو ڪري ڇڏي ته انهن مان
ڪجهه ماڻهو (انهيءَ کان) نٿا ڦيرائي منهن
ڦيرائي ٿا ڇڏين.

۲۵. اهو (نٿاڻن) انهيءَ سبب ڪري آهي جو
اهي چون ٿا ته سواءِ چند ڳاڻائي وارن ڏينهن
جي اسان کي باهه هرگز نه ڇهندي ۽ جيڪو

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ
يَغْيُرُ حَتَّى وَيَقْتُلُوا الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ
النَّاسِ لَبِئْسَ لَهُمْ بِعَذَابٍ لَّيْمٌ ﴿٢٢﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٢٣﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ
إِلَىٰ كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فُرُيقًا مِّنْهُمْ
وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ نَّتَّقِيَ النَّارَ إِلَّا إِنَّمَا مَعَدُّ وَعْدٍ
وَعَرْهَمُ فِي ذُنُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٢٥﴾

ڪجهه اهو ڪوڙ ٻڌن ٿا انهيءَ انهن کي
انهنجي دين (جي معاملي) ۾ ڏوڪو ڏئي
(ڇڏيو) آهي.

۲۶. جڏهن اسان انهيءَ ڏينهن جو جنهن (جي
اچڻ) ۾ ڪوبه شڪ ۽ (شبهو) نه آهي انهن
کي جمع ڪنداسين ته انهن جو ڪهڙو حال
هوندو ۽ هر شخص جيڪي ڪجهه ڪمايو
هوندو (انهيءَ ڏينهن) اهو انهيءَ کي پورو
پورو ڏنو ويندو ۽ انهن تي (ڪجهه به)
ظلم نه ڪيو ويندو.

۲۷. تون چئه اي الله ! جيڪو سلطنت جو
مالڪ آهي تون جنهنکي چاهين ٿو سلطنت
ڏين ٿو ۽ جنهن کان چاهين ٿو سلطنت ڪسي
ونين ٿو. جنهن کي چاهين ٿو غلبو بخشين
ٿو ۽ جنهن کي چاهين ٿو ذليل ڪري ڇڏين
ٿو. سڀ ڀلائي تنهن جي ئي هٿ ۾ آدي ۽
تون يقينن هر هڪ شيءِ تي قادر آهين.

۲۸. تون رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪرين ٿو ۽
ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪرين ٿو ۽ بيجان
مان جاندار ڪڍين ٿو ۽ جاندار مان بي جان
ڪڍين ٿو ۽ جنهنکي چاهين ٿو بي حساب
ڏين ٿو.

۲۹. مومن مومنن کي ڇڏي ڪافرن کي دوست
نه بنائين. صرف انهن کان پوريءَ طرح بچي
رهڻ توهان جي لاءِ جائز آهي ۽ (توهان مان)
جيڪو ماڻهو ائين ڪري انهيءَ جو الله سان
ڪنهن ڳالهه ۾ به (ڪو تعلق) نه هوندو ۽
الله توهانکي پنهنجي عذاب کان ڊيڄاري ٿو
۽ الله ڏانهن ئي (توهانکي) موٽڻو پوندو.

۳۰. تون (انهن کي) چئي ڏي (ته) جيڪي

فَلْيَكْفُ إِذَا جَعَلَهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوَقَّيْتُ
كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿۲۶﴾

قُلِ اللَّهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مَن تَشَاءُ وَتُزِيلُ
الْمَلِكَ وَمَن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن
تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۲۷﴾

تُولِجُ الْآيِلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي الْآيِلِ
وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَبِيتِ وَتُخْرِجُ الْمَبِيتَ مِنَ الْحَيِّ
وَتَرْزُقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۲۸﴾

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ
فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن تَتَّقُوا مِنْهُمُ نَفْسَهُ وَيُحِذِرْكُمْ
اللَّهُ نَفْسَهُ إِلَى اللَّهِ الْمُنِيرِ ﴿۲۹﴾

قُلْ إِن تَحْفَظُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوتَوَدَّوهُ يُفْلَهُ

اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٠﴾

(ڪجهه) توهانجي سڀني ۾ آهي انهيءَ کي
خواهه لکايو يا انهن کي ظاهر ڪيو بهرحال
الله انهيءَ کي ڄاڻي ويندو ۽ جيڪي
ڪجهه (به) آسمانن ۾ آهي اهو انهيءَ کي
۽ جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي انهيءَ کي
(به) ڄاڻي ٿو ۽ الله هر هڪ شيءِ تي ڏاڍو
قادر آهي.

يَوْمَ يُحَدِّثُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ وَخُصَرًا
وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ
أَمَدًا أَبَعِيدًا وَيَحَدِّثُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ
بِالْعِبَادِ ﴿٣١﴾

۳۱. (انهيءَ ڏينهن کان ڊڄو) جنهن ڏينهن هر
شخص هر نيڪيءَ کي جيڪا انهيءَ ڪئي
هوندي (پنهن جي) سامهون موجود ڏسندو ۽
جيڪا بدئي انهيءَ ڪئي هوندي انهيءَ کي
به - اهو خواهش ڪندو ته ڪاش انهيءَ
(بديءَ) جي ۽ هن جي وچ ۾ ڊگهو فاصلو
هجي ها ۽ الله توهان کي پنهنجي عذاب کان
ڊيڄاري ٿو ۽ الله ٻانهن تي ڏاڍي شفقت ڪندڙ
آهي.

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ
اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٢﴾

۳۲. تون چئو ته (اي انسانو!) جيڪڏهن
توهان الله سان محبت رکو ٿا ته منهنجي
تابعداري ڪيو (انهيءَ صورت ۾) اهو (به)
توهان سان محبت ڪندو ۽ توهانجا قصور
توهان کي بخشي ڇڏيندو ۽ الله ڏاڍو بخشن
وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُهْدِي
الْكَافِرِينَ ﴿٣٣﴾

۳۳. تون چئو ته (تو) توهان الله ۽ انهيءَ رسول
جي اطاعت ڪيو (انهيءَ تي) جيڪڏهن اهي
منهن ڦيرائي ڇڏين ته (باد رک ته) الله
ڪافرن سان محبت هرگز نٿو ڪري.

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَآلَ
عِزْرَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٤﴾

۳۴. الله آدم ۽ نوح (کي) ۽ ابراهيم جي
خاندان ۽ عمران جي خاندان کي يقينن سڀني
جهانن تي فضيلت ڏني هئي.

ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

۳۵. (انهيءَ) هڪ اهڙي نسل کي (فضيلت

ذني) جيڪو هڪ ٻئي سان پوري مطابقت رکڻ وارا هو ۽ الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۳۶. (ياد ڪيو) جڏهن (آل) عمران جي عورت چيو ته اي منهنجا رب ! جيڪي منهنجي پيٽ ۾ آهي (انهيءَ کي) آزاد ڪري مون تنهنجي نظر ڪري ڇڏيو آهي پوءِ تون (انهيءَ کي) منهن جي طرفان جيئن به ٿئي قبول فرما. - يقينن تون ئي ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهين.

۳۷. پوءِ جڏهن اها انکي ڄڻي واندي ٿي، انهيءَ چيو ته اي منهنجا رب! مون ته هنکي چوڪريءَ جي شڪل ۾ ڄڻيو آهي ۽ جيڪي ڪجهه انهيءَ ڄڻيو هو انهيءَ کي الله (سڀني کان) وڌيڪ ڄاڻندو هو ۽ (انهيءَ جو ذهني) چوڪرو (انهيءَ) چوڪريءَ وانگر نه ٿي (ٿي سگهيو) ۽ (ڇيائين ته) مون انهيءَ جو نالو مريم رکيو آهي ۽ مان انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي اولاد کي مردود شيطان (جي حملي) کان تنهنجي پناهه ۾ ڏيان ٿي.

۳۸. تڏهن انهيءَ جي رب انهيءَ کي تمام سٺيءَ طرح قبول ڪيو ۽ انهيءَ کي عمدگيءَ سان وڌايو ۽ ذڪريا انهيءَ جو مربي بڻيو. - جڏهن به ذڪريا گهر جي بهترين حصي ۾ انهيءَ وٽ ويندو هو (ته) انهيءَ وٽ ڪو (نه ڪو) کاڌو ڏسندو هو (سو هڪ ڏينهن ائين ڏسي) انهيءَ چيو ته اي مريم هيءَ تنهنجي لاءِ ڪٿان آيو آهي ؟ انهيءَ چيو الله جي جناب کان. الله جنهنکي چاهي ٿو يقينن بي حساب ڏئي ٿو.

اِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ اِنِّیْ نَذَرْتُ لَكَ مَا فِیْ بَطْنِیْ مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّیْۤ اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿۳۶﴾

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنِّیْ وَضَعْتُهَا اُنْثٰیۤ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَۚ وَلَیْسَ الذَّكَوٰةُ اِلَیَّۤ وَ اِنِّیْ سَمَّیْتُهَا مَرْیَمَۚ وَ اِنِّیْ اَعِیْذُهَا بِكَ وَ ذُرِّیَّتَهَا مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ﴿۳۷﴾

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ ۖ وَاَنبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا ۖ وَكَلَمَهَا وَكَلَمًا ۚ وَكَلَّمَهَا رُكْبًا ۖ عَلَیْهَا زَكْرٰیۤا الْیَحْرَابُ ۖ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا ۚ قَالَ یٰرُكْمُ اِنِّیْ لَکَ هٰذَا ۚ قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَرْزُقُ مَنْ یَّشَآءُ بِغَیْرِ حِسَابٍ ﴿۳۸﴾

هَذَا لَكَ دَعَا ذِكْرًا رَّبِّهِ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ
لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ③۹

۳۹. تڏهين ذڪريا پنهنجي رب کي پڪاريو
(۱) چيو ته اي منهنجا رب! تون مونکي
(۲) پنهنجي جناب مان پاڪ اولاد بخش -
تون يقينن دعائن کي ڏاڍو قبول ڪرڻ وارو
آهين.

فَادَّاتَهُ الْمَلِئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ
أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ
وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ④۰

۴۰. انهيءَ تي فرشتن انهيءَ کي جڏهين اهو
گهرجي بهترين حصي ۾ نماز پڙهي رهيو هو،
سڏ ڪري چيو ته الله توکي يحيٰ جي
بشارت ڏئي ٿو جيڪو الله جي هڪ ڳالهه
کي پورو ڪرڻ وارو هوندو ۽ (پڻ) سردار ۽
(گناهن کان) روڪڻ وارو ۽ نيڪين ۾ (ترقي
ڪري) نبي ٿيندو.

قَالَ رَبِّ أَلِي يَكُونُ لِي عِلْمٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ
وَأَمْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ④۱

۴۱. انهيءَ چيو ته اي منهنجا رب! مونکي
(منهنجي زندگيءَ ۾ وڏي عمر پائڻ وارو)
چوڪرو ڪينءَ ملندو جيتوڻيڪ مون تي پيري
اچي چڪي آهي ۽ منهنجي زال سنڍ آهي -
فرمايائين الله اهڙوئي (قادر) آهي اهو جيڪو
چاهي ٿو ڪري ٿو.

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا ذُرَّاءً وَادُّكُ رَبُّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالنَّجْمِ
وَالْإِبْكَارِ ④۲

۴۲. (پوءِ) انهيءَ چيو اي منهنجا رب!
منهنجي لاءِ ڪو حڪم ڏي. فرمايائين توکي
هي حڪم آهي ته تون ماڻهن سان ٽن ڏينهن
تائين اشاري کان سواءِ نه ڳالهائ ۽ پنهنجي
رب کي ڏاڍو ياد ڪر ۽ شام ۽ صبح انهي
تسبيح ڪر.

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلِئِكَةُ يَسْرِيْمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفٰكَ وَ
طَهَّرَكَ وَاصْطَفٰكَ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ④۳

۴۳. (انهيءَ وقت کي ياد ڪيو) جڏهين
ملائڪن چيو ته اي مريم! الله توکي
برگزیده ڪيو آهي ۽ پاڪ ڪيو آهي ۽
سڀني جهانن جي عورتن جي مقابلي ۾ توکي
چونڊيو آهي.

يَزِيمُ أَفَنُتِي لِرَبِّكَ وَأَسْجُدِي وَأَزْكِي مَعَ
الزَّكِيَّاتِ ⑤

۴۴. اي مريم ! تون پنهنجي رب جي
فرمانبردار بنج ۽ سجدو ڪر ۽ صرف توحيد
مطابق پرستش ڪرڻ وارن سان ملي توحيد
مطابق پرستش ڪر.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُونَ أَفَلَا لَهُمْ آيُهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ
وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ⑥

۴۵. هي غيب جي خبرن مان (هڪ خبر) آهي
جنهنڪي اسان توتي وحيءَ (جي ذريعي ظاهر)
ڪيون ٿا ۽ جڏهن اهي پنهنجن تيرن کي
(انهيءَ لاءِ) اچلي رهيا هئا ته انهن مان
ڪير مريم جي خبرگيري ڪري ته تون انهن
وٽ نه هئين ۽ نه (ئي) تون (انهيءَ وقت)
انهن وٽ هئين جڏهن اهي جهڳڙو ڪري رهيا
هئا.

إِذْ قَالَتِ الْمَلِكَةُ يَزِيمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ
مِنْهُ فَاسْمُهُ الْمَسِيحُ يَاسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِیْهَا
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَدَّرِينَ ⑦

۴۶. (پوءِ انهيءَ وقت کي ياد ڪر) جڏهن
فرشتن چيو هو ته اي مريم ! الله توکي
پنهنجي هڪ ڪلام جي ذريعي (هڪ
چوڪري جي) بشارت ڏيئي ٿو انهيءَ
(مبشر) جي نالو مسيح عيسيٰ بن مريم
هوندو جيڪو هن دنيا ۽ آخرت ۾ صاحب
منزلت هوندو ۽ (خدا جي) مقربن مان هوندو.

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْبَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الضَّالِّينَ ⑧

۴۷. ۽ ننڍپڻ (يعني ننڍڙي عمر) ۾ به ماڻهن
سان ڳالهائون ڪندو ۽ اڌروٽ عمر هئڻ جي
حالت ۾ (به) ۽ نيڪ ماڻهن مان هوندو.

قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ
قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا فَضَّلَ أَهْرَاقًا مَّا
يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ⑨

۴۸. انهيءَ چيو (ته) اي منهنجا رب!
مونکي ٻار ڪيئن ٿيندو. جيتوڻيڪ ڪنهن
انسان (به) مونکي هٿ نه لاتو آهي.
فرمايائين الله (جو ڪم) ائين ئي (هوندو)
آهي. اهو جيڪي چاهي ٿو، پيدا ڪري ٿو
(۽) جڏهن اهو ڪنهن ڳالهه جو فيصلو
ڪري وٺندو آهي ته انهيءَ جي متعلق صرف
اهو فرمائيندو آهي ته تون وجود ۾ اچي وڃ.

سوا هو وجود یر اچی ویندو آھی.

۴۹. ۛ (اها به بشارت ذنی ته الله) انهیء
کي کتاب ۛ حکمت (جون ڳالهيون)
سيکاريندو ۛ توريت ۛ انجيل (سيکاريندو).

۵۰. ۛ بني اسرائيل ڏانهن رسول (بنائي
انهيءَ کي انهيءَ پيغام سان موڪليندو) ته
مان توهان وٽ توهان جي رب جي طرفان هڪ
نشان کڻي آيو آهيان (ۛ اهو هيءَ آهي) ته
مان توهانجي (فاندي جي) لاءِ مٺيءَ جي
خاصيت رکڻ وارن پکين جي پيدا ڪرڻ وانگر
(مخلوق) پيدا ڪندس پوءِ مان انهن یر هڪ
نئون روح ڦوڪيندس جنهن تي اهي الله جي
حڪم جي ماتحت اڏامڪ ٿي ويندا ۛ مان
الله جي حڪم جي ماتحت انڌن کي ۛ
ڪوڙهين کي چڱو ڀلو ڪندس ۛ مردن کي
زندگهه ڪندس ۛ جيڪي ڪجهه توهان
کائيندؤ ۛ جيڪي ڪجهه توهان پنهنجي
گهرن یر گڏ ڪندؤ انهيءَ جي توهان کي خبر
ڏيندس (ۛ) جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته
انهيءَ یر توهان جي لاءِ هڪ نشان هوندو.

۵۱. ۛ (مان انهيءَ وحيءَ کي) جيڪا مون
کان پهريائين (اچي چڪي) آهي يعني تورات
انهيءَ کي پورو ڪرڻ وارو (بشي آيو)
آهيان. ۛ انهيءَ لاءِ (آيو آهيان) جو کي
اهڙيون شيون جيڪي توهان جي لاءِ حرام قرار
ڏنيون ويون هيون، توهان لاءِ حلال ڪري
ڇڏيان ۛ مان توهان وٽ توهان جي رب جي
طرفان هڪ نشان کڻي آيو آهيان تنهن ڪري
توهان الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۛ منهنجي
اطاعت ڪيو.

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ۝

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ
مِّن رَّبِّكُمْ ۖ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ فَكَيْفَةَ الطَّيْرِ
فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُبْرِئُ
الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُخْرِى الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ
أُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُلُونَ فِي بُيُوتِكُمْ
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ۝

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَلِإِحْلَ
لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ
مِّن رَّبِّكُمْ فَأَتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا ۝

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا هَذَا صِرَاطَ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٠﴾

۵۲. الله يقين منهنجو (به) رب (آهي) ؛
توهان جو (به) رب آهي - سو توهان انهيءَ
جي عبادت ڪيو. اهو سڌو رستو آهي.

فَلَمَّا أَحَسَّ عَيْنِي مِنْهُمْ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي
إِلَى اللَّهِ قَالَ الْخَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ أَمَّا
بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥١﴾

۵۳. پوءِ جڏهن عيسيٰ انهنجي طرفان انڪار
ڏنو ته چيائين ته الله جي لاءِ ڪير
(مانهو) منهنجا مددگار ٻڌجن ٿا. حوارين
چيو ته اسان الله جي (دين جا) مددگار
آهيون. اسان الله تي ايمان رڪون ٿا ؛ تون
شاهد رهبان ته اسان فرمانبردار آهيون.

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا
مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٢﴾

۵۴. اي اسانجا رب! جيڪي ڪجهه تولا ٿو
آهي انهيءَ تي اسان ايمان آندو آهي ؛ اسان
انهيءَ رسول جا تابعدار ٿي ويا آهيون - تنهن
ڪري تون اسانکي شاهدن ۾ لکي ڇڏ.

وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ ﴿٥٣﴾

۵۵. ؛ هنن (يعني مسيح جي دشمنن) به
تدبيرون ڪيون ؛ الله به تدبيرون ڪيون ؛
الله سڀني تدبيرن ڪرڻ وارن مان بهتر
تدبيرون ڪرڻ وارو آهي.

إِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسِي إِنْ مَتَوَفَيْكَ وَرَافِعُكَ إِنْ
وَمَطَّهْرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ
اشْبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ ثُمَّ
إِنِّي مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ
تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٤﴾

۵۶. (انهيءَ وقت کي ياد ڪيو) جڏهن الله
چيو، اي عيسيٰ! مان توکي (طبعي طور تي)
وفات ڏيندس ؛ توکي پنهنجي حضور ۾ عزت
بخشيندس ؛ ڪافرن (جي الزامن) کان توکي
پاڪ ڪندس ؛ جيڪي تنهنجا پيروڪار آهن
انهن کي انهن ماڻهن تي جيڪي منڪر آهن
قيامت جي ڏينهن تائين غالب رکندس. پوءِ
مون ڏانهن ٿي توهان کي موٽڻو پوندو.
تڏهن مان انهن ڳالهين ۾ جن ۾ توهان اختلاف
ڪيو ٿا توهان جي وچ ۾ فيصلو ڪندس.

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذُّهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٥﴾

۵۷. سو جيڪي ماڻهو ڪافر آهن. انهن کي
مان هن دنيا (۾ به) ؛ آخرت (۾ به). سخت
عذاب ڏيندس ؛ انهن جو ڪوبه مددگار نه

هوندو.

۵۸. جيڪي ماڻهو مومن آهن ۽ انهن نيڪ (۽ مناسب حال) عمل ڪيا آهن اهو انهن (جي عملن) جو اجر پورو (پورو) ڏيندو ۽ الله ظالمن سان محبت نه ٿو رکي.

۵۹. انهيءَ کي يعني آيتن ۽ حڪمت واري تعليم اسان توکي پڙهي ٻڌايون ٿا.

۶۰. (ياد رکو) عيسيٰ جو حال الله وٽ يقينن آدم جي حال وانگر آهي انهيءَ کي (يعني آدم کي) هن خشڪ مٽي مان پيدا ڪيو پوءِ انهيءَ جي منعلق چيو ته تون وجود ۾ اچي وڃ ته اهو وجود ۾ اچڻ لڳو.

۶۱. هيءَ تنهنجي رب جي طرفان حق آهي تنهن ڪري تون شڪ ڪرڻ وارن مان نه بڻج هائي.

۶۲. جيڪو (شخص) تو وٽ علم (الاهي) جي اچي وڃڻ کان پوءِ تو سان انهيءَ جي متعلق بحث ڪري ته تون (انهيءَ کي) چئي ڏي (ته) اچو اسان پنهنجي پٽن کي سڏيون ۽ توهان پنهنجن پٽن کي ۽ اسان پنهنجي عورتن کي ۽ توهان پنهنجي عورتن کي ۽ اسان پنهنجي نفسن کي ۽ توهان پنهنجي نفسن کي پوءِ عاجزيءَ سان دعا ڪيون ۽ ڪوڙن تي الله جي لعنت وجهون.

۶۳. يقينن اهو ئي سچو بيان آهي ۽ الله کان سواءِ ڪو (به) پرستش جو مستحق ڪونهي ۽ يقينن الله ئي غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

۶۴. پوءِ جيڪڏهن اهي ڦري وڃن ته (ياد

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ
وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ۝

ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ۝

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۝

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُنْزِلِينَ ۝

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ
فَقُلْ نَعْلَمُ مَا نَدْعُ ابْنَاءَنَا وَابْنَاءَ لَمْ وَنِسَاءَنَا وَ
نِسَاءَ لَمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَ لَمْ ثُمَّ نَبْتَهِلُ فَنَجْعَلُ
لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَذِبِينَ ۝

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِن إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ
وَأَنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

۶۴

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ۝

رکن تہ) اللہ فسادین کي يقينن چڱي طرح
جاني ٿو.

۶۵- تون چو (تہ) اي اهل ڪتاب (گهٽ ۾
گهٽ) هڪ اهڙي ڳالهه جي طرف تہ اچي
وجو جيڪا اسان جي وڃي ۽ توهان جي وڃي
برابر آهي (۽ اها هيءَ آهي) جو اسان الله
کان سواءِ ڪنهن جي به عبادت نہ ڪيون ۽
ڪنهن به شئي کي انهيءَ جو شريڪ نہ
سمجهون نہ اسان الله کي ڇڏي پاڻ ۾
هڪ ٻئي کي رب بنايون - پوءِ جيڪڏهن اهي
ڦري وڃن تہ انهن کي چو تہ توهان شاهد
رہو تہ اسان (خدا جا) فرمانبردار آهيون.

۶۶- اي اهل ڪتاب! توهان ابراهيم جي باري
۾ بحث چو ٿا ڪريو جيتوڻيڪ توريت ۽
انجيل يقينن انهيءَ کان پوءِ نازل ٿيا آهن.
پوءِ ڇا توهان سمجهو نہ ٿا.

۶۷- ٻڌو ! توهان اهي ماڻهو آهيو جيڪي
انهن ڳالهين متعلق بحث ڪندا رهيا آهيو.
جن جو توهان کي علم هو. پوءِ (هاڻي) توهان
چو انهن ڳالهين متعلق بحث ڪرڻ لڳا آهيو
جن جو توهان کي ڪجهه (به) علم
ڪونهي. حالانڪ الله جاني ٿو ۽ توهان نہ
ٿا ڄاڻو.

۶۸- نہ ابراهيم يهودي هو ۽ نہ نصراني پر
اهو (خدا ڏانهن) جهڪيل رهڻ وارو (۽)
فرمانبردار هو ۽ مشرڪن مان نہ هو.

۶۹- ابراهيم سان ماڻهن مان وڌيڪ تعلق رکڻ
وارا يقينن (يقينن) اهي ماڻهو آهن جيڪي
انهيءَ جا پيروڪار ڪندڙ آهن ۽ (پڻ) هيءَ
نبي ۽ جن ماڻهن (انهيءَ تي) ايمان آندو ۽

قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ
اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نَشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَخُذَ بَعْضُنَا
بَعْضًا اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوْا
بِاَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿۶۵﴾

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَحْجُجُوْنَ فِيْ اِبْرٰهِيْمَ وَمَا اُنْزِلَتْ
التَّوْرَةُ وَالْاِنْجِيلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِهِ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۶۶﴾

هَآءِنتُمْ هٰؤُلَاءِ حَآجَجْتُمْ فَيٰمًا لَّكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ
تُحَاجُّوْنَ فَيٰمًا لَيْسَ لَّكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَ
اَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۶۷﴾

مَا كَانَ اِبْرٰهِيْمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلٰكِنْ كَانَ
حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۶۸﴾

اِنَّ اَوَّلِيَ النَّاسِ بِاِبْرٰهِيْمَ لَلَّذِيْنَ اتَّبَعُوْهُ وَهٰذَا
النَّبِيُّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۶۹﴾

الله مومن جو دوست آهي.

۴۰. اهل ڪتاب مان هڪ گروهه تمنا رکي
ٿو ته ڪاش اهو توهان کي گمراهه ڪري
چڙي ۽ اهي پنهنجي پاڻ کي ئي گمراهي ۾
وجهي رهيا آهن ۽ سمجهن نٿا.

۴۱. اي اهل ڪتاب ! توهان ڏسڻ جي باوجود
چو الله جي آيتن جو انڪار ڪيو ٿا حالانڪ
توهان شاهدي ڏئي چڪا آهيو.

۴۲. اي اهل ڪتاب چو توهان ڄاڻي بجھي
حق کي باطل سان ملايو ۽ حق کي لڪايو
ٿا.

۴۳. ۽ اهل ڪتاب مان هڪ گروهه چئي ٿو
ته مومن تي جيڪي ڪجهه نازل ڪيو ويو
آهي انهيءَ تي ڏينهن جي ابتدائي حصي ۾
ته ايمان آڻيو ۽ انهيءَ جي پوئين حصي ۾
(انهيءَ کان) انڪار ڪري چڙيو. شايد
(انهيءَ ذريعي سان) اهي ڦري وڃن.

۴۴. ۽ (چون ٿا ته) انهيءَ شخص کان سواءِ
جيڪو اوهان جي دين جي پيروي ڪندو هجي
ڪنهن کي نه مڃيو. تون چو (ته) اصل
هدايت يعني الله جي هدايت ته هيءَ آهي ته
ڪنهن کي اهڙوئي (ڪي) ملي جهڙو توهان
کي مليو هو يا وري اهي توهان جي رب جي
حضور توهان سان جهڙو ڪن (پڻ) چو ته
فضل ته يقينن الله جي هٿ ۾ آهي. اهو
جنهن کي چاهي ٿو فضل بخشي ٿو ۽ الله
ڏاڍي وسعت ڏيڻ وارو ۽ ڏاڍو ڄاڻڻ وارو
آهي.

۴۵. اهو جنهن کي چاهي ٿو (انهيءَ کي)

وَدَّتْ ظَالِمَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَضِلُّوكُمْ وَمَا
يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ④۰

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ
تَشْهَدُونَ ④۱

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْفُرُونَ
بِالْحَقِّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ④۲

وَقَالَتْ ظَالِمَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ
عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجَهِ النَّهَارِ وَكُفُّوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ④۳

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَن بَيَعْتُمْ قُلُوبُكُمْ قُلْ إِنْ هَدَى اللَّهُ
هُدًى لِّلْإِنسَانِ لَيْسَ لَهُ سَبِيلٌ وَمَا تَوَسَّعَتْ لَهُ أَرْجَاءُ
يُخَاجِرْكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنْ الْفَضْلُ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ④۴

يَخْتَصُ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ

الْعَظِيمِ ۝

پنهنجي رحمت لاءِ خاص ڪري ڇڏيو ۽ الله وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي.

۴۶ ۽ اهل ڪتاب مان (ڪوتہ) اهڙو آهي جو جيڪڏهن تون انهيءَ کي (مال جو) هڪ ڊير امانت طور ڏيئي ڇڏين ته اهو توکي واپس ڪري ڇڏيندو ۽ (ڪو) انهن مان (اهڙو) آهي جو جيڪڏهن تون انهيءَ کي هڪ دينار امانت طور ڏين ته هو اهو (به) توکي واپس نه ڏيندو. سواءِ انهيءَ جي جو تون انهيءَ (جي سر) مٿان بيٺو رهين. اها (ڳالهه) هن سبب ڪري آهي جو اهي چون ٿا ته اسان تي اُمتن جي باري ۾ ڪابه پڪڙ نه آهي ۽ اهي الله تي ڄاڻي (جهي) ڪوڙ ٻڌن ٿا.

۴۷ ائين نه پر جيڪو شخص پنهنجي واعدي کي پورو ڪري ۽ تقويٰ اختيار ڪري ته (اهو متقي آهي) الله متقين سان يقين محبت رکي ٿو.

۴۸ جيڪي ماڻهو الله سان پنهنجن واعدن ۽ قسمن جي بدلي ۾ ٿوري قيمت وٺن ٿا انهن ماڻهن جو آخرت ۾ ڪوبه حصو نه هوندو ۽ قيامت جي ڏينهن الله انهن سان نه ڳالهائيندو ۽ نه انهن ڏانهن نهاريندو ۽ نه انهن کي پاڪ ڪندو ۽ انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

۴۹ ۽ انهن مان هڪ گروهه يقينن (اهڙو) آهي جيڪو پنهنجي زبانن کي ڪتاب (يعني توريت) جي ذريعي سان موڙي ٿو انهيءَ لاءِ ته توهان انهيءَ کي (جيڪو هو چويو) ڪتاب مان سمجهو حالانڪ اهو ڪتاب مان

وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِقِطَاعٍ يُتَوَدَّ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَا يُتَوَدَّ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۝

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

وَأَنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُونِ السِّتْرَ يَكْتُبُ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝

نه هوندو آهي ۽ اهي چون ٿا ته اهو الله جي طرفان آهي حالانڪ اهو الله جي طرفان نه آهي ۽ اهي ڄاڻي (بجهي) الله تي ڪوڙ هڻن ٿا.

۸۰. ڪنهن (سچي) انسان جي شان وٽان ڪونهي جو الله ته انهيءَ کي ڪتاب ۽ حڪومت ۽ نبوت ڏئي ۽ اهو (ائين) چوي (ته) توهان الله کي ڇڏي منهنجا پانها بنجي وڃو. پر (اهڙو) انسان ائين چونڊو آهي ته توهان خدا جا نبي ٿي وڃو جو توهان ڪتاب (الاهي) جي تعليم ڏيو ٿا ۽ انهيءَ لاءِ ته توهان (انهيءَ کي) ياد ڪيو ٿا.

۸۱. ۽ نه (ني انهيءَ جي لاءِ) اهو (ممڪن آهي) جو توهان کي اها هدايت ڏئي ته توهان فرشتن ۽ نبين کي رب بنايو. ڇا توهان جي مسلمان ٿيڻ کان پوءِ اهو توهان کي ڪفر (اختيار ڪرڻ) جي تعليم ڏيندو.

۸۲. ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن الله (اهل ڪتاب کان) سڀني نبين وارو پڪو عهد ورتو هو ته جيڪو به ڪتاب ۽ حڪمت مان توهان کي ڏيان پوءِ توهان وٽ ڪو (اهڙو) رسول اچي جيڪو هن ڪلام کي پورو ڪري وارو هجي جيڪو توهان وٽ آهي ته توهان ضرور انهيءَ تي ايمان آڻجو ۽ ضرور انهيءَ جي مدد ڪجو ۽ (فرمايو) هنائين ته ڇا توهان اقرار ڪيو ٿا ۽ انهيءَ تي منهن جي (طرفان) ذميداري قبول ڪيو ٿا؟ (۽) انهن چيو هو هاڻو اسان اقرار ڪيون ٿا. فرمايائين هاڻي توهان شاهد رهو ۽ مان به توهان سان گڏ شاهدن مان (هڪ شاهد)

مَا كَانَ لِشَيْءٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبُّنِيَ بِمَا كُنْتُمْ تَفْعَلُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٨٠﴾

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَاءَ ۚ أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ ۚ قَالَ ۚ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي ۚ قَالُوا ۚ أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَاشْهَدُوا ۚ وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٢﴾

آهيان.

۸۳. هاڻي جيڪو (شخص) انهيءَ واعدي کان پوءِ ڦري وڃي ته اهڙا ماڻهو فاسق هوندا آهن.

فَمَنْ تَوَلَّى بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿۸۳﴾

۸۴. پوءِ ڇا اهي الله جي دين کان سواءِ (ڪو ٻيو دين) چاهين ٿا. حالانڪ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي (ڪي به) آهي. خوشيءَ سان (به) ۽ ناخوشيءَ سان (به) انهيءَ جو فرمانبردار آهي ۽ انهيءَ ڏانهن موٽايو ويندو.

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَوْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿۸۴﴾

۸۵. تون ڇو (ته) اسان الله (تي) ۽ جيڪي به ڪي اسان تي نازل ڪيو ويو آهي (انهيءَ تي) ۽ جيڪي ڪي ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحاق ۽ يعقوب ۽ (انهيءَ جي اولاد) تي نازل ڪيو ويو هو ۽ جيڪي ڪي موسيٰ ۽ عيسيٰ ڪي ۽ سڀني نبين کي انهن جي رب جي طرفان ڏنو ويو هو انهيءَ تي ايمان رڪون ٿا ۽ انهن مان ڪنهن هڪ کي ٻئي کان عليحدہ نٿا سمجهون ۽ اسان انهيءَ جا فرمانبردار آهيون.

قُلْ أَمَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ آبَائِهِمْ
وَأَسْبَاطِهِمْ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا
أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا تُفَرِّقُ
بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿۸۵﴾

۸۶. جيڪو شخص اسلام کان سواءِ ڪنهن (ٻئي) دين کي (اختيار ڪرڻ) چاهي ته (اهو ياد رکي ته) اهو انهيءَ کان هرگز قبول نه ڪيو ويندو ۽ آخرت ۾ اهو نقصان برداشت ڪرڻ وارن مان هوندو.

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۸۶﴾

۸۷. جيڪي ماڻهو ايمان آڻڻ کانپوءِ (وري) منڪر ٿي ويا هجن ۽ شاهدي ڏني چڪا هجن ته (هيءَ) رسول سڄو آهي ۽ (پڻ) انهن وٽ دليل به اچي چڪا هجن انهن کي الله ڪهڙيءَ طرح هدايت تي آڻي ۽ الله (ته) ظالم (ماڻهن) کي هدايت نه ٿو ڏئي.

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَ
شَهِدُوا أَنَّ الرُّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿۸۷﴾

أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَاللَّعْنَةَ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ٨٨

۸۸. اهي ماڻهو اهڙا آهن جو انهن جي سزا اها
آهي ته انهن تي الله ۽ فرشتن (جي) ۽ ماڻهن
(جي) سڀني جي ئي لعنت هجي.

خُلِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَ
لَا هُمْ يُنظَرُونَ ٨٩

۸۹. اهي انهيءَ (لعنت) هيٺ رهندا نه (ته)
انهن (مٿان) عذاب هلڪو ڪيو ويندو ۽ نه
انهن کي ڊر ڏني ويندي.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٩٠

۹۰. سواءِ انهن ماڻهن جي جيڪي انهيءَ
ڪانپوءِ توبه ڪن ۽ اصلاح ڪن ۽ الله
يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم
ڪرڻ وارو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا
لَّنْ نَّقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ٩١

۹۱. جيڪي ماڻهو ايمان آڻڻ بعد منڪر ٿي
ويا هجن (۽) وري اهي ڪفر ۾ اڃا به وڌي
ويا هجن انهن جي توبه هرگز قبول نه
ڪئي ويندي ۽ اهي ئي ماڻهو گمراهه آهن.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَآمَنُوا وَهُمْ كُفَّارٌ لَّنْ يُّقْبَلَ
مِنْ أَحَدٍ هُمْ فِي الْأَرْضِ ذَهَابٌ وَلَوْ أَفْنَدْنَا بِهِ
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَأَهُمْ مِنْ فَصَرِين ٩٢

۹۲. جيڪي ماڻهو منڪر ٿي ويا هجن ۽
ڪفر (ئي) جي حالت ۾ مري ويا هجن انهن
مان ڪنهن کان زمين جيترو سون (به) جنهن
کي اهي فديي جي طور پيش ڪن، هرگز
قبول نه ڪيو ويندو. انهن ماڻهن جي لاءِ
دردناڪ عذاب (مقدر) آهي ۽ انهن جو
ڪوبه مددگار نه هوندو.

لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا
تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ٩٣

۹۳. توهان ڪامل نيڪيءَ کي هرگز حاصل
ڪري نه ٿا سگهو جيستائين پنهنجي
پسندیده شين مان (خدا جي لاءِ) خرچ نه
ڪيو ۽ جيڪا به شي توهان خرچ ڪيو الله
انهيءَ کي يقينن چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلالًا لِّبَنِي إِسْرَٰئِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ
إِسْرَٰئِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ

۹۴. سمورو کاڌو سواءِ انهيءَ حصي جي
جيڪو اسرائيل (يعني حضرت يعقوب)
توريت جي نازل ٿيڻ کان پهرئين پنهنجي لاءِ

قُلْ قَاتِلُوا بِالتَّوْرَةِ قَاتِلُوهَا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٥﴾

مڪروهه قرار ڏيئي ڇڏيو هو بني اسرائيل جي لاءِ حلال هو تون ڇو ته جيڪڏهن سچا آهيو ته توريت آنيو ۽ انهيءَ کي پڙهو.

۹۵- هائي جيڪي (مانهو) انهيءَ کان پوءِ (به) الله تي ڪوڙ ٻڌن ته اهي ئي مانهو ظالم هوندا.

فَمَنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩٦﴾

۹۶- تون ڇو ته الله سچ چيو آهي. تنهنڪري توهان ابراهيم جي دين جي جيڪو (خدا ڏانهن) جهڪيل هو پيروي ڪيو. ۽ اهو مشرڪن مان نه هو.

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الشِّرْكِينَ ﴿٩٧﴾

۹۷- سڀ کان پهريون گهر جيڪو سڀني مانهن جي (فاندي جي) لاءِ بنايو ويو هو اهو آهي جيڪو مڪي ۾ آهي اهو سڀني جهانن جي لاءِ برڪت وارو (مقام) ۽ هدايت جو (سبب) آهي.

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبْرَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾

۹۸- انهيءَ ۾ ڪيترائي روشن نشان آهن (اهو) ابراهيم جو قيام گاهه آهي ۽ جيڪو انهيءَ ۾ داخل ٿئي اهو امن ۾ اچي وڃي ٿو. ۽ الله مانهن تي فرض ڪيو آهي ته اهي انهيءَ گهر جو حج ڪن (يعني) جيڪو (به) انهيءَ تائين وڃڻ جي توفيق حاصل ڪري ۽ جيڪو انڪار ڪري ته (اهو ياد رکي ته) الله سڀني جهانن کان بي پرواهه آهي.

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٩٩﴾

۹۹- تون ڇو (ته) اي اهل ڪتاب! توهان الله جي آيتن جو ڇو انڪار ڪيو ٿا. حالانڪ الله توهان جي عملن تي نگران آهي.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا تَعْمَلُونَ ﴿١٠٠﴾

۱۰۰- (پڻ تون) ڇو (ته) اي اهل ڪتاب! جيڪو ايمان آڻي ٿو انهيءَ کي ڇو توهان الله جي رستي کان روڪيو ٿا. توهان انهيءَ

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبِعُونَهَا عَوَاجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ

يُنَاقِلُ عَنَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٠١﴾

(رستي) کي ڏنگ اختيار ڪندي چاهيو ٿا
حالانڪ توهان (انهيءَ تي) شاهد آهيو ۽
جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ
کان هرگز غافل ڪونهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كُفْرًا ﴿١٠٢﴾

۱۰۱- اي مومنو! جيڪڏهن توهان انهن مانهن
مان جنڪي ڪتاب ڏنو ويو هو ڪنهن ٽولي
جي اطاعت ڪندؤ ته اهي توهان جي ايمان
آڻڻ کان پوءِ وري توهان کي ڪافر بنائي
جڏيندا.

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ عَلَىٰ عَيْشِكُمْ إِيَّاهُ
فِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠٣﴾

۱۰۲- توهان ڪهڙيءَ طرح ڪفر ڪندؤ
جڏهن ته توهان اهي مانهو آهيو جنڪي الله
جون آيتون پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون ۽ توهان
۾ انهي جو رسول (موجود) آهي ۽ جيڪو
شخص الله جي پناه وٺي ته (سمجهو ته)
انهيءَ کي سڌي واٽ تي هلايو ويو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَتَّى تَقْسِمَ وَلَا
تَمُوتُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٤﴾

۱۰۳- اي ايماندارو! الله جي تقويٰ انهيءَ جي
سڀني شرطن سان اختيار ڪيو ۽ توهان تي
صرف اهڙيءَ حالت ۾ موت اچي جو توهان
پورا فرمانبردار هجو.

وَاغْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا
وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً
فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا
وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم
مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿١٠٥﴾

۱۰۴- توهان سڀني الله جي رسيءَ کي
مضبوطيءَ سان جهليو ۽ پريشان نه ٿيو ۽
الله جو احسان جيڪو (انهيءَ) توهان تي
(ڪيو) آهي ياد ڪيو ته جڏهن توهان (هڪ
ٻئي جا) دشمن هئا انهيءَ توهان جي دلين ۾
الفت پيدا ڪري ڇڏي جنهنجي نتيجي ۾
توهان انهيءَ جي احسان سان پاڻ ۾ بنجي ويا
۽ توهان باهه جي هڪ ڪاهيءَ جي ڪناري
تي هئا. پر انهيءَ توهان کي انهيءَ کان
بچائي ورتو. اهڙيءَ طرح الله توهانجي لاءِ
بنهن جن آيتن کي بيان ڪري ٿو انهيءَ لاءِ

تہ توهان هدايت حاصل ڪيو.

۱۰۵. توهان مان هڪ اهڙي جماعت هئڻ گهرجي. جنهن جو ڪم صرف اهو هجي جو اها (مانهن کي) نيڪيءَ ڏانهن سڏي ۽ نيڪ ڳالهين جي تعليم ڏئي ۽ بديءَ کان روڪي ۽ اهي ئي مانهو ڪامياب ٿين وارا آهن.

۱۰۶. توهان انهن مانهن وانگر نه بنجو جيڪي ظاهر ظهور نشانن اچي وڃن کان پوءِ چڙو چڙ ٿي ويا ۽ انهن (ٻاڏ ۾) اختلاف پيدا ڪري ڇڏيو ۽ انهن ئي مانهن جي لاءِ (انهي ڏينهن) وڏو عذاب (مقدر) آهي.

۱۰۷. جنهن ڏينهن جو ڪي چهره سفيد هوندا ۽ ڪي چهره ڪارا هوندا ۽ جن مانهن جا چهره ڪارا ٿي ويندا (انهن کي چيو ويندو ته) ڇا (اهو سچ نه آهي ته) توهان پنهنجي ايمان آڻڻ کان پوءِ ڪافر ٿي ويا هئا. تنهن ڪري پنهنجي ڪافر ٿي وڃڻ جي سببان هن عذاب کي چڪو.

۱۰۸. جن مانهن جا چهره سفيد ٿي ويندا اهي الله جي رحمت ۾ هوندا اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا ايندا.

۱۰۹. هي الله جون آيتون آهن جيڪي حق تي مشتمل آهن (۽) جيڪي اسان توکي پڙهي ٻڌايون ٿا ۽ الله سڀني جهانن تي ڪنهن به قسم جو ظلم ڪرڻ نه ٿو چاهي.

۱۱۰. جيڪي ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي (سڀ) الله جو ئي آهي ۽ الله ڏانهن ئي سڀني ڪمن کي موٽايو ويندو.

وَلَنُكُنَّ قِسْمًا مِّمَّا يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٥﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ ۖ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٧﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٨﴾

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۖ وَاللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١١٠﴾

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ
أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمْ الْهُمُومُونَ وَ
أَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١١﴾

۱۱۱- توهان (سپني کان) بهتر جماعت آهيو
جنهن کي مانهن جي (فاندي جي) لاء پيدا
ڪيو ويو آهي. توهان نيڪيءَ جي هدايت
ڪيو ٿا ۽ بديءَ کان روڪيو ٿا ۽ الله تي
ايمان رکيو ٿا ۽ جيڪڏهن اهل ڪتاب به
ايمان آڻين ها ته انهن لاءِ بهتر ٿئي ها.
انهن مان ڪي مومن به آهن ۽ اڪثر انهن
مان نافرمان آهن.

لَنْ يَضُرَّكُمْ إِلَّا أَذًى رَأَىٰ يَفْعَلُ لَكُمْ يَوْمَئِذٍ
الَّذِينَ لَا يَصْرَفُونَ ﴿١١٢﴾

۱۱۲- اهي (مانهر) معمولي ايذاء پهچائڻ
کان سواءِ توهان کي ڪوبه نقصان نه ٿا
پهچائي سگهن ۽ جيڪڏهن اهي توهان سان
جنگ ڪندا ته توهان ڏانهن ٻئي ڦيرائي
پجي ويندا. پوءِ انهن کي ڪنهن طرف کان
به مدد ملي نه سگهندي.

صَرِيتَ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةَ أَيْنَ مَا تَفَقَّوْا إِلَّا يَحْبِلُ مِنَ اللَّهِ
وَحَبْلٌ مِنَ النَّاسِ وَبِأَنَّهُ يَغْضَبُ مِنَ اللَّهِ وَصُرِبَتْ
عَلَيْهِمُ الْمُسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ
الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿١١٣﴾

۱۱۳- ڪٿي به ڪٿي اهي هجن انهن تي
ذلت نازل ڪئي ويئي آهي سواءِ انهن جي
جيڪي الله جي ڪنهن واعدتي (جي) يا
مانهن جي ڪنهن واعدتي جي بناهه ۾ اچي
وڃن (انهيءَ ذلت کان بچي نه ٿا سگهن) ۽
اهي الله جي غضب جا مورد بنجي ويا آهن ۽
بيوسيءَ (جي حالت) انهن سان لازم ڪئي
وئي آهي اهو انهيءَ سبب کان (ڪيو ويو)
آهي جو اهي الله جي آيتن جو انڪار ڪندا
هئا ۽ سواءِ ڪنهن سبب جي نبين کي قتل
ڪرڻ چاهيندا هئا (۽) اها ڳالهه انهن جي
نافرماني ڪرڻ ۽ خد کان وڌي وڃڻ جي
سببان (انهن ۾) هئي.

لَسَوْا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَمَّا قَائِمَةٌ يَتْلُونَ
آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٤﴾

۱۱۴- اهي سپني ماڻهو برابر نه آهن. اهل
ڪتاب وارن مان (ئي) هڪ اهڙي جماعت به
آهي جيڪا (پنهنجي واعدتي تي) قائم آهي

اهي رات جي وقتن ۾ الله جي آيتن کي پڙهن
ٿا ۽ سجدا (به) ڪن ٿا.

۱۱۵- اهي الله (تي) ۽ اچڻ واري ڏينهن تي
ايمان رکن ٿا ۽ نيڪيءَ جي هدايت ڪن ٿا ۽
بديءَ کان روڪين ٿا ۽ نيڪ ڪمن ۾ هڪ
ٻئي کان اڳتي وڌن ٿا ۽ اهي ماڻهو نيڪن
مان آهن.

۱۱۶- ۽ جيڪا به نيڪي اهي ڪن انهيءَ
جي بي قدري نه ڪئي ويندي ۽ الله متقين
کي چڱيءَ طرح سڃاڻي ٿو.

۱۱۷- جيڪي ماڻهو ڪافر آهن انهن کي نه
انهن جا مال ۽ نه انهن جو اولاد الله جي
عذاب کان بچائيندا ۽ اهي (ماڻهو) باهه ۾
پوڻ وارا آهن. انهن ۾ هميشه رهندا ايندا.

۱۱۸- جيڪي ڪي اهي (ماڻهو) انهيءَ
ويجهڙائي جي زندگي جي متعلق خرچ ڪن ٿا
انهيءَ جي حالت انهيءَ هوا جي حالت
وانگر آهي جنهن ۾ سخت سردي هجي (۽)
اها اهڙي قوم جي پوک تي لڳي جنهن
پنهنجي پاڻ تي ظلم ڪيو (۽) پوءِ اها
انهيءَ کي تباهه ڪري ڇڏي ۽ الله انهن
(ماڻهن) تي ظلم نه ڪيو. ها! اهي پنهنجي
جانبين تي خودني ظلم ڪري رهيا آهن.

۱۱۹- اي ايماندارو! پنهنجن ماڻهن کي ڇڏي
(پين کي) رازدار دوست نه بنايو اهي توهان
سان بدسلوڪي ڪرڻ ۾ ڪابه ڪمي نه ٿا
ڪن (۽) توهان کي ڏک ۾ پوڻ پسند ڪن
ٿا. (انهن جي) دشمني انهن جي منهن مان
ظاهر ٿي چڪي آهي ۽ جيڪي ڪجهه انهن
جي سيني ۾ گجهو آهي سو (انهيءَ کان به)

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ
وَأُولَٰئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٥﴾

وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا
أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٧﴾

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ
رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ
فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنفُسُهُمْ
يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ
لَا يَأْلَوْكُمْ خَبَالًا وَلَا ذُرًّا وَمَا عَيْتُكُمْ قَدْ بَدَتْ
الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ
أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿١١٩﴾

وڏو آهي جيڪڏهن توهان عقل کان ڪم وٺڻ وارا آهيو ته اسان توهان جي لاءِ ۽ پنهنجي آيتن کي کولي بيان ڪري ڇڏيو آهي.

۱۲۰. ٻڌو توهان اهي ماڻهو آهيو جيڪي انهن سان محبت رکو ٿا حالانڪ اهي توهان سان محبت نه ٿا رکن ۽ توهان (سڀني) ڪتابن تي ايمان آڻيون ٿا جڏهن اهي توهان سان ملن. ته چون ٿا ته اسان (به) ايمان رکون ٿا ۽ جڏهن اهي جدا ٿين ٿا ته توهان جي خلاف ڪاوڙ ۽ آڱرين کي چڪ هڻن ٿا. تون (انهن کي) چؤ توهان پنهنجي ڪاوڙ (جي سبب) کان مري وڃو الله يقين سڀني جي رازن کي به ڄاڻي ٿو.

۱۲۱. جيڪڏهن توهان کي ڪا ڪاميابي حاصل ٿئي ته انهن کي ڏکي لڳي ٿي. ۽ جيڪڏهن توهان کي ڪا تڪليف پهچي ته اهي انهيءَ مان خوش ٿين ٿا. جيڪڏهن توهان صبر ڪندؤ ۽ تقويٰ اختيار ڪندو ته انهنجي (مخالفيه) چال توهان کي ڪجهه (به) نقصان نه پهچائيندي ۽ جيڪي ڪجهه اهي ڪن ٿا الله يقين انهنکي ٺڪرا ٺڪرا ڪرڻ وارو آهي.

۱۲۲. ۽ (انهيءَ وقت کي ياد ڪر) جڏهن تون پنهنجي ڪٽنب کان صبح سوڙي نڪري انهيءَ لاءِ ويو هئين ته مومنن کي جنگ لاءِ مقرر ڪيل انهنجي هنڌن تي ويهارين ۽ الله (تنهنجون دعائون) ڏاڍيون ٻڌڻ وارو (۽ توهان ماڻهن جي حالتن کي) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۱۲۳. (پوءِ انهيءَ وقت کي به ياد ڪر) جڏهن (انهن حالتن کي ڏسي) توهان مان به

هَآنْتُمْ أُولَآءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَاوَا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٢٠﴾

إِنْ تَسْأَلُهُمْ حَسَنَةً سَأَلُوكُمْ وَإِنْ تُسْأَلُوكُمْ سَيِّئَةً يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَمْكُرُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢١﴾

۱۲۲

وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٣﴾

إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

گروهه بزدلي ڏيکارڻ تي تيار ٿي ويا هئا
حالانڪ الله انهن جو دوست هو ۽ مومن کي
ته الله تي ئي ڀروسو رکڻ گهرجي.

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا
اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ ﴿٣١﴾

۱۲۴- ۽ (انهيءَ کي پهرئين) بدر (جي جنگ)
۾ جڏهن توهان حقير هئا ته الله يقينن توهان
کي مدد ڏني ڇڪو آهي سو توهان الله جي
تقويٰ اختيار ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر
گذاريو.

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُبَدِّلَكُمْ
رَبَّكُمْ بِثَلَاثَةِ آفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُتَرَلِّينَ ﴿٣٢﴾

۱۲۵- (انهيءَ وقت کي به ياد ڪر) جڏهن
تون مومنن کي چئي رهيو هئين ڇا توهانجي
لاءِ هي (ڳالهه) ڪافي نه ٿيندي جو توهان
جو رب (آسمان مان) نازل ڪيل ٽن هزار
فرشتن جي ذريعي توهان جي مدد ڪري.

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّنْ فَوْرِهِمْ
هَذَا يُبَدِّلُكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ
مُتَوَفِّينَ ﴿٣٣﴾

۱۲۶- ڇو (ڪافي) نه ٿيندي! جيڪڏهن
توهان صبر ڪيو ۽ تقويٰ اختيار ڪيو ۽ اهي
(ڪافر) توهان تي انهيءَ گهڙي چڙهي اچن
ته توهان جو رب پنجن هزار سخت حملي
ڪندڙ فرشتن جي ذريعي توهانجي مدد
ڪندو.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرًا لَّكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ
وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٣٤﴾

۱۲۷- ۽ الله هي (ڳالهه) صرف توهانجي لاءِ
خوش خبري طور ۽ انهيءَ جي لاءِ ته توهان
جون دليون انهيءَ جي ذريعي اطمينان حاصل
ڪن مقرر ڪئي آهي (۽) انهيءَ لاءِ (مقرر
ڪئي آهي) ته اهو

لَيَقْطَعَنَّ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتُنَّهُمْ فَيَنْقَلِبُوا
خَآئِبِينَ ﴿٣٥﴾

۱۲۸- (الله) ڪافرن جي هڪ حصي کي
ڪاٽي يا انهن کي ذليل ڪري ڇڏي انهيءَ
لاءِ ته اهي ناڪام واپس هليا وڃن ته ته
مدد ته (صرف) الله ئي جي طرفان (ايندي)
آهي جيڪو غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ

۱۲۹- تنهنجو انهيءَ معاملي ۾ ڪو (دخل)

فَأَنَّهُمْ ظُلُمُونَ ﴿۱۲۹﴾

كونهي (اهو سڀ معاملو خدا جي هٿ ۾ آهي) گهري ته انهن تي فضل ڪري ۽ گهري ته انهن کي عذاب ڏئي ڇڏي (۽ اهي عذاب جا ئي مستحق آهن) ڇو جو اهي ظالم آهن.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۳۰﴾

۱۳۰. ۽ جيڪي ڪي آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪي ڪي زمين ۾ آهي (سڀ) الله جو ئي آهي اهو جنهن کي چاهيو بخشي ڇڏي ٿو ۽ جنهن کي چاهيو عذاب ڏيئي ٿو ۽ الله ڏاڍو بخشن وارو ۽ بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم مِّنْضَةً ۖ وَأَتَقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿۱۳۱﴾

۱۳۱. اي ايماندارو! توهان (پنهنجي مال تي) وياج جيڪو (مال کي) بي انتها وڌائي ٿو نه کائو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان ڪامياب ٿي وڃو.

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿۱۳۲﴾

۱۳۲. ۽ انهيءَ باهه کان به ڊڄو جيڪا منڪرن لاءِ تيار ڪئي وئي آهي.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿۱۳۳﴾

۱۳۳. ۽ الله (جي) ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان تي رحم ڪيو وڃي.

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿۱۳۴﴾

۱۳۴. ۽ پنهنجي رب جي طرفان نازل ٿيڻ واري بخشش (ڏانهن) ۽ انهي جنت ڏانهن جنهن جي قيمت آسمان ۽ زمين آهن ۽ جيڪا متقين جي لاءِ تيار ڪئي وئي آهي وڌو.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿۱۳۵﴾

۱۳۵. جيڪي (متقي) خوشحاليءَ (۾ به) ۽ تنگدستيءَ (۾ به) (خدا جي واٽ ۾) خرچ ڪن ٿا ۽ غصي کي دٻائڻ وارا ۽ ماڻهن کي معاف ڪرڻ وارا آهن الله احسان ڪرڻ وارن سان محبت ڪري ٿو.

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ دُرُّوا إِلَى اللَّهِ فَاستَغْفَرُوا

۱۳۶. ها (انهن ماڻهن جي لاءِ) جيڪي ڪنهن بري ڪم ڪرڻ جي صورت ۾ يا

لَذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يُغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ تَعَالَى وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٨﴾

پنهنجي جانين تي ظلم ڪرڻ جي صورت ۾ الله کي ياد ڪن ٿا ۽ پنهنجن قصورن جي معافي گهرن ٿا ۽ الله کانسواءِ ڪير قصور معاف ڪري سگهي ٿو ۽ جيڪي ڪجهه انهن ڪيو هوندو آهي انهيءَ تي (ذنو) وائڻو ضد نٿا ڪن.

أُولَٰئِكَ جَزَاءُ هُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّةٌ بَّرَرُوا مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿١٠٩﴾

۱۰۹- اهي ماڻهو اهڙا آهن جو انهن جي جزا انهن جي رب جي طرفان (نازل ٿيڻ واري) مغفرت ۽ اهڙا باغ هوندا جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون ۽ اهي انهيءَ ۾ رهندا ايندا. ڪم ڪرڻ وارن جو (اهو) بدلو ڪهڙو نه سٺو آهي.

قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿١١٠﴾

۱۱۰- توهان کان پهريائين ڪيترائي دستور العمل به گذري چڪا آهن (جن جا نتيجا ڏسڻا هجنو) ته زمين ۾ گهمو ۽ ڏسو ته (انهن قانونن کي) ڪوڙو ڪرڻ وارن جو ڪهڙو (برو) انجام ٿيو.

هَٰذَا بَيَّانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١١١﴾

۱۱۱- هيءَ (ذڪر) ماڻهن لاءِ ڏاڍي وضاحت ڪرڻ وارو آهي ۽ متقين لاءِ هدايت ۽ نصيحت آهي.

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

۱۱۲- توهان ڪمزوري نه ڏيکاريو، ۽ غم نه ڪيو ۽ جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته توهان ئي مٿاهن رهندو.

إِنْ تَسْأَلُهُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَّأُولُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ أَمَنُوا وَيَخْتَدَّ مِنْكُمْ شَهِدًا ۚ وَاللَّهُ لَا يُغِيْبُ الظُّلُمَاتِ ﴿١١٣﴾

۱۱۳- جيڪڏهن توهان کي ڪو زخم پهچي ته انهن ماڻهن کي به اهڙوئي زخم پهچي چڪو آهي ۽ اهي (غليبي جا) ڏينهن اهڙا آهن جو اسان انهن کي ماڻهن جي وچ ۾ واري واري سان ڦيرائيندا رهون ٿا (انهيءَ لاءِ ته اهي نصيحت حاصل ڪن) ۽ انهيءَ لاءِ ته الله انهن ماڻهن کي ظاهر ڪري ڇڏي جن ايمان

آندو آهي ۽ توهان مان (ڪن کي) شهيد
بنائي ۽ الله ظالمن کي پسند نه ٿو ڪري.

۱۴۲- ۽ انهيءَ لاءِ ته جيڪي مومن آهن
انهن کي الله پاڪ ۽ صاف ڪري ڇڏي ۽
ڪافرن کي تباهه ڪري ڇڏي!

۱۴۳- ڇا توهان (اهو) سمجهي ورتو آهي ته
توهان جنت ۾ داخل ٿي ويندؤ، حالانڪ اڃا
الله توهان مان انهن مائهن کي جيڪي
مجاهد آهن ظاهر نه ڪيو آهي ۽ نه انهن
کي جيڪي صابر آهن اڃا تائين انهيءَ ظاهر
ڪيو آهي.

۱۴۴- ۽ توهان (مائهنو ته) انهيءَ موت جي
خواهش انهيءَ جي وقت کان به پهريائين
ڪندا هئا. سو (هائي) توهان انهيءَ کي
انهيءَ حالت ۾ ڏسي ورتو آهي ته انهيءَ
جو سڀ حسن ۽ ڪوجاهائي توهان تي ظاهر
ٿي ويو آهي (پوءِ هائي ڪي چوڻا پڄن؟).

۱۴۵- ۽ محمد صرف هڪ رسول آهي. انهيءَ
کان پهرئين سڀني رسول فوت ٿي چڪا آهن.
پوءِ جي ڪڏهن اهو وفات ڪري وڃي يا قتل
ڪيو وڃي ته ڇا توهان پونتي هئي ويندا ۽
جيڪو شخص پونتي هئي وڃي اهو الله جو
هرگز ڪجهه نقصان نٿو ڪري سگهي ۽ الله
شڪر گذارن کي ضرور بدلو ڏيندو.

۱۴۶- ۽ الله جي حڪم کان سواءِ ڪوبه نفس
نٿو مري سگهي (ڇو جو الله) هڪ مقرر
ميعاد وارو فيصلو (ڪري ڇڏيو آهي) ۽
جيڪو شخص دنيا جي بدلي جو طالب آهي
اسان انهيءَ کي انهيءَ مان ڏينداسون ۽

وَلْيُخَصَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْحَقُوا الْكُفْرَ ۝

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ
جَاهِلُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الضَّالِّينَ ۝

وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ
فَقَدْ رَأَيْتُمْوَهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ۝

۱۴۵

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ
أَفَأَنْتُمْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ
يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَيَجْزِيَهُ
اللَّهُ الشُّكْرَ ۝

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَبُوءَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كَثِيرًا
مُؤْجَلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا
وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي
الشُّكْرَ ۝

جيڪو شخص آخرت جو بدلو چاهي ٿو.
اسان انهيءَ کي انهيءَ مان ڏينداسين ۽ شڪر
گذارن کي ضرور بدلو ڏينداسين.

۱۴۷. ۽ ڪيترا نبي اهڙا (گذريا) آهن جن
سان گڏجي (انهنجي) جماعت جي ڪيترن
ماڻهن جنگ ڪئي پوءِ نه (تہ) اهي انهيءَ
(تڪليف) جي سببان جيڪا انهن کي الله جي
واٽ ۾ پهتي هئي سست ٿي ويا ۽ نه
ڪمزوري ڏيکاريا ٿيون ۽ نه انهن (دشمنن جي
اڳيان) ذلت اختيار ڪئي ۽ الله صبر ڪرڻ
وارن سان محبت ڪري ٿو.

۱۴۸. ۽ سواءِ انهيءَ ڳالهه جي انهن
ڪجهه (به) نه چيو ته (اي) اسانجا رب!
اسانجا قصور (يعني ڪوتاهيون) ۽ اسانجن
عملن ۾ اسان جون زيادتيون اسان کي معاف
ڪر ۽ اسانجن قدمن کي مضبوط ڪر ۽
ڪافر ماڻهن جي خلاف اسانجي مدد ڪر.

۱۴۹. انهيءَ تي الله انهن کي دنيا جو بدلو
(به) ۽ آخرت جو بهترين بدلو (به) ڏنو ۽
الله محسنن سان محبت ڪري ٿو.

۱۵۰-۱۵۱. اي ايمان وارو! جيڪڏهن
توهان انهن ماڻهن جي فرمانبرداري ڪندو
جيڪي ڪافر آهن ته اهي توهان کي
توهانجي ڪڙين ۾ پوئتي موٽائي ڇڏيندا.

جنهن جي سببان توهان نقصان حاصل
ڪرڻ وارن مان ٿي پوندو. (توهان نقصان
حاصل ڪرڻ وارا نه آهيو) پر الله توهانجو
مددگار آهي ۽ هو سڀني مدد ڪرڻ وارن کان
بهتر آهي.

۱۵۲. جيڪي ماڻهو منڪر آهن اسان انهن

وَكَايْن مِّن يَّي قَتَلَ مَعَهُ رِيْتُونَ كَثِيرٌ مِّنَّا
وَهُؤلَآئِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا أَسْتَكَاثُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الضَّعِيفِينَ ﴿١٤٧﴾

وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
وَأَسْرَأْنَا فِي أَمْرِنَا وَتَبْتَ أَفْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى
الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٨﴾

فَأَنصُرُهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحَسَنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ
وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا
يَرُدُّوكُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خِسِرِينَ ﴿١٥٠﴾
بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥١﴾

سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ يَمَّا أَسْرَوْا

بِاللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَمَا بِهِمُ النَّارُ
وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿۵۱﴾

جي دٺين ۾ انهيءَ سبب کان جو انهن انهيءَ
شيء کي الله جو شريڪ قرار ڏنو آهي.
جنهنجو انهيءَ ڪوبه دليل نه لائو آهي
يقينن رعب وجهي ڇڏينداسين ۽ انهن جو
نڪاڻو باهه آهي ۽ ظالمن جو نڪاڻو
ڪهڙو نه ٻرو آهي.

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّوهُم بِأُذُنِهِ
خَتَرْنَا إِذَا قُتِلْتُمْ وَتَنَارَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مَن
بَعْدَ مَا أَرْسَلَكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَن يُرِيدُ الدُّنْيَا
وَمِنْكُمْ مَن يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُم عَنْهُمْ
لِيُبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿۵۲﴾

۱۵۳- ۽ الله (انهيءَ وقت) جڏهن توهان انهن
کي انهيءَ جي حڪم سان ماري ماري
فنا ڪري رهيا هئا، توهان سان پنهنجو وعدو
يقينن پورو ڪري ڇڏيو. ايستائين جو جڏهن
توهان سستي ڪئي ۽ (رسول جي) حڪم جي
متعلق هڪ ٻئي سان جهڳڙو ڪيو ۽ انهيءَ
کانپوءِ جيڪي به توهان پسند ڪندا هئا
انهيءَ توهان کي ڏيکاري ڇڏيو هو. نافرماني
ڪئي (ته انهيءَ پنهنجي مدد روڪي ڇڏي)
ڪي توهان مان دنيا جا طالب هئا ۽ ڪي آخرت
جا طالب هئا پوءِ انهيءَ توهان کي توهانجي
آزمائش ڪرڻ جي لاءِ انهن (يعني دشمنن)
جي حملي کان بچائي ورتو ۽ انهيءَ توهانکي
يقينن معاف ڪري ڇڏيو آهي ۽ الله مومن تي
وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي.

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلَوْنَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ
يَدْعُوكُمْ فِي أَخْرَابِكُمْ فَأَتَابَكُمْ عَمَّا بَغِمْتِكُمْ لَكُمُ
تَحَرُّوْا عَلَى مَا قَاتَلْتُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ جَبَّارٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿۵۳﴾

۱۵۴- جڏهن اوهان ڊوڙندا پئي ويا ۽ ڪنهن
طرف مڙي نهاريو به نه ٿي. حالتڪ رسول
توهانجي سڀ کان پوئين جماعت ۾ (بيهي)
توهان کي سڏي رهيو هو. انهيءَ تي انهيءَ
توهان کي هڪ غم جي بدلي ۾ هڪ ٻيو غم
ڏنو انهيءَ لاءِ ته جيڪي ڪجهه توهان کان
ويندو رهيو آهي ۽ جيڪو (ڏک) توهانکي
پهتو آهي انهيءَ تي توهان غمگين نه ٿيو ۽
جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ

کي ڄاڻي ٿو.

۱۵۵- پوءِ انهيءَ انهيءَ غم کان پوءِ توهان تي دلچاءِ (جي حالت) يعني ننڊ نازل ڪئي جيڪا توهان مان هڪ گروهه تي غالب ٿي رهي هئي ۽ هڪ گروهه اهڙو هو جو انهن کي انهن جي جانين فڪر مند ڪري رکيو هو. اهي الله جي نسبت جاهليت جي گمانن وانگر ڪوڙا گمان ڪري رهيا هئا ته ڇا حڪومت ۾ اسانجو به ڪجهه (دخول) آهي تون چؤ (ته) حڪومت سموري الله جي ئي آهي اهي (منافق) پنهنجي دين ۾ اهو ڪجهه لڪائين ٿا جنهن کي اهي توتي ظاهر نه ٿا ڪن. اهي چون ٿا ته جيڪڏهن اسانجو (به) حڪومت ۾ دخل هجي ها ته اسان هتي ماري نه وڃون ها. تون چؤ (ته) جي ڪڏهن توهان پنهنجن گهرن ۾ (به) رهو ها، ته به جن ماڻهن تي لڙائي فرض ڪئي وئي آهي پنهنجن (قتل ٿي ڪري) سمهڻ وارين جڳهن ڏانهن ضرور نڪري پون ها (انهيءَ لاءِ ته الله پنهنجي حڪم کي پورو ڪري) ۽ انهيءَ لاءِ ته جيڪي توهان جي سينن ۾ آهي. الله انهيءَ جو امتحان ڪري ۽ جيڪي ڪجهه توهان جن دين ۾ آهي انهيءَ کي (پاڪ ۽) صاف ڪري ۽ الله سينن جي ڳالهين کي (به) خوب ڄاڻي ٿو.

۱۵۶- جنهن ڏينهن ٻئي لشڪر هڪ ٻئي جي مقابلي ۾ ٿيا هئا انهيءَ ڏينهن توهان مان جن ٻئي ڦيري ڇڏي هئي انهن کي صرف انهن جي ڪن عملن جي سببان شيطان ڪيرائڻ چاهيو ٿي ۽ هاڻي الله يقينن انهن کي معاف

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمْنًا نَدَىٰ
طَآئِفَةً مِنْكُمْ وَطَآئِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ
يَظُنُّونَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ
هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلّٰهِ
يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ
كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَهُنَا قُلْ لَوْ
كُنْتُمْ فِي بَيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ
إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ
وَلِيُخْصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿١٥٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْبُتَيْنِ إِنَّمَا
اسْتَرَلَهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا
اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٦﴾

ڪري چڪو آهي. الله يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۱) بردبار آهي.

۱۵۷. اي ايمان وارو! توهان انهن ماڻهن وانگر نه بنجو جيڪي ڪافر ٿي ويا آهن ۽ پنهنجي ڀائرن جي متعلق جڏهن اهي ملڪ ۾ (جهاد جي غرض سان) سفر ڪن يا جنگ جي لاءِ نڪرن چون ٿا ته جيڪڏهن اهي اسان وٽ رهن ها ته نه مرن ها ۽ نه ماري وڃن ها انهيءَ لاءِ ته الله (انهن جي) انهيءَ (قول) کي انهن جي دلين ۾ حسرت جو سبب بنائي ڇڏي ۽ الله (ئي) زندهه ڪريو ۽ ماريو ۽ جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کي ڏسي رهيو آهي.

۱۵۸. ۽ جيڪڏهن توهان الله جي واٽ ۾ ماري وڃو يا مري وڃو ته يقينن الله جي (طرفان) توهان ڏانهن اچڻ واري) بخشش ۽ رحمت انهيءَ کان جيڪو اهي جمع ڪن ٿا گهڻو بهتر هوندي.

۱۵۹. ۽ جيڪڏهن توهين مري وڃو يا ماري وڃو. ته توهان کي يقينن الله (ئي) ڏانهن گڏ ڪري نيو ويندو.

۱۶۰. ۽ تون انهيءَ عظيم الشان رحمت جي سببان (ئي) جيڪا الله جي طرفان (تو کي) ڏني وئي آهي انهن جي لاءِ نرم ٿيو آهين ۽ جيڪڏهن تون بد اخلاق ۽ سخت دل هجين ها ته اهي ماڻهو تنهنجي آسپاس کان نڙي پڪڙي وڃن ها پوءِ تون انهن کي معاف ڪري ڇڏي ۽ انهن جي لاءِ (خدا کان) بخشش گهر ۽ حڪومت (جي معاملن) ۾ انهن کان مشورو (ولندو) ڪر پوءِ جڏهن تون (ڪنهن ڳالهه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غَزَاً لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يَخْبِي وَيُخَيِّتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝

وَلَيْنَ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مِتُّمْ لَخَفَةٌ ۖ فَمِنْ اللَّهِ وَرَحْمَةً ۖ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ۝

وَلَيْنَ مُتُّم أَوْ قُتِلْتُمْ لَا إِلَى اللَّهِ تَحْسَرُونَ ۝

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَبِيتُ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتُ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَا نَقُضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ۝

جو) پختو ارادو ڪري وٺين ته الله تي توڪل ڪر. الله توڪل ڪرڻ وارن سان يقينن محبت ڪري ٿو.

۱۶۱. جيڪڏهن الله توهانجي مدد ڪري ته توهانتي ڪوبه غالب نٿو (اچي سگهي) ؛ جيڪڏهن اهو توهانجي مدد ڇڏي ڏيئي ته انهيءَ کي ڇڏي ڪير آهي جيڪو توهانجي مدد ڪندو ؛ مومنن کي الله تي (ٿي) توڪل ڪرڻ گهرجي.

۱۶۲. ؛ ڪنهن نبيءَ جي شايدان شان ڪونهي جو اهو خيانت ڪري ؛ جيڪو شخص خيانت ڪندو اهو پنهنجي خيانت سان حاصل ڪيل (مال) کي قيامت جي ڏينهن خود ئي ظاهر ڪري ڇڏيندو. پوءِ هر هڪ جان کي جيڪي ڪجهه انهيءَ ڪمايو هوندو پورو پورو ڏنو ويندو ؛ انهن تي ڪوبه ظلم نه ڪيو ويندو.

۱۶۳. ڇا اهو شخص جيڪو الله جي رضا جي پٺيان هلي ٿو، انهيءَ شخص وانگر ئي سگهي ٿو. جيڪو الله جي طرفان (نازل ٿيڻ واري) غضب کي وٺي موٽي ؛ انهيءَ جو نڪاتو جهنم هجي ؛ اها جڳهه (رهڻ جي لحاظ کان) ڏاڍي بري آهي.

۱۶۴. اهي (ماتهور) الله جي نظر ۾ مختلف درجن تي آهن ؛ جيڪي ڪجهه اهي ڪن ٿا. الله انهيءَ کي ڏسي رهيو آهي.

۱۶۵. الله مومنن مان هڪ اهڙو رسول موڪلي، جيڪو انهن کي انهيءَ جا نشان پڙهي ٻڌائي ٿو ؛ انهن کي پاڪ ڪري ٿو ؛ انهن کي ڪتاب ؛ حڪمت سيکاري ٿو يقينن

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦١﴾

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغْلُفَ وَمَنْ يَفْغُلْ يَأْتِ بِمَا عَلَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٢﴾

أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطِ اللَّهِ وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمَ وِئَسَ الْبَاقِيُونَ ﴿١٦٣﴾

هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٤﴾

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَ يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ

لَقَدْ ضَلِلَ مُبِينٌ ۝

بِ

انهن تي احسان ڪيو آهي ۽ اهي (انهيءَ کان) پهرين يقينن ظاهر (ظهور) گمراهيءَ ۾ (پيل) هئا.

أَوَلَمْ نَصَابِكُمْ مُصِيبَةً قَدْ أَصَبْتُمْ قِتْلَيْهَا ۖ
قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ
اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

۱۶۶. ۽ ڇا (اهو سچ نه آهي ته) جڏهن (به) توهان کي ڪا اهڙي. تڪليف پهتي جنهن کان پيشي توهان (خود) پهچائي چڪا هئا ته توهان چيو ته هي ڪٿان کان (اچي وئي) آهي تون (انهن کي) چؤ ڏي ته اها (خود) توهانجي پنهنجي طرفان ئي آهي. الله يقينن هر امر تي پورو قادر آهي.

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ التَّغَةِ الْجُنُودُ فِرَاقُ اللَّهِ
وَلْيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ۝

۱۶۷. ۽ جنهن ڏينهن بني جماعتون هڪ ٻئي جي مد مقابل ٿيون هيون (انهيءَ ڏينهن جيڪو ڏک) توهان کي پهتو هو (اهو) الله جي حڪم سان (ئي پهتو) هو ۽ انهيءَ لاءِ (پهتو هو ته) اهو مومن ۽ منافقن کي ظاهر ڪري ڇڏي.

وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ تَأَفَّقُوا ۖ وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا
قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالَ
لَا اتَّبَعْنَا هُمُ لِلْكَفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ
يَقُولُونَ يَا أَوَاهِيهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ
أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ۝

۱۶۸. ۽ انهن (منافقن) کي چيو ويو هو ته اچو الله جي واٽ ۾ جنگ ڪيو ۽ (دشمنن جي حملي کي) روڪيو (جنهن تي) انهن چيو ته جيڪڏهن اسان جنگ ڪرڻ چاهون ها ته ضرور توهان سان هلون ها اهي (ماڻهو) انهيءَ ڏينهن ايمان جي نسبت ڪفر جي وڌيڪ ويجهو هئا. انهن پنهنجي منهن سان اهو ڪجهه چيو ٿي جيڪو انهنجي دل ۾ نه هئو ۽ جيڪي ڪجهه اهي لکائين ٿا الله انهيءَ کي سڀ کان وڌيڪ ڄاڻي ٿو.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا مِنْهُمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا
قُتِلُوا قُلْ فَادْرَءُوا عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ۝

۱۶۹. (هي اهي ماڻهو آهن) جن پنهنجن ڀائرن جي متعلق اهڙيءَ حالت ۾ جو اهي خود (پوءِ تي) وينا هئا چيو هو ته جيڪڏهن اهي اسان جي ڳالهه مڃين ها ته ماري نه

وڃن ها. تون (انهنڪي) چو ته جيڪڏهن توهان سڃا آهيو ته (هائي) پنهنجي پاڻ کان (تي) موت کي هٽائي ڏيکاريو.

۱۴۰. جيڪي ماڻهو الله جي واٽ ۾ ماري ويا آهن توهان انهنڪي هرگز مثل نه سمجهو. اهي ته پنهنجي رب جي حضور زندهه آهن (۽) انهنڪي رزق ڏنو وڃي ٿو.

۱۴۱. اهي انهيءَ تي جيڪي الله انهنڪي پنهنجن جي فضل سان ڏنو آهي خوش آهن ۽ انهن ماڻهن جي متعلق (به) جيڪي اڃا انهن جي پٺيان (اچي) انهن سان مليا نه آهن خوش آهن (جو جو) انهن کي (۽) انهن جي هم مذهبن کي) ڪوبه خوف نه هوندو ۽ نه اهي غمگين هوندا.

۱۴۲. (ها) اهي انهيءَ وڏي نعمت تي جيڪا الله جي طرفان (انهن کي عطا) ٿي آهي ۽ (انهيءَ جي) فضل تي ۽ انهيءَ ڳالهه تي ته الله مومن جو اجر ضائع نٿو ڪري خوش ٿي رهيا آهن.

۱۴۳. جن ماڻهن الله ۽ رسول جو حڪم پنهنجي زخمي ٿيڻ کانپوءِ (به) قبول ڪيو انهن مان انهن جي لاءِ جن چڱيءَ طرح پنهنجو فرض ادا ڪيو آهي ۽ تقويٰ اختيار ڪئي آهي، وڏو اجر آهي.

۱۴۴. (هي) اهي (ماڻهو آهن) جنکي دشمنن چيو هو ته ماڻهن توهانجي خلاف (الشڪر) جمع ڪيو آهي انهيءَ ڪري توهان انهن کان ڊڄو ته انهيءَ (ڳالهه) انهنجي ايمان کي اڃا به وڌائي ڇڏيو ۽ انهن چيو ته اسانجي لاءِ الله (جي ذات) ڪافي آهي ۽ اهو ڪهڙو

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٤٠﴾

فَرِحِينَ بِمَا أَنَّهُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٤١﴾

يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَظْهِرُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٢﴾

الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٤٣﴾

الَّذِينَ قَالُوا لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٤٤﴾

نه سئو ڪارساز آهي.

۱۷۵- سو الله جي طرفان بغير ڪنهن نقصان جي وڏي نعمت ۽ وڏو فضل وٺي موٽيا ۽ اهي الله جي رضا پٺيان هلي پيا ۽ الله وڏو فضل ڪرڻ وارو آهي.

۱۷۶- اهو (ڊيچارڻ وارو) صرف (هڪ) شيطان آهي اهو پنهنجن دوستن کي ڊيچاري ٿو جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته انهن (شيطانن) کان نه ڊجو ۽ مون کان ڊجو.

۱۷۷- جيڪي ماڻهو ڪفر ۾ جلدي (جلدي) اڳتي وڌي رهيا آهن اهي توکي غمگين نه ڪن، اهي الله کي هرگز ڪوبه نقصان نه ٿا پهچائي سگهن. الله چاهي ٿو ته آخرت ۾ انهن جي لاءِ ڪوبه حصو نه رکي ۽ انهن جي لاءِ وڏو عذاب (مقدر) آهي.

۱۷۸- جن ماڻهن ايمان ڇڏي ڪفر اختيار ڪيو آهي اهي الله کي هرگز ڪوبه نقصان نٿا پهچائي سگهن ۽ انهن کي دردناڪ عذاب ملندو.

۱۷۹- جيڪي ماڻهو ڪافر آهن اهي هرگز اهو نه سمجهن ته اسانجو انهن کي ڀر ڏيڻ انهنجي ذات جي لاءِ بهتر آهي. اسان جو انهن کي ڀر ڏيڻ ٿا (ته) انهيءَ جو نتيجو صرف (انهنجو) گناهه ۾ وڌي وڃڻ ٿيندو ۽ انهنجي لاءِ بدنام ڪرڻ وارو عذاب (مقدر) آهي.

۱۸۰- (اهو) ممڪن (ٿي) نه هو جنهن حالت تي توهان (ماڻهو) آهيو الله انهيءَ تي جيستائين جو اهو (الله) ناپاڪ کي پاڪ

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلِهِ لَمْ يَسْسَهُمْ سَوًّا
وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ۝

إِنَّمَا ذِكْرُ الشَّيْطَانِ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ
وَتَخَافُونَ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝

وَلَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يَسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَقًّا فِي
الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝

إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ
شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُطِلُّ لَهُمْ خَيْرًا لَّنَفْسِهِمْ
إِنَّمَا نُطِلُّ لَهُمْ لِيُزَادُوا فِي إِثْمِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
مُّهِينٌ ۝

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ
حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ

عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِيْ مِنْ رُّسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ
فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٥٠﴾

كان جدا نه كري چڙي (توهان جهڙي)
مومنن کي چڙي ڏئي ۽ الله توهان کي غيب تي
هرگز آگاهه ڪري نٿي سگهيو. ها الله
پنهجن رسولين مان جنهن کي چاهي ٿو
چونڊي وٺي ٿو سو توهان الله (تي) ۽ انهيءَ
جي رسولن تي ايمان آڻيو ۽ جيڪڏهن توهان
ايمان آڻيندؤ، ۽ تقويٰ اختيار ڪندؤ، ته
توهانکي وڏو اجر ملندو.

وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا أَنْتَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا يَخْلُوا بِهِ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٥١﴾

۱۸۱. ۽ جيڪي ماڻهن انهيءَ (مال جي
ڏيڻ) ۾ جيڪو الله انهنکي پنهنجي فضل
سان ڏنو آهي بخل ڪن ٿا اهي پنهنجي لاءِ
(انهيءَ کي) هرگز سٺو نه سمجهن (سٺو
نه) پر اهو انهن جي لاءِ برو آهي. جن مالن
۾ اهي بخل کان ڪم وٺن ٿا قيامت جي
ڏينهن يقينن انهن جو طوق بنايو ويندو ۽ انهن
جي گلن ۾ وڏو ويندو ۽ آسمانن ۽ زمين جي
ميراث الله جي لاءِ ئي آهي ۽ جيڪي
(ڪجهه) توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کان
آگاهه آهي.

۱۸۱

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَ
نَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ
بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلُ دُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٢﴾

۱۸۲. جن ماڻهن چيو آهي ته الله (ته)
محتاج آهي ۽ اسان غني آهيون الله انهن جي
(انهيءَ ڳالهه کي يقينن ٻڌي ورتو آهي)
اسان انهن جي اها ڳالهه ۽ انهن جو ناحق
نئين کي مارڻ جي پٺيان رهڻ يقينن لکي
چڙينداسين ۽ اسان (انهن کي) چونڊاسين ته
جلن جو عذاب چڪو.

۱۸۲

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ
لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥٣﴾

۱۸۳. اهو (عذاب) جو (ڪجهه) توهانجن
هٿن اڳتي موڪليو آهي انهيءَ جي سببان
هوندو ۽ حق اهو آهي ته الله ٻانهن تي ظلم
نٿو ڪري.

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلاَّ نُؤْمِنَ بِرَسُولٍ
جَاءَنَا بِقُرْآنٍ مِّمَّا تَأْكُلُ النَّارُ مِنْ قُلُوبِ قَوْمٍ
رُسُلٌ مِّن قَبْلِي بَالِغِينَ بِالْبَيِّنَاتِ وَالَّذِينَ قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۱۸۴﴾

۱۸۴- جن ماڻهن چيو آهي ته الله اسانکي
يقينن تائين ڪري ڇڏيو آهي ته اسان
(انهيءَ وقت تائين) ڪنهن به رسول جي
ڳالهه نه مڃون جيستائين اهو اهڙي قربانيءَ
(جو حڪم) نه آهي جنهنکي باهه ڪاڻي
ويندي هجي. تون (انهنکي) چو ته ڪيترائي
رسول توهان وٽ مون کان پهريائين کليل
نشان آڻي چڪا آهن ۽ اها (شيءَ) به جيڪا
توهان بيان ڪئي آهي پوءِ جيڪڏهن توهان
سچا آهيو ته انهنجي مارڻ جي بنيان چو پيا
هئا.

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ جَاءُوكَ
بِالْبَيِّنَاتِ وَالزَّبْرِ وَكَتَبَ النَّبِيُّ ﴿۱۸۵﴾

۱۸۵- پوءِ جيڪڏهن اهي توکي ڪوڙو ڪن
ته (چا ٿيو) توکان پهرئين وارن ڪيترن
رسولن کي (به) جن کليل نشان ۽ لکيتون ۽
روشن شريعت آندي هئي ڪوڙو ڪري چڪا
آهن.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَن رُّجِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ
فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ بَاطِلٌ ﴿۱۸۶﴾

۱۸۶- هر هڪ جان موت جو مزو چڪڻ واري
آهي. ۽ توهان کي صرف قيامت جي ڏينهن
(ني) توهانجي (عملن جو) پورو بدلو ڏنو
ويندو پوءِ جنهنکي باهه ڪاڻ پري رکيو وڃي
۽ جنت ۾ داخل ڪيو وڃي اهو ڪامياب ٿي
ويو ۽ دنياوي زندگيءَ (جو سامان) صرف
فريب ڏيڻ وارو عارضي سامان آهي.

لَتَبْلُوَنَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَتَسْمَعُنَ مِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ مِمَّن قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذِّنُ
كَثِيرًا وَأَن تَصِيرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِّن عَذَابِ
الْأُمُورِ ﴿۱۸۷﴾

۱۸۷- توهانکي توهانجي مال ۽ توهانجي جانين
جي متعلق ضرور آزمايو ويندو ۽ توهان ضرور
انهن ماڻهن کان جنکي توهان کان پهرئين
ڪتاب ڏنو ويو هو ۽ انهن کان (به) جيڪي
مشرك آهن ڏاڍو ڏک (ڏيڻ وارو ڪلام)
ٻڌندا. ۽ جيڪڏهن توهان صبر ڪندؤ ۽
تقويٰ اختيار ڪندؤ ته اها يقينن همت جي

ڪمن مان آهي.

۱۸۸. ۽ (انهيءَ وقت کي ياد ڪريو) جڏهين الله انهن ماڻهن کان جنکي ڪتاب ڏنو ويو آهي عهد ورتو هو ته توهان ضرور ماڻهن وٽ انهيءَ (ڪتاب) کي ظاهر ڪندؤ ۽ انهيءَ کي نه لڪائيندؤ پر باوجود انهيءَ جي انهن انهيءَ کي پنهنجي پنيءَ پٺيان اڇلائي ڇڏيو ۽ انهيءَ کي ڇڏي ٿورڙي قيمت ورتي جيڪي ڪجهه اهي وٺن ٿا اهو ڪيترو نه برو آهي.

۱۸۹. تون انهن ماڻهن کي جيڪي پنهنجي ڪٿي تي غرور ڪن ٿا ۽ جيڪو (ڪم) انهن نه ڪيو انهيءَ جي بابت (به) گهرن ٿا ته انهنجي تعريف ڪئي وڃي بلڪل نه سمجهه ته اهي عذاب کان محفوظ آهن (اهي پڪڙيا ويندا) ۽ انهنجي لاءِ دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

۱۹۰. ۽ آسمانن ۽ زمين جي حڪومت الله جي نبي آهي ۽ الله هر ڳالهه تي پوريءَ طرح قادر آهي.

۱۹۱. آسمانن ۽ زمين جي پيدائش ۾ رات ۽ ڏينهن جي اڳتي پوئتي اچڻ ۾ عقل مندن جي لاءِ يقينن ڪيترا نشان (موجود) آهن.

۱۹۲. (اهي عقل مند) جيڪي بيبي ۽ ويني ۽ پنهنجي پاسن تي الله کي ياد ڪندا (رهن) ٿا ۽ آسمانن ۽ زمين جي پيدائش جي باري ۾ غور ۽ فڪر کان ڪم وٺن ٿا (۽ چون ٿا ته) اي اسانجا رب! تون هن (دنيا) کي بي فائدي نه پيدا ڪيو آهي. تون (اهڙي بي

وَإِذِ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكُونُ فِتْنَةً وَسَاءَ ظُهُورُهُمْ
وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبُئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٨﴾

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا آتَوْا وَيَكْفُرُونَ أَن
يُجَدُّوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا لَا تَحْسَبْنَهُم بِفَعَاذَةِ مِّنَ
الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٩﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿١٩٠﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩١﴾

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُوهِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا
خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩٢﴾

مقصد ڪم ڪرڻ کان) پاڪ آهين. پوءِ تون اسانکي باهه جي عذاب کان بچاءِ (۽ اسانجي زندگيءَ کي) بي مقصد بڻجڻ کان بچاءِ.

۱۹۳. اي اسانجا رب! جنهنکي تون باهه ۾ داخل ڪندي انهيءَ کي ته تو يقينن ذليل ڪري ڇڏيو ۽ ظالمن جو ڪوبه مددگار نه هوندو.

۱۹۴. اي اسانجا رب! اسان يقينن هڪ اهڙي پڪارڻ واري جو آواز جيڪو ايمان (ڏيڻ) جي لاءِ سڏي ٿو (۽ چوي ٿو) ته پنهنجي رب تي ايمان آڻيو ٻڌو آهي پوءِ اسان ايمان آندو. انهيءَ ڪري اي اسانجا رب! تون اسانجا قصور معاف ڪر ۽ اسانجون بديون اسان تان مٽائي ڇڏ اسانکي نيڪن سان (ملائي) وفات ڏي.

۱۹۵. اي اسانجا رب! اسانکي اهو (ڪجهه) ڏي جنهن جو تو پنهنجن رسولن (جي زباني) اسان سان وعدو ڪيو آهي ۽ قيامت جي ڏينهن اسانکي ذليل نه ڪجانءِ. تون پنهنجي وعدي جي خلاف هرگز نه ٿو ڪرين.

۱۹۶. سو انهن جي رب (هي چوندي) انهن جي (دعا) ٻڌي ورتي ته مان توهان مان ڪنهن عمل ڪرڻ واري جي عمل کي خواهه مرد هجي يا عورت ضائع نه ڪندس. توهان هڪ ٻئي سان (تعلق رکڻ وارا) آهيو پوءِ جن هجرت ڪئي ۽ انهن کي انهن جي گهرن مان ڪڍيو ويو ۽ منهنجي واٽ ۾ تڪليف ڏني وئي ۽ انهن جنگ ڪئي ۽ مارجي ويا. مان

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٣﴾

رَبَّنَا إِنَّا سِيعْنَا مُتَارِدًا يَنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِوَعْدِكُمْ فَأَمَّا لَنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٤﴾

رَبَّنَا وَإِنَّا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُغْلِبُ الْبِغَادَةَ ﴿١٩٥﴾

فَانْتَبَاهَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أَضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ ذُكِّرُوا أَوْ أَنِّي بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ فَاذْكُرُوا مَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ هَاجِرُوا وَآخِرُجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَوْذُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَاتِلُوا قَاتِلُوا لَأَكْفِرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا ذَلَّ لَهُمْ جَنَّتْ تَجَرَّى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُؤَابَاؤُا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٦﴾

انهن جي بدين (جي اثر) کي انهن (جي جسم) مان يقين مٿائي ڇڏيندس ؛ مان انهن کي يقين اهڙي باغن ۾ داخل ڪندس جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون (اهو انعام) الله جي طرفان بدلي جي طور تي ملندو ؛ الله ته اهو آهي جنهن وٽ بهترين جزا آهي.

۱۹۷- جيڪي ماڻهو ڪافر آهن انهنجو ملڪ ۾ آزاديءَ سان ڦرڻ توکي هرگز ڏوڪي ۾ نه وجهي.

۱۹۸- هي عارضي نفعو آهي جنهن کان پوءِ انهن جو ٺڪاڻو جهنم (۾) هوندو ؛ اهو ڏاڍو برباد ٺڪاڻو آهي.

۱۹۹- پر جن ماڻهن پنهنجي رب جي تقويٰ اختيار ڪئي آهي انهن جي لاءِ اهڙا باغ آهن جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا ايندا (اهو) الله جي طرفان مهمانداريءَ جي طور تي ٿيندو ؛ جيڪي (ڪجهه) الله وٽ آهي اهو نيڪ ماڻهن جي لاءِ اڃا به سٺو آهي.

۲۰۰- اهل ڪتاب مان ڪي ماڻهو يقينن اهڙا (به) آهن جيڪي الله (تي) ؛ جيڪي (ڪجهه) توتي لائو ويو آهي (انهيءَ تي) ؛ جيڪو (ڪجهه) انهن تي لائو ويو (انهيءَ تي) ايمان رکن ٿا ؛ انهيءَ سان گڏ ئي (اهي) الله جي اڳيان عاجزي (به) اختيار ڪرڻ وارا آهن (۽) الله جي آيتن جي بدلي ٿورو مال نه ٿا وٺن. اهي اهڙا ماڻهو آهن جن (جي عملن) جو بدلو انهنجي رب وٽ

لَا يَغُرُّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ①

مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَهُمْ فِيهَا ②

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلَّهِ بَرًّا ③

۱۹۹-

وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَشِعَتِ لَهُ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ④

انهن جي لاءِ (محفوظ) آهي. الله يقينن جلد
حساب ڪرڻ وارو آهي.

۲۰۱. اي ايماندارو! صبر کان ڪم وٺو ۽

(دشمن کان وڌيڪ) صبر ڏيکاريو ۽ سرحدن

جي نگراني رکو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو.

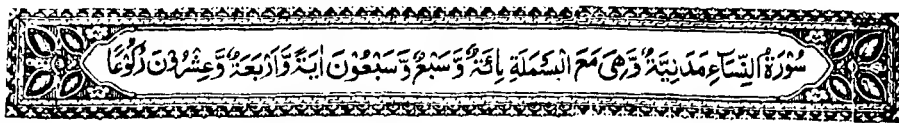
انهيءَ لاءِ ته توهان ڪامياب ٿي وڃو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا

۲۰۱

وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠١﴾

هيءَ سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون هڪ سئو ستهتر آيتون ؛
چوويهه ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي (پڙهائڻو) جيڪو
بي حد ڪرم ڪرڻ وارو (؛) بار بار رحم
ڪرڻ وارو آهي.

۲. اي انسانو! پنهنجي رب جي تقويٰ اختيار
ڪيو جنهن توهان کي هڪ (ئي) جان مان
پيدا ڪيو ؛ انهيءَ (جي جنس) مان (ئي)
انهيءَ جو جوڙو پيدا ڪيو ؛ انهن ٻنهي مان
ڪيترا مرد ؛ عورتون (پيدا ڪري دنيا ۾)
پکيڙيا ؛ الله جي تقويٰ (انهيءَ لاءِ به)
اختيار ڪيو جو انهيءَ جي ذريعي توهان پاڻ
۾ سوال ڪيو ٿا ؛ خاص ڪري رشتيدارين
(جي معاملي) ۾ (تقويٰ کان ڪم وٺو) الله
توهان تي يقين نگران آهي.

۳. ؛ يتيمن کي انهنجو مال ڏني ڇڏيو ؛ پاڪ
(مال) جي بدلي ۾ نا پاڪ (مال) نه وٺو ؛
انهن جو مال پنهنجي مالن سان (ملائي) نه
کائو. اهو يقين وڌو گناهه آهي.

۴. ؛ جيڪڏهن توهان کي (اهو) خوف هجي
ته توهان يتيمن (جي باري) ۾ انصاف نه
ڪري سگهندو ته جيڪا (صورت) توهان کي
پسند هجي (ڪيو يعني) (غير يتيم) عورتن
مان ٻن ٻن (سان) ؛ ٽن ٽن (سان) ؛ ڇن
ڇن سان نڪاح ڪيو. پر جيڪڏهن
توهان کي (اهو) خوف هجي ته توهان عدل
نه ڪري سگهندؤ، ته هڪ ئي (عورت) سان

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ
وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا
وْنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ②

وَأُولَ الَّذِينَ آمَوَالَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا الْيَتِيمَ بِالْطَّغْيِ
وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا
كَبِيرًا ③

وَأِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَقْسُطُوا فِي الْيَتِيمِ فَالْكِفَاءُ مَا طَابَ
لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِنْهُ وَتِلْكَ وَرِثَةُ الْيَتِيمِ فَإِنْ خِفْتُمْ
أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةٌ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ
أَدْنَىٰ أَلَّا تَعْوِلُوا ④

يا انهن (بانهن) سان جيڪي توهانجي هٿ ۾ آهن نڪاح ڪيو اهو (طريقو انهيءَ ڳالهه جي) ڏاڍو ويجهو آهي ته توهان ظالم نه ٿي وڃو.

۵. ۽ عورتن کي انهن جا مهر دلي خوشيءَ سان ادا ڪيو پوءِ جيڪڏهن اهي پنهنجي دل جي خوشيءَ سان انهيءَ مان ڪجهه ڏني ڇڏين ته اهو جائندي ته اهو توهانجي لاءِ مزي ۽ آخر جي لحاظ کان سٺو آهي توهان اهو بيشڪ کائو.

۶. ۽ بي سمجهن کي پنهنجو مال جنڪي الله توهان جي لاءِ سهارو بنايو آهي نه ڏيو ۽ انهيءَ مان ڪين ڪارايو ۽ ڪين پهرايو ۽ ڪين مناسب ۽ (سٺيون) ڳالهيون ٻڌايو.

۷. ۽ يتيمن جي آزمائش انهيءَ وقت تائين جو هو شاديءَ (جي عمر) کي پهچي وڃن، ڪندا رهو. پوءِ جيڪڏهن توهان انهن ۾ سمجهه (جا اهڃاڻ) ڏسو ته سندن مال ڪين واپس ڏيئي ڇڏيو. ۽ سندن جوان ٿيڻ (جي خوف) کان انهن (مالن) کي ناجائز طريقي سان ۽ جلدي (جلدي) نه کائي ڇڏيو ۽ جيڪو مالدار رهجي انکي گهرجي ته هو (انهيءَ مال جي استعمال کان) پوريءَ طرح پرهيز ڪري. ليڪن جيڪو نادار هجي اهو مناسب طريقي سان (انهيءَ مال مان) کائي. پوءِ جڏهن توهان ڪين سندن مال واپس ڏيو ته انهن (يتيمن) کي روبرو شاهد مقرر ڪيو ۽ الله حساب وٺڻ جي لحاظ کان (اڪيلو) ڪافي آهي.

۸. ۽ مردن جو (به) ۽ عورتن جو به انهيءَ

وَأُولَئِكَ نِسَاءٌ صَدَّقْتِهِنَّ نِكَاحًا فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُنَّ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا ⑤

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ⑥

وَابْتَلُوا النِّسَاءَ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُنَّ رُسُلًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِنَّ أَمْوَالَهُنَّ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْفُرُوا وَمَنْ كَانَ غَدِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِنَّ أَمْوَالَهُنَّ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ⑦

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا

تَرَكَ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبُونَ وَمَا قُلْنَا مِنْهُ أُلْحُومٌ نَجِيبًا مَفْرُوضًا ①

(مال) مان جيڪو سندن ماءُ پيءُ ۽ ويجها مائت ڇڏي وڃن، هڪ حصو آهي توڙي انهيءَ (ترڪي) مان ٿورو بچيو هجي يا گهڻو (هيءُ) هڪ مقرر ڪيل حصو آهي جيڪو (خدا تعاليٰ جي طرفان) مقرر ڪيو ويو آهي.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ②

۹. ۽ جڏهن (ترڪي جي) ورهاست وقت (پيا) ويجها عزيز ۽ يتيم ۽ مسڪين (به) اچن ته انهيءَ مان ڪجهه انهن کي (به) ڏيو. ۽ انهن سان مناسب (۽ چڱيون) ڳالهيون ڪيو.

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ ضِعْفًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ③

۱۰. ۽ جيڪي ماڻهو ڊڄندا هجن ته جيڪڏهن هو پنهنجي پويان ڪمزور اولاد ڇڏي ويا ته انهيءَ جو ڇا ٿيندو انهن کي (پن يتيمن جي باري ۾ به) الله جي ڊڳ کان ڪم وٺڻ گهرجي ۽ گهرجي ته صاف ۽ سڌي ڳالهه ڪن.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ غُلًا إِنَّهَا لَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ④

۱۱. جيڪي ماڻهو ظلم سان يتيمن جو مال کائڻ ٿا آهي يقينن پنهنجي پيڻن ۾ رڳو باهه پرين ٿا ۽ آهي يقينن الا ڪيندڙ باهه ۾ داخل ٿيندا.

يُوجِبُكُمْ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِ كَرِهْتُمْ خَطَّ الْأَنْثَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الشُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَتْهُ أَبَوُهُ فَلِلثَلَاثِ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِلْأُمِّهِ الشُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُؤْصِي بِهَا أَوْ ذِينَ أَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ إِنْ اللَّهُ كَانَ

۱۲. الله توهان جي اولاد جي باري ۾ توهان کي حڪم ڏئي ٿو (ته) (هڪ) مرد جو (حصو) ٻن عورتن جي حصي جي برابر آهي ۽ جيڪڏهن (اولاد) عورتون (ٽي عورتون) هجن جيڪي ٻن کان مٿي هجن ته انهن جي لاءِ (به) جيڪي ڪجهه انهيءَ (مري ويل) ڇڏيو هجي (ان جو) به ٽهايون مقرر آهي ۽ جيڪڏهن هڪ (ٽي عورت) هجي ته ان لاءِ (ترڪي جو) اڌ آهي ۽ جي ڪڏهن انهيءَ (مري ويل) جو اولاد هجي ته ان جي ماءُ

عَلِيمًا حَكِيمًا ۱۵

پيءِ لاءِ (يعني) ان مان هر هڪ جي لاءِ
انهيءَ ترڪي مان ڇهون حصو (مقرر) آهي ؛
جيڪڏهن انهيءَ جي اولاد نه هجي ؛ انهيءَ
جا ماءُ پيءُ (ٽي) انهيءَ جا وارث هجن ته
انهيءَ جي ماءُ جو ٽيون حصو (مقرر) آهي پر
جيڪڏهن انهيءَ جا ڀائر (پينر موجود) هجن
ته انهيءَ جي ماءُ جو ڇهون حصو (مقرر)
آهي (اهي سڀئي حصا) انهيءَ جي وصيت ؛
(انهيءَ جي) قرض (جي ادا ٿيڻ) کان پوءِ
(ادا ٿيندا) توهان نه ٿا ڄاڻو ته توهان جن
ابن (ڏاڏن) ؛ توهان جن پٽن مان ڪير توهان
جي لاءِ وڌيڪ نفع پهچائيندڙ آهي (اهو) الله
جي طرفان فرض مقرر ڪيو ويو آهي الله
يقينن ڏاڍو ڄاڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۱۳- ؛ توهانجون زالون جيڪي ڪجهه ڇڏي
وين جيڪڏهن انهن جو اولاد نه هجي ته
انهن (جي ترڪي) جو اڌ (حصو) توهانجو
آهي ؛ جيڪڏهن انهن جو اولاد (موجود)
هجي ته جيڪي ڪجهه انهن ڇڏيو هجي
انهيءَ جو چوٿون (حصو) توهانجو آهي (اهي
حصا) وصيت ؛ (انجي) قرض (جي ادا ٿيڻ)
کانپوءِ (بچيل مال مان ٿيندا) ؛ جيڪڏهن
توهانڪي اولاد نه هجي ته جيڪي ڪجهه
توهان ڇڏي وڃو انهيءَ مان چوٿون (حصو)
انهن (زالن) جو آهي ؛ جيڪڏهن توهان ڪي
اولاد هجي ته جيڪي ڪجهه توهان ڇڏي
وڃو انهيءَ مان اٺون (حصو) انهن جو آهي
(اهي حصا) وصيت ؛ (توهانجي) قرض (جي
ادا ٿيڻ) کان پوءِ (ٿيندا) ؛ جنهن مرد يا
عورت جو ورثو تقسيم ڪيو وڃي ٿو

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُن لَّهُنَّ
وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ
مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُوْصِيْنَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبْعُ
مِمَّا تَرَكَنَّ إِنْ لَمْ يَكُن لَّهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ
فَلَهُنَّ الشُّنُّ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ تَوْصُونَ
بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورِثُ كَلَّةً أَوْ امْرَأَةً
وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتُ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا الشُّدْرُ فَإِنْ
كَانُوا أَكْثَرًا مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الشُّدْرِ مِنْ
بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُوْصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّتُهُ
مِنْ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ۱۵

جيڪڏهن انهيءَ جو نه پيءُ هجي نه اولاد ۽ انهيءَ جو ڪو پيءُ هجي يا پيڻ هجي ته انهن مان هر هڪ جو ڇهون (حصو) ٿيندو ۽ جيڪڏهن انهيءَ کان وڌيڪ هجن ته اهي (سڀئي) نئين (حصي) ۾ شريڪ ٿيندا (اهي خصا) وصيت ۽ (مڙن واري جي) قرض (جي ادا ٿيڻ) کان پوءِ (بچيل مال جي لحاظ سان ٿيندا) (انهيءَ تقسيم ۾) ڪنهن کي نقصان پهچائڻ مقصد نه هئڻ گهرجي (۽ اهو) الله جي طرفان (توهان کي) حڪم (ڏنو وڃي) ٿو ۽ الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) بردبار آهي.

۱۴- اهي الله جون (مقرر ڪيل) حدون آهن ۽ جيڪي (ماڻهو) الله ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪن انهن کي اهو انهن باغن ۾ جن جي اندر نهرون وهنديون هونديون داخل ڪندو (۽) اهي انهن ۾ هميشه رهندا ايندا ۽ اهائي وڏي ڪاميابي آهي.

۱۵- ۽ جيڪو (شخص) الله ۽ انهيءَ جي رسول جي نافرماني ڪري ۽ انهيءَ جي (مقرر ڪيل) حدن کان ٽپي وڃي انهيءَ کي هو باهه ۾ داخل ڪندو جنهن ۾ (اهو هڪ ڊگهي) عرصي تائين رهندو ايندو ۽ انهيءَ جي لاءِ بدناميءَ وارو عذاب (مقرر) آهي.

۱۶- ۽ توهانجن عورتن مان جيڪي ڪنهن معروف ناپسنديده فعل جي ويجهو وڃن انهن جي متعلق انهن تي پنهنجي (يعني رشتيدارن يا پاڙيسرين) مان چار شاهد طلب ڪيو. پوءِ جيڪڏهن اهي (چار شاهد) شاهدي ڏئي وڃن ته توهان انهن کي (پنهنجن) گهرن ۾ انهيءَ وقت تائين جو انهن

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٤﴾

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٥﴾

وَالَّذِي يَأْتِيَنَّ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَأَسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّيَهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٦﴾

کي موت اچي وڃي يا الله انهنجي لاءِ ڪا
(بي) راهه ڪڍي روڪي ڇڏيو.

۱۷. ۽ توهان مان جيڪي ٻه مرد
ناپسنديدهه فعل جي ويجهو وڃن ته توهان
انهن کي ڏک پهچايو. پوءِ جيڪڏهن اهي
بشي توبه ڪن ۽ اصلاح ڪن ته انهن تي
چشم پوشي ڪيو الله يقينن ڏاڍو توبه قبول
ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۸. توبه (جو قبول ڪرڻ) الله تي صرف
انهن (ماڻهن جي لاءِ) واجب آهي جيڪي
جهالت جي ڪري بديءَ جا مرتڪب هجن.
پوءِ جلد ئي توبه ڪن ۽ اهي ماڻهو اهڙا
آهن جو الله انهن تي مهرباني ڪري ٿو ۽
الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۱۹. ۽ توبه (جي قبوليت جو حق) انهن ماڻهن
جي لاءِ ڪونهي جيڪي بديون ڪندا (رهن)
ٿا. ايستائين جو جڏهن انهن مان ڪنهن جي
سامهون موت (جي گهڙي) اچي وڃي ٿي ته
چئي ٿو ته مان هاڻي يقينن توبه ڪري ڇڏي
آهي ۽ نه انهن ماڻهن جي لاءِ آهي جيڪي
ڪفر (ئي) جي حالت ۾ مري وڃن ٿا. اهي
ماڻهون اهڙا آهن جو اسان انهن جي لاءِ
دردناڪ عذاب تيار ڪري رکيو آهي.

۲۰. اي ايماندارو! توهانجي لاءِ (اهو) جائز
نه آهي جو توهان زبردستي عورتن جا وارث
بنجي وڃو ۽ توهان انهن کي انهيءَ غرض جي
لاءِ تنگ نه ڪيو ته جيڪو (ڪجهه)
توهان انهن کي ڏنو آهي انهيءَ مان ڪجهه
(کسي) کڻي وڃو. ها جيڪڏهن اهي ڪنهن
ظاهر (ظهور) بديءَ جون مرتڪب هجن ته

وَالَّذِينَ يَأْتِيْنَهَا مِنْكُمْ فَادُّوْهُنَّ اِنْ نَّابَا وَاَصْلَحَا
فَاَعْرِضُوْا عَنْهُمَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴿١٧﴾

اِتِّمُوا التَّوْبَةَ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُوْنَ مِنْ قَرِيْبٍ فَاُولٰٓئِكَ يَتُوبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١٨﴾

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ السَّيِّئَاتِ حَتّٰى اِذَا
حَضَرَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ اِنِّىْ تُبْتُ اَلنَّوْ وَ لَا
الَّذِيْنَ يَمُوتُوْنَ وَهُمْ كُفَّارًا اُولٰٓئِكَ اَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ﴿١٩﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرْتُوْا النِّسَاءَ كُرْهًا
وَلَا تَقْصُرُوْهُنَّ لِيَتَذَهَبُوْا بِبَعْضِ مَا اَتَيْنَتْهُنَّ
اِلَّا اَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِيْنَةٍ وَعَايَنَهُنَّ بِالْعُرُوْفِ
فَاِنْ كَرِهْتُمُوْهُنَّ فَعَلَيْكُمْ اَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ يُجْعَلَ اللّٰهُ
فِيْهِ خَيْرًا كَثِيْرًا ﴿٢٠﴾

انهيءَ جي لاءِ حڪم مٿي گذري چڪو آهي) ۽ انهن سان سٺو سلوڪ ڪيو ۽ جيڪڏهن توهان انهن کي ناپسند ڪيو ته (ياد رکيو ته اهو) بلڪل ممڪن آهي جو توهان هڪ شيءِ کي ناپسند ڪيو ۽ الله انهيءَ ۾ گهڻو (ني) بهتريءَ (جو سامان) پيدا ڪري ڇڏي.

۲۱. ۽ جيڪڏهن توهان (هڪ) زال جي جڳهه (هي) زال بدلائڻ چاهيو ۽ توهان انهن مان هڪ کي هڪ ڏير (مال جو) ڏئي چڪا آهيو ته (به) انهيءَ (مال) مان ڪجهه (واپس) نه وٺو. ڇا توهان هن کان بهتان ۽ ظاهر (ظهور) گناهه جي ذريعي سان وٺندؤ.

۲۲. ۽ توهان اهو (مال) ڪهڙيءَ طرح وٺي سگهجو ٿا جڏهن ته توهان پاڻ ۾ ميلاب ڪري چڪا آهيو ۽ اهي (زالون) توهان کان هڪ مضبوط عهد وٺي چڪيون آهن.

۲۳. ۽ انهن عورتن مان جنکي توهان جا ابا ڏاڏا نڪاح ۾ آڻي چڪا هجن ڪنهن سان نڪاح نه ڪيو پر جيڪي (بهرين) گذري ويو (سو گذري ويو) اهو (فعل) يقينن گندو ۽ غصو ڏيارڻ وارو هو ۽ (اها) ڏاڍي بري رسم هئي.

۲۴. توهان جون مائرون ۽ توهان جون ڌيئرون ۽ توهان جون پٽيون ۽ توهان جون پٽيون ۽ توهان جون ماسيون ۽ (توهانجون) پائنيون ۽ (توهانجون) پائنيون ۽ توهان جون (رضائي) مائرون جن توهان کي کير پياريو هجي ۽ توهان جون رضائي پٽيون ۽ توهان جون سسئون ۽ توهانجون اهي نڳيون چوڪريون جيڪي توهانجن انهن زالن مان هجن جن سان

وَأِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ لَّكُمْ
أَنْتُمْ أَحَدُهُنَّ فَظَرًّا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا
اتَّخَذُوهُنَّ بُهْتَانًا وَأَنْتُمْ مُبِينًا ﴿٢١﴾

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَ بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ
وَأَخَذَ مِنْكُمْ يَمِينًا غَلِيظًا ﴿٢٢﴾

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ
سَلَفُ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٣﴾

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَعُمَّاتُكُمْ
وَأَخْتُكُمْ وَأَبْنَتُ الْأَخِ وَبَنَتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ
الَّتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرِّضَاعِ وَأُمَّهَاتُ
نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمْ الَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمْ
الَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ إِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا

جُنَاحٌ عَلَيْكُمْ وِجَالِيلُ آبَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ
أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَتَّخِذُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ
سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٥﴾

توهان خلوت ڪري چڪا هجو ؛ آهي
توهانجن گهرن ۾ پلييون هجن توهانتي حرام
ڪيون ويون آهن پر جيڪڏهن توهان انهن
(زالن) سان خلوت نه ڪئي هجي ته (انهن
جي چوڪرين سان نڪاح ڪرڻ ۾) توهانتي
ڪوبه گناهه ڪونهي ؛ (اهڙيءَ طرح)
توهانجن انهن پٽن جون زالون جيڪي
توهانجي پشت مان هجن (توهان تي حرام
آهن) ؛ اهو (به) جو توهان ٻن پيڙن کي
(پنهنجي نڪاح ۾) جمع ڪيو. ها جيڪي
گذري ويو (سو گذري ويو) الله يقينن ڏاڍو
بخشن وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ وارو
آهي.

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۖ
كُتِبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَأُجِّلَ لَكُمْ ذَرَاءٌ ذَلِكُمْ أَنْ
تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ ۖ فَمَا
اسْتَنْعَمْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً
وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيهَا تَرَاثُمْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٦﴾

۲۵- ؛ (بهرين کان) نڪاح واريون عورتون
(به) توهانتي حرام آهن) سواءِ انهن عورتن
جي جيڪي توهانجي ملڪيت ۾ اچي وڃن.
اهو الله توهانتي فرض ڪيو آهي ؛ جيڪي
انهن (مٿي بيان ڪيل عورتن) کانسواءِ هجن
اهي توهانجي لاءِ (نڪاح کانپوءِ) حلال آهن
(يعني اهڙيءَ طرح سان) جو توهان پنهنجي
مالن جي ذريعي (انهن کي) طلب ڪيو
بشرطيڪه توهان شادي ڪرڻ وارا هجو زنا
ڪرڻ وارا نه هجو. پوءِ (اهو شرط به آهي
ته) جيڪڏهن توهان انهن مان نفعو ورتو
هجي ته توهان انهن کي انهنجو مهر وعدي
ڪيل مقدار موجب ادا ڪيو ؛ (مهر) مقرر
ٿي وڃڻ کانپوءِ جنهن (ڪمي بيشي) تي
توهان پاڻ ۾ راضي ٿي وڃو انهيءَ جي متعلق
توهان کي ڪوبه گناهه نه ٿيندو. الله
يقينن ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (؛) حڪمت وارو آهي.
۲۶- ؛ جيڪو (به) توهان مان آزاد مومن

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ

الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتِيلَتِكُمْ
الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَيْمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ
بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ بِأَذْنِ أَهْلِهِنَّ وَأَتَوْهُنَّ
أُجُورَهُنَّ بِالْعُرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسْفِحَاتٍ
وَلَا مَتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْتُمْ فَإِنْ أَتَيْنَ
بِفَاحِشَةٍ فَلَعَلَّيْهِنَّ نِصْفٌ مَّا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ
الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ
تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٠﴾

ع

عورتن سان شادي ڪرڻ جي بلڪل طاقت نه
رکن ڏو هجي (اهو) توهانجن غلام (عورتن)
يعني توهانجي مومن ٻانهين مان ڪنهن سان
نڪاح ڪري. ۽ الله توهانجي ايمان کي سڀ
کان وڌيڪ ڄاڻي ٿو. توهان هڪ ٻئي سان
(تعلق رکڻ) ٿا. پوءِ انهن سان انهنجي
مالڪن جي اجازت سان نڪاح ڪيو ۽ انهن
جا مهر جڏهن ته اهي پاڪباز هجن نه زنا
ڪار ۽ نه ڳجهي دوست رکڻ واريون انهن کي
دستور مطابق ادا ڪيو. پوءِ جڏهن اهي
نڪاح ۾ اچي وڃن ته جي ڪڏهن اهي
ڪنهن قسم جي بي حياتي جون مرتڪب ٿين
ته انهن جي سزا آزاد عورتن جي نسبت اڌ
هوندي. هي (اجازت) انهيءَ جي لاءِ آهي
جيڪو توهان مان گناهه کان ڊڄندو هجي ۽
توهانجو صبر ڪرڻ توهانجي لاءِ بهتر آهي. ۽
الله ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي.

۲۷. الله چاهيو ته جيڪي ماڻهو توهان کان
پهرين (گذريا) آهن انهن جا طريقا توهان جي
لاءِ بيان ڪري ۽ (انهن ڏانهن) توهانجي
رهنمائي ڪري ۽ توهانتي شفقت ڪري ۽ الله
ڏاڍو ڄاڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۲۸. ۽ الله ته (اهو) چاهيو ته توهان تي
شفقت ڪري ۽ جيڪي ماڻهو برين خواهشن
جي پٺيان پون ٿا اهي چاهين ٿا ته توهان
(بديءَ ڏانهن) بلڪل جهڪي وڃو.

۲۹. الله گهري ٿو ته توهان تان (بوجو)
هڪو ڪري ۽ انسان کي ڪمزور پيدا ڪيو
ويو آهي.

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيبَ الَّتِي
فِي قُلُوبِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الشَّهَوَاتِ أَنْ يُبَيِّنُوا مِثْلًا عَظِيمًا ﴿٥٢﴾

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخَلَقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا ﴿٥٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ
بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ
وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ٣٠

۳۰. اي ايماندارو! توهان پاڻ ۾ ناجائز طور تي پنهنجا مال نه کائو. ها اهو جائز آهي ته (مال جو حاصل ڪرڻ) پاڻ ۾ رضامندي سان تجارت جي ذريعي هجي ۽ توهان پنهنجي پاڻ کي قتل نه ڪيو. الله يقينن توهان تي بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ
نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ٣١

۳۱. جيڪو (شخص به) اهو (يعني ٻئي جو مال کائڻ) زيادتي ۽ ظلم جي عادت جي سببان ڪندو انهيءَ کي اسان ضرور باهه ۾ وجهنداسين ۽ اها (ڳالهه) الله جي لاءِ آسان آهي.

إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَارَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَغْفِرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَنُدْخِلْكُمْ مَدْخَلًا رَّحِيمًا ٣٢

۳۲. جن (ڳالهين) کان توهان کي روڪيو وڃي ٿو جيڪڏهن انهن مان وڏين (وڏين ڳالهين) کان توهان پري رهو ته اسان توهان کان توهانجا عيب ٺاري ڇڏينداسين ۽ توهان کي عزت پري جڳهه ۾ داخل ڪنداسين.

وَلَا تَتَّبِعُوا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ
لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا
اَكْسَبْنَ وَسَأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ٣٣

۳۳. جنهن (شيء جي ذريعي) الله توهان مان ڪن کي ڪن (ٻين) تي فضيلت ڏني آهي انهيءَ جي خواهش نه ڪيو. جيڪي ڪجهه مردن ڪمياو آهي انهيءَ مان انهنجو حصو آهي ۽ جيڪي ڪجهه عورتن ڪمياو آهي انهيءَ مان انهن جو حصو آهي ۽ توهان الله (تي) کان انهيءَ جي فضل جو حصو گهرو. الله هر هڪ شيء کي يقينن ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

وَلِكُلِّ جَمْعًا مَّوَالِي مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ٣٤

۳۴. ۽ هر هڪ (شخص) جي لاءِ اسان انهيءَ جي ترڪي جي متعلق وارث مقرر ڪري ڇڏيا آهن (اهي وارث) ماءُ پيءُ ۽ ويجهڙا رشتيدار (آهن) ۽ اهي (به) جن سان توهان پڪا اقرار ڪيا آهن (يعني زالون يا خاوند) سر

انهن کي به سندن مقرر ڪيل حصو ڏيو ۽ الله هر هڪ ڳالهه تي يقين نگران آهي.

۳۵. مرد عورتن تي انهيءَ فضيلت جي سببان جيڪا الله انهن مان ڪن کي ٻين تي ڏني آهي ۽ انهيءَ سبب کان جو اهي پنهنجي مالن مان (عورتن تي) خرچ ڪري چڪا آهن نگران (قرار ڏنا ويا) آهن. پوءِ نيڪ عورتون فرمانبردار ۽ الله جي مدد سان ڳجهين ڳالهين جون محافظ هونديون آهن ۽ جن جي نافرمانيءَ جو توهان کي خوف هجي (توهان) انهن کي نصيحت ڪيو ۽ انهن کي خواب گاهن ۾ اڪيلو ڇڏي ڏيو. ۽ انهن کي مار ڏيو. پوءِ جيڪڏهن اهي توهانجي اطاعت ڪرڻ لڳن ته انهن جي خلاف ڪو بهانو نه تلاش ڪيو. الله يقينن تمام بلند (۽) وڏو آهي.

۳۶. ۽ جيڪڏهن توهان کي انهن ٻنهي (يعني مڙس زال) جي هڪ ٻئي (جي تعلقات ۾) تفرقي جو خوف هجي ته هڪ امين انهيءَ (يعني مرد) جي رشتيدارن مان ۽ هڪ امين انهيءَ (يعني عورت) جي رشتيدارن مان مقرر ڪيو (پوءِ) جيڪڏهن اهي ٻئي (امين) صلح ڪرائڻ چاهين ته الله انهن ٻنهي (مڙس زال) جي وچ ۾ موافقت پيدا ڪري ڇڏيندو الله يقينن ڏاڍو ڄاڻ وارو (۽) خبردار آهي.

۳۷. ۽ توهان الله جي عبادت ڪيو ۽ ڪنهن شي کي انهيءَ جو شريڪ نه بنايو ۽ والدين سان (گهڻو) احسان (ڪيو) ۽ (پڻ) رشتيدارن ۽ يتيمن ۽ مسڪينن سان ۽ اهڙيءَ طرح رشتيدارن ٻاريسرين ۽ ٻي تعلق ٻاريسرين ۽ ٻاري (۾ وهڻ) وارن ماڻهن ۽ مسافرن ۽ جن جا توهان مالڪ آهيو (انهن

الرِّجَالُ قَوُّمُونَ عَلَى النَّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَإِلَّا فَتُحِلَّتْ لَكُمُ الْكَيْفُ الْمُغَيَّبُ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي تَحَافُونَ تُشْرَوْنَ فَعُظُّوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرُبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْتُمُ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ۝

وَأَنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ۝

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالسَّكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْأَجْنَبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنَبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَلًا فُجُورًا ۝

سان به) (۱) جيڪي متڪبر ۽ غرور وارا آهن انهن کي الله هرگز پسند نه ٿو ڪري.

۳۸- جيڪي (خود به) ڪنجوسي ڪن ٿا ۽ (بين) ماڻهن کي (به) ڪنجوسي ڪرڻ جي هدايت ڪن ٿا ۽ جيڪي ڪجهه الله پنهنجي فضل سان انهن کي ڏنو آهي انهيءَ کي لڪائين ٿا ۽ اسان ڪافرن جي لاءِ ذليل ڪرڻ وارو عذاب تيار ڪيو آهي.

۳۹- جيڪي ماڻهو پنهنجو مال ماڻهن کي ڏيکارڻ جي لاءِ خرچ ڪن ٿا ۽ نه الله تي ايمان رکن ٿا ۽ نه پوءِ اچڻ واري ڏينهن تي (انهن جي پڇاڙي خراب ٿيندي) ۽ جنهن (شخص) جو شيطان ساڻي هجي (اهو ياد رکي ته) اهو ڏاڍو خراب ساڻي آهي.

۴۰- انهن تي ڪهڙو (قهر نٿندو) هو جي ڪڏهن اهي الله تي ۽ پوءِ اچڻ واري ڏينهن تي ايمان آڻين ها ۽ جيڪي (ڪجهه) الله انهن کي ڏنو آهي انهيءَ مان (انهيءَ جي واٽ ۾) خرچ ڪن ها ۽ الله انهن جي متعلق ڏاڍو علم رکي ٿو.

۴۱- الله هرگز هڪ ذري برابر به ظلم نه ڪندو ۽ جيڪڏهن (ڪنهن جي) ڪا نيڪي هوندي ته انهيءَ کي وڌائيندو ۽ پاڻ وٽان (به) تمام وڏو اجر ڏيندو.

۴۲- انهن جو ڪهڙو حال ٿيندو جڏهن اسان هر هڪ جماعت مان هڪ شاهد آڻينداسين ۽ توکي انهن ماڻهن جي متعلق (بطور) شاهد آڻينداسين.

۴۳- انهيءَ ڏينهن جن ڪفر ڪيو آهي ۽ (انهيءَ) رسول جي نافرماني ڪئي آهي

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبَخْلِ وَيَكْفُرُونَ
مَّا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا
مُهِينًا ۝

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِيقًا النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا
فَسَاءَ قَرِينًا ۝

وَمَا ذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۖ وَانْفَقُوا
مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ۝

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً
يُضْعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ۝

كَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ
عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ۝

يَوْمَئِذٍ يُوَدِّعُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصُوا الرَّسُولَ ۚ لَوْ تُسَوَّىٰ

بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٣﴾

ف

خواهش ڪندا ته (ڪاش) انهن کي زمين ۾ دفن ڪيو وڃي ها ؛ اهي الله کان به ڳالهه لڪائي نه سگهندا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ
حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ
حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ
أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَايَةِ أَوْ لَمْ تَمْسُوا الْمَاءَ فَلْيَمْسُوا
مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ رَانَ اللَّهُ كَانَ عَفْوَ غَفُورًا ﴿٤٤﴾

۴۴. اي ايماندارو! جيستائين اوهان پنهنجي هوش ۾ نه آهيو نماز جي ويجهو نه وڃو - انهيءَ وقت تائين جو توهان جيڪي (ڪجهه) چئي رهيا آهيو اهو سمجهڻ (نه) لڳو ؛ نه ئي مٿي ميري هٿن جي حالت ۾ (نماز جي ويجهو وڃو) جيستائين وهنجي (نه) وٺو - سواءِ انهيءَ جي جو توهان رستي تي هلي رهيا هجو - ؛ جيڪڏهن توهان مريض آهيو يا سفر تي آهيو (؛ توهان مٿي ميرا آهيو ته تميم ڪري وٺندا ڪريو) يا توهان مان ڪو جاءِ ضرور کان آيو هجي (؛ توهان کي پاڻي نه ملي) ؛ توهان عورتن سان هم صحبت به ٿي چڪا هجو (يعني مٿي ميرا هجو) ؛ توهان کي پاڻي نه ملي ته پاڪ مٽيءَ جو ارادو ڪيو (يعني تميم ڪيو) پوءِ (توهان انهن مٽيءَ وارن هٿن کي) پنهنجي ٽنهن ؛ هٿن تي مليو. الله يقينن ڏاڍو معاف ڪرڻ وارو (؛) ڏاڍو بخشش وارو آهي.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يَشْتُرُونَ
الضَّلَّةَ وَيُرِيدُونَ أَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿٤٥﴾

۴۵. ڇا توکي انهن ماڻهن جو حال معلوم ڪونهي جنکي ڪتاب (الاهي) مان ڪجهه حصو ڏنو ويو هو جو اهي گمراهيءَ کي اختيار ڪري رهيا آهن ؛ چاهين ٿا ته توهان (به اصل) رستي کان پنڪي وڃو.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَلِيًّا ۖ وَكَفَىٰ
بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٦﴾

۴۶. ؛ الله توهانجن دشمنن کي (توهان کان) وڌيڪ ڄاڻي ٿو ؛ الله دوستيءَ لاءِ ڪافي آهي ؛ الله مددگار هٿن جي لحاظ کان به

ڪافي آهي.

۴۷. جيڪي ماڻهو يهودي آهن انهن مان ڪي (خدا جي) ڳالهين کي انهن جي ڳالهه کان اڌ بدل ڪري ٿا ڇڏين ۽ چون ٿا ته اسان ٻڌو ۽ باوجود انهيءَ جي اسان نافرمان ڪئي ۽ (چون ٿا ته) تون اسانجون ڳالهيون ٻڌ (خدا جو ڪلام) توکي ڪڏهن نه ٻڌايو وڃي ۽ اسانجو لحاظ ڪر (اها ڳالهه) پنهنجي زبانن سان ڳالهائيندي ۽ دين ۾ طعني بازي ڪندي (چون ٿا) ۽ جيڪڏهن اهي هيئن چون ها ته اسان ٻڌو ۽ اسان مڃيو ۽ (چون ها ته) ٻڌ ۽ اسانتي (رحمت جي) نظر ڪر ته انهنجي لاءِ بهتر ۽ وڌيڪ درستيءَ جو موجب هجي ها (پر اهي انهيءَ کان نه صرف محروم رهيا) پر الله انهنجي ڪفر جي سببان انهن تي لعنت ڪئي انهيءَ ڪري اهي ايمان نه ٿا آڻين.

۴۸. اي انسانو! جنڪي ڪتاب (الاهي) ڏنو ويو هو انهيءَ (ڪتاب) تي جنهن کي اسان (هائي) لائو آهي جيڪو انهيءَ (ڪلام الاهي) کي پورو ڪرڻ وارو آهي جيڪو توهان وٽ (پهرئين کان موجود) آهي انهيءَ کان پهريائين ايمان آڻيو جو اسان توهان مان وڏن ماڻهن کي ماري ڇڏيون ۽ انهنکي بنين پر قبراني ڇڏيون يا جهڙيءَ طرح اسان سبت وارن تي لعنت ڪئي هئي اهڙيءَ طرح انهن تي (به) لعنت ڪيون ۽ الله جي ڳالهه (ضرور پوري) ٿي رهندي.

۴۹. الله (انهيءَ ڳالهه کي) هرگز معاف نه ڪندو جو (ڪنهن کي) سندس شريڪ قرار

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمِعْ غَيْرَ مُسْمِعٍ وَرَاعِنَا لَيْتَ بِالْأَسْنَةِهُمْ وَطَعْنًا فِي الَّذِينَ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمِعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمًا وَلَٰكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا الْكِتَابَ آمَنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَنْظِرَ وُجُوهًا قَرُّهَا عَلَىٰ أَذْيَارِهَا أَوْ تَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَهْبَابُ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٨﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ

ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ
إِثْمًا عَظِيمًا ﴿٥٩﴾

ڏنو وڃي ۽ جيڪو (گناهه) انهيءَ کان
ادنيٰ هجي انهيءَ کي جنهن جي حق ۾ گهرندو
معاف ڪري ڇڏيندو ۽ جنهن الله سان
(ڪنهن کي) شريڪ قرار ڏنو هجي ته
(سمجهو ته) هن (تمام) وڏي بديءَ (جي)
ڳالهه) بنائي.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزُولُونَ أَنْفُسَهُمْ بِاللَّهِ يَزِيدُ
مَنْ يَشَاءُ وَلَا يَظْلُمُونَ فِتْنًا ﴿٦٠﴾

۵۰. ڇا توکي انهن ماڻهن جو حال معلوم
ڪونهي جيڪي پنهنجي پاڻ کي پاڪ قرار
ڏين ٿا. (انهن جو اهو حق ڪونهي) پر الله
جنهن کي پسند ڪريو انهيءَ کي پاڪ قرار
ڏئي ٿو ۽ (انهيءَ تي) ڪجهه جي ڪڪڙيءَ
جي ليڪ برابر به ظلم نه ڪيو ويندو.

أَنْظُرْ كَيْفَ يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَىٰ بِهِ
إِثْمًا مُّبِينًا ﴿٦١﴾

۵۱. ڏس! اهي ڪيئن الله تي ڪوڙ هڻي رهيا
آهن ۽ اها (ڳالهه) ڪافي (طور تي) ظاهر
(ظهور) گناهه آهي.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ
بِالْجَنَّةِ وَالطَّاعُونَ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ
أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا ﴿٦٢﴾

۵۲. ڇا توکي انهن ماڻهن جو حال معلوم
ڪونهي جن کي ڪتاب (الاهي) مان ڪجهه
حصو ڏنو ويو هو (ته) اهي بي فائدي
(ڳالهين) ۽ حد کان وڌي وڃن وارن تي ايمان
رکن ٿا ۽ ڪافرن جي متعلق چوڻ ٿا ته هي
ماڻهو مومن جي نسبت وڌيڪ هدايت يافته
آهن.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ
تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٦٣﴾

۵۳. هي اهي ماڻهو آهن جن تي الله لعنت
ڪئي آهي ۽ جنهن تي الله لعنت ڪري ٿو
انهيءَ جا مددگار هرگز (ڪنهن کي به) نه
لهندين.

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمَلِكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ
نَقِيرًا ﴿٦٤﴾

۵۴. ڇا انهنجو حڪومت ۾ ڪو حصو آهي؟
تڏهن ته اهي ماڻهن کي ڪجهه جي
ڪڪڙيءَ جي سوراخ جي برابر به نه
ڏيندا.

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ
مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٥﴾

٥٥- يا جيڪي (ڪجهه) الله پنهنجي فضل سان ماڻهن کي ڏنو آهي (ڇا) اهي انهيءَ جي بناء تي انهن سان حسد ڪن ٿا؟ (جيڪڏهن اها ڳالهه آهي) ته اسان ابراهيم جي اولاد کي (به) ڪتاب ۽ حڪمت ڏني هئي ۽ (پڻ) اسان انهن کي وڏي حڪومت ڏني هئي.

فَيَنْهَضُونَ مِنْ أَمْنٍ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَى بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٦﴾

٥٦- پوءِ انهن مان ڪن ته انهيءَ (نئين ڪتاب) تي ايمان آندو ۽ ڪي انهن مان انهيءَ کان روڪجي ويا ۽ جهنم گرميءَ ۾ تمام گهڻو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْآيَاتِ سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا أُخْرَىٰ لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٧﴾

٥٧- جن ماڻهن اسانجن آيتن جو انڪار ڪيو آهي اسان جلدي (ني) انهن کي باهه ۾ وجهنداسين. جڏهن به انهن جون ڪلون ڳري وينديون - اسان هنن کي انهن کان سواءِ ٻيون ڪلون بدلائي ڏينداسين (۽ اسان اهو) انهيءَ ڪري (ڪنداسين) انهيءَ لاءِ (ته) هو عذاب (جو مزو) چڪن. الله يقينن غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَدُخْلُهُمْ ظِلٌّ ظِلِيلًا ﴿٥٨﴾

٥٨- جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا آهن انهن کي اسان ضرور اهڙن باغن ۾ داخل ڪنداسين جنجي هيٺان نهرون وهن ٿيون اهي هميشه انهن ۾ رهندا ايندا. انهن جي لاءِ انهن ۾ پاڪ زالون هونديون ۽ اسان انهن کي گهاتي چانو ۾ رهڻ جي لاءِ داخل ڪنداسين.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَبِيحًا بَصِيرًا ﴿٥٩﴾

٥٩- الله توهان کي يقينن (انهيءَ ڳالهه جو) حڪم ڏئي ٿو ته توهان امانتون انهن جي مستحقن جي حوالي ڪيو (۽) (اهو ته) جڏهن توهان ماڻهن جي وچ ۾ فيصلو ڪيو ته عدل سان فيصلو ڪيو. الله جنهن ڳالهه

جي توهان کي نصيحت ڪريو اها يقينن
ڏاڍي سٺي آهي الله يقينن ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽)
ڏسڻ وارو آهي.

٦٠. اي ايماندارو! الله جي اطاعت ڪيو ۽
رسول جي ۽ پنهنجن حڪمرانن جي به
اطاعت ڪيو پوءِ جيڪڏهن توهان
(حڪمرانن سان) ڪنهن امر ۾ اختلاف ڪيو
تہ جيڪڏهن توهان الله ۽ بعد ۾ اچڻ واري
ڏينهن تي ايمان رکو تا تہ انهيءَ کي الله ۽
رسول جي طرف موٽايو (۽ انهنجي حڪم جي
روشنيءَ ۾ معاملن ۾ ڪيو) هيءَ (ڳالهه)
بهتر ۽ بچاريءَ جي لحاظ کان وڌيڪ سٺي
آهي.

٦١. ڇا تہ انهن مانهن جو حال نہ ڏٺو آهي.
جيڪي دعويٰ ڪن ٿا تہ جيڪي (ڪي)
توتي نازل ڪيو ويو آهي (۽) جيڪو
توکان پهرئين نازل ڪيو ويو هو انهن انهيءَ
تي ايمان آندو آهي ۽ باوجود انهيءَ جي جو
انهن کي حڪم ڏنو ويو هو تہ سرڪش ڪان
فيصلو نہ ڪرائين ۽ انهنجي چوڻ تي نہ
هلن. اهي چاهين ٿا تہ انهن کان ئي فيصلو
ڪرائين جو جو شيطان چاهيو تہ انهن کي
خطرناڪ گمراهيءَ ۾ وجهي ڇڏي.

٦٢. ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو تہ
جيڪي ڪجهه الله نازل ڪيو آهي انهيءَ
ڏانهن ۽ رسول ڏانهن اچو. تہ تون منافقن کي
ڏسين ٿو تہ اهي توکان بلڪل پوئتي هٽي
وڃن ٿا.

٦٣. پوءِ (هيءَ) جو (ٿو ٿئي جو) جڏهن
انهن تي انهن جي فعلن جي نتيجي ۾ ڪا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَ
أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ
إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٦٠﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ
إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا
إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ
الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦١﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ
رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦٢﴾

فَكَيْفَ إِذَا صَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ

ثُمَّ جَاءَكَ يَخْلِفُونَكَ بِاللَّهِ إِنَّ آدُنَا أَزْوَاجًا
وَتَوْفِيقًا ﴿٦٣﴾

مصيبت اچي ٿي ته اهي (گهٻرائجي وڃن ٿا
؛) تو وٽ الله جا قسم ڪندا اچن ٿا ته اسان
ته صرف نيڪ سلوڪ ۽ صلح ڪرائڻ جو
ارادو ڪيو هو.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ
عَنَّهُمْ وَعَظِّمْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٤﴾

۶۴- هي اهي ماڻهو آهن جو جيڪي (ڪي)
انهن جي دلين ۾ آهي الله انهيءَ کي خوب
ڄاڻي ٿو. پوءِ تون انهن کان پاسو ڪر. ۽
انهن کي نصيحت ڪر ۽ انهن کي انهن جي
نفسن جي متعلق اثرائتي ڳالهه چؤ.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ
أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ
وَأَسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿٦٥﴾

۶۵- ۽ اسان ڪو رسول (به) سواءِ انهيءَ
غرض جي ته الله جي حڪم سان انهيءَ جي
اطاعت ڪئي وڃي نه موڪليو ۽ جڏهن انهن
پنهنجي جانين تي ظلم ڪيو هو. جيڪڏهن
(انهيءَ وقت) اهي تو وٽ اچن ها ۽ الله کان
بخشش گهرن ها ۽ رسول (به) انهن جي حق
۾ بخشش گهري ها ته اهي ضرور الله کي
ڏاڍي ٻاجهه ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم
ڪرڻ وارو لهن ها.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ
بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ
وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٦﴾

۶۶- پوءِ تنهن جي رب جو قسم آهي ته
جيستائين اهي (ڪنهن) انهيءَ ڳالهه ۾
جنهن جي باري ۾ انهن ۾ جهڳڙو ٿي وڃي،
توڪي حڪم نه بنائين (۽) پوءِ جيڪو
فيصلو تون ڪرين انهيءَ کان پنهنجي نفس
۾ ڪنهن به قسم جي تنگي محسوس نه
ڪن ۽ پوريءَ طرح فرمانبردار (نه) ٿي
وڃن. هرگز ايماندار نه ٿيندا.

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا
مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ
فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ

۶۷- جيڪڏهن اسان انهن کي (اهو) حڪم
ڏيون ها ته توهان پنهنجي پاڻ کي قتل
ڪري ڇڏيو. يا هيءَ ته پنهنجي گهرن کان
نڪري وڃو ته انهن مان ڪن ٿورن کان سواءِ

تَشِيَّتًا ۝

(باقي) اهو (ڪم) نه ڪن ها ۽ جيڪڏهن اهي جنهن (ڪم) جي انهن کي نصيحت ڪئي ٿي وڃي انهيءَ کي ڪن ها ته انهن لاءِ بهتر ۽ زياده پختگيءَ جو سبب هجي ها.

وَإِذَا لَا تَنِيَهُمْ مِّنْ لَّدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ۝

۶۸. ۽ انهيءَ صورت ۾ اسان انهن کي يقينن پاڻ وٽان (تمام) وڏو بدلو ڏيون ها.

ذَٰلِكَ يُهَيِّئُ لَكُمْ مَوَازٍ مُّسْتَقِيمًا ۝

۶۹. ۽ (پڻ) اسان انهن کي ضرور سڌو رستو ڏيکاريون ها.

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ۝

۷۰. ۽ جيڪي (ماڻهو) به الله ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪندا اهي انهن ماڻهن ۾ شامل هوندا جن تي الله انعام ڪيو آهي يعني نبين ۽ صديقن ۽ شهيدن ۽ صالحن (۾) ۽ اهي ماڻهو (ڏاڏا) سٺا ساٿي آهن.

ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عِلْمًا ۝

۷۱. هيءَ فضل الله جي طرفان آهي ۽ الله ڏاڏو ڄاڻڻ وارو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا شُبَّانًا أَوْ انفِرُوا جُبَيْلًا ۝

۷۲. اي ايماندارو! پنهنجي بجاءِ (جو سامان هر وقت) تيار رکو ۽ (خواهه) ننڍين جماعتن ۾ (گهرن کان) نڪرو يا وڏين جماعتن ۾ نڪرو (هميشه حفاظت جو سامان پاڻ سان رکڻ).

وَأَن مِّنْكُمْ لَمَن لَّيْطِئَنَّ فَإِنْ أَصَابَكُمْ قُوَيْبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ۝

۷۳. ۽ توهان مان ڪي (ماڻهو) يقينن اهڙا (به هوندا) آهن جيڪي (هر ڪم جي موقعي تي) لازمن پونتي رهن ٿا. ۽ جي ڪڏهن توهان تي ڪا مصيبت اچي ته چون ٿا ته الله مون تي احسان ڪيو آهي جو مان انهن سان گڏ حاضر نه هوس.

وَلَمَّا أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ يَقُولُونَ كَانَ لَنَا شَرٌّ مِّنْكُمْ وَبَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَّلِينَتْنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ۝

۷۴. ۽ جيڪڏهن الله جي طرفان توهان کي ڪا فضل (جي ڳالهه) پهچي ٿي ته اهي لازمن چئي اٿن ٿا ته ڪاش اسان (به) انهن سان هجڻ ها ته (تمام) وڏي

ڪاميابي حاصل ڪيون ها. ڇڻ ته انهن جي
؛ توهان جي وڃي دوستيءَ وارو تعلق هئو ئي
ڪونه.

۷۵ پوءِ جيڪي ماڻهو دنيوي زندگي ڇڏي
آخرت کي اختيار ڪن ٿا. انهن کي الله جي
راهه ۾ جنگ ڪرڻ گهرجي ؛ جيڪو الله جي
راهه ۾ جنگ ڪري ؛ مارجي وڃي يا غالب
اچي وڃي ته انهيءَ کي اسان جلد (ئي تمام)
وڏو اجر ڏينداسين.

۷۶ ؛ توهان کي ڇا (ئي ويو) آهي جو توهان
الله جي (راهه ۾) ؛ انهن ڪمزور مردن ؛
عورتن ؛ ٻارن جي راهه ۾ جنگ نه ٿا ڪيو
جيڪي چون ٿا ته اي اسانجا رب! اسان کي
هن ڳوٺ کان جنهن جي رهڻ وارا ظالم آهن
ڪڍ ؛ پنهنجي حضور مان اسانجو ڪو دوست
بنائي (موڪل) ؛ پنهنجي حضور مان
(ڪنهن کي) اسانجو مددگار بنائي (ڪڍو
ڪر).

۷۷ جيڪي ماڻهو مومن آهن اهي الله جي
راهه ۾ جنگ ڪن ٿا ؛ جيڪي ڪافر آهن
اهي شيطان جي راهه ۾ جنگ ڪن ٿا.
تنهنڪري توهان شيطان جي دوستن سان جنگ
ڪيو. شيطان جي تدبير ڪمزور (ٿيندي)
آهي.

۷۸ ڇا توکي انهن ماڻهن جو حال معلوم
ڪونهي جنکي چيو ويو هو ته توهان پنهنجن
هٿن کي روڪي رکو ؛ نماز قائم ڪيو ؛
زڪوات ڏيو (ليڪن اهي جنگ ڏانهن مائل
هئا) جڏهن جنگ ڪرڻ انهن تي فرض ڪئي
وئي ته بڪدم انهن مان ڪجهه ماڻهو

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
بِالْآخِرَةِ ۖ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَمُوتْ أَوْ
يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۝

وَمَا لَهُمْ لَا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ
مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ
رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا
وَأَجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ۖ وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ
لَدُنْكَ نَصِيرًا ۝

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الظَّالِمِينَ فَقَاتِلُوا أَكْبَادَ الشَّيْطَانِ
إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ۝

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا
الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ
إِذَا قَرِينُهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ
أَوْ اشَدَّ خَشْيَةً ۚ وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا
الْقِتَالَ ۚ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ لَّفُلَّ مَتَاعُ

الدُّنْيَا قَلِيلٌ ۖ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا
تُظْلَمُونَ قَبِيلًا ۝

مانهن کان اهڙيءَ طرح ڊڄڻ لڳا جهڙيءَ طرح
خدا کان ڊڄڻ گهرجي پر انهيءَ کان به
وڌيڪ ۽ چوڻ لڳا ته اي اسانجا رب! تو
اسانتي جنگ ڪرڻ جو فرض ڪئي آهي ڇو
نه تو ڪجهه دير جي لاءِ اسانکي (اڃا) ڍر
ڏني. تون چؤ (ته) دنيا جو فائدو حقير آهي
۽ جيڪو تقويٰ اختيار ڪري انهيءَ جي لاءِ
پوءِ اڄڻ واري (زندگي) بهتر آهي ۽ توهان
تي ڪجهه جي ڪڪڙيءَ جي اندرين ليڪ جي
برابر (به) ظلم نه ڪيو ويندو.

۷۹ توهان جتي به هوندو، موت توهان کي
اچي پڪڙيندو خواهه توهان مضبوط قلعي ۾
(تي ڪٿي چونه) هجو ۽ جيڪڏهن انهن
(يعني مٿي ذڪر ڪيل مانهن کي) ڪا
پلائي پهچي ٿي ته چون ٿا ته هيءَ الله
جي طرفان آهي ۽ جيڪڏهن ڪا مدائي پهچي
ٿي ته چون ٿا ته هيءَ تنهنجي طرفان آهي
تون چؤ (ته) سڀ (ڪجهه) الله (تي) جي
طرف کان آهي. پوءِ انهن مانهن کي چاڻي
ويو آهي جو ڪنهن به ڳالهه کي سمجهڻ
جي ويجهو (به) نٿا وڃن.

۸۰ جيڪا پلائي توکي پهچي اها ته الله
جي طرفان آهي ۽ جيڪا مدائي توکي پهچي
اها تنهنجي پنهنجي طرفان آهي ۽ اسان توکي
مانهن لاءِ رسول بنائي موڪليو آهي ۽ الله
ڏاڍو سٺو شاهد آهي.

۸۱ جيڪو رسول جي اطاعت ڪري (ته)
سمجهو (ته) انهيءَ الله جي اطاعت ڪئي ۽
جيڪي مانهو پٽ ڦيرائي ويا ته (ياد رکو
ته) اسان توکي انهن تي نگهبان بنائي نه
موڪليو آهي.

إِنَّمَا تَكُونُوا يَدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي رُبُعٍ
مُّشِيدَةٍ ۚ وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ ۚ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ
عِنْدِكَ ۚ قُلْ كُلُّ مَنْ عِنْدَ اللَّهِ فِتْنًا ۚ هَؤُلَاءِ الْقَوْمُ
لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ۝

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ۚ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ
سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ ۚ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ۝

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۚ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فِتْنًا
أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا ۝

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبْتَغُونَ فَاَعْرَضَ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٥٠﴾

۸۲. اهي چون ٿا (تہ اسانجو ڪم تہ) فرمان برداري (آهي) پوءِ جڏهن تو وٽان هليان وڃن ٿا تہ انهن مان هڪ گروهه جيڪي ڪي تون چئين ٿو انهيءَ جي مخالف تدبيرون ڪري ٿو. ۽ جيڪي تدبيرون اهي ڪن ٿا الله انهنکي محفوظ ڪندو وڃي ٿو تنهنڪري تون انهن کان پاسو ڪر ۽ الله تي ڀروسو رک ۽ الله کانپوءِ ڪنهن ٻئي ڪارساز جي ضرورت نه آهي.

أَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٥١﴾

۸۳. پوءِ ڇا اهي (ماڻهو) قرآن تي غور نه ٿا ڪن ۽ (نٿا سمجهن تہ) جيڪڏهن اهو الله کان سواءِ (ڪنهن ٻئي) جي طرفان هجي ها تہ اهي يقيناً انهيءَ ۾ ڏاڍو اختلاف لهن ها.

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَ الَّذِينَ يُسْتَشْطُونَ مِنْهُمْ وَلَوْ أَفْضَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ لَا تَبَعُثُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

۸۴. ۽ جڏهن (بہ) انهن وٽ امن (جي) يا خوف جي ڪا ڳالهہ پهچي ٿي تہ اهي انهيءَ کي مشهور ڪري ڇڏين ٿا ۽ جيڪڏهن اهي انهيءَ کي رسول ڏانهن ۽ پنهنجن حاڪمن ڏانهن کڻي وڃن ها تہ انهن مان جيڪي (ماڻهو) انهيءَ (يعني مقرر ڳالهہ جي اصليت) کي معلوم ڪري ڇڏين ٿا انهيءَ (جي حقيقت) کي لهي وٺن ها ۽ جيڪڏهن توهان تي الله جو فضل ۽ انهيءَ جي (رحمت نه هجي ها تہ ٿورڙن کان سواءِ) باقي ماڻهو (شيطان جي پويان لڳي پون ها.

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلِّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَكْفَى بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿٥٣﴾

۸۵. سو تون الله جي راهہ ۾ لڙائي ڪر، توکي پنهنجي نفس کانسواءِ (ڪنهن جو) ذميوار نه ٿو ٺهرايو وڃي ۽ (تنهنجو ڪم صرف اهو آهي تہ) تون مومن کي ترغيب

ڏي. بلڪل ممڪن آهي جو الله ڪافرن جي جنگ کي روڪي ڇڏي ۽ الله جي جنگ (سڀني کان) وڌيڪ سخت (هوندي) آهي ۽ انهيءَ جو عذاب (به) سڀ کان وڌيڪ سخت (هوندو) آهي.

۸۶ جيڪو (شخص) سني سفارش ڪري انهيءَ جي لاءِ انهيءَ مان هڪ حصو هوندو ۽ جيڪو شخص بري سفارش ڪري انهيءَ مان انهيءَ جي لاءِ (اهڙوئي) حصو هوندو ۽ الله هر هڪ ڪم تي ڪامل قدرت رکي ٿو.

۸۷ ۽ جڏهن توهان کي ڪا دعا ڏني وڃي ته توهان انهيءَ کان سني دعا ڏيو يا (گهٽ ۾ گهٽ) انهيءَ کي مونائي ڏيو. الله يقينن هر هڪ ڪم جو حساب وٺڻ وارو آهي.

۸۸ الله (ها ذات آهي جو) انهيءَ کان سواءِ ڪوبه معبود ڪونهي اهو توهان کي سواءِ شڪ شڪي جي. قيامت جي ڏينهن تائين گڏ ڪندو رهندو جنهن کي اچڻ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي ۽ الله کان وڌيڪ ڪنهن جي ڳالهه سچي (ٿي سگهي) ٿي.

۸۹ ۽ توهان کي ڇا (ٿي ويو) آهي (جو توهان) منافقن جي متعلق به گروهه (ٿي رهيا) آهيو حالانڪ جيڪي ڪجهه انهن ڪمايو آهي. انهيءَ سببان الله انهن کي اونڌو ڪري ڇڏيو آهي ڇا جنهن کي الله تباهه ڪري ڇڏيو آهي توهان انهيءَ کي راهه تي آڻيندو؟ ۽ جنهن کي الله تباهه ڪري تون انهيءَ جي لاءِ هرگز ڪو رستو نه لهي سگهندين.

۹۰. اهي گهرن ٿا ته جهڙيءَ طرح اهي

مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَّكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَّكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيبًا ﴿٨٦﴾

وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِبَيْتَةٍ فَخَبِّرُوا بِأَحْسَنِ مَا أُوْرِدُوهَا ۖ إِنَّا اللَّهُ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَاسِبًا ﴿٨٧﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٨﴾

فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٩﴾

وَذُؤَالُوا تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا

تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ كَتَبَ يَهُاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَإِنْ تَوَلَّوْا عَصَوْهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ
وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ①

(خود) كافر ٽي چڪا آهن ڪاش ! توهان
(به اهڙيءَ طرح) ڪافر ٿي وڃو ؛ (اهي ؛
توهان) برابر ٿي وڃو. انهيءَ ڪري
جيستائين اهي الله جي راهه ۾ هجرت (نه)
ڪن توهان انهن مان (ڪنهنڪي) دوست نه
بڻايو. پوءِ جيڪڏهن اهي ڦري وڃن ته
توهان انهن کي پڪڙيو ؛ جتي انهن کي ڏسو
انهن کي قتل ڪري ڇڏيو ؛ نه انهن مان
(ڪنهنڪي) دوست بڻايو ؛ نه مددگار.

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ
أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يَقَاتِلُوكُمْ أَوْ
يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ
فَلَقَتُلُوكُمْ إِنْ أَعْرَضْتُمْ عَنْهُمْ فَلَمَّا يَقَاتِلُوكُمْ وَآلَقُوا
إِلَيْكُمْ أَلْقَوْا فَأَجْعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ②

۹۱- سواءِ اهڙن ماڻهن جي جيڪي (يا ته)
ڪنهن اهڙيءَ قوم سان تعلق رکندا هجن جن
جي ؛ توهانجي وچ ۾ (ڪو) معاهدو هجي ؛
اهي توهان وٽ اهڙيءَ حالت ۾ اچن جو توهان
سان جنگ ڪرڻ (کان) يا پنهنجي قوم سان
جنگ ڪرڻ کان سندن سينا تنگ ٿيا هجن ؛
جيڪڏهن الله چاهي ها ته انهن کي يقين
توهان تي غلبو ڏئي ڇڏي ها. تڏهن اهي
ضرور توهان سان وڙهن ها پوءِ جيڪڏهن
اهي توهان کان ڪنارو ڪن ؛ توهان سان
جنگ نه ڪن ؛ توهان ڏانهن صلح (جو هٿ)
وڌائين ته الله توهانجي لاءِ انهنجي خلاف
(حملي جو) ڪوبه رستو (باقي) نه ڇڏيو
آهي.

سَيَجِدُونَ آخَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُواكُمْ وَيَصَوُّوا
قَوْمَهُمْ كَمَا رَدُّوْا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ
يَعِزُّوْكُمْ وَيَقْفُوا إِلَيْكُمْ أَلْقَوْا إِلَيْدِيهِمْ
فَخَذُواهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقَفْتُمُوهُمْ وَآوَلَّيْكُمْ
جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ③

۹۲- توهان ضرور (ڪجهه) ٻين ماڻهن کي
(ائين) ڏسندو جو اهي گهرن ٿا ته توهان سان
(به) امن ۾ رهن ؛ پنهنجي قوم سان (به)
امن ۾ رهن جڏهن به انهن کي فتني ڏانهن
موٽايو ويو (آهي) ته اهي انهيءَ ۾ ٻوٽ ڀر
ڪيرايا ويا آهن. پوءِ جيڪڏهن اهي توهان
کان پاسو نه ڪن ؛ توهان ڏانهن صلح (جو)

هٺ نه) وڌائين ۽ پنهنجي هٿن کي روڪي
(نه) وٺن ته توهان انهن کي پڪڙيو ۽ جتي
(به) انهن کي ڏسو انهن کي قتل ڪيو ۽
اهي اهڙا ماڻهو آهن جو اسان انهنجي خلاف
توهان کي روشن حجت ڏني آهي.

۹۳. ۽ ڪنهن مومن جو اهو شان ڪونهي جو
اهو ڪنهن مومن کي قتل ڪري. سواءِ انهيءَ
جي جو غلطيءَ کان (اٺين ٿي وڃي) ۽
جيڪو (مومن) ڪنهن مومن کي انجائائيءَ
۾ قتل ڪري ڇڏي ته (انهيءَ تي) هڪ مومن
(غلام کي) آزاد ڪرڻ ۽ خون بها ڏيڻ
(واجب) ٿيندو. جيڪو انهيءَ جي وارثن کي
ڏنو ويندو سواءِ انهيءَ (صورت) جي جو اهي
انهيءَ کي صدقي طور (ڇڏي) ڏين ۽
جيڪڏهن اهو (مقتول) ڪنهن توهانجي
دشمن قوم مان هجي ۽ اهو (خود) مومن
هجي ته (انهيءَ فعل تي صرف) هڪ مومن
(غلام کي) آزاد ڪرڻ (ڪافي) ٿيندو ۽
جيڪڏهن اهو (مقتول) ڪنهن اهڙي قوم مان
هجي جنهن جي وچ ۾ توهانجي وچ ۾ معاهدو
هجي ته (قاتل تي) خون بها (واجب) ٿيندو
جيڪو انهيءَ (مقتول) جي وارثن کي ڏنو
ويندو اهڙيءَ طرح هڪ مومن (غلام) کي آزاد
ڪرڻ به ضروري ٿيندو ۽ جيڪو (انهيءَ جي
طاقت) نه سمجهي ته (انهيءَ تي) ٻه
مهينا لاڳيتا روزا رکڻ (واجب) ٿيندا. اها
(نرمي) الله جي طرفان باجهه طور آهي ۽
الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۹۴. ۽ جيڪو (شخص) ڪنهن مومن کي
ڄاڻي بهجهي قتل ڪري ڇڏي ته انهيءَ جي
سزا جهنم هوندي. اهو انهيءَ ۾ دير تائين

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ
قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ
مُسْلِمَةٍ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنَ
قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
وَإِنْ كَانَ مِنَ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ فِدْيَةٌ
مُسْلِمَةٍ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ
لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ
اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٤﴾

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا
فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَمَلَّ لَهُ عَذَابًا

عَظِيمًا ﴿۹۵﴾

رهندو ايندو ؛ الله انهيء سان ناراض هوندو ؛
انهيءء كي (پنهنجي حضور کان) پري ڪري
چڏيندو ؛ انهيءء جي لاءِ (ڏاڍو) وڏو عذاب
تيار ڪندو.

۹۵. اي ايماندارو! جڏهن توهان الله جي
راهه ۾ سفر ڪيو ته چنڊ ڄاڻ ڪندا ڪيو ؛
جيڪو توهان کي سلام چئي انهيءءءء ڪي (اهو)
نه چوندا ڪيو ته تون مومن نه آهين. توهان
دنيوي زندگيءءء جو سامان چاهيو ٿا. سو الله
وٽ گهڻيون ئي غنيمتون آهن. پهرئين توهان
(به) اهڙائي هئا - پوءِ الله توهان تي احسان
ڪيو - پوءِ توهان تي لازم آهي (ته) توهان
چنڊ ڄاڻ ڪندا ڪيو جيڪي ڪجهه توهان
ڪيو ٿا انهيءءء کان الله يقين واقف آهي.

۹۶. مومن مان اهڙا ويهي رهڻ وارا جيڪي
نقصان بهتڻ نه آهن ؛ پنهنجي مالن ؛
پنهنجي جانين سان الله جي راهه ۾ جهاد
ڪرڻ وارا برابر نٿا (ٿي سگهن) الله
پنهنجي مالن ؛ پنهنجي جانين جي ذريعي
جهاد ڪرڻ وارن کي (پوئتي) ويهي رهڻ
وارن تي درجي ۾ فضيلت ڏني آهي ؛ سڀني
سان الله ڀلائي ڪرڻ جو وعدو ڪيو آهي ؛
الله جهاد ڪرڻ وارن کي (پوئتي) ويهي رهڻ
وارن تي (تمام) وڏي اجر جو وعدو ڪري
(ضروري) فضيلت ڏني آهي.

۹۷. (انهيءءء فضيلت جي معنيٰ) انهيءءء (خدا)
جي طرفان تمام گهڻا درجا ؛ مغفرت جو ملڻ
آهي اهڙيءءء طرح رحمت حاصل ڪرڻي آهي ؛
الله ڏاڍو بخشش وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا
وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَ الْيَوْمِ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا
تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَارِمُ
كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
فَتَبَيَّنُوا إِنْ لَكَ اللَّهُ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿۹۶﴾

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الْقُوَّةِ
وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى
الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَلَا وَعَدَ اللَّهُ الْخَسَفَةَ ۚ وَفَضَّلَ
اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿۹۷﴾

دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿۹۸﴾

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٨﴾

٩٨. جن ماڻهن کي ملائڪن اهڙيءَ حالت ۾ وفات ڏني جو اهي پنهنجي جانين تي ظلم ڪري رهيا هئا اهي (انهنکي) چوندا ته توهان ڪهڙي (خيال) ۾ هئا؟ اهي (يعني هجرت کان نٿاڻن وارا جواب ۾) چوندا ته اسان ملڪ ۾ ڪمزور سمجهيا ويندا هئاسين (تنهنڪري هجرت نه ڪنيسون) اهي (فرشتا) جواب ڏيندا ڇا الله جي زمين ڪشادي نه هئي؟ جو توهان انهيءَ ۾ هجرت ڪري ويو ها - پوءِ انهن ماڻهن جو ٺڪاڻو جهنم هوندو ۽ اهو رهڻ جي لحاظ کان ڏاڍي بري جڳهه آهي.

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٩﴾

٩٩. ها اهي ماڻهو جيڪي مردن عورتن ۽ ٻارن مان واقعي ڪمزور هئا (۽) اهي ڪنهن تدبير جي طاقت نه رکندا هئا ۽ نه ڪا به راهه انهن کي نظر آئي ٿي.

فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿١٠٠﴾

١٠٠. انهن ماڻهن جي متعلق خدا جي بخشش ويجهي آهي ڇو جو الله ئي آهي گهڻو معاف ڪرڻ وارو ۽ بخشش وارو.

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرْعًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْوُتُّ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠١﴾

١٠١. جيڪو (شخص به) الله جي راهه ۾ هجرت ڪندو اهو ملڪ ۾ حفاظت جون گهڻيون ئي جڳهون ۽ ڪشادگيءَ (جو سامان) حاصل ڪندو ۽ جيڪو (شخص) الله ۽ انهيءَ جي رسول ڏانهن پنهنجي گهر کان هجرت ڪري نڪري پوءِ انهيءَ کي موت اچي وڃي ته (سمجهو ته) انهيءَ جو اجر الله جي ڏمي ئي چڪو ۽ الله گهڻو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَلَا ذَرَبَتْهُ فِي الْأَرْضِ فَلَئْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ

١٠٢. جيڪڏهن توهان ڊڄو ٿا ته ڪافر توهان کي تڪليف ۾ وجهندا ته جڏهن توهان

تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنَّكُمْ خِفْتُمْ أَنْ يُفْتِنَكُمْ
الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا أَعْدَاؤُكُمْ يُبِينُونَ ﴿١٧﴾

ملڪ ۾ سفر ڪيو ته توهان تي ڪوبه
گناهه ڪونهي جو نماز ڪئي نٿو ڪري
ڇڏيو. ڪافر يقينن توهانجا (ظاهر) ظهور
دشن آهن.

وَأَذًا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا آسِلِحَتَهُمْ أَتَانًا فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْعَانِكُمْ فَيَقْبِلُونَ عَلَىكُم مِثْلَ وَاحِدَةٍ أَوْ لَاجُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ قُرْبَىٰ أَوْ نَسِيتُمْ أَنْ تُصَلُّوا فَمَا عَصَيْتُمْ أَلَيْسَ ذَلِكَ بِعَذَابٍ مُّهِينٍ ٥٠

۱۰۳۔ ۱۔ جڏهين تون (خود) انهن ۾ هجين ۽ تون انهنڪي نماز پڙهائين ته انهن مان هڪ حصي جماعت (جي ڪي گهرجي ته) توسان گڏ بيهن ۽ پنهنجا هٿيار کڻي بيهن پوءِ جڏهين هو سجدو ڪن ته اهي تنهنجي پٺيان (حفاظت جي لاءِ) بيهي رهن پوءِ هڪ ٻيو حصو جماعت جو جنهن نماز نه پڙهي (اچي) اچي ۽ توسان نماز پڙهي ۽ اهي به پنهنجي بجاءِ جو سامان ۽ پنهنجا هٿيار ساڻ رکڻ جيڪي ماڻهون ڪافر آهن اهي چاهين ٿا ته ڪاش توهان پنهنجن هٿيارن ۽ پنهنجي سامان کان غافل ٿي وڃو ته اهي هڪدم توهان تي اچي ڪڙڪن ۽ جيڪڏهن مينهن جي سببان توهانڪي تڪليف ٿئي يا توهان بيمار هجو ته پنهنجن هٿيارن لاهي رکڻ ۾ توهانڪي ڪوبه گناهه نه ٿيندو پر تڏهين به سڀ احتياط ڪيو. الله ڪافرن جي لاءِ خوار ڪري ڇڏڻ وارو عذاب يقينن تيار ڪري ڇڏيو آهي.

فَإِذَا أَقْبَضْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا وَقَعُودًا وَعَلَىٰ
جُنُوبِكُمْ ۚ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۚ إِنَّ
الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَرْقُومًا ﴿٥٠﴾

۱۰۴۔ جڏهين توهان نماز ادا ڪري وٺو ته الله کي بيٺي ۽ رڻي ۽ پاسن ڀر ياد ڪندا رهو. پوءِ جڏهين توهان مطمئن ٿي وڃو ته نماز کي سنواري پڙهندا ڪيو ته نماز مومن تي يقينن مقرر وقتن تي فرض آهي.

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ

۱۰۵۔ توهان انهيءَ قوم (يعني دشمنن) جي
ڳولا ۾ سستي نه ڪيو ۽ جيڪڏهن

فَأَنَّهُمْ يَأْمُرُونَ كَمَا تَأْمُرُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٥﴾

۱۵
۱۴

توهانکي تحليف ٿئي ته جهڙيءَ طرح
توهانکي تحليف ٿئي ٿي انهن کي به
تحليف ٿئي ٿي ۽ توهان ته الله کان انهيءَ
(فضل ۽ کرم) جي اميد رکو ٿا جنهن جي
اهي اميد نه ٿا (رکن). ۽ الله گهڻو (ٿي)
جائن وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ
بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا ﴿١٦﴾

۱۰۶. اسان تو ڏانهن (هيءَ) صداقت تي
مشتمل ڪتاب يقينن انهيءَ ڪري نازل ڪيو
آهي ته تون ماڻهن جي وچ ۾ هن (حق) جي
ذريعي جيڪو الله توکي ڏيکاريو آهي فيصلو
ڪرين ۽ تون خيانت ڪرڻ وارن جي طرفان
جهڳڙي ڪرڻ وارو نه بنج.

وَأَسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٧﴾

۱۰۷. ۽ الله کان (انهيءَ جي) بخشش طلب
ڪر. الله يقينن گهڻو (ٿي) بخشش وارو (۽)
بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَلُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَافًا أَثِيمًا ﴿١٨﴾

۱۰۸. ۽ تون انهن ماڻهن جي طرفان جيڪي
پنهجن نفسن جي خيانت ڪن ٿا، جهڳڙو
نه ڪر جيڪي (ماڻهو) خيانت ۾ وڌي ويل
۽ گهڻو گنهگار آهن الله انهنکي پسند نه
ڪري.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ
وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٩﴾

۱۰۹. اهي ماڻهن کان پردو رکن ٿا ۽ الله کان
پردو نه ٿا رکن. حالانڪ جڏهن اهي رات
جو اهڙين ڳالهين جا مشورا ڪندا رهندا آهن
جنهنکي الله نه گهري (ته) اهو انهن وٽ
هوندو آهي ۽ جيڪي ڪجهه اهي ڪري رهيا
آهن الله انهيءَ کي تباهه ڪرڻ وارو آهي.

هَآن تُمْ هُوَ لَا جِدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا
فَمَنْ يُجَادِلِ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ أَمْ مَنْ يَكُوْنُ
عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٢٠﴾

۱۱۰. ٻڌو! توهان اهي ماڻهو آهيو جيڪي
انهن جي طرفان دنياوي زندگيءَ ۾ وڙهندا رهيا
آهيو پر قيامت جي ڏينهن انهن جي طرفان
الله سان ڪير جهڳڙو ڪندو يا ڪير انهن جو

محافظ هوندو.

١١١. ۛ جيڪو شخص (به) ڪا بدي ڪندو يا پنهنجي نفس تي ظلم ڪندو انهيءَ کان پوءِ الله کان (پنهنجي گناهن جي) معافي گهرندو (ته) اهو الله کي ڏاڍو بخشش وارو (ۛ) بار بار رحم ڪرڻ وارو لهندو.

١١٢. ۛ جيڪو شخص ڪا بدي ڪري انهيءَ جو فعل انهيءَ تي (موٽي) پوندو ۛ الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (ۛ) حڪمت وارو آهي.

١١٣. ۛ جيڪو شخص ڪوبه قصور يا گناهه ڪري وري ڪنهن بي قصور تي انهيءَ جو الزام لڳائي ڇڏي ته (سمجهو ته) انهيءَ هڪ ڪوڙ ۛ ظاهر ظهور گناهه جو بار کنيو.

١١٤. ۛ جيڪڏهن توتي الله جو فضل ۛ انهيءَ جي رحمت نه هجي ها ته (اهي يعني دشمن پنهنجي بد ارادي ۾ ڪامياب ٿي وڃن ها جيئن ته) انهن مان هڪ گروهه (انهيءَ ڳالهه جو) پڪو ارادو ڪري چڪو هو ته توکي تباهه ڪري ڇڏي ۛ اهي پاڻ کانسواءِ ڪنهن کي تباهه نٿا ڪن. ۛ توکي ڪجهه به نقصان نه ٿا پهچائي سگهن ۛ الله توتي ڪتاب ۛ حڪمت ڏيئي آهي ۛ جيڪي ڪجهه تون نه ڄاڻندو هئين توکي سيکاريو آهي ۛ توتي الله جو (ڏاڍو) وڏو فضل آهي.

١١٥. انهن ماڻهن (جي مشورن) کي ڇڏي جيڪو صدقو يا نيڪ ڳالهه يا ماڻهن جي وڃهه اصلاح ڪرڻ جو حڪم ڏين ٿا. انهن جي گهڻن مشورن ۾ ڪابه پلائي ڪانه (هوندي آهي) ۛ جيڪو شخص الله جي رضا جوئي لاءِ

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١١﴾

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبْهُ عَلَىٰ نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١٢﴾

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٣﴾

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَصْرِفُونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَيْكَ مَا لَمْ تُكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نُّجُوهُمْ إِلَّا مَنَاصِدَةٌ أَوْ مَعْرُوفٌ أَوْ إِصْلَاحٌ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٥﴾

اٲن ڪري (يعني نيڪ مشورا ڪري) اسان
انهيءَ کي (جلد ئي ڏاڍو) وڏو اجر ڏينداسين.

١١٦. ۽ جيڪو شخص (به) هدايت جي
پوريءَ طرح کلي وڃڻ کانپوءِ (انهيءَ) رسول
سان اختلاف ئي ڪندو رهندو ۽ مومن جي
طريقي کان سواءِ (ڪنهن ٻئي طريقي) تي
هلندو اسان انهيءَ کي انهيءَ شي جي پويان
لڳائي ڇڏينداسين جنهن جي پويان اهو پيل
آهي ۽ انهيءَ کي جهنم ۾ وجهنداسين ۽ اهو
ڏاڍو برو نڪاتو آهي.

١١٧. الله انهيءَ (گناهه) کي هرگز نه
بخشيندو جو انهيءَ جو (ڪنهن کي) شريڪ
بنايو وڃي ۽ جيڪو (گناهه) انهيءَ کان
گهٽ هوندو (انهيءَ کي) جنهن جي حق ۾
چاهيندو معاف ڪري ڇڏيندو ۽ جيڪو
شخص (ڪنهن کي) الله جو شريڪ بنائي ته
(سمجهو ته) اهو (سڌي رستي کان) تمام
پري وڃي پيو.

١١٨. اهي الله کي ڇڏي بي جان شين کان سواءِ
(ڪنهن کي) نٿا پڪارين پر اهي سرڪش
شيطان کان سواءِ (ٻئي ڪنهن کي) نٿا
پڪارين.

١١٩. (انهيءَ شيطان کي) جنهن کي الله
(ٻنهنجي حضور مان) پري ڪري ڇڏيو آهي
۽ (جنهن اهو) چيو هو ته مان تنهنجن بدنن
کان ضرور هڪ مقرر حصو وٺندس.

١٢٠. ۽ انهن کي لازمن گمراهه ڪندس ۽
يقينن (وڏيون وڏيون) اميدون به ڏياريندس
۽ انهن کان وڏي تاڪيد سان هيءَ خواهش
ڪندس ته اهي چورايان جا ڪن ڪپين.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُ الْهُدَىٰ
وَيَشِخْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ
جَهَنَّمُ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٦﴾

ع
١٣

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونََ
ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ
ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٧﴾

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنشَاءً ۚ إِنَّهُمْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٨﴾

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَا تَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مِثِّي
مَفْرُوضًا ﴿١١٩﴾

وَلَا ضَلَّتْهُمْ وَلَا امْتَنَيْتَهُمْ وَلَا مَرْتَهُمْ فَلْيَبْتَكُنْ
أَذَانُ الْأَنْعَامِ وَلَا مَرْتَهُمْ فَلْيَغَيِّرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ

خَيْرُ حُسْرَانًا مُبِينًا ﴿١٢١﴾

اهڙي طرح خواهش ڪندس ته اهي مخلوق خدا ۾ تبديلي ڪن ۽ جيڪو الله کي ڇڏي شيطان کي دوست بنائي ته (سمجهو ته) اهو ظاهر (ظهور) نقصان ۾ پئجي ويو.

يَعِدُهُمْ وَيُبَيِّنُهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٢﴾

۱۲۱- اهو (شيطان) انهن کي وعدا ڏيئي ٿو ۽ انهن کي اميدون ڏياري ٿو ۽ شيطان انهن سان سواءِ ظاهري ٺڳين جي (ڪنهن امر جو) واعدو نٿو ڪري.

أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُجِدُونَ عَنْهَا مَخِصًا ﴿١٢٣﴾

۱۲۲- انهن ماڻهن جو ٺڪاڻو ته جهنم آهي ۽ اهي انهيءَ کان پڇڻ جي جڳهه ڪٿي به نه پائيندا!

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٤﴾

۱۲۳- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ انهن نيڪ ڪم ڪيا آهن اسان انهن کي ضرور اهڙن باغن ۾ داخل ڪنداسين جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون (۽ اهي) انهن ۾ هميشه رهندا ايندا (اهو) الله جو سچو واعدو (آهي) ۽ الله کان وڌيڪ ڪنهن جي سچي ڳالهه ٿي سگهي ٿي.

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْلَمْ سُوءًا يَجْزِي بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

۱۲۴- نه توهانجي خواهشن مطابق (ٿيڻ وارو) آهي ۽ نه اهل ڪتاب جي خواهشن جي مطابق (پر) جيڪو شخص ڪا بد ڪندو انهيءَ کي انهيءَ جي مطابق بدلو ڏنو ويندو ۽ اهو الله کانسواءِ نه ڪنهن کي پنهنجو دوست لهندو ۽ نه مددگار.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٦﴾

۱۲۵- جيڪي ماڻهو خواهه مرد هجن يا عورتون مومن هئڻ جي حالت ۾ نيڪ ڪم ڪندا ته اهي جنت ۾ داخل ٿيندا ۽ انهن تي ڪجي جي ڪڪڙي جي سوراخ برابر (به) ظلم نه ڪيو ويندو.

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ
مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ
اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٦﴾

۱۲۶- ۽ انهيء شخص کان وڌيڪ ڪنهن جو
دين سٺو (تي سگهي) ٿو جنهن (تمام)
چڱيءَ طرح عمل ڪندي پنهنجي پاڻ کي الله
جي سپرد ڪري ڇڏيو هجي ۽ ابراهيم جي
دين جي جيڪو سلامتيءَ وارو هو پيروي
(اختيار) ڪئي هجي ۽ الله ابراهيم کي
(پنهنجو) خاص دوست بنايو هو.

وَلِيَوْمَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا ﴿١٢٧﴾

۱۸
ع
۱۵

۱۲۷- ۽ جيڪي ڪجهه آسمانن ۽ جيڪي
ڪجهه زمين ۾ آهي (سڀ) الله جو ئي آهي ۽
الله هر (هڪ) شئي جو پورو علم رکي ٿو.

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُنْزِلُ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَرَى النِّسَاءَ الَّتِي لَا
تُؤْتُونَ لَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
وَالْمُسْتَضَعِفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَنْ تَقُولُوا لِلنِّسَاءِ
بِالْقِسْطِ وَمَا تَعْمَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ
عَلِيمًا ﴿١٢٨﴾

۱۲۸- ۽ ماڻهو توکان (هڪ کان وڌيڪ)
عورتن (سان نڪاح) جي متعلق (حڪم)
دريافت ڪن ٿا. تون (انهن کي) چو ته الله
توهان کي انهنجي متعلق اجازت ڏئي چڪو
آهي ۽ جيڪو (حڪم) (انهيءَ) ڪتاب ۾
(بي جڳهه) توهان کي پڙهي ٻڌايو ويو آهي
اهو انهن يتيم عورتن جي متعلق آهي جن کي
توهان انهن جا مقرر ڪيل حق ادا نه ٿا
ڪيو پر انهن سان نڪاح ڪرڻ گهرو ٿا ۽
(ٻڻ) ڪمزور چوڪرين جي متعلق آهي ۽
(توهان کي هي حڪم ڏنو ويو هو) ته يتيمن
سان انصاف جو معاملو ڪندا رهو. ۽ جيڪو
نيڪ ڪم به توهان ڪيو (ياد رکو ته) الله
انهيءَ کي يقينن چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَوْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهَا أَنْ يُصَلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ
خَيْرٌ وَأُخْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا
وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٩﴾

۱۲۹- ۽ جيڪڏهن ڪنهن عورت کي پنهنجي
مڙس جي طرفان سختي يا بي پرواهي جو
انديشو هجي ته انهن ٻنهي تي ڪوبه
گناهه ڪونهي ته اهي ڪنهن به طريقي
سان پاڻ ۾ صلح ڪن ۽ صلح (سڀ کان)
بهتر آهي. ۽ ماڻهن جي نفسن ۾ بخل (جو)

خيال) پيدا ڪيو ويو آهي ؛ جيڪڏهن توهان نيڪ ڪم ڪيو ؛ تقويٰ اختيار ڪيو ته (ياد رکو ته) جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا انهيءَ کان الله يقينن آگاهه آهي.

۱۳۰. ؛ خواهه توهان (عدل ڪرڻ جي ڪيتري به) خواهش ڪيو (ته به) توهان عودتن جي وچ ۾ عدل نه ٿا ڪري سگهو. پوءِ توهان بلڪل (هڪ ئي طرف) نه جهڪي وڃو (جنهنجو نتيجو اهو ٿئي) ته انهي (هيءَ) کي (وچ ۾) ٽنگيل (شيءَ) وانگر ڇڏي ڏيو ؛ جيڪڏهن توهان (پاڻ ۾) موافقت پيدا ڪيو ؛ تقويٰ اختيار ڪيو ته (ياد رکو ته) الله يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۳۱. ؛ جيڪڏهن اهي (بني) عليحدگي اختيار ڪن ته الله (انهن مان) هر هڪ کي پنهنجي طرفان ڪشادگي ڏيئي غني بنائي ڇڏيندو ؛ الله وسعت ڏيڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۱۳۲. ؛ جيڪي ڪجهه آسمانن ۾ آهي ؛ جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي (سڀ) الله جو ئي آهي ؛ جن مانهن کي توکان پهريائين ڪتاب ڏنو ويو هو اسان انهن کي (به) ؛ توهان کي (به) ٽاڪيڊي حڪم ڏئي (ڇڏيو) آهي ته توهان الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ؛ جيڪڏهن توهان انڪار ڪندؤ، ته (ياد رکو ته) جيڪي ڪجهه آسمانن ۾ آهي ؛ جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي (سڀ) الله جو ئي آهي ؛ الله بي نياز (۽) ڳڻائين ڪان ٻاهر تعريفن جو مستحق آهي.

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَبْلُغُوا إِلَى الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٣٠﴾

وَأِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَلِيمًا ﴿٣١﴾

وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿٣٢﴾

وَلَوْلَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ
وَكَيْلًا ﴿١٣٣﴾

١٣٣- ۛ جيڪي ڪي آسمانن ۾ آهي ۛ
جيڪي ڪي زمين ۾ آهي (سڀ) الله جو ئي
آهي ۛ الله هر ضروري حفاظت ڪرڻ وارو
آهي.

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٤﴾

١٣٤- اي انسانو! جيڪڏهن اهو چاهي ته
اوهان کي ماري ڇڏي ۛ ٻين (ماڻهن) کي وٺي
اچي ۛ الله انهيءَ (امر) تي پورو (پورو)
قادر آهي.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٥﴾

١٣٥- جو شخص دنيا جو بدلو چاهيندو هجي
ته (اهي ٻڌي ڇڏي ته) الله وٽ دنيوي ۛ
اخروي (ٻنهي قسمن جا) انعام آهن ۛ الله
ڏاڍو ٻڌڻ وارو (ۛ) ڏسڻ وارو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ
لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِنْ
يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۚ فَلَا تَتَّبِعُوا
الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا ۚ وَإِنْ تَلَوْا أَوْ تَعْرَضُوا فَأِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٦﴾

١٣٦- اي ايمان وارو! توهان پوريءَ طرح
انصاف تي قائم رهڻ وارو (ۛ) الله جي لاءِ
شاهدي ڏيڻ وارا بنجي وڃو. ڪٿي (توهانجي
شاهدي) توهانجي پنهنجي (خلاف) يا والدين
جي يا قريبي رشتيدارن جي خلاف (ٻوندي)
هجي جيڪڏهن اهو (جنهن جي متعلق
شاهدي ڏني وئي آهي) غني آهي يا محتاج
آهي ته (ٻنهي صورتن ۾) الله انهن ٻنهي
جو (توکان) وڌيڪ خير خواهه آهي.
تنهنڪري توهان (ڪنهن ذليل) خواهش جي
بيروي نه ڪندا ڪيو. انهيءَ لاءِ ته عدل
ڪري سگهو ۛ جيڪڏهن توهان (ڪنهن
شاهديءَ کي) لڪائيندو يا (اظهار حق کان)
نٿائيندو ته (ياد رکو ته) جيڪي ڪجهه
توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کان يقين آگاهه
آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي

١٣٧- اي ايمان وارو! الله ۛ انهيءَ جي رسول
(تي) ۛ انهيءَ ڪتاب تي جيڪو انهيءَ

نَزَلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ
يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ
صَلَ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٨﴾

پنهنجي رسول تي لائو آهي ۽ انهيءَ ڪتاب
تي جيڪو هن (انهيءَ کان) پهريائين لائو
آهي ايمان آڻيو ۽ جيڪو شخص الله ۽ انهيءَ
جي فرشتن ۽ انهيءَ جي ڪتابن ۽ انهيءَ جي
رسولن ۽ پوءِ اچڻ واري ڏينهن جو انڪار
ڪري ته (سمجهو ته) اهو تمام وڏي
گمراهيءَ ۾ پئجي ويو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ أَزْدَادُوا كُفْرًا
لَّهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَلَئِنْ لَمْ يَنْتَهِبُوا عَنْ كُفْرِهِمْ سَبِيلًا ﴿١٣٩﴾
بَشِّرِ السَّافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٤٠﴾

۱۳۸- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو پوءِ انهن
انڪار ڪري ڇڏيو، وري ايمان آندائون وري
انڪار ڪري ڇڏيائون پوءِ ڪفر ۾ (اڃا به)
وڌي ويا. الله انهن کي هرگز معاف نٿو ڪري
سگهي ۽ نه انهن کي (نجات جو) رستو
ڏيکاري سگهي ٿو.

الَّذِينَ يَتَخَذُونَ الْكُفْرَيْنَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ ابْتَغُوا عَنْهُمْ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ
لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٤١﴾

۱۳۹- تون منافقن کي (هي) خبر ٻڌائي ڇڏ
ته انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب (مقرر) آهي.
۱۴۰- جيڪي مومنن کي ڇڏي ڪافرن کي
(پنهنجو) دوست بنائين ٿا ڇا اهي انهن وٽ
عزت جا خواهان آهن (جيڪڏهن ائين آهي)
ته (اهي ياد رکن ته) عزت سڀ الله جي ئي
هٿ ۾ آهي.

وَقَدْ نَزَلَ عَلَيْكَ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَأَلْتُمْ عَنِ
اللَّهِ يَكْفُرْ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ
حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِنَّكُمْ إِذَا مَثَلْتُمْ
إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ
جَمِيعًا ﴿١٤٢﴾

۱۴۱- ۽ انهيءَ هن ڪتاب ۾ توهان تي هيءَ
(حڪم) لاهي ڇڏيو آهي ته جڏهن توهان الله
جي آيتن جي متعلق انڪار جو اظهار ٻڌو يا
انهن سان ٺٺولي ڪندي ٻڌو ته انهن (ڪلون
ڪرڻ وارن) سان (انهيءَ وقت تائين) نه هو
جيستائين اهي انهيءَ کانسواءِ ڪنهن ٻئي
ڳالهه ۾ مشغول (نه) ٿي وڃن توهان انهن
(ڪلون ڪرڻ وارن سان گڏ وهڻ جي) صورت
۾ يقينن انهن جهڙا (تصور ڪيا) وٺندؤ. الله
منافقن ۽ ڪافرن سڀني کي يقينن جهنم ۾ گڏ

ڪري ڇڏيندو.

۱۴۲. (انهن منافقن کي) جيڪي تنهنجي متعلق تباهيءَ جي انتظار ۾ رهن ٿا ۽ جيڪڏهن توکي الله جي طرفان ڪابه فتح (حاصل) ٿئي ته (توڪي) چون ٿا ته ڇا اسان توسان گڏ نه هئاسين ۽ جيڪڏهن ڪافرن کي (فتح جو) ڪو حصو ملي ٿو ته (انهن کي) چون ٿا ته ڇا اسان توهان تي غالب نه آيا هئاسين ۽ (اسان) توهان کي مومنن کان (نه) بچايو هو - پوءِ الله توهانجي وڃي قيامت جي ڏينهن فيصلو ڪندو. ۽ الله ڪافرن کي مومنن تي هرگز غلبو نه ڏيندو.

۱۴۳. منافق يقينن الله کي ڏوڪو ڏيڻ چاهين ٿا ۽ هو انهن کي انهن جي ڏوڪي جي سزا ڏيندو ۽ جڏهن اهي نماز (جي طرف وڃن) جي لاءِ بيهن ٿا ته سستيءَ سان بيهن ٿا. اهي مانهن کي ڏيکاريندا آهن ۽ الله کي گهٽ ياد ڪندا آهن.

۱۴۴. انهن جي حالت (ياد الاهي ۽ غفلت جي) وڃي هوندي آهي نه اهي هنن (مومنن) سان آهن ۽ نه اهي انهن (ڪافرن) سان آهن ۽ جنهن کي الله تباهه ڪري ڇڏي (ته) تون انهيءَ جي لاءِ هرگز ڪو (نجات جو) رستو نه لهندين.

۱۴۵. اي ايمان وارو! مومنن کي ڇڏي ڪري ڪافرن کي (پنهنجو) دوست نه بنايو. ڇا توهان چاهيو ٿا ته خدا کي پنهنجي خلاف ظاهر (ظهور) الزام (ڏيڻ) جو موقعو ڏيو.

۱۴۶. منافق يقينن جهنم جي اونهائيءَ جي

إِلَٰذِينَ يَكُونُونَ لَكُمْ قُرْبَىٰ ۖ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ فِتْنَةٌ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا لَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا لَمْ نَسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ وَنَسْنَعُكُم مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ قَالُوا يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ۖ

۱۴۲

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَىٰ يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ۖ

مُذَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَلَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَن يَهْدِي لَهُ سَبِيلًا ۖ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أُرِيدُوا أَن تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا ۖ

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ

نَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿٥٨﴾

سڀ کان هيٺين حصي ۾ هوندا ۽ تون هرگز
(ڪنهن کي به) انهن جو مددگار نه
لهندين.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا
دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي
اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٥٩﴾

١٤٤. سواءِ انهن ماڻهن جي جن توبه ڪئي ۽
اصلاح ڪيو ۽ الله جي وسيلي سان
(پنهنجي) حفاظت گهري ۽ پنهنجي عبادت
کي الله جي لاءِ مخصوص ڪري ڇڏيو سو
اهي ماڻهو مومن ۾ شامل آهن ۽ الله مومن
کي عنقریب، وڏو اجر ڏيندو.

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَايِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَأَمَّنْتُمْ وَ
كَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿٦٠﴾

١٤٨. جيڪڏهن توهان شڪر ڪيو ۽ ايمان
آڻيو ته الله توهان کي عذاب ڏيئي ڇڏي ڇا ڪندو
۽ الله (ته) قدر دان ۽ ڏاڍو ڄاڻو وارو آهي.

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالشُّرِّ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا بِالْغَيْبِ
مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿٦١﴾

١٤٩. الله بري ڳالهه جي اظهار کي پسند
نه ٿو ڪري. ها پر جنهن تي ظلم ڪيو ويو
هجي (اهو انهيءَ ظلم جو اظهار ڪري
سگهي ٿو) ۽ الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو
ڄاڻو وارو آهي.

إِنْ تَبَدَّ وَخَيْرًا أَوْ تَخَفَوْهُ أَوْ تَعَفَّوْا عَنْ سُوءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿٦٢﴾

١٥٠. جيڪڏهن توهان ڪنهن نيڪيءَ کي
ظاهر ڪيو يا انهيءَ کي لڪايو يا (ڪنهن
جي) بديءَ کي معاف ڪيو ته (سمجهي
ونو ته) الله يقينن گهڻو معاف ڪرڻ وارو
(۽) وڏي قدرت وارو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ
يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ يَقُولُونَ نَحْنُ بَعْضُ
دِينِكُمْ بَعْضٌ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ
ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿٦٣﴾

١٥١. جيڪي ماڻهو الله ۽ انهيءَ جي رسولن
جو انڪار ڪن ٿا ۽ الله ۽ انهيءَ جي رسولن
جي وچ ۾ فرق ڪرڻ چاهين ٿا ۽ چون ٿا ته
اسان ڪن (رسولن) کي مڃينداسين ۽ ڪن
جو انڪار ڪنداسين ۽ چاهين ٿا ته انهيءَ
جي وچ واري ڪا راهه اختيار ڪن.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ

١٥٢. اهي ماڻهو پڪا ڪافر آهن ۽ ڪافرن
جي لاءِ اسان خوار ڪرڻ وارو عذاب تيار

عَذَابًا مُهِينًا ۝

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ
أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرُهُمْ وَ
كَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝

ڪيو آهي.

۱۵۳. جن ماڻهن الله ۽ انهيءَ جي (سڀني)
رسولن تي ايمان آندو ۽ انهن، انهن (رسولن)
مان ڪنهن هڪ جي وچ ۾ (بہ) فرق نہ
ڪيو. اهي ماڻهو اهڙا آهن جو اهو انهنکي
جلدئي انهنجو اجر ڏيندو ۽ الله ڏاڍو بخشش
وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۵۴. اهل ڪتاب توکان سوال ڪن ٿا ته
تون انهن تي آسمان مان هڪ ڪتاب نازل
ڪرين (انهيءَ تي تعجب نہ ڪرڻ جو)
انهن موسيٰ کان انهيءَ کان بہ وڏو سوال
ڪيو هو انهن انهيءَ کي چيو هو ته تون
اسانکي الله ظاهر ۾ ڏيکار. تڏهن انهن جي
ظلم جي سببان انهنکي ماريندڙ عذاب اچي
پڪڙيو ۽ انهن گابي کي جڏهن ته انهن وٽ
ظاهر (ظهور) نشان اچي چڪا هئا (پنهن جو
معبود) بنائي ورتو پوءِ اسان انهيءَ (ڏوهه)
کي (بہ) درگذر ڪيو ۽ اسان موسيٰ کي
ظاهر (ظهور) غلبو ڏنو.

۱۵۵. ۽ اسان انهن کان (پختو) عهد وٺندي
انهن تي طور کي بلند ڪيو ۽ اسان انهن کي
چيو ته هن دروازي ۾ پوري فرمانبرداري
ڪندي داخل ٿيو ۽ اسان انهنکي (هيشن بہ)
چيو ته چنچر (جي معاملي) ۾ زيادتي نہ
ڪيو ۽ اسان انهن کان هڪ پڪو الحجام ورتو.

۱۵۶. پوءِ انهنجي پنهنجي الحجام پيڄڻ (جي
سبب ڪري) ۽ انهن جي الله جي آيتن جي
انڪار ۽ نبين کي سندن ناحق قتل ڪرڻ جي
ڪوشش (جي سبب ڪري) ۽ هيءَ (ڳالهه)
چوڻ جي ڪري ته اسانجون دليون پرڏن ۾

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تَنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ
السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا
أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْقَةُ بِأَرْعَائِهِمْ
ثُمَّ أَخَذُوا الْعِجْلَ مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ
فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَأَتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطٰنًا
مُّبِينًا ۝

وَرَفَعْنَا قُورَيْشَهُمُ الظُّلُمَ بَيْنَاتِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ
ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي
السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّيثَاقًا غَلِيظًا ۝

فَمَا نَقِضِهِمْ مِّيثَاقَهُمْ وَكُفِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بَغْيًا حَتَّىٰ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا
غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ
إِلَّا قَلِيلًا ۝

آهن (پردن ۾) نه پر الله سندن ڪفر جي ڪري انهن (جي دلين) تي مهر هڻي ڇڏي آهي. انهيءَ ڪري اهي بلڪل ايمان نٿا آڻين.

۱۵۷. انهن جي ڪفر (جي سبب ڪري) به به انهن جو مريم تي (هڪ تمام) وڏو بهتان مڙهڻ جي سبب ڪري.

۱۵۸. به انهن جي (هيءَ ڳالهه) چوڻ جي سبب ڪري ته الله جي رسول مسيح عيسيٰ ابن مريم کي اسان يقينن قتل ڪري ڇڏيو آهي (ها سزا انهن کي ملي آهي) حالانڪ نه انهن انهيءَ کي قتل ڪيو به نه انهن انهيءَ کي صليب تي لٽڪائي ماريو. پر اهو انهن جي لاءِ (مصلوب جي) مثل بنايو ويو به جن مانهن انهيءَ (يعني مسيح کي صليب کان زندهه لهڻ) ۾ اختلاف ڪيو آهي اهي يقينن انهيءَ (جي زندهه لاهڻ جي سبب جي) ڪري شڪ ۾ (مبتلا) آهن انهن کي انهيءَ جي متعلق ڪوبه (يقيني) علم نه آهي ها (صرف هڪ) وهه جي پيروي (ڪري رهيا آهن) به انهن انهيءَ (واقعي جي اصليت) کي پوريءَ طرح نه سمجهيو آهي (به جيڪي سمجهيو ائين غلط سمجهيو ائين).

۱۵۹. حقيقت اها آهي ته الله انهيءَ کي پنهنجي حضور ۾ عزت (به رفعت) ڏني هئي (به اهو صليب تي مري نه ويو هو) ڇو جو الله غالب (به) حڪمت وارو آهي.

۱۶۰. اهل ڪتاب وارن مان هڪڙو به ڪونهي جيڪو هن (واقعي) تي پنهنجي موت کان پهريائين ايمان نه آڻيندو رهي. به اهو قيامت جي ڏينهن ان تي شاهد هوندو.

وَيَكْفُرُ هُمْ قَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ۝

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ۝

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ۝

وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ۝

فَظَلَمُوا مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٌ
أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ۖ

١٦١- پوءِ (انهيء) ظلم جي سببان جيڪو
يهودين جي طرفان (ظهور ۾ آيو) اسان اهي
پاڪيزهه شيون جيڪي (پهرين) انهن جي
لاءِ حلال ڪيون ويون هيون، انهن تي حرام
ڪري ڇڏيون ۽ (پڻ) الله جي راهه کان
گهڻن کي روڪڻ جي سبب ڪري (انهن کي
اها سزا ملي).

وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلَهُمْ أَمْوَالُ
النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَاعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا ۖ

١٦٢- ۽ انهنجي وياج جي ڪاروبار ڪرڻ جي
سبب کان به حالاتڪ انهيءَ کان انهنکي
روڪيو ويو هو (پڻ) ماڻهن جي ناحق مالن
کائڻ جي سببان (انهنکي اها سزا ملي) ۽
اسان انهن مان ڪافرن جي لاءِ دردناڪ عذاب
تيار ڪيو آهي.

لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ
بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْقَائِلِينَ
الضَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ
الْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ۖ

١٦٣- پر انهن (يهودين) مان جيڪي ماڻهو
علم ۾ پختا آهن اهي ۽ (پڻ) مومن
(مسلمان) انهيءَ (ڪلام الاهي) تي جيڪو
توتي نازل ڪيو ويو آهي ۽ جيڪو (ڪجهه)
توڪان پهرئين نازل ڪيو ويو هو، ايمان آڻين
ٿا ۽ (خصوصن) نماز کي ٿيڪ طرح پڙهن
وارا ۽ زڪوات ڏين وارا ۽ الله تي ۽ آخرت
واري ڏينهن تي ايمان آڻڻ وارن (ماڻهن) کي
اسان ضرور (تمام) گهڻو اجر ڏينداسين.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّحِيشِ
مِنْ بَعْدِهِ ۖ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَ
إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْإِسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ
وَيُونُسَ وَهُرُونَ وَسُلَيْمَنَ ۖ وَاتَّبَعْنَا دَاوُدَ
سُلَيْمَانَ ۖ

١٦٤- جهڙيءَ طرح اسان نوح ۽ انهيءَ کانپوءِ
(پڻ) سڀني نبين تي وحي (نازل) ڪيو هو
يقين توتي (به) اسان وحي (نازل) ڪيو
آهي ۽ اسان ابراهيم ۽ اسماعيل ۽ اسحاق ۽
يعقوب ۽ (انهيءَ جي) اولاد ۽ عيسيٰ ۽ ايوب
۽ يونس ۽ هارون ۽ سليمان تي (به) وحي
(نازل) ڪيو هو ۽ اسان داود کي (به) هڪ
ڪتاب ڏنو هو.

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا
لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ١٦٥

۱۶۵. ڪيترا اهڙا رسول آهن جن جي خبر
اسان (هن کان) پهرين توکي ڏني چڪا
آهيون ؛ ڪيترا اهڙا رسول آهن جن جو ذڪر
اسان توهان نه ڪيو ؛ الله موسيٰ سان تمام
چڱيءَ طرح ڪلام ڪيو هو.

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ
عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا ١٦٦

۱۶۶. ؛ اسان انهن کي (يعني موسيٰ سان گڏ
ذڪر ڪيل رسولن کي) بشارت ڏيڻ وارو ؛
ڊيچارڻ وارو رسول بنائي موڪليو. انهيءَ لاءِ
نه مائهن کي انهن رسولن جي (مبعوث ٿيڻ
کان) پوءِ الله تي ڪوبه الزام نه رهي ؛ الله
غالب (؛) حڪمت وارو آهي.

لَكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ ۚ وَكُنِيَ بِاللَّهِ شَهِيدًا ١٦٧

۱۶۷. پر الله انهيءَ (ڪلام) جي ذريعي
جيڪو انهيءَ توتي نازل ڪيو آهي شاهدي
ڏئي ٿو ته انهيءَ انکي پنهنجي علم تي
مشتعل ڪري لاٿو آهي ؛ ملائڪ (به)
شاهدي ڏين ٿا ؛ الله جي شاهدي سڀني تي
مقدم آهي.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا
ضَلَالًا بَعِيدًا ١٦٨

۱۶۸. جن ڪفر اختيار ڪيو آهي ؛ (مائهن
کي) الله جي راهه کان روڪيو آهي. اهي
يقينن بي حد گمراهه ٿي ويا آهن.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرْ لَهُمْ
وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ١٦٩

۱۶۹. جن ڪفر اختيار ڪيو آهي ؛ ظلم
ڪيو آهي الله انهن کي هرگز معاف نٿو
ڪري سگهي ؛ نه انهن کي جهنم کانسواءِ
ڪا راهه ڏيکاري سگهي ٿو.

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ
عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ١٧٠

۱۷۰. اهي انهيءَ (جهنم) ۾ هڪ (ڊگهي)
عرصي تائين رهندا ايندا ؛ اها (ڳالهه) الله
جي لاءِ آسان آهي.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرُّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ
رَبِّكُمْ فَأَنْصَبُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا

۱۷۱. اي انسانو ؛ هي رسول توهان وٽ
توهانجي رب جي طرف کان حق وٺي اچي
چڪو آهي. تنهنڪري توهان ايمان آڻيو

وَيَرْيَدُ هُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَ
اسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ
لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٣٥﴾

هئا انهن ڪي اهو انهن جو پورو پورو بدلو
ڏيندو ۽ پنهنجي فضل سان انهن کي (پيو
به) وڌيڪ ڏيندو ۽ جن ماڻهن عار ڪيو ۽
وڌائي ڪئي انهن کي اهو دردناڪ عذاب ڏيندو
۽ اهي الله کان سواءِ نه (ڪنهن کي) پنهنجو
دوست لهندا ۽ نه مددگار.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَ
أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾

۱۶۵. اي انسانو! توهان وٽ توهانجي رب جي
طرفان هڪ صاف دليل اچي چڪو آهي ۽
اسان توهان ڏانهن (نهایت) روشن نور لاٿو
آهي.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ
فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٧﴾

۱۶۶. پوءِ جن ماڻهن الله تي ايمان آندو آهي
۽ انهن انهيءَ جي ذريعي (پنهنجو) بچاءُ
ڪيو آهي انهن کي اهو ضرور پنهنجي هڪ
وڏي رحمت ۽ وڏي فضل ۾ داخل ڪندو ۽
انهن کي پنهنجي طرف اچڻ واري سڌي راهه
ڏيکاريندو.

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنْ أَمْرٌ
هَٰذَا لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ
وَهُوَ بِرُءُوسِهِمَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا أُخْتَيْنِ

۱۶۷. اهي توکان (هڪ قسم جي ڪلام جي
متعلق) فتويٰ پڇن ٿا، تون چؤ الله توهان کي
(اهڙي) ڪلام جي متعلق حڪم ٻڌائي ٿو.
جيڪڏهن ڪو اهڙو شخص مري وڃي ۽
سندس اولاد نه هجي ۽ هنجي هڪ ڀيڻ
هجي ته جو ڪجهه انهيءَ ڇڏيو هجي انهيءَ
جو اڌ انهيءَ (ڀيڻ) جو هوندو ۽
جيڪڏهن (اها ڀيڻ مري وڃي) ۽ انهيءَ کي
اولاد نه هجي ته اهو (يعني انهيءَ جو ڀاءُ)
انهيءَ (جي سموري ترڪي) جو وارث ٿيندو.
۽ جيڪڏهن ٻه ڀيڻ هجن ته جيڪي
ڪجهه انهيءَ (ڀاءُ) ڇڏيو آهي انجو ٻه
تہاڻون انهن جو ٿيندو ۽ جيڪڏهن اهي
(وارث) ٻاڻر ڀيڻ هجن مرد (ٻه) ۽ عورتون

فَلَهُمَا الثَّلَاثُونَ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا
وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ
لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٨﴾

(به) ته (انهيء مان) مرد جو (حصو) ٻن
 عورتن جي برابر ٿيندو. الله توهانجي لاءِ
 (هي ڳالهيون) توهانجي گمراهه ٿي وڃڻ
 (جي خدشي) جي بنا تي بيان ڪري ٿو ۽
 الله هر هڪ امر کي خوب ڄاڻي ٿو.

هي سورت مدني آهي. بسم الله سميت هڪ سوايڪيه آيتون ۽ سورنهن رڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جو بي حد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رجه ڪرڻ وارو آهي (پڙهان ٿو)

۲. اي ايماندارو! (پنهنجي) انجمن کي پورو ڪيو. توهان جي لاءِ چرندڙ جانورن (جي قسم) جا چوپايا سواءِ انهن جي جيڪي توهان کي (قرآن ۾) پڙهي ٻڌايا ويندا حلال قرار ڏنا ويا آهن. بشرطيڪ توهان (انهيءَ اجازت جي سبب) احرام جي حالت ۾ شڪار ڪرڻ جائز نه سمجهو. الله يقينن جيڪي چاهي ٿو، فيصلو ڪري ٿو.

۳. اي ايماندارو! الله جي (مقرر ڪيل) نشانين جي بي حرمتي نه ڪيو ۽ نه حرمت واري مهيني جي ۽ نه (حرم ڏانهن وٺي وڃڻ واري قربانيءَ جي ۽ نه (اهڙين قربانين جي) جن جي ڳچيءَ ۾ حرم جي ذبيحه کي نشانيءَ طور هار پهرايا ويا هجن ۽ نه بيت الحرام جي طرف وڃڻ وارن ماڻهن جي جيڪي رب جي فضل ۽ سندس رضا جي تلاش ۾ آهن. ۽ جڏهن توهان احرام کوليو ته (بي شڪ) شڪار ڪيو. ۽ هڪ قوم جي (توهان سان) هيءَ دشمنيءَ ته هنن توهان کي مسجد حرام کان روڪيو هو توهان کي انهيءَ ڳالهه تي آماده نه ڪري ته توهان زيادتي ڪيو ۽ توهان نيڪي ۽ تقويٰ (جي ڪمن) ۾ پاڻ ۾ (هڪ ٻئي جي مدد ڪيو ۽ گناهه ۽ زيادتيءَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَيْتُ
بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُطْلَعُ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ
وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ②

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ
الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا آثِينَ الْبَيْتِ
الْحَرَامِ يَنْتَعُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَلَا إِذَا
حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمُكُمْ شَتَاؤُ قَوْمٍ أَنْ
صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا
عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ③

(جي ڳالھين) ۾ (هڪ ٻئي جي) مدد نہ ڪندا ڪيو. ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله جي سزا يقينن سخت (هوندي) آهي.

۴. توهان تي مردار، رت، سونر جو گوشت ۽ اهو (جانور) جنهن تي الله کانسواءِ (ڪنهن ٻئي جو) نالو پڪاريو ويو هجي ۽ گھني ڏيڻ سان مٿو هجي يا ڪنهن مڏي اوزار جي ڌڪ سان مٿو هجي ۽ اوجائيءَ تان ڪري مٿو هجي ۽ سڱ لڳڻ سان مثل (جانور) ۽ جنهنڪي (ڪنهن) ڦاڙيندڙ جانور کاڌو هجي. سواءِ ان جي جنهنڪي (مڙهه کان اڳ) توهان ذبح ڪيو هجي. ۽ جنهن (جانور) کي ڪنهن بت جي آستاني تي ذبح ڪيو ويو هجي. حرام ڪيو ويو آهي ۽ تيرن جي وسيلي حصو معلوم ڪرڻ (به) اهڙو ڪم ڪرڻ نافرمانيءَ (۾ داخل) آهي. جيڪي ماڻهو ڪافر آهن اهي اڄ توهانجي دين (کي نقصان پهچائڻ) کان نا اميد ٿي ويا آهن. تنهنڪري توهان انهن کان نہ ڊڄو ۽ مون کان ڊڄو. اڄ مون توهان جي (فائدي جي) لاءِ توهانجو دين مڪمل ڪري ڇڏيو آهي ۽ توهانتي پنهنجي احسان کي پورو ڪري ڇڏيو آهي. ۽ توهانجي لاءِ دين جي طور اسلام کي پسند ڪيو آهي پر جيڪو شخص بڪ (جي حالت) ۾ مجبور ٿي وڃي ۽ اهو گناهه ڏانهن جهڪڻ وارو نہ هجي (۽ حرام شين مان ڪجهه کائي وٺي) تہ (ياد رکو تہ) الله يقينن (مجبوريءَ جي غلطي کي) ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۵. (مسلمان) توکان پڇين ٿا تہ انهن جي لاءِ ڇا (ڇا) حلال ڪيو ويو آهي. تون چؤ تہ

خُزِمَتْ عَلَيْكُمُ النَّيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلُ الْبَيْتِ عَلَيْهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْتَرَةُ وَاللَّيْثَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَقْتَسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذِكْرُكُمْ فَتُحْشَرُوا يَوْمَ يَسْأَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوهُمْ وَاحْشَوْهُنَّ يَوْمَ أَتَيْتُمْ أَتُيَوْمَ أَلَمْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَعَالَى وَرَضِيتُمْ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْصَصَةٍ غَيْرِ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الْطَيِّبَاتُ

وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا
عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فُكُلُوا مِمَّا أَمْسَكَنَّ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ
اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ⑤

توهانجي لاءِ (سڀ) پاڪيزه شيون حلال
ڪيون ويون آهن. ۽ (پڻ) شڪاري جانورن
مان جنڪي توهان شڪار جي تعليم ڏني
سيڪاريو. ڇاڪاڻ ته توهان انهن کي انهيءَ
(علم) جي ذريعي سيڪاريو ٿا جيڪو الله
توهان کي سيڪاريو آهي پوءِ جنهن (شڪار)
کي اهي توهانجي لاءِ روڪي رکن انهيءَ مان
کائو انهيءَ تي الله جو نالو وٺندا ڪيو ۽ الله
جي تقويٰ اختيار ڪيو الله يقينن جلد حساب
وٺڻ وارو آهي.

٦- اڄ توهانجي لاءِ سڀني پاڪيزه شيون حلال
ڪيون ويون آهن ۽ توهانجي لاءِ انهن مانهن
جو (پڪل) کاڌو جن کي ڪتاب ڏنو ويو هو
حلال آهي ۽ توهان جو (پڪل) کاڌو انهن
جي لاءِ حلال آهي ۽ پاڪدامن مومن عورتون
۽ جن مانهن کي توهان کان پهريائين ڪتاب
ڏنو ويو هو انهن مان پاڪدامن عورتون
جڏهن توهان انهن کي نڪاح ۾ آڻي نه
بدڪاريءَ جا مرتڪب ٿي ۽ نه (ئي) ڳجهي
دوست بنائي انهن جا مهر انهن کي ڏني ڇڏيو
(توهان جي لاءِ جائز آهن) ۽ جيڪو شخص
ايمان رکڻ جي باوجود ڪفر (اختيار) ڪري
ٿو ته (سمجهو ته) انهيءَ جو عمل ضائع
ٿي ويو ۽ اهو آخرت ۾ گهاتو حاصل ڪرڻ
وارن مان هوندو.

٧- اي ايماندارو! جڏهن توهان نماز جي لاءِ
اٿو ته پنهنجو منهن (به) ۽ نونين تائين
پنهنجا هٿ (به) ڏونيندا ڪريو ۽ پنهنجي
مٿن جو مسح ڪندا ڪيو ۽ مٿن تائين پنهنجا
پير (به) ڏونيندا ڪيو ۽ جيڪڏهن توهان
مٿي ميرا هجو ته وهنجندا ڪيو ۽

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ
النِّسَاءِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِينَ
غَيْرِ مُسَفِيحِينَ وَلَا مُتَجِدِّيْنَ أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ
الْخَسِيرِينَ ⑤

و

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا
وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ
الْمَخَاوِظِ أَوْ لَسْتُمْ عَلَى النِّسَاءِ فَلَمْ يَغْسِلُوا مَاءً فَمَسَحُوا

صَوِيدًا طَبَبًا فَاسْحُوا يَوْجُوهَكُمْ وَأَيِّدِيكُمْ مِنْهُ
مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ
لِيُظْهِرَكُمْ لِيَلْهَبَكُمْ رِغْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٥

جيڪڏهن توهان بيمار (آهيو) يا سفر (جي حالت) ۾ آهيو (۽ توهان مٿي ميرا آهيو) يا توهان مان ڪو (شخص) ڪاڪوسي مان اچي ۽ توهان عورتن سان مباشرت به ڪئي هجي ۽ توهان کي پاڻي نه ملي ته پاڪ مٽيءَ جو ارادو ڪيو ۽ انهيءَ مان ڪجهه (مٽي کڻي) پنهنجي منهن ۽ پنهنجن هٿن کي مليو. الله توهان تي ڪنهن به قسم جي تنگي ڪرڻ نه ٿو چاهي. ها اهو توهان کي پاڪ ڪرڻ ۽ توهان تي پنهنجي احسان کي پورو ڪرڻ چاهي ٿو انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر ڪيو.

وَأَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّيْذِي وَثَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ٥

۸. ۽ جيڪو احسان الله جو توهان تي آهي (انهيءَ کي به) ۽ انهيءَ پختي عهد کي (به) جيڪو انهيءَ توهان کان (ان وقت) ورتو هو جڏهن توهان چيو هو ته اسان ٻڌو آهي ۽ اسان فرمانبردار ٿي ويا آهيون ياد رکو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله دلين جي پيدن کي خوب ڄاڻي ٿو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَحِبُّوا مَنَظَرَكُمْ شَرًّا قَوْمٍ عَلَىٰ لَا تَعْدِلُوا إِرْعِدُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ٥

۹. اي ايمان دارو! توهان انصاف سان شاهدي ڏيندي الله جي لاءِ ثابت قدم ٿي بيهو. ۽ ڪنهن به قوم جي دشمني توهان کي هرگز انهيءَ ڳالهه تي آماده نه ڪري جو توهان انصاف نه ڪيو. توهان انصاف ڪيو، اهو تقويٰ جي وڌيڪ ويجهو آهي ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کان آگاهه آهي.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ٥

۱۰. جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ انهن نيڪ عمل ڪيا آهن انهن سان الله وعدو ڪيو آهي ته انهن جي لاءِ بخشش ۽ (تمام) وڏو اجر (مقدر) آهي.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ

۱۱. جن ماڻهن ڪفر اختيار ڪيو آهي ۽ اسانجن آيتن کي ڪوڙو ڪيو آهي اهي ماڻهو دوزخي آهن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ لَا يَسْطُورُ إِلَيْكُمْ أَيْدِيهِمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝

۱۲. اي ايمان دارو! توهان الله جي پنهنجي مٿان نعمت ياد ڪيو (جيڪا انهيءَ وقت ئي هئي) جڏهن هڪ قوم ارادو ڪيو هو ته توهان تي هٿ ڊگهيري. تڏهن انهيءَ انهن جا هٿ توهان تان روڪي ڇڏيا ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ مومن کي الله تي (ئي) توڪل ڪرڻ گهرجي.

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَرْتُمْهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّا كُفْرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَدْخَلْتُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝

۱۳. (الله فرمائي ٿو ته) اسان يقينن بني اسرائيل کان پختو عهد ورتو آهي ۽ اسان انهن مان ٻارهن سردار قائم ڪيا هئا ۽ (انهن کي) فرمايو هوسين (ته) جيڪڏهن توهان نماز کي سنواري پڙهندؤ ۽ زڪوات ادا ڪندؤ ۽ منهنجن رسولن تي ايمان آڻيندؤ ۽ انهن جي هر طرح مدد ڪندؤ ۽ انهيءَ (يعني الله) کي (پنهنجي مال جو) هڪ سئو ٽڪرو ڪئي ڏيندؤ ته مان يقينن توهان سان آهيان (۽) مان ضرور توهان مان توهانجون بديون مٽائي ڇڏيندس ۽ مان يقينن توهان کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندس. جن ۾ نهرون وهنديون هونديون. پر جيڪو (شخص) توهان مان انهيءَ کانپوءِ به انڪار کان ڪم وٺي ته (اهو سمجهي ڇڏي ته) اهو سڌي رستي کان پنڪي ويو آهي.

فَبِمَا نَقُضُهُمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهَا وَتَسَوَّاهَا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَآئِنَةٍ مِنْهُمْ

۱۴. انهنجي پنهنجي پختي عهد ٽوڙڻ جي سببان اسان انهن تي لعنت ڪئي هئي ۽ انهن جي دلين کي سخت ڪري ڇڏيو هو. تنهنڪري اهي (ڪتاب جي) لفظن کي انهن

إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُحْسِنِينَ ⑮

جي جيگهن تان هيڏي هوڏي ڪري ڇڏين ٿا ؛
جنهن ڳالهه جي انهن کي نصيحت ڪئي وئي
هئي. انهيءَ جو هڪ حصو وساري وينا آهن ؛
تون انهن جي ٿورن (فردن) کان سواءِ هيمشه
انهن جي (طرف) کان ڪنهن (نه ڪنهن)
خيانت تي اطلاع حاصل ڪندو رهندين. سو
تون انهن کي معاف ڪر ؛ انهن کان مڙي وڃ
الله احسان ڪرڻ وارن سان يقينن محبت
ڪري ٿو.

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرَى أَخَذْنَا مِنْهُمُ مَنَسُوا
حَقًّا مِمَّا دُورُوا بِهِ فَأَعْرَبْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يَنْبَهُهُمْ اللَّهُ بِمَا كَانُوا
يَصْنَعُونَ ⑯

۱۵- ؛ جيڪي ماڻهو چون ٿا ته اسان نصارا
آهيون اسان انهن کان (به) عهد ورتو هو -
پوءِ انهن (به) جنهن ڳالهه جي انهن کي
نصيحت ڪئي وئي هئي انهيءَ جو هڪ حصو
وساري ڇڏيو تڏهن اسان سندن وڃي قيامت
جي ڏينهن تائين عداوت ؛ سخت دشمني
وجهي ڇڏي. ؛ جيڪي ڪجهه اهي ڪندا
هئا الله انهيءَ کان انهن کي جلد آگاهه
ڪندو.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا
مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ
قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ⑰

۱۶- اي اهل ڪتاب! اسانجو رسول توهان وٽ
اچي چڪو آهي (؛) جيڪي ڪجهه توهان
ڪتاب مان لڪائيندا هئا اهو انهيءَ مان
ڪافي (حصو) توهان سان بيان ڪريو ؛
گهڻن قصورن کي به معاف ڪري ٿو (ها)
توهان جي لاءِ الله جي طرفان هڪ نور ؛ هڪ
روشن ڪتاب اچي چڪو آهي.

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ
وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ⑱

۱۷- الله انهيءَ جي ذريعي انهن (ماڻهن) کي
جيڪي انهيءَ جي رضا (جي راهه) تي هلن
ٿا سلامتيءَ جي راهن تي هلائي ٿو ؛
پنهنجي حڪم سان انهن کي اونداهين کان نور
جي طرف ڪري وٺي وڃي ٿو ؛ سڌي رستي
ڏانهن انهن جي رهنمائي ڪري ٿو.

١٨. جيڪي ماڻهو چون ٿا ته يقينن الله فقط مسيح ابن مريم آهي. اهي بلاشبہ ڪافر ٿي ويا آهن. تون (انهنکي) چو جيڪڏهن الله مسيح ابن مريم (کي) ؛ انهيءَ جي ماءَ (کي) ؛ (انهن) سڀني ماڻهن کي جيڪي زمين ۾ آهن تباهه ڪرڻ چاهي ته انهيءَ جي مقابلي ۾ ڪير ڪنهن ڳالهه جي طاقت رکي ٿو ؛ آسمانن ؛ زمين ؛ جيڪي ڪجهه انهن جي وچ ۾ آهي انهن (سڀني) تي حڪومت الله جي ئي آهي. اهو جيڪي (ڪجهه) چاهي ٿو پيدا ڪري ٿو ؛ الله هر هڪ ڳالهه تي پورو (پورو) قادر آهي.

١٩. ؛ يهودي ؛ نصارا چون ٿا ته اسان الله جا پٽ (آهيون) ؛ انهيءَ جا پيارا آهيون. تون چئين ته پوءِ اهو توهانجن ذوهن جي سببان توهانکي عذاب چو ٿو ڏيئي (ائين) ڪونهي جيڪي توهان چنو ٿا) پر جيڪي (ٻيا ماڻهو) انهيءَ پيدا ڪيا آهن توهان (به) انهن (ٽي) جي قسم جا ماڻهو آهيو هو جنهنکي پسند ڪري ٿو بخشي ڇڏي ٿو ؛ جنهنکي چاهي ٿو عذاب ڏئي ڇڏي ٿو ؛ آسمانن ؛ زمين ؛ جيڪي ڪجهه انهن (ٻنهي) جي وچ ۾ آهي انهن (سڀني) تي حڪومت الله جي ئي آهي ؛ انهيءَ ڏانهن (سڀني کي) موٽي وڃڻو آهي.

٢٠. اي اهل ڪتاب! توهان وٽ اسان جو رسول اچي چڪو آهي اهو رسولن جي ناغي کان پوءِ توهان سان (اسانجون ڳالهيون) بيان ڪري ٿو انهيءَ لاءِ ته توهان (اهو) ته چنو ته اسان وٽ نه ڪو بشارت ڏيڻ وادو

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ أُمَّةٌ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١٥

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ١٥

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ٢٠

آيو آهي ۽ نه ڊيچارڻ وارو سو توهان وٽ هڪ بشارت ڏيڻ وارو ۽ ڊيچارڻ وارو اچي ويو آهي ۽ الله هر هڪ ڳالهه تي پورو (پورو) قادر آهي.

٢١. ۽ (توهان انهيءَ وقت کي ياد ڪيو) جڏهن موسيٰ منهنجي قوم کي چيو هو ته اي منهنجي قوم! توهان الله جي (انهيءَ) احسان کي ياد ڪيو جيڪو انهي (انهيءَ وقت) توهان تي ڪيو هو جڏهن هن توهان ۾ نبي مقرر ڪيا هئا ۽ توهان کي بادشاهه بنايو هو ۽ توهان کي اهو ڪجهه ڏنو هو جيڪو (دنيا جي) معلوم قومن مان ڪنهن کي نه ڏنو هو.

٢٢. اي منهنجي قوم! (يعني قوم موسيٰ) توهان انهيءَ پاڪ ڪيل زمين ۾ داخل ٿي وڃو جيڪا الله توهانجي لاءِ لکي رکي آهي ۽ پوئين پيرن تي موٽي نه وڃجو هيءَ صورت ۾ توهان نقصان حاصل ڪري موٽندو.

٢٣. انهن (جواب ۾) چيو ته اي موسيٰ! هن (ملڪ) ۾ يقينن هڪ سرڪش قوم (رهڻي) ٿي ۽ جيستائين اهي (مانهو) انهيءَ مان نه نڪري وڃن. اسان انهيءَ ۾ هرگز داخل نه ٿينداسين ها جيڪڏهن اهي انهيءَ مان نڪري وڃن ته اسان انهيءَ ۾ يقينن داخل ٿي وينداسين.

٢٤. (تڏهن) جيڪي ماڻهون (الله کان) ڊنا ٿي انهن مان ٻن شخصن جن تي الله احسان ڪيو هو (انهن کي) چيو ته توهان (انهن تي) حملي آور ٿي انهن جي خلاف (جڙهائي ڪندي) انهيءَ دروازي ۾ داخل ٿي وڃو. جڏهن توهان انهيءَ ۾ داخل ٿي ويندو ته

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يُقَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا ۖ وَاشْكُرُوا مَا لَهُمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢١﴾

يُقَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْحَدِيثَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتُدُّوا عَلَىٰ آدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خُسِرِينَ ﴿٢٢﴾

قَالُوا يَبُوءُونَ أَن فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ ۖ وَإِنَّا لَنَدْخُلُهَا حَتَّىٰ نَخْرُجُوا مِنْهَا ۖ فَإِن يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٣﴾

قَالَ رَجُلٌ مِنَ الَّذِينَ يَخْفَوْنَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَانْكُمُ عَلَيْهِمْ ۖ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا ۖ إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤﴾

توهان يقينن غالب ٿي ويندڙ ؛ جيڪڏهن
توهان مومن آهيو ته الله تي ئي (توڪل
ڪيو) ري (اسان چئون ٿا ته انهيءَ تي)
توڪل ڪيو.

٢٥. انهن چيو (ته) اي موسيٰ! جيستائين
اهي (مانهو) انهيءَ ۾ آهن اسان انهيءَ زمين
۾ ڪڏهن به داخل نه ٿينداسين تنهنڪري
تون ؛ تنهنجو رب (بڻي) وڃو ؛ (انهن سان)
جنگ ڪيو. اسان ته بهرحال هن ئي جڳهه
تي وينا رهنداسين.

٢٦. (موسيٰ) چيو اي منهنجا رب! مان
پنهنجي جان (کان سواءِ) ؛ پنهنجي پاءِ کان
سواءِ ڪنهن (بڻي) تي هرگز اختيار نه ٿو
رکان. تنهن ڪري تون اسانجي وڃي ؛ باغي
مانهن جي وڃي فرق ڪر.

٢٧. (الله) فرمايو (جيڪڏهن تنهنجي اهاڻي
خواهش آهي) ته انهنڪي هن (ملڪ) مان
چاليهن سالن (جي) لاءِ يقيني طرح محروم
ڪيو وڃي ٿو. اهي زمين ۾ حيران پريشان
ڦرندا رهندا. پوءِ تون باغي مانهن تي
افسوس نه ڪر.

٢٨. ؛ تون (يعني محمد الرسول الله صلي
الله عليه وسلم) انهن کي آدم جي پٺن
جو قصو صحيح طور تي ٻڌاءِ (يعني انهيءَ
وقت جو واقعو) جڏهن انهن پنهي هڪ
قرباني پيش ڪئي ته انهن مان هڪ جي
(قرباني ته) قبول ڪئي وئي ؛ ٻئي جي
قبول نه ڪئي وئي (جنهن تي) انهيءَ
(پنهنجي پاءِ کي) چيو (ته) مان توکي
ضرور قتل ڪندس. انهيءَ چيو الله صرف
متقين جي (قرباني) قبول ڪندو آهي.

قَالُوا يٰمُوسَىٰ إِنَّا لَن نَّدْخُلُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا
فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٥﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافِرْقَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيَهُونَ
فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٧﴾

وَإِذْ عَلِمَ نَبَا ابْنِ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا
فَتَقَبَّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ
لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٨﴾

لَنْ يَسُطَّ إِلَيْكَ يَدُكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِمُطِيعٌ لِتَدِي
إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ٢٩

٢٩. جيڪڏهن تو مونڪي قتل ڪرڻ لاءِ مون
ڏانهن هٿ وڌايو (به) (ته) مان توکي قتل
ڪرڻ جي لاءِ پنهنجو هٿ تو ڏانهن هرگز نه
وڌائيندس مان الله کان جيڪو سڀني جهانن
جو رب آهي، يقينن ڊڄان ٿو.

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ مَبُوءٌ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ
أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ٣٠

٣٠. مان يقينن چاهيان ٿو ته تون منهنجو
گناهه (به) ۽ پنهنجو گناهه (به) هميشه
جي لاءِ ڪڻ - جنهنجو نتيجو اهو ٿئي جو
دوزخين مان ٿي وڃين ۽ اهو ظالمن جو بدلو
آهي.

فَقَطَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ٣١

٣١. پوءِ انهيءَ (پاء) جي دل (جنهنجي
قرباني قبول نه ٿي هئي) پنهنجي پاء جي
قتل ڪرڻ تي راضي ٿي ويئي ۽ انهي انهيءَ
کي قتل ڪري ڇڏيو جنهن تي اهو نقصان
پائڻ وارن ۾ (شامل) ٿي ويو.

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ
يُؤَارِي سَوْءَ أَخِيهِ قَالَ يُؤَالِي أَنِ الْعَزَازَةُ أَوَلَمْ
يَكُنْ مِنْكُمْ مَنْ لَبَّى رَسُولَ اللَّهِ وَفَرَّوْا بِهِ وَأَعَادُوا لَهَا الْبَيْتَ
وَأَقْرَبُوا إِلَيْهَا إِنَّهُمْ بِغَفْوَةٍ مِّنَ اللَّهِ لَخَشِيعُونَ ٣٢

٣٢. تڏهن الله هڪ کانءَ کي جنهن زمين
کي کولي ٿي انهيءَ لاءِ موڪليو ته انهيءَ
کي ٻڌائي ته پنهنجي پاء جي لاش کي
ڪيئن لڪائي انهيءَ چيو هاءِ منهنجي
تباهي! (جلد اچ) ڇا مون کان (ابترو به) نه
ٿي سگهيو جو مان هن ڪانو وانگر ٿي وڃان
۽ پنهنجي پاء جي لاش کي ڍڪي ڇڏيان.
تڏهن اهو پشيمانن مان ٿي ويو.

وَمِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنَّهُ مَن
قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا
قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ
جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ لَئِنْ
كُثِرُوا أَفْنَاهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَكَسْرٌ فَوَن ٣٣

٣٣. انهيءَ سبب ڪري اسان بني اسرائيل تي
فرض ڪري ڇڏيو هو ته (اهي خيال رکن
ته) جيڪو ڪنهن شخص کي بغير انهيءَ
جي جو انهي قتل ڪيو هجي يا ملڪ ۾ فساد
مجاو هجي، قتل ڪري ڇڏي ته جن انهيءَ
سڀني مانهن کي (قتل) ڪري ڇڏيو ۽ جيڪو
انهيءَ کي زندهه ڪري ته جن انهيءَ سڀني

مانهن ڪي زندهه ڪري ڇڏيو. ۽ اسانجا رسول انهن وٽ يقينن ظاهر نشان ڪئي آيا هئا. پوءِ به انهن مان ڪيترا (مانهو) ملڪ ۾ زيادتيون ڪندا رهن ٿا.

۳۴. جيڪي مانهو الله ۽ انهيءَ جي رسول سان جنگ ڪن ٿا ۽ فساد جي غرض سان ملڪ ۾ (جنگ جي باهه پڙڪائڻ لاءِ) ڊوڙندا (وڌن) ٿا. انهنجي مناسب سزا اهائي آهي جو انهن مان هڪ هڪ کي قتل ڪيو وڃي يا صليب تي لٽڪائي ماريو وڃي يا انهن جا هٿ ۽ انهن جا پير مخالفت جي سببان ڪاٽيا وڃن يا انهن کي ملڪ مان ڪڍيو وڃي. (جيڪڏهن) اها (سزا ملڻ ها ته) انهن جي لاءِ دنيا ۾ خوريءَ (جو سبب) ٿئي ها ۽ آخرت ۾ به انهن جي لاءِ (تمام) وڏو عذاب (مقرر) آهي.

۳۵. پر اهي مانهو جيڪي انهيءَ کان اڳ جو توهان انهن کي قابو ۾ رکو تن به ڪري وٺن ته ڄاڻي وٺو ته الله يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (انهيءَ سبب جي ڪري انهيءَ توبه قبول ڪرڻ وارن کي سزا کان محفوظ ڪري ڇڏيو آهي).

۳۶. اي ايماندارو! الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ انهيءَ جي حضور ۾ قرب (حاصل ڪرڻ جون راهون) ڳوليو ۽ انهيءَ جي راهه ۾ ڪوشش ڪيو ته جيئن توهان ڪامياب ٿي وڃو.

۳۷. جيڪي مانهو ڪافر آهن جيڪڏهن زمين ۾ جيڪي (به ملي) ٿو (اهو) سڀ ۽

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْرَأُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝

۵

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَتَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْتَنَنَّ بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَمَةِ
مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۳۷﴾

اوترو (ئي) انهيء سان گڏ ٻيو (مال به) انهن وٽ هجي جو اهي قيامت جي ڏينهن جي عذاب جي بدلي ۾ انهيءَ کي ڏين ته به اهو انهن جي طرفان قبول نه ڪيو ويندو ۽ انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

يُرِيدُونَ أَن يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ فَأَهُم مُّخْرَجُونَ
وَنُهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿۳۸﴾

۳۸. اهي باهه مان نڪرڻ چاهيندا پر هرگز انهيءَ مان نڪري نه سگهندا ۽ انهن جي لاءِ هڪ قائم رهڻ وارو عذاب (مقدر) آهي.

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا
كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۳۹﴾

۳۹. ۽ جيڪو مرد چور هجي ۽ جيڪا عورت چور هجي انهن ٻنهي جا هٿ انهيءَ (جرم) جي بدلي ۾ جنهن جا اهي مرتڪب ٿيا آهن ڪٽي ڇڏيو (اهو) الله جي طرفان سزا جي طور تي (آهي) ۽ الله غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ
عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۴۰﴾

۴۰. ۽ جيڪو شخص پنهنجي ظلم ڪرڻ کانپوءِ توبه ڪري وٺي ۽ اصلاح (به) ڪري وٺي ته الله انهيءَ تي يقينن فضل ڪندو الله يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعَذِّبُ
مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿۴۱﴾

۴۱. ڇا توکي معلوم ڪونهي ته الله اها (ذات) آهي جو آسمانن ۽ زمين جي حڪومت انهيءَ جي آهي اهو جنهن کي (عذاب ڏيڻ) پسند ڪري عذاب ڏئي ٿو ۽ جنهن کي (معاف ڪرڻ) پسند ڪري ٿو بخشي ڇڏي ٿو ۽ الله هر (انهيءَ) ڳالهه تي (جنهن جو اهو ارادو ڪري) پوريءَ طرح قادر آهي.

يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ لَا يَحْزَنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي
الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنُ
قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا وَهُمْ سَمْعُونَ لِلْكَذِبِ

۴۲. اي رسول! جيڪي ماڻهو پنهنجي واتن سان چون ٿا ته اسان ايمان آندو آهي ۽ انهن جي دلين ايمان نه آندو انهن مان جيڪي ماڻهو ڪفر (جي) ڳالهين جي قبول ڪرڻ ۾

سَمْعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ
مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ
وَلَا إِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يَرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ
فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ
اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرْ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ ۚ وَلَهُمْ
فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٥﴾

جلدي ڪن ٿا اهي توکي غمگين نه ڪن ۽
يهودين مان به ڪي (اهڙا ماڻهو آهن
جيڪي) ڪوڙين ڳالهين کي چڱيءَ طرح ٻڌن
ٿا (اهي هي ڳالهيون) هڪ ٻئي جماعت کي
(ٻڌائڻ جي) لاءِ جيڪا تور وٽ نه آئي آهي
ڪثرت سان ٻڌن ٿا، اهي (خدا جي) ڳالهين
کي انهن جي (پنهنجي) نڪائي (تي رکن)
کان پوءِ (سندن پنهنجي جڳهه کان) ڦيرائي
گهيرائي ڇڏين ٿا. اهي چون ٿا ته جيڪڏهن
توهان کي هن هن طرح (حڪم) ڏنو وڃي ته
قبول ڪري وٺو ۽ جيڪڏهن توهان کي هن
هن طرح (حڪم) نه ڏنو وڃي ته (انهيءَ
کان) بچو (۽ قبول نه ڪيو) ۽ الله جنهنجي
آزمائش جو ارادو ڪري ته انهيءَ جي لاءِ
الله جي مقابلي ۾ ڪجهه به نه ڪري
سگهندو اهي ماڻهو (اهڙا ئي) آهن جو الله
انهن جي دلين کي صاف ڪرڻ جو ارادو (ئي)
نه ڪيو ڇو جو انهن جي لاءِ (انهن جي
عملن جي ڪري) هن دنيا ۾ (به) خوار
(مقدر) آهي ۽ آخرت ۾ (به) انهن جي لاءِ
(تمام) وڏو عذاب (مقدر) آهي.

٤٣. اهي (ماڻهو) ڪوڙين ڳالهين کي ڏاڍو
ٻڌن ٿا (۽) حرام ڪثرت سان کائين ٿا پوءِ
جيڪڏهن اهي تور وٽ (ڪو جهڳڙو کڻي)
اچن ته خواهه انهن جي وڃي فيصلو ڪر يا
انهن کان پري رهه، ۽ جيڪڏهن تون انهن
کان پري رهين (ته) اهي توکي ڪجهه
نقصان نه پهچائي سگهندا ۽ جيڪڏهن تون
فيصلو ڪرين ته (اسانجي نصيحت ياد رک
ته بهرحال) انهن جي وڃي انصاف سان
فيصلو ڪر. الله يقيناً انصاف ڪرڻ وارن

سَمْعُونَ لِلْكَذِبِ أَكْثَرُونَ لِلسَّحْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ
فَأَحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ
عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ
فَأَحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْقَاسِطِينَ ﴿٥٣﴾

سان محبت ڪري ٿو.

٤٤. ۽ اهي توکي ڪهڙيءَ طرح حڪم بنائي سگهن ٿا جڏهن انهن وٽ تورات خود انهن وٽ الاهي حڪمن تي مشتمل موجود آهي پوءِ باوجود انهيءَ جي اهي ٻئي ڦيرائي ٿا وڃن ۽ اهي هرگز مومن نه آهن.

٤٥. اسان تورات کي يقينن هدايت ۽ نور سان پُر لائو هو ۽ انهيءَ جي ذريعي سان انبياءَ جيڪي (اسانجا) فرمانبردار هئا ۽ عارف ۽ عالم انهيءَ سبب جي ڪري جو انهن کان الله جي ڪتاب جي حفاظت طلب ڪئي وئي هئي ۽ اهي انهيءَ تي نگران هئا يهودين لاءِ فيصلا ڪندا هئا. پوءِ توهان مانهن کان نه ڊڄو ۽ مون کان ڊڄو ۽ توهان منهنجن آيتن جي بدلي ۾ ٿورڙي قيمت نه وٺو ۽ جيڪي (مانهو) هن (ڪلام) جي مطابق جيڪو الله لائو آهي فيصلو نه ڪن ته اهي (حقيقي) ڪافر آهن.

٤٦. ۽ اسان انهيءَ (تورات) ۾ انهن تي فرض ڪيو هو ته جان جي بدلي ۾ جان ۽ اک جي بدلي ۾ اک ۽ نڪ جي بدلي ۾ نڪ ۽ ڪن جي بدلي ۾ ڪن ۽ ڏند جي بدلي ۾ ڏند ۽ پٺ (زخمن جي بدلي ۾) زخم برابر جو بدلو آهن پر جيڪو شخص (پنهنجي) انهيءَ (حق) کي ڇڏي ڏئي ٿو (انهيءَ جو اهو فعل) انهيءَ جي لاءِ گناهه جي معافي جو ذريعو ٿي ويندو ۽ جيڪي (مانهو) هن (ڪلام) جي مطابق فيصلو نه ڪن جيڪو الله نازل ڪيو آهي ته اهي ئي (حقيقي) ظالم آهن.

٤٧. اسان عيسيٰ بن مريم کي جڏهن هو هن

وَكَيفَ يُحْكُمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ
اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَٰئِكَ
بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٦﴾

٤٦

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يُحْكَمُ
بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبِّيُّونَ
وَالْأَحْبَابُ يَمَّا اسْتَحْفَظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا
عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَخُشُوا اللَّهَ
لَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنْ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ
بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ
بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ
كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا

(كلام) يعني تورات کي پورو ڪرڻ وارو هو. انهن (مٿي ذکر ڪيل نبين) جي نقش قدم تي هلايو ۽ اسان هن کي انجيل ڏنو هو جنهن ۾ هدايت ۽ نور هو ۽ اهو انهي (كلام) کي جيڪو انهيءَ کان پهرين (اچي چڪو) هو پورو ڪرڻ وارو هو. ۽ اهو متقين جي لاءِ هدايت ۽ نصيحت هو.

٤٨. ۽ اهل انجيل کي گهرجي ته الله جيڪي (ڪجهه) انهيءَ ۾ لائو آهي انهيءَ جي مطابق فيصلو ڪن ۽ جيڪي (مانهن) انهيءَ (كلام) جي مطابق فيصلو نه ڪن جيڪو الله لائو آهي ته اهي ئي (پڪا) باغي آهن.

٤٩. ۽ اسان توتي هن ڪتاب کي حق تي مشتمل لائو آهي اهو پاڻ کان پهرين ڪتاب (جي ڳالهين) کي پورو ڪرڻ وارو آهي ۽ انهيءَ تي محافظ آهي. پوءِ تون انهيءَ (ڪتاب) جي مطابق جيڪو الله (توتي) لائو آهي انهنجي وچ ۾ فيصلو ڪر ۽ جيڪو حق تو ڏانهن آيو آهي انهيءَ کي ڇڏي انهن جي خواهشن جي پيروي نه ڪر اسان توهان سان هر هڪ جي لاءِ (پنهنجي پنهنجي لياقت جي مطابق الهامي) پاڻيءَ تائين پهچڻ جي لاءِ هڪ ننڍو يا وڏو رستو بنايو آهي ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها ته توهان (سڀني) کي هڪ ئي جماعت بنائي ڇڏي ها پر (انهيءَ ڪلام جي متعلق) توهانجي امتحان وٺڻ جيلاءِ جيڪو انهيءَ توهان تي لائو هو (ائين نه ڪيو) پوءِ توهان نيڪين ۾ هڪ بني کان وڌڻ جي لاءِ مقابلو ڪيو. ڇو جو الله ڏانهن ئي توهان سڀني کي موٽي وڃڻو آهي. جڏهن ته اهو توهان کي انهن سڀني

لَمَّا بَيَّنَّ يَدَيَّهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيَّنَّ يَدَيَّهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٥٠﴾

وَلْيَعْلَمُ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ بِمَا أُنْزِلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ بِمَا أُنْزِلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿٥١﴾

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيَّنَّ يَدَيَّهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَ مِنْهَا جَاءُ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آسَأْتُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٢﴾

ڳالهين ۾ جن ۾ توهان اختلاف رکندا هئا
حقيقت کان واقف ڪندو.

۵۰. ۽ اي رسول ! تون انهن جي وچ ۾ هن
ڪلام جي ذريعي فيصلو ڪر جيڪو الله
(توتي) لائو آهي ۽ تون انهن جي خواهشن
جي پيروي نه ڪر ۽ انهن کان هوشيار ره
متان اهي توکي فتني ۾ وجهي الله جي لائيل
ڪلام کان پري نه وٺي وڃن پوءِ جيڪڏهن
اهي قري وڃن ته سمجهه ته الله چاهين
ته انهن جي ڪن گناهن جي سببان سزا ڏني
۽ مائهن مان گهڻا مائهو انجام ٿوريندڙ آهن.

۵۱. ڇا اهي ڪلام الاهي جي نازل ٿيڻ کان
پهريان واري فيصلي کي پسند ڪن ٿا پر
مومن وٽ ته الله کان وڌيڪ سٺو فيصلو
ڪرڻ وارو ڪوبه ڪونهي.

۵۲. اي ايمان دارو! يهودين ۽ نصارن کي
(پنهنجو) مددگار نه بنايو (چو جو) انهن
مان ڪي ڪن جا مددگار آهن ۽ توهان مان
جيڪو (به) انهن کي پنهنجو مددگار
بنائيندو - اهو يقين انهن مان (ٿي) هوندو
الله ظالم مائهن کي هرگز (ڪاميابيءَ جي)
راهه نٿو ڏيکاري.

۵۳. ۽ تون انهن مائهن کي جن جي دلي ۾
بيماري آهي ڏسندين ته اهي هي چوندي
انهن (ڪافرن) ڏانهن ڊوڙي (ڊوڙي) وڃن ٿا
(۽ چون ٿا) ته اسان (انهيءَ ڳالهه کان)
ڊڄون ٿا ته اسان تي ڪا مصيبت (نه) اچي
وڃي. پوءِ وجهو آهي جو الله (توهانجي)
فتح (جو سامان) يا پنهنجي طرفان ڪو
(بيو) امر (ظهور ۾) آئي جنهن سان اهي هن

وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ
وَاحْذَرُهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ
فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاَعْلَمُ أَنَا بِرَبِّدِ اللَّهِ أَن يُصِيبَهُمْ بَعْضُ
ذُنُوبِهِمْ وَإِن كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٥٠﴾

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ
حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوفُونَ ﴿٥١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَيَنْصُرْهُمْ
فَيَنْصُرْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

فَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ خَشِئَ أَنْ تَصِيبَنَا دَآئِرَةٌ فَخَسَّ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ
بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرَوْا فِي
أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٣﴾

ڳالهه تي جنهنڪي انهن پنهنجي دل ۾ لکايو آهي پشيمان ٿي وڃن.

٥٤. ۽ جيڪي ماڻهو مومن آهن چوندا ته ڇا هي اهي ماڻهو آهن جن (وڏي ڀر) وڏا قسم کائي چيو هو ته اسان پوريءَ طرح توهان سان آهيون انهن جا عمل ضايع ٿي ويا. پوءِ اهي نقصان کڻڻ وارا ٿي ويا.

٥٥. اي ايماندارو! توهان مان جيڪو (شخص) پنهنجي دين کان ڦري وڃي ته (اهو ياد رکي) الله (انهيءَ جي جڳهه) جلد (ٽٽي) هڪ اهڙي قوم آڻيندو جنهن سان هو محبت ڪندو هوندو ۽ اهي هن سان محبت ڪندا هوندا جيڪي مومنن تي شفقت ڪرڻ وارا هوندا ۽ ڪافرن جي مقابلي سخت. اهي الله جي راهه ۾ جهاد ڪندا ۽ ڪنهن ملامت ڪرڻ واري جي ملامت کان نه ڊڄندا. اهو الله جو فضل آهي. هو جنهنڪي پسند ڪريو (هيءَ فضل انهيءَ کي) ڏيئي ڇڏيو ۽ الله وسعت بخشن وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

٥٦. توهانجو مددگار صرف الله ۽ انهيءَ جو رسول ۽ اهي مومن آهن جيڪي نماز کي قائم ڪن ٿا، ۽ زڪوات ڏين ٿا ۽ (انهيءَ سان گڏ) اهي پڪا موحد آهن.

٥٧. ۽ جيڪي ماڻهو الله ۽ انهيءَ جي رسول ۽ مومنن کي پنهنجو مددگار بنائين ٿا (اهي سمجهي ڇڏين ته) يقينن الله جي جماعت ني غالب (ٿي رهڻ واري) آهي.

٥٨. اي ايماندارو! جن کي توهان کان پهريائين ڪتاب ڏنو ويو هو انهن مان جن توهانجي دين کي ڪل مسخري ۽ تماشي (جي

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَصْنَا بِاللَّهِ هَدً
إِيمَانَهُمْ إِنَّهُمْ لَكَعْمٌ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا
خُسِرِينَ ﴿٥٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ
يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
أَعَزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا
يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٩﴾

وَمَن يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ
اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٦٠﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخْذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ
هَذَا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَاللَّقَارُ

أُولَئِكَ أَتَقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٩﴾

شيء) بنائي رڪيو آهي انهن کي ۽ (انهن کان سواءِ ٻين) ڪافرن کي (پنهنجو) مددگار نه بنايو ۽ جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته الله جي تقويٰ اختيار ڪيو.

وَلَا إِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هُزُوءًا وَلَوْ بَاءَ ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

٥٩- ۽ جڏهن توهان (مانهن کي) نماز جي لاءِ سڏيو ٿا ته اهي انهيءَ کي ڪل مسخري ۽ تماشو بنائي ٿا وٺن. هيءَ (ڳالهه انهن ۾) انهيءَ ڪري (ملي) ٿي جو اهي اهڙا مانهو آهن جيڪي عقل کان ڪم نه ٿا وٺن.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَقْبَلُونَ مِنَّا إِنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَإِنْ أَكْثَرُكُمْ فُتُونٌ ﴿٦١﴾

٦٠- تون (انهن کي) چو ته اي اهل ڪتاب! توهان اسان تي انهيءَ کان سواءِ ڪو عيب نه ٿا لڳايو ته اسان الله تي (به) ۽ جيڪو (ڪلام) اسان تي لاڻو ويو آهي (انهيءَ تي به) ۽ جيڪو (ڪلام هن کان) اڳ لاڻو ويو هو انهيءَ تي (به) ايمان آندو اٿئون ۽ (پڻ) انهيءَ ڪري (عيب جو ئي ڪيو ٿا) جو توهان مان اڪثر (الله جا) باغي آهن.

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرَّةَ وَالْعَنَائِرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ سَرَقَ مَكَانًا وَاصْلٌ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٢﴾

٦١- تون (انهن کي) ڪي چو ته ڇا مان توهان کي انهن (مانهن) جو حال ٻڌايان جن جو بدلو الله وٽ انهيءَ (شخص) کان به (جنهن کي توهان نا پسند ڪيو ٿا) بدتر آهي. اهي (اهي) مانهون آهن جن تي الله لعنت ڪئي آهي ۽ جن تي انهيءَ (پنهنجو) غضب نازل ڪيو آهي ۽ جن مان (ڪن کي) انهيءَ باندريءَ سوتر بنائي ڇڏيو آهي ۽ جن شيطان جي پوڄا ڪئي آهي انهن مانهن جو ٺڪاڻو بدتر آهي ۽ اهي سڌي رستي کان تمام گهڻو پنڪيل آهن.

وَلَا جَاءَهُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا

٦٢- ۽ جڏهن اهي تو وٽ اچن ٿا ته چون ٿا ته اسان ايمان آندو آهي حالانڪ اهي ڪفر

بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦٦﴾

(جي ني عقيدتي) ساڻ (ني) داخل ٿيا هئا ۽
(وري) اهي انهيءَ (عقيدتي) سان (ني)
نڪري ويا هئا ۽ جيڪي ڪي اهي لڪائين
ٿا انهيءَ کي الله (سڀ کان) وڌيڪ ڄاڻي
ٿو.

وَرَأَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَأُولَئِكَ هُمُ السُّعْتَاءُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٦٧﴾

٦٦- ۽ تون انهن مان گهڻن کي ڏسين ٿو ته
اهي گناه ۽ زيادتي ۽ پنهنجي حرام ڪاڻڻ (جي)
ڪمن ڏانهن ڊوڙي وڃن ٿا. جيڪي ڪجهه
اهي ڪن ٿا اهو يقين ڏاڍو برو آهي.

لَا يَنْهَاهُمُ الرَّبِيبُونَ وَالْأَخْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمُ
وَأُولَئِكَ هُمُ السُّعْتَاءُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٦٨﴾

٦٧- عارف (ماڻهو) ۽ عالم انهن کي انهن جي
ڪوڙ ڳالهائڻ ۽ انهنجي حرام ڪاڻڻ کان چوندا
روڪين؟ جيڪي ڪجهه اهي ڪن ٿا اهو
يقين ڏاڍو برو آهي.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ
وُلِعُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ
وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا
لِّلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا
وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٩﴾

٦٨- ۽ يهودي چون ٿا ته الله جي هٿ ۾
زنجير پيل آهي. جيڪي ڪجهه انهن چيو
آهي انهيءَ سببان (خود) انهن جي هٿن ۾
زنجيرون وڌيون وينديون ۽ انهن تي لعنت
ڪئي ويندي (اهي ڪوڙ ڳالهائين ٿا) حقيقت
اها آهي ته انهيءَ جا هٿ ڪشادا آهن هو
جهڙيءَ طرح پسند ڪري ٿو خرچ ڪري ٿو
جيڪي ڪجهه تنهنجي رب جي طرفان توتي
لاڻو ويو آهي اهو يقين انهن مان گهڻن کي
سرڪشيءَ ۽ ڪفر ۾ (اجا به) وڌيڪ ڪري
ڇڏيندو ۽ اسان قيامت تائين انهن جي وچ ۾
دشمني ۽ بغض پيدا ڪري ڇڏيو آهي ۽
جڏهن به انهن جنگ جي لاءِ ڪنهن قسم
جي باهه پڙڪائي آهي ته الله انهيءَ کي
وسائي ڇڏيو آهي ۽ اهي ملڪ ۾ فساد جي لاءِ
ڊوڙندا (وتن) ٿا ۽ الله فسادين کي پسند نٿو
ڪري.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكُنَّا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَآدْخُلُهُمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ⑩

٦٦. ۽ جيڪڏهن اهل ڪتاب ايمان آڻين ها ۽ تقويٰ اختيار ڪن ها ته اسان ضرور سندن باريون انهن کان ٺاري ڇڏيون ها ۽ ضرور انهن کي (ڪيترن قسمن جي) نعمتن وارن باغن ۾ داخل ڪيون ها.

وَلَوْ أَنَّهُمْ آقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ مِنْ تَحْتِ أَزْوَاجِهِمْ وَنُفُوسُهُمْ أَمَةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءٌ مَا يَعْمَلُونَ ⑪

٦٧. ۽ جيڪڏهن اهي تورات ۽ انجيل کي ۽ جيڪي (ڪجهه) انهن جي رب جي طرفان (هاڻي) انهن تي لاڻو ويو آهي انهيءَ کي ظاهر ڪندا رهن ها ته اهي ضرور پنهنجي مٿان به ڪاٺين ها ۽ پنهنجي پيرن هيٺان به (ڪاٺين ها) (پيشڪ) انهن مان هڪ جماعت وڃي آهي. پر ڪيترائي انهن مان اهڙا آهن جو جيڪو (ڪم) اهي ڪن ٿا سو ڏاڍو برو آهي.

يَأْتِيهَا الرُّسُلُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ مَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ ۚ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ⑫

٦٨. اي رسول! تنهنجي رب جي طرفان جيڪو (ڪلام به) توتي لاڻو ويو آهي انهيءَ کي (مانهن تائين) پهچاءُ ۽ جيڪڏهن تو (انين) نه ڪبو ته (ڄڻ) تو انهيءَ جو پيغام (بلڪل) نه پهچايو ۽ الله توکي مانهن (جي حملن) کان محفوظ رکندو. الله ڪافر مانهن کي هرگز (ڪاميابيءَ جي) راهه نه ڏيکاريندو.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُفِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۚ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ⑬

٦٩. تون ڇو (تہ) اي اهل ڪتاب! جيستائين توهان تورات ۽ انجيل (کي) ۽ جيڪي ڪجهه توهان جي رب جي طرفان توهان تي لاڻو ويو آهي انهيءَ کي ظاهر نه ڪندو (انهيءَ وقت تائين) توهان ڪنهن (ڇڱي) ڳالهه تي (قائم) نه آهيو ۽ جيڪي ڪجهه توتي تنهنجي رب جي طرفان لاڻو ويو آهي اهو انهن مان گهڻن کي سرڪشي ۽

ڪفر ۾ ضرور وڌائي ڇڏيندو - پوءِ تون انهيءَ
ڪافر قوم تي افسوس نه ڪر.

٤٠ جيڪي ماڻهو ايماندار آهن ۽ جيڪي
يهودي آهن ۽ (پڻ) صابي ۽ نصاريٰ (انهن
مان) جن (به) الله (تي) ۽ پوءِ اچڻ واري
ڏينهن تي حقيقتن ايمان آندو آهي ۽ پڻ انهن
نيڪ عمل ڪيا آهن نه انهن کي (آئندي
جو) ڪو خوف ٿيندو ۽ نه اهي (گذريل تي)
غمگين ٿيندا.

٤١ اسان يقينن بني اسرائيل کان پختو عهد
ورتو هو ۽ انهن ڏانهن ڪيترا رسول موڪليا
هئا. جڏهن به انهن وٽ ڪوبه رسول اها
(تعليم) کڻي آيو جنهن کي انهنجي دلين پسند
نه ٿي ڪيو ته ڪن کي انهن ڪوڙو ڪري
ڇڏيو ۽ ڪن کي انهن قتل ڪرڻ چاهيو ٿي.
٤٢ ۽ انهن (اهو) سمجهيو ته (انهيءَ مان)
ڪوبه فتنو نه ٿيندو. انهيءَ ڪري اهي انڌا
۽ ٻوڙا ٿي ويا. پوءِ الله شفقت سان انهن
ڏانهن توجه فرمايو. پر انهن مان ڪيترائي دري
انڌا ۽ ٻوڙا ٿي ويا ۽ جيڪي ڪجهه اهي
ڪن ٿا الله انهيءَ کي ڏسي ٿو.

٤٣ جن ماڻهن اهو چيو آهي ته يقينن الله ئي
مسيح ابن مريم آهي اهي ضرور ڪافر ٿي
ويا آهن ۽ مسيح (ته) چيو هو ته اي بني
اسرائيل، توهان الله جي عبادت ڪيو جيڪو
منهنجو (به) رب (آهي) ۽ توهانجو (به)
رب آهي ڳالهه هيءَ آهي ته جيڪو (شخص
ڪنهن کي) الله جو شريڪ بنائي ته (سمجهو
ته) الله انهيءَ تي جنت کي حرام ڪري ڇڏيو
آهي، ۽ انهيءَ جو نڪاڻو دوزخ آهي ۽
ظالمن جو ڪو (به) مددگار نه هوندو.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَى
مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٠﴾

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَارْسَلْنَا إِلَيْهِمْ
رُسُلًا كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ بَيَّنَّا لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ
فَرِيقًا كَذِبًا وَأَفْرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٤١﴾

وَحَسِبُوا إِلَّا تَكُونُ فِتْنَةً فَعَبَّوْا وَصَبَّوْا ثُمَّ تَابَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمَّوْا وَصَبَّوْا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا
يَعْمَلُونَ ﴿٤٢﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ
وَقَالَ الْمَسِيحُ ابْنُ إِسْرَءِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي
وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ
الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٤٣﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثُ ثُلُثٍ وَمِمَّنْ
إِلَٰهَ إِلَّا إِلَٰهٌ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ
لَيَسَّزَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٥٠

۴۴ جن ماڻهن اهو چيو آهي ته الله يقينن تن
مان هڪ آهي اهي يقينن ڪافر ٿي ويا ؛
سواءِ هڪ معبود جي ڪو ٻيو معبود
ڪونهي ؛ جيڪي ڪجهه اهي چون ٿا
جيڪڏهن اهي انهيءَ کان باز نه آيا ته
انهن مان جن ڪفر اختيار ڪيو آهي انهن کي
ضرور دردناڪ عذاب پهچندو.

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ٥١

۴۵ پوءِ ڇا اهي (مانهو) الله ڏانهن نه ٿا
جهڪن ؛ انهيءَ کان (پنهنجن گناهن جي)
معافي (نٿا) گهرن. حالانڪ الله ڏاڍو بخشش
وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

مَا السَّيِّحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُتِيَ صِدْقُهُ ۖ كَانَا يَأْكُلَنِ الطَّعَامَ
أَنْظُرْ كَيْفَ بَيَّنَّ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ أَنْظِرْ أَنَّى يُؤْمِنُونَ ٥٢

۴۶ مسيح ابن مريم صرف هڪ رسول هو
انهيءَ کان پهريائين رسول (به) فوت ٿي
چڪا آهن ؛ انهيءَ جي ماءُ ڏاڍي پاڪدامن
(هني) آهي بني کاڌو کائيندا هئا. ڏس اسان
ڪينءَ انهنجي (فاندي جي) لاءِ دليل بيان
ڪيون ٿا. پوءِ ڏس ته انهن جو خيال ڪيئن
بدلايو وڃي ٿو.

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا
وَلَا نَفْعًا ۚ وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ٥٣

۴۷ تون چؤ (ته) ڇا توهان الله کي ڇڏي
انهن (شين) جي پوڄا ڪيو ٿا جيڪي نه
توهان کي نقصان پهچائڻ جي قدرت رکن
ٿيون ؛ نه نفعي پهچائڻ جي ؛ الله ئي آهي
جيڪو ڏاڍو ٻڌڻ وارو (؛) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو
آهي.

قُلْ يَٰأَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا
أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا
عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ٥٤

۴۸ تون چؤ (ته) اي اهل ڪتاب! پنهنجي
دين جي متعلق ناجائز (طور تي) تمام گهڻي
وڌاءُ کان نه ڪم وٺو ؛ انهن ماڻهن جي
خواهشن جي پيروي نه ڪيو جيڪي هن کان
پهريان (پاڻ به) گمراهه ٿي چڪا آهن ؛
(بين) ڪيترن کي (به) انهن گمراهه ڪيو

آهي ؛ سڌي رستي کان پنڪي ويا آهن.

٤٩. بني اسرائيل مان جن ڪفر اختيار ڪيو آهي انهن تي دائود ؛ عيسيٰ بن مريم جي زبان سان لعنت ڪئي وئي هئي (٤) اهو انهي سبب ڪري ٿيو هو جو انهن نافرمانِي ڪئي هئي ؛ حد کان وڌي ٿي ويا.

٨٠. اهي هڪ ٻئي کي ڪنهن ناپسنديدهه ڳالهه کان جنهن جا اهي مرتڪب ٿيا (هجن) روڪيندا نه هئا جيڪي ڪجهه اهي ڪندا هئا يقينن اهو ڏاڍو برو هو.

٨١. تون انهن مان ڪيترن کي ڏسندين ته جيڪي (ماڻهو) ڪافر آهن انهن کي اهي (پنهنجو) مددگار بنائين ٿا. انهن پنهنجي لاءِ جيڪي ڪجهه پنهنجي مرضيءَ سان اڳتي موڪليو آهي. اهو ڏاڍو برو آهي. جيڪو اهو امر آهي جو الله انهن کان ناراض ٿي ويو آهي ؛ اهي عذاب ۾ پيا هوندا.

٨٢. ؛ جيڪڏهن اهي الله (تي) ؛ (انهيءَ) نبيءَ (تي) ؛ انهيءَ تي جيڪو انهيءَ (نبيءَ) تي لاڻو ويو آهي ايمان رکن ها ته اهي انهن کي پنهنجو مددگار نه بنائين ها پر انهن مان ڪيترائي نا فرمان آهي.

٨٣. تون مومنن سان دشمني رکڻ ۾ يقينن يهودين (کي) ؛ انهن ماڻهن کي جيڪي مشرڪ آهن سڀني کان وڌيڪ سخت لهندين ؛ تون مومنن سان محبت ڪرڻ جي لحاظ کان انهن مان سڀني کان ويجهو يقينن انهن ماڻهن کي لهندين. جيڪو اهو چون ٿا ته اسان نصاريٰ آهيون اها (ڳالهه) انهيءَ سبب جي

لَعْنَةِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٨٠﴾

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ يَخَظَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ مَا اتَّخَذُوا لَهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿٨٢﴾

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِيْكَ ذَلِكَ يَأْنِ مِنْهُمْ فَيَفْسِقُونَ ﴿٨٣﴾ وَرَهْبَانًا وَآلَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٤﴾

ڪري آهي جو انهن ۾ ڪجهه (مانهو) عالمه
۽ عابد آهن ۽ (پڻ) انهيءَ سبب جي ڪري
جو اهي تڪبر نه ٿا ڪن.

۸۴. ۽ جڏهن اهي هن (ڪلام الاهي) کي
ٻڌن ٿا جيڪو هن رسول تي لائو ويو آهي ته
(اي مخاطب) تون ڏسڻ ٿو ته جيتري قدر
حق انهن سڃاتو آهي انهيءَ جي سبب جي
ڪري انهن جون اکيون لڙڪن (جي زور) جي
ڪري وهي پون ٿيون. اهي چون ٿا ته اي
اسانجا رب ! اسان ايمان آندو آهي پوءِ
اسانجو نالو (به) شاهدن سان گڏ رک.

۸۵. ۽ (چون ٿا ته) اسانکي ڇا (ٿي ويو)
آهي جو اسان الله (تي) ۽ انهيءَ سڃاڻيءَ تي
جيڪا اسان وٽ آهي ايمان نه آڻيون
حالانڪ اسان خواهش ڪيون ٿا ته اسانجو
رب اسان کي نيڪ ماڻهن ۾ داخل ڪري.

۸۶. پوءِ الله انهن جي (هن) ڳالهه جي بدلي
۾ انهنکي اهو بهشت عطا ڪندو جنهن جي
اندر نهرون وهنديون هونديون (اهي) انهن ۾
هميشه رهندا ايندا اهوئي نيڪو ڪارن جو
بدلو آهي.

۸۷. ۽ جن ماڻهن ڪفر اختيار ڪيو آهي ۽
اسان جن آيتن کي ڪوڙو ڪيو آهي اهي
ماڻهو دوزخي آهن.

۸۸. اي ايمان دارو! جيڪي ڪجهه الله
توهان لاءِ حلال قرار ڏنو آهي انهن مان پاڪ
(شين) کي حرام نه ٺهرايو ۽ (مقرر ڪيل)
حدن کان اڳتي نه وڌو. الله (مقرر ڪيل) حد
کان ٻاهر نڪرڻ وارن کي پسند نٿو ڪري.

۸۹. ۽ جيڪي ڪجهه الله توهانکي ڏنو آهي

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ يَلْعَنُ
تَفِيضٌ مِّنَ الذَّمِّعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ
رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٥﴾

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَ
نَطْعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

فَأَنَّا بَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّتْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٦﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ
وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٨﴾

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي

أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٩٠﴾

انهيء مان حلال (ۛ) پاڪ (شيون) کانو ۛ
الله جي تقويٰ اختيار ڪيو جنهن تي توهان
ايمان رکو ٿا.

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ
بِأَعْقَابِهَا تَمُّوا أَيْمَانَكُمْ فَمَا كَفَرْتُمْ عَنْهَا فَعَزَّزْتُ لَكُمْ
مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطِيعُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسُوفَهُمْ أَوْ تَحْرِيرَ
رَبِّهِمْ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ
أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٩١﴾

۹۰. توهان جي قسمن مان اجاين (قسمن) تي
الله توهان کي سزا نه ڏيندو پر توهان جي
پڪن قسمن کانئ (ۛ) وري ٽوڙڻ تي توهان
کي سزا ڏيندو پوءِ انهن (کي ٽوڙڻ) جو ڪفارو
ذهن مسڪينن کي وڃولي (درجي جو) ڪاڌو
ڪارائڻ آهي (اهڙو ڪاڌو) جيڪو توهان
پنهنجي گهر وارن کي ڪارايو ٿا يا انهن جو
لباس يا هڪ (غلام کي) آزاد ڪرڻ. پوءِ
جنهن کي (ايترو به) ميسر نه هجي ته
(انهيءَ تي) ٽن ڏينهن جا روزا (واجب) آهن
جڏهن توهان قسم کانو (ۛ) وري انهن کي
ٽوڙي ڇڏيو ته اهو توهانجن قسمن جو
ڪفارو آهي ۛ توهان پنهنجن قسمن جي
حفاظت (ڪندا) ڪيو. الله پنهنجن آيتن کي
توهان جي لاءِ اهڙيءَ طرح بيان ڪريو انهيءَ
لاءِ ته توهان شڪر گذار بنجو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْبَيْسُ وَالْإِنْسَاءُ
وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿٩٢﴾

۹۱. اي ايمان دارو! شراب ۛ جوا ۛ بت ۛ
ڪئن جا تير رگو ناپاڪ (ۛ) شيطاني ڪم
آهن تنهن ڪري توهان انهن (مان) هر هڪ
کان بچو. انهيءَ لاءِ ته توهان ڪامياب
ٿي وڃو.

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْبَيْسِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩٣﴾

۹۲. شيطان صرف اهو چاهي ٿو ته توهانجي
وچير شراب ۛ جوا جي ذريعي دشمني ۛ ڪينو
وجهي ڇڏي ۛ الله جي ذڪر کان ۛ نماز کان
روڪي ڇڏي. هاڻي ڇا توهان (انهن ڳالهين
کان) رڪجي سگهري ٿا.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ

۹۳. ۛ توهان الله جي (به) اطاعت ڪيو ۛ
انهي رسول جي (به) اطاعت ڪيو ۛ هوشيار

فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْبَيِّنُ ﴿٩٣﴾

رهو ۽ جيڪڏهن (انهيءَ تنبيهه کان پوءِ به) توهان ڦري ويا ته ڄاڻو ته اسان جي رسول جي ذمي ته کولي (کولي) پهچائڻ ئي آهي.

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ
فِيْهَا طَعْمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
تُحْمًا أَوْ تَقَوًّا وَآمَنُوا تَحْمًا أَوْ تَقَوًّا وَاحْسِنُوا إِلَى اللَّهِ يَحْسَبِ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٤﴾

۹۴۔ جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ (پڻ) انهن نيڪ ڪم ڪيا آهن جڏهن اهي تقويٰ اختيار ڪن ۽ ايمان آڻين ۽ نيڪ عمل ڪن، پوءِ تقويٰ (۾ اڃا به ترقي) ڪن ۽ ايمان آڻين پوءِ تقويٰ (۾ وڌيڪ ترقي) ڪن ۽ احسان ڪن ته جيڪي ڪجهه (به) اهي ڪائين انهيءَ تي انهن کي ڪوبه گناهه نه (ٿيندو) ۽ الله احسان ڪرڻ وارن سان محبت ڪري ٿو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَبْلُوَكُمُ اللَّهُ شَيْئًا مِنَ الصَّيْدِ
تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَتَّقَاهُ
يَا لَغِيْبٍ فَمَنْ أَعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٥﴾

۹۵۔ اي ايمان دارو! الله هڪ (حقير) شيءِ يعني شڪار جي ذريعي سان جنهن تائين توهانجي هٿن ۽ نیزن جي پهچ هوندي توهانجي آزمائش ڪري رهندو. انهيءَ لاءِ ته الله انهن ماڻهن کي ظاهر ڪري ڇڏي جيڪي علحدگيءَ ۾ انهيءَ کان ڊڄن ٿا. پوءِ جيڪو (شخص) انهيءَ (حڪم جي ٻڌڻ) کانپوءِ (به) زيادتي ڪندو ته انهيءَ کي دردناڪ عذاب ٿيندو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ
وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَدًّا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ
التَّعْمَرِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَفَّارَةِ
أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا
لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهُ عَفَا اللَّهُ عَنْ سَلْفٍ وَمَنْ عَادَ
فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٩٦﴾

۹۶۔ اي ايمان دارو! توهان احرام جي حالت ۾ شڪار کي نه ماريندا ڪيو. ۽ توهان مان جيڪو (شخص) انهيءَ کي ڄاڻي بهجهي ماريندو ته جيڪو چوپايو انهيءَ ماريو آهي اهڙي قسم جو (جانور انهيءَ کي) بدلي (۾ ڏيڻو) پوندو جنهنجو فيصلو توهان مان به عادل انسان ڪندا ۽ جنهن کي ڪعبي تائين قربانيءَ جي لاءِ پهچائڻ ضروري هوندو ۽ (جيڪڏهن انهيءَ جي طاقت نه هجي ته) ڪفارو (ادا ڪرڻو) پوندو يعني ڪجهه

مسڪينن کي کاڌو ڪارائڻ يا انهيءَ جي برابر
روزا رکڻ انهيءَ لاءِ ته اهو (مجرم) پنهنجي
ڪم جو بد انجام پوري ٿي ها جيڪو
(پهريائين) گذري چڪو آهي، اهو الله معاف
ڪري ڇڏيو آهي ؛ جيڪو شخص وري (اٿين)
ڪندو انهيءَ کي الله (انهيءَ جرم جي) سزا
ڏيندو ؛ الله غالب (؛ بري ڪم جي) سزا ڏيڻ
وارو آهي.

۹۷. سامونڊي شڪار ڪرڻ ؛ انهيءَ جو ڪاٺڻ
توهانجي ؛ مسافرن جي فائدي جيلاءِ جائز
ڪيو ويو آهي. پر جيستائين توهان احرام جي
حالت ۾ هجو (انهيءَ وقت تائين) خشڪيءَ
جو شڪار توهانتي حرام ڪيو ويو آهي ؛
توهان الله جي تقويٰ اختيار ڪيو جنهنجي
حضور ۾ توهانکي گڏ ڪري نيو ويندو.

۹۸. الله ڪعبي يعني محفوظ گهر (کي)
ماڻهن جي دائمي ترقيءَ جو ذريعو بنايو آهي
؛ (پڻ) حرمت واري مهيني ؛ قرياني (کي)
؛ جن (جانورن) جي ڳچيءَ ۾ پٺو وڌو ويو
هجي (انهنکي به) هيءَ انهيءَ ڪري
(ڪيو) آهي ته توهان ڄاڻو ته جيڪي
ڪجهه آسمانن ۾ آهي ؛ جيڪي ڪجهه
زمين ۾ آهي الله انهيءَ سڀ کي ڄاڻي ٿو.

۹۹. ياد رکو ته الله عذاب ڏيڻ ۾ (به)
سخت آهي ؛ الله ڏاڍو بخشن وارو (؛)
مهربان (به) آهي.

۱۰۰. رسول تي صرف (ڳالهه جو) پهچائڻ
(واجب) آهي ؛ جيڪا (ڳالهه عملن) توهان
کان ظهور ۾ اچي وڃي ٿي ؛ (انهيءَ کي به)
جيڪا توهان کان (اڃا عملن) ظهور ۾ نه

أَجَلٌ لَّكُمْ صِيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَ
لِلنَّيَّارَةِ وَحُزْمٌ عَلَيْكُمْ صِيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا
وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٧﴾

جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَمًا لِّلنَّاسِ وَ
الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِيُعْلَمَ
أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٩٩﴾

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿١٠٠﴾

آتي آهي الله خوب چاڻي ٿو.

١٠١. تون چؤ ته بيڪار (شيء) فائدي مند (شيء) جي برابر نه ٿي ٿي سگهي. خواه توهان کي بيڪار شي جي زيادتي ڪيتري ٿي پسند هجي. پوءِ اي عقل مندو! الله جي تقويٰ اختيار ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان بامراد ٿي وڃو.

١٠٢. اي مومنو! (انهن) ڳالهين جي متعلق سوال نه (ڪندا) ڪيو (جيڪي) جيڪڏهن توهان تي ظاهر ڪيون وڃن ته توهان جي لاءِ تڪليف جو سبب بنجي وڃن؛ جيڪڏهن توهان انهنجي متعلق انهيءَ عرصي ۾ سوال ڪندو جڏهن قرآن لاڻو وڃي ٿو ته توهان تي (اهي) ظاهر ڪيون وينديون الله خود (چاڻي بهجي) انهن جي بيان کان رکيو رهيو آهي؛ الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) سوجهه بوجهه کان ڪم وٺڻ وارو آهي.

١٠٣. توهان کان پهريائين هڪ قوم اهڙن ڳالهين جي متعلق سوال ڪري چڪي آهي پر جڏهن جواب مليو ته انهن انهيءَ (جي) مڃڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو.

١٠٤. نه (ته) الله بحيره (جي) بنائڻ جو حڪم ڏنو آهي نه سائبه جو نه وصله جو نه هام جو پر جيڪي (مانهو) ڪافر آهن اهي الله تي ڪوڙ (ٻڌي) بهتان هڻن ٿا؛ انهن مان اڪثر بي عقل آهن.

١٠٥. جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته خدا جي نازل ڪيل (ڪلام)؛ (انهيءَ جي) رسول جي طرف اچو ته چون ٿا ته اسان جنهن (ڳالهه) تي پنهنجي پيءُ ڏاڏي کي

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠١﴾

۱۰۱

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّلَ لَكُمْ تَوَلَّوْا ۖ وَإِنْ تُسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلَ الْقُرْآنُ تُبَدَّلْ لَكُمْ ۖ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠٢﴾

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٣﴾

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ ۚ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَثُرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٤﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلُؤْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٥﴾

ڏٺو هو (اها) اسانجي لاءِ ڪافي آهي ڇا
جيڪڏهن (هيءَ صورت هجي جو) انهن جا
پيءُ ڏاڏا نادان هجن ۽ صحيح رستو نه
ڄاڻندا هجن (تڏهن به اهي پنهنجي ضد تي
قائم رهندا؟)

۱۰۶. اي مومنو! توهان پنهنجي جانين (جي
حفاظت) جو فڪر ڪيو. جڏهن توهان هدايت
حاصل ڪيو ته ڪنهن جي گمراهي توهان کي
نقصان نه پهچائيندي. توهان سڀني کي الله
ڏانهن ئي موٽي وڃڻو آهي. پوءِ جيڪي
ڪجهه توهان ڪيو ٿا اهو انهيءَ کان
توهان کي آگاهه ڪندو.

۱۰۷. اي مومنو! جڏهن توهان مان ڪنهن
جي موت (جو وقت ويجهو) اچي وڃي ته
وصيت جي وقت توهانجي پاڻ ۾ شاهدي (جو)
هينءَ (طريقو) هنڌ گهرجي جو توهان مان ٻه
عدل وارا شاهد (مقرر) هجن يا ٻه شاهد
(جيڪي توهان مسلمانن مان نه هجن پر)
غير ماڻهن مان هجن (اهو قاعدو انهيءَ حالت
۾ ٿيندو) جڏهن توهان ملڪ ۾ سفر ڪري
رهيا هجو ۽ توهانتي موت جي مصيبت نازل
ٿي وڃي (۽ توهان کي پنهنجا شاهد ميسر نه
اچن) (انهيءَ صورت ۾) توهان (مومن جو
گروھ) انهن ٻنهي (شاهدن) کي نماز کان
پوءِ جهلي ۽ اهي ٻئي (اهڙيءَ صورت ۾ جو)
توهان کي (انهنجي شاهديءَ جي متعلق) شڪ
هجي الله جو قسم ڪئي چون ته اسان هن
(شهادت) مان ڪوبه (پنهنجو) فائدو مڃڻ
نظر نه ٿا رکن ڪئي (جنهنجي حق ۾ اسين
شاهدي ڏئي رهيا هجون) اهو اسانجو ويجهو
ئي ڇو نه هجي ۽ اسان الله جي (مقرر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ لَا يَصُدُّكُمْ عَنْ
صَلَاةِ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فِيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٦﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ
الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ أَوْ
آخَرِينَ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ
فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْسِبُوهَا مِنْ بَعْدِ
الصَّلَاةِ فَيُقْسِمْنَ بِاللَّهِ إِنْ ارْتَبْتُمْ لَا تَشْتَرِي بِهِ
نَسَاءً وَلَا مَالًا ذَا قُرْبَىٰ وَلَا تَكُنْ شَهَادَةُ اللَّهِ
إِنَّمَا إِذَا لَمِنَ الْأَثِمِينَ ﴿١٠٧﴾

ڪيل) شهادت (يعني سج ڳالهائڻ جي فرض) کي نه لکائينداسين. جيڪڏهن اسان ائين ڪيون ته (انهيءَ صورت ۾) اسان گنهگار ٿينداسين.

۱۰۸. پوءِ جيڪڏهن (اڳتي هلي) اهو ظاهر ٿي پيو ته انهن ٻنهي (پنهنجي ذمي) گناهه واجب ڪري ورتو آهي ته ٻه ٻيا شخص (انهن وارثن يعني ميت جي رشتيدارن مان) جن جي خلاف پهرين ٻن حق قائم ڪيو هو (شاهديءَ لاءِ) ٻيهن ۽ اهي الله جو قسم کڻي چون ته اسانجي شاهدي (انهن) پهرين ٻن شاهدن جي شاهديءَ کان وڌيڪ سچي آهي ۽ اسان (پنهنجي شاهديءَ ۾) ڪابه زيادتي نه ڪئي جيڪڏهن اسان ائين ڪيو هجي ته اسانکي ظالمن ۾ شمار ڪرڻ گهرجي.

۱۰۹. اهو طريقو انهنکي (يعني پهرين شاهدن کي) انهيءَ ڳالهه جي وڌيڪ ويجهو ڪري ڇڏيندو ته اهي شاهدي عين واقعي جي مطابق ڏين يا (انهيءَ ڳالهه کان) ڊڄن ته انهنجي قسمن کانپوءِ (ڪي) ٻيا قسم (انهن جي قسمن کي رد ڪرڻ جيلاءِ) پيش ڪيا وڃن ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ انهيءَ جي حڪمن جي چڱيءَ طرح اطاعت ڪيو ۽ (ياد رکڻ) الله سرڪشن کي هدايت نه ٿو ڏئي.

۱۱۰. ۽ (انهيءَ ڏينهن کي ياد ڪيو) جنهن ڏينهن الله رسولن کي گڏ ڪندو ۽ چونڊو توهانکي ڪهڙو جواب ڏنو ويو هو، اهي چوندا اسانکي حقيقي علم ڪونهي. غيب جي

فَإِنْ عَشَرَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّ إِنَّمَا فَاخَرَيْنِ يَفُومِنِ
مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأُولَٰئِينَ فَيَقْسِمْنَ
بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا
إِنَّا إِذَا لَسْنَا الظَّالِمِينَ ﴿١٠٨﴾

ذَلِكَ أَدَّىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا
أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانُ بَعْدَ آيَمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٩﴾

۱۰۸

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ يَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا
لَا عِلْمَ لَنَا بِذَلِكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٠﴾

ڳالهين جو (اصل) علم (صرف) توکي (تي) آهي.

۱۱۱. انهيءَ وقت الله (عيسيٰ بن مريم کي به) چونڊو ته اي عيسيٰ ابن مريم! جيڪا نعمت مون توتي ۽ تنهنجي ماءَ تي نازل ڪئي هئي انهيءَ کي ياد ڪر (يعني) جڏهن مون پاڪ وحيءَ سان تنهنجي مدد ڪئي هئي ته تون ماڻهن سان ٻالپڻي ۾ (به) ۽ اڏيڙ عمر ۾ (به) روحانيت جون ڳالهيون ڪندو هئين ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪر) جڏهن مون توکي ڪتاب ۽ حڪمت (جون ڳالهيون) سيکاريون ۽ تورات ۽ انجيل (سيکاري) ۽ جڏهن ته تون منهنجي حڪم سان مٺيءَ جي خصلت رکڻ وارن (ماڻهن مان) پکي جي پيدا ڪرڻ وانگر مخلوق پيدا ڪندو هئين پوءِ تون ان ۾ ڦوڪيندو هئين ته اهي منهنجي حڪم سان اڏامڻ جي قابل ٿي ويندا هئا ۽ تون انڌن ۽ ڪوڙهين کي منهنجي حڪم سان آزاد ڪندو هئين ۽ جڏهن ته تون منهنجي حڪم سان مردن کي ڪڍيندو هئين ۽ جڏهن ته بني اسرائيل کي (جيڪي تنهنجي قتل جو ارادو رکندا هئا) مون توکان روڪي رکيو (انهيءَ وقت) جڏهن ته تون انهن وٽ دليل ڪئي آئين ۽ انهن مان ڪافرن چيو ته هي ته ظاهر ظهور ڏوڪي واريون ڳالهيون آهن.

۱۱۲. ۽ (انهيءَ وقت کي ياد ڪر) جڏهن مون (تنهنجن) حوارين (يعني شاگردن) کي وحي ڪئي ته مون تي ۽ منهنجي رسول تي ايمان آڻيو ۽ انهن (انهيءَ وحي جي جواب ۾) چيو ته اسان ايمان آڻيون ٿا ۽ تون شاهد ره

إِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ادْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١١﴾

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ أُؤْمِنُوا بِي وَبِرُسُولِي قَالُوا أَمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿١١٢﴾

ته اسان فرمان بردارن ۾ (شامل ٿي ويا) آهيون.

١١٣- ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن حوارين چيو ته اي عيسيٰ ابن مریم! ڇا تنهنجي رب ۾ طاقت آهي جو اسان جي لاءِ آسمان مان (کاڌن سان پريل) خومچو لاهي (انهيءَ تي) مسيح چيو ته جيڪڏهن توهان (سچا) مومن آهيو ته الله جي تقويٰ اختيار ڪيو.

١١٤- انهن (يعني حوارين) چيو ته اسان گهرون ٿا ته اسان انهيءَ (مائهه) مان کائون ۽ اسان جون دليون مطمئن ٿي وڃن (ته) اسانجو خدا قادر آهي ۽ اسانکي يقين ٿي وڃي ته تون اسان سان سچ ڳالهايو آهي ۽ اسان انهيءَ باري ۾ شاهدي ڏين جي قابل ٿي وڃون.

١١٥- (انهيءَ تي) عيسيٰ ابن مریم چيو اي الله! اي اسانجا رب! اسانتي آسمان مان (کاڌن سان پريل) ٽالهه لاهه جيڪو اسان (مسيحن) مان پهرئين حصي جي لاءِ به عيد (جو موجب) هجي ۽ تنهنجي طرفان هڪ نشان (هجي) ۽ تون (پاڻ وٽان) اسانکي رزق ڏي ۽ تون سڀني رزق ڏين وارن مان بهتر رزق ڏين وارو آهين.

١١٦- الله فرمايو مان اهڙا (مائهه) توهانتي يقينن نازل ڪندس. پوءِ جيڪو به توهان مان انهيءَ جي (نازل ٿيڻ کان) پوءِ ناشڪري ڪندو ته مان انهيءَ کي اهڙو عذاب ڏيندس جو دنيا مان ڪنهن ٻي (قوم) کي اهڙو عذاب نه ڏيندس.

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يُعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٣﴾

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَ وَأَكُونُ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٤﴾

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عَيْدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٥﴾

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنْزِلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٦﴾

وَاذْكَرَ اللَّهُ يُعِيسَ ابْنَ مَرْيَمَ ءَآتَتْ قُلَّتْ لِّلنَّاسِ
اَتَّخِذُوْنِي وَاُخِي الْهَيْهِنَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحَانَكَ
مَا يَكُوْنُ لِي اَنْ اَقُوْلَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ اِنْ كُنْتُ
فُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا اَعْلَمُ
مَا فِي نَفْسِكَ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ ﴿۱۱۷﴾

۱۱۷. ۱. جڏهن الله چيو اي عيسيٰ ابن مريم! ڇا تون مانهن کي چيو هو ته مونکي ۽ منهنجي ماءَ کي الله کانسواءِ ٻه معبود بڻايو ته انهيءَ جواب ڏنو ته (اسان) توکي (سڀني عيبن کان) پاڪ قرار ڏيون ٿا. مون کي نه ٿي جڳايو ته مان (اهڙي ڳالهه) چوان جنهنجو مون کي حق نه هو ۽ جيڪڏهن مون ائين چيو هو ته توکي ضرور انهيءَ جو علم هوندو جيڪي کي منهنجي دل ۾ آهي تون ڄاڻين ٿو ۽ جيڪي کي تنهنجي دل ۾ آهي مان نٿو ڄاڻان. تون يقينن (سڀني) غيب جي ڳالهين کان چڱيءَ طرح واقف آهين.

مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا مَا اَمَرْتَنِي بِهِ اِنْ اَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ اَنْتَ الرَّقِيبُ عَلَيْهِمْ وَاَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿۱۱۸﴾

۱۱۸. مان انهنکي صرف اها ڳالهه چئي هئي جنهنجو تون مونکي حڪم ڏنو هو يعني اهو ته الله جي عبادت ڪيو، جيڪو منهنجو (ٻه) رب آهي ۽ توهانجو به رب آهي ۽ جيستائين مان انهن ۾ (موجود) رهيس مان انهن جو نگران رهيس. پر تون جڏهن منهنجو روح قبض ڪري ورتو ته تون ئي انهن تي نگران هئين (مان نه هوس) ۽ تون هر شيءِ تي نگران آهين.

اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۱۱۹﴾

۱۱۹. جيڪڏهن تون انهنکي عذاب ڏين ڇاهين ته اهي تنهنجا پناهان آهن ۽ جيڪڏهن تون انهنکي بخشڻ چاهين ته تون ڏاڍو غالب (۽) وڏين حڪمتن وارو (خدا) آهين.

قَالَ اللَّهُ هَلْ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

۱۲۰. الله فرمايو هي ڏينهن (اهڙو) آهي جنهن ۾ صادقن کي انهنجي سچائيءَ جو نفعو ڏيندي. انهن کي اهڙا باغ ملندا جنجي هيٺان

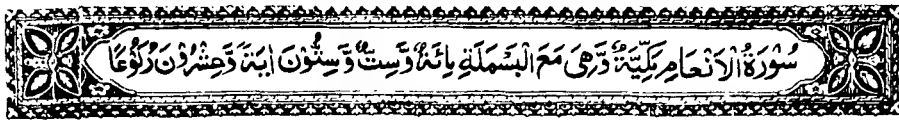
فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ①

نهرن وهنديون هونديون اهي انهيء به هميشه
جي لاء رهندا ايندا. الله انهن كان راضي تيو
ء اهي انهيء كان راضي تيا (ء) هيء
(هڪ) تمام وڏي ڪاميابي آهي.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ②

١٢١- آسمانن ۽ زمين ۽ جيڪي ڪي انهنجي
وڃم آهي انهيء جي بادشاهت الله جي لاءِ ئي
آهي ۽ اهو هر امر تي پورو (پورو) قادر
آهي.

١٢
١

هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون هڪ سئو چاهٽ آيتون ؛
ويهمه ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ه) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

الْحَدُّ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ
الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ②

۲- (هر قسم جي) تعريف جو الله ئي مستحق
آهي، جنهن آسمانن ؛ زمين کي پيدا ڪيو
آهي ؛ اونداهين ؛ نور کي به بنايو آهي
باوجود انهيءَ جي ڪافر پنهنجي رب جا
شريڪ بنائين ٿا.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلَهُ وَأَجَلٌ
عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَسْتُرُونَ ③

۳- اهو خدائي آهي جنهن توهان کي آليءَ مٺيءَ
مان پيدا ڪيو آهي پوءِ (زمانه حيات جي
لاءِ) هڪ ميعاد تجويز ڪيو ؛ هڪ ٻيو
ميعاد به آهي جنهن جو علم صرف انهيءَ
کي آهي پوءِ به توهان شڪ ڪيو ٿا.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ
وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ④

۴- ؛ آسمانن ؛ زمين ۾ اهو ئي خدا آهي جيڪو
توهان جي رازن کي به ڄاڻي ٿو ؛ توهان جي
ظاهري ڳالهين کي به ؛ جيڪي ڪجهه
توهان ڪمايو ٿا انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا
مُعْرِضِينَ ⑤

۵- ؛ انهن ماڻهن وٽ انهنجي رب جي نشان
مان ڪڏهن ڪوبه نشان نه آيو آهي پر
(انهن جو معاملو هيءَ رهيو آهي ته) اهي
انهيءَ کان منهن موڙيندائي آيا آهن.

فَقَدْ كَذَبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ
أَنْبُؤُا مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ⑥

۶- پوءِ ڪامل حق (يعني قرآن) ڏهين انهن
وٽ آيو ته انهيءَ جو به انهن انڪار ڪري
ڇڏيو. هاڻي انهيءَ جو نتيجو هيءَ نڪرندو

تہ جن ڳالهين جي متعلق اهي ڪلون ڪندا هئا
جلد ئي انهيءَ جي وقوعه جون خبرون انهن
کي ملڻ لڳنديون.

۷. ڇا انهن کي معلوم نه آهي تہ انهن کان
پهرين ڪيترن ئي زمانن (جي ماڻهن) کي
جنڪي اسان زمين ۾ ايتري طاقت بخشي هئي
جيترائي طاقت توهان کي (يعني هن زماني جي
ماڻهن کي) نہ بخشي آهي، تباھه ڪري
ڇڏيو ۽ اسان انهن تي ڪڪرن کي زبردست
بارش وسائيندي موڪليو هو ۽ انهيءَ مان
اهڙيون نهرون وهايون هيون جيڪي انهن جي
قبضي ۽ تصرف ۾ وهنديون هيون پوءِ اسان
انهن کي انهنجي گناهن جي سبب تباھه ڪري
ڇڏيو. ۽ انهن کانپوءِ هڪ ٻيو نسل پيدا
ڪيو.

۸. ۽ جيڪڏهن اسان توتي هڪ ڪاغذن تي
لکيل ڪتاب نازل ڪيون ها جنهن کي اهي
ٻانهن جي هٿن سان چنن ها تہ ڪافر بہ چون
ها، هيءَ تہ هڪ ظاهر ظهور قريب آهي.

۹. ۽ (مخالفي) چون ٿا، هن تي ڪوبه
فرشتو چونه لائو ويو آهي جيڪڏهن اسان
ڪو فرشتو لاهيون ها تہ فيصلو ئي بہ
وڃي ها، پوءِ انهن کي ڏرنہ ڏني وڃي ها.

۱۰. ۽ (هيءَ بہ ياد رکڻ گهرجي تہ)
جيڪڏهن اسان هن (پيغمبر) کي فرشتن مان
مقرر ڪيون ها تڏهن بہ اسان انهيءَ کي
مرد جي شڪل ئي ڏيون ها ۽ انهيءَ جي مٿان
بہ اها ڳالهه شڪ واري ڪري ڇڏيون ها
جنهن کي هاڻي اهي شڪ واري سمجهي رهيا
آهن.

الْمُرِيدُوا كَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَوْمٍ مَكَثُهُمْ
فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُنْكِحْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ
مِذْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَآهَلَكْنَاهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمًا آخَرِينَ ⑤

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَسَوْهُ بِآيَاتٍ
نَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ⑥

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ
الْأَمْرُ لَمْ يَلَا يُنْظَرُونَ ⑦

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ
مَا يَلْبَسُونَ ⑧

وَلَقَدْ اسْتَهْزَيْتُمْ بِرُسُلِكُمْ فَخَاقَ الَّذِينَ
سَخَرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١١﴾

۱۱- ۛ توكان پهريائين جيڪي رسول گذري
ويا آهن انهن تي به نٿول ڪئي وئي هئي.
نتيجو اهو ٿيو جو انهن مان جن نٿول ڪئي
هئي انهنڪي انهيءَ عذاب اچي گهيريو جنهن
سان اهي نٿول ڪري رهيا هئا.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٢﴾

۱۲- تون انهنڪي چؤ (ٿورو) زمين ۾ گهمو
پوءِ ڏسو ته ڪوڙي چوڻ وارن جي ڪهڙي
پڄاڙي ٿيندي آهي.

قُلْ لَيْسَ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ قُلُّ لِيَّ كَبَّ عَلَىٰ
نَفْسِي الرَّحْمَةِ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَيْبَ
فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

۱۳- (انهن کان) ٻچ ته آسمانن ۽ زمين ۾
جيڪي ڪجهه آهي؟ اهو ڪنهن جو آهي
(انهيءَ جو جواب اهي ڪهڙو ڏيندا تنهنڪري
تون ئي انهنڪي) چؤ الله جو - انهيءَ پنهنجي
نفس تي رحمت فرض ڪري ڇڏي آهي. هو
توهان کي قيامت جي ڏينهن تائين جمع ڪندو
ويندو انهيءَ (ڳالهه) ۾ ڪجهه شڪ نه
آهي ته اهي ماڻهو جن پنهنجي جانين کي
گهائي ۾ وجهي ڇڏيو. اهي (انهيءَ بد
اعماليءَ جي سببان) ايمان نه آڻيندا.

وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي الْبَيْتِ وَالتَّهَارُ وَهُوَ
الَّتَمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٤﴾

۱۴- ۛ جيڪي ڪجهه رات (جي اونڊاهيءَ)
۽ ڏينهن (جي روشني) ۾ موجود آهي اهو سڀ
انهيءَ (خدا) جو آهي ۽ هو ڏاڍو ٻڌڻ وارو
(۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

قُلْ اَعْبُدُوا اللَّهَ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاَطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ يُطْعِمُهُ وَلَا يَطْعَمُهُ قُلْ اِنِّي اُمِرْتُ اَنْ اَكُوْنَ
اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٥﴾

۱۵- تون چؤ ڇا مان الله کانسواءِ جيڪو
آسمانن ۽ زمين جي پيدا ڪرڻ وارو آهي،
ڪو ٻيو دوست بنايان حالانڪ اهو (سڀني
انسانن کي) ڪارائي ٿو ۽ (ڪنهنجي به
طرفان) انهيءَ کي رزق نه ٿو ڏنو وڃي. چؤ
(ته) مون کي حڪم ڏنو ويو آهي ته مان
سڀني کان وڏو فرمانبردار بنجان ۽ هيءَ ته
(ي رسول) تو مشرڪن مان نه بنج.

۱۶- تون چؤ ته جيڪڏهن مان پنهنجي رب جي نافرمانِي ڪريان ته مان هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان بچان ٿو.

۱۷- جنهن تان اهو (عذاب) ناريو ويو ته (سمجهو ته) انهيءَ ڏينهن ان تي خدا رحم ڪيو ۽ هيءَ تمام وڏي ڪاميابي آهي.

۱۸- ۽ جيڪڏهن الله توکي ڪو نقصان پهچائي ته انهيءَ کانسواءِ انهيءَ کي به توکان ناري نه ٿو سگهي ۽ جيڪڏهن اهو توکي ڪا پلائي پهچائي ته هو هر ڳالهه تي قادر آهي.

۱۹- ۽ هو پنهنجن بندن تي غالب آهي ۽ هو وڏين حڪمتن وارو آهي (۽) سڀني حالتن کان باخبر آهي.

۲۰- تون چؤ سڀ کان وڌيڪ (سچي) شاهدي ڏيڻ واري ڪهڙي هستي آهي پوءِ (خودني جواب ۾) چؤ ته الله اهو توهانجي ۽ منهنجي وچ ۾ شاهد آهي ۽ مون ڏانهن هيءَ قرآن وحي ڪيو ويو آهي ۽ انهيءَ لاءِ ته مان توهان کي انهيءَ جي ذريعي (اچڻ واري عذاب کان) هوشيار ڪيان ۽ انهن (سڀني) کي به جن تائين هي پهچي، ڇا توهان هيءَ شاهدي ڏيو ٿا ته الله کانسواءِ ڪي ٻيا معبود به آهن (۽ پوءِ پنهنجي طرفان) به چؤ ته (توهين اهڙيون ڪوڙيون شاهديون ڏيندا وتو) مان ته اها شاهدي نه ٿو ڏيان (پوءِ انهن کي) چؤ ته اهو (خدا) ته پنهنجي ذات ۾ صرف اڪيلو خدا آهي ۽ مان ته انهن شين کان جنکي توهان خدا جو شريڪ بنايو ٿا بيزار آهيان.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّيَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ①

مَنْ يُضِلَّهُ يَزِيدْ لَهُ فُجُورًا ۖ فَمَنْ يَزِدْ لَهُ فُجُورًا يَأْتِهِ عَذَابٌ أَلِيمٌ ②

وَأَنْ يَسْأَلَ اللَّهَ لِي خَصْلًا لَا أَغْنِي عَنْهُ ۖ وَإِنْ يُسْأَلْ يَخْشَىٰ فَمَنْ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ③

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ ۖ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ④

قُلْ أَمَّا سَمِئْتُ أَلْبَسْتُ شَهَادَةً ۖ قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ ۖ وَمَنْ يَكْفُرْ أَشْكُرْ لَكُمْ لَتَشْهَدُنَّ أَنَّ مَعَ اللَّهِ الْإِلَهَ ۚ أَخْرَجْتُ قُلُوبًا أَشْهَدُ ۚ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ ۚ وَاحِدٌ ۚ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ⑤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ اتَّيَهُمُ الْكِتَابُ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ
ابْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ لَمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢١﴾

۲۱- اهي ماڻهو جنکي اسان ڪتاب ڏنو آهي
اهي هن (سجانيءَ) کي (اهڙيءَ طرح) سڃاڻن
تا جهڙيءَ طرح اهي پنهنجن پٽن کي سڃاڻن
تا (پر) جيڪي ماڻهو گهائي ۾ پئجي ويا ۽
پنهنجي جانين کي (به) گهائي ۾ وجهي
جڏيواهي ايمان نه ٿا آڻين.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٢﴾

۲۲- ۽ انهيءَ کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي
سگهي ٿو جيڪو الله تي ڪوڙ ٻڌي ٿو يا
انهيءَ جي نشانن کي ڪوڙو ڪري ٿو. سڄي
ڳالهه هيءَ آهي ته ظالم ڪڏهن ڪامياب
نٿا ٿين.

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَبَبًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا
إِن شِرْكَاءُكُمْ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٢٣﴾

۲۳- ۽ جنهن ڏينهن اسان انهن سڀني کي گڏ
ڪنداسين پوءِ جن اسان جا شريڪ قرار ڏنا
آهن انهن کي چونداسين ته توهانجا (بنايل)
اهي شريڪ جن جي متعلق توهان دعويٰ
ڪندا هئا (ته اهي الله جا شريڪ آهن)
ڪٿي آهن.

ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبُّنَا مَا
كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿٢٤﴾

۲۴- پوءِ انهيءَ جي جواب ۾ اهي صرف هي
چوندا ته الله جو قسم جيڪو اسانجو (سڄو)
رب آهي اسان (ته) مشرڪ هواسين (ٿي)
ڪونه.

أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٢٥﴾

۲۵- ڏس (انهيءَ موقعي تي) اهي ڪهڙيءَ
طرح پنهنجي جانين جي متعلق ڪوڙ
ڳالهائيندا ۽ جيڪي (ڪجهه) اهي انهيءَ
کان پهرين ڪوڙ ڳالهائيندا هئا (سڀ) انهن
کان وسري ويندا.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَسْعِجُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا
كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ

۲۶- ۽ انهن مان ڪي (ماڻهو) اهڙا آهن
جيڪي تنهنجن (ڳالهين) ڏانهن ڪن ڏين ٿا
حالانڪ اسان انهن جي دلين تي پردا وجهي
جڏيا آهن انهيءَ لاءِ ته اهي انهيءَ کي (نه)

يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٧﴾

سمجھن ۽ انهن جي ڪنن ۾ ٻوڙاڻ (پيدا ڪري ڇڏي) آهي ۽ اهي ڪٿي هر هڪ (قسم جو) نشان ڏسن اهي انهيءَ تي ايمان نه آڻيندا. (انهن جي حالت) ايستائين (پهتل آهي) جو جڏهن اهي تو وٽ اچن ٿا ته توسان جهيڙو ڪن ٿا. ڪافر چون ٿا هي (قرآن) صرف پهرين جون ڪهاڻيون آهن.

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْهَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٨﴾

۲۷. ۽ اهي انهيءَ کان (ٻين کي به) روڪين ٿا ۽ (خود به) انهيءَ کان پري رهن ٿا پر اهي پنهنجي پاڻ کان سواءِ ڪنهن کي به تباهه نٿا ڪن پر اهي سمجھن نٿا.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَعُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَلَيْتُنَا نَرُدُّو
لَا نَكْذِبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا لَئِنْ كُنَّا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾

۲۸. ۽ جيڪڏهن تون انهن کي (انهيءَ وقت) ڏسن جڏهن انهن کي دوزخ جي اڳيان بيهاريو ويندو جڏهن (اهي) چوندا (ته) اي ڪاش اسان کي "ايمان جي حالت ۾" واپس موٽايو وڃي ۽ اسان آئنده ڪڏهن پنهنجي رب جي نشانن کي ڪوڙو نه چونداسين (ته) توکي انهن جي ڪوڙ جي حقيقت معلوم ٿي وڃي.

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رَدُّوا
لَعَادُوا إِنَّمَا هِيَ آعَنَةٌ وَاللَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿٣٠﴾

۲۹. حقيقت هيءَ آهي ته جيڪي (ڪجهه) اهي (هن کان پهرين) لڪائيندا هئا اهو انهن تي چڱيءَ طرح منڪشف ٿي ويو آهي ۽ جيڪڏهن انهن کي (واپس) موٽايو وڃي ها ته اهي ضرور (انهيءَ ڳالهه ڏانهن) ڦري وڃن ها جنهن کان انهن کي روڪيو ويندو هو ۽ اهي يقينن (پنهنجي هن دعويٰ ۾) ڪوڙا آهن.

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا أَحْيَانُ الْذُنُوبِ وَمَا غَنُ
يَبْعُوثُ فِيهَا ﴿٣١﴾

۳۰. ۽ اهي چون ٿا ته اسان جي (هن) دنيوي زندگيءَ کان سواءِ ڪا (ٻي زندگي) نه آهي ۽ نه وري اسان کي اٿاريو ويندو.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَعُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالُوكَ لَئِنْ هَذَا إِلَّا حَيَاتُنَا
قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالُوا قَدْ وَفُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ
تَكْفُرُونَ ﴿٣١﴾

۴

۳۱. ۽ جيڪڏهن تون انهن کي (انهي وقت)
ڏسڻ جڏهن انهن کي پنهنجي رب جي
سامهون بيهاريو ويندو (۽) اهو (انهن کي)
فرمائيندو) ڇا هي (هي زندگي) سچ نه آهي
(۽) اهي جواب ۾ چوندا. اسان کي پنهنجي
رب جو قسم ڇو نه (ضرور سچ آهي) اهو
فرمائيندو. تڏهن توهان پنهنجي انڪار
(تي اصرار) جي سببان عذاب (جو مزو)
چڪو.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ كَفًّا ۖ إِذَا جَاءَتْهُمْ
السَّاعَةُ بَعُثَتْهُ قَالُوا يَحْسُرُنَا عَلَىٰ مَا فَزَعْنَا فِيهَا لَا
وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا
يُرْذَلُونَ ﴿٣٢﴾

۳۲. جن ماڻهن الله جي ملاقات (جي مسئلي)
کي ڪوڙو ڀانيو آهي اهي نقصان ۾ پئجي
ويا آهن ايستائين جو جڏهن اها گهڙي انهن
تي اوجھي اچي ويندي ته اهي چوندا. اف
اسانجو پڇتاءُ هن ڪوتاهي جي سببان جيڪا
هن گهڙي جي باري ۾ اسان ڪئي ۽ اهي
انهيءَ وقت پنهنجي جا بار پنهنجي پٺين تي
ڪنيو بيٺا هوندا. ٻڌو جيڪو (بار) اهي
ڪڻندا اهو ڏاڍو برو هوندو.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ ۖ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ۖ يَتَقَوَّنَ أَفْئَلًا تَقُولُونَ ﴿٣٣﴾

۳۳. ۽ دنياوي زندگي راند ۽ مشغلي ڪانسواءِ
(ڪجهه) نه آهي ۽ جيڪي ماڻهو تقويٰ
اختيار ڪن ٿا انهن جي لاءِ پوءِ اچڻ وارو
گهر يقينن بهتر آهي پوءِ ڇا توهان عقل کان
ڪم نٿا وٺو.

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزَنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا
يَكْذِبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِلَايَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٤﴾

۳۴. اسان يقينن ڄاڻون ٿا (۽) اهائي ڳالهه
سچي آهي ته جيڪي ڪجهه اهي چون ٿا
اهو توکي ضرور غمگين ڪري ٿو ڇو جو اهي
تو کي ڪوڙو نٿا ڪن پر ظالم الله جي آيتن
جو ڄاڻي بجهي انڪار ڪن ٿا.

وَلَقَدْ كَذَّبْتَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ فَاصْبِرْ ۖ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُصْبِرِينَ

۳۵. ۽ توکان پهرين رسولن کي به يقينن
ڪوڙو ڪيو ويو آهي پوءِ باوجود انهيءَ جي

وَأُودُوا عَلَىٰ أَنَّهُمْ نَصْرُنَا وَلَا يُبَدِّلُ لِكَلِمَةٍ اللَّهُ
وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبِيِّ الْأُرْسَلِينَ ④

جو انهن کي ڪوڙو ڪيو ويو ۽ انهن کي
تڪليف ڏني وڃي اهي صبر ڪندا رهيا
ايستائين جو انهن وٽ اسانجي مدد پهچي
وڃي ۽ الله جي ڳالهين کي بدلائڻ
وارو ڪري ڪونهي ۽ تو وٽ رسولن جون
ڪي خبرون يقينن اچي چڪيون آهن.

وَأَن كَانَ كِبَارُكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَن
تَبْنِي نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ
بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ فَلَا
تَكُونُ مِنَ الْغَافِلِينَ ⑤

۳۶. ۽ جيڪڏهن انهن (ڪافرن) جو منهن
موڙڻ توتي ڳرو لڳي ٿو ته جيڪڏهن تو ۾
طاقت آهي ته زمين ۾ ڪنهن سرنگهه جي يا
آسمان ڏانهن ڪنهن ڏاڪڻ جي ڳولا ڪري
سگهين (۽) پوءِ انهن جي لاءِ ڪو نشان آڻين
سگهين (ته بيشڪ ائين ڪري) ۽ جيڪڏهن
الله چاهي ها ته انهن کي ضرور هدايت تي
گڏ ڪري ڇڏي ها - پوءِ تون نا واقف مان
هرگز نه بڻج.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْعَوْنَ وَالْوَلَّىٰ يَبْعَثُهُمْ
اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ⑥

۳۷. جيڪي ماڻهو ٻڌن ٿا اهي ئي (ڳالهه
کي) قبول ڪن ٿا ۽ (جيڪي) مثل (آهن)
الله انهن کي اٿاريندو. پوءِ انهن کي انهيءَ
ڏانهن ئي موٽايو ويندو.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ
قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنْزِلَ آيَةً وَلَٰكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا
يَعْلَمُونَ ⑦

۳۸. ۽ اهي چون ٿا ته انهن جي رب جي
طرفان انهن تي ڪو نشان چونه نازل ڪيو
ويو. تون چؤ ته الله انهيءَ (ڳالهه) تي
يقينن قادر آهي ته ڪوبه نشان نازل ڪري
ها پر انهن مان اڪثر (انهيءَ ڳالهه کي)
نٿا ڄاڻن.

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَيْرٍ يُطِيرُ يُخَافُ
إِلَّا أَمْرًا أَمَّا لَهُمْ مَا قُضِيَ فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ
إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ⑧

۳۹. ۽ سڀئي زمين تي هلڻ وارا (جانور) ۽ ٻڻ
ٻنهن جن ٻنهي ٻڻ سان اڏامڻ وارا پکي
توهان وانگر جماعتون آهن. اسان هن ڪتاب
۾ ڪابه ڪمي نه ڪئي آهي. پوءِ انهن کي
(يعني پهرين بيان ڪيل گروهن مان انسانن

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمُّ وَكُمٌ فِي الظُّلُمَاتِ
مَنْ يَشَأِ اللَّهُ يُضِلَّهُ وَمَنْ يَشَأِ يُجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٠﴾

کي) پنهنجي رب ڏانهن گڏ ڪري نيو ويندو.
۴۰. ۽ جن ماڻهن اسانجن آيتن کي ڪوڙو
ڪيو آهي ۽ اهي ٻوڙا ۽ گونگا آهن (۽)
اوندهه ۾ (پيل) آهن. جنهنکي الله چاهي
تباھه ڪري ڇڏي ۽ جنهن کي چاهي سڌي
رستي تي (قائم) ڪري.

قُلْ ارْءَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَاكُمْ السَّاعَةُ
أَغْفِرَ اللَّهُ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤١﴾

۴۱. تون ڇو ته توهان ٻڌايو ته (سهي) ته
جيڪڏهن توهان تي الله جو عذاب اچي وڃي
يا توهان تي اها (وعددي ڪيل) گهڙي اچي
وڃي ته جيڪڏهن توهان سڄا آهيو ته ڇا
توهان (انهيءَ وقت) الله کان سواءِ ڪنهن
(بشي) کي پڪاريندا.

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ
وَتَتَّسِبُونَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤٢﴾

۴۲. نه پر توهان انهيءَ کي پڪاريندؤ پوءِ
جيڪڏهن اهو چاهيندو ته جنهن (تڪليف
جي دور ڪرڻ) جي لاءِ توهان (انهيءَ کي)
پڪاريندؤ اهو انهيءَ کي ضرور دور ڪري
ڇڏيندو ۽ توهان انهيءَ کي جنهنکي توهان
(خدا جو) شريڪ قرار ڏيو ٿا وساري
ڇڏيندؤ.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ
وَالضَّرَآءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَعُونَ ﴿٤٣﴾

۴۳. ۽ اسان ترڪان پهرين قومن ڏانهن
(رسول) موڪلي چڪا آهيون ۽ (انهن رسولن
جي اچڻ کانپوءِ) اسان انهن کي (يعني
منڪرن کي) انهي ڪري مالي ۽ جسماني
تڪليفن ۾ گرفتار ڪيو هو ته اهي عاجزي
اختيار ڪن.

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ
وَدَبْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٤﴾

۴۴. پوءِ ڇو نه ائين ٿيو جو جڏهن انهن تي
اسانجو عذاب آيو هو ته اهي عاجزي اختيار
ڪن ها پر انهن جون دليرون (ته اڃا به)
سخت ٿي ويئون ۽ شيطان انهيءَ کي جيڪي
اهي ڪندا هئا انهن کي خوبصورت ڪري

ڏيکاريو.

۴۵. ۽ پوءِ جڏهن انهن انهيءَ (ڳالهه) کي وساري ڇڏيو جيڪو انهن کي ياد ڏياريو ويندو هو ته اسان انهن تي هر هڪ شيءِ جا دروازا کولي ڇڏيا. ايستائين جو جڏهن اهي انهيءَ تي خوش ٿي ويا جيڪي انهن کي ڏنو ويو هو ته اسان انهن کي اوجھو عذاب ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو جنهن تي اهي هڪدم نا اميد ٿي ويا.

۴۶. پوءِ جن ظلم ڪيو هو انهن جي پاڙ ڪٿي ويئي ۽ (ثابت ٿيو ته) سڀني تعريفن جو الله ئي مستحق آهي جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي.

۴۷. تون چؤ ته ٻڌايو ته سهي (ته) جيڪڏهن الله توهانجي شتوئيءَ ۽ بينائيءَ کي ضائع ڪري ڇڏي ۽ توهانجي دين تي مهر لڳائي ڇڏي ته الله ڪانسواءِ ڪير معبود آهي جيڪو اها (ضائع ٿيل شيءِ) توهان کي (واپس) آڻي ڏيندو. ڏس اسان ڪهڙيءَ طرح آيتن کي وري وري (مختلف طريقي ۾) بيان ڪيون ٿا (پر) وري به اهي منهن موڙيندا هليا وڃن ٿا.

۴۸. تون چؤ ته ٻڌايو ته سهي (ته) جيڪڏهن الله جو عذاب توهان تي اوجھو (سواءِ اطلاع) يا ظاهر ظهور طور تي اچي وڃي ته ڇا ظالم ماڻهن کان سواءِ (ڪو ٻيو شخص) تباهه ڪيو ويندو.

۴۹. ۽ اسان رسولن کي صرف خوش خبري ڏيڻ ۽ ڊيچاره جي لاءِ موڪليون ٿا. پوءِ جيڪي (ماڻهو) ايمان آڻين ۽ اصلاح ڪن

فَلَمَّا كَسُوا مَا دُرُّوا بِهِ فَنَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابُ كُلِّ شَيْءٍ لَّحْنًا إِذَا فُتِحُوا يَأْتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً ۖ فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٥﴾

فَقَطَّعَ دَائِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمْ بِهِ أَنْظَرُ كَيْفَ نَصَرَفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْذَبُونَ ﴿٤٧﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَشْكُرْ عَذَابَ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرًا هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٤٨﴾

وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۚ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

يَعْزُوتُونَ ﴿٥٠﴾

ته انهن کي نه ڪنهن قسم جو (آئندهه جي لاءِ) خوف هوندو ۽ نه اهي (گندريل ڪوتاهين تي) غمگين هوندا.

وَالَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا يَسْتَخْلِفُهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يُفْسُقُونَ ﴿٥١﴾

۵۰. ۽ جن اسانجن آيتن جو انڪار ڪيو آهي انهن کي انهن جي نافرمانين جي سببان عذاب ٿيندو.

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنِّي أَنْتَبِعُ إِلَّا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ إِنَّمَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٢﴾

۵۱. تون چؤ ته مان توهان کي هيءَ نٿو چوان ته مون وٽ الله جا خزانا آهن ۽ نه (هيءَ ته) مان غيب ڄاڻان ٿو ۽ نه مان توهان کي اهو چوان ٿو ته مان فرشتو آهيان. مان ته صرف انهيءَ جي پيروي ڪيان ٿو جيڪو مون ڏانهن الهام ڪيو ويو آهي. تون چؤ ته ڇا انڌو ۽ اکين وارو برابر ٿي سگهي ٿو پوءِ ڇا توهان سوچيو نٿا؟

وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُخْشِعَهُمُ اللَّهُ إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

۵۲. ۽ تون هن (ڪلام) جي ذريعي انهن ماڻهن کي جيڪي هن ڳالهه کان ڊڄن ٿا ته انهن کي انهن جي رب وٽ گڏ ڪري نيو ويندو. جڏهن ته هن کان سواءِ نه انهن جو ڪو مددگار هوندو نه سفارشي. انهيءَ جي لاءِ ڊيچار ته اهي تقويٰ اختيار ڪن.

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغُلُوبِ وَالْحَيْثُ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٤﴾

۵۳. ۽ تون انهن ماڻهن کي جيڪي پنهنجي رب کي صبح ۽ شام انهيءَ جو توجهه ڇاهيندي پڪارين ٿا ته تڙ انهن جي حساب جو ڪوبه حصو تنهن جي ذمي ڪونهي ۽ تنهن جي حساب جو ڪوبه حصو انهن جي ذمي ڪونهي. پوءِ (جيڪڏهن) تون انهن کي تڙيندين ته ظالم ٿي ويندين.

وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ

۵۴. ۽ اسان انهن مان ڪن کي ڪن جي ذريعي اهڙيءَ طرح آزمايو آهي انهيءَ لاءِ ته اهي (تڪليف ۾ پيل ماڻهو) چون ته ڇا الله

بِالشُّكْرِ ۝

اسان مان انهن (ذليل) مانهن تي احسان
ڪيو آهي (نيڪ آهي) ڇا خدا شڪر گذارن
کي (سڀ کان وڌيڪ) نٿو ڄاڻي؟

۵۵. ۽ جڏهن تو وٽ اهي مانهون اچن
جيڪي اسانجي آيتن تي ايمان آڻين ٿا ته
تون (انهن کي) ڇڏ توھانتي هميشه سلامتي
هجي. توهان جي رب پنهنجي پاڻ تي (توهان
جي لاءِ) رحمت کي فرض ڪري ورتو آهي
(اهڙيءَ طرح) جو توهان مان جيڪو (به)
غفلت ۾ ڪا بدي ڪري ويهندو پوءِ اهو
انهيءَ کانپوءِ توبه ڪري وٺندو ۽ اصلاح
ڪندو ته انهيءَ (خدا) جي صفت هيءَ آهي
جو هو ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار رحم
ڪرڻ وارو آهي.

۵۶. ۽ اسان نشانن کي اهڙيءَ طرح کولي
(کولي) بيان ڪيون ٿا (انهيءَ لاءِ ته حق
ظاهر ٿي وڃي) ۽ انهيءَ لاءِ ته مجرم جو
طريقو ظاهر ٿي وڃي.

۵۷. تون (انهن کي) ڇڏ ته مون کي بلڪل منع
ڪئي وئي آهي ته مان انهن (ڪوڙن
معبودن) جي عبادت ڪيان جن کي توهان الله
کان سواءِ پڪاريو ٿا تون (انهن کي) ڇڏ ته
مان توهانجي ڪريل خواهشن جي پيروي نٿو
ڪيان (جي ڪڏهن مان ائين ڪيان ته)
انهيءَ صورت ۾ (سمجهو ته) مان گمراهه
ٿي چڪس - ۽ مان هدايت يافته (مانهن)
مان نه آهيان.

۵۸. تون (انهن کي) ڇڏ ته مان پنهنجي رب
جي طرفان دليل تي آهيان ۽ توهان انهيءَ
(دليل) جو انڪار ڪيو آهي. جنهن ڳالهه

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لِأَنَّهُ مَنْ
عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝

وَكَذَلِكَ نَفُصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝

۶
۱۴

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُلْ لَا آتِيَهُمْ أَهْوَاءُ كَمَا كُنْتُمْ تَصَلُّتُمْ إِذَا زَمَّ
أَنَا مِنَ الْمُتَهْدِينَ ۝

قُلْ إِنِّي عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عَزَايَ
مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنَّ الْحُكْمَ لِلَّهِ يَقْضُ الْحَقُّ

وَهُوَ خَيْرُ الْفَصِيلَيْنِ ④

جي متعلق توهان جلدي ڪيو ٿا اها مون وٽ
نه آهي فيصلو ته الله جي ئي اختيار ۾ آهي
اهو سڃاڻي بيان ڪريو ۽ هو فيصلو ڪرڻ ۾
سڀني کان سنو آهي.

قُلْ لَوْ أَنِّي عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَفُضِيَ الْأَمْرُ
بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ⑤

٥٩. تون (انهنکي) چو ته جنهن شيءِ جي
متعلق توهان جلديءَ جا خواهان آهيو
جيڪڏهن اها مون وٽ هجي ها ته منهن جي
۽ توهان جي وچ ۾ (اختلافي) ڳالهه جو
فيصلو (ڪڏهوڪو) ٿي وڃي ها. ۽ الله
ظالمين کي سڀني کان وڌيڪ ڄاڻي ٿو
(جڏهن چاهيندو فيصلو ڪري ڇڏيندو)

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ
مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنَ رِّقَّةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا
وَلَا حِجَابٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ
إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ⑥

٦٠. ۽ انهيءَ وٽ غيب جون ڪنجيون آهن.
سواءِ انهيءَ جي انهن (غيبن) کي ڪوبه
نٿو ڄاڻي ۽ جيڪي ڪجهه خشڪي ۽ سمنڊ
۾ آهي اهو انهيءَ کي ڄاڻي ٿو ۽ ڪوبه پن
نٿو ڪري مگر هو انکي ڄاڻي ٿو ۽ زمين جي
اونڊاهيءَ ۾ ڪو ڌاتو ڪونهي ۽ نه ڪا آلي
(شيءِ) آهي ۽ نه خشڪ (شيءِ) جيڪا
(انهيءَ جي) ظاهر (ظهور) حفاظت ۾ نه
هجي.

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم
بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ
إِلَيْهِ مُجْعَلُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ⑦

٦١. ۽ اهو ئي آهي جيڪو رات جي وقت
توهانجو روح قبض ڪريو ۽ ڏينهن جي وقت
جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا، انهيءَ کي
ڄاڻي ٿو پوءِ توهانکي ڏينهن جو اتاريو
انهيءَ لاءِ ته هڪ مدت جيڪا مقرر ٿي
چڪي آهي پوري ڪئي وڃي جنهن کان پوءِ
توهانجو موٽڻ انهيءَ ڏانهن ئي آهي ۽ جيڪي
ڪجهه توهان ڪيو ٿا هو انهيءَ جي
توهانکي خبر ڏيندو.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً

٦٢. ۽ هو پنهنجن جن ٻانهن تي غالب آهي ۽

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفْقَهُونَ ﴿٦٧﴾

توهان تي نگران (مقرر ڪري) موڪليندو (رهي) ٿو ايستائين جو جڏهن توهان مان ڪنهن کي موت اچي پڪڙيو ته اسانجا موڪليل (فرشتا) انهيءَ جو روح قبض ڪري وٺن ٿا ۽ اهي (حڪم جي تعميل ۾) گهٽتائي نٿا ڪن.

ثُمَّ رُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقُّ ۚ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَسِينِ ﴿٦٨﴾

۶۷- پوءِ انهن کي الله ڏانهن جيڪو انهنجو سچو آقا آهي موٽايو ويندو. ٻڌو! فيصلو انهيءَ جي اختيار ۾ آهي ۽ هو حساب وٺڻ وارن ۾ سڀني کان جلدي (حساب) وٺڻ وارو آهي.

قُلْ مَنْ يُغْنِيكُمْ مِنَ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ لَئِنْ أَجَبْنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٩﴾

۶۸- تون (انهن کي) چؤ ته توهان کي خشڪي ۽ آلاڻ جي مصيبتن کان ڪير بچائي ٿو جڏهن توهان انهيءَ کي عاجزي سان ۽ پوشيده طور تي (هيءَ چوندي) پڪاريو ٿا ته جيڪڏهن اهو اسان کي هن مصيبت کان بچائيندو ته اسان ضرور شڪر گذار ٿي وينداسين.

قُلْ اللَّهُ يُغْنِيكُمْ فِيهَا وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ لَّكُمْ تَسْرِيعٌ ﴿٧٠﴾

۶۹- تون (انهن کي) چؤ ته الله (ئي) توهان کي انهيءَ کان (به) ۽ هر هڪ (بي) گهٻراهٽ کان (به) بچائي ٿو. پوءِ (به) توهان شرڪ ڪيو ٿا.

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا وَيُؤَيِّدَ بَعْضَكُمْ بِأَسَ بَعْضٍ ۚ أَنْظُرْ كَيْفَ تُصْرَفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿٧١﴾

۷۰- تون (انهن کي) چؤ هو انهيءَ (ڳالهه) تي به قادر آهي ته توهان تي مٿان عذاب نازل ڪري يا توهان جي پيرن جي هيٺان يا توهان کي (هڪ ٻئي جي خلاف) پاڻ ۾ مختلف گروهن جي صورت ۾ ملائي ڇڏي ۽ توهان مان ڪن جي طرفان ڪن کي تڪليف پهچائي. ڏس اسان دليلن کي ڪهڙيءَ طرح بار بار بيان ڪيون ٿا انهيءَ لاءِ ته اهي

سمجن.

٦٤. ۽ تنهن جي قوم هن (امر يعني پيغام محمد صلي الله عليه وسلم) کي ڪوڙو قرار ڏنو آهي حالانڪ هو سچو آهي. تون انهن کي چؤ ته مان توهانجو ذميدار نه آهيان.

٦٨. هر هڪ پيشگوني جي هڪ حد مقرر هوندي آهي ۽ توهان جلدي (حقيقت کي) سڃاڻي وٺندؤ.

٦٩. ۽ جلدين تون انهن ماڻهن کي ڏسين جيڪي اسانجن آيتن جي باري ۾ بي لڱام ٿي ڳالهيون ڪن ٿا ته انهيءَ وقت تائين انهن کان جدا رهه جيستائين اهي انهيءَ (بيهودائيءَ) کانسواءِ ڪنهن ٻي ڳالهه ۾ مشغول ٿي نه وڃن. ۽ جيڪڏهن شيطان توکي ڀلائي وجهي ته ياد اچڻ کانپوءِ تون ظالم قوم وٽ نه ويهه.

٧٠. ۽ جيڪي ماڻهو تقويٰ اختيار ڪن ٿا انهن جي ذمي انهن (بيهوده گو ماڻهن) جي حساب جو ڪوبه حصو نه آهي پر نصيحت ڪرڻ (انهن جي ذمي) آهي انهيءَ لاءِ ته اهي تقويٰ اختيار ڪن.

٧١. ۽ تون انهن ماڻهن کي جن پنهنجي دين کي راند ۽ تماشو بنائي ورتو آهي ۽ دنياوي زندگي انهنکي ڏوڪي ۾ وجهي ڇڏيو آهي، ڇڏي ڏي ۽ هن (ڪلام الاهي) جي ذريعي نصيحت ڪر. ته (ائين نه ٿئي) جو ڪنهن جي جان کي انهيءَ جي ڪمايل جي سببان اهڙيءَ طرح تباهيءَ ۾ وڌو وڃي جو خدا کان سواءِ انهيءَ جو ڪو مددگار هجي ۽ نه شفيع هجي. ۽ جيڪڏهن اهي هر هڪ (قسم) جو

وَكَذَبَ بِهِ قَوْمُكَ هُوَ الْحَقُّ قُلْ نَسْتَعِينُكَ بِرُوحِيكَ ۝

لِكُلِّ نَبَا مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِمَّا يُبْسِئُكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَكِنْ ذُكِّرُوا لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ۝

وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لُغِيًا وَلَهُمْ دَغَرْنُهُمُ الْيَوْمَ الذُّنُوبَ ۚ وَذَرِ يَا أَنَسُ نَفْسَ يَمَّا كَسَبَتْ ۖ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ ۚ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلُّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذُ مِنْهَا ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَبِيمٍ وَعَلَىٰ أَلِيمٍ ۖ بِنَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۝

بدلو به ڏين ته انهن کان قبول نه ڪيو
ويندو هي اهي مائهو آهن جنکي انهن جي
ڪمائيءَ جي سببان تباهيءَ ۾ وڌو ويندو
انهن کي انهن جي ڪفر جي سببان پيڻ جي
لاءِ گرم پاڻي (ملندو) ۽ دردناڪ عذاب
هوندو.

۷۲ تون (انهنکي) چؤ ڇا اسان الله کان سواءِ
انهيءَ کي پڪاريون جيڪو نه اسانکي
(ڪو) نفعو ڏئي ٿو ۽ نه نقصان پهچائي ٿو
۽ ڇا الله جي هدايت (ڏني) ڇڏڻ کان پوءِ
اسان انهيءَ (شخص) وانگر پنهنجي ڪڙين
پر پونتي موتيا وڃون جنهنکي سرڪش
(مائهو) زمين ۾ پلائي وٺي ويا هجن (۽ اهو)
حيران (۽ پريشان) ٿي رهيو هجي. انهيءَ جا
(ڪجهه) ساٿي ته اهڙا آهن جيڪي انهيءَ
کي (هيءَ چوندي) پڪارين ٿا ته اسان وٽ
اڄ ته هدايت حاصل ڪرين. تون (انهن
ڪافرن کي) چؤ ته يقينن الله جي هدايت ئي
اصل هدايت آهي ۽ اسانکي حڪم ڏنو ويو
آهي ته اسان سڀني جهانن جي رب جي فرمان
برداري ڪيون.

۷۳ ۽ هيءَ (به هدايت ڏني ويني آهي) ته
نمازن کي باشرط ادا ڪيو ۽ انهيءَ (خدا)
کي پنهنجي ڍال بنايو ۽ اهو ئي آهي جنهن
ڏانهن توهان گڏ ڪري نيا ويندؤ.

۷۴ ۽ اهو ئي آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي
حق (۽ حڪمت) سان پيدا ڪيو آهي ۽ جنهن
ڏينهن اهو چوندو ته (منهن جي منشا جي
مطابق هنئين) ٿي وڃي (اهڙيءَ طرح) ٿي
ويندو. انهيءَ جي ڳالهه ٿي رهڻ واري آهي،

قُلْ اَتَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ وَلَا يَضُرُّكُمْ
وَتُرَدُّ عَلَىٰ اَعْقَابِكُمْ اَبَدًا اِذْ هَدٰىنَا اللَّهُ كَالَّذِي
اسْتَهْوٰهُ الشَّيْطٰنُ فِي الْاَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ الصَّخْبُ
يَذْعُرُوْنَهُ اِلَى الْهُدٰى اَتُنٰىلُكُمْ اِنْ هٰدٰى اللَّهُ
هُوَ الْهُدٰى وَاٰمَرْنَا لِنُسَلِّمَ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝

وَاَنۢ اٰمِنُوْا الصَّلٰوةَ وَآتَوْهُ هُوَ الَّذِيۡ اِلَيْهِ
تُحْشَرُوْنَ ۝

هُوَ الَّذِيۡ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ
يَقُوْلُ كُنْ فَيَكُوْنُ هُوَ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ
يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ عَلِيْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ
الْحَكِيْمُ الْخَبِيْرُ ۝

ۛ جنهن ڏينهن صور ٿوڪي ويندي. حڪومت (صرف) انهيءَ کي (حاصل) هوندي (اهو) پوڻيده ۛ ظاهر (ڳالهين) جي ڄاڻن وارو آهي ۛ اهو حڪمت وارو (ۛ) خبردار آهي.

ۛ ۛ (ياد ڪيو) جڏهن ابراهيم پنهنجي پيءُ آذر کي هيءَ چيو ته ڇا تون (ڪن) بتن کي معبود بنائين ٿو. مان توکي ۛ تنهن جي قوم کي ظاهر (ظهور) گمراهيءَ ۾ ڏسان ٿو.

ۛ ۛ اسان ابراهيم کي اهڙيءَ طرح آسمانن ۛ زمينن تي (پنهن جي) بادشاهت ڏيکاريندا هئاسين (انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جو علم ڪامل ٿئي) ۛ انهيءَ لاءِ ته اهو يقين ڪرڻ وارن مان ٿي وڃي.

ۛ ۛ (هڪ ڏينهن اهڙو ٿيو جو) جڏهن رات انهيءَ تي پردو وجهي ڇڏيو ته انهي هڪ تارو ڏٺو (انهيءَ کي ڏسي) انهيءَ چيو ته ڇا هيءَ منهنجو رب (ٿي سگهي) ٿو؟ پوءِ جڏهن اهو لهي ويو ته انهيءَ چيو ته مان لهي وڃڻ وارن کي پسند نٿو ڪريان.

ۛ ۛ (انهيءَ کان پوءِ) جڏهن انهيءَ چنڊ چمڪندي ڏٺو ته انهيءَ چيو ته (ڇا) هيءَ منهنجو رب (ٿي سگهي) ٿو؟ پوءِ جڏهن اهو غائب ٿي ويو، ته انهيءَ چيو ته جيڪڏهن منهنجو رب مون کي هدايت نه ڏئي ها ته مان ضرور گمراهن جي جماعت مان هجان ها.

ۛ ۛ پوءِ جڏهن انهيءَ سج کي چمڪندي ڏٺو ته انهيءَ چيو ته (ڇا) هي منهنجو رب (ٿي سگهي) ٿو. هي بيشڪ سڀني کان وڏو آهي پوءِ جڏهن اهو (به) غائب ٿي ويو ته

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبْنَيْهِ أَذْرَأُتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۝

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُون مِنَ الْمُوقِنِينَ ۝

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى الْكَوْكَبَ قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ۝

فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِعًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَيْنَ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ۝

فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِعَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا الْكَبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يُقَوْمُ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ۝

انهيءَ چيو ته مان انهيءَ کان جنهن کي
توهان (خدا جو) شريڪ بنايو ٿا بلڪل
بيزار آهيان.

۸۰ مون (سڀني) ڏنگين وائن کان بچندي
يقيئن پنهن جو توجه انهيءَ (خدا) ڏانهن
غيراني چڙيو آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي
پيدا ڪيو آهي ۽ مان مشرڪن مان نه
آهيان.

۸۱ ۽ انهيءَ جي قوم انهيءَ سان بحث ڪري
ڪئن چاهيو (ته) انهيءَ چيو ته ڇا توهان
مونکان الله جي باري ۾ بحث ڪيو ٿا
حالانڪ انهيءَ خود مونکي هدايت ڏني آهي ۽
جنهنکي توهان الله جو شريڪ ٺاهيو ٿا مان
انهيءَ کان نٿو ڊڄان. ها جيڪڏهن منهنجو
رب ڪنهن ڳالهه جو ارادو ڪري (ته انهيءَ
کان ڊڄانٿو) منهن جي رب هر هڪ شيءِ جو،
علم سان گهيرو ڪري رکيو آهي پوءِ ڇا
توهان سمجهو نٿا.

۸۲ ۽ مان انهيءَ (شيءِ) کان جنهنکي توهان
(خدا جو) شريڪ بنايو ٿا ڪئين ڊڄي
سگهان ٿو جڏهن ته انهيءَ (شيءِ) کي
جنهن جي متعلق هن توهان تي ڪوبه دليل
نازل نه ڪيو آهي، توهان الله جو شريڪ
بنائڻ کان نٿا ڊڄو. سو جيڪڏهن توهان
(ڪجهه) علم رکو ٿا ته (ٻڌايو ته) اسان
بنهي ڌرين مان ڪير امن (۾ رهڻ) جو وڌيڪ
مستحق آهي.

۸۳ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن پنهنجي
ايمان کي ظلم سان نه ملايو انهن ئي ماڻهن
جي لاءِ امن (مقدر) آهي ۽ اهي ئي هدايت

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
خَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٠﴾

وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَاجُّونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ
هَدَيْتُ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَن يَشَاءَ
رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨١﴾

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَتُكْفَرُوا
أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا
فَاتَّبِعُوا الْقُرْآنَ احْتِ يَا آمِنِينَ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٢﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ
لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٣﴾

حاصل ڪرڻ وارا آهن.

۸۴ ۽ هي اسانجي طرفان (ڏنل هڪ) دليل هو. (جيڪو) اسان ابراهيم کي انهيءَ جي قوم جي خلاف سيکاريو هو اسان جنهن کي چاهيون ٿا درجن ۾ بلند ڪيون ٿا. تنهنجو رب يقينن حڪمت وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻو وارو آهي.

۸۵ ۽ اسان انهيءَ (يعني ابراهيم کي) اسحاق ۽ يعقوب ڏنا هئا اسان (انهن) سڀني کي هدايت ڏني هئي ۽ (انهيءَ کان) پهرين اسان نوح کي هدايت ڏني هئي ۽ انهيءَ (يعني ابراهيم) جي اولاد مان دانود ۽ سليمان ۽ ايوب ۽ يوسف ۽ موسيٰ ۽ هارون کي (به) ۽ اهڙيءَ طرح اسان چڱيءَ طرح ڪم ڪرڻ وارن کي بدلو ڏيندا آهيون.

۸۶ ۽ ذڪريا ۽ يحيٰ ۽ عيسيٰ ۽ الياس کي (به) هدايت ڏني هئي (هي) سڀيئي نيڪن مان هئا.

۸۷ ۽ اسماعيل ۽ اليسع ۽ يونس ۽ لوط کي (به) هدايت ڏني هئي ۽ انهن سڀني کي اسان سڀني جهانن تي فضيلت ڏني هئي.

۸۸ ۽ انهن جي ابن ڏاڏن ۽ انهن جي اولاد ۽ انهن جي پائرن کي (به) اسان هدايت ڏني هئي ۽ اسان انهن کي چونڊي ورتو هو ۽ انهن جي سڌي رستي ڏانهن رهنمائي ڪئي هئي.

۸۹ الله جي هدايت ڏيڻ جو اهڙي طريقو آهي جنهن جي ذريعي هو پنهنجن جن ٻانهن سان جنهنڪي چاهي راهه ڏيکاريو ۽ جيڪڏهن اهي شرڪ ڪن ها ته جيڪي ڪجهه اهي عمل ڪندا هئا انهن کان ضائع

وَبَلَدِكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى قَوْمِهِ نَرْفَعُ
دَرَجَاتٍ مَّنْ نَّشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٤﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا
هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ
وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

وَذِكْرَنَا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّن
الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

وَأِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا
فَضَلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

وَمِن آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ
وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٨﴾

ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ مِّن عِبَادِهِ
وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٩﴾

تي وجن ها.

۹۰. اهي ئي مائهو آهن جنڪي اسان ڪتاب ۽ فيصلي ڪرڻ جي حڪمت ۽ نبوت ڏني هئي پوءِ جيڪڏهن اهي مائهو انهي (نبوت) جو انڪار ڪن ته اسان انهيءَ کي هڪ (بي) قوم (يعني مسلمان) جي سپرد ڪري ڇڏيو آهي جيڪي انهيءَ جا منڪر نه آهن.

۹۱. انهن ئي (مٿي ذڪر ڪيل ماڻهن) کي الله هدايت ڏني. پوءِ تون انهن جي هدايت جي پيروي ڪر. تون انهن کي چؤ ته مان انهيءَ تي توهان کان ڪا مزدوري نٿو گهران هي ته صرف سڀني جهانن جي لاءِ هڪ نصيحت آهي.

۹۲. ۽ جڏهن انهن هيءَ ڳالهه چئي هئي ته الله ڪنهن ٻانهي تي ڪجهه نازل نه ڪيو ته انهن ماڻهن الله (جي صفتن) جو اندازو اهڙيءَ طرح نه ڪيو هو جهڙي طرح ڪرڻ گهرجي تون (انهن کي) چؤ ته اهو ڪتاب جيڪو موسيٰ آندو هو ۽ اهو ماڻهن جي لاءِ نور ۽ هدايت هو. انڪي ڪنهن نازل ڪيو هو توهان انهيءَ کي ٻنو ٻنو ڪري رهيا آهيو انهيءَ کي ظاهر (به) ڪيو ٿا ۽ (انهيءَ مان) گهڻن (حصن) کي لڪايو (به) ٿا. حالانڪ توهان کي اهو (ڪجهه) سيڪاريو ويو آهي جيڪو نه توهان ڄاڻندا هئا ۽ نه توهانجا ابا ڏاڏا (ڄاڻندا هئا) تون (انهن کي) چؤ ته الله (ئي) انهيءَ کي نازل ڪيو هو پوءِ تون انهن کي ڪوڙ سان ڪيڏندي ڇڏي ڏي.

۹۳. ۽ هيءَ (قرآن) هڪ (عظيم الشان)

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ
فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَٰؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَّيْسُوا
بِهَا بِكَافِرِينَ ④

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَّتْهُمْ أَفْتَدَهُ قُلْ لَا
أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ④

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ
عَلَىٰ بَشَرٍ مِّثْقَلُ ذَرَّةٍ مِّنَ الْكِتَابِ الَّذِي جَاءَ
بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ قُرْآنًا
يُبَدِّلُونَهَا وَيُخْفُونَ كَثِيرًا وَعَلَيْنَا مَا لَمْ نَعْلَمَ
أَن نَّتِمِّمْ وَلَا آبَاؤُنَا قُلْ اللَّهُ تَزَيَّجَ فِي خُوفِهِمْ
يَلْعَبُونَ ⑤

وَهَٰذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ

يَدَيَّهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ
يُحَافِظُونَ ﴿۹۴﴾

ڪتاب آهي جنهن کي اسان نازل ڪيو آهي (؛
اهو) برڪتن سان ڀريل آهي (؛) جيڪو
(ڪلام) هن کان پهرين هو انهيءَ کي پورو
ڪرڻ وارو آهي (؛ اسان انهيءَ کي انڪري
نازل ڪيو آهي ته تون انهيءَ جي ذريعي
ماڻهن کي هدايت ڏين) ؛ انهيءَ لاءِ ته تون
ام القريٰ (يعني اهل مڪه) کي ؛ جيڪي
انهيءَ جي ارد گرد رهن ٿا ڊيڄارين ؛ جيڪي
ماڻهو پوءِ اچڻ وارين (واعدي ڪيل ڳالهين)
تي ايمان آڻين ٿا اهي هن (ڪتاب) (يعني
قرآن) تي (به) ايمان آڻين ٿا ؛ اهي
پنهنجي نمازن جو هميشه خيال رکن ٿا.

۹۴- ؛ انهيءَ شخص کان وڌيڪ ظالم ڪير
ٿي سگهي ٿو جيڪو ڄاڻي بجهي الله تي
ڪوڙ هڻي يا هيئن چوي ته مون تي وحي
(نازل) ڪئي وئي آهي حالانڪ انهيءَ تي
وحي (نازل) نه ڪئي وئي هجي ؛ (اهڙيءَ
طرح) انهيءَ شخص کان (وڌيڪ ظالم ڪير
ٿي سگهي ٿو) جيڪو چئي ٿو جيڪي
ڪجهه الله نازل ڪيو آهي مان به يقين
اهڙوئي (ڪلام) نازل ڪندس ؛ جيڪڏهن
تون (انهيءَ وقت کي) ڏسين جڏهن ظالم
موت جي تڪليفن ۾ مبتلا هوندا ؛ فرشتا
(هي چوندي) پنهنجا هٿ وڌائي رهيا هوندا
ته پنهنجن جون جانيون ڪڍو جيڪي ڪجهه
توهان الله جي متعلق ناحق چوندا هئا ؛
جيڪو توهان انهيءَ جي آيتن جي باري ۾
تڪبر کان ڪم وٺندا هئا انهيءَ سبب جي
ڪري توهان کي اڄ خوريءَ جو عذاب ڏنو
ويندو (ته توکي هڪ عبرتناڪ نظارو نظر
ايندو.)

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَدَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُعِدَّتْ
لِيَ آيَةٌ وَلَمْ يَكُنْ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَأُنْزِلُ مِنْ
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ
وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ
تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى
اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿۹۵﴾

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ
شُفَعَاءَ كُفْرُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ
لَقَدْ نَقَطَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ فَأَلَيْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٥﴾

۹۵. ۛ (انهيء وقت اسان چوندا سين ته) جهڙيءَ طرح اسان توهان کي پهريون ڀيرو پيدا ڪيو هو (اهڙيءَ طرح هائي) توهان اسان وٽ اڪيلا اڪيلا پهتا آهيو. ۛ جيڪي ڪجهه اسان بطور احسان توهان کي ڏنو هو انهيءَ کي توهان پنهنجي ٻنين پويان ڇڏي ڏنو آهي ۛ (هيءَ ڪهڙي ڳالهه آهي جو) اسان توهان جي انهن سفارشين کي جن جي باري ۾ توهان دعويٰ ڪندا هئا ته اهي توهان (تي حڪومت ڪرڻ) ۾ (خدا جا) شريڪ آهن (اڄ) توهان سان نٿا ڏسون (هائي) توهان جا پاڻ ۾ رشتا بلڪل ڪٽجي ويا آهن ۛ جيڪي ڪجهه توهان چوندا هئا اهو (سڀ) توهان کان وڃانجي ويو آهي.

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْغَيْثِ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمُ اللَّهُ فَالِقُ
تُوفُكُونَ ﴿٩٦﴾

۹۶. الله يقينن بچ ۛ ڪڪڙين کي ڦاڙڻ وارو آهي، اهو زندهه کي مردي مان ڪڍي ٿو ۛ مردي کي زندهه مان ڪڍڻ وارو آهي. توهانجو الله اهو آهي سو ٻڌايو توهان ڪٿان کان واپس موٽايا وڃو ٿا.

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
حُسْبَانًا لَّذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٧﴾

۹۷. هو صبح کي ظاهر ڪرڻ وارو آهي ۛ انهيءَ رات کي باعث آرام ۛ سج ۛ چنڊ کي حساب جو ذريعو بنايو آهي. اهو اندازو انهيءَ جو آهي جيڪو غالب آهي (ۛ) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي
ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ قَدْ فَضَّلْنَا الْإِنْسَانَ لِقَوْمٍ
يَفْكُرُونَ ﴿٩٨﴾

۹۸. ۛ اهو ئي آهي جنهن توهان جي لاءِ تارن کي پيدا ڪيو آهي انهيءَ لاءِ ته توهان انهن جي ذريعي خشڪي ۛ آلاڻ جي مشڪلات ۾ راهه معلوم ڪيو. اسان علم واريءَ قوم جي لاءِ نشان کولي بيان ڪري ڇڏيا آهن.

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسَمَّرٌ

۹۹. ۛ اهو ئي آهي جنهن توهان کي هڪ جان

وَمُسْتَوْذَعٌ قَدْ فَضَّلْنَا الْآيَةَ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥٩﴾

مان پيدا ڪيو آهي پوءِ انهيءَ کان بعد انهيءَ (توهان جيلاءِ) هڪ عارضي نڪڻ جي جڳهه ۽ هڪ ڊگهي عرصي تائين رهڻ جي جڳهه مقرر ڪئي آهي. اسان سمجهڻ وارن مانهن جيلاءِ نشان کولي بيان ڪري ڇڏيا آهن.

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرُجُ مِنْهُ حَبًّا مَّتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾

۱۰۰. اهوئي آهي جنهن آسمانن مان پاڻي لائو آهي پوءِ (ڏسو ڪهڙيءَ طرح) انهيءَ جي ذريعي اسان هر هڪ شيءِ جو اوڀر ڄمايو آهي ۽ انهيءَ جي ذريعي پوک پيدا ڪئي آهي جنهن مان اسان ته به ته ڊاڻا ڪڍون ٿا ۽ ڪجهه مان يعني انهيءَ جي ڇيڙي مان جهڪيل ڦر (ڪڍون) ٿا ۽ انگورن ۽ زيتون ۽ ڏاڙهون جا اهڙا باغ (ڪڍون ٿا) جن مان ڪي پاڻ ۾ هڪ جهڙا آهن ۽ (ڪي) مختلف آهن. جڏهن (انهن مان هر قسم جي وڻ کي) ڦر لڳي ٿو ته انهيءَ جي ڦر کي ۽ انهيءَ جي پڇڻ (جي ڪيفيت) کي ڏسو. انهيءَ ۾ ايمان آڻڻ وارن مانهن جيلاءِ يقينن (ڪيترائي) نشان آهن.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٦١﴾

۱۲
ع
۱۸

۱۰۱. ۽ انهن الله سان جنن مان شريڪ مقرر ڪيا آهن حالانڪ انهيءَ (خدا) انهن کي پيدا ڪيو آهي ۽ انهن انهيءَ جي لاءِ ڪوڙي نموني، بغير علم جي پٽ ۽ نياڻيون بنايون آهن اهو پاڪ آهي ۽ جيڪي ڪجهه اهي بيان ڪن ٿا انهيءَ کان (بلند ۽) بالا آهي.

بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلَيْسَ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

۱۰۲. (هو) آسمانن ۽ زمين کي بنان نموني جي پيدا ڪرڻ وارو آهي. انهيءَ جو پٽ ڪيئن ٿي سگهي ٿو حالانڪ انهيءَ جي ڪابه زال نه هئي ۽ انهيءَ (تہ) هر هڪ

شيء كي پيدا ڪيو آهي ۽ اهو هر هڪ
ڳالهه ڪي ڄاڻي ٿو.

۱۰۳- اهو آهي توهانجو الله جيڪو توهانجو
رب (به) آهي. هن کانسواءِ ڪوبه معبود
نه آهي هو هر هڪ شيءِ جي پيدا ڪرڻ وارو
آهي پوءِ انهيءَ جي عبادت ڪيو ۽ اهو هر
هڪ شيءِ تي نگران آهي.

۱۰۴- نظرون انهيءَ تائين نٿيون پهچي سگهن
پر اهو نظرن تائين پهچي ٿو ۽ اهو مهرباني
ڪرڻ وارو (۽) حقيقت تي آگاهه آهي.

۱۰۵- توهانجي رب جي طرفان دليل اچي
چڪا آهن. پوءِ جنهن (انهنڪي) سمجهي
ورتو (انهيءَ جو هيءَ فعل) انهيءَ جي
پنهنجي (فائدي جي) لاءِ هوندو ۽ جنهن غلط
واٽ (اختيار) ڪئي (انهيءَ جو اهو فعل)
انهيءَ تي پوندو ۽ مان ته توهانجو محافظ
نه آهيان.

۱۰۶- ۽ اهڙيءَ طرح اسان آيتن کي ڪيترن
نمونن سان وري وري آيتون ٿا (انهيءَ لاءِ
ته انهن تي حجت قائم ٿئي) ۽ انهيءَ لاءِ ته
اهي (هيءَ) چون ته تو پرهي (بڏايو) آهي
(حجت پوري ڪري ڇڏي آهي) ۽ انهيءَ لاءِ
ته اسان انهيءَ کي علم واري قوم (جي
فائدي) جي لاءِ بيان ڪيون.

۱۰۷- جيڪي (ڪجهه) تنهن جي رب جي
طرفان توتي نازل ڪيو وڃي ٿو انهيءَ جي
پيروي ڪر انهيءَ کان سواءِ (ٻيو) ڪوبه
معبود نه آهي ۽ تون مشرڪن کان منهن
ڦيرائي ڇڏ.

۱۰۸- ۽ جيڪڏهن الله چاهي ها ته اهي

ذِكْرُ اللَّهِ رَبِّكُمْ لِأَلَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٣﴾

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ
الْغَنِيُّ الْخَبِيرُ ﴿١٠٤﴾

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ
وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِخَفِيظٍ ﴿١٠٥﴾

وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ أَدْرَسَتْ وَلِنُبَيِّنَهُ
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٦﴾

اتَّبِعْ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ
اعْرِضْ عَنِ الشُّرَكِيِّنَ ﴿١٠٧﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ

حَفِظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ۝۹

شڪ نه ڪن ها ۽ اسان توکي انهن تي
محافظ مقرر نه ڪيو آهي ۽ نه تون انهن
تي نگران آهين.

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا
اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنًا لِكُلِّ أُمَّةٍ
عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝۱۰

۱۰۹- ۽ تون انهنکي جنکي اهي الله کان سواءِ
(دعائن ۾) پڪارين ٿا گاريون نه ڏي نه ته
اهي دشمن ٿي جهالت جي ڪري الله کي
گاريون ڏيندا. اهڙيءَ طرح اسان هر هڪ قوم
جيلاءِ انهيءَ جا عمل خوبصورت ڪري
ڏيکاريا آهن پوءِ انهنکي پنهنجي رب ڏانهن
موٽي وڃڻو آهي جنهن تي اهو انهن کي
انهيءَ جي خبر ڏيندو جيڪي اهي ڪندا هئا.

وَأَفْسَوْا بِاللَّهِ جَهْدَ إِيْمَانِهِمْ لَمَّا جَاءَهُمْ آيَةٌ
لِّيُؤْمِنُوا بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعُرُكُمْ
أَنَّهُآ إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝۱۱

۱۱۰- ۽ انهن الله جا پڪا قسم ڪيا آهن ته
جيڪڏهن انهن وٽ ڪو نشان اچي ته اهي
انهيءَ کي ضرور قبول ڪندا تون (مومن
کي) چو ته نشان (به) ۽ اها شيءِ به
جيڪا توهانکي ٻڌائي ڇڏيندي ته جڏهن به
اهي (نشان) اچي وڃن ته اهي (مانهو)
ايمان (پوءِ به) نه آڻيندا، الله وٽ ئي آهي.

وَلَقَدْ آفَضْنَا إِلَهُمْ أَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ
مَرَّةٍ وَنَذَرَهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝۱۲

۱۱۱- ۽ اسان انهن جي دلين ۽ انهن جي اکين
کي انهيءَ سبب جي ڪري ته اهي انهيءَ
(وحيءَ) تي پهريون دفعو ايمان نه آندو
ڦيرائي ڇڏينداسين ۽ انهنکي انهن جي
سرڪشين ۾ پنڪندي ڇڏي ڏينداسين.

وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمِكَّةَ وَلَكَمْ لَهُمُ الْمَوْتَىٰ
وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا
أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ ۝۱۳

۱۱۲- ۽ جيڪڏهن اسان انهن تي فرشتا نازل
ڪيون ها ۽ مثل انهن سان ڳالهائين ها ۽ هر
هڪ شيءِ کي اسان انهن جي آهون سامهون
بيھاري ڇڏيون ها تڏهن به اهي الله جي گهر
کان سواءِ ايمان نه آڻين ها، پر انهن مان
گهڻا جاهل آهن.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَاطِئِينَ الْإِنْسِ وَ

۱۱۳- ۽ اسان انسانن ۽ جن مان سرڪشين

الَّذِينَ يُؤْمِنُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرَفَ الْقَوْلِ غَرُورًا
وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ وَلَهُمْ مَا يَفْتَرُونَ ﴿۱۱۳﴾

ڪي اهڙي طرح هر هڪ نبي جو دشمن بنائي
ڇڏيو هو انهن مان ڪي ڪن ڪي ڏوڪي ڏين
جي لاءِ (انهن جي دل ۾) برا خيال وجهن ٿا
جيڪا فقط ملمع جي ڳالهه هوندي آهي ۽
جيڪڏهن تنهن جو رب چاهي ها ته اهي ائين
نه ڪن ها. پوءِ تون انهن کي به ۽ انهنجي
ڪوڙ کي به نظر انداز ڪري ڇڏ.

وَلِيَتَصَعَّ إِلَيْهِ أَفْدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَ
لِيَرْصُوهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿۱۱۴﴾

۱۱۴- ۽ (خدا تعاليٰ اهو انهيءَ ڪري گهريو
آهي) ته قيامت تي ايمان نه آڻڻ وارن جون
دليون (پنهنجي عملن جي نتيجي ۾) اهڙين
ٽي ڳالهين ڏانهن جهڪن ۽ انهيءَ لاءِ ته
انهيءَ (يعني ڪوڙ) کي پسند ڪرڻ لڳن ۽
انهيءَ لاءِ ته اهي پنهنجن عملن جو نتيجو
ڏسن.

أَفَعَيَّرَ اللَّهُ ابْتِغَىٰ حَكْمًا ذَٰهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ
الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ اتَّيْنَهُمُ الْكِتَابُ يَعْلَمُونَ
أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُنْزِينَ ﴿۱۱۵﴾

۱۱۵- (تون چؤ ته) ڇا الله کان سواءِ مان
ڪو ٻيو فيصلي ڪرڻ وارو ڳوليان؟ حالانڪ
انهيءَ توهانتي ظاهر ظهور ڪتاب نازل ڪيو
آهي ۽ جنڪي اسان ڪتاب ڏنو آهي اهي ڄاڻن
ٿا ته اهو سچائي سان تنهنجي رب جي
طرفان نازل ڪيو ويو آهي. پوءِ تون جهڳڙي
ڪرڻ وارن مان نه بنج.

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لَ
كَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۱۱۶﴾

۱۱۶- ۽ تنهنجي رب جي ڳالهه (ته) حق ۽
انصاف سان پوري ٿي رهندي (چو جو) انهيءَ
جي ڳالهين کي ڪوبه بدلائڻ وارو ڪونهي
۽ هو ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو
آهي.

وَأَن تُلَظِعَ أَكْثَرَهُمْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ
مَسِيلِ اللَّهِ إِنَّ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ هُمْ
إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿۱۱۷﴾

۱۱۷- ۽ جيڪڏهن تون زمين ۾ رهڻ وارن مان
اڪثريت جي ڳالهه جي پيروي ڪرين ته
اهي توکي الله جي راهه کان گمراهه ڪري
ڇڏيندا آهي صرف گمان جي پيروي ڪن ٿا ۽

صرف اٽڪل سان ڳالهيون ڪن ٿا.

۱۱۸- تنهن جو رب ئي يقينن انهيءَ کي جيڪو انهيءَ جي رستي تان پنڪي وڃي ٿو بهتر ڄاڻي ٿو ؛ اهو ئي هدايت يافتن کي بهتر ڄاڻي ٿو.

۱۱۹- پوءِ جيڪڏهن توهان انهيءَ جي نشانين تي ايمان آڻيو ٿا ته جنهن تي الله جو نالو ورتو ويو آهي انهيءَ مان ڪاٺو.

۱۲۰- ؛ توهان کي ڇا (ٿي ويو) آهي جو توهان انهيءَ مان جنهن تي الله جو نالو ورتو ويو آهي باوجود انهيءَ جي نٿا ڪاٺو ته انهيءَ (الله) توهانجي سامهون اهو سڀ ڪجهه کولي بيان ڪري ڇڏيو آهي جيڪو انهيءَ توهان جيلاءِ حرام ڪيو آهي. سواءِ انهيءَ جي جو توهان مجبور ٿي وڃو ؛ گهڻا (مانهو) بغير ڪنهن سچي علم جي يقينن پنهنجي خواهشن جي مطابق (مانهن کي) گمراهه ڪن ٿا. تنهن جو رب يقينن حد کان نبي وڃڻ وارن کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۱۲۱- ؛ گناهه جي ظاهري شڪل ؛ انهيءَ جي حقيقت (پنهني) کان بچو. جيڪو مانهو گناهه ڪمائين ٿا. انهنکي جيڪي ڪجهه اهي ڪمائين ٿا يقينن انهيءَ جو بدلو ڏنو ويندو.

۱۲۲- ؛ توهان انهيءَ مان جنهن تي الله جو نالو نه ورتو ويو نه ڪاٺو ؛ هيءَ (فعل) يقينن نافرمان آهي ؛ شيطان يقينن پنهنجي دوستن جي دل ۾ (اهڙا خيال) وجهندا رهن ٿا انهيءَ لاءِ ته اهي توهان سان جهڳڙو ڪن. ؛ جيڪڏهن توهان انهن جي فرمانبرداري

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٨﴾

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٩﴾

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ قَدْ فَضَّلَ لَكُمْ مَحَرَّمًا عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرَرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنْ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَاءِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١٢٠﴾

وَذُرُوا ظَاهِرَ الْأَعْيُنِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْأَثَمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢١﴾

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَٰهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢٢﴾

ڪندؤ ته يقينن توهان مشرڪ بنجي ويندؤ.

۱۲۳- ۽ ڇا جيڪو شخص مردھ هجي پوءِ اسان انهيءَ کي زندھ ڪري ڇڏيو هجي ۽ انهيءَ جيلاءِ اهڙي روشني مقرر ڪئي هجي جنهنجي ذريعي سان اهو ماڻهن ۾ گھمندو ڦرندو هجي ان شخص وانگر (ٿي سگھي) ٿو جنهن جو حال هيءُ آهي جو اهو اونداهين ۾ (پيل) آهي (۽) انهيءَ مان ڪنهن به وقت نٿو نڪري. اهڙيءَ طرح ڪافرن جيلاءِ انهن جا عمل خوبصورت ڪري ڏيکاريا ويا آهن.

۱۲۴- ۽ اسان هر هڪ پستيءَ ۾ انهيءَ جي وڌن وڌن مجرمين کي اهڙوئي بنائي ڇڏيو آهي. (يعني اهي پنهنجا برا عمل چڱيءَ شڪل ۾ ڏسن ٿا) جنهن جو نتيجو اهو ٿئي ٿو جو اهي هن (بستيءَ) ۾ (نٿي جي خلاف) تدبيرون ڪن ٿا. پر حقيقتن اهي پنهنجي ئي جانين جي خلاف تدبيرون ڪن ٿا ۽ اهي سمجهن نٿا.

۱۲۵- ۽ جڏهن انهن وٽ ڪو نشان اچي ٿو ته چون ٿا ته جيستائين اسانکي اهڙوئي ڪلام نه ڏنو وڃي جيڪو الله جي رسولن کي ڏنو ويو آهي اسان هرگز ايمان نه آڻينداسين. الله (سڀني کان) وڌيڪ ڄاڻي ٿو ته اهو پنهنجي رسالت ڪٿي رکي. جن ماڻهن گناهه ڪيو آهي انهنکي انهيءَ سبب جي ڪري جو اهي (نبيءَ جي خلاف) تدبيرون ڪن ٿا الله جي طرفان ڏنل ۽ سخت عذاب پهچندو.

۱۲۶- ۽ جنهنکي الله هدايت ڏيڻ جو ارادو ڪري ٿو انهيءَ جو سينو اسلام جي لاءِ کولي

أَوْ مَنْ كَانَ مِيثًا فَاحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَنْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كُنْ مِثْلَهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مِّنْهَا لِيُذَكَّرُوا فِيهَا وَمَا يَكْفُرُونَ إِلَّا بَأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٤﴾

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا إِنَّا أَنُؤْمِنُ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ ۗ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ۗ سَيُجِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ لِّمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿١٢٥﴾

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَن يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ

چڏي ٿو. ۽ جنهنڪي گمراهه ڪرڻ جو ارادو ڪري وٺي ٿو انهيءَ جو سينو نهايت تنگ ڪري چڏي ٿو. ڇڻ ته اهو بلندي ڏانهن چڙهي رهيو آهي (۽) اهڙيءَ طرح الله انهن مانهن تي جيڪي ايمان نٿا آڻين عذاب نازل ڪري ٿو.

۱۲۷. ۽ هي تنهن جي رب جو سڌو رستو آهي. اسان نشانن کي نصيحت حاصل ڪرڻ وارن مانهن جي لاءِ ڪولي بيان ڪري چڪا آهيون.

۱۲۸. انهنجي لاءِ انهن جي رب جي حضور ۾ سلامتيءَ جو گهر (تيار) آهي ۽ جيڪي ڪجهه اهي ڪن ٿا انهيءَ جي سبب جي ڪري هو انهنجو مددگار آهي.

۱۲۹. ۽ انهيءَ ڏينهن (کي ياد ڪيو) جڏهن اهو انهن سڀني کي گڏ ڪندو (ٻوڙ چوندو) اي جنن جي جماعت! توهان انسانن مان گهڻن کي (ٻاڻ سان ملائي) چڏيو هو ۽ انهن جا انسان مددگار چوندا ته اي اسانجا رب! اسان مان ڪن ڪن کان فائدو حاصل ڪيو آهي ۽ اسان پنهنجي انهيءَ مدت کي پهچي ويا آهيون جيڪا تون اسان جي لاءِ مقرر ڪئي هئي. اهو فرمائيندو باهه توهانجو لڪائو آهي انهيءَ ۾ توهان هڪ ڊگهي عرصي تائين رهندو سواءِ انهيءَ جي جو خدا جي مرضي ڪجهه ٻيو چاهي. تنهنجو رب يقينن حڪمت وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۱۳۰. ۽ اهڙيءَ طرح اسان ڪن ظالمن کي ڪن جو انهيءَ ڪم جي سببان جيڪو اهي ڪن ٿا دوست بنائي چڏيون ٿا.

وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا
كَاثِمًا يَحْضُدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الْإِنْسَانَ
عَلَىٰ الذِّينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٧﴾

وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَضَّلْنَا الْآلِيَّةَ
لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٨﴾

لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَبِعَاءِ لِيَخْشَرَ الْجِنَّ قَدْ
اسْتَكْشَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيُوهُمْ مِنَ
الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَنْبَحْ بَعْضًا يَبْعُضُ وَبَلَعْنَا
أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتُمْ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ
خُلْدِيَيْنَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ
عَلِيمٌ ﴿١٣٠﴾

وَكَذَلِكَ نُؤَيِّنُ بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿١٣١﴾

يَعْتَصِرَ الْجَنَّةِ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ
يَقُصُّونَ عَلَيْكُمُ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَاذِبِينَ ﴿٥٠﴾

۱۳۱- اي جنن ۽ انسانن جي جماعت! ڇا
توهان مان (تي) توهان وٽ رسول نه آيا آهن
جيڪي توهان کي منهن جون آيتون پڙهي
بڌائيندا هئا ۽ توهان کي اڄوڪي ڏينهن جي
ملاقات کان ڊيڄاريندا هئا. اهي چوندا اسان
پنهن جي خلاف (خود) شاهدي ڏيون ٿا ۽
دنيوي زندگيءَ انهن کي ڌوڪي ۾ وجهي ڇڏيو
۽ انهن پنهن جي خلاف (پاڻ هي) شاهدي
ڏني ته اهي ڪافر هئا.

ذٰلِكَ اَنْ لَّمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَّ
اَهْلَهَا غُفْلُونَ ﴿٥١﴾

۱۳۲- هيءَ (رسولن جو موڪلڻ) هن سبب
جي ڪري هو جو تنهنجو رب شهرن کي
انهنجي باشندن جي غافل هئڻ جي حالت ۾
ظلم سان تباهه نٿي ڪري سگهيو.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا
يَعْمَلُونَ ﴿٥٢﴾

۱۳۳- ۽ هر شخص (با قوم) جيلاءِ انهيءَ جي
عملن جي مطابق درجا مقرر آهن ۽ تنهنجو
رب انهيءَ کان غافل نه آهي جيڪي اهي
ڪن ٿا.

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ اِنْ يَشَاءْ يُدْهِبْكُمْ
وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا اَنْشَأَكُمْ
مِّنْ ذُرِّيَّةٍ قَوْمٍ اٰخَرِينَ ﴿٥٣﴾

۱۳۴- ۽ تنهن جو رب ڪنهن جو محتاج نه
آهي (۽) رحمت وارو آهي جيڪڏهن اهو
چاهي ته توهان کي تباهه ڪري ڇڏي ۽
جهڙيءَ طرح توهان کي هڪ ٻي قوم جي نسل
مان کڙو ڪيو آهي (اهڙيءَ طرح) جنهن کي
چاهي توهان جي (تباهه ڪرڻ کان) پوءِ
توهانجو جانشين ڪري ڇڏي.

اِنَّ مَا تَعْدُونَ لَآيٍ وَّ مَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٤﴾

۱۳۵- جنهن (ڳالهه) جو توهان سان واعدو
ڪيو وڃي ٿو اها ضرور ٿي رهندي ۽ توهان
ڪنهن طرح به اسان کي عاجز نٿا ڪري
سگهيو.

قُلْ يَقَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰٓى مَكَانَتِكُمْ اِنِّىْ عَمِلٌ فَسُوْفٌ

۱۳۶- تون چو ته اي منهن جي قوم توهان
پنهنجي طريقي تي عمل ڪيو. مان به

تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ ﴿٦﴾

(پنهنجي طريقي تي) عمل ڪندس پوءِ
توهان جلدئي معلوم ڪري وٺندو ته هن گهر
(يعني دنيا) جي پڇاڙي ڪنهن جي حق ۾
ٿئي ٿي. ڳالهه هيءَ آهي ته ظالم
(ڪڏهن) ڪامياب نٿا ٿين.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا
فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِرَعْبِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا
كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ
لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٧﴾

۱۳۷. ۱. انهن هڪ حصو انهيءَ پوک مان يا
جانورن مان الله جو مقرر (ڪري ڇڏيو) آهي
(جيڪي پوک يا جانور) انهيءَ (يعني خدا)
پيدا ڪيا آهن. پوءِ پنهنجي اندازي سان
چون ٿا ته هيترو ته الله جي لاءِ آهي ۽
هيترو اسان جي شريڪن جي لاءِ. پوءِ هيءَ
به دعويٰ ڪن ٿا ته جيڪو انهن جي
شريڪن جو (حصو) هوندو آهي اهو ته الله
کي نٿو پهچي ۽ جيڪو الله جو (حصو)
هوندو آهي اهو انهنجي شريڪن کي پهچي
وڃي ٿو. اهي ڪهڙو نه برو فيصلو ڪن ٿا.

وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادَهُمْ
شُرَكَاءُهُمْ لِيُذْهِبُوهُمْ وَيَلْجِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَلَهُمْ مَا يَفْتَرُونَ ﴿٨﴾

۱۳۸. ۱. اهڙيءَ طرح مشرڪن مان ڪيترن کي
انهنجي شريڪن انهن جي تباهه ڪرڻ جي
لاءِ ۽ انهنجي دين کي انهن تي شڪي ڪرڻ
جي لاءِ پنهنجي اولاد کي قتل ڪرڻ
خوبصورت ڪري ڏيکاريو هو ۽ الله چاهي ها
ته اهي (مشرڪ) ائين نه ڪن ها پوءِ تون
انهن کي به ۽ انهن جي ڪوڙ کي به نظر
انداز ڪري ڇڏ.

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرِّثْ حَرْثًا لَا يُطْعَمُ إِلَّا
مَنْ نَشَاءُ بِرَعْبِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ طُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ
لَّا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِمْ يَجْعَلْنَاهُمْ
بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٩﴾

۱۳۹. ۱. اهي پنهنجي گمان جي بناء تي چون
ٿا ته فلاڻو فلاڻو جانور ۽ پوک (اهڙا آهن
جو انهنجو ڪاٺڻ) منع ڪيل آهي. انهن کي
صرف اهو ئي ڪافي سگهيو جنهنجي متعلق
اسان چئون (ته اهو ڪافي) ۽ (چون ٿا ته)
ڪجهه جانور اهڙا آهن جو انهن جون پٺيون

(سواريء جي لاءِ) حرام ڪيون ويئون آهن
ڪجهه جانور اهڙا آهن جو اهي انهن تي الله
جو نالو نٿا وٺن (هيءُ انهن جو قول ۽ فعل)
انهيءَ (الله) تي ڪوڙي ناهه ناهن تي
(هوندو) آهي، هو انهن کي ان ڪوڙ جي
سببان جيڪو اهي ناهين ٿا، ضرور سزا
ڏيندو.

۱۴۰- ۽ اهي چون ٿا ته جيڪي ڪجهه
انهن جانورن جي پيٽ ۾ آهي اهو خاص طرح
اسانجي مردن جي لاءِ آهي ۽ اسانجين زالن تي
حرام ڪيو ويو آهي. ها جيڪڏهن اهو
مردمه هجي ته اهي (سڀني) انهيءَ ۾
شريڪ آهن. اهو ضرور انهن جي ڳالهه جي
انهنکي سزا ڏيندو. ياد رکو ته اهو حڪمت
وارو (۽) ڏاڍو جائز وارو آهي.

۱۴۱- اهي ماڻهون جن پنهنجي اولاد کي بي
وقوفيءَ سان بغير علم جي قتل ڪري ڇڏيو
آهي ۽ جيڪي ڪجهه الله انهنکي ڏنو هو
انهيءَ کي الله تي ڪوڙ ٻڌندي (پاڻ تي)
حرام ڪري ڇڏيو آهي. اهي نقصان حاصل
ڪرڻ وارا ٿي ويا آهن ۽ گمراهه ٿي ويا آهن
۽ اهي هدايت حاصل ڪرڻ وارن مان نه
(ٿيندا).

۱۴۲- اهو (خدا) ئي آهي جنهن ڪاٺين جي
سھاري بيهڻ وارن باغن ۽ بغير سھاري بيهڻ
وارن باغن ۽ ڪڇين ۽ پوکڻ جن جا مڙا
مختلف آهن ۽ زيتون ۽ ڏاڙهن کي اهڙيءَ
صورت ۾ جو اهي (پاڻ ۾) هڪ جهڙا (به)
آهن ۽ (ڪن صورتن ۾) نه (به) پيدا ڪيو
آهي توهان جڏهن انهن وٽن ۾ ڦر لڳي ته

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّدُّرِينَا
رَمَحْنَهُمْ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا وَإِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ
شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفُهُمْ إِنَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ ﴿۱۴۰﴾

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿۱۴۱﴾

۱۴۰

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوسَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوسَاتٍ
وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْثَرَهُمُ النَّارُ وَالزُّمَانُ
مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلًّا مِّنْ ثَمَرٍ إِذَا أَنشَرَ
وَأَنوَحَقَّهُ يُوقَرُ حَصَادُهَا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
السَّرْفِينَ ﴿۱۴۲﴾

انهن جو ڦر ڪاٿو ۽ انهن جي ڪٿائي جي
ڏينهن انهيءَ (خدا) جو حق ادا ڪيو ۽ اسراف
کان ڪم نه وٺو جو هو اسراف کان ڪم
وٺڻ وارن کي پسند نٿو ڪري.

۱۴۳- ۽ چويائين مان لاڏو جانور به آهن ۽
ننڍا به آهن. الله جيڪي ڪجهه توهان کي
ڏنو آهي توهان انهيءَ مان ڪاٿو ۽ شيطان جي
قدم بقديم نه هلو. اهو يقين توهان جو ظاهر
(ظهور) دشمن آهي.

۱۴۴- (انهيءَ) انن جوڙن کي (پيدا ڪيو
آهي) ڏينن مان ٻن کي، ۽ ٻڪرن مان ٻن
کي، تون انهن کي چؤ ته ڇا انهيءَ ٻن نرن
کي حرام ڪيو آهي يا ٻن مادين کي، يا
مادين جي رحمن جنهن شئي کي به (پنهنجي
اندر) ويڙهيو آهي (انهيءَ کي حرام ڪيو
آهي) جيڪڏهن توهان سڃا آهيو ته مون کي
ڪنهن علم جي بناء تي (هي ڳالهه) ٻڌايو.

۱۴۵- ۽ (انهيءَ) انن مان ٻن کي ۽ ٻڳن مان
ٻن کي (پيدا ڪيو آهي) تون انهن کي چؤ
ته ڇا انهيءَ ٻنهي نرن کي حرام ڪيو آهي
يا ٻنهي مادين کي يا مادين جي رحمن جنهن
شئي کي به (پنهنجي اندر) ويڙهيو آهي
(چؤ) ڇا توهان انهيءَ وقت جڏهن توهان کي
الله انهيءَ (امر) جو حڪم ڏنو هو موجود هئا
(جيڪڏهن نه ته) پوءِ انهيءَ کان وڌيڪ
ظالم ڪير ٿي سگهي ٿو جيڪو ڄاڻي ٻجهي
الله تي انهيءَ ڪري ڪوڙ ٻڌي ته ماڻهن
کي بغير علم جي گمراهه ڪري ڇڏي. الله
ظالم ماڻهن کي يقينن راهه نٿو ڏيکاري.

۱۴۶- تون انهن کي چؤ ته جيڪي ڪجهه

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُّوْا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُّبِينٌ ۝

لُئَلَّيْنِ أَزْوَاجٌ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ النَّعَمِ
اثْنَيْنِ قُلْ لِّلَّذِكْرَيْنِ حَزْمٌ اَمَّا الْاُثْنَيْنِ اَمَّا
اَسْتَمَلْتَ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُثْنَيْنِ يَتُوءُنِ بِعِلْمٍ
اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝

وَمِنَ الْاِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ لِّلَّذِكْرَيْنِ
حَزْمٌ اَمَّا الْاُثْنَيْنِ اَمَّا اَسْتَمَلْتَ عَلَيْهِ اَرْحَامُ
الْاُثْنَيْنِ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَآءَ لِّذٰوِ ظُلْمٍ اِنَّهٗ يَهْدٰ
فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰ عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا لِّيُضِلَّ النَّاسَ
بِغَيْرِ عِلْمٍ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ۝

قُلْ لَا اَجِدُ فِيْ مَا اُوْحِيَ اِلَيَّ مَحْزَمًا عَلٰى طٰلِعِ

يَتَعَمَّهٖ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا
أَوْ لَحْمَ خَنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلَ لِغَيْرِ
اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٥﴾

مون ڏانهن نازل ڪيو ويو آهي مان ته
انهيءَ مان انهيءَ شخص تي جيڪو ڪنهن
شيءَ کي کائڻ چاهي سواءِ مرده يا وهندڙ
رت يا سور جي گوشت کان ڪا شيءِ حرام
نٿو ڏسان. (سور جو گوشت) انهيءَ ڪري جو
اهو نجس آهي يا فسق کي (حرام سمجهائڻو)
يعني انهيءَ شيءَ کي جنهن تي خدا کان سواءِ
ڪنهن ٻي شيءِ جو نالو ورتو ويو هجي.
ليڪن جو شخص (انهيءَ جي کائڻ تي)
مجبور ٿي وڃي. سواءِ انهيءَ جو اهو
(شريعت جو) مقابلو ڪرڻ وارو هجي. يا حد
کان نڪرڻ وارو هجي ته (اهو ياد رکي ته)
تنهنجو رب يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار
بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَزَمًا كُلِّ ذِي ظُلْمٍ وَمِنَ
الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَزْمًا عَلَيْهِمْ شُحُومُهُمَا إِلَّا مَا
حَلَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ
جَزَائُهُمْ بِغَيْرِهِمْ وَإِنَّا لَصَدِيقُونَ ﴿٣٦﴾

۱۴۷. ۽ جيڪي ماڻهو يهودي آهن اسان
انهن تي هر هڪ تنهن وارو جانور حرام ڪري
چڏيو هو ۽ ڳئون (ڏاند) ۽ رد (ٻڪري) مان
اسان انهن تي انهن ٻنهي جون چرليون سواءِ
انهيءَ (چرپيءَ) جي جيڪا انهن جي پٺيءَ
يا آڏن تي هجي يا جيڪا هڏيءَ سان گڏيل
هجي. حرام ڪري چڏي هئي. هيءَ اسان
انهن کي انهن جي نافرمانيءَ جي سببان سزا
ڏني هي ۽ اسان يقينن سڄا آهيون.

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبِّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا
يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

۱۴۸. پوءِ جيڪڏهن اهي توکي ڪوڙو ڪن
ته تون (انهن کي) چؤ ته توهانجو رب وسيع
رحمت وارو آهي ۽ انهيءَ جو عذاب مجرم
ماڻهن کان هنائي نٿو سگهجي.

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا
وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَزَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَبَ الَّذِينَ

۱۴۹. جن شرڪ ڪيو آهي ضرور چوندا ته
جيڪڏهن الله چاهي ها ته نه اسان (۽) نه
اسانجا ابا ڏاڏا (ڪڏهن) شرڪ ڪن ها ۽ نه

مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ
مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَ
إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿٦﴾

ڪنهن شيءِ کي حرام ڪن ها جيڪي انهن
کان پهريون (گذريا) آهن انهن (به) اهڙيءَ
طرح (اسانجي وحيءَ کي) انهيءَ وقت تائين
جو انهن اسان جي عذاب کي چڪي نه ورتو،
ڪوڙو ڪيو هو - تون انهن کي کي چو ته ڇا
توهان وٽ ڪو اهڙو علم آهي جو توهان انهيءَ
کي اسانجي خاموش ڪرڻ جي لاءِ پيش ڪري
سگهو - توهان گمان کان سواءِ ڪنهن به
شيءَ جي پيروي نٿا ڪيو ۽ توهان صرف
انڪل سان ڳالهيون ڪيون ٿا.

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧﴾

۱۵۰. تون چو (توهانجون بي عقليءَ جون
ڳالهيون ٻڌائين ٿيون) ته اثر ڪرڻ وارو
دليل الله جي ئي قبضي ۾ آهي، ۽ جيڪڏهن
اهو چاهي ها ته توهان سڀني کي هدايت
ڏيئي ڇڏي ها.

قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ شَهَادَةٌ لِّلَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ
حَرَّمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا تَشْهَدُ مَعَهُمْ وَلَا
تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ وَهُمْ يَرْبِهِمْ يُعَدِّلُونَ ﴿٨﴾

۱۵۱. تون (انهن کي) چو پنهنجن انهن شاهدن
کي سڏيو جيڪي هيءَ شاهدي ڏين ته الله
انهيءَ (يعني فلاڻي فلاڻي) شيءِ کي حرام
ڪيو آهي پوءِ جيڪڏهن اهي اهڙي شاهدي
ڏين ته انهن سان (شامل ٿي ڪري) تون
شاهدي نه ڏي ۽ انهن ماڻهن جي خواهشن
جي پيروي نه ڪر جيڪي اسانجي آيتن کي
ڪوڙو ڪري چڪا آهن ۽ جيڪي ماڻهو
پوءِ اچڻ وارين (ڳالهيون) تي ايمان نٿا آڻين ۽
اهي پنهنجي رب جا شريڪ (به) بنائين ٿا.

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ إِلَّا تَشْكُرُوا
بِهِ شَيْئًا وَالَّذِينَ إِخْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ
مِنْ أَمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا
الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطْنٌ وَلَا تَقْتُلُوا

۱۵۲. تون (انهن کي) چو ته اچو جيڪي
توهانجي رب توهانتي حرام ڪيو آهي مان
توهان کي پڙهي ٻڌايان (انهيءَ جو حڪم
آهي) ته توهان انهن سان ڪنهن شيءِ کي
شريڪ نه ڪيو، ۽ والدين سان احسان ڪيو

النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَضَعُوهَ
بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۵۳﴾

ۛ مفلس ئي وڃڻ جي ڊپ کان پنهنجي اولاد
کي قتل نه ڪيو اسان توهانکي به رزق
ڏيون ٿا ۛ انهنکي به ۛ بدينءَ جي (بلڪل)
ويجهو نه وڃو. نه انهن مان ظاهر (بدين)
جي نه لڪل (بدين) جي ۛ هيءَ ته انهيءَ
نفس کي جنهنکي (قتل ڪرڻ) الله منع
فرمايو آهي (شريعت يا قانون جي) اجازت
جي بغير قتل نه ڪيو. الله انهيءَ ڳالهه جو
توهانتي تاڪيدي حڪم ڏئي ٿو انهيءَ لاءِ
ته توهان (بدين کان) باز اچو.

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ
أَشَدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ ۚ وَالْعَهْدُ كَانَ ذَا
نَفْسٍ إِلَّا وَصْعَهٗ ۚ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا ۚ وَلَوْ كَانَ ذَا
قُرْبَىٰ ۚ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَضَعُوهَ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿۱۵۴﴾

۱۵۳. ۛ هيءَ حڪم ڏيئي ٿو ته توهان
يتيم جي مال جو ويجهو انهيءَ جي جوانيءَ
کي پهچڻ تائين بي احتياطيءَ سان نه وڃو.
ۛ انصاف سان ماپ ۛ تور پوري (پوري)
ڏيو. اسان ڪنهن به شخص کي انهيءَ جي
طاقت کان وڌو حڪم نٿا ڏيون. ۛ هيءَ
ته) جڏهن توهان ڪا (ڳالهه) چئو ته ڪٿي
اهو شخص (جنهن جي متعلق ڳالهه چئي
ويئي هجي) ويجهو هجي، انصاف کان ڪم
وٺو ۛ الله جي عهد کي (به) پورو ڪيو اهو
هن (ڳالهه) جو توهان کي انهيءَ ڪري
تاڪيد ڪري ٿو ته توهان کي نصيحت
حاصل ٿئي.

وَأَن هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَضَعُوهَ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۵۵﴾

۱۵۴. ۛ هي يقينن منهنجو سڌو رستو آهي.
پوءِ انهيءَ جي پيروي ڪيو ۛ مختلف رستن
جي پٺيان نه پئو. نه ته اهي توهان کي
انهيءَ (خدا) جي رستي کان هيڏانهن هوڏانهن
وٺي ويندا هو انهيءَ (ڳالهه) جي توهانکي
انهيءَ ڪري تاڪيد ڪريو ته توهان متقي
ٿئي وڃو.

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَ
تَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَالَمٍ يُقِِّلِقَاءِ
رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٩﴾

۱۹

۱۵۵. جنهن نيڪيءَ کي اختيار ڪيو آهي
انهيءَ تي (نعمت کي) پوري ڪرڻ ۽ هر هڪ
امر جي وضاحت ڪرڻ جي لاءِ ۽ هدايت ڏيڻ ۽
رحم ڪرڻ جي غرض سان اسان موسيٰ کي
ڪتاب ڏنو هو انهيءَ لاءِ ته اهو پنهنجي رب
جي ملاقات تي ايمان آڻي.

وَهَذَا كِتَابُنَا أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكًا فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٢٠﴾

۱۵۶. هيءَ (قرآن) اهڙو ڪتاب آهي
جنهن کي اسان نازل ڪيو آهي (۽ هيءَ)
برڪت وارو آهي پوءِ هن جي پيروي ڪيو ۽
تقويٰ اختيار ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان تي
رحم ڪيو وڃي.

أَن تَقُولُوا إِنَّمَا أُنزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِن
قَبْلِنَا وَإِن كُنَّا عَن دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢١﴾

۱۵۷. (ته ائين نه ٿئي) ته توهان (ڪنهن
ڏينهن هي) چئو ته اسان کان پهرين صرف
ٻن جماعتن تي ڪتاب نازل ڪيو ويو هو ۽
اسان انهن (جي ڪتابن) جي پڙهڻ کان
بلڪل غافل هواسين.

أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى
مِّنْهُمْ فَقد جَاءَهُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَهُدًى وَ
رَحْمَةٌ مِّنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَّقَ
عَنْهَا سَاجِدِينَ الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَن آيَاتِنَا سُوءَ
الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿٢٢﴾

۱۵۸. يا (ائين نه) چئو ته جيڪڏهن
اسان تي ڪتاب نازل ڪيو وڃي ها ته اسان
يقينن انهن کان وڌيڪ هدايت حاصل ڪيون
ها. سو توهان جي رب جي طرفان توهان وٽ
لڪيل دليل ۽ هدايت ۽ رحمت اچي ويئي آهي.
پوءِ (ياد رکو ته) جنهن الله جي آيتن کي
ڪوڙو ڪيو ۽ انهن (تي ايمان آڻڻ) کان
رڪيو رهيو، انهيءَ کان وڌيڪ ظالم ڪير
ٿيندو. اسان ضرور انهن کي جيڪي اسانجي
آيتن (تي ايمان آڻڻ) کان رڪجن ٿا انهن
جي رڪجن سببان تڪليف ڏيندڙ عذاب جي
سزا ڏينداسين.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَن تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ

۱۵۹. اهي صرف انهيءَ امر جو انتظار ڪري
رهيا آهن ته انهن وٽ فرشتا اچن يا تنهن جو

رَبُّكَ أُولَٰئِكَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ
آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ
مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انتَظِرُوا
إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿٥٩﴾

رب اچي يا تنهنجي رب جا ڪي نشان اچن.
جنهن ڏينهن تنهنجي رب جا ڪي نشان ظاهر
ٿيندا (انهيءَ ڏينهن) ڪنهن نفس کي جيڪو
انهيءَ کان پهرين ايمان نه آئي چڪو هوندو
يا پنهنجي ايمان جي سببان خير نه حاصل
ڪري چڪو هوندو انهيءَ جو ايمان آڻڻ
نفعو نه ڏيندو تون چؤ ته توهان انتظار
ڪيو اسان به يقينن انتظار ڪري رهيا
آهيون.

إِنَّ الَّذِينَ فَتَرُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِعَاءَ لِّتَمُوتَ فِيهِمْ
فِي شَيْءٍ مِّنْ آيَاتِنَا أَمَرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ ﴿٦٠﴾

۱۶۰. جن ماڻهن پنهنجي دين کي ٺڪرا
ٺڪرا ڪري ڇڏيو ۽ ٽولا ٽولا ٺي ويا آهن
تنهن جو انهن سان ڪوبه تعلق نه آهي.
انهن جو معاملو ته صرف الله جي هٿ ۾ آهي
پوءِ جيڪي ڪجهه اهي ڪندا هئا هو انهيءَ
جي انهن کي خبر ڏيندو.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مَثَلًا ۖ وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦١﴾

۱۶۱. جن نيڪي ڪئي آهي، انهيءَ
(نيڪي) کان ڏهونو انهن جو حق هوندو ۽
جن بد ڪئي آهي انهن کي صرف ايتري ئي
سزا ڏني ويندي ۽ انهن تي ظلم نه ڪيو
ويندو.

قُلْ إِنِّي هَدَىٰ رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۖ وَبِئَا
يُتَبَّاهُ إِلَهُهُمْ حَقِيقًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٢﴾

۱۶۲. تون (انهن کي) چؤ ته مون کي منهن
جي رب يقينن سڌي رستي ڏانهن رهنمائي
ڪئي آهي اهڙي دين جي طرف جيڪو بغير
ڪنهن ڌنگ جي آهي. يعني ابراهيم جي
دين ڏانهن جيڪو سچائيءَ تي قائم هو ۽
مشرڪن مان نه هو.

قُلْ إِنْ مَلَائِكَةُ وَهَيَاۥ وَمَلَائِكَةُ اللَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٣﴾

۱۶۳. تون (انهن کي) چؤ ته منهنجي نماز ۽
منهنجي قرباني ۽ منهن جي زندگي ۽ منهن
جو موت الله جي لاءِ ئي آهن جيڪو سڀني
جهانن جو رب آهي.

لَا شَرِيكَ لَهُ وَيَدُلُّكَ إِصْرُكَ وَأَنَا أَدُلُّ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٥﴾

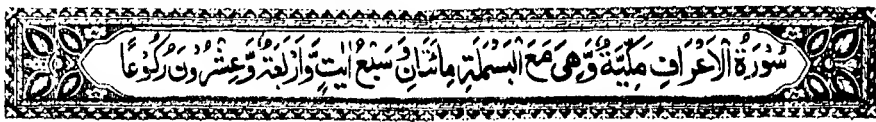
۱۶۴. (۱) انهيء جو ڪوبه شريڪ ڪونهي
۽ مونکي هن (ڳالهه) جو حڪم ڏنو ويو
آهي ۽ مان سڀني کان پهريون فرمانبردار
آهيان.

قُلْ أَغْنَى اللَّهُ ابْنِي رِجَالًا وَهُوَ دُونَ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكِبُ
كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهِمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ
تَخْلِفُونَ ﴿١٦٥﴾

۱۶۵. تون چؤ ته ڇا مان الله کان سواءِ
(ڪنهن ٻئي کي) رب جي حيثيت ۾ طلب
ڪيان حالانڪ اهو هر هڪ شيءِ جي پرورش
ڪرڻ وارو آهي ۽ هر هڪ نفس جيڪي
ڪجهه ڪمائيٿو انهيءَ جو (ريال) انهيءَ
تي پويٿو ۽ ڪابه بار کڻڻ واري (هستي)
ٻي (هستيءَ) جو بار نٿي کڻي سگهي. پوءِ
پنهنجي رب ڏانهن ئي توهانجو موٽڻ ٿيندو.
پوءِ هو توهانکي انهيءَ ڳالهه جي جنهن ۾
توهان اختلاف ڪندا هئا خبر ڏيندو.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَيفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ
فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آسَكُمُ إِنَّ رَبَّكَ
سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٦﴾

۱۶۶. ۽ اهوئي آهي جنهن توهانکي دنيا ۾
(پهرين جو) قائم مقام بنايو آهي ۽ توهان
مان ڪن ڪن تي درجن ۾ انهيءَ ڪري
فوقيت ڏني آهي ته انهيءَ جيڪي ڪجهه
توهانکي ڏنو آهي، انهيءَ ۾ توهانجي آزمائش
ڪري. تنهنجي رب جي سزا يقينن جلد اچي
وڃي ٿي ۽ اهو يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽)
بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

هي سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ۲۰ ستو ست آيتون ۽
چوويهه رڪوع آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲. مان الله سڀني کان وڌيڪ جائز وارو ۽
صادق آهيان.

النَّص ②

۳. (هيءَ قرآن) هڪ عظيم الشان ڪتاب
(آهي جيڪو) توتي نازل ڪيو ويو آهي (تو
خود نه بنايو آهي) پوءِ تنهنجي سڀني ۾
انهيءَ جي سببان ڪابه تنگي پيدا نه ٿئي
(انهيءَ جي نازل ڪرڻ جو سبب اهو آهي
ته) تون انهيءَ جي ذريعي سان (مخاطبين
کي) اجڻ واري عذاب کان) هوشيار ڪرين ۽
هي (ڪتاب) مومنن جي لاءِ هڪ ياد دھاني
آهي.

كُتِبَ إِلَيْكَ الْكِتَابُ فَلَا يَكُنْ فِي مَعْذِرِكَ حُرْجٌ مِنْهُ
لِيُنْذِرَ بِهِ وَيُذَكِّرَ لِلْمُؤْمِنِينَ ③

۴. (اسان انهن ماڻهن کي چئون ٿا ته)
(جيڪو ڪلام) توهان ڏانهن توهانجي رب
جي طرفان نازل ڪيو ويو آهي انهيءَ جي
تابعداري ڪيو. ۽ انهيءَ (خدا) کانسواءِ
جيڪي توهانجي خيال ۾ ٻيا ڪارساز آهن
انهن جي تابعداري نه ڪيو پر توهان بلڪل
نصيحت حاصل نٿا ڪيو.

اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ
أَوْيَاءً قَلِيلًا قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ④

۵. ۽ ڪيتريون ئي بستيون اهڙيون آهن جن
کي اسان تباهه ڪري ڇڏيو (جنهن جو
تفصيل هيءَ آهي ته) انهن وٽ اسانجو

وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ هَلَكَتْهَا فَجَاءَهَا بِأُسْنَا بَيِّنَاتٍ أَوْهَمَ
قَالُوا لَنْ نَبْرَأَ ⑤

عذاب رات جو سمهن وقت يا (هن پهرين جو) آرام ڪندي آيو.

۶۔ سو انهيءَ وقت جڏهن انهن وٽ اسان جو عذاب آيو. انهن جي زبان تي صرف هي جملو هو ته اسان يقينن ظالم هواسون.

۷۔ پوءِ اسان انهن مائهن کان (به) ضرور پڇنداسين جن ڏانهن رسول موڪليا ويا هئا ۽ اسان رسولن کان به ضرور پڇنداسين.

۸۔ پوءِ اسان ضرور انهنجي اڳيان پنهنجي علم جي مطابق حقيقت بيان ڪنداسين ۽ اسان ڪڏهن به انهن مائهن کان غائب نه ٿياسين (هميشه انهن جا حالات ڏسندا هئاسين).

۹۔ ۽ هن (يعني قيامت جي ڏينهن) سڀني عملن جو وزن ڪرڻ هڪ ثابت ٿيل حقيقت آهي جن جا وزن پاري ٿيا اهي مائهن بامراده (مائهن ۾ شامل) هوندا.

۱۰۔ ۽ جن جا وزن هلڪا ٿيا ته (سمجهو ته) اهڙا مائهن پنهنجي جانين جي معاملي ۾ نقصان حاصل ڪرڻ وارا آهن (۽ انهن پنهنجي جانين کي گهاتي ۾ وڌو آهي) هيءَ انهيءَ ڪري ٿيو آهي جو اهي اسانجي آيتن (جي معاملي ۾) ظلم کان ڪم وٺندا هئا.

۱۱۔ ۽ اسان ضرور توهان کي زمين ۾ طاقت بخشي هئي ۽ انهيءَ ۾ توهانجي لاءِ (قسم قسم جي) گذران جو سامان مقرر ڪيو هو پر توهان شڪر بلڪل نٿا ڪيو.

۱۲۔ ۽ اسان توهان کي پهرين مبهم شڪل ۾ پيدا ڪيو هو جنهن کانپوءِ توهان کي (توهان جي مناسب حال) صورتون بخشيون هيون پوءِ

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْتَأْذِنُ إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّنَا كُنَّا ظَالِمِينَ ①

فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ②

فَلَنَقْضَنَّ عَلَيْهِمْ عِلْمَهُمْ وَمَا كُنَّا عَائِدِينَ ③

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُظْلِمُونَ ④

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ⑤

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ ۖ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ⑥

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ

فَرِحَ الْيَهُودِيُّونَ ۝۱۳

ملاڪن کي چيو هو ته آدم جي اطاعت ڪيو. انهيءَ تي فرشتن ته (آدم جي) اطاعت ڪئي پر ابليس (نه ڪئي) اهو اطاعت ڪرڻ وارن مان نه ٿيو.

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَتَّبِعُوا إِذْ أَمَرْتُكُمْ قَالُوا نَحْنُ خُلُقَيْنِ مِنَ تَارٍ وَخُلُقَتَهُ مِنَ طِينٍ ۝۱۴

۱۳. (انهيءَ تي خدا انهيءَ کي) چيو ته منهنجي حڪم جي باوجود توکي سڄي ڪرڻ کان ڪنهن روڪيو هو. انهيءَ جواب ڏنو ته مان ته انهيءَ (آدم) کان بهتر آهيان تو منهنجي فطرت ۾ باهه رکي آهي ۽ هن جي فطرت ۾ آلي مٽيءَ جي صفت رکي آهي.

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ۝۱۵

۱۴. (الله) فرمايو (جيڪڏهن اها ڳالهه آهي ته) تون هن (جنت) مان هليو وڃ ڇو جو تنهن جي لاءِ مناسب نه آهي ته تون انهيءَ ۾ تڪبر کان ڪم وٺين پوءِ (هتان) نڪري وڃ تون ذليل ماڻهن مان آهين.

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۝۱۶

۱۵. انهيءَ چيو (اي منهن جا ربا) مونکي انهيءَ ڏينهن تائين مهلت ڏي جڏهن اهي اٿاريا ويندا.

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ۝۱۷

۱۶. (الله) جواب ڏنو توکي (تنهنجي مطالبي مطابق) ڊرڙني ويٺي آهي.

قَالَ قَبِمَا آغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ۝۱۸

۱۷. انهيءَ چيو ته ڇاڪاڻ ته تون مونکي تباهه ڪيو آهي، انهيءَ ڪري مان انهن (انسانن) جي لاءِ تنهنجي سڌي رستي تي ويهي رهندس.

ثُمَّ لَا يَذِيقُهُمْ مِنَ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا يَجِدُ أَكْثَرُهُمْ شَاكِرِينَ ۝۱۹

۱۸. پوءِ مان انهن وٽ ايندس. انهن جي سامهون به ۽ انهنجي پٺيان به انهنجي ساڄي پاسي کان به ۽ انهنجي کاٻي پاسي کان به (انهيءَ لاءِ ته انهنکي برغلايان) ۽ تون انهن مان گهڻن کي شڪرگذار نه لهندين.

قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ يَبْعَكَ

۱۹. (الله) فرمايو هتان نڪري وڃ تنهنجي

وَنَهُمُ لَآءُ مَا نَنَّا جَهَنَّمَ وَمِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ①

هميشه مذمت ڪئي ويندي ۽ تون الاهي
دربار کان تزيل رهندين. جيڪي (به) انهن
(انسانن) مان تنهنجي پيروي ڪندا (مان
انهنکي چوان ٿو ته) توهان سڀني سان مان
جهنم کي پريندس.

وَيَا أَدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ
الضَّالِّينَ ②

۲۰. ۽ اي آدم ! (مان توکي چوان ٿو ته) تون
۽ تنهنجو ساٿي جنت ۾ رهو پوءِ توهان جتان
وڻيو ڪانو (۽ پيو) ۽ هن (منع ڪيل) وڻ
جي ويجهو نه وڃجو نه ته توهان ظالم ٿي
ويندؤ.

فَوَسَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُهِىَ
عَنْهُمَا مِنْ سَوَاتِنِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ
هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَائِكَةً أَوْ تَكُونَا مِنَ
الْخَالِدِينَ ③

۲۱. ان تي شيطان انهن (بنيي) آدم ۽
انهيءَ جي ساٿيءَ جي دل ۾ وسوسو وڌو
انهيءَ لاءِ ته جيڪي ڪجهه انهن جي ننگ
مان انهن تي لڪايو ويو هو انهيءَ کي ظاهر
ڪري ۽ چيائين هن وڻ کان توهانجي رب
توهانکي صرف انهيءَ ڪري منع ڪئي آهي
ته ڪئي توهان ٻئي فرشتا نه بنجي وڃو
يا توهين ٻئي هميشه جي زندگي نه حاصل
ڪري وٺو.

وَقَاَسَمَهُمَا إِنْ كُنَّا لِنَكُونَا مِنَ الْمُصْحِفِينَ ④

۲۲. ۽ (شيطان) انهن سان قسم کائي چيو ته
مان توهان ٻنهي جو خير خواهه آهيان.

فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا
سَوَاتِنُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفْنَ عَلَيْهِمَا مِنْ ذُرِّي
الْجَنَّةِ وَأَنَادِبُهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنهَكُمَا عَنْ تِلْكَ
الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ
مُبِينٌ ⑤

۲۳. پوءِ انهن ٻنهي کي دوکو ڏيئي پنهنجي
مقام کان هٽائي ڇڏيو. پوءِ جڏهن انهن ٻنهي
انهيءَ (منع ڪيل) وڻ مان (ڪجهه) چڪي
ورتو ته انهن جي اوڳهڙ انهن تي ظاهر ٿي
ويئي ۽ اهي جنت جي زينت جي سامان کي
پنهنجي مٿان چميرائڻ لڳا ۽ انهن ٻنهي کي
انهن جي رب سڏايو (۽ چيو) ڇا مون توهان
ٻنهي کي هن وڻ کان منع نه ڪئي هئي ۽
اهو نه چيو هو ته شيطان توهان ٻنهي جو

ظاهر ظهور دشمن آهي.

۲۴. انهن بنهي چيو، اي اسانجا رب ا اسان پنهن جي جانين تي ظلم ڪيو ۽ جيڪڏهن تون اسانکي نه بخشيندين ۽ اسان تي رحم نه ڪندين ته اسان نقصان حاصل ڪرڻ وارن مان ئي وينداسين.

۲۵. (تذهين الله) فرمايو. توهان سڀني هتان هليا وڃو. توهان مان ڪي ڪن جا دشمن ٿيندا ۽ توهان جي لاءِ هن ئي زمين ۾ لڪائڻ هوندو ۽ ڪجهه مدت تائين فائدو حاصل ڪرڻ (مقدر) هوندو.

۲۶. (پوءِ) فرمايائين هن زمين ۾ توهان زندهه رهندؤ ۽ انهيءَ ۾ توهان مرنديؤ ۽ انهيءَ مان توهان ڪڍيا وينديؤ.

۲۷. اي آدم جي اولاد ا اسان توهان جي لاءِ هڪ اهڙو لباس پيدا ڪيو آهي جيڪو توهانجي لڪائڻ وارن جڳهين کي لڪائيندي ۽ زينت (جو موجب به) آهي ۽ تقويٰ جو لباس (تہ) سڀ کان بهتر لباس آهي. هي (لباس جو حڪم) الله جي حڪمن مان آهي انهيءَ لاءِ ته توهان نصيحت حاصل ڪيو.

۲۸. اي آدم جا پٽو! شيطان توهان کي (الله جي راهه کان) برغلائي نه ڇڏي جهڙيءَ طرح انهيءَ توهانجي والدين کي جنت مان ڪڍيو هو. انهن بنهي کان انهن جو لباس انهيءَ قري ورتو هو انهيءَ لاءِ ته انهن تي انهن جي لڪائڻ واريون شيون ظاهر ڪري ڇڏي. اهو ۽ انهيءَ جو قبيلو توهانکي اتان ڏسن ٿا جتان توهان انهن کي نٿا ڏسو اسان شيطانن کي ڪافرن جو دوست بنايو آهي.

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا انْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٤﴾

قَالَ اغْطُوا بَعْضُكُمْ لِبَاسُ عَذُوٍّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٥﴾

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٦﴾

يَبْنَىٰ آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُورِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشَاءَ وَلِبَاسُ الْقُوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَةِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

يَبْنَىٰ آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَلْزَعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوَاتِهِمَا إِتَتْهُ بَرَكُهُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِّنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٨﴾

وَاِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا
وَاللّٰهُ اَمَرَنَا بِهَا قُلْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاۤءِ
اَتَقُولُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۲۹﴾

۲۹. ۛ جذهين اهي (كافر) ڪو برو ڪم
ڪن ٿا ته چون ٿا اسان پنهنجن ابن ڏاڏن
کي انهيءَ تي ڏٺو هو ۛ الله انهيءَ جو حڪم
اسانکي ڏنو آهي. تون چؤ الله ڪڏهن به
برين ڳالهين جو حڪم نٿو ڏئي. ڇا توهان
الله جي متعلق اهي ڳالهيون ڪوڙ ڪري چئو
ٿا جيڪي توهان ڄاڻو نٿا.

قُلْ اَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَرَاقِبُوا وُجُوْهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ
مَسْجِدٍ وَادْعُوْهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ هَٰذَا بَدَأَ لَكُمُ
تَعْوُذُوْنَ ﴿۳۰﴾

۳۰. تون چؤ منهنجي رب مونکي انصاف جو
حڪم ڏنو آهي ۛ هيءَ ته هر مسجد وٽ
پنهن جو ڌيان درست ڪندا ڪيو ۛ الله جي
عبادت کي خالص انهيءَ جو حق قرار ڏيندي
انهيءَ کي پڪاريو. جهڙيءَ طرح انهيءَ
توهانکي شروع ڪيو هو وري هڪ ڏينهن
توهان انهيءَ حالت جي طرف موٽندؤ.

فَوَيْلٌ لِّهَٰذِي وَاَفْرِيقًا حَتّٰى عَلَيْهِمُ الضَّلٰلَةُ اِنَّهُمْ
اَتَّخَذُوا الشَّيَاطِيْنَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَيَحْسَبُوْنَ
اَنَّهُم مُّهْتَدُوْنَ ﴿۳۱﴾

۳۱. هڪڙيءَ ڌرکي انهيءَ هدايت ڏني پر
هڪ ٻي ڌر آهي جنهن تي گمراهي واجب ٿي
وئي آهي (يعني اها گمراهي جي مستحق ٿي
آهي) انهن الله کي ڇڏي شيطانن کي
پنهنجو دوست بنايو آهي ۛ اهي خيال ڪن ٿا
ته اهي هدايت پائي ويا آهن.

يٰۤاَيُّهَا اٰدَمُ خُذْ زَيْنَتَكَ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوْا
وَشَرَبُوا وَلَا تَسْرِفُوْا اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿۳۲﴾

۳۲. اي آدم جا پٽو! هر مسجد جي ويجهو
زينت (جو سامان) اختيار ڪندا ڪيو ۛ ڪانو
ۛ پيو ۛ اسراف نه ڪيو. چو جو اهو (الله)
اسراف ڪرڻ وارن کي پسند نٿو ڪري.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زَيْنَةً اللّٰهِ الَّتِي اَخْرَجَ لِبَآءِهِمُ وَالْكَافِرِيْنَ
مِنَ الزُّرْعِ قُلْ هِيَ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
خَالِصَةٌ يُّوْمَ الْقِيٰمَةِ كَذٰلِكَ نَقُصُّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُوْنَ ﴿۳۳﴾

۳۳. تون چؤ ته الله جي انهيءَ زينت کي
جنهنکي انهيءَ پنهنجي بدنن لاءِ ڪڍيو آهي
ڪنهن حرام ڪيو آهي؟ اهڙيءَ طرح پاڪ
شين کي به رزق مان (ڪنهن حرام ڪيو
آهي) تون چؤ ته هي ته (اصل ۾) هن دنيا
۾ (به) مومنن جي لاءِ آهن ۛ قيامت جي

ڏينهن صرف انهن لاءِ ئي هونديون اهڙيءَ طرح
اسان پنهنجي نشانين کي علم وارن ماڻهن لاءِ
کولي بيان ڪندا آهيون.

۳۴. تون ڇو منهنجي رب صرف خراب عملن
کي خواهه اهي ظاهر هجن يا لڪل هجن ۽
گناهه کي ۽ بغير حق جي سرڪشيءَ کي
حرام ڪيو آهي ۽ انهيءَ ڳالهه کي ته توهان
الله سان ڪنهن اهڙي وجود کي جنهن لاءِ
انهيءَ (الله) ڪو دليل نه لاءو آهي شريڪ
قرار ڏيو ۽ انهيءَ ڳالهه کي به (حرام قرار
ڏنو آهي) ته توهان الله تي اهڙا ڪوڙا الزام
لڳايو جنکي توهان ڄاڻو نه ٿا.

۳۵. ۽ هر قوم جي لاءِ هڪ (خاتمي جو)
وقت مقرر آهي پوءِ جڏهن انهن (جي
خاتمي) جو وقت اچي ويهي ته اهي نه
انهيءَ کان هڪ گهڙي پوئتي رهي سگهن ٿا
۽ نه (هڪ گهڙي) اڳتي وڌي سگهن ٿا.

۳۶. اي آدم جا پٽو! جيڪڏهن توهان وٽ
توهان مان رسول بنائي موڪليا وڃن اهڙيءَ
طرح جو اهي توهانجي سامهون منهنجون
آيتون پڙهي ٻڌائيندا هجن ته جيڪي ماڻهو
تقويٰ اختيار ڪن ۽ اصلاح ڪن انهنکي
(آئيندي جيلاءِ) ڪنهن قسم جو خوف نه
هوندو ۽ نه اهي (ماضيءَ جي ڪنهن ڳالهه
تي) غمگين هوندا.

۳۷. ۽ اهي ماڻهو جيڪي اسانجي آيتن جو
انڪار ڪن ٿا ۽ انهن کان تعبر ڪري منهن
موڙين ٿا اهي دوزخي آهن اهي انهيءَ
(دوزخ) ۾ هڪ ڊگهو عرصو پيا رهندا.

۳۸. پوءِ (ٻڌايو ته) انهيءَ کان وڌيڪ ڪير

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَكَّنَ
وَالْأَثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ
يُنْزَلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٥﴾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْذِنُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٦﴾

يُنَبِّئُ أَدَمَ إِقَامَتَيْنِ لَكُمْ رَسُولٌ قَدْ خَلُفْتُمْ عَنْكُمْ
أَيَّتِي لَمْ يَأْتِ أَتَقِي وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٧﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ
أَحْصَى النَّارُ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٨﴾

مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ

يَا أَيُّهَا أُولَئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ
إِذَا جَاءَهُمْ رَسُولُنَا يُتَوَقَّوْهُمْ قَالُوا إِنَّمَا كُنْتُمْ
تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا
عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٩﴾

ظالم ٿي سگهيو جيڪو الله تي ڪوڙ (هني
ڪري) افترا ڪندو هجي يا جنهن الله جي
آيتن کي ڪوڙو ڪيو هجي، انهن ماڻهن کي
مقرر ڪيل سزا مان پنهنجو حصو پهچندو
رهندو ايستائين جو جڏهن انهن وٽ اسانجا
فرشتا انهنجي جانين ڪڍڻ لاءِ اچي ويندا ته
اهي چوندا ته اهي (شريڪ) ڪٿي آهن
جنکي توهان الله کان سواءِ پڪاريندا هئا.
انهيءَ وقت اهي ماڻهو جواب ڏيندا ته اهي
ته اسان کان غائب ٿي ويا ۽ اهي پنهنجي
پاڻ تي خود شاهدي ڏيندا ته اهي منڪرن ۾
شامل هئا.

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُم مِّنَ الْجِنِّ
وَإِلَآئِيسَ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا
حَتَّىٰ إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولِهِمْ
رَبُّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا قَالَتْ لَهُمْ عَذَابٌ ضِعَفَ قَرْنَ النَّارِ
قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَٰكِن لَّا تَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

۳۹. (تڏهن الله انهنکي) چوندو. ويو وڃي
باهه ۾ انهن امتن سان شامل ٿي ويو جيڪي
توهان کان پهرين جن ۽ انسانن مان گذري
چڪيون آهن جڏهن ڪا قوم (باهه ۾) داخل
ٿيندي ته (پاڻ کان پهرين) ٻين (يعني
قوم) تي لعنت ڪندي ايستائين جو جڏهن
سڀ (باهه) ۾ داخل ٿي ويندا ته انهن مان
آخري (داخل ٿيڻ واري جماعت) پاڻ کان
پهرين واري متعلق چوندي آي اسان جا رب!
انهن ماڻهن اسان کي گمراهه ڪيو پوءِ تون
انهن کي دوزخ ۾ گهڻا دفعا وڌيڪ عذاب ڏي
(انهيءَ تي هو) فرمائيندو سڀني کي گهڻو
عذاب ملي رهيو آهي پر توهان نٿا ڄاڻو.

وَقَالَتْ أُولَهُمْ لِأُولِهِمْ مَا كَانَكُمْ عَلَيْنَا مِنَ
فَضْلِ قَدُوقِ الْعَذَابِ بِمَا كُنْتُمْ يُكْسِبُونَ ﴿٤١﴾

۴۰. ۽ (انهيءَ تي) انهن مان پهرين قوم پاڻ
کان پوئين قوم کي چوندي، توهانکي اسان تي
ڪابه فضيلت نه هئي (جو توهان کي گهڻو
عذاب ڏنو وڃي) پوءِ توهان پنهنجي عملن
جي سبب کان عذاب چڪو.

إِنَّ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ
لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلْجِ
الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾

۴۱. اهي مانهو جن اسانجي آيتن کي ڪوڙو
ڪيو آهي ۽ تحڪر ڪري انهن کان منهن
موڙيو آهي انهن لاءِ آسمان جا دروازو نه
کوليا ويندا ۽ اهي جنت ۾ داخل نه ٿيندا
ايستائين جو اُت سنيءَ جي پاڪي ۾ داخل ٿئي
۽ اسان مجرمين کي اهڙيءَ طرح جزا ڏيندا
آهيون.

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ ۚ وَ
كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤٢﴾

۴۲. (۽) انهن لاءِ هنڌ به جهنم ٿي هوندو ۽
انهن جي مٿان ويڙهڻ جا پوش انهيءَ (جهنم)
ٿي مان هوندا ۽ اهڙيءَ طرح اسان ظالمن کي
جزا ڏيندا آهيون.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا
وُسْعَهَا ۚ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٣﴾

۴۳. ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ جن نيڪ عمل
ڪيا آهن (انهن کي ياد رکڻ گهرجي ته) اسان
ڪنهن جان تي انهيءَ جي طاقت کان وڌيڪ
ڏميداري نٿا وجهون. اهي (مانهو) جنت ۾
(داخل ٿيڻ) وارا آهن (۽) انهيءَ ۾ هميشه
رهندا ايندا.

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ يُخَيِّرُ مِنْ بَيْنِ
الْأَنْهَارِ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا
كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنَّ هَدَانَا اللَّهُ ۚ لَقَدْ جَاءَتْ
رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ۚ وَنُودُوا أَنْ تُلْكُمُ الْجَنَّةُ ۚ أَوْفُوا بِمَآثِرِكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٤﴾

۴۴. ۽ اسان انهن جنتين جي سيني مان (هڪ
بئي جي متعلق) سڀ ڪدورت ڪڍي ڦٽي
ڪنداسين ۽ نهرون انهن جي قبضي ۽ تصرف
۾ وهنديون هونديون ۽ اهي چوندا ته سڀ
تعريف جو الله ٿي مستحق آهي جنهن اسان
کي هن (بهشت) جو رستو ڏيکاريو ۽
جيڪڏهن الله اسان کي اهو رستو نه
ڏيکاري ها ته اسان ڪڏهن به (انهيءَ جو)
رستو حاصل ڪري نه سگهون ها. اسانجي
رب جا رسول يقينن سچ ڪئي اسان وٽ آيا هئا
۽ انهن کي وڏي آواز سان چيو ويندو ته هيءَ
اها جنت آهي جنهنجو توهان کي توهانجي
عملن جي سبب ڪري وارث ڪيو ويو آهي.

وَنَادَىٰ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذْنَمُوا مَوْزُونَ بَيْنَهُمَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٥﴾

۴۵. ۛ جنتي مانهو دوزخين کي چوندا ته اسان سان اسانجي رب جيڪو واعدو ڪيو هو ته انهيءَ کي ته اسان سڄو ڏٺو. ڇا توهان به انهيءَ واعدي کي جيڪو توهانجي رب ڪيو هو سڄو ڏٺو آهي. انهيءَ تي دوزخي چوندا هائو ا (هائو) پوءِ هڪ پڪارڻ وارو انهن جي وجه زور سان پڪاريندو ته انهن ظالمن تي خدا جي لعنت هجي.

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ بِالْآخِرَةِ كُفْرُونَ ﴿٤٦﴾

۴۶. جيڪي الله جي رستي کان (مانهن کي) روڪيندا هئا ۛ انهيءَ رستي ۾ ڏنگ تلاش ڪندا هئا ۛ اهي انهيءَ سان ئي گڏ پوءِ اچڻ واري (زندگيءَ) جا منڪر هئا.

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ ۖ وَنَادُوا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَن سَلِّمُوا عَلَيْهِمْ لَمَّا دَخَلُوا ۖ وَهُمْ يُظْهِرُونَ ﴿٤٧﴾

۴۷. ۛ انهن ٻنهي (يعني دوزخين ۛ جنتين) ۾ هڪ رڪاوٽ هوندي ۛ اعراف تي ڪجهه مانهو هوندا جيڪي سڀني کي انهن جي چهرن جي نشانين مان سڃاڻندا هوندا ۛ اهي جنتين کي (ڏسي ڪري) پڪاريندا (ۛ چوندا) توهانتي سلامتي هجي اهي (مخاطب جنتي عملن وارا) اڃا جنت ۾ داخل نه ٿيا هوندا پر جنت ۾ وڃڻ جي توقع رکندا هوندا.

وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٨﴾

۴۸. ۛ جڏهن انهن (جنتين) جون نظرون دوزخين ڏانهن ڦيرايون وينديون ته اهي چوندا اي اسانجا رب ا اسانکي ظالم قوم مان نه بنائجانءِ.

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَعَلَكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾

۴۹. ۛ اعراف وارا مانهو ڪجهه (دوزخي) مانهن کي جنکي اهي انهن جي چهرن جي نشانين مان سڃاڻندا هئا چوندا ته نه توهانجي تعداد توهانکي ڪو فائدو پهچايو ۛ نه ئي (توهان جي انهن دعوائن) جنجي بنياد تي توهان تکبر ڪندا هئا.

أَهْؤَلَاءَ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ
أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٥٠﴾

۵۰. (پوءِ جنتين جي طرف اشارو ڪري
دوزخين کي چوندا ته) ڇا هي اهي ماڻهو
آهن جن جي متعلق توهان قسم کائي چوندا
هئا ته الله ڪڏهن به انهن سان رحمت جو
معاملو نه ڪندو. (پوءِ انهن جنتين مانهن
کي جيڪي جنت ۾ داخل ٿيڻ جي انتظار ۾
بيٺا هوندا الله چوندو ته) وڃو توهان جنت ۾
داخل ٿي وڃو. نه ته توهان کي (آئنده جي
متعلق) ڪوبه خوف لاحق هوندو ۽ نه توهان
کي ماضيءَ جو ڪو واقعو ملول ڪندو.

وَأَذَىٰ أَضْحَبِ النَّارِ أَضْحَبَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا عَلَيْنَا
مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ خَوَّمَهَا
عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥١﴾

۵۱. دوزخي ماڻهو جنتين جي طرف مخاطب
ٿي چوندا ته ٿورو ڪجهه پاڻي اسان جي
طرف به اچايو يا جو ڪجهه الله توهان کي
ڏنو آهي انهيءَ مان اسان کي به ڪجهه ڏيو
(انهيءَ تي جنتي) چوندا ته الله اهي ٻئي
شيون ڪافرن تي حرام ڪري ڇڏيون آهن.

الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَوةُ
الدُّنْيَا قَالِیَوْمَ نَنسِفُهُمْ كَمَا نَسَوُا لِقَاءَ یَوْمِهِمْ هَذَا
وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا یَجْعَلُونَ ﴿٥٢﴾

۵۲. (اهڙا ڪافر) جن پنهنجي دين کي کل ۽
راند بنائي رکيو هو ۽ دنياوي زندگي انهن کي
دوڪي ۾ وجهي ڇڏيو هو پوءِ اڄ (خدا انهن کي
چويٽو ته) اسان به انهن کي ڇڏي ڏينداسين
جهڙيءَ طرح انهن پنهنجي هن ڏينهن جي
ملڻ (جي خيال) کي بلڪل ڇڏي ڏنو هو ۽
انهيءَ سبب جي ڪري جو اهي اسانجي آيتن
جو ضد ڪري انڪار ڪندا هئا.

وَلَقَدْ جَعَلْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَضَّلْنَاهُ عَلَىٰ سُلُوحٍ هَدَّیْ وَ
رَحْمَةً لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُونَ ﴿٥٣﴾

۵۳. ۽ اسان انهن کي هڪ عظيم الشان ڪتاب
ڏنو آهي جنهن کي اسان علم جي بنياد تي
کولي کولي بيان ڪيو آهي (انهيءَ حالت ۾
ته) اهو مومنن مانهن لاءِ هدايت ۽ رحمت
آهي.

هَلْ یَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ یَوْمَ یَأْتِی تَأْوِيلُهُ

۵۴. ڇا (اڄ) اهي ماڻهو انهيءَ ڪتاب جي

يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ
رُسُلُنَا بِالْحَقِّ أَفَبِمَا نُسْأَلُ بِهِ
نَكْفُرُ أَوْ نَرُدُّهُ عَنْكُمْ قَدْ
خَرِصْنَا عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَصَلَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ۝

۱۳

(مذڪوره ڳالهين جي) حقيقت (جي ڪلڻ) جو
انتظار ڪري رهيا آهن جنهن ڏينهن انهيءَ
جي حقيقت واضع ٿي ويندي. اهي مانهو جن
(هن کان) پهريائين انکي ترڪ ڪري ڇڏيو
هو، چوندا اسانجي رب جا رسول جو ڪجهه
چوندا هئا، سچ چوندا هئا پوءِ ڇا اسانجا ڪي
شفاعت ڪرڻ وارا آهن جيڪي اسانجي
شفاعت ڪن يا (ڇا ممڪن آهي ته) اسانکي
وري دنيا ۾ موٽايو وڃي ته اسان جيڪي
ڪي (برا) عمل ڪندا هئاسين انهنجي جاءِ
تي ٻيا (نيڪ) عمل ڪرڻ لڳي وڃون. اهي
مانهو (جن جو مٿي ذڪر ٿي چڪو آهي)
يقينن گهائي ۾ پئجي ويا آهن (۽ پنهنجي
جان کي به انهن گهائي ۾ وجهي ڇڏيو) ۽
جيڪي ڳالهيون اهي پنهنجي دل مان ناهي
ڪندا هئا (اڄ) انهن کان وڃائجي ويون.

۵۵. توهانجو رب يقينن الله آهي. جنهن
آسمانن ۽ زمين کي ڇهن وقتن ۾ پيدا ڪيو
آهي. پوءِ (انهي کانپوءِ) اهو (حڪومت
جي) تخت تي مضبوطيءَ سان قائم ٿي ويو.
هو رات کي ڏينهن تي ڊڪي ٿو. جيڪا ان
کي جلدي سان پڪڙڻ گهري ٿي. ۽ سچ کي ۽
چنڊ کي ۽ تارن کي انهي اهڙي طرح پيدا
ڪيو آهي. جو اهي سڀ انهيءَ جي حڪم جي
ماتحت (بغير ڪنهن پگهار جي، انسان جي)
ڪم ڪري رهيا آهن. ٻڌو پيدا ڪرڻ به
انهيءَ جو ڪم آهي ۽ قانون بنائڻ به
(انهيءَ جو ڪم آهي) الله وڏي برڪت وارو
آهي، جو سڀني جهان جو رب آهي.

۵۶. توهان پنهنجي رب کي زاريءَ سان به ۽

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي
سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ
يَطْلُبُهُ حَبِيبَاتُ الْغَمْرِ وَالنَّجْمُ مَسْكُونَاتٌ
بِأَمْرِ إِلَهِ الْخَلْقِ وَالْأَمْرُ تَبَرَكَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ۝

أُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

الْمُعْتَدِينَ ۝

گجھيءَ طرح به پڪاريو يقينن هو حد کان
ٽپي وڃڻ واري کي پسند نه ٿو ڪري.
۵۷. ۽ زمين ۾ ان جي اصلاح کانپوءِ فساد نه
ڪيو ۽ انهيءَ (خدا) کي خوف ۽ اميد سان
پڪاريو. الله جي رحمت يقينن محسنن جي
ويجهو آهي.

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ
خَوْفًا وَطَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ۝

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا لِّبَنِينَ يَدْرِي رَحْمَتَهُ
كَتَمَ إِذَا أَقْلَتَ مَخَابًا فَقَالَ سَقْنَاهُ لِبَلَدٍ نَّيِّبٍ فَأَنْزَلْنَا
بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ
الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝

۵۸. ۽ اهوئي آهي جو هوائن کي پنهنجي
رحمت کان بهرين خوشخبري ڏيڻ لاءِ موڪلي
ٿو. ايستائين جو جڏهن اهي ڳرن ڪڪرن کي
ڪئن ٿيون اسان انهن کي هڪ مردمه ملڪ
ڏانهن هلائي وٺي ايندا آهيون. پوءِ اسان انهن
مان پاڻي لاهيندا آهيون. پوءِ اسان انهيءَ
پاڻي جي ذريعي هر قسم جا ميوا پيدا ڪندا
آهيون. اهڙيءَ طرح اسان مردن کي ڪڍندا
آهيون. انهيءَ لاءِ ته توهان نصيحت حاصل
ڪريو.

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۚ وَالَّذِي
حَبَسَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا لِكَلٍّ لَّكَ تَصَرُّفٌ الْأَيْتِ
لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ۝

۵۹. ۽ سٺو ملڪ (جنهن جي مٽي عمدي
هجي) پنهنجي رب جي حڪم سان اوڀر اُڀرن
ٿا ۽ اهو (ملڪ) جنهن جي مٽي خراب
آهي، انهيءَ جي پيداوار خراب ئي نڪري
ٿي. اهڙي طرح اسان شڪرگذار قوم جي لاءِ
(پنهنجي) نشانين کي کولي بيان ڪندا
آهيون.

۱۳

۶۰. اسان ضرور نوح کي رسول بنائي انجي
قوم جي طرف موڪلي چڪا آهيون. پوءِ
(جڏهن اهو انهن وٽ آيو ته) انهيءَ چيو اي
منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪيو. انهيءَ
کان سواءِ اوهان جو ڪو معبود ڪونهي. مان
توهان تي وڏي ڏينهن جي عذاب نازل ٿيڻ
کان ڊڄان ٿو.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ لِقَوْمِ اعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهِ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۝

قَالَ السَّالِمُونَ قَوْمَهُ إِنَّا لَنَرُكَ فِي صَلَاتٍ مُبِينٍ ⑤

۶۱. انهيء جي قوم جي وڏن ماڻهن چيو، اي نوح! اسان توکي کليل گمراهيءَ ۾ (مبتلا) ڏسون ٿا.

قَالَ يَقَوْمُ لَيْسَ فِي صَلَاتِهِ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ⑥

۶۲. (تذهين) انهي (يعني نوح) چيو اي منهنجي قوم! مون ۾ ته ڪا گمراهيءَ (جي) ڳالهه نٿي، نه ئي ملي. پر مان سڀني جهانن جي رب وٽان رسول (ٿي ڪري آيو) آهيان.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَتِي رَبي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ⑦

۶۳. (۱) توهانکي پنهنجي رب جو پيغام پهچايان ٿو؛ توهان جي خير خواهي ڪيان ٿو؛ الله جي ڏنل علم مان اهو ڪجهه ڄاڻان ٿو، جيڪو توهان نه ٿا ڄاڻو.

أَوْعَيْبْتُمْ أَن جَاءَ كُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ⑧

۶۴. ڇا توهان هن ڳالهه تي عجب ڪيو ٿا ته توهان وٽ توهانجي رب جي طرفان توهان مان ئي هڪ ماڻهوءَ تي هڪ نصيحت سان پريل ڪلام نازل ٿيو آهي انهيءَ لاءِ ته هو توهان کي هوشيار ڪري. ۽ انهيءَ لاءِ ته توهان متقي بنجي وڃو؛ انهيءَ جي نتيجي ۾ توهان تي رحم ڪيو وڃي.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخْبَيْنَاهُ الَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عِيبِينَ ⑨

۶۵. (پر) پوءِ (به) انهن انهيءَ جو انڪار ڪيو پوءِ اسان انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي ساٿين کي هڪ ٻيڙي جي ذريعي نجات ڏني ۽ اسان انهن ماڻهن کي جن اسان جي آيتن جو انڪار ڪيو هو غرق ڪري ڇڏيو. اهي هڪ انڌي قوم هئا.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَإِذَا نَادَىٰ لَهُمْ فَلَا تُنْفِقُوا ⑩

۶۶. ۽ يقينن عاد جي طرف اسان انهيءَ جي پاءُ هود کي رسول بنائي موڪليو هو (تذهين) انهيءَ چيو، اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو انهيءَ کانسواءِ توهانجو ٻيو ڪو معبود ناهي؛ ڇا توهان تقويٰ اختيار نٿا ڪريو.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي
سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنُظَنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٧﴾

٦٤. (تلهين) انهي قوم جي ڪافر سردارن ڇڄيو (اي هودا) اسان توکي يقينن بي وقوفيءَ ۾ (مبتلا) ڏسون ٿا ۽ اسان توکي يقينن ڪوڙن مان تصور ڪريون ٿا.

قَالَ يَوْمَ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

٦٨- هن (يعني هود) چيو، اي منهنجي قوم ا
 مون ۾ بي وقوفيءَ جي ڪابه ڳالهه ڪانه
 (ٿي ملي) ليڪن (اهو ضرور آهي ته) مان
 سڀني جهانن جي رب وٽان رسول آهيان.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٩٩﴾

۶۹۔ مان پنهنجي رب جي پيغام کي پهچايان
 ٿو ؛ مان توهانجو خير خواهه (؛) امانتدار
 آهيان.

وَأَجَبْتُمْ أَنْ تَبْلُغُوا ذِكْرًا مِمَّنْ ذُكِّرْتُمْ عَلَىٰ سَجْدَةٍ
مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ
بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْغَلَقِ بَضْطَةً فَأَذْكُرُوا
آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٥٠﴾

۷. ڇا توهان انهيءَ ڳالهه تي تعجب ڪيو
ٿا ته توهان مان ٿي هڪ شخص تي توهان جي
رب جي طرفان نصيحت جي ڳالهه لڻي آهي.
انهيءَ لاءِ ته اهو توهان کي اچڻ واري عذاب
کان هوشيار ڪري ۽ ياد ڪيو، جڏهن انهي
(خدا) توهان کي نوح جي قوم کان پوءِ (انهن
جو) جانشين بنايو ۽ توهانجي جسم کي
تمام مضبوط بنايو. پوءِ الله جي نعمت کي
ياد ڪريو. انهيءَ لاءِ ته توهان با مراد ٿي
ويو.

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ
يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَاتَّبَعْنَاهُ مَا تَكِيدُنَا إِنَّ كُنْتَ مِنَ
الصَّادِقِينَ ﴿٥٠﴾

۱۷ انهن چيو (اي هودا) ڇا تون اسان وٽ انهيءَ لاءِ آيو آهين ته الله (کي) هڪ (جائي انهيءَ) جي عبادت ڪريون ۽ جنجي اسانجا ابا ڏاڏا پوڄا ڪندا هئا. انهن کي ڇڏي ڏيون. پوءِ جنهن ڳالهه کان تون اسان کي ڊيڄارين ٿو. جيڪڏهن تون سچو آهين ته انهي کي وٺي اچ.

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَيْبِكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ

۷۲ انهي چيو ته توهانجي رب جي طرفان
توهان تي عذاب ۽ غضب نازل ٿي چڪو

أَتَجَادِلُوكُنِّي فِي آسَاءِ سَيِّئُوهُمَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ
مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ
مِنَ النَّاتِظِينَ ﴿١١﴾

آهي. ڇا توهان انهن جي نالن جي متعلق مون
سان بحث ڪيو ٿا. جيڪي توهان ۽ توهانجي
پيءُ ۽ ڏاڏن مجبور ڪيا هئا. الله ته انهن لاءِ ڪو
دليل نه لائو. پوءِ توهان به (منهن جي لاءِ
عذاب جو) انتظار ڪيو. مان به توهان سان
(توهانجي لاءِ) عذاب جو انتظار ڪندو
رهندس (۽ ڏسنداسين ڪنهن جون اميدون
پوريون ٿين ٿيون).

فَأَمَّا يَنْفَرُ وَالَّذِينَ مَعَهُ يَرْجِعُوا وَيَأْتُوا قُلُوبَهُمْ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾

۷۳ آخر اسان انهي کي ۽ انهي جي ساٿين کي
پنهنجي رحمت جي ذريعي نجات بخشي ۽
جن ماڻهن اسان جي آيتن جو انڪار ڪيو هو.
۽ مومن ۾ شامل نه ٿيا هئا. انهن جي پاڙ
(ٺي) پئي ڇڏي.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا آيَاتِنَا قَالُوا لَقَدْ عَلِمْنَا مَا
لَكُمْ مِنَ اللَّهِ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَاتٌ مِّن رَّبِّكُمْ
هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَمَذَرُوهَا تَأْكُلُ فِي الْأَرْضِ
اللَّهُ وَلَا تَسْأَلُوهَا بِسُوءِ مَا أَحَدَكُمُ عَذَابَ الْآلِيمِ ﴿١٣﴾

۷۴ ۽ اسان نمود ڏانهن (به) انهي جي پاءُ
صالح کي (رسول بنائي موڪليو هو) انهي
(انهن کي) چيو اي منهنجي قوم! الله جي
عبادت ڪيو. انهيءَ کانسواءِ توهانجو ڪو
ٻيو معبود ناهي. توهان وٽ توهانجي رب
جي طرفان هڪ کليل دليل اچي چڪو آهي
(۽ اهو هي آهي ته) هي الله جي ڏاجي آهي.
جيڪا توهانجي لاءِ نشاني جي طور آهي. سو
انهي کي ڇڏي ڏيو ته الله جي زمين ۾
ڪاٺيندي رهي ۽ انهي کي ڪا تڪليف نه
پهچايو. (اٺين ڪيو ته) توهان کي دردناڪ
عذاب پهچندو.

وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ
فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُوءِهَا قُصُورًا وَتَخْنَعُونَ
الْجِبَالَ بَيْوتًا فَادْكُرُوا اللَّهَ الَّذِي لَا تَعْسُوا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

۷۵ ۽ ياد ڪيو جڏهن انهي (خدا) توهان کي
عاد جي قوم کانپوءِ (انهيءَ جو) جانشين
بنايو ۽ زمين ۾ توهانجو (اهڙي طرح) لڪائو
بنايو جو توهان انهيءَ جي ميدانن ۾ قلعا
بنائيندا هئا. ۽ جبلن کي کوٽي گهر بنائيندا

هئا پوءِ الله جي نعمتن کي ياد ڪيو ۽ زمين
۾ ڄاڻي وائي فساد نه ڪيو.

۷۶ (انهيءَ تي) انهي (يعني صالح) جي قوم
مان جن وڏن تحڪير ڪيو هو انهن ماڻهن مان
جن صالح جي قوم مان ايمان آندو هو، مگر
ضعيف هئا. چيو ته ڇا توهان (اصل ۾)
سمجهو ٿا ته صالح پنهنجي رب جي طرف
کان رسول آهي انهن (مومنن) چيو اسان ته
انهي تعليم تي جنهن سان هو موڪليو ويو
آهي ايمان آڻيون ٿا.

۷۷ (انهيءَ تي) اهي ماڻهو جن تحڪير کان
ڪم ورتو هو. چيو جنهن (تعليم) تي توهان
ايمان آندو آهي اسان انجا منڪر آهيون.

۷۸ پوءِ انهن (جوش ۾ اچي) ڏاڍيءَ جون
ڪڇون ڪڍي ڇڏيون ۽ پنهنجي رب جي
نافرماني ڪئي ۽ چيائون اِي صالح ا جنهن
عذاب جو تون اسان سان واعدو ڪرين ٿو،
جيڪڏهن تون (سچو) رسول آهين ته انکي
آڻ.

۷۹ انهيءَ تي انهنکي زلزلي اچي ورتو ۽ اهي
پنهنجي گهرن ۾ ڳوڏن ۾ ڪريل رهجي ويا.

۸۰ تڏهن صالح انهن (يعني پنهنجي قوم
جي ماڻهن) کي ڇڏي ٻئي طرف هليو ويو ۽
چيائين اِي منهنجي قوم ا مون توهانکي
پنهنجي رب جو پيغام پهچائي ڇڏيو هو ۽
توهانجي خير خواهيءَ جون ڳالهيون توهانکي
چيون هيون پر توهان ماڻهو خير خواهن کي
پسند نه ٿا ڪريو.

۸۱ ۽ (اسان) لوط کي به (انهيءَ جي قوم
ڏانهن رسول ڪري موڪليو هو) جڏهن

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ
اسْتَضَعُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ اَتَعْلَمُونَ اَنَّ هٰذَا
مُرْسَلٌ مِّنْ رَبِّهِ قَالُوا اِنَّا لَمَّا اُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ۝

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا اِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَاذِبُونَ ۝

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يُضِلُّ
اَنْتُمْ بِمَا تَعِدُنَا اِنْ كُنْتُمْ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ۝

فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جُثَيِّنَ ۝

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يٰ قَوْمُ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ
رَبِّي وَلَقَدْ نَعِمْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّصِيحَ ۝

وَلَوْطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاْتُونَنَا فِجَارًا مَّسْبُكًا

بِهَا مِنْ أَحَدٍ قَرْنِ الْخَلْقَيْنِ ⑤

انهيء (وحي) پنهنجي قوم کي چيو ڇا توهان اهڙي بي حياتي ڪريو ٿا جو توهان کان پهرين سڀني قومن مان ڪنهن به نه ڪئي هئي.

إِن كُمْ لَتَأْتُونَ الزَّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ⑥

۸۲. ڇا توهان عورتن کي ڇڏي مردن رت شهوت جي ارادي سان اچو ٿا. پر (اصل ڳالهه هيءَ آهي ته) توهان حد کان وڌي وڃڻ واري قوم آهيو.

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمٍ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ
مِنْ قَرْيَتِكُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ ⑦

۸۳. انهيءَ تي انهيءَ جي قوم صرف اهو چيو (اي ماڻهو!) لوط ۽ انهيءَ جي ساٿين کي شهر مان ڪڍي ڇڏيو آهي اهڙا ماڻهو آهن جيڪي پاڪباز بنجن ٿا.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ⑧

۸۴. پوءِ اسان انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي گهر وارن کي، سواءِ انهيءَ جي زال جي، نجات ڏني. اها (زال) پوئتي رهڻ وارن مان ٿي وئي.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُجْرِمِينَ ⑨

۸۵. ۽ اسان انهن تي پٿرن جي هڪ بارش (زلزلي جي سبب ڪري) وسائي. پوءِ ڏس ته مجرم جو انجام ڪهڙو ٿيو.

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَمَرُوا آلَهُمْ شُعَيْبًا قَالَ لِقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ
فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْإِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ
وَلَا تَقْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ
لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ⑩

۸۶. ۽ مدين جي طرف انهن جي پيءُ شعيب کي به (يقينن اسان رسول ڪري موڪليو) انهيءَ چيو اي منهنجي قوم! الله جي عبادت ڪريو انهيءَ کانسواءِ توهانجو ٻيو ڪوبه معبود ڪونهي. توهان جي رب جي طرفان هڪ ظاهر نشان اچي چڪو آهي (يعني خود شعيب عليه السلام) پوءِ گهرجي ته ماڻه ۽ تور ٻئي پورا ڏيندا ڪيو. ۽ ماڻهن کي انهن جون شيون حق کان گهٽ نه ڏيندا ڪيو. ۽ زمين ۾ الحبي اصلاح کان پوءِ فساد نه ڪيو. ۽ جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته هي توهان جي لاءِ تمام سٺو آهي.

وَلَا تَقْعُدُوا بِرَأْسِ صَرْحِكُمْ تَقْعُدُونَ وَتَصَدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبْغُوهَا عِوَجًا
وَأَذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَرَكُمْ وَأَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ۝

۸۷ ۽ هر ڪنهن رستي تي (انهيءَ نيت سان) نه وهندا ڪريو ته جيڪو الله تي ايمان آڻي انهيءَ کي الله جي رستي کان ڊيڄاريو ۽ روڪيو ۽ انهي (خدا جي رستي) ۾ غلطيون پيدا ڪرڻ جي ڪوشش ڪندا رهو ۽ ياد ڪيو جڏهن توهان ٿورا هئا ته خدا توهان کي وڌايو هو ۽ هميشه نظر ۾ رکو ته فساد ڪرڻ وارن جو انجام ڪهڙو ٿيندو رهيو آهي.

وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ
بِهِ وَطَائِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ
بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ۝

۸۸ ۽ جيڪڏهن توهان مان ڪنهن ٽولي انهيءَ تي ايمان آندو آهي جنهن سان گڏ مان موڪليو ويو آهيان ته صبر کان ڪم وٺو ايستائين جو الله اسان (مومن ۽ ڪافرن) ۾ فيصلو ڪري ڇڏي ۽ اهو سڀ کان بهتر فيصلي ڪرڻ وارو آهي.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ
يُشْعَبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَوْمِنَا وَلَتَعْلَمُنَّ
فِي مَلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كُرْهِينَ ۝

۸۹ انهيءَ جي قوم مان جيڪي ماڻهو متڪبر ٿيا هئا انهن مان وڏن ماڻهن چيو اي شعيب! اسان توکي ۽ انهنکي جن توتي ايمان آندو آهي پنهنجي ملڪ مان ڪڍي ڇڏينداسين يا پوءِ تون اسانجي مذهب ۾ موٽي ايندين. انهيءَ تي هن چيو ۽ جيڪڏهن اسان (انهيءَ فعل کي) نا پسند به ڪيون (ته ڇا پوءِ به ڪڍي ڇڏيندو).

قَدْ افترينا على الله كذبا إن عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ
إِذْ جَعَلْنَا اللَّهُ مِنْهَا دَمًا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا
إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا
عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا
بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ۝

۹۰. (حقيقت هيءَ آهي ته) جيڪڏهن اسان توهانجي مذهب ۾ موٽي به آجون انهيءَ کانپوءِ جو الله اسانکي انهيءَ کان نجات ڏئي ڇڏي آهي ته (انهيءَ جي معنيٰ هيءَ نه ٿيندي ته توهان سڄا آهيو پر هيءَ ٿيندي ته) حقيقت ۾ اسان الله تي ڪوڙ گهڙيو هو ۽ (هائي ايمان آڻڻ کانپوءِ) الله جي مرضيءَ کانسواءِ انهيءَ (پهرئين مذهب) جي طرف

اسانجو موٽڻ اسانجي اختيار کان ٻاهر آهي
اسانجو رب هر شيء تي ڪامل علم رکي ٿو.
اسين الله تي توکل ڪيون ٿا (۱۰) ۽ چئون
ٿا (۱۱) اي اسانجا رب ! اسان جي ۽ اسان جي
قوم جي وجهه سچ جي مطابق فيصلو ڪر ۽
تون سڀني فيصلن ڪندڙن کان بهتر آهين.

۹۱. ۽ جيڪي انهيءَ جي قوم مان ڪافر هئا
انهن جي سردارن چيو جيڪڏهن توهان شعيب
جي پيروي ڪندؤ ته توهان نقصان حاصل
ڪرڻ وارن مان ٿي ويندؤ.

۹۲. پوءِ انهن کي هڪڙي زلزلي اچي ورتو ۽
اهي پنهنجي گهرن ۾ ڳوڏن ۾ ڪرڻ جي
حالت ۾ پيا رهيا.

۹۳. اهي جن شعيب کي ڪوڙو ڪيو هو
(اهڙا تباهه ٿيا جو) جن اهي ڪڏهن
پنهنجي ملڪ ۾ رهندڙ ٿي نه هئا اهي جن
شعيب کي ڪوڙو ڪيو هو اهي گهاتو پاڻ
وارن مان ٿي ويا.

۹۴. انهيءَ تي هو (شعيب) انهن کان پئي
ڦيرائي هليو ويو ۽ چوندو ويو اي منهنجي
قوم! مون پنهنجي رب جا پيغام توهان کي
پهچائي ڏنا هئا ۽ توهان کي نصيحت ڪئي
هئي پوءِ هاڻي مان منڪر قوم تي ڪهڙو
افسوس ڪريان.

۹۵. ۽ اسان ڪنهن شهر ڏانهن ڪو رسول نه
موڪليو مگر (هيئن ئي ٿيو ته) اسان انهيءَ
۾ رهڻ وارن کي سختيءَ ۽ مصيبت سان
پڪڙيو انهيءَ لاءِ ته هو عاجزي ۽ زاري
ڪن.

۹۶. پوءِ اسان تڪليف جي جاءِ تي سهوليت

وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِيَنِ اتَّبَعْتُمْ
شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَّخَسِرُونَ ﴿٩١﴾

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَمِيعًا ﴿٩٢﴾

الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا يَفْعَلُونَ فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٣﴾

فَقَوْلَ عَنْهُمْ وَقَالَ يَقَوْمِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا
وَلَقَدْ كُفِرْتُمْ فَلَئِنْ أَتَاكُمْ عَلَى قَوْمٍ لَّكَافِرِينَ ﴿٩٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا
بِالْبَاطِلِ سَاءَ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ ﴿٩٥﴾

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ خَتَّ عِفْوَاَ وَقَالُوا

قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ أَخْرَجَهُمْ مِنَ ظُلُمَاتٍ إِلَى نُورٍ وَكَرَّمَهُمْ
وَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ①

کي بدلائي ڇڏيو. ايتري قدر جو جڏهن اهي
ترقي ڪري ويا ۽ چوڻ لڳا ته تڪليفون ۽
سڪ ته اسانجن پيءُ ڏاڏن کي به ايندا هئا.
(جيڪڏهن اسانکي آيا ته ڪا نئين ڳالهه
ڪانهي) پوءِ اسان انهنکي اوچتو (عذاب
سان) پڪڙي ورتو ۽ اهي سمجهيا نه ٿي
(ته ائين چو ٿيو).

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمُ
بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمُ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ②

۹۷. ۽ جيڪڏهن انهن ڳوٺن جي رهڻ وارا
ايمان آڻين ها ۽ تقويٰ ڪن ها ته اسان
آسمانن مان ۽ زمين مان انهن لاءِ برڪتن جا
دروازا کولي ڇڏيون ها پر انهن (نئين کي)
ڪوڙو ڪيو پوءِ اسان انهنکي انهنجي عملن
جي سبب عذاب ۾ گرفتار ڪري ڇڏيو.

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ
نَافِلُونَ ③

۹۸. ڇا انهن شهرن ۾ رهڻ وارا (يعني مڪي
۽ انهيءَ جي ارد گرد وارا ماڻهو) انهيءَ
ڳالهه کان امن ۾ اچي ويا آهن ته اسانجو
عذاب انهن تي رات جي وقت جڏهن اهي
ستل هجن اچي وڃي.

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا وَهُمْ
يُلْعَبُونَ ④

۹۹. يا انهن شهرن ۾ رهڻ وارا ماڻهو انهيءَ
ڳالهه کان امن ۾ اچي ويا آهن ته اسانجو
عذاب انهن تي پنهنجن جي وقت اچي وڃي ۽
اهي کيڏي رهيا هجن.

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ
الْخَاسِرُونَ ⑤

۱۰۰. ڇا اهي الله جي تدبير کان محفوظ ٿي
ويا آهن (جيڪڏهن ائين آهي) ته ياد رکن
ته نقصان ۾ پوڻ واري قوم کانسواءِ ڪا قوم
الله جي تدبير کان غافل نه هوندي آهي.

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِن بَعْدِ أَهْلِهَا
أَن لَّوْنَسَاءُ أَصْنَنَهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنُطِبَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ⑥

۱۰۱. ڇا انهن ماڻهن کي جيڪي انهن جي
اصل رهاڪن کانپوءِ زمين جا وارث بنيا هن
ڳالهه عقل نه ڏنو ته جيڪڏهن اسين
جاهيون ته انهن جي گناهن جي سببان انهن

تي به عذاب نازل ڪري سگهون ٿا ۽ انهن جي دٻين تي مهر به لڳائي سگهون ٿا جنهن جي سبب ڪري اهي هدايت جي ڳالهين کي ٻڌي نه سگهندا.

۱۰۲- اهي اهڙا ڳوٺ آهن جنجون خبرون اسان توکي ٻڌائي رهيا آهيون ۽ انهن وٽ انهن جا رسول نشانين کڻي آيا هئا پر انهن (انهيءَ تي به) ايمان نه آندو ڇو جو اهي منڍ ۽ انڪار ڪري چڪا هئا. الله اهڙيءَ طرح ڪافرن جي دٻين تي مهر لڳائي ٿو.

۱۰۳- ۽ اسان انهن مان ڪيترن کي (پنهنجي) عهد جو پابند نه ڀاتو پر اسان يقينن انهن مان ڪيترن کي عهد ٽوڙڻ وارو ٿي ڀاتو.

۱۰۴- پوءِ اسان انهن (نبين) کانپوءِ موسيٰ کي پنهنجون نشانين ڏئي فرعون ۽ انهيءَ جي سردارن ڏانهن موڪليو ته هنن انهن (نشانين) سان ظلم جو سلوڪ ڪيو. پوءِ تون ڏس ته فساد ڪرڻ وارن جي پڇاڙي ڇا ٿي.

۱۰۵- ۽ موسيٰ فرعون کي چيو ته مان سڀني جهانن جي رب جي طرفان رسول آهيان.

۱۰۶- ۽ انهيءَ ڳالهه جو حقدار آهيان ته الله جي متعلق سواءِ سچيءَ ڳالهه جي ڪجهه نه چوان مان توهان وٽ توهانجي رب جي طرفان هڪ کليل نشان کڻي آيو آهيان پوءِ مون سان بني اسرائيل کي موڪلي ڏي.

۱۰۷- انهي (فرعون) چيو جيڪڏهن تون ڪو نشان کڻي آيو آهين ۽ تون واقعي سچو آهين ته انهيءَ کي ظاهر ڪر.

تِلْكَ الْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا ۖ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِمَّا كَانُوا يَلْذُبُّونَهَا كَذِبًا مِنْ قَبْلُ ۚ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ۝

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ ۚ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ۝

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَظَلَمُوا بِهَا ۚ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ۝

وَقَالَ مُوسَىٰ يُفْرِعُونَ إِلَيَّ رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ ۚ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ۝

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا ۚ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ۝

فَأَلْقَ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٨﴾

۱۰۸- انهيء تي انهيء (موسيٰ) پنهنجي لٽ (زمين تي) ڦٽي ڪئي ۽ اوجھو اھو ھڪ ظاھر ڏيکھڻ ۾ ناھي نظر اچڻ لڳو.

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ سِجْنَانٌ لِلنَّطْرِ ﴿٩﴾

۱۰۹- پوءِ انهيءَ پنھنجو ھٿ ٻاھر ڪڍيو تہ اھو ڏسڻ وارن جي نظر ۾ بلڪل اچو ھو.

قَالَ الْمَلَأِينَ قَوْمٌ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسِجْنَانٌ ﴿١٠﴾

۱۱۰- انهيءَ تي فرعون جي قوم جي سردارن چيو ھي ڪو وڏي علم وارو جادوگر آھي.

يُرِيدُ أَنْ يَمْرُتَ مِنْ أَرْضِكُمْ فَأَإِذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١﴾

۱۱۱- جيڪو توهان کي توهانجي ملڪ کان ٻاھر ڪڍڻ چاهي تہ پوءِ توهان (انهيءَ جي باري ۾) ڪهڙو مشورو ڏيو ٿا.

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ خَبْرِينَ ﴿١٢﴾

۱۱۲- (انهيءَ تي سردارن) چيو موسيٰ کي ۽ انهيءَ جي ڀاءَ کي (ڪجهه) ڀر ڏيو ۽ سڀني شهرن ۾ پڙهي ڏيڻ وارا موڪليو.

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَجَرَ عَلِيمٍ ﴿١٣﴾

۱۱۳- (انهيءَ لاءِ تہ) اھي توهان وٽ ھر ھڪ ڄاڻو جادوگر کي آڻين.

وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١٤﴾

۱۱۴- (۽ انهيءَ ڪوشش جي نتيجي ۾) سڀ جادوگر فرعون وٽ جمع ٿي ويا ۽ انھن چيو جيڪڏھن اسين غالب ٿياسين تہ ڇا اسان کي ڪجهه انعام (بہ) ملندو.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١٥﴾

۱۱۵- انهيءَ تي انهيءَ (فرعون) چيو ڇو نہ انهيءَ کانسواءِ توهان منھنجي پسنديده جماعت (بہ) ٿي ويندؤ.

قَالُوا يٰمُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقَىٰ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ مِنَ الْمُلْقِينَ ﴿١٦﴾

۱۱۶- انھن چيو اي موسيٰ! ڇا تون ٻھريائيڻ اڇلائيندين يا اسان (ٻھرين) اڇلائڻ جي ھٿ ڪريون.

قَالَ الْقَوَاهُ فَلَمَّا الْقَوَاهُ سَخِرُوا أَعْيَنَ النَّاسِ وَأَسْرَاهُوهُمْ وَجَاءُوا بِخِرْعَتِهِمْ ﴿١٧﴾

۱۱۷- موسيٰ چيو توهان (ٻھرين) اڇليو پوءِ جڏھن انھن (پنھنجون لٽيون ۽ رسيون) اڇلايون تہ ماڻھن جي اکين تي فريب ڪري ڇڏيو ۽ انھن کي ڊيڄاري ڇڏيو ۽ ھڪ تمام وڏو فريب (ماڻھن جي سامھون) انھن پيش

ڪير.

۱۱۸. ۽ اسان موسيٰ تي وحي ڪئي ته تون پنهنجي لٽ ڦٽي ڪر (جڏهن انهيءَ ائين ڪيو) ته (اوچتو ائين معلوم ٿيو ته) هو جادوگرن جي فريب کي ٻڌندي ئي وڃي.

۱۱۹. پوءِ حق ظاهر ٿي ويو ۽ جيڪي ڪجهه انهن جادوگرن ڪيو ٿي اهو نابود ٿي ويو.

۱۲۰. تڏهن اهي (جادوگر) مغلوب ٿي ويا ۽ ذليل ٿي ويا.

۱۲۱. ۽ اهي (جادوگر) فرمانبرداري ڪندي سجدي ۾ ڪري پيا.

۱۲۲. ۽ چوڻ لڳا اسان سڀني جهانن جي رب تي ايمان آڻيون ٿا.

۱۲۳. (جيڪو) موسيٰ ۽ هارون جو رب (آهي).

۱۲۴. فرعون چيو ڇا توهان هن تي ايمان آندو ان کان اڳ جو مان توهان کي اجازت ڏيان (معلوم ٿئي ٿو) هيءَ هڪ تدبير آهي جا توهان سڀني ملي شهر ۾ ٺاهي آهي انهيءَ لاءِ ته انهيءَ مان انهيءَ جي رهاڪن کي ڪڍي ڇڏيو پوءِ جلد ئي توهان کي (انهيءَ جو نتيجو) معلوم ٿي ويندو.

۱۲۵. مان توهانجي هٿن ۽ توهانجي پيرن کي (پنهنجي) خلاف ورزي جي سبب ڪڍي ڇڏيندس پوءِ توهان سڀني کي صليب تي لٽائيندس.

۱۲۶. انهن چيو (پوءِ ڇا ٿيندو) اسان ته پنهنجي رب جي طرف ئي موٽي وڃڻ وارا

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهُ تَلَفَعُ مَا يَأْكُلُونَ ﴿١١٨﴾

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٩﴾

فَقُلِبُوا هُنَاكَ وَانْقَلَبُوا صُغُرًا ﴿١٢٠﴾

وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سِحْرَ بَعِيدٍ ﴿١٢١﴾

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٢﴾

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٣﴾

قَالَ فِرْعَوْنُ اامَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ اَدْنَا لَكُمْ ۚ إِنَّ هَٰذَا لَمَكْرٌ مَّكَّرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوها مِنْهَا اأَهْلُهَا ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٤﴾

لَا قُطْعَنَ اَيْدِيكُمْ وَاَرْجُلُكُمْ مِنْ خِلَافِ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٢٥﴾

قَالُوا اِنَّا اِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٦﴾

آهيون.

۱۲۷. ۽ تون اسان سان صرف هڪ ڳالهه تان
ڪاوڙيو آهي ته اسان پنهنجي رب جي
نشانين تي جڏهن اهي اسان وٽ آيون، ايمان
آندو آهي (۽ اسان دعا ڪيون ٿا ته) اي
اسانجا رب! اسان تي صبر نازل ڪر ۽ اسان کي
مسلمان هئڻ جي حالت ۾ وفات ڏي.

۱۲۸. ۽ فرعون جي قوم مان (ڪن) سردارن
چيو ته ڇا تون موسيٰ ۽ انهيءَ جي قوم کي
(آزاد) ڇڏي ڏنو آهي ته اسانجي ملڪ ۾
فساد ڪن ۽ توکي ۽ تنهنجي معبودن کي
ڇڏي ڏين. انهيءَ (فرعون) چيو اسان ضرور
انهن جي پٽن کي قتل ڪنداسين ۽ انهن جي
عورتن کي زندهه رکنداسين ۽ اسان انهن تي
غالب آهيون.

۱۲۹. (انهيءَ تي) موسيٰ پنهنجي قوم کي
چيو الله کان مدد گهرندا رهو ۽ صبر کان
ڪم وٺو ملڪ ته الله جو آهي، پنهنجن
ٻانهن مان جنهن کي چاهي ٿو انهيءَ جو وارث
ڪري ڇڏي ٿو ۽ (سني) پڇاڙي متقين جي
ٿي هٿ ۾ رهندي آهي.

۱۳۰. انهن (يعني موسيٰ جي قوم جي
مانهن) چيو، تنهنجي اچڻ کان پهريائين به
اسان کي تڪليف ڏني ويندي هئي ۽ جڏهن
تون اسان وٽ آيو آهي انهيءَ وقت به اسان
کي تڪليف ڏني وڃي ٿي. انهيءَ (موسيٰ)
جواب ڏنو ته ويجهو آهي جو توهانجو رب
توهان جي دشمن کي تباهه ڪري ڇڏي ۽
ملڪ ۾ توهان کي پنهنجو جاءِ نشين بنائي
ڇڏي ۽ پوءِ ڏسي ته توهان ڪهڙا ڪم ڪيو
ٿا.

وَمَا تَقُومُوا إِلَّا أَنْ أَمَّا بَأَيْتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَنَا
رَبَّنَا أَنْفِرْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٨﴾

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ
لِيَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذُرُكَ وَالْهتَاكُ قَالَ
سَنَقْتُلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ
قَاهِرُونَ ﴿١٢٩﴾

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ
الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ
الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٠﴾

قَالُوا أُوذِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا
جِئْتَنَا قَالَ عَلَىٰ رَبِّكُمْ أَنْ يَهْلِكَ عَدُوُّكُمْ وَ
يَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٣١﴾

۱۳۲۔ پوءِ جڏهن انهيءَ تي خوشحاليءَ جو زمانو آيو ٿي ته اهي چوندا هئا ته هيءَ ته اسانجو حق آهي ۽ جيڪڏهن انهن تي مصيبت جو زمانو ايندو هو ته موسيٰ ۽ انهيءَ جي ساٿين جي نحوست جو نتيجو سمجهندا ها. خبردار انهن جي نحوست (جو سامان) الله وٽ محفوظ آهي پر انهن مان گهڻا سمجهن ٿا.

۱۳۳- ۽ انهن ماڻهن چيو جڏهن به ڪو نشان تون اسان وٽ آئيندين انهيءَ لاءِ ته تون انهيءَ جي ذريعي اسانکي فريب ڏين ته اسان توتي هرگز ايمان نه آئينداسين.

۱۳۴۔ تڏهين اسان انهن تي طوفان ۽ ماڪڙ ۽
جون ۽ ڏيڏر ۽ رت موڪليو. (اهي) جدا جدا
نشان (هئا) تڏهين به انهن تكبر ڪيو ۽
اهي مجرم قوم بنجي ويا.

۱۳۵۔ جڏهن (به) انهن تي عذاب نازل ٿيو ٿي ته اهي ماڻهو رڙيون ڪندي اٿيا ٿي ته اي موسيٰ! پنهنجي رب کي اهي سڀئي وعدا ياد ڏياري پڪار جيڪي انهيءَ توسان ڪيا آهن جيڪڏهن تو اسان تان عذاب لاڻو ته اسين توتي ايمان آڻينداسين ۽ بني اسرائيل کي توسان گڏ موڪلينداسين.

۱۳۶۔ مگر جڏهن اسان انهيءَ وقت تائين انهن تان عذاب لائو جيڪو هنن لاءِ مقدر هو، ته هو هڪدم وعدي خلافي ڪرڻ لڳا.

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِّنَ
الشَّرَبِ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾

فَإِذَا جَاءَ نَهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ أَنُصَبْهُمْ
سَيِّئُهُ يَظُنُّوْا بِسُوْىٍ وَمِنْ مَّعَدَةٍ ۚ الْآلِ إِنَّمَا
يَظُنُّهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَلَّ اللَّهُ لَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِيَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لَتَسْحَرَنَا بِهَا ۖ
فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

فَإَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ
وَالضَّفَادِعَ وَالْدَّمَ آيَاتٍ مُفْضِلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا
وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

وَلَنُاقِظَهُ عَلَيْهِمُ الرِّجْزَ قَالُوا يَوْمَىٰ أَذُعْ نَادَيْكَ
بِمَاعِيهِ عِنْدَكَ ۚ لَبِنَ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ
لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ۚ ﴿١٧٩﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَىٰ أَجَلٍ هُمْ بِلِغْوِهِ
إِذَا هُمْ يَنْتَبِهُونَ ﴿٢٨﴾

فَأَتَقْنَا مِنْهُمْ غَارَ فِثَمٍ فِي الْيَمِّ بَاتَهُمْ كَذَبُوا
بِأَيْتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٧﴾

۱۳۷. پوءِ اسان هنن کان (سندن شرارتن جو) بدلو ورتو ۽ انهنکي سمنڊ ۾ غرق ڪري ڇڏيو جو جو هو اسان جي آيتن کي ڪوڙو ڪندا هئا ۽ انهن سان غفلت جو ورتاءُ ڪندا هئا.

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضَفُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا ۖ وَتَمَثَّلَتْ لَكُمُ رَبِّكَ الْمُنَى عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ ۖ بِمَا صَبَرُوا وَدَمَرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٨﴾

۱۳۸. ۽ اسان انهيءَ قوم کي جنکي هو ضعيف سمجهندا هئا انهيءَ ملڪ جي اوڀر وارن حصن جو به ۽ اولهه وارن حصن جو به وارث بنايو جنهن کي اسان برڪت ڏني هئي ۽ تنهنجي رب جو بني اسرائيل سان ڪيل سني ۾ سنو ڪلام (يعني سني ۾ سنو واعدو) پورو ٿي ويو. تنهن ڪري هنن (ظلمن تي) صبر ڪيو ۽ فرعون ۽ سندس قوم کي جيڪي ڪجهه ٺاهي رهيا هئا ۽ جيڪي اوچيون جايون ٺاهي رهيا هئا تن سڀني کي اسان پڇي ڇڏيو.

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَءِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَبْكُونَ عَلَى أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا يُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ ۚ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٩﴾

۱۳۹. ۽ اسان بني اسرائيل کي سمنڊ پار اڪاري ڇڏيو ايستائين جو هو (هلندي هلندي) هڪ اهڙيءَ قوم وٽ پهتا جيڪا پنهنجي بتن اڳيان عبادت ۾ مشغول هئي (تڏهن) انهن چيو، اي موسيٰ! اسان لاءِ به ڪجهه اهڙا معبود بنا ۽ جهڙا انهن جا معبود آهن. (موسيٰ) چيو توهين ته هڪ جاهل قوم آهيو.

إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ مَا هُم بِفِيهِ وَبِطُلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

۱۴۰. جنهن ڪم ۾ اهي لڳل آهن سو ته يقينن تباهه ٿيڻ وارو آهي ۽ جيڪي ڪجهه هو ڪري رهيا آهن سڀ بي ڪار ويندو.

قَالَ اغْيِرْ اللَّهُ آيَاتِكُمُ الْهَارَ ۚ وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْغَالِبِينَ ﴿١٤١﴾

۱۴۱. (پوءِ) چيائين، ڇا مان الله کان سواءِ توهان جي لاءِ معبود تلاش ڪيان حالانڪ هن توهان کي سڀني جهانن تي فضيلت ڏني آهي.

وَاِذْ اَنْجَيْنَاكَ مِنْ اِلٰى فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكَ مَوْتًا
الْعَذَابُ يُقْتَلُونَ اَبْنَاءُكُمْ وَيَسْتَجِیُونَ نِسَاءَكُمْ
وَفِي ذٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿۱۴۲﴾

۱۴۲

۱۴۲۔ (ياد ڪيو) جڏهن اسان توهان کي
آل فرعون کان نجات ڏني جيڪي توهان کي
تڪليف ڏيندڙ عذاب پهچائيندا هئا. توهان
جي پٽن کي قتل ڪندا هئا ۽ توهان جي
عورتن کي زندهه رکندا هئا ۽ انهيءَ ۾
توهان جي رب جي طرفان وڏو امتحان
هو.

وَوَعَدْنَا مُوسٰى ثَلٰثِينَ لَيْلَةً وَّاَتَمَمْنٰهَا بِعَشْرِ
فَتَمَّ فِيقَاتٍ رَبِّهٖ اَرْبَعِينَ لَيْلَةً ۚ وَقَالَ مُوسٰى
لَاخِيهِ هُرُوٓنَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَاَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ
سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿۱۴۳﴾

۱۴۳۔ ۱۴۳۔ اسان موسيٰ سان ٽيهه راتين
جو واعدو ڪيو پوءِ انهن (ٽيهه راتين) ۾
ڏهه ٻيون ملائي مڪمل ڪري ڇڏيو.
اهڙيءَ طرح انهيءَ جي رب جو مقرر
ڪيل واعدو چاليهن راتين جي صورت ۾ پورو
ٿي ويو ۽ موسيٰ پنهنجي ڀاءُ هارون کي چيو
(مون کان پوءِ) منهن جي قوم ۾ منهنجي
فائدو ڪري ڪر ۽ انهن جي اصلاح کي مد نظر
رک ۽ فساد ڪرڻ وارن جو رستو اختيار نه
ڪر.

وَلَمَّا جَاءَ مُوسٰى لِبِيعَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ
اَرِنِي اَنْظُرْ اِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَّرٰىكَ وَلَٰكِنْ اَنْظُرْ
اِلَى الْجَبَلِ فَاِنْ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرٰىكَ فَلَمَّا
بَهِلَ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسٰى صَوْقًا
فَلَمَّا اَفَاقَ قَالَ سُبْحٰنَكَ بُنْتَ اِلَيْكَ وَاَنَا اَوَّلُ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿۱۴۴﴾

۱۴۴۔ ۱۴۴۔ جڏهن موسيٰ اسان جي مقرر ڪيل
وقت جي مطابق مقرر ڪيل جاءِ تي اچي ويو
۽ سندس رب انهيءَ سان ڪلام ڪيو ته
(موسيٰ) چيو اي منهنجا رب! (پنهنجو
وجود) مونکي ڏيکار انهيءَ لاءِ ته مان
تو کي ڏسان. انهيءَ جواب ڏنو ته تون مونکي
هرگز نه ڏسي سگهندين پر بهار جي طرف
ڏس جيڪڏهن اهو پنهنجي جاءِ تي قائم
رهيو ته تون مون کي ڏسي وٺيندين. پوءِ
جڏهن انهيءَ (موسيٰ) جي رب بهار تي
پنهنجو تجلوي ڏيکاريو ته انهيءَ کي ٽڪر
ٽڪر ڪري ڇڏيائين ۽ موسيٰ بي هوش ٿي
ڪري پيو. پوءِ جڏهن انهيءَ کي هوش آيو

ته انهيء چيو (اي رب ا) تون هر عيب کان پاڪ آهين. مان تو ڏانهن ئي جهڪان ٿو ۽ مان (هن زماني ۾) سڀني ايمان آڻڻ وارن کان پهرئين درجي تي آهيان.

۱۴۵- (خدا جواب ۾) چيو اي موسيٰ! مون توکي (هن زماني جي) سڀني انسانن تي پنهنجي رسالت ۽ پنهنجي ڪلام جي ذريعي برتري بخشي آهي. پوءِ جو ڪجهه مون توکي ڏٺو آهي انهيءَ کي مضبوطيءَ سان قابو ڪر ۽ شڪر گذار ٻانهن ۾ شامل ٿي وڃ.

۱۴۶- ۽ اسان انهيءَ لاءِ ڪجهه تختين ۾ پنهنجا اهڙا احڪام لکيا جيڪي هر قسم جي نصيحت تي مشتمل هئا ۽ جن ۾ (هن زماني جي لاءِ) هر ڪنهن ضروري شيءِ جو تفصيل موجود هو (۽ پوءِ اسان انهيءَ کي چيو ته) انهن احڪامن کي مضبوطيءَ سان قابو ڪر ۽ پنهنجي قوم کي به چئو ته اهي انهيءَ جي اعليٰ ڳالهين کي مضبوطيءَ سان قابو ڪن. مان جلد ئي توهان کي بدڪارن جو گهر ڏيکاريندس.

۱۴۷- مان جلد ئي انهن ماڻهن کي جن بغير ڪنهن حق جي دنيا ۾ تڪبر ڪيو آهي پنهنجي نشانين کان (محروم ڪري) پري ڪري ڇڏيندس ۽ جيڪڏهن اهي هر (ممڪن) نشان به ڏسي وٺن ته به انهن آيتن تي ايمان نه آڻيندا ۽ جيڪڏهن اهي سڌو رستو ڏسي به وٺن ته انهيءَ کي ڪڏهن به پنهنجو نه بنائيندا ۽ جي ڪڏهن اهي گمراهيءَ جو رستو ڏسن ته

قَالَ يُؤْمِنُ إِلَىٰ اضْطَفَيْتَكَ عَلَى النَّاسِ يَرْسِلُنِي
وَكَلَامِي ۚ فَخُذْ مَا آتَيْتَكَ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

وَكُنَّا لَهُ فِي الْأَوَّلِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا
لِّكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْ مَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
سَأُورِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٦﴾

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِن يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِن
يُرَوْا سَبِيلَ الرَّشَدِ لَا يَخْذُوا سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا
سَبِيلَ الْغِيٰثِ يَخْذُوا سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٧﴾

انهيء ڪي پنهنجو بنائي وٺندا. اهو انهيءَ ڪري آهي جو انهن اسانجي آيتن کي ڪوڙو ڪيو ۽ انهن سان غفلت جو ورتاءُ ڪيو.

۱۴۸. ۽ اهي ماڻهو جن اسانجي آيتن کي ۽ موت کان پوءِ ملاقات کي ڪوڙو ڪيو آهي انهن جا سڀ عمل ضائع ٿي ويا آهن. اهي صرف پنهنجي (مخلصانه) عمل جو بدلو پائيندا.

۱۴۹. ۽ موسيٰ جي قوم انجي (سفر تي وڃڻ) کانپوءِ پنهنجي زيورن مان هڪ گابو بنايو. اهو محض هڪ بي روح جسم هو جنهن مان فقط هڪ بي معنيٰ آواز نڪتو ٿي. ڇا انهن ايترو نه سوچيو ته اهو نه ته انهن سان ڪا معقول ڳالهه ڪريشو ۽ نه انهن کي ڪو هدايت جو رستو ڏيکارين. انهن انهيءَ کي سواءِ سبب جي معبود بنائي ورتو ۽ مشرڪ بنجي ويا.

۱۵۰. ۽ جڏهن اهي شرمندھ ٿي ويا ۽ انهن سمجهي ورتو ته اهي گمراهيءَ ۾ پئجي ويا هئا ته انهن چيو جيڪڏهن اسان جو رب اسان تي رحم نه ڪندو ۽ اسان کي معاف نه ڪندو ته اسان نقصان پائڻ وارن مان ٿي وينداسين.

۱۵۱. ۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم ڏانهن غصي ۽ افسوس سان ڀريل ٿي موٽيو ته انهيءَ چيو ته مون کان پوءِ جيڪا توهان منهنجي نمائندگي ڪئي اها ڏاڍي خراب هئي ڇا توهان پنهنجي رب جي حڪم جي معاملي ۾ جلدي ڪئي (۽ گھبرائجي ويا ته موسيٰ ايستائين جو نه آيو) انهيءَ وقت موسيٰ

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٨﴾

۱۴۸

وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ خَلْقِهِمْ عَجَلًا جَدًّا لَهُمْ خُورَاءٌ الْمُرُوءَاتُ أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٩﴾

۱۴۹

وَلَمَّا سَوَّغَتْ يَدَهُمْ وَوَارَا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٥٠﴾

وَلَمَّا دَجَّعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَقْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي أَفَعِلْتُمْ أَمْرًا نَكِرًا وَأَلْقَى الْأَلْوَابَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجْدُوهُ إِلَيْهِ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّوْنِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشِيتْ بِي الْأَعْدَاءُ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾

وحيء جون تختيون زمين تي رکي ڇڏيون ۽
پنهنجي پاڻ جي مٿي جي وارن کان جهلي
پنهنجي طرف گهلڻ شروع ڪيو (انهيءَ تي)
انهيءَ چيو اي منهن جي ماءُ جا پٽ ا قوم
مونکي ڪمزور ڄاتو ۽ زري گهٽ مونکي قتل
ڪرڻ وارا هئا. پوءِ دشمنن کي مون تي ڪل جو
موقعو نه ڏي ۽ مونکي ظالم ماڻهن ۾ شمار
نه ڪر.

۱۵۲. (اهو ٻڌي موسيٰ) چيو اي منهنجا رب
! مونکي ۽ منهنجي پاڻ کي معاف ڪر ۽
اسان ٻنهي کي پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪر ۽
تون رحم ڪرڻ وارن ۾ سڀني کان وڏو آهين.

۱۵۳. (انهيءَ تي الله فرمايو ته) اهي ماڻهو
جن گابي کي (عبادت جي لاءِ) چونڊيو انهن
تي انهنجي رب جي طرفان غضب نازل ٿيندو
۽ اهڙيءَ طرح دنياوي ڏلت به ۽ ڪوڙ ٻڌڻ
وارن کي اهڙي ئي سزا ڏيندا آهيون.

۱۵۴. ۽ اهي ماڻهو جن برا ڪم ڪيا پوءِ
(انهن کي ڇڏي) خدا جي طرف موٽيا. ۽
انهيءَ تي ايمان آندائون. تنهنجو رب يقين
انهيءَ (توبه) کانپوءِ ڏاڍو بخشش وارو (۽)
بار بار رحم ڪرڻ وارو ثابت ٿيندو.

۱۵۵. ۽ جڏهن موسيٰ جو غضب ٿورو ٿڌو
ٿيو ته انهيءَ (اهي) تختيون (جن تي احڪام
الاهي لکيل هئا وري) کڻي ورتيون ۽ انهن
لاءِ جيڪي پنهنجي رب کان ڊڄن ٿا انهن
(تختين) جي تحرير ۾ رحمت ۽ هدايت موجود
هئي.

۱۵۶. ۽ موسيٰ پنهنجي قوم مان ستر ٻارنهن
کي اسانجي واعدي جي مقام تي آڻڻ لاءِ

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِإِسْحَاقَ وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ
وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥٢﴾

ج

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الصُّوْلَةَ سَبِيلًا لَّهُمْ عَذَابٌ مُّزِيدٌ
وَذَلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نُجْزِي الْمُفْتِرِينَ ﴿١٥٣﴾

وَالَّذِينَ عَمِلُوا الصَّالَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَ
آمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَنَغْفِرُكَ تَرْجُمَةً ﴿١٥٤﴾

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ وَفِي
نُسْخَةٍ مُهْدًى وَرَحْمَةً لِلَّذِينَ هُمْ لِأَتِهِمْ يَرْجُونَ ﴿١٥٥﴾

وَأَخَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا رِيشًا قَلْبًا

أَخَذْنَهُمُ النَّجْعَةَ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلُ وَإِنِّي أَنُهْلِكُنَّ بِمَا فَعَلَ الشَّفَّهَاءُ مِنِّي إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَاءُ وَتَهْدِي مَن تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

چونديو. پوءِ جڏهن انهن تي زلزلو آيو ته انهيءَ چيو اي منهنجا رب ! جيڪڏهن تون چاهين ها ته انهن کي به ۽ مون کي به پهريائين ماري ڇڏين ها. ڇا تون اسان کي بي وقوفن جي بيوقوفيءَ جي فعل جي سزا ۾ مارڻ چاهين ٿو ؟ هي (جيڪي ڪجهه ٿيو) صرف تنهنجي هڪ آزمائش هئي تون انهن (آزمائشن) جي ذريعي جن کي چاهين ٿو، گمراهه قرار ڏين ٿو. ۽ جن کي چاهين ٿو هدايت ڏين ٿو تون اسانجو سنڀاليندڙ ۽ دوست آهين. پوءِ اسان کي بخشي ڇڏ. ۽ اسان تي رحم ڪر ۽ تون بخشڻ وارن ۾ سڀني کان بهتر آهين.

وَالْكِتَابُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا لَإِلَيْكُمُ قَالَ عَلَيْنَا أُمُيْتُ بِهِ مَن أَسَاءَ وَرَحِمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَلْتُهَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

۱۵۷. ۽ تون اسانجي لاءِ هن دنيا ۾ به نيڪي لک ۽ آخري زندگيءَ ۾ به (نيڪي لک) اسان ته تنهنجي طرف اچي ويا آهيون. (انهيءَ تي الله تعاليٰ) فرمايو مان پنهنجو عذاب جنهن کي چاهيان ٿو پهچايان ٿو (يعني مستحق کي) ۽ منهنجي رحمت هر هڪ شيءَ تي حاوي آهي. پوءِ مان ضرور انهيءَ کي انهن مانهن لاءِ لکندس جيڪي تقويٰ اختيار ڪن ٿا ۽ زڪوات ڏين ٿا ۽ جيڪي مانهو اسانجي آيتن تي ايمان آڻين ٿا.

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الَّذِي يَمْدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَا مَرْهُمْ بِالْعُرُوفِ وَيُنْفِخُهُم مِّنَ الشَّنَكِ وَيُجِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُجْزِمُ عَلَيْهِمُ الْخَبِيثَاتِ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ

۱۵۸. اهي (مانهو) جيڪي اسانجي هن رسول جي تابعداري ڪن ٿا جيڪو نبي آهي ۽ اهي آهي جنهنجو ذڪر توريت ۽ انجيل ۾ انهن وٽ لکيل موجود آهي اهو انهن کي نيڪ ڳالهين جو حڪم ڏيئي ٿو ۽ برين ڳالهين کان روڪي ٿو ۽ سڀ پاڪ شيون انهن لاءِ حلال ڪري ٿو ۽ سڀ بريون شيون انهن تي حرام ڪري ٿو ۽

أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٩﴾

۹
ع

انهن جو بار (جيڪو انهن تي لڏيل هو) ۽
ڳٽ جيڪي انهنجي ڳڳين ۾ پيل هئا اهو
انهن کان پري ڪري ٿو. پوءِ اهي ماڻهو جن
انهيءَ تي ايمان آندو ۽ انهيءَ کي طاقت
پهچائي ۽ انهيءَ کي مدد ڏني ۽ انهيءَ نور
جي پٺيان لڳي پيا جيڪو انهيءَ سان گڏ
لاٿو ويو هو، اهي ئي ماڻهو با مراد هوندا.

۱۵۹- چؤ (تہ) اي انسانو! مان توهان سڀني
ڏانهن الله جو رسول آهيان جنهنکي آسمانن ۽
زمين جي بادشاهت حاصل آهي. انهيءَ
کان سواءِ ڪوبه معبود ڪونهي هو زندہ
بہ ڪريو ۽ ماري بہ ٿو پوءِ الله تي ۽
انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيو. جيڪو نبي
بہ آهي ۽ اهي بہ آهي (۽) جيڪو ايمان آڻي
ٿو الله تي ۽ انهيءَ جي ڪلمن تي ۽ انهيءَ
جي پيروي ڪيو انهيءَ لاءِ تہ توهان هدايت
حاصل ڪيو.

۱۶۰- ۽ موسيٰ جي قوم مان هڪ جماعت
اهڙي بہ آهي، جيڪي حق جي ذريعي هدايت
حاصل ڪري رهيا آهن ۽ انهيءَ جي ذريعي
سان (دنيا ۾) انصاف ڪري رهيا آهن.

۱۶۱- ۽ اسان انهنکي ٻارهن قبيلن ۾ تقسيم
ڪري ڇڏيو (جيڪي هاڻي ترقي ڪري
قومون بنجي ويا آهن) ۽ اسان موسيٰ جي
طرف جڏهن انهيءَ کان سندس قوم پاڻي
گهريو، وحي ڪئي تہ (وچ ۾) پنهنجي لڏ
(فلاني) پٿر تي هڻ. (جڏهن انهيءَ ائين
ڪيو) تڏهن انهيءَ مان ٻارهن چشما ڦٽي
پيا. هر قوم پنهنجو پنهنجو گهاٽ ڄاڻي
ورتو ۽ اسان انهن تي ڪڪر جي ڇانو ڪئي ۽

قُلْ يَٰأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جِئْنَا بِالْبَيِّنَاتِ
لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ إِلَٰهُ أَحَدٌ ۖ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْءٌ ۚ
يُؤْتِي مَن يَشَاءُ مِمَّا يَشَاءُ ۚ وَرَسُولُهُ يَأْتِي الْبَنِيَّانَ الْأَخِيَّ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ ۚ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٦٠﴾

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿٦١﴾

وَقَطَّعْنَاهُمْ اثْنَتَيْ عَشَرَ أَسْبَاطًا أَوْحَيْنَا
إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذْ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ أَنِ اضْرِبْ بِصَاحِ
الْحَجَرِ ۖ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۚ قَدْ
عَلِمَ كُلُّ أَنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ۖ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ
وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّانَ ۚ فَاتَّخَذُوا مِن ظِلِّهِ
رُفُفًا ۚ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ
يَظْلِمُونَ ﴿٦٢﴾

اسان انهن لاءِ ترنجبين ۽ پٺير پيدا ڪيا ۽
چيو) ته جيڪي ڪجهه اسان ڏٺو آهي
(انهيءَ مان) پاڪ شيون کائو ۽ انهن اسان
تي ظلم نه ڪيو پر پنهنجي جانين تي ظلم
ڪري رهيا هئا. .

۱۶۲- ۽ (ياد ڪيو) جڏهن انهيءَ (بني
اسرائيل) کي چيو ويو ته هن علائقي ۾ رهو
۽ انهيءَ مان جتان وٺيو کائو ۽ (وات سان)
چوندا وڃو (ته اسان) بار هلڪي ڪرڻ جي
التجا (ڪيون ٿا) ۽ انهيءَ (سامهون واري
شهر جي) دروازي ۾ فرمانبرداري ڪندي
داخل ٿي وڃو. تڏهن اسان توهانجيون خطائون
معاف ڪري ڇڏينداسين ۽ پوريءَ طرح
فرمانبرداري ڪرڻ وارن کي ٻيا به انعام
ڏينداسين.

۱۶۳- انهيءَ تي بني اسرائيل مان ظلم جي
مرتڪب ماڻهن انهيءَ قول کي بدلائي جيڪو
انهنکي چيو ويو هو، هڪ ٻي ڳالهه چوڻ
شروع ڪري ڇڏي. تڏهن اسان انهن تي انهن
جي ظلمن جي سببان آسمان مان عذاب لاٿو.

۱۶۴- ۽ (اي رسول!) انهن (بني اسرائيل)
کان انهيءَ بستيءَ جي متعلق پڇ جيڪا
سمند جي ڪناري تي هئي جڏهن ته اهي
(يهودي) سبت جي حڪم ۾ زيادتيءَ کان
ڪم وٺندا هئا. جڏهن ته انهن جون مڇيون
انهن جي سبت جي ڏينهن ٽولا ٽولا ٿي
اينديون هيون ۽ جنهن ڏينهن اهي سبت نه
ڪندا هئا ته اينديون هيون. اهڙيءَ طرح اسان
انهن جي نافرمانين جي سببان انهن جو امتحان
وٺندا هئاسين.

وَاذْقِلْ لَهُمْ اسْكُنًا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ مُغْتَدِرًا
نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ سَرَّيْدُ الْحَسِينِ ⑤

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ
لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا مِنْ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا
يَظْلُمُونَ ⑥

وَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَافِظَةَ الْبَحْرِ
إِذْ يُعَادُونَ فِي النَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتًا لَهُمْ يَوْمَ
سَبْتِهِمْ شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَقِيمُونَ لَأَنَّا نَمُوتُ كُنَّا
نَبْلُؤُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ⑦

وَأَذَقْنَا قُلُوبَهُمْ لَمَّ تَوَلَّوْنَ قَوْمًا إِنَّهُمْ
مُهِلِكُهُمْ أَوْ مُعْزِيهِمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا
مُعَذِّبُهُ إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٥﴾

١٦٥- پوءِ جڏهن انهن مان هڪ گروهه (پني
گروهه ڪي) جيو توهان جو انهيءَ قوم کي
نصيحيت ڪيو تا جنکي الله تباهه ڪرڻ
وارو آهي يا سخت عذاب ڏيڻ وارو آهي. انهن
جواب ڏنو ته توهان جي رب وٽ عذر پيش
ڪرڻ لاءِ (ته اسان انهن ماڻهن کي نصيحيت
ڪئي هئي) ۽ انهيءَ لاءِ ته اهي تقويٰ
اختيار ڪن.

فَلَمَّا سَوَّاهُمْ دُحِكُوا بِهِ آمَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ
الشُّرْءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَدَابِ بَنِي إِسْرَءِيلَ
كَأَنَّهُمْ يَفْهَمُونَ ﴿١٦٦﴾

١٦٦- پوءِ جڏهن انهن ماڻهن انهيءَ نصيحيت
کي وساري ڇڏيو جيڪا انهن کي ڪئي وئي
هئي ته اسان انهن ماڻهن کي جيڪي برين
ڳالهين کان روڪيندا هئا نجات ڏني ۽ جيڪي
ماڻهو ظالم هئا انهنکي نهايت تڪليف ڏيندڙ
عذاب ۾ مبتلا ڪري ڇڏيو جو ته اهي
اطاعت کان نڪري ويا هئا.

فَلَمَّا عَتَا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً
خَاسِيَةً ﴿١٦٧﴾

١٦٧- پوءِ جڏهن انهن انهن ڳالهين کان جن
کان انهنکي روڪيو ويو هو باز اچڻ جي
بجاءِ انهيءَ ۾ اڃا به ترقي ڪرڻ شروع
ڪئي ته اسان انهنکي چيو، ذليل باندري
وجو.

وَأَذَقْنَا ذُرِّيَّتَكَ لِيُبَعَثَنَ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ
مَنْ يُؤْمَرُهُمْ سَوَاءَ الْعَذَابِ إِنْ رُبَّكَ لَسَرِيعٌ
الْوَقَايِبُ ۖ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٨﴾

١٦٨- ۽ (ياد ڪر) جڏهن تنهنجي رب اعلان
ڪيو ته هو انهن (يهودين) تي قيامت جي
ڏينهن تائين اهڙا ماڻهو مقرر ڪندو جيڪي
انهن کي تڪليف دهمه عذاب ڏيندا رهندا
(پوءِ ڇا ائين ئي ٿيو يا نه ٿيو) تنهنجو رب
يقينن سزا ڏيڻ ۾ جلدي ڪندو آهي ۽ اهو
يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم
ڪرڻ وارو (به) آهي.

وَقَطَعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا مِنْهُمْ الضَّالُّونَ وَمِنْهُمْ

١٦٩- ۽ اسان انهنکي زمين ۾ ٽولا ٽولا ڪري
پکيڙي ڇڏيو آهي (پر هينئر به) انهن مان

دُونَ ذَلِكَ وَيَكُونُهُمُ بِالْحَسَنَاتِ وَالْثَنَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿١٤٠﴾

ڪجهه نيڪ آهن ڪجهه بد. ۽ اسان
انهن کي سٺين حالتن ۽ برين حالتن سان
پرکيندا رهون ٿا انهيءَ لاءِ ته اهي (پنهنجي
غلطين کان) باز اچي وڃن.

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ
عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ
يَأْتِهِمْ عَرَضٌ وَثَلَاثَةٌ يَأْخُذُوا الْمُرُوءَةَ عَلَيْهِمْ مُّشَاكًا
الْكِتَابَ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا
فِيهِ ۚ وَالذَّارُ الْأَخِيْرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَنْتَقُونَ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿١٤١﴾

۱۴۰- پر پهرين بني اسرائيل کانپوءِ ڪجهه
ٻيا (بني اسرائيل) اٿيا آهن جيڪي
(بظاهر) ڪتاب موسيٰ جا وارث آهن پر (در
حقيقت) هن نيچ دنيا جو مال حاصل ڪندا
رهن ٿا ۽ (مانهن کي) چون ٿا الله ضرور
اسان کي بخشي ڇڏيندو ۽ جيڪڏهن انهن وٽ
اهڙوئي ڪو ٻيو مال اچي وڃي ته ان کي به
وٺڻ جي ڪوشش ڪن ٿا. ڇا انهن کان
(موسيٰ جي) ڪتاب ۾ اهو واعدو نه ورتو
ويو هو ته الله جي متعلق صرف سچ
ڳالهائيندا ڪن ۽ جيڪي ڪجهه انهيءَ
ڪتاب ۾ آهي اهو انهن پڙهي ورتو آهي ۽
(هيءَ ڄاڻن ٿا) ته آخرت جو گهر متقين لاءِ
سنو آهي. ڇا توهين (هيءَ ڳالهه) سمجهو
نه ٿا؟

وَالَّذِينَ يُسَيِّئُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا
لَا نُنْفِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٤٢﴾

۱۴۱- ۽ جيڪي مانهون (موسيٰ جي) ڪتاب
کي مضبوطيءَ سان جهليو وينا آهن ۽ انهن
غماز کي قائم رکيو آهي اسان اهڙن مصلحين
جي اجر کي ضايع نه ڪنداسين.

وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ
وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا
فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٤٣﴾

۱۴۲- ۽ جڏهن اسان جبل کي انهنجي مٿان
بيهاريو ڄڻ ته اهو شاميانو هو ۽ انهن خيال
ڪيو ته اهو انهن جي مٿان ڪرڻ ٿي وارو
آهي (۽ اسان چيو) جيڪي ڪجهه اسان
توهان کي ڏنو آهي انهيءَ کي طاقت سان
پڪڙي جهليو ۽ جيڪي ڪجهه انهيءَ ۾
آهي انهيءَ کي ياد رکو انهيءَ لاءِ ته توهان

متقي بنجي وجو.

۱۴۳- ۽ جڏهن تنهنجي رب بني آدم جي پٺن مان انهن جي اولاد کي ورتو ۽ انهن کي سندن جانين تي شاهد ڪيو (۽ پڇيو) ڇا مان توهانجو رب نه آهيان؟ انهن چيو هائو هائو اسان (انهيءَ ڳالهه جي) شاهدي ڏيون ٿا (اسان هيءَ انهيءَ ڪري ڪيو) ته (ائين نه ٿئي جو) توهان قيامت جي ڏينهن چئو ته اسان ته انهيءَ (تعليم) کان بلڪل ناواقف هئاسين.

۱۴۴- يا ائين چئو ته (اسانجي زماني کان) پهريائين صرف اسانجي ابن ڏاڏن شرڪ ڪيو هو ۽ اسان انهن کان پوءِ هڪ ڪمزور نسل هئاسين. ڇا تون اسانکي انهن مانهن جي فعل جي بدلي ۾ ماريندين جيڪي ڪوڙا هئا.

۱۴۵- ۽ اهڙيءَ طرح اسان آيتون کولي بيان ڪندا آهيون ۽ (اميد رکون ٿا) ته اهي پنهنجن غلطين کان موٽي ايندا.

۱۴۶- ۽ انهنکي انهيءَ شخص جون حالتون پڙهي ٻڌا ۽ جنهنکي اسان پنهنجا نشان ڏنا هئا پوءِ اهو انهن کان ترڪي جدا ٿي ويو هو. پوءِ شيطان انهيءَ جي پٺيان پيو ۽ هو گمراهن ۾ وڃي شامل ٿيو.

۱۴۷- ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها ته انهيءَ کي انهن (نشانن) جي ذريعي بلند ڪري ڇڏيون ها پر هو زمين جي طرف وڃي ڪريو ۽ پنهنجي خواهش جي پٺيان لڳي پيو. پوءِ انهيءَ جي حالت انهيءَ ڪٿي جي حالت جهڙي آهي جنهن کي (مارن لاءِ) تون (ڪا شيءِ) الارين ته به اهو سهڪندو رهندو

وَلَا تَأْخُذْ بِهِنَّ مِنْ يَوْمٍ ظَهَرِ لَهُمْ دِينَهُمْ وَأَنْهَى اللَّهُ آلَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمِ السُّعْتَ يَلْعَنُ أُولَٰئِكَ اللَّهُ وَرَبُّهُ يَوْمَ يَقُولُ الرَّسُولُ أَفْلَا كُنْتُمْ تُشْهِدُونَ أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ۝

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ۝

وَكَذَٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ الْأَيَّاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ۝

وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ نَبَاَ الَّذِي أَتَيْنَاهُ الْبَيْتَ فَأَنسَلَخْ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ۝

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحِيلَ عَلَيْهِ يَلْعَنُ أَوْ تَتَرَكَهُ يَلْعَنُ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ۝

آهي ۽ جيڪڏهن تون انهيءَ کي ڇڏي ڏين
تڏهن به اهو سهڪندو رهندو آهي. اهو ئي
حال انهيءَ قوم جو آهي جيڪي اسان جي
نشانن کي ڪوڙو ڪندا آهن پوءِ تون اهي
حالتون انهن کي ٻڌاءِ ته اهي ڪجهه سچين.

۱۷۸. انهيءَ قوم جي حالت ڏاڍي بري آهي
جن اسانجي آيتن کي ڪوڙو ڪيو ۽ اهي
(انهيءَ فعل سان) صرف پنهنجن جانين تي
ظلم ڪندا هئا.

۱۷۹. جن کي الله هدايت ڏني اهي ئي هدايت
حاصل ڪرڻ وارا هوندا آهن ۽ جن کي اهو
گمراهه ڪري اهي ماڻهون نقصان پائڻ وارا
هوندا آهن.

۱۸۰. ۽ اسان جن ۽ انسانن کي (رحمت لاءِ)
پيدا ڪيو آهي پر نتيجو هي ٿيندو آهي ته
انهن مان اڪثر جهنم جا مستحق ٿي ويندا
آهن انهن کي دل ته آهي پر انهيءَ جي ذريعي
اهي سمجهن نٿا ۽ انهن جون اکيون ته آهن
پر انهن جي ذريعي اهي ڏسن نٿا ۽ انهن کي
ڪن ته آهن پر انهن جي ذريعي اهي ٻڌن نه
ٿا. اهي ماڻهون چوپاين وانگر آهن پر انهن
کان به بدتر (اصل ڳالهه هيءَ آهي ته)
اهي بلڪل جاهل آهن.

۱۸۱. ۽ الله جون گهڻيون ئي سٺيون صفتون
آهن پوءِ توهان انهنجي ذريعي انهيءَ کان
دعائون گهرندا ڪيو ۽ انهن ماڻهن کي ڇڏي
ڏيو جيڪي انهيءَ جي صفتن جي باري ۾
غلط (۽ خيالي) ڳالهائين ڪندا آهن. انهن
کي پنهنجي عملن جو بدلو ڏنو ويندو.

۱۸۲. ۽ جيڪا مخلوق اسان پيدا ڪئي آهي

سَاءَ مَا لِلْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسِهِمْ كَانُوا
يُظْلَمُونَ ﴿١٧٨﴾

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِىَّ وَمَنْ يُضِلْ فَلَا وَلِيَّكَ
هُمُ الْخَامِرُونَ ﴿١٧٩﴾

وَلَقَدْ دَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ
لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ
بِهَا وَلَهُمْ أَذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَانُوا
فِي سُلْطَانٍ مُّضِلٍّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٨٠﴾

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ
يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَاءِهِ سُبُحَانَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨١﴾

وَمَنْ خَلَقْنَا آفَةً يَهْدُوْنَ بِالْحَقِّ وَ

يَا يَدُؤُنَّ

۲۲
ع
۱۳

انهيء مان هڪ گروهه اهڙو آهي جيڪو حق جي ذريعي (مانهن کي) هدايت ڏيندو آهي ۽ حق جي ذريعي (دنيا ۾) انصاف ڪندو آهي.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱۸۳﴾

۱۸۳- ۽ اهي ماڻهو جيڪي اسانجي آيتن کي ڪوڙو ڪن ٿا اسان انهن کي آهستي آهستي اهڙن رستن تان جنڪي اهي ڄاڻن نه ٿا تباهيءَ جي طرف ڇڪي آڻينداسين.

وَأَمَّا لَهُمْ إِنَّ يَكْدَبُنَّ مَتِينٌ ﴿۱۸۴﴾

۱۸۴- ۽ مان انهن کي (في الحال) ڊر ڏئي رهيو آهيان منهنجي تدبير ڏاڍي مضبوط آهي.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جُنَّةٍ إِنَّ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿۱۸۵﴾

۱۸۵- ڇا اهي هي نه ٿا سوچين ته انهنجي ساٿيءَ (يعني رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم) کي چريائي نه آهي. هو ته ظاهر ظهور هوشيار ڪرڻ وارو آهي.

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿۱۸۶﴾

۱۸۶- ڇا اهي آسمانن ۽ زمين جي بادشاهت تي غور نٿا ڪن ۽ انهيءَ هر شئي تي جنهن کي الله پيدا ڪيو آهي (۽ انهيءَ ڳالهه تي به ته) شايد انهن جي تباهيءَ جي مدت ويجهي اچي ويئي هجي پوءِ اهي انهيءَ ظاهر ڳالهه کان پوءِ ڪهڙيءَ ڳالهه جي ذريعي ايمان آڻيندا.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿۱۸۷﴾

۱۸۷- جنهن کي الله گمراهه قرار ڏئي انهيءَ کي هدايت ڏيڻ وارو ڪوبه ڪونهي ۽ اهو انهن کي پنهنجي سرڪشين ۾ پنڪندي ڇڏي ڏيندو آهي.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْعَتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي ظَنَانِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَشَةٌ يَسْأَلُونَكَ

۱۸۸- (اي رسول!) تنهنجا مخالف توکان قيامت جي متعلق سوال ڪن ٿا ته اها ڪڏهن ايندي. تون ڇو ته انهيءَ جو علم صرف منهنجي رب کي آهي انهيءَ کي

كَانَكَ حَقٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عَلِمْتُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَكَانَ
أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝

پنهنجي وقت تي صرف اهوئي ظاهر ڪندو
(ها) اها ڳري هوندي آسمانن ۾ به ۽ زمين ۾
به (۽) توهان وٽ صرف اوجھتي ايندي. اهي
توکان قيامت جي متعلق اهڙيءَ طرح سوال
ڪن ٿا چئن توکي به انهيءَ وقت جي آس
لڳل آهي تون چو (منهنجي لاءِ ته ايترو
ڪافي آهي) ته انهيءَ جو علم صرف الله
کي آهي پر اڪثر ماڻهو انهيءَ کي ڄاڻن نٿا.

۱۸۹. (پوءِ) تون چو ته مان پنهنجي جان
لاءِ نه ڪنهن نفعي جو مالڪ آهيان نه
نقصان جو. ها! (مونکي اهو پهچندو) جيڪو
الله چاهيندو ۽ جيڪڏهن مان غيب جو واقف
هجان ها ته پلاين مان اڪثر پنهنجي لاءِ
جمع ڪريان ها ۽ مونکي ڪڏهن ڪا به
تڪليف نه پهچي ها پر مان ته صرف
مومنن جي لاءِ هوشيار ڪرڻ وارو ۽ خوش
خبري ڏيڻ وارو آهيان.

۱۹۰. اهوئي آهي جنهن توهانکي هڪ جان
مان پيدا ڪيو آهي ۽ انهيءَ جي قسم مان
انهيءَ جو جوڙو بنايو آهي انهيءَ لاءِ ته اهو
انهيءَ ڏانهن لاڙو ڪري آرام پائي. پوءِ
جڏهن اهو انهيءَ کي ڏکي وٺي ٿو ته اها
هلڪو بار کڻي ٿي ۽ انهيءَ کي کنيو وٺي
ٿي پوءِ جڏهن اها (ڪجهه) ڳري ٿي وڃي
ٿي ٻئي (مرد ۽ عورت) پنهنجي الله کان
جيڪو انهن جو رب آهي، دعا گهرندا آهن.
جيڪڏهن تون اسانکي هڪ تندرست بچو
ڏيندين ته اسان شڪر گذار ٻانهان بنجي
وينداسين.

۱۹۱. پر جڏهن اهو انهن کي تندرست بچو

قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ صُلُوكَ لِيُؤْتِيَنَا مِن فَضْلِهِ ۚ إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝
وَلَوْ كُنْتَ أَعْلَمُ الْغَيْبُ لَا تَسْأَلُونَ مِنِّي الْخَبِيرَ ۚ
وَمَا مَسْنِي السُّوْرَةُ إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَقَبِيرٌ لِّلْعَوَمِ
يُؤْمِنُونَ ۝

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا
زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلٌ
خَفِيًّا فَهَرَوَتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهَا
لَئِنْ آتَيْتَنِي صَالِحًا لَّكَوْنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ۝

فَلَمَّا أَتَاهَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا

فَعَلَى اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۱۹۱﴾

عطا ڪندو آهي ته اهي ٻئي انهيءَ اولاد ۾ جيڪو خدا انهن کي ڏيندو آهي انهيءَ جا شريڪ مقرر ڪرڻ لڳي ويندا آهن ۽ الله انهن جي شرڪ ڪرڻ کان گهڻو مٿي آهي.

أَيُّشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿۱۹۲﴾

۱۹۲. ڇا اهي انهنکي (خدا جو) شريڪ قرار ڏيندا آهن جيڪي ڪجهه به پيدا نه ٿا ڪن پر خود پيدا ڪيا وڃن ٿا.

وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿۱۹۳﴾

۱۹۳. ۽ انهن (شرڪ ڪرڻ وارن) جي مدد ڪرڻ جي ڪجهه به طاقت نه ٿا رکن ۽ نه پنهنجي جانين جي مدد ڪري سگهن ٿا.

وَأَن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُوكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَائِتُونَ ﴿۱۹۴﴾

۱۹۴. ۽ جيڪڏهن تون انهن ڪوڙن معبودن کي هدايت جي طرف سڏين ته اهي تنهنجي بيروي نه ڪري سگهندا تنهنجو انهنکي سڏڻ يا چپ رهڻ انهن لاءِ برابر آهي.

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۱۹۵﴾

۱۹۵. جن ماڻهن کي توهان الله کان سواءِ سڏيو ٿا اهي توهان وانگر ٻانهان آهن پوءِ توهان انهن کي سڏيندا رهو (۽) جيڪڏهن توهان سچا آهيو ته اهي توهانجي پڪار جو جواب ڏئي ڏيکارين.

أَلَهُمْ أَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَيْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلِ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ كَمَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ فَلَا تَنْظُرُونَ ﴿۱۹۶﴾

۱۹۶. ڇا انهن جا پير آهن جن سان اهي هلن ٿا؟ يا انهن جا هٿ آهن جن سان اهي پڪڙين ٿا؟ يا انهن جون اکيون آهن جن سان اهي ڏسن ٿا؟ يا انهن جا ڪن آهن جن سان اهي ٻڌن ٿا. تون انهن کي چئو ته پنهنجن سڀني شريڪن کي سڏي وٺو. پوءِ سڀ گڏجي منهنجي خلاف منصوبو ڪيو ۽ مون کي ڪابه ڀر نه ڏيو.

إِنَّ وَلِيَ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ هُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ ﴿۱۹۷﴾

۱۹۷. منهنجو دوست ! يقينن اهو خدا آهي جنهن هيءَ ڪامل ڪتاب لاڻو آهي ۽ اهو نيڪن جو ساٿ ڏيندو آهي.

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ نَدْعَكُمْ
وَلَا أَنفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿٥٠﴾

وَأَن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْتَعِزُّوا وَتَرْبَهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾

حُلِيَ الْعَفْوَ وَأَمْرًا بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿٥٢﴾

وَإِنَّمَا يَنْزَغُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ
إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ
تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

وَأَخْوَاهُمْ يَسْتَدْنُوهُمْ فِي النَّارِ ثُمَّ لَا يَقْصِرُونَ ﴿٥٥﴾

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بَآيَةٌ قَالُوا لَوْلَا جِئْنَاهُمْ بِآيَةٍ
اتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِنْ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَآئِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ
وَهَٰذَا وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٦﴾

۱۹۸۔ ۽ اهي ماڻهو جنکي توهان ان کان سواءِ
پڪاريو ٿا اهي نه توهانجي مدد جي توفيق
رکن ٿا ۽ نه پنهنجي جانين جي مدد ڪن ٿا.
۱۹۹۔ ۽ جيڪڏهن توهين انهنکي هدايت جي
طرف سڏيو ته هو ٻڌي نه ٿا سگهن ۽ تون
انهنکي ڏسين ٿو ته ڇڻ توکي ڏسي رهيا آهن
حالانڪ اهي (توکي) نه ڏسي رهيا آهن.

۲۰۰۔ (اي نبي! هميشه) درگزر کان ڪم وٺ
۽ فطرت جي مطابق ڳالهين جو حڪم ڏيندو
رہ ۽ جاهل ماڻهن کان منهن ڦيري ڇڏ.

۲۰۱۔ ۽ جيڪڏهن شيطان جي طرفان توکي
ڪو صدمو پهچي ته تون الله کان پناهه
گهر جيڪو ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ
وارو آهي.

۲۰۲۔ يقينن اهي ماڻهو جن انهيءَ وقت تقويٰ
اختيار ڪئي جڏهن انهنکي شيطان جي
طرفان اچڻ وارو ڪو خيال محسوس ٿيو ۽
اهي هوشيار ٿي ويا ۽ انهن جون اکيون کلي
ويون (اهي هدايت پائي وڃن ٿا).

۲۰۳۔ ۽ انهن (ڪافرن) جا ڀائر ته انهنکي
گمراهيءَ جي طرف ڇڪين ٿا پوءِ ڪنهن
قسم جي ڪمي نه ٿا ڇڏين.

۲۰۴۔ ۽ جڏهن تون انهن وٽ ڪا ظاهر
نشاني نه ٿو آئين ته چون ٿا ته تو انهيءَ
(نشاني) کي ڇو نه چڪي گهرايو. تون ڇو
ته مان ته صرف پنهنجي رب جي طرفان پاڻ
تي نازل ٿيڻ واري وحي جي پيروي ڪيائين.
هيءَ (وحي) تنهنجي رب جي طرفان دليلن
سان پر آهي ۽ مومن لاءِ هدايت به آهي ۽
رحمت به آهي.

وَلَا تُرَى الْقُرْآنُ فَاسْتَعِزَّ بِهِ وَانصَبُوا لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٥﴾

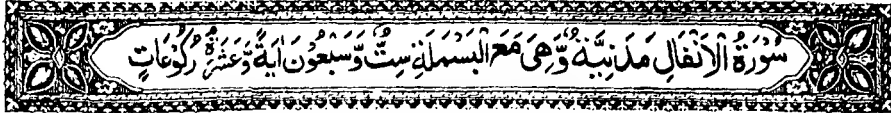
۲۰۵۔ ۽ (اي انسانو!) جڏهن قرآن پڙهيو
وڃي ته انهيءَ کي ٻڌندا ڪيو ۽ ڇپ رهندا
ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان تي رحم ڪيو وڃي.

وَأَذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرَّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ
مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٦﴾

۲۰۶۔ ۽ (اي نبي!) تون پنهنجي نفس ۾
پنهنجي رب کي عاجزي ۽ خوف سان ياد
ڪندو رهه ۽ هلڪي آواز سان صبح به ۽
شام به (ائين ڪندو ڪر) ۽ ڪڏهن غفلت
ڪرڻ وارن ۾ نه ٿيءَ.

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ
وَيَسْجُدُونَ لَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٧﴾

۲۰۷۔ جيڪي ماڻهو تنهنجي رب جي ويجهو
آهن بقين پنهنجي رب جي عبادت کان
پنهنجي پاڻ کي وڌو نه ٿا سمجهن ۽ انهيءَ
جي تسبيح ڪندا رهن ٿا ۽ انهيءَ جي
سامهون سجدا ڪندا رهن ٿا.

هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چاهتر آيتون ؛ ڏهه رڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي، جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ وارو
آهي (پڙهانشو).

۲. (اي رسول!) ماڻهو توکان غنيمت جي
مالن جي متعلق سوال ڪن ٿا تون (انهن کي)
چئو ته غنيمت جا مال الله ؛ انهيءَ جي
رسول جا آهن. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار
ڪيو ؛ پاڻ ۾ اصلاح جي ڪوشش ڪيو ؛
جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته الله ؛ انهيءَ
جي رسول جي اطاعت ڪيو.

۳. مومن ته صرف اهي آهن جو جڏهن (انهن
جي سامهون) الله جو ذڪر ڪيو وڃي ته
انهن جون دليون ڊڄي وڃن ؛ جڏهن انهن جي
سامهون انهيءَ جون آيتون پڙهيون وڃن ته
اهي انهن جي ايمان کي وڌائي ڇڏين. پڻ
(مومن اهي آهن) جيڪي پنهنجي رب تي
توڪل رکن ٿا.

۴. (اهڙيءَ طرح حقيقي مومن اهي آهن)
جيڪي نمازن کي (شرطن جي مطابق) ادا
ڪن ٿا ؛ جيڪي (ڪجهه) اسان کين ڏنو
آهي ان مان خرچ ڪن ٿا.

۵. اهي (مٿي ذڪر ڪيل صفتون رکن وارا)
ئي سڃا مومن آهن. انهن جي رب وٽ انهن
لاءِ وڏي ۾ وڏا درجا ؛ بخشش جو سامان ؛
معزز رزق آهي.

۶. اهو (انعام انهن تي) انهيءَ سبب ڪري

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ قُلِ الْاَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرَاتِ بَيْنَكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَ
رَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ②

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ
وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى
رَبِّهِمْ يَوَكِّلُونَ ③

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ④

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ⑤

كَأَنَّا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْنِكَ يَالْحَيُّ وَإِنْ فَارِقًا

فَإِنَّ الْمُؤْمِنِينَ لَكَاثِرُونَ ۝

(هوندو) جو توکي تنهنجي رب تنهنجي گهر کان هڪ خاص مقصد هيٺ ڪڍيو آهي ۽ مومنن مان هڪ گروهه انهيءَ کي تمام گهڻو نا پسند ڪندو هو.

يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ لَكُمُ الْيُسُفُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ۝

۷. اهي توکان حق ظاهر ٿيڻ بعد اهڙيءَ طرح بحث ڪندا آهن جن (اسلام جي دعوت کان) انهن کي موت جي طرف ڏڪيو وڃي ٿو ۽ (ائين معلوم ٿئي ٿو ته) اهي (انهيءَ موت کي اڪين سان) ڏسي رهيا آهن.

وَإِذْ يُوعِظُكُمُ اللَّهُ إِذْ يَخْلُبُ السَّيْفَيْنِ أَنَّهُمَا لَكُمْ دُودُونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَن يُخَيِّطَ لَكُمُ الْكَيْدَ وَيَقْطَعُ وَأَوَّلَ الْكُفْرِينَ ۝

۸. (انهيءَ وقت کي ياد ڪيو) جڏهن الله توهان سان ٻن گروهن مان هڪ جو واعدو ڪندو هو ته اهو توهان کي ڏنو ويندو ۽ توهان چاهيو ٿي ته اهو گروهه جنهن وٽ هٿيار نه آهن توهان کي ملي ۽ الله چاهيو ٿي ته اهو حق کي پنهنجي حڪمن جي ذريعي پورو ڪري ۽ ڪافرن جي پاڙ پٽي ڇڏي.

لِيُخَيِّطَ الْحَقَّ وَيُجْلِبَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ۝

۹. انهيءَ لاءِ ته اهو اهڙيءَ طرح حق کي قائم ڪري ڇڏي ۽ باطل کي تباهه ڪري ڇڏي پوءِ کڻي مجرم انهيءَ کي ناپسندئي ڇو نه ڪندا هجن.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِئَةِ مِنَ الْبَلَاءِ مُرَفِقِينَ ۝

۱۰. (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن توهان پنهنجي رب کان التجائون ڪندا هئا انهيءَ تي توهانجي رب توهان جي دعائن کي ٻڌو (۽ چيو ته) مان توهان جي مدد هزارن فرشتن سان ڪندس جن جو لشڪر پٺيان لشڪر وڌندو رهندو.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا الْقَاصِرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝

۱۱. ۱. الله انهيءَ خبر کي رڳو هڪ بشارت جي طور تي نازل ڪيو هو. انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي ذريعي توهانجون دليون مطمئن ٿي وڃن ۽ مدد صرف الله جي طرفان ايندي آهي

(فرشتا ته محض هڪ علامت آهن) الله يقينن ڏاڍو غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

۱۲. (اهو نشان انهيءَ وقت ظاهر ٿيو) جڏهن خدا (پنهن جي طرفان) امن ۽ تسڪين جي خوشخبري ڏيڻ لاءِ توهان تي ڳهر نازل ڪري رهيو هو ۽ توهان تي ڪڪرن مان پاڻي وسائي رهيو هو انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي وسيلي توهان کي پاڪ ڪري ۽ شيطان جي گندگي (يعني انهيءَ جي خوف) کي توهان کان ٽاري ۽ انهيءَ لاءِ ته توهانجي دلين کي مضبوط ڪري ۽ انهيءَ (بارش) جي ذريعي توهانجي قدمن کي مضبوط ڪري.

۱۳. (هيءَ اهو وقت هو) جڏهن تنهنجو رب ملاڪن کي به وحي ڪري رهيو هو ته مان توهان سان آهيان پوءِ مومنن کي ثابت قدم بنايو. مان ڪافرن جي دلين تي رعب وجهندس پوءِ (اي مومنو!) توهان انهنجي ڳچين تي حملا ڪندا وڃو ۽ انهن جي آڱرين جي سنڌ سنڌ تي ڌڪ هنندا وڃو.

۱۴. اهو انهيءَ ڪري هوندو جو انهن الله ۽ انهيءَ جي رسول جي مخالفت ڪئي آهي، ۽ جيڪو به الله ۽ انهيءَ جي رسول جي مخالفت ڪريو (انهيءَ کي سمجهڻ گهرجي ته) الله ڏاڍي سخت سزا ڏيڻ وارو آهي.

۱۵. (اي انسانو!) (هڏو الله جي سزا) اهڙي ئي ٿيندي آهي. پوءِ انهيءَ کي چڪو ۽ (ياد رکو ته) ڪافرن کي يقينن باهه جو عذاب پهچڻ وارو آهي.

۱۶. اي مومنو! جڏهن ڪافرن سان هڪ لشڪر جي صورت ۾ ملو، ته ڪڏهن به

إِذْ يُغِيثُكُمُ الْغُلَسَ أَمْنَهُ مِنْهُ وَيَنْزِلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءٌ لِّيُطَهِّرَ كُفْرَهُمْ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْسَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ۝

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ اَنۡيۡ مَعَكُمْ فَيَنْتَوِيۡا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا سَالَتۡ فِيۡ قُلُوۡبِ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا الرُّعْبُ فَاضۡرَبُوۡا فَوْقَ الْاَعۡنَاقِ وَاضۡرِبُوۡا مِنْهُمۡ كُلَّ بَنٰٓءٍ ۝

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمۡ شَاقُوۡا اللّٰهَ وَرَسُوۡلَهٗ وَمَنۡ يُشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُوۡلَهٗ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيۡدُ الْعِقَابِ ۝

ذٰلِكُمۡ فَذُوۡقُوۡهُ وَاَنَّ لِلّٰكٰفِرِيۡنَ عَذَابَ النَّارِ ۝

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا اِذَا لَقِيۡتُمُ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا رَحُّوۡا

فَلَا تُولُواهُمْ الْاَدْبَارَ ۝

وَمَنْ يُولِهِمْ يُوزِمْ دُرَّةَ اِلَاسٍ لِّمَنْحَرٍ قَاتِلٍ اَوْ
مُنْجِرًا اِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِقَضِيٍّ مِّنَ اللّٰهِ وَمَا وُفِّ
جَهَنَّمُ وَاَيْسَ الْمَصِيرُ ۝

انهنکي پٽ نه ڏيکاريندا ڪيو.

۱۷. ۽ جيڪو به انهيءَ موقعي تي پٺي
ڏيکاريندو سواءِ انهيءَ جي جوڙائيءَ لاءِ جاءِ
بدلائيندو هجي يا ڪنهن (مسلمان) گروهه
ڏانهن (انهيءَ جي مدد لاءِ) ويندو هجي ته
اهو الله جو غضب وٺي موٽندو ۽ انهيءَ جو
لڪاڻو جهنم هوندو ۽ رهڻ جي لحاظ کان اها
جڳهه تمام خراب آهي.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ اِذْ
رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى وَلَيَبْلُوَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ
بَلَاءٌ حَسْبًا اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝

۱۸. پوءِ (ياد رکو ته) انهن (ڪافرن) کي
توهان نه ماريو هو پر انهن کي الله ماريو هو
۽ جڏهن تو پٿر اڇايا هئا ته تو نه اڇايا
هئا پر الله اڇايا هئا جنهن جو نتيجو اهو
ٿيو (جو) هن انهيءَ جي ذريعي مومن تي
هڪ وڏو احسان ڪيو ۽ الله يقينن ڏاڍو ٻڌڻ
وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُؤْمِنٌ كَدِيدٌ الْكَافِرِينَ ۝

۱۹. هي (امر) ائين ٿيندو (جهڙيءَ طرح اسان
چيو هو) ۽ الله يقينن ڪافرن جي تدبير کي
ڪمزور ڪرڻ وارو آهي.

اِنْ تَسْتَفِيحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ وَاِنْ تَنْهَوْا فِهٖ
غَيْرُ لَكُمْ وَاِنْ تَوَدُّوْا نَعْلًا وَلَنْ نُّعْثِيَ عَنْكُمْ فِئْتَكُمْ
سَيِّئًا وَلَوْ كُفِّرْتُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ۝

۲۰. (اي ڪفار محڪم!) جيڪڏهن توهان
فتح جو نشان گهريو ٿي ته ڏسو توهان وٽ
فتح اچي ويٺي ۽ جيڪڏهن هاڻي به توهان
باز اچي وڃو ته يقينن اهو توهان جي لاءِ
سنو ٿيندو ۽ جيڪڏهن توهان (شرارت جي
طرف) موٽندؤ ته اسان به (سزا ڏانهن)
موٽنداسين ۽ توهان جو جڻو خواه اهو ڪيترو
به مضبوط چو نه هجي هرگز توهانکي
ڪوبه فائدو نه ڏيندو ۽ الله يقينن مومن
سان گڏ آهي.

۲۱. اي مومنو! الله ۽ انجي رسول جي اطاعت
ڪيو ۽ انهن مان ڪنهن کان منهن نه موڙيو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلُّوْا

عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْعَوْنَ ﴿٢١﴾

انهيء حالت ۾ جو توهان (انهيءَ جو حڪم) ٻڌي رهيا هجو.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٢﴾

۲۲. ۽ انهن ماڻهن وانگر نه بنجو جن اهو چيو هو ته اسان ٻڌون ٿا، پر اهي ٻڌن ڪونه ٿا.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضُّمُورُ الَّذِينَ لَا يَقُولُونَ ﴿٢٣﴾

۲۳. الله وٽ حيوانن کان به بدتر اهي ماڻهون آهن جيڪي ٻوڙا ۽ گونگا آهن، جيڪي ڪجهه به عقل نه ٿا رکن.

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَّأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

۲۴. ۽ جيڪڏهن الله انهن (ڪافرن) ۾ ڪو به خير ڏسي ها ته انهنکي (قرآن) ٻڌائي ها ۽ جيڪڏهن انهنکي (موجوده حالت ۾ قرآن) ٻڌائي ها ته به اهي ٻئي ڦيري ڇڏين ها ۽ (قرآن کان) منهن موڙين ها.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهُ تَحْشَرُونَ ﴿٢٥﴾

۲۵. اي مومنو! الله ۽ انجي رسول جي ڳالهه ٻڌو جڏهن اهو توهانکي زنده ڪرڻ لاءِ پڪاري ۽ سمجهي رجو ته الله انسان ۽ انهيءَ جي دل ۾ حائل آهي ۽ اهو به ته اوهان انهيءَ ڏانهن زندهه ڪري موٽايا ويندؤ.

وَأَقِمْ وَفِئَةً لَا تُصِيبُ الَّذِينَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٦﴾

۲۶. ۽ انهيءَ فتني کان ڊڄندا رهو جيڪو توهان مان صرف ظالمن کي نه پهچندو ۽ ياد رکو ته الله جو عذاب يقينن سخت هوندو آهي.

وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَخْطِفَكُمْ النَّاسُ فَأُولَئِكَ وَآيَاتُكُمْ يَنْصُرُهُمْ وَرَفَعَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٧﴾

۲۷. ۽ ياد ڪيو جڏهن توهان ٿورا هئا ۽ زمين ۾ ڪمزور سمجهيا ويندا هئا ۽ ڊڄندا هئا ته ماڻهو توهانکي جهڻي ڪٽي نه وڃن پوءِ باوجود انهيءَ جي انهيءَ توهانکي (مدينه) جاءِ ڏني ۽ پنهنجي مدد سان توهانجي تائيد ڪئي ۽ پاڪ شين مان توهانکي رزق بخشيو انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر ڪيو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَحِبُّوا
أَمْثَلَكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۲۸﴾

۲۸- اي مومنو! الله ۽ انهيء جي رسول سان
خيانت نه ڪيو ۽ نه پنهنجي امانتن ۾
خيانت ڪيو اهڙيءَ حالت ۾ جڏهن اوهان
چانو بجهو ٿا.

وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا آمَاكُمُ وَأَوْلَادُكُمْ فَفْتَنَهُمُ ۚ إِنَّ
اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿۲۹﴾

۲۹- ۽ ياد رکو ته توهانجو مال ۽ توهانجو
اولاد صرف هڪ فتنو آهن ۽ اهو به ته الله
اها ذات آهي جنهن وٽ وڏو اجر آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّبِعُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ
فُرْقَانًا ۖ يَكْفُرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ
ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿۳۰﴾

۳۰- اي مومنو! جيڪڏهن توهان الله جي
تقويٰ اختيار ڪندؤ ته اهو توهانجي لاءِ هڪ
وڏي امتياز جو سامان پيدا ڪندو ۽ توهان
جي ڪمزورين کي پري ڪري ڇڏيندو. ۽
توهانکي بخشي ڇڏيندو ۽ الله وڏي فضل
وارو آهي.

وَإِذْ يَتَكَلَّمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ
يُخْرِجُوكَ وَيَتَكَبَّرُونَ وَيَكْفُرُوا بِاللَّهِ ۚ وَاللَّهُ خَبِيرُ
الْمُكَرِمِينَ ﴿۳۱﴾

۳۱- ۽ (اي رسول! انهيءَ وقت کي ياد ڪر)
جڏهن ڪافر تنهنجي لاءِ تدبيرون ڪري رهيا
هئا انهيءَ لاءِ ته توکي (هڪ جڳهه) قيد
ڪري ڇڏين يا توکي قتل ڪري ڇڏين، يا
توکي ڪڍي ڇڏين ۽ اهي به تدبيرون ڪري
رهيا هئا، ۽ الله به تدبيرون ڪري رهيو هو
۽ الله تدبيرن ڪرڻ وارن ۾ سڀني کان بهتر
تدبير ڪرڻ وارو آهي.

وَإِذَا تَنَادَىٰ عَلَيْهِمْ إِيْتَانَا قَالُوا قَدْ سَبَغْنَا لَوْنَنَا ۚ
لَعَلَّنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿۳۲﴾

۳۲- ۽ جڏهن انهن جي سامهون اسان جون
آيتون پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون ته اهي چون
ٿا (بس بس) اسان توهانجي ڳالهه ٻڌي
جيڪڏهن اسان چاهيون ته اسان به اهڙي
قسم جو ڪلام ٺاهي (پيش ڪري) سگهون
ٿا. هيءَ قرآن ته صرف پهرين جون ڳالهيون
آهن.

وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ

۳۳- ۽ (ياد ڪر) جڏهن انهن چيو اي الله!
جيڪڏهن تنهن جي طرف کان اهوئي (دين)

فَأَمْطَرَ عَلَيْهِمْ جَارًا مِّنَ السَّمَاءِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا
 فِي شِقَاقٍ ۝۳۳

حق آهي ته اسان تي آسمان مان پٿر وساءِ،
 يا اسان کي ڪو ٻيو تڪليف سان ڀريل
 عذاب ڏي.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ
 اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ لَا يَتُوبُونَ ۝۳۴

۳۴. پر الله انهن کي انهيءَ حالت ۾ عذاب
 نٿي ڏيئي سگهيو جڏهن تون انهن ۾ هئين ۽
 نه الله انهن کي اهڙيءَ حالت ۾ عذاب ڏيئي
 سگهيو ٿي جڏهن اهي استغفار ڪري رهيا
 هجن.

وَمَا لَهُمْ آلَا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ
 الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَدِلًّا إِذْ لَبَّيْهُ ۖ
 إِذْ هُتِفُوا لَئِنْ لَّمْ يَكْفُرُوا لَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝۳۵

۳۵. ۽ انهنکي ڪهڙو (مقام حاصل) آهي
 جنهنجي سببان باوجود انهيءَ جي جو اهي
 عزت واري مسجد (يعني خانه ڪعبه) کان
 (ماڻهن کي) روڪين ٿا. الله انهن کي عذاب
 نه ڏيندو ۽ اهي درحقيقت انهيءَ جا متولي
 نه آهن انهيءَ جا (حقيقي) متولي ته صرف
 متقي آهن، پر انهن (ڪافرن) مان اڪثر
 انهيءَ ڳالهه کي ڄاڻن نه ٿا.

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصَدُّقًا
 فَلَوْ أَنَّهُ الْعَذَابُ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۝۳۶

۳۶. ۽ خانه ڪعبه وٽ انهن جي نماز سواءِ
 سڀني ۽ تازين وڃائڻ جي ٻي آهي ڇا. پوءِ
 (اي بي دينوا) پنهنجي ڪفر جي سببان
 عذاب کي چکو.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ
 سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيَنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً
 ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُخْشَرُونَ ۝۳۷

۳۷. جن ڪفر ڪيو آهي اهي يقينن پنهنجو
 مال الله جي رستي کان ماڻهن کي روڪڻ لاءِ
 خرچ ڪن ٿا. اهي اهڙيءَ طرح انهن مالن کي
 خرچ ڪندا ويندا پوءِ آخر (اهو خرچ) انهن
 لاءِ حسرت جو موجب بڻجي ويندو ۽ اهي
 مغلوب ڪيا ويندا ۽ جن ماڻهن ڪفر ڪيو
 آهي انهنکي گڏ ڪري جهنم جي طرف نيو
 ويندو.

لِيَمِزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ

۳۸. انهيءَ لاءِ ته الله خبيث کي طيب کان
 ممتاز ڪري ۽ خبيث شين جي ڪن حصن کي

ڪن جي مٿان رکي ڇڏي، پوءِ سڀني کي هڪ ڀير جي صورت ۾ ٺاهي ڇڏي ۽ پوءِ انهيءَ (سڄي ڀير) کي جهنم ۾ وجهي ڇڏي (ٻڌو) اهي ئي (ماتھو) نقصان پائڻ وارا آهن.

۳۹. تون ڪافرن کي چو ته جيڪڏهن اهي باز اچي وڃن ته جيڪو (قصور) انهن کان پهرئين ئي چڪو آهي انهن کي معاف ڪيو ويندو ۽ جيڪڏهن اهي وري (انهن ئي ڪرتوتن جي طرف) موٽندا ته پهرين ماڻهن جي (جيڪا) سنت گذري چڪي آهي (اهو) ئي انهن سان معاملو ٿيندو.

۴۰. ۽ انهن (ڪافرن) سان وڙهندا رهو ايستائين جو ڏاڍ جو نشان باقي نه رهي ۽ دين سڄوئي الله تي لاءِ ٿي وڃي ۽ جيڪڏهن اهي رکجي وڃن ته الله يقينن انهن جي عملن کي ڏسي ٿو.

۴۱. ۽ جيڪڏهن اهي ٻئي ڀيري ڇڏين ته سمجهي وٺو ته الله يقينن توهانجو حامي آهي، اهو بهترين حامي ۽ بهترين مددگار آهي.

۴۲. ۽ ڄاڻي وٺو ته جيڪي ڪجهه به توهان کي غنيمت ۾ ملي انهيءَ مان الله ۽ انجي رسول جي لاءِ ۽ (رسول سان) قرب رکڻ وارن لاءِ يتيمن ۽ مسڪينن جي لاءِ ۽ مسافرن جي لاءِ پنجن حصو آهي جيڪڏهن توهان الله تي ايمان آڻيو ٿا ۽ انهيءَ تي به جيڪو اسان پنهن جي بندي تي حق ۽ باطل ۾ فيصلو ڪري ڇڏڻ واري ڏينهن ۾ نازل ڪيو هو جنهن ڏينهن ٻئي اشڪر جمع ٿيا هئا (ته) انهيءَ تي عمل ڪيو ۽ الله هر هڪ شيءِ تي

بعضه عَلَى بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا فَيَجْعَلُهُ فِي جَهَنَّمَ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝

۳۸

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ۝

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنَّ آتَهُمْ إِنْ أَلَّهِ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَكُمْ يُغْفَرُ النَّوَءَىٰ وَيُغْفَرُ النَّصِيرُ ۝

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَأَبْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلْنَا
عَلَيْ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّلَافِ الْجَنَّةِ وَاللَّهُ
مَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

قادر آهي.

۴۳. (انهيءَ ڏينهن) جڏهن توهان (ميدان جنگ جي) اورين ڪناري تي هئا ۽ اهي (ڪافر) پرين ڪناري تي هئا ۽ قافلو توهان کان هيٺين طرف هو ۽ جيڪڏهن توهان انهن سان وعدو به ڪيو ها ته توهان (جنگ جي) وقت جي باري ۾ انهن سان اختلاف ڪيو ها پر (خدا توهان کي جمع ڪري ڇڏيو) انهيءَ لاءِ ته اهو انهيءَ ڳالهه کي پورو ڪري جنهنجي ڪرڻ جو انهيءَ فيصلو ڪري ڇڏيو هو (۽ هيءَ نشان انهيءَ ڪري به ڏيکاريندو) انهيءَ لاءِ ته اهو جيڪو دليل جي ذريعي مري چڪو آهي مري وڃي ۽ جيڪو دليل جي ذريعي زندهه ٿي چڪو آهي، زندهه ٿي وڃي ۽ الله يقينن ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۴۴. (هيءَ واقعو انهيءَ وقت جو آهي) جڏهن الله تنهن جي خواب ۾ توکي انهن کي گهٽ ڪري ڏيکاريو هو ۽ جيڪڏهن توکي اهي (ڪافر) وڏي تعداد ۾ ڏيکاريا وڃن ها ته توهان ضرور ڪمزوري ڏيکاريو ها ۽ انهيءَ معاملي ۾ (يعني لڙائيءَ جي باري ۾) پاڻ ۾ جهڳڙو ڪيو ها (ته لڙائي ڪئي وڃي يا نه) پر الله توهان کي محفوظ رکيو. اهو دٻين جي ڳالهين کي به خوب ڄاڻي ٿو.

۴۵. (ياد ڪيو) جڏهن اهو انهن (ڪافرن) کي توهانجي نظر ۾ لڙائيءَ جي وقت ڪمزور ڏيکاريندو هو ۽ توهان کي انهن جي نظر ۾ ڪمزور ڏيکاريندو هو. انهيءَ لاءِ ته الله اها ڳالهه پوري ڪري جنهن جو اهو فيصلو

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى وَالزَّكُّبُ اسْأَلَ مِنْكُمْ دَلًّا تَوَاعَدْتُمْ لَا تَخْتَلِفْتُمْ فِي الْبَيْعِ وَلَكِنْ لِيَقْضَى اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَمْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيْتِهِ وَيُخَيِّ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيْتِهِ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٣﴾

إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَفْقَهُوا كَيْثًا أَفْشَلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٤﴾

وَإِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ إِذِ اتَّفَقْتُمْ فِي آعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِي آعْيُنِهِمْ لِيَقْضَى اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤٥﴾

ڪري چڪو آهي ۽ الله ئي جي طرف سڀ
ڳالهين مونايون وينديون.

۴۶. اي مومنو! جڏهن توهان (ڪافرن جي)
ڪنهن فوج جي مقابلي ۾ اچو ته قدم ڄمائي
رکو ۽ الله کي ڏاڍو ياد ڪندا ڪيو انهيءَ
لاءِ ته توهان ڪامياب ٿي وڃو.

۴۷. ۽ الله ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت
ڪندا رهو ۽ پاڻ ۾ اختلاف نه ڪندا ڪيو.
(جيڪڏهن ائين ڪندؤ) ته دل لاهي وهندؤ ۽
توهانجي طاقت ويندي رهندي ۽ صبر ڪندا
رهو الله يقينن صبر ڪڻ وارن سان آهي.

۴۸. ۽ انهن مانهن وانگر نه بنجو جيڪي
پنهنجي گهرن کان مانهن کي (پنهنجي
بهادري ۽ ديني غيرت) ڏيکارڻ لاءِ تڪبر
ڪندي نڪتا ۽ جيڪي الله جي رستي کان
(مانهن کي) روڪين ٿا الله اهڙن مانهن جي
عملن کي تباهه ڪرڻ جو فيصلو ڪري
چڪو آهي.

۴۹. (ياد ڪيو) جڏهن شيطان ڪافرن کي
انهنجا عمل سٺا ڪري ڏيکاريا ۽ چيو ته اڄ
مانهن مان ڪوبه توهانتي غالب نه ٿو اچي
سگهي ۽ مان توهان جي پشت پناهه آهيان.
پوءِ جڏهن بني لشڪر آمهون سامهون ٿيا
ته اهو ڪڙين پر پوئتي پڳو ۽ انهيءَ چيو مان
توهان کان بيزار آهيان. مان اهو ڪجهه
ڏسان ٿو جيڪو اوهان نه ٿا ڏسو مان الله
کان ڊڄان ٿو ۽ الله جو عذاب سخت ٿيندو
آهي.

۵۰. ٻڻ (ياد ڪيو) جڏهن منافق ۽ جن جي
دل ۾ مرض هو، چوندا هئا ته انهن مسلمانن

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا
اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

وَاطِيعُوا أَمْرَ اللَّهِ وَرَسُولَهُ وَتَنَازَعُوا فَنفَلُوا وَتَهَبُوا
رَبِّكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَ
رِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ عَظِيمٌ

وَلَا تَكُنْ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالُهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ
لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ فَلَمَّا تَرَأَتِ
الْفِئَتَيْنِ لَكَّصَ عَلَى عَقَبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ
إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ
الْعِقَابِ

۱۰

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ غَرَّ

هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝

ڪي انهن جي دين مقرر ڪري ڇڏيو آهي
حالانڪ جيڪو الله تي توڪل ڪريو اهو
ڏسي ٿو ته الله وڏو غالب (۽) وڏي حڪمت
وارو آهي.

وَلَا تَرَىٰ إِذْ يَتَوَكَّلُ الَّذِينَ كَفَرُوا لِمَلِكَةٍ يَضْرِبُونَ
وُجُوهُهُمْ وَأَذْبَارَهُمْ وَذُقُوا عَلَابَ الْخَوَافِقِ ۝

۵۱. ڪاش جو تون انهيءَ وقت جو تصور
ڪرين جڏهن ملائڪ ڪافرن جو روح قبض
ڪندا آهن ۽ انهن جي منهن ۽ پٺيءَ تي ڌڪ
هڻندا ويندا آهن ۽ (هيءَ چوندا ويندا آهن
ته) هڪ سرڻ وارو عذاب چڪو.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ
لِّلْعَالَمِينَ ۝

۵۲. هيءَ (عذاب) توهانجي هٿن جي گذريل
ڪرتوتن جو نتيجو آهي ۽ (سمجهي وٺو ته)
الله پنهنجي ٻانهن تي ٿورڙو به ظلم نٿو
ڪري.

كَذَٰبُ آلِ فِرْعَوْنَ ۖ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا
بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ
قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝

۵۳. فرعون جي قوم جي طريقي جي مطابق ۽
انهن ماڻهن جي (طريقي جي مطابق) جيڪي
انهن کان پهريائين گذريا آهن (توهانجو حشر
ٿيندو) انهن سڀني الله جي آيتن جو انڪار
ڪيو هو انهيءَ ڪري الله انهن جي گناهن
جي سببان انهن کي پڪڙيو الله يقين وڏي
طاقت وارو (۽) سخت سزا ڏيڻ وارو آهي.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغْتِرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَ عَلَىٰ قَوْمٍ
حَتَّىٰ يَغْتَرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَشَهِيدٌ عَلِيمٌ ۝

۵۴. هي (انهيءَ لاءِ هوندو) ته الله جڏهن
به ڪنهن قوم تي ڪا نعمت نازل ڪندو
آهي ته انهيءَ نعمت کي بدلائيندو نه آهي،
جيستائين اها قوم پنهنجي دل جي حالت کي
نه بدلائي ڇڏي ۽ الله يقين ڏاڍو ٻڌڻ وارو
(۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

كَذَٰبُ آلِ فِرْعَوْنَ ۖ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا
بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَعْرَفْنَا آلَ
فِرْعَوْنَ وَكُلَّ كَاذِبٍ ۝

۵۵. (اي منڪرو! توهانجو حال به) فرعون
جي قوم ۽ انهيءَ کان پهرين ماڻهن وانگر
(ٿيندو) جن پنهنجي رب جي آيتن جو انڪار
ڪيو هو. تڏهن اسان انهن کي انهن جي

گناهن جي سببان تباهه ڪري ڇڏيو (۽ انهن جا انعام انهيءَ ڪري ڪسيا ويا هئا جو انهن خدا کان منهن ڦيري ڇڏيو) ۽ اسان فرعون جي قوم کي غرق ڪري ڇڏيو هو ۽ اهي سڀ ظالم هئا.

۵۶. الله جي نزديڪ اهي (ماڻهو) جانورن کان به بدتر آهن جن (خدا جي آيتن) جو انڪار ڪيو ۽ اهي ايمان نٿا آڻين.

۵۷. اهي ماڻهو جن سان تو عهد ڪيو پر اهي هر دفعي پنهنجو عهد ٽوڙي ٿا ڇڏين ۽ (خدا جي) تقويٰ اختيار نٿا ڪن.

۵۸. پوءِ جيڪڏهن تون لڙائيءَ ۾ انهن تي قابو پائي وٺين ته انهن جي ذريعي سان جيڪي انهن جي پريان (هيا لشڪر) آهن انهن کي پڄائي ڇڏ. انهيءَ لاءِ ته اهي نصيحت حاصل ڪن.

۵۹. ۽ جيڪڏهن تون ڪنهن قوم مان عهد ٽوڙڻ جو ڊڄ رکن ڏس هجين ته تون اهڙيءَ طرح انهن جي عهد کي ختم ڪري ڇڏ جنهن مان هو سمجهن ته هاڻي توهان ٻئي (فريق) پنهنجي پابندين کان آزاد آهيو. الله خيانت ڪرڻ وارن کي پسند نٿو ڪري.

۶۰. ۽ ڪافر ڪڏهن به هيءَ خيال نه ڪن ته اهي (پنهنجي دوکي بازين جي ذريعي) اڳتي وڌي ويا آهن اهي ڪڏهن (به مومنن کي) بيوس نٿا بنائي سگهن.

۶۱. ۽ (اي مسلمانو! گهرجي ته) توهان انهن (وڙهن وارن) لاءِ جيتري قدر ممڪن ٿي سگهي پنهنجون طاقتون جمع ڪيو (ملڪي انتظام جي ذريعي به) ۽ سرحدن تي

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٦﴾

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾

فَإِنَّمَا تَنْفِقُهُمْ فِي الْحَرْبِ فَتَرُدُّهُمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ لِأَعْلَاهُمْ يَدُ الْكَرُونِ ﴿٥٨﴾

وَأَمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِائِنَةٍ فَأُولَٰئِكَ لِيَهُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنْ لَّا يُحِبُّ الْغَافِلِينَ ﴿٥٩﴾

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِذْهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٦٠﴾

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُهَيِّئُونَ بِهَا عَدَاةَ اللَّهِ وَعَدَاةَ الْآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا

تَنْفِقُوا مِنْ مَّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ
لَا تَظْلَمُونَ ⑤

چانوئيون بنائڻ جي ذريعي به انهن
(چانوئين) جي ذريعي توهان الله جي دشمنن
۽ پنهنجي دشمنن کي ڊيڄاريو ٿا ۽ انهن
کان سواءِ ٻين (دشمنن) کي به جيڪي انهن
(سرحدي دشمنن) کانسواءِ آهن توهان انهن
کي نٿا ڄاڻو پر الله انهن کي ڄاڻي ٿو ۽
توهان جيڪي به الله جي رستي ۾ خرچ
ڪندؤ. اهو توهان کي انهيءَ جو پورو پورو اجر
ڏيندو ۽ توهان سان بي انصافيءَ جو معاملو
نه ڪيو ويندو.

وَأِنْ جَاحُوا لِلْسَّلَامِ فَأَجْزَحْ لَهُا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ⑥

۶۲. ۽ (جيڪڏهن توهانجي تيارين کي ڏسي
ڪري) اهي (ڪافر) صلح جي طرف مائل
ٿين ته (اي رسول!) تون به صلح جي طرف
مائل ٿي ۽ الله تي توڪل ڪر. الله يقينن
ڏاڍو دعائون ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو
آهي.

وَأَنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ
الَّذِي آتَاكَ بِضُرٍّ مُّبِينٍ ⑦

۶۳. ۽ جيڪڏهن اهي انهيءَ ڳالهه جو ارادو
رکندا هجن ته بعد ۾ توکي ڍوڪو ڏين ته
(ياد رک ته) الله تنهن جي لاءِ يقينن ڪافي
آهي. اهوئي آهي جنهن توکي مومنن جي
ذريعي ۽ پنهنجي مدد جي ذريعي مضبوط
ڪيو.

وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
مَا أَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ ⑧

۶۴. ۽ انهنجي دلين کي پاڻ ۾ ڳنڍي ڇڏيو
(ايتري قدر جو اصحاب تنهنجي پگهر جي
جاء تي پنهنجو رت وهائڻ لاءِ تيار ٿي ويا)
جيڪڏهن تون جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي
انهن تي خرچ ڪري ڇڏين ها ته به انهن جي
دلن کي اهڙيءَ طرح ڳنڍي نه سگهين ها پر
الله انهن ۾ باهمي محبت (۽) توسان به
محبت) قائم ڪري ڇڏي. اهو يقينن غالب

۶۸۔ ڪنهن به نبيءَ جو اهو شان نه آهي ته اهو قيدي بنائي. جيستائين جو اهو ملڪ ۾ خون ريزي نه ڪري (جيڪڏهن توهان سواءِ باقاعده جنگ جي قيدي پڪڙيو ته) توهان

دنيوي مالن جا طالب سڏبو. حالانڪ الله توهان لاءِ آخرت جون نعمتون چاهي ٿو. الله وڏو غالب (۽) وڏين حڪمتن وارو آهي.

۶۹. (۽) جيڪڏهن الله جي طرفان هڪ صاف حڪم پهرئين ئي نه گذري چڪو هجي ها ته جيڪو ڪجهه توهان (قيدين جو) فديو ورتو هو انهيءَ جي سببان توهان کي وڏو عذاب پهچي ها.

۷۰. پوءِ (جيئن ته فديي جي اجازت جو حڪم پهرين اچي چڪو آهي) جو ڪجهه توهان کي غنيمت مان ملي ۽ (اهو الاهي حڪم جي ماتحت) حلال ۽ طيب هجي اهو کائو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله وڏو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۷۱. اي نبي! جيڪي ماڻهو توهانجي هٿن ۾ (جنگي) قيدين جي حيثيت ۾ آهن انهن کي چؤ ته جيڪڏهن الله توهانجي دلين ۾ نيڪي ڏسندو ته جيڪي ڪجهه توهان کان (جنگ جي تاوان طور) ورتو ويو آهي انهيءَ کان بهتر توهان کي ڏيندو ۽ (انهيءَ کانسواءِ) توهانجا گناهه به معاف ڪري ڇڏيندو ۽ الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۷۲. جيڪڏهن اهي (آزاد ٿيڻ تي) توسان خيانت ڪرڻ جو ارادو ڪن ته انهيءَ کان پهرين اهي الله سان به خيانت ڪري چڪا آهن پوءِ به انهيءَ انهن کي توهان جي قبضي ۾ ڏيئي ڇڏيو ۽ الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) وڏي حڪمت وارو آهي.

لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَنَسَكَّرْنَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑤

فَلَوْلَا مَتَا غَنِمْتُمْ حُلَالًا طَيِّبًا ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ⑥

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِنَّهُمْ لَعِلَّ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ فَتُرَادُّوا لَوْ تَكْمُلُ كَلِمَاتُ الْأَوَّلِ مِنْكُمْ وَيُغْفَرُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ⑤

وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ⑥

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ أَوْادًا نَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَا يَتِيهِمْ مِنْ شَيْءٍ خَشِيَ إِلَهُهَا جُرُودًا وَإِنْ أَسْتَضَعُوا فِي الَّذِينَ فَعَلْتُمْ التَّصَدَّقَ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ يَبِينَكُمْ وَيُنْهَاهُمْ فَيَتَّقُوا اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرَةً ۝

۴۳ ۱. اهي ماڻهو جن ايمان آندو آهي ۽ جن هجرت ڪئي آهي ۽ الله جي رستي ۾ پنهنجي جانين ۽ مالن جي ذريعي جهاد ڪيو آهي ۽ جن (هجرت ڪرڻ وارن کي پنهنجي گهرن ۾) جڳهه ڏني آهي ۽ (انهن جي) مدد ڪئي آهي انهن مان ڪي ڪن جا دلي دوست آهن ۽ اهي ماڻهو جن ايمان آندو آهي ۽ انهن هجرت نه ڪئي آهي انهن سان دلي دوستي ڪرڻ اوهانجو ڪم نه آهي جيستائين جو اهي هجرت نه ڪن ۽ جيڪڏهن اهي توهان کان دين جي باري ۾ مدد گهرن ته توهان تي انهن جي مدد ڪرڻ فرض آهي پر انهيءَ قوم جي خلاف نه جن جي ۽ توهان جي وچ ۾ ڪو عهد هجي ۽ الله توهانجي عملن کي ڏسي رهيو آهي.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَعْلَوْهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ۝

۴۴ ۱. جن ماڻهن ڪفر ڪيو آهي اهي پاڻ ۾ هڪ ٻئي جا دوست آهن جيڪڏهن توهان اهوئي ڪي نه ڪير جنهن جو اسان حڪم ڏنو آهي ته زمين ۾ وڏو فساد ۽ فتنو پيدا ٿي پوندو.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ أَوْادًا نَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَوَكِّلُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝

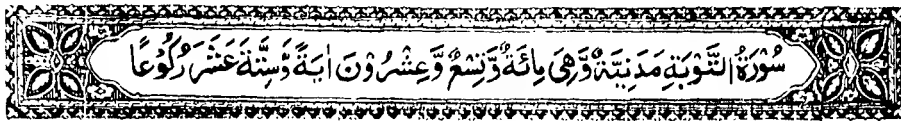
۴۵ ۱. اهي ماڻهو جن ايمان آندو آهي ۽ جن هجرت ڪئي آهي ۽ جن الله جي رستي ۾ جهاد ڪيو آهي ۽ جن (هجرت ڪرڻ وارن کي) پنهنجي گهرن ۾ جڳهه ڏني آهي ۽ (انهن جي) مدد ڪئي آهي اهي ئي سڃاڻا مومن آهن انهن کي گناهن جي معافي به حاصل ٿيندي ۽ عزت ڀريو رزق ملندو.

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ

۴۶ ۱. جيڪي ماڻهو (موجوده وقت) کانپوءِ ايمان آڻيندا ۽ هجرت به ڪندا ۽ توهان سان

فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ
 فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٨﴾

ملي جهاد ڪندا اهي به تنهن جي جماعت
 مان سمجھيا ويندا ۽ ڪي ساڳئي رت وارا
 مائٽ ڪن جي نسبت الله جي ڪتاب مطابق
 زياده ويجهه هوندا آهن. الله هر شيءِ کي
 چڱيءَ ريت ڄاڻي ٿو.

هيءَ سورت مدني آهي ۽ انهيءَ جون هڪ سئو ايتاليهه آيتون ۽ سورنهن رڪوع آهن.

۱- الله ۽ انهيءَ جي رسول جي طرفان (انهن آيتن ۾) انهن مشرڪن (جي الزام) کان آزاد ٿيڻ جو اعلان ڪيو وڃي ٿو جن سان توهان شرط ٻڌي هئي (ته توهانجي فتح ٿيندي ۽ انهن جي شڪست).

۲- تنهنڪري ملڪ عرب ۾ چار مهينا گهمي ڦري ڏسو ۽ ڄاڻي وٺو ته توهان الله کي هارائي نٿا سگهو ۽ هيءَ (به ڄاڻي وٺو) ته الله ڪافرن کي ذليل ۽ خوار ڪري ڇڏيندو.

۳- الله ۽ انجي رسول جي طرفان سڀني ماڻهن ۾ حج اڪبر جي ڏينهن اهو اعلان (ڪيو وڃي) ٿو ته الله ۽ (اهڙيءَ طرح) انجو رسول به مشرڪن (جي سڀني الزامن) کان آزاد ٿي چڪا آهن (۽ مڪو فتح ٿي چڪو آهي) سو جيڪڏهن (انهيءَ نشان کي ڏسي ڪري) توهان توبه ڪيو ته اهو توهان لاءِ بهتر ٿيندو ۽ جيڪڏهن توهان ٻئي ڦيرائي ڇڏي ته ڄاڻي وٺو ته توهان هرگز الله کي هارائي نٿا سگهو ۽ تون ڪافرن کي خبر ڏئي ڇڏ ته انهن لاءِ (هڪ) دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

۴- ها مشرڪن مان جن سان توهان عهد ڪيو آهي پوءِ انهن توهان سان (بلڪل) عهد شڪني نه ڪئي آهي ۽ توهان جي خلاف ڪنهن جي به مدد نه ڪئي توهان انهن جي عهد کي انهن (عهدن) جي (مقرر ڪيل)

بِرَاءَةً مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ①

فَيُنْفِخُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُغْزِي الْكَافِرِينَ ②

وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتَلُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ③

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْصُرُوا شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتُوا إِلَيْهِمْ عَهْدُهُمْ إِلَىٰ مَدِّ يَدِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ④

مدت تائين نپايو (۽ انهن کي ملڪ کان نه ڪڍو) الله يقينن متقين کي پسند ڪري ٿو.

۵- پوءِ جڏهن اهي چار مهينا گذري وڃن جن ۾ (عرب جي ڪافرن سان مٿين آيتن ۾) لڙائيءَ کان منع ڪئي وئي هئي (پر پوءِ وري به اهي معاهدي جي طرف راغب نه ٿيا حالانڪ اهي انهيءَ کان پهريائين مسلمانن سان وڙهي رهيا هئا) ته مشرڪن جي انهيءَ خاص گروهه کي جتي به ڏسو قتل ڪيو ۽ انهن کي گرفتار ڪري وٺو ۽ انهن کي (انهنجي قلعي ۾) بند ڪري ڇڏيو ۽ هر گهٽ تي انهن لاءِ وهو- پوءِ جيڪڏهن اهي توبه ڪن ۽ نماز قائم ڪن ۽ زڪوات ڏين ته انهن جو رستو کولي ڇڏيو الله يقينن وڏو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۶- ۽ مشرڪن مان جيڪڏهن توکان ڪو بناهه گهري ته انهيءَ کي بناهه ڏي ايستائين جو اهو الله جو ڪلام ٻڌي. پوءِ انهيءَ کي انهيءَ جي امن جي جڳهه تائين پهچائي ڇڏڻ جو اها اهڙي قوم آهي جيڪا (حقيقت کي) نٿي ڄاڻي.

۷- الله ۽ انهيءَ جا رسول مشرڪن سان ڪهڙيءَ طرح الحجام اقرار ڪري سگهن ٿا. سواءِ انهن (مشرڪن) جي جن سان توهان مسجد حرام وٽ الحجام ڪيو هو پوءِ جيستائين اهي (توهان جي مقابلي ۾) پنهنجي الحجام تي قائم رهن، توهان به انهن سان الحجام تي قائم رهو. الله الحجام ٽوڙڻ کان بچڻ وارن کي پسند ڪري ٿو.

فَإِذَا سَلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرُمَ فَاتُّبِلُوا لِلشَّرِيعِ
حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْضِرُوا أَوْتِدُوا
لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا
الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ⑤

وَلَا يَحِلُّ لِمَنِ الشَّرِيعُ اسْتِخَارَكَ فَأَجْرُكُمْ يَسْمَعُ
كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ أَلْبَغَهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا
يَعْلَمُونَ ⑥

بِ

كَيْفَ يَكُونُ لِلشَّرِيعِ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ
إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا
اسْتَقَامُوا لَهُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ
الْمُتَّقِينَ ⑦

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا
وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ
وَاللَّهُمْ فِيْضِقُونَ ⑤

۸- (ها اهڙي قسم جي مشرڪن کي ڪا رعايت) ڪهڙيءَ طرح (ڏني سگهجي ٿي) ڇو جو اهي جيڪڏهن توهان تي غالب اچي وڃن ته توهانجي ڪنهن مائٽيءَ يا الحجام جي پرواهه نه ڪندا اهي توهان کي پنهنجي منهن (جي ڳالهين) سان خوش رکن ٿا. حالانڪ انهن جو دليون (انهن ڳالهين کان) انڪار ڪن ٿيون ۽ انهن مان اڪثر الحجام ۽ اقرار کي ٽوڙڻ وارا هوندا آهن.

اِشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا خَصَدُوا عَنْ سَبِيلِهِ
إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ⑥

۹- انهن الله جي آيتن جي بدلي ۾ هڪ ٿوري قيمت وصول ڪئي آهي ۽ انهيءَ جي رستي کان (مانهن کي) روڪيو آهي. يقيناً انهن جا عمل ڏاڍا برا آهن.

لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُعْتَدُونَ ⑦

۱۰- ڪنهن مومن جي باري ۾ به اهي مائٽيءَ جو لحاظ نه ٿا ڪن ۽ نه الحجام اقرار جو ۽ اهي حد کان ٽپيل آهن.

وَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَأَخْرَأْنَهُمْ
فِي الدِّينِ وَتَفْضِيلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ⑧

۱۱- پوءِ جيڪڏهن اهي توبه ڪن ۽ نمازون قائم ڪن ۽ زڪوات ڏين ته دين ۾ توهان جا پائر آهن ۽ اسان (پنهن جي) آيتن کي علم واري قوم لاءِ ڪولي ڪولي بيان ڪندا آهيون.

وَإِنْ تَكْفُرُوا إِنَّمَا نَعِدُهُمْ بَعْدَ عَهْدِهِمْ وَطَعْنُوا
فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا إِنَّهُ الْكُفْرُ إِنَّهُمْ لَا يُبَٰيِنَ
لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ⑨

۱۲- جيڪڏهن (اهي ماڻهو) پنهن جي الحجام اقرار کان پوءِ پنهن جي قسمن کي ٽوڙين ۽ توهانجي دين تي طعنو هڻن ته (اهڙن) ڪفر جي سردارن سان لڙائي ڪيو اڻسٽائين جو اهي شرارتن کان باز اچي وڃن ڇو جو انهن جي قسمن جو ڪوبه اعتبار ڪونهي.

إِلَّا تَقَاتِلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ
الرَّسُولِ وَهُمْ يَدْعُوكُمْ أَقْلَ مَذْمُومٍ ائْتَشُوا نَعْمَ اللَّهُ

۱۳- (اي مومنو!) ڇا توهان انهيءَ قوم سان نه وڙهندؤ جن پنهن جا قسم ٽوڙيا ۽ رسول کي (انهيءَ جي گهر مان) ڪڍڻ جو فيصلو

أَحَىٰ أَنْ تَحْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ⑤

2۰

ڪري ڇڏيو ؛ توهان سان (جنگ چيڙن ۾) انهن (ني) شروعات ڪئي ڇا توهان انهن کان ڊڄو ٿا؟ (جيڪڏهن ائين آهي ته) جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته ڄاڻو ته الله انهيءَ ڳالهه جو وڌيڪ حقدار آهي جو توهان انهيءَ کان ڊڄو.

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَتُخْرِمُهُمْ وَيَسْلُبُ عَنْهُمْ مَغَالِمَهُمْ الَّتِي كَانُوا يُفْتَنُونَ ⑥

۱۴. انهن سان وڙهو الله انهن کي توهان جي هٿان عذاب ڏياريندو ؛ انهن کي خوار ڪندو ؛ توهان کي انهن تي غلبو ڏيندو ؛ انهيءَ (ذريعي) سان مومن قوم جي دل کي (صدمي ۽ خوف کان) نجات ڏيندو.

وَيَذِيبُ عَنْهُمْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ⑦

۱۵. ؛ انهن جي دٻين جي غصي کي دور ڪري ڇڏيندو ؛ الله جنهن تي چاهيندو آهي فضل ڪندو آهي ؛ الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) وڏي حڪمت وارو آهي.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ يُجَاهِدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يُخَيِّدُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ⑧

۱۶. ڇا توهان خيال ڪيو ٿا ته توهان کي ائين ئي ڇڏي ڏنو ويندو، حالانڪ هن وقت تائين الله انهن ماڻهن کي جن توهان مان جهاد ڪيو آهي (انهن جي مقابلي ۾ جن جهاد نه ڪيو آهي) ظاهر نه ڪيو آهي جيڪي خدا ؛ انهيءَ جي رسول ؛ مومن جي مقابلي ۾ ڪافرن سان ڳجهي سازش نه ٿا رکن ؛ الله توهان جي اعمالن کان چڱيءَ طرح واقف آهي.

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حِجَابًا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَإِنَّهُ يَكْفُرُ بِاللَّهِ وَالنَّبِيُّ يَعْلَمُ الْفَعْلَ ⑨

۱۷. (اهڙن) مشرڪن کي (ڪوبه) حق نٿو پهچي ته الله جي مسجدن کي آباد ڪن جڏهن اهي پنهنجي جانين تي (خود) ڪمر جي شاهدي ڏئي رهيا آهن. اهي ئي ماڻهو آهن جن جا عمل اجايا ويا ؛ اهي باهه ۾ هڪ ڊگهي عرصي تائين رهندا ايندا.

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

۱۸. الله جي مسجدن کي ته اهوئي آباد

وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿۱۰﴾

ڪندو آهي جيڪو الله ۽ قيامت جي ڏينهن تي ايمان آڻي ٿو ۽ نمازن کي قائم ڪري ٿو ۽ زڪوات ڏئي ٿو ۽ الله کان سواءِ ڪنهن کان نه ٿو ڊڄي سو ويجهو آهي جو اهڙا ماڻهو ڪاميابيءَ جي طرف آندا وڃن.

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿۱۱﴾

۱۱- ڇا توهان حاجين کي پاڻي پيارڻ ۽ خانہ ڪعبه کي آباد رکڻ (جي ڪم) کي انهيءَ شخص (جي ڪم) وانگر سمجهي ورتو آهي جنهن الله ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان آندو ۽ انهيءَ الله جي رستي ۾ جهاد ڪيو آهي (بني گروھه) الله جي نزديڪ (هرگز) برابر نه آهن ۽ الله ظالم قوم کي هرگز ڪاميابيءَ جي طرف نٿو وٺي وڃي.

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجْهَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْثَرُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿۱۲﴾

۲۰- (اهي ماڻهو) جن ايمان آندو ۽ جن هجرت ڪئي ۽ (پوءِ) الله جي رستي ۾ پنهنجي (مالن جي ذريعي به) ۽ جان جي ذريعي (به) جهاد ڪيو ۽ الله جي نزديڪ درجي ۾ تمام بلند آهن ۽ اهي ئي ماڻهو ڪامياب ٿيڻ وارا آهن.

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّتِ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿۱۳﴾

۲۱- انهن جو رب انهن کي پنهنجي عظيم الشان رحمت جي خبر ڏئي ٿو ۽ (پنهنجي) رضامندي به ۽ اهڙين جنتن جي به جن ۾ انهن لاءِ دائمي نعمت هوندي.

خُلِدِينَ فِيهَا أُولَٰئِكَ أَنْ لَّيْسَ لَهُمْ جَزَاءُ عَذَابٍ عَظِيمٌ ﴿۱۴﴾

۲۲- (اهي) انهن ۾ رهندا ايندا (ياد رکو ته) الله وٽ يقينن ڏاڍو وڏو اجر آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا أَبَاكُمْ وَمَنْ يَتَّبِعْكُمْ فَآوَىٰ إِلَيْكُمْ إِنْ اسْتَحْبَبْتُمْ الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّكُمْ فَبِئْسَ مَا يَكُونُ لَكُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿۱۵﴾

۲۳- اي مومنو! پنهنجي ابن ڏاڏن ۽ ڀائرن کي (پنهنجو حقيقي) دوست نه بنايو جيڪڏهن اهي ايمان جي مقابلي ۾ ڪفر سان زياده محبت ڪندا هجن ۽ توهان مان جيڪي ماڻهو انهن سان اهڙي دوستي ڪندا آهي

يقين ظالم هوندا.

۲۴. تون (مومن کي) چو ته جيڪڏهن توهانجا پيءُ ڏاڏا ۽ توهانجا پٽ ۽ توهانجا پاتر ۽ توهانجون زالون ۽ توهانجا (پيا) مائٽ ۽ اهي مال جيڪي توهان ڪمايا آهن ۽ اهي واپار جن جي نقصان کان توهان ڊڄو ٿا ۽ اهي گهر جنکي توهان پسند ڪيو ٿا. توهان کي الله ۽ انهيءَ جي رسول ۽ انهيءَ جي رستي ۾ جهاد ڪرڻ جي نسبت زياده پيارا آهن ته توهان انتظار ڪيو ايس تائين جو الله پنهنجي فيصلي کي ظاهر ڪري ڇڏي ۽ الله اطاعت کان نڪرڻ واري قوم کي ڪڏهن به (ڪاميابيءَ جو) رستو نه ٿو ڏيکاري.

۲۵. الله ڪيترن موقعن تي توهانجي مدد ڪئي آهي (خاص طرح) حنين (جي جنگ) جي ڏينهن جڏهن توهان جي ڪثرت توهان کي متڪبر بنائي ڇڏيو هو. پوءِ اها (ڪثرت) توهان جي ڪنهن ڪم نه آئي ۽ زمين باوجود وسيع هئڻ جي توهان تي تنگ ٿي وئي ۽ توهان پٺ ڏيکاريندي منهن ڦيري ڇڏيو.

۲۶. ۽ الله پنهنجو سڪون پنهنجي رسول ۽ مومنن تي لاٿو ۽ اهڙا لشڪر لانا جنکي توهان نه ڏسي رهيا هئا ۽ ڪافرن کي عذاب ڏنو ۽ ڪافرن جي اهائي جزا آهي.

۲۷. ۽ الله اهڙي سزا کانپوءِ جنهن تي چاهي ٿو رحم ڪريو ۽ الله ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۲۸. اي مومنو! مشرڪ ماڻهو حقيقتن گندا (۽ ناپاڪ) آهن پوءِ اهي هن سال کانپوءِ مسجد

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَنِسَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَمْشُونَ كَسَادَهَا وَمَسْكِنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاجِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حَنْزِلٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

ثُمَّ يُحِبُّ اللَّهُ مَنِ بَعْدَ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا الشُّرُكُونَ بَحْسٌ لَا يَقْرَأُوا

الَسَّجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ
عِيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

حرام (يعني خانه ڪعبه) جي ويجهو نه
اچن ۽ جيڪڏهن توهان کي غربت جو خطرو
هجي ته الله جيڪڏهن ائين گهريو ته
توهان کي پنهنجي فضل سان ضرور غني
بنائي ڇڏيندو. الله يقينن ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۱۰)
وڏي حڪمت وارو آهي.

قَالُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ
وَيْتَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَتَّبِعُوا الْهَوَا
عَنْ يَدٍ وَهُمْ ضَايِعُونَ ﴿١١﴾

۲۹. جيڪي ماڻهو الله تي ايمان نه ٿا آڻين
۽ نه آخرت جي ڏينهن تي ۽ نه انهيءَ کي
جنهن کي الله ۽ انهيءَ جي رسول حرام نهرايو
آهي، حرام نهرايائين ٿا ۽ نه سڄي دين کي
اختيار ڪن ٿا. يعني اهي ماڻهو جن کي
ڪتاب ڏنو ويو آهي انهن سان جنگ ڪيو،
جيستائين اهي پنهنجي مرضيءَ سان جزيه ادا
نه ڪن ۽ اهي توهان جي ماتحت نه اچي
وڃن.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ لِّنَّاسٍ اللَّهُ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ
ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهُونَ قَوْلَ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ تَبَلٍ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَلَىٰ يَوْمِكُمْ ﴿١٢﴾

۳۰. ۽ يهودي چون ٿا ته عذير الله جو پٽ
آهي ۽ نصراني چون ٿا ته مسيح الله جو پٽ
آهي. هيءَ (ڳالهه) صرف انهن جي وات جي
بساڪ آهي. اهي (صرف) پاڻ کان پهريائين
دارن ڪافرن جي ڳالهين جو نقل ڪري رهيا
آهن. الله انهن کي تباهه ڪري اهي (حقيقت
کان) ڪيئن پري وڃي رهيا آهن.

لَا تَخْذُلْ أَجْبَارُهُمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ قَوْمٌ دُونَ
اللَّهِ وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمُودٌ إِلَّا لِيُعْبَدَ
إِلَهُهَا وَلِيَدَّ لَوْلَاهُ الْإِلَهِ هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٣﴾

۳۱. انهن عالمن ۽ راهبن کي الله کان سواءِ
پنهنجي رب بنائي ورتو آهي. اهڙيءَ طرح
ابن مريم کي به. حالانڪ انهن کي صرف
هيءَ حڪم ڏنو ويو هو ته اهي خدا جي
عبادت ڪن جنهن کانسواءِ ڪوبه معبود
ڪونهي. اهو انهن جي شرڪ کان پاڪ آهي.

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ

۳۲. اهي گهري ٿا ته الله جي نور کي پنهنجي
جي وات (جي ڦوڪن) سان وسائي ڇڏين ۽

إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَ
عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الله پنهن جي نور کي پوري ڪرڻ کان سواءِ
ٻيءَ هر ڳالهه کان انڪار ڪريو خواهه
ڪافرن کي ڪيترو ئي برو لڳي.

۳۳. اهوئي آهي جنهن پنهن جي رسول کي
هدايت ۽ دين حق ڏني موڪليو انهيءَ لاءِ ته
(باقي) سڀني دينن تي انهيءَ کي غالب
ڪري ڇڏي. مشرڪن کي هيءَ ڳالهه ڏاڍي
بري لڳي.

۳۴. اي مومنو ڪيترائي عالم ۽ راهب مانهن
جي مالن کي غير واجبي ڪانين ٿا ۽ (مانهن
کي) الله جي رستي کان روڪين ٿا ۽ اهي
مانهو. (به) جيڪي سون ۽ چانديءَ کي گڏ
ڪن ٿا ۽ الله جي رستي ۾ خرچ نه ٿا ڪن.
انهن کي دردناڪ عذاب جي خبر ڏي.

۳۵. (هيءَ عذاب) انهيءَ ڏينهن (هوندو)
جڏهن انهيءَ (گڏ ٿيل سون ۽ چاندي) تي
جهنم جي باهه پڙڪائي ويندي پوءِ انهيءَ
(سون ۽ چانديءَ) سان انهن جي هٿن ۽ پاسن
۽ پٺين کي داغ لڳايا ويندا ۽ ٻيو ويندو
ته) هيءَ اها شي آهي جنهن کي توهان
پنهنجي جانين لاءِ جمع ڪندا هئا. پوءِ جن
شين کي توهان جمع ڪندا هئا انهيءَ جي مزي
کي چڪو.

۳۶. يقينن مهينن جي ڳڻپ الله وٽ ٻارنهن
مهينا (ٽي) هوندي آهي. هيءَ الله جو قانون
آهي. انهيءَ ڏينهن کان وٺي جڏهن کان
آسمانن ۽ زمين کي انهيءَ پيدا ڪيو آهي.
انهن (مهينن) مان چار عزت وارا مهينا
(سڏبا) آهن. اهو مضبوط دين آهي پوءِ
(گهرجي ته) انهن مهينن ۾ پنهن جي جانين

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالزُّهْمَانِ
لَيَأْكُلْنَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ
وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ
أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾

يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ تَكْوَىٰ يَافَا جِبَاهُهُمْ
وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَلَا مَا كُنْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ
فَلَدُّوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ
اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ
ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ
وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً
وَأُطِيعُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

تي ظلم نه ڪندا ڪريو. ۽ سڀني مشرڪن سان وڙهو جهڙيءَ طرح اهي سڀني توهان سان وڙهندا آهن ۽ ياد رکو ته الله متقين سان گڏ آهي.

۳۷. نسيءَ صرف ڪفر جي زماني جي زيادتي آهي جنهن جي ذريعي ڪافر مانهو گمراهه ٿيندا رهندا آهن اهي انهيءَ کي هڪ سال حلال نهرائين ٿا ۽ ٻئي سال حرام نهرائين ٿا. انهيءَ لاءِ ته اهي مهينن کي سال جي مقرر ٿيل ڳڻپ جي برابر ڪري ڇڏين ۽ انهن مهينن جي مطابق ڪري ڇڏين جن ۾ جنگ منع آهي (۽ پنهنجن جي پيدا ڪيل تبديليءَ جي سبب کان جيڪو اختلاف ٿي ويو آهي انهيءَ کي پورو ڪري وٺن) انهن عملن جي خرابي (شيطان جي طرف کان) انهن کي خوبصورت ڪري ڏيکاري ويئي آهي ۽ الله ڪافر قوم کي ڪاميابيءَ جو رستو نٿو ڏيکاري.

۳۸. اي مومنو! توهان کي ڇا ٿي ويو آهي جو جڏهن توهان کي چيو وڃي ٿو ته الله جي رستي ۾ وڙهڻ لاءِ (سڀ ملي ڪري) نڪرو ته توهان مانهو پنهنجن جي ملڪ (جي محبت) جي طرف جهڪي وڃو ٿا. ڇا توهان آخرت جي مقابلي ۾ دنيا جي زندگي پسند ڪيو ٿا؟ (جيڪڏهن ائين آهي) ته ياد رکو ته دنيا جي زندگيءَ جو سامان آخرت جي مقابلي ۾ صرف هڪ حقير شيءِ آهي.

۳۹. جيڪڏهن توهان (سڀني گڏجي) الله جي رستي ۾ وڙهڻ لاءِ نه نڪرندؤ ته اهو توهان کي دردناڪ عذاب ڏيندو ۽ توهان کان

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلِلُونَ مَا كَانَ حَرَامًا لَهُمْ أَنْ يُحْلِلُوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ يَقْدِرُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ ۖ
الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَأْتِلُمُ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ۝

لَا تَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِدَابُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَإِستَبْدِلُوا
غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

سواء هڪ ٻي قوم کي بدلائي وٺي ايندو ۽ توهان انهيءَ کي (يعني الله کي) ڪوبه نقصان نه پهچائي سگهندؤ ۽ الله هر شيءِ تي (جنهن جي ڪرڻ جو اهو ارادو ڪري) قادر آهي.

۴۰. جيڪڏهن توهان انهيءَ رسول جي مدد نه ڪيو ته (ياد رکو ته) الله انهيءَ جي انهيءَ وقت به مدد ڪري چڪو آهي. جڏهن انهيءَ کي ڪافرن بن مان هڪ جي صورت ۾ ڪڍي ڇڏيو هو جڏهن اهي ٻئي غار ۾ هئا ۽ جڏهن اهو پنهنجن جي ساٿيءَ (ابو بڪر) کي چئي رهيو هو ته ڪنهن به گذريل پل ڇڪ تي غم نه ڪر الله يقينن اسان سان آهي. پوءِ الله انهيءَ تي سڪون نازل ڪيو ۽ انهيءَ جي اهڙن لشڪرن سان مدد ڪئي جن کي توهان نه ڏسندا هئا ۽ انهن ماڻهن جي ڳالهه کي گهٽ ڪري ڇڏيو جن ڪفر ڪيو هو ۽ الله جي ئي ڳالهه مٿاهين ٿي رهي ٿي ۽ الله وڏو غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

۴۱. اي مومنو! جهاد جي لاءِ نڪري پئو ڪٿي اوهان بي سازو سامان هجو يا با سازو سامان ۽ پنهنجن جي مالن ۽ پنهنجي جانين سان الله جي رستي ۾ جهاد ڪيو. اهو توهان لاءِ جيڪڏهن توهان سمجهو ٿا ڏاڍو بهتر ٿيندو.

۴۲. جيڪڏهن ويجهڙائيءَ ۾ ملڻ وارو فائدو هجي ها يا ننڍو سفر هجي ها ته اهي ماڻهو تنهنجي پويان لڳي پون ها پر انهن کي مفاصلو پري معلوم ٿيو. پر (هائي اهي تنهن جي واپسيءَ کانپوءِ) الله جا قسم ڪئي چوندا

إِلَّا تَصْرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

إِنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَّاتَّبَعُوكَ وَلَٰكِن بَدَّدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةَ وَسَخَّطُوا بِاللَّهِ لِوَاسِطُنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

تہ جيڪڏهن اسانجي طاقت ۾ هجي ها تہ اسان ضرور توهان سان نڪري پئون ها (اهي ماڻهو) پنهن جي جانين کي تباهه ڪن ٿا ۽ الله ڄاڻي ٿو تہ اهي ڪوڙا آهن.

۴۳. الله تنهن جي غلطيءَ جي بد اثر کي مٽائي ڇڏيو ۽ توکي عزت ڏني پر آخر تو ڇو انهن (اجازت گهرڻ وارن) کي پونتي رهڻ جي اجازت ڏني هئي (تون انهن جي وڃڻ تي زور ڀرين ها) ايستائين جو سچ ڳالهائڻ وارا توتي ظاهر ٿي وڃن ها ۽ تون ڪوڙن کي به سڃاڻي وڃي ها.

۴۴. جيڪي الله ۽ آخرت جي ڏينهن تي ايمان آڻين ٿا اهي پنهن جي مالن ۽ جانين سان جهاد ڪرڻ کان بچڻ جي اجازت نٿا گهرن، الله متقين کان خوب واقف آهي.

۴۵. پونتي رهڻ جي اجازت صرف اهي گهرندا آهن جيڪي الله ۽ قيامت جي ڏينهن تي ايمان نٿا رکن ۽ انهن جي دلين ۾ شڪ پيدا ٿي ويا آهن پوءِ اهي پنهن جي شڪن جي سببان ڪڏهن هيڏانهن ٿين ٿا ڪڏهن هوڏانهن.

۴۶. جيڪڏهن اهي (جنگ لاءِ) نڪرڻ جو پختو ارادو رکن ها تہ انهيءَ لاءِ ڪا تياري به ڪن ها. پر الله انهن کي پنهنجي جڳهه تي ئي ويهاري ڇڏيو ۽ انهن کي هيءَ چيو ويو (يعني انهن جي ڪافر دوستن چيو) تہ جيڪي ماڻهو ويهي رهيا آهن انهن تي سان، توهان به ويهي رهيو.

۴۷. جيڪڏهن اهي توهان سان ملي نڪرن ها تہ خرابي پيدا ڪرڻ کانسواءِ توهانجي

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذِنْتَ لَهُمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبٍ مِّنْهُ يَزِيدُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلَكِنْ كَرِهَ
اللَّهُ امْتِعَانَهُمْ فَتَبَطَّحَهُمْ وَقَلِيلٌ افْتَعَدُوا مَعَ
الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُواكُمْ إِلَّا خَبَالًا لَّا أُفْعَلُ بِهِ

يُخْلِكُمْ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ الْفِتْنَةُ ۚ وَفِيكُمْ سَمْعُونُ لَهُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

ڪجهه مدد نه ڪن ها ؛ اهي توهان جي
وڃي (فساد ڪرڻ لاءِ) خوب گهروڙا ڊوڙائيندا
ڦرن ها (؛) توهانجي اندر فتني پيدا ڪرڻ
جي خواهش ڪن ها ؛ توهان ۾ (به) ڪجهه
اهڙا (مانهو ملن ٿا) جيڪي انهن تائين
پهچائڻ لاءِ ڳالهين ٻڌندا آهن ؛ الله ظالمن
کي خوب ڄاڻي ٿو.

لَقَدْ ابْتَغُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَبُوا الْأُمُورَ
حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَرِهُونَ ﴿٥١﴾

۴۸- انهن هن کان پهرين به فتني (پيدا
ڪرڻ) چاهيو ٿي ؛ تنهن جي لاءِ حالتن کي
ڪيترائي ڀيرا بدلايو هو. ايستائين جو حق
اچي ويو ؛ الله جو فيصلو ظاهر ٿي چڪو ؛
اهي (انهيءَ فيصلي کي) نا پسند ڪندا
هئا.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اضْحَن لِي وَلَا تَقَرَّبْنِي إِلَّا فِي
الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنْ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٢﴾

۴۹- ؛ انهن مان ڪي (منافق) اهڙا به آهن
جيڪي چون ٿا ته اسان کي (پونتي رهڻ
جي) اجازت ڏيو ؛ اسان کي (جنگ تي وڃڻ
جي) آزمانش ۾ نه وجهو. ٻڏي ڇڏيو. اهي
مانهو فتني ۾ پهرين کان ئي پئجي چڪا آهن
؛ جهنم ڪافرن کي يقينن تباهه ڪرڻ وارو
آهي.

إِنْ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ فُسُوءُهُمْ وَإِنْ تُصِيبَكَ مُصِيبَةٌ
يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرًا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ
فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

۵۰- جيڪڏهن توکي ڪو فائدو پهچي ٿو
ته انهنکي برو لڳي ٿو ؛ جيڪڏهن توتي
ڪا مصيبت اچي وڃي ٿي ته هو چون ٿا ته
اسان ته اڳي ئي پاڻ کي اڳيان اچڻ وارن
ڏينهن جو انتظام ڪري ورتو هو ؛ اهي
خوشيءَ وڃان پئي ورائي هليا وڃن ٿا.

قُلْ لَنْ يُؤْمِنَ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥٤﴾

۵۱- تون (انهنکي) چؤ اسان کي ته اهوئي
پهچي ٿو جيڪو الله اسان لاءِ مقرر ڪري
ڇڏيو آهي. اهو اسانجو ڪارساز آهي ؛ مومنن
کي گهرجي ته اهي الله تي ئي توڪل رکن.

قُلْ هَلْ تَرْتَضُونَ إِنَّمَا إِخْدَى الْحُسْنَيْنِ
وَنَحْنُ نَكْرَهُصْ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ
مِنْ عَذَابِهِ أَوْ يَأْتِيَنَّاسَافَرْتَضُوا إِنَّا مَعَكُمْ
مُتَرْتَضُونَ ﴿٥٢﴾

۵۲. تون (انهنکي) چو ته بن پلائين مان هڪ
کانسواء توهان اسان لاء ڪنهن ڳالهه جو
انتظار نٿا ڪريو ؛ اسان توهان لاء صرف
انهيء ڳالهه جو انتظار ڪيون ٿا ته الله
توهانکي پاڻ وٽان يا اسانجي هٿان عذاب
پهچائيندو. پوء توهان به انتظار ڪيو ؛
اسان به توهان سان گڏ انتظار ڪنداسين.

قُلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِذَا كُنتُمْ
كُنتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾

۵۳. تون (انهنکي) چو ته خوشيء سان خرچ
ڪيو توڙي بي دليء سان توهان کان ڪنهن
صورت ۾ (توهانجو صدقو) قبول نه ڪيو
ويندو چو توهان ته اطاعت کان نڪري
وڃڻ واري قوم آهيو.

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ
كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ
كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كُرْهُونَ ﴿٥٤﴾

۵۴. ؛ الله ؛ انهيء رسول جي انڪار ڪرڻ
کانسواء ؛ انهيء ڳالهه کان سواء ته اهي
نماز ڏاڍي سستيء سان پڙهندا هئا ؛ خدا جي
راهه ۾ بي دليء سان خرچ ڪندا هئا انهن
جي صدقي جي قبول ڪرڻ کي ڪنهن
روڪيو آهي.

فَلَا تُجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ
اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ
أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

۵۵. پوء تون انهن جي مالن ؛ انهن جي
اولادن تي تعجب نه ڪر. الله صرف اهو
چاهي ٿو ته هو مالن ؛ اولاد جي ذريعي
انهنکي هن دنيا جي زندگيء ۾ عذاب ڏئي ؛
اهو (به ته) انهن جو ساهه اهڙي وقت ۾
نڪري جو اهي منڪر ٿي هجن.

وَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمُنْكَرٌ وَمَا هُمْ بِمُنْكَرُونَ
لِيُكَفِّرَنَّ قَوْمٌ يَفْرُقُونَ ﴿٥٦﴾

۵۶. ؛ اهي انهيء ڳالهه تي الله جا قسم کڻن
ٿا ته اهي توهان مان آهن حالانڪ اهي توهان
مان نه آهن پر اهي هڪ اهڙي جماعت آهن
جيڪا سخت بزدل آهي.

لَوْ يَجِدُونَ مَلَجًا أَوْ مَغْرَبًا أَوْ مَدَحَلًا لَوَلَوْ

۵۷. جيڪڏهن اهي ڪا پناهه جي جاء يا
لڪي رهڻ لاء غار يا ويهي رهڻ لاء ڪو

إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

نڪاڻو حاصل ڪري سگهن ته اهي ٻئي
ڦيرائي پجندا اوزانهن هليا ويندا.

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَلْزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا
مِنْهَا رِضْوَانًا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَخْطُونَ ﴿٥٩﴾

۵۸. ۽ انهن مان ڪجهه (منافق) اهڙا آهن
جيڪي صدي جي باري ۾ توتي الزام لڳائين
ٿا جيڪڏهن انهن صدقن مان ڪجهه انهن
کي ڏنو وڃي ته اهي راضي ٿي وڃن ٿا ۽
جيڪڏهن انهيءَ مان انهن کي ڪجهه نه ڏنو
وڃي ته هڪدم خفا ٿي وڃن ٿا

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا
حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ
إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٦٠﴾

۵۹. ۽ جيڪڏهن اهي الله ۽ انهيءَ رسول جي
عطا ٿي خوش ٿي وڃن ها ۽ هي چون ها ته
الله ئي اسانجي لاءِ ڪافي آهي (جيڪڏهن
اسان کي تنگي ٿيندي ته) الله پنهنجي فضل
سان اسان کي ڏيندو ۽ (اهڙيءَ طرح) انهيءَ
جو رسول به اسان ته پنهنجي الله جي طرف
جهڪڻ وارا آهيون (ته هيءَ انهن جي لاءِ
بهتر ٿئي ها).

إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ
عَلَيْهَا وَالْمَوْلَ فَرَّقُوا بَيْنَهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالزَّوْجِينَ
وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦١﴾

۶۰. صداق نه صرف فقيرن ۽ مسڪينن لاءِ
آهن ۽ انهن لاءِ جيڪي انهن صدقن جي جمع
ڪرڻ لاءِ مقرر ڪيا ويا آهن پڻ انهن لاءِ جن
جي دلين کي (ٻاڻ سان) جوڙڻ مطلوب هجي
۽ اهڙيءَ طرح قيدين ۽ قرضدارن جي لاءِ ۽
(انهن جي لاءِ جيڪي) الله جي رستي ۾
(جنگ ڪن ٿا) ۽ مسافرن لاءِ هيءَ فرض الله
جو مقرر ڪيل آهي ۽ الله گهڻو ڄاڻڻ وارو
(۽) وڏي حڪمت وارو آهي.

وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ ذُنَّ
قُلْ أُذُنُ خَيْرٌ لَّكَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ
وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ
اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

۶۱. ۽ انهن مان ڪي اهڙا (منافق) به آهن
جيڪي نبيءَ کي تڪليفون ڏين ٿا ۽ چون ٿا
ته اهو (ڪن ئي) ڪن آهي تون چؤ ته اهو
توهان جي لاءِ پلائي ٻڌڻ جا ڪن رکي ٿو
اهو الله تي ايمان آڻي ٿو ۽ جيڪي توهان

مان مومن هجن انهن (جي وعدن) تي (به) يقين رکي ٿو ۽ مومن جي لاءِ رحمت جو موجب آهي ۽ اهي ماڻهو جيڪي الله جي رسول کي تڪليفون پهچائين ٿا انهن لاءِ دردناڪ عذاب آهي.

۶۲. اهي توهانجي خوش ڪرڻ لاءِ الله جا قسم کڻن ٿا. حالانڪ الله به ۽ انهيءَ جو رسول به زياده حقدار آهن جو انهنکي خوش ڪيو وڃي بشرطيڪ اهي (منافق) سچا مومن هجن.

۶۳. ڇا انهنکي معلوم ڪونهي ته جيڪو الله ۽ انهيءَ جي رسول جي مخالفت ڪري ٿو انهيءَ لاءِ جهنم جي باهه (مقرر) آهي اهو انهيءَ ۾ رهندو ايندو ۽ اها وڏي وڏي خواري آهي.

۶۴. منافق (ڏيک جي لاءِ) ڊپ جو اظهار ڪن ٿا ته انهن جي خلاف ڪا سورت نازل نه ٿي وڃي جيڪا انهنکي (۽ مسلمانن کي) انهن ڳالهين کان خبردار ڪري ڇڏي جيڪي انهن جي دٻڻ ۾ آهن تون چو ته ٺٺو ڪندا رهو. الله (حقيقتن) انهيءَ ڳالهه کي ظاهر ڪري ڇڏيندو جنهن (جي ظاهر ڪرڻ) سان توهان (بناوت کان) ڊڄو ٿا.

۶۵. ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين (ته) توهان اهڙيون ڳالهيون چو ٿا ڪيو ته اهي ضرور اهو جواب ڏيندا ! اسان ته صرف مذاق ۽ ڪل ڪئي ٿي. تون انهنکي جواب ڏي ته ڇا الله ۽ انهيءَ جي آيتن ۽ انهيءَ جي رسول سان مذاق ۽ ڪل ڪندا هئا.

۶۶. هاڻي ڪوبه عذر نه ڪيو. توهان

يَعْلَمُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِرِضْوَانِهِ وَاللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَقُّ أَنْ يُرِضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

يَعْلَمُونَ

لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يُخَادِدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَغْفِرُوا ۖ إِنَّ اللَّهَ مُخَوِّجٌ مِمَّا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبَا اللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾

لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفَ عَنْ

طَائِفَةٌ مِنْكُمْ تَعَذِّبُ طَائِفَةٌ يَأْتِيهِمُ كَانُ الْجُورِ ۝ ٦٧

ايمان آئي ڪفر ڪيو (پوءِ انهيءَ جي سزا وٺو) جيڪڏهن اسان توهان مان هڪ گروهه کي معاف ڪري ڇڏيون ۽ هڪ ٻئي گروهه کي عذاب ڏئي ڇڏيون انهيءَ لاءِ ته اهي مجرم هئا (ته اهو اسانجو ڪم آهي).

الْمُتَّقُونَ وَالْمُتَّقِينَ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْإِثْقَارِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ لِسُؤَالِ اللَّهِ فَسَيَهْمُهُمْ إِنْ الْمُتَّقِينَ هُمْ الْمُتَّقُونَ ۝ ٦٨

۶۷. منافق مرد ۽ منافق عورتون پاڻ ۾ هڪ ٻئي سان تعلق رکن ٿا. اهي برين ڳالهين جو حڪم ڏين ٿا ۽ سئين ڳالهين جي خلاف تعليم ڏين ٿا ۽ پنهنجي هٿن کي (خدا جي راهه ۾ خرچ ڪرڻ کان) روڪين ٿا. انهن الله کي ترڪ ڪري ڇڏيو سو الله به انهن کي ترڪ ڪري ڇڏيو. منافق يقينن اطاعت کان نڪرڻ وارا آهن.

وَعَدَ اللَّهُ الْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِينَ الْكِفَارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ۝ ٦٩

۶۸. الله منافق مردن ۽ منافق عورتن ۽ ڪافرن سان جهنم جي باهه جو وعدو ڪيو آهي، اهي انهيءَ ۾ (هميشه) رهندا ايندا اهو انهن (جو پورو ڌيان ڇڪڻ) لاءِ ڪافي آهي (۽ انهيءَ کانسواءِ) الله انهن کي (پنهنجي درگاهه مان) ڌڪاري به ڇڏيو آهي ۽ انهن لاءِ هڪ قائم رهڻ وارو عذاب (مقرر) آهي.

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَآلَكُمْ أَفْوَاحًا فَأَسْتَبْطَعُوا بِحُلَا قِيَمِهِمْ فَاسْتَبْطَعْتُمْ عِلَاقَهُمْ كَمَا اسْتَبْطَعِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِحُلَا قِيَمِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَسِرُونَ ۝ ٧٠

۶۹. (اي منافقو! هي عذاب) انهن مانهن (جي سزا) وانگر (هوندو) جيڪي توهان کان پهرين گذري چڪا آهن. اهي توهان کان زياده طاقتور هئا اهي زياده مالدار (هئا) ۽ زياده اولاد وارا هئا. پوءِ انهن پنهنجي حصي جي مطابق فائدو ورتو ۽ توهان پنهنجي حصي جي مطابق فائدو ورتو. جهڙيءَ طرح جو توهان کان پهرين مانهن پنهنجي حصي جي مطابق فائدو ورتو ۽ توهان اهڙيءَ طرح ڪل مذاق ڪئي جهڙيءَ

طرح انهن مائهن ڪل مذاق ڪئي هئي. انهن جا عمل دنيا جي متعلق به ۽ آخرت جي متعلق به ضايع ٿي ويا ۽ اهي مائهو نقصان حاصل ڪرڻ وارن (مائهن ۾ شامل) ٿي ويا.

۴۰. ڇا انهن وٽ انهن مائهن جون خبرون نه آيون جيڪي انهن کان پهريائين گذري چڪا آهن (يعني) نوح ۽ عاد جي (قوم جون) ۽ نوح جي (قوم جي) جيڪا صالح جي قوم هئي) ۽ ابراهيم جي قوم جون ۽ مدين جي مائهن جون ۽ ڳوٺن جي مائهن (يعني لوط جي قوم جون). انهن وٽ انهن جا رسول ڪليل نشان ڪئي آيا هئا (پر انهن انڪار ڪيو ۽ سزا پاتي) الله انهن تي ظلم نه ڪيو پر اهي پنهنجن جي جان تي (خود) ظلم ڪري رهيا هئا.

۴۱. ۽ مومن مرد ۽ مومن عورتون پاڻ ۾ هڪ ٻئي جا دوست آهن. اهي نيڪ ڳالهين جو حڪم ڏين ٿا ۽ برين ڳالهين کان روڪين ٿا ۽ نماز کي قائم ڪن ٿا ۽ زڪوات ڏين ٿا ۽ الله ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪن ٿا اهي اهڙا مائهو آهن جو الله ضرور انهن تي رحم ڪندو الله غالب (۽) وڏي حڪمت وارو آهي.

۴۲. الله مومن مردن ۽ مومن عورتن سان اهڙين جنتن جا وعدا ڪيا آهن. جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون. اهي انهن ۾ هميشه رهندا ۽ هميشه رهڻ وارين جنتن ۾ پاڪ رهائش گاهن جو (به) وعدو ڪيو آهي) ۽ انهن کانسواءِ الله جي رضامندي سڀ کان وڏو انعام آهي (جيڪو انهن کي ملندو) (۽) انهيءَ جو ملڻ

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَ قَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ الْمَدِينِ وَالْمُؤَلَّفَاتِ اتَتْهُمْ رَسُولُهُمْ بِبَيِّنَاتٍ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ④

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ⑤

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكَنٍ ظَلِيلَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ⑥

(تمام) وڏي ڪاميابي آهي.

۴۳ اي نبي ! ڪافرن ۽ منافقن سان جهاد ڪيو ۽ پڪو انتظام ڪري انهن تي سختيءَ (سان حملو) ڪيو. انهن جو لڪاڻو جهنم آهي ۽ اهو (رهڻ جي لحاظ کان) تمام بري جڳهه آهي.

۴۴ اهي الله جا قسم ڪن ٿا ته انهن ڪابه (بري) ڳالهه نه چئي آهي حالانڪ انهن ڪفر جي ڳالهه چئي آهي ۽ اسلام آڻڻ کانپوءِ ڪفر ڪيو آهي ۽ (اسلام جي خلاف) اهڙين (مڪروه) ڳالهين جو ارادو ڪيو آهي جنڪي اهي حاصل نٿا ڪري سگهن ۽ انهن مسلمانن سان صرف انهيءَ ڪري دشمني ڪئي جو الله ۽ انجي رسول انهن کي پنهنجي فضل سان مال دار بنائي ڇڏيو هو. پوءِ جيڪڏهن اهي توبه ڪن ته انهن لاءِ سٺو ٿيندو ۽ جيڪڏهن اهي پني ڏيئي هليا ويندا ته الله انهن کي دنيا ۾ به ۽ آخرت ۾ (به) دردناڪ عذاب ڏيندو ۽ هن دنيا ۾ نه ڪو انهن جو ڪو دوست هوندو ۽ نه مددگار.

۴۵ ۽ انهن مان (ڪجهه ماڻهو) اهڙا به آهن جيڪي الله سان اهو عهد ڪن ٿا ته جيڪڏهن اهو (الله) اسان کي پنهنجي فضل سان ڪجهه ڏيندو ته اسان ضرور انهيءَ جي راهه ۾ صدقو ڪنداسين ۽ اسان ضرور نيڪ بنجي وينداسين.

۴۶ ۽ جڏهن انهيءَ (خدا) انهن کي پنهنجي فضل سان مال عطا فرمايو ته انهن انهيءَ جي راهه ۾ انهيءَ کي خرچ ڪرڻ کان بخل ڪيو ۽ (خدا ۽ رسول جي ڳالهين کان) منهن

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمُ يَأْتِيهِمْ الْيُسُفُوفُ ۝

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهُمْ يَخْلَوْنَ بَيْنَهُمْ يَأْتِيهِمْ الْقَوْلُ إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتُوبُوا يَعْلَمِ اللَّهُ عَدَاةَ الَّذِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ دَلِيلٍ وَلَا نَصِيرٍ ۝

وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهُ لَنْ آمَنُوا مِنْ فَضْلِهِ لَئِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝

فَلَمَّا أَنَّهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ۝

موريندي پني ڦيرائي ڇڏي.

۷۷ پوءِ (نتيجو اهو ٿيو جو) انهيءَ انهن جي دلين ۾ انهيءَ ڏيهن تائين جڏهن اهي انهن سان ملندا نفاق جو سلسلو رائج ڪري ڇڏيو جو جو انهن جيڪو خدا سان واعدو ڪيو هو انهيءَ جي خلاف ورزي ڪئي ۽ انهيءَ سبب ڪري جو اهي ڪوڙ ڳالهائيندا هئا.

۷۸ ڇا انهنکي معلوم نه هو ته الله انهن جي مخفي مشورن (کي به چاڻي ٿو) ۽ انهن جي ظاهري مشورن کي (به) چاڻي ٿو. ۽ هيءَ ته الله چڱيءَ طرح غيب جي ڳالهين کان واقف آهي.

۷۹ اهي (منافق ٿي) آهن جيڪي مومنن مان خوشيءَ سان اڳتي وڌي صدي ڏيڻ وارن تي طنز ڪندا آهن ۽ انهن تي به جيڪي سواءِ پنهنجي (مخبت جي) ڪمائي جي (ڪابه) طاقت نٿا رکن سو (باوجود انهيءَ قرباني جي) اهي (منافق) انهن تي ڪلون ڪندا آهن الله انهن (مان سخت مخالفن) کي ڪلڻ جي سزا ڏيندو ۽ انهنکي دردناڪ عذاب پهچائيندو.

۸۰ تون انهن لاءِ استغفار ڪرين يا نه ڪرين (انهن جي لاءِ برابر آهي) جيڪڏهن تون انهن لاءِ ڪٿي سٺو دفعا به استغفار ڪندين ته به الله انهنکي ڪڏهن معاف نه ڪندو. اهو انهيءَ ڪري ٿيندو جو انهن الله ۽ انجي رسول جو انڪار ڪيو ۽ الله اطاعت کان نڪري وڃڻ واري قوم کي ڪڏهن به ڪاميابي جو رستو نٿو ڏيکاري.

۸۱ (جهاد کان) پوئتي ڇڏيل (منافق) الله

فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَقُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ۝

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ۝

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ يَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ۝

فَرَحَ الْخَالِفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ وَ

كُوهُوا أَنْ يَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرْبِ قُلْ نَارِجُهُمْ أَشَدُّ
حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ۝

جي رسول جي (حڪم جي) خلاف (اهلي
ڪري) پنهنجي جڳهه تي ويهي رهڻ تي
ڏاڍا خوش آهن ؛ انهن پنهنجي جانين ؛
پنهنجي مالن سان جهاد ڪرڻ کي برو
سمجهو هو ؛ (هڪ ٻئي کي) چيو هو ته
اهڙي (سخت) گرميءَ ۾ جنگ جي لاءِ (گڏ
ٿي) نه نڪرو - تون (انهن کي) چو ته جهنم
جي باهه (انهيءَ گرمي کان) زياده سخت
آهي. ڪاش جو اهي سمجهن ها.

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝

۸۲- بس گهرجي ته (پنهن جي انهيءَ
ڏوڪي بازيءَ تي) اهي ٿورو ڪلن ؛ پنهن
جي عمل جي جزا تي وڌيڪ روئن.

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَأْذِنْهُمْ
لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا
مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ
فَاعْتَدُوا مَعَ الْغُلَاقِ ۝

۸۳- پوءِ جيڪڏهن الله توکي انهن مان هڪ
گروھه جي طرف موٽائي ؛ اهي ماڻهو
(ڪنهن آئندهه) جنگ تي وڃڻ جي توکان
اجازت ٺهرن ته تون انهن کي چو ته توهان
کي ڪڏهن به (آئندهه) مون سان گڏ (جنگ
تي) وڃڻ جي اجازت نه هوندي ؛ ڪڏهن به
توهان دشمن سان، مون سان گڏجي نه وڙهندو
(چو جو) توهان پهريون دفعو (پوئتي) ويهي
رهڻ تي راضي ٿي ويا هئا. پوءِ (آئندهه
هميشه) پوئتي رهجي وڃڻ وارن سان ويهي
رهندا ڪيو.

وَلَا تَصِلْ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ
عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَا تَوَاوَا
هُمْ فَيَسُئُونَ ۝

۸۴- ؛ انهن مان جيڪڏهن ڪو مري وڃي ته
انهيءَ تي نماز (جنازه) نه پڙهندو ڪر ؛ نه
انهيءَ جي قبر تي (دعا جي لاءِ) بيهندو ڪر
چو جو انهن الله ؛ انهيءَ جي رسول جو
انڪار ڪيو ؛ اهڙيءَ حالت ۾ مٿا آهن،
جڏهن ته اهي اطاعت کان خارج ٿي
رهيا هئا.

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ
اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِمَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ
وَهُمْ كَافِرُونَ ۝

۸۵. ۱. انهن جو مال ۽ انهن جو اولاد توکي
تعجب ۾ نه وجهن الله صرف هي چاهي ٿو
ته انهن مالن ۽ اولادن جي ذريعي انهن کي
هن دنيا ۾ عذاب ڏئي ۽ اهو ته انهن جا
ساهه اهڙي وقت نڪرن جو اهي منڪر ٿي
هجن.

وَإِذَا أَنْزَلْتَ سُورَةَ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ
رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُوا الظُّلُمِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا
نَكُنْ مَعَ الْقَائِمِينَ ۝

۸۶. ۱. جڏهن ڪا سورت (هن حڪم سان)
نازل ٿيندي آهي ته الله تي ايمان آڻيو ۽
انهيءَ جي رسول سان ملي جهاد ڪيو ته
انهن مان مالدار ماڻهو توکان اجازت وٺڻ
لڳندا آهن ۽ چوندا آهن اسان کي پوئتي ڇڏي
وڃو انهيءَ لاءِ ته اسان انهن ماڻهن سان
رهون جيڪي پوئتي ويهن وارا هوندا.

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْغَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ۝

۸۷. ۱. اهي انهيءَ ڳالهه ۾ خوش آهن ته پوئتي
ويهي رهڻ وارن قبيلن ۾ شامل ٿي وڃن ۽
انهن جي دلي تڏي مهر ڪئي وئي آهي. پوءِ
اهي (پنهنجي بدعملن جي سببان) سمجهن
نٿا.

لَكِنَّ الرُّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَقْوَامٍ
وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُقْلِحُونَ ۝

۸۸. ۱. پر هيءَ رسول (يعني آنحضرت صلي الله
عليه وسلم) ۽ جن انهيءَ سان گڏجي (خدا
تي) ايمان آندو آهي ۽ جن پنهنجي مال ۽
پنهنجي جانين جي ذريعي جهاد ڪيو آهي.
انهن لاءِ هر قسم جون پلائيون آهن ۽ اهي ئي
(آخر) ڪامياب ٿيڻ وارا آهن.

أَمَّا اللَّهُ لَهُمْ جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝

۸۹. ۱. الله انهن لاءِ اهڙيون جنتون تيار ڪيون
آهن، جن جي هيٺان نهرون وهنديون آهن اهي
انهن باغن ۾ هميشه لاءِ رهندا ايندا. اها
تمام وڏي ڪاميابي آهي.

وَجَاءَ الْمُعَذِّبُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ

۹۰. ۱. مديني جي ارد گرد جهنگلن (۽ ندين
ڳوٺن) ۾ رهڻ وارن ماڻهن مان بهانا بنائيندڙ

وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُوبِئُ الَّذِينَ
كَفَرُوا وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ⑨

(مانهو) اڃي چون ٿا ته انهنکي (به)
پوئتي رهڻ جي اجازت ڏني وڃي ۽ اهي مانهو
جن الله ۽ انجي رسول سان ڪوڙ ڳالهائڻو آهي
(بغير اجازت جي ئي) پوئتي رهي پيا آهن.
انهن مان جيڪي ڪافر آهن انهن کي يقين
دردناڪ عذاب ملندو.

لَيْسَ عَلَى الضَّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى
الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ خَرَجٌ إِذَا انْفَقُوا
لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ⑩

۹۱. (پر اي رسول!) جيڪي واقعي ڪمزور
آهن ۽ بيمار آهن ۽ جن ماڻهن کي راهه جو
خرج ڪونهي انهن تي (پوئتي رهجي وڃڻ
جي سبب) ڪابه پڪڙ نه ٿيندي جڏهن ته
اهي دلي طرح سان الله ۽ انجي رسول سان
مخلص آهن (اهي مانهو محسن آهن) ۽
محسنن تي ڪو الزام ناهي ۽ الله ڏاڍو بخشن
وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ
قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا
وَأَعْيَنُهُمْ فَبِئْسَ مِنَ الذَّمِّ حَزَنًا إِلَّا
يَجِدُوا مَا يَنْفِقُونَ ⑪

۹۲. ۽ نه انهن ماڻهن تي (ڪو الزام آهي)
جيڪي تو وٽ ان وقت آيا جڏهن جنگ جو
اعلان ڪيو ويو هو. ان لاءِ ته تون انهنکي
ڪا سواري مهيا ڪري ڏين. ته تو جواب
ڏنو ته مون وٽ ڪا شيءِ ڪانهي جنهن تي
توهان کي سوار ڪرايان ۽ (هي جواب ٻڌي
ڪري) اهي هليا ويا ۽ (ان) ڏک ڪري انهن
جي اکين مان ڳوڙها وهي رهيا هئا ته افسوس
انهن وٽ ڪجهه به ڪونهي جنهن کي (خدا)
جي راهه ۾ خرچ ڪن.

إِنَّا السَّيْبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَمَسُّونَ نَفْسَكَ وَهُمْ
أَغْنِيَاءُ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ
اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ⑫

۹۳. الزام صرف انهن ماڻهن تي آهي جيڪي
اهڙيءَ حالت ۾ اجازت گهرن ٿا جيڪي مالدار
هوندا آهن. اهي پوئتي ويهي رهڻ وارن قبيلن
سان (ويهي رهڻ تي) راضي ٿي ويا. ۽ الله
انهن جي دلين تي مهر هڻي ڇڏي پر اهي
(اهڙا آهن جو) سمجهن ئي نه ٿا.

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُونَ لِي أَنَا اللَّهُ مِنْ أَهْلِكَ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُمْ تُرْجُونَ إِلَىٰ عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنْصِتُ لَكُمْ بِهِ كُنْتُمْ تَقُولُونَ ۝

۹۴. جڏهن توهان جنگ کان انهن جي طرف واپس موٽي ايندا آهيو ته اهي توهان وٽ اچي (قسمين قسمين) جا عذار ڪندا آهن، تون انهن کي چو ته عذر نه ڪيو اسان (توهان جي عذرن کي) هرگز تسليم نه ڪنداسين. الله توهان جي حالت جي اسان کي خبر ڏئي ڇڏي آهي ۽ الله ۽ انجو رسول توهان جي عملن کي ڄاڻيندا رهندا. پوءِ توهان حاضر ۽ غائب کي ڄاڻڻ واري خدا جي سامهون موٽيا ويندو پوءِ اهو توهان جي عملن جي حقيقتن کان توهان کي خبردار ڪندو.

سَيُخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِيُخْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجَسٌ وَمَا لَهُمْ بِهِمْ جَهَنَّمَ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝

۹۵. جڏهن توهان انهن ڏانهن موٽندو ته اهي توهان جي سامهون الله جا قسم ڪندا. انهيءَ لاءِ ته توهان انهن سان درگزر ڪيو (سو اسان به توهان کي چئون ٿا ته) انهن سان درگزر ئي ڪيو. ڇو جو اهي ڪندا آهن ۽ انهن جو ٺڪاڻو انهن جي عملن جي بدلي ۾ پهرين ئي جهنم مقرر ٿي چڪو آهي.

يُخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ۝

۹۶. اهي توهان جي آڏو قسم ڪندا ته توهان انهن سان راضي ٿي وڃو. پوءِ جيڪڏهن توهان انهن سان راضي به ٿي وڃو ته الله اطاعت کان نڪري وڃڻ وارن ماڻهن سان راضي نه ٿيندو.

الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝

۹۷. ڳوٺن (۽ جهنگلن) ۾ رهڻ وارا عرب ڪفر ۽ نفاق ۾ (سڀني عربن کان) وڌيل آهن ۽ (جهالت جي سببان) انهيءَ جا مستحق آهن ته جيڪي الله پنهنجي رسول تي لاڻو آهي انهيءَ جي حدن کي نه سڃاڻن ۽ الله گهڻو ڄاڻڻ وارو (۽) وڏي حڪمت وارو آهي.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرًا وَيَظْلُمُ

۹۸. ۽ ڳوٺن (۽ جهنگل جي رهڻ وارن) مان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ ذَايِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿١٥﴾

ڪجهه ماڻهو اهڙا به آهن (جو) خدا جي
راهه ۾ خرچ ڪيل مال کي (هڪ) چٽي
سمجهندا آهن ۽ توهان جي لاءِ (آسماني)
گردش جي انتظار ۾ رهندا آهن (ٻڌو!) بري
گردش انهن تي ئي ايندي ۽ الله گهڻو ٻڌڻ
وارو (۽) ڄاڻڻ وارو آهي.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَىٰ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتُ الرَّسُولِ
أَلَّا إِلَهًا قُرْبَىٰ لَهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦﴾

۹۹. ۽ ڳوٺن ۽ (جهنگل ۾ رهڻ وارن عربن)
مان ڪجهه ماڻهو اهڙا به آهن جيڪي الله
تي ۽ آخرت جي ڏينهن تي (سچو) ايمان آڻين
ٿا ۽ (خدا جي راهه ۾) جيڪي ڪجهه خرچ
ڪندا آهن انهيءَ کي (خدا تعاليٰ جي) قربت
۽ رسول جي دعائن جو ذريعو سمجهندا آهن.
ٻڌو! اهو فعل ضرور انهن جي لاءِ (خدا جي)
قربت جو ذريعو ٿيندو. الله ضرور انهن کي
پنهن جي رحمت ۾ داخل ڪندو ڇو جو الله
ڏاڍو بخشڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي.

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ
وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٧﴾

۱۰۰. ۽ جيڪي مهاجرن ۽ انصارن مان اڳتي
نڪري وڃن وارا آهن ۽ اهي ماڻهو به
جيڪي ڪامل فرمانبرداري ڏيکاريندي انهن
جي پويان هليا. الله انهن سان راضي ٿي ويو
۽ اهي الله سان راضي ٿي ويا. هن انهن لاءِ
اهڙيون جنتون تيار ڪيون آهن جن جي هيٺان
نديون وهنديون آهن اهي انهن ۾ هميشه ئي
رهندڙ هوندا. اها تمام وڏي ڪاميابي آهي.

وَمِنَ حَوْكَمٍ مِنَ الْأَعْرَابِ مُتَّقُونَ دُورًا
أَهْلِي الْمَدِينَةِ تَتَّبَعُوا عَلَى الْبِقَاعِ لَا تَقْلِبُهُمْ
تَحَنُّنًا لِّعَلَّهُمْ سَعَلَ بِهِمْ مَقَرَّتَيْنِ تَعْرِدُونَ إِلَى
عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٨﴾

۱۰۱. ۽ بدوين (۽ جهنگل ۾ رهڻ وارن) مان
جيڪي توهان جي آسپاس رهن ٿا منافق به
آهن ۽ مديني جي رهڻ وارن مان به (ڪي)
ماڻهو اهڙا آهن) جيڪي نفاق تي ڄميل آهن
تون انهن کي نه ٿو ڄاڻين پر اسان انهن کي

جائون ٿا. اسين انهن کي ٻه دفعا عذاب ڏينداسين پوءِ اهي هڪ تمام وڏي عذاب جي طرف موٽايا ويندا.

۱۰۲- ۽ ڪجهه ٻيا ماڻهو آهن جن پنهنجي گناهن جو اقرار ڪيو انهن نيڪ عملن کي ڪجهه ٻين عملن سان جيڪي برا هئا ملائي ڇڏيو. قريب آهي ته الله انهن تي فضل ڪري. الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۰۳- (اي رسول!) انهن جي مال مان صدقو وٺ انهيءَ لاءِ ته تون انهن کي پاڪ ڪرين ۽ انهن جي ترقيءَ جو سامان مهيا ڪرين ۽ انهن جي لاءِ دعا به ڪندو رهه. ڇو جو تنهن جي دعا انهن جي تسڪين جو سبب آهي ۽ الله تنهن جي دعائن کي ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽ حالتن کي) ڄاڻڻ وارو آهي.

۱۰۴- ڇا انهن کي معلوم ناهي ته الله ئي آهي جيڪو پنهنجن بدن جي توبه قبول ڪري ٿو ۽ انهن جو صدقو وٺي ٿو (رسول تنهنجي وٺي) ۽ الله ئي آهي جو ڏاڍو توبه قبول ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۰۵- (انهن کي) ڇو ته پنهنجي جڳهه تي ڪم ڪندا هلو، الله ۽ انجو رسول ۽ مومن ضرور توهان جي ڪمن جي حقيقت کي ڏسندا رهندا ۽ توهان ضرور حاضر ۽ غائب ڄاڻڻ واري خدا جي طرف موٽايا ويندو ۽ اهو توهان جي عملن جي حقيقت توهان کي ٻڌائيندو.

۱۰۶- ۽ ڪجهه ٻيا ماڻهو آهن جيڪي خدا جي حڪم جي انتظار ۾ ڇڏيا ويا آهن (انهيءَ کي اختيار آهي ته) خواهه انهن کي عذاب

وَاٰخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرًا سَيِّئًا عَسَىٰ اَنَّ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلَّ عَلَيْهِمْ اِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

اَلَمْ يَعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَاَخَذَ الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿١٠٤﴾

وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّوْنَ اِلَىٰ عَلِيمٍ اٰنْعِيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنْزِلْ عَلَيْكُمْ غَمًّا لَّكُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿١٠٥﴾

وَاٰخَرُونَ مُّرْجُوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ اِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ ﴿١٠٦﴾

ڏني يا انهنجي توبه قبول ڪري ۽ الله ڄاڻڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۱۰۷. ۽ اهي ماڻهو جن هڪ مسجد کي نقصان پهچائڻ ۽ ڪفر جي تبليغ ڪرڻ ۽ مومنن ۾ تفرقو پيدا ڪرڻ لاءِ بنائي آهي ۽ جيڪو شخص الله ۽ انهيءَ جي رسول سان وڙهي چڪو آهي انهيءَ لاءِ گهٽ موجود ڪري ڏيڻ لاءِ اهي ضرور قسم کڻندا (ته) هن مسجد بنائڻ سان اسانجو ارادو صرف نيڪي ڪرڻ هو ۽ الله شاهدي ڏني ته اهي يقينن ڪوڙ ڳالهائي رهيا آهن.

۱۰۸. (اي نبي!) تون انهيءَ (مسجد) ۾ (ڪڏهن) نه بيهه. اها مسجد جنهن جو بنياد پهرئين ڏينهن کان تقويٰ تي رکيو ويو آهي، زياده حقدار آهي ته تون انهيءَ ۾ (جماعت ڪرائڻ لاءِ) بيهين. انهيءَ ۾ (اچڻ وارا) اهڙا ماڻهو آهن جيڪي خواهش رکن ٿا ته بلڪل پاڪ ٿي وڃن ۽ الله ڪامل پاڪيزگي اختيار ڪرڻ وارن کي پسند ڪريو.

۱۰۹. ڇا اهو شخص جيڪو پنهنجي عمارت جو بنياد الله جي تقويٰ ۽ رضامندي تي رکي ٿو وڌيڪ سنو آهي يا اهو جيڪو پنهنجي عمارت جو بنياد هڪ ترڪڻ واري ڪناري تي رکي ٿو جيڪو ڪرندو رهندو آهي پوءِ اهو ڪنارو انهيءَ عمارت سميت جهنم جي باهه ۾ ڪري پوندو آهي ۽ الله ظالم قوم کي (ڪاميابيءَ جو) رستو نٿو ڏيکاري.

۱۱۰. اهو بنياد جيڪو انهن وڌو هو هميشه انهنجي دل ۾ خلش جو سبب رهندو سواءِ

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا وَرِزًّا وَغُرًّا وَتَفْرِيقًا
بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَرِضًا دَا لِمَنْ حَادَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
مِنْ قَبْلُ وَيَخْلُقْنَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْخُسْفَانَ وَاللَّهُ يُشْهِدُ
إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ③

لَا تَقْرَأُ فِيهِ أَبَدًا لِّلْمَسْجِدِ أَتَيْسَ عَلَى النَّفْثِ مِنْ أَوَّلِ
يَوْمٍ أَحَقُّ لَنْ تَقُومَ فِيهِ رِجَالٌ يُجْرُونَ أَنْ يَنْظُرُوا
وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهِّرِينَ ④

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُيُوتَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ
خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُيُوتَهُ عَلَىٰ شِقَاقٍ جَوْفٍ هَٰذَا
فَأَنهَارُهُ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ⑤

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ

انهيءَ جي جو انهن جون دليون ٽڪرا ٽڪرا ٿي وڃن (؛ اهي مري وڃن) ؛ الله گهڻو ڄاڻڻ وارو (؛) وڏي حڪمت وارو آهي.

۱۱۱. الله مومنن کان انهن جي جانين ؛ انهن جي مالن کي (انهيءَ وعدي سان) خريد ڪيو آهي جو انهن کي جنت ملندي (چو جو) اهي الله جي رستي ۾ وڙهڻ ٿا. پوءِ (يا ته اهي) پنهنجن دشمنن کي ماري وجهن ٿا يا خود مارجي وڃن ٿا. هيءَ هڪ اهڙو وعدو آهي جيڪو انهيءَ تي لازم آهي (؛) توريت ؛ انجيل (۾ به بيان ڪيو ويو آهي) ؛ قرآن ۾ (به) ؛ الله کان وڌيڪ پنهنجن جي وعدي کي پورو ڪرڻ وارو ڪير آهي پوءِ (اي مومنو!) پنهنجن جي انهيءَ سودي تي خوش ٿي وڃو جيڪو توهان ڪيو آهي ؛ اها ئي اها وڏي ڪاميابي آهي (جنهن جو مومنن سان وعدو ڪيو ويو آهي)

۱۱۲. (جيڪي ماڻهو) توبه ڪرڻ وارا آهن، عبادت ڪرڻ وارا آهن، (خدا جو) حمد ڪرڻ وارا آهن (خدا جي واٽ ۾) سفر ڪرڻ وارا آهن، رڪوع ڪرڻ وارا آهن، سجدا ڪرڻ وارا آهن ؛ برين ڳالهين کان روڪڻ وارا آهن ؛ الله جي حدن جي حفاظت ڪرڻ وارا آهن، اهڙن مومنن کي خوشخبري ڏي.

۱۱۳. نبي ؛ مومنن جي شان جي خلاف هو ته مشرڪن لاءِ استغفار ڪن، خواهه اهي قريبي رشتيدار چو نه هجن انهيءَ کانپوءِ جو انهن تي ظاهر ٿي ويو ته اهي دوزخي آهن.

۱۱۴. ؛ ابراهيم جو استغفار پنهنجي پيءَ لاءِ صرف انهيءَ سبب ڪري هئو جو انهيءَ

إِلَّا أَنْ تَقْطَعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَمُوتُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقٌّ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

الْمُتَّابُونَ الْعَمِلُونَ الْحَيُّونَ الَّذِينَ لَا يَمُوتُونَ
الشَّجِدُونَ الْأَمْوَالُ بِالْمَعْرُوفِ وَالْمُتَّابُونَ
الْمُتَّابُونَ الْحَيُّونَ لِمَنْ دَانَ اللَّهُ وَلِشَرِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلَّذِينَ كَفَرُوا
وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِابْنِهِ إِيْلًا عَنْ مَوْعِدَةٍ

وَعَدَاهَا آيَاتُهُ فَلَنَّا بَيِّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأْنَا مِنْهُ
إِنْ إِبْرَاهِيمُ لَا ذَاةَ حَلِيمَةٍ ﴿١١٥﴾

انهي سان هڪ وعدو ڪيو هو پر جڏهن
انهيءَ تي ظاهر ٿي ويو ته اهو الله جو دشمن
آهي ته اهو انهيءَ وعدي کان پوريءَ طرح
دستبردار ٿي ويو ابراهيم ڏاڍو رحمڻي ۽
عقلمند هو.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ
حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ لَكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

۱۱۵. ۽ اهو الله جي شان جي خلاف آهي جو
ڪنهن قوم کي هدايت ڏيڻ کانپوءِ انهيءَ کي
گمراهه قرار ڏئي جيستائين اهو انهن جي
سامهون آهي (امر) نه بيان ڪري جن کان
انهن کي بچڻ گهرجي. الله هر هڪ شئي کي
ڄاڻي ٿو.

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي
وَيُمِيتُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ
شَيْءٍ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

۱۱۶. آسمانن ۽ زمين جي بادشاهي يقينن الله
جي آهي اهو زندهه به ڪري ٿو ۽ ماري به
ٿو ۽ الله کان سواءِ نه ڪوئي توهانجو دوست
آهي ۽ نه مددگار.

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ
الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِن بَعْدِ مَا
كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ فَمِنْهُمْ تَابَ عَلَيْهِمْ
إِنَّهُمْ بِهِمْ رُدُّوا رَجِيمٌ ﴿١١٧﴾

۱۱۷. الله نبي ۽ مهاجرين ۽ انصار تي وڌو
فضل ڪيو آهي (يعني انهن ماڻهن تي) جن
انهيءَ (نبيءَ) جي تڪليف جي گهڙيءَ ۾
جڏهن انهن مان هڪ گروهه جون دليون
ڪجهه قدر شڪ ۾ پئجي ويون هيون پيروي
ڪئي. پوءِ انهيءَ انهن (ڪمزورن) تي به
فضل ڪيو. اهو انهن (مومنن) سان يقينن
محبت ڪرڻ وارو (۽) باريار رحم ڪرڻ وارو
آهي.

وَعَلَى الَّذِينَ هَلَكَ فِي الْيَمِّ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا
رَحَبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنَّهُ لَا مَلْجَأَ
مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ
هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

۱۱۸. اهڙي طرح انهن ٽنهي تي به (انهيءَ
فضل ڪيو) جيڪي پوئتي ڇڏيا ويا هئا،
ايتري قدر جو جڏهن زمين باوجود ڪشادگيءَ
جي انهن تي تنگ ٿي وئي ۽ انهن جا پنهن
جا نفس به انهن تي بار بنجي ويا ۽ انهن
خيال ڪيو ته الله جي غضب کان بچڻ جي

لاء سواء انهيء جي تي ڪابه پناهه
ڪانهي ته انهن جي حالت ڏسي الله انهن تي
فضل ڪيو انهيءَ لاءِ ته اهي به توبه ڪن
الله يقينن ٻار ٻار توبه قبول ڪرڻ وارو (۱)
ٻار ٻار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۱۹. (اي مومنو!) الله جي تقويٰ اختيار
ڪيو ۽ صادقن (جي جماعت) سان شامل ٿي
وڃو.

۱۲۰. مديني جا رهاڪو ۽ جيڪي ان جي
اردگرد ڳوٺاڻا (۽ جهنگلي) رهن ٿا انهن کي
مناسب نه هو ته الله جي رسول کي
(اڪيلو) ڇڏي پاڻ پوئتي رهجي وڃن ۽ نه
(اهو ته) انهيءَ جي جان کان بي پرواهه ٿي
پنهنجي جان جي فڪر ۾ لڳي وڃن. هيءَ
(فيصلو) انهيءَ ڪري (ڪيو وڃي ٿو) ته
ڪا اڃ يا ٽڪاڻ يا بڪ جي گهڙي انهن
تي الله جي رستي ۾ نه ٿي اچي ۽ نه (وري)
اهي ڪنهن زمين کي لتاڙين ٿا. جيڪو
ڪافرن کي ڪارڙ ڏياريندو هجي ۽ نه اهي
دشمن تي ڪا فتح حاصل ڪن ٿا جو انهن
لاءِ انهن جي عيوض نيڪ عمل نه لکيو
ويندو هجي الله محسن جو اجر ڪڏهن ضائع
نه ٿو ڪري.

۱۲۱. ۽ اهي الله جي راهه ۾ ڪو ٿورو خرچ
به نٿا ڪن ۽ نه وڏو ۽ نه ڪنهن واديءَ
کي طئي ڪن ٿا پر (انهيءَ سان گڏ انهن جي
عملن ۾ اهو نيڪ ڪم) لکيو ويندو آهي
انهيءَ لاءِ ته الله انهن جي عملن جو (اعليٰ
کان) اعليٰ بدلو ڏئي.

۱۲۲. ۽ مومنن لاءِ ممڪن نه هو ته اهي

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿۱۱﴾

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ
أَنْ يَخْلِفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَتَّبِعُوا أَنْفُسَهُمْ عَنْ
نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا
مَخْصَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْئُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ
الْكَفَّارَ وَلَا يَمْلَأُونَ مِنْ عَدُوِّهِمْ إِلَّا كُنُفٌ لَهُمْ بِهِ
عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْحَسِنِينَ ﴿۱۲﴾

وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ
وَادِيًا إِلَّا كُنُفٌ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿۱۳﴾

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ

كُلِّفَتْهُمْ تَابِعَةً لِيَتَّقَهُوا فِي الدِّينِ
وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَعْتَزُّونَ ﴿١٢٣﴾

۱۲۳

سڀني (گڏ ئي دين جي تعليم جي لاءِ) نڪري پون پوءِ ڇو نه ٿيو ته انهن جي جماعت مان هڪ گروهه نڪري پوي ها. انهيءَ لاءِ ته اهي دين پوريءَ طرح سڪن ها ۽ پنهنجي قوم کي واپس موٽي (بي دينيءَ کان) هوشيار ڪن ها. انهيءَ لاءِ ته اهي (گمراهيءَ کان) ڊڄڻ لڳن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَرِ
وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غُلَظَةً وَاغْلُظُوا بِاللَّهِ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٤﴾

۱۲۴

۱۲۳- اي مومنو! انهن ڪافرن سان جنگ ڪيو جيڪي توهان جي پرياسي رهن ٿا ۽ گهرجي ته اهي توهان ۾ پختگي محسوس ڪن ۽ جاني وٺو ته الله متقين سان آهي.

وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيْنَمَا رَدْنَاهُ
هُدًى أَوْ آيَةً قَامُوا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا
وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٥﴾

۱۲۴- ۽ جڏهن ڪا سورت نازل ٿئي ٿي ۽ انهن مان ڪي (منافق) چوندا ته هن (سورت) توهان مان ڪنهن جو ايمان وڌايو آهي؟ سو (ياد رکو ته) جيڪي ماتهو مومن آهن (انهن جي پهرين ايمان جي نتيجي ۾) انهن جي ايمان کي هن (سورت) وڌايو آهي ۽ اهي خوشي حاصل ڪري رهيا آهن.

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا
إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٦﴾

۱۲۵- ۽ جن جي دل ۾ بيماري آهي هن (سورت) انهن جي (پهرين) گند تي ٻيو گند ڇاڙهي ڇڏيو آهي. ايتري قدر جو اهي اهڙي حالت ۾ مرندا جو اهي ڪافر هوندا.

أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَسْرَةً أَوْ
مَهْرَجَةً ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

۱۲۶- ڇا اهي ڏسن ڪونه ٿا ته انهن جي هر سال ۾ هڪ يا ٻه دفعا آزمائش ڪئي ويندي آهي پوءِ به اهي توبه نه ٿا ڪن ۽ نه نصيحت حاصل ڪن ٿا.

وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَاهُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٨﴾

۱۲۷- ۽ جڏهن ڪا سورت نازل ٿئي ٿي ته انهن مان ڪجهه ماتهو ٻين ڏانهن نهارن لڳن ٿا ته معلوم ڪن ته ڇا ڪو شخص توهان کي ڏسي ته نه رهيو آهي. پوءِ

(تسلي ڪري) اهي (مانههو مجلس مان) هليا ويندا آهن. الله انهن جي دٻين کي ڦيرائي ڇڏيو آهي ڇو جو اهي اهڙا مانههه آهن جيڪي سمجهن نه ٿا.

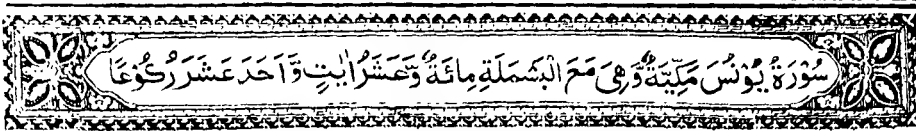
۱۲۸. (اي مومنو!) توهان وٽ توهان جي ئي قوم جو هڪ فرد رسول ٿي آيو آهي توهان جو تڪليف ۾ پوڻ هن تي ڏکيو گذري ٿو ۽ اهو توهان جي لاءِ خير جو ڏاڍو بکيو آهي ۽ مومنن سان محبت ڪرڻ وارو (۽) ڏاڍو ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

۱۲۹. پوءِ جيڪڏهن اهي ڦري وڃن ته تون چو ته الله منهن جي لاءِ ڪافي آهي. انهيءَ کانسواءِ ڪوبه معبود نه آهي. مان انهيءَ تي توڪل ڪيان ٿو ۽ اهو عرش عظيم جو رب آهي.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

۱۲۹

هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ۱۱۰ هڪ سئو ڏهه آيتون ؛
يارنهن رڪوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيبحد
لِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- مان الله ڏسڻ وارو آهيان، هي (يعني هن
سورت جون آيتون) ڪامل (ء) پر حڪمت
ڪتاب جون آيتون آهن

الَّذِي يَكْتُبُ الْحِكِيمَ ②

۳- ڇا ماڻهن وٽ اسان جو انهن مان هڪ
شخص تي (هي) وحي ڪرڻ ته ماڻهن کي
هوشييار ڪر ؛ جن ماڻهن ايمان آندو آهي
انهن کي خوشخبري ڏي ته انهن لاءِ انهن
جي رب جي حضور ۾ هڪ ظاهر ؛ باطن طور
تي ڪامل درجو آهي (اهڙي) عجب (ڳالهه)
هتي (جو) انهن ڪافرن چيو ته هي (شخص)
ضرور ظاهر ظهور ڏوڪي باز آهي.

أَكَا لِلنَّاسِ عَجَبٌ أَنْ أُوحِيَ إِلَىٰ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنْ
أَنْذِرَ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَهُمْ قَدَمٌ
صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسَجْرٌ
فُيِّنَ ③

۴- توهان جو رب يقينن الله آهي جنهن
آسمانن ؛ زمين کي ڇهن وقتن ۾ پيدا ڪيو
پوءِ هو عرش تي قرار فرمايو هو هر ڪم
جو انتظام ڪريو (انهيءَ جي حضور ۾)
ڪوبه (ڪنهن جو) شفيع نٿو (ٿي سگهي)
سواءِ انهيءَ جي اجازت جي (ٻڌو) هيءُ الله
(مٿي ذڪر ڪيل صفتن وارو آهي) ؛
اهوئي (توهانجو رب آهي انهيءَ ڪري توهان
انهيءَ جي عبادت ڪيو. ڇا توهان (باوجود
انهن ڳالهين جي) پوءِ به نصيحت حاصل نه

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي
سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا
مِنْ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ عِنْدِهِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ
فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ④

ڪندڙ.

۵. انهيءَ جي طرف توهان سڀني کي موٽي وڃڻو آهي (اهو) الله جو واعدو آهي (جيڪو) پورو ٿي رهڻو (آهي) هو يقينن مخلوق کي پيدا ڪريڻو پوءِ انهن کي موٽائي ٿو. انهيءَ لاءِ ته جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ (۽ حال سارو) ڪم ڪيا انهن کي اجر ۾ ڪامل حصو ڏني ۽ جن ماڻهن ڪفر (اختيار) ڪيو انهن لاءِ تهڪندڙ پاڻي پيئڻ لاءِ هوندو ۽ هڪ دردناڪ عذاب هوندو جو جو اهي ڪفر ڪندا (رهندا) هئا.

۶. اهوئي آهي جنهن سج کي ذاتي روشني (وارو) ۽ چنڊ کي نور (وارو) بنايو آهي ۽ هڪ اندازي جي مطابق انهيءَ جون منزلون بنايون آهن انهيءَ لاءِ ته توهان کي سالن جي ڳڻپ ۽ حساب معلوم ٿئي. انهيءَ (سلسلي) کي الله حق (۽ حڪمت) سان پيدا ڪيو آهي هو انهن آيتن کي علم وارن ماڻهن جي لاءِ تفصيل سان بيان ڪري ٿو.

۷. رات ۽ ڏينهن جي اڳي پوءِ اچڻ ۽ جيڪي ڪجهه الله آسمانن ۽ زمين ۾ پيدا ڪيو آهي (انهيءَ ۾) متقي ماڻهن لاءِ يقيني طرح سان گهڻائي نشان آهن.

۸. جيڪي ماڻهو اسان سان ملڻ جي اميد نه ٿا رکن ۽ هن دنيا جي زندگيءَ تي راضي ٿي ويا آهن ۽ انهيءَ تي انهن اطمینان ڪري ورتو آهي ۽ (پوءِ) جيڪي ماڻهو اسان جي نشانن (جي طرف) کان غافل ٿي ويا آهن

۹. انهن (سڀني) جو نڪائو انهن جي (پنهنجي) ڪمائي جي سبب يقينن (دوزخ

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حِينٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ⑤

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ⑥

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ ⑦

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلَتِنَا غَافِلُونَ ⑧

أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ إِلَّا مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ⑨

جي) باهه آهي.

۱۰. جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ (۽ حال سارو) عمل ڪيا انهن کي انهن جو رب انهنجي ايمان جي سبب (ڪاميابي جي رستي جي طرف) هدايت ڏيندو (۽) آسان وارين جنتن ۾ انهن ئي جي (اختيار) هيٺ نهرون وهنديون هونديون.

۱۱. انهن (جنتن) ۾ (خدا جي حضور) انهن جي پڪار (هيءَ) هوندي. اي الله! تون پاڪ آهين ۽ انهن جي (هڪ ٻئي لاءِ) دعا هيءَ هوندي (تہ توهانتي هميشه لاءِ) سلامتي هجي ۽ سڀ کان آخر ۾ اهي بلند آواز سان هي چوندا تہ الله ئي سڀني تعريفن جو مستحق آهي. جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي.

۱۲. ۽ جيڪڏهن الله ماڻهن تي (انهن جي عملن جي) بدئيءَ (جو نتيجو) انهن جي مال کي جلد ڇاهڻ وانگر جلد موڪلي ها تہ انهن جي (زندگي جي خاتمي جو) ميعاد انهن تي آندو وڃي ها. (پر ڇاڪاڻ تہ اسان ائين پسند نہ ڪيو) انهيءَ ڪري اسان انهن ماڻهن کي جيڪي اسان جي ملاقات جي اميد نہ ٿا رکن انهيءَ حالت ۾ ڇڏي رهيا آهيون جو اهي پنهنجي سرڪشيءَ ۾ پنهنجي رهيا آهن.

۱۳. ۽ جڏهن انسان کي تڪليف پهچي ٿي تہ اهو پنهنجي پاسي ڀر (الئيئل) يا ويٺل يا بيٺل انسان کي پڪاري ٿو. پوءِ جڏهن اسان انهيءَ جي تڪليف کي انهيءَ کان پري ڪري ڇڏيون ٿا تہ هو (اهڙيءَ طرح سان ڪترائي) لنگهي وڃي ٿو (جو) ڄڻ انهيءَ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ
بِأَيِّمَانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ
الْنَعِيمِ ⑩

دَعَوُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَنَحْمَدُكَ فِيهَا سَلَامٌ
وَأُخْرُ دَعَوُهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ⑪

وَلَوْ يَعْلَمُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتَعِجَلُ لَهُم بِالْخَيْرِ
لَفَعَلَ إِلَيْهِمْ أَجْلُهُمْ فَبَدَّلَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا
فِي طُعْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ⑫

وَرَأَى مِنَ الْإِنْسَانِ الضُّرَّ دَعَانًا لِجَنَّةٍ أَوْ قَاعٍ
أَوْ قَابِلًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ صُورَهُ مَرَّكَانَ لَمْ يَدْعُنَا
إِلَى صُورَتِهِ كَذَلِكَ يُزَيِّنُ لِلْمُتَسْرِفِينَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ⑬

ڪنهن تڪليف (ڪي پري ڪرڻ) لاءِ جيڪا
انهيءَ کي پهتي هئي اسان کي پڪاريوئي
ڪونه هو. اهڙيءَ طرح تمام حد کان وڌي
وڃڻ وارن کي جيڪي ڪجهه اهي ڪندا آهن
خوبصورت ڪري ڏيکاريو ويو آهي.

۱۴- ۽ اسان يقيني طور تي توهان کان پهرين
(به) قومن کانپوءِ قومن کي جڏهن انهن
باوجود انهيءَ جي جو انهن وٽ انهن جا
رسول ظاهر نشان ڪئي آيا هئا ظلم ڪيو هو،
ايمان نه آندو هئائون. تباهه ڪري چڪا
آهيون. اسان ڏوهاري ماڻهن کي اهڙي طرح
بدلو ڏيندا آهيون.

۱۵- پوءِ انهن کان پوءِ اسان توهان کي زمين
۾ (انهن جو) جانشين بنايو، انهيءَ لاءِ جو
اسان ڏسون ته توهان ڪيئن عمل ڪيو ٿا.

۱۶- ۽ جڏهن انهن کي اسان جون روشن آيتون
پرهي ٻڌايون وڃن ٿيون ته جيڪي ماڻهو
اسان جي ملڻ جي اميد نه ٿا رکن اهي چون
ٿا ته (اي محمد!) تون انهيءَ کانسواءِ ڪو
ٻيو قرآن ڪئي اچ. يا انهيءَ ۾ (ئي ڪجهه)
تبديلي (۽ ڦير ڦار) ڪر. تون (انهن کي) چو
(ته هي) منهن جو ڪم نه آهي جو مان
انهيءَ ۾ پنهن جي طرفان (ڪا) تبديلي (۽)
ڦير ڦار ڪيان. مان (ته) جيڪي (ڪي)
مون تي وحي (کان حڪم نازل) ڪيو وڃي ٿو
انهيءَ جي پيروي ڪيان ٿو جيڪڏهن مان
پنهن جي رب جي نافرمان ڪيان ته مان
هڪ وڏي (پيانڪ) ڏينهن جي عذاب کان
ڊڄان ٿو (ته مونکي نه اچي پڪڙي).

۱۷- (۽) تون (انهن کي) چو ته جيڪڏهن

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا
وَجَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ⑤

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لَنَنْظُرَ
كَيْفَ تَعْمَلُونَ ⑥

وَإِذَا نَسَخْنَا إِلَهُاتِ بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
لَقَدْ نَاثَأْتُمْ بِفُرَاقٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلَهُ قُلْ
مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَبَدِلَهُ مِنْ تِلْكَ نَفْسِي إِنْ
أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ⑦

قُلْ تَوَشَّاءَ اللَّهُ مَا تَوَدُّهُ عَلَيْكُمْ وَلَا

أَذْرَكُنَّ بِهِ ۖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٥﴾

الله جي (اهائي) مرضي هجي ها (ته) انهيءَ
جي جاء تي ڪا ٻي تعليم ڏني وڃي) ته
مان انهيءَ کي توهان جي سامهون پڙهي نه
ٻڌايان ها ۽ نه اهو (ئي) توهان کي انهيءَ
(تعليم) کان آگاهه ڪري ها، جيئن هن کان
پهرين مان هڪ ڊگهو عرصو توهان ۾ گذاري
چڪو آهيان ڇا پوءِ (به) توهان عقل کان
ڪم نه ٿا وٺو.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ
إِنَّهُ لَا يَفْطَحُ الْمَجْرِمُونَ ﴿١٦﴾

۱۸- پوءِ (توهان ئي ٻڌايو ته) جيڪو الله
تي بهتان هڻي يا انهيءَ جي نشانن کي
ڪوڙو ڪري انهيءَ کان وڌيڪ ڪير ظالم
ٿيندو (مطلب ته) هي يقيني ڳالهه آهي ته
مجرم ماڻهو ڪامياب نه ٿا ٿين.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُحِبُّونَ
اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَنَهُ
وَعَلَىٰ عَنَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٧﴾

۱۹- ۽ اهي (ماڻهو) الله کي ڇڏي ڪري اهڙي
شيءَ جي پوڄا ڪن ٿا جيڪا نه انهن کي
نقصان پهچائي ٿي ۽ نه نفعو پهچائي ٿي ۽
چون ٿا (ته) هي (اسان جا معبود) الله جي
حضور ۾ اسان جا شفيع آهن. تون (انهن کي)
ڇو (ته) ڇا توهان الله کي اها (ڳالهه)
ٻڌايو ٿا جنهن جي متعلق نه آسمانن ۾
(هجن جو) انهيءَ کي علم آهي ۽ نه (ئي)
زمين ۾ (ڪشي انهيءَ جي وجود جو ڪو پتو
آهي) هو پاڪ آهي ۽ انهن جي شريڪ ڪرڻ
کان هو مڻاهون آهي.

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا وَلَوْلَا
كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِّن رَّبِّكَ لَفُضِّي بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ
يَخْتَلَفُونَ ﴿١٨﴾

۲۰- ۽ (سڀ) ماڻهو هڪ ئي گروهه (بنيل)
هئا. پوءِ انهن پاڻ ۾ اختلاف (پيدا) ڪيو ۽
جيڪا ڳالهه تنهن جي رب جي طرفان پهرين
(وعددي جي صورت ۾) اچي چڪي آهي
جيڪڏهن اها (روڪ) نه هجي ته جنهن
(ڳالهه) ۾ اهي اختلاف ڪري رهيا آهن

انهيءَ جي متعلق انهن جي وچ ۾ (ڪڏهن ڪو) فيصلو (جاري) ٿي چڪو هجي ها.

۲۱. ۽ اهي چون ٿا ته هن رسول تي انهيءَ جي رب جي طرفان ڪو نشان چو نه لائون ۽ اهي تون (انهن کي) چؤ (ته) هر ڪنهن غيب (جي ڳالهه جو علم) الله کي ئي حاصل آهي تنهن ڪري توهان (انهيءَ جو) انتظار ڪيو. مان (به) توهان سان انتظار ڪرڻ وارن مان آهيان.

۲۲. ۽ جڏهن ماڻهن کي ڪنهن تڪليف کانپوءِ جيڪا انهن کي پهتي هجي اسان (کي) قدر پنهنجي (رحمت جو) مزو چڪايون ٿا ته جهٽ اسان جي نشانن جي متعلق انهن جي طرف کان ڪا (نه) ڪا مخالفتانه تدبير ٿيڻ لڳي ٿي. تون (انهن کي) چؤ (ته انهن جي مقابلي ۾) الله جي تدبير ته گهڻو ئي جلد (ڪارائتي) ٿيندي آهي (۽) توهان جيڪي تدبيرون (به) ڪيون ٿا اسان جا موڪليل انهن کي لکندا رهندا آهن.

۲۳. اهو (خدا ڪريم) ئي آهي جيڪو توهان کي (توفيق ڏئي) خشڪيءَ ۽ پاڻيءَ ۾ هلائي ٿو. ايستائين جو جڏهن توهان ماڻهو پيڙين ۾ (سوار) ٿيو ٿا ۽ اهو سڻائي هئا جي ذريعي انهن (ماڻهن) کي به ڪٿي هلي رهيون هونديون آهن ۽ اهي انهن تي سرها ٿيندا آهن ته انهن تي هڪ (سخت ۽) تيز هوا اچي ويندي آهي ۽ هر طرف کان لهر (مٿان لهر) انهن تي (چڙهي) ايندي آهي ۽ اهي سمجهڻ لڳندا آهن ته (هاڻي) اهي

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢١﴾

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِن نُّسَلِّتْهُمْ يَكُونُوا مَا نَكُرُّونَ ﴿٢٢﴾

هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ كُنْتُمْ إِذْ أَنْتُمْ فِي الْفُلِّ وَجَرَمَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَبَاقٍ وَفَرَحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَهُ لَنْ أَنْجِيَنَّا مِنْ هَذِهِ لَكُونُوا مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٣﴾

تباهي (جي منهن) ۾ اچي ويا آهن ته (اهڙي وقت ۾) اهي (پنهن جي) فرمانبرداري کي خدا جي لاءِ خالص ڪندي انهيءَ کي پڪاريندا آهن (۽ چوندا آهن ته اي الله!) جيڪڏهن تو اسان کي هن (مصيبتي) کان چوٽڪارو ڏنو ته اسان ضرور (تنهن جي) شڪر گذارن (جي گروهه) ۾ (داخل) ٿي وينداسين.

۲۴. پوءِ جڏهن اهو انهن کي (انهيءَ عذاب کان) نجات ڏئي خشڪي تي پهچائيندو آهي ته اهي جلدي زمين ۾ ناحق فساد ڪرڻ لڳندا آهن (اي انسانو!) توهان جو صرف دنيا جي زندگيءَ کي ڇاهڻ توهان جي نفسن تي (مصيبتي بنجي) پوندو. پوءِ اسان جي طرف توهان جي واپسي ٿيندي. تڏهن جيڪي (ڪجهه) توهان ڪندا رهيا هوندو اسان انهيءَ کان توهان کي آگاهه ڪنداسين.

۲۵. هن دنيا جي زندگي جي حالت (ته) انهيءَ ٻائيءَ وانگر آهي، جنهن کي اسان ڪڪر مان وسايو پوءِ انهيءَ سان زمين جا اوڀر جن کي مانهو ۽ چوپايا کائين ٿا ملي (ڪري هڪ جان ٿي) ويا ايستائين جو جڏهن زمين (انهيءَ جي ذريعي) پنهن جي ڪمال درجي جي زينت کي حاصل ڪيو ۽ خوبصورت ٿي وئي ۽ انهيءَ جي مالڪن سمجهيو ته (هاڻي) اهي انهيءَ تي وسارا آهيون ته انهيءَ تي ڏينهن يا رات جو (عذاب جي متعلق) اسان جو حڪم اچي ويو. ۽ اسان انهيءَ کي هڪ لٽيل ٻوڪ وانگر ڪري ڇڏيو جن هتي ڪلهه (ڪجهه) هو (ٿي) ڪونه

فَلَمَّا أَنْجَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنْزِلَتْهُ مِنَ السَّمَاءِ
فَأَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَ
الْأَنْعَامُ كُلُّ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَ
ازْيَنْتَ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ
عَلَيْهَا إِنَّمَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا
حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

(مطلب ته) جيڪي ماڻهو سوچ کان ڪم وٺن ٿا انهن جي لاءِ اسان اهڙي طرح (پنهنجن) آيتن کي کولي بيان ڪيون ٿا.

۲۶- ۽ الله سلامتيءَ جي گهر ڏانهن سڏيو جنهن کي پسند ڪري ٿو (انهيءَ کي) هڪ سڌي رستي تي هلائي (منزل مقصود تائين پهچائي) ڇڏيو.

۲۷- انهن ماڻهن جي لاءِ جن نيڪو ڪاري اختيار ڪئي بهترين پڇاڙي هوندي ۽ (انهيءَ تي) وڌيڪ (انعام به). انهن جي چهرن تي نه ڌنڌ چائڻبو ۽ نه ڌنڌ (جا آثار هوندا) اهي ماڻهو جنت جا رهاڪو آهن (۽) انهيءَ به رهندا ايندا.

۲۸- ۽ جن بديون ڪيون هونديون (انهن جي لاءِ) بديءَ جو بدلو انهيءَ (بديءَ) جي برابر هوندو ۽ انهن کي ڌنڌ پهچندي ۽ ڪوبه انهن کي الله (جي عذاب) کان بچائڻ وارو نه هوندو (۽ انهن جي حالت اهڙي هوندي) جڏهن انهن جي منهن تي رات جا (ڪيترائي) اونداهو ٽڪرا وڌا ويا آهن. اهي (ماڻهو) باهه (۾ رهڻ) وارا آهن. انهيءَ ۾ ڊگهي عرصي تائين رهندا ايندا.

۲۹- ۽ (اي انسانو! انهيءَ ڏينهن کي ياد ڪيو) جنهن ڏينهن اسين انهن سڀني کي جمع ڪنداسين پوءِ جن شرڪ ڪيو (هوندو) انهن کي اسان چونداسين (ته پري هڻي) پنهنجن جي جڳهه تي (بيجا رهو) توهان به ۽ توهان جي (ناهيل خدائي جا) حصيدار (به) پوءِ اسان انهن ۾ پاڻي (به) جدائي وجهي ڇڏينداسين ۽ انهن جي (ناهيل خدا جا)

وَاللّٰهُ يَدْعُوْا اِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَاءُ
اِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٣٧﴾

لِّلَّذِيْنَ اَحْسَنُوا الْحُسْنٰى وَزِيَادَةٌ ۚ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوْهُهُمْ
قُرُوْلٌ وَلَا ذِلَّةٌ ۚ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيْهَا
خٰلِدُوْنَ ﴿٣٨﴾

وَالَّذِيْنَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ يَّسْبِلُهَا ۚ وَ
تَرَهَّقُهُمْ ذِلَّةٌ ۚ مَا لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ عَٰجِمٍ ۚ كَانَمَا
اُغْشِيَتْ وُجُوْهُهُمْ قِطْعًا مِّنَ الْاَيْلِ مُظْلِمًا ۚ اُولٰٓئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٩﴾

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَبِيْعًا ثُمَّ نَقُوْلُ لِلَّذِيْنَ اٰشْرَكُوْا
مَكَانَكُمْ اَنْتُمْ وُشْرَاكُمْ ۖ فَرٰىلْنَا بَيْنَهُمْ وَاقَالَ
شُرَكَاءُهُمْ مَا كُنْتُمْ اِيَّاَنَا تَعْبُدُوْنَ ﴿٤٠﴾

شريڪ (انهنڪي) چوندا (تہ) توهان اسان جي عبادت (تہ هرگز) نہ ڪندا هئا.

۳۰۔ پوءِ توهان جي وچ ۾ اسان جي وچ ۾ (خود) الله ڪافي شاهد آهي. اسان توهانجي پوڄا کان بلڪل بي خبر هئاسين.

۳۱۔ (تڏهن) اتي هر هڪ شخص جيڪي ڪي هن (پنهن جي لاءِ) پوڪيو هوندو انهيءَ جو مزو چڪندو ۽ انهنڪي انهن جي سڄي مالڪ الله جي طرف (موتائي) آندو ويندو ۽ جيڪي ڪي اهي (پنهنجي طرفان) گهريندا هئا اهو (سڀ) انهن کان وسري ويندو.

۳۲۔ تون (انهن کي) چؤ (تہ ٻڌايو) آسمانن ۽ زمين مان توهان کي ڪير روزي ڏئي ٿو يا (اهو تہ) ڪنن ۽ اکين تي ڪير اختيار رکيو ۽ ڪير (هڪ) مردمه (شيءَ) مان زندهه (شيءَ) ڪڍي ٿو ۽ زندهه (شيءَ) مان مردمه (شيءَ) ڪڍي ٿو ۽ ڪير (انهيءَ) سموري معاملي جو انتظام ڪريو انهيءَ تي اهي ضرور چوندا تہ الله (ڪريو) تڏهن (انهنڪي) چؤ (تہ پوءِ سبب) ڇا (آهي) جو توهان تقويٰ اختيار نہ ٿا ڪيو.

۳۳۔ اها الله ني (جي هستي) آهي (جيڪا) ائين ڪريئي (۽ اهو ني) توهانجو حقيقي رب (آهي) ۽ حق کي ڇڏي گمراهي کان سواءِ ڇا (حاصل ٿي) سگهي ٿو پوءِ (ٻڌايو تہ) سهي تہ ڪهڙيءَ طرح توهان (بني بني طرف) ڦيرايا وڃو ٿا.

۳۴۔ اهڙي طرح جن مانهن نافرماني اختيار ڪئي آهي انهن تي تنهن جي رب جو حڪم پورو ٿيو آهي تہ اهي ايمان نہ ٿا آڻين.

قُلْ بِاللّٰهِ شَهِيدٌ اٰيٰتُنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغٰفِلِيْنَ ۝

هُنَالِكَ تَبْلُوْا كُلُّ نَفْسٍ مَّا اَسْلَفَتْ وَرُدُّوْا اِلَى اللّٰهِ ۚ مَوْلٰهُمُ الْحَقُّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ۝

قُلْ مَنْ يَّرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اَمَنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُوْنَ اللّٰهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُوْنَ ۝

فَذَلِكُمْ اللّٰهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَا ذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلٰلُ ۚ فَاَنَّى تُصْرَفُوْنَ ۝

كَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِيْنَ فَسَقُوْا اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدُو الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدُو الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَأَنْتُمْ تُؤْفَكُونَ ⑤

۳۵. تون (انهنکي) چؤ (ته) توهان جي (نهرابل) شريڪن مان ڪو (به اهڙو) آهي جيڪو پهريون دفعو پيدا ڪندو هجي (۱) وري انهيءَ (پيدائش) کي ورجائيندو هجي. تون (انهنکي) چؤ (ته) الله (ئي) آهي جيڪو (پهريون دفعو پيدا ڪري ٿو) (۲) وري انهيءَ (پيدائش) کي ورجائي ٿو. پوءِ (بڌايو ته انهيءَ هوندي به) توهان کي ڪهڙي طرف ڦيرايو وڃي ٿو.

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِي فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ⑥

۳۶. تون (انهن کي هيءَ به) چؤ (ته) چا توهان جي (بنابل) شريڪن مان ڪو (به اهڙو) آهي جيڪو حق جي طرف (مانهو جي) رهنمائي ڪندو هجي (اهي انهيءَ سوال جو ڪهڙو جواب ڏيندا) تون (خود ئي انهن کي) چؤ (ته) الله (ئي) آهي جو حق جي طرف (مانهن جي) رهنمائي ڪري ٿو. پوءِ چا اهو (خدا) جيڪو حق جي طرف رهنمائي ڪري ٿو انهيءَ ڳالهه جو زياده مستحق آهي ته هن (جي حڪمن) جي پيروي ڪئي وڃي يا اهو (فرضي خدا) جيڪو سواءِ انهيءَ (صورت) جي جو انهيءَ کي (هدايت جو) رستو ڏيکاريو وڃي (خود به) رستو نٿو لهي. پوءِ بڌايو توهان کي چا ٿي ويو آهي؟ توهان ڪهڙا فيصلو ڪيو ٿا؟

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ⑦

۳۷. ۱. انهن مان اڪثر (پنهن جي) وهم کان سواءِ (هي ڪنهن شي جي) پيروي نه ٿا ڪن (حالانڪا وهم حق جي جاءِ تي ڪوبه ڪم نٿو ڏئي. جيڪي ڪي اهي (مانهو) ڪن ٿا (انهيءَ کي) الله يقينن چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يَقْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَكِنْ تَصْدِيقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلُ الْكِتَابِ
لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

۳۸. ۽ هن قرآن جو الله کان سواءِ (ڪنهن
بني) جي طرفان ڪوڙي نموني سان ٺاهڻ
(ممڪن نٿي) نٿو ٿي سگهي. پر هي (تہ)
انهيءَ (ڪلام الاهي) جي تصديق ڪري ٿو
جيڪو هن کان اڳ (موجود) آهي ۽ ڪتاب
(الاهي) جو ڪجهه هئڻ گهرجي انهيءَ جو
تفصيل (بيان ڪري ٿو) انهيءَ ۾ بہ ڪو
شڪ ڪونهي تہ هي سڀني جهانن جي رب
جي طرفان آهي.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأَنذَرْتُكُمْ مِثْلَ مَا تُدْعَوْنَ
مَنْ اسْتَطَاعَتْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝

۳۹. ڇا اهي چون ٿا تہ هن (شخص) اهو
(پنهن جي طرفان) گهڙيو آهي ؟ تون
(انهنکي) چؤ (تہ) جيڪڏهن توهان (انهيءَ
بيان) ۾ سچا آهيو تہ انهيءَ (جي سورتن)
جهڙي ڪا هڪ (ٿي) سورت آئيو ۽ الله کان
سواءِ جنهن (کي بہ سڏڻ) جي توهان کي
طاقت هجي (پنهن جي مدد لاءِ) سڏيو.

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْنِيْلُهُ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ۝

۴۰. (پر انهن جو اهو خيال درست نہ آهي)
پر (حقيقت ۾) انهن (هڪ) اهڙي شيءِ کي
ڪوڙو ڪيو آهي جنهن جو انهن پورو علم
حاصل نٿي نہ ڪيو هو. ۽ نہ (ٿي) اڃا
انهيءَ جي حقيقت اُنهن تي ظاهر ٿي هئي.
جيڪي ماڻهو انهن کان پهرين هئا انهن
(بہ) اهڙي طرح ڪوڙو ڪيو هو پوءِ ڏس
(تہ) انهن ظالمن جي ڪهڙي پڇاڙي ٿي
هئي.

وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ
وَذِكْرُكُمْ بِالْمُفْسِدِينَ ۝

۴۱. ۽ انهن مان ڪي اهڙا آهن جيڪي انهيءَ
تي ايمان آڻيندا ۽ ڪي اهڙا آهن جيڪي
انهيءَ تي ايمان نہ آڻيندا ۽ تنهن جو رب
فساد ڪرڻ وارن کي چڱيءَ طرح ڄاڻيڻو.

۴۱

۴۲. ۽ جيڪڏهن اهي توکي ڪوڙو ڪن تون

وَأِنْ كَذَّبُوا فَقُلْ لِي عَمَلٌ وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ

يَرْتَوْنَ مَتَا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيٌّ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٣٧﴾

(انهن کي) چؤ (ته) منهن جو عمل (خود) منهن جي لاءِ (فائدي يا نقصان وارو) ٿيندو ؛ توهان جو عمل توهان لاءِ (فائدي يا نقصان وارو) ٿيندو) جيڪي کي مان ڪيان ٿو انهيءَ کان توهان چئل آهيو. ؛ جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا انهيءَ کان مان چئل آهيان.

وَمِنْهُمْ مَّن يَنْتَعِزُّ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَسْمِعُ الصَّمَرَ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٣٨﴾

۴۳. ؛ انهن (ماڻهن) مان (ڪي اهڙا) آهن جيڪي تنهن جي (ڳالهين جي) طرف (هر وقت) ڪن ڏين ٿا. (ته) ڇا تون اهڙن ٻوڙن کي جيتوڻيڪ اهي عقل کان ڪم (ٺي) نه وٺندا هجن (پنهن جي ڳالهه) ٻڌارائي سگهندين؟

وَمِنْهُمْ مَّن يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعَنَى وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾

۴۴. ؛ انهن مان ڪي اهڙا (به) آهن جيڪي تنهن جي طرف (نظرون ڄمائي) ڏسندا (رهن) ٿا (ته) ڇا تون انهن انڌن جي جيتوڻيڪ اهي بصيرت (به) نه رکندا هجن رهنمائي ڪري سگهندين.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

۴۵. الله (جو شان) يقينن (اهڙو آهي جو اهو) ماڻهن تي ڪو به ظلم نٿو ڪري پر ماڻهو پنهنجي جانين تي (خود ئي) ظلم ڪن ٿا.

وَيَوْمَ يُخْشَرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خِصَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤١﴾

۴۶. ؛ جنهن ڏينهن هو انهن کي اهڙي حالت ۾ جمع ڪندو ته (اهي محسوس ڪندا هوندا ته) ڄڻ اهي ڏينهن جي هڪ گهڙي کانسواءِ (دنيا ۾) نه رهيا هئا (انهيءَ ڏينهن) اهي هڪ ٻئي (جي حالت) کي معلوم ڪري وٺندا (ياد رکو ته) جن ماڻهن الله جي حضور پيش ٿيڻ (جي واعدن) کي ڪوڙو ڪيو ؛ اهي هدايت کي قبول ڪرڻ وارا نه بنيا، انهن نقصان (ٺي) پاتو.

وَأَمَّا نُورُكَ بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ
أَوْ تَوَفِّيكَ فَأَلَيْنَا مَرْجِعَهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ
عَلَى مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٧﴾

۴۷. جنهن (عذاب جي موڪلڻ) جو اسان
انهن سان واعدو ڪي�و اها جيڪڏهن اسان
انهيءَ جو ڪوبه حصو (تنهن جي سامهون
موڪلي) توکي ڏيکاريون (ته تون به ڏسي
وندين) ؛ جيڪڏهن اسان (انهي گهڙيءَ کان
پهرين) توکي وفات ڏئي ڇڏيون ته (تو کي
موت کان پوءِ) انهيءَ جي حقيقت معلوم ٿي
ويندي بهرحال (ڇاڪاڻ ته) انهن کي اسان
جي طرف موٽڻو آهي (انهن کي به اتي
انهيءَ جي حقيقت معلوم ٿي ويندي) ؛ (ياد
رکو ته) جيڪي ڪي اهي ڪن ٿا الله
انهيءَ کان چڱيءَ طرح آگاهه آهي.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ
بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٨﴾

۴۸. هر هڪ قوم جي لاءِ هڪ (نه هڪ)
رسول (جو اچڻ ضروري هوندو) آهي. پوءِ
جڏهن انهن جو رسول ايندو آهي ته انهن جي
وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪيو ويندو آهي ؛
انهن تي ڪو ظلم نه ڪيو ويندو آهي.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

۴۹. اهي چون ٿا (ته) جيڪڏهن توهان
سچا آهيو ته اهو واعدو ڪڏهن پورو ٿيندو؟

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْبَلُونَهَا ﴿٥٠﴾

۵۰. تون (انهن کي) چؤ (ته) مان (ته) الله
جي مرضيءَ کان سواءِ (خود) پنهنجي حق
۾ (به) نه ڪنهن نقصان تي وس رکڻ ٿو ؛
نه ڪنهن نفعي تي (ها اهو صحيح آهي ته)
هر هڪ قوم جي (عذاب جي لائق هجڻ جي)
لاءِ هڪ مدو مقرر هوندو آهي. جڏهن اهو
اچي ويندو آهي ته (انهيءَ وقت) اها نه ڪا
گهڙي (ان کان) پوئتي رهي (ان کان بچي)
سگهي ٿو ؛ نه (تي) اڳتي وڌي (ڪري)
انهيءَ کان چونڪارو ٻائي سگهي ٿو.

۵۱. تون (انهن کي) چؤ (ته) پلا ۾ ٻڌايو (ته)

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابٌ بَيِّنًا أَوْ نَهَارًا مَّاذَا

يَسْتَعِجِلْ مِنْهُ الْجُرُومُونَ ﴿٥١﴾

سهي ته جيڪڏهن انهيءَ جو عذاب رات جو يا ڏينهن جو (توهانجي ڏسندي ڏسندي) توهان تي اچي وڃي ته ڏوهاري ماڻهو ان کان ڪهڙي طرح پڇي سگهندا.

أَتُمِرُّ إِذَا مَا وَقَعَ أَمْنُكُمْ بِهِ النَّارَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥٢﴾

۵۲. ڇا پوءِ جڏهن اهو اچي ويندو (ته انهيءَ وقت) توهان انهيءَ تي ايمان آڻيندو (انهيءَ جو ڪو فائدو نه ٿو ٿي سگهي) (انهيءَ وقت ته توهانکي چيو ويندو ته) ڇا هاڻي (توهان ايمان آڻيو ٿا) جيتوڻيڪ (انهيءَ جي اچڻ تائين) توهان انهيءَ جي جلد اچڻ جو مطالبو ڪندا رهيا آهيو.

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا دُفَعُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٣﴾

۵۳. پوءِ جن ماڻهن ظلم ڪيو هوندو. انهن کي چيو ويندو. - (ته هاڻي) توهان قائم رهڻ وارو عذاب چڪو. ڇا توهان کي پنهنجي عمل کانسواءِ ڪنهن ٻيءَ شيءِ جو بدلو ڏنو پيو وڃي.

وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلُوبِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٤﴾

۵۴. ۽ اهي توکان پڇن ٿا. - (ته) ڇا اهو (عذاب سچ سچ) ٿيندو. تون انهنکي چو (ته) هاڻو! مونکي پنهنجي رب جو قسم آهي (ته) اهو يقين ٿيڻ وارو آهي. ۽ توهان (ائين ڪرڻ کان خدا کي) عاجز نه ٿا ڪري سگهو.

وَلَوْ أَنَّ كُلَّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَا فِتْنَةً لَهُمْ وَأَسْرَوْا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَفُضِّ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٥﴾

۵۵. ۽ جيڪڏهن ڪنهن اهڙي شخص کي جيڪو ظالم بنيو آهي، اهو سڀ ڪجهه ملي وڃي ها، جيڪو زمين ۾ موجود آهي ته اهو انهيءَ کي ڏئي پنهنجي نفس کي ڇڏائڻ ۾ ڪوتاهي نه ڪري ها (يعني جيڪڏهن ممڪن هجي ها، پر ائين نه ٿي سگهندو) ۽ جڏهن اهي عذاب کي ڏسندا ته اهي (پنهنجي شرم کي لڪائيندا ۽ انهن جي وچ ۾

انصاف سان فيصلو ڪيو ويندو ۽ انهن تي ڪوبه ظلم نه ڪيو ويندو.

۵۶. ٻڌو! جيڪي ڪي آسمانن ۽ زمين ۾ (ملي) ٿو اهو (سپيني) يقينن الله ئي جو آهي ۽ الله جو واعدو يقينن پورو ٿيڻ وارو آهي. پر انهن مان اڪثر (ماڻهو) نه ٿا ڄاڻن.

۵۷. اهو زندهه ڪري ٿو ۽ ماري ٿو ۽ انهيءَ ڏانهن توهان کي موٽايو ويندو.

۵۸. اي انسانو! توهان وٽ توهان جي رب جي طرفان يقينن هڪ اهڙو ڪتاب اچي ويو آهي، جيڪو سراسر نصيحت آهي ۽ اهو (هر ڪنهن) انهيءَ (بيماريءَ) جي لاءِ جيڪا سڀني ۾ (ملندي) هجي، شفا ڏيڻ وارو آهي ۽ ايمان آڻڻ وارن جي لاءِ هدايت ۽ رحمت آهي.

۵۹. تون انهن کي چؤ (تہ هي سڀ ڪجهه) الله جي فضل ۽ انهيءَ جي رحمت سان ٻڌل آهي پوءِ انهيءَ تي انهن کي خوشي ملهائڻ گهرجي جيڪو (مال) اهي جمع ڪري رهيا آهن انهيءَ کان هيءَ (نعمت) زياده بهتر آهي.

۶۰. تون (انهن کي) چؤ (تہ) ڇا توهان انهيءَ ڳالهه کي (بہ ڪڏهن سوچي) ڏٺو آهي تہ الله توهان لاءِ (آسمانن مان) رزق لائو آهي پوءِ توهان انهيءَ مان (ڪجهه) حرام ۽ (ڪجهه) حلال ڪري ڇڏيو آهي تون (انهن کي) چؤ (تہ) ڇا الله توهان کي (هن ڳالهه جي) اجازت ڏني آهي يا توهان الله تي (رڳو) ڪوڙ گهڙيو ٿا.

۶۱. ۽ جيڪي ماڻهو الله تي ڪوڙ گهڙين ٿا

الْأَرَانِ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْإِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٨﴾

قُلْ يُفَضِّلُ اللَّهُ وَرِيحَتِهِ قَبْدَ لِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٩﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ اللَّهُ اذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ ﴿٦٠﴾

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ يَوْمَ

الْقِيَمَةُ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿١١﴾

انهن جو قيامت جي ڏينهن جي متعلق ڪهڙو خيال آهي. الله ماڻهن تي يقينن (تمام وڏو) انعام ڪرڻ وارو آهي. پر انهن مان اڪثر (ماڻهو) شڪر نٿا ڪن.

وَمَا تَكُونُ فِي شَأٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١٢﴾

۶۲. ۽ تون نه (ڪڏهن) ڪنهن ڪم ۾ (مشغول) هوندو آهين ۽ نه تون انهي (ڪتاب) مان ڪو حصو قرآن جو پڙهين ٿو ۽ نه (تي) توهان (سڀ ماڻهو) ڪو (پيو) ڪم ڪيو ٿا پر (انهن سڀني صورتن ۾) جڏهن توهان (پنهن جي ڪم ۾ پوري) ڌيان سان مشغول هوندا آهيو اسان توهان کي ڏسندا رهندا آهيون ۽ زمين يا آسمان ۾ ڪابه (هڪ) ذري برابر شيءِ (به) تنهن جي رب (جي نظر) کان لڪل نه هوندي آهي ۽ نه (تي ذري کان) ڪا ننڍي شيءِ يا وڏي شيءِ آهي جيڪا (هر هڪ حقيقت کي) روشن ڪري ڇڏڻ واري هڪ ڪتاب ۾ (ذڪر ڪيل ۽ موجود) نه هجي.

إِلَّا إِنْ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

۶۳. ٻڌو! جيڪي (ماڻهو) الله سان سچي محبت رکڻ وارا آهن انهن تي نه ڪو خوف (غالب ٿيندو) آهي ۽ نه اهي غمگين ٿيندا آهن.

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٤﴾

۶۴. (يعني اهي ماڻهو) جن ايمان آندو ۽ تقويٰ کي (هميشه) هلندڙ وقت مطابق ضروري سمجهندا هئا

لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا اللَّهُ ذَٰلِكَ هُوَ الْقُوْرُ الْعَظِيمُ ﴿١٥﴾

۶۵. انهن لاءِ (هن) دنياوي زندگيءَ ۾ (به) خدا جي طرفان خوشخبري (حاصل ڪرڻ وارو) انعام مقرر آهي ۽ پوءِ واري (زندگي) ۾ به الله جي (حڪم ڪيل) ڳالهين ۾ (هرگز) ڪابه تبديلي نه ٿي (ٿي سگهي) اهائي

(اها ڪاميابي آهي جيڪا وڏي عظيم
الشان ڪاميابي (جواني سگهي) ٿي.

۶۶. ۽ (گهرجي تہ) انهن جي (مخالف)
ڳالهہ توهان کي غمگين نہ ڪري (جو تہ)
غلبو پوريءَ طرح الله کي حاصل آهي (۽)
هو چڱيءَ طرح ٻڌڻ وارو (۽) چڱيءَ طرح
جائن وارو آهي.

۶۷. ٻڌو! (مخلوق جو) جيڪو (فرد بہ)
آسمانن جي اندر (ملي ٿو) ۽ زمين ۾
(موجود) آهي (هر هڪ) الله ئي جو آهي ۽
جيڪي ماڻهو الله کانسواءِ (ٻين شين کي)
پڪارين ٿا اهي (دراصل خدا جي) شريڪن
جي پيروي ٿا ڪن (پر حق اهو آهي تہ)
اهي صرف (پنهنن جي) وهم جي پيروي ڪن
ٿا. ۽ اهي صرف اندازن (۽ دوڪن) کان ڪم
وٺن ٿا.

۶۸. اها (لا شريڪ هستي) ئي آهي جنهن
توهان جي لاءِ رات کي انهيءَ لاءِ (اونڊاهو)
بنايو آهي تہ توهان انهيءَ ۾ آرام وٺو ۽
(انهيءَ جي ابتڙ) ڏينهن کي (ڪم ڪار لاءِ)
روشن (بنايو آهي) جيڪي ماڻهو (حق جي)
ڳالهہ کي) ٻڌڻ (۽ انهيءَ مان فائدو وٺڻ)
ٿا انهنجي لاءِ هن نظام ۾ يقينن ڪيتريون ئي
نشانيون آهن.

۶۹. (۽) انهن (تہ ايستائين) چئي ڇڏيو آهي
(تہ) الله (بہ پنهنن جي لاءِ) اولاد اختيار
ڪيو آهي (حالانڪ اسان تہ انهيءَ کي) ان
ڳالهہ کان پاڪ قرار ڏيون ٿا. اهو نهايت
(ٺي) بي نياز آهي جيڪي ڪي آسمانن ۾
آهي ۽ جيڪي ڪي زمين ۾ (موجود) آهي

وَلَا يَخْزَنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ ﴿٦٦﴾

إِلَّا أَنْ يُلَهِمَّنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَمَا
يَسْمَعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ
يَسْتَعِينُونَ إِلَّا الظَّنُّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخُوضُونَ ﴿٦٧﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْيَتْلَ لَتَسْكُنُوا فِيهِ وَ التَّهَارَ
مُبَصَّرًا إِنْ فِي ذَلِكَ لَا يَتَّبِعُ قَوْمٌ يَسْمَعُونَ ﴿٦٨﴾

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ هُوَ
الْعَزِيزُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَ مَا فِي
الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطٰنٍ بِهٰذَا
اتَّقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

(سڀ) انهيءَ جو آهي. انهي (دعويٰ) جو
(جاتوهان ڪريو ٿا) توهان وٽ ڪوبه
ثبوت نه آهي (پوءِ) ڇا توهان الله جي طرف
اها (ڳالهه) منسوب ڪريو ٿا جنهن بابت
توهان (ڪوبه) علم نه ٿا رکو.

۴۰ تون (انهنڪي) چؤ (ته) جيڪي
(مانهنو) الله تي ڪوڙ هڻن ٿا. اهي هرگز
ڪامياب نه ٿا ٿين.

۴۱ دنيا ۾ (انهن جو حصو صرف چند ڏينهن
لاڙ) نفعو حاصل ڪرڻ آهي پوءِ انهنڪي اسان
ڏانهن موٽڻو پوندو پوءِ انهيءَ سبب ڪري
جو اهي ڪفر ڪندي هليا وڃن ٿا اسان
انهنڪي سخت عذاب (جو مزو) چڪائينداسين.

۴۲ ۽ تون انهنڪي نوح جو حال (به) ٻڌاءِ
ڇاڪاڻ ته انهي (به) پنهنجي قوم کي
چيو هو (ته) اي منهن جي قوم! جيڪڏهن
توهان کي منهنجو (خدا وٽان مليل) مرتبو ۽
الله جي نشانين جي ذريعي توهان کي (توهان
جو فرض) ياد ڏيارڻ ڳورو (لڳي) ٿو ته ياد
رکو ته صرف الله جي ذات تي مان ڀروسو
رکان ٿو. توهان پنهنجي مقرر ڪيل شريڪن
سميت پنهنجي ڳالهه (جي متعلق سڀني
پڪائيءَ جي سامانن) کي جمع ڪري وٺو
(۽) پڻ گهرجي ته توهان جي ڳالهه توهان
تي (ڪنهن به صورت ۾) شڪ واري نه
رهي. پوءِ انهيءَ کي مونتي جاري ڪري
ڇڏيو ۽ مونڪي (ڪوبه موقعو ۽) مهلت نه
ڏيو.

۴۳ پوءِ به جيڪڏهن توهان ڦري وڃو ته
انهيءَ ۾ منهن جو ڪوبه نقصان ڪونهي

قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا
يُفْلِحُونَ ۝

مَنَاعُ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نَذِقُهُمُ
الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۝

وَأَنذِرْ عَلَيْهِمْ نَارَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يٰقَوْمِ إِن
كَانَ كِبَرُ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذَكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى
اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجِيعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ
أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غِنَةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ۝

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ مِمَّا سَأَلْتُمْ مِنْ أَخْرَانِ أَجْرِي إِلَّا

(پر توهان جوئي آهي) ڇو جو مون توهان کان (انهيءَ جي بدلي ۾) ڪوبه اجر نه گهريو آهي. منهن جو اجر الله کان سواءِ ٻئي ڪنهن تي ڪونهي. ۽ مونکي حڪم ڏنو ويو آهي ته مان (انهيءَ جي) ڪامل فرمانبردارن مان بچان.

عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أكونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝

۴۴ انهيءَ تي به انهن انهيءَ کي ڪوڙو ڪيوتڏهن اسان انهيءَ کي ۽ (پڻ) انهنکي جيڪي پيڙيءَ ۾ انهي سان (سوار) هئا بچائي ورتو. ۽ انهنکي اسان اڳين ماڻهن جو جانشين بنائي ڇڏيو ۽ جن ماڻهن اسان جي نشانن کي ڪوڙو ڪيو (هو) انهن کي اسان غرق ڪري ڇڏيو سو ڏسو (ته) جن ماڻهن کي (انهي عذاب کان) خبردار ڪيو هو انهن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي؟

كَذَّبُوهُ فَجَبْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلِيفَ وَ أَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَكَبِّرِينَ ۝

۴۵ پوءِ انهيءَ کان پوءِ اسان ٻيا (به ڪيترا) رسول پنهن جي (پنهن جي) قوم ڏانهن موڪليا ۽ اهي انهن وٽ روشن نشان کڻي آيا ته اهي (ماڻهو) انهيءَ سبب ڪري جو (انهيءَ کان پهرين) انهيءَ (سچائيءَ) کي ڪوڙو ڪري چڪا هئا (انهن تي) ايمان نه آندو. اسان حد کان وڌي وڃڻ جي دٻين تي اهڙي طرح مهر لڳائيندا آهيون.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ ۚ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُتَكَبِّرِينَ ۝

۴۶ پوءِ انهن کان پوءِ اسان موسيٰ ۽ هارون کي پنهنجا نشان ڏئي فرعون ۽ انهيءَ جي قوم جي وڏن ماڻهن ڏانهن موڪليو ته انهن ٽڪبر اختيار ڪيو ۽ اهي (پهرين کان ئي) هڪ ڏوهاري قوم هئا.

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَىٰ وَهَارُونَ وَمَلَأْنَاهُ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ۝

۴۷ پوءِ جڏهن اسان جي طرفان انهن وٽ حق آيو ته انهن چيو (ته) هيءَ ضرور هڪ

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ

مُتَيْنٌ ۵۸

(تعلقات کي) نورڙ وارو دوکو آهي.

قَالَ مُوسَىٰ اَنْتَ اَوَّلُ الْاٰتِيْنَ لَمَّا جَاءَ كُمْ اِسْحَرُهُمْ
وَلَا يُفْلِحُ الشَّجِرُونَ ۵۹

۵۸ (انهيءَ تي) موسيٰ انهنکي چيو (تہ) چا توهان حق جي باري ۾ (اٿين) چئو ٿا (۽) اهو بہ. انهيءَ وقت) جڏهن اهو توهان وٽ اچي ويو آهي چا اهو دوکو (ٿي سگهي ٿو؟) حالانڪ دوکو ڏيڻ وارا ڪامياب نہ ٿا ٿين.

قَالُوا اَجْمَعْتُمْ لِنُفِثْنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَاءَنَا وَ
تَكُونُ لَكُمُ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْاَرْضِ وَمَا خُنْ لَكُمْ
بِئُؤْمِنِينَ ۵۹

۵۹ انهن چيو چا تون (انهيءَ ڪري) اسان وٽ آيو آهين تہ جنهن ڳالهه تي اسان پنهنجي بيءَ ڏاڏن کي ڏٺو آهي انهيءَ کان اسان کي هٽائي ڇڏين ۽ توهان پنهني کي ملڪ ۾ وڌائي حاصل ٿي وڃي ۽ اسان تہ توهان تي هرگز ايمان نہ آئينداسين.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ اَسْتَوِي بِكُلِّ سِجْرِ عَلِيمٍ ۶۰

۶۰ ۽ فرعون (پنهن جي ماڻهن کي) چيو (تہ) توهان مون وٽ (ملڪ پرچي) هر هڪ ڪامل واقفيت رکڻ واري جادوگر کي وٺي اچو.

فَلَمَّا جَاءَ النَّحْرُ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ الْقَوَامَ اَنْتُمْ
مَلْقُونَ ۶۱

۶۱ پوءِ جڏهن جادوگر (ماڻهو) آيا تہ موسيٰ انهنکي چيو (تہ) جيڪي کي توهان کي اچلائڻو آهي سو اچلايو.

فَلَمَّا الْقَوَامَ قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ اِنَّ اللَّهَ
سَيُبْطِلُهُ اِنَّ اللَّهَ لَا يُضِلُّ عَمَلُ الْفٰسِدِينَ ۶۲

۶۲ انهيءَ تي جڏهن انهنکي (جيڪي) ڪجهه اچلائڻو هو) اچلايو. تہ موسيٰ چيو (تہ) جيڪي کي توهان ماڻهن پيش ڪيو آهي، سمورو دوکو آهي. (۽) الله ضرور انهيءَ کي مٽائي ڇڏيندو. الله فسادين جي ڪارواين کي ڪڏهن ڪامياب ٿيڻ نہ ڏيندو آهي.

وَيُحْيِي اللَّهُ الْحَيَّ بِكَلِمَةٍ وَلَوْ كَرِهَ الْجَاهِلُونَ ۶۳

۶۳ ۽ الله پنهن جي ڪلمن جي ذريعي حق کي قائم ڪندو آهي توڙي ڏوهاري (ماڻهو) انهيءَ ڳالهه کي ناپسند ڪن.

فَمَا اَمِّنَ لِيُوسَىٰ اِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ

۶۴ پوءِ (بہ) ان جي قوم جي چند نوجوانن

فَإِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنْ فِرْعَوْنَ
لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ۝

تي انهيء تي ايمان آندو باقي ماڻهن فرعون
(جي. ڊپ کان) ۽ پنهنجي قوم جي وڌن
ماڻهن جي خوف کان ته هو کين ڪنهن
مصيبيت ۾ (نه) وجهي ڇڏي موسيٰ جي
فرمانبرداري (اختيار) نه ڪيائون ۽ فرعون
يقينن ڏاڍ ڪرڻ وارو ۽ حد کان وڌي وڃڻ وارن
مان هو.

وَقَالَ مُوسَىٰ يَقَوْمُ إِن كُنتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ
تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُسْلِمِينَ ۝

۸۵ ۽ موسيٰ (پنهنجي قوم کي) چيو (ته)
اي منهنجي قوم! جيڪڏهن هي ڳالهه
(صحيح) آهي ته توهان الله تي ايمان آندو
آهي ته جيڪڏهن (انهيءَ سان گڏ) توهان
(انهيءَ جا) سڄا فرمانبردار (به) آهيو ته
انهيءَ تي ڀروسو ڪيو.

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ۝

۸۶ انهيءَ تي انهن چيو (ته) اسان الله تي
ڀروسو رکون ٿا. اي اسان جا رب! اسان کي
(انهن) ظالم ماڻهن لاءِ فتني (جو سبب) نه
بڻاء.

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۝

۸۷ ۽ پنهنجي رحمت سان اسان کي ڪافر
ماڻهن (جي ظلم) کان بچاء.

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوِّا لِقَوْمِكُمَا
بِضَرِّيُونَ وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ۝

۸۸ ۽ اسان موسيٰ ۽ انهن جي ڀاءَ ڏانهن
وحي موڪليو ته توهان مصر ۾ ڪن (گهرن)
جي (جڳهه) کي پنهنجي قوم جي (رهڻ
جي) لاءِ مخصوص ڪري ڇڏيو. ۽ توهان سڀ
ماڻهو پنهنجا (پنهنجا) گهر آهڻ سامهون
ٺاهيو ۽ (انهن ۾) سهڻي نموني نماز ادا
(ڪندا) ڪيو ۽ (هيءَ وحي به ڪيو ته اي
موسيٰ!) تون مومنن کي (ڪاميابيءَ جي)
خوشخبري ڏي.

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَئَهُ

۸۹ ۽ موسيٰ چيو (ت.) اي اسان جا رب!
تون فرعون (کي) ۽ انهيءَ جي قوم جي وڌن

زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا
عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ
عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا كَثِيرًا وَالْعَذَابُ أَلِيمٌ ⑩

ماڻهن کي (هن) دنياوي زندگي ۾ زينت (جا سامان) ۽ مال ڏئي ڇڏيا آهن پر اي اسان جا رب! نتيجو هي نڪري رهيو آهي ته اهي تنهن جي رستي کان (ماڻهن کي) گمراهه ڪري رهيا آهن. پوءِ اي اسانجا رب! انهن جي مالن کي برباد ڪري ڇڏ ۽ انهن جي دلين تي به سزا نازل ڪر پوءِ جنهن جو هي نتيجو نڪري ته جيستائين اهي دردناڪ عذاب نه ڏسن ايمان نه آئين.

قَالَ قَدْ أُجِيبَتِ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعِنَّ
سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ⑪

۹۰. (انهيءَ تي الله) فرمايو توهان جي دعا قبول ڪئي وئي. پوءِ توهان ٻئي ثابت قدمي ڏيکاريو ۽ جيڪي ماڻهو علم نٿا رکن انهنجي راهه جي پيروي هرگز نه ڪيو.

وَجُورُنَا يُبَيِّنُ إِسْرَءِيلَ الْبَحْرَ فَاتَّبَعَهُمْ فَرَعَوْنُ
وَجُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا كَفَرًا إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ
أَمِنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَءِيلَ
وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ⑫

۹۱. ۽ اسان بني اسرائيل کي سمند مان (ٻار) لنگهاريو ته فرعون ۽ ان جي فوجن ڏاڍ ۽ ظلم (جي راهه) سان انهن جو پيڇو ڪيو. ايستائين جو جڏهن غرق ٿيڻ واري آفت انهيءَ کي (۽ ان جي فوج کي) اچي پڪڙيو ته انهيءَ چيو ته مان ايمان آڻيان ٿو ته جنهن (مقتدر هستيءَ) تي بني اسرائيل ايمان آندو آهي انهيءَ کان سواءِ ڪوبه معبود ڪونهي ۽ مان (سچي) فرمانبرداري اختيار ڪرڻ وارن مان (ٿيان) ٿو.

الَّذِي وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ⑬

۹۲. (اسان چيو) ڇا (تون) هائي (ايمان آڻين ٿو). حالانڪ پهرئين تو نافرماني ڪئي ۽ فسادين مان هئين.

قَالِیَوْمَ نُنَجِّیْكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً
وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَفِلُونَ ⑭

۹۳. پوءِ هائي اسان تنهن جي جسم (جي بقا) جي ذريعي توکي (ٿوري) نجات ڏيون ٿا انهيءَ لاءِ ته جيڪي ماڻهو توکان پوءِ اچن وارا آهن انهن لاءِ تون هڪ نشان هجين ۽

ماڻهن مان گهڻا ماڻهو اسان جي نشانين کان
بنان شڪ جي بي خبر آهن.

۹۴. ۽ اسان بنان شڪ ۽ شڪي جي بني
اسرائيل کي ظاهري ۽ باطني (هر قسم جي)
خوشيءَ واري جڳهه ڏني هئي ۽ (هر قسم
جون) چونڊيل شيون (به) انهن کي ڏنيون
هيون. پوءِ انهيءَ وقت تائين جو انهن وٽ
صحيح علم اچي ويو. انهن (ڪنهن ڳالهه
۾) اختلاف نه ڪيو تنهن جو رب انهن جي
وچ ۾ انهيءَ ڳالهه جي باري ۾ جنهن ۾ هائي
هو اختلاف ڪري رهيا آهن. يقينن قيامت جي
ڏينهن فيصلو ڪندو.

۹۵. پوءِ جيڪڏهن تون (اي قرآن جي پڙهڻ
وارا) هن (ڪلام) جي سببان جيڪو اسان
تنهن جي طرف نازل ڪيو آهي. ڪنهن شڪ
(۽ شڪي) ۾ (مبتلا) آهين ته تون انهن
ماڻهن کان جيڪي توکان پهرين هن ڪتاب
کي پڙهي رهيا آهن پڇا ڪر ۽ توکي معلوم
ٿيندو ته سواءِ شڪ ۽ شڪي جي (هڪ)
ڪامل صداقت تنهن جي رب جي طرفان آئي
آهي پوءِ تون شڪ ڪڍ وارن مان نه بچ.

۹۶. ۽ تون انهن (ماڻهن) مان هرگز نه بچ
جن الله جي نشانن کي ڪوڙو ڪيو آهي. ٻي
صورت ۾ تون نقصان پائڻ وارن مان ئي
ويندين.

۹۷. جن ماڻهن جي متعلق تنهن جي رب (جي)
طرفان تباهي جي خبر اچي چڪي آهي اهي
هرگز ايمان نه آڻيندا.

۹۸. ۽ جيڪڏهن انهن وٽ هر قسم جا نشان
به اچي وڃن تڏهن به اهي انهيءَ وقت تائين

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مَبَآصِرَ دِيَارِهِمْ فَمَا تَأَخَّرُوا فَكُنَا حَعًا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ أَنَّ
رَبَّهُمْ يَقْبَلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٤﴾

فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِّمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْأَلِ الَّذِينَ
يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٩٥﴾

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَتَكُونُوا
مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٧﴾

وَلَوْ جَاءَهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ

الْأَلِيمَ ۝

ايمان نه آئيندا جيستائين دردناڪ عذاب نه
ڏسن.

۹۹. ۽ ڇو يونس جي قوم کان سواءِ (هي
اهڙي) بستي نه ٿي جيڪا (سجڻي) ايمان
آڻي ها ۽ انهيءَ جو ايمان آڻڻ انهيءَ کي نفع
ڏئي ها. جڏهن انهن (يعني يونس جي قوم
جي ماڻهن) ايمان آندو ته اسان انهن (تان)
هن دنياوي زندگي ۾ (به) خواريءَ جو عذاب
دور ڪري ڇڏيو ۽ انهن کي هڪ وقت تائين
(هر طرح جو) سامان عطا ڪيو.

۱۰۰. ۽ جيڪڏهن الله (هدايت جي معاملي
۾) پنهن جي (ٿي) مرضيءَ کي جاري ڪري
ها ته (جيتري قدر) ماڻهو زمين تي موجود
آهن اهي سڀئي ايمان آڻين ها (پوءِ جڏهن
خدا به مجبور نه ٿو ڪري) ته ڇا تون
ماڻهن کي (ايترو) مجبور ڪندين جو اهي
مومن بنجي وڃن.

۱۰۱. ۽ الله جي ڏنل حڪم کان سواءِ ڪنهن
شخص جي اختيار ۾ ڪونهي ته اهو ايمان
آڻي ۽ اهو پنهن جو غضب انهن ماڻهن تي
(نازل ڪريو) جيڪي عقل رکندي انهيءَ
کان ڪم نه ٿا وٺن.

۱۰۲. تون (انهن کي) چؤ (ته) ڏسو (ته)
آسمانن ۽ زمين ۾ ڇا (ٿي رهيو) آهي ۽
ڪنهن قسم جا نشان (به) خواهه امن جا
هجن خواهه ڊيچار واريون خبرون انهن
ماڻهن کي فائدو نه ٿيون ڏين جيڪي ايمان
نه آڻڻ تي ضد ڪندا هجن.

۱۰۳. پوءِ ڇا جيڪي ماڻهو انهن کان پهرين
گذري چڪا آهن اهي انهن جي ڏينهن وانگر

فَلَوْلَا كَانَتْ قُوَّةُ أَمْنَتِ فَنَفَعَهَا إِيْمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ
يُونُسَ لَنَمَثَلُوا كُفْرًا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيَةِ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَنَعْلَهُمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ ۝

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَن فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جِئْتُمْ
أَفَأَنْتُمْ تُكْفِرُونَ النَّاسَ كَيْفَ يُكْفِرُوا مَوْمِنِينَ ۝

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُوْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ
الْإِنْسَ عَلَىٰ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ۝

قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُنْفِ
الْآيَاتِ وَالنُّذُرِ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ۝

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِ الَّذِينَ خَلَوْا مِن

قِيلَ لَهُمْ قُلْ فَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّي مَعَكُم مِّنَ الْمُتَذَكِّرِينَ ﴿٣٦﴾

ڏينهن کان سواءِ ڪنهن ٻئي شيءِ جو انتظار ڪري رهيا آهن؟ انهن کي چوڻ (تہ) چڱو (جيڪڏهن اهو ئي نمونو ڏسڻو آهي تہ) پوءِ توهان (مانھو ڪجهہ) انتظار ڪيو. مان (بہ) يقينن توهان سان انتظار ڪرڻ وارن مان آهيان.

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ حَقَّقًا عَلَيْنَا
نُنَجِّي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٧﴾

۱۵

۱۰۴۔ (جڏهن اهو عذاب اچي ويندو تہ انهيءَ وقت) اسان پنهنجي رسولن کي ۽ جن ماڻهن انهن تي ايمان آندو آهي انهن سڀني کي بچائي وٺنداسين اهڙيءَ طرح اسان جي ذمي (خود پنهنجي جو قائم ڪيل) هڪ حق آهي تہ اسان مومنن کي بچائيندا آهيون.

قُلْ يَٰأَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّنْ دِينِي
فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَلَكِن
أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّكُم ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

۱۰۵۔ تون چوڻ تہ اي انسانو! جيڪڏهن توهان منهنجي دين جي متعلق ڪنهن قسم جي شڪ (۽ شبهہ يا) آهيو تہ (ٻڌي وٺو) الله کان سواءِ جن (معبودن) جي توهان پوڄا ڪيو ٿا مان انهن جي پوڄا نہ ٿو ڪريان پر مان الله جي پوڄا ڪريان ٿو جيڪو توهان کي وفات ڏيندو ۽ مونکي حڪم ڏنو ويو آهي تہ مان ايمان آڻڻ وارن مان بچجان.

وَأَنْ أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الشَّارِكِينَ ﴿٣٩﴾

۱۰۶۔ (انهيءَ فرمان جي سڃاڻڻ جو حڪم ڏنو ويو آهي) تہ (اي مخاطب!) تون هر ڪنهن ڌنگ کان پاڪ هوندي پنهنجي توجہ کي هميشه جي واسطي دين جي لاءِ (وقف) ڪري ڇڏ ۽ تون مشرڪن مان هرگز نہ بچ.

وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ
إِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِن الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

۱۰۷۔ (تون الله کان سواءِ (ڪنهن شيءِ) کي جيڪا توکي نہ (ڪو) نفعو پهچائي ٿي ۽ نہ (ڪو) نقصان پهچائي ٿي نہ سڏ ۽ جيڪڏهن تو (ائين) ڪيو تہ اهڙيءَ صورت

۾ تون يقينن ظالمن ۾ شمار ٿيندين.

۱۰۸. ۽ جيڪڏهن الله توکي ڪا تڪليف پهچائي ته انهي کان سواءِ ڪوبه انهيءَ کي ناهي وارو نه ٿو (ٿي سگهي) ۽ جيڪڏهن اهو تنهن جي لاءِ ڪا بهتري چاهي ته انهيءَ جي فضل کي روڪڻ وارو (به هرگز) ڪو نٿو (ٿي سگهي) اهو پنهنجن جن بندن مان جنهن کي پسند ڪري ٿو انهيءَ کي (پنهنجن جو فضل) پهچائي ڇڏي ٿو ۽ اهو گهڻو ئي بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

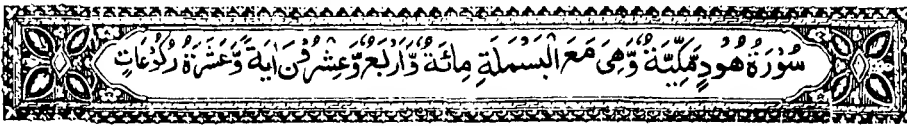
۱۰۹. تون (انهن کي) چؤ (ته) اي انسانو! توهان وٽ توهان جي رب جي طرفان حق اچي ويو آهي پوءِ (هاڻي) جيڪو به (انهيءَ جي ٻڌايل) هدايت کي اختيار ڪري ته اهو پنهنجن جي جان ٿي (جي فائدي) جي لاءِ هدايت کي اختيار ڪري ٿو. ۽ جيڪو انهيءَ جي راهه کان پئڪي وڃي ته انهيءَ جو پئڪڻ (به) انهيءَ جي جان تي ئي (هڪ ويال) ٿيندو ۽ مان توهان جو ڪو ذميوار نه آهيان.

۱۱۰. ۽ جيڪي به تنهن جي طرف وڃي ڪٿي وڃي ٿي تون انهيءَ جي پيروي ڪر ۽ صبر کان ڪم وٺ ايستائين جو الله فيصلو جاري ڪري ڇڏي ۽ اهو سڀني فيصلو ڪرڻ وارن کان بهتر فيصلو ڪرڻ وارو آهي.

وَأَن يَنْتَسِبَكَ اللَّهُ بِيُضِرَّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۚ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٩﴾

قُلْ يَأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِرَكِيلٍ ﴿١٠٩﴾

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّىٰ يَخْلُفَهُ اللَّهُ ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْخَالِفِينَ ﴿١١٠﴾

هي سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون هڪ سو چوييه ۱۲۴ آيتون ؛
 ڏهه رڪوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (ء) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- مان الله ڏسڻ وارو آهيان (هي) اهڙو
 ڪتاب آهي جو هن جي آيتن کي محڪم
 ڪيو ويو آهي ؛ پڻ انهن کي کولي بيان
 ڪيو ويو آهي (ء هي) حڪمت واري ؛
 جائنهار (هستيء) جي طرفان آهي.

الَّذِينَ كُتِبَ لَهُمُ الْكِتَابُ ثُمَّ قُضِيَ لَهُمْ مِنْ لَدُنْ
 حَكِيمٍ خَبِيرٍ ②

۳- ۴- (ء) انهيءَ تعليم تي مشتمل آهي ته
 توهان الله کان سواءِ (ڪنهن) جي عبادت نه
 ڪيو ؛ اهو ته توهان پنهنجي رب کان
 بخشش گهرو ؛ انهيءَ ڏانهن (سڄيءَ طرح)
 موٽو (تڏهن) هو توهان کي هڪ مقرر ميعاد
 تائين چڱيءَ طرح سان سامان عطا ڪندو ؛
 پڻ هر هڪ فضيلت واري (شخص) کي
 پنهنجو فضل عطا ڪندو ؛ جيڪڏهن توهان
 ڦري ويندو ته مان يقينن توهان تي هڪ وڏي
 (هيبت ناڪ) ڏينهن جي عذاب (جي اچڻ)
 کان ڊڄانئو. ڇو جو مان خدا جي طرفان بنا
 شڪ ؛ شڪي جي توهان لاءِ هوشيار ڪرڻ
 وارو ؛ اهم خبرون ڏيڻ وارو (بنائي موڪليو
 ويو) آهيان.

أَلَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمُ فِينَهُ نَذِيرٌ وَمُنذِرٌ ③
 وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُبْتَغِمْكُمْ
 مَنَافًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ
 فَضْلَهُ وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
 يَوْمٍ كَبِيرٍ ④

۵- الله ڏانهن توهان (سڀني) کي واپس
 موٽڻو آهي ؛ اهو هر شئي تي ڪامل طور تي

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ⑤

قدرت وارو آهي.

۶. ٻڌو! اهو يقينن پنهن جي سينن کي انهيءَ ڪري موڙيندا رهن ٿا ته انهيءَ کان لڪا رهن. ٻڌو! جنهن وقت اهي پنهن جا ڪپڙا پائيندا آهن (ته انهيءَ وقت به) جو ڪجهه اُهي لڪائيندا آهن ۽ جو ڪجهه اهي ظاهر ڪندا آهن انهيءَ کي اهو ڄاڻندو (هوندو) آهي اهو يقينن سينن جي ڳالهين کي (به) خوب ڄاڻندو آهي.

۷. ۽ زمين ۾ اهڙو ڪوبه جاندار ڪونهي جنهن جو رزق الله جي ذمي نه هجي اهو انهيءَ جي عارضي رهائش جي جڳهه کي ۽ انهيءَ جي مستقل رهائش جي جڳهه کي ڄاڻي ٿو (اهو) سڀ (ڪجهه) هڪ واضع ڪري ڇڏڻ واري ڪتاب ۾ (موجود) آهي.

۸. ۽ اهو ئي آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي ڇهن وقتن ۾ پيدا ڪيو آهي انهيءَ لاءِ ته اهو توهان جو امتحان وٺي (ته) توهان مان ڪنهن جا عمل وڌيڪ سٺا آهن ۽ انهيءَ جو عرش پائيءَ تي آهي ۽ يقيني ڳالهه آهي ته جيڪڏهن تون (انهن کي) چوين (ته) توهان مرڻ کان پوءِ ضرور اٿاريا ويندؤ ته جن مانهن انڪار ڪيو آهي (قسم ڪئي ڪئي) چوندا (ته) هي (دعويٰ) رڳو هڪ دوکو آهي.

۹. ۽ هيءَ (به) يقيني ڳالهه آهي ته جيڪڏهن اسان هن عذاب کي هڪ اندازو ڪيل مدت تائين انهن کان پونتي هٽائي رکون ته اهي ضرور چوندا (ته) ڪهڙي ڳالهه انهيءَ کي روڪي رهي آهي. ٻڌو

أَلَا أَنَّهُمْ يَنْشَوْنَ صُورَهُمْ لِيَتَّخِفُوا مِنْهُ ۖ أَلَا جِئْنَ يَسْتَفْشِقُونَ رَبَّهُمْ لَعَلَّهُمْ يَغْفِرُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ أَنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ⑥

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا ۖ وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ⑦

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۚ وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ⑧

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِصُهُ الْأَيَّامُ ۚ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ⑨

جنهن وقت اهو انهن تي ايندو ته انهن کان
هٽايو نه ويندو ۽ جنهن عذاب تي اهي ڪلون
ڪندا هئا اهو انهن کي گهيري وٺندو.

۱۰. ۽ جيڪڏهن اسان انسان کي پنهنجي
طرفان (ڪنهن قسم جي) رحمت (جو مزو)
چڪايون (۽) پوءِ اسان انهيءَ کي هن کان
هٽايون ته هو ڏاڍو نا اميد (۽) احسان جو
منڪر ٿي وڃي ٿو.

۱۱. ۱۲. ۽ جيڪڏهن اسان ڪنهن مصيبت کانپوءِ
جيڪا انهيءَ کي پهتي هجي انهيءَ کي
ڪنهن (وڏي) نعمت (جو مزو) چڪايون ته
سواءِ انهن ماڻهن جي جيڪي صبر اختيار
ڪن ۽ نيڪ عمل ڪن اهو چوڻ لڳي ٿو ته
(هائڻي) منهن جون (سڀ) تڪليفون مون کان
دور ٿي ويون آهن. يقينن هو ڏاڍو هٽيلو (۽)
ڏاڍو فخر ڪرڻ وارو آهي.

اهي (ٽي صابر ماڻهو) آهن جن جيلاءِ
بخشش ۽ (تمام) وڏو اجر (مقدر) آهي.

۱۳. پوءِ شايد (ڪافر توکان اها اميد رکن ٿا
ته) تون هن (ڪلام) جو جيڪو توتي وڃي
ڪيو وڃي ٿو ڪجهه حصو (ماڻهن کي
پهچائڻ جي بدران ڇڏي ڏيڻ تي تيار ٿي
وڃين. پر ائين ڪڏهن نه ٿو ٿي سگهي) ۽
(اهي اها به اميد ڪري رهيا آهن ته) انهن
جي انهيءَ اعتراض جي ڪري ته هن تي جو
نه ڪو خزانو لٿو يا هن تي ڪو فرشتو نه
آيو تنهن جي دل تنگ ٿي وڃي. تون فقط
(هوشيار ۽) خبردار ڪرڻ وارو آهين ۽ الله هر
شيءَ جو سنڀاليندڙ آهي.

۱۴. ڇا اهي چون ٿا (ته) هن انهيءَ ڪتاب

وَلَيْنَ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ
إِنَّهُ لَيَكْفُرُ ۝۱۰

وَلَيْنَ أَذَقْنَاهُ نِعْمَةً بَعْدَ ضَرْأٍ مِّنْهُ لَيَقُولَنَّ
ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ ۝۱۱
إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ۝۱۲

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَصَافٍ بِهِ
صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ أَوْ جَاءَ
مَعَهُ مَلَكٌ إِنشَاءً أَنْتَ بَدِيدٌ ۖ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
رَّكِيبٌ ۝۱۳

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ

مُقَاتِلَتِي وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ⑤

کي پاڻ ٺاهيو آهي. تون (انهنکي) چو
جيڪڏهن توهان (انهيءَ بيان ۾) سچا آهيو
ته توهان به انهيءَ جهڙيون ڏهه سورتون
پاڻ ٺاهي آڻيو ۽ الله کان سواءِ جنهن (کي به)
پنهن جي مدد آڻڻ جي توهان کي طاقت
هجي ان کي سڏايو.

قَالُوا يَسْجُدُوا لَكُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ
وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ⑥

۱۵. پوءِ جيڪڏهن اهي تنهن جي (اها)
ڳالهه قبول نه ڪن. ته سمجهه ته جيڪو
(ڪلام) توتي لاٿو ويو آهي الله جي (خاص)
علم تي مشتمل آهي ۽ اهو ته انهيءَ
کان سواءِ ڪابه (هستي) عبادت جي لائق
نه آهي. پوءِ ڇا توهان ڪامل فرمانبردار
بنبا (يا نه)؟

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوفِ
إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُخْسِرُونَ ⑦

۱۶. جيڪي (مانهو هن) دنياوي زندگيءَ
(جي سامان) ۽ انهيءَ جي زينت کي (پنهن
جي) مراد بنائيندا انهنکي اسان سندن عملن
(جا نتيجا) هن ئي (زندگيءَ) ۾ پورا پورا
ڏيئي ڇڏينداسين ۽ انهنکي انهيءَ ۾ گهٽ نه
ڏنو ويندو.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ
وَحِطْ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ⑧

۱۷. اهي ئي اهي (مانهو) آهن جن لاءِ آخرت
۾ (دوزخ جي) باهه کان سواءِ (ٻيو) ڪجهه
نه هوندو ۽ جيڪي به انهن هن (دنياوي
زندگيءَ) واسطي ڪيو هوندو سو انهيءَ ۾
بلڪل بيڪار ٿي ويندو ۽ جيڪي به اهي
ڪري رهيا هوندا سو تباهه ٿي ويندو.

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ
وَمِنْ قَبْلِهِ كُتِبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ
الْأَغْرَابِ فَلَئِنَّ مَوْعِدَهُ ⑨ فَلَا تَكُ فِي

۱۸. پوءِ ڇا اهو (شخص) جيڪو پنهن جي
رب جي طرفان هڪ روشن دليل تي (قائم)
آهي ۽ جنهن جي پويان به هن جي طرفان
هڪ شاهد ايندو (جيڪو سندس فرمانبردار
هوندو) ۽ هن کان پهرئين به موسيٰ جو

مُؤَيَّةٌ مِنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ
الْكَثْرَ النَّاسَ لَا يُؤْمِنُونَ ⑤

ڪتاب (اچي چڪو) آهي (جيڪو هن جي
تائيد ڪري رهيو هو ۽) جيڪو (انهيءَ جي
ڪلام کان پهريائين) ماڻهن لاءِ امام ۽
رحمت هو (هڪ ڪوڙي مدعي جهڙو ئي
سگهي ٿو) آهي (يعني موسيٰ جا سڃا
پوئلڳ) انهيءَ تي (هڪ ڏينهن ضرور) ايمان
آڻيندا ۽ انهن مخالف گروهن مان جيڪو
انڪار ڪندو رهندو، دوزخ انهيءَ جو واعدو
ڪيل لڪائو آهي. پوءِ (اي مخاطب!) تون
انهيءَ جي متعلق ڪنهن (قسم جي) شڪ ۾
نه پو. اهو يقين حق آهي (۽) تنهن جي رب
جي طرف کان (آهي) پر اڪثر ماڻهو ايمان
نه ٿا آڻين.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَٰئِكَ
يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ آلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى
الظَّالِمِينَ ⑥

١٩. ۽ انهيءَ کان وڌيڪ ڪير ظالم (ٿي
سگهي) ٿو جيڪو الله تي ڪوڙ هڻي اهڙا
ماڻهو پنهنجي رب جي سامهون پيش ڪيا
ويندا ۽ سڀ شاهد چوندا (ته) هي آهي ماڻهو
آهن جن پنهنجي رب تي ڪوڙ هنيو. ٻڌو!
انهن ظالمن تي الله جي لعنت آهي.

الَّذِينَ يَصَّدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَعُودُنَّ آجَاجًا
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ⑦

٢٠. (اهي آهي ماڻهو آهن) جيڪي الله (جي
طرف پهچڻ) جي راهه کان (ماڻهن کي)
روڪين ٿا ۽ انهيءَ ۾ ڏنگ پيدا ڪرڻ چاهين
ٿا ۽ اهي ئي ماڻهو پوءِ اچڻ واري (گهڙيءَ)
جا (سڀ کان وڏا) مرڪز آهن.

أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا
لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَعِفُ لَهُمْ
عَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا
يُبْصِرُونَ ⑧

٢١. اهي (ماڻهو) ملڪ ۾ (الاهي سلسلن
کي) ڪمزور نه ٿا ڪري سگهن ۽ نه (ئي)
الله کي ڇڏي ڪري انهن جو ڪوبه دوست
هوندو آهي. انهن کي ٻيڻو عذاب ڏنو وڃي ٿو
(دنيا ۾ به ۽ آخرت ۾ به) نه اهي
(ڪجهه) ٻڌي سگهن ٿا ۽ نه (ڪجهه)

ڏسي سگهن ٿا.

۲۲. اهي ئي (مانهو) آهن جن پنهن جي جان کي گهائي ۾ وڌو ۽ جنهن (مقصد) جي لاءِ اهي (الله تي) ڪوڙ هڻندا هئا اهو انهن (جي هٿان) ويندو رهندو.

۲۳. هي يقيني (ڳالهه) آهي ته آخرت ۾ اهي ئي (سڀني کان) وڌيڪ گهڻو پائڻ وارا هوندا.

۲۴. جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهن نيڪ ۽ مناسب حال) عمل ڪيا ۽ پنهن جي رب جي طرف جهڪي پيا اهي لازمن بهشت (۾ رهن) وارا آهن اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا ايندا.

۲۵. انهن ٻنهي گروهن جي حالت هڪ انڌي ۽ اکين واري ۽ ٻوڙي ۽ چڱيءَ طرح ٻڌڻ واري جي (حالت) وانگر آهي. ڇا انهن (ٻنهي) جي حالت برابر ٿي سگهي ٿي؟ ڇا پوءِ (به) توهان نه ٿا سمجهو.

۲۶. ۽ اسان نوح کي انهي جي قوم جي طرف (رسول بنائي) موڪليو هو (جنهن تي انهيءَ انهن کي چيو هو) ته چڱيءَ طرح ٻڌي وٺو ته مان توهان جي طرف کولي (کولي) آگاهه (۽ هوشيار) ڪرڻ وارو (بنائي موڪليو ويو) آهيان.

۲۷. (هن پيغام سان) ته توهان الله کان سواءِ (ڪنهن به هستيءَ) جي پوڄا نه ڪيو. مان يقين توهان تي هڪ (وڏي) تڪليف (ڏيڻ) واري ڏينهن جي عذاب (جي اچڻ) کان ڊڄانٿو.

۲۸. انهيءَ تي انهن وڏن ماڻهن جن انهيءَ جي قوم مان (انهيءَ جو) انڪار ڪيو هو

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَرُونَ ﴿٢٢﴾

لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسِرُونَ ﴿٢٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآخَبُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٤﴾

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَصْمَىٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّيِّئِ هَلْ يَسْتَوِينَ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْيَوْمِ ﴿٢٧﴾

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرِيدُ إِلَّا

بَشَرًا مِّثْلَنَا وَكَانَ زَيْدُكَ أَتْبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ
أَرَادُوا أَنَا بَادِي الزَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ
بَلْ نَنْظُرُكُمْ كَذِبِينَ ⑩

(انهيء ڪي) چيو (ته) اسان توکي پاڻ
جهڙي هڪ ماڻهو کان سواءِ (ڪجهه) نه ٿا
سمجهون ۽ نه اسان (اهو) ڏسون ٿا ته سواءِ
انهن ماڻهن جي جيڪي سراسري نظر ۾ اسان
۾ خسيس (نظر اچن) ٿا ڪنهن تنهن جي
پيروي (اختيار) ڪئي هجي. ۽ اسان پنهن
جي مٿان تنهن جي (ڪنهن به قسم جي)
ڪا فضيلت نه ٿا ڏسون پر اسان يقين رکون
ٿا ته تون ڪوڙو آهين.

قَالَ يَقَوْمِ ارْعَيْكُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ
مِّنْ رَبِّي وَآتُونِي رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِي
فَعَيَّيْتُ عَلَيْكُمْ أَنْتُمْ مَكُوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا
كِرْهُونَ ⑪

۲۹. انهيء ڇيو اي منهن جي قوم ! (ٿورو)
بڌايو (ته سهي ته) جيڪڏهن (ثابت ٿي
وڃي ته) مان (پنهنجي دعويٰ جو بنياد)
پنهن جي رب جي طرفان (عطا ٿيل) ڪنهن
ظاهر نشان تي (رڪان) ٿو ۽ انهيء پنهن جي
حضور مان مونکي پنهن جي هڪ وڏي رحمت
عطا ڪئي آهي ۽ اها توهان تي شڪ واري
رهي آهي (ته توهان جو ڇا حال ٿيندو؟) ڇا
اسان انهيء (روشن نشان) کي توهان کان
زوريءَ مجرائي وٺنداسين، خواهه توهان
انهيء کي نا پسندئي ڪندا هجو.

وَيَقَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَآ إِنَّا جَرَىٰ إِلَّا
عَلَىٰ اللَّهِ وَمَا أَنَا بِظَالِمٍ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُّقْلِقُوا
رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ⑫

۳۰. ۽ اي منهن جي قوم ! مان انهيء بابت
توهان کان ڪو مال نه ٿو گهران. منهن جو
اجر الله کان سواءِ (ٻئي) ڪنهن تي ڪونهي
۽ مان انهن ماڻهن کي جن (مون تي) ايمان
آندو آهي هرگز نه ڏڪاريندس اهي (ته)
پنهن جي رب سان ملڻ (جو شرف پائڻ) وارا
آهن پر انهنکي ذليل سمجهڻ مون تي هي
ظاهر ڪري ٿو ته توهان جاھل ماڻهو آھيو.

۳۱. ۽ اي منهن جي قوم! جيڪڏهن مان
انهنکي رد ڪري ڇڏيان ته (انهيء فعل تي)

وَيَقَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ إِنَّا

تَذَكَّرُونَ ﴿٣٢﴾

الله جي طرفان (اچڻ واري سزا کان مون کي
بچائڻ لاءِ) ڪير منهن جي مدد ڪندو، ڇا
توهان (اڃا به) نٿا سمجهو.

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ
الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ
تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ
أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٣﴾

۳۲. ۽ مان توهان کي (هي) نٿو چوان (تہ)
الله جا خزانہ مون وٽ آھن ۽ نہ اھو تہ مان
غيب جو علم رکان ٿو ۽ نہ مان (اھو) چوان
ٿو تہ مان فرشتو آھيان ۽ نہ مان انھن
(ماڻھن) جي متعلق جن کي توهان جون اکيون
حقارت جي نظر سان ڏسن ٿيون (اھو) چوان
ٿو (تہ) الله انھن کي (ڪڏھن) ڪا پلائي
نصيب نہ ڪندو. جيڪي ڪي انھن جي
نفسن ۾ آھي انھي کي الله (ٿي سڀ کان)
بھتر ڄاڻي ٿو. جيڪڏھن مان توهان سان
شامل راءِ ٿي وڃان تہ مان يقينن ظالمن ۾
شامل ٿي ويندس.

قَالُوا يُونُسُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَاكْثَرْتَ جِدْلَنَا قَاتِنًا
بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٤﴾

۳۳. انھن چيو (تہ) اي نوح ! تون اسان سان
بحث ڪري چڪو آھين بلڪ چڱيءَ طرح
بحث ڪري چڪو آھين ھاڻي اھو رھجي ويو
آھي تہ جيڪڏھن تون سڄاڻن مان آھين تہ
جنھن (عذاب) کان تون اسان کي ڊيڄارين
ٿو، اھو اسان تي آڻ.

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ
بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٥﴾

۳۴. انھيءَ چيو الله ٿي جيڪڏھن چاھيندو
تہ انھيءَ کي آڻيندو ۽ توهان (انھيءَ کي
انھيءَ جي آڻڻ لاءِ) ھرگز عاجز ڪري نہ ٿا
سگھو.

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ
إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ
وَالِيَهُ تُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

۳۵. ۽ جيڪڏھن مان ذاتي طرح سان خلوص
(جو تعلق) رکڻ چاھيان (بہ) تہ منھنجو
(توهان سان) خلوص رکڻ توهان کي (الله جي
عذاب کان بچڻ جيلاءِ ڪوبہ) نفعو نہ
پھچائيندو. جيڪڏھن الله (اھو) چاھيندو

هجي ته توهان کي برباد کري ته اهو
توهان جو رب آهي ؛ انهيءَ جي طرف توهان
موتايو ويندؤ.

۳۶- ڇا اهي چون ٿا (ته) انهيءَ هن (عذاب
جي واعدي) کي پنهنجي طرفان گهڙيو آهي.
تون انهن کي ڇڏ جيڪڏهن مون انهيءَ کي
پنهنجي طرفان گهڙيو آهي ته منهن جو اهو
خطرنڪ ڏوهه (ضرور) مون تي (ٿي) بنبال
بنجي) پوندو ؛ (توهان جي ڏوهن جو بنبال
مون تي نه ٿيندو ڇو جو) جيڪو خطرنڪ
ڏوهه توهان ڪيو ٿا انهيءَ کان مان بيزار
آهيان.

۳۷- ؛ نوح جي طرف (هيءَ به) وحي ڪيو
ويو هو ته جيڪي (ماڻهو) ايمان آڻي چڪا
آهن انهن کانسواءِ تنهن جي قوم مان (هاڻي)
ڪو (ٻيو شخص توتي) هرگز ايمان نه
آڻيندو. تنهنڪري جيڪي (ڪي) اهي ڪري
رهيا آهن انهيءَ جي سبب ڪري تون افسوس
نه ڪر.

۳۸- ؛ تون اسان جي اکين جي (سامهون) ؛
اسان جي وحيءَ جي مطابق ٻيڙي ٺاهه ؛ جن
ماڻهن ظلم (جو طريقو اختيار) ڪيو آهي
انهن جي متعلق مون سان (ڪابه) ڳالهه
نه ڪر اهي ضرور غرق ڪيا ويندا.

۳۹- ؛ اهو (يعني نوح) اسان جي حڪم جي
مطابق ٻيڙي ٺاهيندو ٿي ويو ؛ جڏهن به
انهيءَ جي قوم مان ڪا وڏن ماڻهن جي
جماعت انهيءَ جي پراسان لنگهندي هئي ته
اها انهيءَ تي ڪلندي هئي (جنهن تي) انهيءَ
(انهنکي) چيو (ته) جيڪڏهن (اڄ) توهان

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَيْنَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَائِي
وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَجْرُمُونَ ﴿٣٦﴾

۳۶

وَأُدْعَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا
مَنْ قَدْ آمَنَ فَلَا تَلْتَمِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٧﴾

وَأَصْنَعُ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيُنَا وَلَا تَحَاطَبُنِي فِي
الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّغْرَمُونَ ﴿٣٨﴾

وَيَصْنَعُ الْفُلَكَ وَكَلَّمَا مَرْعِيَّهُ مَلَأَ مِنَ قَوْمِهِ
يَعْرِضُونَ مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُونَ مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ
كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٩﴾

سوار ٿي پنه ۽ ڪافرن سان نه ٿي..

۴۴. انهيءَ چيو مان هاڻي ڪنهن جبل تي وڃي بيهندس (۽ پناهه وٺندس) جيڪو انهيءَ پاڻيءَ کان مونکي بچائي وٺندو. انهيءَ چيو (ته) الله جي (هن عذاب جي) حڪم کان اڄ ڪوبه (ڪنهن کي) بچائڻ وارو نٿو (ٿي سگهي) سواءِ انهيءَ جي جو جنهن تي اهو (خود) رحم ڪري. ۽ (انهيءَ وڃي) پاڻيءَ جي لهر انهن پنهنجي وڃي حائل ٿي وئي ۽ اهو غرق ڪيلن ۾ شامل ٿي ويو.

۴۵. انهيءَ کانپوءِ (زمين کي به) چيو ويو (ته) اي زمين تون (هاڻي) پنهنجي پاڻيءَ کي جهڙي وڃ ۽ (آسمان کي به ته) اي آسمان (هاڻي) تون (وسڻ کان) بس ڪر ۽ پاڻيءَ کي جذب ڪيو ويو ۽ (اهو) معاملو ختم ڪيو ويو. ۽ اها ٻيڙي جوڌي تي (وڃي) بيهي رهي ۽ چيو ويو ته (اي عذاب جا فرشتا) ظالم ماڻهن لاءِ تباهي (مقدر) ڪري ڇڏيو.

۴۶. ۽ نوح پنهنجي رب کي پڪاريو ۽ چيو اي منهن جا ربا! منهنجو پٽ يقينن منهن جي اهل مان آهي ۽ تنهن جو واعدو (به) نهايت سچو آهي ۽ تون سڀني فيصلن ڪرڻ وارن کان وڌيڪ (بهتر ۽ صحيح) فيصلو ڪرڻ وارو آهين.

۴۷. فرمايائين اي نوح! اهو تنهن جي اهل مان هرگز ڪونهي ڇو جو اهو يقينن برا عمل ڪرڻ وارو آهي پوءِ تون مون کان اهڙي دعا نه گهر جنهن جي باري ۾ توکي (منهن جي

۲
قَالَ سَاوِي إِلَىٰ جَبَلٍ يَّغْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ ۖ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ ۚ وَحَالَ يَتْنُهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ۝

وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَسَّاءِ أَفْلَحِي ۚ وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَىٰ الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝

وَنَادَىٰ نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ۝

قَالَ يُنوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تُخَافُ مَا يُخَافُكَ بِهِ عَدُوٌّ إِنَّكَ أَغْظَاكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ۝

طرفان) علم نه ڏنو ويو هجي ؛ مان توکي نصيحت ڪريان ٿو ته جاهلن وانگر ڪڏهن به ڪم نه ڪجان..

٤٨. (نوح چيو) اي منهن جا رب! مان هن باري ۾ تنهن جي پناهه گهران ٿو ته توکان ڪو اهڙو سوال ڪريان جنهن جي متعلق مونکي حقيقي علم حاصل نه هجي ؛ جيڪڏهن تون منهنجي گذريل غلطي کي معاف نه ڪرين ؛ رحم نه ڪرين ته مان نقصان حاصل ڪرڻ وارن مان ٿي پوندس.

٤٩. (انهيءَ تي انهيءَ کي) چيو ويو (ته) اي نوح ! تون اسان جي طرفان (عطا ٿيل) سلامتي ؛ (قسمين قسمين) برڪتن سان جيڪي توتي ؛ انهن امتن تي جيڪي توساڻ آهن (نازل ڪيون ويون آهن) سفر ڪر ؛ ڪي جماعتون اهڙيون به آهن جنکي اسان ضرور (دنيا جو عارضي) سامان عطا ڪنداسين (پر) پوءِ انهن تي اسان جي طرفان دردناڪ عذاب ايندو.

٥٠. هي (تنبيهه وارو بيان) غيب جي اهم خبرن مان آهي جيڪي اسان توتي وحي (جي ذريعي سان نازل) ڪريون ٿا. نه تون انهنکي هن کان پهرئين ڄاڻندو هئين ؛ نه تنهن جي قوم (ڄاڻندي هئي) پوءِ تون صبر کان ڪم وٺ (ڇڳو) انجام يقينن تقويٰ ڪرڻ وارن جو (ٿي) هوندو آهي.

٥١. عباد ڏانهن (اسان) انهيءَ جي پاءُ هود کي (رسول بنائي موڪليو هو ؛) انهي انهنکي چيو هو ته اي منهن جي قوم! توهان الله جي عبادت ڪيو. انهيءَ کان سواءِ

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ بِيْهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِيْ وَتَرْحَمْنِيْ أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ⑤

قَالَ نُوْحٌ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّمَّنْ مَّعَكَ وَأُمَمٌ سَنُنْعُهُمْ وَأُخَرُ سَنُعَذِّبُهُمْ فَأَسْتَغِيْثُكَ إِنِّيْ أَخَافُ ⑥

تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيْهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِيْنَ ⑤

وَالِى عَادٍ أَخَاهُمْ هُوْدًا قَالَ يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلٰهٍ غَيْرُهُ إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرَوْنَ ⑤

توہان جو ڪوبہ معبود نہ آهي (انہيءَ جي شريڪ مقرر ڪرڻ ۾) توہان فقط ڪوڙ ڪرڻ وارا آہيو.

۵۲. اي منهن جي قوم ! مان هن (ڪم) جو توہان کان ڪو اجر نہ ٿو گهران. منهن جو اجر انهيءَ هستيءَ جي ذمي آهي جنهن مون کي پيدا ڪيو آهي ڇا پوءِ (بہ) توہان عقل کان ڪم نہا وٺو.

۵۳. اي منهن جي قوم ! توہان پنهنجن جي رب کان بخشش گهرو پوءِ انهيءَ ڏانھن (ڪامل) رجوع اختيار ڪيو. جنهن جي نتيجي ۾ اهو توہان تي خوب وسڻ وارا ڪڪر موڪليندو ۽ توہان کي طاقت پٺيان طاقت بخشيندو ۽ ڏوھي بنجي خدا کان منهن نہ موڙيو.

۵۴. انهن چيو اي هود! تون اسان وٽ (پنهنجي دعويٰ جو) ڪو رشن ثبوت نہ آندو ۽ اسان فقط تنهن جي چوڻ تي پنهنجن جي معبودن کي ڇڏي نہا سگهون ۽ نہ ئي اسان توتي ايمان آڻينداسين.

۵۵-۵۶. (تنهن جي متعلق) اسان سواءِ هن جي (ڪجهہ) نہ ٿا چئون تہ اسان جو ڪو معبود خراب ارادن سان تنهنجي پٺيان پئجي ويو آهي. انهيءَ چيو مان الله کي (انهيءَ ڳالھہ) جو شاهد ٿو ڪيان ۽ توہان بہ شاهد رھو تہ جنهن کي توہان الله جو شريڪ قرار ڏيو ٿا مان انهيءَ کان بيزار آهيان (سو جيڪڏهن مان غلطيءَ تي آهيان) تہ سڀ ملي منهن جي خلاف منصوبا ٺاھيو ۽

يَقَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجَرْتُمْ إِلَّا عَلَىٰ
الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥٢﴾

وَيَقَوْمِ اسْتَخِفُّكُمْ وَأَرْبَكُمُ ثُمَّ تَوَلَّوْا إِلَيْهِ يُرْسِلُ
السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِيدُكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ
وَلَا تَتَوَلَّوْا مَجْرِمِينَ ﴿٥٣﴾

قَالُوا يَهُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي
الْهَيْئَةِ عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٤﴾

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا سَوَاءٌ قَالِ إِنِّي
أَشْهَدُ اللَّهُ وَأَشْهَدُوا إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٥﴾
مِنْ دُونِهِ فَبِكَيْدٍ دَنِي جَبِينًا ثُمَّ لَا تُنْظَرُونَ ﴿٥٦﴾

مون کي ڪا ڍر نه ڏيو.

۵۷. مان الله تي جو منهنجو (به) رب
(آهي) ؛ توهان جو (به) رب. آهي ڀروسو
ڪيان ٿو (؛ چوان ٿو ته روء زمين تي)
ڪوبه هلڻ وارو (جاندار) اهڙو ڪونهي جو
اهو (خدا) انهيءَ جي پيشانيءَ کي جهليندڙ
نه هجي منهنجو رب يقينن مومن جي مدد
ڪرڻ لاءِ سڌي راهه تي بيٺو آهي (؛ پنهن
جي طرف اچڻ وارن جي حفاظت ڪري رهيو
آهي).

۵۸. پوءِ جيڪڏهن توهان مون کان پني
ڦيرائي ويندڙ ته (انهيءَ ۾ منهن جو ڪوبه
نقصان ڪونهي ڇو جو) جيڪا (تعليم) ڏني
مون کي توهان ڏانهن موڪليو ويو آهي اها
مون توهان کي پهچائي ڇڏي آهي .
(جيڪڏهن توهان پني ڦيرائي ويندڙ ته)
منهنجو رب توهان کان سواءِ ڪنهن ٻي قوم
کي (پهرين جو) جانشين بنائي ڇڏيندو ؛
توهان انهيءَ کي ڪجهه (به) نقصان نه
پهچائي سگهندو. منهنجو رب يقينن هر شيءِ
جو سنڀاليندڙ آهي.

۵۹. ؛ جڏهن اسانجو (عذاب جي متعلق)
حڪم اچي ويو ته (انهيءَ وقت) اسان هود
کي (به) ؛ جن ماڻهن انهيءَ سان گڏ ايمان
آندو هو انهن کي (به) . (انهيءَ عذاب کان)
پنهن جي (خاص) رحمت جي ذريعي
چوٽڪارو ڏنو ؛ اسان انهن کي هڪ سخت
عذاب کان بچايو.

۶۰. ؛ آهي (مغرور) عاد (ٿي هئا) جن (ڏٺو
وائٽو) پنهن جي رب جي نشانين جو انڪار

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ
إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ۝

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ
وَلَيْسْتُ بِرَبِّ قَوْمٍ غَيْرِكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا إِنَّ
رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ ۝

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
بِرَحْمَتِنَا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ۝

وَلَمَّا جَاءَ عَادٌ هَاجِدُوا بآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ

وَاتَّبِعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ⑤

ڪيهر ۽ انجي رسولن جي نافرماني ڪئي
هني ۽ هر هڪ زورآور (۽) حق جي دشمن
(شخص) جي حڪم جي پيروي ڪرڻ لڳي
ويا هئا.

وَأُتِمُّوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةُ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ إِلَّا
إِنْ عَادُوا لِقَوْمِهِمْ إِلَّا بَعْدَ الْعَادِ قَوْمٌ هُودٌ ⑥

۶۱- هن دنيا ۾ (به) لعنت سندن پويان
لڳائي وڃي آهي ۽ قيامت جي ڏينهن (به)
لڳائي ويندي) ٻڌو! عاد يقينن پنهنجي رب
(جي احسانن) جي بي شڪري ڪئي هئي.
ٻڌو! (اسان عذاب جي فرشتن کي چئون
ٿا) عاد يعني هود جي قوم لاءِ لعنت مقدر
ڪيو.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ آلِ نُوحٍ قَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِيهَا كَاذِبِينَ ⑦
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑧
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑨
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑩
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑪
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑫
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑬
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑭
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑮
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑯
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑰
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑱
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑲
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ⑳
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉑
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉒
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉓
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉔
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉕
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉖
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉗
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉘
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉙
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉚
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉛
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉜
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉝
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉞
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㉟
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊱
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊲
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊳
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊴
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊵
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊶
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊷
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊸
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊹
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊺
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊻
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊼
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊽
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊾
وَأَنزَلْنَا فِيهَا غَمًّا مِّنَ السَّمَاءِ وَهَارَ الْوُجُوهَ ㊿

۶۲- ۽ نمود ڏانهن (اسان) سندس پاءِ صالح
کي موڪليو هو. هن (کين) چيو، اي منهنجي
قوم! توهان الله جي عبادت ڪيو. انهيءَ کان
سواءِ توهانجو ڪوبه معبود ڪونهي. انهيءَ
توهانکي زمين مان اٿاريو (۽ بلندي بخشي)
۽ انهيءَ ۾ توهانکي آباد ڪيو. تنهن ڪري
توهان ان کان بخشش گهرو ۽ هن ڏانهن
ڪامل رجوع اختيار ڪيو. منهن جو رب
يقينن ويجهرو آهي (۽ دعائون) قبول ڪرڻ
وارو آهي.

قَالُوا يٰصَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا
قَبْلَ هَٰذَا أَتَيْنَاكَ أَن تَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ
آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَكٰى شَاقٌّ مِّمَّا تَدْعُونَا
إِلَيْهِ مُرِيبٌ ⑬

۶۳- انهن چيو. اي صالح! هن کان اڳ (تہ)
تون اسان ۾ (آڻيندي جي لاءِ) اميد جي جاءِ
(سمجهيو ويندو) هئين. (هنيشر) ڇا تون (عقل)
۽ ڄاڻ هوندي، اسان کي انهيءَ ڳالهه کان
روڪين ٿو تہ اسين اهڙيون شين جي عبادت
ڪيون جنهن جي عبادت اسانجا ابا (ڏاڏا)
ڪندا آيا آهن. ۽ (سچ تہ اهو آهي تہ)
جنهن ڳالهه ڏانهن تون اسان کي سڏين ٿو
تنهن جي باري ۾ اسين هڪ سک ڦٽائڻ واري

شڪ ۾ پيل (آهيون).

٦٤- هن چيو اي منهن جي قوم! ٻڌايو ته جيڪڏهن مان (واقعي پنهن جي دعويٰ جو بنياد) پنهنجي رب جي طرفان (ملي) ڪنهن روشن ثابتيءَ تي (پرڪيان) ٿو ۽ هن مون کي پنهنجي حضور مان هڪ (خاص) رحمت عطا ڪئي آهي ته (انهيءَ هوندي) جيڪڏهن مان انهيءَ جي نافرمان ڪريان ته الله جي اڳيان ڪير منهن جي مدد ڪندو. پوءِ (انهيءَ وقت ته) توهان مون کي تباهيءَ ۾ وجهڻ کان سواءِ (هيءَ) ڪنهن ڳالهه ۾ نه وڌائيندو.

٦٥- ۽ اي منهن جي قوم! هي ڏاڍي (اها آهي) جنهن کي الله توهان لاءِ هڪ نشان بنايو آهي، تنهنڪري توهان هن کي آزاد گهمڻ ڦرڻ ڏيو انهيءَ لاءِ ته هي الله جي زمين ۾ (گهمي) ڦري کائي پيئي ۽ هن کي ڪابه تڪليف نه پهچايو نه ته توهان کي هڪ جلد اچڻ وارو عذاب اچي پڪڙيندو.

٦٦- انهيءَ تي انهن (تلوار سان) انهيءَ جون ننگون ڪڍي ڇڏيون، جنهن تي انهيءَ (هنن کي) چيو توهان ٽن ڏينهن (ٽائين) پنهنجي گهرن ۾ (پنهن جي حاصل ٿيل سامان مان) فائدو وٺو. هي (واعدو) اهڙو واعدو آهي جيڪو ڪوڙو نه ٿيندو.

٦٧- پوءِ جڏهن اسان جو حڪم اچي ويو (يعني عذاب جو) ته اسان صالح کي ۽ انهيءَ سان گڏ جن انهيءَ تي ايمان آندو هو انهن کي خاص پنهنجي رحمت جي ذريعي هر ڪنهن مصيبت کان ۽ خاص ڪري انهيءَ

قَالَ يَوْمَ اَرَيْتُمْ اِنْ كُنْتُمْ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّيْ
وَاَسْنِيْ مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِيْ مِنَ اللّٰهِ اِنْ
عَصَيْتُمْهُ فَاَتَزِيْدُ وَنْبٰى غَيْرَ تَخْسِيْرٍ ۝۱۲

وَيَقُوْمُ هَلْهٰذَا نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةٌ فَذُرُّوْهَا تَاْكُلْ
فِيْ اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَسْوْهُاۤ اِنَّهٗا يَأْخُذُكُمْ عَذَابٌ
قَرِيْبٌ ۝۱۳

فَعَقَرُوْهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوْا فِىْ دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ
ذٰلِكَ وَعَدٌ غَيْرُ مَكْدُوْبٍ ۝۱۴

فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا صٰلِحًا وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَ مِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ
الْقَوِيُّ الْعَزِيْزُ ۝۱۵

ڏينهن جي خوريءَ کان بچائي ورتو يقين
تنهن جو رب ئي (پوري پوري) قوت وارو
(۽) غلبي وارو آهي.

۶۸. ۽ جن ظلم (جو گناهه) ڪيو هو انهن
کي انهيءَ عذاب پڪڙي ورتو ۽ اهي پنهنجي
پنهنجي گهرن ۾ (عذاب جي سببان) زمين
سان چمڙي پئجي رهيا.

۶۹. جن اهي انهيءَ (ملڪ) ۾ ڪڏهن آباد
ٿي نه ٿيا هئا. ٻڌو! ثمود پنهنجي رب
(جي) احسانن جي ناشڪري ڪئي هئي.
ٻڌو! (عذاب جي فرشتن کي حڪم ڪيو ويو
تہ) ثمود جي لاءِ لعنت مقرر ڪري ڇڏيو.

۷۰. ۽ اسان جي قاصدن يقينن ابراهيم وٽ
خوشخبري آندي هئي (۽) چيو هو تہ (اسان
جي طرفان توهان تي) سلام هجي. انهيءَ چيو
(توهان لاءِ بہ هميشه جي) سلامتي هجي.
پوءِ (اهو) هڪ ڳڻل گابو جلدي ڪئي آيو.

۷۱. پوءِ جڏهن انهيءَ انهنجي هٿن کي ڏٺو
تہ انهيءَ (کاڌي) تائين نہ ٿا پهچن تہ
(انهيءَ) انهن جي (انهيءَ) فعل کي غير
معمولي سمجهيو ۽ انهيءَ (فعل) کان خطرو
محسوس ڪيو. (انهيءَ تي) انهن چيو (تہ)
تون خوف نہ ڪر. اسان کي تہ لوط جي قوم
ڏانهن موڪليو ويو آهي.

۷۲. ۽ انهيءَ جي زال (بہ) پرسان بيٺي
هئي. انهيءَ تي اها بہ گهٻرائجي ويئي -
تڏهن اسان انهيءَ جي تسلي جي لاءِ انهيءَ
کي اسحاق جي ۽ اسحاق کان پوءِ يعقوب
(جي) پيدائش جي) بشارت ڏني.

۷۳. انهيءَ چيو هاءِ افسوس منهن جي

وَ اخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْئَةَ فَاصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ
جُحِشِينَ ۝

كَانَ لَمْ يَفْنَوْا فِيهَا إِلَّا أَنْ تُودَّ كُفْرًا وَ رَبَّهُمْ
أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ ۝

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا سَلَامٌ
قَالَ سَلَامٌ مِمَّا لَبِثْتُ أَنْ جَاءَ يُوعِظُ جُنُودَ ۝

فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكَّرَهُمْ وَأَوَّحَىٰ
مِنْهُمْ خَيْفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ
قَوْمٍ لَّوْطَ ۝

وَأَمْرَاتِهِ قَالِيَةً فَضِيكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ ۝ وَ
مِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ۝

قَالَتْ يَوَيْلَ لِيَ الْإِدْوَانَا عَجُوزٌ وَ هَذَا بَعْلِي شَيْخًا

إِنْ هَذَا إِلَّا سُلْطَىٰ عَجِيبٌ ⑤

بدنامي! ڇا مان (ٻار) ڄڻيندس حالانڪ مان پوڙهي ٿي چڪي آهيان ۽ منهنجو خاوند به ٻڍاڻن جي حالت ۾ آهي اها يقينن عجيب ڳالهه آهي.

قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَ اللَّهُ وَبُورُكَّتْهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَنِيدٌ مُّجِينٌ ⑥

۴۴ انهن چيو ڇا تون الله جي ڳالهه تي تعجب ڪرين ٿي. اي هن گهر وارو توهان تي (تعاله) الله جي رحمت ۽ انهيءَ جي (هر قسم جون) برڪتون (نازل ٿي رهيون) آهن (پوءِ توهان لاءِ ته هيءَ ڳالهه عجيب هئڻ نه گهرجي) اهو يقينن تمام گهڻي تعريف وارو (۽) بزرگ شان وارو آهي.

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ يُخَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ⑦

۴۵ پوءِ جڏهن ابراهيم کان گهٻراهڻ دور ٿي وئي ۽ انهيءَ کي خوشخبري ملي ته (انهيءَ وقت) اهو لوط جي قوم متعلق اسان سان تڪرار ڪرڻ لڳو.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُّنِيبٌ ⑧

۴۶ ابراهيم ڏاڍو بردبار (۽) دردمند (دل رکڻ وارو) (۽) اسان جي حضور) بار بار جهڪڻ وارو هو.

يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ⑨

۴۷ (انهيءَ تي اسان انهيءَ کي چيو) اي ابراهيم! تون انهيءَ (سفارش) کان رڪجي وڃ جو جو تنهنجي رب جو (آخري) حڪم اچي چڪو آهي ۽ انهن ڪافرن جي اهڙي حالت آهي جو انهن تي نه ٿرڻ وارو عذاب اچي رهندو.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئِي بِهِمْ وَصَاقِي بِهِمْ ذُرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَجِيبٌ ⑩

۴۸ ۽ جڏهن اسان جا قاصد لوط وٽ آيا ته انهن جي سبب انهيءَ کي غم ٿيو ۽ انهيءَ دل ۾ تنگي محسوس ڪئي ۽ چيو اڄوڪو ڏينهن (ڏاڍو) سخت معلوم ٿئي ٿو.

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا

۴۹ ۽ انهيءَ جي قوم (غصي سان) انهيءَ جي طرف پهچندي آئي ۽ (هي) پهريون موقعو

يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَقَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ
أَطَهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ
بَيْنَكُمْ وَرَجُلٌ زَنِيذٌ ④

ڪونه هو) پهرئين (به) اهي مائهو) نهايت
خطرناڪ) بديون ڪندا هئا. انهيءَ چيو اي
منهن جي قوم هي منهن جون نياڻيون
(جيڪي توهان جي ئي گهرن ۾ شادي شده)
آهن اهي توهان جي لاءِ (۽ توهانجي آبرو جي
بچائڻ لاءِ) نهايت پاڪ (دل ۽ پاڪ خيال)
آهن پوءِ توهان الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽
منهن جي مهمانن (جي موجودگي) ۾ مونکي
خوار نه ڪيو. ڇا، توهان مان ڪو (به)
سمجهدار (مائهو) ڪونه آهي؟

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ
لَتَعْلَمُ مَا بُرِيذٌ ⑤

۸۰. انهن چيو ته تون يقينن معلوم ڪري
چڪو آهين ته تنهن جي نياڻين جي متعلق
اسان کي ڪو به حق (حاصل) نه آهي ۽
جيڪي (ڪجهه) اسان پڇاڻيون ٿا انهيءَ
کي تون ڄاڻين ٿو.

قَالَ لَوَ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أُوَدِّعُ إِلَى زُرِّي شَذِيذٌ ⑥

۸۱. انهيءَ چيو ڪاش مونکي توهان جي
مقابلي ۾ (ڪنهن قسم جي) قوت (حاصل)
هجي ها. (ته مان توهان جو مقابلو ڪيان
ها) جيڪڏهن اها نه آهي ته هيءَ صورت
باقي آهي ته مان هڪ زبردست جاءِ پناهه
ڏانهن جهڪان.

قَالُوا يَلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا
إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا
يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرَاتُكَ إِنَّهُ
مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ
أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ⑦

۸۲. (انهيءَ تي) انهن چيو (يعني مهمانن)
ته اي لوط! اسان يقينن تنهن جي رب جا
قاصد آهيون ۽ اسانکي معلوم آهي ته اهي
تو تائين هرگز نه پهچندا (انهن جي تباهيءَ
جو وقت اچي چڪو آهي) انهيءَ ڪري تون
رات جي ڪنهن حصي ۾ پنهنجي گهر وارن
کي وٺي تڪڙو (هتان کان) هليو وڃ ۽ توهان
مان ڪوبه (فرد) هيڏانهن هوڏانهن نه ڏسي
(انهيءَ طرح سان توهان محفوظ رهندا) ها

تنهن جي زال اهڙي آهي جو جيڪو (عذاب) انهن تي آيل (آهي) اهو انهيءَ تي به يقينن اچڻ وارو آهي انهن جو مقرر وقت (آئيندهه) صبح آهي (۽) ڇا صبح ويجهو نه آهي؟

٨٣. پوءِ جڏهن اسان جو حڪم اچي ڏيو ته اسان انهيءَ (بستيءَ) جي مٿين حصي کي هيٺ وارو (حصو) بڻائي ڇڏيو ۽ انهيءَ تي خشڪ مٽيءَ جي ٺهيل بئرن جي هڪ ٻئي پٺيان بارش وسائي.

٨٤. جيڪا تنهن جي رب جي تقدير ۾ (انهن لاءِ ئي) مقرر (۽ نامزد) ڪيل هئي ۽ انهن ظالمن کان (به) اهو عذاب پري ڪونهي.

٨٥. ۽ مدين جي طرف (اسان) انهيءَ جي پاڻ شعيب کي (نبي بناني موڪليو) انهي (انهن کي) چيو اي منهن جي قوم! توهان الله جي عبادت ڪيو. انهيءَ کان سواءِ توهان جو ڪوبه معبود ڪونهي ۽ ماڻ ۽ تور کي گهٽ نه ڪندا ڪيو مان (هن وقت) يقينن توهان کي چڱيءَ حالت ۾ ڏسان ٿو ۽ (انهيءَ سان گڏ) مان توهان جي باري ۾ هڪ تباهه ڪندڙ ڏينهن جي عذاب کان ڊڄي رهيو آهيان.

٨٦. ۽ اي منهن جي قوم! توهان ماڻ ۽ تور کي انصاف سان پورا ڪندا ڪيو ۽ ماڻهن کي انهن جون شيون گهٽ نه ڏيندا ڪيو ۽ فساد ۽ بنجي زمين ۾ خرابي نه پکيڙيو.

٨٧. جيڪڏهن توهان (سڄا) مومن آهيو ته (يقين ڄاڻو ته) الله جو (توهان وٽ) باقي ڇڏيل (مال ئي) توهان لاءِ بهتر (۽ مبارڪ) آهي ۽ مان توهان تي ڪو نگهبان (بنائي)

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلَىٰهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَابًا فَمِنْ بَعْدِهَا مَنُضُودٌ ۝

فَسُومَةٌ عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ يَبْعِينَ ۝

وَالِإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا إِلَيْكَالَ وَالْإِيزَانَ إِنِّي أَرْكُمُ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ يُحِيطُ ۝

وَيَوْمِ أَوْفُوا إِلَيْكَالَ وَالْإِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۝

بَقِيَتْ اللَّهُ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۚ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ۝

نه موڪليو ويو آهيان (صرف هڪ ناصح آهيان).

۸۸. انهن چيو، اي شعيب! ڇا تنهن جي نماز توکي حڪم ڏئي ٿي ته جنهن شيء جي اسان جا پيءُ ڏاڏا پوڄا ڪندا (آيا) آهن انهيءَ کي اسان ڇڏي ڏيون يا انهيءَ ڳالهه کي (ترڪ ڪري ڇڏيون) ته پنهنجي مالن متعلق اسان جيڪي چاهيون ڪريون (جيڪڏهن ائين آهي) ته تون يقينن وڏو عقل مند (۽) سمجهدار (مانهو) آهين.

۸۹. انهي چيو اي منهنجي قوم! (پلا) ٻڌايو (ته سهي) جيڪڏهن (ثابت ٿيو ته) مان (پنهنجي دعويٰ جو بنياد) پنهنجي رب جي طرفان (عطا ٿيل) ڪنهن روشن دليل تي (رڪان) ٿو ۽ انهيءَ پنهنجي حضور مان مونکي سٺو (۽ پسنديده) رزق ڏنو آهي (ته صبحائي رب جي حضور ۾ ڇا جواب ڏيندو؟) ۽ مان نه ٿو چاهيان ته جنهن ڳالهه کان توهان کي روڪيان (انهيءَ کان توهان رڪجي وڃو ۽ خود مان) توهان جي خلاف انهيءَ (ڳالهه) جو ارادو ڪيان مان ته سواءِ انهيءَ (حد تائين) اصلاح جي جنهن جي مونکي طاقت آهي ڪجهه نه ٿو چاهيان ۽ منهنجو توفيق حاصل ڪرڻ الله تي (جي فضل ۽ رحم) سان (وابسته) آهي انهيءَ تي منهنجو پروسو آهي ۽ مان انهيءَ ڏانهن مان بار بار جهڪان ٿو.

۹۰. ۽ اي منهنجي قوم! (ڏسجو ڪٿي توهان جي) مون سان دشمني توهان کي (هن ڳالهه تي) نه پڙڪائي جو توهان اهڙي (ني) مصيبت ۾ مبتلا ٿيو جهڙي نوح جي

قَالُوا يُشْعِبُكَ صَلَوتُكَ تُأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يُعْبَدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ⑤

قَالَ يَقُومُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتَةٍ مِنْ رَبِّي وَرَزَقْنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَكُم عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ⑥

وَيَقُومُ لَا يَجْرِمُكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ⑦

قوم يا هود جي قوم يا صالح جي قوم تي مصيبت آئي هئي ؛ لوط جي قوم (تہ) توهان کان ڪجهه (ايتري) پري (بہ) نہ آهي.

٩١۔ ۽ توهان پنهنجي رب کان بخشش طلب ڪيو (۽) پوءِ انهيءَ ڏانهن ڪامل رجوع اختيار ڪيو منهن جو رب يقينن بار بار رحم ڪرڻ وارو (۽) گهڻو محبت ڪرڻ وارو آهي.

٩٢۔ انهن چيو اي شعيب ! جو ڪجهه تون چوين تہ انهيءَ مان گهڻو (حصو) اسان جي سمجهه ۾ نٿو اچي ؛ اسان توکي پنهنجي وچ ۾ هڪ ڪمزور ماڻهو سمجهون ٿا ؛ جيڪڏهن تنهن جو گروهه نہ هجي ها تہ اسان توکي سنگسار ڪري ڇڏيون ها ؛ تون (بذات خود) اسان جي نظر ۾ ڪو قابل عزت وجود نہ آهين.

٩٣۔ انهيءَ چيو اي منهن جي قوم ! ڇا منهن جو گروهه الله جي نسبت توهان جي نظر ۾ زياده قابل عزت آهي ؛ انهيءَ کي توهان پنهنجي پٺيءَ پٺيان اڇلائي ڇڏيو آهي جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا انهيءَ کي منهن جو رب خوب ڄاڻي ٿو.

٩٤۔ ۽ اي منهن جي قوم ! توهان پنهنجي جڳهه تي (پنهنجي جا) ڪم ڪندا هلو مان بہ (پنهنجي جڳهه تي) پنهنجو ڪم ڪري رهيو آهياڻ عنقريب توهان کي معلوم ٿي ويندو تہ اهو ڪير آهي جنهن تي خوار ڪري ڇڏڻ وارو عذاب اچي ٿو ؛ ڪير ڪوڙو آهي (۽ ڪير سچو) ؛ توهان (بہ) پنهنجي ۽ منهن جي پڇاڙيءَ جو) انتظار ڪيو. مان

وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩١﴾

قَالُوا يَشْعِيبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِتْنًا ضَعِيفًا ۚ وَلَا نَهْطُكَ لَرَجَائِكَ ۚ وَمَا أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩٢﴾

قَالَ يَوْمَ أَرْهَقِيْ أَعْرَاسَكُمْ مِنَ اللَّهِ وَتَحْنُوتُهُ ۚ وَرَأَيْكُمْ ظَاهِرِيًّا إِن رَّبِّيَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٩٣﴾

وَيَقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَائِلٌ ۖ سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ ۚ وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٤﴾

به يقين توهان سان (نتيجي جو) منتظر رهندس.

۹۵- ٬ جڏهن اسان جو حڪم (عذاب جي متعلق) اچي ويو ته اسان شعيب کي ۽ انهن (مائهين) کي جن انهيءَ سان گڏ ايمان آندو هو پنهنجي (خاص) رحمت سان (هن عذاب کان) بچائي ورتو ۽ جن ظلم (جو شيو اختيار) ڪيو هو انهن کي انهيءَ عذاب پڪڙي ورتو ۽ اهي پنهنجي (پنهنجي) گهرن ۾ زمين سان چميرندي تباهه ٿي ويا.

۹۶- جن اهي انهن ۾ (ڪڏهن) رهيا (ئي) نه هئا. ٻڌو مدين جي لاءِ به (خدا) لعنت مقرر ڪئي هئي جيئن ثمود جبل (خدا) لعنت مقرر ڪئي هئي.

۹۷- ۽ يقين اسان موسيٰ کي هر قسم جا نشان ۽ دليل ڏيئي

۹۸- فرعون ۽ سندس قوم جي وڏن مائهين ڏانهن موڪليو هو. پر انهن (موسيٰ کي چڙهي) فرعون جي حڪم جي پيروي ڪئي ۽ فرعون جو حڪم هرگز صحيح نه هو.

۹۹- اهو قيامت جي ڏينهن پنهنجي قوم جي اڳيان (اڳيان) هلندو ۽ انهن کي (دوزخ جي) تباهه ۾ (وڃي) لاهيندو. پوءِ اهو گهاٽ به ۽ انهيءَ ۾ لهڻ وارا به برا هوندا.

۱۰۰- ۽ هن دنيا ۾ (به) انهن جي پويان لعنت لڳائي وئي ۽ قيامت جي ڏينهن به (لڳائي ويندي) هيءَ انعام جيڪو انهن کي ملڻ وارو آهي سو ڏاڍو پرو آهي.

۱۰۱- هي (تباهه ٿيل) بستين جي خبرن مان هڪ حصو آهي. اسان انهيءَ کي تنهن جي

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لِنَجْنِيَنَّ شُعَيْبًا وَآلَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَآخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْغَةَ فَكَلَبُوا
فِي وِياهِمْ جُثَيْنًا ۝

كَانَ لَمْ يَفْتَوِيْنَهَا إِلَّا بُعْدًا لِّلْمَدِينِ كَمَا بَدَتْ
ثُودٌ ۝

۹۶

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ۝

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَأَتَّبَعُوا أَفْرَفِرْعَوْنَ وَمَا
أَفْرَفِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ۝

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَيُسَّ
الْوَرْدِ الْوَرْدُ ۝

وَاتَّبَعُوا فِي هٰذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يُسَّ الرِّفْدِ
الرَّفْدُ ۝

ذٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ

وَحَصِيدٌ ①

سامهون بيان ڪيون ٿا. انهن مان ڪي (بستيون اڃان تائين موجود) بينيون آهن (يعني انهن جا نشان موجود آهن) ۽ ڪي تباهه ٿيل حالت ۾ آهن (يعني انهن جا نشان به منجي ويا آهن).

۱۰۲. ۽ اسان انهن تي ڪو ظلم نه ڪيو (هو) پر انهن (خود ئي) پنهنجي جانين تي ظلم ڪيو هو پوءِ جڏهن تنهن جي رب (جي عذاب) جو حڪم اچي ويو ته انهن جي معبودن جن کي اهي الله کان سواءِ پڪاريندا هئا انهن کي ڪجهه به فائدو نه ڏنو ۽ سواءِ تباهي ۽ ۾ وجهڻ جي انهن (ڪنهن ڳالهه ۾) انهن کي نه وڌايو.

۱۰۳. ۽ تنهن جي رب جي پڪڙ جڏهن اهو بستين کي انهي حالت ۾ جو اهي ظلم مٿان ظلم ڪري رهيون هونديون آهن پڪڙيندو آهي، اهڙي طرح (يعني حجت قائم ڪرڻ کان پوءِ) ٿيندي آهي انهيءَ جي پڪڙ ڏاڍي دردناڪ (۽) سخت ٿيندي آهي.

۱۰۴. جيڪو آخرت جي عذاب کان ڊڄندو هجي انهيءَ لاءِ (خدا جي) انهيءَ (پڪڙ) ۾ يقين هڪ (عبرت انگيز) نشان (ملندو) آهي هي هڪ اهڙو ڏينهن (اچڻ وارو) آهي جنهن لاءِ ماڻهن کي جمع ڪيو ويندو ۽ اهو اهڙو ڏينهن هوندو جنهن کي سڀ ماڻهو ڏسندا.

۱۰۵. ۽ اسان انهيءَ کي صرف هڪ مقرر مدت تائين پوئتي ڪري رهيا آهيون.

۱۰۶. جنهن وقت اهو ايندو ڪوبه شخص ان جي (يعني خدا تعاليٰ جي) حڪم کان سواءِ ڪلام نه ڪري سگهندو. پوءِ انهن مان

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا وَمَا رَدَّوهُمْ إِلَّا فِي جَنَّتٍ ①

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخَذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ②

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ۚ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لِّلنَّاسِ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ③

وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدَّدٍ ④

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ سُقَىٰ ۚ وَسَعِيدٌ ⑤

(ڪي ته) بدبخت (ثابت) ٿيندا ۽ (ڪي) خوش نصيب هوندا.

۱۰۷- پوءِ جيڪي بدبخت (ثابت) ٿيندا. اهي باهه ۾ (داخل) ٿيندا. انهيءَ ۾ (ڪنهن وقت ته) انهن جا (درد کان) ڊگها (ٿڌا) ساهه (نڪري رهيا) هوندا ۽ (ڪنهن وقت) هڏڪڙي جي حالت وانگر ساهه (نڪري رهيا هوندا).

۱۰۸- اهي انهيءَ ۾ انهيءَ وقت تائين رهندا ايندا جيستائين آسمان ۽ زمين قائم آهن سواءِ انهي (عرصي) جي جيڪو تنهن جو رب جيڪي گهري ٿو اهو ڪري وٺي ٿو.

۱۰۹- جيڪي خوش نصيب ثابت ٿيندا اهي جنت ۾ هوندا اهي انهيءَ ۾ انهيءَ وقت تائين رهندا ايندا جيستائين آسمان ۽ زمين قائم آهن. سواءِ انهيءَ وقت جي جو جيڪو تنهن جو رب گهري (هيءَ اهڙي) عطا آهي جيڪا (ڪڏهن) ڪٿي نه ويندي.

۱۱۰- پوءِ (اي مخاطب!) جيڪا عبادت هي (مانهر) ڪن ٿا. انهيءَ جي (ڪوڙي هٿن جي) متعلق تون ڪنهن شڪ (۽ شڪي) ۾ نه پو. اهي اهڙي نموني جي عبادت ڪن ٿا جهڙي نموني جي عبادت (انهن کان) بهرين انهن جا ابا ڏاڏا ڪندا هئا ۽ اسان يقينن انهنکي (به) سندن حصو پورو پورو ڏينداسين جنهن مان (هرگز) ڪجهه گهٽ نه ڪيو ويندو.

۱۱۱- ۽ اسان (اختلاف مٽائڻ لاءِ) يقينن موسيٰ کي (به) ڪتاب (يعني تورات) ڏنو هر پوءِ (ڪجهه مدت کان پوءِ) انهيءَ جي

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُّوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ۝

خُلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمُوتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ۝

وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَيُفِي الْجَنَّةِ خُلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمُوتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْدُوذٍ ۝

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَدْعُونَ إِلَّا لَمَّا يَعْْبُدُ آبَاؤَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوقِفُهُمْ نَصِيبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ۝

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ

لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَرَأَاهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ
مُزِبٍّ ۝

متعلق (به) اختلاف ڪيو ويو ۽ جيڪڏهن
اها (رحمت جي واعدي واري) ڳالهه جيڪا
تنهن جي رب جي طرفان پهرئين (ئي) نازل
ٿي چڪي آهي (روڪڻ واري) نه هجي ها
ته انهن جي وچ ۾ (ڪڏهو ڪو) فيصلو ٿي
وڃي ها ۽ هاڻي ته اهي انهيءَ (ڪتاب يعني
قرآن) جي متعلق (به) هڪ بي چين ڪري
ڇڏڻ واري شڪ ۾ (پيل) آهن.

وَإِنْ كُنَّا لَنَاقِيَهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا
يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝

۱۱۲. ۽ تنهن جو رب يقيناً انهن سڀني کي
انهن جي عملن (جو ڦل) پورو (پورو)
ڏيندو. اهي جيڪي ڪجهه ڪن ٿا انهيءَ
کي اهو چڱي طرح ڄاڻي ٿو.

فَأَسْتَفِمْكُمْ أَأَمَرْتُمْ وَمَنْ تَابَ مَعَكُمْ وَلَا تَطْغَوْا
إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝

۱۱۳. پوءِ (اي رسول!) تون انهن (ماڻهن)
سميت جن تو سان گڏجي (اسان ڏانهن) رجوع
ڪيو آهي (اهڙيءَ طرح) جهڙيءَ طرح توکي
حڪم ڏنو ويو آهي سڌيءَ راهه تي قائم رهه
۽ (اي مومنو!) توهان ڪڏهن حد کان نه
وڌجو. جو ڪجهه توهان ڪيو ٿا اهو انهيءَ
کي ڏسي رهيو آهي.

وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَيَنسَلِكُمُ النَّارُ وَمَا
لَكُمْ فِي دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ۝

۱۱۴. ۽ توهان انهن ماڻهن ڏانهن جن ظلم
(جو شيوو اختيار) ڪيو آهي نه جهڪجو
نه ته توهان کي (به جهنم جي) باهه (جي)
لهس) پهچندي. ۽ (انهيءَ وقت) الله کان
سواءِ توهان جو ڪوبه دوست (۽ مددگار)
نه هوندو ۽ توهان کي (ڪنهن طرف کان
به) مدد نه ملندي.

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا إِنَّ
الْحَسَنَاتِ يُدْهَبْنَ السَّيِّئَاتِ ۚ ذَلِكَ ذِكْرُ
الَّذِي يُرِيدُونَ ۝

۱۱۵. ۽ (اي مخاطب!) تون ڏينهن جي ٻنهي
طرفن ۽ رات جي (گهٽ ۽ مختلف) وقتن ۾
عمدگي سان نماز ادا ڪندو ڪر. يقيناً
نيڪيون بدين کي پري ڪري ڇڏين ٿيون.

هي (تعليم الله جي) ياد رکڻ وارن لاءِ هڪ نصيحت آهي.

۱۱۶. ۽ صبر (۽ بختگي) کان ڪم وٺڻ جو جو الله نيڪين جي اجر کي هرگز ضائع نه ٿو ڪري.

۱۱۷. پوءِ جو انهن قومن مان جيڪي توهان کان اڳ (زماني ۾) هيون اهڙا عقلمند (مانهو) نه نڪتا جيڪي (مانهن کي) ملڪ ۾ ڏيڻ پڪيڙڻ کان روڪين ها سواءِ تورڙن جي، جن کي اسان (انهن جي) بدين کان رڪجن ۽ روڪڻ جي سببان) بچائي ورتو ۽ (باقي مانهو) جن ظلم جو (شيءِ اختيار) ڪيو هو انهي (مال متاع) جي لذت ۾ مشغول ٿي ويا. جنهن ۾ انهن کي آسودگي بخشي وئي هئي ۽ مجرم ٿي ويا.

۱۱۸. ۽ تنهن جو رب اهڙو هرگز نه آهي جو (ملڪ جي) آبادين کي باوجود انهيءَ جي جو، انهي جي رهڻ وارا اصلاح (جا ڪم) ڪرڻ وارا هجن، تباهه ڪري ڇڏي.

۱۱۹. ۽ جيڪڏهن تنهنجو رب پنهنجي نبي مرضي نافذ ڪري ها ته سڀني مانهن کي هڪ ئي جماعت بنائي ڇڏي ها. ۽ (ڇاڪاڻ ته) انهي ائين نه ڪيو ۽ انهن کي انهن جي عقل تي ڇڏي ڏنو آهي) اهي هميشه اختلاف ڪندا رهندا.

۱۲۰. سواءِ انهن جي، جن تي تنهن جي رب رحم ڪيو آهي ۽ انهي (رحم جو) لڪائو بنائڻ) لاءِ انهي انهن کي پيدا ڪيو آهي ۽ تنهن جي رب جو اهو فرمودو ضرور پورو ٿيندو. (ته) مان جهنم کي يقينن (انهن

وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ۝

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ۝

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُغْلِبَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ۝

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ۝

إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَ تَنَزَّلُ إِلَهُ رَبِّكَ لِأَمْلَنَ لَهُمْ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ آمِينَ ۝

سڀني) جنن ۽ انسانن سان (جيڪي اختلاف جو موجب بنجن ٿا) پريندس.

١٢١- ۽ تنهن جي دل کي مضبوط ڪرڻ لاءِ رسولن جون سڀني اهم خبرون اسان تنهن جي سامهون بيان ڪيون ٿا. ۽ هن (سورت) ۾ اهي سڀ ڳالهيون توتي نازل ٿي ويون آهن جيڪي حق ۽ حڪمت سان پر آهن ۽ نصيحت ڪرڻ واريون ۽ مومنن کي انهن جا مقصد ياد ڏيارڻ واريون آهن.

١٢٢- ۽ انهن مانهن کي جيڪي ايمان نه ٿا آڻين ڇو ته توهان پنهنجي حال سارو عمل ڪريو. اسان به (پنهنجي حالت مطابق) عمل ڪنداسين.

١٢٣- ۽ توهان انتظار ڪيو اسان به انتظار ڪري رهيا آهيون.

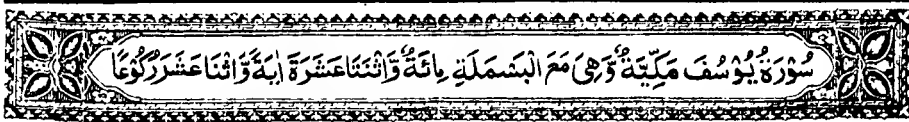
١٢٤- ۽ آسمانن ۽ زمين جو ڳجهه صرف الله کي حاصل آهي ۽ سڀني ڳالهيون (پڄاڙيءَ جي لحاظ کان) آخر انهيءَ ڏانهن موٽي وڃن ٿيون. پوءِ تون انهيءَ جي عبادت ڪر ۽ انهيءَ تي ڀروسو ڪر ۽ تنهن جو رب انهن عملن کان هرگز غافل ڪونهي جيڪي توهان ڪيو ٿا.

وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢٢﴾

وَأَنْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٣﴾

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْأَلْغِيهِ يُرْجَعُ الْأُمُورُ كُلُّهَا ۖ فاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٤﴾

هي سورت مڪي آهي. ۽ بسم الله سميت هن جون هڪ سو ٻارنهن آيتون ۽
ٻارنهن رڪوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- مان الله ڏسڻ وارو آهيان - هي (حقيقتن
کي) روشن ڪرڻ واري ڪتاب جون آيتون
آهن.

الَّذِي تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ②

۳- پنهنجي مطلب کي چڱيءَ طرح واضح
ڪرڻ واري ڪتاب (قرآن) کي اسان لائو
آهي انهيءَ لاءِ ته توهان (انهيءَ ۾) عقل (۽)
تدبير) کان ڪم وٺو.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ③

۴- اسان تو وٽ (هر ڳالهه کي) بهترين
نموني بيان ڪيون ٿا، ڇو جو اسان هن قرآن
کي توهانن (حقيقتن تي مشتمل) وحيءَ
(جي معرفت نازل) ڪيو آهي ۽ هن کان
پهريانين تون (انهن حقيقتن کان) بي خبر
مائهين ۾ شامل هئين.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ ۖ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ
الْغَافِلِينَ ④

۵- (تون انهيءَ وقت کي ياد ڪر) جڏهن
يوسف پنهنجي پيءُ کي چيو (هو) ته اي
منهنجا پيءُ! (يقين ڄاڻ) مون ٻارنهن تارن
کي ۽ سج ۽ چنڊ کي (به خواب ۾) ڏٺو آهي
(۽ وڌيڪ تعجب هن تي آهي ته) مون انهن
کي پنهنجي اڳيان سجدو ڪندي ڏٺو آهي.

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ
أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ
لِي سَاجِدِينَ ⑤

۶- انهيءَ ڇيو - اي منهنجا پيارا پٽ! (پنهن
جو) اهو خواب پنهنجي ڀائرن وٽ نه بيان
ڪجانءِ نه ته اهي تنهنجي متعلق (ضرور)

قَالَ يَبْنَىٰ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا
لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ ⑥

ڪا (مخالفتانه) تدبير ڪندا. شيطان انسان جو يقينن ظاهر دشمن آهي.

٤. (جيئن تو ڏٺو آهي) اهڙيءَ طرح تنهنجو رب. توکي چونديون ۽ (خداني) ڳالهين جو علم توکي بخشيندو ۽ توتي ۽ يعقوب جي سڄي (حقيقي) اولاد تي (اهڙي طرح) پنهنجي انعام کي پورو ڪندو جيئن انهيءَ هن کان پهريائين تنهنجي ٻن وڏن ابراهيم ۽ اسحاق تي پورو ڪيو هو. تنهن جو رب يقينن ڏاڍو جائزهار (۽) حڪمت وارو آهي.

٨. يوسف ۽ انهيءَ جي ڀائرن (جي واقعن) ۾ (حق جي) ڳولائڻ لاءِ يقينن ڪيترائي نشان (ملن) ٿا.

٩. (يعني انهيءَ وقت جي واقعي ۾) جڏهن انهن (يعني يوسف جي ڀائرن) (هڪ ٻئي کي) چيو (تہ) يوسف ۽ انهيءَ جو ڀاءُ يقينن اسان جي نسبت اسان جي پيءُ کي پيارا آهن. جيتوڻيڪ اسان هڪ ڏاڍي ٺولي آهيون (هن معاملي ۾) اسان جو پيءُ (ٻڌريءَ) ڀل ۾ (پيل) آهي.

١٠. (انهي ڪري يا تہ) يوسف کي قتل ڪري ڇڏيو. يا انهيءَ کي ڪنهن ٻئي ملڪ ۾ (پري) اجلائي ڇڏيو (ائين ڪندؤ تہ) توهانجي پيءُ جو ڌيان توهان جي لاءِ واندو ٿي ويندو ۽ (انهي فعل کان ڊڄڻ جو ڪوبه سبب ڪونهي جو جو) انهيءَ کانپوءِ (توبه ڪري) توهان (وري) هڪ نيڪ گروهه بنجي سگهندؤ.

١١. (انهي تي) انهن مان هڪ ڳالهائڻ واري چيو (تہ) توهان يوسف کي قتل نه ڪيو ۽

وَلَذَلِكَ يَجْتَنِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ
كَمَا اتَّهَمَ عَلَىٰ آبَائِكَ مِنْ قَبْلُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٥

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِّلَّذَّالِينَ ٥

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا
أَيْنَمَا مَنَا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ ۚ إِنَّ آبَاءَنَا
لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ٩

إِتَّخَذُوا يُوسُفَ وَأَخِيَّهُ أَرْضًا يَغْلُ
لَكُمْ وَجْهَ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ
قَوْمًا صَالِحِينَ ١٠

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقَوْهَ فِي

عَجِبْتَ الْجُبَّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ
فَاعِلِينَ ⑤

جيڪڏهن توهان کي (ڪجهه) ڪرڻو (ٿي)
آهي ته انهيءَ کي (ڪنهن) ڪوهه جي تري
۾ اڇلائي ڇڏيو. ڪنهن قافلي جو ڪو شخص
انهي کي (ڏسي) کڻي وٺندو (۽ مارڻ
کان سواءِ اوهانجو مقصد پورو ٿي ويندو).

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا
لَهُ لَنَصِخُونَ ⑥

۱۲- (سو) انهن (پيءُ کي وڃي) چيو، اي
اسانجا پيءُ توهان کي (اسانجي متعلق) ڪهڙو
(خدشو) آهي، جو يوسف جي متعلق توهان
اسان تي پروسو نٿا ڪيو جيتوڻيڪ اسان
انهيءَ سان (دلي) سڃاڻي رکون ٿا.

أَرْسَلَهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا
لَهُ لَمَفِظُونَ ⑦

۱۳- سڀاڻي انهي کي اسان سان (سير لاءِ)
موڪليو. اهو (اتي) آزاد ڪائيندو (پيشندو) ۽
ڪيڏندو ۽ اسان انهيءَ جي حفاظت ڪنداسين.

قَالَ إِنِّي لَيَخْرُجُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ
يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ⑧

۱۴- انهيءَ (يعقوب) چيو توهانجو انهيءَ کي
(ٻاڻ سان) وٺي وڃڻ مون کي يقينن فڪرمند
ڪريشو. ۽ مان (انهي ڳالهه کان به) ڊڄان
ٿو ته ڪٿي اهڙي حالت ۾ جو توهان انهي
کان غافل هجو، انهيءَ کي (ڪو) بگهڙ (ٿي)
نه اچي) کائي وڃي.

قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا
لَخَسِرُونَ ⑨

۱۵- انهن چيو، جيڪڏهن انهي (ڳالهه) جي
باوجود (به) جو اسان هڪ مضبوط جماعت
آهيون، انهيءَ کي بگهڙ کائي وڃي ته (خدا
جو قسم) انهي صورت ۾ اسان يقينن گهٽائي
۾ پوڻ وارا هونداسين.

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ الْجُبِّ
وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ⑩

۱۶- پوءِ جڏهن اهي انهي کي وٺي ويا، ۽
(وڃي) انهيءَ کي (ڪنهن) اونهي ڪوهه جي
تري ۾ اڇلاڻ جو متفق ٿيڻ لڳا ڪيو (ته)
هيڏانهن انهن پنهنجي ارادو پورو ڪيو، ۽
(هوڏانهن) اسان هن ڏانهن وڃي (جي ذريعي)
هي بشارت نازل) ڪئي ته تون (محفوظ

رهنديڻ ۽) انهنکي انهن جي هن ڪم کان
آگاهه ڪنديڻ ۽ اهي (انهي ڳالهه کي) نه
ٿي سمجهيا.

۱۷. ۽ عشاء جي وقت اهي روئيندا پنهنجي
پيءُ وٽ آيا.

۱۸. (۽) چيائون (تہ) اي اسانجا پيءُ! (يقين
جان) اسان وڃي (کيڏڻ ۽) هڪ ٻئي کان وڌي
وڌي ڊوڙڻ لڳاسين ۽ يوسف ئي اسان پنهنجي
مال وٽ ڇڏي وياسين تہ (خدا جو ڪرڻ اهڙو
ٿيو جو) انهي کي (هڪ) بگهڙ کائي ويو ۽
(اهو تہ اسان ڄاڻو ٿا تہ) توهان اسانجي
ڳالهه کي (درست) نہ مڃيندؤ، جيتوڻيڪ
اسان (انهيءَ ۾ بلڪل) سچا (ٿي چونه)
هجون.

۱۹. ۽ (انهيءَ کي يقين ڏيارڻ لاءِ اهي) انهي
جي ڪڙتي تي ڪوڙو رت لڳائي آيا. (جنهن
کي ڏسي) انهيءَ چيو (هي ڳالهه درست نہ
آهي) پر توهانجي نفس توهان لاءِ هڪ (اهڙي
بري) ڳالهه کي خوبصورت ڪري ڏيکاريو
آهي (جيڪا توهان ڪري چڪا) آهيو. هاڻي
چڱي طرح صبر ڪرڻ (ٿي منهنجي لاءِ
مناسب) آهي ۽ جيڪا ڳالهه توهان بيان
ڪيو ٿا، انهي (جي تدارڪ) جي لاءِ الله ئي
کان مدد گهري سگهجي ٿي ۽) انهيءَ کان
گهري ويندي

۲۰. ۽ (ايتري ۾) هڪ قافلو آيو ۽ انهن پنهن
جي پاڻي آڻڻ واري (مانهوءَ کي) موڪليو ۽
انهيءَ (انهيءَ اونهي کوهه تي وڃي) پنهنجو
ڏول لائو. (۽ جڏهن انهيءَ کي کوهه ۾ هڪ
ڇوڪرو نظر آيو) تہ انهي (قافلي وارن کي)

وَجَاءُوا آبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ⑤

قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِثُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ
عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا
وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ⑥

وَجَاءُوا عَلَى قَيْصِهِ يَدْمٍ كَذِبٍ
قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً
فَصَبْرٌ جَبِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا
تَصِفُونَ ⑦

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ
فَأَدَّى ذُلُوهُ قَالَ يُبَشِّرُ هَذَا عِلْمٌ
وَأَسْرُوهَ بِضَاعَتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا
يَعْمَلُونَ ⑧

چيو، اي (قافلي وارو) دسو خوشخبري
(ٻڌو) ۽ دسو مونکي هي هڪ چوڪرو
(مليو) آهي. ۽ انهن (يعني قافلي وارن)
انهيءَ کي هڪ تجارتي مال سمجهندي لڪائي
ڇڏيو ۽ جو ڪجهه اهي ڪندا هئا، انهيءَ
کي الله تعاليٰ چڱي طرح ڄاتو ٿي.

۲۱. ۽ (انهي کانپوءِ جڏهن يوسف جي ڀائرن
کي يوسف جي پڪڙجي وڃڻ جو علم ٿيو
تہ) انهن انهيءَ کي (پنهنجو غلام ٻڌائي)
ڪجهه ٿورڙي قيمت يعني چند درهمن جي
عبوض (انهي قافلي وارن وٽ انهي کي)
وڪڻي ڇڏيو ۽ اهي انهي (حقير قيمت) جا
خواهشمند نہ هئا.

۲۲. ۽ مصر (جي باشندن) مان جنهن شخص
انهيءَ کي خريد ڪيو. انهي پنهنجي زال کي
چيو تہ، هن جي رهائش جي جاءِ باعزت
ٻاهه اميد آهي تہ هي (چوڪرو) اسان لاءِ
فائدو پهچائيندڙ (ثابت) ٿيندو يا اسان هن
کي (پنهنجو) پٽ (ٿي) بنائينداسين ۽ اهڙي
طرح اسان يوسف کي انهي ملڪ ۾ (قدر ۽)
عزت بخشي ۽ (اسان انهيءَ کي اهو عزت جو
مقام) انهيءَ ڪري (بہ ڏنو) انهي لاءِ تہ
اسان روبا جي تعبير جي حقيقت جو علم
انهي کي ڏيون ۽ الله پنهنجي ڳالهه (کي)
پورو ڪرڻ تي (ڪامل) قوت رکيو پر
اکثر ماڻهو انهي (حقيقت کي) نہ ٿا ڄاڻن.

۲۳. ۽ جڏهن اهو پنهنجي قوت (۽)
مضبوطي جي عمر کي پهتو تہ اسان انهيءَ
کي فيصلو (ڪرڻ جي دانائي) ۽ (خاص)
علم بخشيو ۽ (حقيقي) نيڪو ڪارن کي

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخِيسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا
فِيهِ مِنَ الرَّاهِدِينَ ﴿٢١﴾

۲
۱۲

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَا مَرَاتٍ أَكْرَمُ
مَثْوَاهُ عِنْدِي أَوْ أَنِخْتَذِلَهُ وَلِدَاؤُكَ وَلَكَ
مَكْنًا لِّيُؤَسِّفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ وَلَكِنْ أَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣﴾

اسان اهڙي طرح بدلو ڏيندا آهيون.

۲۴. جنهن (عورت) جي گهر ۾، اهو (رهندو) هو، انهيءَ هن کان سندس مرضي جي خلاف (هڪ) فعل ڪرائڻ چاهيو. - ؛ (انهيءَ جاءِ جا) سڀ دروازا بند ڪري ڇڏيا. ؛ چيائين (مون ڏانهن) اچ، انهيءَ چيو (مان) ائين ڪرڻ کان) الله جي پناهه (گهرائڻو). اهو يقينن منهنجو رب آهي انهي (ئي) منهنجي رهائش جي جڳهه سٺي ناهي آهي. ڳالهه هيءَ آهي ته ظالم ڪامياب نه ٿيندا آهن.

۲۵. ؛ انهيءَ (عورت) هن جي متعلق (پنهنجو) ارادو پختو ڪري ورتو ؛ هن (يوسف) به انهيءَ باري ۾ (پنهنجو) ارادو (يعني انهيءَ کان محفوظ رهڻ جو) پختو ڪري ورتو (؛) جيڪڏهن هن پنهنجي رب جو روشن نشان نه ڏٺو هجي ها (ته هو اهڙو عزم نه ڪري سگهي ها) اهڙيءَ ريت (ٿيو) انهيءَ لاءِ ته اسان هن کان (هر هڪ) بدلي ؛ بي حياتيءَ (جي ڳالهه) پري ڪري ڇڏيون (؛) هو يقينن اسانجي خالص (؛ پاڪ ڪيل) پانهن مان هو.

۲۶. ؛ اهي ٻئي، دروازي جي طرف پڙگا ؛ انهي (ڇڪتاڻ ۾ انهي عورت) انهيءَ جي پهراڻ کي پٺيان ڦاڙي ڇڏيو ؛ (جڏهن اهي دروازي تائين پهتا ته) انهن انهي (عورت) جي مڙس کي، دروازي وٽ (بيٺل) ڏٺو (جنهن تي) انهي (عورت) (پنهنجي) خاوند کي) چيو جيڪو (شخص) توهان جي اهل سان بدلي (ڪرڻ) چاهي. انهيءَ جي سزا

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَقَتِ الْبَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَوْلَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥﴾

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهَا وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَاهَاَنَّ رَبُّهُ لَكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ الشُّؤْ وَالْفَحْشَاءُ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٥﴾

وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَبِيضَةً مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسَمَّنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٦﴾

سواء انهي جي (ڪجهه) نه (هٽڻ گهرجي)
جو انهيءَ کي قيد ڪيو وڃي يا (انهيءَ کي)
ڪو ٻيو دردناڪ عذاب (ڏنو وڃي).

٢٧. انهي (يعني يوسف) چيو (ڳالهه اها نه
آهي پر) انهي مون کان منهنجي مرضي جي
خلاف (هڪ) فعل ڪرائڻ چاهيو ٿي ؛ انهي
عورت جي گهرائي مان، هڪ شاهد، شاهدي
ڏني (ته هن عورت جا ڪپڙا صحيح سلامت
آهن ؛ هن ماڻهو جو پهراڻ تازو ڦاٽل آهي
پوءِ) جيڪڏهن هن جو پهراڻ اڳيان ڦاڙيو
ويو آهي، ته انهي عورت سچ ڳالهايو آهي ؛
اهو (ماڻهو) يقين ڪوڙو آهي.

٢٨. ؛ جيڪڏهن هن (مرد) جو پهراڻ پويان
ڦاڙيو ويو آهي ته هن (عورت) ڪوڙ ڳالهايو
آهي ؛ اهو (مرد) يقين سچو آهي.

٢٩. پوءِ جڏهن هن (جي خاوند) انهيءَ
(يعني يوسف جي) پهراڻ کي ڏٺو ته پويان
ڦاڙيو ويو آهي ته انهي (پنهنجي زال کي)
چيو هي (جهڳڙو) يقين تنهن جي چالاڪيءَ
سان (بيدا ٿيو) آهي. توهان عورتن جي
چالاڪي تمام (وڏي) هوندي آهي.

٣٠. اي يوسف! تون هن (عورت جي شرارت)
کان چشم پوشي ڪر ؛ تون (اي عورت)
پنهنجي ڏوهه جي بخشش طلب ڪر. يقين
تون ظالمن (؛ خطا ڪارن) مان آهين.

٣١. ؛ انهي شهر جي ڪن عورتن (هڪ ٻئي
کي) چيو (ته) عزيز جي عورت پنهنجي
غلام کان انهيءَ جي مرضيءَ جي خلاف
(برو) فعل ڪرائڻ چاهي ٿي ؛ (؛) انهيءَ جي
محبت انهيءَ جي دل جي گهرائين پر گهر ڪري

قَالَ هِيَ رَاوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ
شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَبِيضَةٌ
فَدِّ مِنْ قَبْلِ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ
الْكَذِبِينَ ٥٧

وَإِنْ كَانَ قَبِيضَةٌ فَدِّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ٥٨

فَلَمَّا رَا قَبِيضَةً فَدِّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ
إِنْ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ٥٩

يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ
إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ٦٠

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ
فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا
فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ٦١

ورتنو آهي. اسان (هن معاملي ۾) انهي کي ظاهر (ظهور) غلطي تي ڏسون ٿيون.

۳۲. ۽ جڏهن انهي انهن جي انهن ڳالهن جي خبر ٻڌي ته انهن کي (دعوت جو) پيغام موڪليو ۽ انهن جي لاءِ ۽ هڪ (خاص) مسند تيار ڪئي ۽ (جڏهن اهي آيون ته) انهن مان هر هڪ کي (کاڌي جي ڪپڻ لاءِ هڪ هڪ) چري ڏني ۽ (يوسف کي) چيو (ته) انهن جي سامهون اچ. پوءِ جڏهن انهن انهيءَ کي ڏٺو ته انهي کي (تمام) وڏي شان وارو انسان ڏٺو. ۽ (انهي کي ڏسي حيرت مان) پنهنجا هٿ ڪپيا ۽ چيائون (ته هي شخص معجز) الله جي خاطر (بدي جي ارتڪاب کان) ڊڄو آهي هي بشر (آهي ئي) ڪونه. هيءَ (ته) هڪ معزز فرشتو آهي.

۳۳. (انهي تي) انهيءَ (عورت) انهن کي چيو، هي اهوئي (شخص) آهي جنهن جي متعلق توهان مون تي ملامت ڪئي آهي ۽ مون هن سان هن جي مرضي جي خلاف (هڪ ٻرو) فعل ڪرائڻ جي ڪوشش ضرور ڪئي هئي (پر) انهي هوندي (به) هي بچي ويو. ۽ جيڪڏهن هن اها ڳالهه جنهن لاءِ مان هن کي حڪم ڪيان ٿي. نه ڪئي ته يقينن هن کي قيد ڪيو ويندو ۽ يقينن اهو ذليل ٿيندو.

۳۴. (هي ٻڌي) انهيءَ (دعا ڪندي) چيو (ته) اي منهن جا رب! جنهن ڳالهه ڏانهن هوءَ مون کي سڏين ٿيون انهيءَ جي نسبت قيدخاني ۾ وڃڻ مون کي وڌيڪ پسند آهي. ۽ جيڪڏهن انهن جي تدبير (جي بدنتيجي) کي تون مون کان نه تاريندين ته مان انهن

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ۝

قَالَتْ فذلِكَ الَّذِي كُنْتُمْ تُبْغِينَ فِيهِ وَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَّمْ يَفْعَلْ مَا أُمِرْتُ لَيُسْجَنَ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّغِيرِينَ ۝

قَالَ رَبِّ الْمَتَجِّنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ ۝

جي طرف جهڪي ويندس ؛ جاھلن مان ئي ويندس.

۳۵. پوءِ انهيءَ جي رب انهيءَ جي دعا ٻڌي ؛ انهن جي تدبير (جي بد نتيجي) کي انهيءَ کان ناري ڇڏيو. يقينن اهوئي آهي جيڪو ڏاڍو (دعائون) ٻڌڻ وارو (؛ ماڻهن جي حالتن) کي چڱي طرح ڄاڻڻ وارو آهي.

۳۶. پوءِ انهن (ماڻهن) جي (يعني قوم جي سردارن جي) (انهن) آثارن کي ڏسڻ کان پوءِ (هي) راءِ بيڻي ته (بدناميءَ کي دور ڪرڻ لاءِ) اهي انهيءَ کي (گهٽ ۾ گهٽ) ڪجهه وقت لاءِ ضرور قيد ڪن.

۳۷. ؛ قيد خاني ۾ انهيءَ سان ٻه ٻيا جوان (ٻه) داخل ٿيا جن مان هڪ (ته انهيءَ کي هينئن) چيو (ته) مان (خواب ۾) پاڻ کي (هن حالت ۾) ڏسان ٿو ته مان انگور ٺوڙي رهيو آهيان. ؛ ٻئي چيو (ته) مان (خواب ۾) پنهنجي پاڻ کي (هن حالت ۾) ڏسان ٿو ته مان پنهنجي مٿي تي مانيون کنيو بيٺو آهيان جنهن مان پڪي ڪاٺي رهيا آهن. ؛ انهن ٻنهي انهيءَ کي چيو ته توهان اسان کي انهيءَ جي حقيقت کان آگاهه ڪيو. اسان توهان کي يقينن نيڪو ڪارن مان سمجهون ٿا.

۳۸. انهيءَ چيو ته هن وقت جو ڪاڏو اڃا نه ايندو ته مان توهان کي انهيءَ جي اچڻ کان پهريانين هن (خواب) جي حقيقت ٻڌائي ڇڏيندس. هي (رويا جي تعبير جي اهلين مون ۾) هن سبب جي ڪري آهي جو منهن جي رب مون کي علم بخشيو آهي. مون انهن

فَأَسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ⑤

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ فِي بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لِيُجِزُّنَّهُ حَتَّىٰ حِينٍ ⑥

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيْنٌ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أُحْمَلُ فَوقَ رَأْسِي حَبًّا تَأْكُلُ الظُّلُمُ مِنْهُ نَبْتُهَا بِنَاوِيلِهِ رَبِّكَ مِنَ الْمُسْتَجِيبِينَ ⑦

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقُنِي إِلَّا نَبْتًا تَأْكُلُهُ ⑧
قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذِكْرُكُمَا مِمَّا عَمِلْتُمَا رَبِّي إِنِّي تَوَكَّلْتُ
مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ
كَافِرُونَ ⑨

مانهن جي دين کي جيڪي الله تي ايمان نه
ٿا رکن ۽ اهي آخرت جا (به) منڪر آهن
چڏي ڏنو آهي.

۳۹. مون پنهنجي ابن ڏاڏن يعني ابراهيم
۽ اسحاق ۽ يعقوب جي طريقي جي پيروي
اختيار ڪئي آهي. اسان کي ڪنهن شيء کي
به الله جي شريڪ ٺاهڻ جو حق نه آهي هي
(توحيد جي تعليم ملڻ) اسان تي ۽ ٻين
مانهن تي الله جو (انهن جي خاص فضلن
مان) هڪ فضل آهي. پر اڪثر ماڻهو (انهيءَ
جي احسانن جو) شڪر نه ٿا ڪن.

۴۰. اي منهنجا قيد خاني جا ٻئي ساٿيو! ڇا
(هڪ ٻئي سان) اختلاف رکڻ وارا خدا بهتر
آهن يا الله جيڪو اڪيلو (۽) ڪامل غلبو
رکڻ وارو آهي؟

۴۱. توهان انهيءَ کي چڏي سواءِ چند
(فرضي) نالن جي جيڪي (خود) توهان ۽
توهان جي ابن ڏاڏن بناني رکيا آهن (۽) جن
بابت الله (توهان جي تائيد ۾) ڪابه حجت
نه لائي (ڪنهن جي) عبادت نه ٿا ڪيو
(ياد رکڻ) فيصلو ڪرڻ الله کانسواءِ ڪنهن
جي اختيار ۾ نه آهي (۽) هن هيءَ حڪم ڏنو
آهي ته توهان انهيءَ کانسواءِ ڪنهن جي
به عبادت نه ڪريو. اهوئي صحيح مذهب
آهي پر اڪثر ماڻهو جائن نٿا.

۴۲. اي منهنجي قيد خاني جا ٻئي ساٿيو!
(هاڻي پنهنجي پنهنجي خواب جي تعبير
ٻڌو) توهان مان هڪ ته پنهنجي آقا کي
شراب پياريندو رهندو ۽ ٻئي کي سوريءَ تي
چاڙهي ماريو ويندو پوءِ پڪي انهيءَ جي مٿي

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي اِبْرٰهِيْمَ وَاسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ
مَا كَانَ لَنَا اَنْ نُّشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ذٰلِكَ مِنْ
فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ
لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿۳۹﴾

يُصَاحِبِي السَّجْنِ اَمَّا اَبَا بَ مُتَقَرَّبُ قُوْنٍ خَيْرٌ اَمِ
اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿۴۰﴾

مَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِہٖ اِلَّا اَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوْهَا
اَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ مَّا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ اِیْ
الْحُكْمِ اِلَّا لِلّٰهِ اَمْرٌ اَلَّا تَعْبُدُوْا اِلَّا اِيَّاهُ ذٰلِكَ
الَّذِيْنَ اُنْفِیْهُ وَلٰكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ لَا یَعْلَمُوْنَ ﴿۴۱﴾

يُصَاحِبِي السَّجْنِ اَمَّا اَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبِّهِ خَمْرًا
وَاَمَّا الْاُخَرُ فَيُصَلِّبُ مَتَا كُلِّ الظِّلِّ مِنْ رَّاسِهِ
فَقِيْ اَمْرُ الَّذِيْ فِيْهِ تَسْتَفْتِيْنَ ﴿۴۲﴾

تان (گوشت وغيره) کائيندا (ڏسو) جنهن ڳالهه جي باري ۾ توهان پڇي رهيا آهيو انهيءَ جو فيصلو ڪيو ويو آهي.

۴۳. ۽ انهن مان انهيءَ کي جنهن جي متعلق انهي اهو سمجهيو هو ته آزادي حاصل ڪرڻ وارو آهي. انهيءَ چيو (ته) پنهنجي آقا وٽ منهن جو (به) ذڪر ڪجانءِ پوءِ شيطان انهيءَ (آزاد ٿيل قيديءَ) کي انهيءَ جي آقا سان (اهو) ذڪر ڪرڻ وساري ڇڏيو ۽ اهو (يعني يوسف) ڪيترا سال قيدخاني ۾ (پيو) رهيو.

۴۴. ۽ (ڪجهه عرصي کانپوءِ) بادشاهه (پنهنجي دربارين کي) چيو (ته) مان (خواب ۾) ست متاريون ڳئون ڏسان ٿو جن کي ست ڏهريون (ڳئون) کائي رهيون آهن ۽ ست (تر ۽ تازا ۽) ساوا سنگ (ڏسان ٿو) ۽ ڪجهه ٻيا (سنگ به جيڪي) خشڪ (آهن) اي سردارو! جي ڪڏهن توهان خواب جي تعبير (ڪندا) آهيو ته مون کي منهنجي (هن) خواب جي باري ۾ صحيح حڪم ٻڌايو.

۴۵. انهن چيو (ته هيءَ ته) پریشان خواب آهن ۽ اسان (مانهو) اهڙن خراب خوابن جي حقيقت نه ٿا ڄاڻون.

۴۶. ۽ انهن (ٻن قيدين) مان انهيءَ جنهن کي آزادي ملي هئي ۽ (جنهن) هڪ عرصي کانپوءِ (يوسف سان جو انهيءَ جو معاملو گذريو هئو انهيءَ کي) ياد ڪيو. چيو (ته) مان توهان کي انهيءَ جي حقيقت کان آگاهه ڪندس - پوءِ توهان (انهيءَ جي حقيقت

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنَسَهُ الشَّيْطَانُ وَكَرَّسَهُ بِهٖ فَلَبَسَ فِي السِّجْنِ يَضَعُ سِينِیْ ۝

۵
۱۵

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ يَأْكُلْنَ سَبْعَ عِجَافٍ وَسَبْعَ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرَىٰ يُسَبِّحُنَّ الْمَلَا أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِن كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ۝

قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعِلْمِينَ ۝

وَقَالَ الَّذِي بَخَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ۝

دریافت ڪرڻ لاءِ مون کي موڪليو.

۴۷- (۽ انهيءَ يوسف کي وڃي چيو ته) اي يوسف! (هاڻو) اي سڄارا اسان کي انهن ستن متارين ڳڻن (کي) روياءِ ۾ ڏسڻ جي متعلق جنکي ست ڏهريون (ڳڻيون) کائي وڃن ۽ (پڻ) ستن ساون سنگن ۽ (انهن جي مقابلي ۾) چند خشڪ (سنگن کي ڏسڻ) جي متعلق تشريح ٻڌايو انهيءَ لاءِ ته مان انهن مانهن وٽ وڃان ته انهن کي (خواب جي تعبير جو) علم ٿي وڃي.

۴۸- انهيءَ چيو (ته) توهان ست سال لڳاتار جدوجهد سان پوک (جو ڪم) ڪندؤ پوءِ (انهيءَ عرصي ۾) جيڪي (ڪجهه) توهان لٿو، انهيءَ (سموري) کي سواءِ (انهيءَ) ٿوري حصي جي جيڪو توهان کائو، انهيءَ جي سنگن ۾ (ٿي) رهڻ ڏيو.

۴۹- پوءِ انهيءَ کانپوءِ ست سخت (تنگي جا سال) ايندا (۽) سواءِ انهيءَ ٿوري مقدار جي جنهن کي توهان بچائي رکو، انهيءَ (سموري) اناج (کي) جيڪو توهان انهن لاءِ پهرين ئي جمع ڪري ڇڏيو هوندو کائي ويندا.

۵۰- پوءِ انهيءَ کان پوءِ هڪ (اهڙو) سال ايندو جنهن ۾ مانهن جو فرياد ٻڌو ويندو ۽ اهي (خوشحال) ٿي ويندا ۽ انهيءَ حالت ۾ هڪ ٻئي کي تحفا ڏيندا.

۵۱- ۽ بادشاهه (اها ڳالهه ٻڌي انهن کي) چيو (ته) توهان انهيءَ کي مون وٽ وٺي اچو. پوءِ جڏهن (بادشاهه جو) پيغام پهچائيندڙ انهيءَ وٽ آيو ته انهيءَ (يعني يوسف انهيءَ کي) چيو (ته) تون پنهنجي

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سَوِيَّاتٍ
يَأْكُلْنَ سَبْعَ عَجَافٍ وَ سَبْعِ سُنْبُلَاتٍ خَضِرٍ وَأُخْرٍ
يَبْسُتُ لَعْنَىٰ أَرْجَعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابًّا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ
فِي سُنْبُلَةٍ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٨﴾

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا
قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ﴿٤٩﴾

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ
وَفِيهِ يَعْصَرُونَ ﴿٥٠﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي فِيهِ فَلَئِمَّا جَاءَهُ
الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسْأَلْهُ
مَبَالِ السُّوْفِ الَّتِي قَطَعْنَا أَيَدِيَهُنَّ إِنَّ
رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

آقا وٺ واپس وڃ ۽ انهيءَ کان ٻج تہ جن عورتن پنهنجا هٿ وڍيا هئا انهن جي (هن وقت) ڪهڙي حالت آهي. منهنجو رب انهن جي منصوبي کي يقينن چڱيءَ طرح ڄاڻڻ وارو آهي.

۵۲. (هي پيغام ٻڌي) انهيءَ (يعني بادشاهه) انهن (عورتن) کي چيو (تہ) توهان جو (اهو) معاملو جڏهن تہ توهان يوسف کان انهيءَ جي مرضيءَ جي خلاف (هڪ برو) فعل ڪرائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي (اصل ۾) ڇا هئو. انهن چيو تہ اهو الله جي خاطر (بديءَ جي ارتڪاب کان) ڏنو هو. (۽) اسان انهيءَ ۾ ڪابه برائي (جي ڳالهه) نہ ڏني هئي. (هيءَ ٻڌي) عزيز جي زال چيو (تہ) هاڻي سڃاڻي بلڪل ظاهر ٿي وئي آهي. مون (ئي) انهيءَ کي سندس مرضيءَ خلاف (برو) فعل ڪرائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي ۽ اهو يقينن سچن مان آهي.

۵۳. (۽ يوسف انهيءَ کي هيءَ به چيو تہ) هي (ڳالهه مون) انهيءَ ڪري چئي آهي تہ انهيءَ کي (يعني عزيز کي) علم ٿي وڃي تہ مون (انهيءَ جي) غير موجودگي ۾ انهيءَ جي حق ۾ خيانت نہ ڪئي ۽ اهو تہ (منهن جو ايمان آهي تہ) خيانت ڪرڻ وارن جي تدبير کي الله ڪامياب نہ ٿو ڪري.

قَالَ مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ إِنَّنِ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ۝

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ۝

وَمَا أَتَىٰ نَفْسِي إِلَّا النَّفْسُ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ ۖ
إِلَّا مَا رَجِمْتُ أَنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝

۵۴. ۽ مان پنهنجي نفس کي (هر قسم جي غلطي کان) آزاد نه ٿو سمجهان ڇو ته (انساني) نفس سواءِ انهيءَ جي جنهن تي منهن جو رب رحم ڪري برين ڳالهين جي حڪم ڏين تي ڏاڍو دلير آهي منهن جو رب (ڪمزورين تي) ڏاڍو پردو وجهن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهٖ اَسْخِضْهُ
لِنَفْسِي ۚ فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ
لَدَيْنَا مَكِينٌ اَمِينٌ ۝

۵۵. ۽ بادشاهه حڪم ڏنو ته انهيءَ کي (يعني يوسف کي) مون وٽ آڻيو انهيءَ لاءِ ته مان انهيءَ کي پنهنجي (خاص ڪمن) لاءِ منتخب ڪيان جڏهن (يوسف آيو ۽) انهيءَ (يعني بادشاهه) انهيءَ سان ڳالهه ٻوليه ڪئي ته (انهيءَ کي هر طرح قابل سمجهي هيئن) چيائين ته تون اڄ (کان) اسان وٽ معزز مرتبي وارو. (۽) قابل اعتماد ماڻهو (شمار) ٿيندين.

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ اِنِّي
خَفِيظٌ عَلِيمٌ ۝

۵۶. (انهيءَ تي يوسف) چيو ته مون کي ملڪ جي خزانن تي آفيسر مقرر ڪيو ڇو جو مان يقين (خزانن) جي بهترين حفاظت ڪرڻ وارو ۽ (انهن جي خرچ جي سببن کي) چڱيءَ طرح سمجهڻ وارو آهيان.

وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُونَهَا
حَيْثُ يَشَاءُ ۚ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَاءُ وَلَا نُضِيعُ
أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ۝

۵۷. ۽ اهڙيءَ طرح (مناسب حالتون پيدا ڪري) اسان يوسف کي (انهيءَ) ملڪ ۾ هڪ با اختيار عهدو عطا ڪيو اهو (پنهنجي مرضيءَ جي مطابق) جتي (به) چاهيندو هو ترسندو هو. اسان جنهن کي چاهيندا آهيون (هن دنيا ۾ ئي) پنهنجي رحمت مان (حصو) ڏيندا آهيون اسان نيڪو ڪارن جو اجر ضائع نه ڪندا آهيون.

وَلَا جُرَ الْأَجْرَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ۝

۵۸. ۽ (هن دنياوي اجر کانسواءِ) آئيندي

(زندگيءَ) جو بدلو ايمان آڻڻ وارن ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪرڻ وارن لاءِ (گهڻو) وڌيڪ هوندو.

۵۹. ۽ (انهيءَ ذڪر جي زماني ۾) يوسف جا ڀائر (بسه انهيءَ ملڪ ۾) آيا ۽ انهيءَ جي حضور ۾ حاضر ٿيا ۽ انهيءَ انهن کي ڏسندي ئي (سجائي ورتو پر هو انهيءَ کي نه سجائي سگهيا).

۶۰. ۽ جڏهن انهيءَ انهن کي انهن جو سامان ڏئي (واپسيءَ لاءِ) تيار ڪيو ته (انهن کي) چيو (ته) توهان جي والد جي طرفان جيڪو توهان جو هڪ ڀاءُ آهي (هن دفعي) انهيءَ کي (بسه پاڻ سان) مون وٽ آڻجو. ڇا توهان ڏسو نه ٿا ته مان مان مٺا پوري ڏيان ٿو ۽ (پڻ) مان مهمان نوازي ۾ بهترين (مهمان نوازي) آهيان.

۶۱. ۽ جيڪڏهن توهان انهيءَ کي مون وٽ نه آندو ته (سمجهو ته) مون وٽ توهان کي توري ڏيڻ لاءِ ڪجهه نه هوندو ۽ (انهيءَ صورت ۾) توهان منهن جي ويجهو نه اچجو.

۶۲. انهن چيو، اسان ضرور انهيءَ جي متعلق انهيءَ جي پيءُ کي رانڻڻ جي ڪوشش ڪنداسين ۽ اسان يقينن (اهو ڪم ڪري رهنداسين).

۶۳. ۽ انهيءَ پنهنجي غلامن کي چيو ته انهن جي موڙي (واپس) انهن جي ٻورن ۾ رکي ڇڏيو. شايد جڏهن اهي موٽي پنهنجي گهر وارن وٽ وڃن ته انهيءَ (احسان) کي مڃين (۽) شايد اهي (انهيءَ سبب سان) وري واپس اچن.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَحَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٩﴾

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ قَالَ اسْتَؤْنِي بِأَجَلٍ لَّكُمْ مِّنْ أَيْتِمِكُمُ الَّتِي آتَوْنِي إِلَىَّ أَوْفِي الْكَيْلِ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٦٠﴾

فَإِنْ لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَّكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرُبُونِ ﴿٦١﴾

قَالُوا سُبُوهُ عَنْهُ آيَةٌ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦٢﴾

وَقَالَ لِإِخْوَتِهِ إِيذُوا بِضَاعَتِهِمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٣﴾

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أٰبِهَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعْ مِنَّا الْكَيْلَ
فَأَرْسَلَ مَعَنَا آخَانَا نَكْتَلُ وَإِنَّا لَهُ لَحٰفِظُونَ ﴿٥٠﴾

۶۴- پوءِ جڏهن اهي پنهنجي پيءُ وٽ واپس ويا ته چيائون (ته) اي اسانجا پيءُ اسان کي (آئينده جي لاءِ) اناج کان محروم ڪيو ويو آهي انهيءَ ڪري (هائي) اسانجي پيءُ (بن) يامين) کي (به) اسان سان گڏ موڪل ته اسان ٻيهر اناج وٺي سگهون ۽ اسان يقينن انهيءَ جي حفاظت ڪنداسين.

قَالَ هَلْ امْتَكِرْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا امْتَكِرْتُمْ
عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ قَالَ لَهُ خَيْرٌ لِّحِفْظًا ذٰهُوَ
أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٥١﴾

۶۵- انهيءَ چيو (توهان ئي ٻڌايو) ڇا مان انهيءَ کي توهان جي سپرد ڪري سگهان ٿو سواءِ انهيءَ جي جو انهيءَ جو اهوئي نتيجو نڪري جيڪو هن کان پهريائين هن جي پيءُ کي توهان جي سپرد ڪرڻ جو نتيجو نڪتو هو. پوءِ (مان هن کي توهان جي سپرد ته ڪيان ٿو پر هن يقين سان ته توهان نه پر) الله ئي بهتر حفاظت ڪرڻ وارو آهي ۽ اهوئي سڀني کان وڌيڪ رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ
رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي
هٰذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَبِيرَ أَهْلُنَا
وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزِدُ ذٰكِيْلَ بَعِيْدٍ ذٰلِكَ
كَيْلٌ يَّسِيرٌ ﴿٥٢﴾

۶۶- ۽ جڏهن انهن پنهنجو سامان کوليو ته ڏٺائون ته انهن جي موڙي انهن ڏانهن واپس ڪئي وئي آهي (انهيءَ تي) انهن (پنهنجي پيءُ کي) چيو (ته) اي اسانجا پيءُ (انهيءَ کان وڌيڪ) اسان ٻي ڪهڙي خواهش ڪري سگهون ٿا (ڏسو) هي اسان جي موڙي آهي اها (به) اسان ڏانهن واپس ڪئي وئي آهي ۽ (جيڪڏهن اسان جو پيءُ اسان سان هلندو ته) اسان پنهنجي گهر وارن کي خوراڪ جو سامان آڻي ڏينداسين ۽ پنهنجي پيءُ جي (هر طرح سان) حفاظت ڪنداسين. هڪ اٺ جو بار وڌيڪ آئينداسين. اهو وزن (جيڪو اسان کي مفت ملندو) وڏي نعمت آهي.

قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ خَافَ تُوَلُّوْنَ مَوْتًا مِّنْ

۶۷- انهيءَ چيو مان انهيءَ کي توهان سان

اللَّهُ لَتَأْتِيَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَحْطَ بِكُمْ فَلَمَّا آوَوْهُمُ
قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ⑤

ڪڏهن نه موڪليندس جيستائين توهان مون سان الله جي مقرر ٿيل (يعني انهيءَ جي قسم سان تاڪيد وارو) اهو عهد نه ڪيو ته توهان انهيءَ کي ضرور مون وٽ (واپس) آڻيندؤ. سواءِ انهيءَ (صورت) جي جو توهان (خود مصيبت ۾) مبتلا ٿي وڃون پوءِ جڏهن انهن انهيءَ کي پنهن جو پڪو قول ڏنو ته انهيءَ چيو جيڪي (ڪجهه) اسان (هن وقت) چئي رهيا آهيون الله انهيءَ جو نگهبان آهي.

وَقَالَ يَبْنَى لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ⑥

۶۸. ۽ انهيءَ (انهنکي) چيو (ته) اي منهنجا پٽو! توهان شهر جي هڪ ئي دروازي مان گڏ اندر نه وڃجو. پر جدا جدا دروازن مان اندر وڃجو ۽ مان الله (جي پڪڙ) کان (بچائڻ لاءِ) ڪجهه به توهانجي ڪم نٿو اچي سگهان. فيصلو ڪرڻ (در اصل) الله جو ئي ڪم آهي انهيءَ تي مون ڀروسو ڪيو آهي ۽ سڀني ڀروسي ڪرڻ وارن کي انهيءَ تي ڀروسو ڪرڻ گهرجي.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةٌ فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهُ وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لَمَّا عَلِمَهُ لَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ⑦

۶۹. ۽ جڏهن انهيءَ طريقي جي مطابق جنهن جو حڪم انهن جي پيءُ انهن کي ڏنو هئو اهي داخل ٿيا ته اهو مقصد پورو ٿي ويو جنهن لاءِ انهنکي اهو حڪم ڏنو ويو پر يعقوب پنهنجي تدبير سان انهن (يعني پٽن) کي خدائي تدبير کان بچائي نه ٿي سگهيو. ها پر يعقوب جي دل ۾ هڪ خواهش هئي جنهن کي انهي (اهڙيءَ طرح) پورو ڪيو ۽ ڇاڪاڻ ته اسان انهيءَ (يعني يعقوب) کي علم ڏنو هئو اهو وڏي علم وارو هئو. پر اڪثر ماڻهو (انهيءَ حقيقت کي) نٿا ڄاڻن.

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ أَوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ⑤

۴۰. ۽ جڏهن اهي يوسف جي حضور ۾ حاضر ٿيا ته انهيءَ پنهنجي ڀاءُ کي پاڻ وٽ جاءِ ڏني ۽ (انهيءَ کي) چيو (ته) يقينن مان ئي تنهنجو (گم ٿيل) ڀاءُ آهيان. پوءِ جيڪي ڪجهه اهي ڪندا رهيا آهن انهيءَ جي سبب (هائي) تون غمگين نه ٿي.

فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِمِجَاهِزِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَتَتْهَا الْيَهُودُ إِنَّا لَمَكْرُؤٌ قَدِيرٌ ⑥

۴۱. پوءِ جڏهن انهيءَ انهن کي سندن سامان ڏني (واپسيءَ لاءِ) تيار ڪيو ته انهيءَ (ٻائي پيٽ جو هڪ) ڪٽورو (ٻه) پنهنجي ڀاءُ جي هوريءَ ۾ رکي ڇڏيو پوءِ (اٺين ٿيو جو) ڪنهن اعلان ڪرڻ واري (يعني شاهي ڪارندي) اعلان ڪيو (ته) اي قافلي وارا توهان يقينن چور آهيو.

قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ⑦

۴۲. انهن (يعني يوسف جي ڀائرن) انهن (شاهي ڪارندن) ڏانهن منهن ڪري چيو (ته) توهان ڪهڙي شيءِ وڃائي آهي؟

قَالُوا تَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلَٰكِن جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ⑧

۴۳. انهن چيو (ته) اسان اناج ماڻڻ جو شاهي ماڻو گم ڏسون ٿا ۽ جيڪو شخص انهيءَ کي (گولي) ڪئي اچي ته هڪ اٺ جي بار برابر (اناڄ) انهيءَ جو (انعام) هوندو ۽ (اعلان ڪرڻ واري اهو به چيو ته) مان انهيءَ (انعام) جو ذميوار آهيان.

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَّا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَرِيقِينَ ⑨

۴۴. انهن چيو (ته) الله جو قسم! توهان ڄاڻو ٿا ته اسان (هتي) انهيءَ لاءِ نه آيا آهيون ته ملڪ ۾ فساد ڪيون ۽ نه (ئي) اسان چور آهيون.

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِن كُنتُمْ كَاذِبِينَ ⑩

۴۵. انهن چيو (ته) جيڪڏهن توهان ڪوڙا (ثابت) ٿيو ته انهيءَ (فعل يعني چوريءَ) جي ڪهڙي سزا هوندي؟

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَن وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذٰلِكَ

۴۶. انهن چيو (ته) انهيءَ جي سزا اها آهي

نَجَزَى الظَّالِمِينَ ⑤

تہ جنهن شخص جي سامان ۾ اهو (ٿانءَ) لپي اهو (خود ئي) انهيءَ (فعل) جو بدلو ٿئي اسان (مانهو) ظالمن کي اهڙيءَ طرح سزا ڏيندا آهيون.

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ⑤

۴۷ پوءِ انهيءَ (يعني اعلان ڪرڻ واري) انهيءَ جي (يعني يوسف جي) پاءَ جي پوري ڪان پهرين انهن (بين) جي پورن کي (ڏسڻ) شروع ڪيو پوءِ انهيءَ جي پاءَ جي پوري (کي ڏٺو ۽ انهيءَ ۾ انهيءَ ٽانوءَ کي ڏسي انهيءَ) مان اهو ڪڍيو. اهڙي طرح اسان يوسف جي لاءِ (هڪ) تدبير ڪئي (هي صورت ۾) اهو بادشاهه جي قانون جي اندر (رهندي) پنهنجي پاءَ کي الله جي تدبير کان سواءِ روڪي نه ٿي سگهيو. اسان جنهن جا چاهيندا آهيون، درجا بلند ڪندا آهيون ۽ (حقيقت اها آهي تہ) هر ڪنهن علم واري جي مٿان (انهيءَ کان) وڌيڪ علم واري هستي (ملي) ٿي.

قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبَيِّدْهَا لَهُمْ قَالِ أَنْتُمْ سَرَّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ⑤

۴۸ انهن. (يعني انهن جي ٻانڙن) چيو (تہ) جيڪڏهن هن چوري ڪئي هجي تہ (ڪو عجب نه آهي ڇو جو) انهيءَ جو هڪ پاءَ (بہ) پهرينءَ چوري ڪري چڪو آهي. انهيءَ تي يوسف (پنهن جي دل جي ڳالهه کي) پنهنجي دل ۾ لڪل رکيو. ۽ انهن تي انهيءَ کي ظاهر نه ڪيو (ها دل ۾ ايترو) چيو (تہ) توهان (مانهو) وڏا بدبخت آهيو ۽ جيڪا ڳالهه توهان چئو ٿا انهيءَ کي الله (ئي) بهتر ڄاڻيڻو.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ

۴۹ انهن چيو (تہ) اي سردار! هن جو هڪ تمام پوڙهو پيءُ آهي (هن کي انهيءَ جي

أَحَدًا مَّكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ④

صدمي کان بچائڻ لاءِ هن جي بدران توهان اسان مان ڪنهن هڪ کي پڪڙيو. اسان توهان کي يقينن محسنن مان سمجهون ٿا.

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَّظَالِمُونَ ⑤

۸۰. انهيءَ چيو (ته اسان) انهيءَ شخص کانسواءِ جنهن وٽان اسان پنهنجو سامان لڌو آهي ڪنهن ٻئي کي پڪڙڻ کان خدا جي پناهه گهرون ٿا. جيڪڏهن اسان ائين ڪيون ته اسان يقينن ظالمن مان ٿينداسين.

فَلَمَّا اسْتَيْسُوا مِنْهُ خَلَصُوا بِحَيَاتٍ قَالَ يُبَيِّرُهَا اللَّهُ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنُبْرِجَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْتِيَ الْإِنِّي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ⑥

۸۱. پوءِ جڏهن اهي انهيءَ کان (يعني يوسف کان) نااميد ٿي ويا ۽ پاڻ به ڳالهائون ڪندي (مانهن کان) جدا ٿي ويا (تڏهن) انهن مان وڌي چيو (ته) ڇا توهان کي معلوم نه آهي ته توهان جي پيءُ توهان کان پڪو قول ورتو آهي جيڪو الله (جي قسم) سان (تاكيدوارو) آهي ۽ اهو ته (انهيءَ کان) پهريائين توهان يوسف جي باري ۾ به ڪوتاهي ڪري چڪا آهيو انهيءَ ڪري جيستائين منهن جو پيءُ مون کي (خاص طور تي) اجازت (نه) ڏئي يا (خود) الله منهن جي حق ۾ فيصلو (جي) ڪا راهه پيدا (نه) ڪري مان هن ملڪ کي نه ڇڏيندس ۽ اهو (الله) سڀني فيصلو ڪرڻ وارن کان بهتر (فيصلو ڪرڻ وارو) آهي.

إِزْجِعُوا إِلَىٰ آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ⑦

۸۲. توهان پنهنجي پيءُ ڏانهن موٽي وڃو ۽ (انهيءَ کي وڃي) چئو (ته) اي اسانجا پيءُ توهان جي (ننڍي) پٽ ضرور چوري ڪئي آهي ۽ اسان (توهان کي) اهوئي چيو آهي جنهنجو اسان کي (ذاتي) علم آهي ۽ اسان (پنهن جي) نظر کان لڪل ڳالهه جي حفاظت نه ٿي ڪري سگهياسين.

وَسُئِلَ الْقُرَيْةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْغِزَالَيَّ اَقْبَلْنَا
فِيهَا وَاَنَا لَصِدْقُونَ ۝

۸۳. ۽ توهان (بي شڪ) انهن مائهن کان
(به) دريافت ڪريو جن ۾ اسان (رهندا)
هئاسين ۽ انهيءَ قافلي کان (به) جنهن سان
گڏ اسان آيا آهيون ۽ يقين ڄاڻو ته اسان
(انهيءَ ڳالهه ۾) سچا آهيون.

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا
فَصَبِّرْ جَبِيلٌ ۚ عَسَىٰ اللّٰهُ اَنْ يَّاتِيَنِي بِهِمْ جَبِينًا
اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝

۸۴. انهيءَ (يعني يعقوب) چيو (ته اها
ڳالهه درست) نئي (معلوم نئي) پر (معلوم
نئي ٿو ته) توهان جي نفسن ڪا ڳالهه
خوبصورت ڪري توهان کي ڏيکاري آهي.
پوءِ هاڻي منهنجي لاءِ اهوئي رهجي ويو آهي
ته چڱيءَ طرح صبر ڪيان (ڪجهه) پري
نه آهي جو الله انهن سڀني کي مون وٽ وٺي
اچي. يقينن اهوئي آهي جيڪو خوب ڄاڻن
وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

وَقَوْلِي عَنْهُمْ وَقَالَ يَاسَافُ عَلَىٰ يُوْسُفَ وَاَبَيْضَتْ
عَيْنُهُ مِنَ الْحُزَنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ۝

۸۵. ۽ انهيءَ انهن کان پنهنجو منهن ڦيرائي
چڏيو (۽ جدا وڃي دعا ڪيائين ۽) چيائين اي
(منهنجا خدا!) يوسف جي واقعي تي مان
بيهر فرياد ڪريان ٿو ۽ غم جي سببان
انهيءَ جي اکين ۾ لڙڪ پرجي آيا، پر هو
پنهنجي غم کي (هميشه پنهنجي دل جي)
اندر (ئي) دٻائي رکندو هو.

قَالُوا تَاللّٰهِ تَقْتَوٰۤا نَدْرُ يُوْسُفَ حَتّٰى تَكُوْنَ حَرَضًا
اَوْ تَكُوْنَ مِنَ الْهٰلِكِيْنَ ۝

۸۶. انهن چيو (ته) الله جو قسم (ائين)
معلوم نئي ٿو ته توهان انهيءَ وقت تائين
يوسف جو ذڪر ڪندا رهندا جيستائين
توهان بيمار ٿي پئو يا فوت نه ٿي وڃو.

قَالَ اِنَّمَا اَشْكُوْا بَيْنِيْ وَحَزَنِيْ اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ
اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝

۸۷. انهيءَ چيو (ته) مان پنهنجي پریشانيءَ
۽ غم جو فرياد الله جي حضور ۾ ڪيان ٿو ۽
مان الله جي طرفان اهو علم رکان ٿو جيڪو
توهان نٿا رکو.

يَكْبَرِ اَذْهَبُوا فَنَحْنُ سَوْفَ اَوْ اَخِيْهِ وَلَا

۸۸. اي منهنجا پئو! وڃو (۽ وڃي) يوسف ۽

تَايَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِئُشُّ مِنْ رَوْحِ
اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

انجي پاء جي ڳولا ڪيو ۽ الله جي رحمت
کان نا اميد نه ٿيو (اصل) ڳالهه اها ئي آهي
ته الله جي رحمت کان ڪافر ماڻهن کانسواءِ
ڪوبه (انسان) نا اميد نه ٿو ٿئي.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ
مَنْنَا وَاهْلَكْنَا الضُّرَّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ
مُرْجِيَةٍ قَاوِفٍ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا
إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٥٦﴾

۸۹. پوءِ جڏهن اهي (واپس ٿي وري) انهيءَ
جي (يعني يوسف جي) حضور ۾ حاضر ٿيا
ته (انهيءَ کي) چيائون (ته) اي سردار !
اسان کي ۽ اسانجي (سنجي) ڪنمب کي
(سخت) تنگي پهتي آهي ۽ اسان (بلڪل)
ٿوري موڙي ڪئي آيا آهيون پوءِ توهان
(احسان جي طور تي) اسان کي (مطالب جي
مطابق) ان ڏيو ۽ صدي (جي طور تي حق
کان به ڪجهه وڌيڪ) ڏيو. الله صدي ڏيڻ
وارن کي يقين (وڏو) اجر ڏئي ٿو.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ يُّوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ
أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٥٧﴾

۹۰. انهيءَ چيو (ته) ڇا توهان کي (پنهن جو
اهو سلوڪ) ياد آهي جيڪو توهان يوسف ۽
انهيءَ جي پاء سان ڪيو هئو جڏهن توهان
(پنهنجي فعل جي برائي کان) ناواقف هئا.

قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُّوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا
أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ
فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

۹۱. انهن چيو (ته) ڇا واقعي توهان (ئي)
يوسف آهيو. انهيءَ چيو (ته) ها مان ئي
يوسف آهيان ۽ هي منهنجو پاء آهي. الله
اسان تي فضل ڪري ڇڏيو آهي حق ڳالهه
اهائي آهي جيڪو (شخص) تقويٰ اختيار
ڪري ۽ صبر ڪري ته الله اهڙن محسن جو
اجر ڪڏهن ضايع نه ٿو ڪري.

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ أَنْتَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا
لَخٰطِئِينَ ﴿٥٩﴾

۹۲. انهن چيو، اسان کي الله جو قسم آهي الله
توهان کي اسان تي يقين فضيلت ڏني آهي ۽
اسان بلاشڪ خطا ڪار آهيون.

قَالَ لَا تَتُوبَ عَلَيْكُمْ أَيُّومٌ يُغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ

۹۳. انهيءَ چيو، هاڻي توهان تي ڪنهن قسم
جي ملامت نه ٿيندي (۽) الله (به)

ارْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٥٧﴾

توهانکي بخشي ڇڏيندو ؛ اهو سڀني رحم ڪرڻ وارن کان وڌيڪ رحم ڪرڻ وارو آهي.

إِذْ هَبُوا بَيِّضِينَ هَذَا قَالَتْهُ عَلَى وَجْهِ ابْنِ يَاقُوبَ
بَصِيرًا وَأَتَوْنِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٨﴾

٩٤- توهان هيءَ منهنجو پهراڻ کڻي وڃجو ؛ اهو منهنجي پيءَ جي اڳيان (وڃي) رکجو (انهيءَ مان) هو (منهن جي متعلق) سڀني ڳالهين کان واقف ٿي ويندو ؛ توهان پنهنجو سڄو ڪٽنب (به) مون وٽ وٺي آڻجو.

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ
يُوسُفَ وَلَا أَدْرِي أَن تَقِفُونَ ﴿٥٩﴾

٩٥- ۽ جڏهن (انهن جو) قافلو (مصر کان) هلي پيو- ته انهن جي پيءَ (مانهن کي) چيو ته ائين نه ٿئي ته توهان مون کي ڪوڙو ڪيو ته (مان ضرور چوندس ته) مونکي يوسف جي خوشبو ضرور اچي رهي آهي.

قَالُوا تَاللّٰهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿٦٠﴾

٩٦- انهن چيو ته تون يقينن پنهنجي پراڻي غلطيءَ ۾ (مبتلا) آهين.

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ
بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

٩٧- پوءِ جيئن ئي (يوسف جي ملي وڃڻ جي) بشارت ڏيڻ وارو (شخص حضرت يعقوب وٽ) آيو هن انهيءَ (پهراڻ) کي انهيءَ جي اڳيان رکي ڇڏيو جنهن تي اهو سڄي ڳالهه سمجهي ويو (؛ انهن کي) چيائين ڇا مون توهانکي نه چيو هو ته مان الله جي طرفان (علم حاصل ڪري يقينن اهو ڪي) ڄاڻان ٿو جيڪو توهين نٿا ڄاڻو.

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا
خَاطِئِينَ ﴿٦٢﴾

٩٨- (تڏهن) انهن (يعني حضرت يوسف جي ڀائرن) چيو اي اسانجا پيءُ ! توهان اسان جي حق ۾ (خدا کان) اسان جي گناهن جي بخشش طلب ڪيو اسان يقينن خطاڪار آهيون.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿٦٣﴾

٩٩- انهيءَ چيو مان (ضرور) توهان جي لاءِ پنهنجي رب کان بخشش طلب ڪندس يقينن اهوئي (آهي جيڪو) ڏاڍو بخشش وارو

(١٠٠) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

١٠٠. پوءِ جڏهن اهي (سڀ) يوسف وٽ پهتا ته انهيءَ پنهنجي ماءُ پيءُ کي پاڻوٽ جاءِ ڏني ۽ (سڀني کي) چيو ته الله جي مرضيءَ مطابق توهان سڀ امن (۽ سلامتيءَ) سان مصر ۾ داخل ٿي وڃو.

١٠١. هن پنهنجي ماءُ پيءُ کي تخت تي ويهاريو ۽ اهي (سڀني) انهيءَ جي ڪري (خدا جو شڪر ڪندي) سجدي ۾ ڪري پيا ۽ هن (يعني يوسف) چيو اي منهنجا پيءُ! هيءُ منهنجي پهرين کان (خواب ۾) ڏنل ڳالهه جو تعبير آهي. الله مون تي (تمام وڏو) فضل ڪيو آهي ڇو جو هن (پهرين مان) مون کي قيدخاني مان ڪڍيو ۽ (مون کي عزت جي مقام تي پهچائي انهيءَ کانپوءِ) هو توهان کي جهنگل (جي علائقي) مان (ڪڍي هن وقت مون وٽ) آندو جڏهن شيطان مون ۾ ۽ منهنجي ڀائرن ۾ ڌڪيڙ وجهي ڇڏيو هو. منهنجو رب جنهن سان چاهي ٿو لطف (۽ احسان) جو معاملو ڪري ٿو. يقيناً اهوئي (آهي جيڪو) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

١٠٢. اي منهنجا رب! تو مون کي حڪومت جو هڪ حصو (به) عطا ڪيو آهي ۽ خوابن جي تعبير جو به ڪجهه علم تو مون کي بخشيو آهي. (اي) آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪرڻ وارا تون (ئي) دنيا ۽ آخرت (پنهنجي) ۾ منهنجو مددگار آهين (جڏهن به منهنجي موت جو وقت اچي) مون کي پنهنجي ڪامل فرمانبرداريءَ جي حالت ۾ وفات ڏي ۽

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَدَّى إِلَيْهِ أَبُوْنِيهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَاءَ اللهُ اٰمِنِينَ ۝

وَرَفَعَ أَبُوْنِيهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوْا لَهُ سُجَّدًا ۝ وَقَالَ يٰٓأَبَتِ هٰذَا نَأْوِلُ رُءُيَاىِٕ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلْنَا رُبِّيْ حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِيْ إِذْ أَخْرَجَنِيْ مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطٰنُ بَيْنِيْ وَبَيْنَ إِخْوَتِيْ ۚ إِنَّ رُبِّيْ لَطِيفٌ لِّمَآ يَشَآءُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ۝

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ عَلٰتِنِيْ مِنْ تَّأْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ ۚ فَاطْرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۖ اَنْتَ وَلِيٌّ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ تَوْفِّئْهُ مُسْلِمًا وَارْحَمْهُ بِالصَّلٰٓئِيْنَ ۝

صالحين (جي جماعت) سان ملاء.

۱۰۳- (اي اسانجا رسول!) هي (بيان) غيب جي خبرن مان آهي اسان هن کي توتي وڃي (جي ذريعي سان ظاهر) ڪيون ٿا ۽ جڏهن انهن (يعني تنهن جي دشمنن تنهن جي خلاف) تدبيرون ڪندي آخر پاڻ ۾ اتفاق ڪيو ۽ تون (انهيءَ وقت) انهن وٽ (موجود) نه هئين.

۱۰۴- ۽ خواهه تون (ڪيتروئي) چاهين (ته سڀني ماڻهو هدايت حاصل ڪن) اڪثر ماڻهو هرگز ايمان نه آئيندا.

۱۰۵- ۽ تون هن (تبليغ ۽ تعليم) جي متعلق انهن کان ڪوبه اجورو نه ٿو گهرين، هي ته سڀني جهانن (۽ سڀني ماڻهن) لاءِ سراسر شرف (جو سبب) آهي.

۱۰۶- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ ڪيترائي نشان (موجود) آهن جنهن جي پرسان هي ماڻهو انهن کان منهن موڙيندي لنگهي وڃن ٿا.

۱۰۷- ۽ انهن مان اڪثر (ماڻهو) الله تي ايمان نٿا آڻين پر انهيءَ حالت ۾ ته اهي (گڏو) گڏ شرڪ به ڪندا رهن ٿا.

۱۰۸- ته ڇا اهي (ماڻهو) انهيءَ ڳالهه کان (محفوظ ۽) بي خوف ٿي ويا آهن ڇو انهن تي الله جي عذابن مان ڪو سخت عذاب اچي وڃي يا اوچتو انهن تي اها گهڙي اچي وڃي (جنهنجي پهرين خبر ڏني وئي آهي) ۽ انهن کي پتو به نه پوي.

۱۰۹- تون چئو (ته) هي منهنجو طريقو آهي مان (ته) الله ڏانهن سڏيان ٿو ۽ جن (سڄيءَ طرح منهن جي پيروي اختيار ڪئي آهي) مان

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٣﴾

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٥﴾

وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَنْظُرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٦﴾

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٧﴾

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٨﴾

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٩﴾

۽ اهي سڀئي بصيرت تي قائم آهيون ۽ الله
(سڀني قسمن جي نقصن کان) پاڪ آهي ۽
مان مشرڪن مان نه آهيان.

۱۱۰. ۽ توکان پهرين (به) اسان (ماڻهن جي
رهنمائيءَ لاءِ هميشه) انهن تي (دنيا جي)
ڳوٺن جي رهڻ وارن مردن تي ڪي، جن تي
اسان (پنهنجي) وحي نازل ڪندا هئاسون
رسالت ڏيئي موڪليندا رهيا آهيون ته ڇا
اهي (ماڻهو) زمين ۾ نه گهميا جو ڏسن ها
(ته) جيڪي (ماڻهو) انهن کان پهرين (نبي
جا منڪر) هئا انهن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي
هئي؟ ۽ آخرت جو گهر انهن ماڻهن لاءِ جن
تقويٰ اختيار ڪئي يقينن وڌيڪ بهتر آهي
پوءِ ڇا توهان عقل کان ڪم نه ٿا وٺو؟

۱۱۱. ۽ جڏهن (هڪ طرف ته) رسول (انهن
وٽان) نا اميد ٿي ويا ۽ (ٻئي طرف) انهن
(منڪرن) جو (اهو) پختو خيال ٿي ويو ته
انهن کان (وحيءَ جي نالي سان) ڪوڙيون
ڳالهيون چيون وڃن ٿيون ته (انهيءَ وقت)
انهن (رسولن) وٽ اسان جي مدد اچي وئي ۽
جن کي اسان بچائڻ گهريو ٿي (انهن کي)
بچايو ويو ۽ مجرم ماڻهن تان اسان جو عذاب
(هرگز) نه ٿو هٽايو وڃي.

۱۱۲. انهن (ماڻهن) جي ذڪر ۾ عقل مند
لاءِ هڪ عبرت (جو نمونو موجود) آهي. هي
اهڙي ڳالهه (هرگز) نه آهي جيڪا (پنهنجي
طرفان) گهڙي وئي هجي. پر (اها) پاڻ کان
پهرين (ڪلام الاهي جي پيشگوين) کي
ڪامل طور تي پورو ڪرڻ واري آهي ۽ هر
ڳالهه جو پورو تفصيل بيان ڪرڻ واري آهي
۽ جيڪي ماڻهو ايمان آڻين ٿا انهن جي لاءِ
هدايت ۽ رحمت آهي.

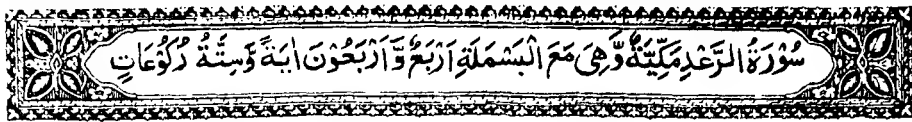
وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ

أَهْلِ الْقُرَىٰ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ

كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١١٠﴾

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا
جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُحْيِي مِنَ النَّشَاءِ وَلَا يَرْدُ بِأَسْنَا
عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١١﴾

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ؕ مَا
كَانَ حَدِيثًا يُغْتَابَىٰ وَلَٰكِنْ تَصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ
يَدَيْهِ وَتَفْصِيلُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
لِّلْقَوْمِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

هي سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چوئيتاليهه آيتون ؛
جهه ركوع آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيبعد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲. مان الله ڄاڻڻ وارو ؛ ڏسڻ وارو آهيان. هي
ڪامل ڪتاب جون آيتون آهن. ؛ جيڪو
ڪلام توتي تنهن جي رب جي طرفان لائو
ريو آهي. اهو بلڪل حق آهي پر اڪثر ماڻهو
ايمان نه ٿا آڻين. الَّذِينَ آمَنُوا بِالْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ②

۳. الله اهو آهي جنهن آسمانن کي سواءِ ٽنن
جي بلند ڪيو آهي. جنهن توهان ڏسي رهيا
آهيو (۱) پوءِ اهو عرش تي قائم ٿيو آهي ؛
سج ؛ چنڊ کي انهيءَ (توهانجي) خدمت تي
لڳائي ڇڏيو آهي (سو) هر هڪ (سيارو) هڪ
مقرر ميعاد تائين (پنهنجي گردش جي
مطابق) هلي رهيو آهي. اهو (الله) هر
ڪنهن امر جو انتظام ڪري ٿو (۱) پنهنجي
آيتن کي کولي بيان ڪري ٿو انهيءَ لاءِ ته
توهان (ماڻهو) پنهنجي رب سان ملڻ جو يقين
رکو. اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَى
عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْزِي لِجَلِّ
مُسْتَقًى يُدِيرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ
رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ③

۴. ؛ اهوئي آهي جنهن زمين کي پکيڙيو آهي
؛ انهيءَ ۾ مضبوطيءَ سان بيٺل جبل ؛
(ٻڌ) درياءَ بنايا آهن ؛ انهيءَ ۾ سيني
(قسمن جي) ميون مان پٺي قسم (يعني نه ؛
ماد) بنايا آهن. اهو رات کي ڏينهن تي آڻي
ٿو. جيڪي ماڻهو سوچين ٿا انهن لاءِ (بنا
وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَ
أَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا رُجُومًا مُتَبَرِّجِينَ
يُنْفِثُ الرِّيحَ لَيْلَ النَّهَارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ④

شڪ ۽ شبيهي جي) انهيءَ (ڳالهه) ۾ ڪيترا نشان (لين) ٿا.

۵- ۽ زمين ۾ هڪ ٻئي جي ويجهو ڪيترن (قسمن جا) ٺڪرا آهن ۽ ڪيترن ئي قسمن جا انگورن جا باغ ۽ (ڪيترن قسمن جي) ٻوڪ ۽ (نموني نموني جا) ڪڇيءَ جا وڻ (جن مان ڪي) هڪ هڪ پاڙ مان ڪيترائي نڪرڻ وارا (هوندا آهن) ۽ (ڪي) هڪ هڪ پاڙ مان ڪيترن ئي نڪرڻ وارن جي خلاف (هڪ ئي ٿڙ وارا هوندا) آهن جن کي هڪ ئي (طرح جي) پائيءَ سان سيراب ڪيو ويندو آهي ۽ (باوجود انهيءَ جي) ميوي جي لحاظ کان اسان انهن مان ڪن (وٺن) کي ڪن تي فضيلت ڏيندا آهيون. انهيءَ ۾ انهن ماڻهن لاءِ جيڪي عقل کان ڪم وٺن ٿا ڪيترائي نشان (موجود) آهن.

۶- ۽ (اي مخاطب!) جيڪڏهن توکي (انهن حق جي منڪرن تي) تعجب ٿئي ته (اهو) بجا آهي ڇو جو (انهن جو) (اهو) چوڻ (ته) ڇا جڏهن اسان مري مٽي ٿي وينداسين ته اسانکي واقعي (وري) ڪنهن نئين جنم سان اچڻو پوندو. تنهن جي ڳالهه کان به وڌيڪ عجيب ڳالهه آهي هي اهي ماڻهو آهن جن پنهنجي رب جو انڪار ڪري ڇڏيو آهي ۽ هي اهي ماڻهو آهن جن جي ڳڻپ ۾ ڳڻ (ٻيل) هوندا. ۽ اهي (ماڻهو دوزخ جي) باهه (۾ پوڻ) وارا آهن ۽ اهي انهيءَ ۾ رهندا ايندا.

۷- اهي سزا کي نيڪ جزا کان وڌيڪ جلد آڻڻ جو، توکان مطالبو ڪري رهيا آهن

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَوِّرٌ وَجُنُثٌ مِّنْ أَعْنَابٍ وَ زَرْعٌ وَ نَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَاءٍ وَاجِدٍ وَنُفُوذُهُ بَعْضُهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ إِذْ كُنَّا تَرَاءٍ إِنَّا أَنْتَهُنَّ خَلَقْ جَدِيدُهُ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ الْأَعْلَىٰ فِي أَعْيُنِهِمْ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ

مِنْ قَبْلِهِمْ الشُّكُوتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ
عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ①

حالانڪ انهن کان پهريانين (اهڙن ماڻهن تي)
ڪيترن (قسمن جا) عبرتتڪ عذاب اچي
چڪا آهن ۽ تنهن جو رب ماڻهن کي انهن جي
ظلم جي باوجود (به) سواءِ شڪ ۽ شڪي
جي (گهڻو) بخشش وارو آهي ۽ (اهڙيءَ
طرح) تنهنجو رب يقينن سخت سزا ڏيڻ وارو
(به) آهي.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ
رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ②

۸. ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو آهي اهي چون
تا (ته) هن (شخص) تي انهيءَ جي رب جي
طرفان ڪو نشان چونه لائو ويو آهي
(حالانڪ) تون صرف آگاهه (۽ هوشيار)
ڪرڻ وارو آهين ۽ هر هڪ قوم جي لاءِ (خدا
جي طرفان) هڪ رهڻا (موڪليو ويو) آهي.

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحِيلُ كُلُّ امْتٍ وَمَا يَفْعَلُ الرَّحْمَنُ
وَمَا تَرْجَاهُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِإِقْدَارٍ ③

۹. الله (خوب) ڄاڻي ٿو انهيءَ کي (به)
جيڪو هر ڪا مادي ڪنڊي آهي ۽ جيڪي
ناقص گپريئون ڪيرائينديون آهن ۽ (انهيءَ
کي به) جنهن کي اهي وڌائينديون آهن ۽ هر
هڪ شئي انهيءَ وٽ ضرورت جي مطابق
موجود آهي.

عَلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ السُّعَالِ ④

۱۰. اهو غائب ۽ حاضر (پنهني) کي ڄاڻڻ
وارو آهي. وڏي مرتبي وارو (۽) وڏي شان
وارو آهي.

سَوَاءٌ قِيلَ مِنْ أَمْرٍ أَوْ لَوْ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ
مُسْتَخْفٍ بِأَلَيْلٍ وَسَارٍ ⑤

۱۱. جيڪو توهان مان ڳالهه لڪائي ٿو ۽
اهو به جيڪو انهيءَ کي ظاهر ڪري ٿو
(انهيءَ جي علم جي لحاظ کان ٻئي) برابر
آهن. ٻڌ اهو به جيڪو رات جو لڪي رهي
ٿو ۽ جيڪو ڏينهن جو هلي ٿو.

لَهُ مَعْقِلَتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَ
مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا هُوَ عَنْهُ يُغَيِّرُوا

۱۲. انهيءَ جي طرفان انهيءَ (رسول) جي
اڳيان به ۽ انهيءَ جي پٺيان به (هڪ ٻئي
سان گڏوگڏ) اچڻ واري (ملائڪن جي) هڪ

مَا يَأْتِيهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ
وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ⑤

جماعت (حفاظت جي لاءِ) مقرر آهي. جيڪا
الله جي حڪم سان انهيءَ جي حفاظت ڪري
رهي آهي. الله ڪڏهن به ڪنهن قوم جي
حالت کي نه ٿو بدلي جيستائين اها پنهن
جي اندروني حالت کي نه بدلائي ۽ جڏهن
الله ڪنهن قوم جي متعلق عذاب جو فيصلو
ڪري ٿو ته انهيءَ (عذاب) کي هٽائڻ وارو
ڪوبه ڪونه هوندو آهي ۽ انهيءَ کانسواءِ
انهن جو ڪو ٻيو (به) مددگار نٿو (ٿي
سگهي).

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَلْبَاقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ السَّحَابَ
الْثِّقَالَ ⑥

۱۳- اهوئي آهي جيڪو توهان کي بجليءَ
(جو چمڪو) ڏيکاريندو. خوف جي لاءِ (به)
۽ اميد جي لاءِ (به) ۽ ڳرن ڪڪرن کي کڻي
ٿو.

وَيَسْخِرُ الرُّعْدَ بِحُنْدٍ وَالسَّيْلَ مِنْ حَيْفَتِهِ وَ
يُرِي السَّحَابَ فِيهِمْ يُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ
يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْحَالِ ⑦

۱۴- ۽ گجگوڙ انهيءَ جي تعريف سان گڏو
(گڏ) انهيءَ جي پاڪائيءَ جو اظهار به
ڪري ٿي ۽ فرشتا به انهيءَ جي خوف جي
سببان (اٿين تي ڪن ٿا) ۽ ڪرڻ واريون
کنوٺيون به موڪلي ٿو. پوءِ جن تي گهمري
ٿو انهن کي ڪيرائي ٿو ۽ اهي الله جي باري
۾ تڪرار ڪري رهيا آهن جيتوڻيڪ اهو
سخت عذاب ڏيڻ وارو آهي.

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا
يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطٌ كَفِيهِ إِلَى الْمَاءِ
لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِيَةٍ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ
إِلَّا فِي ضَلَالٍ ⑧

۱۵- اڻ ٿر پڪار سندس آهي ۽ جن کي اهي
انهيءَ کان سواءِ پڪارين ٿا. اهي انهن (جي
دعا) جو ڪوبه جواب نٿا ڏين (ها) پر
(انهن جو فعل) اهڙي (شخص) وانگر آهي
جيڪو پنهنجا ٻئي هٿ پائيءَ ڏانهن ڊگهي
رهيو هجي. انهيءَ لاءِ ته اهو سندس وات
تائين پهچي پر اهو (پاڻي) انهيءَ تائين
ڪڏهن نه پهچندو ۽ ڪافرن جي (رڙ ۽

پڪار ضائع ٿي ويندي.

۱۶. ۽ جيڪي (وجود) آسمانن ۾ آهن يا زمين ۾ آهن ۽ انهن جا پاڇا به سرها ٿي يا اراها ٿي (هر) صبح ۽ شام الله تي ڪي سجدو ڪن ٿا.

۱۷. تون انهن کي چؤ (تهه ٻڌايو) آسمانن ۽ زمين جو رب ڪير آهي؟ (انهيءَ جو جواب آهي تهه ڇا ڏيندا) تون (خودني) چؤ (تهه) الله (۽ پوءِ تون انهن کي) چؤ ڇا پوءِ (بهه) توهان انهيءَ کان سواءِ (پنهنجي) اهڙا مددگار تجويز ڪري رکيا آهن جيڪي خود پنهنجي لاءِ (بهه) ڪنهن نفعي (کي حاصل ڪرڻ) جي طاقت نٿا رکن ۽ نه ڪنهن نقصان کي روڪڻ جي (۽ انهن کي) چؤ تهه ڇا انڌو ۽ سڄو برابر (ٿي سگهي) ٿو يا ڇا اونڌا ۽ روشني برابر (ٿي سگهي) ٿي؟ ڇا انهن الله جا اهڙا شريڪ تجويز ڪيا آهن جن انهيءَ وانگر (ڪا) مخلوق پيدا ڪئي آهي جنهن جي سببان (انهيءَ جي ۽ ٻين جي) مخلوق انهن لاءِ شڪي ٿي وئي آهي تون انهن کي چؤ (تهه) الله (ٿي) هر شي جو خالق آهي ۽ اهو ڪامل طور تي اڪيلو (۽ هر شيءِ تي) ڪامل اختيار رکڻ وارو آهي.

۱۸. انهيءَ آسمان مان ڪجهه ٻائي وسايو پوءِ (انهيءَ مان) ڪٿي واديون پنهنجن جي (پنهنجي) گنجائش جي مطابق وهي هليون ۽ انهيءَ سيلاب مٿي اچي وڃڻ واري گجھي کي ڪٿي ورتو ۽ جنهن (ڌاتوءَ) کي آهي ڪنهن زيور يا ڪنهن ٻئي گهرو استعمال جي سامان ٺاهڻ لاءِ باهه ۾ تپائيندا آهن انهن ۾ (بهه)

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَ
كَرْهًا وَظِلّٰلُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاَصَالِ ۝١٦

يَسْجُدُ

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ قُلِ اللّٰهُ قُلْ
اَنَا خَدَمُ مَنْ دُونِهِ اُولِيَآءُ لَا مَمْلُكُوْنَ لَانْفُسِهِمْ
نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيْرُ
اَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمٰتُ وَالنُّورُ اَمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ
شُرَكَآءَ خَلَقُوا لَخَلْقِهَا فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ
قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ۝١٧

اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَسَالَتْ اَوْدِيَةٌۢ بِقَدَرِهَا
فَاَحْتَمَلَ الشَّيْلُ رَبْدًا رَّابِعًا وَمِمَّا يُوقِدُوْنَ
عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ اَوْ مَتَاعٍ رَبْدًا وَمِثْلُهُ
كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ هَآءَا الرَّبُّ
فَيَذْهَبُ جَهَّآءً وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ
فِي الْاَرْضِ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ ۝١٨

انهي. (سيلاب) جهڙي هڪ گججي (هوندي)
 آهي اهڙي طرح الله حق ۽ باطل (جي فرق)
 کي بيان ڪري ٿو پوءِ گججي ته اچلجي تباهه
 ٿي ويندي آهي ۽ جيڪا شيءِ ماڻهن کي
 نفعو ڏيڻ واري هوندي آهي اها زمين ۾ قائم
 رهندي آهي الله سڀني ڳالهين کي اهڙي طرح
 (کولي) بيان ڪندو آهي.

١٩. جن پنهنجن جي رب جو چيو مڃيو انهن لاءِ
 ڪاميابي آهي ۽ جن انهيءَ جو چوڻ نه
 مڃيو (انهن جي اها حالت ٿيندي ته)
 جيڪي به ڪي زمين ۾ آهي جيڪڏهن
 (سجڻ) انهن جو هجي ها ۽ انهيءَ جي برابر
 ٻيو به ته اهي انهيءَ سڄي مال کي ڏئي
 (پنهنجي پاڻ کي عذاب کان) ڇڏائڻ جي
 ڪوشش ڪن ها. انهن لاءِ بري انجام وارو
 حساب (مقدر) آهي ۽ انهن جو ٺڪاڻو جهنم
 آهي ۽ اهو رهڻ جي لحاظ کان تمام بري
 (جڳهه) آهي.

٢٠. جيڪو شخص ڄاڻي ٿو ته جو (ڪلام)
 تنهنجي رب جي طرفان توڏانهن لاڻو ويو آهي
 اهو بلڪل حق آهي ڇا اهو انهيءَ شخص
 جهڙو (ٿي سگهي) ٿو جيڪو انڌو آهي (نه)
 ڇو جو عقل رکڻ واراڻي نصيحت حاصل
 ڪندا آهن.

٢١. اهڙا ماڻهو جيڪي الله (سان ڪيل)
 عهد کي پورو ڪن ٿا ۽ انهيءَ پڪي واعدي
 کي نٿا پڇن .

٢٢. ۽ جيڪي (ماڻهو) انهن تعلقات کي
 هميشه قائم رکن ٿا جن جي قائم رکڻ جو الله
 حڪم ڏنو آهي ۽ پنهنجي رب کان ڊڄن ٿا ۽

لَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْكَسَّةَ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْجِبُوا
 لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ
 لَا فِتْنَةٌ لَهُمْ وَلَهُمْ سَوْءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ
 جَهَنَّمُ وَيُسَّ إِلَهَادُ ⑤

أَفَنَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمْ
 هُوَ أَعْلَمُ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ⑥

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَقْضُونَ الْبَيْعَاتِ ⑦

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَ
 يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سَوْءَ الْحِسَابِ ⑧

بري (پڄاڙيءَ واري) حساب کان خوف رکڻ
ٿا.

۲۳. جن پنهنجي رب جي رضا جي طلب ۾
ثابت قدمي کان ڪم ورتو آهي ۽ نماز کي
عمدگيءَ سان ادا ڪيو آهي ۽ جيڪي ڪي
اسان انهن کي ڏٺو آهي انهيءَ مان لڪائي
(به) ۽ ظاهر (به) اسان جي واٽ ۾ خرچ
ڪيو آهي ۽ (جيڪي) بدئيءَ کي نيڪيءَ
جي ذريعي پري ڪندا (رهن) ٿا، انهن لاءِ
ني هن گهرجي بهترين پڄاڙي (مقدر) آهي.

۲۴. يعني مستقل رهائش جا باغ جن ۾ اهي
خود (به) داخل ٿيندا ۽ انهن جي وڏن ۽
انهن جي زالن ۽ انهن جي نسلن مان به،
(اهي ماڻهو) جن نيڪي اختيار ڪئي هوندي
(انهيءَ ۾ داخل ٿيندا) ۽ فرشتا هر دروازي
مان انهن وٽ ايندا.

۲۵. (۽ چوندا) توهان لاءِ سلامتي آهي چوڄو
توهان ثابت قدم رهيا پوءِ (هائي ڏسو ته
توهان جيلاءِ) هن گهرجي ڪهڙي نه سٺي
پڄاڙي آهي.

۲۶. ۽ جيڪي الله (سان ڪيل) پڪي
واعدي کي پڪي انجام کان پوءِ نوري ٿا ۽
جنهن تعلق جي قائم ڪرڻ جو الله حڪم ڏنو
هو انهيءَ کي ٺڪرا ٺڪرا ڪن ٿا ۽ زمين ۾
فساد ڪن ٿا انهن لاءِ (الله جي طرفان)
لعنت مقدر آهي ۽ انهن لاءِ هڪ ٻرو گهر
(به) مقرر آهي.

۲۷. الله جنهن لاءِ پسند ڪريو (انهيءَ لاءِ)
رزق کي ڪشادو ڪري ڇڏي ٿو ۽ (جنهن لاءِ)
چاهي ٿو انهيءَ جي لاءِ تنگ ڪري ڇڏي ٿو

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَ
يُذَرُّوْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى
الدَّارِ ﴿٢٧﴾

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ
وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَالسَّالِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِنَّ
مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٨﴾

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٩﴾

وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ
وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُؤْصَلَ وَيُفِيدُونَ
فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْغَنَّةُ وَلَهُمْ سَوْءُ الدَّارِ ﴿٣٠﴾

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا
بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا

مَتَّاعٌ ۛ

۳۹

ۛ آهي (مانهو) هن دنيوي زندگيءَ تي (تي) خوش ٿي ويا آهن. حالانڪ اها دنيوي زندگي آخرت جي مقابلي ۾ محض هڪ وقتي سامان آهي.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُوَفُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنَاقِبُ ۝

۲۸. ۛ جن مانهن (تنهن جو) انڪار ڪيو آهي ۛ آهي چون ٿا ته انهيءَ تي انهيءَ جي رب جي طرف کان ڪو نشان ڇو نه لائو ويو آهي. تون ڇو الله جنهن کي چاهيو تباھه ڪري ڇڏيو ۛ جيڪو (انهيءَ ڏانهن) مائل آهي انهيءَ جي پنهنجي طرف رهنمائي ڪريو.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ۝

۲۹. يعني جن ايمان آندو هجي ۛ انهن جون دليون الله جي ياد سان اطمينان حاصل ڪنديون هجن (انهن کي هدايت ڏني ٿو) پوءِ سمجهو ته الله جي يادگيريءَ تي سان دليون اطمينان حاصل ڪن ٿيون.

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَا بَ ۝

۳۰. جن مانهن ايمان آندو آهي ۛ انهن نيڪ (ۛ مناسب حال) عمل ڪيا آهن انهن جي لاءِ (وڏي) ريس جي لائق حالت ۛ بهترين واپسيءَ جي جڳهه (مقدري) آهي.

كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِّتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابُ ۝

۳۱. اهڙي (قسم جي پڇاڙي حاصل ڪرڻ) لاءِ اسان توکي هڪ اهڙي قوم ۾ جنهن کان پهرئين ڪيتريون قومون (اچڻ واري جي واٽ ڏسندي) گذري چڪيون هيون، موڪليو آهي. انهيءَ لاءِ ته جيڪو (ڪلام) اسان تنهن جي طرف وحي ڪيو آهي تون اهو انهن کي پڙهي ٻڌائين ڇو جو اهي رحمان (جي بخشش) جو انڪار ڪري رهيا آهن، تون چوڻي ۛ منهنجو رب آهي انهيءَ کان سواءِ ڪوبه معبود ڪونهي انهيءَ تي مون ڀروسو ڪيو آهي ۛ انهيءَ

ڏانهن هر گهڙي منهنجو موٽڻ آهي.

۳۲. جيڪڏهن ڪو اهڙو قرآن هجي جنهنجي ذريعي (نشان طور) جبلن کي (انهن جي جڳهه کان هٽائي) هلايو ويو هجي يا انهيءَ جي ذريعي زمين کي نڪر (نڪر) ڪيو ويو هجي يا انهيءَ جي ذريعي مردن سان ڳالهيون ڪيون ويون هجن (تہ ڇا هي ماڻهو انهيءَ تي ايمان آڻيندا ؟ هرگز نہ) پر (ايمان آڻڻ جو) فيصلو پوريءَ طرح الله جي هٿ ۾ آهي ڇا جن (ماڻهن) ايمان آندو آهي انهن کي (اڃا تائين) معلوم نہ ٿيو آهي تہ جيڪڏهن الله چاهي ها تہ سڀني ماڻهن کي هدايت ڏئي ها ؟ (آي رسول!) جن ماڻهن تنهن جو انڪار ڪيو آهي انهن جي انهيءَ عمل جي سببان هميشه ڪا (نہ ڪا) سخت آفت انهن تي ايندي رهندي يا انهن جي گهرجي ويجهو نازل ٿيندي رهندي ايستائين جو الله جو (آخري) واعدو (يعني فتح مڪه) اچي ويندو. الله انهيءَ واعدي جي خلاف هرگز نہ ڪندو.

۳۳. ۽ توکان پهرين رسولن سان (بہ) ٺٺولي ڪئي ويئي هئي جنهن تي مون انهن ماڻهن کي جن انڪار ڪيو هو (ڪجهه عرصي لاءِ) ڍر ڏني پوءِ مون انهن کي تباهه ڪري ڇڏيو. هاڻي ڏسو منهنجي سزا ڪهڙي (سخت) هئي.

۳۴. تہ ڇا اهو (خدا) جيڪو هر شخص جي عملن تي نگهبان آهي (انهن کان نہ پڇندو) ۽ انهن تہ الله جا ڪيترائي شريڪ (بہ) بنائي (ڇڏيا) آهن (انهن کي) ڇو توهان انهن

وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ
الْأَرْضُ أَوْ كُتِبَ بِهِ الْمَوْتُ بَلْ لَّيْلَهُ الْأَمْرُ جَمِيعًا
أَفَلَمْ يَأْنِسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى
النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا
صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّى
يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْوَعْدَ ﴿٣٢﴾

وَلَقَدْ اسْتَهْزَيْتُمْ بِرُسُلِ مِن قَبْلِكَ فَأَمَلَيْتُمُ لِلَّذِينَ
كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٣﴾

أَمَّنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ
شُرَكَاءَ قُلْ سَتُوهْمُ أَمْ تُتَّبِعُونَهُ بِنَا لَا يَعْلَمُ فِي
الْأَرْضِ أَمْرٌ يُظَاهِرُ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ زَيْنٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا

مَكْرَهُمْ وَصَدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يُّضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ⑤

(بناوئي خدائن) جا نالا (تہ) ہذايو يا چا توھان (مانھو) ھن (خدا) کي ڪا اھڙي ڳالھہ ہذايندڙ جيڪا زمين تي موجود تہ آھي پر ھو (انھيءَ کي) نٿو ڄاڻي. يا توھان صرف زبان سان اھي ڳالھيون ڪيو ٿا. پر جن مانھن انڪار ڪيو آھي انھن کي انھن جي (پنھنجي ئي) ڏوڪي بازي خوبصورت (شڪل ۾) ڏيکاري ويئي آھي ؛ انھنکي صحيح رستي کان ھٽايو ويو آھي ؛ جنھنکي الله تباهہ ڪري انھيءَ کي واٽ ڏيکارڻ وارو ڪوبہ نٿو (ملي سگھي).

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ⑥

۳۵. انھن لاءِ ھڪ عذاب (تہ) ھن دنيوي زندگيءَ ۾ (ئي مقدر) آھي ؛ آخرت جو عذاب يقينن اڃا (بہ) سخت ھوندو ؛ انھن کي الله (جي عذاب) کان ڪوبہ بچائڻ وارو نہ ھوندو.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ لَمَنْ جَاءَهَا
الْأَنْهَارُ كُلُّهَا دَائِمٌ وَّظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا
وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ ⑦

۳۶. انھيءَ جنت جو مثالي بيان جنھن جو پرھيزگارن کي انعام ڏنو ويو آھي (اھو آھي تہ) انھيءَ جي (وٽن جي ڄاڻو) ھيٺان نہرون وھنديون ھونديون انھيءَ جو ميوو بہ ھميشہ رھڻ وارو ھوندو ؛ انھيءَ جي اھا ڄاڻو (بہ). اھا انھن (مانھن) جي پڇاڙي ھوندي جن تقويٰ اختيار ڪئي ؛ انڪار ڪرڻ وارن جي پڇاڙي (دوزخ جي) باھہ آھي.

وَالَّذِينَ آمَنُوا هُمْ يُفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ
وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ
أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ
مَأْبٍ ⑧

۳۷. جن مانھن کي اسان ڪتاب ڏنو آھي اھو ھن (ڪلام الاهي) کان جيڪو توتي نازل ڪيو ويو آھي خوش ٿيندا آھن ؛ انھن (مختلف ٽولن) مان (ڪي) اھڙا (بہ) آھن جيڪي ھن جي ڪجھہ (حسي) جو انڪار ڪن ٿا. تون چؤ مون کي (تہ) اھوئي حڪم

ڏٺو ويو آهي ته مان الله جي عبادت ڪريان
۽ (ڪنهن کي) انهيءَ جو شريڪ نه ٺهرايان.
مان انهيءَ ڏانهن (توهان کي) سڏيان. ٿو ۽
انهيءَ ڏانهن منهنجو (به) موٽڻ آهي.

۳۸. ۽ اهڙيءَ طرح اسان انهيءَ کي هڪ
مفصل حڪم جي صورت ۾ لائو آهي ۽ (اي
مخاطب) جيڪڏهن تو انهيءَ علم کانپوءِ
جيڪو توکي حاصل ٿي چڪو آهي انهن
(ڪافرن) جي خواهش جي پيروي ڪئي، ته
الله جي مقابلي ۾ نه (ته) تنهنجو ڪو
دوست هوندو ۽ نه ڪو بچائڻ وارو
(هوندو).

۳۹. ۽ اسان توکان پهريائين (به) يقين
ڪيترائي رسول موڪليا هئا ۽ انهن کي زالون
۽ ٻار به ڏنا هئا ۽ ڪنهن رسول جي لاءِ
ممڪن نه هو ته هو الله جي حڪم کانسواءِ
(پنهنجي قوم وٽ) ڪو نشان آڻي. هر هڪ
پروگرام جي لاءِ هڪ معياد مقرر آهي.

۴۰. جنهن شيءِ کي الله چاهيندو آهي،
مٿان چڏيندو آهي ۽ (جنهن کي چاهيندو
آهي) قائم ڪندو آهي ۽ انهيءَ وٽ (سمورن)
حڪمن جو اصل (۽ بنياد) آهي.

۴۱. ۽ جنهن (عذاب جي موڪلڻ) جو اسان
انهن سان واعدو ڪندا آهيون جيڪڏهن اسان
انجو ڪو حصو تنهنجي اڳيان موڪلي توکي
ڏيکاريون (ته تون به انهن جي پڇاڙي ڏسي
ونئين) ۽ جيڪڏهن اسان (انهيءَ گهڙيءَ
کان اڳ) توکي وفات ڏيون (ته توکي وفات
بعد انهيءَ جي حقيقت معلوم ٿي ويندي جو
ته) تنهنجي ذمي (اسان جي حڪم ۽ پيغام

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنْ اَتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ
بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ
وَلَا وَاَقِ ۝

۵

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَمْ (زَوَاجًا)
وَدَّرِيَّةً وَمَا كَانَ لِرُّسُولِ اَنْ يَّاتِيَ بِآيَةٍ اِلَّا
بَاِذْنِ اللّٰهِ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ ۝

يَتَحَوَّلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ وَيُشِيتُ ۝ وَعِنْدَهُ اَمْرُ الْكِتَابِ ۝

وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ اَوْ تَوَفِّيَنَّكَ
فَاِنَّا عَلَيْنَا الْبَلٰغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ۝

جو) صرف پهچائڻ آهي ؛ انهن جو حساب وٺڻ اسان جي ذمي آهي.

۴۲. ؛ ڇا انهن ڏٺو نه آهي ته اسان ملڪ کي انهيءَ جي سڀني طرفن کان گهٽائيندا پيا اچون ؛ فيصلو (ته) الله ڪريشو. ڪوبه انهيءَ جي فيصلي کي تبديل ڪرڻ وارو ڪونهي ؛ اهو جلد حساب وٺڻ وارو آهي.

۴۳. ؛ جيڪي ماڻهو انهن کان پهرين هئا انهن (به نبين جي خلاف) تدبيرون ڪيون هيون (پر انهن جي ڪابه نه هلي) پوءِ تدبيرون ڪرڻ ته پوريءَ طرح الله ئي جي اختيار ۾ آهي هر ڪو شخص جيڪي کي (به) ڪري ٿو اهو (الله) انهيءَ کي ڄاڻي ٿو ؛ انهن ڪافرن کي جلد ئي معلوم ٿي ويندو ته انهيءَ اچڻ واري گهرجي (سني) پڇاڙي ڪنهن جي لاءِ آهي.

۴۴. ؛ جن ماڻهن تنهنجو انڪار ڪيو آهي اهي چون ٿا ته تون خدا جو موڪليل نه آهين. تون انهن کي چؤ (ته) الله منهن جي وچ ۾ توهان جي وچ ۾ ڪافي شاهد آهي ؛ (اهڙيءَ طرح) اهو (شخص به شاهد) آهي جنهن وٽ هن (مقدس) ڪتاب جو علم (اچي چڪو) آهي.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا
وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤٢﴾

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا
يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفْرُ لِمَنْ
عُقِبَى الدَّارِ ﴿٤٣﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٤﴾

سُورَةُ اِبْرٰهِيْمَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً وَسَبْعَةُ رُلُوعَاتٍ

سورت ابراهيم - هي سورت مكي آهي. ۽ بسم الله سميت هن جون ٽيونجاھ آيتون ۽ ست ركوع آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ①

۱- (مان الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانئو)

الَّذِي كَتَبَ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ ۚ لِذٰلِكَ رَفَعْنَاهُمْ اِلَى عَرَاطِ الْعَرْشِ الْجَمِيْدِ ②

۲- مان الله ڏسڻ وارو آهيان (هي) هڪ ڪتاب آهي جنهن کي اسان توتي انهيءَ ڪري لائو آهي ته تون سڀني ماڻهن کي انهن جي رب جي حڪم سان اونڌاين مان ڪڍي ڪري سوجهري ڏانهن وٺي آجين - يعني غالب ۽ تعريفن واري خدا جي رستي ڏانهن.

اللّٰهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَوَيْلٌ لِّلْكَافِرِيْنَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيْدٍ ③

۳- (اهو غالب ۽ تعريف وارو خدا) الله (هي آهي) (۽) جيڪي ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جو زمين ۾ آهي سڀ انهيءَ جو آهي ۽ (انهي جو) انڪار ڪرڻ وارن لاءِ هڪ سخت عذاب (مقدر) آهي.

الَّذِيْنَ يَسْتَجِیْبُوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلٰى الْاٰخِرَةِ وَیَصُدُّوْنَ عَنِ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَیَبْغُوْنَهَا عَوَجًا ۚ اُولٰٓئِكَ فِیْ ضَلٰلٍ بَعِيْدٍ ④

۴- جيڪي (انڪار ڪرڻ وارا) آخرت جي مقابلي ۾ هن دنيا جي زندگي کي ترجيح ڏين ٿا ۽ (بين ماڻهن کي به) الله جي رستي کان روڪين ٿا ۽ انهيءَ کي ڏنگ اختيار ڪري (حاصل ڪرڻ) چاهين ٿا. اهي ماڻهو ڏورانهين ۽ گمراهي ۾ (پيل) آهن.

وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رُّسُوْلٍ اِلَّا بِلِسٰنٍ قَوْمٍ لِیُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ یَّشَاءُ وَیَهْدِیْ مَنْ یَّشَاءُ ۚ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِيْمُ ⑤

۵- ۽ هر هڪ رسول کي اسان انهيءَ جي قوم جي زبان ۾ ئي (وحي ڏيئي) موڪليو آهي انهي لاءِ ته اهو انهن کي (اسان جون ڳالهيون) کولي ٻڌائي پوءِ (انهيءَ تدبير کانپوءِ) الله جنهن کي (تباهه ڪرڻ)

چاهيڻو تباھه ڪريڻو ۽ جنهن کي (ڪامياب ڪرڻ) چاهيڻو انهي کي منزل مقصود تي پهچائي ڇڏي ٿو ۽ اهو ڪامل طور تي غالب (۽) دانائي جو مالڪ آهي.

۶ - (توکان پهرين) اسان موسيٰ کي (به) پنهنجي نشان سان (هي حڪم ڏيئي) موڪليو هو ته پنهنجي قوم کي اونداهين کان ڪڍي ڪري سوجهري ڏانهن آڻ ۽ انهن کي الله جا انعام ۽ انهيءَ جا عذاب ياد ڏيار (چو جو) بلاشڪ انهيءَ ۾ هر هڪ پوري صابر (۽) پوري شڪر گذار جي لاءِ ڪيترا نشان (ملن) ٿا.

۷ - (اي مخاطب تون انهيءَ وقت کي به ياد ڪر) جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو هو (ته اهي منهن جي قوم) توهان پنهنجي پاڻ تي الله جو (انهي وقت جو) انعام ياد ڪيو جڏهن انهيءَ توهان کي فرعون جي ساٿين کان اهڙي حالت ۾ بچايو هئو جڏهن اهي توهان کي سخت عذاب ڏيندا هئا. توهان جي پٽن کي ماري ڇڏيندا هئا ۽ توهانجي عورتن کي زندهه رکندا هئا ۽ انهيءَ ۾ توهانجي رب جي طرفان (توهان لاءِ) وڏو (ڳرو) امتحان هو.

۸ - (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن توهانجي رب (نبين جي ذريعي) اعلان ڪيو هو ته (اي انسان) جيڪڏهن توهان شڪرگذار بنهڙو ته مان توهان کي اجا وڌيڪ ڏيندس ۽ جيڪڏهن توهان نا شڪري ڪئي ته (ياد رکو) منهنجو عذاب يقينن سخت (هوندو) آهي.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَرَهُمْ بِآيِمِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ⑤

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَخْرَجَكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدْعُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَهُمْ وَفِي ذَلِكَ لَبَآئٌ لِّمَنْ رَزَقْتُمْ عَظِيمٌ ⑥

۱۳

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ⑦

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَكُفْرٌ وَآتَمَّ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا ۖ فَإِنَّ اللَّهَ لَنَفَىٰ حِينِدٌ ①

۹ - موسي (پنهن جي قوم کي اهو به) چيو هو (ته) جيڪڏهن توهان ۽ جيڪي (ٻيا ماڻهو) زمين ۾ رهن ٿا سڀئي ڪفر اختيار ڪيو ته (انهي ڪري خدا جو ڪوبه نقصان نٿو ٿي سگهي ڇو جو) الله يقينن بي نياز (۽) گهڻن ئي تعريفن وارو آهي.

۱۰. ڇا جيڪي ماڻهو توهان کان پهرين هئا يعني نوح جي قوم ۽ عاد ۽ ثمود ۽ جيڪي انهن کان پوءِ ٿيا انهن جي باري ۾ دلائل کي ڏکائيندڙ خبر توهان کي نه پهتي آهي (اهي اهڙا نابود ٿيا ۽ مٽيا ويا جو) الله کانسواءِ (هائي) انهن کي ڪو (به) نٿو ڄاڻي (جڏهن) انهن وٽ انهن جا رسول (اسانجا) روشن مثال ڪٿي آيا، ته انهن انهن جي ڳالهه نه مڃي ۽ چيو (ته) جنهن (تعليم) سان توهان کي موڪليو ويو آهي انهيءَ جو (ته) اسان انڪار ڪري چڪا آهيون ۽ جنهن ڳالهه ڏانهن توهان اسان کي سڏيو ٿا انهيءَ جي باري ۾ اسان هڪ ٻي چين ڪرڻ واري شڪ ۾ (پيل) آهيون.

۱۱. انهن جي پيغمبرن (انهن کي) چيو (ته) ڇا توهان کي الله جي متعلق ڪو شڪ آهي جيڪو آسمانن ۽ زمينن کي پيدا ڪرڻ وارو آهي اهو توهان کي انهيءَ ڪري سڏي رهيو آهي ته هو توهانجي گناهن مان ڪي بخشي ڇڏي ۽ هڪ مقرر مدت تائين توهان کي ڍر ڏئي انهن چيو (ته) توهان (ته) اسان وانگر ئي انسان آهيو. توهان چاهيو ٿا ته جنهن شي جي اسان جا ابا ڏاڏا پوڄا ڪندا آيا آهن انهيءَ کان اسان کي پري ڪري ڇڏيو پوءِ

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ ۚ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ②

ماڻهو جيڪي توهان جي پهرين هئا

(تائين)

قَالَتْ رُسُلُهُمْ إِنِّي اللَّهُ شَكُّ فَأَطِيعُوا أَمْرِي وَالَّذِينَ
يَدْعُوهُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُسَمًّى قَالُوا إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ لَا تَرْفَعُونَ أَنْ
تَصُدُّوَنَا عَنْ آلِهَاتِنَا ۖ إِنَّهُمْ يَعْبُدُونَ آلِهَاتِنَا قَالُوا تَزِيلُ سُلْطَانًا
مُتَبِينًا ③

(جيڪڏهن انهيءَ معاملي ۾ توهان حق تي آهيو ته) اسان وٽ ڪو روشن نشان آٿيو.

١٢- انهن جي پيغمبرن انهن کي چيو (ته اهو سچ آهي ته) اسان توهان (ئي) وانگر بشر آهيون پر (انهيءَ سان گڏ هيءَ به سچ آهي ته) الله پنهنجي ٻانهن سان جنهن کي چاهيندو آهي (خاص) احسان ڪندو آهي ۽ هيءَ ڳالهه اسان جي اختيار ۾ نه آهي جو الله جي حڪم کانسواءِ توهان وٽ ڪو نشان آٿيون ۽ مومن کي الله تي ئي توڪل رکن گهرجي.

١٣- ۽ اسان کي (ٿيو) چا آهي جو اسان الله تي توڪل نه ڪيون حالانڪ انهيءَ اسان جي (حال سارو) رستا اسان کي ڏيکاريا آهن ۽ جيڪو ڏک توهان اسان کي ڏنو آهي انهيءَ تي اسان يقينن صبر ڪندا وينداسين ۽ پروسي ڪرڻ وارن کي ته الله تي ئي پروسو ڪرڻ گهرجي.

١٤- ۽ جن ماڻهن ڪفر اختيار ڪيو - انهن پنهنجي (پنهن جي زماني جي) پيغمبرن کي چيو ته اسان ضرور توهان کي پنهنجي ملڪ کان ڪڍي ڇڏينداسين يا توهان (مجبور ٿي ڪري) اسان جي مذهب ۾ واپس اچي ويندو (ته انهن تڪليفن کان بچي سگهندو) جنهن تي انهن جي رب انهن تي وحي نازل ڪئي (ته). اسان هنن ظالمن کي يقينن تباهه ڪري ڇڏينداسين.

١٥- ۽ انهن (جي تباهي) کان پوءِ انهيءَ ملڪ ۾ ضرور توهان کي آباد ڪنداسين اهو (واعدو) انهيءَ جي حق ۾ آهي جيڪو منهن

قَالَتْ لَهُمْ رَسُولُهُمْ اِنْ تَخُنْ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَ لَكِنَّ اللَّهَ يَنْصُرُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا اَنْ نَّاتِيَكُمْ بِسُلْطٰنٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ⑩

وَمَا لَنَا اَلَّا تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدٰى سَبِيْلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا اُذِيتُنَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ⑪

۲۱۱

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ اَرْضِنَا اَوْ لَنَعُوْدَنَّ فِيْ مِلَّتِنَا فَاَوْحٰى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الْقٰلِيْنَ ⑫

وَلَنُسْكِدَنَّكُمْ اِلَآءِ اَرْضٍ مِّنْ بَعْدِهِمْ ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقٰمِيْ وَخَافَ وَعِيْدٌ ⑬

جي مرتبي کان ڊڄي ۽ پڻ منهن جي
ديجاريندڙ پيشگوئين کان بچي.

۱۶. ۽ انهن (پنهن جي) فتح لاءِ دعا ڪئي ۽
(نتيجو اهو ٿيو جو) هر هڪ سرڪش (۽)
حق جو دشمن ناڪام رهيو.

۱۷. انهيءَ (دنيوي عذاب) کان پوءِ (انهيءَ
لاءِ) جهنم (جو عذاب به) مقرر آهي ۽
(اتي) انهيءَ کي تيز گرم پاڻي پياريو.
ويندو.

۱۸. اهو انهيءَ کي ٿورو ٿورو ڪري ٻڌندو ۽
انهيءَ کي آسانيءَ سان ڳهي نه سگهندو ۽
هر جڳهه (۽ هر طرف کان) انهيءَ تي موت
ايندو ۽ اهو مرندي نه ۽ انهيءَ کان سواءِ به
(انهيءَ لاءِ) هڪ سخت عذاب (مقرر) آهي.

۱۹. جن ماڻهن پنهنجي رب (جي حڪمن)
جو انڪار ڪيو آهي انهن جا عمل انهي رک
وانگر آهن جنهن کي هڪ تيز آنديءَ واري
ڏينهن هوا تيزيءَ سان (اڏاري) ڪڍي وئي
هجي جيڪي ڪجهه انهن (پنهنجي)
مستقبل جي لاءِ) ڪمايو آهي انهيءَ مان
ڪو حصو (به) انهن جي هٿ نه ايندو.
اهائي وڏي درجي جي تباهي آهي.

۲۰. (اي مخاطب!) ڇا تو ڏٺو نه آهي ته
الله آسمانن ۽ زمين کي حق ۽ حڪمت سان
پيدا ڪيو آهي جيڪڏهن اهو چاهي ته
توهان کي تباهه ڪري ڇڏي ۽ (توهان جي
جاء تي) ڪا ٻي مخلوق آڻي.

۲۱. ۽ هي ڳالهه الله جي لاءِ ڪابه
مشڪل نه آهي.

۲۲. ۽ اهي سڀ الله جي حضور ۾ اچي بيهدا

وَأَسْتَفْتُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ⑤

مِنْ ذُرِّيَّتِهِ جَهَنَّمَ يُنْفَخُ مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ⑥

يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسَبِّغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ
كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ
غَلِيظٌ ⑦

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ
إِشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ
مِنَّا كَسْبًا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَلُ الْبَعِيدُ ⑧

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنْ يَشَاءُ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ⑨

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ⑩

وَبَرُّوْا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ

اَشْكُرُوا ۖ اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّقْنُونَ
عَمَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ قَالُوا
لَوْ هَدٰنَا اللّٰهُ هَدٰىكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا اَجَزَعْنَا
اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحْسِنٍ ۝

۱۴

تڏهن (انهن مان) ڪمزور سمجهڻ وارا
تڪبر ڪرڻ وارن کي چوندا (ته) اسان ته
توهان جي پٺيان هلڻ وارا هئاسين پوءِ ڇا
توهان الله جي عذاب مان (انهي وقت)
ڪجهه اسان کان ناري سگهو ٿا. اهي
(جواب ۾) چوندا ته جيڪڏهن الله اسان کي
هدايت ڏئي ها ته اسان (به) توهان کي
هدايت ڏيون ها (پر هائي ڇا ٿي سگهي ٿو)
اسان جي بي صبري ڏيکارڻ يا اسان جو صبر
ڪرڻ (هنوقت) اسان لاءِ هڪ جهڙو آهي (۽)
اسان لاءِ بچاءُ جي ڪابه صورت ڪانه
آهي.

۲۳- ۽ جڏهن سڄي معاملي جو فيصلو ٿي
چڪو هوندو ته شيطان (ماڻهن کي) چوندو
(ته) الله يقينن توهان سان اٽل واعدو ڪيو
هو ۽ مون (به) توهان سان (هڪ) واعدو
ڪيو هو پر مون اهو (واعدو) توهان سان
پورو نه ڪيو ۽ منهن جو توهان تي ڪوبه
زور نه هو ها مون توهان کي پاڻ ڏانهن سڏيو
۽ توهان منهنجو چوڻ مڃيو انهيءَ ڪري
(هائي) مون کي ملامت نه ڪيو پر پنهن
جي پاڻ کي ملامت ڪيو (هنوقت) نه مان
توهان جو فرياد ٻڌي سگهان ٿو ۽ نه توهان
منهن جو فرياد ٻڌي سگهو ٿا. توهان جو مون
کي الله جو شريڪ بنائي رکيو هو. مان توهان
جي انهيءَ ڳالهه جو پهرين کان انڪار ڪري
چڪو آهيان (انهيءَ تي خدا فرمائي ٿو انهيءَ
قسم جو شرڪ ڪرڻ وارن) ظالمن جي لاءِ
يقينن دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

وَقَالَ الشَّيْطٰنُ لِنَاقِيٍّ اَلَا مُرٰنَ اللّٰهُ
وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقِّ ۚ وَعَدْتُكُمْ
فَاَخْلَفْتُكُمْ ۚ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطٰنٍ
اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ۚ فَلَا تَلُمُوْنِي
وَلَوْ مَوْ اَنْفُسَكُمْ ۚ مَا اَنَا بِبَصِيْرٍ ۚ وَمَا
اَنْتُمْ بِبَصِيْرِي ۚ اِنِّي كَفَرْتُ بِمَا اَشْرَكْتُمْ مَعِيَ
مِنْ قَبْلُ ۚ اِنَّ الظّٰلِمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝

۲۴- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو هوندو ۽ انهن

وَأَدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ جَنَّٰتٍ تَجْرٰى

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ جُلْدِينَ فِيهَا يَأْتِيَنَّ بِهِمْ فِيهَا سَلَمٌ ۝

(نيڪ ۽) حال سارو عمل ڪيا هوندا انهن کي انهن جي رب جي حڪم سان اهڙن باغن ۾ جن جي (پاڇن) هيٺان نديون وهنديون هونديون داخل ڪيو ويندو (۽) اهي انهن (جنتن) ۾ وسندا ويندا ۽ اتي انهن جي (هڪ) پٺي لاءِ هيءَ دعا هوندي (تہ توهان تي) سلامتي (هجي).

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَبِئَةً كَشَجَرَةٍ طَبِئَةً أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ۝

۲۵. (اي مخاطب!) ڇا توڙو نه آهي (تہ) الله ڪهڙيءَ طرح هڪ ڪلام پاڪ جي متعلق حقيقت حال کي بيان ڪيو آهي اهو هڪ پاڪ وڻ وانگر هوندو آهي جنهن جي پاڙ (مضبوطيءَ سان) قائم هوندي آهي ۽ انهيءَ جي (هر هڪ) شاخ آسمان جي بلنديءَ ۾ (پهتل) هوندي آهي.

تَوَاتَّى الْأَكْثَا كُلُّ جَبِيْنٍ يَأْتِيَنَّ رِبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝

۲۶. اهو هر وقت پنهنجي رب جي حڪم سان پنهنجو (تازو) ميوو ڏيندو آهي ۽ الله ماڻهن لاءِ (سندن ضرورت جون) سڀ ڳالهيون بيان ڪندو آهي انهيءَ لاءِ تہ اهي نصيحت حاصل ڪن.

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثِلَتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ۝

۲۷. بچڙي ڳالهه جو حال بچڙي وڻ وانگر آهي جنهن کي زمين مان پٺي (ڦٽو) ڪيو ويو هجي ۽ جنهن کي (ڪٽي به) آرام (حاصل) نه هجي.

يُخَيِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ۝

۲۸. جن ماڻهن ايمان آندو آهي انهن کي الله انهيءَ قائم رهڻ واري (۽ پاڪ) ڳالهه ذريعي (هن) دنياوي زندگيءَ ۾ (به) مضبوطي بخشيندو آهي ۽ آخرت (جي) زندگيءَ ۾ به (بخشيندو) ۽ ظالمن کي الله گمراهه ڪندو آهي ۽ الله جيڪي چاهيندو آهي سو ڪندو آهي.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَلُوا يَمِينًا بِآخَرَةٍ وَأَخْلَوْا
قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ۖ ⑤

۲۹. (اي مخاطب!) ڇا تون انهن ماڻهن (جي حالت) کي (غور جي نظر سان) نه ڏٺو جن بي شڪريءَ سان الله جي نعمت کي بدلائي ڇڏيو (۽ پاڻ به تباهه ٿيا) ۽ پنهنجي قوم کي (به) تباهيءَ جي گهر ۾ (آڻي) لائون.

جَهَنَّمَ يَصْلُونَهَا وَيَلْسُ الْقَرَارُ ⑥

۳۰. يعني جهنم ۾، اهي انهيءَ ۾ داخل ٿيندا ۽ اها جڳهه (رهڻ جي لحاظ کان) تمام بچڙي آهي.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ انْدَادًا لِّيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَتَّبِعُوا
فَإِنْ مَصِيرُكُمْ إِلَى النَّارِ ⑦

۳۱. ۽ انهن الله جي هم مرتبه شريڪ بنايا آهن ته (ماڻهن کي) سندس واٽ کان ڦيرايون. تون (انهن کي) چؤ (ته) چڱو، ڪجهه ڏينهن (ٿوري وقت لاءِ فائدو حاصل ڪيو. پوءِ توهان کي يقين (دوزخ جي) باهه ڏانهن وڃڻو پوندو.

قُلْ لِّعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا
مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ
يَوْمُ لَا بَيْعٍ فِيهِ وَلَا خِلَالٍ ⑧

۳۲. (اي رسول!) منهنجي انهن ٻانهن کي جيڪي ايمان آڻي چڪا آهن چؤ ته اهي انهيءَ ڏينهن جي اچڻ کان اڳ جنهن ۾ نڪو وڪرو (۽ سودو) هوندو ۽ نڪا گهائي دوستي. نماز سنواري پڙهڻ ۽ جيڪي اسان کين ڏنو آهي انهيءَ مان گجهو (به) ۽ ظاهر (به) اسان جي واٽ ۾ خرچ ڪندا رهن.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ
السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ
وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرٍ
وَسَخَّرَ لَكُمُ الْلَّيْلَ ⑨

۳۳. الله اها (هستي) آهي جنهن آسمان ۽ زمين پيدا ڪيو آهي ۽ ڪڪرن مان پاڻي وسائي انهن جي وسيلي توهان لاءِ ميون (جي قسم) سان رزق پيدا ڪيو آهي ۽ انهيءَ پيڙين کي (هلائڻ واري هوا کي) سواءِ ڪنهن اجوڙي جي توهان جي خدمت تي لڳائي (ڇڏيو) آهي انهيءَ لاءِ ته اهي انهيءَ جي حڪم سان سمند ۾ هلن. ۽ (اهڙي طرح)

درياهن کي (به) انهي سواء اجوري جي
توهان جي خدمت تي لڳائي ڇڏيو آهي.

۳۴. ۽ سج چنڊ کي (به) اهي (پئي) سواء
روڪ جي (پنهنجو مقرر) ڪم ڪن ٿا ۽
انهي رات ۽ ڏينهن کي (به) سواء اجوري
جي توهان جي خدمت تي لڳائي ڇڏيو آهي.

۳۵. ۽ جيڪي (به) توهان انهيءَ کان گهريو
انهيءَ توهان کي ڏنو آهي ۽ جيڪڏهن توهان
الله جا احسان ڳڻڻ لڳو ته انهن جو شمار نه
ڪري سگهندؤ. انسان يقينن وڏو ظالم (۽)
وڏوئي بي شڪر آهي.

۳۶. ۽ (اي مخاطب! انهيءَ وقت کي ياد
ڪر) جڏهن ابراهيم (دعا ڪندي) چيو هو
(ته) اي منهنجا رب! هن شهر (يعني مڪي)
کي امن واري (جڳهه) بنا ۽ مونکي ۽
منهن جن پٽن کي هن ڳالهه کان پري رک
ته اسان ڪوڙن معبودن جي پوڄا ڪريون.

۳۷. اي منهنجا رب! انهن يقينن گهڻن ئي
مانهن کي گمراهه ڪري رکيو آهي پوءِ
جنهن منهن جي پيروي ڪئي اهو (ته)
مونسان (تعلق رکي) ٿو ۽ جنهن منهن جي
نافرماني ڪئي (انهيءَ جي متعلق به منهن
جي اهائي خواهش آهي ته انهيءَ کي
بخشجان ڇو جو) تون يقينن گهڻو بخشڻ
وارو (۽) باربار رحم ڪرڻ وارو آهين.

۳۸. اي اسانجا رب! مون پنهنجي اولاد مان
ڪن کي تنهن جي معزز گهر جي ڀرسان هڪ
اهڙيءَ واديءَ ۾ جنهن ۾ ڪا پوک نٿي ٿئي
آڻي وسايو آهي اي منهنجا رب! (مون ائين
انهيءَ ڪري ڪيو آهي) ته اهي عمدگيءَ

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ
لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٤﴾

وَأَشْكُرُ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ
اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٥﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا
وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٦﴾

رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي
فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٧﴾

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادِيَ غَيْرِ ذِي
زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ
فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَىٰهِمْ
وَإِذْفُهِم مِّنَ الشَّرِّ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

سان غاز ادا ڪن. پوءِ تون مائهن جون دليون
انهن ڏانهن جهڪاءِ ۽ انهن کي مختلف ميون
مان رزق ڏيندو رهه انهيءَ لاءِ ته اهي
(هميشه تنهنجو) شڪر ڪندا رهن.

۳۹. اي اسانجا رب! جو ڪجهه اسان
لڪايون ٿا ۽ جو ڪجهه اسان ظاهر ڪريون
ٿا تون يقينن سڀ ڪجهه ڄاڻين ٿو ۽ انهي
کان ڪابه شيءِ نه زمين ۾ لڪل رهي سگهي
ٿي ۽ نه آسمان ۾.

۴۰. هر (قسم جي) تعريف جو الله نبي
مستحق آهي. هن (منهن جي) پيريءَ جي
باوجود مونکي (په پٽ) اسماعيل ۽ اسحاق
عطا ڪيا آهن منهن جو رب (ڏاڍو) دعائون
بڌڻ وارو آهي.

۴۱. (اي) منهنجا رب! مونکي ۽ منهنجي
اولاد (مان هر هڪ) کي عمدگيءَ سان غاز ادا
ڪرڻ وارو بنا ۽ (اي) اسانجا رب! (اسان تي
فضل ڪر) ۽ منهن جي دعا قبول فرما.

۴۲. (اي) اسانجا رب! جنهن ڏينهن حساب
ٿيڻ وارو هجي انهيءَ ڏينهن مون کي ۽ منهن
جي والدين کي ۽ سڀني مومن کي
بخشجان.

۴۳. ۽ (اي مخاطب) هي ظالم (مڪي وارا)
جيڪي ڪجهه ڪري رهيا آهن انهيءَ کان
تون الله کي هرگز بي خبر نه سمجهه. اهو
انهن کي صرف انهيءَ ڏينهن تائين ڀر ڏئي
رهيو آهي جنهن ڏينهن (انهن جون) اکيون
(حيرت وچان) پٽيل ٿي رهجي وينديون.

۴۴. (اهي) پنهن جي مٿن کي مٿي ڪندي
خوفزده ٿي ڪري پڄي رهيا هوندا (۽) انهن

رَبَّنَا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُؤْتِي وَمَا يَخْفَىٰ
عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٩﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ
وِإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٤٠﴾

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَارِبًا
وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤١﴾

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ ﴿٤٢﴾

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا
يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٣﴾

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِينَ رُؤُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ

وَأَفِيدَ تَهُمُهُمْ هَوَاءٌ ۝

جون نظرون (موٺي) واپس نه اينديون ؛ انهن جون دليون (اميدن کان) خالي هونديون.

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نَّجِبْ دَعْوَتَكَ وَتَتَّبِعِ الرَّسُولَ اذْهَبْ كَمَا كُنَّا أَقْسَمْتُمْ مِّنْ نَّبَلٍ مَا كُنَّا مِن زَوَالٍ ۝

۴۵. تون انهن مائهن کي انهيءَ ڏينهن کان ڊيچار جڏهن انهن تي اهو عذاب ايندو (جنهن جو واعدو ڪيو ويو آهي) جن مائهن ظلم جو (طريقو اختيار) ڪيو هوندو (انهيءَ وقت) چوندا (ته اي) اسانجا رب! اسان جي معاملي کي ڪنهن (بني) ويجهي مدي تائين پوئتي هٽاءِ اسان تنهنجي طرفان آيل دعوت کي قبول ڪنداسين ؛ (تنهنجي) رسولن جي پيروي ڪنداسين (جنهن تي انهن کي جواب ملندو ته ڇا اڃا حجت جي پوري ٿيڻ ۾ ڪا ڪسر باقي آهي؟) ؛ ڇا پهريائين توهان قسم (پٺيان قسم) نه ڪيو هو ته توهان تي ڪهڙي به نموني جو زوال نه (ايندو).

وَسَكُنْتُمْ فِي مَسْكِنٍ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمُ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْآمَثَالَ ۝

۴۶. حالانڪ تون انهن مائهن جي گهرن کي پنهنجو گهر بنائي ڇڏيو آهي جن (تو کان پهرين) پنهن جي جانين تي ظلم ڪيو هو ؛ توهان تي هي ڳالهه خوب روشن ٿي چڪي هئي ته انهن سان اسان ڪهڙو معاملو ڪيو هو ؛ اسان سڀني ڳالهيون توهان لاءِ کولي بيان ڪري چڪا آهيون.

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ۝

۴۷. هي (مائهو) پنهنجي (هرڪ) تدبير عمل ۾ آڻي چڪا آهن ۽ انهن جي (هرڪ) تدبير الله وٽ (محفوظ) آهي ؛ خواهه انهن جي تدبير اهڙي هجي جو انهيءَ جي نتيجي ۾ بهار (به پنهنجي جاءِ تان) هٽي وڃن (هي) تنهنجو ڪوبه نقصان نه ٿا ڪري سگهن).

فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ مُخْلِيفَ وَعْدٍ ۚ رَّسُلُهُ إِنْ أَلَّ

۴۸. پوءِ (اي مخاطب) تون الله کي پنهن جي رسولن سان پنهنجي واعدن جي خلاف

عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿١٣﴾

(معاملو) ڪرڻ وارو هر گز نه سمجھه - الله يقينن غالب (۽ بچڻ نڪم جي) سزا ڏيڻ وارو آهي.

يَوْمَ تُدَلُّ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالشَّجَرُ وَرُزُّوا
بِاللَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٤﴾

۴۹. (۽ اهو ڏينهن ضرور اچڻ وارو آهي) جڏهن زمين ۽ آسمان بدلائي ٻيا زمين ۽ آسمان قائم ڪيا ويندا ۽ اهي (ماتھو) الله جي سامھون ھوندا جيڪو اڪيلو (۽ ھر ھڪ شي تي) ڪامل غلبو رکڻ وارو آهي.

وَتَرَى الْجَرِيمِينَ يُصْعَقُونَ فِي الْأَصْغَادِ ﴿١٥﴾

۵۰. ۽ انهيءَ ڏينهن تون انهن گنهگارن کي زنجيرن ۾ جڪڙيل ڏسندين.

سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطَرَانٍ وَأَنْفُسُهُمْ فِي تَلَدٍ ﴿١٦﴾

۵۱. انهن جا ڪڙتا (چڻ) تارڪول جا ٺهيل (ڪارا نحس) ھوندا ۽ (دوزخ جي) باھه انهن جي منهن کي وڪوڙي رهي ھوندي.

يُنْفَخُ عَنْ يَمِينِهِمْ رِيحٌ شَرِيفٌ وَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

۵۲. (اهو انهيءَ ڪري ھوندو) تہ الله ھر شخص کي جيڪي ڪجهه انهي (پنهنجي لاءِ) ڪيو ھوندو انهيءَ جو بدلو ڏئي. الله يقينن جلد حساب وٺڻ وارو آهي.

هَذَا بَلَدٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُذْذَرُوا فِيهِ وَيَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَاحِدُ الَّذِي ذَكَرُوا الْأَلْبَابَ ﴿١٨﴾

۵۳. هيءَ (ذڪر) ماڻھن جي (نصيحت حاصل ڪرڻ جي) لاءِ ڪافي آهي ۽ انهيءَ ڳالهه جي لاءِ (بہ) تہ انهن کي (اچڻ واري عذاب کان پوريءَ طرح) ھوشيار ڪيو وڃي ۽ انهيءَ لاءِ بہ تہ انهن کي معلوم ٿي وڃي تہ الله ئي صرف ھڪ حقيقي معبود آهي ۽ انهيءَ لاءِ (بہ) تہ عقل وارا (ماتھو) نصيحت حاصل ڪن.

سُورَةُ الْحَجَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبِسْمَلَةِ مِائَةٌ آيَةٌ وَتِسْتُهُ رُكُوعَاتٌ

سورت حجر - هي سورت مكّي آهي. ۛ بسم الله سميت هن جون هڪ سئو آيتون ۛ
جهه ركوع آهن .

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بهيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ۛ) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پنهانئو)
- الذَّاتِ تِلْكَ آيَةُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُّبِينٍ ②
۲. مان الله ڏسڻ وارو آهيان هيءَ (هڪ)
ڪامل ڪتاب ۛ (پنهنجي مطلبن کي) واضع
ڪرڻ واري قرآن جون آيتون آهن.
- رَبِّمَا يُوذُّ الْذَّالِمِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ③
۳. جن ماڻهن (انهيءَ جو) انڪار ڪيو آهي،
اهي ڪڏهن ڪڏهن خواهش ڪندا آهن ته
ڪاش اهي (به انهي جي) فرمانبرداري
اختيار ڪرڻ وارا هجن ها.
- ذَرُّهُمْ يَأْكُلُوا وَيَشْتَبِعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمَلُ فَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ ④
۴. تون انهن کي کائڻ پيئڻ ۛ وقتي سامان
مان نفعي حاصل ڪرڻ ۛ مشغول ڇڏي ڏي ۛ
(انهن کي ڇڏي ڏي ته انهن جون ڪوڙيون)
اميدون انهن کي غافل ڪنديون رهن ڇو جو
اهي جلد (ٽي حقيقت) معلوم ڪري وٺندا.
- وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَوْمٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ⑤
۵. ۛ اسان ڪڏهن ڪنهن ڳوٺ کي بغير انهي
جي جو انهي متعلق (پهرين کان) هڪ ڄاتل
فيصلو ٿي چڪو هجي تباهه نه ڪيو.
- مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ⑥
۶. ڪا قوم به پنهنجي (تباهيءَ جي) مدي
کان پڄي (ڪري بچي) نٿي سگهي ۛ نه
وري پوئتي رهجي (انهيءَ کان) بچي
سگهي ٿي.
- وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَجُنُّونٌ ⑦
۷. انهن (وڏي زور سان) چيو (ته) اڙي او
شخص جنهن تي اهو ذڪر لائو ويو آهي تون

یقینن چریو آهین.

۸- جيڪڏهن تون سڄو آهين ته ڇو ملائڪن کي اسان وٽ نه ٿو آڻين.

۹- (ڇا انهن کي معلوم ڪونهي ته) اسان (جڏهن به) فرشتن کي (لاهنندا آهيون ته) حق جي مطابق لاهيندا آهيون ۽ (جڏهن انهن کي ڪافرن جي لاءِ لاهيندا آهيون ته) انهيءَ وقت انهن کي (يعني ڪافرن کي ٿورڙي به) مهلت نه ڏني ويندي آهي.

۱۰- هن ذڪر (يعني قرآن) کي اسان ئي لائو آهي ۽ اسان يقينن انهيءَ جي حفاظت ڪنداسين.

۱۱- ۽ اسان گذريل (زمانن جي) ماڻهن جي جماعتن ۾ (به) توکان پهرئين رسول موڪليا هئا.

۱۲- ۽ جيڪو رسول به انهن وٽ ايندو هو، اهي انهيءَ تي ڪلون ڪندا هئا.

۱۳- اهڙيءَ طرح اسان انهي (ننڍي) جي عادت کي گنهگارن جي دٻن ۾ مضبوط ڪندا آهيون.

۱۴- اهي (ماڻهو) هن (قرآن) تي ايمان نٿا آڻين جيتوڻيڪ پهرين (جيلاءِ الله) جي سنت گذري چڪي آهي.

۱۵- ۽ جيڪڏهن (سمجهو ته) اسان انهن تي (سڃاڻپ جي) ڪا آسماني واٽ کولي (به) ڇڏيون ها ۽ اهي انهيءَ مان (فائدو وٺي) حقيقت کي سمجهڻ به لڳن ها.

۱۶- ته (به) اهي (ائين ئي) چون ها (ته) محض اسان جي اکين تي پردو وڌو ويو آهي (نه ته حقيقت ڪجهه به نه آهي) پر

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلٰٓئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ۝

مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَاُنَا اِذَا نُنْظِرُ ۝

اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهٗ لَخٰفِضُوْنَ ۝

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْاَوَّلِيْنَ ۝

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا كَاُنُوْا بِهِ يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝

كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوْبِ الْمُجْرِمِيْنَ ۝

لَا يُؤْمِنُوْنَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِيْنَ ۝

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِّنَ السَّمَآءِ فَظَلُّوا فِيْهِ يَهْرَجُوْنَ ۝

لَقَالُوْا اِنَّمَا سُبُوٰتٌ اَنْصَارُنَا بَلْ عَنَّا قَوْمٌ مَّسْجُوْرُوْنَ ۝

اسان (مانهن) تي (ڪو) جادو ڪيو ويو آهي.

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّظِيرِينَ ۝۱۷

۱۷. ۽ يقينن اسان آسمان ۾ (تارن جون) ڪيتريون منزلون ٺاهيون آهن ۽ اسان انهيءَ کي ڏسڻ وارن لاءِ خوبصورت ٺاهيو آهي.

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۝۱۸

۱۸. ۽ (پڻ) اسان انهيءَ کي هر هڪ سرڪش (۽) ڌڪاريل (وجود جي پهچ) کان محفوظ ڪري ڇڏيو آهي.

إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ فَيَهْلِكُ فُتِينٌ ۝۱۹

۱۹. پر جيڪو شخص چوريءَ (وحي) الهيءَ جي) ڪا ڳالهه ٻڌي وٺي (۽ انهيءَ کي بگاڙي ڦيلائي) ته انهيءَ جي پويان هڪ روشن شعلو لڳايو ويندو آهي.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْرُودٍ ۝۲۰

۲۰. ۽ اسان زمين کي پکيڙيو آهي ۽ انهيءَ ۾ اسان مضبوط جبل قائم ڪيا آهن ۽ (پڻ) اسان انهيءَ ۾ هر قسم جي مناسب شين کي (پيدا ڪيو ۽) وڌايو آهي.

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ۝۲۱

۲۱. ۽ انهيءَ ۾ اسان توهان جي لاءِ ۽ (هر هڪ) انهيءَ (مخلوق) جي لاءِ جنهن کي توهان زرخيز ٺاهيو آهي ۽ روزيءَ جا سامان پيدا ڪيا آهن.

وَأِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ۝۲۲

۲۲. ۽ ڪابه اهڙي شئي ڪانهي جنهن جا (غير محدود) خزانو اسان وٽ نه هجن پر اسان انهن کي هڪ مقرر ڪيل اندازي موجب ئي لاهيندا آهيون.

وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَاحِجَ مُتَوَلِّينَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ۝۲۳

۲۳. ۽ اسان (بخارن کي) کڻڻ واريون هوائون (به) ڇڏي ڏنيون آهن ۽ (انهن جي ذريعي) اسان ڪڪرن مان پاڻي وسايو آهي. پوءِ اهو توهان کي پياريو آهي ۽ توهان پاڻ انهيءَ کي محفوظ رکي نه ٿي سگهيا (پر انهيءَ ذريعي سان اسان انهيءَ کي محفوظ ڪري

چڏيو آهي).

۲۴. ۽ يقينن اسان ئي جيئرو ڪيون ۽ ماريون
تا ۽ اسان ئي (سپني جا) وارث آهيون.

۲۵. ۽ اسان توهان کان اڳتي نڪري وڃڻ
وارن کي (به) ڄاڻون ٿا ۽ (اهڙيءَ طرح)
اسان (توهان کان) پوئتي رهجي وڃڻ وارن
کي (به) ڄاڻون ٿا.

۲۶. ۽ يقينن تنهن جو رب ئي انهن کي جمع
ڪندو. اهو حڪمت وارو (۽) گهڻو ڄاڻڻ
وارو آهي.

۲۷. ۽ انسان کي اسان آواز ڏيڻ واري مٺيءَ
مان يعني ڪاري گاري مان جنهن جي شڪل
تبديل ٿي وئي هئي پيدا ڪيو آهي.

۲۸. ۽ (انهيءَ کان) پهرين جنن کي اسان
سخت گرم هوا جي (قسم جي) باهه مان
پيدا ڪيو هو.

۲۹. ۽ (اي مخاطب انهيءَ وقت کي ياد ڪر)
جڏهن تنهنجي رب فرشتن کي چيو هو (ته)
مان آواز ڏيڻ واري مٺيءَ يعني ڪاري گاري
مان جنهن جي شڪل تبديل ٿي چڪي هجي
هڪ بشر پيدا ڪرڻ وارو آهيان.

۳۰. پوءِ جڏهن مان انهيءَ کي مڪمل ڪريان
۽ انهيءَ (جي دل) ۾ پنهنجن جو ڪلام وڄهان
ته توهان سڀئي انهيءَ سان گڏ سجدو ڪندي
(الله جي حضور) ڪري پئجو.

۳۱. جنهن تي سڀني فرشتن (انهيءَ سان گڏ
خدا کي) سجدو ڪيو.

۳۲. سواءِ ابليس جي (جو) انهيءَ (خدا کي
خالص) سجدو ڪرڻ وارن سان (گڏجي)
سجدي ڪرڻ کان انڪار ڪيو.

وَإِنَّا لَنَحْنُ ذُنُوٌّ وَنُيُتٌ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٣١﴾

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا
الْمُتَأَخِّرِينَ ﴿٣٢﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَخْشَاهُمْ إِنَّهُ كَلِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ
مَسْنُونٍ ﴿٣٤﴾

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السُّمُورِ ﴿٣٥﴾

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ صَلْصَالٍ
مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٣٦﴾

وَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ
سُجَّدًا ﴿٣٧﴾

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجَعُونَ ﴿٣٨﴾

إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ أَن يَكُونَ مَعَ السَّٰجِدِينَ ﴿٣٩﴾

قَالَ يٰٓإِبْرٰهِيْمُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُوْنَ مَعَ السَّجِدِيْنَ ﴿٣٣﴾

۳۳. (انهيء تي خدا) فرمايو (ته) اي ابراهيم! توکي ڇا ٿيو جو تون (خالص انهيءَ جي حضور) سجدي ڪرڻ وارن سان گڏ نه ٿو ٿين.

قَالَ لَمَّا اَلَمْ اَكُنْ لَّآ سَجِدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلَٰلٍ مِّنْ حَبٍۭا۟ مَّسْنُونٍ ﴿٣٤﴾

۳۴. انهيءَ چيو مان اهڙو ناهيان جو هڪ اهڙي بشر جي طريقي تي هلي فرمانبرداري اختيار ڪيان جنهن کي تو آواز ڏيڻ واري مٺي مان يعني اهڙي ڪاري گاري مان جنهن جي شڪل تبديل ٿي چڪي هئي پيدا ڪيو آهي.

قَالَ فَاطْرُجْ مِنْهَا وَاٰذَكَ رَجِيْمٌ ﴿٣٥﴾

۳۵. فرمايائين (جيڪڏهن تنهنجو اهو خيال آهي) ته تون انهيءَ (جاء) مان نڪري وڃ جو تون يقينن تڙيل آهين.

وَاِنَّ عَلَيْكَ اللّٰعَنَةَ اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ ﴿٣٦﴾

۳۶. ۽ (ياد رک ته) جزا (۽ سزا) جي ڏينهن تائين توتي (منهن جي) لعنت رهندي.

قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي اِلٰى يَوْمٍ يُعْتَبٰوْنَ ﴿٣٧﴾

۳۷. انهيءَ چيو (ته) اي منهنجا رب (جيڪڏهن تون فورن مون کي سزا نٿو ڏين ته) تون مون کي انهن جي (پيهر) اٿارڻ واري ڏينهن تائين مهلت ڏي.

قَالَ وَاٰذَكَ مِنَ النَّظَرِ ﴿٣٨﴾

۳۸. فرمايائين: تون مهلت حاصل ڪرڻ وارن مان هوندين.

اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْعَلَمِ ﴿٣٩﴾

۳۹. انهيءَ مقرر وقت تائين (جنهن جو ذڪر مٿي ٿي چڪو آهي).

قَالَ رَبِّ بِمَا اَعُوْذُ بِكَ لَا تَرٰنِيْ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَٰوٰتِ اَجْعَلْنِىْ ﴿٤٠﴾

۴۰. انهيءَ چيو (ته) اي منهنجا رب جيئن ته تو مونکي گمراهه قرار ڏنو آهي مان ضرور انهن لاءِ دنيا ۾ (گمراهيءَ کي) خوبصورت ڪري ڏيکاريندس ۽ انهن سڀني کي گمراهه ڪري ڇڏيندس.

اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الدَّاخِلِيْنَ ﴿٤١﴾

۴۱. پر جيڪي تنهنجا سڃا ٻانها آهن (۽ جيڪي منهنجي قريب ۾ نه ٿا اچي سگهن

اهي بچي ويندا).

۴۲. (پوء) فرمايائين (ته) مون ڏانهن اچڻ جي اهاڻي سنئين راهه آهي.

۴۳. جيڪي منهنجا ڀانها آهن انهن تي تنهنجو ڪڏهن به زور نه هوندو. ها اهڙا شخص جيڪي تنهن جي پويان هلن يعني خود گمراهه هجن (اهي الڳ آهن).

۴۴. ۽ يقينن جهنم انهن سڀني جي (لاءِ) راعدي جي جاءِ آهي.

۴۵. انهيءَ جا ست دروازا آهن (۽ انهيءَ جي) هر دروازي جيلا انهن (ڪافرن) جي لاءِ هڪ مقرر حصو هوندو.

۴۶. متقي (ماڻهو) يقينن باغن ۽ چشمن واري جاءِ ۾ (داخل) ٿيندا.

۴۷. (انهن کي چيو ويندو ته) توهان سلامتيءَ سان بي خوف (۽ خطري جي) انهن ۾ داخل ٿي وڃو.

۴۸. ۽ انهن جي سينن ۾ جيڪو ڪينو (وغيره) به هوندو، انهيءَ کي اسان ڪڍي ڇڏينداسين، اهي پائر بنجي (جنت ۾ رهندا ۽) تختن تي هڪ ٻئي جي سامهون ويٺا (هوندا).

۴۹. نه انهن کي انهيءَ ۾ ٽڪاوت ٿيندي ۽ نه انهن کي انهيءَ مان ڪڍيو ويندو.

۵۰. (اي پيغمبرا) منهنجي ڀانهن کي خبر ڏي ته مان گهڻو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهيان.

۵۱. ۽ (اهو) ته منهنجو عذاب ئي (حقيقتن) دردناڪ عذاب (هوندو) آهي.

۵۲. ۽ انهن کي ابراهيم جي مهمانن جي

قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلٰی مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١﴾

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٢٢﴾

وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَكُونِعَلُّهُمْ أَجَعِينَ ﴿٢٣﴾

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ فَوْقَهُمْ جُزْءٌ مَّقْشُورٌ ﴿٢٤﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾

أُخْلُوهَا وَسَلِّمَ امْنِينَ ﴿٢٦﴾

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِفْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُّقْتَرِنِينَ ﴿٢٧﴾

لَا يَسْمُوهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ بِمَارْجُوعِينَ ﴿٢٨﴾

يَتَنَبَّأُونَ بِنَبَإٍ إِلَيْنَا أَلَا نَعْلَمُ ﴿٢٩﴾

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٣٠﴾

وَيَتَنَبَّأُونَ عَنْ صَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٣١﴾

متعلق (بہ) خبر ڏي.

۵۳. جڏهن اهي انهن وٽ آيا ۽ چيائون (تہ) اسان توکي (چئون ٿا) تہ انهيءَ چيو (تہ) اسان تہ (توهان جي اچڻ جي سبب کان) ڊڄي رهيا آهيون.

۵۴. انهن چيو (تہ) تون خوف نہ ڪر اسان توکي هڪ وڏي علم (حاصل ڪرڻ) واري نينگر جي بشارت ڏيون ٿا.

۵۵. انهيءَ چيو (تہ) ڇا توهان منهن جي پوڙهي ٿي وڃڻ جي باوجود مونکي هي خوشخبري ڏني آهي پوءِ (ٻڌايو تہ) ڪهڙي طرح توهان مونکي (هيءَ) خوشخبري ڏيو ٿا.

۵۶. انهن چيو (تہ) اسان توکي سڄي خوشخبري ڏني آهي، پوءِ تون نا اميد نہ ٿي.

۵۷. انهيءَ چيو (تہ) مان ڪئين نا اميد ٿي سگهان ٿو ۽ گمراهن کانسواءِ پنهنجي رب جي رحمت کان ڪير نا اميد ٿئي ٿو.

۵۸. (پوءِ) چيائين (تہ چڱو) تہ اي (خدا جا) موڪليل ملائڪو (اهو) توهان جو اهم ڪم ڪهڙو آهي؟ جنهن جي لاءِ توهان کي موڪليو ويو آهي.

۵۹. انهن چيو (تہ) اسان کي هڪ مجرم قوم ڏانهن (انهن جي تباهيءَ جي لاءِ) موڪليو ويو آهي.

۶۰. سواءِ لوط جي پوئلڳن جي (جو) انهن سڀني کي اسان بچائينداسين.

۶۱. ها انهيءَ جي زال جي متعلق اسانجو اندازو آهي تہ اها پوئتي رهڻ (۽ تباهه

اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٣﴾

قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلَيْكَ ﴿٥٤﴾

قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَن مِّنْ عِندِ الْكَرِيمِ بُشِّرُونَ ﴿٥٥﴾

قَالُوا بَشِّرْنَا بِالْحَقِّ وَلَا تَكُن مِّنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٦﴾

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِّنْ ذُنُوبِهِ إِلَّا الْمَقَلُونَ ﴿٥٧﴾

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٨﴾

قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٩﴾

إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَنَجِّيهِمْ أَجْمَعِينَ ﴿٦٠﴾

إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدْ ذَرَانَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٦١﴾

ٿيڻ) وارن مان هوندي.

۶۲. پوءِ جڏهين اهي (يعني اسانجا سوڪليل شخص) لوط (۽ انهيءَ) جي پوئلڳن وٽ آيا.

۶۳. تہ انهيءَ (انهن کي) چيو (تہ) توهان (هن علائقي ۾) اوڀرا (معلوم ٿيو) ٿا.

۶۴. انهن چيو (اصل) ڳالهه هي آهي تہ اسان توڻ انهيءَ (عذاب) جي خبر کڻي آيا آهيون جنهن جي متعلق هي (ماڻهو) شڪ ڪندا رهيا آهن.

۶۵. ۽ اسان توڻ يقيني خبر آندي آهي ۽ اسان سڄا آهيون.

۶۶. سو تون رات جي آخري حصي ۾ (ڪنهن وقت) پنهنجي گهروارن کي وٺي (هتان) هليو وڃ ۽ (خود) انهن جي پٺيان (پٺيان) ره ۽ توهان مان ڪوبه پوئتي مڙي نه ڏسي ۽ جتي وڃڻ جو حڪم توهان کي ڏنو وڃي ٿو (سڀني اوڏانهن) هليا وڃو.

۶۷. ۽ هيءَ ڳالهه اسان انهيءَ کي يقيني طور ٻڌائي تہ انهن ماڻهن جي پاڙ صبح (ٿيندي ئي) پٺي ويندي.

۶۸. ۽ انهيءَ شهر جا ماڻهو خوشيون ملهائيندي انهيءَ (يعني لوط) وٽ آيا (انهيءَ خيال کان تہ هاڻي انهيءَ کي پڪڙڻ جو موقعو ملي ويو آهي).

۶۹. (جنهن تي) انهيءَ (انهن کي) چيو (تہ) هي ماڻهو منهنجا مهمان آهن. توهان (انهن کي) ڊيڄاري (مون کي) خوار نه ڪيو.

۷۰. ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. ۽ مون کي دليل نه ڪيو.

فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ﴿٦٢﴾

قَالَ إِنَّمَا أَنتُم مُّنكَرُونَ ﴿٦٣﴾

قَالُوا بَلْ جُنُنَكَ إِنَّا كَاذِبِينَ يَنْتَرُونَ ﴿٦٤﴾

وَأَيُّنَكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٥﴾

فَأَنذِرْ أَهْلَكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَوَّلَهُمْ وَلَا يَلَمُّنَكَ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٦﴾

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُّصِيبِينَ ﴿٦٧﴾

وَجَاءَ أَهْلُ السِّدِّيَّةِ يَسْتَبِشِرُونَ ﴿٦٨﴾

قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٩﴾

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزَوْنَ ﴿٧٠﴾

قَالُوا أَوَلَمْ نُنْهَكْ عَنِ الْعَالَمِينَ ۝۱۱

۱۱ انهن چيو ڇا اسان توکي هر ڪنهن نينون
توڻ کي پاڻوڻ رهائڻ کان روڪيو نه هو.

قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَعِلِينَ ۝۱۲

۱۲ انهيءَ چيو (تہ) جيڪڏهن توهان کي
(منهن جي خلاف) ڪجهه ڪرڻو (ٿي) آهي
تہ هي منهنجون نياڻيون (توهان ۾ موجود
ٿي) آهن (جيڪي ڪافي ضمانت آهن).

لَعَبْرَكَ إِنَّهُمْ يَكْفُرُ بِكُفْرَانٍ لَّهُمْ ۝۱۳

۱۳ (اي اسانجا نبي!) تنهن جي زندگيءَ جو
قسم (تہ) هي (تنهنجا مخالف بہ) يقين
(انهن تي وانگر) پنهنجي مستيءَ ۾ حيران
رهيا آهن.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ۝۱۴

۱۴ انهيءَ تي انهيءَ (واعدي ڪيل) عذاب
انهن (يعني لوط جي قوم کي) ڏينهن
چڙهندي (ٿي) پڪڙي ورتو.

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً
مِنْ سِجِّيلٍ ۝۱۵

۱۵ جنهن تي اسان انهيءَ بستيءَ جي مٿين
سطح کي انهيءَ جو هيٺيون سطح ڪري ڇڏيو
۽ انهن تي پڪل مٽيءَ جا پھڻ وساياسون.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّينَ ۝۱۶

۱۶ هن (ذڪر) ۾ ڏانائي کان ڪم وٺڻ وارن
لاءِ يقين ڪيترا نشان آهن.

وَأَنفِثْنَا لِسَيْنِيلٍ مُّقِيمٍ ۝۱۷

۱۷ ۽ اها (ڪا گمنام جڳهه نہ آهي پر)
هڪ وڏي مستقل رستي تي (بينل) آهي.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝۱۸

۱۸ هن (واقعي) ۾ مومن (جي فائدي) لاءِ
يقين هڪ نشان (موجود) آهي.

وَأَن كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ۝۱۹

۱۹ ۽ ايسڪه وارا (بہ) يقين ظالم هئا.

۵
۵
۵

فَأَنقَضْنَا مِنْهُمْ وَاذْنَهُمَا لِيَأْمُرَ يُثِينَ ۝۲۰

۲۰ انهيءَ ڪري اسان انهن کي بہ (اهڙي
طرح سخت) سزا ڏني هئي ۽ اهي ٻئي
(جايون) هڪ (صاف ۽) واضع رستي تي
(واقع) آهن.

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِينَ ۝۲۱

۲۱ حجر وارن (بہ) يقين (اسان جي)
پيغمبرن کي ڪوڙو ڪيو هو.

وَأَتَيْنَاهُمُ الْيَتِيمَ فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٥٦﴾

۸۲ ۛ انهن ڪي (به) اسان پنهنجا (هر قسم جا) نشان ڏنا هئا جنهن جو نتيجو (وڌيڪ) هي ٿيو جو اهي انهن کان منهن موڙي ويا.

وَكَانُوا يَنْجِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ ﴿٥٧﴾

۸۳ ۛ اهي جبلن جي ڪن حصن ڪي ڪئي امن سان (زندگي بسر ڪندي) گهر ٺاهيندا هئا.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْعَةُ مَصْرِبِينَ ﴿٥٨﴾

۸۴ ۛ (وعيد جي مطابق) صبح ٿيندي (ئي) انهيءَ (واعدي ڪيل) عذاب انهن اچي ورتو.

فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٩﴾

۸۵ ۛ جيڪو (مال) اهي جمع ڪندا هئا انهيءَ انهن ڪي (انهيءَ وقت) ڪجهه به فائدو نه ڏنو.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ

۸۶ ۛ اسان آسمانن ۽ زمين ڪي ۽ جو ڪجهه انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي حق (بحڪمت) سان پيدا ڪيو آهي ۽ اها (واعدي ڪيل) گهڙي يقينن اچڻ واري آهي انهيءَ ڪري تون (انهن جي زيادتين تي) گهڻي درگزر کان ڪم وٺ.

وَرَأَى السَّاعَةَ لَآتِيَةً فَاَصْفَحَ الصَّفْحَ الْجَبِيلَ ﴿٦٠﴾

۸۷ يقينن تنهنجو رب گهڻو پيدا ڪرڻ وارو (۽) ۽ ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَقُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

۸۸ ۛ اسان يقينن توکي ست دهرائن واريون (آيتون) ۽ (تمام وڏي) عظمت وارو قرآن ڏنو آهي.

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ النَّبَاتِ وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٦٢﴾

۸۹ ۛ جيڪو اسان انهن مان ڪيترن ٽولن ڪي (عارضن نفع جو) سامان ڏنو آهي انهيءَ ڏانهن اڪيون پئي نه ڏس ۽ انهن (جي تباهي) ڏسي غم نه ڪر ۽ مومن تي پنهنجي (شفقت جي) ڳرائي وجهي رک.

لَا تُدْرِكُ عَيْنُكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهَا أَزْوَاجًا مُّثْمَرَةً لَا تَحْزَنُ عَلَيْهِمْ وَخُفُّ جَنَاحِكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٣﴾

۹۰ تون چو مان هڪ ظاهر ظهور هوشيار ڪرڻ وارو آهيان.

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْبَيِّنُ ﴿٦٤﴾

۹۱ انهيءَ ڪري جو (خدا چويو ته) اسان انهن (مانهن) لاءِ (به) عذاب مقرر ڪري

كَمَا أَرْزَلْنَا عَلَى الْمُتَقَسِّمِينَ ﴿٦٥﴾

چڏيو آهي جن (رسولِ ڪريم صلي الله عليه وسلم جي خلاف منصوبن ۾ پنهنجن جون) ڊيوٽيون ورهائي ڇڏيون هيون.

۹۲. (يعني) اهي (مائهو) جن قرآن کي ڪوڙين ڳالهين جو مجموعو قرار ڏنو هو.

۹۳. سو تنهن جي رب جو قسم! اسان انهن سڀني کان جواب طلب ڪنداسين.

۹۴. انهن ڪمن جي مطعلق جيڪي اهي ڪندا هئا.

۹۵. سو جنهن ڳالهه (جي پهچائڻ) جو توکي حڪم ڏنو ويو هو اهو کولي (مائهن کي) ٻڌاءِ ؛ انهن مشرڪن (جي ڳالهه) کان پاسو ڪر.

۹۶. اسان يقينن توکي انهن ٺٺولي ڪرڻ وارن (جي شر) کان محفوظ رکنداسين.

۹۷. جيڪي الله سان گڏ ڪيترن بين کي معبود بنائي رهيا آهن، سو اهي جلد ئي (انهيءَ جو نتيجو) معلوم ڪري وٺندا.

۹۸. ؛ اسان يقينن ڄاڻون ٿا ته جيڪي ڪجهه اهي چون ٿا انهيءَ کان تنهن جي دل تنگ ٿي ٿئي.

۹۹. پوءِ تون پنهنجي رب جو حمد ڪندي (انهيءَ جي) تسبيح ڪر ؛ (انهيءَ جي) ڪامل فرمانبردارن مان بنج.

۱۰۰. ؛ پنهنجي رب جي عبادت ڪندو رهه، ايستائين جو توتي موت (جي گهڙي) اچي وڃي.

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ۱۶

قُورِكَ لَنَسْلُكَهُمْ أَجَبِينَ ۱۷

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۸

فَأَصْلَحْ بِمَا تَوَمَّرُوا وَعَرِضَ عَنِ الشَّرِكِينَ ۱۹

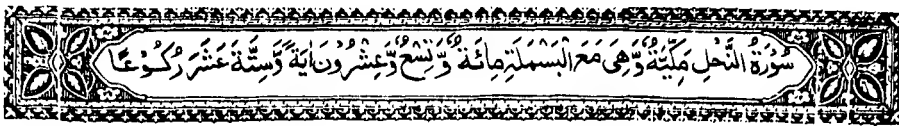
إِنَّا لَقَيْنَكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ۲۰

الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۲۱

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ۲۲

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ۲۳

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ۲۴

سورت نحل:- هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون هڪ سئو اٺٽيهه آيتون ؛ سورنهن ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- (اي منڪروا) الله جو حڪم ڄاڻ اچڻ
وارو آهي، انهيءَ ڪري (هائي) توهان انهيءَ
جي جلد اچڻ جو مطالبو نه ڪيو. اها پاڪ
(ذات) آهي ؛ جيڪي (ڳالهينون) آهي
(ڪافر) شرڪ جي متعلق چون ٿا اهو انهن
کان گهڻو مٿي آهي.

أَنَّىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ②

۳- اهو فرشتن کي پنهنجي ٻانهن تي جن کي
اهو پسند ڪندو آهي پنهنجي حڪم سان
ڪلام ڏئي لاهيندو آهي ؛ رسولن کي چونڊو
آهي ته (مانهن کي) خبر ڏيو ته ڳالهه
اهائي صحيح آهي ته مون کان سواءِ ڪوبه
(سڄو) معبود نه آهي. تنهنڪري توهان
(تڪليف کان) پنهن جي بچاءَ جو ذريعو
مون کي بنايو.

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِنَّ أَنْزَلَ إِلَهُهُ لَآ إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَتَقُونَ ③

۴- انهيءَ آسمانن ؛ زمين کي حق (۱) حڪمت)
سان پيدا ڪيو آهي (۱) انهن جي مشرڪانه
خيالن کان اهو تمام گهڻو مٿي آهي.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ④

۵- انهي انسان کي هڪ (حقير) نطفي مان
پيدا ڪيو آهي پوءِ (پنهنجي پاڻ کي ايترو
وڏو سمجهڻ لڳيڻ جو اسان جي باري ۾)
ظاهر ظهور فسادي بنجي وڃي ٿو.

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ⑤

۶- چوپاين کي به (الله پيدا ڪيو آهي ؛

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا

تَأْكُلُونَ ①

انهن کي) اهڙو بنايو اٿس جو انهن ۾ توهان لاءِ گرميءَ جو سامان آهي ۽ (پيا به) ڪيترا نفعا آهن ۽ توهان انهن (جي گوشت) جو ڪجهه حصو کائوئا.

وَلَكُمْ فِيهَا جَالٌ حِينَ تَرْجِعُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ②

۷ ۽ (انهيءَ کان سواءِ) جڏهن توهان انهن کي چاري شام جو (انهن جي وٽان ڏانهن) واپس آيو ٿا ته انهيءَ ۾ هڪ قسم جي زينت جو سامان هوندو آهي اهڙيءَ طرح انهيءَ وقت جڏهن توهان انهن کي (صبح جو) چرڻ جيلاءِ (آزاد) ڇڏيو ٿا (ته انهن ۾ به توهان جيلاءِ زينت ۽ وڏائيءَ جو سامان هوندو آهي).

وَنَحْمِلُ أُنْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا يُلَاقِيهِ إِلَّا يَشِقُّ الْأَنْفُسُ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَوُوفٌ رَّحِيمٌ ③

۸ ۽ اهي توهان جو بار کڻي انهيءَ (پرانهن) شهر تائين به کڻي ويندا آهن جيستائين توهان پنهنجي جانين کي تڪليف ۾ وجهڻ کان سواءِ نٿا ڏين. توهان جو رب يقينن (توهان تي) نهايت شفقت ڪرڻ وارو ۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَالْحَيْلَ وَالْإِغَالَ وَالْحَبِيرَ لَنَرَكُنَّهَا وَرَيْنَهُ وَنَحْنُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ④

۹- ۽ انهيءَ گهوڙن خچرن ۽ گڏهن کي (به) توهان جي سواريءَ لاءِ ۽ (پڻ) زينت ۽) شان) لاءِ (پيدا ڪيو آهي) ۽ (آئيندي) اهو (توهان جيلاءِ سواريءَ جي وڌيڪ سامان) جنهن کي توهان (هينئر) نٿا ڄاڻو پيدا ڪندو.

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَايِزٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ⑤

۱۰- ۽ (توهان کي) دين جي سڌي واٽ (جو) ٻڌائڻ به) الله ئي جي ذمي آهي ۽ (انهيءَ جي ضرورت انهيءَ ڪري آهي جو) انهن (يعني دين جي رستن) مان ڪي ڏنگا (هوندا) آهن پر جيڪڏهن اهو (الله) پنهنجي مرضي نافذ ڪري ها ته توهان

سڀني کي هدايت (تي) ڏني ڇڏي ها.

۱۱- (الله) اهو ئي ته آهي جنهن ڪڪرن مان پاڻي وسايو آهي. انهيءَ مان توهان کي پيئڻ جو (پاڻي مهيا ٿيندو) آهي ۽ انهيءَ مان اهي وڻ (به تيار) ٿيندا آهن جن ۾ توهان (جويابن کي) چاريو ٿا.

۱۲- اهو انهيءَ جي وسيلي سان توهان لاءِ پوک، زيتون ۽ ڪڇيءَ جا وڻ ۽ انگور ۽ (ٻيا) هر قسم جا ميوو پيدا ڪري ٿو انهن مانهن لاءِ جيڪي غور ۽ فڪر کان ڪم وٺن ٿا. انهيءَ ۾ يقينن هڪ (ڪليل) نشان (ملندڙ) آهي.

۱۳- انهيءَ رات ۽ ڏينهن کي ۽ سج ۽ چنڊ کي توهان جي لاءِ خدمت تي لڳائي ڇڏيو آهي ۽ (ٻيا) سڀ (گهرهه) تارا (به) انهيءَ جي حڪم سان (توهان جي) خدمت تي مقرر آهن جيڪي مائهو عقل کان ڪم وٺن ٿا انهن جيلاءِ انهيءَ ۾ يقينن ڪيترا نشان (ملندڙ) آهن.

۱۴- جيڪي مختلف قسمن جون شيون انهيءَ توهان لاءِ زمين ۾ پيدا ڪيون آهن (اهي سڀ توهان جي ڪم اچي رهيون آهن) انهن (شين جي پيدائش) ۾ (به) انهن مانهن لاءِ جيڪي نصيحت حاصل ڪن ٿا يقينن هڪ نشان (ملندڙ) آهي.

۱۵- انهيءَ ئي سمند کي (به توهان جي) خدمت تي لڳائي ڇڏيو آهي انهيءَ لاءِ ته انهيءَ مان (مڇيءَ جو) تازو گوشت کائو. ۽ انهيءَ مان زيور (جو سامان به) ڪڍو جنهن کي توهان (مائهو) پائڻ جي ڪم آڻيو ٿا ۽

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ
وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١١﴾

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخْلَ وَالْأَنْجَابَ
وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٢﴾

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
وَالنَّجْمُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٣﴾

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٤﴾

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لَنَا كُلًّا مِنْهُ لَمَّا طَرَيْنَا
وَلَنَسْتَخْرِجَ مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُوهَا وَتَرَى
الْفُلْكَ مَوَاحِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٥﴾

(اي مخاطب) تون انهيء ۾ پيرين کي پاڻي
چيريندي (۽ تيزيءَ سان هلندي) ڏسين ٿو
(جيڪي انهيءَ لاءِ هلن ٿيون ته توهان
سامونڊي سفر طيءَ ڪيو) ۽ انهيءَ لاءِ ته
توهان انهيءَ جا ڪي ٻيا فضل (به) تلاش
ڪيو. ۽ انهيءَ لاءِ به ته توهان (انهيءَ
جو) شڪر ادا ڪيو.

۱۶. ۽ انهيءَ زمين ۾ (مضبوط) بهار بنايا
آهن انهيءَ لاءِ ته اها (تحرڪ ۾ اچي) توهان
کي چڪر ۾ نه وجهي ۽ (انهيءَ توهان لاءِ)
ڪيترا درياءَ (وهايا آهن) ۽ ڪيترا
(خشڪيءَ جا) رستا (به) ٺاهيا آهن انهيءَ
لاءِ ته توهان (آسانيءَ سان منزل مقصود
تائين) راهه ڳولي سگهو.

۱۷. ۽ (انهيءَ کانسواءِ انهيءَ) ڪيتريون
(هيون) علامتون به (قائم ڪيون آهن) ۽
تارن جي وسيلي (به) اهي (مانهو) راهه
حاصل ڪن ٿا.

۱۸. پوءِ (ٻڌايو ته سهي ته) ڇا جيڪو
پيدا ڪريو اهو انهيءَ جهڙو ٿي سگهي ٿو
جيڪي (ڪجهه به) پيدا نه ٿو ڪري، ڇا
توهان پوءِ (به) نٿا سمجهو.

۱۹. ۽ جيڪڏهن توهان الله جا احسان ڳڻڻ
لڳو ته (ڪڏهن) توهان انهن جو ڳاڻينو نه
ڪري سگهندو. الله يقينن گهڻو (ٿي) بخشڻ
وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۲۰. ۽ جيڪي ڪجهه توهان لکايو ٿا ۽
جيڪي ڪجهه توهان ظاهر ڪيو ٿا الله
انهي (سڄي) کي ڄاڻي ٿو.

۲۱. ۽ الله کانسواءِ جن (باطل معبودن) کي

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا
وَسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

وَعَلَّمَكُم بِالْجَبَمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٧﴾

أَفَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٨﴾

وَأَنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوها إِنَّ اللَّهَ
لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩﴾

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٠﴾

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا

وَهُمْ يُخْلَقُونَ ۝

اهي سڏين ٿا اهي ڪجهه (به) پيدا نه ٿا
ڪري سگهن ۽ (انهيءَ کان به وڌيڪ هي
آهي جو) اهي خود پيدا ڪيا وڃن ٿا.

أَمْ أَمَاتُ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ۝

۲۲. اهي (سڀئي) مثل آهن ۽ نه جيئرا ۽ اهي
(هي به) نه ٿا ڄاڻن ته ڪڏهن (پيهر)
اٿاريا ويندا.

إِنَّهُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ قَالِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
قُلُوبُهُمْ مُتَكِبَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ۝

۲۳. (پوءِ چڱيءَ طرح ياد رکو ته) توهانجو
معبود هڪ ئي معبود آهي ۽ جيڪي ماڻهو
آخرت تي ايمان نٿا آڻين انهن جون دليون (حق
کان) بي خبر آهن ۽ اهي تکبر کان ڪم
وٺي رهيا آهن.

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُرْسُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ
إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ۝

۲۴. هيءَ يقيني ڳالهه آهي ته جيڪي
ڪجهه اهي لڪل (طريقي تي) ڪن
ٿا (انهيءَ کي به) ۽ جيڪي ڪجهه اهي
ظاهر (طور تي) ڪن ٿا (انهيءَ کي به)
الله ڄاڻي ٿو. اهو تکبر ڪرڻ وارن کي هرگز
پسند نه ٿو ڪري.

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ مَادَا أَنْزَلْ رَبُّكُمْ قَالُوا اسَاطِيرُ
الْأَوَّلِينَ ۝

۲۵. ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو (ته)
اهو (ڪلام) جيڪو توهانجي رب لاڻو آهي
ڪهڙو (نه شاندار) آهي ته اهي چون ٿا ته
هي (خدا جو ڪلام نه آهي پر) اڳين ماڻهن
جون ڳالهيون آهن.

لِيُخْلِقُوا أَزْوَاجَهُمْ كَامِلَةً يُؤْمَرُ الْقِيَمَةُ وَمِنْ أَوْدَارِ
الَّذِينَ يَصْنَعُونَ لَهُمْ يَغْيِرُ عِلْمُ الْأَسَاءِ مَا يَرْذُونَ ۝

۲۶. (انهيءَ ڌوڪي بازيءَ جو نتيجو اهو
نڪرندو جو) اهي قيامت جي ڏينهن پنهنجو
بار (به) پورو پورو ڪندا ۽ انهن جاهلن جو
بار به جن کي اهي گمراهه ڪري رهيا آهن.
ٻڌو! جيڪو بار اهي ڪئي رهيا آهن اهو ڏاڍو
بيچرو آهي.

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَالُوا إِنَّهُ بَيْنَا وَهُمْ مِّنْ

۲۷. جيڪي ماڻهو انهن کان پهرين هئا انهن
(به) پنهنجي پنهنجي زماني جي نبين جي

الْقَوَاعِدُ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَتْهُمُ
الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿۲۸﴾

خلاف) تدبيرون ڪيون هيون جنهن جي نتيجي ۾ الله انهن جي (تدبيرن جي) عمارت جي بنيادن وٽ انهن کي تباھه ڪرڻ لاءِ آيو. جنهن سبب چٽيون انهن جي مٿان کان انهن تي اچي ڪريون ۽ (انهيءَ جو اهو) عذاب انهن تي انهيءَ رستي کان آيو جنهن کي اهي ڄاڻندا به نه هئا.

فَمَرْبُومَ الْقِيَمَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ اِنَّ الْغِزَى الْيَوْمَ وَالسَّوَاءُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿۲۹﴾

۲۸. پوءِ هو قيامت جي ڏينهن کين خوار ڪندو ۽ چوندو (ته هائي) ڪٿي آهن اهي منهنجا شريڪ جن سبب توهان (منهنجي نبين سان) دشمني (۽ مخالفت) رکندا هئا. (۽) جن کي علم ڏنو ويو هوندو اهي (انهيءَ وقت) چوندا ته اڄ ڪافرن تي يقينن خواري ۽ مصيبت (اچڻ واري) آهي.

الَّذِينَ تَوَفَّيْتُمُ الْمَلَائِكَةَ خَالِيًا اَنْفُسِهِمْ قَالُوا السَّلَامَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلْ اِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۳۰﴾

۲۹. (انهن ڪافرن تي) جن جي روحن کي فرشتا (نيڪ) انهيءَ وقت جو اهي پنهنجي جانين تي ظلم ڪري رهيا هوندا آهن، ڪيندا آهن. انهيءَ تي اهي (اين چئي) صلح جي تدبير ڪندا آهن (ته) اسان (ته) ڪو (به) بچرائيءَ (جو ڪم) نه ڪندا هئاسين (تڏهين کين چيو ويندو ته حقيقت) ائين نه آهي. پر (انهيءَ جي خلاف آهي - ياد رکو) ته جيڪي ڪي توهان ڪندا هئا انهيءَ کي الله چڱيءَ ريت ڄاڻي ٿو.

فَاَدْخُلُوا ابْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَيْسَ مَخْرُجًا
الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿۳۱﴾

۳۰. تنهن ڪري (هائي) توهان دوزخ جي دروازن مان انهيءَ ۾ هميشه جي لاءِ لڪائو بنائيندي داخل ٿيو. ڇو جو تڪبر ڪرڻ وارن جو نڪائو تمام بچڙو (هوندو) آهي.

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرٌ

۳۱. (جڏهن) انهن ماڻهن مان جن تقويٰ (جو طريقو) اختيار ڪيو آهي چيو ويو (ته)

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَدَأْمُ
الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾

توهان جي رب ڪهڙو (نه شاندار ڪلام)
لاٿو آهي (ته) انهن چيو (هانو، هانو،
ڪهڙو نه) بهترين (ڪلام آهي) جن
جڳائيءَ (جي واٽ) اختيار ڪئي انهن جي
لاءِ هن دنيا (جي زندگيءَ) ۾ (به) پلائي
(مقدر) آهي ۽ آخرت جو گهر (ته انهن جي
لاءِ) اڃا به بهتر هوندو ۽ تقويٰ اختيار
ڪرڻ وارن جو گهر يقينن تمام سٺو (هوندو)
آهي.

جَنَّتْ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ
الْمُتَّقِينَ ﴿٣٢﴾

۳۲. (اهو گهر) هميشه رهڻ وارا باغ (آهن)
جن ۾ اهي داخل ٿيندا. انهن (باغن) جي
هيٺيان نهرون وهنديون هونديون. انهن
(باغن) ۾ جيڪي ڪي اهي گهرندا سو کين
ملندو.

الَّذِينَ تَتَوَفَّيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ كَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

۳۳. (اهي متقي) جن جي روحن کي فرشتا
انهيءَ حالت ۾ جو اهي پاڪ نفس هوندا
(ائين) چئي قبض ڪندا آهن ته (هيٺر)
توهان لاءِ سلامتي (ئي سلامتي) آهي. (ڏسو)
هيٺر پنهنجي نيڪ) عملن جي بدلي ۾ توهين
جنت ۾ داخل ٿيو.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ
أَمْرٌ مِنْكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ
اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٤﴾

۳۴. هي (حاضر ماڻهو) انهيءَ ڳالهه کان
سواءِ ڪنهن جو انتظار ڪري رهيا آهن جو
فرشتا انهن وٽ (آسماني عذاب ڪئي) اچن.
يا تنهن جي رب جو (فيصلو ڪندڙ) حڪم
اچي وڃي. اهڙي طرح انهن ماڻهن ڪيو هو
جيڪي انهن کان پهرين (زمانن جا) هئا ۽
الله انهن تي ڪوبه ظلم نه ڪيو هو پر اهي
(خود ئي) پنهنجي جانين تي ظلم ڪندا
هئا.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا

۳۵. پوءِ انهن جي عملن جي سزا انهن کي

بِهِ يَسْتَفْهِمُونَ ۝

۴۱

اچي پڪڙيو ۽ جنهن (عذاب جي خبر) تي اهي نٿولي ڪندا هئا. انهيءَ انهن کي اچي ورتو (۽ تباهه ڪري ڇڏيو).

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَلَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَزَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ۝

۳۶- ۽ جن ماڻهن شرڪ (جو طريقو اختيار) ڪيو انهن (اهو به) چيو آهي ته جيڪڏهن الله (اهو) چاهي ها (ته انهيءَ ڪانسواءِ ڪنهن جي عبادت نه ڪئي وڃي) ته نه اسان انهيءَ ڪانسواءِ ڪنهن شي جي عبادت ڪيون ها ۽ نه اسان جا ابا ڏاڏا ائين ڪن ها ۽ نه (ئي) اسان انهيءَ جي (حڪم کان) سواءِ ڪنهن شي کي (خود بخود) حرام ڪيون ها جيڪي (ماڻهو) انهن کان پهرين (سڃاڻي) جا دشمن) هئا انهن (به) ائين ئي پئي ڪيو هو ڀلا (اهي ايترو نه ٿا سوچين ته) رسولن تي (خدا جي پيغام) پهچائڻ ڪانسواءِ ٻي ڪهڙي ذمينداري آهي.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَيَبْذُرُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظِرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ۝

۳۷- ۽ اسان يقينن هر قوم ۾ (ڪونه ڪو) رسول (هيءَ حڪم ڏئي) موڪليو آهي ته (اي انسانو!) توهان الله جي عبادت ڪريو ۽ حد کان وڌي وڃڻ وارن کان پاسي رهو. انهيءَ تي انهن مان ڪي (ته) اهڙا (سنا ثابت) ٿيا جو انهن کي الله هدايت ڏني ۽ ڪي اهڙا جن تي تباهي واجب ٿي ويئي. پوءِ توهان (سڄي) ملڪ ۾ گهمو ۽ ڏسو ته (نبين کي) ڪوڙو ڪرڻ وارن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي هئي.

إِنْ تَحْرِضْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ لَمِيرٍ ۝

۳۸- (اي رسول) جيڪڏهن تون انهن (ماڻهن) جي هدايت جي گهڻي خواهش رکين ٿو ته (سمجهه ته) جيڪي ماڻهو (ٻين کي ڄاڻي بجھي) گمراهه ڪري رهيا هجن انهن کي

الله هرگز هدايت نه ڏيندو آهي ۽ نه انهن جو
ڪو مددگار هوندو آهي.

۳۹- ۽ انهن الله جا وڏا وڏا قسم ڪنبا آهن
(ته) جيڪو مري وڃي الله انهيءَ کي (وري
ڪڏهن) جيئرو نه ڪندو (پر حقيقت) ائين
نه آهي. اهو (ته هڪ اهڙو) واعدو آهي
جنهن (جي پوري ڪرڻ) جو اهو (الله)
ذميوار آهي پر اڪثر ماڻهو (انهيءَ حقيقت
کي) نشا چائن.

۴۰- (هيءَ) بيهر زندگي انهيءَ لاءِ هوندي
(ته) هو انهن تي انهيءَ (حقيقت) کي ظاهر
ڪري جنهن ۾ هو (اڄ) اختلاف ڪري رهيا
آهن ۽ انهيءَ لاءِ جن ماڻهن ڪفر (جو
طريقو) اختيار ڪيو آهي انهن کي معلوم ٿي
وڃي ته اهي ڪوڙا هئا.

۴۱- اسانجو ڪم ڪنهن (اهڙي) شي جي
متعلق جنهن (جي ڪرڻ) جو اسان ارادو
ڪيون صرف اهو هوندو آهي ته اسان انهيءَ
جي متعلق چئي ڇڏيندا آهيون ته ٿي وڃ ۽
اها ٿي ويندي آهي.

۴۲- ۽ جن ماڻهن انهيءَ کانپوءِ جو انهن تي
ظلم ڪيو ويو الله جي خاطر هجرت اختيار
ڪئي (اسان کي پنهنجي ذات جو قسم آهي
ته) اسان انهن کي ضرور دنيا ۾ سٺي جاءِ
ڏينداسين ۽ آخرت جو اجر ته اڃا به گهڻو
هوندو. ڪاش اهي (منڪر انهي حقيقت کي)
چائن ها.

۴۳- جيڪي (ظلمن جو نشان بنجي به)
ثابت قدم رهيا ۽ (جيڪي هميشه ئي)
پنهنجي رب تي پروسو ڪن ٿا.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ آيَاتِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ
يَمُوتُ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

يُحْيِيَنَّ لَهُمُ اللَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٤٠﴾

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٤١﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنُبْرِئَنَّهُمْ
فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَآَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٣﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ فَتَلَوْا
أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

۴۴- ۽ اسان توکان پهرين (به هميشه) مردن
تي کي رسول بنائي موکليندا هئاسين (۽)
اسان انهن تي وحي ڪندا هئاسين ۽ (اي
منڪروا) جيڪڏهن توهان (انهيءَ حقيقت
کي) نٿا ڄاڻو ته انهيءَ (الله جي موکليل)
ذڪر (کي مڃڻ) وارن کان (تي) پڇو (ته)
حقيقت توهان کي معلوم ٿي سگهي.

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ
لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٥﴾

۴۵- (اسان انهن کي) روشن نشان ۽
(الهامي) لکتيون ڏيئي (موکليو هو) ۽
توتي اسان هيءَ (ڪامل) ذڪر نازل ڪيو
آهي انهيءَ لاءِ ته تون سڀني ماڻهن کي اهو
(فرمان الاهي) جيڪو (تنهن جي وسيلي)
انهن ڏانهن نازل ڪيو ويو آهي کولي ٻڌائين
۽ انهيءَ لاءِ به ته اهي (انهيءَ تي) تدبير
ڪن.

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ
الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٦﴾

۴۶- پوءِ ڇا جيڪي ماڻهو (تنهن جي خلاف)
بريون تدبيرون ڪندا آيا آهن اهي انهيءَ
ڳالهه کان امن ۾ آهن ته الله انهن کي هن
ملڪ ۾ (تي) ذليل (۽ خوار) ڪري يا اهو
عذاب (جنهن جي خبر ڏني وئي آهي) انهن
تي (اهڙي رستي کان) اچي وڃي جنهن کي
اهي ڄاڻندائي نه هجن.

أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٤٧﴾

۴۷- يا اهو انهن کي انهن جي سفر ۾ تباهه
ڪري پوءِ (اهي ياد رکن ته) اهي (هرگز الله
کي انهن ڳالهين جي پوري ڪرڻ کان) عاجز
نه لهندا.

أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٤٨﴾

۴۸- يا اهو انهن کي آهستي آهستي گهٽائي
تباهه ڪري ڇڏي ڇو جو تنهنجو رب يقين
(مومن تي) گهٽو (تي) شفقت ڪرڻ وارو
(۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

أَوَلَمْ يَرْوِ إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّؤُا ظِلُّهُ
عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٥٩﴾

۴۹. ۽ ڇا باوجود انهيءَ جي جو اهي ذليل
ٿي رهيا آهن انهن (ڪڏهن) الله جي حضور
(عاجزيءَ سان) جهڪندي جيڪي ڪجهه
الله (انهن لاءِ) پيدا ڪيو آهي انهي کي غور
سان نه ڏٺو آهي ته انهن جا پاڇا ساڃي
پاسي کان ۽ اترين پاسن کان هيڏانهن
هوڏانهن ٿي رهيا آهن (پوءِ اهڙي طرح محمد
رسول الله صلي الله عليه وسلم جو پاڇو
وڌندو ۽ اهي ڪافر ذليل ٿي رهندا).

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ
دَابَّةٍ وَالسَّائِكَةِ وَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٥٩﴾

۵۰. ۽ جيڪي (ڪي) آسمانن ۾ آهي ۽ پڻ
زمين تي جيڪي به جاندار (موجود) آهن ۽
سڀئي فرشتا به الله جي حضور ۾ ئي جهڪيا
رهن ٿا ۽ اهي وڏائي نه ٿا ڪن.

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا
يُؤْمَرُونَ ﴿٥٩﴾

۵۱. اهي پنهنجي رب کان جيڪو انهن تي
غالب آهي ڊڄندا رهن ٿا ۽ جنهن ڳالهه جو
انهن کي حڪم ڏنو وڃي ٿو (اهوئي) ڪن ٿا.

وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ
وَاحِدٌ فَإِنِّي فَارَهُبُونَ ﴿٥٩﴾

۵۲. ۽ الله (هميشه هر قوم کي اهو ئي)
فرمايو آهي (ته) توهان به معبود نه
بڻايو. اهو (يعني معبود برحق ته) هڪ ئي
آهي پوءِ توهان مونکان ئي (ڊڄو) وري (مان
توهان کي چوان ٿو ته) مونکان ئي ڊڄو.

وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا
أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٩﴾

۵۳. ۽ جيڪي (ڪي) آسمانن ۽ زمين ۾
(ملي ٿو) سڀ انهيءَ جي ملڪيت آهي ۽
فرمانبرداري هميشه انهيءَ جو ئي حق آهي
ته ڇا توهان الله کانسواءِ ٻين هستين کي
پنهنجي بچاءَ جو ذريعو بڻايو ٿا.

وَمَا يَكُمُ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَتَّكُمُ الضُّرُّ
فَالَيْهِ تَجْرُونَ ﴿٥٩﴾

۵۴. ۽ جيڪا نعمت به توهانجي شامل حال
آهي اها الله ئي جي طرفان آهي پوءِ جڏهن
توهان کي (ڪا تنگي) ۽ تخليف پهچي ٿي
ته (انهيءَ وقت به) توهان انهيءَ جي

حضور فرياد ڪيو ٿا.

۵۵. پوءِ جڏهن اهو توهان کي انهي تڪليف کان نجات ڏئي ته توهان مان ڪي ماڻهو جهٽ (پين ڪي) پنهنجي رب جو شريڪ سمجهن لڳن ٿا.

۵۶. نتيجو اهو ٿو ٿئي ته جيڪي ڪي اسان انهن کي ڏٺو آهي اهي انهيءَ جو انڪار ڪري ٿا ڇڏين ڇڏو! توهان عارضي (۽ وقتي سامان مان) فائدو حاصل ڪريو ۽ (انهيءَ جي پڇاڙي به) توهان جلدي معلوم ڪري وٺندو.

۵۷. ۽ جيڪي ڪي اسان انهن کي ڏٺو آهي انهي مان هڪ حصو اهي (پنهن جي) انهن (ڪوڙن معبودن) جيلاءِ مخصوص ڪري ٿا ڇڏين جن (جي حقيقت) جي متعلق اهي (ڪجهه) علم نه ٿا رکن. الله جو قسم جيڪي ڪي توهان (ڪوڙ کان ڪم وٺي) پاڻ وٽان ٺاهيندا رهيا آهيو (هڪ ڏينهن) انهيءَ متعلق توهان کان يقينن پڇا ڳاڇا ٿيندي.

۵۸. ۽ اهي الله ڏانهن چوڪريون منسوب ڪن ٿا (باد رکي) اهو (اهڙين ڳالهين کان پاڪ) آهي ۽ (لطف ته اهو آهي ته) انهن کي اهو ڪي حاصل آهي جيڪي اهي چاهين ٿا (يعني چوڪرا).

۵۹. ۽ (انهن جي مقابلي ۾ انهن جو اهو حال آهي ته) جڏهن انهن مان ڪنهن کي چوڪريءَ (جي پيدائش) جي خبر ملي ته انهيءَ جو منهن ڪارو ٿي ويندو آهي ۽ اهو نهايت غمگين ٿي ويندو آهي.

ثُمَّ إِذَا كَسَفَ الصُّرْعَنُكُمْ إِذَا خَرَبُنَا مِنْكُمْ بَرِّتْهُمْ يُشْرِكُونَ ۝

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمْتَعُوا قَسُوفَ تَعْلُونَ ۝

وَيَجْعَلُونَ لَنَا لَا يَعْلَمُونَ نُصَيْبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَأَلَّاهُ لَسْتَ لَنَا عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ۝

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ۝

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ۝

يَتَوَازَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ أَيُمْسِكُهُ
عَلَى هُوْنٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَا سَاءَ مَا
يَحْكُمُونَ ﴿٦٠﴾

۶۰. (۱) جنهن ڳالهه جي انهيءَ کي خبر
ڏني وئي آهي انهيءَ جي (گمان ڪيل) برائيءَ
جي باعث اهو ماڻهن کان لڪندو (وتندو)
آهي (۲) سوچيندو آهي ته آيا اهو انهيءَ
(پيش اچڻ واري) ڏلت جي باوجود (زندهه)
رهڻ ڏيئي يا انهيءَ کي (ڪڍي) مٽيءَ ۾
پوري ڇڏي. ٻڌو جيڪا راءِ آهي قائم ڪن
تا ڏاڍي بري آهي.

لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ
الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦١﴾

۶۱. جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نه ٿا آڻين
انهن جي حالت بري آهي. ۲ هر اعليٰ صفت
(۱) الله جو ئي آهي ۲ اهو ئي غالب (۲)
حڪمت وارو آهي.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا
مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا
جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْذِنُونَ سَاعَةً وَلَا
يَسْتَقْدِرُونَ ﴿٦٢﴾

۶۲. ۱ جيڪڏهن الله (جي) اها سنت هجي ها
ته اهو) ماڻهن کي انهن جي ظلم جي
(ارتڪاب) تي (هڪدم) پڪڙي ها (۲)
توبه جي لاءِ مهلت نه ڏني ها) ته اهو هن
(زمين) تي ڪنهن جاندار کي (زندهه) نه
ڇڏي ها پر (انهيءَ جي) اها سنت آهي ته
اهو (اصلاح جي لاءِ) انهن کي هڪ مقرر مدت
تائين مهلت ڏيندو رهيو. پوءِ جڏهن انهن
(جي) سزا جو وقت اچي وڃي ٿو ته اهي نه
ته هڪ گهڙي پوئتي رهي (بچي) سگهن ٿا
۲ نه (انهيءَ کان) اڳتي نڪري (بچي)
سگهن ٿا.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكُونُ لَهُمْ وَيَصِفُ الْكَذِبَ
أَنَّهُمْ الْحُسْنَىٰ لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ التَّارَ وَأَنَّهُمْ
مُقَرَّبُونَ ﴿٦٣﴾

۶۳. ۱ اهي الله جي لاءِ اها شيءِ تجويز ڪن ٿا
جنهن کي اهي (خود پنهنجي لاءِ) نا پسند
ڪن ٿا ۲ انهن جو زبانون (وڏي جرئت کان)
ڪم وٺي هيءَ) ڪوڙ ڳالهائين ٿيون ته انهن
کي ضروري ڀلا ئي ملي رهندي (پر هيءَ)
انل ڳالهه آهي ته انهن جي لاءِ (دوزخ جي)

باهه (جو عذاب مقدر) آهي ۽ اهو ته انهن کي (انهي ۽ ۾) چڙيو ويندو.

۶۴. الله جو قسم اسان توکان پهرين جي سڀني امتن ڏانهن رسول موڪليا هئا. پوءِ انهن کي شيطان انهن جا (بچڙا) عمل خوبصورت ڪري ڏيکاريا. سو اڄ اهو ئي انهن جو آقا (بنيل) آهي ۽ (اهي انهيءَ جي پٺيان وڃي رهيا آهن) انهن جيلاءِ هڪ دردناڪ عذاب (مقدر) آهي.

۶۵. ۽ اسان هن ڪتاب کي توتي انهيءَ ڪري لائو آهي ته جنهن ڳالهه متعلق انهن (پاڻي) اختلاف (پيدا) ڪيو آهي انهيءَ (جي اصل حقيقت) کي (اهو ڪتاب) انهن تي روشن ڪري. ۽ (پڻ) جيڪي (انهيءَ تي) ايمان آڻين انهن لاءِ هي (ڪتاب) هدايت ۽ رحمت (جو سبب) بنجي.

۶۶. ۽ الله (ئي) آسمان مان پاڻي وسايو آهي ۽ انهيءَ جي ذريعي انهيءَ زمين کي انهيءَ جي مرده ٿي وڃڻ کانپوءِ (نئين سر) زنده ڪيو آهي جيڪي ماڻهو (حق جي ڳالهه کي) ٻڌڻ (۽ انهيءَ کي قبول ڪرڻ لاءِ تيار هوندا) آهن انهن لاءِ انهيءَ ۾ يقين هڪ (تمام وڏو) نشان (ملي) ٿو.

۶۷. ۽ توهان جيلاءِ چوڀاين ۾ (به) يقين نصيحت حاصل ڪرڻ جو ذريعو (موجود) آهي (ڇا توهان ڏسو ڪونه ٿا ته) جو ڪجهه انهن جي پيڻن ۾ (گند وغير پريل) هوندو آهي انهيءَ مان يعني چيئي ۽ رت جي وچان اسان توهان کي پيڻن لاءِ (پاڪ ۽ صاف ڪيو) (مهيا ڪري) ڏيون ٿا جيڪو

ثُمَّ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فُزِنَ لَهُمْ
الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمْ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِلَّذِينَ اخْتَلَفُوا
فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٥﴾

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْيَرَ بِهِ
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً
لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٦﴾

﴿٦٧﴾

وَرَأَتْ لُكْمٌ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبَرَةً شَقِيقَةً
تَمَاقِي بَطُونِهِ مِنْ بَيْنِ قَرْيَتَيْنِ وَ دَمٌ
بِئْسَ خَالِصًا سَائِقًا لِلشَّرِيبَيْنِ ﴿٦٨﴾

پيئڻ وارن جي لاءِ خوشگوار (۽) نڙيءَ مان
آسانيءَ سان لهڻ وارو (هوندو) آهي.

۶۸. ۽ ڪجي جي ميون ۽ انگورن مان توهان
شراب (به) ٺاهيو ٿا ۽ سٺو رزق (به)
جيڪي ماڻهو عمل کان ڪم وٺن ٿا انهن
جيلاءِ انهيءَ ۾ يقينن هڪ (وڏو) نشان ملي
ٿو.

۶۹. ۽ تنهن جي رب ماکيءَ جي مک تي وحي
ڪئي ته تون بهارن ۾ ۽ وٺن ۾ ۽ جيڪي
(انگورن وغيره جي لاءِ ماڻهو) مڻهن ٺاهين
ٿا انهن ۾ (پنهنجا) گهر ٺاهه.

۷۰. پوءِ هر قسم جي ڪلن مان (ٿورو ٿورو
ڪٽي) ڪاءِ ۽ پنهنجي رب جي (بڌايل) طريقي
تي جيڪو (تنهن جي لاءِ) سولو ڪيو ويو
آهي هل. انهن (مکين) جي پيئڻ مان
توهانجي، پيئڻ جي هڪ شي نڪري ٿي
جيڪا مختلف رنگن جي هوندي آهي (۽)
انهيءَ ۾ ماڻهن لاءِ شفا (جي خاصيت رکي
وئي) آهي. جيڪي ماڻهو سوچ (۽ فڪر)
کان ڪم وٺن ٿا. انهن جي لاءِ انهيءَ ۾ يقينن
ڪيترا نشان (ملن) ٿا.

۷۱. ۽ الله توهان کي پيدا ڪيو آهي، پوءِ
اهو توهانجا روح قبض ڪري ٿو ۽ توهان مان
ڪي (ماڻهو) اهڙا به هوندا آهن جو اهي
عمر جي بدترين حالت جي طرف موٽايا ويندا
آهن جنهن جي نتيجي ۾ اهي علم (وارا هئڻ)
کانپوءِ (وري) بي علم ٿي ويندا آهن. الله
يقينن ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) هر ڳالهه تي پورو
(پورو) قادر آهي.

۷۲. ۽ الله توهان مان ڪن کي ڪن کان رزق

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّجِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ
سُكَّرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا
وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٩﴾

ثُمَّ كُلِّ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا
يَخْرُجُ مِنْ بَطْنِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ
لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٧٠﴾

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ وَمَنَّكُمْ مِّن يَّبَرِّدُ إِلَى
أَزْدِلِ الْعُورِ لَكِن لَّا يَعْلَمُ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
قَدِيرٌ ﴿٧١﴾

۹
ع
۱۵

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا

الَّذِينَ قُضِلُوا يَرْادَىٰ رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِعَذَابِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ۝

۱۲ وڌاڻو آهي ۽ جن ماڻهن کي فضيلت ڏني
ويئي آهي اهي پنهن جو (قبضي ڪيل) رزق
(ڪنهن صورت ۾ به) انهن ڏانهن جن تي
انهن جي ساڃا هٿ قابض آهن موانع وارا
نه آهن جنهن جو نتيجو هيءُ ٿئي جو اهي
انهيءَ ۾ هڪ جهڙا (حصي دار) ٿي وڃن.
پوءِ ڇا اهي (هن حقيقت جي ڄاڻ جي
باوجود) الله جي نعمت جو انڪار ڪن ٿا.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم
مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ الْكَلْبِ
أَقْبَابًا طَلِ يَوْمُونُ وَبِعَذَابِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ۝

۱۳ ۽ الله توهان جيلاءِ توهان مان (يعني
توهان ئي جهڙا جذبات رکڻ واريون) زالون
خليقون آهن ۽ (پڻ) انهيءَ توهان جي زالن
مان توهان لاءِ پٽ ۽ پوٽا پيدا ڪيا آهن ۽
انهيءَ توهان کي سڀني (قسم جي) پاڪ شين
مان رزق بخشيو آهي. ڇا پوءِ (به) هڪ
تباهه ٿيڻ واري شي تي (ته) اهي ايمان
رکندا ۽ الله جي نعمتن جو انڪار ڪندا.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا
مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ۝

۱۴ ۽ اهي الله کي ڇڏيندي اهڙين هستين جي
پوڄا ڪندا جيڪي آسمانن ۽ زمين مان انهن
کي ڪجهه به ڏيڻ جو ڪوبه اختيار نٿيون
رکن ۽ نه رکن سگهن ٿيون.

فَلَا تَضُرُّوهُ بِالْأَمْثَالِ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا
تَعْلَمُونَ ۝

۱۵ پوءِ (اي مشرڪو توهان) الله جي
متعلق (پنهنجي طرفان) ڳالهيون نه ٺاهيو..
الله يقينن (سڀڪجهه) ڄاڻي ٿو ۽ توهان
(ڪجهه به) نٿا ڄاڻو.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَىٰ شَيْءٍ
وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا
وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ۝

۱۶ الله (توهان جي سمجھائڻ لاءِ) هڪ
اهڙي ٻانهي جي حالت بيان ڪري ٿو جيڪو
غلام هجي (۽) جيڪو ڪنهن ڳالهه جي
(به) طاقت نه رکندو هجي ۽ (انهيءَ جي
مقابلي ۾) انهيءَ ٻانهي جي حالت (به) جنهن
کي اسان پاڻ وٽان رزق ڏنو هجي ۽ هو انهيءَ

مان ڳجهيءَ طرح (به) ۽ ظاهر ظهور (به) اسان جي راهه ۾ خرچ ڪندو هجي. ڇا اهي ٻنهي (قسمن جا ماڻهو) هڪجهڙا ٿي سگهن ٿا (هرگز نه) هر تعريف جو الله ٿي مستحق آهي پر انهن مان اڪثر (ماڻهو) ڄاڻن نٿا.

۷۷ ۽ الله ٻن بين شخصن جي حالت (به) بيان ڪري ٿو جن مان هڪ (ته) گونگو هجي جيڪو ڪنهن ڳالهه جي طاقت نه رکندو هجي ۽ اهو پنهنجي مالڪ تي بي فائدي بار هجي جيڏانهن به (انهيءَ جو آقا) انهيءَ کي موڪلي (اهو) ڪا پلا ٿي (ڪمائي) نه آئي (پوءِ) ڇا اهو (شخص) ۽ اهو (ٻيو) شخص جيڪو انصاف ڪرڻ جو حڪم ڏيندو هجي ۽ اهو (خود به) سڌي راهه تي (قائم) هجي ٻئي برابر ٿي سگهن ٿا؟

۷۸ ۽ آسمانن ۽ زمين جي غيب (جو علم) الله ٿي ڪي (حاصل) آهي ۽ انهي (واعدي ڪيل) گهڙيءَ (جي اچڻ) جو معاملو ته اهڙو ئي آهي جيئن اک جو چنڊ - پر اهو (انهيءَ کان به) قريب تر (وقت ۾ ئي ٿي وڃڻ وارو آهي) الله يقينن هر ڳالهه تي پورو (پورو) قادر آهي.

۷۹ ۽ الله توهان کي توهان جي مائرن جي پيڻن مان اهڙي حالت ۾ پيدا ڪيو آهي جو اوهان ڪجهه به نه ڄاڻندا هئا ۽ انهيءَ توهان جيلاءِ ڪن ۽ اڪيون ۽ دل پيدا ڪيا آهن.

۸۰ ڇا انهن پکين کي جيڪي آسمان جي فضا ۾ تابع ڪيا ويا آهن (غور جي نظر

وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا ثَلَاثِينَ أَحَدَهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝

۷۹

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أُمِرَ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَنَاجِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝

لَا يَرْوِي إِلَى الظَّيْرِ مُسْحَرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا

يُخْلِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٨٠﴾

سان) نه ڏنو. انهن کي (توهان تي اچي
ڪرڻ ۽ پٺي کائڻ کان) الله کان سواءِ
(بيو) ڪو ڪونه روڪي رهيو آهي.
جيڪي ماڻهو ايمان رکن ٿا انهن جيلاءِ انهيءَ
۾ يقين ڪيترا نشان (ملن) ٿا.

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ
جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ
رِقَابَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَادِهَا وَأَدْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا
إِنَّا أَنَا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨١﴾

۸۱ ۽ الله توهان جي گهرن کي توهان جي
رهائش جو ذريعو بنايو آهي ۽ انهيءَ چوپاڻ
جي چمڙي مان (به) توهان لاءِ گهر ٺاهيا
آهن. جن کي توهان سفر جي وقت نهايت
هڪو محسوس ڪيو ٿا. ۽ (پٺ) پنهنجي
رهائش جي وقت (انهيءَ مان فاعدو حاصل
ڪيو ٿا) ۽ انهن (جانورن) جي انن ۽ (پٺ)
انهن جي ملسن ۽ انهن ڏاسن کي به مستقل
سامان ۽ هڪ وقت تائين عارضي سامان جو
(ذريعو بنايو آهي).

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنَّا خَلْقًا ظِلًّا
وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ
لَكُم سَرَائِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَائِيلَ تَقِيكُمُ
بِأَسْكُمْ لَدِّكَ يُبَيِّنُ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ
تُسَلِّمُونَ ﴿٨٢﴾

۸۲ ۽ الله جو ڪجهه پيدا ڪيو آهي انهيءَ
۾ توهان جيلاءِ ڪيتريون چانو واريون شيون
بنايون آهن (جن جي هيٺيان توهان آرام
ڪريو ٿا) ۽ جبلن ۾ (به) توهان لاءِ پناهه
جون جايون ٺاهيون آهن ۽ پٺ انهيءَ توهان
لاءِ ڪيترن قسمن جون قميصون بنايون آهن
جيڪي توهان کي گرمي کان بچائڻ ٿيون. ۽
ڪي قميصون (يعني زرهون) اهڙيون آهن
جيڪي توهان کي توهان جي (پاڻي) جنگ
(جي سختيءَ) کان بچائڻ ٿيون. اهڙيءَ طرح
اهو توهان تي پنهنجي (روحاني) انعام کي
(به) پورو ڪريو انهيءَ لاءِ ته توهان
(انهيءَ جا) ڪامل فرمانبردار بنجو.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿٨٣﴾

۸۳ پوءِ جيڪڏهن اهي (هاڻي به) ڦري
وڃن ته (انهيءَ سببان اي نبي! توتي الزام

نه ايندو چو جو) تنهن جي ذمي صرف ڪولي
پهچائڻو آهي.

۸۴. اهي الله جي (انهيءَ) انعام کي (چڱي
ريت) ڄاڻن ٿا پر پوءِ (به) انهيءَ جو
انڪار ڪري رهيا آهن ؛ انهن مان اڪثر ته
پڪا ڪافر آهن.

۸۵. ؛ (انهيءَ) ڏينهن کي به ياد ڪيو)
جنهن ڏينهن اسان هر هڪ قوم ۾ هڪ شاهد
بيهارينداسين پوءِ (انهيءَ وقت) انهن ماڻهن
کي جن ڪفر (جو طريقو) اختيار ڪيو آهي
(عذر يا بدلي جي) اجازت نه ڏني ويندي ؛
نه (ٿي) انهن جو ڪو عذر قبول ڪيو
ويندو.

۸۶. ؛ جن ماڻهن ظلم (جو طريقو اختيار)
ڪيو آهي اهي جڏهن انهيءَ (واعدي ڪيل)
عذاب کي ڏسندا ته (انهيءَ وقت) نه (ته)
اهو (عذاب) انهن تان هلڪو ڪيو ويندو ؛
نه (ٿي) انهن کي مهلت ڏني ويندي.

۸۷. ؛ جن ماڻهن (الله جا) شريڪ ٺاهيا آهن
جڏهن اهي پنهنجي (ناهيل) شريڪن کي
ڏسندا ته چوندا (ته) اي اسان جا رب اهي
اسان جا (ناهيل) شريڪ آهن جن کي اسان
توڪي ڇڏي پڪاريندا هئاسين جنهن تي اهي
(گمان ڪيل شريڪ هڪدم) انهن کي چوندا
(ته) توهان يقينن ڪوڙا آهيو.

۸۸. ؛ انهي ڏينهن اهي (ظالم هڪدم) الله
جي حضور (پنهنجي فرمانبرداريءَ) جو
اظهار ڪندا ؛ اهي (سپڪجهه) جنهنڪي
اهي پنهنجي طرفان گهڙيندا هئا انهن (جي
ذهن) مان غائب ٿي ويندو.

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ
الْكَافِرُونَ ﴿٨٤﴾

ع

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا لَهُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٥﴾

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يَخَفُّ عَنْهُمْ
وَلَهُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٦﴾

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا
هَؤُلَاءِ شُرَكَائُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ
فَأَلْقُوا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٧﴾

ع

وَأَلْقُوا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَامَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٨٨﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زُذْنُهُمْ
عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿۹۰﴾

۸۹۔ جن ماڻهن (خود بہ) كفر (جو طريقو) اختيار ڪيو آهي ؛ (بين کي بہ) الله جي راہ کان روڪيو آهي انهن کي اسان انهيءَ عذاب کان وڌيڪ هڪ ٻيو عذاب ڏينداسين جو جو اهي (هميشه) فساد (جا ڪم) ڪندا هئا.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ
وَجُنَّا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَتَرْنَا عَلَيْكَ الْكَتَبَ
نَبِيًّا نَاكِيلٌ شَيْءٌ وَهَدَى وَرَحْمَةً وَبَشْرًا لِلْمُسْلِمِينَ ﴿۹۱﴾

۹۰۔ (انهيءَ ڏينهن کي بہ ياد ڪيو) جنهن ڏينهن اسان هر قوم جي اندر انهن جي خلاف خود انهن مان ئي هڪ شاهد ڪڙو ڪنداسين ؛ (اي رسول ا) توکي اسان انهن (سڀني) جي خلاف شاهد ڪري آڻينداسين ؛ اسان هيءَ ڪتاب هر هڪ ڳالهه کي کولي بيان ڪرڻ لاءِ ؛ (سڀني ماڻهن جي) رهنمائي جيلاءِ ؛ (انهن تي) رجعت ڪرڻ ؛ ڪامل فرمانبرداري اختيار ڪرڻ وارن کي خوشخبري ڏيڻ جيلاءِ لاڻو آهي.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي
الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ
يُعْظَمُ لَكُمْ تَدَارُؤُنَ ﴿۹۲﴾

۹۱۔ الله يقين عدل جو ؛ احسان جو ؛ (غير رشتيدارن کي بہ) مائتيءَ واري (شخص) وانگر (جائن ؛ اهڙيءَ طرح مدد) ڏيڻ جو حڪم ڏئي ٿو ؛ (هو هڪ قسم جي) بي حياتي ؛ نا پسنديدہ ڳالهين ؛ بغاوت کان روڪيو اهو توهان کي نصيحت ڪري ٿو انهيءَ لاءِ تہ توهان سمجھو.

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ
بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا
إِنَّ اللَّهَ يُعَلِّمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿۹۳﴾

۹۲۔ (گهرجي تہ) الله سان (ڪيل پنهنجي) واعدي کي جڏهن توهان (انهيءَ سان ڪو) واعدو ڪيو وڃي، پورو ڪيو. قسمن کي انهن جي مضبوط ڪرڻ کان پوءِ جڏهن تہ توهان الله کي (انهيءَ جو قسم کائي) پنهنجو ضامن بنايو آهي، نہ توڙيو. جيڪي ڪي توهان ڪيو ٿا الله يقين انهيءَ کي

جائيشو.

۹۳. ۽ انهيءَ عورت وانگر نه بنجو جنهن پنهنجي ڪٽيل سٺ کي انهيءَ جي مضبوط ٿي وڃڻ کان پوءِ ڪڍي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو هو. (اهڙي طرح) توهان پنهنجي قسمن کي ڌوڪي جي ذريعي پاڻي رسوخ وڌائڻ جو ذريعو بنايو. انهيءَ خوف کان ته ڪا قوم ڪنهن ٻي قوم جي مقابلي ۾ وڌيڪ طاقتور نه ٿي وڃي. الله ته صرف انهيءَ وقت توهان کي انهن (حڪمن) جي ذريعي آزمائي رهيو آهي ۽ قيامت جي ڏينهن توهان تي سڄي حقيقت ضرور کولي ڇڏيندو جنهن ۾ توهان اختلاف رکندا هئا.

۹۴. جيڪڏهن الله پنهنجي (ئي) مرضي کي جاري ڪري ها ته اهو (سڀني) کي هڪ ئي جماعت بنائي ها پر (اهو ائين نه ٿو ڪري پر) جيڪو شخص (گمراهيءَ کي) چاهيو انهيءَ کي اهو گمراهه ڪريو ۽ جيڪو (هدايت کي) چاهيو انهيءَ کي اهو هدايت ڏئي ٿو ۽ جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا انهيءَ جي متعلق (قيامت جي ڏينهن) توهان کان پڇيو ويندو.

۹۵. ۽ توهان پنهنجي قسمن کي پاڻي ڌوڪي ڪرڻ جو ذريعو نه بنايو نه ته (توهان جو) قدم انهيءَ کان پوءِ جڏهن اهو (خوب مضبوطيءَ سان) چمي چڪو هجي (وري) ترڪي پوندو ۽ توهان بچڙي پڇاڙي ڏسندؤ. چوڄو توهان (اهڙي طرح ٻين ماڻهن کي به) الله جي راهه کان روڪيو ۽ توهان تي عذاب (نازل) ٿيندو.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَظَتْ غَزَلَهُمَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
أَنكَاسًا يُتَخَدُّونَ آيَاتِنَا كَمَا دَخَلْنَا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ
أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ إِنَّا يَبْلُغُ اللَّهُ بِهٖ وَلِيَّتَيْنِ
لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ
مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَنَسْنُنَ عَمَّا
كُنتُمْ نَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِنَا كَمَا دَخَلْنَا بَيْنَكُمْ فَزَلَّ قَدَمٌ
بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذَوُّوا الشُّؤْمَ بِمَا صَدَقْتُمْ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٥﴾

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ
هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٧﴾

۹۶. ۛ توهان الله (سان ڪيل) واعدتي جي
بدلي ۾ حقير (ۛ ٿورڙي) قيمت (رڪن واري
شئي) نه وٺو. جيڪڏهن توهان عقل رکو ٿا
ته جيڪي ڪي الله وٽ آهي اهو توهان لاءِ
يقينن (انهيءَ کان گهڻو) بهتر آهي.

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٌ وَلَنَجْزِيَنَ
الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

۹۷. جيڪي ڪي توهان وٽ آهي اهو ختم ٿي
ويندو ۛ جيڪي ڪجهه الله وٽ آهي اهو
(هميشه) رهڻ وارو آهي ۛ (اسان کي پنهنجي
ذات جو قسم آهي ته) جيڪي ماڻهو ثابت
قدم رهيا آهن اسان انهن کي يقينن انهن جي
بهترين عمل جي مطابق (انهن جي سڀني
نيڪ عملن جو) بدلو ڏينداسين.

مَنْ عَمِلْ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ اُنْشَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَنَجْزِيَنَّهُ حَيٰوَةً طَيِّبَةً ۚ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ
بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

۹۸. جيڪو به مومن هئڻ جي حالت ۾ نيڪ
ۛ مناسب حال عمل ڪندو. مرد هجي يا عورت
اسان انهيءَ کي يقينن هڪ پاڪ زندگي عطا
ڪنداسين ۛ اسان انهن (سڀني ماڻهن) کي
انهن جي بهترين عمل مطابق (انهن جي
سڀني نيڪ عملن جو) بدلو ڏينداسين.

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ
الرَّجِيمِ ﴿٢٠﴾

۹۹. (اي مخاطب!) جڏهن تون قرآن پڙهڻ
لڳين ته ڌڪاريل شيطان (جي شر) کان
(محفوظ رهڻ جي لاءِ) الله جي پناهه
گهرندو (ڪر).

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢١﴾

۱۰۰. (سچي) ڳالهه يقينن اها آهي ته جن
ماڻهن ايمان آندو آهي ۛ پنهنجي رب (جي
پناهه) تي ڀروسو رکن ٿا، انهن تي انهيءَ
جي ڪابه طاقت ڪانهي.

إِنَّمَا سُلْطٰنُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ
مُشْرِكُونَ ﴿٢٢﴾

۱۰۱. انهيءَ جي طاقت صرف انهن ماڻهن تي
(هوندي) آهي جيڪي انهيءَ سان دوستي
رکن ٿا ۛ جيڪي انهيءَ جي سببان شرڪت
ڪن ٿا.

وَاِذَا بَدَلْنَا اٰیَةً مَّكَانَ اٰیَةٍ ۙ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا
يُنْزِلُ قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مُفْتَرٍ ۚ بَلْ اَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿۱۷﴾

۱۰۲۔ ۽ جڏهن اسان ڪنهن نشان جي جاءِ تي
ڪو ٻيو نشان آڻيون ٿا ۽ (انهيءَ ۾ ڪهڙو
شڪ آهي ته) الله جيڪي ڪجهه لاهي ٿو
انهيءَ (جي ضرورت) کي اهو (سڀني کان)
بهرتر ڄاڻي ٿو ته (انهيءَ موقعي تي
مخاطب) چون ٿا ته تون ڪوڙو آهين
(بحقيقت ائين) نه آهي پر انهن مان اڪثر
علم نٿا رکن.

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿۱۸﴾

۱۰۳۔ تون (اهڙي اعتراض ڪندڙ کي) چؤ
(ته) روح القدس انهيءَ کي تنهن جي رب
جي طرف کان حق (۽ حڪمت) سان لاٿو آهي
انهيءَ لاءِ ته جن ماڻهن ايمان آندو آهي انهن
کي اهو (ايمان تي) هميشه لاءِ قائم ڪري ۽
(پڻ انهيءَ) فرمانبردارن جي (وڌيڪ)
رهڻائي، جيلاءِ ۽ (انهن کي) خوشخبري ڏيڻ
لاءِ (انهيءَ کي لاٿو آهي).

وَلَقَدْ عَلَّمَهُم نَحْنُ اِنَّمَا يَعْلَمُهُ بَشَرٌ
لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَبُ ۙ وَهَذَا لِسَانٌ
عَرَبِيٌّ مُّبِينٌ ﴿۱۹﴾

۱۰۴۔ ۽ اسان يقينن ڄاڻون ٿا ته اهي چون ٿا
(ته هيءَ وحي الاهي ڪانهي پر) هڪ ماڻهو
انهيءَ کي سيکاري ٿو (پر اهي نه ٿا
سمجهن ته) جنهن شخص ڏانهن اهي (اشارو
ڪن ٿا ۽ انهن جا ذهن انهيءَ ڏانهن) مائل
ٿين ٿا انهيءَ جي زبان عجيبي آهي ۽ هي
(قرآني زبان ته چڱي ريت) روشن (ڪري
ڏيکارڻ واري) عربي زبان آهي.

اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِآيَاتِ اللّٰهِ لَا يَهْدِيَهُمُ اللّٰهُ
وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿۲۰﴾

۱۰۵۔ جيڪي ماڻهو الله جي نشانين تي ايمان
نه ٿا آڻين. الله انهن کي هدايت نه ٿو ڏئي،
۽ انهن لاءِ دردناڪ عذاب (مقرر) آهي.

اِنَّمَا يَفْتَرِے الْكَذِبَ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِآيَاتِ
اللّٰهِ ۙ وَاولٰئِكَ هُمُ الْكَذِبُوْنَ ﴿۲۱﴾

۱۰۶۔ ڪوڙ آهي ئي ماڻهو ٺاهيندا آهن
جيڪي الله جي نشانين تي ايمان نٿا رکن ۽
اهي ئي ماڻهو پڪا ڪوڙا آهن.

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَ
قَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ
صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑩

۱۰۷- جيڪي ماڻهو (بہ) پنهنجي ايمان
آڻڻ کانپوءِ الله جو انڪار ڪن سواءِ انهن
جي جن کي (ڪفر تي) مجبور ڪيو ويو
هجي پر انهن جي دل ايمان تي مطمئن هجي
(اهي پڪڙي نه ايندا) ها اهي جن (پنهن
جو) سينو ڪفر لاءِ کولي ڇڏيو هجي انهن تي
الله جو (تمام) وڏو غضب (نازل) ٿيندو. ۽
انهن جي لاءِ تمام گرو عذاب (مقدر) آهي.

ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ اسْتَجَبُوا الدُّعَاءَ عَلَى الْآخِرَةِ وَ
أَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ⑪

۱۰۸- ۽ ائين انهيءَ سبب جي ڪري هوندو
جو انهن هن دنيوي زندگيءَ سان محبت ڪري
انهيءَ کي آخرت تي مقدم ڪيو ۽ (پڻ انهيءَ
سبب ڪري جو) الله ڪفر اختيار ڪرڻ وارن
ماڻهن کي هدايت نٿو ڏئي.

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَمَحَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَهُمْ
أَبْصَارَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ⑫

۱۰۹- هي اهي ماڻهو آهن جن (جي ڪفر جي
سبب ڪري انهن) جي دلي ۽ انهن جي ڪن
۽ انهن جي اکين تي الله مهر لڳائي ڇڏي آهي
۽ اهي ئي ماڻهو آهن جيڪي پڪا غافل
آهن.

لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ⑬

۱۱۰- (۽) انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ ڪونهي جو
اهي آخرت ۾ (سڀني کان) وڌيڪ نقصان ڪندڙ
وارا هوندا.

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا قُتِلُوا
ثُمَّ جَهِدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ
رَحِيمٌ ⑭

۱۱۱- ۽ تنهن جو رب يقيناً انهن ماڻهن جي لاءِ
جيڪي ڏک ۾ پوڻ کانپوءِ هجرت ڪري ويا
پوءِ انهن جهاد ڪيو ۽ (پنهنجي انجام تي)
ثابت قدم رهيا (هائي) تنهنجو رب يقيناً
انهيءَ (شرط کي پوري ڪرڻ) کانپوءِ (انهن
جي لاءِ) ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم
ڪرڻ وارو (ثابت) ٿيندو.

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ بِجُثْلِهَا وَتُؤْتَىٰ

۱۱۲- (انهيءَ) جزا جو ظهور خصوصيت سان
انهيءَ ڏينهن ٿيندو جنهن ڏينهن هر ڪو

كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١١٣﴾

شخص پنهنجي جان جي متعلق جهڳڙو ڪندو
ايندو ۽ هر ڪنهن شخص جو ڪجهه ڪيو
هوندو (انهيءَ جو اجر) انهيءَ کي پورو پورو
ڏنو ويندو ۽ انهن تي (ڪنهن ريت به) ظلم
نه ڪيو ويندو.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً
يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَكَفَرَتْ
بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَادَّارَهَا اللَّهُ لِنَاسٍ أَلْوَجَّعٍ وَالْخَوْفِ
بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٤﴾

۱۱۳. ۽ الله (توهان کي سمجهائڻ جي لاءِ) هڪ
ڳوٺ جو حال بيان ڪريو جنهن کي (هر
طرح سان) امن حاصل آهي (۽) اطمينان
نصيب آهي هر طرف کان انهيءَ جو رزق
انهيءَ کي سوڪائيءَ سان پهچي رهيو آهي
پوءِ (به) انهيءَ الله جي نعمتن جي
ناشڪري ڪئي آهي انهيءَ (جي انهيءَ نا
شڪريءَ) تي الله انهيءَ (جي رهاڪن) تي
انهن جي پنهنجن (مڪروهه) عملن جي
سببان بڪ ۽ خوف جي پوشاڪ نازل ڪئي
آهي.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ
الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٥﴾

۱۱۴. ۽ يقينن انهن وٽ انهن مان ئي
(اسانجو) هڪ رسول اچي چڪو آهي پر انهن
انهيءَ کي ڪڍڙو ڪيو. جنهن تي انهيءَ
حالت ۾ جو اهي ظلم ڪري رهيا
هئا (اسانجي) عذاب انهن کي اچي پڪڙيو.

فَكُلُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا
لِنِعْمَتِ اللَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ لِنِعْمَتِهِ تَعْبُدُونَ ﴿١١٦﴾

۱۱۵. پوءِ جيڪو حلال (۽) پاڪ (مال) الله
توهان کي ڏنو آهي توهان انهيءَ مان کائو ۽
الله جي نعمت جو جيڪڏهن توهان انهيءَ جي
عبادت ڪيو ٿا، شڪر ڪيو.

إِشْرَاحَ حَرَمٍ عَلَيْكُمْ إِلَيْتُمْ وَالَّذِينَ مَوْلَاهُمْ الْخَنَازِيرُ
وَمَا أَهْلٌ لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَ
لَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾

۱۱۶. انهيءَ توهان تي صرف مردار کي ۽ رت
کي ۽ سور جي گوشت کي ۽ (هر) انهيءَ شئي
کي حرام ڪيو آهي جنهن تي الله کانسواءِ
ڪنهن ٻئي جو نالو ورتو ويو هجي ۽ جيڪو
ماڻهو (انهن مان ڪنهن شي جي کائڻ تي)

مجبور ڪيو وڃي انهي حالت ۾ جو (شريعت جو) مقابلو ڪرڻ وارو نه هجي ۽ نه حد کان وڌيڪ وڌڻ وارو هجي ته (ياد رکون ته) الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۱۷- ۽ پنهنجي زبانن جي ڪوڙن بيانن جي سببان (ائين) نه چئو ته هي حلال آهي ۽ هي حرام آهي (ته ائين نه ٿئي) جو توهان الله تي ڪوڙ ٻڌڻ وارا بنجي وڃو جيڪي مانهو الله تي ڪوڙ ٻڌڻ ٿا اهي هرگز ڪامياب نه ٿا ٿين.

۱۱۸- (هي دنيا) ٿورڙو عارضي سامان آهي ۽ (انهيءَ ڪوڙ جي نتيجي ۾) انهن جيلا ۽ دردناڪ عذاب (مقدر) آهي (پوءِ) انهيءَ کان بچڻ گهرجي.

۱۱۹- ۽ جن ماڻهن يهودي مذهب اختيار ڪيو هو انهن تي (به) اسان انهيءَ کان پهرين اهي (سيئي) شيون حرام ڪيون هيون جن جو ذڪر اسان توسان ڪيو آهي ۽ اسان انهن تي (اهي حڪم ڏيئي) ظلم نه ڪيو هو پر اهي (انهن حڪمن کي ٽوڙي) پنهنجي جانين تي ظلم ڪندا هئا.

۱۲۰- پوءِ (ياد رکو ته) جن ماڻهن بي خبريءَ جي حالت ۾ (ڪا) برائي ڪئي هجي (۽) پوءِ انهيءَ کانپوءِ (اهي انهيءَ کان) توبه ڪن ۽ (پنهنجي غلطيءَ جو) اصلاح (به) ڪن. انهن جي حق ۾ تنهن جو رب انهن (شرطن جي پوري ڪرڻ) کانپوءِ گهڻو ئي بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو (ثابت) ٿيندو.

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَّا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَنَنَّهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا الشَّرَّ يَحْمِلُهُمْ إِلَىٰ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

۱۲۱. ابراهيم يقينن هر (هڪ) خبر جو جامع الله جي خاطر عاجزي اختيار ڪرڻ وارو (۽) هميشه خدا جي ڪامل فرمانبرداري ڪرڻ وارو هو ۽ اهو مشرڪن مان نه هو.

۱۲۲. (اهو) انهيءَ جي انعامن جو شڪر گذار هو انهيءَ (جي رب) انهيءَ کي چونڊيو هو ۽ هڪ سڌي واٽ ڏانهن انهيءَ جي رهنمائي ڪئي هئي.

۱۲۳. ۽ اسان انهيءَ کي هن دنيا ۾ (به) وڏي ڪاميابي بخشي هئي ۽ اهو آخرت ۾ (به) يقينن صالح ماڻهن مان هوندو.

۱۲۴. ۽ (اي رسول) اسان توکي وحيءَ جي ذريعي حڪم ڏنو آهي ته (اسانجي) ڪامل فرمانبرداري تي هميشه قائم رهڻ واري ابراهيم جي طريقي جي پيروي ڪر ۽ (اي مڪي وارا ڄاڻو ٿا ته) اهو مشرڪن مان نه هو.

۱۲۵. سبت (جو روال) انهن ئي ماڻهن تي وڌو ويو هو جن انهيءَ ۾ اختلاف ڪيو هو ۽ تنهن جو رب انهيءَ امر جي متعلق جنهن ۾ اهي اختلاف ڪندا هئا يقينن قيامت جي ڏينهن فيصلو ڪندو.

۱۲۶. (۽ اي رسول) تون (ماڻهن کي) حڪمت ۽ چڱي نصيحت جي ذريعي پنهنجي رب جي راهه ڏانهن سڏ ۽ انهيءَ طريقي سان جيڪو سڀ کان سٺو هجي - انهن سان (انهن جي اختلافن جي متعلق) بحث ڪر. تنهنجو رب انهن کي (به) جيڪي انهيءَ جي راهه کان پئڪي ويا هجن (سڀ کان) بهتر ڄاڻي ٿو ۽ انهن کي به جيڪي هدايت حاصل ڪن

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۱۲۱﴾

شَاكِرًا لِّلْعَمَلِ إِذْ جَعَلَهُ وَهْدًا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿۱۲۲﴾

وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّا لَهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿۱۲۳﴾

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَن اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۱۲۴﴾

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿۱۲۵﴾

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالنُّوعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿۱۲۶﴾

١٢٤

۱۲۴. جيڪڏهن توهان (ماڻهو زيادتي ڪرڻ وارن کي) سزا ڏيو ته جيتري توهان تي زيادتي ڪئي وئي هجي توهان اوتري (ئي) سزا ڏيو ؛ (اسان کي پنهنجي ذات جو قسم آهي ته) جيڪڏهن توهان صبر ڪندؤ ته صبر ڪرڻ وارن جي حق ۾ اهو (يعني صبر ڪرڻ) بهتر ٿيندو.

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ
وَلَكِنْ صَبْرُكُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ۝

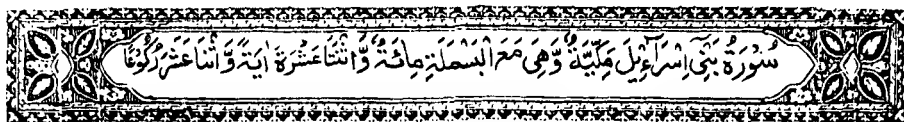
۱۲۸. ؛ (اي رسول) تون صبر کان ڪم وٺ ؛ تنهن جو صبر ڪرڻ الله (جي مدد) سان ئي (ٿي سگهي) ٿو ؛ تون انهن (ماڻهن جي حالت) تي غم نه ڪر. ؛ جيڪي تدبيرون اهي ڪن ٿا انهن جي سببان تڪليف محسوس نه ڪر.

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ
وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ۝

۱۲۹. ؛ ياد رک ته الله يقينن انهن ماڻهن سان گڏ هوندو آهي جن تقويٰ (جو طريقو) اختيار ڪيو هجي ؛ جيڪي نيڪو ڪار هجن.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ
مُحْسِنُونَ ۝

۱۶
ت
۲۴

سورت بني اسرائيل. هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون هڪ سئو بارنهن آيتون ؛ بارهن ركوع آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲. (مان) انهيءَ (خدا) جي پاڪائي (بيان
ڪيائڻو) جيڪو رات جي وقت پنهنجي
ٻانهي کي (انهي حرمت واري مسجد کان
(انهيءَ) پري واري مسجد تائين جنهن جي
آسپاس کي (به) اسان برڪت ڏني آهي
(انهيءَ ڪري) وٺي ويو ته اسان انهيءَ کي
پنهنجي جا ڪي نشان ڏيکاريون يقينن اهو ئي
(خدا) آهي جيڪو (پنهنجي ٻانهن جي
پڪار کي) ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽ انهن جي حالتن
کي) چڱيءَ ريت ڏسڻ وارو آهي.

سُبْحَنَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ يَلْمِزُ مِنَ السَّجِدِ
الْحَرَامِ إِلَى السَّجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَوَّكُنَا حَوْلَهُ
لِشْرِيهِ مِنْ آلِهَتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ②

۳. ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب (يعني توريت)
ڏنو هو ۽ انهيءَ کي اسان بني اسرائيل جيلاءِ
هدايت (جو ذريعو) بنايو هو (۽ انهيءَ ۾
انهن کي حڪم ڏنو هو) ته توهان
مونکان سواءِ ڪنهن کي (پنهنجو) ڪارشاز
نه بنايو.

وَأَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي
إِسْرَءِيلَ إِلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكَيْلًا ③

۴. (۽ هي به چيو هو سين ته اي) انهن
ماڻهن جا نسل! جنکي اسان نوح سان گڏ
(پيڙهيءَ تي) سوار ڪيو هو (ياد رکڻ ته)
اهو يقينن (اسانجو) نهايت شڪر گذار ٻانهون
هو (پوءِ توهان به شڪر گذار بنجو).

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ
عَبْدًا شَكُورًا ④

۵. ۽ اسان هن ڪتاب ۾ بني اسرائيل کي هي

وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ

فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا
أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا
مَفْعُولًا ۝

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ
وَبَيْنَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيراً ﴿١٠﴾

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا
فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيُسْوَءَ أَوْجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا
السُّجُودَ كَمَا دَخَلُوا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبَذَرُوا فَمًا
عَلَوًا ۖ تَنْجِيًا ۝

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدْتُمْ عَدَاوَةً جَعَلْنَا

۹۔ (ہائی بہ) کجھہ پری کونہی (پر)

جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ⑩

عين ممكن آهي) ته توهانجو رب توهانتي
رحم ڪري ۽ جيڪڏهن توهان (وري پنهن
جي غلط رويي ڏانهن) موٽيا ته اسان به
(سزا جي طرف) موٽنداسين ۽ (ياد رکو ته)
جهنم کي اسان ڪافرن جيلاءِ قيد خانو بڻايو
آهي.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُوَ أَفْوَمٌ وَيُضِلُّ
الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَمْلُكُونَ الضُّلُوحَ إِنَّ لَهُمْ
أَجْرًا كَثِيرًا ⑪

۱۰. هيءَ قرآن يقينن انهيءَ (راهه جي) طرف
رهنمائي ڪريو جيڪا سڀني کان وڌيڪ
صحيح آهي. ۽ مومنن کي جيڪي حال سارو
ڪم ڪن ٿا خوشخبري ڏيڻو ته انهن جيلاءِ
(عام) وڏو اجر (مقدر) آهي.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا ⑫

۱۱. ۽ (قرآن) هيئن (به چويو) ته جيڪي
مانهو آخرت تي ايمان نٿا آڻين انهن جيلاءِ
اسان دردناڪ عذاب تيار ڪيو آهي.

وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ
عَجُولًا ⑬

۱۲. ۽ انسان شر کي (اهڙي جوش سان) سڏي
ٿو جنهن جوش سٺن الله انهيءَ (بندي) کي
خير جي طرف سڏيندو رهندو آهي ۽ انسان
ڏاڍو اجهرو (واقع ٿيو) آهي.

وَجَعَلْنَا آيَاتٍ وَالتَّهَارَاتِ اثْنَيْنِ فَمَحَوْنَا آيَةَ الْبَيْتِ
وَجَعَلْنَا آيَةَ التَّهَارُوتِ لِيَتَّبِعُوا فُضْلًا مِنْ
رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّينِينَ وَالْجِسَابِ وَكُلِّ
شَيْءٍ فَضَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ⑭

۱۳. ۽ اسان رات ۽ ڏينهن ٻه نشان بنايا
آهن. اهڙيءَ طرح جو رات واري نشان جي اثر
کي ته اسان مٿاني ڇڏيو ۽ ڏينهن واري نشان
کي اسان بينائي بخشڻ وارو بنائي
ڇڏيو. انهيءَ لاءِ ته توهان خدا جي فضل کي
تلاش ڪيو ۽ (سولائيءَ سان) سالن جي ڳڻپ
۽ حساب معلوم ڪري سگهو. ۽ اسان هر هڪ
شئي کي چڱي ريت کولي کولي بيان ڪيو
آهي.

وَكُلُّ إِنْسَانٍ أَلَمْنَهُ لَغْوُهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ
لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَتْلُقُهُ مَشُورًا ⑮

۱۴. ۽ اسان هر انسان جي ڳچيءَ ۾ انهيءَ جي
عمل کي ٻڌي ڇڏيو آهي ۽ اسان قيامت جي
ڏينهن انهيءَ (جي عملن) جو هڪ ڪتاب

ڪڍي انهيءَ جي سامهون رکندا سين، جنهنڪي اهو (بلڪل) ڪليل ڏسي سگهندو.

۱۵. (۽ انهيءَ کي چيو ويندو) پنهن جو ڪتاب (خود ئي) پڙهي (ڪري ڏس) اڄ تنهنجو نفس ئي تنهنجو حساب وٺڻ لاءِ ڪافي آهي.

اقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ۝۱۵

۱۶. (پوءِ ياد رکڻ ته) جيڪو هدايت کي قبول ڪندو انهيءَ جي هدايت حاصل ڪرڻ انهيءَ جي ذات جي فائدي جيلا آهي ۽ جيڪو (انهيءَ هدايت کي رد ڪري) گمراهه ٿيندو. انهيءَ جو گمراهه ٿيڻ انهيءَ جي (نفس جي) خلاف ٿيندو ۽ ڪابه ٻار ڪنڻ واري جان ڪنهن ٻي (جان) جو ٻار نه ڪندي ۽ اسان (ڪنهن قوم تي) هرگز عذاب نٿا موڪليون جيستائين (انهن ڏانهن) ڪو رسول نه موڪليون.

مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ ۚ كَفَىٰ بِعَثَتِ رَسُولًا ۝۱۶

۱۷. ۽ جڏهن اسان ڪنهن ڳوٺ کي تباهه ڪرڻ جو ارادو ڪندا آهيون ته پهرين اسان انهيءَ جي آسودن ماڻهن کي (نيڪيءَ جو) حڪم ڏيندا آهيون جنهن تي اهي (هيڪاري) انهيءَ (ڳوٺ) ۾ نافرماني (جي راهه) اختيار ڪندا آهن. تڏهن انهيءَ ڳوٺ جي متعلق اسانجو ڪلام پورو ٿي ويندو آهي ۽ اسان انهيءَ کي پوريءَ طرح تباهه ڪري ڇڏيندا آهيون.

وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُشْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا ۝۱۷

۱۸. (انهيءَ قانون جي مطابق) اسان نوح (جي قوم کي ۽ انهيءَ) کانپوءِ (هڪ ٻئي پٺيان) ڪيترن نسلن کي تباهه ڪيو ۽ تنهنجو رب پنهن جي ٻانهن جي گناهن تي (چڱي طرح) خبر رکڻ وارو (آهي ۽ انهن

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِن بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ۝۱۸

کي) چڱيءَ طرح ڏسيو.

۱۹- جيڪو شخص (رڳو) دنيا جو گهرجانو هجي اسان اهڙي قسم جي ماڻهن مان جنهن کي چاهيون ٿا هن دنيا ۾ جلديءَ وارو (دنيوي) فائدو ڏيئي ڇڏيندا آهيون. انهيءَ کانپوءِ انهيءَ لاءِ جهنم (جو عذاب) مقرر ڪري ڇڏيندا آهيون جنهن ۾ اهو خوار ۽ تڙيل ٿي داخل ٿي ويندو آهي.

۲۰- جن ماڻهن ايمان جي حالت ۾ آخرت جي خواهش ڪئي ۽ انهيءَ جيلاءِ انهيءَ جي مطابق ڪوشش (به) ڪئي ته (ياد رکو) اهڙائي ماڻهو آهن - جن جي ڪوشش جو قدر ڪيو ويندو.

۲۱- اسان سڀني کي مدد ڏيون ٿا انهن کي به (يعني دين وارن کي به) ۽ انهن کي به (يعني دنيا وارن کي به) (۽ اها مدد) تنهن جي رب جي ذات مان آهي ۽ تنهن جي رب جي ذات (ڪنهن خاص ٽولي کان) روڪي نه ويندي آهي.

۲۲- ڏس ڪهڙيءَ طرح اسان (دنيوي سامانن جي صورت ۾ به) انهن مان ڪن کي ڪن تي فضيلت ڏيئي (ڇڏي) آهي ۽ آخرت (جي زندگي) ته يقينن (اڃا به) وڏن درجن واري ۽ وڌيڪ فضيلت واري (زندگي) هوندي.

۲۳- پوءِ (اي مخاطب!) الله سان ڪوبه ٻيو معبود نه بناء، نه ته تون الزام لڳرائي (۽ الاهي) فتح کان محروم ٿي ويهي ويندين.

۲۴- تنهن جي رب (انهيءَ ڳالهه جو) تڪيدي حڪم ڏنو آهي ته توهان انهيءَ

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِنَاسٍ
ثُرِيْدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلُهَا مَذْمُومًا
مَذْحُورًا ⑤

وَمَنْ أَدَّ الْأَخْرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ⑥

كَلَّا يُبْدُ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا
كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ⑦

أَنظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ الْكِبْرُ
دَرَجَاتٌ وَالْكَبِيرُ تَفْضِيلًا ⑧

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا
مَخْذُومًا ⑨

وَتَقْصِي رِبْكَ إِلَّا تَعْبُدَ إِلَّا إِلَهًا وَإِلَٰهَ الْإِلَٰهِيْنَ

إِحْسَانًا إِمَّا يَلْعَنُ عِنْدَكَ الْكِبَرُ أَحَدُهُمَا أَوْ
كُلُّهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آيٌ وَلَا تَهَرَّهْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا
قَوْلًا كَرِيمًا ۝

ڪانسواءِ ڪنهن جي عبادت نه ڪريو ۽ (پڻ
هيءَ به ته پنهنجي) ماءُ پيءُ سان سهڻو
سلوڪ ڪريو. جيڪڏهن انهن مان ڪنهن
هڪ تي يا انهن ٻنهي تي تنهن جي زندگيءَ ۾
پيري اچي وڃي تون انهن کي (انهن جي
ڪنهن ڳالهه تي نا پسنديءَ جو اظهار
ڪندي) اف به نه چؤ ۽ نه انهن کي جهٽڪ
۽ انهن سان (هميشه) نرمي سان ڳالها.

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ
رَبِّ احْنِهِمَا كَمَا رَبَّيْتُنِي صَغِيرًا ۝

۲۵. ۽ رحم جي جذبي سان انهن جي سامهون
عاجزيءَ وارو رويو اختيار ڪر ۽ (انهن جيلاءِ
دعا ڪرڻ وقت) چوندو ڪر (ته اي) منهنجا
رب! انهن تي مهرباني فرما ۽ چو جو انهن
ننڍپڻ جي حالت ۾ منهن جي پالنا ڪئي
هئي.

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صٰلِحِينَ
فَأِنَّهُ كَانَ لِلَّهِ آيَاتٌ غُفُورًا ۝

۲۶. توهانجو رب جيڪي ڪجهه (به)
توهانجي دلين ۾ آهي انهيءَ کي (سڀ کان)
بهتر ڄاڻيندو (۽) جيڪڏهن توهان نيڪ
هوندؤ ته (ياد رکو ته) اهو بار بار رجوع
ڪرڻ وارن کي گهڻو بخشڻ وارو آهي.

وَأَيُّ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقُّهُ وَالْيَسِيرُ وَالْبَنُ السَّيِيلُ
وَلَا تُبْذِرْ بِنْدِيزًا ۝

۲۷. ۽ ويجهي (مائن) کي ۽ مسڪين کي ۽
مسافر کي انهيءَ جو حق ڏيو ۽ اجايو خرچ
ڪنهن طرح (به) نه ڪيو.

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ
الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ۝

۲۸. اجايو خرچ ڪندڙ يقينن شيطانن جا ڀائر
هوندا آهن ۽ شيطان پنهنجي رب جو گهڻو
بي شڪر آهي.

وَأَمَّا نَعُوضَنَ عَنْهُمْ ابْنَاءَ رَحْمَتِي مَن رَّزَقَكَ
تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَّيْسُورًا ۝

۲۹. ۽ پنهن جي رب جي ڪنهن عظيم الشان
رحمت جي حاصل ڪرڻ لاءِ جنهن جي توکي
اميد لڳل هجي جيڪڏهن تون انهن (مائنن)
کان منهن موڙين (ته انهيءَ حالت ۾ منهن
موڙڻ جائز آهي پر) تڏهن به انهن سان

مهربانيء واري طريقي سان ڳالهائڻ.

۳۰. ۽ تون نه (ته ڪنجوسيءَ سان) پنهنجي هٿ کي ٻڌي پنهنجي ڳچيءَ ۾ وجهه ۽ نه (اجائي خرچ پئجي) انهيءَ کي بلڪل چوڙي ڇڏي صورت ۾ (يا ته) تون ملامت جو نشان بنجي ٿڪ جي اثر کان ويهي رهندين.

۳۱. تنهن جو رب جنهن لاءِ چاهيو رزق کي ڪشادو ڪري ٿو ڇڏي ۽ (جنهن لاءِ چاهيو) تنگ ڪري (اهو يقينن پنهنجي ٻانهن (جي حالتن) کي ڄاڻڻ وارو آهي) ۽ ڏسڻ وارو آهي.

۳۲. ۽ توهان غريبي جي خوف کان پنهنجي اولاد کي قتل نه ڪيو انهن کي (به) اسان ئي رزق ڏيون ٿا ۽ توهان کي به (اسان ئي) ڏيون ٿا انهن کي قتل ڪرڻ (يقينن) وڏو ڏوهه آهي.

۳۳. ۽ زنا جي ويجهو (به) نه وڃو اها يقينن هڪ ظاهري بي حياتيءَ ۽ ڏاڍو برو رستو آهي.

۳۴. ۽ جنهن جان کي (مارڻ) الله حرام ٺهرايو آهي انهيءَ کي (شرعي) حق کانسواءِ قتل نه ڪيو ۽ جيڪو شخص مظلوم ماريو وڃي انهيءَ جي وارث کي اسان (بدلي جو) اختيار ڏنو آهي پوءِ (انهيءَ لاءِ هيءَ هدايت آهي ته) اهو (قاتل کي) قتل ڪرڻ ۾ (اسانجي مقرر ڪيل) حد کان اڳتي نه وڌي (جيڪڏهن اهو حد جي اندر رهندو) ته يقينن (اسانجي) مدد انهيءَ سان شامل هوندي.

۳۵. ۽ توهان انهيءَ طريقي کانسواءِ (جيڪو

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا
كُلَّ الْبَاسِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ۝

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ
كَانَ بِبَادِيهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ۝

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِمَّا يَكُونُوا نَحْسًا
وَرِيًّا لَكُمْ إِنْ قَتَلْتُمْ كَانَ خَطَاً كَبِيرًا ۝

وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوَاجَ الَّتِي كَانَتْ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ۝

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَن
قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوِيتِهِ سُلْطَانًا فَلْيَبْشِرْ
فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا ۝

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ

يَبْلُغُ أَشَدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ⑤

يتيم جي حق ۾) وڌيڪ سٺو هجي (ڪنهن
بني نموني) يتيم جي مال جي ويجهو نه وڃو.
اڻسٽائين جو اهو پنهنجي مضبوطي جي
عمر کي پهچي وڃي ۽ (پنهنجي) واعدي
کي پورو ڪيو (چوڃو) هر واعدي جي باري
۾ يقين (هڪ نه هڪ ڏينهن) جواب طلبي
ٿيندي.

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كُنْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ السَّقِيمِ
ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ⑥

۳۶. ۽ جڏهن توهان (ڪنهن کي ڪجهه)
ماپ ڪري ڏيڻ لڳو ته ماپ پوري ڏيندا
ڪيو ۽ (جڏهن تور ڪري ڏيو ته به) سڌي
ساهميءَ سان توري ڏيندا ڪيو. هيءَ ڳالهه
سڀ کان بهتر ۽ پڇاڙيءَ جي لحاظ کان سڀ
کان سٺي آهي.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ
وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ⑦

۳۷. ۽ (اي مخاطب) جنهن ڳالهه جو توکي
علم نه هجي انهيءَ جي پيروي نه ڪندو
ڪر (چوڃو) ڪن ۽ اک ۽ دل انهن سڀني جي
باري ۾ (توکان) پڇيو ويندو.

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ
وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ⑧

۳۸. ۽ زمين تي آڪڙ جي نه هل، چوڃو نه
ته تون اهڙيءَ طرح ملڪ جي حد کي پهچي
سگهين ٿو ۽ نه تون (اهڙيءَ طرح قوم جي)
سردارن جي اوچي درجي کي حاصل ڪري
سگهين ٿو.

كُلُّ ذَٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ⑨

۳۹. انهن (حڪمن) مان هر هڪ (فعل) جي
پڇڙي صورت تنهنجي رب جي اڳيان نا
پسنديده آهي.

ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ
مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ⑩

۴۰. هيءَ شاندار (تعليم) انهيءَ (علم ۽)
حڪمت جو (هڪ حصو) آهي جيڪو تنهن
جي رب وحيءَ جي ذريعي سان تو ڏانهن
موڪليو آهي ۽ تون الله سان ڪو ٻيو معبود
نه بنا، نه ته تون ملامت جو نشان بنجي

(۱) ذڪارجي دوزخ ۾ وڌو ويندين.

۴۱. ڇا توهانجي رب توهانکي چوڪرن (جي نعمت) سان مخصوص ڪري ڇڏيو آهي ۽ (خود) انهيءَ ڪن فرشتن کي (پنهن جون) چوڪريون بنائي رکيو آهي. يقينن توهان (اها) وڏي (خطرناڪ) ڳالهه چئو ٿا.

۴۲. ۽ اسان هن قرآن ۾ (هر هڪ ڳالهه کي) انهيءَ ڪري وري وري بيان ڪيو آهي ته اهي (انهيءَ مان) نصيحت حاصل ڪن پر (باوجود انهيءَ جي) اهو (قرآن) انهن کي (هٿ ۽) نفرت ٿي ۾ وڌائي رهيو آهي.

۴۳. تون چؤ (تہ) جيڪڏهن انهن جي چوڻ مطابق انهيءَ (الله) سان (ڪي) ٻيا معبود (بہ) هجن ها تہ انهيءَ ۾ اهي (مشرڪ) انهن معبودن جي مدد سان) عرش واري (خدا) تائين (پهچڻ جو) ڪو رستو ضرور ڳولي لهن ها.

۴۴. اهو انهن (مشرڪن) جي شرڪ جهڙين ڳالهين کان پاڪ. ۽ تمام گهڻو مٿاهون آهي. ۴۵. ستني آسمان ۽ زمين ۽ جيڪي ان ۾ (رهڻ وارا) آهن انهيءَ جي تسبيح ڪن ٿا ۽ (دنيا جي) هر شيءِ انهيءَ جي تعريف ڪندي (انهيءَ جي) تسبيح ڪري ٿي پر توهان انهن (شين) جي تسبيح کي نٿا سمجهو. اهو يقينن ڊڪيندڙ (۽) تمام گهڻو) بخشن وارو آهي.

۴۶. ۽ جڏهن تون قرآن کي پڙهين ٿو تہ (انهيءَ وقت) اسان تنهن جي وچ ۾ انهن ماڻهن جي وچ ۾ جيڪي آخرت تي ايمان نٿا رکن هڪ ڳجهو (۽ عام نظرن کان لڪل)

أَفَأَصْفَكُمْ رَبُّكُمُ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤١﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَآتَيْنَهُوا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ مَنِينًا ﴿٤٣﴾

سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٤﴾

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدٍ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٥﴾

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَجَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسُورًا ﴿٤٦﴾

پردو وجهي چڙيون ٿا.

٤٤. ۽ اسان انهن جي دلين تي گهڻا پردا وجهي چڙيون ٿا انهيءَ لاءِ ته اهي انهيءَ (سجاني) کي سمجهي نه سگهن ۽ انهن جي ڪنن ۾ ٻوڙاڻ (پيدا ڪري ڇڏي) آهي ۽ جڏهن تون قرآن ۾ پنهنجي رب کي جو هڪ ئي آهي ياد ڪرين ٿو ته اهي نفرت سان پنهنجي ٻئي ڦيرائي هليا وڃن ٿا.

٤٨. (۽) جڏهن اهي (ظاهر ۾) تنهنجون ڳالهيون ٻڌندا آهن ته جنهن مقصد هيٺ اهي تنهن جون ڳالهيون ٻڌندا آهن اسان انهيءَ جي حقيقت کي چڱيءَ طرح ڄاڻون ٿا ۽ (ٻڌ) جڏهن اهي گڏجي ڪن جون ڳالهيون ڪندا رهندا آهن (انهيءَ جو به اسان کي علم هوندو آهي ۽) جڏهن اهي ظالم (هڪ ٻئي کي) چوندا رهندا آهن (ته) توهان قريب خورده شخص ئي جي پيروي ڪري رهيا آهيو (ته) انهيءَ وقت به اسان ٻڌي رهيا هوندا آهيون).

٤٩. ڏس انهن تنهن جي باري ۾ ڪهڙيءَ طرح ڳالهيون ٺاهيون آهن جنهن جي نتيجي ۾ اهي گمراهه ٿي ويا آهن ۽ (هائي) اهي (هدايت جي حاصل ڪرڻ لاءِ) ڪابه راهه نٿا لهي سگهن.

٥٠. ۽ انهن (هيءَ به) چيو آهي (ڇا) جڏهن اسان (مري) هڏا ٿي وينداسين ۽ ڪجهه عرصي کانپوءِ ڳري هڏن جو (به) چورو بنجي وينداسين (ته) اسان کي ٻيهر زنده ڪيو ويندو ۽ (ڇا) واقعي اسان کي هڪ نئين مخلوق جي صورت ۾ اٿاريو ويندو؟

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمُ آيَةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذُكِرْتَ بِكَ فِي الْقُرْآنِ حَدَّثُوا وَلَوْ عَلَّمَ آدَمُ لَهُمْ نُفُورًا ﴿٤٥﴾

مَنْ أَعْلَمَ بِمَا يَشْتَمُونَ بِهِ إِذْ يَتَّبِعُونَ آيَاتَكَ وَإِذْهُمْ جُحُومٌ إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنَّا تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجَا مَضُورًا ﴿٤٨﴾

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٩﴾

وَقَالُوا إِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا إِنْآ لَنُبْعُثُوهَا وَخَلْقًا جَدِيدًا ﴿٥٠﴾

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ۝

۵۱. تون (انهن کي) چو (تہ) توهان (خواہہ) پٿر بنجي وڃو يا لوہہ.

أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ
مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى
هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ۝

۵۲. ڪاٻي اهڙي مخلوق جيڪا توهانجي
دلين ۾ انهن کان به سخت نظر ايندي هجي
(تڏهين تہ توهانکي ٻيهر زنده ڪيو ويندو)
(اهو ٻڌي) اهي ضرور چوندا (تہ) ڪير
اسانکي ٻيهر زنده ڪري (وجود ۾) آئيندو.
تون (انهن کي) چو (تہ) اهوئي (خدا) جنهن
توهانکي پهريون ڀيرو پيدا ڪيو هو انهيءَ
تي اهي ضرور اچرج ۾ توهانڏانهن (ڏسندي)
مٿو لوڏيندا ۽ چوندا (تہ) هي (زنده ڪرڻ
وارو معامنو) ڪڏهين ٿيندو؟ (جڏهين اهي
اٿين چون تہ) تون (انهن کي) چو (تہ)
بلڪل ممڪن آهي تہ اهو (وقت هيٺر)
ويجهو (اچي چڪو) هجي.

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ إِن
لِئَنَّمُ الْآلَ قَلِيلًا ۝

۵۳. (هيءَ) واعدو انهيءَ ڏينهن پورو ٿيندو
جنهن ڏينهن اهو توهانکي سڏيندو تہ توهان
انهيءَ جي تعريف ڪندي انهيءَ جو حڪم
مڃيندا (۽ هڪدم حاضر ٿي ويندؤ) ۽ توهان
سمجهي رهيا هوندا تہ توهان (دنيا ۾)
ٿورڙوئي ترسيا هئا.

وَقُلْ لِيُبَادِئِ يَقُولُوا الَّذِي أَحْسنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ
يَنزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا
مُبينًا ۝

۵۴. ۽ تون منهن جي بانهن کي چو (تہ) اها
ڳالهه ڪندا ڪن جيڪا (سڀ کان) وڌيڪ
سٺي هجي (جو جو) شيطان يقين انهن جي
وچ ۾ فساد وجهندو رهيو. شيطان انسان جو
ظاهر (ظهور) دشمن آهي.

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ يَسَاءَ يَرْحَمُكُمْ أَوْ إِن يَشَأْ
يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ۝

۵۵. توهانجو رب توهانکي (سڀني کان)
وڌيڪ ڄاڻيو جيڪڏهن اهو چاهيندو تہ
توهان تي رحم ڪندو ۽ جيڪڏهن اهو چاهيندو
تہ توهانکي عذاب ڏيندو ۽ (اي رسول!)

اسان توکي انهن جو ذميدار بنائي نه موکليو آهي.

۵۶. ۽ جيڪي (وجود به) آسمانن ۽ زمين ۾ (رهڻ وارا) آهن انهن کي توهانجو رب (سڀني کان) وڌيڪ ڄاڻي ٿو ۽ اسان يقينن نبين مان ڪن کي ڪن (بين نبين) تي فضيلت ڏني آهي ۽ دائود کي (به) اسان زبور ڏنو هو.

۵۷. تون (انهن کي) چؤ (ته) جن ماڻهن جي باري ۾ توهانجي دعويٰ آهي (ته اهي انهيءَ کانسواءِ خدائي رڪن ٿا) انهن کي (پنهنجي مدد لاءِ) پڪاريو (ته توهانکي معلوم ٿي ويندو ته) نه اهي (توهانجي ڪنهن) تڪليف کي توهان کان ٽارڻ جو اختيار رڪن ٿا ۽ نه (توهانجي حالت ۾) ڪا تبديلي پيدا ڪرڻ جي (طاقت رڪن ٿا).

۵۸. اهي ماڻهو جن کي اهي پڪارين ٿا اهي به پنهنجن جي رب جي قرب لاءِ ڪو ذريعو تلاش ڪن ٿا (يعني اهو ڏسندا رهن ٿا) ته ڪير خدا جي وڌيڪ ويجهو آهي (انهيءَ لاءِ ته اسان انهيءَ جي مدد حاصل ڪيون) ۽ اهي هميشه انهيءَ جي رحمت جا اميدوار رهن ٿا ۽ انهيءَ جي عذاب کان بچندا رهن ٿا. تنهن جي رب جو ۽ اب يقينن اهڙو آهي جنهن کان خوف ڪيو وڃي ٿو.

۵۹. ۽ (رو ۽ زمين) ڪو اهڙو ڳوٺ نه (هوندو) جنهن کي اسان قيامت جي ڏينهن کان پهرين تباهه نه ڪيو ۽ ڇڏيون يا انهيءَ کي سخت عذاب نه ڏيوار ٿا ۽ الله تعاليٰ تقدير (الاهيءَ) ۾ (پهرينين) لکيل آهي.

۶۰. (ڇا) اسانکي نشانن جي موڪلڻ ۾

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّۦنَ عَلَىٰ بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُدَ ذُبُوْرًا ۝۵۶

قُلْ اَدْعُوا الَّذِيۦنَ رَعٰيْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَسْفَ الصَّرِيعٰتِكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا ۝۵۷

اُولٰٓئِكَ الَّذِيۦنَ يَدْعُوْنَ يَتَّبِعُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اٰنِھُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْدُوْرًا ۝۵۸

وَاِنْ مِّنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُّھِلُكُوْهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ مَعْ يَوْمَہَا عَذَابًا شَرِيْدًا كَانَ ذٰلِكَ فِی الْكِتٰبِ مَسْطُوْرًا ۝۵۹

وَمَا مَنَعَنَا اَنْ نُّرْسِلَ بِالْاٰتِیِّۦنَ اِلَّا اَنْ كَذَّبَ بِہَا

الْأَوَّلُونَ وَأَتَيْنَا مُوَدَّ مَبْصَرَةً فَظَلَمُوا
بِهَا وَمَا تُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ①

انهيء کانسواء ٻيو ڪو (امر) روڪ ئي
سگهين ٿو ته پهرين ماڻهن (انهن نشانن کي)
ڪوڙو ڪيو هو (۽ انهن مان ڪو فائدو نه
ورتو هو، پر هي ڪو سبب نشان موڪلڻ کان
رڪجن جو ڪونهي) جيئن ته (جڏهن) اسان
ثمود (جي قوم) کي هڪ ڏاڍي هڪ روشن
نشان طور ڏني ته انهن انهيءَ تي ظلم ڪيو
۽ اسان نشانن کي (خراب پڇاڙي کان)
ڊيچارڻ جي لاءِ ئي موڪليندا آهيون.

وَاذْكُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا
الْإِنَّمَا الَّتِي آتَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ
الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ مَّا يَبْزِيهِمْ
إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا ②

۶۱- ۽ جڏهن اسان توکي چيو هو (ته) تنهن
جو رب ضرور انهن ماڻهن کي تباهه (ڪرڻ
جو فيصلو) ڪري چڪو آهي (تڏهن به
انهن فائدو نه ورتو) ۽ جيڪا روبا اسان
تو کي ڏيکاري هئي انهيءَ کي (به) ۽ انهيءَ
وڌ کي (به) جنهن کي قرآن ۾ لعنتي ٺهرايو
ويو آهي اسان ماڻهن لاءِ صرف امتحان جو
ذريعو بنايو هو ۽ (باوجود انهيءَ جي جو)
اسان انهن کي ڊيچاريندا (رهون) ٿا پوءِ
(به) اهو (يعني اسانجو ڊيچارڻ) انهن کي
هڪ خطرناڪ سرڪشيءَ ۾ اڳرو ڪري رهيو
آهي.

وَاذْكُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ③

۶۲- ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو)
جڏهن اسان فرشتن کي چيو هو (ته) توهان
آدم سان (گڏجي) سجدو ڪيو ته انهن
(انهيءَ حڪم مطابق آدم سان گڏجي) سجدو
ڪيو هو. پر ابليس (نه ڪيو هو) انهيءَ
چيو هو (ته) ڇا مان هن (بشر) سان
(گڏجي) سجدو ڪيان جنهن کي تو گڏي مان
پيدا ڪيو آهي.

قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ

۶۳- (پڻ) انهيءَ چيو (ته اي الله! تون ئي

إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ۝۱۶

مونڪي) ٻڌاءِ (ته ڇا) هي (منهنجي مٿان
ٿي سگهي ٿو) جنهنڪي تو مون تي شرف ڏنو
آهي جيڪڏهن تو مونڪي قيامت جي ڏينهن
تائين مهلت ڏني ته (مونڪي تنهن جي ئي
ذات جو قسم آهي ته) مان انهيءَ جي
(سموري) اولاد کي قابو ڪري رهندس -
سواءِ ٿورڙن ماڻهن جي (جنڪي تون بچائي
ولين).

قَالَ أَذْهَبُ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاؤُكُمْ
جَزَاءً مَّقْضُورًا ۝۱۷

۶۴. (الله) فرمايو هل (پري ٿي) ڇو جو
تنهن جي به ۽ انهن مان جيڪي تنهن جي
بيروي ڪن (انهن جي به) سزا جهنم آهي
(۽ هي) پورو پورو عيوضو (آهي).

وَأَسْتَفْزِزُ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصُوتِكَ وَأَجْلِبْ
عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجْلِكَ وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ مَا يُعَدُّ الشَّيْطَانُ الْإِغْوَا ۝۱۸

۶۵. ۽ (اسان چيو وڃ) انهن مان جنهن تي
تنهنجو وس هلي انهيءَ کي پنهنجي آواز سان
فريب ڏيئي (پنهنجي طرف) سڏ ۽ پنهنجن
سوارن ۽ پيادن کي انهن تي چاڙهي اچ ۽
(انهن جي) مالن ۽ اولادن ۾ انهن جو پائيوار
بنج ۽ انهن سان (ڪوڙا) وعدا ڪر (۽ پوءِ
پنهنجي ڪوشش جو نتيجو ڏس) ۽ شيطان
جيڪي به واعدو ڪندو آهي فريب جي نيت
سان ئي ڪندو آهي.

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ
وَكِيلًا ۝۱۹

۶۶. جيڪي منهن جا ٻانها آهن انهن تي
هرگز تنهنجو قبضو نٿو (ٿي سگهي) ۽ (اي
منهنجا ٻانها!) تنهن جو رب ڪارسازيءَ ۾
(تنهن جيلاءِ) ڪافي آهي.

رَبُّكُمُ الَّذِي يُرْسِطُ لَكُمْ الْفُلَ فِي الْبَحْرِ لِيَبْتَلِيَكُمْ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ۝۲۰

۶۷. (۽ اي منهنجا ٻانها!) توهان جو رب
(ته) اهو آهي جيڪو توهانجي لاءِ ٻيڙين کي
سمند ۾ لاهيو انهيءَ لاءِ ته توهان انهيءَ
جي فضل کي تلاش ڪيو. اهو يقين توهان تي
بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا
إِيَّاہُ فَلَمَّا بَلَغَكُمُ الْبَرَّ اَعْرَضْتُمْ وَكَانَ
الْإِنْسَانُ كَفُورًا ۝

۶۸۔ ۶۸۔ جڏهن سمنڊ ۾ (سيلاب پيدا ٿيڻ
سببان) توهان کي تڪليف پهچي ته انهيءَ
کان سواءِ (ٻيا وجود) جنکي توهان پڪاريو
تا (توهانجي ذهن مان) غائب ٿي وڃن تا
پوءِ جڏهن اهو توهان کي بچائي خشڪيءَ تي
آڻيو ته توهان (انهيءَ جي طرف کان) منهن
موڙيو تا ۽ انسان ڏاڍو بي شڪر آهي.

أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُخْصِفَكُمْ جَايِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ۝

۶۹۔ ۶۹۔ ڇا پوءِ توهان (اهو سمجهو تا ته
توهان) انهيءَ ڳالهه کان بلڪل امن ۾ آهيو
ته اهو (يا ته) توهان کي خشڪيءَ جي
ڪناري تي (زمين ۾) بيهاري ڇڏي يا
توهان تي پھڻ نازل ڪري ۽ پوءِ توهان پنهن
جو ڪو ڪارساز (۽ چاره گر نه) لهو.

أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَ لَكُمْ فِيهِ نَارَةٌ آخَرَىٰ فَيُرْسِلَ
عَلَيْكُمْ فَاصِفًا مِّنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُم بِمَا كُفَرْتُمْ
ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ يَتْبَعًا ۝

۷۰۔ ۷۰۔ يا توهان انهيءَ ڳالهه کان بي ڊڄا آهيو
ته توهان کي (وري) ٻيو دفعو انهيءَ (سمنڊ)
۾ موٽائي آڻي ۽ توهان تي هڪ تيز هوا ڇڏي
ڏيئي ۽ توهانجي ڪفر جي سببان توهان کي
غرق ڪري ڇڏي (۽ وري انهيءَ عذاب) ۾
توهان اسانجي خلاف پنهن جو ڪوبه مددگار
نه لهو.

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
وَرَرَقْنَاهُمْ مِّنَ الظَّهْمِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ
خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ۝

۷۱۔ ۷۱۔ اسان بني آدم کي (ڏاڍو) شرف
بخشيو آهي ۽ انهن لاءِ خشڪيءَ ۽ پاڻي ۾
سواريءَ جو سامان پيدا ڪيو آهي ۽ انهن کي
پاک شين مان رزق ڏنو آهي ۽ جيڪا مخلوق
اسان پيدا ڪئي آهي انهيءَ مان هڪ وڏي
حصي تي اسان انهن کي وڏي فضيلت ڏني
آهي.

يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِسْمِهِم مَّنْ أَوْفَىٰ كِتَابِهِ
بِمِيزَانٍ فَأُولَٰئِكَ يَهْرَوْنَ فِي كُتُبِهِمْ وَلَا يَظْلُمُونَ فِتْنًا ۝

۷۲۔ ۷۲۔ (انهيءَ ڏينهن کي به ياد ڪر) جنهن
ڏينهن اسان هر هڪ ٺولي کي انهيءَ جي
پيشوا سميت سڏائينداسين پو جن جي ساڄي

هٿ ۾ انهن (جي عملن) جو ڪتاب ڏنو ويندو
اهي (ڏاڍي شوق مان) پنهنجي ڪتاب کي
پڙهندا ۽ انهن تي ذري پر (به) ظلم نه
ڪيو ويندو.

۷۳ ۽ جيڪو هن (دنيا) ۾ اندو رهندو اهو
آخرت ۾ (به) اندو هوندو ۽ (اهڙيءَ طرح
اهو) پنهنجي (غوثي) طريقي ۾ سڀني کان
وڌيڪ پنڪيل هوندو.

۷۴ ۽ ويجهو هو جو هن (ڪلام) جي سببان
جيڪو اسان توتي وحيءَ سان نازل ڪيو آهي
اهي توکي (سخت کان سخت) عذاب ۾ مبتلا
ڪن ها انهيءَ لاءِ ته تون (انهن کان ڊڄي)
هن (ڪلام) کانسواءِ ڪو ٻيو (ڪلام
پنهنجي طرفان) ناهي اسانجي طرف منسوب
ڪري ڇڏين ۽ (جيڪڏهن تون ائين ڪرين ها
ته) اهڙي صورت ۾ اهي يقينن توکي
(پنهنجي) گهرو دوست ناهي بنائين ها.

۷۵ ۽ جيڪڏهن اسان توکي (قرآن ڏيئي)
ثابتيون نه بخشي چڪا هجن ها ته پوءِ
به (اهوئي ئي ها ته) تون (بغير الهام جي
به) انهن ڏانهن تمام گهٽ ڳالهين ۾ مائل
هجين ها (پر هاڻي ته توکي وحي الاهي
صحيح رستو ڏسي ڇڏيو آهي).

۷۶ ۽ جيڪڏهن (جيئن ته انهن جو خيال
آهي تون اسانتي تهمت رکڻ وارو هجين ها)
ته انهيءَ صورت ۾ اسان توکي زندگيءَ جو
وڏو عذاب ۽ موت جو وڏو عذاب چڪايون ها
(۽) پوءِ تون اسانجي مقابلي ۾ پنهنجي جو ڪو
(به) مددگار نه لهين ها.

۷۷ ۽ اهي يقينن توکي هن ملڪ مان ڪڍڻ جا

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ اَعْمٰى فُھُو فِي الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى وَاَضَلُّ
سَبِيْلًا ۝

وَ اِنْ كَادُوْا يَفْتِنُوْكَ عَنِ الَّذِيْ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ
لَتَفْتِنٰى عَلَيْنَا غَيْرَهُ ۖ وَاِذَا لَاتَخَذُوْكَ خَلِيْلًا ۝

وَلَوْ لَا اَنْ تَبَيَّنَكَ لَقَدْ كُنْتَ تَرْكُنُ اِلَيْهِمْ شَيْئًا
قَلِيْلًا ۝

اِذَا لَقْنٰكَ ضَعْفَ الْجُوْدِ وَضَعْفَ الْمَسٰتِ ثُمَّ لَا
تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيْرًا ۝

وَ اِنْ كَادُوْا لَيَسْتَفِزُّوْكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوْكَ

مِنْهَا أَوْلَادًا لَا يَلْبَثُونَ خَلْقَكَ إِلَّا قَلِيلًا ۝

مختلف جيلا ڪندا رهن ٿا انهيءَ لاءِ ته توکي ڊيجاري ملڪ کان ٻاهر ڪڍي ڇڏين پر (اٺين ٿيو ته) اهي (خود به) توکائيو ٿورو عرصو ئي (محفوظ) رهندا (۽ جلد تباهه ٿي ويندا).

سُنَّةٌ مِّنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُّسُلِنَا وَلَا تَجِدُ

إِسْتِنَاتًا نَّحْوِيْلًا ۝

۷۸ هي سلوڪ اسانجي انهيءَ سلوڪ جي مطابق هوندو جيڪو اسان توکان پهرين (گذريل) پنهنجي رسولن (جي قومن) سان ڪيو هو ۽ تون اسانجي عمل جي طريقي ۾ ڪوبه فرق نه لهندين.

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِ الشَّيْءِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَ

قُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ۝

۷۹ تون سج جي لهن (جي وقت) کانوئي رات جي چڱي ريت اوندا هي ٿي وڃن (جي وقت) تائين (مختلف گهرين ۾) نماز ڪي سهڻي نموني ادا ڪندو ڪر ۽ صبح جي وقت (قرآن) جي پڙهڻ کي به (لازم سمجهه) صبح جي وقت (قرآن) جو پڙهڻ يقينن (الله جي حضور ۾ هڪ) مقبول عمل آهي.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ نَعْمَ أَنْ يَتَّبِعَكَ

رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ۝

۸۰ ۽ رات جو به تون هن (قرآن) جي ذريعي ڪجهه سمهڻ کانپوءِ جاڳندو ڪر، جيڪو توتي هڪ وڌيڪ انعام آهي (اهڙي طرح سان) بلڪل اوڏو آهي جو تنهن جو رب توکي حمد واري مقام تي کڙو ڪري.

وَقُلْ رَبِّ ادْخُلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ

صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا ۝

۸۱ ۽ چؤ (ته) اي منهنجا رب! مونکي چڱي طريقي تي (بهر مڪي ۾) داخل ڪر ۽ نيڪ ذڪر ڇڏڻ واري طريقي تي (مڪي مان) ڪڍ ۽ پاڻ وٽان منهنجو ڪو مددگار (۽) شاهد مقرر ڪر.

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ

زَهُوقًا ۝

۸۲ ۽ سڀني ماڻهن کي چؤ (ته بس هاڻي) حق اچي ويو آهي ۽ باطل پڇي ويو آهي ۽ باطل ته آهي ئي پڇي وڃڻ وارو.

وَنَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿۵۶﴾

وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأِجِبْجِبُهُ ۖ وَإِذَا
مَسَّهُ الشَّرْكَانَ يُوَسَّسًا ﴿۵۷﴾

قُلْ كُلُّ يَعْمَلْ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِشَيْءٍ هُوَ
أَهْدَى سَبِيلًا ﴿۵۸﴾

۹
۴

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿۵۹﴾

وَلَمَّا شِئْنَا لَنذَهِبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ
لَنَجْعَلَ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَقِيلًا ﴿۶۰﴾

إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿۶۱﴾

۸۳. ۛ اسان قرآن مان آهستي آهستي اها
(تعليم) لاهي رهيا آهيون جيڪا مومنن لاءِ
(تہ) شفا ۛ رحمت (جو سبب) آهي ۛ ظالمن
کي صرف توت ۛ وڌائي ٿي.

۸۴. ۛ جڏهن اسان انسان تي انعام ڪيون ٿا
تہ اهو منهن موڙي ٿو وڃي ۛ پنهنجي پاسي
کي (انهيءَ کان) پري ڪري ٿو ڇڏي جڏهن
انهيءَ کي تڪليف پهچي ٿي تہ اهو ڏاڍو
مايوس ٿي وڃي ٿو.

۸۵. تون (انهن کي) چؤ (تہ اسان مان) هر
هڪ (ڌر) پنهنجي (پنهن جي) طريقي تي
عمل ڪري رهي آهي پوءِ (پنهنجي رب تي
ٺي فيصلو ڇڏي ڏيو جو) توهانجو رب
انهيءَ کي جيڪو صحيح رستي تي آهي بهتر
جائڻو (انهيءَ ڪري انهي جو فيصلو سچي
جي سچائيءَ کي ضرور روشن ڪندو).

۸۶. ۛ اهي توکان روح جي متعلق سوال ڪن
ٿا تون (انهن کي) چؤ (تہ) روح منهن جي
رب جي حڪم سان (پيدا ٿيو) آهي ۛ
توهانکي (انهيءَ جي باري ۾) علم مان گهٽ
(حصو) ڏنو ويو آهي.

۸۷. ۛ جيڪڏهن اسان چاهيون تہ يقينن
جيڪو (ڪلام الاهي) اسين توتي وحي (جي
ذريعي نازل) ڪيو آهي اهو (دنيا مان) کڻي
وٺون. پوءِ تون انهيءَ امر ۾ پنهنجي لاءِ
اسانجي خلاف ڪو ڪارساز نہ لهي
سگهندين.

۸۸. سواءِ انهيءَ جي جو پنهنجي رب جي
(خاص) رحمت ٿئي (جيڪا انهيءَ کي واپس
آڻي پر هيءَ قرآن منجي نٿو سگهجي ڇو

جو) توتي تنهنجي رب جو يقين (تمام) وڏو
فضل آهي.

٨٩- تون (انهن کي) چئو (ته) جيڪڏهن
سپيني انسان (به) ۽ جن (به) هن قرآن جو
مثال اٿڻ جيلاءِ گڏ ٿي وڃن ته (پوءِ به)
اهي هن جو مثال نه اٿي سگهندا توڙي اهي
هڪ ٻئي جا مددگار (ٿي چونه) بنجي وڃن.

٩٠- ۽ اسان هن قرآن ۾ يقين هر هڪ
(ضروري) ڳالهه کي مختلف نمونن ۾ بيان
ڪيو آهي. پوءِ (به) اڪثر ماڻهن (انهيءَ
جي باري ۾) كفر (جي راهه اختيار ڪرڻ)
کان سواءِ هر ڳالهه کان انڪار ڪري ڇڏيو
آهي.

٩١- ۽ انهن (هيءَ به) چيو آهي (ته) اسان
هرگز تنهن جي (ڪابه) ڳالهه نه
مڃينداسين جيستائين (اتين نه ٿئي جو) تون
اسانجي لاءِ زمين مان ڪو چشمو جاري
ڪرين.

٩٢- يا تنهنجو ڪجين يا انگورن جو ڪو باغ
هجي ۽ تون انهيءَ ۾ چڱي ريت (ڪثرت
سان) نهرون جاري ڪرين.

٩٣- يا جيئن ته تنهنجي دعويٰ آهي تون
اسانتي آسمان جا ٽڪرا ڪيرائين يا الله ۽
فرشتن کي (اسانجي) آمهون سامهون آڻي
بيهارين.

٩٤- يا تنهن جو ڪو سون جو گهر هجي يا
تون آسمان تي چڙهي وڃين ۽ اسان تنهنجي
(آسمان تي) چڙهي وڃڻ سان به ايمان نه
آڻينداسين جيستائين جو تون (مٿي وڃي)
اسانتي ڪو ڪتاب (نه) لاهين جنهن کي

قُلْ لِّينِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ اَنْ يَّاتُوا بِمِثْلِ
هٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ
ظَهِيرًا ⑤

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ
فَالَّذِي اَكْثَرُ النَّاسِ لَا لَعُورًا ⑥

وَقَالُوا لَنْ نُّؤْمِنَ اِلَيْكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ
يَبْزُوعًا ⑦

اَوْ تَكُونَ اِلَيْكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَعَيْنٍ فَتَقْفِرَ
الْاَنْهَارُ خِلَافَهَا تَفْجِيرًا ⑧

اَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسْفًا اَوْ تَأْتِيَ
بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيْلًا ⑨

اَوْ يَكُوْنُ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرٍ اَوْ تَوَفِّيَ فِي السَّمَاءِ
وَلَنْ نُّؤْمِنَ بِرُؤْيَاكَ حَتَّىٰ تُنْزِلَ عَلَيْنَا كِتٰبًا تَقْرُوْهُ
قُلْ سُبْحٰنَ رَبِّيْ هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَّسُوْلًا ⑩

اسان (خود) پڙهون، تون (انهن کي) چؤ
(تہ) منهنجو رب (اهڙين بيهودين ڳالهين
کي اختيار ڪرڻ کان) پاڪ آهي. مان (تہ)
صرف بشر رسول آهيان (آسمان تي نٿو وڃي
سگهان).

۹۵. ۽ انهن ماڻهن کي هن هدايت تي جيڪا
انهن وٽ آئي آهي ايمان آڻڻ کان صرف انهي
ڳالهه روڪيو آهي جو انهن (پنهن جي دل
۾) چيو (تہ) ڇا الله هڪ بشر کي رسول
بنائي موڪليو آهي.

۹۶. تون (انهن کي) چؤ (تہ) جيڪڏهن
زمين تي فرشتا (رهندا) هجن ها جيڪي زمين
تي اطمینان سان گهمڻ ڦرن ها تہ (انهيءَ
صورت ۾) اسان ضرور آسمان مان ڪنهن
فرشتي کي (تي) رسول بنائي موڪليون ها.

۹۷. تون (انهن کي) چؤ (تہ) منهن جي وچ ۾
۽ توهانجي وچ ۾ شاهد طور الله ئي ڪافي
آهي. اهو پنهنجن جن ٻانهن کي ڄاڻڻ وارو (۽)
ڏسڻ وارو آهي.

۹۸. ۽ جنهن کي الله هدايت ڏيئي اهوئي
هدايت تي هوندو آهي ۽ جنهن کي اهو
گمراهه ڪري تہ تون انهيءَ جي (يعني الله
جي) مقابلي ۾ انهيءَ جو ڪوبه مددگار نه
لهندين ۽ قيامت جي ڏينهن اسان انهن کي
انهن جي مقصد (۽ نيت جي) مطابق انڌن ۽
گونگن ۽ ٻوڙن هنڌ جي حالت ۾ گڏ
ڪنداسين. انهن جو لڪائو جهنم
هوندو. جڏهن به اهو (جهنم ٿورو) ٿڌو
ٿيندو تہ انهن تي عذاب کي سخت ڪيو
ويندو جيڪو (عذاب) پڙڪندڙ باهه جو
هوندو.

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ۝۹۵

قُلْ لَوْ كَانِ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَّتَمَتُّونَ مَطْمَئِينَ
لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمُ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ۝۹۶

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ
بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ۝۹۷

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ
تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُنْيًا ذُبَابًا وَلَمَّا مَأْوَاهُمْ
جَهَنَّمَ كَلَّمَا وَبَّتْ يُذَوِّهُم سَعِيرًا ۝۹۸

ذَلِكَ جَزَاءُ هُم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا إِذَا
كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا إِنْ أَتَانَا لَنُبَعِّثُوْنَ خَلْقًا جَدِيدًا ۝

۹۹- اها (باهه) انهن (ئي جي عملن) جي
جزا هوندي - ڇو جو انهن اسانجي نشانن جو
انڪار ڪيو ۽ چيائون ته ڇا جڏهن اسان
(مري) هئا ۽ چورو چورو ٿي وينداسين (ته)
اسانکي نئين سر زندهه ڪيو ويندو ۽ ڇا
واقعي اسانکي هڪ نئين مخلوق جي صورت
۾ اٿاريو ويندو.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا
رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ۝

۱۰۰- ڇا اهي (اجا تائين) سمجهي نه سگهيا
ته اها (هستي) جنهن آسمانن ۽ زمين کي
پيدا ڪيو آهي انهيءَ ڳالهه تي به قادر
آهي جو اها انهن جهڙا (ٻيا ماڻهو) پيدا
ڪري ۽ انهي ۾ ڪوبه شڪ نه آهي ته
انهيءَ انهن لاءِ هڪ مدو مقرر ڪري ڇڏيو
آهي. پوءِ (به) انهن ظالمن صرف بي
فڪريءَ جي راهه اختيار ڪئي آهي.

قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَلِكُلُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَسْكَنْتُمْ
خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَنُورًا ۝

۱۰۱- تون (انهن کي) ڇو (ته) جيڪڏهن
توهان منهن جي رب جي رحمت جي (بي)
انتها خزانن جا (به) مالڪ هجو ها تڏهن
(به) توهان (انهن جي) خرچ ٿي وڃڻ جي
ڊپ کان (انهن کي) روڪي رکوها ۽ انسان
تمام وڏو ڪنجوس آهي.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى نَسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَنَسَى بَعْضَ آيَاتِنَا
إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوءُ
مَسْحُورًا ۝

۱۰۲- ۽ اسان موسيٰ کي نو روشن نشان ڏنا
هئا سو تون بني اسرائيل کان (انهن حالتن
جو) ٻج جڏهن اهو (موسيٰ) انهن (اهل
مصر) ڏانهن آيو هو ته فرعون انهيءَ کي
چيو هو (ته) اي موسيٰ! مان يقينن توکي
دوڪي هيٺ آيل سمجهان ٿو.

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ وَاتَى لَأَظُنُّكَ يُفِرُّعُونَ مَثُورًا ۝

۱۰۳- انهيءَ جواب ڏنو (ته) توکي يقينن
علم ٿي چڪو آهي ته انهن (نشانن) کي
صرف آسمانن ۽ زمين جي رب بصيرت بخشڻ

3

وارو بنائي لائو آهي ۽ اي فرعون! مان تنهن جي نسبت يقين رکائڻو ته تون (پنهن جن بد ارادن ۾) ناڪام ۽ نامراد ٿيندين.

۱۰۴- انهيءَ تي انهي انهن کي (يعني موسيٰ ۽ انهيءَ جي قوم کي) ملڪ مان ڪڍي ڇڏڻ جو ارادو ڪيو. انهيءَ جو نتيجو هي ٿيو ته اسان انهيءَ ۽ جيڪي انهيءَ سان گڏ هئا سڀني کي غرق ڪري ڇڏيو.

۱۰۵- انهيءَ جي (بڏي مرڻ کان) پوءِ بني اسرائيل کي اسان چيو (ته) توهان انهي (واعدي ڪيل) ملڪ ۾ (وڃي آرام سان) رهو. پوءِ جڏهن (مسلمانن جيلاءِ) ٻيو دفعو (عذاب) جو واعدو (پوري ٿيڻ جو وقت) ايندو ته اسان توهان (سڀني) کي گڏ ڪري اتي وٺي اينداسين.

۱۰۶- هن قرآن کي اسان حق (۽ حڪمت) سان ئي لائو آهي ۽ حق (۽ حڪمت) سان ئي هي لئو آهي ۽ اسان توکي صرف خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ (عذاب کان) خبردار ڪرڻ وارو بنائي موڪليو آهي.

۱۰۷- اسان (انهيءَ کي) قرآن بنايو آهي ۽ انهيءَ جا ٽڪرا ٽڪرا ڪيا آهن (يعني سورتون بنايون آهن) انهيءَ لاءِ ته تون انهيءَ کي (سهوليت ۽ آهستيگيءَ سان) ماڻهن کي پڙهي ٻڌائي سگهين ۽ اسان انهيءَ کي ٿورو ٿورو ڪري نازل ڪيو آهي.

۱۰۸- تون (انهن کي) چؤ (ته) توهان انهيءَ تي ايمان آڻيو يا نه آڻيو، جن ماڻهن کي انهيءَ (جي نازل ٿيڻ) کان پهرين (الهامي) صحيحين يا صحيح فطرت جي ذريعي علم

فَأَرَادَ أَنْ يَنْفَذَهُمْ مِنَ الْأَرْضِ فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٤﴾

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٥﴾

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٦﴾

وَقَرَأْنَا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا ﴿١٠٧﴾

قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلْآذَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٨﴾

ڏٺو ويو آهي جڏهن انهن جي اڳيان (انهيءَ کي) پڙهيو وڃي ٿو ته اهي (هنڪي ٻڌي) ڪامل فرمانبرداري ڪندي نراڙ پر ڪري ٿا پون.

۱۰۹- ۽ چون ٿا (ته) اسانجو رب (هر هڪ عيب کان) پاڪ آهي ۽ (اهو به ته) اسانجي رب جو واعدو ضرور پورو ٿي رهڻو آهي.

۱۱۰- ۽ جڏهن اهي نراڙ پر ڪندا آهن ته روئندا رهندا آهن ۽ اهو (قرآن) انهن جي عاجزي کي (اڃا به) وڌائينو.

۱۱۱- تون (انهن کي) چؤ (ته) خواهه توهان (خدا کي) الله (چئي) پڪاريو يا رحمان (چئي) جيڪو (نالو وٺي) به توهان (انهيءَ کي) پڪاريو، پڪاري سگهو ٿا جو جو سڀني (بهتر کان بهتر) صفتون انهيءَ جون آهن ۽ تون پنهنجا دعا جا لفظ اوجي آواز سان نه چونڊو ڪر ۽ نه انهن کي (تمام) آهستي چونڊو ڪر پر انهيءَ جي وچ (واري) ڪا راهه اختيار (ڪندو) ڪر.

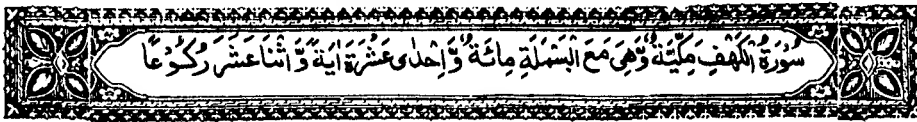
۱۱۲- ۽ (سڄي دنيا کي وري وري ٻڌائي) چؤ (ته) هر تعريف جو مستحق الله ئي آهي جنهن کي نه ته اولاد آهي ۽ نه حڪومت ۽ انجو ڪو شريڪ آهي ۽ نه انهيءَ کي عاجز سمجهي ڪو (ٻيو انهيءَ تي رحم ڪري) انجو دوست بنجي ٿو (پر جيڪو به انجو دوست هوندو آهي انهيءَ کان مدد وٺڻ لاءِ هوندو آهي) ۽ انهيءَ جي تمام (چڱي طرح) وڌائي بيان ڪر.

وَيَقُولُونَ سُبْحَنَ رَبِّنَا إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ۝

وَيَخِرُّونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَرْبُّهُمْ خُشُوعًا ۝

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَدْعَا الرِّسَالَةِ إِنَّمَا تَدْعُوهُ إِلَى اسْمَاءِ الْكُتُبِ وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تَخَافُ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وَلِيٌّ مِّنَ الدُّنْيَا وَكَثِيرٌ مِّنْ تَكْلِيمٍ ۝

سورت كهف - هيء سورت مكي آهي. ۽ بسم الله سميت هن جون
هڪ سو يارنهن آيتون ۽ يارنهن ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ١- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- ٢- هر تعريف جو الله ئي مستحق آهي جنهن
(هيءَ) ڪتاب پنهنجي پناهه تي لائو آهي
۽ هن ۾ ڪوبه ڏنگ نه رکيائين.
- ٣- (۽ انهيءَ هن کي) سج سان ڀريل ۽
صحيح رهنمائي ڪرڻ وارو بنائي لائو آهي.
انهيءَ لاءِ ته اهو (مائنهن کي) انهيءَ جي
(يعني الله جي) طرفان (اچڻ واري) هڪ
سخت عذاب کان آگاه ڪري ۽ ايمان آڻڻ وارن
کي جيڪي نيڪ (۽ ايمان جي مناسب حال)
ڪم ڪن ٿا بشارت ڏي ته انهن لاءِ (خدا)
جي طرفان (سنو اجر (مقدر) آهي.
- ٤- اهي هن (اجر جي مقام) ۾ هميشه رهندا.
- ٥- (پڻ انهيءَ انهي ڪري هن کي لائو آهي
ته) اهو انهن مائنهن کي (اچڻ واري عذاب
کان) آگاه ڪري جيڪي هينئن چون ٿا (ته)
الله (فلاني شخص کي) پٺ ٻڌايو آهي.
- ٦- انهن کي هن باري ۾ ڪو به ته علم
(حاصل) نه آهي نه انهن جي وڌڻ کي (هن)
باري ۾ ڪوبه علم هو) هيءَ تمام وڏي
(خطرناڪ) ڳالهه آهي جيڪا انهن جي واتان
نڪري رهي آهي (پر) اهي نسورو ڪوڙ
ڳالهائي رهيا آهن.
- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ
يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ②
- قِيمًا لِّنُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا لِّمَن لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ
الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ
أَجْرًا حَسَنًا ③
- مَّا كُنْتُمْ فِيهِ أَعْدَاءٌ ④
وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ⑤
- مَّا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِابَائِهِمْ كَبُرَتْ
كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا
كَذِبًا ⑥

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِن لَّمْ يُؤْمِنُوا
بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ①

۴ (جا) جيڪڏهن اهي هن عظيم الشان
ڪلام تي ايمان نه آئين ته تون انهن جي غم
۾ افسوس جي زيادتي جي سبب کان پنهنجي
جان کي تباهيءَ ۾ وجهي ڇڏيندين.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوهُمْ
أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ②

۸ جيڪي ڪجهه (روءِ) زمين تي (موجود)
آهي انهيءَ کي يقينن اسان انهيءَ جي زينت
جو (سبب) بنايو آهي انهيءَ لاءِ ته اسان
انهن جو امتحان وٺون (ته) انهن مان سڀني
کان سٺو ڪم ڪرڻ وارو ڪير آهي.

وإِنَّا لَجِئُلُونَ مَا عَلَيْهَا صُوبًا جُرُزًا ③

۹: جيڪي ڪي هن (زمين) تي (موجود)
آهي انهيءَ کي اسان يقينن (هڪ ڏينهن)
مٽائي ويران سطح بنائي ڇڏينداسين.

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا
مِّنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ④

۱۰: ڇا تون سمجهين ٿو ته ڪهف ۽ رقيم
ارا (ماڻهو) اسانجي نشانن مان ڪو عجيب
(نشان) هئا (جنهن جو مثال وري ڪڏهن نه
ملي سگهندو هجي).

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا
مِنْ لَّدُنكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ⑤

۱۱: جڏهن اهي (چند) نوجوان وسيع غار ۾
پناهه گير ٿيا ۽ (دعا ڪندي) انهن چيو
(ته) اي اسانجا رب اسانکي پنهنجي حضور
مان (خاص) رحمت عطا ڪر ۽ اسانجي لاءِ
اسانجي (هن) معاملي ۾ رشد ۽ هدايت جو
سامان مهيا ڪر.

فَضَرَبْنَا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ⑥

۱۲: جنهن تي اسان انهيءَ وسيع غار ۾ چند
ڳاڻائي جي سالن جيلا انهن کي (ٻاهرين
حالت جي) ٻڌڻ کان محروم ڪري ڇڏيو.

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْجُزْبَيْنِ أَحْضَىٰ لِنَا
لِئَنَّا أَمَدًا ⑦

۱۳: پوءِ اسان انهن کي اٿاريو، انهيءَ لاءِ ته
اسانکي خبر پوي ته جيتري مدت اهي
(اتي) رهيل هئا انهن کي (مسيح جي
مجيئڙ) پنهي گروهن مان وڌيڪ محفوظ
رکن وارو ڪهڙو گروهه آهي.

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ
آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ١٧

١٤- (هائي) اسان انهن جي اهم خبر بلڪل صحيح طور تي تو وٽ بيان ڪيون ٿا. اهي چند نوجوان هئا جن پنهنجي رب تي (حقيقي) ايمان آندو هو ۽ انهن کي اسان هدايت ۾ (اڃا به) وڌايو هو.

وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا
لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ١٥

١٥- ۽ جڏهن اهي (پنهنجي وطن مان نڪرڻ جيلاءِ) اٿيا ته اسان انهن جي دلين کي مضبوط ڪري ڇڏيو تڏهن انهن (هڪ ٻئي کي) چيو (ته) اسانجو رب (اهو آهي جيڪو) آسمانن ۽ زمين جو (به) رب آهي اسان انهيءَ کان سواءِ ڪنهن ٻئي معبود کي هرگز (ڪڏهن) نه پڪارينداسين نه ته اسان هڪ حق کان پري ڳالهه چوڻ وارا ٿيندا سين.

هَؤُلَاءِ قَوْمٌ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَوْ لَمْ
يَأْتُوا عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ بَيِّنٌ فَمَا أَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ١٦

١٦- انهن ماڻهن يعني اسانجي قوم انهيءَ معبود برحق کي ڇڏي (پنهن جي لاءِ) ٻيا (معبود) بنايا آهن. اهي انهيءَ جي ثبوت ۾ چو ڪو روشن دليل نٿا آڻين پوءِ (اهي چو نٿا سمجهن ته) جيڪو شخص الله تي ڪوڙ ٻڌي، انهيءَ کان وڌيڪ ظالم (ٻيو) ڪير (ٿي سگهي) ٿو.

وَإِذْ أَعْرَضْنَا عَنْهُمْ وَمَا يَبْدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوَّا
إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرُ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُخْرِجْ
لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرَفَقًا ١٧

١٧- ۽ (هنوقت) جڏهن (جو) توهان انهن کان (پڻ) الله کان سواءِ جنهن شيءِ کي (به) اهي پوڄين ٿا (انهيءَ کان) پاسو ڪري ڇڏيو آهي. ته (هائي) توهان هن ڪشادي پهاري پناهه گاهه ۾ ويٺا رهو (اٺين ڪندؤ ته) توهان جو رب پنهن جي رحمت (جي ڪا راهه) توهانجي لاءِ کولي ڇڏيندو ۽ توهان جي لاءِ توهان جي هن (معاملي) ۾ ڪو سهوليت جو سامان مهيا ڪندو.

۲۰۔ ۽ اهڙيءَ طرح اسان انهن کي (بيڪسي جي حالت مان) اٿاريو. انهيءَ تي اهي پاڻ ۾ (حيرت سان) هڪ ٻئي کان سوال ڪرڻ لڳا (۽) انهن مان هڪ چوڻ لڳو (تہ) توهان هتي ڪيتري دير ترسيا. رهيا آهيو (جيڪي انهيءَ جا مخاطب هئا) انهن چيو (تہ) اسان هڪ ڏينهن يا ڏينهن جو ڪجهه حصو ترسيا آهيون (تڏهين بہ) انهن (يعني ٻين) چيو (تہ) جيڪو (عرصو) توهان (هتي) ترسيا

رہيا آھيو انهيءَ کي توهانجو رب ئي بهتر
 ڄاڻي ٿو پوءِ (انهيءَ بحث کي ڇڏي ڏيو ۽)
 پنهنجا هي پراڻا سڪا ڏيئي پاڻمان ڪنهن
 هڪ کي انهي شهر ڏانهن موڪليو (هو رڃي)
 ڏسي ته انهيءَ (شهر) ۾ ڪنهن جي ڪڻڪ
 سڀڪان سٺي آهي پوءِ (جنهن جي ڪڻڪ
 سڀني کان سٺي هجي) انهيءَ وٽان ڪجهه
 کاڌي جو سامان وٺي اچي ۽ اهو هوشياريءَ
 سان (مانهن تي) راز جون ڳالهيون معلوم
 ڪرڻ جي ڪوشش ڪري ۽ توهانجي متعلق
 ڪنهن کي هرگز (ڪوبه) علم ٿيڻ نه
 ڏي.

۲۱- ڇو جو جيڪڏهن انهن توهانتي غلبو
 حاصل ڪيو ته يقينن توهانکي سنگ سار
 ڪري ڇڏيندا يا (زبردستيءَ) توهانکي واپس
 پنهنجي مذهب ۾ داخل ڪري ڇڏيندا ۽ انهيءَ
 صورت ۾ توهان ڪڏهن (به) ڪامياب نه
 ٿي سگهندؤ.

۲۲- ۽ اهڙيءَ طرح اسان (مانهن کي) انهن
 (جي حالتن) کان واقف ڪيو آهي انهيءَ لاءِ
 ته انهن کي معلوم ٿئي ته الله جو واعڊو
 پورو ٿي رهيو آهي ۽ (هيءَ به) ته انهيءَ
 (واعدي ڪيل) گهڙيءَ (جي اچڻ) ۾ ڪوبه
 شڪ نه آهي (۽ انهيءَ وقت کي به ياد
 ڪيو) جڏهن اهي پنهنجي ڪم متعلق پاڻ ۾
 گفتگو ڪرڻ لڳا ۽ انهن (هڪ ٻئي کي)
 چيو (ته) توهان انهن (جي رهڻ جي جاءِ تي)
 ڪا عمارت ٺاهيو. انهن جو رب انهن (جي
 حال) کي سڀني کان بهتر ڄاڻندو هو (آخري)
 جن پنهنجي قول ۾ غلبو حاصل ڪري ورتو

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعَذِّبُوكُمْ
 فِي دِينِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا ﴿٢١﴾

وَكَذَلِكَ أَتَيْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ
 حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ
 بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُيُوتًا رَنُّهُمْ
 أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ
 عَلَيْهِمُ مَسْجِدًا ﴿٢٢﴾

انهن چيو (تہ) اسان (تہ) انهن (جي رهڻ جي جاء) تي مسجد (ئي) ٺاهينداسين.

۲۳- اهي (مانهو جيڪي حقيقت حال کان بي خبر آهن ضرور) غيب جي متعلق خيالي ڳالهيون ڪندي (ڪڏهن) چوندا (تہ اهي صرف) ئي (مانهو) هئا جن سان چوڻون انهن جو ڪتو هو ۽ (ڪڏهن هيئن) چوندا (تہ اهي) پنج هئا جن سان چيون انهن جو ڪتو هو ۽ (انهن مان ڪي ائين بہ) چوندا (تہ اهي) ست هئا ۽ انهن سان انون انهن جو ڪتو هو- تون (انهن کي) چؤ (تہ) انهن جي (صحيح) ڳڻپ کي الله (ئي) بهتر ڄاڻي ٿو (۽) ٿورن ماڻهن کانسواءِ انهن کي ڪوبه نٿو ڄاڻي پوءِ تون انهن جي متعلق مضبوط بحث کانسواءِ ڪوبه بحث نہ ڪر ۽ انهن جي باري ۾ انهن مان ڪنهن کان حال جي حقيقت معلوم نہ ڪر.

۲۴- ۽ تون ڪنهن ڳالهه متعلق (دعويٰ سان) هرگز نہ چؤ (تہ) مان صبحاڻي هي (ڪم) ضرور ڪندس.

۲۵- ها (صرف اهڙيءَ طرح ڪندس) جهڙيءَ طرح الله چاهيندو - ۽ جڏهن (ڪنهن وقت) تون وساري ڇڏين تہ (ياد اچي وڃڻ تي) پنهنجي ربي (جي واعدن) کي ياد (ڪندو) ڪر ۽ چوندو ڪر (تہ مونکي ڪامل) اميد آهي تہ منهنجو رب (آخر مونکي) ڪامياب ڪري ڇڏيندو ۽ (مونکي انهيءَ) (رستي) تي هلائيندو جيڪو هدايت حاصل ڪرڻ جي لحاظ کان (منهنجي تجويز ڪيل رستي) کان بہ پوري ٿيڻ جي) وڌيڪ ويجهو هوندو.

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كُذِّبُوا وَيَقُولُونَ خُمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كُذِّبُوا رَجَاءٌ يَّالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامُنُهُمْ كُذِّبُوا قُلْ رَّبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ۝

۱۵

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ۝

إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ۚ وَادْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا ۝

وَلَيْتُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَ
ازْدَادُوا تَسْعًا ﴿٢٦﴾

٢٦- (ڪي ماڻهو هيءَ به چوندا ته) اهي
پنهن جي ڪشادي پناهه گاهه ۾ ٽن سون
سالن تائين رهيا هئا (انهيءَ عرصي تي) نو
(سال) انهن پيا وڌايا هئا.

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْتُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
أَبْصَرُ بِهِ وَأَسْمِعُ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴿٢٧﴾

٢٧- تون (انهن کي) چئو (ته) جيترو
(عرصو غار ۾) اهي ترسيا رهيا انهيءَ کي
الله (ئي) بهتر ڄاڻيڻو. آسمانن ۽ زمين جو
غيب انهيءَ لاءِ آهي. اهو ته گهڻو ئي ڏسڻ
وارو ۽ گهڻو ئي ٻڌڻ وارو آهي. انهن
(ماڻهن) جو انهيءَ کانسواءِ ڪوبه مددگار
نه آهي ۽ اهو پنهنجي حڪم (۽) پنهن جي
فيصلن ۾ ڪنهن کي (پنهن جو) شريڪ نٿو
بنائي.

وَالَّذِي آمَنَّا أَزْجَىٰ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ
لِحُكْمِهِ وَلَنْ يُخَذَّ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٨﴾

٢٨- تنهن جي رب جي ڪتاب مان جيڪو
(حصو) توتي وڃي (جي ذريعي سان نازل)
ٿئي ٿو اهو پڙهي (ماڻهن کي ٻڌاءِ) انهيءَ
جي ڳالهين کي ڪوبه تبديل ڪري سگهڻ
وارو ڪونهي ۽ انهيءَ کي ڇڏي تون ڪابه
پناهه جي جڳهه نه لهندين.

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ
وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنُكَ عَنْهُمْ
تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ
أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ
وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٩﴾

٢٩- پنهن جي پاڻ کي انهن ماڻهن سان
رڪ جيڪي پنهنجي رب لاءِ انهيءَ جي
خوشخبري چاهيندي صبح ۽ شام پڪارين ٿا
۽ تنهنجون نظرون انهن کي پوئتي ڇڏي اڳتي
نه نڪري وڃن (۽) جيڪڏهن تون ائين
ڪندين ته) تون دنيوي زندگيءَ جي زينت
چاهيندين ۽ جنهن جي دل کي اسان پنهنجي
ياد کان غافل ڪري ڇڏيو هجي ۽ انهي پنهن
جي ڪريل خواهش جي پيروي اختيار ڪئي
هجي ۽ انهيءَ جو معاملو حد کان وڌيل هجي
انهيءَ جي فرمانبرداري نه ڪر.

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمَرْ
وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفَرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا
أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ
كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ
مُرْتَقَفًا ۝

۳۰. (مانهن کي) چو (تہ) هيء سچائي
تنهن جي رب جي طرفان ئي (نازل) ٿي آهي
پوءِ جنهن کي وٺي (انهيءَ تي) ايمان آڻي ۽
جنهن کي وٺي (انهيءَ جو) انڪار ڪري ڇڏي
(پر اهو ياد رکي تہ) اسان ظالمن جي لاءِ
يقينن هڪ باهه تيار ڪئي آهي جنهن جي
چوديواريءَ (هاڻي بہ) انهن کي گهيري رکيو
آهي ۽ جيڪڏهن اهي فرياد ڪندا تہ اهڙي
پاڻيءَ سان انهن جو فرياد ٻڌو ويندو جيڪو
پگهريل نامي وانگر هوندو (۽) ڇهرن کي
لهس ڏيئي ڇڏيندو اها ڏاڍي خراب پيئڻ جي
شيءَ هوندي ۽ اها باهه) پرو لڪائو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ
أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ۝

۳۱. (ها) جن مانهن ايمان آندو آهي ۽ انهن
نيڪ (۽ مناسب حال) عمل ڪيا آهن (اهي)
يقينن وڏو اجر حاصل ڪندا) جن سٺا ڪم
ڪيا هجن اسان انهن جو اجر هرگز ضايع نٿا
ڪيون.

أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ
الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَ
إِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَغْمُ
الْثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَقَفًا ۝

۳۲. (هاڻو هاڻو) انهن ئي مانهن جي لاءِ
دائمي رهائش جا باغ (مقدر) آهن (انهن یر)
انهن جي (پنهن جي انتظام) هيٺان نهرون
وهنديون هونديون. انهن جي لاءِ انهن یر سون
جي ڪنگڻن جي قسم جهڙا زيور ٺهرايا ويندا
۽ اهي نفيس ريشم جا ۽ ٿلهي ريشم جا ساوا
ڪپڙا ڍڪيندا (اهي) انهن بهشتن یر
سينگاريل پلنگن تي وهائڻا لڳايو (وينا)
هوندا. هيءَ ڪهڙو نہ سٺو اجر آهي ۽ اهو
ڏاڍو سٺو لڪائو آهي.

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا زُجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا
جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا

۳۳. ۽ تون انهن جي اڳيان انهن یرن شخصن
جي حالت بيان ڪر جن مان هڪ کي اسان
انگورن جا ٻہ سو باغ ڏنا هئا ۽ انهن کي

بَيْنَهُمَا زُرَّاعًا ۝

اسان ڪجيءَ جي وٽن سان (هر طرف کان) گهيري رکيو هو ۽ اسان انهن (پنهني جي قبضي ۾ آيلن) جي وچ ۾ ڪجهه پوک به پيدا ڪئي هئي.

كُنَّا الْجَنَّتَيْنِ اَتَتْ اَكْهَمًا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا
وَفَجَرْنَا عَلَيْهِمَا نَهْرًا ۝

۳۴. انهن پنهنجي باغن (پنهنجو) پنهنجو ڦر (خوب) ڏٺو ۽ انهيءَ مان ڪجهه (به) گهٽ نه ڪيو. ۽ انهن جي وچ مان اسان هڪ نهر جاري ڪئي هئي.

وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ
اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَاَعَزُّ نَفَرًا ۝

۳۵. ۽ انهيءَ کي ڏاڍو ميوو حاصل (ٿيندو) هو. انهيءَ سبب ڪري انهيءَ پنهنجي ساٿي کي انهيءَ سان ڳالهيون ڪندي (فخر سان) چيو (ته ڏس) تنهن جي نسبت منهنجو مال زياده ۽ جتو عزت ڀريو آهي.

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا
اُظُنُّ اَنْ يَّيْتِدَ هَذِهِ اَبَدًا ۝

۳۶. ۽ (هڪ دفعو) اهو پنهن جي جان تي ظلم ڪندي پنهنجي باغ ۾ داخل ٿيو (۽) انهيءَ (پنهن جي ساٿي کي) چيو (ته) مان نٿو سمجهان ته هيءَ (منهن جو باغ) ڪڏهن تباهه ٿيندو.

وَمَا اُظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُودْتُ اِلَى
رَبِّي لَاجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَبًا ۝

۳۷. ۽ مان نٿو سمجهان ته اها (وعدو ڪيل تباهي جي) گهڙي (ڪڏهن) اچڻ واري آهي ۽ جيڪڏهن (بالفرض) مونکي منهن جي رب ڏانهن موٽايو (به) وڃي ته مان (اتي) به يقينن هن کان بهتر نڪاڻو حاصل ڪندس.

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَكَفَرْتَ بِالَّذِي
خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ
رَجُلًا ۝

۳۸. انهيءَ جي ساٿي انهيءَ کان سوال جواب ڪندي چيو (ته) ڇا تُو انهيءَ (هستيءَ) کان انڪار ڪري ڇڏيو آهي جنهن توکي (پهرين) مٽيءَ مان (۽) پوءِ نطفي مان پيدا ڪيو ۽ پوءِ انهيءَ توکي پورو ماڻهو بنايو.

لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا اَشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ۝

۳۹. (تنهن جو ته اهو حال آهي) پر (مان)

تہ هي چوانشو تہ) حق تہ هي آهي تہ الله
تي منهنجو رب آهي ۽ مان ڪنهن کي (بہ
پنهنجي رب جو شريڪ نٿو بنايان).

۴۰. ۽ جڏهن تون پنهن جي باغ ۾ آيو هئين
تہ چونہ تو چيو (تہ اهوئي ٿيندو) جيڪي
الله چاهيندو (چو جو) الله ئي (جي فضل)
سان هر هڪ قوت (حاصل ٿئي) تي
جيڪڏهن تون مون (ناچيز) کي پنهن جي
نسبت مال ۽ اولاد ۾ گهٽ سمجهين ٿو.

۴۱. تہ بلڪل ممڪن آهي، جو منهن جو
رب مونکي تنهن جي باغ کان ڪو بهتر
(باغ) ڏيئي ڇڏي ۽ هن (تنهن جي باغ) تي
مٿان ڪو باهه جو شعلو ڪيرائي. جنهن جي
ڪري اهو هڪ صاف ۽ پورو ٿي وڃي.

۴۲. يا انهيءَ جو پاڻي خشڪ ٿي وڃي (۽)
پوءِ تون (يعني اسلام جو دشمن) انهيءَ جي
تلاش جي (بہ) طاقت نہ لهن (سو ائين ئي
ٿيو).

۴۳. ۽ انهيءَ جي سڄي ڦر کي تباهه ڪيو
ويو ۽ اهو (يعني باغ جو مالڪ) انهيءَ حال
۾ جو اهو (باغ) پنهن جي ٽيڪن تي ڪريل
هو انهيءَ (مال) جي سببان جيڪو هن انهيءَ
(باغ جي ترقي) جي لاءِ خرچ ڪيو هو پنهن
جا ٻئي هٿ مهڻ لڳو ۽ چوڻ لڳو (تہ)
ڪاش! جو مان ڪنهن کي پنهن جي رب جو
شريڪ نہ بنايان ها.

۴۴. ۽ (انهيءَ وقت) ڪابه جماعت هن سان
شامل نہ ٿي جيڪا الله کانسواءِ انهيءَ جي
مدد ڪري ۽ نہ اهو (انهيءَ جو ڪوسہ)
بدلو ٿي وٺي سگهيو.

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ
لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا
وَدَلًّا ۖ

فَعَلَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ
عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحَ صُورَةً
زَلَقًا ۖ

أَوْ يُصْبِحَ مَا وَهَا غَوْرًا فَلَا تَسْتَطِيعُ لَهُ طَلَبًا ۖ

وَأُحِيطَ بِشَرِّهِ فَأُصْبِحَ يَقْلِبُ كَفِينَهُ عَلَىٰ مَا اتَّفَقَ
فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَلَيْتَنِي
لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا ۖ

وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا
كَانَ مُتَجَرِّئًا ۖ

هَٰذَا لَكَ الْآيَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَ
خَيْرٌ عُقْبًا ۝

۱۵
۱۴

۴۵. اهڙي موقعي تي مدد الله جي ئي (مفيد)
ٿيندي آهي جيڪو معبود حقيقي آهي ۽ بدلو
ڏيڻ ۾ (به) سڀني کان سٺو آهي ۽ (سٺي)
پڇاڙي (پيدا ڪرڻ) جي لحاظ کان به سڀني
کان سٺو آهي.

وَأَضْرِبْ لَهُم مَّثَلٌ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ
مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ
هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ۝

۴۶. ۽ تون انهن جي اڳيان هن دنيوي زندگي
جي حالت (به) کولي بيان ڪر (جو اها)
اهڙي پاڻيءَ وانگر (آهي) جنهن کي اسان
ڪڪر مان وسايو، پوءِ انهيءَ ۾ زمين جو
اوپر ملي ويو پوءِ (آخر) اها (بهه جو)
چورو بڻجي ويئي. جنهنکي هوائون اڏائينديون
(قرن) ٿيون ۽ الله هر ڳالهه تي قدرت رکڻ
وارو آهي.

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ
الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ۝

۴۷. مال ۽ پٽ هن دنيوي زندگيءَ جي زينت
آهن ۽ باقي رهڻ وارا نيڪ (۽ حال سارو)
ڪم (ئي) جيڪي انهن شين کان ورتا وڃن
تنهن جي رب وٽ بدلي جي لحاظ کان (به)
بهتر آهن ۽ اميد جي لحاظ کان (به) بهتر
آهن.

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَخَسِرْتُمْ
فَلَمْ تَفْعَلُوا مِنْهُمْ أَحَدًا ۝

۴۸. ۽ (انهي ڏينهن به) انهن جا بهتر نتيجا
ظاهر ٿيندا) جنهن ڏينهن اسان انهن پهاڙن
کي (پنهن جي پنهنجي جڳهه کان) هلائي
ڇڏينداسين ۽ تون سڀني زمين جي رهاڪن
(کي هڪ ٻئي جي مقابلي ۾ جنگ جي لاءِ)
نڪرندو ڏسندين ۽ اسان انهن (سڀني) کي گڏ
ڪنداسين ۽ انهن مان ڪنهن کي (به باقي)
نه ڇڏينداسين.

وَعُرْضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا ۝

۴۹. ۽ اهي صف ٻڌي تنهن جي رب اڳيان
پيش ڪيا ويندا (۽ انهن کي چيو ويندو ته)
ڏسو توهان (اهڙيءَ طرح ڪمزوري جي حالت

۵۰. (۱) اسان وٽ اچي ويا آھيو (جنهن حالت ۾)
اسان توهان کي پهريون دفعو پيدا ڪيو هو
(۲) توهان اها اميد نه رکندا هئا) پر توهان کي
دعويٰ هئي ته اسان توهان لاءِ ڪا واعدو
(جي پوري ٿيڻ) جي گهڙي مقرر نه
ڪنداسين.

۵۰. ۱ (انھن جي عملن جو) ڪتاب (انھن
جي اڳيان) رکيو ويندو پوءِ (اي مخاطب)
تون انھن مجرمين کي انهيءَ جي سببان
جيڪي انهيءَ ۾ (لکيل) هوندو ڊڄندي
ڏسندين ۽ (انهيءَ وقت) اهي چوندا ته ها
(افسوس) اسانجي تباهي (سامهون بيٺي
آهي) هن ڪتاب کي ڇا (ٿيو) آهي (جو)
نه ڪنهن ننڍي ڳالهه کي انهي جو گهرو
ڪرڻ کانسواءِ ڇڏيو ۽ نه ڪنهن وڏيءَ
ڳالهه کي . ۲ جيڪي ڪجهه انهن ڪيو
هوندو انهيءَ کي پنهنجي سامهون حاضر
لهندا ۽ تنهن جو رب ڪنهن تي ظلم نٿو
ڪري.

۵۱. ۱ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
اسان فرشتن کي چيو هو ته توهان آدم سان
(گڏجي) سجدو ڪيو. انهيءَ تي انهن (ته)
انهيءَ حڪم جي مطابق انهيءَ سان گڏجي
سجدو ڪيو پر ابليس (نه ڪيو) اهو جن
مان هو سو انهي (پنهنجي فطرت جي
مطابق) پنهنجي رب جي نافرمانِي ڪئي (اي
منهنجا ٻانهو) ڇا توهان مون کي ڇڏي انهيءَ
(شيطان) کي ۽ انهيءَ جي نسل کي
(پنهنجو) دوست بنايو ٿا حالانڪ اهي
توهانجا دشمن آهن اهو (شيطان) ظالمن جي

وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا
فِيهِ وَيَقُولُونَ يُوَلِّتُنَا مَا لِي هَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ
صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَجَدُوا مَا
عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلُمُ رَبُّكَ أَحَدًا ۝

وَرَأَوْنَا لِلْإِسْلَامِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ
أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ
لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ۝

لاء ڏاڍو برو بدلو ثابت ٿيو آهي.

۵۲. مون نه انهن کي آسمانن ۽ زمين جي پيدائش (جي موقعي) تي حاضر ڪيو هو ۽ نه (خود) انهن جي (پنهن جي) جانين جي پيدائش جي موقعي تي - ۽ نه ئي مان گمراهه ڪرڻ وارن کي (پنهن جو) مددگار بنائي سگهيس ٿي.

۵۳. ۽ (انهيءَ ڏينهن کي به ياد ڪيو) جنهن ڏينهن اهو (برتر خدا مشرڪن کي چونڊو) ته هاڻي توهان منهن جي (انهن) شريڪن کي سڏيو جن جي (شريڪ هئڻ جي) متعلق توهان دعويٰ ڪندا هئا - جنهن تي اهي انهن کي سڏيندا پر اهي انهن کي (ڪوبه) جواب نه ڏيندا ۽ انهن جي (۽) انهن جي تجويز ڪيل شريڪن جي) وجهه اسان هڪ آڙ (حائل) ڪري ڇڏينداسين.

۵۴. ۽ مجرم انهيءَ باهه کي ڏسندا ۽ سمجهي ويندا ته اهي انهيءَ ۾ پوڻ وارا آهن ۽ اهي انهيءَ کان پوئتي هٽڻ جي ڪابه جڳهه نه لهندا.

۵۵. ۽ اسان هن قرآن ۾ يقينن هر هڪ (ضروري) ڳالهه کي مختلف نمونن ۾ بيان ڪيو آهي ۽ (ائين چو نه ڪيون ها جو) انسان سڀني کان وڌيڪ بحث ڪرڻ وارو آهي.

۵۶. ۽ انهن ماڻهن کي جڏهن انهن وٽ هدايت آئي ته (انهيءَ تي) ايمان آڻڻ ۽ پنهن جي رب کان بخشش گهرڻ کان صرف انهيءَ ڳالهه روڪيو ته پهرين ماڻهن جهڙي حالت انهن تي (به) اچي. يا وري عذاب انهن جي

مَا أَشْهَدُ لَهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ وَكَأَنَّهُمْ مُّخْذَلُونَ عَصَا ۝

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ۝

وَرَأَى الْكُفْرَ مَوْنَ النَّارِ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُّوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ۝

ع ۵۴

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ۝

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ۝

اڳيان اچي بيهي.

۵۷. ۽ اسان رسولن کي صرف بشارت ڏيڻ وارو ۽ (عذاب جي اچڻ کان) آگاهه ڪرڻ وارو بنائي موڪليون ٿا ۽ جن ماڻهن انڪار ڪيو آهي اهي ڪوڙ جي ذريعي انهيءَ ڪري جهيڙو ڪن ٿا ته انهيءَ جي وسيلي حق کي مٽائي ڇڏين ۽ انهن منهنجي نشانن کي (۽) منهن جي ڊيڄاڙڻ کي ڪل جو نشان بنايو آهي.

۵۸. ۽ انهيءَ شخص کان وڌيڪ ظالم ٻيو ڪير (ٿي سگهي) ٿو جنهن کي انهيءَ جي رب جي نشانن جي ذريعي سمجهايو ويو (پر) پوءِ (به) اهو انهيءَ کان منهن موڙي ويو ۽ جيڪي ڪجهه انهيءَ جي هٿن (ڪمائي) اڳتي موڪليو هو انهيءَ کي انهيءَ وساري ڇڏيو. انهن ماڻهن جي دلين تي اسان يقينن ڪيترا پردا وجهي ڇڏيا آهن انهيءَ ڪري ته اهي انهيءَ کي نه سمجهن ۽ انهن جي ڪنن ۾ ڳرائي (پيدا ڪري ڇڏي آهي) ۽ جيڪڏهن تون انهن کي هدايت جي طرف سڏيندين ته (اهي) توسان ابتري قدر حسد رکن ٿا جو انهيءَ صورت ۾ اهي هدايت کي (به) ڪڏهن قبول نه ڪندا.

۵۹. ۽ تنهن جو رب گهڻو بخشش وارو ۽ گهڻو رحمت ڪرڻ وارو آهي. جيڪڏهن اهو انهن جي (بچڻ) عملن جي سببان انهن کي تباهه ڪرڻ چاهي ها ته اهو انهن تي فورن عذاب نازل ڪري ڇڏي ها (پر اهو ائين نٿو ڪري) پر انهن جي لاءِ هڪ ميعاد (مقرر) آهي جنهن کان پهرين (يعني انهيءَ کان

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ
الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ۝۵۷

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ
فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَلَئِىَ مَا قَدْ مَتَّ يَدُهُ
إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ
يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ
تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا
أَبَدًا ۝۵۸

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُ هُم بِمَا
كَسَبُوا لَعَجَلْ لَهُمُ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ
لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا ۝۵۹

اڳ جو اهي عذاب ڪائين اهي هرگز ڪا
به پناهه جي جاء نه لهندا.

٦٠. ۽ اهي بستيون جن کي اسان انهن جي
ظلم جي سببان تباهه ڪري ڇڏيو آهي
(انهن جي لاء موجب عبرت ٿي سگهيون
ٿي) ۽ اسان انهن جي تباهيءَ لاء پهرين
ٺي هڪ ميعاد مقرر ڪري ڇڏيو هو (انهيءَ
لاءِ ته اهي چاهين ته توبه ڪن).

٦١. ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
موسيٰ پنهنجي نوجوان (ساٿيءَ) کي چيو
هو (ته) مان (جنهن رستي تي وڃي رهيو
آهيان انهيءَ تي قائم رهڻ کان) نه نرنديس
ايسٽائين جو انهن ٻنهي سمنڊن جي گڏجڻ
واريءَ جاء تي پهچي وڃان. يا صدين تائين
(اڳتي ئي اڳتي) هلندو وڃان.

٦٢. پوءِ جڏهن اهي (ٻئي) انهن (ٻنهي
سمنڊن) جي گڏ ملڻ واري جاء تي (يعني
نبيءَ جي زماني جي ويجهرائي تائين) پهتا
ته اهي ٻنهن جي مڃي (اتي) وساري ويا.
جنهن تي انهيءَ (مڃيءَ) تيزيءَ سان پهچندي
سمنڊ ۾ پنهنجي واٽ ورتي.

٦٣. پوءِ جڏهن اهي (انهيءَ جڳهه کان)
اڳتي نڪري ويا ته انهيءَ (يعني موسيٰ)
پنهنجي نوجوان (ساٿيءَ) کي چيو (ته)
اسانجي صبح جو کاڌو اسانکي ڏيو. اسانکي
بقين پنهنجي هن سفر جي سببان ٽڪاوٽ
ٿي آهي.

٦٤. انهيءَ چيو (ته) ٻڌايو (هاڻي ڇا
ٿيندو) جڏهن اسان (آرام جي لاءِ) انهيءَ
نڪريءَ تي ترسياسين ته مون کان مڃيءَ

وَيَلَّكَ الْقُرَىٰ أَهْلُكُنَّهُمْ لَعَنَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا
لِطَلِكُم مَّوْعِدًا ۝٦٠

٦٠

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ
مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ۝٦١

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نِسِيَا صُورَهُمَا فَأَتَمَّتْ
سَبِيلُهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ۝٦٢

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ إِنِّي غَدَاةٌ لَّقَيْنَا
مِنْ سَفَرِنَا هَٰذَا نَضَبًا ۝٦٣

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَا أَتَذْكُرُهُ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَن أَذْكُرَهُ

وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ۝

(جو خیال) و سري ويو ۽ مونکان اها ڳالهه
شیطان کان سواءِ ڪنهن نه وساري ۽ انهيءَ
سمند ۾ عجيب غوبي پنهنجي واٽ ورتي.

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَأَرْسَلْنَا عَلَىٰ أَثَارِهِمَا
قَصَصًا ۝

۶۵۔ انهيءَ چيو (تہ) اهاڻي اها (جاءِ) آهي
جنهن جي اسان کي ڳولا هئي. پوءِ اهي
پنهنجي پيرن جا نشان ڏسندي پوئتي موٽيا.

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِّنْ
عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِمَّا لَدُنَّا عِلْمًا ۝

۶۶۔ تہ انهن اسانجي (چونڊيل) ٻانهن مان
هڪ اهڙو ٻانهون (اتي) ڏٺو جنهن کي اسان
پنهنجي حضور مان رحمت (جي سيرت)
بخشي هئي ۽ انهيءَ کي پنهنجي حضور
مان (خاص) علم (بہ) عطا ڪيو هو.

قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَيْتُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِي
مِمَّا عَلَّمْتَٰ رُسُلَنَا ۝

۶۷۔ موسيٰ انهيءَ کي چيو (تہ) ڇا مان
انهيءَ (مقصد جي) لاءِ توهان سان ملي
سگهان ٿو تہ جيڪو علم توهان کي عطا ٿيو
آهي انهيءَ مان ڪجهه هدايت (جون
ڳالهيون) مون کي بہ سيکاريو.

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ۝

۶۸۔ انهيءَ چيو (تہ) تون مون سان رهي
هرگز صبر ڪري نه سگهندين.

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ۝

۶۹۔ ۽ جنهن علم جو تو گهريو نه ڪيو آهي
انهيءَ تي تون صبر ڪري (بہ) ڪيئن
سگهين ٿو.

قَالَ سَتِدُلُّنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ
أَمْرًا ۝

۷۰۔ انهيءَ چيو (تہ) جيڪڏهن الله گهريو
تہ توهان مون کي صابر لهندو ۽ مان توهانجي
ڪنهن حڪم جي نافرماني نه ڪندس.

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أُخْبِرَ
لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ۝

۷۱۔ انهيءَ (روحاني بزرگ) چيو (تہ) ڇڏو
جيڪڏهن تون مون سان هلين تہ تون ڪنهن
شيءَ متعلق ايستائين جو مان انهيءَ جي
متعلق توسان ذڪر ڪرڻ ۾ اڳرائي نه ڪيان
مون کان سوال نه ڪجانءِ.

فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ

۷۲۔ پوءِ اهي (ٻئي اتان کان) نڪري پيا.

أَخْرَجْنَاهَا لِلْغُرَقِ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ۝

ایستائین جو اھی ٻیڙيءَ ۾ سوار ٿیا ته انهيءَ (خدا جي چونڊيل ٻانهي) انهيءَ ۾ ٽنگ ڪري ڇڏيو. انهيءَ تي انهي (موسيٰ) چيو (ته) ڇا توهان انهيءَ ڪري ٽنگ ڪيو آهي ته توهان انهيءَ ۾ اندر (ويهي وڃڻ) وارن کي ٻوڙي ڇڏيو. توهان يقينن (اهو) هڪ نا پسندیده ڪم ڪيو آهي.

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ۝

۴۳. انهيءَ (خدا جي چونڊيل ٻانهي) چيو (ته) ڇا مون (تو کي) نه چيو هو (ته) تون مونسان هرگز صبر نه ڪري سگهندين.

قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ۝

۴۴. انهيءَ تي انهيءَ (موسيٰ) چيو (ته) هن دفعي (توهان مون کي پڪڙ نه ڪيو. ڇو جو مون کان (توهان جي هدايت) وسري ويئي هئي ۽ توهان منهن جي (هن) ڳالهه جي سبب ڪري مون تي سختي نه ڪيو.

فَأَنطَلَقَا فَوَقَعَ إِذَا لَيْلًا غُلَامًا قَتَلَهُ قَالَ أَقْتَلْتُ نَفْسًا رَكِيئَةً يُغَيِّرُ نَفْسِي لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا ثُكْرًا ۝

۴۵. پوءِ اهي (ٻئي اتان کان) هلڻ لڳا. ایستائین جو اهي جڏهن هڪ ڇوڪري کي مليا ته انهيءَ (خدا جي بندي) انهيءَ کي ماري وڌو. (انهيءَ تي) انهيءَ (يعني موسيٰ) چيو (ته) ڇا (هيءَ سچ نه آهي ته) توهان (هنوقت) هڪ پاڪباز (۽ بي گناهه) شخص کي بغير ڪنهن (جي خون) جي بدلي جي (ناحق ئي) ماري وڌو آهي. توهان يقينن (هيءَ) هڪ ڏاڍو برو ڪم ڪيو آهي.

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ۝

۷۶ انهيء (خدا جي پياري) چيو (تہ) ڇا مون توکي نہ چيو هو (تہ) تون مون سان رهي هرگز صبر نہ ڪري سگهندين.

قَالَ إِنْ سَأَلْتَهُ عَن شَيْءٍ بَعْدَ هَٰذَا فَلَا تُصْرِحْ ۚ قَدْ بَلَغْتَ مِن لَّدُنِّي عُذْرًا ۝

۷۷ انهيء (يعني موسيٰ) چيو (تہ) جيڪڏهن هن کانپوءِ مون ڪنهن ڳالهه جي متعلق توهان کان پڇيو تہ (بيشڪ) توهان مونکي پاڻ سان نہ رکجو (۽ انهيءَ صورت ۾) توهان يقينن منهن جي پنهن جي راءِ جي مطابق لاچار سمجهڻ جي حد تائين پهچي چڪا هوندؤ.

فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلُهَا فَأَبَوْا أَن يُصَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ۝

۷۸ پوءِ اهي (اتان بہ) راهي ٿيا. ايستائين جو جڏهن اهي هڪ ڳوٺ جي ماڻهن وٽ پهتا تہ انهيءَ (ڳوٺ) جي باشندن کان انهن کاذو گهريو پر انهن کي (پنهن جو) مهمان ڪرڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو. پوءِ انهن انهيءَ (ڳوٺ) ۾ هڪ اهڙي پٽ ڏٺي جا ڪرڻ واري هئي. انهي (خدا جي پانهي) انهيءَ کي درست ڪري ڇڏيو (انهيءَ تي) انهيءَ (يعني موسيٰ) چيو (تہ) جيڪڏهن توهان چاهيو ها تہ يقينن انهيءَ جو ڪجهه (نہ ڪجهه) اڃورو وٺي سگهيا ٿي.

قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِشَيْءٍ مَّا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝

۷۹ انهيءَ (خدا جي چونڊيل پانهي) چيو (تہ) هي منهنجي ۽ توهانجي وچ ۾ جدائي (جو وقت) آهي جنهن ڳالهه تي تون صبر نہ ڪري سگهين مان هاڻي توکي انهيءَ جي حقيقت کان آگاهه ڪيائڻو.

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرْدَتْ أَنْ أَعْيِبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ نَاقٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ۝

۸۰. ٻيڙي تہ چند مسڪينن جي هئي، جيڪي درياھ ۾ ڪم ڪندا آهن ۽ انهن جي سامهون (درياھ جي ڀرين ۾) هڪ (ظالم) بادشاهه هو جيڪو هر هڪ ٻيڙي زوري ڦري

ولندو هو. تنهنڪري مون چاهيو ته انهيءَ
کي عيبدار ڪري ڇڏيان.

۸۱ : (هيءَ جيڪو) چوڪري (جو واقعو
آهي ته انهيءَ) جي حقيقت هيءَ آهي ته
انهيءَ جا ماءُ پيءُ ٻئي مومن هئا. تنهنڪري
(انهيءَ جي هيءَ حالت ڏسي) اسين ڏناسين
ته ائين نه ٿئي (جو وڏو ٿي) اهو انهن تي
سرڪشي ۽ ڪفر جو الزام لڳرائي ڇڏي.

۸۲ : پوءِ اسان گهريو ته انهن جو رب انهن
کي هن (چوڪري) کان پاڪيزگي ۽ رحم ۽
انصاف جي لحاظ کان بهتر (چوڪرو بدلائي)
ڏئي ڇڏي.

۸۳ : (اها) پٽ انهيءَ شهر جي ٻن يتيم
چوڪرن جي هئي ۽ انهيءَ جي هيٺيان انهن
جو ڪجهه خزانو (پوريل) هو. ۽ انهن جو
پيءُ (هڪ) نيڪ (شخص) هو. انهي ڪري
تنهن جي رب چاهيو ته اهي پنهنجي
مضبوطيءَ جي عمر کي پهچي وڃن ۽ (وڏا
ٿي) پنهنجي خزاني کي (خود) ڪڍن. تنهن
جي رب جي طرفان (انهن تي خاص) رحم
(ٿيو) آهي ۽ اهو (ڪم) مون پنهن جي نفس
جي حڪم سان نه ڪيو. هيءَ انهيءَ ڳالهه
جي حقيقت آهي جنهن تي تون صبر نه ڪري
سگهين.

۸۴ : اهي توکان ذوالقرنين متعلق ٻه سوال
ڪن ٿا تون (انهن کي) چؤ (ته) مان ضرور
انهيءَ جي متعلق ڪجهه ذڪر توهانجي
سامهون ڪندس.

۸۵ : اسان يقينن انهيءَ کي زمين جي حڪومت
بخشي هئي ۽ اسان انهيءَ کي هر هڪ شيءِ

وَأَمَّا النُّلْمُ فَكَانَ آبُوهُ مُؤْمِنِينَ فَوَحَّيْنَا أَنْ
يُزَهِّقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۝

فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً
وَأَقْرَبَ رُحْمًا ۝

وَأَمَّا الْيَحْيَىٰ فَكَانَ لِحُلَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ مَخْتَلَةٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا
فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيُخْرِجَا كُزُّهُمَا
رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتَهُ عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ
تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ ذِي الْقُرَيْشِ قُلْ سَأَتْلُو عَلَيْكُمْ
فِيهِ ذِكْرًا ۝

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

سَبَّأٌ ۝

(جي حاصل ڪرڻ) جو ذريعو عطا ڪيو هو.

فَاتَّبَعَ سَبَبًا ۝

۸۶- تڏهين اهو هڪ رستي تي هلي پيو.

كَفَّ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَرْغُبُ فِي
عَيْنِ حَيْمَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا ۖ قُلْنَا
يٰۤاَۤلْكَرْنَيْنِ اِمْآ اَنْ تَعَذَّبَ وَ اِمْآ اَنْ
تَتَّخِذَ فِيْهِمْ حُسْنًا ۝

۸۷- ايستائين جو اهو جڏهين سج لهڻ واري
جاء تي پهتو ته انهيءَ کي ائين لڳو ته
(جن) اهو هڪ ميري چشمي ۾ ٻڏي رهيو
آهي ۽ انهيءَ انهيءَ جي ويجهو ڪجهه
ماڻهو (آباد) ڏٺا (انهيءَ تي) اسان (انهيءَ
کي) چيو (ته) اي ذوالقرنين توکي اجازت
آهي ته انهن کي عذاب ڏي يا انهن جي باري
۾ حسن سلوڪ کان ڪم وٺ.

قَالَ اَمَّا مَن ظَلَمَ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ اِلَىٰ
رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُّكْرًا ۝

۸۸- انهيءَ چيو (هاڻو مان ائين ئي ڪندس ۽)
جيڪو ظلم ڪندو انهيءَ کي ته اسان ضرور
سزا ڏينداسين پوءِ اهو پنهن جي رب ڏانهن
موٽايو ويندو ۽ اهو انهيءَ کي سخت سزا
ڏيندو.

وَ اَمَّا مَن اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ اَحْسَنُ
وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ اَمْرًا يُسْرًا ۝

۸۹- جيڪو ايمان آڻيندو ۽ نيڪ (۽ مناسب
حال) عمل ڪندو انهيءَ لاءِ (خدا وٽ انهيءَ
جي) (عملن جي بدلي ۾) سٺو انجام (مقرر)
آهي ۽ اسان (به) ضرور انهي لاءِ پنهن جي
حڪم سان آساني واري ڳالهه چونداسين.

ثُمَّ اتَّخَذَ سَبَبًا ۝

۹۰- پوءِ هو هڪ رستي سان هلي پيو.

كَفَّ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ
قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سَبَرًا ۝

۹۱- ايستائين جو جڏهين اهي سج جي نڪرڻ
جي جاءِ وٽ پهتو ته هن انهيءَ کي اهڙن
ماڻهن مٿان اڀرندي ڏٺو، جن لاءِ اسان (انهن
جي ۽) انهي (سج) جي وچ ۾ ڪابه اوڻ نه
بنائي هئي.

كَذٰلِكَ وَقَدْ اَحْطٰنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ۝

۹۲- (هي واقعو نيڪ) اهڙي طرح آهي ۽
اسان انهيءَ جي سڀني حالتن جي پوريءَ طرح
خبر رکي آهي.

ثُمَّ اتَّعَ سَبِيلًا ۝۱۷

۹۳- پوءِ اهو هڪ رستي سان هلي پيو.

كَتَّ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهَا قَوْمًا
لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ۝۱۸

۹۴- ايستائين جو جڏهن اهو ٻن پهاري جي وچ ۾ پهتو ته انهن جي هيٺان ڪي اهڙا ماڻهو ڏٺا جيڪي ڏاڍي مشڪل سان هن جي ڳالهه سمجهي سگهيا ٿي.

قَالُوا يٰذَا الْقَرْنَيْنِ إِنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ
فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَى أَنْ تَجْعَلَ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ۝۱۹

۹۵- انهن چيو (تہ) اي ذوالقرنين ! ياجوج ماجوج يقينن هن ملڪ ۾ فساد پکيڙي رهيا آهن پوءِ ڇا اسان (ماڻهو) اوهان لاءِ ڪجهه ڏن هن شرط تي مقرر ڪري ڇڏيون ته توهان اسانجي وچ ۾ هٿن جي وچ ۾ هڪ روڪ بنايو.

قَالَ مَا مَلَكَتْ فِيهِ رَجِي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ۝۲۰

۹۶- انهيءَ چيو (تہ) اهڙي قسم جي ڪمن (متعلق منهن جي رب جيڪا طاقت مونکي بخشي آهي اها (دشمنن جي سامان کان) گهڻي بهتر آهي انهيءَ ڪري توهان مونکي پوري قوت سان مدد ڏيو انهيءَ لاءِ ته مان توهانجي وچ ۾ انهن جي وچ ۾ هڪ روڪ ٺاهي ڇڏيان.

أَتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ ۝۲۱ إِذَا سَاوَاهُ بَيْنَ الضَّعِيفِينَ
قَالَ انْفَعُوا ۝۲۲ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَتُونِي أُفْرِغْ
عَلَيْهِ زَطْرًا ۝۲۳

۹۷- توهان مونکي لوهه جا ٽڪر ڏيو (۽ اها رندڪ تيار ٿيڻ لڳي) ايتري قدر جو جڏهن انهيءَ (ٽڪريءَ جي) انهن (ٻنهي) چوٽين جي وچ ۾ هڪجهڙائي پيدا ڪري ڇڏي. ته هن (انهن کي) چيو (تہ هائي انهيءَ تي باهه) ڏنئو ايتري قدر جو جڏهن هن انهي کي (بلڪل) باهه (وانگر) ڪري ڇڏيو ته (انهن کي) چيائين (تہ هائي) مونکي (رجيل) ٺاهون (آئي) ڏيو ته مان (اهو) انهيءَ تي وجهان.

فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ

۹۸- پوءِ (جڏهن اها پٽ تيار ٿي وئي ته) اهي (يعني ياجوج ماجوج) انهيءَ تي چڙهي

تَقَابُلًا ۱۹

نه سگهيا ۽ نه انهيءَ ۾ ڪو ٽنگ ڪري
سگهيا.

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِّن رَّبِّيۚ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّيۚ
جَعَلَهُ دَكَّاءَ ۚ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّيۚ حَقًّا ۝۱۹

۹۹. (تنهن تي) هن چيو (ته) هيءَ (ڪم
فقط) منهنجي رب جي خاص احسان سان
(ٿيو) آهي. پوءِ جڏهن (عالمگير عذاب جي
متعلق) منهنجي رب جو واعدو (پورو ٿيڻ
تي) ايندو ته اهو انهيءَ (روڪ) کي (پڇي)
زمين سان مليل هڪ بٺائي ڇڏيندو ۽ منهنجي
رب جو واعدو (ضرور) پورو ٿي رهڻ وارو
آهي.

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ ۚ وَنُفِجَ
فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَهُمْ جَمْعًا ۝۲۰

۱۰۰. ۽ جڏهن (انهيءَ جي پوري ٿيڻ جو وقت
ايندو ته) انهيءَ وقت اسان انهن کي هڪ
بٺي جي خلاف جوش سان حملو ڪندي ڇڏي
ڏينداسين ۽ بگل وڃايو ويندو تڏهن اسان
انهن (سڀني) کي گڏ ڪنداسين.

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرْضًا ۝۲۱

۱۰۱. ۽ اسان انهيءَ ڏينهن جنهن کي ڪافرن
جي بلڪل سامهون وٺي اينداسين.

إِلَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنِ ذِكْرِي وَكَانُوا
لَا يَسْتَفِيدُونَ شَيْئًا ۝۲۲

۱۰۲. (اهي ڪافر) جن جو اڪيون منهنجي
ذڪر (يعني قرآن ڪريم) کان (غفلت جي)
پردي ۾ هيون ۽ اهي ٻڌڻ جي طاقت به نه
رکندا هئا.

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَخَذُوا مِنَّا الْبَيِّنَاتِ
مِن دُونِ أُولَٰئِكَ ۚ إِنَّآ أَعْتَدْنَا لِّلْكَافِرِينَ
نُزُلًا ۝۲۳

۱۰۳. (ته) ڇا (اهو سڀ ڪجهه ڏسي) پوءِ
(به) اهي ماڻهو جن ڪفر (جو طريقو)
اختيار ڪيو آهي، (اهو) سمجهن ٿا ته اهي
مون کي ڇڏي منهنجي بانهن کي مددگار
بنائي سگهندا. اسان ڪافرن جي انعام (يعني
بدلي) طور جهنم کي تيار ڪري رکيو آهي.

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ۝۲۴

۱۰۴. تون (انهن کي) چو (ته) ڇا اسين

توهان کي انهن ماڻهن کان خبردار ڪيون
جيڪي عملن جي لحاظ کان سڀني کان
وڌيڪ گهڻو پاڻ وارا آهن.

١٠٥- (هي اهي ماڻهو آهن) جن جي
(سموري) ڪوشش هن نيچ زندگيءَ ۾ ئي گم
ٿي وئي آهي ۽ (انهيءَ سان گڏ) اهي (اهو
به) سمجهن ٿا ته اهي سٺو ڪم ڪري
رهيا آهن.

١٠٦- هي اهي ماڻهو آهن جن پنهنجي رب
جي نشانن جو ۽ انهيءَ سان ملڻ جو انڪار
ڪري ڇڏيو آهي تنهن ڪري هنن جا (سڀ)
عمل ڪري (هن دنيا ۾) رهجي ويا آهن جيئن
ته قيامت جي ڏينهن اسان انهن کي ڪوبه
وزن ڪونه ڏينداسين.

١٠٧- اهو انهن جو بدلو (يعني) جهنم انهيءَ
سبب ڪري هوندو جو انهن ڪفر (جو طريقو)
اختيار ڪيو. ۽ منهن جي نشانين ۽ منهن جي
رسولن کي (پنهن جي) ڪل جو نشانو بڻايو.

١٠٨- جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ انهن نيڪ
(۽ حال سارو) عمل ڪيا آهن انهن جو
نڪاتو يقينن فردوس نالي بهشت هوندو.

١٠٩- اهي انهيءَ ۾ رهندا ايندا (۽) انهيءَ
کان جدا ٿيڻ نه گهرندا.

١١٠- تون انهن کي ڇڏ (ته) جيڪڏهن (هر
هڪ) سمند منهن جي رب جي ڳالهين (جي)
لکڻ جي لاءِ مس بنجي وڃي ته منهن جي
رب جي ڳالهين ختم ٿيڻ کان اڳي (هر هڪ)
سمند (جو پاڻي) ختم ٿي وڃي ها توڙي
(انهيءَ کي گهڻي ڪرڻ لاءِ اسان اوترو (ٿي)

الَّذِينَ ضَلَّ سَبِيلُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ
يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ۝

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِمْ
فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وِزْنًا ۝

ذَٰلِكَ جَزَاءُ هُمُ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَتَوَلَّوْا آيَاتِي
وَرُسُلِي هُزُوا ۝

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ
جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ۝

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ۝

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَّكَفَلْتُ رَبِّي لَنَفِدَ
الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ وَكَلْتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْتُ
بِوَسِيلَةٍ مَّدَدًا ۝

ٻيو (ٻائي سمند ۾) آئي وجهون.

۱۱۱- تون (انهن کي) چؤ (تہ) مان صرف
توہان وانگر ھڪ بشر آهيان (فرق صرف اھو
آھي جو) مون تي (اھا) وھي (نازل) ڪئي
وھي ئي تہ، توہانجو معبود ھڪ ئي
(حقيقي) معبود آھي، پوءِ جيڪو شخص
پنھنجي رب سان ملڻ جي اميد رکندو ھجي
انھيءَ کي گھرجي تہ نيڪ عمل (۽ حال
سارو) ڪم ڪري ۽ پنھنجي رب جي عبادت
۾ ڪنھن کي بہ شريڪ نہ ڪري.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ اللَّهُ
وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا
صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١١﴾

يَتَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ ۖ وَاجْعَلْهُ رَبِّ
 ۛ جِيڪو منهن جو به وارث هجي ۽ آل
 يعقوب (کان جيڪو دين ۽ تقوىٰ اسانکي

رَضِيًّا ⑤

ورثي ۾ مليو آهي انهيءَ جو به وارث هجي
۽ اي منهنجا رب! انهيءَ کي (پنهن جو)
چونڊيل (وجود) بنائجان.

يَزَكِّرُنَا اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيٰى لَمْ نَجْعَلْ
لَهٗ مِنْ قَبْلُ سَيِّئًا ⑥

۸- (انهيءَ تي الله فرمايو) اي زڪريا! اسان
تو کي هڪ نينگر جي خبر ڏيون ٿا (جيڪو
جواني جي عمر کي پهچندو ۽) انهيءَ جو
نالو (خدا جي طرفان) يحيٰ هوندو. اسان هن
کان پهرين ڪنهن کي به هن نالي سان ياد
نه ڪيو.

قَالَ رَبِّ اَنۡى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَّكَانَتِ امْرَاَتِي عَاقِرًا
وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ⑦

۹- (زڪريا) چيو اي منهنجا رب! مون کي
نينگر ڪيئن ٿي سگهيو جو منهن جي زال
سنڌ آهي ۽ مان پڙهي جي انتهائي حد کي
پهچي چڪو آهيان.

قَالَ كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلٰى هٰٓهٖنَ وَقَدْ
خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ⑧

۱۰- (الهام آئيندڙ فرشتي) چيو (تہ جيئن
تون چئين ٿو حقيقت) اهڙي ريت (آهي) (پر)
تنهن جو رب چويو تہ هيءَ (ڳالهه) مون
لاءِ اسان آهي ۽ (ڏس تہ) مان توکي هن کان
پهرين پيدا ڪري چڪو آهيان جيتوڻيڪ تون
ڪجهه به نه هئين.

قَالَ رِبِّ اجْعَلْنِي اٰيَةً ۚ قَالَ اِيَّتَكَ اَلَّا تَكَلِمُ
النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ⑨

۱۱- (زڪريا) چيو اي منهنجا رب! منهن جي
لاءِ ڪو حڪم فرما. فرمايائين تنهن جي لاءِ
هي حڪم آهي تہ تون ماڻهن سان ٽي راتيون
لاڳيتو نه ڳالهائ.

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْخُرَابِ فَأُوْحٰى اِلَيْهِمْ
اَنۡ سَبِّحُوْا بِحَمْدِ رَبِّكَ زَكٰوَةً وَّعِشْيًا ⑩

۱۲- انهيءَ کانپوءِ (زڪريا) محراب مان
نڪري پنهنجي قوم وٽ ويو ۽ انهن کي
آهستي آواز ۾ چيائين تہ صبح ۽ شام خدا
جي تسبيح ڪندا رهو.

يُحْيِيْ خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ وَاٰتَيْنَا الۡحُكۡمَ
صَبِيًّا ⑪

۱۳- (انهيءَ کانپوءِ يحيٰ پيدا ٿي ويو ۽
اسان انهيءَ کي چيو) اي يحيٰ تون
(الاهي) ڪتاب کي مضبوطيءَ سان پڪڙي

رک ۽ اسان انهيءَ کي ننڍڙيءَ عمر ۾ ئي
(پنهن جي) حڪم سان نوازيو هو.

۱۴- (۽ هي ڳالهه) اسانجي طرفان مهربانيءَ
طور ۽ (شفقت جي هئي) ۽ (هن کي) پاڪ
ڪرڻ جي لاءِ (هئي) ۽ هو وڏو متقي هو.

۱۵- ۽ هو پنهن جي والدين سان نيڪ سلوڪ
ڪرڻ وارو هو ۽ ظالم ۽ نافرمان نه هو.

۱۶- ۽ جڏهن اهو پيدا ٿيو تڏهن به انهيءَ
تي سلامتي هئي، ۽ جڏهن اهو مردو ۽
جڏهن اهو زنده ڪري اٿاريو ويندو (تڏهن
به انهيءَ تي سلامتي هوندي).

۱۷- ۽ تون (هن) ڪتاب ۾ مریم جو (جيڪو)
ذڪر (اچيو انهيءَ کي) بيان ڪر (خاص
ڪري انهيءَ ڳالهه کي جو) جڏهن اها پنهن
جي مائٽن وٽان اوڀر (طرف هڪ) جڳهه
هلي وئي.

۱۸- ۽ (پنهن جي ۽) انهن (يعني مائٽن) جي
وچ ۾ پردو وجهي ڇڏيو (يعني انهن سان تعلق
ٽوڙي پنهنجي پاڻ کي لڪائي ڇڏيو) انهي
وقت اسان انهيءَ ڏانهن پنهن جو ڪلام آڻڻ
وارو فرشتو (يعني جبرائيل) موڪليو ۽ اهو
انهيءَ جي سامهون هڪ تندرست بشر جي
شڪل ۾ ظاهر ٿيو.

۱۹- (مریم انهيءَ کي) چيو، مان تو کان
رحمان خدا جي پناهه گهران ٿي، جيڪڏهن
تنهنجي اندر ڪجهه به تقويٰ آهي.

۲۰- (انهيءَ تي انهي فرشتي) چيو مان ته
صرف تنهن جي رب جو موڪليل پيغمبر
آهيان انهيءَ لاءِ ته مان توکي (وحي جي
مطابق) هڪ پاڪ نينگر ڏيان (جيڪو

وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا ۝

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ۝

وَسَلَّمَ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ
حَيًّا ۝

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا
مَكَانًا شَرْقِيًّا ۝

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا
رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۝

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ۝

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا
زَكِيًّا ۝

جوانيءَ جي عمر کي پهچندو.

٢١. (مريم) چيو. مونکي نينگر ڪٿان ٿيندو
جيتوڻيڪ اڄ تائين مونکي ڪنهن مرد هٿ نه
لايو آهي. ۽ نه مان ڪڏهن بدڪاريءَ ۾
مبتلا ٿي آهيان.

٢٢. (فرشتي) چيو (ڳالهه) اهڙيءَ ريت آهي
(جيئن تو چئي آهي پر) تنهن جي رب هي
چيو آهي ته اهو (ڪم) منهن جي لاءِ آسان
آهي ۽ (اسان انهيءَ لاءِ هي نينگر پيدا
ڪنداسين) ته انهيءَ کي مانهن لاءِ هڪ
نشان ٺاهيون ۽ پنهن جي طرفان رحمت (جو
سبب به بڻايون) ۽ هي (امر) اسانجي تقدير
۾ طيءَ ٿي چڪو آهي.

٢٣. انهيءَ تي مريم (پنهنجي پيٽ ۾) انهيءَ
(ٻار) کي کنيو ۽ پوءِ انهيءَ کي کڻي هڪ
پرانئين جڳهه ڏانهن هلي وئي.

٢٤. پوءِ (جڏهن اها اتي پهتي ته) انهيءَ
کي ويه جو سور (ٿيو ۽ انهيءَ کي) مجبور
ڪري هڪ ڪنجيءَ جي ٿڙ ڏانهن وٺي ويو
(جڏهن مريم کي يقين ٿي ويو ته انهيءَ کي
ٻار ٿيڻ وارو آهي ته انهي دنيا جي مانهن
جو خيال ڪري) چيو. اي ڪاش! مان انهيءَ
کان پهرين مري وڃان ها ۽ منهن جي ياد تي
منجي وڃي ها.

٢٥. پوءِ (فرشتي) انهيءَ کي هيٺائين طرف
کان سڏي چيو ته (اي عورت) غم نه ڪر
الله تو کان هيٺائين طرف هڪ چشمو وهابو
آهي (انهيءَ ڏانهن وڃ ۽ پنهن جي ۽ ٻار جي
صفائي ڪر).

٢٦. ۽ (اها) ڪجي (جيڪا تنهن جي ويجهو

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي عِلْمٌ وَلَمْ يَمَسُّسْنِي بَشَرٌ وَ
لَمْ أَكُ بَغِيًّا ①

قَالَ لَكَ ذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَ آيَةً
لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ②

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ③

فَاجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ
قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ
سَيِّئًا مَّنْسِيًّا ④

فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَا تَحْزَنِينَ قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ
تَحْتِكَ سَرِيًّا ⑤

وَهَرَبْتَ إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُنَظِّقُ عَلَيْكَ رُكْبًا

يَعْنِيًا ۝

هوندي انهيءَ جي ٿاري کي پڪڙي پنهن
جي طرف لوڏا اها توتي تازو ترين ميوو
ڪيرائيندي.

فُكِّلِي وَأَشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا قَالَا مَا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ
أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ
الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ۝

۲۷. پوءِ (انهيءَ کي) ڪاءِ ۽ (چشمي مان پاڻي
به) پيءُ ۽ (پاڻ وهنجي ۽ ٻار کي
وهنجاري) پنهن جون اکيون ٽڏيون ڪر ۽
جيڪڏهن (انهيءَ عرصي ۾) تون ڪنهن مرد
کي ڏسين ته چو، مون رحمان (خدا) جي لاءِ
(هڪ) روزي جو نذر ڪيو آهي پوءِ مان اڄ
ڪنهن انسان سان نه ڳالهائيندس.

فَأَنَّتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحِيْلَهُ قَالُوا لِمَ زِمِرْ لَقَدْ جِئْتِ
شَيْئًا فَرِيًّا ۝

۲۸. انهيءَ کانپوءِ هوءَ هن کي ڪڍي پنهن جي
قوم ڏانهن سوار ڪرائي آئي جن چيو اي
مريم! توڏاڍو برو ڪم ڪيو آهي.

يَاخْتِ هُرُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ
أُمُّكَ بَعِيًّا ۝

۲۹. اي هارون جي پيڻ! تنهن جو پيءُ ته
برو ماڻهو نه هو، ۽ تنهن جي ماءُ به
بدڪار نه هئي.

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي
الْمَهْدِ صَبِيًّا ۝

۳۰. انهيءَ تي هن انهيءَ (ٻار) ڏانهن اشارو
ڪيو. انهيءَ تي ماڻهن چيو، اسان هن سان
ڪهڙي طرح ڳالهائون ڪيون جيڪو (ڪالهه
تائين) پينگهي ۾ ويهڻ وارو ٻار هو.

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ أَنبِئَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ۝

۳۱. (هي) ٻڌي مريم جي پٺڻ چيو ته مان
الله جو ٻانهون آهيان ۽ هن مون کي ڪتاب
بخشيو آهي ۽ مون کي نبي بنايو آهي.

وَجَعَلَنِي مُبْرَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ۝

۳۲. ۽ مان جڏهن به هجان انهيءَ مون کي
بابرڪت (وجود) بنايو آهي ۽ جيستائين مان
زندگي ۾ آهيان مون کي نماز ۽ زڪوات جو
تاكيد ڪيو آهي.

وَبَرًّا بِوَالِدَيْنِ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ۝

۳۳. ۽ مون کي پنهن جي والده سان نيڪ
سلوڪ ڪرڻ وارو بنايو آهي ۽ مون کي ظالم
۽ بدبخت نه بنايو.

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ۝۳۴

۳۴. جنهن ڏينهن مان پيدا ٿيو هوس انهيءَ ڏينهن به مون تي سلامتي نازل ٿي هئي ۽ جڏهن مان مرنديس ۽ جڏهن مون کي زنده ڪري اٿاريو ويندو (انهيءَ وقت به مون تي سلامتي نازل ڪئي ويندي).

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ۝۳۵

۳۵. (ڏسو) هي (حقيقي) عيسيٰ بن مريم آهي ۽ هي (انهيءَ جو اصل) سچو واقعو آهي جنهن ۾ اهي (مائهو) اختلاف ڪري رهيا آهن.

مَا كَانَ لِلّٰهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحٰنَهُۥٓ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۝۳۶

۳۶. خدا جي شان جي اهو خلاف آهي ته اهو ڪنهن کي پٽ بنائي هو انهيءَ ڳالهه کان پاڪ آهي. اهو جڏهن به ڪنهن ڳالهه جو فيصلو ڪندو آهي ته چونڊو آهي (ائين) ٿيندو وڃي، ته ائين ئي ٿيڻ لڳندو آهي (پوءِ انهيءَ کي مدد جي لاءِ پٽ بنائڻ جي ڪهڙي ضرورت آهي).

وَرَأَى اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ۝۳۷

۳۷. ۽ الله منهن جو به رب آهي ۽ توهانجو به رب آهي - انهيءَ جي عبادت ڪيو. اهوئي سڌو رستو آهي.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِن مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۝۳۸

۳۸. پر مختلف گروهن پاڻ ۾ اختلاف ڪيو. (۽ سڃاڻي ڪي ڇڏي ڏنو) پوءِ جن ماڻهن هڪ وڏي ڏينهن ۾ حاضر ٿيڻ جو انڪار ڪيو. انهن تي عذاب نازل ٿيندو.

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلٰلٍ مُّبِينٍ ۝۳۹

۳۹. جنهن ڏينهن اهي اسانجي حضور ۾ حاضر ٿيندا، انهيءَ ڏينهن انهن جي ٻڌڻ جي طاقت ڏاڍي تيز هوندي ۽ نظر به ڏاڍي تيز هوندي پر اهي ظالم اڄ ڏاڍي وڏي گمراهيءَ ۾ مبتلا آهن.

وَأَنذَرَهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ يَدْعُ

۴۰. انهن کي انهيءَ ڏينهن کان ڊيچار جنهن ڏينهن (افسوس ۽) مايوسي ڄاڻيل

فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾

هوندي (يعني قيامت جي ڏينهن کان) جڏهن
سڀني معاملن جو فيصلو ٿي ويندو ۽ (هائي
ته) هي ماڻهو غفلت ۾ (پيل) آهن ۽ ايمان
نٿا آڻين.

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا
يُرْجَعُونَ ﴿٦١﴾

۴۱. اسان يقينن (سڄي) زمين جا به وارث
هونداسين ۽ انهن ماڻهن جا به جيڪي انهيءَ
تي رهن ٿا ۽ (آخرڪار) سڀني ماڻهو
اسانڏانهن ئي موٽائي آندا ويندا.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا
نَبِيًّا ﴿٦٢﴾

۴۲. ۽ تون قرآن ڪريم جي مطابق ابراهيم
جو ذڪر ڪر. اهو يقينن وڏو سچار هو ۽ نبي
هو.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَمْلِكُ وَلَا يُدْعِي
دَلِيلًا عَلَيْكَ شَيْئًا ﴿٦٣﴾

۴۳. (۽) تون انهي وقت کي به ياد ڪر. ۽
ماڻهن جي سامهون بيان ڪر) جڏهن ابراهيم
پنهن جي پيءُ کي چيو هو ته اي منهنجا
پيءُ! تون ڇو انهن شين جي پوڄا ڪرين ٿو
جيڪي نه ٻڌن ٿيون ۽ نه ڏسن ٿيون ۽ نه
تنهن جي ڪنهن تڪليف کي دور ڪرڻ تي
قادر آهن.

يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ
فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٦٤﴾

۴۴. اي منهنجا پيءُ! مونکي هڪ خاص علم
عطا ڪيو ويو آهي جو تو کي نه مليو آهي
پوءِ (باوجود انهيءَ جي جو مان تنهن جو پٽ
آهيان) تون منهن جي پيروي ڪر. مان توکي
سنئون رستو ڏيکاريندس.

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ
عَصِيًّا ﴿٦٥﴾

۴۵. اي منهنجا پيءُ! شيطان جي عبادت نه
ڪر. شيطان يقينن رحمان خدا جو نافرمان
آهي.

يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُسَكَّنَكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ
فَتَكُونُ لِلشَّيْطَانِ دَلِيًّا ﴿٦٦﴾

۴۶. اي منهنجا پيءُ! مان ڊڄان ٿو ته توتي
رحمان خدا جي طرفان (نافرمانيءَ جي
سببان) ڪو عذاب نه اچي جنهن جي نتيجي
۾ تون شيطان جو دوست ٿي وڃين.

قَالَ ارَاغِبْ اَنْتَ عَنِ الْهَتَى يَا اِبْرَاهِيمَ لَئِنْ لَمْ
تَنْتَهِ لَا رَجُوتُكَ وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ⑤

٤٧. انهيء تي (ابراهيم جي پيء) چيو اي
ابراهيم ! ڇا تون منهنجي معبودن کان نفرت
ٿو ڪرين؟ اي ابراهيم ! جيڪڏهن تون باز
نه ايندين ته مان توکي ضرور سنگسار
ڪري ڇڏيندس ۽ (بهتر آهي ته) تون
ڪجهه دير لاءِ منهن جي نظرن کان ٽري وڃ
(متان ڪاوڙ ۾ ڪجهه ڪري نه ويهان).

قَالَ سَلِّمْ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرَ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي
حَفِيًّا ⑥

٤٨. (انهيءَ تي ابراهيم) چيو چڱو منهن جي
طرفان توتي هميشه سلامتيءَ جي دعا
پهچندي رهي (يعني مان توکان جدا ٿي ٿو
رجان) مان پنهن جي رب کان تنهن جي لاءِ
ضرور مغفرت جي دعا ڪندس. اهو مون تي
ڏاڍو مهربان آهي.

وَأَعْتَزِّلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا
رَبِّي ۖ عَنِّي إِلَّا آكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ⑦

٤٩. ۽ (اي پيء) مان توکي ۽ جن (وجودن)
کي تون الله کانسواءِ پڪارين ٿو سڀني کي
ڇڏي ڏيندس ۽ صرف پنهن جي رب جي
حضور ۾ دعائون گهرندس (۽) يقينن مان
پنهنجي رب جي حضور ۾ دعا ڪرڻ جي
سبب بدنصيب نه ٿيندس.

فَلَمَّا اعْتَزَّلْتُمْ وَمَا يُعْبَدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا
بَنِيًّا ⑧

٥٠. پوءِ جڏهن (ابراهيم) انهن (يعني پنهن
جي ماڻهن) کان به ۽ جن جي اهي الله
کانسواءِ پوڄا ڪندا هئا (انهن کان به) جدا
ٿي ويو ته اسان انهيءَ کي اسحاق ۽ (انهيءَ
کانپوءِ) يعقوب عطا فرمايا ۽ انهن سڀني کي
اسان نبي بنايو.

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ
صِدْقٍ عَلِيًّا ⑨

٥١. ۽ اسان انهن کي پنهنجي رحمت مان هڪ
(جهجو) حصو عطا فرمايو ۽ اسان انهن جي
لاءِ هميشه قائم رهڻ وارو اعليٰ درجي جو
ذڪر خير مقرر فرمايو.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ

٥٢. ۽ تون قرآن جي مطابق موسيٰ جو به

رَسُولًا نَبِيًّا ۝۶۷

ذڪر ڪر. اهو اسانجو چونڊيل نبي هو. ۽
رسول (۽) نبي هو.

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ
نَجِيًّا ۝۶۸

۵۳. ۽ اسان موسيٰ کي طور جي ساڄي طرف
کان پڪاريو ۽ کيس پنهنجا اسرار ٻڌائيندي
پنهن جي ويجهو ڪري ورتو.

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ۝۶۹

۵۴. ۽ اسان انهيءَ (موسيٰ) کي پنهن جي
رحمت سان انهيءَ جو ڀاءُ هارون نبي بنائي
(مددگار طور) ڏنو.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ
وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ۝۷۰

۵۵. ۽ تون قرآن جي مطابق اسماعيل جو به
ذڪر ڪر، اهو به يقينن سچن واعدن وارو
هو ۽ رسول (۽) نبي هو.

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ
رَبِّهِ مَرْضِيًّا ۝۷۱

۵۶. ۽ پنهن جي اهل کي نماز ۽ زڪوات جو
ٽاڪيد ڪندو رهندو هو ۽ پنهن جي رب وٽ
چونڊيل (وجود) هو.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ۝۷۲

۵۷. ۽ تون قرآن جي مطابق ادریس جو به
ذڪر ڪر، اهو به صديق نبي هو.

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ۝۷۳

۵۸. ۽ اسان انهي کي نهايت اعليٰ مقام تي
پهچايو هو.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ
ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَآئِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا
إِذَا تَنَزَّلَ عَلَيْهِمُ الْوَحْيُ خُذُوا صُلَحًا ۝۷۴

۵۹. هي سڀئي اهي ماڻهو هئا، جن تي خدا
نارين مان انعام ڪيو هو. انهن (نارين) مان
جيڪي آدم جو اولاد هئا ۽ جيڪي انهن
ماڻهن جو اولاد هئا جن کي اسان نوح سان گڏ
پيڙهيءَ ۾ بچايو ۽ ابراهيم ۽ يعقوب جو (اولاد
هئا) ۽ انهن (ماڻهن) مان هئا جن کي اسان
هدايت ڏني ۽ پنهن جي لاءِ چونڊيا. جڏهن
انهن تي رحمان جو ڪلام پڙهيو ويندو هو ته
اهي سجدو ڪندي ۽ روئندي (زمين تي)
ڪري پوندا هئا.

فَخَلَفَ مِنْ بَدِيدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا

۶۰. پوءِ انهن کانپوءِ هڪ اهڙو نسل آيو جن
نماز کي ضايع ڪري ڇڏيو ۽ نفسياتي

الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ۝

خواهشن جي پٺيان لڳي پيا. پوءِ اهي جلد
ني گمراهي جي حد تائين پهچي ويندا.

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ۝

۶۱- سواءِ انهيءَ جي جيڪو توبه ڪندو ۽
ايمان آڻيندو ۽ نيڪ عمل ڪندو. اهي
(ماتهر) جنت ۾ داخل ٿيندا ۽ انهن تي
ڪوبه ظلم نه ڪيو ويندو.

جَنَّتِ عَذْرَائِي الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَةً بِالْغَيْبِ
إِنَّكَ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ۝

۶۲- (يعني انهن جنتن ۾) جيڪي دائمي رهڻ
واريون آهن ۽ جن جو (خدا ۽) رحمان پنهن
جي بانهن سان اهڙي وقت ۾ واعدو ڪيو آهي
جڏهن اهي انهن جي نظرن کان اڃا لڪل
آهن. يقينن خدا جو واعدو پورو ٿي
رهيو.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا
بُكْرَةً وَعَشِيًّا ۝

۶۳- اهي انهن (جنتن) ۾ ڪابه بيهودي
ڳالهه نه ٻڌندا پر صرف سلامتي (۽ امن
جون ڳالهيون ٻڌندا) ۽ انهن (جنتن) ۾ انهن
کي صبح ۽ شام رزق ملندو.

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ
تَقِيًّا ۝

۶۴- هي اها جنت آهي جنهن جا وارث اسان
پنهن جي بانهن مان انهن کي ڪنداسين
جيڪي متقي هوندا.

وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا
خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ۝

۶۵- (فرشتا انهن کي چوندا ته) اسان ته
صرف توهانجي رب جي حڪم سان لهون ٿا ۽
جيڪي ڪجهه اسانجي اڳيان آهي ۽ جيڪي
ڪجهه اسانجي پويان آهي ۽ جيڪي ڪجهه
انهن پنهنجي (طرفن) جي وچ ۾ آهي سڀ
ڪجهه خدا جو آهي ۽ توهانجو رب وسارڻ
وارو نه آهي.

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَيًّا ۝

۶۶- (هو) آسمانن جو (به) رب آهي ۽ زمين
جو به (رب) ۽ جيڪي ڪجهه انهن پنهنجي
جي وچ ۾ (آهي) پوءِ (اي مسلمان) انهيءَ
جي عبادت ڪر ۽ انهيءَ جي عبادت تي

هميشه قائم ره - چا تون انهيء جو ڪو هم صفت ڄاڻين ٿو.

۶۷. ۽ انسان هميشه اهو چوندو رهندو ته چا جڏهين مان مري ويندوس ته وري زنده ڪري اٿاريو ويندس؟

۶۸. چا انسان کي اها (ڳالهه) ياد نه آهي ته اسان انهيءَ کي هن کان پهرين پيدا ڪيو هو ۽ (انهيءَ وقت) هو ڪابه شئي نه هو.

۶۹. پوءِ تنهنجي رب جو قسم اسان (جو) تنهن جو رب آهيون) انهن ماڻهن کي (وري هڪ دفعو) اٿارينداسين ۽ شيطان کي به (اٿارينداسين ۽) پوءِ انهن سڀني کي جهنم جي چوڌاري اهڙي صورت ۾ حاضر ڪنداسين جو اهي ڳوڏن پر ڪريل هوندا.

۷۰. ۽ پوءِ اسان هر هڪ گروهه مان اهڙن ماڻهن کي جدا ڪنداسين جيڪي رحمان (خدا) جا سخت دشمن هئا.

۷۱. ۽ اسان خوب ڄاڻوندا ته انهن مان ڪير دوزخ ۾ وڃڻ جي زياده قابل آهن.

۷۲. توهان مان هر شخص انهيءَ (دوزخ) ۾ وڃڻ وارو آهي. اهو خدا جو اهڙو پڪو واعدو آهي جو پورو ٿي رهندو.

۷۳. ۽ اسان متقين کي بچائي وٺنداسين ۽ ظالمن کي انهيءَ ۾ ڳوڏن پر ڪريل ڇڏينداسين.

۷۴. ۽ جڏهين انهن کي اسانجون صاف صاف آيتون پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون ته ڪافر مومنن کي چوندا (ٻڌايو ته) اسان ٻنهي گروهن مان ڪهڙو گروهه درجي جي لحاظ کان ۽ ساڻين جي لحاظ کان وڌيڪ سٺو آهي.

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ إِذَا مَا مِثْلُ لَسَوْنِ أَخْرِجْ حَتَّىٰ ۝

أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ۝

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُخْصِفَنَّهُمْ فِي جَهَنَّمَ جِثَاً ۝

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتِيًّا ۝

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أُولَىٰ بِهَا جِلْدًا ۝

وَأَن يَشْكُرُوا لَا وَإِذْ هَا كَانَ عَلَىٰ سُرَّتِكَ حَسْمًا مَّقْضِيًّا ۝

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثَاً ۝

وَإِذَا تُلِيٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أِنَّا الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ۝

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا
وَرِيًّا ⑤

۷۵ : اسان انهن کان پهرين ڪيترن ئي
زمانن جي مانهن کي تباهه ڪيو آهي
جيڪي سامان جي لحاظ کان ۽ ظاهري شان
شوڪت جي لحاظ کان انهن مانهن کان سٺا
هئا.

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَبْذُذْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَذَلَّةً
كَيْ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ
فَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرُّ مَكَانًا ⑥ وَأَضَعُ جُنْدًا ⑦

۷۶ : تون چؤ ته جيڪو شخص گمراهيءَ ۾
(بيل) هجي رحمان (خدا) انهي کي هڪ
عرصي تائين ڍر ڏيندو ويندو آهي. - ايستائين
جو جڏهين اهڙن مانهن جي سامهون اهو عذاب
اچي ويندو جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو
ويو هو (يعني) يا دنيوي عذاب يا (قومي)
ڪامل تباهي. انهيءَ وقت انهن کي خبر
پوندي ته ڪهڙو شخص مڪان جي لحاظ کان
بدتر آهي ۽ دوستن جي لحاظ کان ڪمزور
آهي.

وَيَرْيَدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَغِيثُ الضَّالُّ
خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ⑧

۷۷ : الله هدايت يافته مانهن کي هدايت ۾
وڌائيندو ويندو ۽ باقي رهڻ وارا نيڪ عمل
خدا جي نظر ۾ سڀ کان بهتر شيءِ آهن. جزا
جي لحاظ کان به ۽ پڇاڙيءَ جي لحاظ کان
به.

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا
وَذُلًّا ⑨

۷۸ : ڇا تو انهيءَ شخص جي حالت تي
ڪڏهين غور نه ڪيو آهي جنهن اسانجي
نشانين کان انڪار ڪيو ۽ چيو ته مون کي
يقينن تمام گهڻو مال ۽ تمام گهڻا پٽ ڏنا
ويندا.

أَطَّلَعَ الْغَيْبِ أَمَّا اخْتِذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ⑩

۷۹ : ڇا انهيءَ غيب (جو حال) معلوم ڪري
ورتو آهي؟ يا رحمان (خدا) کان ڪو واعدو
ولي چڏيو آهي.

كَلَّا سَكَتَنِي مَا يَقُولُ وَسُمِدْتُ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَذًّا ⑪

۸۰ : ائين هرگز نه ٿيندو اسان انهيءَ جي
انهيءَ قول کي محفوظ رکنداسين ۽ انهيءَ جي

عذاب ڪري ڏيکڻ ڪري ڇڏينداسين.

۸۱. جنهن (شيءَ) تي اهو فخر ڪري رهيو آهي انهيءَ جا اسان وارث ٿي وينداسين ۽ اهو اسان وٽ اڪيلو ئي ايندو.

۸۲. انهن ماڻهن الله کان سواءِ ڪيترائي معبود بنائي ڇڏيا آهن، انهيءَ اميد تي ته اهي انهن ماڻهن لاءِ عزت جو سبب بڻبا.

۸۳. ائين هرگز نه ٿيندو، اهي معبود هڪ ڏينهن انهن جي عبادتن جو انڪار ڪندا ۽ انهن جي خلاف بيهي ويندا.

۸۴. ڇا توکي معلوم ڪونهي ته اسان شيطانن کي چڙواڳ ڇڏي ڏنو آهي ته اهي ڪافرن کي اپاريندا رهن.

۸۵. تون انهن جي خلاف تڪڙ ۾ ڪو قدم نه کڻ، اسان انهن جي تباهيءَ جا ڏينهن ڳڻي رکيا آهن.

۸۶. جنهن ڏينهن اسان متقين کي زنده ڪري رحمان (خدا) جي حضور ۾ گڏ ڪري وٺي وينداسين.

۸۷. مجرمين کي هڪليندا جهنم جي طرف وٺي وينداسين.

۸۸. انهيءَ ڏينهن ڪنهن کي شفاعت جو اختيار نه هوندو، سواءِ انهيءَ جي جنهن رحمان (خدا) کان عهد وٺي ڇڏيو آهي.

۸۹. هي (ماڻهو) چوندا ته رحمان (خدا) بٽ بنائي ورتو آهي.

۹۰. (تون جو) توهان هڪ ڏاڍي ڏکي ڳالهه چئي رهيا آهيو.

وَتَرْتُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ۝

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِّيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ۝

كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِوَعَدِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ۝

أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤْذُهُمْ
أَمْرًا ۝

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَابًا ۝

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا ۝

وَسَوْفَ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرْدًا ۝

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ
عَهْدًا ۝

قَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۝

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا ۝

۹۱. ويجهو آهي جو (توهانجي انهيءَ ڳالهه جي ڪري) آسمان ڦاٽي، ڪري پون ۽ زمين نڪر نڪر ٿي وڃي ۽ پهڙ ڌرا ڌرا ٿي (زمين تي) وڃي پون.

۹۲. انهيءَ ڪري جو انهن ماڻهن رحمان (خدا) جو پٽ بنايو آهي.

۹۳. ۽ رحمان (خدا) جي شان جي اهو بلڪل خلاف آهي جو هو ڪنهن کي پٽ بنائي.

۹۴. ڇو جو هر هڪ جيڪو آسمانن ۽ زمين ۾ آهي اهو رحمان (خدا) جي حضور غلام جي صورت ۾ حاضر ٿيڻ وارو آهي.

۹۵. (خدا تعاليٰ) انهن کي گهيري رکيو آهي ۽ ڳڻي رکيو آهي.

۹۶. ۽ قيامت جي ڏينهن اهي سڀئي اڪيلا ٿي انهيءَ جي خدمت ۾ حاضر ٿيندا.

۹۷. يقينن اهي ماڻهو جن ايمان آندو آهي ۽ جن نيك عمل ڪيا آهن رحمان (خدا) انهن جي لاءِ محبت پيدا ڪندو.

۹۸. پوءِ اسان ته هن (قرآن) کي تنهنجي زبان ۾ آسان ڪري لاءِ آيو آهي انهيءَ لاءِ ته تون هن جي وسيلي متقين کي بشارت ڏين ۽ هن جي ذريعي جهيڙاڪار قوم کي هوشيار ڪرين.

۹۹. ۽ ڪيتريون ئي امتون آهن جيڪي انهن کان پهرين گذريون آهن جنکي اسان تباهه ڪري چڪا آهيون. ڇا تون انهن مان ڪنهن کي به ڪنهن حواس جي ذريعي محسوس ڪريشو يا انهن جو ڪو پنڪو به ٻڌينشو.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَ تَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَ تَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۝

أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ۝

وَمَا يَشْتَبِهُ لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا ۝

لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ۝

وَكُلُّهُمْ أَتِيهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا ۝

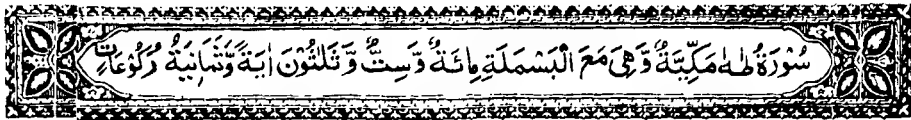
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ۝

فَأَنبَأَ يَسْرَهُ بِسُلَايَكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّدُنَّا ۝

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْنٍ هَلْ نُجِئُ مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ۝

۱۶

سورت طه - هي سورت مكي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون هڪ سو چهنهيه آيتون ۽ اٺ ركوع آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد

إِسْمُ اللَّهِ الرَّخِيمِ ①

ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانئو)

۲. اي ڪامل قوتن وارا مرد.

طه ②

۳. اسان توتي (هي) قرآن انهيءَ لاءِ نازل نه ڪيو آهي ته تون ڏک ۾ پئجي وڃين.

مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ③

۴. (هيءَ ته) صرف (خدا کان) ڊڄڻ واري انسان جي رهنمائي ۽ هدايت (جي لاءِ) آهي.

إِلَّا تَذَكُّرَ ④ لِمَن يَنْشَى ⑤

۵. (قرآن) انهيءَ جي طرفان لاٿو ويو آهي جنهن زمين ۽ اڇن آسمانن کي پيدا ڪيو آهي

تَنْزِيلًا ⑥ مِمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَوَاتِ ⑦ الْخَالِ ⑧

۶. (اهو) رحمان (آهي جيڪو) عرش تي مستحڪم طور تي قائم ٿي ويو آهي.

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ⑨

۷. آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪجهه آهي ۽ اهو به جيڪو انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي انهيءَ جو آهي. پڻ (اهو به) جيڪو آلي مٿيءَ جي هيٺان آهي.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ⑩

۸. جيڪڏهن تون ڏاڍيان آواز سان ڳالهائين ته خدا انکي به ٻڌي ٿو ۽ جيڪڏهن آهستي آواز سان ڳالهائين ته انهيءَ کي ٻڌي ٿو جو هو ڳجهيءَ ڳالهه کي به ڄاڻي ٿو ۽ جيڪا تمام ڏاڍي ڳجهي هوندي آهي (انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو).

وَأَن تَجْهَرُ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَ وَأَخْفَى ⑪

۹. الله (اها ذات آهي جو انهيءَ) کانسواءِ ڪو معبود ڪونهي انهيءَ جون ڏاڍيون

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ⑫

سنيون صفتون آهن.

۱۰- یر (انهي جي ثابتيء لاء اسان چئون ٿا ته) ڇا تون وٽ موسي جو واقعو پهتو آهي؟ (پا نه).

۱۱- (يعني) جڏهن هن هڪ باهه ڏني ته هن پنهنجي اهل کي چيو (پنهن جي جاء تي) ترسو، مون هڪ باهه ڏني آهي ممڪن آهي جو مان اتي وڃي انهيء باهه مان ڪو ٽانڊو توهان لاء به کڻي اچان يا باهه وٽ (پنهن جي لاء ڪا روحاني) هدايت حاصل ڪريان.

۱۲- پوء جڏهن هو انهيء (باهه) جي ويجهو پهتو ته کيس آواز ڏنو ويو ته اي موسي!

۱۳- مان تنهن جو رب آهيان، پوء تون پنهنجا ٻئي جوتا لاهي ڇڏ ڇو ته تون انهيء پاڪ وادي طوي ۾ آهين.

۱۴- ۽ مون توکي (پاڻ لاء) چونڊيو آهي پوء تودانهن جيڪا وڃي کڻي ٿي انهيء کي تون ٻڌ (انهيء تي عمل ڪر).

۱۵- مان يقينن الله آهيان، مونڪان سواء ڪنهن معبود ڪونهي. پوء تون منهن جي ٽي عبادت ڪر ۽ منهن جي ذڪر لاء نماز قائم ڪر.

۱۶- قيامت اچڻ واري آهي، ويجهڙائي ۾ مان انهيء کي ظاهر ڪري ڇڏيان، انهيء لاء ته هر نفس کي پنهنجي عملن جي مطابق جزا ڏني وڃي.

۱۷- پوء جيڪو (شخص) قيامت تي ايمان نٿو رکي ۽ پنهنجي خواهش جي پٺيان ٿو هلي

وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ①

ٽي

إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا
لَعَلَّيْ أَتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذُوعًا عَلَىٰ الشَّارِ
هُدًى ②

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَبْنَوسُ ③

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ
طَوًى ④

وَأَنَا اخْرُجْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ⑤

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ
الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ⑥

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ
بِمَا تَعْمَلُ ⑦

فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ

هَوَاهُ فَرَدَى ①

توڪي قيامت تي ايمان آڻڻ کان روڪي نه
چڏي، جنهن جي نتيجي ۾ تون تباهه ٿي
وڃين.

وَمَا تِلْكَ يَبِيبُكَ يُؤُسَى ②

۱۸. ۽ (اسان انهيءَ وقت موسيٰ کي چيو ته)
اي موسيٰ! هي تنهن جي ساڄي هٿ ۾ ڇا
آهي؟

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا
عَلَ غَمِّي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى ③

۱۹. (هن) چيو هي منهن جي لٽ آهي، مان
هن تي ٽيڪ ڏيندو آهيان ۽ انهيءَ سان
پنهنجي ٻڪرين لاءِ (وڻن جا) پن ڇائيندو
آهيان ۽ انهيءَ کانسواءِ به انهيءَ ۾ منهن
جي لاءِ ٻيا ڪيترا فائدا (لڪل) آهن.

قَالَ أَلْقَهَا يُؤُسَى ④

۲۰. تنهن تي انهيءَ (خدا) فرمايو. اي
موسيٰ! هن لٽ کي زمين تي اڇلي ڇڏ.

فَالْقَهَا فَإِذَا هِيَ حَبَّةٌ تِينٌ ⑤

۲۱. سو هن انهيءَ کي زمين تي ڦٽو ڪيو.
جنهن کانپوءِ هن اوجھو ڏٺو ته اهو نانگ
آهي جيڪو ڊوڙي رهيو آهي.

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَحْزَنْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا
الْأُولَى ⑥

۲۲. تنهن تي (الله) فرمايو، انهيءَ کي پڪڙ
۽ ڊڄ نه اسان انهيءَ کي وري انهيءَ جي
پهرين حالت ڏانهن موٽائي ڇڏينداسين.

وَأَضْمُ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيْضًا مِّنْ
غَيْرِ سَوَاءٍ آيَةً أُخْرَى ⑦

۲۳. ۽ پنهنجي هٿ کي بگل ۾ دبائي ڇڏ،
جڏهن تون انهيءَ کي ڪڍيندين ته اهو اڇو
هوندو پر بنان ڪنهن بيماريءَ جي، اهو هڪ
بيرونشان هوندو.

لِيُؤْيِكَ مِنْ أَيْتِنَا الْكُبْرَى ⑧

۲۴. ۽ (اسان اهو انهيءَ لاءِ ڪنداسين) ته
انهيءَ جي نتيجي ۾ اسان توکي پنهنجا وڏي
۾ وڏا نشان ڏيکاريون.

۱

إِذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ⑨

۲۵. تون فرعون وٽ وڃ جو جو انهيءَ
سرڪشي اختيار ڪئي آهي.

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ⑩

۲۶. (انهيءَ تي موسيٰ) چيو اي منهنجا رب!

منهن جو سينو ڪول.

٢٧- ؛ جيڪو فرض مون تي رکيو ويو آهي
انهيءَ جو پورو ڪرڻ مون تي آسان ڪري ڇڏ.

٢٨- ؛ جيڪڏهن منهن جي زبان ۾ ڪا ڳنڍ
هجي ته انهيءَ کي به ڪول.

٢٩- (اڀستانين جو) ماڻهو منهن جي ڳالهه
آسانيءَ سان سمجهڻ لڳن.

٣٠- ؛ منهن جي گهرائي مان منهن جو هڪ
نائب مقرر ڪر.

٣١- (يعني) هارون کي جيڪو منهن جو ڀاءُ
آهي.

٣٢- انهيءَ جي ذريعي منهن جي طاقت کي
مضبوط ڪر.

٣٣- ؛ انهيءَ کي منهن جي ڪم ۾ شريڪ
ڪر.

٣٤- انهيءَ لاءِ ته اسان (بني) تنهنجي
گهڻي تسبيح ڪيون.

٣٥- ؛ تنهن جو گهڻو ذڪر ڪريون.

٣٦- تون اسان کي چڱيءَ طرح ڏسي رهيو
آهين.

٣٧- (الله) فرمايو، اي موسيٰ! جيڪي تو
گهريو سو توکي ڏنو ويو.

٣٨- ؛ اسان (انهيءَ کان پهرين) هڪ ڀيرو
اڳ به توتي احسان ڪري چڪا آهيون.

٣٩- ٤٠- جڏهن اسان تنهنجي ماءُ تي وحي
جي ذريعي اهو سڀ ڪجهه نازل ڪري ڇڏيو.

جيڪو (اهڙي موقعي تي) نازل ڪرڻ
ضروري هو (جنهن جو تفصيل هيءَ آهي) ته

وَيَبَيِّنَ لِيْٓ اَمْرِيْ ۝

وَ اَحْلِلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِيْ ۝

يَفْقَهُوا قَوْلِيْ ۝

وَ اجْعَلْ لِّيْ وَزِيْرًا مِّنْ اَهْلِيْ ۝

هُرُوْنَ اَخِيْ ۝

اَشْدُدْ يَدِيْٓ اَزْرِيْ ۝

وَ اَشْرِكْ لِّيْٓ اَمْرِيْ ۝

كُنْ سَمِيْعًا كَثِيْرًا ۝

وَ تَذْكُرَكَ كَثِيْرًا ۝

اِنَّكَ كُنْتَ بِمَا بَصِيْرًا ۝

قَالَ قَدْ اُوْتِيْتَ سُوْلَكَ يُّوْسَىٰ ۝

وَ اَلَقَدْ مَتَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرَىٰ ۝

اِذْ اَوْحَيْنَا اِلَىٰ اُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ۝

اَنۡ اَنۡذِرِيْهِ فِى التَّابُوْتِ
فَاَنۡذِرِيْهِ فِى الْيَمِّ فُلِّيْهُ اَنۡ يَّمَّ بِالسَّاهِلِ

يَأْخُذْهُ عَدُوِّي وَ عَدُوْلَهُ وَ
أَلْقَيْتْ عَلَيْكَ مَحَبَّةً يَبِيَّةً وَلَوَضَعُ
عَلَيْ يَبِيَّةً ⑥

يَبِيَّةً

انهيء (موسي) کي صندوق ۾ وجهي. پوءِ
انهيء (صندوق) کي درياهه ۾ لوڙهي ڇڏي.
پوءِ (انهيء کانپوءِ هيئن ئي ته) درياهه
اسانجي حڪم سان انهيء (صندوق) کي
ڪناري تائين پهچائي (انهيء لاءِ ته) انهيء
کي اهو شخص ڪٿي وڃي جيڪو منهن جو
به ۽ هن (موسي) جو به دشمن آهي ۽
توتي مون پنهنجي طرف کان محبت نازل
ڪئي (يعني تنهن جي لاءِ ماڻهن جي دل ۾
محبت پيدا ڪئي) ۽ انهيء جو نتيجو اهو
ٿيو جو تون اسانجي اکين اڳيان پاليو وٺين.

۴۱. (اهو انوقت ٿيو) جڏهن تنهن جي پيڻ
(گڏوگڏ) هلندي ويئي ۽ چوندي ويئي ٿي ته
اي انسانو! ڇا مان توهان کي انهيء عورت
جي خبر ڏيان جيڪا هنکي پاليندي ۽ اهڙيءَ
طرح اسان توکي پنهنجي ماءُ کي مونائي
ڏنو انهيء لاءِ ته انهيء جا نين نرن ۽ اها
غم نه ڪري ۽ (اي موسي!) توهڪ شخص
کي قتل ڪري ڇڏيو هو. پوءِ اسان توکي
انهيء غم کان نجات بخشي ۽ اسان توکي
ٻين ڪيترن امتحانن ۾ وجهي چڱيءَ طرح
آزمايو (جنهن کانپوءِ) تون ڪيترا سال مدين
جي ماڻهن ۾ رهين. پوءِ اي موسي! (ٿيندي
ٿيندي) تون انهيء عمر کي پهچي وئين
جيڪا اسانجي ڪم جي لائق هوندي آهي.
۴۲. ۽ مون توکي پنهنجي ذات جي لاءِ
(روحاني ترقي ڏيئي) تيار ڪيو.

۴۳. (پوءِ جڏهن تون انهيء عمر کي پهچي
وئين ته مون توکي چيو ته) تون ۽ تنهن جو
پاءُ منهنجا نشان ڪٿي وڃو ۽ منهن جي ذڪر

إِذْ تَلَيْتِي أَخَاكَ فَقَوْلْ هَلْ أَدُلُّكُمْ
عَلَىٰ مَنْ يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَا إِلَىٰ أَخِيكَ
كَيْ نَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۚ وَ تَلَا
نَفْسًا فَذَجَّلْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَ تَلَا
مُؤْنَةً فَلَيْتَ سَيِّئًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ۚ
تَمَّ جُنَّتْ عَلَىٰ قَلْبٍ يُّوَسَّىٰ ⑦

وَاضْطَنَّتْ لِنَفْسِي ⑧

إِذْ هَبَّ أُنْتَ وَأَخُوكَ بِأُنْتِي وَلَا تَبَيَّنَا فِي ذِكْرِي ⑨

۾ گهٽتائي نه ڪيو.

۴۴. توهان ٻيئي فرعون وٽ وڃو، ڇو جو انهيءَ سرڪشي اختيار ڪئي آهي.

۴۵. ۽ توهان ٻئي انهيءَ سان نرميءَ سان ڳالهايو، شايد هو سمجهي وڃي يا (اسان کان) ڊڄڻ لڳي.

۴۶. ٻنهي عرض ڪيو، اي اسانجا رب! اسان ڊڄون ٿا ته اهو اسانتي زياتي نه ڪري، يا اسانتي حد کان وڌيڪ سختي نه ڪري.

۴۷. (الله) فرمايو توهان ٻئي بلڪل نه ڊڄو، مان توهان سان آهيان توهانجون دعائون به ٻڌائون ۽ (توهانجي حالت به) ڏسان پيو.

۴۸. پوءِ ٻئي انهيءَ وٽ هليا وڃو ۽ هن کي چيو اسان ٻئي تنهنجي رب جا رسول آهيون. پوءِ اسان سان بني اسرائيل کي موڪلي ڏي ۽ انهن کي تڪليفون نه ڏي. اسان تو وٽ تنهن جي رب جي طرفان هڪ وڏو نشان ڪئي آيا آهيون ۽ (تو کي ٻڌايون ته) جيڪو (شخص اسانجي آندل) هدايت جي بنيان هلندو (خدا جي طرفان) انهيءَ تي سلامتي نازل ٿيندي.

۴۹. اسانتي هيءَ وحي نازل ڪئي ريتي آهي ته جيڪو به (خدا جي نشان کي) ڪوڙو چوندو ۽ ٻئي ڦيريندو انهيءَ تي عذاب نازل ٿيندو.

۵۰. (انهيءَ تي فرعون) چيو اي موسيٰ! توهان ٻنهي جو رب ڪير آهي؟

۵۱. (موسيٰ) چيو اسانجو رب اهو آهي جنهن هر شيءَ کي (انهيءَ جي ضرورت مطابق)

إِذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ۝

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّئَلَّا تُلَاحَظَ بِتَدْكُرِهِ ۝

قَالَ رَبِّمَا إِنَّا نَحْأَفُ أَنْ يَفْزُقَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ۝

قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْعُ وَأَرَىٰ ۝

فَأَتَيْنَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَا تَعْدِبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا فَاتَّبَعَ الْهُدَىٰ ۝

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۝

قَالَ قَمِنَ رَبِّكُمَا يَمُوسَىٰ ۝

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ ۝

عضوا عطا ڪيا آهن ۽ وري انهن (عضون) کان ڪم وٺڻ جو طريقو سيکاريو آهي.

۵۲. (فرعون) چيو - (جيڪڏهن اها ڳالهه آهي) ته اڳين ماڻهن جو ڇا حال هو (يعني اهي ته انهن ڳالهين کي نه مڃيندا هئا انهن سان ڪهڙو سلوڪ ٿيندو).

۵۳. (موسيٰ) چيو انهن (پهرين ماڻهن) جو علم ته منهن جي رب کي آهي (انهن سڀني جون حالتون انهيءَ جي) ڪتاب ۾ محفوظ (آهن) منهن جو رب نه پنڪي ٿو ۽ نه پلجي ٿو.

۵۴. (اهوني آهي) جنهن توهان لاءِ هن زمين کي فرش طور بنايو آهي ۽ انهيءَ ۾ توهان جي لاءِ رستا به ڪڍيا آهن ۽ آسمان مان پاڻي وسايو آهي پوءِ (تون انهن کي هيءَ چڙ ته) اسان انهيءَ پاڻي جي ذريعي مختلف قسم جي اوڀر جا جوڙا پيدا ڪيا آهن.

۵۵. (پوءِ) توهان به کانو، ۽ پنهنجن جي جانورن کي به چاريو. انهيءَ ۾ عقل وارن ماڻهن لاءِ ڏاڍا نشان آهن.

۵۶. اسان انهيءَ (زمين) مان توهان کي پيدا ڪيو آهي، ۽ انهيءَ ۾ توهان کي موٽائينداسين ۽ انهيءَ مان ئي توهان کي ٻيهر ڪڍنداسين.

۵۷. ۽ اسان انهيءَ (فرعون) کي پنهنجا هر قسم جا نشان ڏيکاريا پر (باوجود انهيءَ جي) اهو ڪوڙو سمجهڻ تي ضد ڪندو رهيو ۽ انڪار ڪندو رهيو.

۵۸. ۽ چوڻ لڳو (اي موسيٰ!) ڇا تون انهيءَ لاءِ اسان وٽ آيو آهين ته تون پنهنجي جادوءَ جهڙي ڳالهه ذريعي اسان کي پنهنجي زمين

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ۝

قَالَ عَلِمُوا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ۝

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّن تَبَاتٍ شَتَّىٰ ۝

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النَّهْيِ ۝

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَىٰ ۝

وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ۝

قَالَ أَجِئْتَنَا لِنُخْرِجَكَ مِن أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يُمُوسَىٰ ۝

مان ڪڍي ڇڏين.

۵۹. (جيڪڏهن اها ڳالهه آهي) ته اسان به تنهن جي مقابلي ۾ اهڙوئي جادو آڻينداسين. پوءِ اسانجي ۽ پنهنجي وچ ۾ هڪ (وقت ۽) واعدو ڪيل جڳهه مقرر ڪر. نه انهيءَ کان اسان پوئتي هٽون ۽ نه تون هٽين اها (هڪ اهڙي) جڳهه (هجي جيڪا) اسانجي ۽ توهانجي وچ ۾ هڪجهڙي هجي.

۶۰. (انهيءَ تي موسيٰ) چيو ته تنهن جو (اسانجي) گڏ ٿيڻ جو ڏينهن (توهان جي) عيد جو ڏينهن هجي ۽ نيزي برابر سج چڙهڻ تي سڀني ماڻهن کي گڏ ڪيو وڃي.

۶۱. انهيءَ تي فرعون ٻئي ورائي هليو ويو ۽ جيڪي تدبيرون انهيءَ کان ممڪن ٿي سگهيون ٿي انهن کي گڏ ڪيو ۽ پوءِ (موسيٰ ڏانهن) موٽيو.

۶۲. (تڏهين) موسيٰ انهن کي چيو اي انسانو! توهانتي بربادي هجي، الله تي ڪوڙ نه هئو ائين نه ٿئي جو اهو توهانکي عذاب جي ذريعي پيڇي ڇڏي ۽ جيڪو به (خدا تي) ڪوڙ هئي تو اهو ناڪام ٿي وڃي.

۶۳. هيءَ ٻڌي (فرعون ۽ انهيءَ جا ساٿي) پاڻ ۾ بحث ڪرڻ لڳا ۽ ڳجهي منصوبا ڪرڻ لڳا.

۶۴. (۽) انهن چيو هي ٻئي (يعني موسيٰ ۽ هارون) ٻيو ڪجهه به ناهن صرف جادوگر آهن (جيڪي) اهو گهرن ٿا ته توهانکي توهانجي زمين مان پنهنجي جادوءَ جي زور سان ڪڍي ڇڏين ۽ توهانجي اعليٰ درجي جي مذهب کي تباهه ڪري ڇڏين.

فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسُحْرٍ مِّثْلِهِ فَأَجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوًى ۵۹

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُخْشَرَ النَّاسُ ضَعْفًا ۶۰

فَقَالَ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى ۶۱

قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ وَإِنِّ لَمَّا نَفْعٌ وَلَا عَلَيَّ اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتْكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَنْ افْتَرَىٰ ۶۲

فَتَنَارَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَىٰ ۶۳

قَالُوا إِنْ هَٰذِهِنَّ لَسَحَابٌ يَّرِيدْنَ أَنْ يُغْرِبْنَكَ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسُحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكَ الشَّلٰى ۶۴

فَأَجِئُوا كَيْدُكُمْ ثُمَّ اسْتَوُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ
الْيَوْمَ مَنْ اسْتَعْلَى ۝

۶۵۔ پوءِ گهرجي ته توهان به پنهنجون
تدبيرون سوڄيو پوءِ سڀيئي هڪ جماعت جي
شڪل ۾ ٿيو ۽ جيڪو (شخص) اڄ کٽندو
اهو ضرور بامراد ٿيندو.

قَالُوا يٰمُوسَىٰ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيٌّ وَإِنَّمَا أَنْتَ كَوْنٌ أَوَّلُ
مَنْ أَلْفَى ۝

۶۶۔ (انهيءَ تي انهن مانهن جن کي موسيٰ
جي مقابلي لاءِ فرعون جمع ڪيو هو) چيو
ته اي موسيٰ! يا تون (پنهن جي تدبير)
اڇلاءِ (يعني ظاهر ڪر) يا اسان توکان پهرين
اڇلايون.

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا جِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ
إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ إِنَّهَا لَسُنْعٌ ۝

۶۷۔ (تڏهين موسيٰ) چيو (بهتر اهو آهي) ته
توهان (پنهن جي تدبير) اڇلايو (يعني ظاهر
ڪيو) پوءِ (انهن جيڪا تدبير ڪئي) انهيءَ
جي نتيجي ۾ انهن جون نوزيون ۽ انهن جون
لٽيون موسيٰ کي (انهن جي قريب سببان)
اٿين نظر آيون جن اهي پڇي رهيون آهن.

كَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَىٰ ۝

۶۸۔ ۽ موسيٰ پنهن جي دل ۾ گجهي طور
ڊٺو.

ثُمَّ لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ۝

۶۹۔ (تڏهين) اسان وحي ڪئي (اي موسيٰ!)
نه ڊڄ، ڇو جو تون ئي غالب ٿيندين.

وَأَلْقَىٰ مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدٌ سِحْرٌ وَلَا يَفْلَحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ۝

۷۰۔ جيڪي ڪجهه تنهن جي ساڄي هٿ ۾
آهي انهيءَ کي زمين تي ڇڏي ڏي. جيڪي
ڪجهه انهن ڪيو آهي. انهيءَ سموري کي
اهو ڳهي ويندو (يعني انهيءَ جو راز فاش ٿي
پوندو) انهن جيڪي ڪجهه ڪيو آهي اها
ته جادوگريءَ جو هڪ چال آهي. ۽ قريب ڪار
جنهن به طرف کان اچي (خدا جي مقابلي ۾)
ڪامياب نٿو ٿي سگهي.

قَالُوا الشَّحْرَةُ سُجَّدًا قَالُوا أَمَّا بِرَبِّ هَرُونَ
وَمُوسَىٰ ۝

۷۱۔ پوءِ (جڏهين موسيٰ جي لٽ ڦٽي ڪرڻ
کانپوءِ فرعون جا آندل) چالباز (پنهنجي
ڪمزوري سمجهي ويا ته اهي پنهن جي

ضمير جي آواز کان) سجدي ۾ ڪري پيا ۽
چوڻ لڳا ته اسان هارون ۽ موسيٰ جي رب تي
ايمان آڻيون ٿا.

۷۲ (انهيءَ تي فرعون) چيو ڇا توهان منهن
جي حڪم کان پهرين ئي انهيءَ تي ايمان آڻيو
ٿا (معلوم ٿي ويو ته) اهو توهانجو سردار
آهي. جنهن توهانکي اهي چالاڪيون
سيڪاريون آهن. پوءِ (انهيءَ قريب جي جزا
۾) مان توهانجا هٿ ۽ پير (پنهن جي) خلاف
ورزيءَ جي سببان ڪڍي ڇڏيندس ۽ (مان
توهانکي) ڪڇيءَ جي ٿڙن سان ٻڏي صليب
تي چاڙهيندس. ۽ توهانکي معلوم ٿي ويندو
ته اسان مان ڪير وڌيڪ سخت ۽ جنادار
عذاب ڏيئي سگهين ٿو.

۷۳ (انهيءَ تي) انهن (يعني فرعون جي
پهرين ساٿين يا جادوگرن) چيو اسان توکي
انهن نشانن تي فوقيت نٿا ڏيئي سگهون
جيڪي (خدا جي طرفان) اسان وٽ آيا آهن ۽
نه انهيءَ (خدا) تي جنهن اسانکي پيدا ڪيو
آهي. پوءِ جيڪو تنهن جو زور لڳي ٿو پلي
لڳا ۽ تون صرف هن دنيا جي زندگيءَ کي ختم
ڪري سگهين ٿو.

۷۴ اسان (هائي) پنهن جي رب تي ايمان آڻي
چڪا آهيون انهيءَ لاءِ ته هو اسانجا گناهه
معاف ڪري ۽ هن دوکي بازيءَ (جي
مقابلي) کي به معاف ڪري جنهن لاءِ تو
اسانکي مجبور ڪيو هو ۽ الله سڀ کان بهتر
آهي ۽ سڀني کان وڌيڪ قائم رهڻ وارو آهي.

۷۵ حقيقت هيءَ آهي ته جيڪو به شخص
پنهن جي رب وٽ مجرم جي حيثيت ۾ حاضر

قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهٗ قَبْلَ اَنْ اَزِنَ لَكُمْ
اِنَّهٗ لَكَيِّدٌ اَلَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ
فَلَا قَطْعَنَ اَيْدِيَكُمْ وَاَزْجَلَكُمْ مِّنْ خِلَافِي
وَلَا وَصِيْبَكُمْ فِيْ جُدُوْع النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ
اِيْنَّا اَشَدُّ عَذَابًا وَّاَبْقَى ۝

قَالُوا لَنْ نُّؤْتِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْآيَاتِ وَ
الَّذِي فُطِرْنَا فَاقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ اِنَّا نَقْضُ
هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝

اِنَّا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطِيْئَاتِنَا وَمَا اَكْرَهْنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَّاَبْقَى ۝

تَبٰرَكَ

اِنَّهٗ مِّنْ يَّاتٍ رَبِّهٖ مُّجْرِمًا اِنْ لَّهٗ جَهَنَّمُ لَا

آهيون. ۽ اسان توهان تي ترنجبين ۽ پونتر يا
به لانا هئا (انهيءَ لاءِ ته توهان لاءِ خوراڪ
مهايا ڪن).

۸۲ (۽ چيو هو سين ته) جيڪي ڪجهه
اسان توهان کي ڏنو آهي انهيءَ مان پاڪ
شيون کائو ۽ انهيءَ (رزق) جي باري ۾ ظلم
کان ڪم نه وٺجو، متان ائين ٿئي جو توهان
تي منهن جو غضب نازل ٿي وڃي ۽ جنهن تي
منهن جو غضب نازل ٿي وڃي. اهو (بلندي
تان) ڪري پوندو آهي.

۸۳ ۽ جيڪو ماڻهو توبه ڪري ۽ ايمان آڻي
۽ پوءِ حال سارو عمل (به) ڪري ۽ هدايت
حاصل ڪري ته مان انهيءَ جا (وڏي ۾ وڏا)
گناهه معاف ڪري ڇڏيندو آهيان.

۸۴ (۽ اسان چيو) اي موسيٰ! تون پنهنجي
قوم کي ڇڏي ڇالا ۽ جلدي جلدي اچي ويو
آهين؟

۸۵ (موسيٰ جواب ۾) چيو ته اهي
(ماڻهو) منهنجي پويان اچي رهيا آهن ۽ اي
منهنجا رب! مان انهيءَ لاءِ توڻ جلدي آيو
آهيان ته تون (منهن جي انهيءَ فعل تي)
خوش ٿي وڃين.

۸۶ (انهيءَ تي خدا) چيو، اسان تنهن جي
قوم کي توکان پوءِ هڪ آزمائش ۾ وجهي
ڇڏيو آهي ۽ سامريءَ انهن کي گمراهه ڪري
ڇڏيو آهي.

۸۷ انهيءَ تي موسيٰ پنهنجي قوم ڏانهن
غضي سان پرچي ڏکارو موٽي ويو (۽ پنهن
جي قوم کي) چيو اي منهنجي قوم! ڇا

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ
عَلَيْكُمْ غَضَبِي ۚ وَمَنْ يَحِلِّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ
هُوَ ۙ ۵۴

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ
اهْتَدَىٰ ۖ ۵۵

وَمَا أَجْعَلُكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمُوسَىٰ ۖ ۵۶

قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَىٰ أَتْرَبِي وَجِئْتُ إِلَيْكَ رَبِّ
لَتَرْفَعُنِي ۖ ۵۷

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ
السَّامِرِيُّ ۖ ۵۸

فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا ۚ قَالَ
يَقَوْمُ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ

عَلَيْكُمْ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَجْعَلَ عَلَيْكُمْ عَذَابٌ
مِنْ رَبِّكُمْ فَأَخْلَقْتُمْ مَوْعِدِي ⑤

توهانجي رب توهان سان هڪ سنو واعدو نه
ڪيو هو، ڇا انهيءَ واعدي جي پوري ٿيڻ ۾
ڪا دير ٿي وئي هئي يا توهان گهريو ٿي ته
توهانتي توهانجي رب جي طرفان ڪو غضب
نازل ٿئي، سو توهان منهن جي واعدو کي رد
ڪري ڇڏيو.

قَالُوا مَا أَخْلَقْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلَكِنَا وَلَكِنَّا خَلَقْنَا
أَوْدَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ أَلْقَى
السَّامِرِيُّ ⑥

۸۸. انهن چيو اسان تنهن جي واعدو کي
پنهن جي مرضيءَ سان رد نه ڪيو پر فرعون
جي قوم جي زيورن جو بوجو اسان تي وڌو
ويو هو. انهيءَ کي اسان اڇلائي ڇڏيو ۽ اهڙي
طرح سامريءَ به انهيءَ کي اڇلائي ڇڏيو.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ
وَاللَّهُ مُوسَىٰ قَتَلَهُ ⑦

۸۹. پوءِ انهي انهن جي لاءِ (يعني اسان لاءِ)
هڪ گابو تيار ڪيو جيڪو رڳو بوتو ٿي هو،
انهيءَ مان هڪ بي معنيٰ آواز نڪتو ٿي
(يعني سڄو پڇو گابو نه هو) پوءِ (انهيءَ
سندس ساٿين) چيو ته هي توهان جو به ۽
موسيٰ جو به خدا آهي ۽ اهي هن کي وساري
(پوئتي ڇڏي) ويو آهي.

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلُهُ وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ
صَرًّا وَلَا نَفْعًا ⑧

۹۰. (بي شڪ سامري ۽ سندس ساٿين ائين
ڪيو) پر ڇا انهن خود ڪونه ٿي ڏٺو ته اهو
گابو انهن جي ڪنهن به ڳالهه جو جواب
نه ٿو ڏئي ۽ نه انهن کي ڪو نقصان
پهچائي سگهي ٿو ۽ نه نفعو پهچائي سگهي
ٿو.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمُ إِنِّي
فُتِنْتُكُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا
أَمْرِي ⑨

۹۱. ۽ هارون (موسيٰ) جي واپس اچڻ کان
پهرين انهن چيو هو ته اي منهن جي
قوم! توهان کي هن (گابي) جي ذريعي
آزمائش ۾ وڌو ويو آهي ۽ توهانجو رب ته
رحمان (خدا) آهي پوءِ منهن جي تابعداري
ڪيو ۽ منهن جي حڪم کي مڃيو (۽ شرڪ

نه ڪيو).

۹۲. (پر انهيءَ ضدي قوم) چيو جيستائين موسيٰ اسان وٽ واپس نه اچي اسان برابر هن جي عبادت ۾ مشغول رهنداسين.

۹۳. (جڏهن موسيٰ واپس آيو ته هن هارون کي) چيو اي هارون! جڏهن تو پنهنجي قوم کي گمراه ٿيندي ڏٺو هو ته توکي ڪنهن منع ڪئي هئي؟

۹۴. ته تون منهنجي نقش قدم تي نه هلين؟ ڇا تو منهنجي حڪم جي نافرمان ڪئي؟

۹۵. (هارون) چيو اهي منهنجي ماءُ جا پٽ! نه منهنجي ڏاڙهيءَ (جا وار) پڪڙ ۽ نه منهنجي مٿي وار (پڪڙ) مان ته هن ڳالهه کان ڊڄي ويو هوس ته تون اهو نه چئين ته توبني اسرائيل ۾ نفاق وجهي ڇڏيو آهي ۽ منهنجي ڳالهه جو خيال نه رکيو (ته قوم جي تنظيم قائم رهي).

۹۶. (انهيءَ تي موسيٰ سامريءَ سان مخاطب ٿيو ۽) چيو اي سامري! تنهنجو ڪهڙو معاملو آهي؟

۹۷. انهيءَ چيو، مون اهو ڪي ڏٺو جيڪو هنن ماڻهن نه ڏٺو هو ۽ مون هن رسول (يعني موسيٰ) جي ڳالهين مان ڪجهه اختيار ڪري ورتيون ۽ ڪجهه اختيار (نه ڪيون) پوءِ (جڏهن موقعو آيو ته) مون انهن (اختيار ڪيل ڳالهين) کي به ڦٽو ڪري ڇڏيو ۽ منهنجي دل اهائي شيءِ مونکي سٺي ڪري ڏيکاري هئي.

۹۸. (موسيٰ) چيو چڱو تو وڃ، تنهن جي هن دنيا ۾ اهائي سزا آهي ته تون هن (دنيا) ۾

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَافِيَةً حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَىٰ ①

قَالَ يَهُودُؤُا مَا مَنَّكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ②

أَلَمْ تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ③

قَالَ يَبْنَؤُمْ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي ۚ إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ④

قَالَ مَا خَطْبُكَ يَا مِصْرِي ⑤

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّاتْنِي لِفَيْسَىٰ ⑥

قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا

وَبَاسٌ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ ۚ وَانْظُرْ
إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ
لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿۱۰﴾

هر هڪ کي اهو چوندو رهين ته (مونکي)
جهو نه (يعني مونکي موسيٰ گندو نهرايو
آهي) ؛ (موسيٰ سامريءَ کي اهو به چيو
ته) تنهن جي لاءِ هڪ مقرر وقت آهي (يعني
سزا جو) جنهن کي تون ناري نه سگهندين ؛
تون پنهنجي معبود ڏانهن ڏس جنهن جي
سامهون ويهي تون انهيءَ جي پوڄا ڪندو
هئين اسان هنکي سازينداسين ؛ انهيءَ کي
سمند ۾ اڇلائي ڇڏينداسين.

إِنَّا إِلَهُكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ
شَيْءٍ عِلْمًا ﴿۱۱﴾

۹۹- توهانجو معبود ته صرف الله آهي جنهن
کانسواءِ ٻيو ڪوبه معبود ڪونهي اهو هر
هڪ شئي کي ڄاڻي ٿو.

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ
وَقَدْ آتَيْنَكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿۱۲﴾

۱۰۰- اهڙيءَ طرح اسان تنهن جي سامهون
پهرين ماڻهن جون خبرون بيان ڪيون ٿا ؛
اسان توکي پنهنجي طرفان ذڪر (يعني
قرآن) عطا فرمايو آهي.

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا ﴿۱۳﴾

۱۰۱- جيڪو انهيءَ کان منهن موڙيندو اهو
قيامت جي ڏينهن هڪ وڏو بوجو کڻندو.

خُلْدَيْنِ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جِزْلًا ﴿۱۴﴾

۱۰۲- (اهڙا ماڻهو) انهيءَ حالت ۾ ڪافي
دير تائين رهندا ؛ قيامت جي ڏينهن اهو
(بوجو) اڃا به تڪليف ڏيندڙ هوندو.

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
زُرْقًا ﴿۱۵﴾

۱۰۳- جنهن ڏينهن نفيل وڃائي ويندي ؛
انهيءَ ڏينهن مجرم کي اسان هن حالت ۾
اٿارينداسين جو انهن جون اکيون نيرون
هونديون.

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿۱۶﴾

۱۰۴- اهي پاڻ ۾ آهستي آهستي ڳالهيون
ڪندا ته توهان ته صرف ڏهه (صديون دنيا
۾ حاڪم) رهيا آهيو.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُمْ ظَرْفَةً

۱۰۵- اسان خوب ڄاڻون ٿا انهيءَ کي جيڪي
اهي چوندا جڏهن انهن مان سڀني کان وڌيڪ

إِنْ لَيْسَ لَكُمْ إِلَّا يَوْمَانِ ۝

۵۵۳

انهن جي مذهب تي هلڻ وارو چونڊو ته توهان صرف هڪ ٿورڙي مدت ترسيا آهيو.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا ۝

۱۰۶. ۽ اهي توکان پهاڙن جي متعلق پڇن ٿا تون چؤ ته انهن کي منهنجو رب اڪيڙي اڃا ئي ڇڏيندو.

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝

۱۰۷. ۽ انهن کي هڪ اهڙي پوئي جي صورت ۾ ڇڏي ڏيندو.

لَا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ۝

۱۰۸. جو نه ته تون انهيءَ ۾ ڪو ور ڏسندين ۽ نه ڪا مٿاهين.

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ

۱۰۹. انهيءَ ڏينهن مانهو سڏڻ واري جي پٺيان لڳي پوندا جنهن جي تعليم ۾ ڪوبه ڏنگ نه هوندو ۽ رحمان (خدا جي آواز) جي مقابلي ۾ (انسانن جو) آواز ڍڪجي ويندو پوءِ تون سواءِ سس پس بي ٻيو ڪجهه نه ٻڌيند.

الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ۝

۱۱۰. انهيءَ ڏينهن شفاعت سواءِ انهيءَ جي جنهن جي حق ۾ شفاعت ڪرڻ جي اجازت رحمان (خدا) ڏيندو ۽ جنهن جي حق ۾ ڳالهه ڪرڻ کي اهو پسند ڪندو ڪنهن کي نفعو نه ڏيندي.

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ

الرَّحْمَنُ وَرَوَىٰ لَهُ قَوْلًا ۝

۱۱۱. اهو جو ڪجهه انهن جي اڳيان اچڻ وارو آهي انهيءَ کي به ڄاڻيڻو ۽ جو ڪجهه انهن جي پويان گذري چڪو آهي انهيءَ کي به ڄاڻيڻو ۽ اهو پنهنجي علم جي ذريعي انهيءَ (خدا) کي گهريو ڪري نه ٿا سگهن.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا

يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ۝

۱۱۲. ۽ (انهيءَ ڏينهن) زندهه ۽ قائم رهڻ ۽ قائم رکڻ واري (خدا) جي سامهون سڀ وڏا مانهو (ادب سان) جهڪي پوندا ۽ جيڪو ظلم ڪندو اهو ناڪام رهندو.

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ

ظُلْمًا ۝

۱۱۳. ۽ جنهن وقت جي ضرورت جي مطابق

وَمَنْ يَغْمَلْ مِنَ الظَّالِمَاتِ لَهُ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَفُ

ظُلُمًا وَلَا هُمْضًا ﴿۱۱۳﴾

عمل ڪيا هوندا ؛ اهو مومن به هوندو اهو
نه ته ڪنهن قسم جي ظلم کان ڊڄندو ؛ نه
ڪنهن قسم جي حق چٽ ٿيڻ کان.

وَكَذَلِكَ أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ
الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿۱۱۴﴾

۱۱۴- ؛ اهڙي طرح اسان هن (ڪتاب) کي
عربي زبان جي قرآن جي صورت ۾ لاڻو آهي
؛ انهيءَ ۾ هر قسم جي ڊيچار کي کولي
کولي بيان ڪيو آهي انهيءَ لاءِ ته اهي
تقويٰ اختيار ڪن. يا (هي قرآن) انهن جي
لاءِ (خدا جي) ياد جو سامان (نئين سر)
پيدا ڪري.

فَتَنطَلِ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَيُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ
مِن قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُل رَّبِّ زِدْنِي
عِلْمًا ﴿۱۱۵﴾

۱۱۵- پوءِ الله جيڪو بادشاهه آهي، وڏي
شان وارو آهي ؛ هميشه قائم رهڻ وارو آهي
؛ تون قرآن (جي وحي) لهن کان پهرين
انهيءَ جي باري ۾ جلديءَ کان ڪم نه وٺ ؛
(تفصيل سان) چوندو رهه ته اي منهنجا
رب ! منهن جي علم کي وڌاءِ.

وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ نَاسِيٍّ وَلَمْ يَجِدْ
لَهُ عَزْمًا ﴿۱۱۶﴾

۱۱۶- ؛ اسان هن کان پهرين آدم کي (هڪ
ڳالهه جو) تاڪيد ڪيو هو پر انهيءَ وساري
چڙيو ؛ اسان چڱيءَ طرح سمجهي ورتو ته
انهيءَ جي دل ۾ اسانجي حڪم پيچڻ جي
متعلق ڪوبه پختوارادو نه هو.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
أَبَىٰ ﴿۱۱۷﴾

۱۱۷- ؛ (هيءَ به ياد رکو ته) جڏهن اسان
ملائڪن کي چيو ته آدم (جي پيدائش جي
شڪراني ۾ خدا) کي سجدو ڪيو ته ابليس
ڪانسواءِ سڀني سجدو ڪيو. انهيءَ انڪار
ڪيو.

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا
يُخْرِجُكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَنَّهُ ﴿۱۱۸﴾

۱۱۸- انهي تي اسان (آدم کي) چيو اي آدم!
هي (ابليس) يقينن تنهنجو ؛ تنهنجن ساٿين
جو دشمن آهي پوءِ توهان ٻنهي (گروهن) کي
هي جنت مان نه ڪڍي ڇڏي جو انهيءَ جي

نتيجي ۾ تون (۽ تنهنجو هر هڪ ساٿي)
مصيبت ۾ پئجي وڃو.

۱۱۹- يقينن هن (جنت) ۾ تنهن جي لاءِ هي
(مقدر) آهي ته تون بکيو نه رهين (۽ نه
تنهنجا ساٿي) ۽ تون اگهاڙو نه رهين.

۱۲۰- ۽ نه تون اچارو رهين ۽ نه اس ۾
سڙين.

۱۲۱- انهي تي شيطان انهيءَ جي دل ۾
وسوسو وڌو (۽) چيو اي آدم! ڇا مان توکي
هڪ اهڙي وڻ جي خبر ڏيان جيڪو سدا بهار
آهي ۽ اهڙي بادشاهي (جي خبر ڏيان) جيڪا
ڪڏهن فنا نه ٿيندي.

۱۲۲- پوءِ انهن ٻنهي (يعني آدم ۽ انهيءَ
جي ساٿين انهيءَ وڻ مان ڪجهه کاڌو (يعني
انهيءَ جو مزو چڪيو) جنهن مان انهن ٻنهي
جون ڪمزوريون انهن تي کلي ويون ۽ اهي
بيٺي پنهن جي مٿان جنت جي زينت جو
سامان (يعني نيڪ عمل) وڙهڻ لڳا ۽ آدم
پنهن جي رب جي نافرمانِي ڪئي پوءِ هو
صحيح رستي کان پئڪي ويو.

۱۲۳- انهيءَ کانپوءِ انهيءَ جي رب انهيءَ کي
چونڊيو ۽ انهي تي رحم جي نظر ڪئي ۽ انهيءَ
کي صحيح طريقه ڪار ٻڌايو.

۱۲۴- (۽ خدا) چيو توهان ٻئي (گروھ)
انهيءَ مان سڀيئي نڪري وڃو - توهان مان
ڪي ڪن جا دشمن هوندا. پوءِ جيڪڏهن
توهان وڻ منهن جي طرف کان هدايت اچي
ته جيڪو منهن جي هدايت جي پيروي ڪندو
اهو ڪڏهن گمراهه نه ٿيندو ۽ نه ڪڏهن
بربادي ۾ پوندو.

إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ۝۱۹

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَىٰ ۝۲۰

فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَٰآدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ
شَجَرَةٍ الْخُلْدِ وَمَلِكٍ لَا يَأْكُلُ ۝۲۱

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوَاتُهُمَا
وَطِفَافًا يَخِصِفُ عَلَيْهِمَا مِنْ زُرْقِ الْجَنَّةِ
وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ۝۲۲

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ۝۲۳

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِنَّمَا
يُتَبَذَرُ فِي هَٰذِهِ هَبْطٍ مِّنْ أَسْفَلِ هَٰذِهِ فَلَا
يُصْلِحُ وَلَا يَتَّقِي ۝۲۴

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا
وَنُحْشِرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى ۝۱۷۹

۱۷۹- ۛ جيڪو شخص منهنجي ياد ڏيارڻ جي باوجود منهن موڙيندو انهيءَ کي تڪليف واري زندگي ملندي ۛ قيامت جي ڏينهن اسان انهيءَ کي اندو ڪري اٿارينداسين.

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيْ اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيْرًا ۝۱۸۰

۱۸۰- (جنهن تي) هو چوندو اي منهنجا رب ! تو مونکي ڇو اندو ڪري اٿاريو حالانڪ مان ته چڱي طرح ڏسي سگهندو هوس.

قَالَ كَذَلِكَ اَتَتْكَ اِيْتَانَا فَتِيبَهُمَا ۚ وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ
تُنْفَخُ ۝۱۸۱

۱۸۱- (انهي تي خدا) فرمائيندو، تو وٽ به ته اسانجون آيتون آيون هيون جن کي تو وساري ڇڏيو هو، سو اڄ توکي به (خدا جي رحمت جي ورهاست جي وقت) ترڪ ڪيو ويندو.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى ۝۱۸۲

۱۸۲- ۛ جيڪو خدائي قانون کان ٻاهر هليو ويڃي ۛ پنهن جي رب جي آيتن تي ايمان نٿو آڻي انهيءَ سان ائين ئي ٿيندو آهي ۛ (اهو ته صرف دنيوي سلوڪ آهي) آخرت جو عذاب انهيءَ کان به زياده سخت ۛ تمام گهڻي وقت تائين هلڻ وارو آهي.

اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَعْلَمْنَاهُمْ مِّنَ الْغُرُوْبِ
يَنْشُرُوْنَ فِيْ مَسٰكِينِهِمْ اِنْ فِيْ ذَلِكَ لَاٰيٰتٍ لَّأُولِي
النُّبُوْى ۝۱۸۳

۱۸۳- ڇا انهن ماڻهن کي (انهيءَ ڳالهه مان) هدايت حاصل نه ٿي ته انهن کان پهرين گذريل قومن مان گهڻين کي اسان تباهه ڪري ڇڏيو. اهي (ماڻهو) انهن جي گهرن ۾ گهمن ڦرن ٿا انهيءَ ۾ عقل وارن ماڻهن لاءِ وڏا نشان آهن.

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَّاجِلًا
مُّسْمًى ۝۱۸۴

۱۸۴- ۛ جيڪڏهن هڪ ڳالهه منهن جي رب جي طرفان پهرين نه گذري چڪي هجي ها ۛ مدت به مقرر نه هجي ها ته عذاب (انهن قومن لاءِ) دائمي بنجي وڃي ها (ۛ هڪ ڊگهي عرصي تائين جاري رهي ها).

فَاضِرٌ عَلَى مَا يَقُولُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ

۱۸۵- پوءِ جيڪي ڪجهه هي (ماڻهو) چون

رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ
غُرُوبِهَا ۚ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ
وَاطْرَافِ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى ﴿۳۲﴾

٣٢. تون انهيء تي صبر ڪر (چو جو تنهن جي
رب جي سنت اهاڻي آهي ته رحم کان ڪم
ورتو وڃي) ؛ سج جي اڀرڻ ؛ انهيءَ جي لهڻ
کان پهرين انهيءَ جي حمد سان انهيءَ جي
تسبيح به ڪندو ڪر ؛ رات جي مختلف
حصن ؛ (اهڙي طرح) ڏينهن جي سڀني حصن
۾ به انهيءَ جي تسبيح ڪندو ڪر انهيءَ
لاءِ ته (انهيءَ جي فضل کي حاصل ڪري)
تون خوش ٿي وڃين.

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ
زُخْرَۃَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۖ لَنَفْتَنَنَّ لَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ
خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿۳۳﴾

٣٣. ؛ اسان جيڪي ڪجهه انهن مان ڪن
ماڻهن کي دنيري زندگي جي سينگار جا
سامان ڏنا آهن تون انهيءَ ڏانهن پنهنجي
پنهي اکين جي نظر کي پڪيڙي نه ڏس (چو
جو اهو سامان انهن کي انهيءَ لاءِ ڏنو ويو
آهي) ته اسان انهيءَ جي ذريعي انهن جي
آزمائش ڪريون ؛ تنهن جي رب جو ڏنل رزق
سڀ کان سٺو ؛ هميشه رهڻ وارو آهي.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا تَسْلُكْ
رِزْقًا ۖ نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴿۳۴﴾

٣٤. ؛ تون پنهنجي ڪٽنب کي غاز جو
ٽاڪيد ڪندو رهه ؛ تون خود به انهيءَ
(غاز) تي قائم رهه اسان توکان رزق ڪونه
ٿا دهرن، پر اسان توکي رزق ڏيئي رهيا
آهيون ؛ پڇاڙي تقويٰ جي ئي بهتر ٿيندي
آهي.

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ ۖ أَوَلَمْ تَأْتِهِمُ
بَيِّنَةٌ مِّنَ الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿۳۵﴾

٣٥. ؛ اهي چون ٿا ته چو اهو اسان وٽ
پنهنجي رب جي طرفان ڪو نشان نٿو آئي -
چا انهن وٽ اهڙو نشان نه آيو آهي، جهڙو
پهرين ڪتابن ۾ بيان ٿي چڪو آهي.

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا
لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ

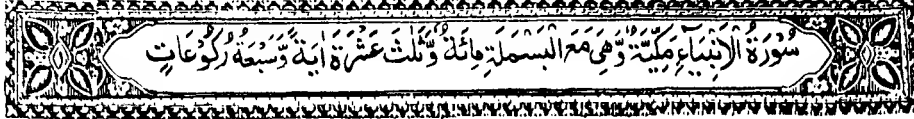
٣٥. ؛ جيڪڏهن اسان انهن کي هن (رسول)
کان پهرين ڪنهن عذاب جي ذريعي ناس
ڪري ڇڏيون ها ته اهي چون ها، اي اسانجا

أَنْ تَذَلَّ وَنَخْزَى ۝۱۳۶

رب ! تو اسان ڏانهن ڪو رسول ڇو نه
موڪليو (جيڪڏهن تون ائين ڪرين ها) ته
اسان تنهن جي نشانن جي پٺيان هلون ها
انهيءَ کان اڳي جو اسان ذليل ۽ خوار ٿي
وڃون ها.

قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا ۖ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ
الْصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى ۝۱۳۷

۱۳۶. تون ڇو، هر هڪ شخص پنهنجي
پڄاڙي جي انتظار ۾ آهي پوءِ توهان به
(پنهن جي پڄاڙي جو) انتظار ڪندا رهو. ۽
توهان جلد ئي معلوم ڪري وٺندؤ ته ڪهڙو
شخص سڌي رستي تي هلڻ وارن ۽ هدايت
حاصل ڪرڻ وارن مان آهي (۽ ڪير نه
آهي).

سورت انبياء، هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون هڪ سو تيرهن آيتون ؛ ست ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (ء) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)

۲- ماڻهن کان حساب وٺڻ جو وقت ويجهو
پهچي چڪو آهي پر اهي (تڏهين به) غفلت
۾ (پيل) آهن ؛ منهن موڙيندا رهن ٿا.

۳- انهن وٽ انهي جي رب جي طرفان ڪڏهين
ڪا نئين ياد دهائي نٿي اچي پر اهي انهيءَ
کي ٻڌندا به وڃن ٿا ؛ انهيءَ تي ڪل
مسخري به ڪندا وڃن ٿا.

۴- انهن جون دليون غفلت ۾ پيل آهن - اهي
ماڻهو جن ظلم ڪيو مات ميت ۾ مشورا ڪن
ٿا ؛ (چون ٿا) ته (ڏسون ٿا) هيءَ شخص
توهان جهڙوئي هڪ بشر آهي پوءِ ڇا توهان
انهيءَ جي جادوءَ جي ڳالهين ۾ اچو ٿا،
حالانڪ توهان خوب ڄاڻو ٿا.

۵- (انهن ڳالهين کي ٻڌي محمد رسول الله)
چيو منهن جو رب ڄاڻي ٿو انهن ڳالهين کي
جيڪي آسمان ۾ (چيون وڃن ٿيون) ؛ (انهن
کي به) جيڪي زمين ۾ (چيون وڃن) ٿيون
؛ اهو ڏاڍو ٻڌڻ وارو (ء) وڏو ڄاڻڻ وارو
آهي.

۶- پر انهن (يعني مخالفن) ته ايستائين چئي
چڙيو آهي ته هيءَ (ڪلام) ته پريشان
خواب آهن. پر (پريشان خواب به نه آهن)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
مُعْرِضُونَ ②

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ
وَهُمْ يَلْعَبُونَ ③

لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ النُّجَىٰ ④ الَّذِينَ ظَلَمُوا ⑤
هَٰذَا هَٰذَا إِلَّا بَشْرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّاعَةَ ⑥
أَنْتُمْ تَبْهَتُونَ ⑦

قُلْ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ⑧

بَلْ قَالُوا أَضْغَاتٌ أَحْلَامٌ بَلْ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ ⑨
فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ⑩

انهي ڏسي وائسي اهي ڳالهيون پنهنجي
طرفان ٺاهيون آهن، پر هو شاعرانه مزاج
رڪن وارو ماڻهو آهي (جنهن جي دماغ ۾ طرح
طرح جا خيال اٿندا رهن ٿا) پوءِ گهرجي ته
اسانو ڪو نشان کڻي اچي جهڙي طرح
پهريائين رسول نشانن سان موڪليا ويا هئا.

۷- انهن کان پهرين ڳوٺن مان به جن کي
اسان تباهه ڪري ڇڏيو هو ڪنهن به
ايمان نه آندو هو ته پوءِ ڇا اهي ايمان آڻيندا.

۸- اسان توکان پهرين (به هميشه) مردن
تي کي رسول بنائي موڪليندا هئاسين ۽ اسان
انهن تي وحي ڪندا هئاسين ۽ (اي منڪرو)
جيڪڏهن توهان (هيءَ ڳالهه) نٿا ڄاڻو ته
اهل ڪتاب وارن کان پڇي ڏسو.

۹- اسان انهن رسولن کي اهڙو جسم نه ڏنو
هو جو اهي کاڌو نه کائيندا هجن ۽ نه اهي
غير معمولي عمر پائڻ وارا ماڻهو هئا.

۱۰- اسان جيڪو واعدو انهن سان ڪيو هو
انهيءَ کي پورو ڪري ڏيکاريو ۽ انهن کي ۽
انهن کانسواءِ جن کي گهريو (دشمن کان)
نجات ڏني ۽ جيڪي حد کان وڌيڪ وارا هئا
انهن کي تباهه ڪري ڇڏيو.

۱۱- اسان توهان ڏانهن هڪ اهڙو ڪتاب لاٿو
آهي جنهن ۾ توهانجي بزرگيءَ جا سامان آهن
ڇا توهان عقل نٿا ڪيو.

۱۲- ڪيترائي ڳوٺ آهن جيڪي ظلم ڪندا
هئا جنکي اسان تباهه ڪري ڇڏيو ۽ انهن
کانپوءِ هڪ ٻي قوم کي پيدا ڪيو.

۱۳- پوءِ جڏهن (تباهه ٿيل ماڻهن) اسانجي
عذاب کي محسوس ڪيو ته لڳا (انهيءَ

مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرِيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا
أَلَمْ يُؤْمِنُوا ①

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَسْأَلُوا
أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ②

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا
كَانُوا خَالِدِينَ ③

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ
وَأَهْلَكْنَا السُّورِينَ ④

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ⑤

وَكَمْ قَصَصْنَا مِنْ قَبْلِكَ كَانَتْ لِقَائِهِ وَأَنْشَأْنَا
بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ⑥

فَلَمَّا أَحَسُّوا بَأْسَنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ⑦

کان بچڻ لاءِ) بچڻ.

۱۴- (تڏهين اسان چيو) بچو نه ۽ انهن شين ڏانهن جن جي ذريعي توهان آرام جي زندگي بسر ڪندا هئا ۽ پنهنجن جي گهرن ڏانهن واپس وڃو انهيءَ لاءِ ته توهان کان توهانجن عملن جي متعلق سوال ڪيو وڃي.

۱۵- انهيءَ جو انهن اهو جواب ڏنو ته ها ۽ افسوس! اسان ته (عمرير) ظلم ٿي ڪندا رهياسين.

۱۶- ۽ اهي اهائي ڳالهه ڪندا رهيا، ايستائين جو اسان انهن کي هڪ لٿيل پوکي وانگر ڪري ڇڏيو، جنهن جي سڄي رونق برباد ٿي چڪي هئي.

۱۷- ۽ آسمان کي ۽ زمين کي ۽ جيڪي ڪجهه انهن پنهنجي وچ ۾ آهي محض راند ڪري پيدا نه ڪيو آهي (پر انهن جي پيدائش ۾ حڪمت هئي).

۱۸- جيڪڏهن اسان کي ڏل وندرائڻ ٿي تجويز ڪرڻي هجي ها ته انهيءَ کي پنهنجن جي ويجهوئي تجويز ڪيون ها.

۱۹- پر اسان ته حق کي باطل تي کڻي هٽون ٿا اهو انهيءَ جو مٿو ٽاڙي ڇڏيو ۽ اهو (باطل) فورن پڄي وڃيو ۽ توهانتي توهانجي ڳالهين سببان افسوس آهي.

۲۰- ۽ جيڪي وجود به آسمان ۾ آهن ۽ زمين ۾ آهن سڀ انهيءَ جا آهن ۽ جيڪي انهيءَ وٽ آهن انهيءَ جي عبادت کان نافرمان ٿي ڪن ۽ نه (انهيءَ کان) ٽڪجن ٿا.

۲۱- اهي رات جو ۽ ڏينهن جو به تسبيح ڪن ٿا ۽ اهي انهيءَ کان رڪجن نٿا.

لَا تَرْكُضُوا وَاجْعُوا إِلَى مَا أُنْفِثْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِينَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

قَالُوا يٰوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٥﴾

فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا
خَمِيدِينَ ﴿١٦﴾

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِعَيْنٍ ﴿١٧﴾

لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهَوًا لَّخَدُّهُ مِنْ دُونِ ذَلِكَ
إِنْ كُنَّا مُعِينِينَ ﴿١٨﴾

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا
هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٩﴾

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِبُونَ ﴿٢٠﴾

يَسْتَحُونَ الْيَلَّ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢١﴾

۲۲. ڇا انهن مائهن زمين مان معبود بنايا آهن؟ ۽ اهي (مخلوق) پيدا ڪن ٿا.

۲۳. جيڪڏهن انهن ٻنهي (يعني زمين ۽ آسمان) ۾ الله ڪانسواءِ ٻيا به معبود هجن ها ته اهي ٻئي تباهه ٿي وڃن ها پوءِ الله جيڪو عرش جو به رب آهي سڀني نقصن کان پاڪ آهي ۽ انهن (ڳالهين) کان به جيڪي اهي چون ٿا.

۲۴. جو ڪجهه اهو ڪريو انهيءَ جي متعلق اهو ڪنهن ڏانهن جوابدار نه آهي. حالانڪ اهي (مائهن) جوابدار هوندا آهن.

۲۵. ڇا هنن انهيءَ ڪانسواءِ معبود ٺاهيا آهن؟ تون چئين ته پنهنجن جو دليل آڻيو. هي (قرآن) ته انهن لاءِ به جيڪي مونسان آهن وڌائيءَ جو سبب آهي ۽ جيڪي مون کان پهرين گذري چڪا آهن انهن لاءِ به وڌائي جو سبب آهي پر انهن مان اڪثر حق کي سڃاڻن نٿا انهيءَ ڪري ان کان منهن موڙين ٿا.

۲۶. ۽ اسان تو کان پهرين جيترا به رسول موڪليا آهن اسان انهن مان هر هڪ ڏانهن هيءَ وحي ڪندا هئاسين ته حقيقت هيءَ آهي ته مان هڪ ئي خدا آهيان پوءِ (صرف) منهن جي عبادت ڪيو.

۲۷. ۽ (هي مائهن) چون ٿا ته رحمان (خدا) پٽ ٺاهيو آهي (انهن جي ڳالهه درست نه آهي) اهو ته هر هيٺائيءَ کان پاڪ آهي. حقيقت هيءَ آهي ته (جن کي هي پٽ چون ٿا) اهي خدا جا ڪجهه ٻانها آهن جنکي خدا جي طرفان عزت ملي آهي.

أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِّنَ الْأَرْضِ هُمْ يُشْرِكُونَ ۝

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَ اللَّهِ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝

لَا يَسْتَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُمْتَلُونَ ۝

أَمْ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ قُلُوبًا بِرُءُوسِهِمْ هَذَا ذِكْرٌ مِّن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ ۝

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ۝

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ۝

لَا يَسِفُّونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهٖ يَعْمَلُونَ ﴿۵۸﴾

۲۸۔ اهي خدا جي ڳالهه کان هڪ لفظ به وڌيڪ نٿا چون ؛ اهي هن جي حڪمن تي عمل ڪن ٿا.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَنْفَعُونَ
الْإِلَٰهَ اٰلَٰئِمْنَ اَرْۡضَهُمْ مِنْ حَشِيَّتِهٖ مُشْفِقُونَ ﴿۵۹﴾

۲۹۔ اهو (خدا) انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو جيڪو انهن کي آڻيندي اڳيان اچڻ وارو آهي ؛ جيڪي اهي پوئتي ڇڏي آيا آهن ؛ اهي سواءِ انهيءَ جي جنهن لاءِ خدا اها ڳالهه پسند ڪئي هجي ڪنهن جي لاءِ سفارش نٿا ڪن ؛ اهي انهيءَ جي خوف کان ڪنبندا رهن ٿا.

وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنِّي اِلٰهُ مِّنْ دُونِهٖ فَذٰلِكَ نَجْزِيْهِ
جَهَنَّمَ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِيْنَ ﴿۶۰﴾

۳۰۔ جيڪو انهن مان هي چوي ته مان خدا کان سواءِ معبود آهيان اسان انهيءَ کي جهنم ۾ وجهنداسين ؛ اسان ظالمن کي اهڙوئي بدلو ڏيندا آهيون.

اَوَلَمْ يَرِ الْاٰلِيْنَ كَفَرُوْۤا اِنَّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا
رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ
اَفَلَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۶۱﴾

۳۱۔ ڇا ڪافرن اهو نه ڏٺو ته آسمان ۽ زمين بڻي بند هئا، پوءِ اسان انهن کي کولي ڇڏيو ؛ اسان پاڻيءَ سان هر زندهه شيءِ کي زندهه ڪيو آهي. پوءِ ڇا اهي ايمان نٿا آڻين.

وَجَعَلْنَا فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيًۭا لَّنَّ يَتِيَدَ بِهِنَّ وَجَعَلْنَا
فِيْهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُوْنَ ﴿۶۲﴾

۳۲۔ ۽ اسان زمين ۾ جبل بنايا جو ائين نه ٿئي جو اها (يعني زمين) انهن (يعني اهل زمين) سميت سخت زلزلي ۾ مبتلا ٿي وڃي - ۽ اسان زمين ۾ کليل کليل رستا به بنايا انهيءَ لاءِ ته هي ماڻهو انهن جي ذريعي (مختلف هنڌن تائين) پهچن.

وَجَعَلْنَا السَّمَآءَ سَفَافًا مَّحْفُوْطًا ۚ وَهُمْ عَنِ
اٰتِيْهَا مُعْرِضُونَ ﴿۶۳﴾

۳۳۔ ۽ اسان آسمان کي هڪ مضبوط ڇت (يعني حفاظت جو ذريعو) بنايو آهي ۽ پوءِ به اهي انهيءَ جي نشانن (يعني آسمان مان ظاهر ٿيڻ وارن نشانن) مان (جيڪي انهن جي فائدي جيلاءِ آهن) منهن موڙين ٿا.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ الْاٰنِلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَ

۳۴۔ اهو ئي آهي جنهن رات ۽ ڏينهن کي ؛ سج ۽ چنڊ کي پيدا ڪيو آهي اهي سڀ

الْقَمَرُ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٥﴾

(آسماني سيارا) پنهن جي پنهن جي محور ۾
بنان روڪ جي هلي رهيا آهن.

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ
فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

۳۵. ۽ اسان ڪنهن انسان کي توکان پهرين
غير طبعي عمر نه بخشي آهي. ڇا
جيڪڏهن تون مري وڃين ته اهي غير طبعي
عمر تائين زندهه رهندا.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٧﴾

۳۶. هر جان موت چڪو واري آهي. ۽ اسان
توهان جي بري ۽ سٺي حالت سان آزمائش
ڪنداسين ۽ آخر اسان ڏانهن ئي توهان کي
موٽائي آندو ويندو.

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَنْفِذُوا إِلَهُهُمَا
أَهَذَا الَّذِي كُنَّا نَقُولُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
هَمْ كَاذِبُونَ ﴿٣٨﴾

۳۷. ۽ جڏهن ڪافر توکي ڏسن ٿا ته توکي
صرف هڪ حقير شيءِ سمجهن ٿا (۽ چون ٿا)
ڇا اهو شخص آهي جيڪو توهان جي معبودن
جون اوثايون ڳڻائي ٿو. حالانڪ اهي خود
رحمان (خدا) جي ڏڪر جو انڪار ڪن ٿا.

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُرِيكُمْ آيَاتِي فَلَا
تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٩﴾

۳۸. انسان جي اندر جلد بازيءَ جو مادو رکيو
ويو آهي سو (ياد رکيو) مان توهان کي پنهنجا
نشان ڏيکاريندس پوءِ توهان جلد بازيءَ کان
ڪم نه وٺو.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾

۳۹. ۽ (هي ٻڌي) اهي چون ٿا ته جيڪڏهن
توهان ماڻهو (يعني مسلمان) سچا آهيو ته
هي واعدو ڪڏهن پورو ٿيندو؟

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُونُ عَنْ وُجُوهِهِمُ
النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يَصَرُّونَ ﴿٤١﴾

۴۰. جيڪڏهن ڪافر انهيءَ گهڙيءَ کي
سمجهي وٺن جڏهن اهي نه پنهن جي منهن
کان ۽ نه پنهن جي پٺي کان باهه کي
هنائي سگهندا ۽ نه ڪنهن جي طرفان انهن
جي مدد ڪئي ويندي (ته اهي ايتري وڏائي
نه ڪن ها).

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَظْهِرُونَ رَدَّهَا

۴۱. پر (اهو عذاب) انهن وٽ اوجھو ايندو ۽
انهن کي حيران ڪري ڇڏيندو پوءِ هو انهيءَ

وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾

کي رد ڪرڻ جي طاقت نه رکندا ۽ نه انهن کي (ڪا) مهلت ڏني ويندي.

وَلَقَدْ اسْتَهْزَيْتُمْ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَخَافَ يَالَّذِينَ
سَخَرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤١﴾

٤٢. ۽ توکان پهرين اجيڪي رسول گذريا آهن انهن سان به نٺول ڪئي وئي هئي، پر نتيجو اهو ٿيو جو جن انهن رسولن تي نٺول ڪئي هئي انهن کي انهن ئي ڳالهين اچي گهيري ورتو جن جي ذريعي اهي نبين تي نٺول ڪندا هئا.

قُلْ مَن يَكْلُؤْكُمْ يَالَيْلٍ وَالتَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ ۖ
بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

٤٣. تون چئين ته رات يا ڏينهن جي وقت رحمان (خدا) جي پڪڙ کان توهان کي ڪير بچائي سگهي ٿو. پر (حقيقت هي آهي ته) اهي پنهنجي رب جي ذڪر کان منهن موڙي رهيا آهن.

أَمَلَهُمُ الْهَمَةُ تَنْعُهُمْ مِّنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

٤٤. ڇا انهن جي ثايد ۾ ڪي (سڃا) معبود آهن جيڪي انهن کي اسانجي عذاب کان بچائي سگهندا. اهي (معبود) ته پنهنجي جان جي به حفاظت نٿا ڪري سگهن ۽ نه اسانجي مقابلي ۾ ڪوبه انهن جو ساٿ ڏيئي سگهي ٿو.

بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ طَالَ عَلَيْهِمُ
الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا
مِمَّنْ أَطْرَافُهَا ۚ إِنَّهُمْ لَغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

٤٥. حقيقت هيءَ آهي ته اسان انهن کي به ۽ انهن جي ابن ڏاڏن کي به تمام گهڻو مال متاع ڏنو هو. ايستائين جو انهن تي هڪ ڊگهو زمانو گذري ويو. پوءِ ڇا اهي نٿا ڏسن ته اسان انهن جي ملڪ ڏانهن وڌي رهيا آهيون ۽ ڪنارن جي طرف کان انهيءَ کي ننڍو ڪندا وڃون ٿا. ته ڇا (انهيءَ مان اهو نتيجو نڪري ٿو ته) اهي غالب ايندا؟

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ ۚ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ
الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنْذَرُونَ ﴿٤٥﴾

٤٦. تون انهن کي چو ته مان ته توهان کي وحيءَ جي ذريعي هوشيار ڪري رهيو آهيان ۽ (ڇڱيءَ طرح سمجهان ٿو ته) جڏهن

(روحاني) ٻوڙن کي هوشيار ڪيو وڃي ته
اهي آواز نٿا ٻڌي سگهن.

۴۷. ۽ جيڪڏهن انهن کي عذاب جي گرميءَ
جو ڪو جهونو لڳي وڃي ته اهي ضرور
چوندا اسانتي افسوس! اسان ته ظلم ئي
ڪندا رهياسين.

۴۸. ۽ اسان قيامت جي ڏينهن اهڙو تور جو
سامان (يعني پورو تور) وارو سامان پيدا
ڪنداسين جو جنهن جي سببان ڪنهن جان
تي ٿورو به ظلم نه ڪيو ويندو ۽
جيڪڏهن هڪ رائي جي دائي جي برابر به
(ڪو عمل) هوندو ته اسان (انهيءَ کي) گڏ
ڪنداسين ۽ اسان حساب وٺڻ لاءِ ڪافي
آهيون.

۴۹. ۽ اسان موسيٰ ۽ هارون کي امتيازي
نشان بخشيو هو ۽ روشني بخشي هئي ۽
متقين لاءِ هڪ ياد دهانيءَ جي تعليم بخشي
هئي.

۵۰. اهي (متقي) جيڪي پنهنجن جي رب کان
غيب ۾ (به) ڊڄن ٿا ۽ جيڪي جزا سزا جي
مقرر ڪيل وقت کان به ڊڄندا رهن ٿا.

۵۱. ۽ هي (قرآن) هڪ اهڙي ياد دهاني ڪرڻ
وارو ڪتاب آهي جنهن ۾ سڀني آسماني
ڪتابن جون خوبيون وهي اچي ويون آهن
انهيءَ کي اسان لاٿو آهي پوءِ ڇا توهان اهڙي
ڪتاب جا منڪر آهيو؟

۵۲. ۽ اسان هن کان پهرين ابراهيم کي انهي
جي صلاحيت ۽ قابليت عطا ڪئي هئي ۽
اسان انهيءَ جي اندر کان چڱيءَ ريت واقف
هئاسين.

وَلَيْنَ مَسْتَهْمُ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ
يُؤْتِنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٧﴾

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ
نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خُودِلٍ
أَنتِنَا بِهِمَا وَكَفَىٰ بِنَا حٰسِبِينَ ﴿٤٨﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً
ذُرًّا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ السَّاعَةِ
مُشْفِقُونَ ﴿٥٠﴾

وَهَذَا ذِكْرُ مُبَرِّكٍ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥١﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا
بِهِ عَلِيمِينَ ﴿٥٢﴾

۵۳. جڏهن انهيءَ پنهن جي پيءُ ۽ پنهن جي قوم کي چيو - هي ڪهڙا بت آهن جن جي اڳيان توهان ويٺا رهوئا.

۵۴. انهن چيو (تہ) اسان پنهن جن ابن ڏاڏن کي ڏٺو هو تہ اهي انهن جي عبادت ڪندا هئا.

۵۵. انهيءَ چيو، تڏهن توهان به ۽ توهانجا ابا ڏاڏا به هڪ کليل گمراهيءَ ۾ مبتلا هئا.

۵۶. انهن چيو، ڇا تون اسان کي هڪ حقيقت وٺي آيو آهين يا تون اسان سان مذاق ڪري رهيو آهين.

۵۷. (ابراهيم) چيو حقيقت هيءُ آهي تہ توهانجو رب آسمانن جو به رب آهي ۽ زمين جو به رب آهي (اهوئي آهي) جنهن انهن کي پيدا ڪيو آهي ۽ مان انهيءَ ڳالهه جو توهانجي اڳيان شاهد آهيان.

۵۸. ۽ انهيءَ چيو خدا جو قسم ! جڏهن توهان پٺي ورائي هليا ويندا تہ مان توهانجي بتن جي خلاف هڪ پڪي تدبير ڪندس.

۵۹. پوءِ انهيءَ انهن (بتن) کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو سواءِ انهن مان (هڪ) وڏي جي. انهيءَ لاءِ تہ اهي (هڪ دفعو وري) انهيءَ وٽ اچن.

۶۰. انهيءَ تي انهن چيو تہ اسانجي معبودن سان هيءَ ڪم ڪنهن ڪيو آهي ائين ڪرڻ وارو يقينن ظالمن مان آهي.

۶۱. (تڏهن ڪجهه ٻين ماڻهن) چيو - اسان هڪ نوجوان کي جنهن جو نالو ابراهيم آهي انهن جون اوثايون بيان ڪندي ٻڌو آهي.

۶۲. (تڏهن قوم جي سردارن) چيو -

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ الشَّكَايَةُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿۵۳﴾

قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿۵۴﴾

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۵۵﴾

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿۵۶﴾

قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿۵۷﴾

وَنَالِلَهُ لَا كَيْدَ لَكَ أَصَاغَاكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدِيرِينَ ﴿۵۸﴾

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كَثِيرًا لَّهُمْ لَعَلَهُمُ اللَّيْلِ بِرُجُوعٍ ﴿۵۹﴾

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِالْهَيْئَةِ أَنْتَ لَيْنَ الظَّالِمِينَ ﴿۶۰﴾

قَالُوا سَعَفَاكَ يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿۶۱﴾

قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ

يَهْدُونَ ⑤

(جيڪڏهن ڳالهه ائين آهي ته) انهيءَ شخص کي سڀني ماڻهن جي اڳيان آڻيو شايد اهي (انهيءَ جي متعلق) ڪو فيصلو ڪن.

قَالُوا أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَيْئَةِ يَا إِبْرَاهِيمُ ⑥

٦٣. (پوءِ) انهن چيو اي ابراهيم ! ڇا هي ڪم تُو اسانجي معبودن سان ڪيو آهي؟

قَالَ بَلَىٰ فَعَلَهُ ۚ يَكِيدُ هُمُ هَذَا فَتَكُونُوا مِنْ كَاذِبِينَ ⑦

٦٤. (ابراهيم) چيو ته (آخر) ڪنهن ڪرڻ واري ته هي ڪم ضرور ڪيو آهي. هي سڀني کان وڏو بت سامهون بيٺو آهي جيڪڏهن اهو ڳالهائي سگهندو هجي ته انهيءَ کان (يعني انهيءَ بت کان به) ٻين بتن کان به) پڇي ڏسو.

فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ⑧

٦٥. انهيءَ تي اهي پنهنجي سردارن ڏانهن متوجه ٿيا ؛ انهن چيو - سڄي ڳالهه ته اهاڻي آهي ته ظالم توهان ئي آهيو.

ثُمَّ نَكْسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ⑨

٦٦. ؛ اهي ماڻهو پنهنجي مٿن پر ڪيرايا ويا (يعني لاجواب ڪيا ويا) ؛ انهن چيو ته تون ڄاڻيسو ته هي ته ڳالهائيندا نه آهن.

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ⑩

٦٧. (ابراهيم) چيو ته ڇا توهان الله کان سواءِ اهڙي شيءِ جي پوڄا ڪيو ٿا جيڪا نه توهان کي نفعو ڏيئي ٿي، نه نقصان پهچائي ٿي.

أَفِي لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ⑪

٦٨. (اسان) توهان تي افسوس (ڪيون ٿا) ؛ انهيءَ تي به جنهن جي توهان الله کان سواءِ عبادت ڪيو ٿا، ڇا توهان عقل کان ڪم نٿا وٺو؟

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَعِلِينَ ⑫

٦٩. (انهيءَ تي اهي غصي ۾ اچي) چوڻ لڳا. هن ماڻهوءَ کي ساڙي ڇڏيو ؛ پنهنجي معبودن جي مدد ڪيو، جيڪڏهن توهان ڪجهه ڪرڻ جو ارادو ڪيو آهي.

قُلْنَا يَا زُكْرِيُّ بَرِّدْ وَسَلِّمْ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ⑬

٧٠. تڏهن اسان چيو، اي باهه ! تون ابراهيم

لاء ٿڌي به ٿي وڃ ۽ انهيءَ لاءِ سلامتيءَ جو
باعث به بنجي وڃ.

۷۱ ۽ انهن هن سان ڪجهه ٻرو سلوڪ ڪرڻ
گهريو پر اسان انهن کي ناڪام بنائي ڇڏيو.

۷۲ ۽ اسان انهيءَ کي به ۽ لوط کي به
انهيءَ زمين ڏانهن نجات ڏني جنهن ۾ اسان
سڀني جهانن لاءِ برڪتون رکيون هيون.

۷۳ ۽ اسان انهيءَ کي اسحاق به بخشيو ۽
يعقوب به بطور پوٽي جي (ڏنو) ۽ اسان
سڀني کي نيڪ بنايو.

۷۴ ۽ اسان هن کي (مانهن جو) امام بنايو.
اهي اسانجي حڪم سان انهن کي هدايت ڏيندا
هئا ۽ اسان انهن ڏانهن نيڪ ڪم ڪرڻ ۽ نماز
قائم ڪرڻ ۽ زڪوات ڏيڻ جي وحي ڪئي ۽
اهي سڀ اسانجا عبادت گذار ٻانها هئا.

۷۵ ۽ (اسان انهيءَ کي) لوط (به بخشيو)
جنهن کي اسان حڪم به عطا ڪيو ۽ علم
به. ۽ انهيءَ کي انهيءَ ڳوٺ کان نجات ڏني
جيڪو نهايت گندا ڪم ڪندو هو اهي (يعني
لوط جي شهر جي رهڻ وارا) هڪ ڏاڍي بري
قوم يعني نافرمان هئا.

۷۶ ۽ اسان انهيءَ کي (يعني لوط) کي پنهن
جي رحمت ۾ داخل ڪيو. هو اسانجي نيڪ
ٻانهن مان هو.

۷۷ ۽ (ياد ڪر) نوح کي جڏهن انهي (يعني
ابراهيم جي واقعي) کان پهرين (اسانکي)
پڪاريو. ۽ اسان انهيءَ جي دعا ٻڌي. پوءِ
اسان انهيءَ کي به ۽ انهيءَ جي ڪٽنب کي
به هڪ وڏي گهٻراهه کان چونڪارو ڏنو.

۷۸ ۽ اسان انهيءَ جي انهيءَ قوم جي مقابلي

وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ۝

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا
لِلْعَالَمِينَ ۝

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ۚ وَكَوْثَرَ
جَعَلْنَاهُمْ أَصْحَابَ

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُهْدُونَ بَأْمُرِنَا وَأَوْحَيْنَا
إِلَيْهِمْ فَعَلُوا الْخَيْرَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
الزَّكَاةَ وَكَانُوا لَنَا عَبِيدٌ ۝

وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ
الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ
فَاسِقِينَ ۝

وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ
وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۝

وَنَصْرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا

إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٠﴾

۾ مدد ڪئي جنهن اسانجي نشانين کي ڪوڙو ڪيو هو. اها ڏاڍي بري قوم هئي پوءِ اسان انهن سڀني کي غرق ڪري ڇڏيو.

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْلُكُنَ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لَكُمْ شَاهِدِينَ ﴿٥١﴾

۷۹ ۽ (ياد ڪر) داوود ۽ سليمان کي به جڏهن اهي ٻئي هڪ پوک جي جهنگري ۾ فيصلو ڪري رهيا هئا. انهيءَ وقت جڏهن هڪ قوم جا عامي ماڻهو انهيءَ کي کائي ويا هئا (يعني تباهه ڪري ويا هئا) ۽ اسان انهن جي فيصلي جا شاهد هئاسين.

فَقَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَاهُمْ حُكْمًا وَعِلْمًا وَرَسَخْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرُ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٥٢﴾

۸۰. اسان اصل معاملو سليمان کي سمجهائي ڇڏيو. ۽ سڀني کي ئي اسان حڪم ۽ علم عطا ڪيو هو ۽ اسان داوود سان جبلن جي ماڻهن کي به ۽ پکين کي به ڪم تي لڳائي ڇڏيو هو اهي سڀني خدا جي تسبيح ڪندا هئا ۽ اسان اهو سڀڪجهه ڪرڻ تي قادر هئاسين.

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لَتُغَضِّبَنَّكُمْ فِىنَّ بَاسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٥٣﴾

۸۱. ۽ اسان انهيءَ کي هڪ پوشاڪ ٺاهڻ سيکاري هئي انهيءَ لاءِ ته هو توهانجي جان لڙائي ۾ بچائي - پوءِ ڇا توهان شڪر گذار بنبا؟

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرَىٰ بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿٥٤﴾

۸۲. ۽ اسان سليمان جي لاءِ تيز هوا کي به تابع ڪري ڇڏيو هو. جيڪا انهيءَ جي حڪم جي مطابق هلندي هئي. انهيءَ زمين ڏانهن جنهن ۾ اسان برڪت رکي هئي ۽ اسان سڀڪجهه ڄاڻون ٿا.

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَنْ يَّغْوِي لَّهُ وَيَعْلَمُونَ عَمَّا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٥٥﴾

۸۳. ۽ ڪي سرڪش ماڻهو اهڙا هئا جيڪي انهيءَ لاءِ سمنڊن ۾ ٽپيون هڻندا هئا ۽ انهيءَ کانسواءِ به ٻيو ڪم ڪندا هئا ۽ اسان انهن لاءِ سنڀال جو ڪم ڪندا هئاسين.

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ إِنَّي مَسِيئٌ فَتَرَوَاتِنَ

۸۴. ۽ (تون) ايوب کي (به ياد ڪر) جڏهن

أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٥٧﴾

هن پنهن جي رب کي پڪاري چيو ته منهن جي حالت هيءَ آهي جو مونکي تڪليف اچي ورتو آهي ۽ اي خدا ! تون ته سڀني رحم ڪرڻ وارن کان وڌيڪ رحم ڪرڻ وارو آهين.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ فَعَشِفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ
وَمِنْهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَى
لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٨﴾

۸۵. پوءِ اسان انهيءَ جي دعا ٻڌي ۽ جيڪا تڪليف انهيءَ کي پهتل هئي انهيءَ کي دور ڪري ڇڏيو. ۽ هن کي انهيءَ جو اهل (و عيال) به ڏنا ۽ انهن کانسواءِ پنهن جي طرفان رحم ڪندي ٻيا به ڏنا. ۽ اسان انهيءَ واقعي کي عبادت گذارن لاءِ هڪ نصيحت جو موجب بنايو آهي.

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِذْرِيئَسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ
الصَّابِرِينَ ﴿٥٩﴾

۸۶. ۽ اسماعيل کي به (ياد ڪر) ۽ ادريس کي به ۽ ذوالڪفل کي به. - اهي سڀني صبر ڪرڻ وارا هئا.

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٦٠﴾

۸۷. ۽ اسان انهن سڀني کي پنهن جي رحمت ۾ داخل ڪيو هو ۽ اهي سڀني نيڪو ڪار هئا.

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَّنْ نَقْدِرَ
عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
سُبْحَنَكَ ۖ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٦١﴾

۸۸. ۽ ذوالنون (يعني يونس کي به ياد ڪر) جڏهن هو غصي جي حالت ۾ هليو ويو ۽ دل ۾ يقين هئس ته اسان کيس تنگ نه ڪنداسين. پوءِ تڪليفن ۾ انهيءَ اسانکي پڪاريو (۽ چيو) ته توکانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي تون پاڪ آهين. مان يقينن ظلم ڪرڻ وارن مان هوس.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَٰلِكَ
نُخْرِجُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

۸۹. پوءِ اسان انهيءَ جي دعا کي ٻڌو ۽ غم کان انهيءَ کي نجات ڏني ۽ اسان اهڙيءَ طرح مومن کي نجات ڏيندا آهيون.

وَذَكَرِيَّا إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا
وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٦٣﴾

۹۰. ۽ زڪريا کي به (ياد ڪر) جڏهن انهي پنهن جي رب کي پڪاريو هو ۽ چيو هو ته اي منهنجا رب مونکي اڪيلو نه ڇڏ. ۽ تون

وارث ٿيڻ وارن مان سڀني کان بهتر آهين.

۹۱. ۽ اسان هن جي دعا ٻڌي ۽ کيس يحيٰ عطا ڪيو ۽ سندس زال کي سندس خاطر تندرست ڪري ڇڏيو. اهي سڀني ماڻهو نيڪين ۾ جلدي ڪندا هئا ۽ اسان کي محبت ۽ خوف سان پڪاريندا هئا ۽ اسانجي خاطر عاجزيءَ جي زندگي بسر ڪندا هئا.

۹۲. ۽ انهيءَ عورت کي به (ياد ڪر) جنهن پنهنجي ناموس جي حفاظت ڪئي پوءِ اسان انهيءَ تي پنهنجي ڪجهه ڪلام نازل ڪيو ۽ انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي پٽ کي دنيا جي لاءِ هڪ نشان بنايو.

۹۳. هيءَ تنهن جي امت هڪ ئي امت آهي ۽ مان توهانجو رب آهيان پوءِ توهان منهن جي ئي عبادت ڪيو.

۹۴. ۽ انهن (يعني نبين جي مخالفن) پنهنجي دين کي ٽڪرا ٽڪرا (ڪري پنهنجي حال سارو ٽڪري کي اختيار) ڪيو آهي (حالانڪ) اهي سڀني اسان ڏانهن موٽي اچبا آهن.

۹۵. پوءِ جيڪو به حال سارو عمل ڪندو ۽ انهيءَ سان گڏ مومن به هوندو ته انهيءَ جي ڪوشش کي رد نه ڪيو ويندو ۽ اسان انهيءَ جي نيڪ عملن کي لکي رکنداسين.

۹۶. ۽ هر هڪ ڳوٺ جنهن کي اسان تباهه ڪيو آهي انهيءَ لاءِ اهو فيصلو ڪيو ويو آهي ته انهيءَ جي رهڻ وارا موٽي هن دنيا ۾ نه ايندا.

۹۷. ايستائين جو ياجوج ۽ ماجوج لاءِ دروازو

فَأَسْجِبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا ۚ وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ ﴿٩١﴾

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُّوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٢﴾

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً ۖ وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٣﴾

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ ۖ كُلُّ إِلَهِنَا رُجُوعٌ ﴿٩٤﴾

مَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ ۖ وَإِنَّا لَهُ كَنُوبُونَ ﴿٩٥﴾

وَحَرَّمْ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٦﴾

حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَاجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ

حَدِّثْ يَنْبُلُونَ ﴿٩٥﴾

کوليو ويندو ۽ اهي هر جبل ۽ هر سمنڊ جي لهر کي اورانگهيندي دنيا ۾ پکڙجي ويندا.

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ إِذْ أَهْنَىٰ شَاحِصَةُ أَبْصَارِ
الَّذِينَ كَفَرُوا يُوِيلَتَانَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا
بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٦﴾

۹۸. ۽ (خدا جو) سچو واعدو ويجهو اچي ويندو ته انهيءَ وقت ڪافرن جون اکيون ڦاٽل رهجي وينديون ۽ اهي چوندا اسان تي افسوس! اسان ته انهيءَ ڏينهن متعلق سخت غفلت ۾ پئي رهياسين پر اسان ماڻهو ته ظالم هئاسين.

إِنكُم مَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ حَصَبٌ جَبَلٍ
أَنشَرَهَا وَرِدُونَ ﴿٩٧﴾

۹۹. (انهيءَ وقت چيو ويندو ته) توهان به ۽ جن شين جي توهان الله کانسواءِ پوڄا ڪندا هئا سڀيئي جهنم جو ڀل بنبا توهان سڀ انهيءَ ۾ داخل ٿيندا.

لَوْ كَانَ هَٰؤُلَاءِ إِلَهًا مَا وَرَدَوْهَا ذَاتُ قُوَّةٍ
خُلِدُونَ ﴿٩٨﴾

۱۰۰. جيڪڏهن اهي (هٿرادو خدا جن کي توهان خدا ٺهرايو) واقعي خدا هجن ها ته هي ماڻهو ڇو جهنم ۾ پون ها ۽ اهي سڀ ته مدتن تائين انهيءَ ۾ پيا رهندا.

لَهُمْ فِيهَا زُفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿٩٩﴾

۱۰۱. اهي انهيءَ ۾ رڙيون ڪندا ۽ اهي انهيءَ ۾ (سمجهائڻ وارن مان ڪنهن جي) ڳالهه نه ٻڌندا.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ
عَنْهَا مُبَعَدُونَ ﴿١٠٠﴾

۱۰۲. يقينن اهي ماڻهو جن جي متعلق اسانجي طرفان نيڪ سلوڪ جو واعدو ٿي چڪو آهي اهي انهيءَ دوزخ کان پري رکيا ويندا.

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ
أَنفُسُهُمْ خُلِدُونَ ﴿١٠١﴾

۱۰۳. اهي انهيءَ جو آواز به نه ٻڌندا ۽ اهي انهيءَ (حالت) ۾ جنهن لاءِ سندن دليون چاهين ٿيون هميشه رهندا.

لَا يَخْرُجُ لَهُمُ الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ وَتَلْقَاهُمُ الْمَلَكَةُ
هَٰذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٢﴾

۱۰۴. وڏي پرشانيءَ جو وقت به انهن کي غمگين نه ڪندو ۽ فرشتا انهن سان ملندا ۽ چوندا هي اهو توهانجو ڏينهن آهي جنهن جو

توهان سان واعدو ڪيو ويو هو.

۱۰۵۔ جنهن ڏينهن اسان آسمان کي ائين وڙهينداسين جيئن بندنڀون لکيت کي وڙهينديون آهن جهريءَ طرح اسان توهانجي پيدائش کي پهرئين دفعي شروع ڪيو هو اهڙيءَ طرح انهيءَ کي دهرائينداسين هيءَ اسان پنهنجي مٿان لازم ڪري رکيو آهي ۽ ائين ئي ڪرڻ جو ارادو رکوندا.

۱۰۶۔ ۽ اسان زبور ۾ ڪجهه نصيحتون ڪرڻ کانپوءِ اهو لکي ڇڏيو آهي ته (پاڪ) زمين جا وارث منهنجا نيڪ ٻانهان هوندا.

۱۰۷۔ هن (مضمون) ۾ هڪ نياپو آهي هن قوم لاءِ جيڪا عبادت گذار آهي.

۱۰۸۔ ۽ اسان توکي دنيا جي لاءِ صرف رحمت بنائي موڪليو آهي.

۱۰۹۔ تون ڇو ته مون تي ته صرف هي وحي ٿئي ٿي ته توهانجو خدا هڪ آهي پوءِ ڇا توهان اها ڳالهه گهرندا (يا نه؟)

۱۱۰۔ پوءِ جيڪڏهن اهي ٻئي ڦيري ڇڏين ته تون انهن کي ڇو ته مون توهان (مان) مومن ۽ ڪافر) کي هڪ جهڙي خبر ڏيئي ڇڏي آهي ۽ مان نٿو ڄاڻان ته اها ڳالهه جنهن جو توهان سان واعدو ڪيو ويو هو ويجهي آهي يا ڏور.

۱۱۱۔ خدا ظاهر ڳالهه کي به ڄاڻي ٿو ۽ جيڪي توهان لکايو ٿا انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو.

۱۱۲۔ ۽ مان نٿو ڄاڻان ته اها (ڳالهه جيڪا مٿي بيان ٿي آهي) شايد توهان لاءِ هڪ آزمائش آهي ۽ (انهيءَ سان) هڪ عرصي

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَفًى السَّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٥﴾

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٦﴾

إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ غَيْرِينَ ﴿١٠٧﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ ۖ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٩﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ أَذْنُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدُ ۖ مَا تُوعَدُونَ ﴿١١٠﴾

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١١﴾

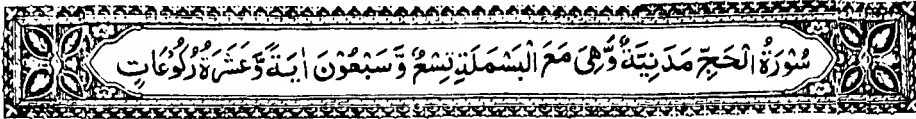
وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١٢﴾

تاتين توهان کي فائدو پهچائڻ مدنظر آهي (يا
هميشه جي لاءِ).

١١٣- (هن وحي جي نازل ٿيڻ تي محمد
رسول الله صلي الله عليه وسلم) فرمايو اي
منهنجا رب! تون حق جي مطابق فيصلو ڪر.
۽ اسانجا رب تون رحمان آهين. ۽ (اي
ڪافرو) جيڪي توهان ڳالهيون ڪيو ٿا
انهن جي خلاف انهيءَ کان مدد گهري وحي
ٿي.

قُلْ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ
عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٣﴾

﴿١١٣﴾

سورت حج - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اٺاسي آيتون ؛
 ۵ ڏهه رڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو ببعڌ
 ڪرم ڪرڻ وارو (۵) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهانئو)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ
 شَيْءٌ عَظِيمٌ ②

۲. اي انسانو! توهان پنهنجي رب جي تقويٰ
 ڪيو - ڇو جو (فيصلي وارو) زلزلو تمام
 وڏي شيءِ آهي.

يَوْمَ تَرَوُنَّهَا تُذْهِلُ كُلُّ مَرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ
 وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ
 سُكَرَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ
 شَدِيدٌ ③

۳. جنهن ڏينهن توهان انهيءَ کي ڏسندؤ. هر
 کير پيارڻ واري عورت جنهنکي کير پياري
 رهي هوندي انهيءَ کي وساري ڇڏيندي ؛ هر
 ڪا پيٽ واري عورت پنهن جو حمل ڪيرائي
 ڇڏيندي - ؛ تون ماڻهن کي ڏسندين ته اهي
 نشين وانگر هوندا. حالانڪ اهي نشئي نه
 هوندا پر الله جو عذاب ڏاڍو سخت آهي.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ
 يَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ④

۴. ؛ ماڻهن مان ڪي اهڙا به هوندا
 آهن. جيڪي الله جي باري ۾ ڄاڻ کان سواءِ
 بحث ڪندا آهن (۵) هر هڪ کان هٽيل ؛
 سرڪش جي پيروي ڪندا آهن.

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ
 إِلَىٰ عَذَابِ الشَّعِيرِ ⑤

۵. (حالانڪ) انهن (سرڪش ؛ حق کان پري
 ماڻهن) جي متعلق فيصلو ڪيو ويو آهي ته
 جيڪو (شخص) به اهڙن ماڻهن مان ڪنهن
 سان دوستي ڪندو. اهو (سرڪش ؛ حق کان
 پري شخص) انهيءَ کي به گمراهه ڪري
 ڇڏيندو ؛ دوزخ جي عذاب ڏانهن وٺي ويندو.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا

۶. اي انسانو ! جيڪڏهن توهان ٻيهر اٿارڻ

خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُفُفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ
ثُمَّ مِنْ مَضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ
لَكُمْ وَنُقَرِّرُ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى
ثُمَّ نَخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ
مَنْ يُتَوَفَّى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا
يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْنًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً
فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ وَابْتَلَتْ
مِنْ كُلِّ ذَوْجٍ بِهَيْجَةٍ ①

متعلق شڪ ۾ آهيو ته (ياد رکو) اسان
توهان کي پهرين مٽيءَ مان پيدا ڪيو هو پوءِ
نطفې مان - پوءِ ترقِي ڏيئي هڪ اهڙي حالت
مان جيڪا ڄمڻي ٻوڏ جي خاصيت رکندي
هئي. پوءِ اهڙي حالت مان جيڪا هڪ ٻوٽي
وانگر هئي - ڪجهه عرصي تائين ته اها هڪ
ڪامل ٻوٽي جي شڪل ۾ رهي ؛ ڪجهه
عرصي تائين ناقص ٻوٽي جي شڪل ۾ رهي
انهيءَ لاءِ ته اسان توهان تي (حقيقت حال)
ظاهر ڪري ڇڏيون ؛ اسان جنهن شيءِ کي
گهرون ٿا، رحمن ۾ هڪ مدت تائين قائم ڪري
ڇڏيون ٿا. پوءِ اسان توهان کي هڪ ٻهجي جي
شڪل ۾ ڪڍون ٿا (پوءِ وڌائيندا وڃون ٿا)
جنهن جو نتيجو هيءُ ٿئي ٿو جو توهان پنهنجن
جي مضبوطيءَ (جي عمر) کي ٻهجي وڃو ٿا.
؛ توهان مان ڪي اهڙا هوندا آهن جيڪي
پنهنجن جي طبعي عمر کي ٻهجي فوت ٿي
وڃن ٿا. ؛ ڪي توهان مان اهڙا هوندا آهن
جيڪي پنهنجن جي انتهائي بڊاڀي جي عمر کي
ٻهجي ويندا آهن. انهيءَ لاءِ ته گهڻو علم
حاصل ڪرڻ کانپوءِ بالڪل علم کان ڪورا
ٿي وڃن. ؛ تون زمين کي ڏسين ٿو ته اها
(ڪڏهن ڪڏهن) پنهنجن جي سڀ طاقت
وڃائي ويهندي آهي - پوءِ ڪڏهن اسان انهيءَ
تي پاڻي نازل ڪندا آهيون ته اها جوش ۾
اچي ويندي آهي ؛ وڌڻ لڳندي آهي ؛ هر قسم
جي خوبصورت ٻوڪ ڄمڻ لڳندي آهي.
۽ اهو انهيءَ لاءِ ٿيندو آهي ته (ظاهر ڪيو
وڃي ته) الله ئي قائم رهڻ واري ؛ قائم رکڻ
واري هستي آهي ؛ اهو مردن کي زنده ڪندو
آهي ؛ هر شئي تي قادر آهي.

ذَٰلِكَ يَٰأَنَّا اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ ۚ إِنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَ
أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ②

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ⑩

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ⑪

ثَأْنِي عَظَمِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي
الدُّنْيَا حِزْبٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابُ
الْحَرِيقِ ⑫

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ
لِّلْعَالَمِينَ ⑬

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّبِعُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ
أَصَابَهُ خَيْرٌ لِّطَمَاقٍ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ
إِنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ
ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ⑭

يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا

۸. هر شئي لاء جيڪو وقت مقرر آهي اهو
ضرور اچي رهندو انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ
ڪونهي ۽ الله يقينن انهن کي جيڪي قبرن ۾
آهن پيهر اٿاريندو.

۹. ۽ ماڻهن مان ڪي اهڙا به هوندا آهن،
جيڪي الله جي متعلق علم کانسواءِ هدايت
کانسواءِ ۽ ڪنهن روشن ڪتاب کانسواءِ
انهيءَ حالت ۾ بحث ڪندا آهن.

۱۰. جيڪي پنهن جا پاسا موڙيندا (رهندا)
آهن (يعني تكبر جو اظهار ڪندا آهن)
انهيءَ لاءِ ته الله جي رستي کان ماڻهن کي
گمراهه ڪن. اهڙن ماڻهن لاءِ دنيا ۾ خواري
هوندي ۽ قيامت جي ڏينهن به اسان انهن کي
ساڙڻ وارو عذاب پهچائينداسين.

۱۱. توهانجي هٿن جو ڪجهه پهرين ڪيو
هو. انهيءَ جي نتيجي ۾ هي ڳالهه ظاهر
ٿيندي ۽ (انهيءَ مان معلوم ٿيندو) ته الله
پنهن جي ٻانهن تي هرگز ڪنهن به قسم جو
ظلم نٿو ڪري.

۱۲. ۽ ماڻهن مان (ڪي) اهڙا به هوندا آهن
جيڪي الله جي عبادت صرف بد دليءَ سان
ڪن ٿا. پوءِ جيڪڏهن انهن کي ڪو فائدو
پهچي وڃي ته اهي انهيءَ (عبادت) تي
خوش ٿي وڃن ٿا، ۽ جيڪڏهن انهن کي ڪا
تڪليف پهچي وڃي ته پنهن جي اڳئين
طريقي ڏانهن موٽي وڃن ٿا، اهي دنيا ۾ به
گهائي ۾ پئجي وڃن ٿا ۽ آخرت ۾ به ۽ اهو
ظاهر ظهور گهائو آهي.

۱۳. اهي الله کانسواءِ انهيءَ شيءِ کي سڏين
ٿا جيڪا نه انهن کي نقصان پهچائي ٿي ۽

يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلُّ الْبَعِيدُ ⑤

نه نفعو ڏيئي ٿي ۽ اهاڻي حد درجي جي گمراهي آهي.

يَدْعُوا لِمَنْ ضَرَّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ⑥

۱۴- اهي انهيءَ (شخص) کي سڏين ٿا - جنهن جو نقصان انهيءَ جي نفعي کان وڌيڪ ويجهو آهي. اهڙو مالڪ به ڏاڍو برو آهي ۽ اهڙا ساٿي به ڏاڍا برا آهن.

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ⑦

۱۵- الله يقينن مومنن کي جيڪي حال سارو عمل به ڪن ٿا - اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن (جي چانو) ۾ نهرون وهنديون آهن. الله جيڪي چاهي سو ڪري ٿو.

مَنْ كَانَ يُظَنُّ أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَبْذُذْ سَبَبَ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبْنَ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ⑧

۱۶- جيڪو ماڻهو اهو يقين رکيو ته الله انهيءَ جي (يعني نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جي) مدد ڪڏهن به نه ڪندو. نه دنيا ۾ نه آخرت ۾ ته انهيءَ کي گهرجي ته اهو هڪ رسي آسمان تائين کڻي وڃي (۽ انهيءَ تي چڙهي وڃي) پوءِ انهيءَ کي ڪڍي ڇڏي. پوءِ اهو ڏسي ته ڇا انهيءَ جي تدبير انهيءَ ڳالهه کي هٽائي ٿي ڇڏي جيڪا انهيءَ کي غصو ڏياري رهي آهي (يعني نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جي آسماني امداد ۽ فتح).

وَكَذَلِكَ أَرْسَلْنَا آيَاتِنَا يَتَذَكَّرُ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ⑨

۱۷- ۽ اسان اهڙيءَ طرح هن (قرآن) کي ظاهر ظهور نشان ناهي نازل ڪيو آهي ۽ الله يقينن جنهن جي متعلق ارادو ڪري ٿو انهيءَ کي صحيح رستو ڏيکاري ڇڏي ٿو.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالضَّالِّينَ وَالصَّالِيْنَ وَالْمُجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ⑩

۱۸- يقينن جن ماڻهن (محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم جي) ايمان آندو ۽ اهي ماڻهو جيڪي يهودي بنجي ويا ۽ صابئي ۽ نصراني ۽ مجوسي ۽ اهي ماڻهو به جن شرڪ ڪيو. الله يقينن انهن جي درميان قيامت جي

ڏينهن فيصلو ڪندو الله يقينن هر هڪ شيءِ جو ننگهه بان آهي.

۱۹. (اي اسلام جا مخالف) ڇا تون نٿو ڏسين ته جيڪي ڪي آسمان ۾ آهي اهو الله جي فرمانبرداري ڪريو ۽ اهڙيءَ طرح جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي ۽ سج به ۽ چنڊ به ۽ تارا به ۽ بهار به ۽ وڻ به ۽ چوپايا به ۽ ماڻهن مان به ڪيترائي - پر ماڻهن مان هڪ وڏو گروهه اهڙو آهي جنهن جي متعلق عذاب جو فيصلو ٿي چڪو آهي ۽ جنهن کي خدا ذليل ڪري انهي کي ڪوبه عزت ڏيڻ وارو ڪونهي، الله جو ڪجهه چاهيو ڪريو.

۲۰. هي به هڪ ٻئي سان مخالفت ڪرڻ وارا گروهه اهڙا آهن جيڪي پنهنجن جي رب جي باري ۾ بحث ڪري رهيا آهن. پوءِ جيڪي الله جي مٿي ذڪر ڪيل صفتن جا منڪر ٿيا انهن لاءِ باهه جا ڪپڙا ٺاهيا ويندا ۽ انهن جي مٿي تي گرم گرم پاڻي وڌو ويندو.

۲۱. ايستائين جو انهي گرم پاڻيءَ جي سببان جيڪي انهن جي پيٽ ۾ آهي اهو به ڳري ويندو ۽ انهن جي چمڙي به (ڳري ويندي).

۲۲. ۽ انهن لاءِ لوهه جا هٿوڙا (تيار ڪيا ويندا).

۲۳. جڏهن اهي غم ۽ فڪر جي سببان انهيءَ عذاب مان نڪرڻ جي ڪوشش ڪندا ته وري (به) انهيءَ ڏانهن واپس ڪيا ويندا (۽ چيو ويندو) ساڙڻ وارو عذاب پوڳيندا رهو.

۲۴. الله يقينن مومنن کي جيڪي حال سارو عمل به ڪن ٿا اهڙن باغن ۾ رکندو جن

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَنْجِدُ لَهٗ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالذَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقٌّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُنِيعِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ۝۱۹

۱۹

هَذِهِ خَصْمِ احْتَصَبُوا فِي رَبِّهِمْ كَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ۝۲۰

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ۝۲۱

وَلَهُمْ مَقَامِعٌ مِنْ حَدِيدٍ ۝۲۲

كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ۝۲۳

۲۳

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

جَنَّتْ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُخَلَّوْنَ فِيهَا
مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
خَرِيرٌ ﴿٢٤﴾

وَهُدُوا إِلَى الْمَلِكِ مِنَ الْقَوْلِ ۖ وَهُدُوا إِلَى
صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٥﴾

(جي چانو ۾) نهرون وهي رهيون هونديون.
انهن کي انهيءَ ۾ سون ۽ موتين جي جڙوت
وارا ڪنگڻ پارايا ويندا ۽ انهن جو لباس
انهيءَ ۾ ريشم هوندو.

۲۵. ۽ انهن جي پاڪ ڳالهين جي طرف
رهنامي ڪئي ويندي ۽ خدا جي طريقي ڏانهن
هدايت ڪئي ويندي.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْحَسْبِ الْجَحِيمُ الَّذِينَ جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً
بِالْعَاقِبَةِ فِيهِ وَالْبَاءُ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ
يُظْلَمْ نَذْرُهُ مِنْ عَذَابِ إِلَهِهِ ﴿٢٦﴾

۲۶. (پر) اهي ماڻهو جيڪي ڪافر آهن ۽
الله جي رستي کان ۽ بيت الله جي طرف وڃڻ
کان جنهن کي اسان سڀني انسانن جي فائدي
لاءِ ٺاهيو آهي روڪين ٿا (حالانڪ اهو بيت
الله اهڙو آهي جنهن کي اسان سڀني انسانن
لاءِ بنايو آهي) انهن لاءِ به جيڪي انهيءَ ۾
ويهي خدا جي عبادت ڪن ٿا ۽ انهن لاءِ به
جيڪي جهنگلن ۾ رهن ٿا ۽ جيڪو به
شخص انهيءَ ۾ ظلم جي رستي سان ڪو
ڌنگ پيدا ڪرڻ چاهيندو. انهيءَ کي اسان
دردناڪ عذاب ڏينداسين.

وَأَذِّنَا لِلْإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ
بِشَيْءٍ وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ
وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٧﴾

۲۷. ۽ (ياد ڪيو) جڏهن اسان ابراهيم کي
بيت الله جي جاءِ تي رهائش جو موقعو ڏنو
(۽ چيو) ته ڪنهن به شئي کي اسانجو
شريڪ نه بناء ۽ منهن جي گهر کي طواف
ڪرڻ وارن لاءِ ۽ بيهي عبادت ڪرڻ وارن لاءِ
۽ رڪوع ڪرڻ وارن لاءِ ۽ سجدو ڪرڻ وارن
لاءِ پاڪ ڪر.

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى
كُلِّ صَامِرٍ ثِيَابٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٨﴾

۲۸. ۽ سڀني ماڻهن ۾ اعلان ڪر ته اهي حج
جي نيت سان تو وٽ ايندا. ڪن پيادا به ۽
هر اهڙي سواري تي به جيڪا ڊگهي سفر جي
ڪري ڏهري ٿي وڃي هجي (اهڙيون
سواريون) پري پري کان ڏورانهن رستن تان

ٿينديون اينديون.

۲۹. انهيءَ لاءِ ته اهي (يعني اچڻ وارا) انهن فائذن کي ڏسن جيڪو انهن لاءِ (مقرر ڪيو ويو) آهي ۽ ڪجهه مقرر ڏينهن ۾ الله کي انهن نعمتن جي سببان ياد ڪن جيڪي اسان انهن کي ڏنيون آهن (يعني) وڏن جانورن جي قسم مان (جيئن ڳئون، اٺ وغيره) پوءِ گهرجي ته اهي انهن جو گوشت کائين ۽ تڪليفن ۾ مبتلا ۽ نادارن کي کارائين

۳۰. پوءِ پنهنجن جي ميراني دور ڪن ۽ پنهنجن جو نذر پورو ڪن ۽ پراڻي گهر (يعني خانه ڪعبي) جو طواف ڪن.

۳۱. ڳالهه هيءَ آهي ته جيڪو شخص الله جي مقرر ڪيل عزت وارين جڳهن جي تعظيم ڪري ٿو ته اهو انهيءَ جي رب وٽ انهيءَ لاءِ سٺو ٿيندو آهي ۽ اي مومنو! توهان لاءِ (سڀ) چوڀايا حلال ڪيا ويا آهن. سواءِ انهن جي جن جي حرمت قرآن ۾ بيان ڪئي ويئي آهي پوءِ گهرجي ته توهان بت پرستيءَ جي شرڪ کان بچو.

۳۲. ۽ (اهڙيءَ طرح) پنهنجن جي عبادت ۽ فرمانبرداري صرف الله لاءِ مخصوص ڪندي ڪوڙ ڳالهائڻ کان بچو (۽) توهان خدا جو شريڪ ڪنهن کي نه بنايو ۽ جيڪو الله جو شريڪ ڪنهن کي بنائي ٿو اهو آسمان تان ڪري پوڻو ۽ پڪي انهيءَ کي جهني ڪڍي وڃن ٿا. ۽ هئا انهيءَ کي ڪنهن ڏورانهينءَ جاءِ تي اڇلائي ڇڏي ٿي.

۳۳. حقيقت هيءَ آهي ته جيڪو شخص الله جي مقرر ڪيل نشانين جي عزت ڪندو

لَيَسْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَةٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَلَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَوَاسِ الْفَقِيرِ ﴿٣٠﴾

ثُمَّ لَيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣١﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأَجَلْتُ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا مَا يَنْتَلِي عَلَيْكُمْ فَأَجْنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٢﴾

حُفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الظُّلُمُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِينٍ ﴿٣٣﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَىٰ

الْقُلُوبِ ۝

انهيءَ (جي انهيءَ فعل) کي دٻين جي تقويٰ
ٺهرايو ويندو.

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا
إِلَىٰ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ۝

۳۴۔ (ياد رکو تہ) انهن قربانين مان هڪ
مدت تائين توهان کي نفعو حاصل ڪرڻ جائز
آهي پوءِ خدا جي پراڻي گهر تائين انهن کي
پهچائڻ ضروري آهي.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لَّذِي كَرُوا اسْمَ اللَّهِ
عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ
إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ۝

۳۵۔ ۽ هر هڪ قوم جيلاءِ اسان قرباني جو
هڪ طريقو مقرر ڪيو آهي انهيءَ لاءِ تہ اهي
انهن چوپاين تي جيڪي الله انهن کي بخشيا
آهن۔ الله جو نالو وٺڻ (پوءِ ياد رکو تہ)
توهانجو خدا هڪ خدا آهي. پوءِ توهان انهيءَ
جي فرمانبرداري ڪيو. ۽ جيڪي (خدا جي
اڳيان) عاجزي ڪرڻ وارا آهن انهن کي
خوشخبري ڏي.

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ
عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ وَالْبُقِيَّةِ الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقَهُمْ
يَنْفَقُونَ ۝

۳۶۔ اهڙن ماڻهن کي جو جڏهن الله جو نالو
انهن جي اڳيان ورتو وڃي تہ انهن جون
دلون ڪنبي ٿيون وڃن ۽ انهن ماڻهن کي
به (خوشخبري ڏي) جيڪي پنهنجي مٿان
نازل ٿيڻ وارين مصيبتن تي صبر ڪن ٿا ۽
غماز کي قائم ڪن ٿا ۽ جيڪي ڪي اسان
انهن کي ڏنو آهي (اسانجي خوشنودي لاءِ)
انهيءَ مان خرچ ڪندا رهن ٿا.

وَالَّذِينَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ
فِيهَا خَيْرٌ ۖ قَدْ كَرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ ۚ قَدْ
وَجِبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْقَانِعَ وَ
الْمُعْتَرِ ۚ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝

۳۷۔ ۽ اسان قربانيءَ جي انن کي به عزت
جي لائق بنايو آهي انهن ۾ توهان جي لاءِ
ڏاڍي ڀلائي آهي پوءِ انهن کي قطارن ۾
بيهارڻ انهن تي خدا جو نالو وٺو ۽ جڏهن
انهن جو پاسو زمين تي لڳي تہ انهن (جي
گوشت) مان خود به کائو ۽ انهن کي به
کارايو جيڪي پنهنجي غربت تي قناعت
ڪندڙ آهن ۽ انهن کي به کارايو جيڪي

پنهن جي غربت جي ڪري پريشان آهن. اهڙي طرح اسان انهن جانورن کي توهانجي فائدي جي لاءِ بنايو آهي انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر گذار بنجو.

۳۸. (ياد رکو ته) انهن قربانين جو گوشت ۽ رت هرگز الله تائين نٿو پهچي ليڪن توهانجي دل جي تقويٰ الله تائين پهچي ٿي (حقيقت ۾) اهڙي طرح الله انهن قربانين کي توهانجي خدمت ۾ لڳائي ڇڏيو آهي انهيءَ لاءِ ته توهان الله جي هدايت جي ڪري انهيءَ جي وڌائي بيان ڪيو. ۽ تون اسلام جي حڪمن کي پوري طرح ادا ڪرڻ وارن کي بشارت ڏي.

۳۹. الله يقينن انهن ماڻهن جي طرفان جن ايمان آندو آهي دفاع ڪندو رهندو. الله يقينن هر خيانت ڪرڻ واري (۽) انڪار ڪرڻ واري کي پسند نٿو ڪري.

۴۰. اهي ماڻهو جن سان (سواءِ سبب جي) جنگ ڪئي وڃي ٿي انهن کي به (جنگ ڪرڻ جي) اجازت ڏني وڃي ٿي ڇو جو انهن تي ظلم ڪيو ويو آهي ۽ الله انهن جي مدد تي قادر آهي.

۴۱. (هي اهي ماڻهون آهن) جنکي انهن جي گهرن مان صرف ايترو ڇوڻ ٿي ته الله اسانجو رب آهي بنان جنهن جائز سبب جي ڪڍيو ويو ۽ جيڪڏهن الله انهن (يعني ڪافرن) کان ڪن کي ڪن جي ذريعي (شرارت کان) باز نه رکي ها ديوليون ۽ يهودين جون عبادت گاهون ۽ مسجدون جن ۾ الله جو ڪثرت سان نالو ورتو وڃي ٿو برباد ڪيون

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ
التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكُونُوا اللَّهُ
عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ وَيُشِيرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۳۸﴾

إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿۳۹﴾

۵۰
۳۹

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ
نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿۴۰﴾

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ
يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْ لَا دَفَعَهُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ
بِبَعْضٍ لَّهُدِمَتِ صَوَاعِقُ وَبَيْعٌ وَصَلَوَاتٌ وَ
مَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ
اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿۴۱﴾

وجن ها ۽ الله يقينن انهيءَ جي مدد ڪندو
جيڪو انهي (جي دين) جي مدد ڪندو. الله
يقينن گهنو طاقتور (۽) غالب آهي.

۴۲. هي (يعني مهاجر مسلمان) اهي ماڻهو
آهن جو جيڪڏهن اسان انهن کي دنيا ۾
طاقت بخشين ته اهي نماز کي قائم ڪندا ۽
زڪواتون ڏيندا ۽ نيڪ ڳالهين جو حڪم
ڏيندا ۽ برين ڳالهين کان روڪيندا ۽ سڀني
ڳالهين جي پڇاڙي خدا جي هٿ ۾ آهي.

۴۳. ۽ جيڪڏهن (اهي دشمن) توکي ڪوڙو
ڪن ٿا، ته انهن کان پهرين نوح جي قوم
به ۽ عاد ۽ ثمود به.

۴۴. ۽ ابراهيم جي قوم به ۽ لوط جي قوم
به.

۴۵. ۽ مدين جي اصحابن به (پنهنجي نبين
کي) ڪوڙو ڪيو هو ۽ موسيٰ کي به ڪوڙو
ڪيو ويو هو پوءِ مون انڪار ڪرڻ وارن کي
ڪجهه ڍر ڏني (۽) انهن کي پڪڙيو. پوءِ
(سوچو ته) منهنجو انڪار ڪهڙو خطرناڪ
هو.

۴۶. ۽ ڪيترائي ڳوٺ آهن جن کي اسان
انهيءَ حالت ۾ تباهه ڪيو هو جو اهي ظلم
ڪري رهيا هئا، اهي اڄ پنهنجن ڄڻين مٿان
ڪريا پيا آهن ۽ ڪيترا ڪوهه آهن جيڪي
بلڪل ويران آهن ۽ ڪيترا اوچا اوچا قلعا
آهن جيڪي تباهه ٿي چڪا آهن.

۴۷. ڇا اهي زمين ۾ هلي نٿا ڏسن انهيءَ لاءِ
ته انهن کي اهڙيون دليون حاصل ٿي وڃن
جيڪي (انهن ڳالهين کي) سمجهڻ واريون
هجن يا ڪن حاصل ٿي وڃن جيڪي (انهن

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ
الْمُنْكَرِ ۚ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤٢﴾

وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ
وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٣﴾

وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٤﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَلْيَتْ لِّلْكَافِرِينَ
ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ كَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾

فَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ
خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَبْرِ مَغْطَلَةٍ وَقَصْرِ
مَشِيدٍ ﴿٤٦﴾

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ
يَتَعَلَّقُونَ بِهَا أَوْ أَذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَاِنَّهَا لَا
تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي

الصدور ۴۵

ڳالهين) کي ٻڌڻ وارا هجن. ڇو جو اصل ڳالهه هيءَ آهي ته ظاهري اکيون انڌيون نه هونديون آهن پر دليون جيڪي سڀني ۾ آهن انڌيون هونديون آهن.

۴۸. هي ماڻهو عذاب گهرڻ ۾ جلدي ڪن ٿا. ۽ الله ڪڏهن به پنهنجو واعدو ڪوڙو نٿو ڪري. ۽ (ڪو) ڪو ڏينهن خدا وٽ توهانجي ڳڻپ جي هزار سالن جي برابر ٿيندو آهي.

۴۹. ۽ ڪيترائي ڳوٺ آهن جنکي (پهرين) ته مون مهلت ڏني حالانڪ اهي ظلم ڪري رهيا هئا پوءِ مون انهن کي پڪڙي ورتو ۽ مونڏانهن ئي سڀني کي موٽي اچڻو آهي.

۵۰. تون ڇو اي انسانو! مان توهان ڏانهن صرف هڪ هوشيار ڪرڻ واري جي حيثيت سان آيو آهيان.

۵۱. پوءِ جيڪي ايمان آڻيندا ۽ (انهيءَ جي) حال سارو عمل ڪندا انهن کي (خدا جي) بخشش ۽ معزز رزق حاصل ٿيندو.

۵۲. ۽ اهي ماڻهو جن اسانجي نشانين جي متعلق (هن مقصد سان) جدوجهد ڪئي ته (اهي اسانکي) عاجز ڪري ڇڏين اهي ماڻهو جهنم ۾ پوڻ وارا آهن.

۵۳. ۽ اسان توکان پهرين نه ڪو رسول موڪليو نه نبي پر جڏهن به انهيءَ خواهش ڪئي، شيطان انهيءَ جي خواهش جي رستي ۾ مشڪلاتون وجهي ڇڏيون. پوءِ الله انهيءَ کي جيڪا شيطان وجهي ٿو مٿي ڇڏيو ۽ جيڪي انهيءَ جا پنهنجا نشان هوندا آهن انهن کي مضبوط ڪري ڇڏيو ۽ الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو ۽ حڪمت وارو آهي.

وَيَسْتَعْجِلْ ذَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ
وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مَّا تَعُدُّونَ ۴۵

وَكَايْنِ مِنْ قُرَيْشٍ أَمَلَتْ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ
أَخَذَتْهَا ۴۶ وَاللَّيْلِ الْمُسِيرِ ۴۷

۴۶
۴۷

قُلْ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُدْعِي مِثْلِي ۴۸

فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۴۹

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ۵۰

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا
إِذَا تَنَادَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنسَخُ اللَّهُ مَا
يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَتَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ۵۱

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فَتَنَةً لِّلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَٱلْقَاسِيَةُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ ٱلظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٤﴾

۵۴. نتيجو اهو ٿيندو آهي ته جيڪي (مشڪلاتون) شيطان وجهي ٿو آهي انهن ماڻهن لاءِ ٺوڪر جو سبب ٿي وڃن ٿيون جن جي دلين ۾ بيماري هوندي آهي ۽ جن جون دليون سخت هونديون آهن ۽ ظالم ماڻهو (هر خدائي ڳالهه جي) سخت مخالفت ڪرڻ تي سندرو ٻڌيو بيٺا هوندا آهن.

وَلِيَعْلَمَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا ٱلْعِلْمَ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَهَادِ ٱلَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

۵۵. ۽ (اهو سڀ ڪجهه انهيءَ ڪري ٿيندو آهي) انهيءَ لاءِ ته آهي ماڻهو جيڪي علم وارا هوندا آهن، ڄاڻن ته آهي (يعني قرآن) تنهن جي رب جي طرفان مجسم سچائي آهي ۽ انهيءَ تي ايمان آڻين ۽ انهن جون دليون انهيءَ جي اڳيان جهڪي وڃن ۽ الله مومنن کي ضرور سڌي رستي ڏانهن هدايت بخشڻ وارو آهي.

وَلَا يَزَالُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا فِي مَرِيضَةٍ مِّنْهُ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ ٱلسَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَّوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

۵۶. ۽ ڪافر انهي (قرآن) جي متعلق انهيءَ وقت تائين جو (تباهي جي) گهڙي اوچتو اچي وڃي يا انهن وٽ انهيءَ ڏينهن جو عذاب اچي وڃي جيڪو پنهنجي پٺيان ڪجهه نٿو ڇڏي، شڪ ۾ پيا رهندا.

ٱلْمُكِّ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمُ ٱلَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّٰلِحٰتِ فِي جَنَّٰتِ ٱلتَّوْحِيدِ ﴿٥٧﴾

۵۷. انهيءَ ڏينهن سڄي بادشاهت الله جي ئي هوندي، اهو انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪندو پوءِ مومن جيڪي ايمان جي حال سارو عمل به ڪندا هوندا - آهي نعمت وارين جنتن ۾ رهندا.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيٰتِنَا فَاُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٨﴾

۵۸. ۽ ڪافر ۽ اسانجي آيتن جا منڪر ته آهي آهن جن جي لاءِ خوريءَ جو عذاب (مقدر) آهي.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَدْخُلُنَّهُمُ ٱللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ ٱللَّهَ لَكُو

۵۹. ۽ آهي ماڻهو جيڪي الله جي رستي ۾ هجرت ڪن ٿا پوءِ ماري وڃن ٿا يا طبعي موت مري وڃن ٿا. الله انهن کي نهايت اعليٰ

خُلِيَ الرِّزْقَيْنِ ⑤

انعام بخشيندو ۽ الله انعام بخشش وارن مان سڀني کان سنو آهي.

يُدْخِلُهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ
حَلِيمٌ ⑥

٦٠. اهو ضرور انهن کي اهڙي جڳهه ۾ داخل ڪندو جنهن کي اهي پسند ڪندا ۽ الله ڏاڍو جائنهار (۽) ڏاڍي سمجھه رکڻ وارو آهي.

ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ
عَلَيْهِ لَنُصْرَتَهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ⑦

٦١. هي ڳالهه اهڙي طرح آهي ۽ جيڪو شخص ايتري ئي سزا ڏيئي جيتري انهي کي تڪليف ڏني ويئي هئي پر باوجود انهيءَ جي (انهيءَ جو دشمن) هيڪاري انهيءَ تي چڙهي اچي ته الله ضرور انهيءَ جي مدد ڪندو. الله يقينن ڏاڍو معاف ڪرڻ وارو (۽) ڏاڍو بخشش وارو آهي.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ الْبَيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ
النَّهَارَ فِي الْبَيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ⑧

٦٢. هي (سزا ۽ جزا جو سلسلو) انهيءَ ڪري (هليو) ته ثابت ٿئي ته الله رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪري ڇڏيو ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪري ڇڏيو ۽ الله يقينن (ڏاڍيون دعائون) ٻڌڻ وارو (۽ سڀ حالتون) ڏسڻ وارو آهي.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ
مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ
وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ⑨

٦٣. هي (دعائون ٻڌڻ ۽ حالتن کان واقف رهڻ) انهيءَ لاءِ آهي ته الله پنهنجي ذات ۾ قائم آهي ۽ ٻين شين کي قائم رکيو ۽ انهيءَ لاءِ ته جنهن شيءِ کي اهي خدا کانسواءِ پڪارين ٿا اها تباهه ٿيڻ واري آهي ۽ انهيءَ لاءِ جو الله ئي سڀ کان مٿي آهي ۽ سڀني کان وڏو آهي.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتَخَسَّبُ
الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ⑩

٦٤. ڇا تون نه ڏٺو ته الله آسمان مان پاڻي لائو آهي. جنهن مان زمين سرسبز ٿي وڃي ٿي. - الله يقينن (پنهنجي پاڻهن سان) مهرباني جو سلوڪ ڪرڻ وارو آهي ۽ (انهن جي حالتن کان) ڏاڍو باخبر آهي.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ اللَّهَ
لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

ع
١٥

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ وَالْفَلَكَ
تَجْرَى فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُسَبِّحُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ
عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَخَبِيرٌ
بَصِيرٌ ﴿١٦﴾

٦٥. جيڪي ڪجهه آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪي
ڪجهه زمين ۾ آهي اهو سڀ انهيءَ جو آهي
۽ الله يقينن پاڻ کانسواءِ سڀني وجودن جي
مدد کان بي نياز (۽) تعريف جو مالڪ آهي.

٦٦. ڇا تون نه ڏٺو ته الله توهانجي ڪم تي
جيڪي ڪجهه زمين ۾ آهي انهيءَ کي
مزدوريءَ کانسواءِ لڳائي رکيو آهي ۽ پيرڻيون
به سمند ۾ انهيءَ جي حڪم سان هلن ٿيون
۽ انهيءَ آسمان کي روڪي رکيو آهي ته
ڪٿي زمين تي سواءِ انهيءَ جي حڪم جي
ڪري نه پوي الله يقينن ماڻهن سان ڏاڍي
شفقت ڪرڻ وارو (۽ انهن تي) بار بار رحم
ڪرڻ وارو آهي.

٦٧. ۽ اهوئي آهي جنهن توهانکي زنده ڪيو.
پوءِ توهانکي ماريندو وري توهانکي زنده
ڪندو. انسان يقينن وڏو بي شڪر آهي.

٦٨. اسان هر امت لاءِ هڪ عبادت جو طريقو
مقرر ڪيو آهي جنهن جي مطابق اها هلي ٿي
پوءِ انهي طريقي (يعني اسلام) جي متعلق
اهي توسان بحث نه ڪن (چو جو اهو خدا
جو مقرر ڪيل آهي) ۽ تون (انهن کي) پنهن
جي رب ڏانهن سڏ چو جو تون سڌي رستي تي
آهين.

٦٩. ۽ جيڪڏهن اهي توسان بحث ڪن تون
چئو ته الله توهانجي عملن کان چڱيءَ ريت
واقف آهي.

٧٠. الله (توهانجي ۽ منهن جي وجهه) قيامت
جي ڏينهن انهن ڳالهين جو فيصلو ڪندو جن
۾ توهان اختلاف رکندا آهيو.

٧١. (اي محمد رسول الله!) ڇا توکي معلوم
نه آهي ته الله هر شيءِ کي جيڪا آسمان ۽

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ
إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿١٧﴾

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَاسِكُمْ تَأْسِكُوهُ فَلَا يُتَارَعُنَاكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى
مُسْتَقِيمٍ ﴿١٨﴾

وَإِنْ جُلُودُكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ
تَخْتَلِفُونَ ﴿٢٠﴾

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٠﴾

زمين ۾ آهي ڄاڻيڻو - اهو سڀ ڪجهه هڪ ڪتاب ۾ لکيل موجود آهي ؛ اهڙي طرح (ڪهن قانون کي محفوظ) ڪري ڇڏڻ الله جي لاءِ آسان آهي.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّظَالِمِينَ مِنَ النَّصِيرِ ﴿١١﴾

۷۲ ۽ اهي ماڻهو الله کان سواءِ انهن شين جي عبادت ڪن ٿا جن لاءِ انهيءَ ڪو دليل نه ٿو آهي ؛ جن جي متعلق انهن کي ڪنهن قسم جو ڪو علم حاصل نه آهي ؛ ظالمن جو ڪوبه مددگار نه هوندو.

وَإِذَا تَنَاسَلَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ نَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الشُّكْرُ يُكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قُلْ أَفَأَنْتُمْ كُمُوتٌ مِّنْ دُكُمُ النَّارِ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٢﴾

۷۳ ۽ جڏهن انهن جي اڳيان اسانجون صاف صاف آيتون پڙهيون وڃن ٿيون ته تون منڪرن جي منهن ۾ (صاف صاف) ناپسنديديگيءَ (جا آثار) ڏسين ٿو. ويجهو آهي جو اهي انهن ماڻهن تي حملو ڪن جيڪي انهن کي اسانجون آيتون پڙهي ٻڌائيندا رهندا آهن - تون چؤ ڇا مان توهان کي انهيءَ حالت کان به هڪ بري حالت جي خبر ڏيان؟ (۽ اهو) جهنم (۾ پوڻ) آهي. الله انهيءَ جو واعدو منڪرن سان ڪيو آهي ؛ اهو برو نڪائو آهي.

۹
ع
۱۶

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاذْكُرُوا لَهُ إِنَّا الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَفِيدُوا مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿١٣﴾

۷۴ اي انسانو ! هڪ ڳالهه توهان کي ٻڌائي وڃي ٿي توهان انهيءَ کي غور سان ٻڌو توهان جنکي الله کان سواءِ سڏيو ٿا اهي هڪ مک به بيدا نه ڪري سگهندا ڪٿي سڀيئي گڏ ٿي وڃن پر جيڪڏهن هڪ مک انهن جي اڳيان ڪا شيءِ ڪسي ڪٿي وڃي ته اهي انهيءَ شئي کي (به) ڇڏائي نٿا سگهن. هي دعائون گهرڻ وارو (به) ؛ جنهن کان دعائون گهريون وڃن ٿيون (اهي به) ڪيترا ڪمزور آهن.

۷۵ انهن ماڻهن الله (جي صفتن) جو صحيح

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿١٤﴾

اندازو نه لڳايو. الله ته يقين وڌو طاقت وارو (۱) وڌو غالب آهي.

۷۶ الله فرشتن مان پنهنجا رسول منتخب ڪريو ۽ (اهڙي طرح) انسانن مان (به) الله ڏاڍيون (دعائون) ٻڌن وارو (۲) حالتن کي (ڏاڍو ڏسن وارو آهي.

۷۷ جيڪي ڪجهه انهن جي سامهون آهي انهيءَ کي به هو ڄاڻي ٿو ۽ جيڪي ڪي آهي پوئتي ڪري آيا آهن انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو ۽ سڀ معاملن انهيءَ ڏانهن ئي موٽايا وڃن ٿا.

۷۸ اي مومنو! رڪوع ڪيو، ۽ سجدو ڪيو ۽ پنهن جي رب جي عبادت ڪيو ۽ نيڪ ڪم ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان پنهن جي مقصد کي حاصل ڪيو.

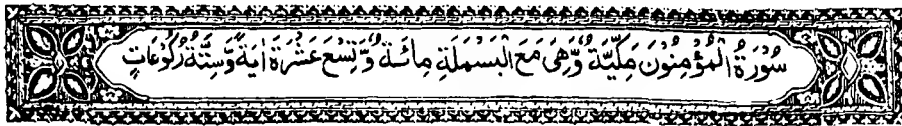
۷۹ ۽ الله جي رستي ۾ اهڙي ڪوشش ڪيو جيڪا مڪمل هجي، ڇو جو انهيءَ توهان کي بزرگي بخشي آهي. ۽ دين (جي تعليم) ۾ توهان تي ڪا تنگي جي صورت اختيار نه ڪئي. (اي مومنو!) پنهن جي پيءُ ابراهيم جي دين کي (اختيار ڪيو ڇو جو) الله توهانجو نالو مسلمان رکيو آهي هن ڪتاب ۾ به ۽ هن کان پهرين ڪتابن ۾ به، انهيءَ لاءِ ته رسول توهان تي شاهد هجي ۽ توهان باقي دنيا تي شاهد رهو. پوءِ نماز کي قائم ڪيو، ۽ زڪوات ڏيو، ۽ الله کي مضبوطيءَ سان جهليو اهو توهانجو مالڪ آهي پوءِ ڪهڙو نه سنو مالڪ آهي ۽ ڪهڙو نه سنو مددگار آهي.

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ۝

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّكُمُ الْمُسْلِمِينَ هَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ۝

سورت مومنون - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون
هڪ سنو ائوبه آيتون ؛ ڇهه رڪوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانشو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- (ڪامل) مومن پنهنجي مراد کي پهچي
ويا. قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ②
- ۳- اهي (مومن) جيڪي پنهنجي نمازن ۾
عاجزانه رويو اختيار ڪن ٿا. الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خُسِعُونَ ③
- ۴- ؛ جيڪي بيهودهه ڳالهين کان منهن
موڙين ٿا. وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ④
- ۵- ؛ جيڪي زڪوات (باقاعدي) ڏين ٿا. وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ⑤
- ۶- ؛ جيڪي پنهنجي شرمگاهن جي حفاظت
ڪن ٿا. وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ⑥
- ۷- سواءِ پنهنجي زالن جي يا جن جا مالڪ
انهن جا ساڃا هٿ ٿيا آهن - پوءِ اهڙن ماڻهن
کي ڪنهن به قسم جي ملامت نه ڪئي
ويندي. إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ⑦
- ۸- ؛ جيڪي انهيءَ ڪانسواءِ ڪنهن ٻي ڳالهه
جي خواهش ڪن ته اهي ماڻهو زيادتي ڪرڻ
وارا هوندا. فَمَنِ ابْتَغَىٰ زُرَّاءَ ۚ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَدُونَ ⑧
- ۹- ؛ اهي ماڻهو (يعني ڪامل مومن)
جيڪي پنهنجن امانتن ؛ پنهنجن عهدن جو
خيال رکن ٿا. وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ⑨
- ۱۰- ؛ جيڪي ماڻهو پنهنجي نمازن جي
حفاظت ڪندا رهن ٿا. وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ⑩

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَرِثُونَ ﴿۱۱﴾

۱۱- اهي ئي مائهو اصل وارث آهن.

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿۱۲﴾

۱۲- جيڪي بهشت جا وارث هوندا اهي انهيءَ ۾ هميشه لاءِ رهندا ايندا.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ طِينٍ ﴿۱۳﴾

۱۳- ۽ اسان انسان کي آلي مٽيءَ جي نچوڙ مان بنايو.

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نَفْثَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿۱۴﴾

۱۴- پوءِ انهيءَ کي هڪ نڪاءَ وٺندڙ جاءِ ۾ نطفي جي طور تي رکيو.

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَنَسَوْنَا فِي الْإِطْمَارِ لِحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَبَرَكْنَا اللَّهُ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿۱۵﴾

۱۵- پوءِ نطفي کي ترقي ڏيئي اهڙي شڪل ڏني جو اهو چمبڙي پوڻ وارو وجود بنجي ويو پوءِ انهيءَ چمبڙي پوڻ واري وجود کي هڪ ٻوٽي بنايو پوءِ انهيءَ ٻوٽي کي اسان هڏن جي شڪل ۾ تبديل ڪري ڇڏيو. پوءِ انهن هڏن تي اسان گوشت ڄاڙهيو. پوءِ انهيءَ کي هڪ ٻي شڪل ۾ تبديل ڪري ڇڏيو. پوءِ ڏاڍو برڪت وارو آهي اهو خدا جيڪو سڀني کان سٺو پيدا ڪرڻ وارو آهي.

ثُمَّ إِنَّا نَكْنُفُ بَعْدَ ذَلِكَ لَيْتُونَ ﴿۱۶﴾

۱۶- پوءِ توهان مائهو انهيءَ کانپوءِ مرڻ وارا آهيو.

ثُمَّ إِنَّا نَكْنُفُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿۱۷﴾

۱۷- پوءِ توهان قيامت جي ڏينهن اٿاريا وڃڻ وارا آهيو.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ ۖ وَمَا كُنَّا بِالْحُقِّ غَافِلِينَ ﴿۱۸﴾

۱۸- ۽ اسان توهانجي مٿان (جي درجن جي لاءِ) ست (روحاني) رستا بنايا آهن. ۽ اسان (بنهن جي) مخلوق کان غافل نه رهيا آهيون.

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ فِي الْآرِضِ وَنَا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهِ لَقِيرُونَ ﴿۱۹﴾

۱۹- ۽ اسان آسمان مان هڪ اندازي مطابق پاڻي وسايو آهي پوءِ انهيءَ کي زمين ۾ رهائي ڇڏيو ۽ اسان انهيءَ کي کڻي وڃڻ تي به وسارا آهيون.

فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ لَّكُمْ فِيهَا نَهَارٌ

۲۰- پوءِ اسان توهان لاءِ انهيءَ مان باغ

فَوَالَّذِي كَثِيرٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٦٧﴾

بنايا، ڪجين جا (به) ۽ انگورن جا (به) انهيءَ ۾ توهان جي لاءِ ڏاڍا ميوا پيدا ڪيا ويا آهن ۽ انهن مان توهين کائوئا.

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدِّهْنِ وَصَنِيعٍ لِلْاَكْلَيْنِ ﴿٦٨﴾

۲۱. ۽ (اسان توهان لاءِ) اهو وڻ به پيدا ڪيو آهي جيڪو طور سينا مان نڪري ٿو جيڪو پنهن جي اندر تيل کڻي ڄمي ٿو ۽ کائڻ وارن لاءِ پور کڻي به.

وَأَنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّظْفِقُكُمْ مِنْهَا فِي بَطْنِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٦٩﴾

۲۲. ۽ توهان لاءِ چوپاين ۾ وڏي عبرت آهي. اسان توهان کي انهيءَ شيءِ مان جيڪا انهن جي پيٽ ۾ هوندي آهي پياريون ٿا ۽ انهن چوپاين ۾ توهان لاءِ ٻيا به گهڻا فائدا آهن ۽ توهان انهن مان ڪن کي کائو ٿا.

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٧٠﴾

۲۳. ۽ انهن تي ۽ پيرين تي کنيا وڃوئا.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَبْقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٧١﴾

۲۴. ۽ اسان نوح کي سندس قوم ڏانهن موڪليو پوءِ هن چيو، اي منهن جي قوم! الله جي عبادت ڪيو، هن کانسواءِ ٻيو ڪوبه توهان جو معبود ڪونهي. ڇا توهان انهن جي تقويٰ اختيار نٿا ڪيو؟

فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٧٢﴾

۲۵. تنهن تي انهيءَ جي قوم جي ڪافرن جي سردارن چيو هيءَ شخص ته فقط توهان جهڙو هڪ انسان آهي (۽) گهري ٿو ته توهان تي فضيلت اختيار ڪري. جيڪڏهن الله پيغمبر موڪلڻ گهري ها ته فرشتن کي لاهي ها. اسان پنهن جي اڳين ابن ڏاڏن ۾ ته ڪوبه اهڙي قسم جو واقعو ٿيندي نه ٻڌو آهي.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ حِجَّةٌ قَلِيلٌ لَّيْسَ بِهِ حُجَّةٌ حَتَّىٰ جِئَٰنَ ﴿٧٣﴾

۲۶. هي ته صرف هڪ انسان آهي جنهن کي جرياني ٿي ويئي آهي پوءِ هن جي پڇاڙيءَ جو ڪجهه دير انتظار ڪيو.

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كُنتُ بُونٌ ﴿٧٤﴾

۲۷. (انهي تي نوح) چيو، اي منهنجا رب! منهن جي مدد ڪر ڇو جو هي ماڻهو مون کي

ڪوڙو ڪن ٿا.

۲۸- پوءِ اسان هن ڏانهن وڃي ڪٿي ته (جنهن) ٻيڙيءَ (جو اسان حڪم ڏنو آهي انهيءَ) کي اسانجي اکين جي آڏو ۽ اسانجي وڃيءَ جي مطابق ٺاهه پوءِ جڏهن اسانجو حڪم اچي وڃي ۽ زمين جو چشمو ڦاٽي پئي ته انهيءَ (ٻيڙيءَ) ۾ هر هڪ جانور مان (جنهن جو اسان حڪم ڏيون) هڪ هڪ جوڙو ڪن ۽ پنهنجن مائٽن کي به انهن کان سواءِ جن جي خلاف اسانجو حڪم پهرين ئي اچي چڪو آهي سوار ڪر ۽ جن ظلم ڪيو آهي انهن جي متعلق مون سان ڪابه ڳالهه نه ڪر ڇو جو اهي ته ضرور غرق ڪيا ويندا.

۲۹- پوءِ جڏهن تون ۽ تنهنجا ساٿي ٻيڙيءَ ۾ چڱيءَ طرح ويهي وڃن ته توهان مان هر هڪ چوي ته سڀ تعريف الله ئي جي لاءِ آهي جنهن اسانکي ظالمن جي قوم کان چوٽڪارو ڏنو.

۳۰- ۽ (ٻيڙيءَ مان لهڻ وقت) چؤ ته اي منهنجا رب تون مونکي (هن ٻيڙيءَ مان) اهڙيءَ حالت ۾ لاهه - جو مونتي ڪثرت سان برڪتون نازل ٿي رهيون هجن ۽ (مونکي انهيءَ دعا جي به ڪهڙي ضرورت آهي جڏهن ته) سڀني لاهڻ وارن کان تنهنجو وجود بهتر آهي.

۳۱- هن ۾ گهڻيون ئي نشانبيون آهن ۽ اسان يقين ٻانهن جو امتحان وٺڻ وارا آهيون.

۳۲- پوءِ اسان انهن کانپوءِ ڪيتريون ئي قومون پيدا ڪيون.

۳۳- ۽ اسان انهن ۾ انهن مان ئي رسول

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا ذَوِّبْنَا
فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ
كُلِّ ذَوْبَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ
الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبُنِي الَّذِينَ تَلَائَوْا إِنَّهُمْ
مُفْرَقُونَ ﴿۲۸﴾

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغُورِ الظَّالِمِينَ ﴿۲۹﴾

وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْمُنْزِلِينَ ﴿۳۰﴾

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿۳۱﴾

ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمًا آخَرِينَ ﴿۳۲﴾

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ

مِنْ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝

۲۴

موڪليا (هي پيغام ڏيندي) ته الله جي عبادت ڪيو. انهيءَ کان سواءِ توهانجو ڪو به معبود ڪونهي ڇا تون انهيءَ جي ذريعي پنهنجي پاڻ کي تباهيءَ کان بچايو نٿا.

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
الْآخِرَةِ وَأَتَوُفُّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ
مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا
تَشْرَبُونَ ۝

۳۴. ۽ انهي (نئين رسول) جي قوم مان جن ڪفر ڪيو هو ۽ مرڻ کانپوءِ خدا سان ملڻ جو انڪار ڪيو هو ۽ جنکي اسان هن دنيا جي زندگيءَ ۾ مالدار بنايو، انهن جي سردارن چيو ته هيءَ ته توهان جهڙو هڪ ماڻهو آهي انهن (کاڌن) مان کائيندو جيڪي توهان کائو ٿا ۽ انهن (پائين) مان پيئي ٿو جيڪي توهان پيئي ٿا.

وَلَنْ أَطْعَمَهُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذَا
لَحِصْتُمْ لَنَخْسِفَنَّكُمْ ۝

۳۵. ۽ جيڪڏهن توهان پاڻ جهڙي هڪ ماڻهو جي ڳالهه مڃيندا ته توهان گهڻو حاصل ڪرڻ وارن مان ٿي پوندا.

أَبَعِدْكُمْ أَنْتُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا
أَنْتُمْ مُخْرَجُونَ ۝

۳۶. ڇا هو توهان سان اهو واعدو ڪريو ته جڏهن توهان مري ويندؤ ۽ مٽي ٿي ويندؤ ۽ هڏا بنجي ويندؤ ته توهان (وري زنده ڪري) ڪڍيا ويندؤ.

هِيَ هَاتِ هِيَ هَاتِ لِمَا تُوعَدُونَ ۝

۳۷. جنهن ڳالهه جو توهان سان واعدو ڪيو وڃي ٿو اهو عقل کان تمام گهڻو پري آهي ۽ مڃڻ جهڙي ڳالهه ڪانهي.

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ
بِمُعْزِيْنَ ۝

۳۸. زندگي ته صرف اسانجي هن دنيا جي زندگي آهي. اسان ڪڏهن مثل حالت ۾ هوندا آهيون ۽ ڪڏهن جيتري حالت ۾، ۽ اسان ڪڏهن مرڻ کانپوءِ ٻيهر نه اٿاريا وينداسين.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ
لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ۝

۳۹. هيءَ ته (صرف) هڪ اڪيلو ماڻهو آهي جيڪو الله تي ڪوڙو بهتان هڻي ٿو ۽ اسان هن (جي ڳالهين) کي ڪڏهن نه مڃينداسين.

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتُكَ ⑤

۴۰. (انهيء تي) انهيء ڇيو، اي منهنجا رب! انهن مائهن مونکي ڪوڙو ڪيو آهي، پوءِ تون منهن جي مدد ڪر.

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصِحَّ نَذِيرٌ ⑥

۴۱. (تڏهين خدا) فرمايو ته هي ماڻهو ٿوري عرصي ۾ شرمندو ٿي ويندا.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً
فَبَعْدًا لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ⑦

۴۲. ۽ انهن کي هڪ عذاب پڪڙي ورتو جنهن جي پڪي خبر ڏني ويئي هئي ۽ اسان انهن کي گند ڪچرو بنائي ڇڏيو ۽ (فرشتن کي حڪم ڏنو ته) ظالمن لاءِ خدا جي لعنت (مقدر ڪريو).

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِن بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ⑧

۴۳. پوءِ انهيء کانپوءِ اسان ڪيتريون ٻيون قومون پيدا ڪيون.

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْجِرُونَ ⑨

۴۴. ڪا قوم پنهنجي مدت کان اڳتي نٿي وڌي ۽ نه ئي انهيء کان پوئتي رهي (ڪري بچي) سگهي ٿي.

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلَّمَا جَاءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا
كَذَّبُوهُ فَأَتَيْنَاهُ بِبَعْضِهِمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ
فَبَعْدًا لِّلْقَوْمِ لَا يُؤْمِنُونَ ⑩

۴۵. پوءِ اسان پنهنجا رسول لاڳيتا موڪليا. جڏهين به ڪنهن قوم وٽ انهيء جو رسول ايندو هو اهي انهيء کي ڪوڙو ڪندا هئا. پوءِ اسان انهن مان ڪن کي ڪن جي پٺيان موڪليندا ويندا هئاسين (يعني تباهه ڪندا ٿي وياسين) ۽ اسان انهن سڀني کي گذريل افسانا ڪري ڇڏيو. ۽ (انهن جي متعلق فرشتن کي حڪم ڏنو ته) جن مائهن ايمان نه آندو آهي انهن جي لاءِ ۽ خدا جي لعنت (مقدر ڪري ڇڏيو).

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا
وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ⑪

۴۶. ۴۷. انهيء کانپوءِ اسان موسيٰ ۽ انهيء جي ڀاءُ هارون کي پنهنجا نشان ۽ ظاهر ظهور غلبو ڏيئي فرعون ۽ انهيء جي سردارن ڏانهن موڪليو. پوءِ انهن ٽڪير ڪيو ۽ اهي سرڪش مائهن مان بنجي پيا.

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
كَافِرِينَ ⑫

فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ بِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عِبَدُونَ ﴿۴۸﴾

۴۸. پوءِ انهن چيو، اسان پاڻ جهرن بن انسان تي ايمان آڻيون؟ حالانڪ انهن پنهي جي قوم اسانجي غلامي ڪري رهي آهي.

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿۴۹﴾

۴۹. پوءِ انهن انهن پنهي (يعني موسيٰ ۽ هارون) کي ڪوڙو ڪيو. نتيجو اهو نڪتو جو اهي به تباهه ٿيڻ وارن ماڻهن مان ٿي پيا.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿۵۰﴾

۵۰. اسان موسيٰ کي (اهو). ڪتاب ڏنو (جنهن کي بسپ ڄاڻن ٿا) انهيءَ لاءِ ته اهي (۽ انهيءَ جي قوم) هدايت حاصل ڪن.

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿۵۱﴾

۵۱. اسان مريم جي پٽ ۽ انهيءَ جي ماءَ کي هڪ نشان بنايو ۽ اسان انهن پنهي کي هڪ اچي جڳهه تي پناهه ڏني جيڪا رهائش جي قابل ۽ وهندڙ پاڻين واري هئي.

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۵۲﴾

۵۲. (۽ اسان چيو) اي رسول! پاڪ شين مان کائو ۽ حال سارو عمل ڪيو (۽) مان انهيءَ کي جيڪي توهان ڪيو ٿا ڄاڻان ٿو.

وَأَنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿۵۳﴾

۵۳. هيءَ توهانجي جماعت (يعني نبين جي) هڪ ئي جماعت آهي ۽ مان توهانجو رب آهيان پوءِ مونکي تباهيءَ کان بچڻ جي ڍال بنايو.

فَنَقْطِعْ أَعْيُنَهُمْ بِغَدِ زَبْرًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَيَرْمُونَ ﴿۵۴﴾

۵۴. جنهن تي انهن (يعني ڪافرن) شريعت کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو، ۽ هر فرقي جو ٽڪرو پنهن جي لاءِ اختيار ڪيو انهيءَ تي فخر ڪرڻ لڳا.

فَدَرَهُمْ فِي غَمَرَاتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۵۵﴾

۵۵. پوءِ تون انهن کي هڪ مدت تائين پنهن جي غفلت ۾ پيو رهڻ ڏي.

أَيَحْسَبُونَ أَنَّنَا نُنْذِرُهُمْ بِهِ مِنْ قَالٍ وَبَيِّنٍ ﴿۵۶﴾

۵۶. ڇا اهي خيال ڪن ٿا ته اسانجو انهن کي مال ۽ پئسن سان مدد ڏيڻ انهن کي نيڪين ۾ جلد جلد وڌائڻ آهي؟

۵۷. (اين نه آهي) پر اهي (حال جي حقيقت کي) سمجهن ٿا. نُصَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٧﴾
۵۸. اهي ماڻهو جيڪي پنهنجي رب جي ڊپ کان ڪنهن ٿا. إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُتَّقُونَ ﴿٥٨﴾
۵۹. اهي ماڻهون پنهنجي رب جي آيتن تي ايمان آڻين ٿا. وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾
۶۰. جيڪي پنهنجي رب کي ڪنهن جو شريڪ نٿا بنائين. وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٦٠﴾
۶۱. جيڪي (خدا جي بخشيل) مال کي (اڳتي حقدارن کي) ڏيندا رهن ٿا ۽ انهن جون دليون انهيءَ ڳالهه کان ڊڄنديون رهن ٿيون ته انهن کي هڪ ڏينهن پنهنجي رب ڏانهن موٽي وڃڻو پوندو. وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجَلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦١﴾
۶۲. اهي ئي ماڻهو نيڪين ۾ جلدي ڪرڻ وارا آهن ۽ اهي انهن (نيڪين) جي طرف هڪ بني کان اڳتي وڌندا رهن ٿا. أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦٢﴾
۶۳. اسان ڪنهن به جان جي ذمي ڪو به ڪونه لڳائيندا آهيون پر انهيءَ جي طاقت جي مطابق ۽ اسانوت هڪ اعمالنامون آهي جيڪو سڄي سڄي ڳالهه چوي ٿو ۽ انهن تي ڪوبه ظلم نه ڪيو ويندو. وَلَا تُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا لَكُتَبٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٣﴾
۶۴. پر انهن جون دليون ته هن تعليم جي متعلق غفلت ۾ پيل آهن ۽ انهيءَ ڪانسواءِ انهن جا ٻيا به ڪيترائي (خراب) عمل آهن جيڪي اهي ڪري رهيا آهن. بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمَرَةٍ مِنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِّنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَمِلُونَ ﴿٦٤﴾
۶۵. ايستائين جو جڏهن اسان انهن مان سکين ماڻهن کي عذاب ۾ گرفتار ڪندا آهيون ته اوچتو اهي فرياد ڪرڻ شروع ڪرڻ لڳندا آهن. حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْتَرُونَ ﴿٦٥﴾
۶۶. هن وقت اسان انهن کي چئون ٿا اڄ فرياد لَا تَجْرُوا الْيَوْمَ هَٰذَا تَكْفُرًا مَّا لَا تَنْصَرُونَ ﴿٦٦﴾

نه ڪيو. اسانجي طرفان توهانکي ڪابه مدد نه پهچندي.

۶۸-۶۹. منهن جون آيتون توهانکي پڙهي ٻڌايون وينديون هيون پر توهان انهن کان بيپرواهي جو اظهار ڪندي، ۽ بيهودهه ڳالهيون ڪندي ۽ انهيءَ کان منهن موڙيندي پنهنجي ڪڙين پر پوئتي ڦري ويندا هئا.

۶۹. ڇا انهن ماڻهن انهيءَ قول (يعني قرآن) تي غور نه ڪيو. يا انهن کي اهو (واعدو) مليو آهي جيڪو انهن جي اڳين ابن ڏاڏن کي نه مليو هو.

۷۰. (۱) ڇا انهن پنهنجي رسول کي نه سڃاتو، جنهن جي سببان اهي هن جو انڪار ڪري رهيا آهن.

۷۱. ڇا اهي چون ٿا ته هن کي چريائي آهي (پر اهڙي ڳالهه ڪانهي) بلڪ هو انهن وٽ حق ڪٿي آيو آهي ۽ انهن مان اڪثر ماڻهو حق کي ناپسند ڪن ٿا.

۷۲. جيڪڏهن حق انهن جي خواهش جي تابعداري ڪري ها ته آسمان ۽ زمين ۽ جيڪي انهن جي اندر رهن ٿا تباهه ٿي وڃن ها. حقيقت هيءَ آهي ته اسان انهن وٽ انهن جي عزت جو سامان ڪٿي آيا آهيون ۽ اهي پنهنجي عزت جي سامان کان منهن موڙي رهيا آهن.

۷۳. ڇا تون انهن کان تاوه گهرين ٿو (ائين نه ٿو ٿي سگهي) ڇو جو تنهن جي رب جو ڏنل مال ڏاڍو سٺو آهي ۽ اهو (رب) بهترين رزق ڏيڻ وارو آهي.

۷۴. ۽ تون انهن کي سڌي رستي ڏانهن سڏين

قَدْ كَانَتْ آيَتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰٰ آعْقَابِكُمْ
تَنكِصُونَ ﴿٦٨﴾

مُتَّكِئِينَ ۚ بِهِ سِرًّا تَهْجُرُونَ ﴿٦٩﴾

أَلَمْ يَذَّبُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ
آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧٠﴾

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٧١﴾

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمُ بِالْحَقِّ وَكَذَّبُوهُ
لِئَلَّيْكَ كَرِهُونَ ﴿٧٢﴾

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ
عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٣﴾

أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَجَ رَبُّكَ خَيْرٌ ۚ وَهُوَ خَيْرُ
الْزَّادِينَ ﴿٧٤﴾

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٥﴾

نو.

۷۵ ۛ جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نٿا آڻين
اهي (سڄي) رستي کان هٽل وارا آهن.

۷۶ ۛ جيڪڏهن اسان انهن تي رحم ڪيون ۛ
جيڪا تڪليف انهن کي پهچڻ واري آهي.
انهيءَ کي هنائي ڇڏيون ته اهي پنهنجي
سرڪشيءَ ۾ اڃا به وڌي ويندا.

۷۷ ۛ اسان انهن کي سخت عذاب ۾ جڪڙي
رکيو آهي پر به اهي پنهنجي رب جي
اڳيان عاجزيءَ سان نه جهڪيا ۛ نه انهيءَ
جي اڳيان زاري نيزاري ڪئي.

۷۸ ايستائين جو جڏهن اسان انهن تي هڪ
عذاب جو دروازو کولي ڇڏينداسين ته اهي
مايوس ٿي ويهي رهندا.

۷۹ ۛ اهو خدا ئي آهي جنهن توهان لاءِ ڪن
ۛ اڪيون ۛ دل پيدا ڪئي آهي - پر توهان
بلڪل شڪر نٿا ڪيو.

۸۰ ۛ اهو ئي آهي جنهن زمين ۾ توهان کي
پکيڙي ڇڏيو آهي ۛ توهان انهيءَ ڏانهن گڏ
ڪيا ويندا.

۸۱ ۛ اهو ئي آهي جيڪو توهان کي زندهه
ڪريو ۛ جيڪو توهان کي ماريندو ۛ رات ۛ
ڏينهن جو اڳتي پوئتي اچڻ انهيءَ جي اختيار
۾ آهي ڇا توهان عمل نٿا ڪيو.

۸۲ حقيقت اها آهي ته اهي اهائي ڳالهه
چون ٿا جيڪا انهن کان پهرين چئي هئي.

۸۳ انهن چيو هو ته ڇا جڏهن اسان مري
وينداسين ۛ مٽي ٿي وينداسين ۛ هڏا بڻجي
وينداسين ته اسان وري اٿاريا وينداسين؟

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصَّٰرِطِ
لَنُكَيِّبُنَّ ⑤

وَلَنَرْجِيَنَّهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَّكُفْرٍ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ⑥

وَلَقَدْ أَخَذْنَا لَهُمُ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكْبَرُوا لِرِجَائِهِمْ
وَمَا يَتَضَعُونَ ⑦

كَفَّ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ عَذَابٍ شَدِيدٍ
إِذَا هُمْ فِيهِ مُبَسُوتُونَ ⑧

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ
قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ⑨

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ⑩

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ⑪

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ⑫

قَالُوا إِذَا هُمْ تَرَابًا وَعِظَاءً إِنَّا
لَبَعُودُونَ ⑬

لَقَدْ وَعِدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿۵۶﴾

۸۴. انهيء کان پهرين انهيء ڳالهه جو واعدو اسان سان، ايسا جي ابن ڏاڏن سان ڪيو ويو هو (پر ائين نه ٿيو) اهي ته صرف اڳين جون ڪهاڻيون آهن.

قُلْ لَيْسَ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۵۷﴾

۸۵. تون چؤ جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا ته (ٻڌايو ته سهي) هي سڀ زمين ۽ جيڪي ڪي انهيءَ ۾ آهي ڪنهن جو آهي؟

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿۵۸﴾

۸۶. يقينن اهي (انهيءَ جي جواب ۾) چوندا الله جو. انهيءَ تي تون چؤ، ڇا توهان سمجهه کان ڪم نٿا وٺو.

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿۵۹﴾

۸۷. (پوءِ) تون (انهن کي) چئو ته سٺي آسمانن ۽ عرش عظيم جو رب ڪير آهي؟

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿۶۰﴾

۸۸. اهي فورن چوندا (اهي سڀ) الله جا آهن. تون چؤ ڇا پوءِ (انهيءَ خدا جي ذريعي تباهيءَ کان) بچڻ جي ڪوشش نٿا ڪيو.

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۶۱﴾

۸۹. (پڻ) تون چئو ته ڪنهن جي قبضي ۾ هر شئي جي بادشاهت آهي ۽ اهو (سڀني کي) پناهه ڏئي ٿو، ها انهيءَ جي عذاب جي خلاف ڪوبه ٻيو پناهه ڏيئي نٿو سگهي. جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا (ته انهيءَ کي سمجهي سگهو ٿا).

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿۶۲﴾

۹۰. اهي (مٿيون سوال ٻڌي) فورن چوندا الله جي (قبضي ۾). انهيءَ تي تون چؤ ته پوءِ توهان کي ڌوڪو ڏيئي ڪاڏي نيو پيو وڃي.

بَلْ أَتَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۶۳﴾

۹۱. حقيقت هيءَ آهي ته اسان انهن وٽ حق آندو آهي ۽ اهي انهيءَ جا حقيقت ۾ منڪر آهن.

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ

۹۲. الله ڪنهن کي پٽ نه بنايو آهي ۽ انهيءَ سان گڏ ڪوبه معبود ڪونهي (جيڪڏهن

إِلَهُ إِذَا لَذَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهُ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿۱۷﴾

ايئن هجي ها) ته هر معبود پنهن جي پيدا
ڪيل شئي کي جدا ڪري کڻي وڃي ها - ۽
انهن (معبودن) مان ڪي ڪن تي حملو
ڪري ڏين ها. الله پاڪ آهي انهيءَ کان
جيڪي هي ڳالهيون ڪن ٿا.

عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَخَلَّ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۱۸﴾

۹۳- هو غيب جو به علم رکيڻو ۽ حاضر جو
به (علم رکيڻو) پوءِ جن کي اهي انهيءَ جو
شريڪ بنائين ٿا انهن کان هو گهڻو مٿاهون
آهي.

قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيدُنِي مَا يُوعَدُونَ ﴿۱۹﴾

۹۴- تون چؤ اي منهنجا رب! جيڪڏهن تون
منهن جي زندگيءَ ۾ اهو ڪجهه ڏيکارين
جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو ويڃي.

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿۲۰﴾

۹۵- ته اي منهنجا رب! تون مون کي ظالم
قوم مان نه بنائجانءِ.

وَرَأَا عَلَىٰ أَنْ تُرِيكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَدْ رُؤُونَا ﴿۲۱﴾

۹۶- ۽ اسان انهيءَ ڳالهه تي قادر آهيون ته
جيڪو انهن سان واعدو ڪيون توکي ڏيکاري
سگهون.

إِذْ فَعَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّنَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا
يَصِفُونَ ﴿۲۲﴾

۹۷- تون انهن جي برين ڳالهين کي اهڙين
(جوابي) ڳالهين سان پري ڪر جيڪي نهايت
خوبصورت هجن اسان انهن جي ڳالهين کي
چڱي طرح ڄاڻون ٿا.

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿۲۳﴾

۹۸- ۽ تون چؤ اي منهنجا رب مان سرڪش
مائنهن جي شرارتن کان تنهن جي پناهه گهران
ٿو.

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿۲۴﴾

۹۹- ۽ اي منهنجا رب! مان تنهن جي پناهه
گهران ٿو انهيءَ کان (به) ته اهي منهن جي
سامهون اچن.

كَذَٰلِكَ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجُونِ ﴿۲۵﴾

۱۰۰- ۽ انهيءَ وقت جڏهن انهن مان ڪنهن
تي موت اچي ويندو اهو چوندو اي منهنجا
رب! مون کي واپس موٽاءِ، مون کي واپس

موناء مونكي واپس موناء.

۱۰۱. انهيء لاء ته مان اها جڳهه جنهن کي مان ڇڏي آيو آهيان (يعني دنيا ۾) حال سارو عمل ڪيان. هر گز ائين نه ٿيندو. اها صرف هڪ زباني ڳالهه آهي جيڪا اهي چئي رهيا آهن ۽ انهن جي پٺيان هڪ پردو آهي انهيءَ ڏينهن تائين جو اهي ٻيهر اٿاريا ويندا (پوءِ اهي دنيا ڏانهن زندگي ڪري ڪڏهن به مونايا نه ويندا).

۱۰۲. پوءِ ڇڏين صور ۾ ڦوڪيو ويندو ته انهيءَ ڏينهن انهن جي وجهه ڪي منيون باقي نه رهنديون ۽ نه اهي هڪ ٻئي جو حال پڇندا.

۱۰۳. پوءِ جن جا وزن ڳرا ٿي ويندا، اهي ماڻهون مرادوند هوندا.

۱۰۴. ۽ جن جا وزن هلڪا ٿي ويندا اهي ماڻهون گهاٽي ۾ پوندا (۽ پنهنجي جانين کي تباهه ڪري ڇڏيندا) ۽ جهنم ۾ هميشه رهندا.

۱۰۵. باهه انهن جي منهن کي ساڙيندي ۽ اهي انهيءَ ۾ ڪارمنهان ٿي ويندا.

۱۰۶. (۽ چيو ويندو) ڇا توهانجي اڳيان منهن جون آيتون نه پڙهيون وينديون هيون؟ ۽ توهان انهن جو انڪار نه ڪندا هئا؟

۱۰۷. اهي چوندا اي اسانجا رب! اسانجي بدبختي اسانتي غالب اچي وئي ۽ اسان هڪ گمراهه جماعت هئاسين.

۱۰۸. اي اسانجا رب! اسانکي هن (دوزخ) مان ڪڍ پوءِ جيڪڏهن اسان (انهن گناهن جي طرف) وري موٽون ته اسان ظالم

لَعَلَّيْ أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠١﴾

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠٢﴾

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٣﴾

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٤﴾

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

أَلَمْ تَكُنْ أَيْتِي تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ فَاكُنْتُمْ بِهَا تُكذِّبُونَ ﴿١٠٦﴾

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٧﴾

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٨﴾

هونداسين.

۱۰۹. (خدا) فرمائيندو (پري ٿي وڃو ۽) دوزخ ۾ هليا وڃو ۽ مون سان نه ڳالهايو.

۱۱۰. ڳالهه هي ۽ آهي ته منهن جن ٻانهن مان هڪ گروهه اهڙو هو جيڪو چوندو هو ته اي اسانجا رب! اسان ايمان آندو آهي. سو تون اسانکي بخش ۽ اسان تي رحم ڪر ۽ تون سڀني رحم ڪرڻ وارن مان سٺو آهين.

۱۱۱. پر توهان انهن کي ڪل مسخري ۽ جو سانگ بنايو ايستائين جو انهن (توهانجي دلچسپي ۽ جو سامان بنجي) توهان کان منهن جي يادگيري وساري ڇڏي ۽ توهان انهن سان هميشه ڪلون ڪندا رهيا.

۱۱۲. انهن جي صبر ڪرڻ سبب مان اڄ انهن کي حال سارو بدلو ڏيندس. يقينن اهي ڪامياب ٿيندا.

۱۱۳. پوءِ اهو (يعني خدا) فرمائيندو، ڪيترا سال توهان زمين ۾ رهيا آهيو؟

۱۱۴. اهي چوندا. اسان هڪ ئي ڏينهن يا ڏينهن جو ڪجهه حصو زمين ۾ رهيا آهيون، تون ڳڻڻ وارن کان پڇي ڏس.

۱۱۵. (انهيءَ تي خدا تعاليٰ) فرمائيندو، جيڪڏهن توهان سمجهه کان ڪم وٺو ته توهان تمام ٿورو عرصو رهيا آهيو.

۱۱۶. ڇا توهان اهو سمجهندا هئا ته اسان توهانکي بنان ڪنهن مقصد جي پيدا ڪيو آهي؟ ۽ اهو ته توهان اسان ڏانهن موٽايا نه ويندا.

۱۱۷. پوءِ الله وڏي بلند شان وارو، ۽ قائم رهڻ وارو ۽ قائم رکڻ وارو آهي انهيءَ

قَالَ اخْسَوْا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُون ۝

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ۝

فَاتَّخَذَ تَوْهَمٌ سَخِرِيًّا حَتَّىٰ أَنسَوْكُمْ ذِكْرِي وَلَكِنَّمْ مِنْهُمْ نَصْحَكُونَ ۝

إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ۝

قُلْ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ۝

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ فَتَنَّا بِالْعَازِينَ ۝

قُلْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنْتُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ۝

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ

الْكُرْنِيمِ ۱۱۸

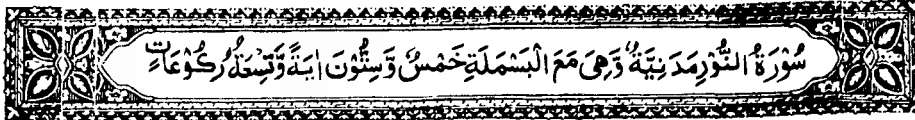
كانسواء ڪوبه معبود ڪونهي اهو عرش
ڪريم جو رب آهي.

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ ۖ
فَاتَمَتَّ حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ۱۱۹

۱۱۸. ۛ جيڪو به الله کانسواء ڪنهن ٻئي
معبود کي پڪاري جنهن جو ڪو دليل
ڪونهي، ته انهيءَ جو حساب انهيءَ جي رب
وٽ آهي. حقيقت هيءَ آهي ته ڪافر ڪڏهن
ڪامياب نٿا ٿين.

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ۱۲۰

۱۱۹. ۛ تون چو، اي منهنجا رب! معاف ڪر
ۛ رحم ڪر ۛ تون سڀني کان سٺو رحم ڪرڻ
وارو آهين.

سورت نور - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنجهٔ آيتون ؛ نو رکوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪو
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- (هيءَ) هڪ اهڙي سورت آهي جيڪا اسان
لائي آهي ؛ (جنهن تي عمل ڪرڻ) اسان
فرض ڪيو آهي ؛ انهيءَ ۾ اسان پنهن جا
روشن حڪم بيان ڪيا آهن انهيءَ لاءِ ته
توهان نصيحت حاصل ڪيو.

سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ②

۳- زاني عورت ؛ زاني مرد (جيڪڏهن انهن
تي الزام ثابت ٿي وڃي ته) انهن مان هڪ
هڪ کي سٺو ڪوڙا لڳايو ؛ جيڪڏهن توهان
الله ؛ آخرت واري ڏينهن تي ايمان آڻيو ٿا ته
الله جي حڪم بجا آڻڻ ۾ انهن پنهنجي قسمن
جي ڏوهين جي باري ۾ توهان کي رحم نه
اچي، ؛ گهرجي ته انهن پنهنجي جي سزا کي
مومنن جي هڪ جماعت مشاهدو ڪري.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْ بَعَثَاتُ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ③

۴- ؛ هڪ زاني مرد زاني عورت يا مشرڪ
عورت کانسواءِ ڪنهن سان همبستر نٿو ٿئي
؛ نه زاني عورت، زاني مرد يا مشرڪ
کانسواءِ ڪنهن سان همبستر ٿئي ٿي. ؛
مومنن تي اها (ڳالهه) حرام ڪئي وئي
آهي.

الَّذِينَ لَا يَنْكِحُوا إِلَّا زَوَاجَهُمْ أَوْ مَا بَيْنَهُمْ ذَرْعًا لَا يُؤْتُونَ فِيهِمْ ثَمَرًا إِلَّا زَوَاجُهُمْ أَوْ مَا بَيْنَهُمْ ذَرْعًا وَلَا تَنْكِحُوا مَا بَيْنَ يَدَيْكُمْ وَأُولَٰئِكَ يَفْعَلُ اللَّهُ بِمَا يُشَاءُ ④

۵- ؛ جيڪي ماڻهو پاڪدامن عورت تي الزام
لڳائين ٿا ؛ چار شاهد مهيا نٿا ڪن ته
(انهن جي سزا هيءَ آهي ته) انهن کي اسي

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْفُحْشَ ثُمَّ لَا يُؤْتُونَ فِيهِمْ ثَمَرًا إِلَّا زَوَاجُهُمْ أَوْ مَا بَيْنَهُمْ ذَرْعًا وَلَا تَنْكِحُوا مَا بَيْنَ يَدَيْكُمْ وَأُولَٰئِكَ يَفْعَلُ اللَّهُ بِمَا يُشَاءُ ⑤

ڪوڙا لڳايو ۽ انهن جي شاهدي ڪڏهن قبول نه ڪيو. ۽ اهي ماڻهو (پنهن جي انهيءَ فعل جي سببان اسلامي شريعت جي) اطاعت کان خارج آهن.

۶. سواءِ انهن جي جيڪي بعد ۾ توبه ڪن ۽ اصلاح ڪن. سو (اٺين ڪرڻ تي) الله يقينن ڏاڍو (بخشن وارو ۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۷. جيڪي ماڻهو پنهن جي زالن تي الزام لڳائين ٿا. ۽ انهن وٽ سواءِ پنهن جي وجود (جي) ٻيو ڪو شاهد نه هوندو آهي. ته انهن مان هر شخص کي اهڙي شاهدي ڏيڻ گهرجي جيڪو الله جو قسم کڻي چئن شاهدين تي مشتمل هجي ۽ (هر شاهدي ۾) هو اهو چوي ته اهو سڄارن مان آهي.

۸. ۽ پنجين (شاهدي) ۾ (چوي) ته انهيءَ تي خدا جي لعنت هجي. جيڪڏهن اهو ڪوڙن مان هجي.

۹. ۽ انهيءَ زال کان (جنهن تي سندس مڙس الزام لڳائي) انجو الله جو قسم کائي چار شاهديون ڏيڻ ته هو (مڙس) ڪوڙو آهي عذاب ناري چڙهندو.

۱۰. ۽ پنجون (قسم) اهڙيءَ طرح (کڻي) ته الله جو غضب انهيءَ (عورت) تي نازل ٿئي جيڪڏهن اهو (الزام لڳائڻ وارو خاوند) سچو آهي.

۱۱. ۽ جيڪڏهن الله جو فضل ۽ انهيءَ جي رحمت توهان تي نه هجي ها ۽ هيءَ نه هجي ها ته الله وڏي فضل ڪرڻ وارو (۽) وڏين حڪمتن وارو آهي (ته توهان ماڻهو تباهيءَ

لَهُمْ شَهَادَةٌ أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ۝

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ۝

وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَذَّابِينَ ۝

وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ إِنْ تَشْهَدُ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَذَّابِينَ ۝

وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۝

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ۝

ير بنجي وجوها).

۱۲. يقينن اهي مانهو جن هڪ وڏو بهتان لڳايو هو. توهان مان ئي هڪ گروهه آهي. توهان انهيءَ (فعل) کي پنهنجي لاءِ ٻرو نه سمجهو پر اهو توهان لاءِ ڏاڍو چڱو هو (چو) جو انهيءَ سبب ڪري هڪ حڪمت سان پريل تعليم توهان کي ملي ويئي انهن مان هر شخص کي انهيءَ جيترو گناهه ڪيو هو انهيءَ جي سزا ملي ويندي ؛ جيڪو شخص انهيءَ گناهه جي وڏي حصي جو ذميدار هو انهيءَ کي تمام وڏو عذاب ملندو.

۱۳. جڏهن توهان هيءَ ڳالهه ٻڌي هئي ته چو نه مومن مردن ؛ مومن عورتن پنهن جي قوم متعلق نيڪ گمان ڪيو ؛ هي چئي ڏنو ته هيءَ ته هڪ تمام وڏو ڪوڙ آهي.

۱۴. ؛ چو نه انهن مانهن (جن اهو ڪوڙ پڪيڙيو هو) انهيءَ تي چار شاهد آندا پوءِ جڏهن ته انهن شاهد نه آندا ته الله جي فيصلي مطابق اهي ڪوڙا آهن.

۱۵. ؛ جيڪڏهن الله جو فضل ؛ رحمت توهان تي دنيا ؛ آخرت ۾ نه هجن ها ته توهان کي انهيءَ ڪم (جي سبب) ڪري جنهن ۾ توهان پئجي ويا هئا تمام وڏو عذاب پهچي ها.

۱۶. انهيءَ سبب ڪري جو توهان پاڻ ۾ هڪ ٻئي جي زبان سان انهيءَ ڪوڙ کي سڳو لڳي ويا ؛ پنهن جي منهن سان اها ڳالهه چوڻ لڳا جنهن جو توهان کي ڪو علم ڪونه هو (خدا توهان تي ناراض ٿيو) ؛ توهان انهيءَ ڳالهه کي معمولي سمجهندا هئا حالانڪ اها

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑩

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ⑪

لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ قَالُوا لَيْكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَذِبُونَ ⑫

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَسْتُمْ فِي مَا أَقَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑬

إِذْ تَلْقَوْنَهُ يَلْسَنَتُكُمْ وَتَقُولُونَ يَأْفُواهُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا ⑭ وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ⑮

الله وٽ تمام وڏي هتي.

۱۷. ۽ ڇو نه ٿيو جو جڏهن توهان انهيءَ ڳالهه کي ٻڌو هو ته فورن چئي ڏنو ته هيءَ اسانجو ڪم نه آهي جو اسان انهيءَ ڳالهه کي اڳتي دهرايون، اي خدا تون پاڪ آهين هيءَ وڏو بهتان آهي.

۱۸. الله توهان کي انهيءَ قسم جي ڳالهه بيهل ڪرڻ کان هميشه جي لاءِ روڪيٿو، جيڪڏهن توهان مومن آهيو.

۱۹. ۽ الله توهان جي لاءِ پنهنجا حڪم بيان ڪريو ۽ الله ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۲۰. يقينن جيڪي ماڻهو ڄاهين ٿا ته مومن ۾ بدي پڪڙجي وڃي انهن لاءِ ڏاڍو دردناڪ عذاب آهي دنيا ۾ به آخرت ۾ به ۽ الله ڄاڻيٿو ۽ توهان نٿا ڄاڻو.

۲۱. ۽ جيڪڏهن الله جو فضل ۽ رحم توهان تي نه هجي ها ۽ جيڪڏهن الله ڏاڍو مهربان (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو نه هجي ها (ته توهان مصيبت ۾ پئجي وڃو ها).

۲۲. اي مومنو! شيطان جي قدمن تي نه هلو ۽ جيڪو به شيطان جي قدمن تي هليو ته اهو سمجهي وٺي ته شيطان بدين ۽ نا پسندیده ڳالهين جو حڪم ڏئي ٿو ۽ جيڪڏهن الله جو فضل ۽ رحم توهان تي نه ٿئي ها ته ڪڏهن به توهان مان ڪو پاڪباز نه هجي ها. پر الله جنهن کي چاهيو پاڪباز بنائي ڇڏيو ۽ الله ڏاڍو دعائون ٻڌڻ وارو ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

۲۳. ۽ توهان مان (دين ۽ دنيا ۾) فضيلت

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَشْكُرَ بِهَذَا ۖ سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ①

يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ②

وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ③

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَتِجَعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ④

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ وَدَّ أَنْ تَجِزُمَ ⑤

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ⑥

وَلَا يَأْتِلَ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا

أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالدُّهْرِيِّنَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلْيَصِفُوا بِالْحَقِّ لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُمْ لَا يَتُوبُونَ إِنَّ يَفْعَمَ اللَّهُ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٣﴾

رکن وارا ۽ آسودا ماڻهو قسم نه کڻن ته
پنهن جي مائٽن ۽ مسڪينن ۽ الله جي رستي
۾ هجرت ڪرڻ وارن جي مدد نه ڪندا ۽
گهرجي ته اهي معاف ڪن ۽ درگذر ڪن ڇا
توهان نٿا چاهيو ته الله توهانجا ڏوهه معاف
ڪري ۽ الله ڏاڍو معاف ڪرڻ وارو (۽) بار
بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْفَاضِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ
لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٤﴾

۲۴. اهي ماڻهو جيڪي پاڪدامن عورتن تي
بهتان لڳائين ٿا - جيڪي (شريڻ جي شرارت
کان) غافل آهن ۽ ايماندار آهن انهن تي دنيا ۽
آخرت ۾ لعنت ڪئي ويندي ۽ انهي جي لاءِ
وڏو عذاب هوندو.

يَوْمَ شَهِدُوا عَلَيْهِمَ الْبُيُوتُ وَالْأَيْدِي وَآَنُجُلُهُمْ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾

۲۵. انهيءَ ڏينهن جڏهن ته انهن جون زبانون
به ۽ انهن جا هٿ به ۽ انهن جا پير به
انهن جي انهن عملن جي متعلق جيڪي اهي
ڪندا هئا انهن جي خلاف شاهدي ڏيندا.

يَوْمَ يَدْعِيهِمُ اللَّهُ لِكُلِّ فِتْنَةٍ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ
اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٦﴾

۲۶. انهيءَ ڏينهن الله انهن جو صحيح بدلو
ڏيندو ۽ اهي سمجهي وٺندا ته الله ئي
ڪامل سچائي آهي اهڙي سچائي جيڪا
پنهنجي پاڻيڪي خود ظاهر ڪري ڇڏي ٿي.

الَّذِينَ يَلْعَنُونَ لِلَّذِينَ يَلْعَنُونَ لِلَّذِينَ يَلْعَنُونَ
وَالَّذِينَ يَلْعَنُونَ لِلَّذِينَ يَلْعَنُونَ ۚ أُولَٰئِكَ
مُتَبَدِّلُونَ وَمَا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ
كَرِيمٌ ﴿٢٧﴾

۲۷. خراب ڳالهين خراب مردن لاءِ آهن ۽
خراب مرد خراب ڳالهين لاءِ آهن ۽ پاڪ
ڳالهين پاڪ مردن لاءِ آهن ۽ پاڪ مرد پاڪ
ڳالهين لاءِ آهن. اهي سڀ ماڻهو انهن ڳالهين
کان جيڪي (دشمن) چون ٿا پاڪ آهن. انهن
جي لاءِ بخشش ۽ عزت ڀريو رزق (مقدر)
آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بِيُوتِكُمْ
كَيْ تَسْتَأْذِنُوا وَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ

۲۸. اي مومنو! پنهنجن گهرن کان سواءِ ٻين
گهرن ۾ نه داخل ٿيندا ڪيو جيستائين
اجازت نه وٺو ۽ (داخل ٿيڻ کان پهرين)

لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾

انهن گهرن ۾ رهڻ وارن کي سلام نه ڪيو.
اهو توهان جي لاءِ سٺو ٿيندو ۽ انهيءَ (فعل)
جو نتيجو اهو ٿيندو جو توهان (نيڪ ڳالهين
کي هميشه) ياد رکندؤ.

فَإِنْ لَّمْ يَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ
لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ اذْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

۲۹. ۽ جيڪڏهن توهان انهن گهرن ۾
ڪنهن کي نه لهو تڏهين به انهن ۾ داخل نه
ٿيو ايستائين جو توهان کي (گهر وارن جي
طرفان) اجازت نه ملي وڃي هجي. ۽
جيڪڏهن (ڪو گهر ۾ هجي ۽) توهان کي
چيو وڃي ته هن وقت هليا وڃو توهان هليا
وڃو، اهو توهان جي لاءِ وڌيڪ پاڪ هوندو،
۽ الله توهانجن ڪمن کي خوب ڄاڻي ٿو.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ
فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا
تُكْتُمُونَ ﴿٥٢﴾

۳۰. توهانجي لاءِ انهن گهرن ۾ داخل ٿيڻ
گناهه جو سبب ڪونهي جن ۾ ڪوبه
ڪونه ٿو رهي ۽ توهانجو سامان انهن ۾ پيو
آهي ۽ الله انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو جنهن کي
توهان ظاهر ڪيو ٿا ۽ انهيءَ کي به جنهن
کي توهان لڪايو ٿا.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ
ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنْ اللَّهُ يُخَيِّرْ بَيْنَ يَصْنَعُونَ ﴿٥٣﴾

۳۱. تون مومنن کي چؤ ته اهي پنهنجن
اڪيون هيٺ رکن ۽ پنهنجي شرم گاهن جي
حفاظت ڪندا ڪن. اهو انهن جي لاءِ ڏاڍو
پاڪائي جو سبب بڻبو. جيڪي ڪجهه اهي
ڪن ٿا الله انهيءَ کان پوريءَ طرح واقف
آهي.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ
فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ
زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ
بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ

۳۲. ۽ مومن عورتن کي چؤ ته اهي به پنهنجن
جون اڪيون هيٺ رکن ۽ پنهنجن شرم گاهن
جي حفاظت ڪنديون ڪن ۽ پنهنجن جي زينت
کي ظاهر نه ڪنديون ڪن سواءِ انهيءَ جي
جيڪي پنهنجن جو پاڻ بي اختيار ظاهر
ٿينديون هجن. ۽ پنهنجن چاچن کي پنهنجن

بَنِي إِسْرَٰئِيلَ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِمْ أَوْ نِسَائِهِمْ أَوْ مَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ أَوْ التَّيَّعِينَ غَيْرَ أُولَى الْأَرْبَةِ
مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَتِ
النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ
مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا إِنَّهُ يُوَفُّونَ
لَعَلَّكُمْ تَقْلِحُونَ ﴿٥٧﴾

جي ڄاڻي تان ٽپائي ۽ انهيءَ کي ڊکي
پائينديون ڪن ۽ اهي صرف پنهنجن مڙس
يا پنهنجي پيڙن يا پنهنجن سهرن يا پنهنجن
پٽن، يا پنهنجن مڙس جي پٽن، يا پنهنجن
ڀائرن يا پنهنجن ڀائين يا پنهنجن ڀائيڻن،
يا پنهنجن (ڪٽنب وارين) عورتن، يا جن جا
مالڪ انهن جا ساڃا هئا هجن، يا اهڙن
ماڻھن مردن تي چيڪي اڃا جوان نه ٿيا
هجن، يا اهڙن ٻارن تي جن کي اڃا عورتن
جي خاص تعلق جو علم حاصل نه ٿيو
هجي، پنهنجن جي زينت ظاهر ڪن. انهن
ڪانسواءِ ڪنهن تي به ظاهر نه ڪن. ۽
پنهنجن جا پير (زور سان زمين تي) انهيءَ لاءِ
نه هڻن جو اها شيءِ ظاهر ٿي پوي جنهن کي
اهي پنهنجي زينت سان لڪائي رهيو آھن،
۽ اي مومنو! سڀئي الله ڏانهن رجوع ڪيو
انهيءَ لاءِ ته توهان ڪامياب ٿي وڃو.

۳۳. ۽ پنهنجن مان جيڪي رن زالون آهن ۽
جيڪي پنهنجن جن ٻانهن يا ٻانهين مان نيڪ
هجن انهن جون شاديون ڪري ڇڏيندا ڪيو.
۽ جيڪڏهن اهي غريب آهن ته الله پنهنجن جي
فضل سان انهن کي آسودو بنائي ڇڏيندو. ۽
الله ڏاڍي ڪشادگيءَ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻو
وارو آهي.

۳۴. ۽ گهرجي ته اهي ماڻهو جن کي نڪاح
جي طاقت ڪانهي پاڪائي اختيار ڪن
ايستائين جو الله انهن کي پنهنجن جي فضل
سان آسودو بنائي ڇڏي ۽ توهانجن ٻانهن مان
جيڪي ماڻهو لکيت جي گهر ڪن جيڪڏهن
توهان انهن ۾ ڀلائي ڏسو ته انهن سان
لکپڙهه ڪيو ۽ (جيڪڏهن انهن وٽ پورو

وَأَنكِحُوا الْأَيَّامِي مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَأَمَّا بَكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

وَلَيْسَتْغَفِيرُ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ رِكَاعًا يَغْنِيَهُمْ
اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَأُولَٰئِهِمْ
مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي أَتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتِيَاتِكُمْ
عَلَى الْبُعَاثِ إِنْ أَرَدْتُمْ تَحْضُنَّ لَتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْنَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ الْكَرَاهِيَةِ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ③

مال نه هجي ته جيڪو الله توهان کي مال
ڏنو آهي انهيءَ مان ڪجهه مال ڏيئي (ڪري
انهن جي آزادي ممڪن بنائي) ڇڏيو. ۽
توهان پنهنجن جن ٻانهن کي بدڪاريءَ تي
مجبور نه ڪيو جيڪڏهن اهي نيڪ رهڻ
چاهينديون هجن، انهيءَ لاءِ ته توهان انهيءَ
ذريعي دنياوي زندگيءَ جو سامان جمع ڪيو ۽
جيڪو انهن کي مجبور ڪري ته الله انهن
عورتن جي مجبوريءَ کانپوءِ ڏاڍو بخشش
وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (اهو
انهن تي پڪڙ نه ڪندو).

۳۵. ۽ اسان توهان تي ظاهر ظهور نشانين
لاٿيون آهن ۽ جيڪي ماڻهو توهان کان
پهرين گذري چڪا آهن انهن جون حالتون به
بيان ڪيون اٿئون ۽ متقين لاءِ نصيحت جون
ڳالهيون به بيان ڪيون اٿئون.

۳۶. الله آسمانن جو به نور آهي ۽ زمين جو
به. انهيءَ جي نور جي حالت هيءَ آهي جيئن
هڪ جاري هجي جنهن ۾ هڪ ڏيو رکيو هجي
(۽ اهو) ڏيو هڪ ڪاٺي جي شمعدان جي
هيٺيان هجي (۽) اهو شمعدان اهڙو روشن
هجي جڏهن اهو هڪ چمڪندڙ تارو آهي (۽)
اهو (ڏيو) هڪ اهڙي برڪت واري وڻ زيتون
(جي تيل) سان ٻاريو ويو هجي جو اهو (وڻ)
نه اوڀر جو هجي نه اولهه جو. ويجهو آهي
جو انهيءَ جي تيل کي باهه نه به ڇهيو
هجي ته به پڙڪي اٿي (هيءَ ڏيو) ڪيترن
نورن جو مجموعو (معلوم نٿي) ٿو الله
پنهنجي نور لاءِ جن کي گهري ٿو هدايت
ڏئي ٿو ۽ الله ماڻهن لاءِ (تمام ضروري)

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَمَثَلًا لِّلَّذِينَ
خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ④

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِثْلِهَا
مِصْبَاحٌ الْيَصْبَاحُ فِي رُجَاةٍ الرَّجَاةُ كَأَنَّمَا كَوَّكِبٌ
دُرِّيُّ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ
وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضَيُّ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ
نَارٌ نُّورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ
وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ⑤

ڳالهيون بيان ڪري ٿو ۽ الله هر هڪ شيءِ کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۳۷- هي (ذيا) اهڙن گهرن ۾ آهن جن کي مٽي ڪرڻ جو خدا حڪم ڏنو آهي ۽ انهن ۾ خدا جو نالو ورتو وڃي ٿو (۽) انهن ۾ صبح ۽ شام تسبيح ڪندا رهن ٿا ڪي مرد.

۳۸- جن کي الله جي ذڪر کان ۽ نماز جي قائم ڪرڻ کان ۽ زڪوات ڏيڻ کان نه واپار ۽ نه سودو وڪڻڻ غافل ڪري ٿو. اهي انهيءَ ڏينهن کان ڊڄن ٿا جنهن ۾ دليون ايتيون ٿي وينديون ۽ اکيون اونڌيون ٿي وينديون (نتيجو اهو ٿيندو جو)

۳۹- الله انهن کي انهن جي عملن جي بهتر جزا ڏيندو ۽ انهن کي پنهنجن جي فضل سان (مال ۽ اولاد ۾) وڌائيندو ۽ الله جنهن کي چاهي ٿو بنان حساب جي رزق ڏئي ٿو.

۴۰- ۽ اهي ماڻهو جن ڪفر ڪيو انهن جا عمل رج وانگر آهن جيڪا هڪ ڪشادي ميدان ۾ نظر ايندي آهي جنهن کي اجارو، پاڻي سجهندو آهي ايستائين جو جڏهن اهو انهيءَ وٽ پهچندو آهي ته انهيءَ کي ڪجهه به حاصل نه ٿيندو آهي ۽ الله کي انهيءَ وٽ ڏسي وٺندو آهي تڏهن الله هن کي سندس پورو پورو حساب چڪائي ڏيندو آهي ۽ الله ڏاڍو جلد حساب چڪائڻ وارن مان آهي.

۴۱- يا (انهن ڪافرن جي عملن جي حالت انهن اونڌاڏين جهڙي آهي جيڪي هڪ اٿاهه سمنڊ جي مٿان چانيل هونديون آهن جن تي لهرون اٿنديون رهنديون آهن ۽ انهن لهرن مٿان ٻيون لهرون اٿنديون رهنديون آهن ۽

فِي بُيُوتٍ اِذْنِ اللّٰهِ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيْهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيْهَا بِالْعُدُوِّ وَالْاَصَالِ ۝۳۷

رِجَالٌ لَا تُلْهِيْهُمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاَقَامِ الصَّلٰوةَ وَرَأَوْا زَكٰوةً مَّا يَفُوْنَ يَوْمًا تَقْلَبُ فِيْهِ الْقُلُوْبُ وَالْاَبْصَارُ ۝۳۸

لِيَجْزِيََهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوْا وَيَزِيْدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَن يَّشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝۳۹

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ يَّقِيْعَةٍ يَّحْسَبُهُ الْقَلْبُ اَنْ مَّاءٌ حٰثٍ اِذَا جَآءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ قُوَّةً حِسَابُهُ ۗ وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ۝۴۰

اَوْ كَظُلُمٍ فِىْ خَمْرٍ اَوْ يَنْشَبُ مَوْجٌ مِّنْ قُوَّةٍ مِّنْ قُوَّةٍ مَّاءٌ طُلُبْتُ بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ اِذَا اَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُّوْرٍ ۝۴۱

انهن سڀني جي مٿان هڪ ڪڪر هوندو آهي
اهي اهڙيون اونداهيون هونديون آهن جو انهن
مان ڪي ڪن جي مٿان چانيل هونديون آهن
جڏهن انسان پنهن جو هٿ ڪڍندو آهي ته
باوجود ڪوشش جي انهيءَ کي ڏسي نه
سگهندو آهي ؛ جنهن جي لاءِ الله نور نه
بنائي انهيءَ کي ڪٿان به نور نٿو ملي.

۴۲. ڇا تون ڏسين نٿو ته الله اهو آهي جو
جيڪي آسمانن ؛ زمين ۾ رهن ٿا سڀني
انهيءَ جي تسبيح ڪن ٿا ؛ پڪي قطار ٻڌيو
انهيءَ جي اڳيان حاضر آهن. انهن مان هر
هڪ (پنهن جي پنهن جي پيدائش جي
مطابق) پنهن جي نماز ؛ پنهنجي تسبيح کي
ڄاڻي ٿو ؛ جيڪي ڪي اهي ڪن ٿا الله
انهيءَ کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۴۳. ؛ آسمانن ؛ زمين جي بادشاهت الله جي
ئي آهي ؛ الله ڏانهن ئي سڀني کي موٽي
وڃڻو آهي.

۴۴. ڇا تون نه ڏٺو ته الله ڪڪرن کي
آهستي آهستي ڏکي آڻيندو آهي پوءِ انهن
جي وچ ۾ ميلاب پيدا ڪري ڇڏيندو آهي پوءِ
انهن کي تنهن تي تهه بنائي ڇڏيندو آهي پوءِ
تون ڏسين ٿو ته انهن جي اندران مينهن وسڻ
لڳندو آهي ؛ اهو ڪڪر مان تمام وڏي مقدار
جون شيون ڪيرائيندو آهي جن مان ڪي ڳڙن
جي قسم جون هونديون آهن ؛ انهيءَ کي
جنهن (قوم) تائين چاهيندو آهي پهچائي
ڇڏيندو آهي ؛ جنهن کان چاهيندو آهي انهيءَ
کي روڪي ڇڏيندو آهي. ويجهو آهي جو
انهيءَ جي ڪنڊ جي روشني ڪن اکين کي

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالظُّلُمُ صُفْقًا كُلُّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٢﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى
اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُرْسِخُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ
يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَ
يُنْزَلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ
بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا
بَرْقُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

اندو ڪري ڇڏي.

۴۵. الله رات ۽ ڏينهن کي بدلائيندو رهندو آهي انهيءَ ۾ عقل وارن ماڻهن لاءِ وڏي عبرت آهي.

۴۶. ۽ الله هر ڪنهن هلڻ واري جانور کي پاڻيءَ مان پيدا ڪيو آهي پوءِ ڪي ته اهڙا آهن جيڪي پيٽ ۾ هلندا آهن ۽ ڪي اهڙا آهن جيڪي (پنهنجن جن) ٻن پيرن تي هلندا آهن ۽ ڪي اهڙا آهن جيڪي چئن پيرن تي هلندا آهن. الله جيڪي چاهيو پيدا ڪريو ۽ الله هر شئي تي قادر آهي.

۴۷. اسان ظاهر ظهور نشانيون لائين ۽ الله جنهن کي گهري ٿو سڌي رستي ڏانهن هدايت ڏئي ٿو.

۴۸. ۽ اهي چون ٿا اسان الله ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آندو، ۽ اسان اطاعت جو واعدو ڪيو، پوءِ انهن مان هڪ گروهه انهيءَ کانپوءِ (پنهنجن جي اقرار کان) ڦري وڃي ٿو ۽ اهڙا ماڻهو هرگز مومن نه آهن.

۴۹. ۽ جڏهن انهن کي الله جي رسول ڏانهن انهيءَ لاءِ سڏيو ويندو آهي ته اهو انهن جي وچ ۾ فيصلو ڪري ته انهن مان هڪ گروهه منهن موڙڻ لڳندو آهي.

۵۰. ۽ جيڪڏهن ڪا ڳالهه انهن جي حق ۾ هجي ته اهي فورن اطاعت جو اظهار ڪندي اچي وڃن ٿا.

۵۱. ڇا انهن جي دلين ۾ ڪا بيماري آهي؟ يا اهي شڪ ۾ پيل آهن يا اهي ڊڄن ٿا ته الله ۽ انهيءَ جو رسول انهن تي ظلم ڪندو. ائين هرگز نه آهي، پر اهي خود ظالم آهن.

يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَئِنْ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ۝

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّا يَخْتَفُونَ خَلْفَ ظُهُورِهِمْ مِّن يَّتَشَى عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَّتَشَى عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

لَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّن بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ۝

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ۝

وَأَن يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ۝

إِنِّي لَأُبَاهِمُ مَرَضٌ أَمَّا رَبُّنَا أَمَّا يَبْتَغُونَ أَن يُحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولَهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
لِيُخَلِّمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٧﴾

۵۷. مومن جو جواب ڏهين اهي الله ۽ انجي
رسول ڏانهن سڏايا وڃن ته اهي انهن جي
وڃي فيصلو ڪن هيءَ هوندو آهي ته اسان
ٻڌو ۽ اسان مڃيو ۽ اهي ئي ماڻهو ڪامياب
ٿيندا آهن.

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَّقِ اللَّهَ فَأُولَئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥٨﴾

۵۸. ۽ جيڪي ماڻهن الله ۽ انجي رسول جي
اطاعت ڪن ۽ الله کان ڊڄن ۽ انهيءَ جي
تقويٰ اختيار ڪن اهي بامراد ٿي وڃن ٿا.

وَأَقْسُوا إِلَى اللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لِنِ أَمْرِهِمْ يُجْزَى
قُلٌ لَا تَقْسُوا طَاعَةً مَعْرُوفَةً إِنَّ اللَّهَ يَخِيرُ بَيْنَ
تَعْمَلُونَ ﴿٥٩﴾

۵۹. ۽ اهي ماڻهو الله جا پڪا قسم ڪن ٿا
ته جيڪڏهن تون انهن کي حڪم ڏين ته
اهي فورن گهرن مان نڪري پوندا. ڇو ته
قسم نه ڪيو. اسانجو حڪم ته توهان کي
صرف اهڙيءَ اطاعت جو آهي جيڪا عام فهم
۽ اطاعت سمجهي ويندي آهي. الله انهيءَ
کان جيڪي توهان ڪيون ٿا يقين خبر رکندڙ
آهي.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ
قُولُوا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَّا
حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى
الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٦٠﴾

۶۰. تون چئو الله جي اطاعت ڪيو ۽ انهيءَ
جي رسول جي اطاعت ڪيو. پوءِ جيڪڏهن
اهي ڦري وڃن ته انهيءَ (رسول) تي صرف
انهيءَ جي ذميداري آهي جيڪا انهيءَ جي
ذمي لڳائي ويئي آهي ۽ توهان تي انهيءَ جي
ذميداري آهي جا اوهانجي ذمي لڳائي ويئي
آهي ۽ جيڪڏهن توهان انهيءَ جي اطاعت
ڪيو ته هدايت پائيندو ۽ رسول جي ذمي ته
صرف ڳالهه کي کولي پهچائڻو آهي.

وَعَلَى اللَّهِ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لِيَسْتَخْلَفَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ وَلِيَسْخَرَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ
وَلِيُخَيِّرَنَّ لَهُمْ دِينَهُمْ مِنْ بَيْنِ أَمْنٍ يَعْبُدُونَ وَرَبِّي

۶۱. الله توهان مان ايمان آڻڻ وارن ۽ حال
سارو عمل ڪرڻ وارن سان واعدو ڪيو آهي
ته هو انهن کي زمين ۽ خليفو بنائيندو، جهڙي
طرح انهن کان پهرين ماڻهن کي خليفو بنايو
هو. ۽ جيڪو دين انهيءَ انهن لاءِ پسند ڪيو

لَا يُشْرِكُونَ فِي شَيْءٍ وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾

آهي اهو انهن جي لاءِ انهيءَ کي مضبوطيءَ سان قائم ڪندو ؛ انهن جي خوف جي حالت کانپوءِ اهو انهن جي لاءِ امن جي حالت بدلائي ڇڏيندو. اهي منهن جي عبادت ڪندا (؛) ڪنهن به شيءِ کي منهن جو شريڪ نه بنائيندا ؛ جيڪي ماڻهون انهيءَ کانپوءِ به انڪار ڪندا اهي نافرماني مان ٺهرايا ويندا.

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرُّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٠﴾

۵۹. ؛ توهان سڀني نمازن کي قائم ڪيو ؛ زڪواتون ڏيو ؛ اتيءَ رسول جي اطاعت ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهان تي رحم ڪيو وڃي.

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ الشَّأْنُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦١﴾

۵۸. (؛ اي مخاطب) ڪڏهن خيال نه ڪر ته ڪافر زمين ۾ اسان کي پنهنجن تدبيرن سان عاجز ڪري ڇڏيندا ؛ انهن جو لڪاڻو ته دوزخ آهي ؛ اهو تمام برو لڪاڻو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ أَذِنُكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثٌ مَرَّتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْدَةٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ هُنَّ طَوُّوْنَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٢﴾

۵۹. اي مومنو ! گهرجي ته اهي ماڻهون جن جا مالڪ توهانجا ساڃا هئا آهن ؛ اهي ماڻهو جيڪي اڃا بلوغت کي نه پهتا آهن تن وقتن ۾ اجازت وٺي اندر ايندا ڪن صبح جي نماز کان اڳ ؛ ڇڏين توهان ٻن پهريون جي وقت پنهنجا ڪپڙا لاهيندا آهيو ؛ سومهڻي جي نماز کانپوءِ اهي ئي وقت توهانجي پردي جا وقت آهن انهن وقتن کانپوءِ (اندر اچڻ وڃڻ تي) نه توهان تي ڪو گناهه آهي ؛ نه انهن تي ڪو گناهه آهي. ڇو جو توهان مان ڪي ڪن وٽ ضرورت ۾ اڪثر ايندا ويندا آهن. اهڙيءَ طرح الله پنهنجن جا حڪم کولي بيان ڪري ٿو ؛ الله وڏي علم وارو (؛) حڪمت وارو آهي.

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا

۶۰. ؛ ڇڏين توهانجا ٻار بلوغت کي پهچي وڃن ته اهڙي طرح اجازت وٺندا ڪن جهڙيءَ

اَسْأَدَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٠﴾

طرح انهن کان پهرين (يعني وذا) مانهو اجازت وندا هئا اهڙيءَ طرح الله پنهن جا حڪم توهان لاءِ بيان ڪريشو ۽ الله گهڻو ڄاڻڻ وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَاَنْ يَتَتَفَعِفْنَ خَيْرٌ لَّهنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

۶۱. ۽ اهي عورتون جيڪي پوڙهيون ٿي ويون آهن ۽ نڪاح جي قابل نه آهن انهن تي ڪوبه گناهه ڪونهي جو پنهنجا ڪپڙا لاهي رکن اهڙيءَ طرح جو زينت کي ظاهر نه ڪنديون ڪن. ۽ انهن جو بچي رهڻ انهن لاءِ بهتر ٿيندو ۽ الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڄاڻڻ وارو آهي.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَنفُسِ اَنْ تَأْكُلُوا مِنْ يُّوْتِكُمْ اَوْ يُّوْتِ آبَائِكُمْ اَوْ بِيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بِيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بِيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بِيُوتِ اَعْمَالِكُمْ اَوْ بِيُوتِ عَنَتِكُمْ اَوْ بِيُوتِ اَخَوَالِكُمْ اَوْ بِيُوتِ خَلَتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكَتْهُم مِّمَّا نَحْنُ اَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا اَوْ اَشْتَاتًا وَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى اَنْفُسِكُمْ فَحَيَّةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٥٢﴾

۶۲. نه اندڻ تي، نه منڊن تي، نه توهان تي پنهنجن گهرن مان يا پنهنجي ابن ڏاڏن جي گهر مان يا پنهنجن مائرن (يا نانائين) گهر مان يا پنهنجن پائرن جي گهر مان يا پنهنجن پيئرن جي گهر مان پنهنجن چاچن جي گهر مان يا پنهنجن پٽين جي گهر مان يا پنهنجن مامن جي گهر مان يا پنهنجن ماسين جي گهر مان يا جن جي سامان جي انتظام تي توهان مقرر هجو، يا پنهنجي دوستن جي گهرن مان ڪا شئي آڻي ڪاڻن ۾ ڪو حرج ڪونهي (اهڙي طرح) توهان تي ڪوبه گناهه ڪونهي جو توهان سڀني گڏجي ڪاڻو يا جدا جدا ڪاڻو پوءِ جڏهن گهرن ۾ داخل ٿيڻ لڳو ته پنهنجن عزيزن ۽ دوستن تي سلام چوندا ڪيو، اها الله جي طرفان هڪ وڏي برڪت واري ۽ پاڪ دعا آهي. اهڙي طرح الله پنهن جا حڪم توهان کي کولي ٻڌائيندو انهيءَ لاءِ ت. توهان عقل کان ڪم وٺو.

ع ۱۳

۶۳. صرف اهي ئي مانهو مومن چوان ٿا

اِنْتَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاِذَا

كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا وَخَيَّرْتَهُمْ
إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ إِذَا أَسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ
قَالُوا لِمَنْ يَسْتَأْذِنُ مِنْهُمْ ۖ وَسْتَغْفِرُ لَهُمْ اللَّهُ ۖ إِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

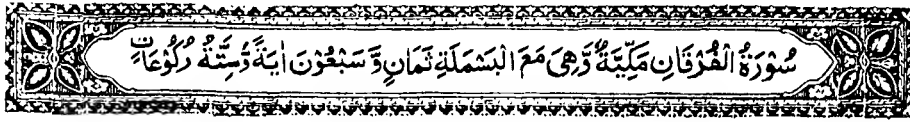
حقدار آهن جيڪي الله ۽ انجي رسول تي ايمان
آئين ٿا ۽ جڏهن ڪنهن قومي ڪم جي لاءِ
انهيءَ رسول وٽ وينا هجن ته اتي نٿا وڃن
جيستائين انهيءَ جي اجازت نه وٺن. اهي
ماڻهون جيڪي اجازت وٺي وڃن ٿا اهي ئي
الله ۽ انجي رسول تي ايمان رکن ٿا. پوءِ
جڏهن اهي پنهنجي ڪنهن ضروري ڪم جي
لاءِ توکان اجازت وٺن ته انهن مان جن لاءِ
تون گهرين انهن کي اجازت ڏيئي ڇڏ ۽ الله
کان انهن لاءِ بخشش گهر. ۽ الله يقينن ڏاڍو
بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو
آهي.

لَا تَجْعَلُوا دَعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُّ عَارٍ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ
قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ
الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرٍ ۚ إِنَّ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ
يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

۶۳. (اي مومنون) اهو نه سمجهو ته رسول
جو توهان مان ڪنهن کي سڏڻ اهڙو ئي آهي
جهڙو توهان مان ڪن جو ڪن کي سڏڻ. الله
انهن ماڻهن کي ڄاڻي ٿو جيڪي توهان مان
ڪسڪي (مشوري جي مجلس مان) پهچي وڃن
ٿا. پوءِ گهرجي ته جيڪي انهيءَ (رسول)
جي حڪم جي مخالفت ڪن ٿا انهيءَ کان
ڊڄن. جو انهن کي خدا جي طرفان ڪا آفت
نه پهچي يا انهن کي دردناڪ عذاب نه
پهچي.

إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ ۚ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا ۚ وَاللَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

۶۴. ٻڌو، جيڪي ڪجهه آسمانن ۽ زمين ۾
آهي الله جو ئي آهي. جنهن (جاءِ) تي توهان
(بيٺا) آهيو انهيءَ کي الله ئي ڄاڻي ٿو، ۽
جنهن ڏينهن اهي ماڻهو الله ڏانهن موٽايا
ويندا ته اهو انهن کي انهن جي عمل جو حال
ٻڌائيندو ۽ الله هر شيءِ کي چڱيءَ طرح
ڄاڻي ٿو.

سورت فرقان - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت انهيء جون
انهتر آيتون ؛ جهه ركوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪو
ڪوم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- ۲- اها ذات وڏي برڪت واري آهي جنهن
فرقان پنهنجي ٻانهي تي لائو آهي. انهيءَ
لاءِ ته اهو سڀني جهانن جي لاءِ هوشيار
ڪرڻ وارو بنجي.
- ۳- اها (ذات) جنهن جي قبضي ۾ آسمانن ؛
زمين جي بادشاهت آهي ؛ جنهن ڪوبه پٽ
نه بنايو ؛ جنهن جي بادشاهت ۾ ڪوبه
شريڪ ڪونهي ؛ جنهن هر شئي کي پيدا
ڪيو آهي پوءِ انهيءَ جي لاءِ هڪ اندازو
مقرر ڪيو آهي.
- ۴- ؛ انهن ماڻهن هن (خدا) کانسواءِ معبود
بنائي ڇڏيا آهن جيڪي ڪي (به) پيدا نٿا
ڪن حالانڪ اهي خود پيدا ڪيا وڃن ٿا ؛
جيڪي پنهنجن ذات لاءِ نه ڪنهن نقصان
تي قادر آهن نه نفعي تي - نه موت جا
مالڪ آهن ؛ نه زندگيءَ جا ؛ نه وري جيئرو
ٿي اٿن جا.
- ۵- ؛ ڪافر چون ٿا ته هي ته صرف هڪ
ڪوڙ آهي جو انهيءَ ٺاهيو آهي ؛ انهيءَ جي
ٺاهڻ تي هڪ ٻي قوم انهيءَ جي مدد ڪئي
آهي. پوءِ انهن ماڻهن (اها ڳالهه چئي) ڏاڍو
وڏو ظلم ڪيو آهي ؛ تمام وڏو ڪوڙ ڳالهائڻو
- إِسْمُ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ
لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ②
- الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدْ
يَقْدِرُ ③
- وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ
يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا
وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ④
- وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَ
أَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَ
زُورًا ⑤

آهي.

۶- ۽ اهي چون ٿا ته هي (قرآن) ته پهرين جون ڳالهيون آهن جيڪي انهيءَ (ڪنهن کان) لکائي ڇڏيون آهن ۽ هاڻي اهي صبح شام انهيءَ جي اڳيان پڙهي ٻڌايون وڃن ٿيون (انهيءَ لاءِ ته اهو قرآن چڱيءَ طرح لکي وٺي).

۷- تون ڇو ته هن (قرآن) کي ته انهيءَ (خدا) لاءِ آهي جيڪو آسمانن ۽ زمين جي ڳجهن کان واقف آهي. اهو ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۸- ۽ اهي چون ٿا ته هن رسول کي ڇا ٿي ويو آهي جو اهو ڪاڏو به کائڻو ۽ بازارن ۾ به گهمي ڦري ٿو. ڇو نه هن تي فرشتو لائو ويو جيڪو هن سان گڏ بيبي مائهن کي هوشيار ڪري ها.

۹- يا هن تي ڪو خزانو لائو وڃي ها، يا هن وٽ ڪو باغ هجي ها جنهن جو ميوو اهو کائي ها، ۽ ظالم چون ٿا ته توهان هڪ اهڙي مائهوءَ جي پٺيان هلي رهيا آهيو، جنهن کي ڪاڏو ڪارايو وڃي ٿو.

۱۰- ڏس! هي تنهن جي باري ۾ اهڙيون ڪهڙيون ڳالهيون ناهين ٿا ۽ اهي گمراهه ٿي چڪا آهن پوءِ انهن کي ڪابه (صحيح ڳالهه چوڻ ۾) رستو نٿو ملي.

۱۱- ڏاڍي برڪت وارو آهي اهو خدا جيڪو چاهي ته تنهن جي لاءِ (انهن جا تجويز ڪيل) انهيءَ (باغ) کان تمام گهڻو بهتر باغ پيدا ڪري جن (جي هيٺان) نهرون وهنديون هجن ۽ تنهن جي لاءِ وڏا وڏا محل تيار

وَقَالُوا أَأَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَىٰ عَلَيْهِ
بُكْرَةً وَأَصيلًا ①

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
إِنَّهُ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا ②

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَنْشَأُ
فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ
نَذِيرًا ③

أَوْ يُنْفِثَ إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا
وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ④

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ
سَبِيلًا ⑤

تَبَرَّكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ
فُصُورًا ⑥

ڪري.

۱۲. حق اهو آهي ته هي ماڻهو قيامت جو انڪار ڪري رهيا آهن ۽ اسان انهيءَ لاءِ جيڪو قيامت جو منڪر هجي پڙڪڻ واري عذاب جو انتظام ڪري ڇڏيو آهي.

۱۳. جڏهن اهو (يعني جهنم) انهن کي پري کان ڏسندو ته اهي انهيءَ جي جوش جو ۽ (اچڻ واري) مصيبت جي آواز کي ٻڌندا.

۱۴. ۽ جڏهن اهي انهيءَ (دوزخ) جي هڪ سوڙهي هنڌ ۾ مشڪون ٻڌل اڇلايا ويندا ۽ اهي انهيءَ وقت موت جي خواهش ڪندا.

۱۵. (تڏهن خدا جا فرشتا انهن کي چوندا) اڄ هڪڙي موت جي خواهش نه ڪيو پر بار بار موت جي خواهش ڪيو (چو جو توهانتي بار بار عذاب اچڻ وارا آهن).

۱۶. تون انهن کي چڙ ته هيءَ (پڇاڙي) بهتر آهي يا دائمي جنت، جنهن جو متقين سان واعدو ڪيو ويو آهي اها انهن جو (صحيح صحيح) بدلو ۽ آخري نڪاثو هوندي.

۱۷. انهن کي انهيءَ ۾ جيڪي ڪجهه گهرندا ملندو، اهي انهيءَ ۾ هميشه جي لاءِ رهندا ايندا هيءَ هڪ اهڙو واعدو آهي جنهن جو پورو ڪرڻ تنهن جي رب تي واجب آهي.

۱۸. ۽ جڏهن اهو انهن کي ۽ انهن جي ڪوڙن معبودن کي پنهنجي حضور ۾ کڙو ڪندو ۽ پوءِ انهن کي چونڊو ڇا توهان منهن جن انهن ٻانهن کي گمراهه ڪيو هو يا اهي پاڻ ئي سڌي رستي کان پنڪي ويا هئا؛

۱۹. (تڏهن) اهي جواب ڏيندا تون پاڪ آهين

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ۝

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَبَّحُوا بِهَا تَتَبًا
وَرَوَّارًا ۝

وَإِذَا الْقَوَا مِنْهَا مَكَانًا صَبِيحًا مَقَرَّيْنِ رَوَّاهُنَّ الْكَ
ثُورًا ۝

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا ۖ إِذَا دُعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ۝

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ
كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَصِيفًا ۝

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خُلْدٍ ۖ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا
مَسْئُولًا ۝

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يُعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَيَقُولُ ۖ أَأَنْتُمْ أَصْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ صَلُّوا
التَّيْسِيلَ ۝

قَالُوا سُبْحَنَكَ مَا كَانَ يُنْبِئُنَا أَنْ تَتَّخِذَ مِنْ

دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى
سُئِلُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ⑤

اسانکي ڪوبه حق نه هو جو اسان تو
کانسواءِ ٻين ٻين هستين کي پنهنجو ڪارساز
بنايون پر تو انهن ماڻهن کي ؛ انهن جي ابن
ڏاڏن کي دنيوي ملڪيتون بخشيون- ايتري
قدر جو انهن (تنهن جي) يادگيريءَ کي ترڪ
ڪري ڇڏيو ؛ تباهه ٿيڻ واري قوم بنجي
ويا.

فَقَدْ كَذَّبَكُمْ بِمَا تَقُولُونَ ۖ مَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا
وَلَا نَصْرًا ۚ وَمَنْ يَظْلِمْ فَنُفِثْهُ عَذَابًا
كَبِيرًا ⑥

۲۰. پوءِ (ڪافرن کي چيو ويندو ته ڏسو)
ڪوڙن معبودن توهانجي ڳالهين کي ڪوڙو
ڪيو آهي. پوءِ اڄ توهان نه ته عذاب کي
ناري سگهو ٿا. ؛ نه ڪا مدد حاصل ڪري
سگهو ٿا. ؛ جيڪو به توهان مان ظالم
آهي اسان انهيءَ کي وڏو عذاب
پهچائينداسين.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ
لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَشْرَبُونَ فِي الْأَسْوَاقِ ۖ وَجَعَلْنَا
بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً ۚ أَتَنْصَرِفُونَ ۚ وَكَانَ
رُؤْكَ بِصِيرًا ⑦

۲۱. ؛ توکان پهرين اسان جيترا به رسول
موڪليا هئا، اهي سڀئي کاڌو کائيندا هئا ؛
بازارن ۾ هلندا هئا. ؛ اسان توهان مان ڪن
کي ڪن جي آزمائش جو ذريعو بنايو آهي
(هيءَ ڏسڻ لاءِ) ته ڇا توهان (مسلمان)
صبر ڪيو ٿا (يا نه) ؛ (اي مسلمان) تنهن
جو رب (حالتن کي) چڱيءَ طرح ڏسڻ وارو
آهي.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ
عَلَيْنَا الْمَلِكَةُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا
فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ⑧

۲۲. ؛ اهي جيڪي اسانجي ملاقات جي اميد
نه ٿا ڪن چيو ته ڇو اسان تي فرشتا نه
لانا ويا ؛ يا اسين رب کي پنهنجي اکين سان
نه ٿا ڏسون ؛ هنن پنهنجي دلين ۾ پنهنجو
پاڻ کي وڏو سمجهيو آهي ؛ سرڪشي ۾
اڳتي نڪري ويا آهن.

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ

۲۳. (ڇا اهي ماڻهو نه ٿا ڄاڻن ته) جنهن
ڏينهن فرشتن کي ڏسندا انهيءَ ڏينهن ڏوهارين

وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ⑤

ڪي ڪابه خوشخبري نه ملندي ۽ (اهي گهٻرائجي) چوندا (اسان کان) پري رهو.

وَقَدْ مَنَّآ إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِن عَمَلٍ جَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا ⑥

٢٤. ۽ اسان انهن جي هر ڪنهن قسم جي عمل ڏانهن ڌيان ڏنو جو انهن ڪيو هو ۽ انهيءَ ڪي هوا ۾ پکيڙي اڏايل ذرن وانگر ڪري ڇڏيو.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ⑦

٢٥. جنتي ماڻهو، انهيءَ ڏينهن لڪائي جي لحاظ کان به سٺا هوندا ۽ آرام جي جاين جي لحاظ کان به اهي اعليٰ درجي تي هوندا.

وَيَوْمَ تَشْقُقُ السَّمَاوَاتُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلُ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا ⑧

٢٦. ۽ انهيءَ ڏينهن (ڪي ياد ڪيو) جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو ۽ ڪڪر مٿان ڦري رهيا هوندا ۽ فرشتا لڳاتار لاتا ويندا.

الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ إِلَهٌ لِّلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ⑨

٢٧. انهيءَ ڏينهن بادشاهي سج پڇ رحمان (خدا) جي قبضي ۾ نظر ايندي ۽ (اهو) ڏينهن ڪافرن تي ڏاڍو سخت هوندو.

وَيَوْمَ يَبْصُرُ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَلَيْتَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ⑩

٢٨. ۽ انهيءَ ڏينهن ظالم پنهنجا هٿ ڇڀندو (۽) چوندو جيڪر مان رسول سان گڏ هلان ها.

يُونِلْتَنِي لَيْتَنِي لَمْ أَخَذْ فَلَانًا حَبِيلًا ⑪

٢٩. ها ڪمبختي! جيڪر! مان فلاڻي شخص کي دوست نه بنايان ها.

لَقَدْ أَضَلَّتْنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ⑫

٣٠. انهيءَ مونکي خدا جي ذڪر کان غافل ڪري ڇڏيو جڏهن هو (رسول جي ذريعي سان) مون وٽ آيو هو. ۽ شيطان آخر انسان کي اڪيلو ڇڏي وڃي ٿو.

وَقَالَ الرَّسُولُ يُرَبِّ إِنِّي قَوْمِي أَخَذُوا هَٰذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ⑬

٣١. ۽ رسول چيو، اي منهنجا رب! منهنجي قوم ته هن قرآن کي پٺيان اڇلائي ڇڏيو آهي.

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَّ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ⑭

٣٢. ۽ اسان اهڙيءَ ريت ڏوهارين مان سڀني نبين جا دشمن بنايا آهن، ۽ تنهن جو رب هدايت ڏيڻ ۽ مدد ڪرڻ جي لحاظ کان

(بلڪل) ڪافي آهي.

٣٣. ۽ ڪافرن چيو جو نه قرآن انهيءَ (نبيءَ) تي هڪ ئي دفعو نازل ڪيو ويو. انهن جو چوڻ به هڪ طرح نيڪ آهي (پر اسان انکي مختلف سورتن ۽ وقتن ۾) انهيءَ ڪري لاٿو جو اسان هن (قرآن) جي ذريعي تنهن جي دل کي مضبوط ڪندا رهون ۽ اسان انهيءَ کي نهايت عمدو ٺاهيو آهي.

٣٤. ۽ (پنهن جي ترديد جي لاءِ) اهي ڪابه ڳالهه نٿا چون جو اسان انهيءَ جي جواب ۾ هڪ پختي ڳالهه بيان نٿا ڪريون ۽ انهيءَ جو سٺي ۾ سٺو سبب بيان نٿا ڪريون.

٣٥. جيڪي ماڻهو پنهنجن جن سردارن سميت جهنم ڏانهن نيا ويندا انهن جي جاءِ ڏاڍو بري هوندي ۽ انهن جو رستو ڏاڍو گمراهيءَ جو هوندو.

٣٦. ۽ اسان موسيٰ کي هڪ (معلوم) ڪتاب ڏنو ۽ اسان انهيءَ سان سندس پاءَ هارون کي به نائب بنائي موڪليو هو.

٣٧. ۽ اسان انهن کي چيو هو ته توهان ٻئي انهيءَ قوم ڏانهن وڃو جن اسانجي آيتن جو انڪار ڪيو آهي پوءِ (جڏهن اهي تبليغ ڪري چڪا) اسان انهن ڪوڙو ڪرڻ وارن کي بلڪل تباهه ڪري ڇڏيو.

٣٨. نوح جي قوم کي به جڏهن انهن رسولن جو انڪار ڪيو اسان غرق ڪري ڇڏيو ۽ اسان انهن کي ماڻهن لاءِ هڪ نشان بنايو ۽ اسان ظالمن جي لاءِ دردناڪ عذاب تيار ڪري ڇڏيو آهي.

٣٩. ۽ عاد کي به ۽ ثمود کي به ۽ ڪوهه

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً
وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ
تَرْتِيلًا ۝٣٣

وَلَا يَأْتُونَكَ بِشَيْءٍ إِلَّا جُنُكًا بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ
تَفْسِيرًا ۝٣٤

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ
سُرْمَتَانَا وَأَضَلَّ سَبِيلًا ۝٣٥

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ
وَرِيسًا ۝٣٦

نَقَلْنَا أَذْهَبًا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَذَرْنَاهُمْ
نَذْمِيرًا ۝٣٧

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ
لِلنَّاسِ آيَةً ۖ وَاعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ۝٣٨

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرِّيزِ وَقَوْمًا بَيْنَ ذَلِكَ

كثيراً ①

وارن ماڻهن کي به ۽ انهن جي وچ ۾ ۽
ڪيترن ئي قومن کي به (اسان تباھه ڪري
ڇڏيو).

وَكَلَّا ضَرْبًا لَهُ الْأَمْثَالُ ۖ وَكَلَّا تَبَرَّأْنَا تَتَبِيرًا ②

۴۰. ۽ انهن مان هر هڪ قوم جي لاءِ اسان
حقيقت بيان ڪري ڇڏي. ۽ (جڏهن نه
سمجهيا ته) سڀني کي تباھه ڪري ڇڏيو.

وَلَقَدْ آتَيْنَا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمِطِرَتْ مَطَرُ السَّوْءِ
أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرُونَهَا بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ③

۴۱. ۽ هي (مڪي جا ڪافر) انهيءَ ڳوٺ
جي پرسان لنگهي چڪا آهن جنهن تي اسان
هڪ تڪليف ڏيندڙ بارش نازل ڪئي هئي.
ڇا اهي انهيءَ (ڳوٺ جي نشانن) کي نسا
ڏسن حقيقت هيءَ آهي ته اهي ٻيهر اٿڻ جي
اميد ئي نه رکندا هئا.

وَإِذَا رَأَوْكَ إِذَا يَتَخَذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا ۚ أَهَذَا الَّذِي
بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ④

۴۲. ۽ جڏهن اهي توکي ڏسن ٿا ته توکي
صرف هڪ ڪل مسخري جي شيءِ سمجهن ٿا
(۽ چون ٿا) ڇا الله هن شخص کي رسول بنائي
موڪليو آهي.

إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ الْهَيْثِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا
وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ
سَبِيلًا ⑤

۴۳. جيڪڏهن اسان پنهنجن جن معبودن تي
قائم نه رهون ها ته هيءَ (شخص) ته
اسان کي انهن کان گمراهه ڪرڻ لڳو هو. ۽
جڏهن اهي عذاب کي ڏسندا ته انهن کي
ضرور حقيقت معلوم ٿي ويندي ته ڪير
پنهنجي هلت چلت ۾ وڌيڪ گمراهه هو.

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هُوَ ۚ أَفَأَنْتَ تَكُونُ
عَلَيْهِ وَكِيلًا ⑥

۴۴. (اي رسول!) ڇا تو انهيءَ شخص جو حال
به معلوم ڪيو جنهن پنهنجي نفسياتي
خواهشن کي معبود بنايو. ڇا تون انهيءَ
شخص تي نگران آهين (ته تون انهيءَ کي
زبردستي گمراهيءَ کان نه روڪين).

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ ۚ إِنْ
هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ⑦

۴۵. ڇا تون سمجهين ٿو ته انهن مان اڪثر
ٻڌن يا سمجهن ٿا؟ اهي ته فقط جانورن
وانگر آهن، پر ڇال جي لحاظ کان انهن کان

به بدتر.

۴۶. (اي قرآن جا مخاطب) ڇا توکي معلوم ڪونهي ته تنهن جي رب ڪهڙيءَ طرح ٻاڇي کي ڊگهو ڪيو آهي. ؛ جيڪڏهن اهو ڄاهي ته انهيءَ کي هڪ جڳهه تي بيٺل بنائي ڇڏي ها پوءِ اسان سج کي انهيءَ تي هڪ شاهد بنائي ڇڏيو.

۴۷. پوءِ اسان انهيءَ کي آهستي آهستي پنهنجي طرف ڇڪڻ شروع ڪيون ٿا.

۴۸. ؛ اهوئي (خدا) آهي جنهن رات کي توهان لاءِ لباس بنايو ؛ نند کي آرام جو سبب ؛ ڏينهن کي وڌڻ ؛ ترقيءَ جو ذريعو.

۴۹. ؛ اهو (خدا) ئي آهي جنهن هوائن کي پنهنجي رحمت سان پهرين بشارت ڏيڻ جي لاءِ موڪليو ؛ اسان ڪڪر مان پاڪ (؛ صاف) پاڻي وسايو آهي.

۵۰. انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي وسيلي مردهه ملڪ کي زنده ڪيون ؛ اهڙيءَ طرح انهيءَ (پاڻيءَ) سان پنهنجي پيدا ڪيل چوپاين ؛ ڪيترن ئي انسانن کي پاڻي ڏيون.

۵۱. ؛ اسان هن (پاڻيءَ) کي انهن (انسانن) ۾ چڱيءَ طرح پکيڙي ڇڏيو انهيءَ لاءِ ته اهي نصيحت حاصل ڪن پر ماڻهن مان اڪثر ماڻهو ڪفر کانسواءِ ڪنهن ڳالهه تي راضي نٿا ٿين.

۵۲. ؛ جيڪڏهن اسان گهرون ها ته هر ڳوٺ ۾ هڪ هوشيار ڪره وارو (نبي يمامور) موڪلي ڏيون ها.

۵۳. پوءِ تون ڪافرن جي ڳالهه نه مڃ ؛ هن (قرآن) جي وسيلي انهن سان وڏو جهاد ڪر.

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَائِلَاتٍ ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا ۝

ثُمَّ بَصَضْنَاهُ إِنَّا قَبَضْنَا يُبَيِّرًا ۝

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ۝

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ۝

لِنُنْجِيَ بِهِ بَلَدَةً قَدِيمًا وَنُفِيقَهُ مِنَّا خَلْقًا آفَاقًا ذَآئِلًا بَيْنَ كَثِيرًا ۝

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ۝

وَلَوْ شِئْنَا لَبعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ۝

فَلَا تُطِيعُ الْكُفْرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ۝

وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَ
هَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا
مَّحْجُورًا ۝

٥٤. ۽ اهو ئي آهي جنهن ٻن سمنڊن کي
وهايو آهي جن مان هڪ ته ڏاڍو مٺو آهي ۽
ٻيو لوثانيو (۽) ڪڙو آهي ۽ انهيءَ (الله)
انهن ٻنهي جي وچ ۾ هڪ روڪ بنائي ڇڏي
آهي ۽ اهڙو سامان بنايو آهي جو اهي هڪ
ٻئي کي پري رکن ٿا، ملڻ نٿا ڏين.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا
وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ۝

٥٥. ۽ اهو (خدا) ئي آهي جنهن پاڻيءَ مان
انسان بنايو، پوءِ انهيءَ کي ڪڏهن ته
پيڙهي بنايو آهي (يعني اباڻو شجرو) ۽
ڪڏهن صهر بنايو آهي (يعني ساهرائو
شجرو) ۽ تنهن جو رب هر شئي تي قادر
آهي.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا
يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ۝

٥٦. ۽ اهي (ڪافر) الله کان سواءِ انهن جي
عبادت ڪن ٿا جيڪي نه انهن کي نفعو
ڏيئي سگهن ٿا ۽ نه تڪليف ڏيئي سگهن ٿا
۽ ڪافر هميشه پنهنجي رب جي (جاري
ڪيل سلسلن جي) خلاف هوندو آهي.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝

٥٧. ۽ اسان ته توکي صرف خوشخبري ڏيڻ
وارو ۽ هوشيار ڪرڻ وارو بنايو آهي.

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ
يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ۝

٥٨. تون انهن کي ڇو ته مان توهان کان انهي
(يعني خدا جي پيغام جي پهچائڻ) جو
ڪوبه اجورو نٿو گهران. ها جيڪڏهن ڪو
شخص پنهنجي مرضيءَ سان گهري ته
پنهنجي رب ڏانهن وڃڻ واري واٽ کي اختيار
ڪري (اهوئي منهنجو بدلو هوندو).

وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ
وَكُنْ مِنْهُمْ يَذُنُّونَ عِبَادَهُ خَيْرًا ۝

٥٩. ۽ تون انهيءَ تي توڪل ڪر جيڪو زنده
آهي (۽ سڀني کي زنده رکيڻو) ڪڏهن نٿو
مري ۽ انهيءَ جي تعريف سان گڏوگڏ انهيءَ
جي تسبيح ڪر ۽ اهو پنهنجن ٻانهن جي
گناهن کان چڱيءَ ريت واقف آهي.

إِلَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ
 أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسَلِّ بِهِ
 خَيْرًا ①

٦٠. اهو (خدا) جنهن آسمانن ۽ زمين ۽
 جيڪي ڪي انهن جي وجهه آهي انهن سڀني
 ڪي چهن وقتن ۾ پيدا ڪيو آهي پوءِ اهو
 مضبوطيءَ سان عرش تي قائم ٿي ويو اهو
 رحمان آهي. پوءِ جڏهن به (اي انسان) تون
 انهيءَ جي متعلق ڪوبه سوال پڇين ته خبر
 ڏيڻ واري کان سوال پڇ جيڪو گهڻو خبردار
 آهي (۽ صحيح صحيح جواب ڏيئي
 سگهين).

وَرَادَ اقِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ
 أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَرَادَهُمْ نفُورًا ②

الاسجد

٦١. جڏهن انهن کي چيو ويو ته رحمان
 جي اڳيان سجدو ڪري پئو ته چون ٿا
 رحمان ڪهڙي شئي آهي؟ ڇا اسان انهيءَ جي
 اڳيان سجدو ڪيون جنهن (جي اڳيان سجدو
 ڪرڻ) جو تون حڪم ڏين ٿو ۽ هيءَ ڳالهه
 انهن کي نفرت ۾ اڃا به وڌائي ڇڏي ٿي.

تَبَرَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا
 سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ③

٦٢. برڪت واري آهي اها هستي جنهن
 آسمان ۾ تارن جي بيهڪ جون جايون ٺاهيون
 آهن ۽ انهيءَ ۾ چمڪندڙ ڏيو بنايو آهي ۽
 روشن چنڊ بنايو آهي.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن أَرَادَ
 أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ④

٦٣. اهوئي آهي جنهن رات کي ۽ ڏينهن کي
 هڪ ٻئي پٺيان اچڻ وارو بنايو آهي انهيءَ
 شخص جي (فاندي جي) لاءِ جيڪو نصيحت
 حاصل ڪرڻ چاهي يا شڪرگذار ٻانهو
 بنجڻ چاهي.

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَتَنَزَّهُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا
 وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ⑤

٦٤. ۽ رحمان جا (سڃا) ٻانهن اهي هوندا
 آهن جيڪي زمين تي آرام سان هلن ٿا ۽
 جڏهن جاهل ماڻهو انهن سان مخاطب ٿين ٿا
 ته اهي (ورهندا نه آهن پر) چوندا آهن ته
 اسان ته توهان لاءِ سلامتيءَ جي
 دعا ڪيون ٿا.

وَالَّذِينَ يَبْتُغُونَ لِلرَّيْبِ سُبْحًا وَقِيَامًا ۝

٦٥. ۽ اهي ماڻهو به جيڪي پنهنجي رب جي لاءِ راتيون سجدن ۾ ۽ بيهي گذارين ٿا.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ
إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۝

٦٦. ۽ اهي (رحمان جا ٻانها) چون ٿا، اي اسانجا رب! اسان کان جهنم جو عذاب ٽاري ڇڏ. انهيءَ جو عذاب هڪ تمام وڏي تباهي آهي.

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝

٦٧. اهو (دوزخ) عارضي ٺڪاڻي طور به پرو آهي ۽ دائمي ٺڪاڻي طور به (پرو آهي).

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ
بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۝

٦٨. ۽ اهي (الله جا ٻانها) اهڙا هوندا آهن جو جڏهن خرچ ڪندا آهن ته فضول خرچيءَ کان ڪم نه وٺندا آهن ۽ نه ڪنجوسي ڪندا آهن ۽ انهن جو (خرچ) انهن پنهنجي حالتن جي وچ ۾ هوندو آهي.

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ
النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۝

٦٩. ۽ اهي ماڻهو اهڙا هوندا آهن جو الله کان سواءِ ڪنهن ٻئي معبود کي نه پڪاريندا آهن ۽ نه ڪنهن جان کي جنهن کي الله حفاظت بخشي هجي قتل ڪندا آهن سواءِ (شرعي) حق جي ۽ نه زنا ڪن ٿا ۽ جيڪو به اهڙو ڪم ڪندو اهو پنهنجي گناهه جي جزا ڏسندو.

يُضَعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ
مُهَانًا ۝

٧٠. قيامت جي ڏينهن انهيءَ لاءِ عذاب وڌيڪ ڪيو ويندو ۽ اهو انهيءَ ۾ خوريءَ سان رهندو ايندو.

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
يَبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ۝

٧١. سواءِ انهيءَ جي جنهن توبه ڪئي ۽ ايمان آندو ۽ ايمان جي مطابق عمل ڪيا پوءِ اهي ماڻهو اهڙا هوندا جو الله انهن جي بددين کي نيڪين سان مٽائي ڇڏيندو ۽ الله وڏو بخشش وارو مهربان آهي.

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ

٧٢. جيڪو توبه ڪري ۽ انهيءَ جي مطابق عمل ڪري، ته اهو شخص حقيقي

مَتَابًا ۝

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ

مَرُّوا كِرَامًا ۝

طور تي الله جي طرف جهڪي ٿو.

٤٣ ۽ (اهي ماڻهو به الله جا ٻانها آهن) جيڪي ڪوڙيون شاهديون نٿا ڏين ۽ جڏهن بيهوده ڳالهين جي ڀر سان لنگهن ٿا ته پلارن وانگر (انهن ۾ شامل ٿيڻ بنان) لنگهي وڃن ٿا.

وَالَّذِينَ إِذَا دُكِرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا

صُمًّا وَعُمْيَانًا ۝

٤٤ ۽ اهي ماڻهو به جو انهن جي رب جون آيتون جڏهن انهن کي ياد ڏياريون وڃن ته انهن سان ٻوڙن ۽ انڌن وارو معاملو نٿا ڪن.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَ

ذُرِّيَّتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمَتَّقِينَ إِمَامًا ۝

٤٥ ۽ اهي ماڻهو به (رحمان جا ٻانها آهن) جيڪي هي چوندا رهن ٿا ته اي اسانجا رب! اسان کي پنهنجن زالن جي طرفان ۽ اولاد جي طرفان اکين جو نار بخش ۽ اسان کي متقين جو امام بنا.

أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرَّةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا

تَجْنِيَةً وَسَلَامًا ۝

٤٦ هي اهي ماڻهو آهن جن کي انهن جي نيڪين تي قائم رهڻ جي ڪري (بهشت ۾) مٿاهيون جڳهيون ڏنيون وينديون ۽ انهن کي انهن ۾ دعائون ڏنيون وينديون ۽ سلامتيءَ جا سنيها پهچايا ويندا.

خُلِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝

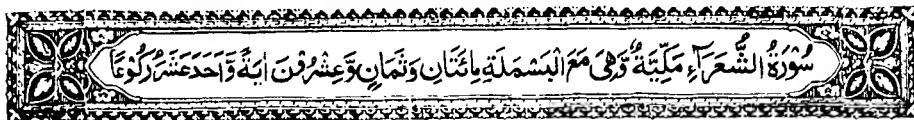
٤٧ اهي انهيءَ ۾ رهندا ايندا. اها (جنت) ٿوري وقت لاءِ آرام جي جاءِ طور تي به ڏاڍي سٺي آهي ۽ هميشه آرام جي جاءِ طور تي به (ڏاڍي سٺي آهي).

قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ

كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِإِمَامًا ۝

٤٨ (اي رسول!) تون انهن کي چو ته منهنجو رب توهانجي پرواهه ئي ڪهڙي ڪريو جيڪڏهن توهان جي طرفان دعا ۽ (توبه) نه هجي پوءِ جڏهن ته توهان (الاهي پيغام کي) ڪوڙو ڪيو ته (هاڻي) انهيءَ جو عذاب (توهان سان) چمبڙيو هليو ويندو.

سورت شعراء - هي سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ٻه سئو اناويه
آيتون ؛ يارنهن رڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

١. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

طسّم ② طسّم ③
٢. طاهر (ء) سميع (ء) مجيد (خدا هن
سورت جي نازل ڪرڻ وارو آهي).

تِلْكَ آيَةُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ④
٣. هي آيتون انهيءَ ڪتاب جون آهن جيڪو
(پنهن جي مضمونن کي) کولي بيان ڪريو.

لَعَلَّكَ بَاقِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ⑤
٤. شايد تون پنهن جي جان کي تباهيءَ ۾
وجهندين ته اهي ڇو نه ٿا مومن ٿين.

إِنْ تَشَاءْ نَنْزِلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْيُنُهُمْ لَهَا خُضُعِينَ ⑥
٥. جيڪڏهن اسان چاهيون ته آسمانن مان
انهن تي هڪ اهڙو نشان لاهيون جو انهيءَ
جي اڳيان انهن جون گردنون جهڪيل ٿي
رهجي وڃن.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحْدَثٍ إِلَّا
كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ⑦
٦. ؛ رحمان جي طرفان ڪڏهن ڪو نئون
ذڪر نٿو اچي جو جنهن کان ماڻهو منهن نه
موڙيندا هجن.

فَقَدْ كَذَبُوا فَسَيَأْتِيَهُمْ آيَاتُ مَا كَانُوا يَسْتَعْزِمُونَ ⑧
٧. سو (جيئن ته) انهن (خدا تعاليٰ جي آيتن
کي) ڪوڙو ڪيو آهي انهيءَ جي نتيجي ۾
انهن جي ٺٽوليءَ جي حقيقت ضرور انهن تي
کلي پوندي.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمَا أَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
كَرِيمٍ ⑨
٨. ڇا اهي زمين کي نٿا ڏسن ته اسان انهيءَ
۾ قسم قسم جا عمدا جوڙا ٺاهيا آهن.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ⑩
٩. انهيءَ ۾ هڪ وڏو نشان آهي، پر انهن مان
اڪثر ايمان نٿا آڻين.

وَأَنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ①

وَأَذِّنْ لِقَادِي رَبِّكَ مُوسَىٰ أَنِ امْنِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ②

قَوْمٌ فِرْعَوْنُ ۖ أَلَا يَتَّقُونَ ③

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ④

وَيُضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَى هَارُونَ ⑤

وَلَهُمْ عَلَىٰ ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ⑥

قَالَ كَلَّا فَادْهَبْ بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَعِينُونَ ⑦

فَأَتَيْنَا فِرْعَوْنَ فَقَوْلَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ⑧

أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ⑨

قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلِئْتَثْتَ فِينَا مِنْ عَمْرِكَ سِنَّينَ ⑩

١٠- ۽ تنهن جو رب ئي يقينن غالب (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

١١- ۽ (ياد ڪيو) جڏهن تنهن جي رب موسيٰ کي پڪاريو هو - (۽ چيو هو) ته ظالم قوم.

١٢- (يعني) فرعون جي قوم وٽ وڃ (۽ انهن کي چؤ ته) ڇا اهي تقويٰ نٿا ڪن.

١٣- انهيءَ (جواب ۾) چيو اي منهنجا رب ! مان ڊڄان ٿو ته اهي مون کي ڪوڙو نه ڪن.

١٤- ۽ منهن جو سينو تنگي محسوس ڪري ٿو ۽ منهن جي زبان (ڇڳي طرح) هلي نٿي، پوءِ (مون سان) هارون کي به مبعوث ڪر.

١٥- ۽ (هي ڳالهه به آهي ته) انهن (مانهن) جو منهن جي خلاف هڪ الزام به آهي ۽ مان ڊڄان ٿو ته اهي مون کي قتل نه ڪري ڇڏين.

١٦- فرمايائين هرگز نه پوءِ (اسانجو حڪم ٻڌي ڪري) توهان ٻئي اسانجون آيتون ڪٿي (هليا) وڃو اسان توهان سان (۽) توهانجن ساٿين سان) گڏ هونداسين ۽ (توهانجن دعائن کي) ٻڌندا رهنداسين.

١٧- پوءِ فرعون وٽ وڃو ۽ انهيءَ کي چؤ ته اسان رب العالمين (خدا) جا موڪليل آهيون.

١٨- (هن حڪم سان) ته اسان سان بني اسرائيل کي موڪل.

١٩- انهي (تي فرعون) چيو (اي موسيٰ !) ڇا اسان توکي انهيءَ وقت نه پاليو جڏهن تون اڃا ٻار هئين ۽ تو اسان ۾ پنهنجي عمر جا ڪافي سال گذاريا آهن.

وَفَعَلْتَ فَعَلْتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ①

٢٠. ۽ تو اهو ڪم به ڪيو آهي جو تون ڪري چڪو آهين ۽ تون (اسانجن احسانن جو) بي شڪر آهين.

قَالَ فَعَلْنَاهَا إِذَاؤَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ②

٢١. (موسيٰ) چيو اهو ڪم (جنهن جو تو اشارو ڪيو آهي) مون انهيءَ وقت ڪيو هو جڏهن حقيقت مونکي معلوم نه هئي.

فَقَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا
وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ③

٢٢. پوءِ انهيءَ جي نتيجي ۾ جڏهن مونکي توکان ڊپ محسوس ٿيو ته مان توکان ڀڄي هليو ويس انهيءَ تي منهن جي رب مونکي حڪم (يعني عهد نبوت) عطا فرمايو ۽ مونکي رسولن مان (هڪ رسول) بنايو.

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىٰ أَنْ عَيْدَتْ بَنِي إِسْرَءِيلَ ④

٢٣. ۽ هي (ننڍڀڻ ۾ مونکي پالڻ جي) نعمت جنهن جو تون احسان جتانين ٿو ڇا اهو انهيءَ ڳالهه جي مقابلي ۾ پيش ڪيو وڃي ٿو ته تو بني اسرائيل جي ساري قوم کي غلام بنائي ڇڏيو آهي.

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ⑤

٢٤. انهيءَ تي فرعون (شرمندو ٿي ۽ ڳالهه مٽائڻ لاءِ) چيو اهو رب العالمين ڪير آهي؟ جنهن جي طرفان اچڻ تون بيان ڪرين ٿو.

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ⑥

٢٥. (موسيٰ) چيو، آسمان ۽ زمين ۽ جيڪي ڪي انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي انهيءَ جو رب. جيڪڏهن تو ۾ يقين ڪرڻ جي خواهش آهي.

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ إِلَّا نَسْتَعِزُّونَ ⑦

٢٦. (انهيءَ تي) فرعون پنهنجي آسپاس وارن ماڻهن کي چيو، ڇا توهان ٻڌو نٿا (ته موسيٰ ڇا ٿو چوي).

قَالَ رَبِّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ⑧

٢٧. (موسيٰ) پنهنجي پهرين بيان جي تشريح ڪندي) جواب ڏنو. اهو ئي جيڪو تنهن جو به رب آهي ۽ تنهن جن اڳين ابن ڏاڏن جو به رب هو.

قَالَ إِنَّ رَسُولَكَ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ②٨

٢٨. (انهيء تي فرعون) ڳالهايو (اي انسانو) توهانجو اهو رسول جيڪو توهانڏانهن موڪليو ويو آهي ضرور چريو آهي.

قَالَ رَبُّ الشَّرْقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ②٩

٢٩. (موسيٰ سمجهي ويو ته هو ڳالهه نارو چاهين ٿو) چيائين (رب العالمين) اهو ئي آهي جيڪو مشرق جو به رب آهي ۽ مغرب جو به (رب آهي) ۽ جيڪي ڪي انهن جي وچ ۾ آهي (انهيءَ جو به رب آهي) جيڪڏهن توهين عقل کان ڪم وٺو.

قَالَ لَئِنْ أَخَذْتِ إِلَهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَكَ مِنَ الْمَسْجُورِينَ ③٠

٣٠. (انهيءَ تي) فرعون (غصي ۾) اچي چيو، جيڪڏهن مون کانسواءِ تو ڪو ٻيو معبود بنايو ته مان توکي قيد ڪري ڇڏيندس.

قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ③١

٣١. انهي (يعني موسيٰ) چيو، ڇا انهيءَ صورت ۾ به جيڪڏهن مان ڪابه (حال جي حقيقت کي) کولي ڇڏڻ واري شيءِ تو وٽ آڻيان (يعني معجزو).

قَالَ فَأَتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ③٢

٣٢. (انهيءَ تي) فرعون چيو، جيڪڏهن تون سچو آهين ته پلي آ.

فَأَلْفَ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ③٣

٣٣. پوءِ انهي (يعني موسيٰ) پنهنجي لٽ زمين تي رکي ڇڏي ته اوچتو (فرعون جي مائٽن ڏٺو ته) اهو هڪ پٿرو نظر اچڻ وارو واسينگ نانگ آهي.

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ③٤

٣٤. ۽ هن پنهنجو هٿ (پنهنجي بغل مان) ڪڍيو ته سڀني ڏسڻ وارن اوچتو ڏٺو ته اهو بلڪل اڇو آهي.

قَالَ لِلْمَلَآئِكَةِ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ③٥

٣٥. انهيءَ تي فرعون پنهنجي آسپاس جي سردارن کي چيو هيءَ ته وڏو ڄاڻو جادوگر آهي.

يُرِيدُ أَنْ يَخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ ۖ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٦﴾

٣٦. هيءَ جاهيئو ته پنهن جي جادوءَ جي ذريعي توهان کي توهانجي ملڪ مان ڪڍي ڇڏي . پوءِ ٻڌايو توهان ڪهڙو ٿا مشورو ڏيو.

قَالُوا أَرْجَاهُ وَأَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الدَّائِرِ حُشِرِينَ ﴿٣٧﴾

٣٧. انهن چيو، هن کي ۽ هن جي ڀاءُ کي (ڪجهه ڏينهن) ڍر ڏي ۽ مختلف شهرن ڏانهن ماڻهو موڪل جيڪي (قابل ماڻهن کي) جمع ڪري سگهن.

يَا تُؤَكِّدُ كُلَّ سَحَابٍ عَلَيْهِمْ ﴿٣٨﴾

٣٨. (۽) هر وڏي جادوگر ۽ وڏي ڄاڻو کي توڻ وٺي وٺي اچن.

فَجِيعَ السَّحَرَةُ لِبَيِّنَاتٍ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿٣٩﴾

٣٩. انهيءَ تي سڀني جادوگر هڪ مقرر ڏينهن تي جمع ڪيا ويا.

وَقِيلَ لِلثَّالِثِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَبِعُونَ ﴿٤٠﴾

٤٠. ۽ ماڻهن کي چيو ويو. ڇا توهان سڀ (هڪ مقصد تي) گڏ ٿيڻ جي لاءِ تيار آهيو (يا نه).

لَعَلَّآ نَسِيعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾

٤١. انهيءَ لاءِ ته جيڪڏهن جادوگر غالب ٿي وڃن ته اسان انهن جي چوڻ تي هلون.

قُلْنَا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ إِنْ لَنَا لَأَجْرٌ إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٢﴾

٤٢. پوءِ جڏهن جادوگر اچي ويا، ته انهن فرعون کي چيو ته جيڪڏهن اسان غالب ٿياسين ته ڇا اسان کي ڪو انعام به ملندو؟

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَئِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٣﴾

٤٣. (فرعون) چيو هائو! پر انهيءَ صورت ۾ توهان درٻار ۾ ويجهن ۾ جيڪڏهن حاصل ڪندؤ.

قَالَ لَهُمْ مُوسَى الْقَوْمَا مَا أَنْتُمْ مَلْعُونٌ ﴿٤٤﴾

٤٤. انهيءَ تي موسيٰ انهن کي چيو جيڪا تدبير توهان کي ڪرڻي آهي ڪيو.

قَالُوا جِبَالُهُمْ دَعِيْبُهُمْ وَقَالُوا بِفِرْعَوْنَ إِنْ لَئِنَ الْغَالِبُونَ ﴿٤٥﴾

٤٥. انهيءَ تي انهن پنهنجن رسيون ۽ پنهنجا ڏنڊا (ميدان ۾ ڪڍي) رکيا ۽ چيائون فرعون جي عزت جو قسم اسان ضرور غالب اينداسين.

فَأَلْفَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٦﴾

٤٦. تڏهن موسيٰ ٻه ڪٽي پنهنجي لٽ ڦٽي

ڪئي ته اوچتو اها انهن جي ڪوڙن کي ڳڻڻ لڳي.

٤٧. تڏهين جادوگر (خدا جي اڳيان) سجدِي ۾ ڪيرايو ويا.

٤٨-٤٩. (ء) انهن چيو، اسان رب العالمين تي جيڪو موسيٰ ۽ هارون جو رب آهي ايمان آڻيون ٿا.

٥٠. انهيءَ تي فرعون (خفا ٿي) چيو ته ڇا منهن جي حڪم ڏيڻ کان پهرين توهان ايمان آندو آهي؟ هي (شخص) يقينن توهانجو ڪو سردار آهي جنهن توهان کي جادو سیکاريو آهي پوءِ جلدي توهان (پنهن جو انجام) معلوم ڪري وٺندو مان توهانجي هٿن ۽ پيرن کي (پنهن جي) خلاف ورزيءَ سبب ڪپي ڇڏيندس ۽ توهان سڀني کي صليب تي ٺنڪي ڇڏيندس.

٥١. انهن چيو (انهيءَ ۾) ڪو نقصان ڪونهي آخرڪار اسان پنهن جي رب جي طرف ئي موٽي وڃڻ وارا آهيون.

٥٢. اسان اميد ڪريون ٿا اسانجو رب اسانجا گناهه انهيءَ ڪري معاف ڪري ڇڏيندو جو اسان سڀني کان پهرين ايمان آڻڻ وارن مان بنجي وياسين.

٥٣. ۽ اسان موسيٰ ڏانهن وحي ڪئي ته منهن جن ٻانهن کي راتو رات وٺي وڃ توهانجو پيڇو ڪيو ويندو.

٥٤. انهيءَ تي فرعون شهرن ڏانهن جمع ڪرڻ وارا ماڻهو موڪليا.

٥٥. (هي چوندي) ته هي ماڻهو (يعني بني اسرائيل) ته هڪ ٿورڙي جماعت آهن.

فَأَلْفَى التَّحَرَّةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٧﴾

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٨﴾

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٩﴾

قَالَ امْنَعُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ اذْنَكُمْ أَنَّهُ لَكَبِيرٌ كُمْ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ هَلْ أَفْطَعَنَّ
أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا وَصَلَتْكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٥٠﴾

قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥١﴾

إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَتَنَا أَنْ كُنَّا آذِلَّ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٢﴾

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِآيَاتِنَا إِنَّكُمْ مُتَّبِعُونَ ﴿٥٣﴾

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ خَشِيرِينَ ﴿٥٤﴾

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٥﴾

٥٦. باوجود انهيءَ جي هو اسانکي غصو
ذيارِي رهيا آهن. وَأَنَّهُمْ لَنَا لَغَا يَظُنُّونَ ⑤
٥٧. ۽ اسان هڪ (وڏي) جماعت آهيون
جيڪي ڏاڍا محتاط آهيون (پوءِ اسانکي
انهن جو مقابلو ڪرڻ گهرجي). وَأَنَا لَجَبَّيْحٌ حَذِرُونَ ⑥
٥٨. ٥٩. تڏهين انهن (يعني فرعون ۽ انهيءَ
جي جماعت) کي باغن ۽ چشمن ۽ خزانن ۽
عزت واري ملڪ مان ڪڍي ڇڏيو (يعني
محروم ڪري ڇڏيو). فَأَخْرَجْنَهُمْ مِنْ بَنَاتٍ وَعَيُونٍ ⑦
وَلَنُوزِوْهُمْ مَقَامٍ كَرِيمٍ ⑧
٦٠. ائين ئي ٿيو. ۽ اسان انهن (شين) جو
وارث بني اسرائيل کي ڪري ڇڏيو. كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ⑨
٦١. پوءِ صبح جي وقت اهي (يعني فرعون ۽
انهيءَ جي قوم جا ماڻهو بني اسرائيل کي
روڪڻ جي لاءِ) انهن جي پويان پيا. فَاتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ⑩
٦٢. پوءِ جڏهين ٻئي گروهه هڪ ٻئي جي
سامهون ٿيا ته موسيٰ جي ساٿين چيو اسان
ته پڪڙجي پياسين. فَلَمَّا تَرَاءَ الْجَبْعَيْنِ قَالَ أَحَبُّبُ مُوسَى إِنَّا لَنَدْرِكُونَ ⑪
٦٣. (موسيٰ) جواب ڏنو، هرگز ائين نه
ٿيندو، منهن جو رب مون سان آهي ۽ اهو
مونکي ڪاميابيءَ جو رستو ڏيکاريندو. قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ⑫
٦٤. تڏهين اسان موسيٰ ڏانهن وڃي ڪئي ته
ٻنهن جي لٽ کي سمند تي هڻ، جنهن ڪري
(سمند) ڦاٽي پيو ۽ انهيءَ جو هر ٽڪر هڪ
وڏي دڙي وانگر نظر اچڻ لڳو. فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَن اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ
فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فَرَقٍ كَالظُّورِ الْعَظِيمِ ⑬
٦٥. ۽ انهيءَ وقت اسان ٻئي گروهه (يعني
فرعون جي گروهه) کي ويجهو وٺي آياسين. وَأَزَلَفْنَا ثَمَرَ الْآخِرِينَ ⑭
٦٦. ۽ اسان موسيٰ ۽ انهي جي ساٿين
کي چوڻڪارو ڏنو. وَأَنجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ⑮
٦٧. ۽ ٻئي گروهه کي اسان غرق ڪري
ڇڏيو. ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ⑯

٦٨. هن (واقعي) یر هڪ وڏو نشان آهي پر انهن (منڪرن) مان اڪثر نشا مڃين.
٦٩. ۽ تنهن جو رب يقينن غالب (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.
٧٠. ۽ انهن کي ابراهيم وارو واقعو پڙهي ٻڌا.
٧١. جڏهن انهيءَ پنهن جي قوم کي چيو توهان ڪهڙي شئي جي عبادت ڪيو ٿا؟
٧٢. انهن چيو اسان بتن جي پرچا ڪيون ٿا ۽ انهن جي اڳيان ويٺا هوندا آهيون.
٧٣. انهيءَ تي ابراهيم چيو ته ڇا جڏهن توهان انهن کي سڏيو ٿا ته اهي توهانجي (ها) پڪار ٻڌن ٿا؟
٧٤. يا توهان کي ڪو نفعو پهچائين يا نقصان ڏين ٿا؟
٧٥. انهن چيو ائين ته ڪونهي، پر اسان پنهن جن وڌن کي ائين ڪندي ڏسندا آيا آهيون.
٧٦. انهيءَ چيو، ته ڇا توهان کي معلوم آهي ته جن جي توهان عبادت ڪندا آيا آهيو.
٧٧. توهان به ۽ توهانجا اڳيان ابا ڏاڏا به.
٧٨. اهي سڀئي رب العالمين کانسواءِ منهن جي تباهي چاهين ٿا.
٧٩. جنهن (رب العالمين) مون کي پيدا ڪيو آهي ۽ (انهيءَ جي نتيجي ۾) اهو مون کي هدايت به ڏيندو.
٨٠. ۽ جنهن جي صفت هيءَ آهي جو اهو ئي مون کي کاڌو کارائي ۽ اهو ئي مون کي پائي پياري ٿو.
- إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ، وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۝
- وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝
- وَأُنْزِلَ عَلَيْهِمْ نَبَأُ إِبْرَاهِيمَ ۝
- إِذْ قَالَ لِأَبْنَيْهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ۝
- قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَّلُ لَهَا عِكْفِينَ ۝
- قَالَ هَلْ يَسْعَوْنَكُمُ إِذْ تَدْعُونَ ۝
- أَوْ يَتَّبِعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ۝
- قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ۝
- قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ۝
- أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ۝
- فَأَنَّهُمْ عُدُوِّيَ إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ۝
- الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ۝
- وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ۝

٨١. ۛ جڏهن مان بيمار ٿيان ٿو ته اهو مونکي شفا ڏئي ٿو.
٨٢. ۛ جيڪو مونکي ماريندو ۛ وري زندهه ڪندو.
٨٣. ۛ اهو اهڙو آهي جو مان اميد ڪيائڻو ته اهو منهنجا گناهه جزا سزا جي وقت مونکي معاف ڪري ڇڏيندو.
٨٤. اي منهنجا رب ! مونکي صحيح تعليم عطا ڪر ۛ نيڪن ۛ شامل ڪر.
٨٥. ۛ پوءِ اچڻ وارن ماڻهن ۛ هڪ هميشه قائم رهڻ واري تعريف مونکي بخش.
٨٦. ۛ مونکي نعتن واري جنت جي وارثن مان بناءِ.
٨٧. ۛ منهن جي پيءُ کي معاف ڪر، اهو پنڪي وڃڻ وارن مان هو.
٨٨. ۛ جنهن ڏينهن ماڻهون زندهه ڪري اٿاريا وڃن مونکي انهيءَ ڏينهن خوار نه ڪج.
٨٩. جنهن ڏينهن نه ته مال نفعو ڏيندو نه پٽ (نفعو ڏيندا).
٩٠. ها (اهوئي نفعو پائيندو) جيڪو الله وٽ هڪ تندرست دل کڻي ايندو.
٩١. ۛ جنهن ڏينهن جنت متقين جي ويجهو ڪڍي ويندي.
٩٢. ۛ گمراهن لاءِ دوزخ تان پرڏا ڪڍيا ويندا.
٩٣. ۛ چيو ويندو ته ڪٿي آهن جن جي توهان الله کانسواءِ عبادت ڪندا هئا.
٩٤. ڇا اهي توهانجي مدد ڪري سگهن ٿا؟ يا توهانجو بدلو وٺي سگهن ٿا؟
- وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨١﴾
- وَالَّذِي يُبَيِّنُ لِي ثَمَرُ يَجِينِ ﴿٨٢﴾
- وَالَّذِي اَطْعَمَ اَنْ يَغْفِرَ لِي خَلِيَّتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٣﴾
- رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَ الْحَقْنَ بِالطَّلِحِينِ ﴿٨٤﴾
- وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْاٰخِرِيْنَ ﴿٨٥﴾
- وَاجْعَلْنِي مِنْ زُرَّةِ جَنَّةِ النَّوْعِيْمِ ﴿٨٦﴾
- وَاعْفُ لِيْ اِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِحِيْنَ ﴿٨٧﴾
- وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُوْنَ ﴿٨٨﴾
- يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُوْنَ ﴿٨٩﴾
- اِلَّا مَنْ اَنَّ اللّٰهَ يَقْلِبِ سَلِيْمٍ ﴿٩٠﴾
- وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿٩١﴾
- وَبُرِزَتِ الْجَحِيْمُ لِلْفَوْنِ ﴿٩٢﴾
- وَقِيلَ لَهُمْ اَيْنَا كُنْتُمْ تَعْبُدُوْنَ ﴿٩٣﴾
- مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ هَلْ يَنْصُرُوْكُمْ اَوْ يَنْصِرُوْنَ ﴿٩٤﴾

- ٩٥-٩٦. پوءِ انهيءَ وقت اهي (ڪوڙا معبود
۽ ڪافر) ۽ گمراهه ۽ ابليس جي لشڪر
سپيڻي انهيءَ (دوزخ) ۾ اونڌي منهن ڪيرايا
ويندا.
٩٧. اهي پاڻ ۾ جڏهن اهي انهيءَ (جهنم) ۾
بحث ڪري رهيا هوندا چوندا.
٩٨. خدا جو قسم اسان ظاهر ظهور گمراهيءَ
۾ پيل هئاسين.
٩٩. جڏهن ته اسان توهان کي رب العالمين
خدا جي برابر درجو ڏيندا هئاسين.
١٠٠. ۽ اسان کي ته ڏوهارين ئي رستي کان
پنڪايو هو.
١٠١. پوءِ (اڄ) شفاعت ڪرڻ وارن مان
ڪوبه اسانجي شفاعت نٿو ڪري.
١٠٢. ۽ نه اسانجو ڪوبه غمخوار دوست
آهي.
١٠٣. پوءِ جيڪڏهن اسان کي مونڻ جي
طاقت هجي ها ته اسان (مونڻي ڪري) ضرور
مومنن ۾ (شامل) ٿي وڃون ها.
١٠٤. هن (واقعي) ۾ هڪ تمام وڏو نشان
آهي پر انهن (ڪافرن) مان اڪثر ايمان ئي
نٿا آڻين.
١٠٥. ۽ تنهن جو رب يقينن غالب (۽) بار
بار ڪرم ڪرڻ وارو آهي.
١٠٦. نوح جي قوم (پنهن جي) رسولن جو
انڪار ڪيو.
١٠٧. جڏهن ته انهن کي انهن جي پيءُ نوح
چيو، ڇا توهان تقويٰ نٿا ڪيو؟
١٠٨. مان توهان ڏانهن هڪ امانت وارو
- فَكَذَّبُوا بِهَا هُمْ وَالْعَاوُنُ ۝
وَجُنُودُ ابْلِيسَ أَجْمَعُونَ ۝
- قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ۝
تَاللّٰهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۝
إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝
وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا ابْنُ جُرْمُوتَ ۝
فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ۝
وَلَا صَدِيقٍ حَبِيمٍ ۝
فَلَوْ أَن لَنَا كَرَّةٌ فَنُكْلُونَ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ ۝
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً، وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ۝
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝
كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ۝
إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ۝
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۝

پيغمبر ٿي آيو آهيان.

١٠٩. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.

١١٠. ۽ مان هن (خدمت جي سلسلي) ۾
ڪوبه اجر نٿو گهران، منهن جو اجر ته رب
العالمين (خدا) جي ذمي آهي.

١١١. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.

١١٢. (انهن ڪافرن) چيو ته ڇا اسان توتي
ايمان آڻيون، حالانڪ نهايت حقير ماڻهو
تنهنجا تابعدار ٿيا آهن.

١١٣. ان چيو، مونکي ڪٿان علم آيو آهي
ته انهن جا اندروني عمل ڪهڙا آهن.

١١٤. انهن جو حساب ڪرڻ ته منهن جي
رب جي ذمي آهي. جيڪڏهن توهان سمجهو.

١١٥. ۽ جيڪو شخص مومن ٿي ڪري مون
وٽ اچي ٿو منهن جو ڪم نه آهي ته مان
انهيءَ کي ڌڪاري ڇڏيان.

١١٦. مان ته صرف هڪ ظاهر ظهور هوشيار
ڪرڻ وارو (انسان) آهيان.

١١٧. (انهن ڪافرن) چيو اي نوح ا
جيڪڏهن تون باز نه آئين ته تون سنگسار
ڪرڻ وارن ۾ شامل ٿي ويندين (يعني توکي
سنگسار ڪري ڇڏينداسين).

١١٨. انهيءَ تي (نوح) چيو اي منهنجا ربا
منهن جي قوم مونکي ڪوڙو ڪيو آهي.

١١٩. پوءِ تون منهن جي ۽ انهن جي وچ ۾
هڪ قطعي فيصلو ڪر ۽ مونکي ۽ منهن جن
ساڻي مومنن کي (دشمن جي) شر کان بچاءِ.

١٢٠. پوءِ اسان انهيءَ کي ۽ جن انهيءَ سان

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا^{١٠٩}

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرِيَ إِلَّا عَلَى
رَبِّ الْعَالَمِينَ^{١١٠}

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا^{١١١}

قَالُوا أَنْتُمْ مِنْكُمْ وَابْتَاعَ الْأَرْدَلُونَ^{١١٢}

قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ^{١١٣}

إِنْ حَسِبْتُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي لَوَ تَشْعُرُونَ^{١١٤}

وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ^{١١٥}

إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ^{١١٦}

قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يُونُسُ لَكُنَّا مِنَ الْمَرْغُوبِينَ^{١١٧}

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَدْ جِئْتُكَ بِبُوءٍ^{١١٨}

فَأَفْتَحْ يَنبِيَّ وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَنْ قَعِيَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ^{١١٩}

فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْشَّحُونِ^{١٢٠}

گذ ايمان آندو هو هڪ ڀريل ٻيڙيءَ جي وسيلي
(شركان) بچايو.

١٢١. پوءِ انهيءَ کانپوءِ جيڪي باقي
مانهو هئا انهن کي غرق ڪري ڇڏيو.

١٢٢. انهيءَ ۾ هڪ تمام وڏو نشان هو پر
انهن (ڪافرن) مان اڪثر ايمان آڻڻ تي تيار
نه هئا.

١٢٣. ۽ تنهن جو رب ئي غالب (۽) بار بار
ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

١٢٤. (اهڙيءَ طرح) عاد به رسولن جو
انڪار ڪيو.

١٢٥. جڏهن ته انهن کي انهن جي پاءُ هود
چيو. ڇا توهان تقويٰ نسا ڪيو.

١٢٦. مان توهان ڏانهن هڪ امانت وارو
پيغمبر ٿي آيو آهيان.

١٢٧. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.

١٢٨. ۽ مان توهان کان انهيءَ (خدمت) لاءِ
ڪوبه اجر نٿو گهران. منهن جو اجر صرف
رب العالمين خدا جي ذمي آهي (جنهن
مون کي موڪليو آهي).

١٢٩. ڇا توهان هر ڪنهن ڌڙي تي اجايو ڪم
ڪندي (يادگار) عمارت بنايو ٿا.

١٣٠. ۽ توهان وڏا وڏا محل بنايو ٿا، انهيءَ
لاءِ ته توهان هميشه قائم رهو.

١٣١. ۽ جڏهن توهان (ڪنهن کي) ڀڄ ڪڍيو
ٿا ته توهان ظالمن وانگر ڀڄ ڪڍيو ٿا.

١٣٢. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.

١٣٣. وري مان چوان ٿو ته انهيءَ (ذات) جي

ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢١﴾

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٣﴾

كَذَّبَتْ عَادُ الْفَرَسِيلِينَ ﴿١٢٤﴾

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ إِلَّا تَتَّقُونَ ﴿١٢٥﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٦﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَآطِعُوا عَمَلَهُ

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٨﴾

اتَّبِعُونِ بِحُلِيِّ رِيحٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٩﴾

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٣٠﴾

وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣١﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَآطِعُوا عَمَلَهُ

وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٣﴾

تقوي' اختيار ڪيو جنهن توهانجي انهن شين سان مدد ڪئي آهي جن کي توهان سڃاڻو ٿا.

١٣٤. انهيءَ توهانجي مدد ڪئي آهي، چوڻا يا ۽ پٽ.

١٣٥. ۽ باغ ۽ چشمان ڏيئي.

١٣٦. مان توهان تي هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب نازل ٿيڻ کان ڊڄان ٿو.

١٣٧. انهن چيو، تنهن جو نصيحت ڪرڻ يا نه ڪرڻ اسان لاءِ برابر آهي.

١٣٨. (چو جو جيڪي ڳالهين اسان ڪيون ٿا) اهي ته اڳئين زماني جي ماڻهن کان جاري آهن.

١٣٩. ۽ اسان تي (ڪڏهن) عذاب نه ايندو.

١٤٠. پوءِ انهن ڪافرن انهن کي ڪوڙو ڪيو ۽ اسان انهن کي تباهه ڪري ڇڏيو هن واقعي ۾ هڪ تمام وڏو نشان آهي. پر انهن مان اڪثر مومنن مان نه بنيا.

١٤١. ۽ تنهن جو رب يقينن غالب (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

١٤٢. ٿمود به رسولن کي ڪوڙو ڪيو هو.

١٤٣. جڏهن ته انهن کي سندن پاءُ صالح چيو هو ته ڇا توهين تقويٰ نٿا ڪيو؟

١٤٤. مان توهان ڏانهن هڪ امانت وارو پيغمبر بنائي موڪليو ويو آهيان.

١٤٥. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ منهن جي اطاعت ڪيو.

١٤٦. مان هن ڪم لاءِ توهان کان ڪوبه اجر

أَمَدُكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَيْنَ ۞

وَجَنَّتْ وَعُيُونٌ ۞

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۞

قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَزَّتْ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَعَّيِّينَ ۞

إِنْ هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ ۞

وَمَا نَحْنُ بِبُعْدِيَّينَ ۞

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۞

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۞

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ۞

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلا تَتَّقُونَ ۞

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۞

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَآطِعُوا ۞

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٦﴾

ڪونه ٿو گهران، منهن جو اجر ته رب
العالمين جي ذمي آهي (جنهن مونکي
موڪليو آهي).

أَتَذْكُرُونَ فِي مَا هُمْ بِأَمِينٍ ﴿١٤٧﴾

١٤٧- ڇا (توهان خيال ڪيو ٿا ته) جيڪي
ڪي هن (دنيا) ۾ آهي توهانکي انهيءَ ۾ امن
سان (زندگي بسر ڪندي) ڇڏيو ويندو.

فِي جَنَّتٍ وَعِبَادٍ ﴿١٤٨﴾

١٤٨- يعني باغن ۽ چشمن ۾.

وَذُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٩﴾

١٤٩- ۽ جهوليندڙ پوکن ۾ ۽ ڪجين ۾ جن جا
ڦر بار جي سببان چڱي رهيا هجن.

وَتَنْجُوتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يُّوْتًا فَرِيقِينَ ﴿١٥٠﴾

١٥٠- ۽ توهان ماڻهو ٻهڙا کوٽي (ٻنهن جي
وڌائي تي) فخر ڪندي گهر ٺاهيو ٿا.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٥١﴾

١٥١- پوءِ الله جي 'تقويٰ' اختيار ڪيو ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.

وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ السُّرَفِيِّ ﴿١٥٢﴾

١٥٢- ۽ حد کان وڌي وڃڻ وارن ماڻهن جي
ڳالهين کي نه مڃيو.

الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٣﴾

١٥٣- اهي ماڻهو جيڪي ملڪ ۾ فساد ڪن
ٿا ۽ اصلاح نٿا ڪن.

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَخَّرِينَ ﴿١٥٤﴾

١٥٤- انهيءَ تي انهن (ڪافرن) چيو توکي
صرف کاڌو ڏنو وڃي ٿو.

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۖ فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ

١٥٥- تون اسان جهڙو هڪ ماڻهو آهين. پوءِ
جيڪڏهن تون سچو آهين ته ڪو نشان ظاهر
ڪر.

مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٥﴾

قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لِّهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ
مَّعْلُومٍ ﴿١٥٦﴾

١٥٦- انهيءَ چيو هيءَ هڪ ڏاجي آهي، هڪ
ڏينهن هن لاءِ گهاٽ تي پائي پيئڻ مقرر آهي
۽ هڪ ڏينهن توهان لاءِ گهاٽ تان پائي پرڻ
مقرر آهي.

وَلَا تَسْوَهَا ۖ سَوْءٌ فَيَأْخُذُكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ ﴿١٥٧﴾

١٥٧- ۽ توهان هن (ڏاجيءَ) کي ڪوبه
نقصان نه پهچائجو نه ته هڪ وڏي ڏينهن
جو عذاب توهانکي اچي سوگهو ڪندو.

فَعَقَرُوهَا فَاصْبِرُوا نَدِمِينَ ﴿٥٨﴾

١٥٨. (اهو ٻڌي ڪري به) انهن انهيءَ
(ڏاڍيءَ) جون ڪڇون ڪپي ڇڏيون ۽ (پوءِ)
شرمنده ٿي ويا.

فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ اِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
الْكَثَرُ لَهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٩﴾

١٥٩. تڏهين انهن کي (واعدو ڪيل) عذاب
اچي ورتو، انهيءَ ۾ يقينن هڪ تمام وڏو
نشان هو، پر انهن مان اڪثر مومنن ۾ شريڪ
نه ٿيا.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦٠﴾

١٦٠. ۽ تنهن جي رب يقينن غالب (۽) بار
بار ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

كَذَّابٌ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦١﴾

١٦١. لوط جي قوم به رسولن جو انڪار
ڪيو.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٢﴾

١٦٢. جڏهين ته انهن جي ڀاءُ لوط چيو ته
ڇا توهان تقويٰ اختيار نٿا ڪيو.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿٦٣﴾

١٦٣. مان توهان ڏانهن هڪ امانت وارو
پيغمبر بنائي موڪليو ويو آهيان.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا

١٦٤. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

١٦٥. ۽ مان انهيءَ (ڪم) جي بدلي ۾ توهان
کان ڪابه اجرت ڪانه ٿو گهران منهن جو
اجر ته صرف رب العالمين جي ذمي آهي.

أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

١٦٦. ڇا سڄي مخلوقات مان توهان نرن کي
پنهنجي لاءِ چونڊيو آهي.

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿٦٦﴾

١٦٧. ۽ توهان انهن کي ڇڏيو ٿا جن کي
توهانجي رب توهانجي زالن جي حيثيت سان
پيدا ڪيو آهي (صرف اهو ئي ناهي ته
توهان اهو فعل ڪيو ٿا) پر (حقيقت هيءَ
آهي ته) توهان (انساني فطرت جي) گهرجن
کي هر طرح ٽوڙڻ واري قوم آهيو.

قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَلُوطُ لَتَكُونَ مِنَ الْخَرَجِينَ ﴿٦٧﴾

١٦٨. انهن چيو، اي لوط! جيڪڏهن تون

باز نه آئين ته تون ملڪ بدر ڪرڻ وارن ۾
شامل ٿي ويندين.

١٦٩. (لوط) چيو (بهرحال) مان توهانجي
عمل کي نفرت سان ڏسانٿو.

١٧٠. اي منهنجا رب ! مونکي ۽ منهنجي
ڪٽنب کي انهن جي عملن کان چوڻڪارو
ڏي.

١٧١. پوءِ اسان انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي
ڪٽنب کي سڀني کي چوڻڪارو ڏنو.

١٧٢. سواءِ هڪ ٻڏيءَ جي جيڪا پوئتي رهڻ
وارن ۾ شامل ٿي وئي.

١٧٣. پوءِ (لوط کي چوڻڪاري ڏيڻ کانپوءِ)
سڀني ٻين کي اسان تباهه ڪري ڇڏيو.

١٧٤. ۽ اسان انهن تي (پٿرن جو) مينهن
وسايو. ۽ جن کي (خدا جي طرفان) هوشيار
ڪيو ويندو آهي (پر ته به باز نه ايندا
آهن) انهن تي وسائڻ وارو مينهن ڏاڍو برو
هوندو آهي.

١٧٥. هن واقعي ۾ يقينن هڪ وڏو نشان هو
پر انهن (ڪافرن) مان اڪثر پوءِ به مومن
نه بنيا.

١٧٦. تنهن جو رب يقينن اهو آهي جيڪو
غالب (۽) بار بار ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

١٧٧. بن جي رهڻ وارن به رسولن جو انڪار
ڪيو هو.

١٧٨. جڏهن ته انهن کي شعيب چيو ته ڇا
توهان تقويٰ اختيار نٿا ڪيو.

١٧٩. مان توهان ڏانهن هڪ امانت واري
پيغمبر جي حيثيت سان آيو آهيان.

قَالَ إِنِّي لَمَلِكُمْ مِنَ الْقَائِلِينَ ۝

رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ۝

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ۝

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَيْرِ ۝

ثُمَّ دَقَّرْنَا الْأَخْرِينَ ۝

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ
الْمُنْذَرِينَ ۝

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً، وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِنِينَ ۝

وَأَنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۝

كَذَّبَ أَصْحَابُ الْمِرْثَلِينَ ۝

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ۝

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۝

- فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا^(١٨) ١٨٠. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو، ۽
منهن جي اطاعت ڪيو.
- وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ^(١٩) ١٨١. ۽ مان هن ڪم لاءِ توهان کان ڪوبه
اجر نٿو گهران، منهن جو اجر صرف رب
العالمين (خدا) جي ذمي آهي.
- أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ^(٢٠) ١٨٢. (اي انسانو!) ماپ پوري ڏيندا ڪيو ۽
(بين ڪي) نقصان پهچائڻ وارا نه بنجو.
- وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ^(٢١) ١٨٣. ۽ سڌي ڪاٺيءَ سان توريندا ڪيو.
- وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَقْنُؤُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ^(٢٢) ١٨٤. ۽ ماڻهن کي انهن جون شيون (انهن جي
حق کان) گهٽ نه ڏيندا ڪيو، ۽ ملڪ ۾
هرگز فساد نه ڪندا ڪيو.
- وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّ الْأُولِينَ^(٢٣) ١٨٥. ۽ جنهن توهان کي ۽ توهان کان پهرين
مخلوقات کي پيدا ڪيو آهي انهيءَ جي
تقويٰ اختيار ڪيو.
- قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَخَّرِينَ^(٢٤) ١٨٦. (انهيءَ تي انهيءَ جي قوم) چيو تون
ته اهڙو (شخص) آهين جنهن کي کاڌو ڏنو
وڃي ٿو.
- وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نُنْظُرُكَ لِنَرَ الْكَذِبَ^(٢٥) ١٨٧. ۽ تون صرف اسان جهڙو هڪ انسان
آهين ۽ اسان يقينن توکي ڪوڙو سمجهون ٿا.
- فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ^(٢٦) ١٨٨. پوءِ جيڪڏهن تون سچو آهين ته اسان
تي ڪو ڪڪر جو ٺڪرو ڪيراءِ.
- قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْبَلُونَ^(٢٧) ١٨٩. (انهيءَ تي شيعب) چيو، منهن جو رب
توهانجن عملن کي چڱيءَ طرح ڄاڻيندو.
- فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمِ الظُّلُمِ^(٢٨) ١٩٠. پر (انهيءَ جي سمجهائڻ جي باوجود)
انهن انهيءَ کي ڪوڙو ڪيو. پوءِ انهن کي
ڇانو جي ڏينهن واري عذاب اچي پڪڙيو
(يعني گهاٽن ۽ مضبوط ڪڪرن جي عذاب)
اهو يقينن هڪ وڏي ڳري ڏينهن جو عذاب
هو.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً، وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

١٩١- هن واقعي ۾ هڪ وڏو نشان هو ۽
(انهيءَ کي ڏسي ڪري به) انهن ڪافرن
مان اڪثر مومن ۾ شامل نه ٿيا.

١٩٢

وَلَا رَيْبَ لَكَ لَّهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢٠﴾

١٩٢- ۽ تنهن جو رب يقينن غالب (۽) بار
بار ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

وَأَنَّهُ لَتَزِيلُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢١﴾

١٩٣- ۽ يقينن هي (قرآن) رب العالمين خدا
جي طرفان نازل ڪيو ويو آهي.

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿٢٢﴾

١٩٤- هن کي ڪٿي هڪ امانت واري ڪلام
ڪئنڊر فرشتي (جبريل) تنهن جي دل تي لاڻو
آهي.

عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٢٣﴾

١٩٥- انهيءَ لاءِ ته تون هوشيار ڪرڻ واري
جماعت ۾ شامل ٿي وڃين.

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾

١٩٦- (هن کي جبريل خدا جي حڪم سان)
کولي بيان ڪرڻ واري عربي زبان ۾ لاڻو
آهي.

وَأَنَّهُ لَقَدْ ذُكِّرَ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٥﴾

١٩٧- ۽ يقينن هن جو ذڪر پهرين ڪتابن ۾
به موجود هو.

أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَن يَكَلِّمَهُ الْعُلَمَاءُ بِئْسَ
إِسْرَآءِيلُ ﴿٢٦﴾

١٩٨- ڇا انهن لاءِ هي نشان گهٽ آهي جو هن
(قرآن) کي بني اسرائيل جا عالم به سڃاڻن
ٿا.

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْيِينَ ﴿٢٧﴾

١٩٩- ۽ جيڪڏهن اسان هن کي عجمين مان
ڪنهن تي نازل ڪيون ها.

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

٢٠٠- ۽ اهو انهيءَ کي انهن (ڪافرن) جي
سامهون پڙهي ٻڌائي ها ته اهي ڪڏهن به
انهيءَ تي ايمان نه آڻين ها.

كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٩﴾

٢٠١- اهڙيءَ طرح اسان ڏوهارين جي دلين ۾
هيءَ (ڳالهه) داخل ڪري ڇڏي آهي.

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٠﴾

٢٠٢- (پوءِ) اهي هن تي ايمان نه آڻيندا
اڻستائين جو دردناڪ عذاب ڏسن.

٢٠٣. پوءِ اهو (عذاب) انهن جي بي خبريءَ
۾ انهن وٽ اوچتو اچي ويندو.
٢٠٤. تڏهين اهي چوندا، ڇا اسان کي ڍر ملي
سگهندي؟
٢٠٥. سو (ٻڌايو ته) ڇا اهي ئي ماڻهو
اسانجي عذاب کي جلدي گهرندا هئا.
٢٠٦. پوءِ ڇا توکي يقين نه آهي ته
جيڪڏهن اسان انهن کي سالن تائين فاندو
پهچائيندا وڃون ها.
٢٠٧. پوءِ انهن وٽ اهو (عذاب) اچي وڃي
ها جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو وڃي ٿو.
٢٠٨. ته جيڪي ڪي انهن کي ڏٺو ويو
آهي اهو انهن کي هن (عذاب) کان ناري نٿي
سگهيو.
٢٠٩. ۽ اسان ڪنهن ڳوٺ کي سواءِ انهيءَ
جي جو انهن ڏانهن نبي موڪليا هجن تباهه
نه ڪيو آهي.
٢١٠. هيءُ انهيءَ لاءِ ڪيو ويو ته انهن کي
نصبت پھچي وڃي ۽ اسان ظالم نه آهيون.
٢١١. ۽ شيطان هن (قرآن) کي ڪٺي نه لٿا
آهن.
٢١٢. ۽ نه هي ڪم انهن جي حال مطابق هو
۽ نه اهي هن جي طاقت رکندا هئا.
٢١٣. اهي يقينن (ڪلام الاهي جي) ٻڌڻ کان
پري رکيا ويا آهن.
٢١٤. پوءِ تون الله سان گڏ ڪنهن ٻئي
معبود کي نه پڪار، نه ته تون عذاب ۾
مبتلا ماڻهن مان ٿي ويندين.
٢١٥. ۽ تون (سڀني کان پهرين) پنهنجي
- فِيَايَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٣﴾
- فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٤﴾
- أَفَعَدَّائِبُنَا يَنْتَعِجُونَ ﴿٢٠٥﴾
- أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٦﴾
- ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٧﴾
- مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَسْتَعُونُ ﴿٢٠٨﴾
- وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٩﴾
- وَلَا تَرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢١٠﴾
- وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٢١١﴾
- وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١٢﴾
- إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعَرُذُونَ ﴿٢١٣﴾
- فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٤﴾
- وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٥﴾

سڀني کان ويجهي ماڻهن کي ڊيچار.

٢١٦. ۽ جيڪي تو وٽ مومن ٿي اچن انهن لاءِ محبت جون پانهون جهڪاءِ.

٢١٧. پوءِ جيڪڏهن ڪنهن وقت اهي تنهن جي نافرمان ڪري ويهن، تون چو ته مان توهانجي عمل کان بيزار آهيان.

٢١٨. ۽ غالب (۽) بار بار ڪرم ڪرڻ واري هستيءَ تي توڪل ڪر.

٢١٩. جيڪو توکي هن وقت به ڏسيو جڏهن تون (اڪيلو نماز جي لاءِ) بيهندو آهين.

٢٢٠. ۽ انهيءَ وقت به جڏهن تون (نماز باجماعت جي لاءِ) سجدي ڪرڻ واري جماعت ۾ هيڏانهن هوڏانهن ڦرندو رهندو آهين.

٢٢١. يقينن اهو (خدائي) ڏاڍو ٻڌڻ وارو ۽ ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

٢٢٢. ڇا مان توکي ٻڌايان ته شيطان ڪنهن تي لهندا آهن؟

٢٢٣. (شيطان) هر ڪنهن ڪوڙي گنهگار تي لهندا آهن.

٢٢٤. اهي پنهنجا ڪن (آسمان ڏانهن) لڳائيندا آهن ۽ انهن مان اڪثر ڪوڙا هوندا آهن.

٢٢٥. ۽ شاعرن جي جماعت اهڙي هوندي آهي جو انهن جي پٺيان هلڻ وارا گمراهه هوندا آهن.

٢٢٦. (اي مخاطب) ڇا تنهنجي سمجهه ۾ (اڃا تائين) نه ٿو اچي ته اهي (شاعر) ته

وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٦﴾

فَإِنْ عَصَاكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِّءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٧﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٨﴾

الَّذِي يَرِيكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٩﴾

وَتَقْلُبُكَ فِي السَّجْدِينَ ﴿٢٢٠﴾

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢١﴾

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَزَلُّ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢٢﴾

تَزَلُّ عَلَىٰ كُلِّ آفَاكٍ أَثِيمٍ ﴿٢٢٣﴾

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَآكُثْرُهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٢٤﴾

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٥﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٦﴾

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٤﴾

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ

كَثِيرًا وَأَنْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا ۚ وَسَيَعْلَمُ

الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْفَلِبُونَ ﴿٢٢٥﴾

ج ١٥

هر ڪنهن واديءَ ۾ حيران ڦرندا رهندا آهن.

٢٢٤- ۽ اهي اهڙيون ڳالهيون چوندا آهن، جيڪي ڪندا نه آهن.

٢٢٨- سواءِ (شاعرن مان) مومن ۽ نيڪ عمل

ڪرڻ وارن جي ۽ انهن جي جيڪي الله جو

(پنهنجي شعرن ۾) ڪثرت سان ذڪر ڪندا

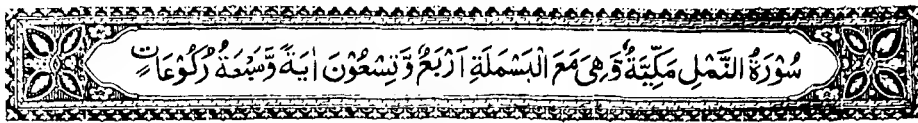
آهن ۽ (جيڪڏهن هجو ڪندا آهن ته

شروعات نه ڪندا آهن بلڪ) مظلوم هجڻ

کانپوءِ (جائز) بدلو وٺندا آهن ۽ اهي ماڻهو

جيڪي ظالم آهن ضرور ڄاڻندا نه ڪهڙي

جڳهه ڏانهن هنن کي موٽي وڃڻو پوندو.

سورت نمل - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چورائوي آيتون
؛ ست ركوع آهن.

إِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ① ١. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد

ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پرمانشو)

لَسْتَ تِلْكَ آيَةُ الْفُرَّانِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ② ٢. طاهر (ء) سميع (يعني پاڪ ؛ دعائن جي

بڌڻ وارو خدا هن سورت جي نازل ڪرڻ وارو
آهي) هن جون آيتون قرآن ؛ دليلي ڪتاب جو
حصو آهن.

هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ③ ٣. (جيڪي) مومنن جي لاءِ هدايت ؛ بشارت
(جو سبب) آهن.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ④ ٤. (اهڙا مومن) جيڪي نماز با جماعت ادا
ڪن ٿا ؛ زڪوات ادا ڪندا رهن ٿا ؛ آخرت

تي (؛ بعد ۾ اچڻ وارن موعود ڳالهين تي
يقين رکن ٿا.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ
فَهُمْ يَصْهَوْنَ ⑤ ٥. اهي ماڻهو جيڪي آخرت تي ايمان نٿا
آڻين اسان انهن جي عملن کي انهن جي لاءِ

خوبصورت ڪري ڏيکاربو آهي پوءِ اهي
حيران ٿين ٿا.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
هُمْ الْأَخْسَرُونَ ⑥ ٦. انهن جي لاءِ دردناڪ عذاب هوندو، ؛ اهي
آخرت ۾ سڀني کان وڌيڪ نقصان پائڻ وارا
هوندا.

وَإِنَّكَ لَتَلَقِّيَ الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ⑦ ٧. ۽ توکي يقين قرآن انهيءَ (هستيءَ) جي

طرفان ملي رهيو آهي جيڪا ڏاڍو حڪمت
واري (؛) ڏاڍي ڄاڻڻ واري آهي.

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ ٨. (ياد ڪيو) جڏهن موسيٰ پنهنجي

مِنْهَا بِخَيْرٍ أَوْ آتَيْنَاكُمْ بِشَهَابٍ فَبَشِّرْ لَكُمْ
تَضَلُّونَ ⑤

ڪنڊب ڪي چيو ته مون هڪ باهه ڏني
آهي. مان يقينن توهانوت انهيءَ (باهه)
وٽان ڪا (عالیشان) خبر آئيندس يا
توهانوت هڪ چمڪندڙ ٺانڊو آئيندس ته
توهان پاڻ سيڪيو.

فَلَمَّا جَاءَهَا نُورٌ أَنْ بُورِكَ مِّنَ النَّارِ وَ
مَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ⑥

۹- پوءِ هو جڏهن انهيءَ (باهه) وٽ آيو ته
هن کي آواز ڏنو ويو ته جيڪي ڪي باهه ۾
آهي ؛ جيڪي انهيءَ جي چوڌاري آهي انهيءَ
کي برڪت ڏني وئي آهي ؛ الله رب
العالمين پاڪ آهي.

يُؤسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ⑦

۱۰- اي موسيٰ ! ڳالهه هيءَ آهي ته مان الله
آهيان. ؛ غالب (۽) حڪمت وارو آهيان.

وَأَنِّي عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى
مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَؤُسَىٰ لَا يَخَفُ إِنِّي لَا يَخَافُ
لَدَى الْمَرْسُولِ ⑧

۱۱- تون پنهنجي لٽ اڇلاءَ ؛ جڏهن هن
انهيءَ (لٽ) کي ڏٺو ته اهي چري رهي آهي
جڻ ته اهو ننڍڙو نانگ آهي ته هو پٺي
ڦيرائي پڳو ؛ پوئتي مڙي نه ڏٺائين (تڏهن
اسان چيو) اي موسيٰ ! ڊڄ نه مان اهو آهيان
جو رسول منهن جي حضور ۾ ڊڄندا نه آهن.

إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي
عَفُوٌّ رَّحِيمٌ ⑨

۱۲- پر جنهن ظلم ڪيو - پر پوءِ انهيءَ ظلم
کي ڇڏي نيڪي اختيار ڪئي، مان (انهيءَ
جي لاءِ) ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار ڪرم
ڪرڻ وارو آهيان.

وَأَدْخُلْ يَدَاكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ
سُوءٍ فَنَفِي تَسْعَ أَيْتٍ إِلَىٰ رُجُوعٍ وَقَوْمُهُ مِنْهُمْ
كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ⑩

۱۳- ؛ تون پنهنجي ٻوٽ پنهنجي گريبان ۾
وجهه اهو سواءِ ڪنهن بيماريءَ جي اڇو
نڪرندو. اهو انهن نون نشانن مان آهي جيڪي
فرعون ؛ انهيءَ جي قوم ڏانهن موڪلڻ وارا
آهن اها اطاعت کان نڪري وڃڻ واري قوم
آهي.

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْبُشْرَىٰ قَالُوا هَذَا إِسْرَؤِيلُ ⑪

۱۴- پوءِ جڏهن انهن وٽ اسانجا نشان
جيڪي اکيون کولي ڇڏڻ وارا هئا آيا ته انهن

جيروهيءَ ته هڪ ظاهر ظهور جادو آهي.

١٥- ۽ انهن اصرار سان ظلم ۽ تكبر ڪندي انهن (نشانن) جو انڪار ڪيو حالانڪ انهن جون دليون انهن تي يقين آئي چڪيون هيون پوءِ ڏس ته فساد ڪرڻ وارن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿيندي آهي.

١٦- ۽ اسان دائود ۽ سليمان کي علم عطا ڪيو ۽ ٻنهي جيرو، الله ئي سموري تعريف جو مالڪ آهي جنهن اسان کي پنهنجي ڪيترن ئي مومن ٻانهن تي فضيلت ڏني آهي.

١٧- ۽ سليمان دائود جو وارث بنيو ۽ انهيءَ جيرو اي انسانو! اسان کي پڪين جي زبان سيکاري ويئي آهي ۽ هر ڪا ضروري شيءِ (يعني تعليم) اسان کي ڏني ويئي آهي اهو ظاهر ظهور فضل آهي.

١٨- ۽ (هڪ دفعي) سليمان جي اڳيان جنن ۽ انسانن ۽ پڪين مان انهن جا لشڪر ترتيبوار گڏ ڪيا ويا (پوءِ انهن کي ڪوچ جو حڪم مليو).

١٩- ايستائين جو جڏهن اهي نمل جي واديءَ ۾ پهتا ته نمله قوم مان هڪ شخص چيو، اي نمله قوم پنهنجي پنهنجي گهرن ۾ هليا وڃو. ائين نه ٿئي جو سليمان ۽ انهيءَ جا لشڪر (توهانجي حالتن کي) نه ڄاڻندي، توهان کي پيرن جي هيٺان چيپائي ڇڏين.

٢٠- پوءِ سليمان انهن جي ڳالهه ٻڌي کلي ڏنو ۽ چيائين اي منهنجا رب! مون کي توفيق ڏي جو تنهن جي نعمت جو جيڪا تو مون تي ۽ منهن جي والد تي ڪئي آهي شڪر ادا ڪري سگهان ۽ اهڙو مناسب عمل ڪيان

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ الْخَمْدُ
لَهُ الَّذِي فَضَّلْنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦﴾

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عِلْمُنَا
مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْتَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ
الْفَضْلُ الْبَاطِلُ ﴿١٧﴾

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ
وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٨﴾

كَذَٰلِكَ إِذَا اتَّوَا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا
النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ
وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٩﴾

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي
أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَتِي
وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأُدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ
فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٠﴾

وَالْأَرْضِ يَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٣١﴾

ظاهر ڪرڻو ۽ جيڪي ڪي توهان لڪايو ۽
ظاهر ڪيو ٿا انهن تدبيرن کي به ڄاڻين ٿو.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٣٢﴾

٢٤. (حالانڪ) الله اهو آهي جنهن کانسواءِ
ڪوبه معبود ڪونهي (هو) هڪ وڏي تخت
جو مالڪ آهي.

قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٣﴾

٢٨. (انهيءَ تي سليمان) چيو ته اسان
ڏسنداسين ته تو سچ ڳالهائو آهي يا تون
ڪوڙن مان آهين.

إِذْ هَبْ بَنِي إِسْرَءِيلَ هَذَا فَآلَيْهِ إِلَهُكُمْ ثُمَّ قَوْلَ عَنْهُمْ
فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٤﴾

٢٩. تون هيءَ منهن جو خط کڻي وڃ ۽ انهيءَ
کي (يعني سبا جي قوم جي) سامهون اچي
چڏ پوءِ (ادب سان) پوئتي هڻي (بيهي)
رهي ۽ ڏس ته اهي ڪهڙو جواب ڏين ٿا.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأَإِئِنَّ إِلَهِي إِلَيْكَ كَرِهُمُ
﴿٣٥﴾

٣٠. (جڏهن انهيءَ ائين ڪيو) ته انهيءَ
(راڻيءَ) چيو. اي منهنجا دربارو! منهن جي
سامهون هڪ معزز خط رکيو ويو آهي.

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُ بِإِذْنِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٦﴾

٣١. (جنهن جو مضمون هيءَ آهي) هيءَ خط
سليمان جي طرفان آهي ۽ انهيءَ به ٻڌايو ويو
آهي ته الله جيڪو بي انتها رحم ڪرڻ وارو
(۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي انهيءَ جي
نالي سان اسان شروع ڪيون ٿا.

أَلَا تَعْلَمُونَ عَلَىٰ وَأُنُوتِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٧﴾

٣٢. (۽ چون ٿا) ته اسان تي زيادتي نه ڪيو
۽ اسانجي حضور ۾ فرمانبردار بنجي حاضر
ٿي وڃو.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتَنِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ
قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ تَشْهَدُونِ ﴿٣٨﴾

٣٣. پوءِ انهيءَ (راڻيءَ) چيو اي سردارو!
منهن جي معاملي ۾ پنهنجي پختي راءِ ڏيو.
چو جو مان ڪڏهن ڪوبه فيصلو نٿي
ڪريان جيستائين توهان مون وٽ حاضر ٿي
(۽ مشورو نٿا ڏيو).

قَالُوا نَحْنُ أَوْلَا قُوَّةً وَأُولَا بَأْسَ شَدِيدَةٍ وَ

٣٤. (دريارين) چيو اسان وڏي طاقت وارا
آهيون ۽ ڏاڍا جنگجو آهيون ۽ (آخري)

الْأَمْرَ إِلَيْكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَأْمُرُ ۝ (٣٥)

معاملو. توهان جي هٿ ۾ آهي پوءِ غور ڪيو ته توهان ڇا حڪم ڏيڻ چاهيو ٿا (اسان انهيءَ جي تابعداري ڪنداسين).

قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْدَاءَهُمْ أَوْلِيَاءَ ۚ وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ۝ (٣٦)

٣٥. انهيءَ چيو ته جڏهن بادشاهه ڪنهن ملڪ ۾ داخل ٿيندا آهن ته انهيءَ کي تباهه ڪري ڇڏيندا آهن ۽ انهيءَ جي رهاڪن مان عزت وارن ماڻهن کي ذليل ڪندا آهن ۽ اهي ائين ڪندا آيا آهن.

وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنْظُرُهُمْ يَوْمَ يَرْجِعُ الْرَّسُولُونَ ۝ (٣٧)

٣٦. ۽ (مون فيصلو ڪيو آهي ته) مان انهن ڏانهن هڪ تحفو موڪليندس. پوءِ ڏسندس ته منهنجا ايلچي ڪهڙو جواب وٺي واپس اچن ٿا.

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنُ قَالَ أُمِدُّوْنِي بِمَالٍ فَمَا أَتَيْتُ اللَّهَ خَيْرٌ مِّمَّا أَتَيْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ۝ (٣٨)

٣٧. پوءِ جڏهن اهو تحفو سليمان جي اڳيان آڻي رکيو ويو ته انهيءَ چيو ڇا توهان مال جي ذريعي منهنجي مدد ڪرڻ چاهيو ٿا (جيڪڏهن اها ڳالهه آهي ته ياد رکو ته) الله جيڪي ڪجهه مون کي ڏنو آهي اهو انهيءَ کان گهڻو بهتر آهي جيڪي توهان کي ڏنو آهي ۽ (معلوم ٿئي ٿو ته) توهان پنهنجي تحفي تي ڏاڍو ناز ڪرڻ وارا آهيو.

إِذْ جَعَلَ إِلَهُهُمُ فَلَمَّا آتَيْنَاهُمْ يُجْزُوا لَوَلَّيْنَا لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَوْ لَآ إِلَهُهُمْ ۚ صَغِيرُونَ ۝ (٣٩)

٣٨. (اي همد) تون انهن ڏانهن موٽي وڃ ۽ (انهن کي چئو ته) مان هڪ وڏي لشڪر سان انهن وٽ ايندس اهڙو لشڪر جو انهيءَ جي مقابلي جي انهن کي طاقت نه هوندي ۽ مان انهن کي انهيءَ (ملڪ) مان (فتح ڪرڻ کانپوءِ) اهڙي حالت ۾ ڪڍي ڇڏيندس جو (اهي بادشاهت جي) عزت وڃائي وينا هوندا.

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأَ أَيُّكُمْ يَأْمُرُنِي بِعَرْشِي قَبْلَ أَنْ

٣٩. (انهيءَ کانپوءِ) انهيءَ (پنهنجن جن دربارين کي مخاطب ٿي) چيو اي دربارو!

يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٩﴾

توهان مان ڪير انهيءَ جي تخت کي مون وٽ
کڻي ايندو. انهيءَ کان پهرين جو اهي
(ماڻهو) فرمانبردار ٿي منهن جي خدمت ۾
حاصر ٿين.

٤٠. (پهاڙي قومن مان) هڪ سرڪش سردار
چيو. اوهانجي (هن) جڳهه تان وڃڻ کان
پهرين اهو (تخت) کڻي ايندس ۽ مان انهيءَ
ڳالهه تي وڏي قدرت رکڻ وارو (۽) امانت
وارو آهيان.

٤١. (انهيءَ تي) انهيءَ شخص جنهن کي
(انهيءَ) ڪتاب جو علم حاصل هو چيو ته
مان تو وٽ انهيءَ (تخت) کي تنهن جي اک
چنڀڻ کان پهرين کڻي ايندس پوءِ جڏهين
(سليمان) انهيءَ کي پر ۾ رکيل ڏٺو ته
انهيءَ چيو. هيءُ منهنجي رب جي فضل جي
سببان ٿيو آهي انهيءَ لاءِ ته اهو مونکي
آزمائي ته مان شڪر ڪيان ٿو يا بي
شڪري ڪيان ٿو ۽ جيڪو شڪر ڪري اهو
پنهن جي جان جي فائدي لاءِ ائين ڪري ٿو ۽
جيڪو بي شڪري ڪري ته يقين منهن جو
رب بي نياز (۽) وڏي سخاوت ڪرڻ وارو
آهي.

٤٢. (پوءِ) انهيءَ چيو هن (رائيءَ) جي لاءِ
انهيءَ جو تخت حقير ڪري ڏيکاريو (اسان
ڏسنداسين ته) ڇا اها هدايت حاصل ڪري
ٿي يا انهن ماڻهن مان بڻجي ٿي جيڪي
هدايت حاصل نٿا ڪن.

٤٣. پوءِ جڏهين اها اچي ويئي ته چيو ويو،
ڇا تنهن جو تخت اهڙو آهي؟ انهيءَ تي
انهيءَ چيو ته ايئن معلوم ٿئي ٿو ته هيءُ

قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ
تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ
أَمِينٌ ﴿٤٠﴾

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ
قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ
قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ۖ أَشْكُرَ أَمْ
أَكْفُرُ ۖ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَظْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ
فَإِنَّ رَبِّي غَفٌۭوٌ كَرِيمٌ ﴿٤١﴾

قَالَ نَكُونُوا لَهَا عَرَشَهَا نَنْظُرُ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ
 مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤٢﴾

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَصَرْتُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ
وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٣﴾

اهوني آهي ۽ اسانکي هن کان پهرين ئي علم حاصل ٿي چڪو هو ۽ اسان (تنهنجا) فرمانبردار بنجي چڪا هئاسين.

٤٤. ۽ سليمان رانيءَ کي الله کان سواءِ پوڄا ڪرڻ کان روڪيو. اها يقينن ڪافر قوم مان هئي.

٤٥. ۽ انهيءَ کي چيو ويو ته محل ۾ داخل ٿي، پوءِ جڏهن هن انهيءَ (محل) کي ڏٺو ته کيس اونهون پاڻي سمجهيو ۽ گهٻرائجي ويئي. تڏهن سليمان چيو هيءَ ته محل آهي جنهن ۾ شيشي جا ٽڪرا لڳايا ويا آهن. تڏهن انهيءَ (رانيءَ) چيو اي منهنجا رب! مون پنهنجي جان تي ظلم ڪيو ۽ مان سليمان سان گڏ رب العالمين خدا تي ايمان آڻيان ٿي.

٤٦. ۽ اسان نمود ڏانهن سندن پاءُ صالح کي ضرور رسول بنائي موڪليو هو (هي چوندي ته) الله جي عبادت ڪيو پوءِ اهي (ٻڌندي) ٻه گروهه ٿي ويا جيڪي پاڻ ۾ وڙهڻ لڳا.

٤٧. انهيءَ (صالح) چيو اي منهنجي قوم! توهان خوشحالي اچڻ کان پهرين بدحاليءَ لاءِ ڇو جلدي ڪريو ٿا ڇا توهان خدا کان پنهنجن گناهن تي بخشش نٿا گهرو انهيءَ لاءِ ته توهان تي رحم ڪيو وڃي.

٤٨. انهن چيو (اي صالح) اسان (جيترو سوچيو آهي) توکي ۽ تنهنجن ساٿين کي نڀاڳو ٿي ڏنو آهي. صالح چيو توهانجي نڀاڳ جو سبب ته الله وٽ آهي پر حقيقت هيءَ آهي ته توهان هڪ اهڙي قوم آهيو

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِهَا قَالَتْ إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَيْنِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٧﴾

قَالَ يَقُومُ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٨﴾

قَالُوا أَظَلَمْنَا بِكَ وَبَيْنَ مَعَاكُ قَالِ ظَلَمْنَا عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٩﴾

جنهن کي آزمائش ۾ وڌو ويو آهي.

٤٩. ۽ شهر ۾ نومانهو هئا جيڪي ملڪ ۾ فساد ڪندا هئا ۽ اصلاح نه ڪندا هئا.

٥٠. انهن چيو ته توهان سڀني انهيءَ تي الله جو قسم ڪيو ته اسان هن ۽ هن جي گهر وارن تي رات جي وقت حملو ڪنداسين پوءِ جيڪو به هنجي خون جو مطالبو ڪرڻ ايندو. اسان انهيءَ کي چونڊاسين ته اسان هن جي ڪٽنب جي تباهي (جي واقعي) کي نه ڏٺو آهي ۽ اسان سڄا آهيون.

٥١. ۽ انهن هڪ تدبير ڪئي ۽ اسان به هڪ تدبير ڪئي ۽ اهي ڄاڻندا نه هئا.

٥٢. پوءِ ڏس ته انهن جي تدبير جو نتيجو ڇا نڪتو. اسان انهن کي ۽ انهن جي قوم کي سڀني کي تباهه ڪري رکيو.

٥٣. پوءِ (ڏس) هي انهن جا گهر آهن جيڪي انهن جي ظلمن جي سببان ڪريل آهن هن ۾ علم واري قوم لاءِ وڏو نشان آهي.

٥٤. ۽ اسان انهن ماڻهن کي جن ايمان آندو ۽ تقويٰ ڪندا هئا چونڪارو ڏنو.

٥٥. ۽ (اسان) لوط کي (ٻه رسول بنائي موڪليو) جڏهن انهيءَ پنهنجي قوم کي چيو توهان بدبون ڪيو ٿا ۽ توهان ڏسندا رهندا آهيو.

٥٦. ڇا توهان عورتن کي ڇڏي مردن وٽ شهوت جي نيت سان اڇوڻا حقيقت هيءَ آهي ته توهان هڪ جاهل قوم آهيو.

٥٧. پوءِ انهيءَ جي قوم جو جواب صرف هيءَ هو ته (اي انسانو) لوط جي خاندان کي

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٩﴾

قَالُوا تَفَاسُّوْا بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصٰدِقُونَ ﴿٥٠﴾

وَمَكْرُومًا مَّكَرَآ وَمَكْرُومًا مَّكَرَآ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥١﴾

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُّكْرِهِمْ إِنَّا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٢﴾

فَإِنَّكَ بِبُيُوتِهِمْ حَآوِيَةٌ يِّمَّا ظَلَمُوا إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٣﴾

وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٤﴾

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنِّي أَنَا نَارُ الْفَاحِشَةِ وَأَنْتُمْ نَجِسُونَ ﴿٥٥﴾

إِنِّكُمْ لَتَأْتُونَ الزَّجَالَ سَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ ۚ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٦﴾

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوْنَا أَل

لَوْ طِ قِنْ قَرِيَّتِكُمْ أَنَّهُمْ أَنَّاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٨﴾

پنهن جي شهر مان ڪڍي ڇڏيو. اهي اهڙا مانهو آهن جيڪي ڏاڍا بنجن ڇاهين ٿا.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٥٩﴾

۵۸. نتيجو اهو ٿيو جو اسان انهيءَ (لوط) کي ۽ انهيءَ جي ڪٽنب جي مانهن کي سواءِ انهيءَ جي زال جي چونڪارو ڏنو. اسان انهيءَ (زال) کي پوئتي رهجي وڃڻ وارن ۾ ڳڻي ڇڏيو هو.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ النَّذَرِينَ ﴿٦٠﴾

۵۹. ۽ اسان انهن تي هڪ مينهن وسايو ۽ جن کي عذاب جو پيغام پهچي چڪو هجي، انهن جو مينهن ڏاڍو برو هوندو آهي.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ
اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦١﴾

۶۰. تون چؤ هر تعريف جو الله (ئي) لائق آهي ۽ انهيءَ جا اهي ٻانها جن کي انهيءَ چونڊيو هجي انهن تي سدائين سلامتي نازل ٿيندي آهي. ڇا الله بهتر آهي يا اهي شيون جنهن کي اهي (انهيءَ جو) شريڪ ٺهرائين ٿا.

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ
مَا كَانَ لَكُمْ أَن تُشْرِبُوا شَجَرَهَا ۚ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ
بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٢﴾

۶۱. (ٻڌايو ته) آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي ؟ ۽ (ڪنهن) توهان لاءِ ڪڪر مان پاڻي وسايو آهي پوءِ انهيءَ (پاڻيءَ) جي ذريعي اسان خوبصورت باغ پيدا ڪيا آهن توهان انهن باغن جا وڻ نٿي ڄمائي سگهيا. ڇا الله سان ڪو ٻيو معبود آهي ؟ (جيڪو سڄي ڪائنات عالم جو انتظام ڪري رهيو آهي) پر هي (ڪافر) اهڙي قوم آهن جيڪي انهيءَ جا شريڪ بنائي رهيا آهن.

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا
وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِي وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا
ۚ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾

۶۲. (ٻڌايو ته) ڪنهن زمين کي رهڻ جي جاءِ بنايو آهي ؟ ۽ انهيءَ جي وچ ۾ درياهه وهايا آهن ۽ انهيءَ جي (فاندي) لاءِ ٻهاڙ بنايا آهن ۽ ٻن سمنڊن جي وچ ۾ (جن مان

هڪ منو ۽ هڪ ڪارو هوندو آهي) هڪ روڪ
بنائي آهي. ڇا الله کانسواءِ ڪو ٻيو معبود
آهي؟ پر حقيقت هيءَ آهي ته انهن مان
اڪثر ڄاڻن نٿا.

۶۳- (پڻ ٻڌايو ته) ڪير ڪنهن لاجار جي
دعا ٻڌي ٿو. جڏهن اهو انهي (خدا) کان دعا
گهري ٿو ۽ (انهيءَ جي) تڪليف کي ناري
چڏي ٿو ۽ اهو توهان (دعا ڪرڻ وارن انسانن)
کي (هڪ ڏينهن) سڄي زمين جو وارث بنائي
چڏيندو. ڇا (انهيءَ قادر مطلق) الله کانسواءِ
ڪو معبود آهي؟ توهان بلڪل نصيحت
حاصل نٿا ڪيو.

۶۴- (ٻڌايو ته) خشڪين ۽ سمنڊن جي
مصيبتن ۾ ڪير توهان کي چونڪاري جي
واٽ ڏيکارين ٿو ۽ ڪير پنهنجي رحمت
(يعني مينهن) کان پهرين خوشخبري لاءِ
هوائن کي موڪلي ٿو ڇا الله کانسواءِ ڪو ٻيو
معبود آهي. الله توهانجي شرڪ جي ڳالهين
کان تمام اوچو آهي.

۶۵- (ٻڌايو ته) اهو ڇيڪو پهريون دفعو
پيدا ڪري ٿو ۽ پوءِ (پيدائش جي) سلسلي
کي جاري ڪري ٿو ۽ جيڪو ڪڪرن ۽ زمين
مان توهان کي رزق ڏئي ٿو ڇا (انهيءَ قادر
مطلق) الله کانسواءِ ڪو ٻيو معبود آهي؟
تون ڇو ته جيڪڏهن توهان سڄا آهيو ته
پنهنجي جو دليل پيش ڪيو (ته انهيءَ جا من
بيا به آهن).

۶۶- (پوءِ تون) ڇو ته آسمانن ۽ زمين ۾
جيڪا به مخلوق آهي خدا کانسواءِ (انهن
مان ڪا) غيب کي نٿي ڄاڻي ۽ انهن مان

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ
وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا
مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٣﴾

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ
الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ اللَّهِ
تَعْلَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٤﴾

أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ
مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ اللَّهِ قَلَّ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٥﴾

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ
إِلَّا اللَّهُ ۚ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٦﴾

ڪو اهو به نٿو سمجهي ته انهن کي
ڪڏهن زندهه ڪري اٿاريو ويندو.

۶۷. پر حقيقت هيءَ آهي ته آخرت واري
زندگيءَ جي باري ۾ انهن جو علم بلڪل ختم
ٿي ويو آهي پر اهي انهيءَ جي باري ۾ شڪ
۾ پيل آهن پر اهي انهيءَ جي باري ۾ بلڪل
انڌا آهن.

۶۸. ۽ ڪافر چون ٿا ته ڇا جڏهن اسان ۽
اسان جا ابا ڏاڏا مٽي ٿي وينداسين ته ڇا
اسان وري (زمين مان) زندهه ڪري ڪڍيا
وينداسين.

۶۹. اسان ۽ اسانجن ابن ڏاڏن سان هن کان
پهرين اهڙوئي واعدو ڪيو ويو هو. پر اهي
صرف پهرين ماڻهن جون ڳالهيون آهن (جيڪي
ڪڏهن به پوريون نٿيون ٿين).

۷۰. تون چؤ ته زمين ۾ گهمو ۽ ڏسو ته
ڏوهارين جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي هئي.

۷۱. ۽ تون انهن تي غم نه ڪر ۽ انهن جي
تدبيرن جي سببان تنگي محسوس نه ڪر.

۷۲. ۽ اهي چون ٿا جيڪڏهن توهان سڄا
اهيو ته هي (عذاب جو) واعدو ڪڏهن پورو
ٿيندو؟

۷۳. تون چؤ ته ممڪن آهي ته اهو (عذاب)
جنهن لاءِ توهان جلدي ڪري رهيا آهيو انهيءَ
جو ڪجهه حصو توهانجي پٺيان پٺيان
هليو ايندو هجي.

۷۴. ۽ تنهن جو رب ماڻهن تي فضل ڪرڻ
وارو آهي. پر انهن مان اڪثر شڪر نٿا
ڪن.

بَلْ اَدْرَاكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ
مِنْهَا بَلْ هُمْ وَنَهَا عَمُوْنَ ۝

۶۷

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِذَا كُنَّا تُرَابًا وَّ اَبَآؤُنَا اٰيَاتًا
لِّمُخْرَجُوْنَ ۝

لَقَدْ وُعِدْنَا هٰذَا نَحْنُ وَاٰبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ اِنْ
هٰذَا اِلَّا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ۝

قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُجْرِمِيْنَ ۝

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَلٰلٍ مِّمَّا يَكْفُرُوْنَ ۝

وَيَقُولُوْنَ مَتٰ هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝

قُلْ عَسٰى اَنْ يَّكُوْنَ رِوْفٌ لَّكُمْ بَعْضُ الَّذِي
تَسْتَعْجِلُوْنَ ۝

وَ اِنَّ رَبَّكَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَي النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
لَا يَشْكُرُوْنَ ۝

وَرَأَىٰ رَبَّكَ لِيَعْلَمَنَّ مَا تَكُنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٠﴾

۷۵ ۽ تنهن جو رب انهن شين کي به ڄاڻي
ٿو جن کي انهن جا سينا لکائي رهيا آهن ۽
جن کي اهي ظاهر ڪري رهيا آهن.

وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ
مُّبِينٍ ﴿٥١﴾

۷۶ ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪا به لڪل
شيء آهي هڪ بيان ڪرڻ واري ڪتاب ۾
(محفوظ) آهي.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَقُضُّ عَلَىٰ بَيْتِ إِسْرَءِيلَ أَكْثَرَ
الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٥٢﴾

۷۷ هي قرآن بني اسرائيل جي سامهون اڪثر
اهي ڳالهيون ٻڌائي ٿو جن ۾ اهي اختلاف
ڪري رهيا آهن.

وَأَنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

۷۸ ۽ اهو بيشڪ مومنن جيلاءِ هدايت ۽
رحمت آهي.

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْعَلِيمُ ﴿٥٤﴾

۷۹ تنهن جو رب انهن (بني اسرائيل) جي
وچ ۾ پنهنجي حڪم (يعني قرآن) سان
(سچو) فيصلو ڪري ٿو ۽ اهو غالب (۽) ڏاڍي
وڏي علم وارو آهي.

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٥٥﴾

۸۰ پوءِ الله تي توڪل ڪر، تون يقينن هڪ
دليل واري حق تي قائم آهين.

إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الضُّمَّةَ الدُّعَاءَ إِذَا
وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٦﴾

۸۱ تون هرگز مردن کي نٿو ٻڌائي سگهين ۽
نه ٻوڙن کي ئي (پنهنجي) آواز ٻڌائي
سگهين ٿو (خاص ڪري) جڏهن اهي ٻئي
ڦيرائي هليا وڃن ٿا.

وَمَا آتَتْ يَهُدَىٰ الْعُرَىٰ عَنْ صَلَاتِهِمْ إِنَّ تُسْمِعُ
إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

۸۲ ۽ تون انڌن کي به انهن جي گمراهي ۽
ڪان بچائي هدايت نٿو ڏيئي سگهين تون ته
صرف انهن کي ئي ٻڌائين ٿو جيڪي اسانجن
آيتن تي ايمان آڻين ٿا ۽ اهي (عملن به)
فرمانبردار هوندا آهن.

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ
الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا
لَا يُوقِنُونَ ﴿٥٨﴾

۸۳ ۽ جڏهن انهن جي تباهيءَ جي پيشگوئي
پوري ٿي ويندي ته اسان انهن جي لاءِ زمين
مان هڪ جيوڙو ڪڍنداسين جيڪو انهن کي
زخمي ڪندو. انهيءَ ڪري جو ماڻهو اسانجن

نشانن تي يقين نه رکندا هئا.

۸۴ ۽ انهيءَ ڏينهن (کي ياد ڪيو) جڏهن هر (انهيءَ) قوم مان جيڪا اسانجن نشانن جو انڪار ڪندي رهي هوندي اسان هڪ وڏو گروهه ڪڙو ڪنداسين. پوءِ انهيءَ (گروهه) کي (جواب ڏيڻ لاءِ) مختلف گروهن ۾ ورهايو ويندو.

۸۵ ۽ جڏهن اهي انهيءَ وٽ پهچندا اهو انهن کي چوندو. ڇا توهان منهن جن نشانن جو انهيءَ جي باوجود انڪار ڪيو هو ته توهان علم جي ذريعي انهن جي پوري واقفيت حاصل نه ڪئي هئي يا هيءَ ٻڌايو ته توهان (اسلام جي خلاف ڪهڙيون) ڪهڙيون سازشون ڪندا هئا.

۸۶ ۽ انهن جي ظلمن جي سببان انهن جي خلاف ڪيل پيشگوني پوري ٿي ويندي ۽ اهي ڪا ڳالهه ڪري نه سگهندا.

۸۷ ڇا انهن کي معلوم ڪونهي ته اسان رات کي انهيءَ لاءِ بنايو آهي ته اهي انهيءَ ۾ آرام حاصل ڪن ۽ ڏينهن کي ڏسڻ جي طاقت ڏيڻ وارو بنايو. انهيءَ ۾ يقينن مومن قوم جي لاءِ وڏا نشان آهن.

۸۸ ۽ (انهيءَ ڏينهن کي به ياد ڪيو) جنهن ڏينهن نفيل ۾ هوا ڦوڪي ويندي جنهن نتيجي ۾ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪو به آهي گهٻرائجي اٿندو. سواءِ انهيءَ جي جنهن جي متعلق الله گهرندو (ته هو گهٻراهٽ کان محفوظ رهي) ۽ سڀيئي انهيءَ (خدا) جي حضور مطيع ۽ فرمانبردار ٿي ايندا.

۸۹ ۽ تون بهارن کي انهيءَ صورت ۾ ڏسين ٿو ته اهي پنهنجن جي جڳهه تي قائم آهن

وَيَوْمَ نَخْسِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ قَوَّاجًا مِمَّنْ يَلْدُرُ بِأَيِّتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٥﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ قَالَ أَكُنْتُ بِآيَتِي وَلَمْ تُخِيطُوا بِهَا عَلَيَّ أَمَّا ذَٰلِكُنَّمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا أَنَّهُمْ لَا يُخْفُونَ ﴿٨٧﴾

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنَّ فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَخْرَجُ مِنَ الْأَرْضِ إِلَى الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَوْتَةٍ دُخْرَيْنَ ﴿٨٩﴾

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمْدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرًّا

التَّحَابُ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ
بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿۹۰﴾

حالانڪ اهي ڪڪرن وانگر هلي رهيا آهن.
هيءَ ته الله جي جوڙ آهي جنهن هر شئي کي
مضبوط بنايو آهي اهو توهانجن عملن کان
خوب واقف آهي.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ
يَوْمَئِذٍ أَمْنُونَ ﴿۹۱﴾

۹۰. جيڪو ڪابه نيڪي ڪندو انهيءَ کي
انهيءَ کان بهتر بدلو ملندو ۽ اهڙا ماڻهو
انهيءَ ڏينهن خوف کان (جنهن جو ذڪر مٿي
ٿي چڪو آهي) محفوظ رهندا.

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ
تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۹۲﴾

۹۱. جيڪي برا عمل ڪئي خدا جي خدمت
۾ حاضر ٿيندا انهن جي سردارن کي دوزخ ۾
اونڌو ڪري ڪيرايو ويندو ۽ چيو ويندو ته
ڇا توهانجي جزا توهانجن عملن جي مطابق نه
آهي.

إِنَّمَا أَمِرتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي
حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ زُورُتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ ﴿۹۳﴾

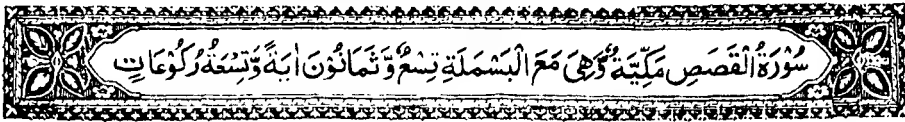
۹۲. مونکي ته فقط هيءَ حڪم ڏنو ويو آهي
ته مان هن شهر (مڪي) جي رب جي جنهن
کي انهيءَ رب عزت ڀريو بنايو آهي عبادت
ڪريان ۽ هر شيءِ انهيءَ جي قبضي ۾ آهي ۽
مونکي حڪم ڏنو ويو آهي ته مان
فرمانبردارن مان ٿي وڃان.

وَأَنْ أَتْلُو الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي
لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿۹۴﴾

۹۳. هيءَ به ته مان قرآن پڙهي ٻڌايان
پوءِ جيڪو انهيءَ کي ٻڌي هدايت حاصل
ڪندو ته انهيءَ جي هدايت حاصل ڪرڻ
فقط انهيءَ جي جان جي ڪم ايندي ۽ جيڪو
انهيءَ کي ٻڌي گمراهه ٿي ويندو ته تون
انهيءَ کي ڇو ته مان صرف هڪ چٽاءِ ڏيندڙ
(وجود) آهيان.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا
رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۹۵﴾

۹۴. هيءَ به ڇو ته الله ئي سڀني تعريفن
جو لائق آهي اهو توهانکي پنهنجا نشان
ڏيکاريندو ابستائين جو اوهان انهن کي
سڃاڻي وٺندا ، توهانجو رب توهانجي عمل
کان غافل نه آهي.

سورت قصص - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اٺانوي آيتون ؛ نورڪوچ آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
۲. طاهر (پاڪ) سميع (دعائن ٻڌڻ وارو)
مجيد (وڏي بزرگيءَ وارو خدا هن سورت کي
نازل ڪرڻ وارو آهي).
۳. هي (يعني هن سورت جون آيتون) هڪ
دليل سان ثابت ڪيل ڪتاب جون آيتون
آهن.
۴. مومن قوم جي فائدي لاءِ اسان موسيٰ ؛
فرعون جا صحيح واقعا تنهن جي سامهون
پڙهون ٿا.
۵. فرعون (پنهن جي) ملڪ ۾ ڏاڍي وڏائي
ڪان ڪم ورتو هو ؛ انهيءَ جي رهڻ وارن کي
ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو هو. هن انهن مان
هڪ گروهه کي ڪمزور ڪرڻ چاهيو ٿي
(اهڙي طرح جو) انهن جي پٽن کي قتل
ڪندو هو ؛ انهن جي چوڪرين کي زندهه
رکنڊو هو ؛ هو يقينن فسادين مان هو.
۶. ؛ اسان ارادو ڪري ڇڏيو هو ته جن ماڻهن
کي ملڪ ۾ ڪمزور سمجهيو ويو هو انهن تي
احسان ڪيون ؛ انهن کي سردار بنايون ؛
انهن کي (سڀني نعمتن جو) وارث ڪري
ڇڏيون.
۷. ؛ انهن کي ملڪ ۾ دٻڻو بخشيون ؛

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

طَسَمَ ②

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْبَيِّنَاتِ ③

نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ④

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيْعًا
يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يَتَّبِعُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَفِي
نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ⑤

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ
وَنَجْعَلَهُمْ آيَةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ⑥

وَنُكَِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنَرَى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ

وَجُودُهَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَعِدُوكَ ④

فرعون ۽ هامان ۽ انهن جي لشڪرن کي اهو
ڪجهه ڏيکاريون جنهن جو انهن کي خوف
لڳل هو.

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ ۖ فَإِذَا اخْتَفَتْ
عَلَيْهِ فَالْقِيَهُ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي ۖ إِنَّا
رَأَوْنَاهُ إِلَيْكَ ۖ وَجَاءَهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ⑤

۸. ۽ اسان موسيٰ جي ماءُ ڏانهن وحي ڪئي
هئي ته انهيءَ کي (يعني موسيٰ کي) ڪير
پيار پوءِ جڏهن تون انهيءَ (جي جان) جي
باري ۾ خوف ڪرين ته انهيءَ کي دريا ۾
وجهي ڇڏ ۽ ڊڄ نه ۽ نه ڪنهن گذريل
واقعي جي سببان غم ئي ڪر اسان انهيءَ کي
تو ڏانهن مونائي آئينداسين ۽ انهيءَ کي
رسولن مان هڪ رسول بنائينداسين (سو)
موسيٰ جي ماءُ انهيءَ وحي جي مطابق عمل
ڪيو ۽ موسيٰ کي درياهه ۾ وجهي ڇڏيو.

فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا ۖ
إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُودُهَا كَانُوا أَخِيضِينَ ⑥

۹. سو انهيءَ کانپوءِ انهيءَ (موسيٰ) کي
فرعون جي خاندان مان هڪ ڪشي ورتو. جنهن
جو نتيجو هي ٿيو جو هڪ ڏينهن اهو انهن
لاءِ دشمن ثابت ٿيو ۽ غم جو سبب بنيو.
فرعون ۽ هامان ۽ انهن ٻنهي جا لشڪر
غلطيءَ ۾ مبتلا هئا.

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي لِئَ لَا
تَقْتُلُوهُ ۖ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنِي أَوْ نَجِدَهُ وَلَدًا ۖ وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ⑦

۱۰. ۽ فرعون (جي خاندان) جي (هڪ)
عورت چيو. هي تنهن جي لاءِ ۽ منهن جي لاءِ
اڪين جي نار جو سبب ٿيندو. انهيءَ کي قتل
نه ڪر ممڪن آهي ته هڪ ڏينهن هو
اسان کي نفعو پهچائي يا اسان انهيءَ کي پٽ
بنايون ۽ انهن کي اصل حقيقت معلوم نه
هئي.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرِحًا ۖ إِنَّ كَادَتْ لِتَنبِئَنِي
بِهِ ۖ لَوْلَا أَنَّ رَبَّنَا عَلَّمَ قَلْبَهَا لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ⑧

۱۱. ۽ موسيٰ جي ماءُ جي دل (غم کان)
چونڪارو پاتو. ويجهو هو ته جيڪڏهن
اسان انهيءَ جي دل کي مومن بنائڻ لاءِ
مضبوط نه ڪيون ها ته اها هن واقعي جي

سڄي حقيقت ظاهر ڪري ڏني ها.

۱۲- ۽ انهي (يعني موسيٰ جي ماءُ) انهيءَ (يعني موسيٰ) جي پيڻ کي چيو ته هن جي پويان پويان وڃ. پوءِ اها انهيءَ کي پري کان ڏسندي رهي ۽ اهي (يعني فرعون جا ماڻهو) بي خبر هئا.

۱۳- ۽ اسان انهيءَ (يعني موسيٰ) تي انهيءَ کان پهرين کير پيارڻ وارين کي حرام ڪري ڇڏيو پوءِ انهيءَ (يعني موسيٰ جي پيڻ) چيو ته ڇا مان توهان کي هڪ اهڙي گهر وارن جي خبر ڏيان جيڪي انهيءَ کي توهان لاءِ پالي ڏين ۽ اهي انهيءَ جا خير خواهه ثابت ٿيندا.

۱۴- اهڙيءَ طرح اسان انهيءَ کي انهيءَ جي ماءُ کي مورتائي ڏنو انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جون اکيون ٽرن ۽ اها غم نه ڪري ۽ سمجهي ته الله جو واعدو پورو ٿي رهيو پر (منڪرن مان) اڪثر ڄاڻن نٿا.

۱۵- ۽ جڏهن اهو پنهنجي جي پڪي جوانيءَ کي پهتو ۽ (پنهنجي اعليٰ اخلاقي تي) مضبوطيءَ سان قائم ٿي ويو ته اسان انهيءَ کي دانائي ۽ علم بخشيو ۽ اسان محسنن کي اهڙوئي بدلو ڏيندا آهيون.

۱۶- ۽ (هڪ ڏينهن) هو شهر ۾ اهڙي وقت آيو جو ماڻهو غفلت جي حالت ۾ هئا. هن انهيءَ شهر ۾ ٻن ماڻهن کي ڏٺو ته پاڻ ۾ وڙهي رهيا هئا. هڪڙو انهيءَ جي دوستن جي گروهه مان هو ۽ ٻيو هنجي دشمنن مان هو. پوءِ هن جيڪو سندس جماعت مان هو انهيءَ شخص جي خلاف جيڪو هن جي دشمنن مان هو سندس مدد طلب ڪئي. انهيءَ تي موسيٰ

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِينِي فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾

وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٣﴾

فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ آتِيهِ كَىٰ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلَنَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٥﴾

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَعَاثَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَاتِلَ هَٰذَا مِنَ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٦﴾

انهي (دشمن) کي هڪ نونشو هنيو ۽ انهيءَ (نونشي) انهيءَ جو ڪم پورو ڪري ڇڏيو. پوءِ موسيٰ چيو ته هي سڄو واقعو شيطاني ڪرتوتن سان ٿيو آهي. اهو (شيطان) (مومن جو) دشمن ۽ (انهيءَ کي) امن جي رستي کان ظاهر ظهور برغلائڻ وارو آهي.

۱۷. پوءِ موسيٰ دعا ڪئي ته اي منهنجا رب! مون پنهنجي جان کي تڪليف ۾ وجهي ڇڏيو آهي. پوءِ تون منهنجي انهيءَ فعل تي پردو وجهي ڇڏ سو انهيءَ انهيءَ فعل تي پردو وجهي ڇڏيو. هو ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۸. تڏهين موسيٰ عرض ڪيو اي منهنجا رب! ڇا ڪان ته تو مون تي انعام ڪيو آهي مان به ڪڏهن مجرمين مان ڪنهن به مجرم جي مدد نه ڪندس.

۱۹. انهيءَ کانپوءِ اهو شهر ۾ صبح جي وقت دشمنن کان خوف ڪندو هيڏانهن هوڏانهن ڏسندي نڪتو ته ڇا ٿو ڏسي ته جنهن هن کان ڪالهه مدد گهري هئي اهو وري انهيءَ کي مدد لاءِ سڏي رهيو آهي انهيءَ تي موسيٰ انهيءَ کي چيو تون يقينن هڪ ظاهر ظهور گمراهه آهين.

۲۰. پوءِ جڏهن هن ارادو ڪيو ته انهيءَ شخص کي پڪڙي جيڪو انهن پنهنجي جو دشمن هو ته انهيءَ (شخص) چيو ته اي موسيٰ! ڇا تون چاهين ٿو ته مون کي ڪري ڇڏين. جهڙيءَ طرح تو ڪلهه هڪ ٻئي شخص کي قتل ڪيو هو تون صرف اهو چاهين ٿو ته ڪمزورن کي ملڪ ۾ دٻائي

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ⑤

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ⑥

فَاصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِي مُبِينٌ ⑦

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يٰمُوسَىٰ أَرِيدُ أَنْ تُنْفِلَنِیَ لَمَّا قَتَلْتُ نَفْسًا یٰلَا أَمِنٌ إِن تَرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِی الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمَصْلُحِينَ ⑧

چڙين ؛ اصلاح ڪرڻ وارن ۾ شامل ٿيڻ تنهن جو مطلب نه آهي.

۲۱- ۽ انهيءَ وقت هڪ شخص شهر جي پراھين حصي کان ڊوڙندو آيو ۽ چيائين اي موسيٰ (ملڪ جا) رئيس مشورو ڪري رهيا آهن ته توکي قتل ڪري ڇڏين. پوءِ (منهن جي ڳالهه ٻڌ ۽) هن شهر مان نڪري وڃ، مان تنهن جن خير خواهن مان آهيان.

۲۲۔ تڏهين اهو انهيءَ شهر مان ڊڄندي نڪري ويو ۽ اهو هوشياريءَ سان هيڏانهن هوڏانهن ڏسندو ٿي ويو انهيءَ وقت انهيءَ دعا ڪئي ۽ چيائين اي منهنجا رب ! مونکي ظالم قوم کان نجات ڏي.

۲۳۔ جڏهن هو مدين شهر ڏانهن هليو، ته انهيءَ چيو مونکي اميد آهي ته منهن جو رب مونکي سڌو رستو ڏيکاري ڇڏيندو.

۲۴۔ ۽ جڏهين اهو مدين شهر جي چشمي وٽ آيو ته هن انهيءَ وٽ ماڻهن جو هڪ گروهه بيٺل ڏٺو جيڪي (پنهنجن جانورن کي) پاڻي پياري رهيا هئا ۽ انهن کان ٿورو پوئتي ۽ بيٺل عورتون ڏٺيون جيڪي پنهنجن جانورن کي (هجوم کان پري) هٽائي رهيون هيون. موسيٰ انهن کي چيو توهان پنهنجي کي ڪهڙو اهم ڪم درپيش آهي. انهيءَ تي پنهنجي عورتن چيو، اسان پاڻي پياري نه ٿيون سگهون جيستائين پيا ڌنار هليا نه وڃن ۽ اسانجو پيءُ ڏاڍو پوڙهو آهي (انهيءَ ڪري اسان سان نه اچي سگهيو).

۲۵۔ پوءِ هن انهن ٻنهي جي خاطر (جانورن کي) پاڻي پياريو . پوءِ هڪ پاڇي ڏانهن

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْتَعِي قَالَ يُوسُفُ
إِنَّ الْمَلَائِكَةَ نَزَرْنَ بِكَ لَيَقْتُلُنَّكَ فَأَخْرِجْ نَفْسَكَ
مِنَ الْمَدِينَةِ ۖ ﴿١٠﴾

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٣٧﴾

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٣٧﴾

وَلَمَّا رَدَّ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْكُنُونَ فَبَ رَجَعَهُمُ أَصْرَاتَيْنِ تَذَوُّونَ قَالَ مَا خَطْبُكُمْ أَتَالَآ لَا سَيْفِي حَتَّى يَصْدِرَ الزَّعَاءُ وَأُبْرَأَ شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿١٧﴾

فَسَقَطَ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي يَمَآ

أَنزَلَتْ إِلَيْنَا مِنْ خَيْرٍ فَفَعِلْنَا ⑤

هتي ويو . پوءِ چيائين اي منهنجا رب! پنهن
جي ڀلائي مان جيڪي ڪجهه تون مون تي
نازل ڪرين مان انهيءَ جو محتاج آهيان.

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ
أَبِي يَدْعُوكَ لِجِزْيَةٍ أَجْرَ مَا سَفَيْتَ لَنَا ۖ وَلَمَّا
جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ ۚ نَجُوتُ
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ⑥

۲۶. انهيءَ کانپوءِ انهن ٻنهي چوڪرين مان
هڪ هلندي آئي ۽ اها شرماني رهي هئي ۽
انهيءَ چيو منهن جو پيءُ توکي سڏي ٿو
انهيءَ لاءِ ته توکي اسانجي ۽ جڳهه تي
(جانورن کي) ٻائي پيارڻ جو اجورو عطا
ڪري. پوءِ جڏهن هو انهيءَ (يعني چوڪرين
جي پيءُ) وٽ آيو ۽ انهيءَ جي اڳيان (پنهن
جو) سارو واقعو بيان ڪيائين ته انهيءَ
چيس ڊڄ نه، تون هاڻي ظالم قوم جي هٿ
کان چوٽڪارو حاصل ڪري ويو آهين.

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَأَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ ۖ إِنَّ خَيْرَ مَنِ
اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ⑦

۲۷. انهيءَ تي انهن (ٻنهي چوڪرين) مان
هڪڙي چيو، اي منهنجا پيءُ! هن کي تون
ملازم ڪئي رک چو جو جن کي تون ملازم
رکين انهن مان بهتر شخص اهو هوندو جيڪو
مضبوط به هجي ۽ امانتدار به.

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَي هَاتِهِنِ
عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَبِيبٌ ۖ فَإِنْ أَبَيْتَ عَشْرًا
فَبِمَنْ عِنْدَكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ ۖ سَتَجِدُنِي
إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ⑧

۲۸. تڏهن انهيءَ شخص چيو (اي موسيٰ)
مان چاهيان ٿو ته هن شرط تي پنهنجن ٻن
ٻن چوڪرين مان هڪ سان تنهنجو نڪاح
ڪريان جيڪڏهن تون اٺن سالن تائين منهن
جي خدمت ڪرين پوءِ جيڪڏهن تون (اٺن
جي عدد جي جاءِ تي) ڏهن جي عدد سان
پنهنجي واعدن کي مڪمل ڪري ڇڏين ته
اهو تنهن جو احسان ٿيندو ۽ مان توتي ڪو
بوجو وجهڻ نٿو گهران. جيڪڏهن الله گهريو
ته تون مون کي نيڪ معاملي ڪرڻ وارن مان
لهيندين.

۲۹. (انهيءَ تي موسيٰ) چيو. هيءَ ڳالهه

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ وَلَا

عَذْرَانِ عَلَىٰ وَاللّٰهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٣٠﴾

منهن جي ۽ تنهن جي وجهه پڪي رهندي.
انهن ٻنهي مدتن مان جيڪا به مان پوري
ڪريان مونتي ڪو الزام نه هوندو ۽ جيڪي
ڪجهه اسان چئون ٿا، الله انهيءَ تي شاهد
آهي.

فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ
جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ
نَارًا عَلَىٰ أَنْيَابِكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ
لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٣١﴾

۳۰. جڏهن موسيٰ مقرر وقت کي پورو ڪيو
۽ پنهنجي گهر وارن کي وٺي هليو ته هن
طور جي طرف کان هڪ باهه ڏٺي (۽) پنهنجي
گهر وارن کي چيائين توهان هتي ترسو،
مون هڪ باهه ڏٺي آهي، شايد مان اتان کان
توهان لاءِ ڪا (ضروري) خبر آڻيان يا ڪو
باهه جو ٽانڊو آڻيان جو توهان پاڻي
سيڪيو.

فَلَمَّا أَنْهَا نُورٍ مِنْ شَأْنِ الْوَادِ الْأَيْسَرِ فِي الْبُقْعَةِ
الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يُمُوسَىٰ إِنْ أَنَا اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

۳۱. پوءِ جڏهن هو انهيءَ (باهه) وٽ پهتو،
ته مبارڪ مقام جي هڪ مبارڪ حصي جي
طرف هڪ وڻ وٽان هن کي سڏيو ويو ته اي
موسيٰ! مان الله آهيان سڀني جهانن جو رب.

وَأَن لِّيُعَصَاكَ فَلَئِمَّا رَأَاهَا قَامَتْ جَانًا وَدَىٰ
مُذْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَوْمَئِذٍ قِيلَ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ
مِنَ الْأَمِينِينَ ﴿٣٣﴾

۳۲. ۽ اهو به ته تون پنهنجي لٽ اچي ڇڏ
پوءِ جڏهن هن انهيءَ (لٽ) کي چرندي ڏٺو
ڄڻ ته اهو هڪ ننڍڙو نانگ آهي. هو ٻئي
ڦيري پڳو ۽ پوئتي موٽي نه ڏٺائين (تڏهن
هن کي چيو ويو) اي موسيٰ! اڳتي وڌ ۽ ڊڄ
نه تون سلامتي حاصل ڪرڻ وارن ماڻهن مان
آهين.

أَسْلُكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْجُجُ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سَوَاءٍ
وَأَضْمُرُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَلْيَكْ بُرْهَانٍ
مِّنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فُٰسِقِينَ ﴿٣٤﴾

۳۳. (۽) پنهنجي هٿ کي پنهنجي گريبان
۾ وجهه اهو بنان ڪنهن بيماريءَ جي اڇو
نڪرندو ۽ پنهنجي ٻانهن کي خوف جي
سببان (زور سان) چڪي (پنهنجي جسم
سان) ملائي هي به دليل (سواءِ ٻين دليلن
جي) آهن جيڪي فرعون ۽ انهيءَ جي

دربارين ڏانهن تنهن جي رب جي طرفان
موڪليا ويا آهن ڇو جو اهي اطاعت کان
نڪري وڃڻ وارا ماڻهو آهن.

۳۴. (موسيٰ) چيو اي منهنجا رب ! مون
فرعون جي قوم مان هڪ شخص کي قتل
ڪيو هو پوءِ مان ڊڄانتو ته اهي مونکي
قتل نه ڪري ڇڏين (۽ تنهن جو پيغام نه
پهچي سگهي).

۳۵. ۽ منهن جو پاءُ هارون ڳالهه ڪرڻ ۾
مون کان وڌيڪ فصيح آهي. پوءِ هن کي مون
سان مددگار طور موڪل. انهيءَ لاءِ ته هو
منهن جي تصديق ڪري مان ڊڄان ٿو ته اهي
منهن کي ڪوڙو نه ڪن.

۳۶. فرمايائين، اسان تنهن جي پاءُ سان تنهن
جون ٻانهون مضبوط ڪنداسين ۽ توهان ٻنهي
لاءِ غلبي جو سامان پيدا ڪنداسين پوءِ اهي
توهان تائين نه پهچي سگهندا توهان ٻئي ۽
جيڪي توهان ٻنهي جا تابعدار هوندا اسانجي
آيتن جي ذريعي غالب ٿيندا.

۳۷. پوءِ جڏهن موسيٰ اسان جون ظاهر ظهور
آيتون کڻي آيو ته فرعون جي ماڻهن چيو
هيءَ ته هڪ فريب آهي جو ٺاهيو ويو آهي.
اسان پنهنجن جن ابن ڏاڏن کان اهڙي ڳالهه
ڪڏهن نه ٻڌي.

۳۸. ۽ موسيٰ چيو، منهنجو رب انهيءَ کي
جيڪو انهيءَ جي طرفان هدايت آڻي خوب
ڄاڻيو ۽ انهيءَ کي به جنهن جي پڇاڙي
ڇڳي هجي، حق اهو آهي ته ظالم ڪڏهن
ڪامياب نٿا ٿين.

۳۹. ۽ فرعون چيو، اي درٻاريو ! مونکي

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ
يَقْتُلُونِ ⑤

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ
رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ⑥

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكَ سُلْطَانًا
فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكَ ۚ بِآيَاتِنَا أَنْتُمْ وَمَنِ اتَّبَعْنَا ۚ لَئِيْلَ
الْغَالِبِينَ ⑦

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا
إِلَّا سِحْرٌ مُّقْتَرَنٌ وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا
الْأَوَّلِينَ ⑧

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّي أَمْلَأُ مِصْرَ بِالْهَدْيِ مِنْ
عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ ⑨

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَأْتِيهَا إِلَهًا لَّا مَعْلَمْتُ لَكُمْ مِنْ

إِلَهُ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهَامُنْ عَلَى الظِّلِّ فَأَجْعَلْ
لِي صَرَخًا لَعَلِّي أَكَلِمُ إِلَى إِلِهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَكْظَمُهُ
مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٩﴾

پاڻڪان سواءِ توهانجو ڪو معبود معلوم
ڪونهي. پوءِ اي هاماڻ ! منهن جي لاءِ آلي
مئيءَ تي باهه ٻار (يعني سرون ٺهراءِ) پوءِ
مون لاءِ هڪ قلعو تيار ڪر. شايد انهيءَ تي
چڙهي مان موسيٰ جي خدا کي معلوم ڪري
سگهان ۽ مان ته هن کي ڪوڙن مان
سمجهان ٿو.

وَأَسْتَكْبِرُ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَ
ظَنُّوا أَنَّهُمُ الْبَائِنَاءُ لَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

۴۰. ۽ هن به ۽ سندس لشڪرن به ملڪ ۾
بنان ڪنهن حق جي تكبر کان ڪم ورتو ۽
خيال ڪيو ته اهي اسانوت موتائي ڪونه
آندا ويندا.

فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَأَنْظِرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

۴۱. پوءِ اسان انهيءَ کي به ۽ انهيءَ جي
لشڪرن کي به سوگهو ڪيو ۽ انهن کي
سمند ۾ اڇلائي ڇڏيو. پوءِ ڏس ته ظالمن
جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي؟

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يُدْعَوْنَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ
لَا يُنصَرُونَ ﴿٤٢﴾

۴۲. ۽ اسان انهن (فرعونين) کي سردار بنايو
هو جيڪي (پنهن جي سرداريءَ جي غرور ۾)
مانهن کي دوزخ ڏانهن سڏيندا هئا ۽ قيامت
جي ڏينهن انهن جي ڪابه مدد نه ڪئي
ويندي.

وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعَنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ هُمْ
مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٣﴾

۴۳. ۽ هن دنيا ۾ اسان انهن تي لعنت
موڪلي ۽ قيامت جي ڏينهن به اهي بدحال
مانهن مان هوندا.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ
الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

۴۴. ۽ اسان موسيٰ کي انهيءَ ڪانپوءِ جو
اسان پهرين قومن کي تباهه ڪري ڇڏيو هو
ڪتاب بخشيو. انهيءَ جي تعليم مانهن کي
روحاني سوجهرو بخشيندي هئي. ۽ اها
هدايت ۽ رحمت جو سبب هئي (۽) انهيءَ
مطلب سان (ڏني ويئي هئي) ته اهي نصيحت
حاصل ڪن.

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِ إِذْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
الْأَمْرَ مَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٥﴾

۴۵- ۽ تون (طور جي) اولاهين پاسي نه هئين
جڏهين اسان موسيٰ جي حوالي (رسالت جو)
ڪم ڪيو هو ۽ نه تون (انهيءَ وقت) شاهدن
مان هڪ شاهد هئين.

وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ۖ وَمَا
كُنْتَ ثَاوِيًّا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا ۖ
وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٦﴾

۴۶- پر اسان ڪيترين قومن کي پيدا ڪيو
پوءِ انهن تي عمر وڌي ٿي ويئي (۽ اهي
پنهنجن پيشگوي کي وساري وينا) ۽ تون
اهل مدين سان به نه رهندو هئين جو انهن
جي اڳيان اسانجا نشان پڙهي ٻڌائين ها. پر
اسان ئي رسول موڪلڻ وارا آهيون.

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الظُّلُمِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِن رَّحِمَةً
مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَهُم مِّن نَّذِيرٍ
مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٧﴾

۴۷- ۽ تون ظور جي طرف نه هئين - جڏهي ته
اسان (موسيٰ کي) پڪاريو پر هي سڀ
ڪجهه تنهن جي رب جي طرف کان رحمت
آهي انهيءَ لاءِ ته تون انهيءَ قوم کي
هوشيار ڪرين جن وٽ توکان پهرين ڪوبه
هوشيار ڪرڻ وارو نه آيو هو جو اهي
نصيحتمند حاصل ڪن.

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌ ۖ يَمَآ قَدَمَتِ أَيْدِيهِمْ
فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ
وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٨﴾

۴۸- ۽ جيڪڏهن اهو خيال نه اچي ها ته
اهي پنهنجن عملن جي سبب ڪري ڪنهن
مصيبت جي اچڻ تي چوندا اي اسانجا رب!
تو اسان ڏانهن ڪو رسول ڇو نه موڪليو.
جو اسان تنهنجن آيتن جي پويان هلون ها ۽
مومنن مان بنجي وڃون ها (ته شايد اسان
تو کي رسول بنائي نه موڪليون ها پر
ڪافرن تي حجت قائم ڪرڻ ضروري هو).

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أَوْفَىٰ
مِثْلَ مَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ
مِن قَبْلُ ۖ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا ۖ وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ
كَيْفَرٍ مُّكْرَمٍ ﴿٤٩﴾

۴۹- پوءِ جڏهين انهن وٽ اسانجي طرفان حق
اچي ويو ته انهن چيو ڇو انهيءَ (يعني محمد
رسول الله) کي اهڙي تعليم نه ملي جهڙي
موسيٰ کي ملي هئي. ڇا انهن موسيٰ جي
تعليم جو انهيءَ کان پهرين انڪار نه ڪيو

هر ؟ انهن ته چيو هو ته هي به وذا جادوگر
آهن جيڪي هڪ ٻئي جي مدد ڪن ٿا ؛ چيو
هئا تون ته اسان انهن مان هر هڪ جي دعويٰ
جا منڪر آهيون.

۵۰. تون چؤ ته (جيڪڏهن موسيٰ ؛ هارون
؛ محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم
سڀني جون ڳالهيون ڪوڙيون آهن ته)
جيڪڏهن توهان سڄا آهيو ته الله وٽان هڪ
اهڙو ڪتاب آڻيو جيڪو انهن ٻنهي ڪتابن
کان وڌيڪ هدايت ڏيندو هجي انهيءَ لاءِ ته
مان انهيءَ جي تابعداري ڪيان.

۵۱. پوءِ جيڪڏهن اهي ڪو جواب نه ڏين،
ته سمجهه ته اهي صرف پنهنجن خواهشن
جي پيروي ڪري رهيا آهن ؛ انهيءَ کان
وڌيڪ ڪير گمراهه آهي جيڪو الله جي
هدايت کي نظر انداز ڪري پنهنجن خواهشن
جي پٺيان هلي ٿو الله يقينن ظالم قوم کي
ڪاميابيءَ جو رستو نٿو ڏيکاري.

۵۲. ؛ اسان انهن جي لاءِ هڪ ٻئي پٺيان
وڃي موڪليندا رهياسون انهيءَ لاءِ ته اهي
نصيحت حاصل ڪن.

۵۳. اهي ماڻهو جن کي اسان هن (قرآن) کان
پهرين ڪتاب ڏنو هو. اهي هن (قرآن) تي
(دل ۾) ايمان رکن ٿا.

۵۴. ؛ جڏهن اهو (قرآن) انهن جي اڳيان
پڙهيو وڃيڻو ته اهي چون ٿا اسان انهيءَ تي
ايمان آڻيون ٿا. هي اسانجي رب جي طرفان
برحق ڪلام آهي اسان ته انهيءَ ڏينهن کان
پهرين ئي مسلمان هواسين.

۵۵. انهن ماڻهن کي انهيءَ جو بدلو سندن

قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا
اتَّبِعْهُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٠﴾

قُلْ لَّمَّا يَتَّبِعُوا لَكَ فَأَعْلَمَ أَنَّمَا يُتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ
وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ يُغَيِّرْ هُدًى مِّنَ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٢﴾

الَّذِينَ آمَنُوا بِالْكِتَابِ مِّن قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٣﴾

وَأِذَا يُنطَّلَعُ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّنَا
إِنَّا كُنَّا مِّن قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٤﴾

أُولَٰئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَ

يَذَرُونِ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٩﴾

صبر جي سببان به دفعا ملندو ۽ اهي نيڪيءَ سان بديءَ جو مقابلو ڪن ٿا ۽ جيڪي ڪجهه اسان انهن کي ڏنو آهي انهيءَ کي خرچ ڪن ٿا.

وَإِذَا سَأَعُوا النَّعْمَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَمٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٦٠﴾

۵۶. ۽ (يهودين مان مسلمان ٿيڻ وارا جذهين) ڪا بيهودي ڳالهه ٻڌن ٿا ته انهيءَ کان ڪٺارو ڪن ٿا. ۽ چون ٿا اي ڪافرو اسانجا عمل اسان لاءِ آهن ۽ توهانجا عمل توهان لاءِ آهن. توهانتي سلامتي نازل هجي (يعني خدا توهانکي ايمان نصيب ڪري) اسان جاهلن سان تعلق رکڻ پسند نٿا ڪيون.

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٦١﴾

۵۷. تون جنهن کي پسند ڪرين هدايت نٿو ڏيئي سگهين. پر الله جنهنکي گهري هدايت ڏيئي ٿو ۽ اهو هدايت حاصل ڪرڻ وارن کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

وَقَالُوا إِن تَتَّبِعِ الْهْدَىٰ مَعَكَ نَخَافُ أَنْ أَزِيحَ أَوَّلَهُمْ نُسُكًا لَهُمْ حَرَمًا أَوْثَمًا يُجْبَىٰ إِلَيْهِ تَمَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ رِّدْقًا مِّنْ لَّدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

۵۸. ۽ اهي چون ٿا جيڪڏهن اسان انهيءَ هدايت جي جيڪا توتي نازل ٿي ٿي اطاعت ڪيون ته پنهن جي ملڪ مان تڙيا وينداسين (تون چؤ) ڇا اسان انهن کي محفوظ ۽ امن واري جڳهه نه ڏئي آهي. جنهن ڏانهن هر قسم جا ميوا آندا ويندا آهن اهو اسانجي طرفان تحفو آهي. پر انهن مان اڪثر ڄاڻن نٿا.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِشَتَهَا أَتَقَاتِكُمْ مَسْكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٦٣﴾

۵۹. ۽ ڪيتريون ئي آباديون آهن جن کي اسان تباهه ڪيو جيڪي پنهن جي معيشت (جي گهٽتائي) جي سببان متڪبر ٿي ويون هيون. پوءِ (ڏس) هي انهن جون رهڻ جو جايون آهن جن ۾ انهن کانپوءِ ڪوبه نه رهيو پر اسان ئي انهن جا وارث بنياسين.

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا
رُسُولًا يُنذِرُهَا عَلَيْهِنَّ آيَاتُنَا ۖ وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ
إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿۶۰﴾

۶۰۔ ۛ تنهن جو رب جيستائين ڪنهن مرڪزي
ڳوٺ ۾ اهڙو رسول نه موڪلي جيڪو انهن
جي اڳيان اسانجون آيتون پڙهي ٻڌائي . انهن
ڳوٺن جي مجموعي (يعني ملڪ) کي تباهه
ڪرڻ جو عمل نه ٿي ڪري سگهيو (چو جو
اهو ان جي خلاف آهي) ۛ اسان ڳوٺن کي
ڪڍين به تباهه نٿا ڪريون سواءِ انهيءَ
جي جو انهن جي رهڻ وارا ظالم ٿي وڃن.

وَمَا أُوْتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّاعِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ
رِزْقُهَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ ۚ وَآٰتٰى اَكْثَرًا تَعْقِلُوْنَ ﴿۶۱﴾

۶۱۔ ۛ جيڪي ڪي توهان کي ڏنو وڃيڻو اهو
تہ صرف دنيوي زندگيءَ جو سامان آهي ۛ
انهيءَ جي زينت آهي ۛ جيڪي الله وٽ آهي
اهو بهتر ۛ جٽاءُ ڪندڙ آهي ڇا توهان
عقل نه ٿا هلايو.

اَفَنۡ وَعَدْنٰهُ وَعَدًا حَسَنًا فَمَوَّلَآتِهٖ
كُنۡنَ مَتَّعْنٰهُ مَتَّاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ
هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿۶۲﴾

۶۲۔ ڇا اهو شخص جنهن سان اسان سنو
(يعني آخرت جي زندگيءَ جي ڪاميابيءَ
جو) واعدو ڪيو هجي ۛ هو انهيءَ کي
(يقينن) حاصل ڪرڻ وارو هجي انهيءَ شخص
وانگر ٿي سگهيو جنهن کي اسان صرف
دنيوي زندگيءَ جو ڪجهه سامان ڏنو هجي.
پوءِ هو قيامت جي ڏينهن (خدا جي روبرو
جواب ڏيڻ لاءِ) پيش ڪيو وڃڻ وارو هجي.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَآءِىَ الَّذِيْنَ
كُنْتُمْ تُرْعَوْنَ ﴿۶۳﴾

۶۳۔ ۛ (ياد ڪيو) جنهن ڏينهن هو (الله)
انهن کي گهرائيندو پوءِ پڇندو تہ منهنجا
گمان ڪيل شريڪ ڪٿي آهن جن کي توهان
منهن جي مقابلي ۾ معبود سمجهندا هئا.

قَالَ الَّذِيْنَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَٰؤُلَآءِ الَّذِيْنَ
اَعُوْذُبَنَّا ۖ اَغْوَيْنَهُمۡ لَمَّا عَاوَيْنَا ۚ ثُمَّ اِنَّا اِلَيْكَ مَآ
كَانُوْا اِيَّاَنَا يَعْْبُدُوْنَ ﴿۶۴﴾

۶۴۔ (تڏهين) جن تي اسانجي عذاب جي خبر
پوري ٿي چڪي هوندي چوندا اي انساجا
رب ! هي اهي ماڻهو آهن جن کي اسان
گمراهه ڪيو هو اسان انهن کي اهڙيءَ طرح
گمراهه ڪيو هو جهڙيءَ طرح اسان خود

گمراهه ٿي ويا هئاسون. اڄ اسان تو وٽ پنهنجي گمراهيءَ کان بيزاري ظاهر ڪيون ٿا. اهي ماڻهو اسان جا عبادت گذار نه هئا (پر پنهنجن خيالن جي پويان هلندا هئا).

۶۵. ۽ چيو ويندو توهان پنهنجن جن شريڪن کي سڏيو پوءِ اهي انهن کي سڏيندا پر اهي سندن جواب نه ڏيندا ۽ (مشرڪ) مقرر ڪيل عذاب دستندا. ڪاش جو اهي هدايت حاصل ڪن ها.

۶۶. ۽ انهي ڏينهن کي به باد ڪريو جڏهن خدا انهن کي پڪاريندو ۽ چوندو توهان رسولن (جي نصيحت) جو ڪهڙو جواب ڏنو هو؟

۶۷. پوءِ انهي ڏينهن سڀ دليل انهن کان وسري ويندا ۽ اهي هڪ ٻئي کان ڪوبه سوال نه ڪري سگهندا.

۶۸. پوءِ جيڪو به توجه ڪندو ۽ ايمان آڻيندو ۽ حال سارو عمل ڪندو جلدي مرادوند ماڻهن ۾ شامل ٿي ويندو.

۶۹. ۽ تنهن جو رب جيڪي چاهيو پيدا ڪريو ۽ جنهن کي چاهيو منتخت ڪريو. انهن کي انهيءَ باري ۾ ڪوبه اختيار حاصل ڪونهي. الله پاڪ آهي ۽ انهن جي شرڪ وارين ڳالهين کان مٿاهون آهي.

۷۰. ۽ تنهن جو رب انهيءَ کي ڄاڻيو جنهن کي اهي سڀني ۾ لکائين ٿا ۽ انهيءَ کي به جنهن کي اهي ظاهر ڪن ٿا.

۷۱. ۽ حقيقت هيءَ آهي ته الله جي ذات اهڙي آهي جو انهيءَ کانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي پيدائش جي شروعات ۾ اهو تعريف

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ۝۶۵

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَا ذَا آجَبْتُمُ الرُّسُلَ ۝۶۶

فَعَبَّيْتَ عَلَيْهِمُ الْآثَانَ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَسْتَأْذِنُونَ ۝۶۷

فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا نَعَسَ أَن يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ۝۶۸

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝۶۹

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ۝۷۰

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْخَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝۷۱

جي لائق هو ۽ آخرت ۾ به اهوني تعريف جو لائق هوندو. سڄي بادشاهت انهيءَ جي قبضي ۾ آهي ۽ توهان سڀني کي انهيءَ ڏانهن موٽي وڃڻو پوندو.

۷۲ تون (انهن کي) چؤ مونکي ٻڌايو ته سهي جيڪڏهن الله توهان لاءِ قيامت جي ڏينهن تائين رات کي ڊگهو ڪري ڇڏي ته الله کانسواءِ ٻيو ڪير آهي جيڪو توهان وٽ روشني آڻيندو؟ ڇا توهان ٻڌو نٿا؟

۷۳ تون چؤ ته مونکي ٻڌايو ته سهي ته جيڪڏهن الله ڏينهن کي قيامت جي ڏينهن تائين توهان لاءِ ڊگهو ڪري ڇڏي ته الله کانسواءِ ڪهڙو معبود آهي جيڪو توهان وٽ رات کي وٺي اچي جنهن ۾ توهان سڪون حاصل ڪيو. ڇا توهان ڏسو نٿا.

۷۴ ۽ هيءُ انهيءَ جي رحمت آهي جو انهيءَ توهانجي لاءِ رات ۽ ڏينهن بنايا آهن جو انهيءَ (رات) ۾ توهان سڪون حاصل ڪيو. ۽ (انهيءَ ڏينهن ۾) توهان انهيءَ جو فضل ڳوليو انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر گذار بنجو.

۷۵ ۽ جنهن ڏينهن هو انهن کي پڪاريندو ۽ چونڊو ته ڪٿي آهن اهي منهنجا گمان ڪيل شريڪ جن کي توهان (معبود) خيال ڪندا هئا.

۷۶ ۽ اسان هر هڪ امت مان هڪ شاهد ڪڍي ٻاهر ڪنداسين پوءِ چونڊاسين ته پنهن جو دليل آڻيو. تڏهن اهي سمجهي ويندا ته ڪامل حق الله وٽ ئي آهي ۽ انهن جو سمورو ڪوڙ ڳالهائڻ انهن کان ڇڏائجي ويندو.

۷۷ قارون (دراصل) موسيٰ جي قوم مان هو.

قُلْ اَرَايْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا اِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ اَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧٢﴾

قُلْ اَرَايْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِكُلِّ شَيْءٍ اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٣﴾

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٤﴾

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٥﴾

وَنَرَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا اَنْ الْحَقَّ لِلَّهِ وَصَلَّوْا عَلَيْهِمْ فَكَادُوا يَغْتَرُونَ ﴿٧٦﴾

وَإِن كَادُوا لَكَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ وَآيَاتُهُ

وَمِنَ الْكُفَّارِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوزًا بِالْعُسْبَةِ أُولَئِكَ أَلْفُؤُا إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ۝

پر اهو انهن جي ني خلاف ظلم تي تيار ئي ويو ۽ اسان انهيءَ کي ايترا خزانا ڏنا هئا جو انهن جون ڪنجيون هڪ مضبوط جماعت لاءِ به ڪڻن مشڪل هيون. (ياد ڪر) جڏهن انهيءَ جي قوم انهيءَ کي چيو ته (ايترو) فخر نه ڪر. الله فخر ڪرڻ وارن کي يقينن پسند نٿو ڪري.

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ۝

۷۸ ۽ جيڪي ڪي توکي الله ڏنو آهي انهيءَ سان آخرت واري زندگي جي گهر جي ڳولا ڪر ۽ دنياوي زندگي مان توکي جيڪو حصو مليو آهي انهي کي به نه وسار (اسان توکي هڪ حد تائين دنيا جي آرام جي استعمال کان روڪيون نه ٿا) ۽ جهڙيءَ طرح الله توتي احسان ڪيو آهي تون به ماڻهن تي احسان ڪر ۽ ملڪ ۾ فساد پکيڙڻ جي ڪوشش نه ڪر. الله يقينن فسادين کي پسند نٿو ڪري.

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَآكْثَرُ جَعْلًا وَلَا يَسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْجَرِيمُونَ ۝

۷۹ (قارون) چيو، هي سارو رتبو مونکي هڪ اهڙي علم جي سببان مليو آهي، جيڪو صرف مونکي حاصل آهي ڇا هو ڄاڻندو ته هو ته انهيءَ کان پهرين الله ڪيترن ئي نسلن کي جيڪي انهيءَ کان وڌيڪ طاقتور ۽ انهيءَ کان وڌيڪ مالدار هئا تباهه ڪري ڇڏيو هو ۽ ڏوهارين کي (جڏهن عذاب ڏنو ويندو آهي ته) انهن جي گناهن متعلق انهن کان پڇا ڳاڇا نه ڪئي ويندي آهي.

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا لِيَلْبِتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ۝

۸۰. (هڪ ڏينهن هينئن ٿيو جو) اهو پنهنجي قوم جي اڳيان پنهنجي زينت (يعني پنهنجي بادي گارڊ) سان نڪتو. انهيءَ تي اهي ماڻهو جيڪي دنيا جي زندگيءَ جو سامان چاهيندا هئا چئي اٿيا، اي ڪاش

اسانکي به اهو ڪجهه ملي ها جو قارون کي ڏنو ويو. هن کي ته (دنيا جو هڪ) وڏو حصو مليو آهي.

۸۱ ۽ جن ماڻهن کي علم ڏنو ويو هو انهن چيو، توهانجي ستيا ناس - الله جي طرفان ملڻ وارو بدلو مومن ۽ ايمان جي حال سارو عمل ڪرڻ واري لاءِ ڏاڍو سٺو هوندو آهي ۽ اهو (بدلو) صرف صبر ڪرڻ وارن جو گروهه ئي حاصل ڪندو آهي.

۸۲ پوءِ اسان انهي کي ۽ انهيءَ جي قبيلي کي مڪروهه ڳالهين ۾ ڦاسائي ڇڏيو ۽ ڪابه جماعت اهڙي نه نڪتي جيڪا الله کان سواءِ انهيءَ جي مدد ڪري ۽ ڪنهن تدبير سان به هو (پنهن جي دشمن کان) بچي نه سگهيو.

۸۳ ۽ اهي ماڻهو جيڪي ڪالهه تائين انهيءَ جي جاءِ تي پهچڻ جي خواهش ڪندا هئا ڇوڻ لڳا توتي تباهي هجي. الله ئي يقينن پنهن جي ٻانهن مان جنهن لاءِ چاهيو رزق ۾ ڪشادگي ڏيئي ٿو ۽ جنهن لاءِ چاهي ٿو تنگي ڪريو جيڪڏهن اسانتي الله احسان نه ڪيو هجي ها ته اسانکي به مصيبتن جو شڪار ڪري ڇڏي ها. توتي تباهي هجي (ڳالهه اها آهي ته) ڪافر ڪڏهن به ڪامياب نه ٿيندا آهن.

۸۴ هي (جا) آخرت واري زندگي (آهي) اسان انهيءَ کي انهن لاءِ ئي مخصوص ڪري ٿا ڇڏيون جيڪي ملڪ ۾ نا جائز غلبو ۽ فساد نٿا چاهين ۽ پڇاڙي متقين جي ئي (سٺي) ٿيندي آهي.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيُكَفِّرُ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقِيهَا إِلَّا الضَّالُّونَ ۝

فَحَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ ۝

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَتَّبَعُوا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيَكَفِّرُ اللَّهُ بِسُوءِ الرَّزْقِ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَن مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيُكَفِّرُ بِنَا وَيُكَفِّرُ الْكَافِرُونَ ۝

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ مَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ۝

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ
فَلَا يَجْزِيهِ الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۵۰﴾

۸۵ جيڪو ماڻهو پسنديدہ عمل ڪري
انهيءَ کي انهيءَ کان بهتر بدلو ملندو ۽
جيڪو بہ ٻرو عمل ڪندو تہ ٻرن عملن
ڪرڻ وارن کي سندن پنهن جي عمل جي
برابر بدلو ڏنو ويندو.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ
قُلْ رَبِّیْ أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي
ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۵۱﴾

۸۶ اهو خدا جنهن توتي هي قرآن فرض ڪيو
آهي پنهن جي ذات جو قسم ڪائي چويٿو تہ
هو توکي انهيءَ جاءِ ڏانهن موٽائي آڻيندو
جنهن ڏانهن ماڻهون وري وري موٽي ايندا
آهن تون چو، منهن جو رب (انهيءَ کي بہ)
چڱيءَ ريت ڄاڻي ٿو جيڪو هدايت تي قائم
هوندو آهي ۽ (انهيءَ کي بہ) جيڪو کليل
گمراهيءَ ۾ ڦاٿل هوندو آهي.

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً
مِّنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿۵۲﴾

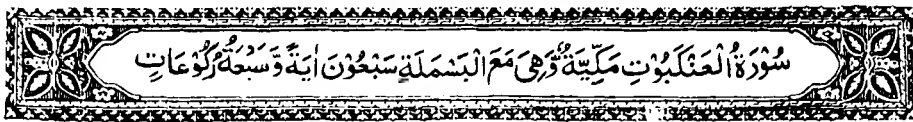
۸۷ ۽ تون (ڪابه) اميد نہ رکندو هئين تہ
توتي هڪ ڪامل ڪتاب نازل ٿيندو پر تنهن
جي رب جي طرفان رحمت جي طور تي ائين
ٿيو. پوءِ تون ڪافرن جو مددگار ڪڏهين بہ
نہ بنج.

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ
وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الشَّرِיקِينَ ﴿۵۳﴾

۸۸ ۽ توکي ڪوبه شخص هن کانپوءِ الله
جون آيتون توتي نازل ڪيون ويون انهن کي
روڪڻ وارو نہ بنجي ۽ تون پنهنجي رب
ڏانهن (ماڻهن کي) سڏ ۽ مشرڪن ۾ شامل
نہ ٿي.

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَجْهَهُ ۖ لَهٗ الْحُكْمُ ۚ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۵۴﴾

۸۹ ۽ (اي مخاطب) الله کان سواءِ ڪنهن بہ
معبود کي نہ پڪار انهيءَ کان سواءِ ڪوبه
معبود ڪونهي. هر هڪ شئي تباهه ٿيڻي
آهي سواءِ انهيءَ جي جنهن ڏانهن انهي
(الله) جو توجه هجي. حڪم انهيءَ جي
اختيار ۾ آهي. ۽ توهان سڀيئي انهيءَ ڏانهن
موٽائي نيا ويندا.

سورت عنكبوت - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ستر آيتون ؛ سترڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

الْمَلَأَ
۲. مان الله سڀني کان وڌيڪ ڄاڻڻ وارو
آهيان.

أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ
۳. ڇا (هن زماني جي) ماڻهن اهو سمجهي
ڇڏيو آهي ته انهن جو هيءَ چوڻ ته اسان
ايمان آندو آهي (ڪافي ٿيندو) ؛ اهي ڇڏي
ڏنا ويندا ؛ انهن کي آزمايو نه ويندو.

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ
۴. حالانڪ جيڪي (ماڻهو) انهن کان پهرين
گذري چڪا آهن انهن کي اسان آزمايو هو (؛
هائي به اهو ائين ئي ڪندو سو الله ظاهر
ڪندو انهن کي به جن سچ ڳالهايو ؛ انهن
کي به جن ڪوڙ ڳالهايو.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ
۵. ڇا جيڪي ماڻهو بديون ڪن ٿا - اهي
خيال ڪن ٿا ته اهي اسانجي سزا کان بچي
ويندا. انهن جو فيصلو ڏاڍو برو آهي.

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ ۛ
۶. جيڪو ماڻهو الله جي ملاقات جي اميد
رکيو (انهيءَ کي معلوم هئڻ گهرجي ته)
الله جو مقرر ڪيل وقت ضرور اچڻ وارو آهي
؛ اهو ڏاڍو ٻڌڻ وارو (؛) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو
آهي.

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ
۷. جيڪو شخص خدا جيلاءِ ڪوشش ڪري
ٿو در حقيقت اهو پنهنجي جان جي لاءِ ئي

عَنِ الْعَالَمِينَ ⑤

ڪريو الله سڀني جهانن کان بي نياز آهي
(۽ انهن جي عبادت جو محتاج ڪونهي).

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ ⑥

۸- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو ۽ ايمان مطابق انهن
عمل ڪيا اسان انهن جي بدين کي انهن کان
پري ڪنداسين - ۽ جيڪو ڪم آهي ڪندا هئا
انهيءَ جي مطابق جيڪا بهترين جزا انهن
کي ملي سگهندي هوندي اها اسان انهن کي
ڏينداسين.

وَوَهَبْنَا لِلْإِنْسَانِ إِذَ الدِّينَ حُسْنًا
إِنْ جَاهَلَكَ إِشْرَاكَ إِنْ مَا لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ
فَأَنْتُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑦

۹- ۽ اسان انسان کي پنهنجي والدين سان
سنو سلوڪ ڪرڻ جو حڪم ڏنو آهي ۽ (چيو
آهي ته) جيڪڏهن آهي ٻئي نوسان هن
ڳالهه ۾ بحث ڪن ته تون ڪنهن کي
منهنجو شريڪ نهراءِ حالانڪ انهيءَ جو
تو کي ڪوبه علم ڪونهي. تون انهن ٻنهي
جي فرمانبرداري نه ڪرڻ جو توهان سڀني
کي مون ڏانهن ئي موٽي اچڻو آهي ۽ مان
توهانجي عمل (جي نيڪي بدي) کان
توهانکي واقف ڪندس.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي
الصَّالِحِينَ ⑧

۱۰- ۽ جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ ان مطابق
انهن عمل به ڪيا آهن، اسان انهن کي چڱن
ٻانهن ۾ داخل ڪنداسين.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي
اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةً لِلنَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاءَ
نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ
بَاعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ⑨

۱۱- ۽ ماڻهن مان (ڪي اهڙا به هوندا آهن)
جيڪي چون ٿا ته اسان الله تي ايمان آندو
آهي ۽ پوءِ جڏهن الله جي ڪري انهن کي
تڪليف ڏني ويندي آهي آهي ماڻهن جي
عذاب کي الله جي عذاب وانگر سمجهندا آهن
۽ جيڪڏهن تنهن جي رب جي طرفان مدد
اچي ٿي ته آهي چون ٿا (درحقيقت) اسان
به توهان سان هئاسين- ڇا دنيا جهان جي
ماڻهن جي دلين ۾ جيڪي ڪجهه آهي انهيءَ

ڪي الله چڱي طرح نٿو ڄاڻي؟

۱۲-۱۳. ۱. الله ضرور ظاهر ڪري ڇڏيندو انهن کي جن ايمان آندو آهي ۽ انهن کي به جيڪي منافق آهن ۽ ڪافر مومنن کي چون ٿا، توهان اسانجي پويان هلو. اسان توهانجا گناهه ڪڍنداسين. حالانڪ اهي انهن جا گناهه (بلڪل) نٿا کڻي سگهن. اهي يقينن ڪوڙا آهن.

۱۴. حقيقت هي آهي ته اهي پنهنجو بوجو به ڪندا ۽ پنهنجي بوجي کانسواءِ ٻين ماڻهن جا بوجا به ڪندا (جن کي اهي دوکو ڏين ٿا) ۽ قيامت جي ڏينهن انهن کان انهيءَ بهتان جي باري ۾ سوال ڪيو ويندو.

۱۵. ۱. اسان نوح کي انهي جي قوم ڏانهن موڪليو هو پر هو انهن ۾ نوسوءَ پنجاهه سالن تائين رهيو سو انهيءَ جي قوم جي ماڻهن کي طوفان اچي ورتو ۽ اهي ظالم هئا.

۱۶. پوءِ اسان انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي پيڙيءَ ۾ وهڻ وارن ساڻين کي چونڪارو ڏنو ۽ اسان انهيءَ واقعي کي سڀني جهانن جي ماڻهن لاءِ هڪ نشان بنائي ڇڏيو.

۱۷. ۱. (اسان) ابراهيم کي (به رسول بنائي موڪليو هو) جڏهن انهيءَ پنهنجي قوم کي چيو هو ته الله جي عبادت ڪيو ۽ (انهيءَ جي تقويٰ اختيار ڪيو. جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا ته هيءُ توهان جي لاءِ ڏاڍو سٺو آهي.

۱۸. توهان الله کانپوءِ ٻين هستين جي عبادت ڪيو ٿا ۽ (مذهب جي باري ۾) ڪوڙيون ڳالهيون ٺاهيو ٿا. اهي (هستيون)

وَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلْيَعْلَمَنَّ السَّافِقِينَ ۝
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا
وَلْنَحْمِلَ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطِيئَتِهِمْ
مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ۝

وَلْيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْئَلُنَّ
يَوْمَ النَّارِ عَنَّا كَانُوا يَفْهَرُونَ ۝

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ
سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ
ظَالِمُونَ ۝

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ۝

وَأَبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَانْقُضُوا
ذِكْرَهُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ
إِفْكَارًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ

لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ
وَاشْكُرُوا لَهُ ۚ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۱۸﴾

جن جي توهان الله کان سواء پوڄا ڪيو ٿا
توهان کي رزق نه ٿيون ڏيئي سگهن. پوءِ الله
کان پنهنجو رزق گهرو ۽ انهيءَ جي عبادت
ڪيو ۽ انهيءَ جو شڪر ادا ڪيو. توهان کي
انهيءَ ڏانهن موٽائي نيو ويندو.

وَإِنْ تَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا
عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلْغُ الْبَيِّنُ ﴿۱۹﴾

۱۹- ۽ جيڪڏهن توهان منهن جي ڳالهه کي
ڪوڙو ٺهرائيندو ته (اها ڪا نئين ڳالهه نه
آهي) توهان کان پهرين قومن به (پنهنجي
رسولن کي) ڪوڙو ڪيو هو ۽ رسول جو ڪم
ته صرف کولي کولي پهچائڻ هوندو آهي
(زبردستي مڃرائڻ نه هوندو آهي).

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ
إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿۲۰﴾

۲۰- ڇا انهن کي معلوم ڪونهي ته الله
مخلوق کي ڪيئن پهرين دفعو شروع ڪندو
آهي پوءِ انهيءَ کي وري وري موٽائيندو آهي
هي ڪم الله جي لاءِ بلڪل آسان آهي.

قُلْ يَسِّرُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ
ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۲۱﴾

۲۱- تون چؤ، ملڪ ۾ چو طرف گهمو ۽ ڏسو
ته الله مخلوق جي پيدائش ڪهڙي طرح
شروع ڪئي هئي پوءِ مرڻ کانپوءِ انهن کي
زندہ ڪندو ويو الله هر هڪ شئي تي قادر
آهي.

يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ ۚ
وَالِلَّهِ تُقَلُّبُونَ ﴿۲۲﴾

۲۲- هو جنهن کي چاهيو عذاب ڏئي ٿو ۽
جنهن کي چاهيو رحم ڪري ٿو ۽ انهيءَ ڏانهن
توهان کي موٽائي آندو ويندو.

وَمَا أَسْمِعُ يَعْجَزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ۚ
مَا لَكُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿۲۳﴾

۲۳- ۽ توهان نه زمين ۾ نه آسمان ۾ خدا کي
انهي جي مرضي جي خلاف مجبور ڪري
سگهندؤ. ۽ خدا کان سواءِ نه ڪو توهان جو
دوست آهي نه مددگار.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ
يَكُونُونَ سَرَحِمَىٰ ۚ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

۲۴- ۽ اهي ماڻهو جيڪي الله جي نشانن جو
۽ انهيءَ سان ملاقات هئڻ جو انڪار ڪن ٿا
اهي ماڻهو اهڙا آهن جيڪي منهن جي رحمت

اَيُّمُ ۱۹

کان مایوس ئی ویا آهن ؛ اهی ئی آهن جن کی دردناک عذاب ملندو.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۱۹

۲۵- پوء انهيء جي (يعني ابراهيمي) قوم جو جواب انهيء کانسواء ڪجهه نه هو ته انهن چيو هن کي قتل ڪري ڇڏيو. يا ان کي ماري ڇڏيو (جيئن ته انهن هن کي باهه ۾ وجهي ڇڏيو) پر الله هن کي باهه کان بچائي ورتو، انهيء ۾ يقينن مومن قوم لاءِ وڏا نشان آهن.

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ لَّيْلَنَ بَعْضُكُم بَعْضًا وَفَأُولَٰئِكَ يَتَرَوْنَ النَّارَ وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ ۲۵

۲۶- (ابراهيم) چيو توهان الله کانسواءِ بتن سان تعلق قائم ڪري ڇڏيو آهي (؛ توهانجو اهو فعل) دنياوي زندگيءَ ۾ ٻين مشرڪن سان محبت وڌائڻ لاءِ (آهي) پوءِ قيامت جي ڏينهن توهان مان ڪي ڪن جو انڪار ڪندا ؛ توهان مان ڪي ڪن تي لعنت وجهندا ؛ توهانجو لڪائو دوزخ هوندو ؛ جن کي توهان مددگار سمجهو ٿا انهن مان ڪوبه توهانجي مدد لاءِ نه ايندو.

فَأَمَّن لَّهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ يَاقُظُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۲۶

۲۷- هن (نصیحت) کانپوءِ لوط انهيءَ تي ايمان آندو ؛ (ابراهيم) چيو مان ته پنهنجي رب ڏانهن هجرت ڪري وڃڻ وارو آهيان. هو يقينن غالب (؛) وڏي حڪمت وارو آهي.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَأَيَّدْنَاهُ بِآجُرِهِ فِي الدُّنْيَا ۚ إِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ۲۷

۲۸- ؛ اسان هن کي اسحاق ؛ يعقوب بخشيو ؛ سندس اولاد سان نبوت ؛ ڪتاب مخصوص ڪري ڇڏيو ؛ اسان هن کي دنيا ۾ به انهيءَ جو اجر بخشيو ؛ آخرت ۾ به هو نيڪ ٻانهن ۾ شامل ڪيو ويندو.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُم لَأَتَّوْنَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ۲۸

۲۹- ؛ لوط کي به (اسان رسول بنائي موڪليو) جڏهن ته هن پنهنجي قوم کي چيو ته توهان هڪ اهڙي بندي ڪيو ٿا

جيڪو ڪم دنيا ۾ توهان کان پهرين ڪنهن به نه ڪيو هو.

۳۰. ڇا توهان (عورتن کي ڇڏي) مردن ڏانهن اچو ٿا ۽ ڌاڙو هڻو ٿا ۽ پنهنجي مجلسن ۾ اڻ وڻندڙ حرڪتون ڪيو ٿا. انهيءَ تي سندس قوم جو جواب انهيءَ کانسواءِ ڪجهه نه هو جو انهن چئي ڏنو، ته جيڪڏهن تون سڄن ماڻهن مان آهين ته الله جو عذاب اسان تي نازل ڪر.

۳۱. انهيءَ تي لوط چيو، اي منهنجا رب! فسادِي قوم جي خلاف منهنجي مدد ڪر.

۳۲. ۽ جڏهن اسانجي رسولن ابراهيم وٽ خوشخبري آندي ته انهيءَ چيو اسان هن ڳوٺ وارن کي تباهه ڪرڻ وارا آهيون. ڇو جو هن جا رهواسي ظالم آهن.

۳۳. (ابراهيم جواب ۾) چيو ته هن (ڳوٺ) ۾ ته لوط به رهيو هو، هنن چيو اسان هن (ڳوٺ) جي رهڻ وارن کي چڱي طرح ڄاڻون ٿا، اسان انهيءَ (يعني لوط) کي ۽ انهيءَ جي گهر وارن کي سواءِ انهيءَ جي زال جي ڇڏي ڇڏي رهجي وڃڻ وارن ۾ شامل ٿي ويندي چونڪارو ڏينداسين.

۳۴. ۽ جڏهن اسانجا رسول لوط وٽ آيا ته انهن جي ڪري هن کي ڏک پهتو پڻ انهيءَ جي ڪري سندس دل تنگ ٿي ويئي. ۽ (سندس انهيءَ حالت کي ڏسي انهن پيغام آڻڻ وارن) چيو. ڪنهن (ايندڙ) ڳالهه جو خوف نه ڪر ۽ نه ڪنهن گذريل واقعي تي افسوس ڪر. اسان توکي ۽ تنهنجي گهر وارن کي سواءِ تنهن جي زال جي، ڇڏي ڇڏي رهجي

اَيُّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقَاطَعُونَ السَّبِيلَ ۚ وَ تَأْتُونَ فِي نَادِيَكُمُ الْمُنْكَرَ مِمَّا كَانَ جَوَابَ قَوْمٍ
إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ
الصّٰدِقِيْنَ ﴿۳۰﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿۳۱﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا
مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنْ أَهْلَهَا كَانُوا
ظٰلِمِيْنَ ﴿۳۲﴾

قَالَ إِنْ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا وَنَمْنُ
لَنُجِيبَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ
الْغٰثِرِيْنَ ﴿۳۳﴾

وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيًّا
بِهِمْ وَصَافٍ بِهِمْ ذُرْعًا وَ قَالُوا
لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجِيكَ وَ
أَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ
الْغٰثِرِيْنَ ﴿۳۴﴾

وچڻ وارن ۾ شامل ٿي ويندي، چونڪارو ڏين
وارا آهيون.

۳۵. اسان هن بستيءَ تي انهن جي نافرمانِي
جي ڪري عذاب نازل ڪرڻ وارا آهيون.

۳۶. ۽ اسان هن بستيءَ جي (واقعي جي)
ذريعي هڪ کليل عبرت جو سامان عقل وارن
ماتهن لاءِ پوئتي ڇڏيو آهي.

۳۷. ۽ مدين ڏانهن اسان هنن جي پاءُ شعيب
کي رسول بنائي موڪليو هو (جڏهن هو آيو
ته) هن چيو اي منهنجي قوم! الله جي
عبادت ڪيو ۽ آخرت واري زندگي جي وقت
کي ياد رکو ۽ اهڙا فساد جا ڪم نه ڪيو جو
ملڪ ۾ توهان جي ڪمن جي ڪري فساد
پکڙجي وڃي.

۳۸. انهيءَ تي انهن هن کي ڪوڙو ڪري
ڇڏيو ۽ هڪ زلزلي جي عذاب انهن کي اچي
ورتو. جنهن جي نتيجي ۾ اهي پنهنجي گهرن
۾ (زمين سان) اونڌا ٿيل رهجي ويا.

۳۹. ۽ عاد کي به ۽ ثمود کي به (اسانجي
طرفان هڪ زلزلي واري عذاب اچي ورتو) ۽
(اي اهل مڪه!) توهان تي انهن جي ڳوٺن جو
حال ظاهر آهي ۽ شيطان انهن کي انهن جا
عمل سٺا ڪري ڏيکاريا ۽ انهيءَ (شيطان)
انهن کي (الله جي) رستي کان روڪيو
حالانڪ اهي چڱي طرح سمجهندا هئا.

۴۰. ۽ قارون ۽ فرعون ۽ هامان کي به (اسان
عذاب ۾ گرفتار ڪيو) ۽ موسيٰ انهن وٽ
ظاهر ظهور نشان کڻي آيو هو. پوءِ به (انهن
نه مڃيو پر) انهن ملڪ ۾ تڪبر وارو رويو

إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٥﴾

وَلَقَدْ تَرَكُنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٦﴾

وَالِى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا نَّقَالَ يَقُومِ اعْبُدُوا اللَّهَ
وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَوُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٧﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جُثَيِّينَ ﴿٣٨﴾

وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُم مِّن مَّسِيحَتِهِمْ ذُرِّيَّتُهُ
لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالُهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَ
كَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٩﴾

وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ
جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا فِي
الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِينَ ﴿٤٠﴾

اختيار ڪيو ۽ (اسانجي عذاب کان) بچي
بچي نه سگهيا.

۴۱- پوءِ اسان انهن مان هر هڪ کي انهيءَ
گناهه جي سببان پڪڙي ورتو سو انهن ۽
ڪو ته اهڙو هو جو اسان انهيءَ تي پٿرن جو
مينهن وسايو ۽ ڪو اهڙو هو جو انهيءَ کي
ڪنهن ٻئي سخت عذاب پڪڙي ورتو. ۽ ڪو
اهڙو هو جو اسان انهيءَ کي ملڪ ۾ ذليل
ڪري ڇڏيو. ۽ ڪو اهڙو هو جو اسان انهيءَ
کي غرق ڪري ڇڏيو. ۽ الله انهن تي ظلم
ڪرڻ وارو نه هو پر انهن خود پنهنجي جانين
تي ظلم ڪيو ٿي.

۴۲- انهن ماڻهن جو حال جن الله کي ڇڏي
بيا دوست بنايا، ڪورينڙي جهڙو حال آهي
جنهن (پنهنجي لاءِ) هڪ گهر ته بنايو پر
گهرن مان سڀني کان ڪمزور گهر ڪورينڙي
جوئي هوندو آهي ڪاش! جو اهي ماڻهو
سمجهن ها.

۴۳- الله هر انهيءَ شئي کي جنهن کي اهي
ماڻهو انهيءَ کانسواءِ پڪارين ٿا ڄاڻين ٿا
اهو غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

۴۴- ۽ اهي مثال آهن جيڪي اسان ماڻهن لاءِ
بيان ڪيون ٿا پر عالمن کانسواءِ ڪوبه
انهن کي نه ٿو سمجهي.

۴۵- الله آسمانن ۽ زمين کي خاص مقصد جي
لاءِ پيدا ڪيو آهي. انهيءَ ۾ مومن لاءِ هڪ
وڏو نشان آهي.

فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِمْ فَنَقَلْنَاهُمْ مِّنَ الْأَرْضِ
عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ
الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ
وَمِنْهُمْ مَّنْ أَعْرَفْنَاهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ
لِيُظِلَّهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلُونَ ﴿٤١﴾

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ
الْعَنْكَبُوتِ إِذَا أَخَذَتْ بِتَنَانٍ فَإِنَّ أَوَّاهَنَ الْيَتَامَىٰ لِيَتَّخِذَ
الْعَنْكَبُوتُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٣﴾

وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنَاسٍ لِّمَّا يَعْقِلُهَا إِلَّا
الْعَالِمُونَ ﴿٤٤﴾

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٥﴾

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ
الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ
أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿۴۶﴾

۴۶. هن ڪتاب (يعني قرآن) مان جيڪي
ڪي تو ڏانهن وحي ڪيو وڃي ٿو اهو پڙهه
(ماڻهن کي پڙهي ٻڌاء) ۽ نماز کي (انهيءَ
جي سڀني شرطن سان) ادا ڪر يقينن نماز
سڀني ٻرين ۽ ان وٽندڙ ڳالهين کان روڪي ٿي
۽ الله جي يادگيري يقينن (۽ سڀني ڪمن
کان) وڌي آهي ۽ الله توهانجن عملن کي
ڄاڻي ٿو.

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ
إِلَيْكُمْ وَالْهُدَىٰ وَالْهُكْمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿۴۷﴾

۴۷. ۽ اهل ڪتاب سان ڪڏهن به بحث نه
ڪيو پر اعليٰ ۽ مضبوط دليل سان. سواءِ
انهن ماڻهن جي جيڪي انهن مان ظلم ڪرڻ
وارا هجن (انهن کي الزامي جواب ڏيئي
سگهو ٿا) ۽ انهن کي چوڻ ته جيڪي اسان تي
نازل ٿيو آهي اسان انهيءَ تي به ايمان
آڻيون ٿا ۽ جيڪي توهان تي نازل ٿيو آهي
انهيءَ تي به ۽ اسانجو خدا ۽ توهانجو خدا
هڪ آهي ۽ اسان انجا فرمانبردار آهيون.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ
بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿۴۸﴾

۴۸. ۽ اهڙيءَ طرح اسان توتي هي مڪمل
ڪتاب لاٿو آهي. پوءِ اهي ماڻهو جن کي
اسان هي ڪتاب ڏنو آهي. اهي هن تي ايمان
آڻين ٿا ۽ انهن مان (يعني اهل ڪتاب وارن
مان به) ڪي انهيءَ تي ايمان آڻين ٿا ۽
اسانجي آيتن جو ضد سان انڪار صرف ڪافر
ٿي ڪن ٿا.

وَمَا كُنْتَ تَسْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ
إِذَا أَرْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿۴۹﴾

۴۹. ۽ هن (قرآن) جي نازل ٿيڻ کان پهرين
تون ڪوبه ڪتاب نه پڙهندو هئين، نه
ماڻهن کي ٻڌائيندو هئين ۽ نه ان کي پنهنجي
ساڄي هٿ سان لکندو هئين، جيڪڏهن ائين
ٿئي ها ته ڪوڙو ڪرڻ وارا شڪ ۾ پئجي
وڃن ها.

۵۰. پر هي (قرآن) ته کليل نشانين آهن،
انهن ماڻهن جي دلين ۾ جن کي علم ڏنو ويو
آهي ۽ اسانجي نشانين جو ظالمن کانسواءِ
ڪوبه انڪار نٿو ڪري.

۵۱. ۽ اهي چون ٿا ته ڇو انهيءَ جي رب جي
طرفان هن تي ڪي نشان نه لٿا ڇو ته
نشان ته خدا وٽ آهن (جڏهن اهو فائدو ڏسي
ٿو لاهيڻو) ۽ مان هڪ ظاهر ظهور هوشيار
ڪرڻ وارو آهيان.

۵۲. ڇا انهن جي لاءِ (هي نشان) ڪافي نه
هو جو اسان تو تي هڪ ڪامل ڪتاب
(قرآن) کي نازل ڪيو جيڪو انهن کي پڙهي
ٻڌايو ويڃي هن ڳالهه ۾ مومنن جي لاءِ به
وڏي رحمت ۽ نصيحت جا سامان آهن.

۵۳. تون ڇو منهن جي ۽ توهانجي وڃي شاهد
طور فيصلو ڪرڻ وارو الله ٿي ڪافي آهي ۽
جيڪي ڪي آسمانن ۾ آهي ۽ زمين ۾ آهي
انهيءَ کي هو ڄاڻي ٿو ۽ جيڪي ماڻهو
ڪوڙ تي عمل ڪن ٿا ۽ الله جي حڪمن جو
انڪار ڪن ٿا اهي ئي گهڻائي ۾ پوڻ وارا
آهن.

۵۴. ۽ اهي ان کان عذاب جي جلد آڻڻ جي
گهر ڪن ٿا ۽ جيڪڏهن هڪ مقرر وقت نه
هجي ها ته عذاب انهن تي اچي وڃي ها ۽
هاڻي به اهو انهن وٽ ضرور (ايندو ۽)
اوچتو ايندو اهڙي حالت ۾ جو انهن کي خبر
به نه پوندي.

۵۵. (۽) اهي توکان عذاب جي جلدي آڻڻ جي
گهر ڪن ٿا ۽ جهنم ڪافرن کي يقينن تباهه
ڪرڻ وارو آهي.

بَلْ هُوَ آيَّتٌ بَيِّنَةٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ ۖ قُلْ إِنَّمَا
الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ ۖ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيِّنًا وَبَيِّنَاتٍ شَهِيدًا ۚ يَعْلَمُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَالَّذِينَ أُصْحُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا
بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٣﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ
الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٤﴾

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٥﴾

يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ
أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ دُوُّوْا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٦﴾

۵۶. جنهن ڏينهن (جو جهنم جو عذاب ڪافرن کي گهيري تباهه ڪري ڇڏيندو. هي اهو ڏينهن هوندو جو خدائي) عذاب انهن کي مٿان به ڏيکي ڇڏيندو ۽ انهن جو پيرن جي هيٺيان نڪري به انهن کي گهيري وٺندو ۽ (خدا) چوندو. پنهنجن عملن جو نتيجو ڇڪيو.

يُؤَيِّدُ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ
فَاعْبُدُونِ ﴿٥٧﴾

۵۷. اي منهنجا پاتها! منهن جي زمين ڪشادي آهي پوءِ توهان منهن جي ئي عبادت ڪيو.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٨﴾

۵۸. هر ڪو ساهه وارو موت جو مزو چڪڻ وارو آهي پوءِ اسان ڏانهن ئي توهان (سڀني کي) موٽايو ويندو.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ
الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
بِعَمَلِهِمُ الْعَمِلِينَ ﴿٥٩﴾

۵۹. ۽ اهي ماڻهو جيڪي ايمان آڻين ٿا ۽ انهيءَ جي مطابق عمل ڪن ٿا اسان انهن کي جنت ۾ مشاهين منزلن ۾ جڳهه ڏينداسين (اهڙي جنت ۾) جو انهيءَ جي (چانئن) هيٺيان نهرون وهنديون هونديون. اهي (مومن) انهن جنتن ۾ هميشه جي لاءِ رهندا ايندا ۽ سٺن عملن ڪرڻ وارن جي لاءِ اجر، ڏاڍو سٺو هوندو آهي.

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٦٠﴾

۶۰. انهن (مومنن) جو جيڪي (پنهنجي عقيدي ۽ عمل تي) ڄميا رهندا آهن پنهنجي رب تي توڪل ڪندا آهن.

وَكَايْنِ مِنَ ذَاتِهِ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا
وَأَيُّكُمْ لَهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾

۶۱. هن دنيا ۾ ڪيترا جانور به آهن جيڪي پاڻ سان (انسانن وانگر) پنهنجن جو رزق کنيو نه وٺندا آهن، الله انهن کي رزق ڏئي ٿو ۽ توهان کي به. ۽ اهو ڏاڍو دعائن ٻڌڻ وارو (۽) حالتن کان چڱي طرح واقف آهي.

وَلَيْنِ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ

۶۲. ۽ جيڪڏهن تون انهن ماڻهن کان پڇين

وَالْأَرْضَ وَخَزَّ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ يَقُولُنَّ
اللَّهُ فَاثَى يُؤَقُّونَ ﴿۵۹﴾

ته آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي
۽ سج ۽ چنڊ کي (بنان مزوريءَ جي) ڪنهن
انسانن جي خدمت ۾ لڳائي ڇڏيو آهي؟ ته
اهي چوندا ته الله (پوءِ جڏهن اهي هيءَ
ڳالهه ڄاڻن ٿا) ته ڪيڏانهن پلايا وڃن ٿا.

اللَّهُ يَسُطُّ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ
لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿۶۰﴾

۶۳. الله ئي پنهنجن جن ٻانهن مان جنهن لاءِ
گهرندو آهي رزق ڪشادو ڪري ڇڏيندو آهي
۽ جنهن لاءِ گهرندو آهي بند ڪري ڇڏيندو
آهي الله يقينن هر شئي کان چڱي طرح واقف
آهي.

وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْبَاهُ
بِالْأَرْضِ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا يَقُولُونَ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ
لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿۶۱﴾

۶۴. ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته
ڪڪر مان ٻائي ڪنهن وسايو آهي؟ ۽ پوءِ
انهيءَ جي ذريعي زمين کي انهيءَ جي مرڻ
کانپوءِ جيئرو ڪيو آهي؟ ته اهي چوندا -
يقينن الله تون چو ته سڀ تعريف الله جي لاءِ
ئي آهي پر انهن (انسانن) مان گهڻا سمجهن
نٿا.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَلَعِبٌ وَإِنَّ
الْآخِرَةَ لَإِخْرَجَةٌ لِّعَلَىٰ الْجَيَّانَ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۶۲﴾

۶۵. ۽ هيءَ دنياوي زندگي صرف هڪ غفلت ۽
راند جو سامان آهي ۽ آخرت جي زندگيءَ جو
گهر ئي در حقيقت اصلي زندگيءَ جو گهر
جواني سگهيو. ڪاش جو اهي ماڻهو ڄاڻن
ها.

فَإِذَا دَعَيْنَا فِي السَّمَاءِ دَعَا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّيْنَاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ
يُشْرِكُونَ ﴿۶۳﴾

۶۶. ۽ جڏهن اهي ماڻهو ٻيڙي ۾ سوار ٿين
ٿا ته پنهنجي عقيدت کي خالص الله جي لاءِ
ڪري انهيءَ کان دعا گهرن ٿا پر جڏهن اهو
ڪين ۽ خشڪي ڏانهن چونڪارو ڏيئي پهچائي
ڇڏيو ته اوچتو وري شرڪ ڪرڻ شروع ڪن
ٿا.

يَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيُتِمَّتْ تَعَذُّبُهُمْ

۶۷. انهيءَ لاءِ ته اسان جيڪي ڪي انهن
کي ڏنو آهي انهيءَ جو انڪار ڪري ڇڏين (۽

فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿۵۰﴾

انهيء انعام کي خدا کان سواء ٻين شريڪن
ڏانهن منسوب ڪري ڇڏين ۽ انهيء وقت
توبه جو نتيجو هيء ٿئي ٿو جو الله تعاليٰ
انهن کي ڇڏي ڏئي ٿو ۽ اهي هڪ عرصي
تائين دنيوي سامان مان فائدو حاصل ڪن ٿا
پوءِ هڪ ڏينهن اها بخشش ختم ٿي ويندي ۽
اهي (پنهنجي حقيقي خدا کي) ڏسي وٺندا.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا مِّمَّا وَصَّيْنَاهُ النَّاسُ مِنْ
حَرَلِهِمْ قَبْلَ ذَلِكَ يُؤْمِنُونَ وَيَعْبُدُ اللَّهَ يَكْفُرُونَ ﴿۵۱﴾

۶۸. ڇا انهن کي معلوم ڪونهي ته اسان
حرم (يعني مڪي) کي امن جي جڳهه بنائي
ڇڏيو آهي. ۽ انهن ماڻهن جي آسپاس (يعني
مڪي کان ٻاهران) ماڻهو امالڪ ڪڍي ويندا
آهن. ته ڇا اهي هو ڪوڙ تي ته ايمان آڻين ٿا
۽ الله جي نعمت جو انڪار ڪن ٿا.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿۵۲﴾

۶۹. ۽ جيڪو شخص الله تي ڪوڙ ٻڌي
بهتان هڻي ٿو انهيء کان وڌيڪ ظالم ڪير
ٿي سگهي ٿو يا (انهيء کان) جيڪو سچي
ڳالهه کي انهيء وقت ڪوڙو ڪري ٿو جڏهن
اها انهيء وٽ اچي وڃي ٿي ڇا اهڙن ڪافرن
جي جاءِ جهنم ۾ نه هئڻ گهرجي.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ
لَلْعَالَمِينَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۵۳﴾

۷۰. ۽ اهي (ماڻهو) جيڪي اسان سان ملڻ
جي ڪوشش ڪن ٿا اسان انهن کي ضرور
پنهجي رستن ڏانهن اچڻ جي توفيق
بخشينداسين ۽ الله يقينن مومنن سان گڏ
آهي.

سورت روم - هي سورت مكي آهي - ۽ بسم الله سميت هن جون ۱۶ ڪهت آيتون
۽ ۶ رڪوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪ
ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
- ۲- مان الله سڀ کان وڌيڪ ڄاڻڻ وارو آهيان.
- ۳- ۴- ۵- رومي (يعني قيصر جي ساٿين)
ويجهي ملڪ ۾ شڪست کاڌي ۽ آهي
شڪست کانپوءِ وري ٿورن سالن ۾ ٻيهر
غالب اچي ويندا. انهيءَ واقعي کان پهرين
به الله جي حڪومت هوندي ۽ پوءِ به
(انهيءَ جي حڪومت هوندي). ۽ انهيءَ
ڏينهن مومن الله جي مدد کان ڏاڍا خوش
هوندا.
- ۶- الله جنهن کي پسند ڪريو انهيءَ جي
مدد ڪريو ۽ هو غالب (۴) بار بار ڪرم
ڪرڻ وارو آهي.
- ۷- الله جي واعدي (کي چڱي طرح باد رڪو)
(۴) الله پنهنجن واعدن کي ڪڍڻو نٿو ڪري
پر اڪثر ماڻهو انهيءَ ڳالهه کي سمجهن
نٿا.
- ۸- آهي ماڻهو دنياوي زندگيءَ جي ظاهري
(يعني انهيءَ جي شان ۽ شوڪت) کي ته
چڱي طرح سمجهن ٿا - پر آخري واري
زندگيءَ کان بلڪل نا واقف آهن.
- ۹- ڇا انهن پنهنجن دل ۾ ڪڏهن اهو غور
ڪيو آهي ته آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪي
- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- الْقَمَرُ ②
- غُلِبَتِ الرُّومُ ③
- فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ يَتُغَيَّبُونَ ④
- فِي بَضْعِ سِنِينَ ۚ إِنَّ لِلَّهِ الْأَمْرَ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ ⑤
- وَيَوْمَئِذٍ يُفْرِحُ الْمُؤْمِنُونَ ⑥
- يَنْصُرِ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ⑦
- وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ⑧
- يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ⑨
- أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى
وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكُفْرُونَ ﴿٥﴾

ڪي انهن جي وجه آهي. خدا ڪنهن حڪمت
جي مطابق ۽ هڪ مقرر وقت جي لاءِ پيدا
ڪيو آهي پر ماڻهن مان گهڻا پنهنجي رب
جي ملاقات کان منڪر آهن.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا
الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِن
كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٦﴾

۱۰. ڇا اهي زمين ۾ نه گهميا آهن ۽ هي نه
ڏٺو اٿن ته جيڪي انهن کان پهرين ماڻهو
ڪندا هئا تن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي هئي؟
اهي انهن کان وڌيڪ طاقتور هئا ۽ انهن زمين
کي چڱيءَ طرح کيڙيو (يعني هر هلايو) هو ۽
انهيءَ کي هن کان وڌيڪ آباد ڪيو هو
جيڪي هنن ڪيو آهي ۽ انهن جا رسول انهن
وٽ دليل کڻي آيا هئا پر ڇاڪاڻ ته الله جي
شان جي مطابق نه هو جو انهن تي ظلم
ڪري ها. پر اهي ماڻهو خود پنهنجي جانين
تي ظلم ڪري رهيا هئا.

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسَاءُوا الشُّوْأَىٰ إِنَّ لَدُنَّا
بِأَيِّ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٧﴾

۱۱. پوءِ انهن ماڻهن جو جن بچڙا ڪم ڪيا
هئا الله جي آيتن جي انڪار ڪرڻ جي سببان
برو انجام ٿيو. ۽ اهي الله جي آيتن تي ڪلندا
هئا.

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨﴾

۱۲. الله دنيا جي پيدائش کي شروع به
ڪري ٿو ۽ پوءِ انهيءَ سلسلي کي ٻيهر به
بنائيندو رهي ٿو پوءِ توهان سڀني انهيءَ
ڏانهن موٽائي نيا ويندؤ.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٩﴾

۱۳. ۽ جنهن ڏينهن قيامت برپا ٿيندي،
ڏوهاري مايوس ٿي ويندا.

وَلَمْ يَكُنْ لَهُم مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا
بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٠﴾

۱۴. ۽ ان کي اهي خدا جو شريڪ بنائيندا هئا
انهن مان ڪوبه انهن جو شفاعت ڪندڙ نه
بڻيو ۽ اهي پنهنجي (بنايل) شريڪن جو
انڪار ڪري ڇڏيندا.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُؤْمِدُ يُنْفَرُونَ ﴿١١﴾

۱۵. ۽ جنهن ڏينهن قيامت برپا ٿيندي انهيءَ

ڏينهن سڀ (مشرڪ) جدا جدا ٿي ويندا.

۱۶. پوءِ اهي ماڻهو جن ايمان آندو ۽ جن پنهنجي ايمان مطابق عمل به ڪيو انهن کي عاليشان باغ ۾ خوشي پهچائي ويندي.

۱۷. ۽ اهي (ماڻهو) جن ڪفر ڪيو ۽ اسانجي آيتن جو ۽ آخرت واري زندگي جي حاصل ڪرڻ جو انڪار ڪيو. عذاب جي سامهون حاضر ڪيا ويندا.

۱۸. پوءِ الله جي تسبيح ڪيو. جڏهن توهان شام جي وقت ۾ داخل ٿيو يا صبح جي وقت ۾ داخل ٿيو.

۱۹. ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ انهيءَ جي تعريف آهي ۽ ٻن پهرن کانپوءِ به انهيءَ جي تسبيح ڪيو ۽ اهڙيءَ طرح (ٽيڪا) ٻن پهرن جي وقت به.

۲۰. اهو جيئري کي مثل مان ڪڍي ٿو ۽ مثل کي جيئري مان ڪڍيو ۽ زمين کي انهيءَ مرڻ کانپوءِ جيئرو ڪريو. ۽ اهڙي طرح توهان به ڪڍيا ويندو.

۲۱. ۽ انهيءَ جي نشانن مان (هڪ) هيءَ (نشان) به آهي جو انهيءَ توهان کي مٺيءَ مان پيدا ڪيو پوءِ انهيءَ پيدائش جي نتيجي ۾ توهان بشر بنجي وڃو ٿا ۽ (پوري زمين ۾) پکڙجي وڃو ٿا.

۲۲. ۽ انهيءَ جي نشانن مان (هڪ) هي (نشان) به آهي جو اهيءَ توهانجي ئي جنس مان توهان لاءِ جوڙا بنيا آهن انهيءَ لاءِ ته توهان انهن جي طرف (مائل ٿي) آرام حاصل ڪيو. ۽ توهانجي وڃي پيار ۽ رحم جو لاڳاپو پيدا ڪيو آهي انهيءَ ۾ فڪر ڪرڻ واري

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٦﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٧﴾

فَسُبْحَنَ اللَّهِ حِينَ تَسْجُدُ وَحِينَ تَقُومُونَ ﴿١٨﴾

وَلَهُ الْحَدُّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعِشَاءً وَبُحِينَ تَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾

يُخْرِجُ النَّاسَ مِنَ الْبَيْتِ وَيُخْرِجُ النَّبَاتَ مِنَ الْأَرْضِ وَيُخْرِجُ الْبَرَّ مِنَ الْبَرِّ وَكَذَلِكَ يُخْرِجُونَ ﴿٢٠﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢١﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٢﴾

قوم جي جیلا وڌا نشان آهن.

۲۳. ۽ انهيءَ جي نشانن مان آسمانن ۽ زمين جو پيدا ڪرڻ ۽ توهانجي ٻولين ۽ توهان جي رنگن جو اختلاف به آهي انهيءَ ۾ سڀني جائز وارن لاءِ وڌا نشان آهن.

۲۴. ۽ انهيءَ جي نشانن مان رات جي وقت ۽ ڏينهن جي وقت توهانجو سمهڻ ۽ انهيءَ جي فضل حاصل ڪرڻ جیلا محنت ڪرڻ به آهي. انهيءَ ۾ ٻڌڻ واري قوم جي لاءِ وڌا نشان آهن.

۲۵. ۽ انهيءَ جي نشانن مان هيءَ به آهي جو هو توهانکي تجلبي، خوف ۽ اميد پيدا ڪرڻ جي لاءِ ڏيکاريو ۽ ڪڪرن مان پاڻي وسائي ٿو. - پوءِ انهيءَ جي وسيلي سان زمين کي انهيءَ جي مري وڃڻ کانپوءِ زندهه ڪري ٿو. - انهيءَ ۾ عقل وارن ماڻهن لاءِ وڌا نشان آهن.

۲۶. ۽ انهيءَ جي نشانن مان آسمانن ۽ زمين جو انهيءَ جي حڪم سان مضبوط رهڻ به آهي. - پوءِ (انهيءَ جو هي نشان به ظاهر ٿيندو ته) جڏهن هو توهانکي زمين مان نڪرڻ لاءِ هڪ آواز ڏيندو ته اوچتو توهان زمين مان نڪرڻ لڳندؤ.

۲۷. ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ (رهڻ وارا) سڀيئي وجود انهيءَ جا فرمانبردار آهن.

۲۸. ۽ اهو پيدائش (عالمه) کي شروع به ڪري ٿو ۽ وري انهيءَ کي ٻيهر بنائيندو رهي ٿو. اهو فعل هن لاءِ تمام سولو آهي ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ انهيءَ جو نشان سڀ کان مٿي آهي ۽ اهو غالب (۽) وڏي حڪمت وارو آهي.

۲۹. انهيءَ توهانجي سمجهاڻن جي لاءِ

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخَلْقَ الْإِنسَانِ مِنَ الْمَاءِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٤﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيَرْزُقُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ بَدَنًا مَّوْتَاهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهٌ فَنِيُونَ ﴿٢٧﴾

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٨﴾

۲۹

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا

مَلَكْتَ اِيْمَانَكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٠﴾

توهانجي ئي جنس جي هڪ حالت بيان ڪئي آهي. (جيڪا اها آهي ته) جن ماڻهن جا توهان جا ساڃا هٿ مالڪ هوندا آهن، ڇا انهن مان ڪو انهيءَ (مال) ۾ جيڪو اسان توهان کي ڏنو آهي توهان سان هڪجهڙو شريڪ به هوندو آهي؟ اهڙي طرح جو توهان سڀني (مالڪ ۽ غلام) انهي (مال ۽ دولت) ۾ هڪ جهڙا ئي وڃو ٿا ۽ انهن (غلامن) کان اهڙي طرح ڊڄو ٿا جهڙي طرح توهان پنهنجي پاڻ کان ڊڄو ٿا. اهڙيءَ طرح اسان عقل واري قوم جي لاءِ نشان کولي کولي بيان ڪيون ٿا.

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ اَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣١﴾

۳۰. پر (حقيقت هيءَ آهي ته) ظالم ماڻهو بنان علم جي جذبن جي خواهشن جي پٺيان هلي پيا آهن ۽ جنهن کي الله گمراهه ڪري انهيءَ کي ڪير هدايت ڏيئي سگهي ٿو (۽) انهن ماڻهن جو ڪوبه مددگار نه هوندو آهي.

فَاَقْرَبْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَرِيمُ وَلَكِنَ الْكُفْرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

۳۱. پوءِ تون پنهنجو سڄو ڌيان دين جي لاءِ مخصوص ڪري ڇڏ، اهڙيءَ صورت ۾ جو تون ۾ ڪوبه ڏنگ نه هجي. (تون) الله جي (پيدا ڪيل) فطرت کي اختيار ڪر (اها فطرت) جنهن تي الله ماڻهن کي پيدا ڪيو آهي. الله جي پيدائش ۾ ڪابه تبديلي نٿي ٿي سگهي. اهو ئي قائم رهڻ وارو دين آهي پر گهڻا ماڻهو نٿا ڄاڻن.

مُيَنِّبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣٣﴾

۳۲. (پوءِ) توهان سڀني انهيءَ (خدا) ڏانهن جنهن فطرت وارو دين اختيار ڪيو ۽ انهيءَ جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ نماز کي انهيءَ جي شرطن مطابق ادا ڪيو ۽ مشرڪن مان نه

ٿيو.

۳۳. يعني انهن (مشرڪ) ماڻهن مان جن پنهنجي دين کي چڙوڇڙ ڪري ڇڏيو ۽ (دين کي ٽڪرا ٽڪرا ڪري) مختلف فرقن ۾ ورهائجي ويا ۽ هرڪو ٽولو انهيءَ خيال کان خوش آهي ته جيڪو ٽڪرو اسان ورتو آهي اهوئي بهتر آهي.

۳۴. ۽ جڏهن انسانن کي ڪا تڪليف پهچي ٿي ته اهي پنهنجي رب کي انهيءَ ڏانهن جهڪندي پڪارين ٿا. پوءِ جڏهن انهيءَ طرفان انهن کي ڪا رحمت پهچي ٿي ته انهن مان هڪ ٽولو پنهنجي رب برابر شريڪ بنائڻ لڳي ويٺو.

۳۵. جنهن جو نتيجو اهو نڪري ٿو ته جيڪي ڪي اسان انهن کي ڏٺو آهي اهي عملي طور انهيءَ جو انڪار ڪرڻ لڳن ٿا (تڏهن انهن کي چيو ويٺو ته دنيا مان) جيڪي ڪي فائدو وٺڻو آهي وٺو. ڇو جو توهان جلد ئي پنهنجي بچاڙي ڏسي وٺندؤ.

۳۶. ڇا اسان انهن جيلاءِ ڪوبه (شرڪ جو) دليل لاٿو آهي جيڪو انهن سان اهي ڳالهائين ڪري ٿو جيڪي شرڪ جي متعلق اهي بيان ڪن ٿا.

۳۷. جڏهن اسان ماڻهن سان (رحم جو سلوڪ ڪيوتڻا ته اهي انهيءَ کان خوش ٿي وڃن ٿا ۽ جيڪڏهن انهن کي پنهنجن گندريل عملن جي سببان ڪا تڪليف پهچي ٿي ته اهي اوچتو مايوس ٿي وڃن ٿا.

۳۸. ڇا انهن ڏٺو آهي ته الله جنهن لاءِ پسند ڪريو رزق ڪشادو ڪري ڇڏيو ۽

مِنَ الَّذِينَ فَزَعُوا دِيْنَهُمْ وَكَانُوا شُرَكَاءَ كُلِّ حِزْبٍ
بِمَا لَدَيْهِمْ قُوَّةٌ ﴿٣٣﴾

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَذَاهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَرْجُونَ
مُشْرِكُونَ ﴿٣٤﴾

يَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَنَّا قُوتَهُمْ فَصَوَّفَ
لَهُمْ ﴿٣٥﴾

أَمْ أُنْزِلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُمْ يَنْكُرُوهُ بِمَا كَانُوا بِهِ
يُشْرِكُونَ ﴿٣٦﴾

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ
سَيِّئَةٌ مِنْ بَأْسِ اللَّهِ قَالُوا هِيَ مِنْهُمْ وَإِذَا هُمْ يَقْطَعُونَ ﴿٣٧﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَ

جنهن لاءِ پسند ڪري ٿو رزق تنگ ڪري
چڏيو انهيءَ ۾ ايمان آڻڻ وارن ماڻهن لاءِ
تمام گهڻا نشان آهن.

۳۹- پوءِ گهرجي (ته جڏهن خدا رزق ۾
ڪشادگي ڏيندي ته اي قرآن پڙهڻ وارا)
ويجهي مسڪين ۽ مسافر کي انهيءَ جو حق
بخش. هي ڳالهه تمام بهتر آهي. انهن ماڻهن
جي لاءِ جيڪي الله جي رضا حاصل ڪرڻ
گهرن ٿا ۽ اهي ئي ماڻهو مرادوند ٿيڻ وارا
آهن.

۴۰- جيڪو روپيو اوهان وياج حاصل ڪرڻ
لاءِ ڏيو ٿا، انهيءَ لاءِ ته اهو ماڻهن جي مال
۾ وڌي، ته اهو پيسو، الله جي حضور ۾ نٿو
وڌي ۽ جيڪي توهان الله جي رضا حاصل
ڪرڻ جي لاءِ زڪوات جي طور تي ڏيو ٿا ته
ياد رکو ته اهڙي قسم جا ماڻهو خدا وٽ
(پيسو) وڌائي رهيا آهن.

۴۱- الله اهو آهي جنهن توهان کي پيدا ڪيو
آهي پوءِ انهيءَ توهان کي رزق ڏنو آهي. پوءِ
اهو توهان کي ماريندو، پوءِ توهان کي زنده
ڪندو. ڇا توهانجي (ناهيل) شريڪن مان
به ڪو اهڙو آهي جيڪو انهيءَ ڪم جو ڪو
حصو به ڪندو هجي؟ اهو انهن جي شرڪ
کان پاڪ ۽ بلند شان رکڻ وارو آهي.

۴۲- (هن زماني ۾) خشڪيءَ ۽ پاڻيءَ ۾
ماڻهن جي ڪمن جي سببان فساد ظاهر ٿي
ويو آهي جنهن جو نتيجو هي ٿيندو جو خدا
ماڻهن کي انهن جي عملن جي ڪجهه حصي
جي سزا (هن دنيا ۾) ڏيندو انهيءَ لاءِ ته
اهي (پنهن جي نافرمانيءَ کان) موٽي اچن.

يَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

قَاتِلِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْيَتَامَىٰ وَالنَّسِيلَ
ذَلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

وَمَا آتَيْتُم مِّن زَبَا لَّيْرَبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا
يَرَبُّوْا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ
وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضِلُّونَ ﴿٥٢﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُعِيْبُكُمْ ثُمَّ
يُخَيِّبُكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَّنْ يَفْعَلُ مِثْلَ
مِن شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٣﴾

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي
النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٥٤﴾

۴۳. تون چؤ ملڪ ۾ گهمو - ۽ ڏسو ته جيڪي ماڻهو توهان کان پهرين هئا انهن جي ڪهڙي پڇاڙي ٿي هئي انهن مان گهڻا مشرڪ هئا.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ۝

۴۴. پر تون پنهنجي ڌيان کي قائم رهڻ واري دين ڏانهن ڦيرائي ڇڏ انهيءَ کان پهرين جو اهو ڏينهن اچي جنهن کي نارڻ جيلاءِ الله جي طرفان ڪوبه علاج نه ٿيو آهي جنهن ڏينهن اهي (مومن ۽ ڪافر) هڪ ٻئي کان جدا ٿي ويندا.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْهِتَمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يُصَدَّقُونَ ۝

۴۵. جنهن ڪفر ڪيو انهي تي ڪفر جي مصيبت پوندي ۽ جنهن پنهنجي ايمان مطابق عمل ڪيو اهو پنهنجي ئي نفس جي فائدي جي لاءِ تياري ڪري رهيو آهي.

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نُفْسِهِ يَهْدُونَ ۝

۴۶. انهيءَ لاءِ ته خدا مومن ۽ پنهنجن جي ايمان جي مطابق عمل ڪرڻ وارن کي پنهنجي فضل سان جزا ڏيئي هو يقين منڪرن سان محبت نٿو ڪري.

لِيُجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ۝

۴۷. ۽ انهيءَ جي نشانن مان هڪڙو نشان هوائن کي بشارت ڏيندي موڪلڻ به آهي ۽ اهو انهيءَ لاءِ ائين ڪريو ته اهو توهان کي پنهنجي رحمت (جو ميو) چڪائي - ۽ پيڙيون انهيءَ جي حڪم سان هلن ۽ توهان انهيءَ جي فضل کي حاصل ڪيو ۽ توهان شڪر گذار بنجو.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝

۴۸. ۽ اسان توکان پهرين ڪيترا رسول انهن جي قومن ڏانهن موڪليا هئا پوءِ اهي انهن وٽ کليل نشان کڻي آيا ۽ اسان مجرمين کان مناسب بدلو ورتو. ۽ مومن جي مدد ڪرڻ اسانجو فرض آهي.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنفَضْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرُمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ۝

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا يَبْسُطُهَا
فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ
يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبِشِرُونَ ﴿٤٩﴾

۴۹. الله اهو آهي جيڪو هوائن کي موڪلي
ٿو. پوءِ اهي هوائون ڪڪرن جي شڪل ۾
بخار کڻن ٿيون. پوءِ اهو انهيءَ کي جهڙي
طرح چاهيو آسمان ۾ پکيڙي ڇڏيو ۽ هو
انهيءَ کي نڪرا نڪرا ڪري ڇڏيو ۽ تون
مينهن کي ڏسين ٿو ته انهيءَ (ڪڪر) مان
ڇڪندو آهي پوءِ جڏهن خدا انهيءَ ڪڪر
کي پنهنجن جن ٻانهن مان جنهن تائين پسند
ڪري پهچائي ڇڏيو ته اوچتو اهي خوش
ٿي وڃن ٿا.

وَأَن كَانُوا مِنْ قَبْلُ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ
لُتْلِيلِينَ ﴿٥٠﴾

۵۰. جيتوڻيڪ اهي انهيءَ (بارش) جي نازل
ٿيڻ کان پهرين بلڪل نا اميد ٿي ويا هئا.

فَإَنْظُرْ إِلَىٰ أَشْرَحْتِ اللَّهُ كَيْفَ يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ الْوَقْئِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٥١﴾

۵۱. پوءِ (اي مخاطب) الله جي رحمت جي
نشانن کي ڏس ته هو ڪهڙي طرح زمين جي
مري وڃڻ کانپوءِ انهن کي جيئرو ڪريو.
اهوئي خدا آهي جيڪو (قيامت جي ڏينهن) مثلن
کي جيئرو ڪندو ۽ هو هر شئي تي قادر آهي.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رِجْلًا فَرَّقُوا مِصْرًا فَقَالُوا مِنْ بَعْدِهِ
يَكْفُرُونَ ﴿٥٢﴾

۵۲. جيڪڏهن اسان هوائون هلايون ۽ اهي
ماڻهون انهيءَ (يعني ٻوڪ) کي (هيڊو
ٿيندي) ڏسن ته انهيءَ نظاري کانپوءِ
(نصيححت حاصل ڪرڻ جي بدران) بي شڪر
بنجي ويندا.

فَأَنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ الْقُمْرَ الدَّعَاءَ إِذَا
وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٣﴾

۵۳. (پوءِ تون انهن کي ائين ڪرڻ ڏي) ڇو
جو نڪي تون مثلن کي ٻڌائي سگهين ٿو ۽
نه ٻوڙن کي انهيءَ وقت (پنهنجو آواز)
ٻڌائي سگهين ٿو جڏهن اهي ٻئي ڦيرائي
موٽي وڃن.

وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعَنِي عَنْ صَلَاتِهِمْ إِنَّ تُسْمِعُ إِلَّا

۵۴. ۽ نڪي تون انهن کي انهن جي
گهمراهيءَ کان هٽائي سڌي رستي تي آڻي

سگهين ٿو، تون صرف انهن کي ٻڌائي
سگهين ٿو جيڪي اسانجي آيتن تي ايمان آڻين
ٿا ۽ اهي فرمانبردار بنجي وڃن ٿا.

مَنْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٥﴾

۵۵. الله اهوئي آهي جنهن توهان کي انهيءَ
حالت ۾ پيدا ڪيو جو توهانجي اندر
ڪمزوري هوندي هئي پوءِ ڪمزوريءَ کانپوءِ
توهان کي قوت بخشيائين وري قوت کانپوءِ
ڪمزوري ۽ پيري ڏني. اهو جنهن شئي کي
چاهيو پيدا ڪري ٿو ۽ هو وڏي علم وارو
(۽) قدرت وارو آهي.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٦﴾

۵۶. جنهن وقت مقرر ڪيل گهڙي اچي
ويندي ڏوهاري قسم ڪندا ته اهي هڪ ننڍي
ويرم کانسواءِ (دنيا ۾) نه رهيا. اهي اهڙي
طرح ايتيون سبتيون ڳالهيون بنائين ٿا.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لِيُؤْتُوا
غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٧﴾

۵۷. اهي ماڻهو جن کي علم ۽ ايمان ڏنو
ويو آهي چوندا توهان الله جي حساب ۾ انهي
ڏينهن تائين ترسيا آهيو، جيڪو توهانجي وري
اپڻ لاءِ مقرر هو ۽ (باد رڪو) اهوئي وري
اپڻ جو ڏينهن آهي پر توهان ڄاڻو ٿا.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ
فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَ
لَكُمْ كُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٨﴾

۵۸. پوءِ اڄ ظالمن کي انهن جو ڪوبه عذر
نفعو نه ڏيندو ۽ نه ڪي انهن کي معاف
ڪري ڏيڍي ۽ تائين اچڻ جو موقعو ڏنو ويندو.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٩﴾

۵۹. اسان هن قرآن ۾ هر قسم جون حقيقتون
کولي کولي بيان ڪري ڇڏيون آهن ۽
جيڪڏهن تون انهن وٽ ڪو نشان آئين ته
ڪافر ضرور چوندا ته توهان ماڻهو ته صرف
ڪوڙيون ڳالهيون پيش ڪرڻ وارا آهيو.

وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ يَقُولُوا الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٦٠﴾

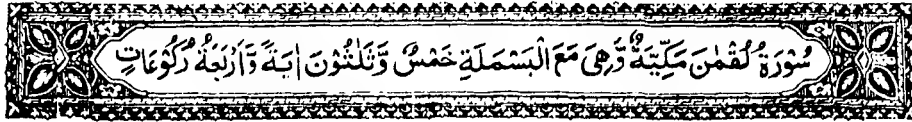
۶۰. اهڙي طرح الله بي علم ماڻهن جي دلين
تي مهر لڳائي ڇڏيو.

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ
لَا يُوقِنُونَ ﴿٦١﴾

تَج

۶۱- پوءِ (اي قرآن جا مخاطب) مضبوطيءَ
سان (پنهنجي ايمان تي) قائم رهه، الله جو
واعدو ضرور پورو ٿي رهندو ؛ گهرجي ته
جيڪي ماڻهون يقين نٿا رکن اهي توکي ڏوڪو
ڏيئي (پنهنجي جڳهه کان) هٽائي نه ڇڏين.

سورت لقمان - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنجنبه آيتون ؛ چار ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
كرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- الْم ①
- ۲- مان الله سڀ کان وڌيڪ چاندر آهيان.
- تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ②
- ۳- هي (يعني هن سورت جون آيتون) هن
ڪامل ڪتاب جون آيتون آهن جيڪو وڏين
حڪمتن وارو آهي .
- هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْحَسَنِينَ ③
- ۴- (ء) پنهنجن فرضن کي صحيح طرح سان
ادا ڪرڻ وارن لاءِ هدايت ؛ رحمت جو سبب
آهي.
- الَّذِينَ يَقِيتُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ④
- ۵- اهي ماڻهو جيڪي نماز کي (انهيءَ جي
شرطن سان) ادا ڪن ٿا ؛ (غريبن ؛
مسڪينن کي) زڪوات ڏيندا رهن ٿا ؛
آخرت جي زندگيءَ تي يقين رکن ٿا.
- أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ⑤
- ۶- هي ماڻهو پنهنجن رب جي طرفان اچڻ
واري هدايت تي به مضبوطيءَ سان قائم آهن
؛ اهڙائي ماڻهو (هر ميدان ۾) ڪامياب
ٿيندا.
- وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ⑥
- ۷- ؛ ماڻهن مان ڪي اهڙا آهن جيڪي (پنهنجن
جو پيسو ضائع ڪري) ڪيل تماشي جون
ڳالهيون وٺندا رهن ٿا انهيءَ لاءِ ته علم
ڪانسواءِ ماڻهن کي الله جي رستي کان
روڪين ؛ انهيءَ (يعني الله جي رستي) کي
ڪل جي لائق شيءِ بنائي ٿا ڇڏين. انهن ماڻهن

جي لاءِ ذلت وارو عذاب هوندو.

۸. ۽ جڏهن اهڙي شخص جي آڏو اسانجون آيتون پڙهيون وڃن ٿيون ته اهو تڪبر ڪندي ٻئي ڦيرائي ٿو ڇڏي ڇڻ ته انهيءَ اهي ٻڌيون ٿي ڪونهن (اهو انهي حد تائين بي پرواهي ڪريو) ڇڻ انهيءَ جي ڪنن ۾ گهٻرائي آهي. پوءِ تون انهيءَ کي هڪ دردناڪ عذاب جي اهم خبر ٻڌاءِ.

۹. يقينن اهي ماڻهو جن ايمان آندو ۽ جن انهيءَ جي حال سارو عمل ڪيا انهن کي نعمت وارا باغ ملندا.

۱۰. جن ۾ اهي رهندا ايندا. اهو الله جو ڪيل پڪو واعدو آهي ۽ هو غالب (۽) وڏيءَ حڪمت وارو آهي.

۱۱. انهيءَ آسمانن کي بنا ٿيڻ جي پيدا ڪيو آهي. جيئن توهان ڏسو ٿا ۽ زمين ۾ جبل انهيءَ ڊپ کان وجهي ڇڏيا آهن ته اها توهان سميت سخت زلزلي ۾ مبتلا نه ٿي وڃي ۽ انهيءَ ۾ هر نموني جا جانور پکيڙيا ۽ ڪڪرن مان پاڻي لائو آهي پوءِ انهيءَ ۾ هر قسم جا عمدا جوڙا پيدا ڪيا آهن.

۱۲. هيءَ الله جي مخلوق آهي. پوءِ توهان مون کي ڏيکاريو ته انهيءَ کانسواءِ جن کي توهان شريڪ ٺهرايو ٿا. انهن جا پيدا ڪيو آهي (ڪجهه به نه) پر حق اهو آهي ته ظالم ظاهر ظهور گمراهيءَ ۾ آهن.

۱۳. ۽ اسان لقمان کي حڪمت ڏني هئي ۽ چيو هو ته الله جو شڪر ادا ڪر. ۽ جيڪو به شخص شڪر ڪريو انهيءَ جي شڪر ڪرڻ جو فائدو انهيءَ جي جان کي پهچي ٿو

وَاِذَا نَسَّطْنَا عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا وَلٰى مُسْتَكْبِرًا كَاٰنَ لَمْ يَسْمَعْهَا
كَانَ فِيْ اُذُنَيْهِ وَقُوْرًا فَنَسْفَعْهُ بِعَذَابٍ اَلِيْنٍ ۝۸

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ جَنَّٰتُ النَّعِيْمِ ۝۹

خُلِيْدِيْنَ فِيْهَا وَعَدَّ اللّٰهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝۱۰

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَّرَوْنَهَا وَاَلْقٰ فِي الْاَرْضِ رَوٰسِيْ اَنْ يَّبْيَدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ
وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَآءً فَاَنْبَتْنَا فِيْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
كَوْثِرٍ ۝۱۱

هٰذَا خَلَقَ اللّٰهُ فَاَرُوْنِيْ مَاذَا خَلَقَ الَّذِيْنَ مِنْ دُوْنِهِ
بَلِ الظّٰلِمُوْنَ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ۝۱۲

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اِذَا شَكَرَ لِلّٰهِ وَمَنْ
يَشْكُرْ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ
جَمِيْدٌ ۝۱۳

؛ جيڪو بي شڪري ڪري ٿو (انهيءَ کي
ياد رکڻ گهرجي ته) الله هر قسم جي شڪرن
کان بي نياز آهي (۽) وڏي تعريف وارو آهي.

۱۴. ؛ (ياد ڪيو) جڏهن لقمان پنهنجي
پٽ کي نصيحت ڪندي چيو اي منهنجا پٽ!
الله جو شريڪ ڪنهن کي به نه ٺهراءُ شرڪ
يقينن تمام وڏو ظلم آهي.

۱۵. ؛ اسان هيءَ چوندي ته منهنجو ؛ پنهن
جي والدين جو شڪريو ادا ڪر. انسان کي
پنهنجي جي والدين جي متعلق (احسان ڪرڻ
جو) ٽاڪيڊي حڪم ڏنو هو (۽) انهيءَ جي
ماءُ انهيءَ کي ڪمزوريءَ جي (هڪ دور
کان) پوءِ ڪمزوري (جي ٻئي دور) ۾ کنيو
هو ؛ انهيءَ جو ٿڃ چڏائڻ ٻن سالن جي
عرصي ۾ هو (ياد رکڻ ته) منهنجي ٺي
طرف (توڪي) موٽي اچڻو پوندو.

۱۶. ؛ جيڪڏهن اهي ٻئي توسان بحث ڪن
ته تون ڪنهن کي منهن جو شريڪ مقرر ڪر
جنهن جو توکي ڪوبه علم ڪونهي ته انهن
ٻنهي جي ڳالهه نه مڃ. ها دنياوي معاملات
۾ انهن سان نيڪ تعلقات قائم رکڻ ؛ انهيءَ
شخص جي پويان هلڻ جيڪو مون ڏانهن
جهڪي ٿو ؛ توهان سڀني جو موٽڻ مون
ڏانهن ئي ٿيندو. انهيءَ وقت مان توهان کي
توهان کي عمل جي سڏ ڏيندس.

۱۷. (لقمان چيو ته) اي منهنجا پٽ! ڳالهه
هيءَ آهي ته هڪ عمل اهر جي دائي جي
برابر به هجي پوءِ اهو (اهر جي برابر عمل
ڪنهن) پٿر ۾ يا آسمانن ۾ يا زمين ۾ لڪل
هجي ته الله انهيءَ کي ظاهر ڪري ڇڏيندو.

وَرَأَى قَالَ لُقْمَنُ لِابْنِهِ وَهُوَ يُعْطِيهِ يَبْنِي لَا تَشْرِكْ
بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ①۷

۱۷. اي پٽ!

وَوَضَّيْنَا لِلْإِنْسَانِ يَوْمَ الْإِلَهِ حَمَلَتُهُ أُمَّهُ وَهَيَّا
عَلَى وَهْنٍ وَفِصْلُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ الَّذِي
إِلَى الْغُيُوبِ ①۵

۱۵. اي پٽ!

وَإِنْ جَاهَدَكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ
عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا
وَأَتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ
فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ①۶

يَبْنِي إِنَّهَا أَنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي
صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ
إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ①۷

الله نازڪ کان نازڪ راز کي سمجهڻ وارو ۽
ڏاڍو ڄاڻندڙ آهي.

۱۸- اي منهنجا پٽ! نماز کي (سڀني شرطن سان) قائم رک، ۽ چڱن ڪمن جو حڪم ڏيندو رهه ۽ مدين ڳالهين کان روڪيندو رهه ۽ جيڪا (تنگي ترشي) توکي پهچي انهيءَ تي صبر کان ڪم وٺ هيءَ ڳالهه يقينن نهايت ئي همت وارن ڪمن مان آهي.

۱۹- ۽ پنهنن جا ڳل مائهنن جي اڳيان (ڪاوڙ مان) نه ڦٽندا، ۽ زمين ۾ وڌائيءَ سان نه هل. الله يقينن هر ئيڙي ڪرڻ واري ۽ فخر ڪرڻ واري سان پيار نٿو ڪري.

۲۰- ۽ پنهنن جي رفتار ۾ وڃرائي اختيار ڪر ۽ پنهنن جي آواز کي جهڪو رکندو ڪر (چوجو) آوازن مان سڀني کان وڌيڪ اڻ وڻندڙ آواز گڏهه جو آواز آهي. (جيڪو ڏاڍو مٿي هوندو آهي).

۲۱- ڇا توهان (مائهنن) ڏٺو نه آهي ته الله جيڪي ڪي آسمانن ۾ آهي ۽ زمين ۾ آهي توهانجي خدمت ۾ لڳائي ڇڏيو آهي ۽ توهانتي پنهنن جون نعمتون خواهه ظاهري هجن يا ڳجهيون هجن پائيءَ وانگر وهائي ڇڏيون آهن ۽ مائهنن مان ڪي اهڙا آهن جيڪي بنان علم ۽ بنان هدايت ۽ بنان ڪنهن روشن ڪتاب جي دليل جي الله جي باري ۾ بحث ڪن ٿا.

۲۲- ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ته جيڪي ڪي الله لاءِ لاٿو آهي انهيءَ جي تابعداري ڪيو، ته چون ٿا، نه! اسان ته انهيءَ جي تابعداري ڪنداسين جنهن تي اسان پنهنن جن

يُبَيِّنُ آيَمَ الصَّلَاةِ وَأَمْرٌ بِالْبَعْرِ وَفِيهِ إِنَّهُ عَنِ الشُّكْرِ
وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ①

وَلَا تَصْغُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَنْشِ فِي الْأَرْضِ مَرْحًا
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ②

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْجَبْرِ ③

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَ
مِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَأَكْثِبُ مُبِينٍ ④

وَأَذَانٌ لَهُمْ أَسْبَغُوا مَّا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَشْتَعِ
مَّا وَجَلْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ
يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ⑤

ابن ڏاڏن کي ڏٺو آهي. ڇا جيڪڏهن شيطان
(انهن جي ابن ڏاڏن جي ذريعي) انهن کي
دوزخ جي عذاب جي طرف سنڌي رهيو هجي
(پوءِ به اهي ائين ڪندا).

۲۳. ۽ جيڪو شخص پنهنجو ڌيان الله
ڏانهن ڦيرائي ٿو ۽ اهو پنهنجي عمل ۾ به
پورو احتياط ڪندڙ آهي ته اهو ائين آهي جو
(جڏهن) انهي هڪ مضبوط ڪڙيءَ کي پڪڙي
ورتو آهي ۽ الله ڏانهن ئي سڀني ڪمن جي
پڇاڙي ڦري ٿي.

۲۴. ۽ جيڪي ماڻهو ڪفر ڪن انهن جو
ڪفر توکي غمگين نه ڪري. انهن کي آخر
اسان ڏانهن ئي موٽڻو پوندو. پوءِ اسان انهن
کي انهن جي عملن جي حقيقت جي سڌ
ڏينداسين. الله يقينن سڀني جي اندر جي
سڀني ڳالهين کي ڄاڻي ٿو.

۲۵. اسان انهن کي ڪجهه عرصي تائين
دنيوي فائدو پهچائينداسين. پوءِ اسان انهن
کي مجبور ڪري ڏاڍي سخت عذاب ڏانهن
وٺي وينداسين.

۲۶. ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته
آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي ته
اهي ضرور چوندا الله تون انهن کي ڄڻ (نيڪ
آهي) سموري تعريف الله جي تي آهي پر
انهن (منڪرن) مان اڪثر اها ڳالهه نٿا
چاڻن.

۲۷. آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي الله
ئي جو آهي. الله ئي يقينن اها (ذات) آهي
جيڪا (هر عبادت ۽ تعريف کان) بي نياز
آهي (پر انهيءَ سان گڏ) اهو سڀني تعريفن

وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ
اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ
الْأُمُورِ ﴿٢٣﴾

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزَنُكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

نُنَبِّئُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ
عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٥﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ
الْحَمِيدُ ﴿٢٧﴾

جو به مستحق آهي.

۲۸. ۽ جيڪڏهن زمين ۾ جيترا وڻ آهن انهن جا قلم بنائجن ۽ سمنڊ مس سان ڀريل هجي - اهڙيءَ طرح جو ست ڀيا مس جا سمنڊ انهيءَ ۾ ملايا وڃن ته به الله جا نشان ختم نه ٿيندا. الله يقين غالب (۽) وڏين حڪمتن وارو آهي.

۲۹. توهان سڀني جي پيدائش ۽ توهانڪي زندهه ڪري اٿارڻ صرف هڪ شخص جي پيدائش وانگر آهي الله يقين گهڻو ٻڌڻ وارو (۽) گهڻو ڏسڻ وارو آهي.

۳۰. ڇا تو ڏٺو نه آهي ته الله رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪري ڇڏيو ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪري ڇڏيو ۽ سج ۽ چنڊ کي انهيءَ خدمت تي لڳائي ڇڏيو آهي. انهن مان هر هڪ مقرر مدي تائين هلندو هلي ٿو ۽ الله توهانجن عملن کان چڱيءَ طرح واقف آهي.

۳۱. اهو سڀ ڪجهه انهيءَ ڪري ٿي رهيو آهي جو الله جي ذات سڄي ۽ قائم رهڻ واري آهي ۽ انهيءَ ڪري به جو جن کي ماڻهو انهيءَ کانسواءِ پڪارين ٿا اهي ڪوڙا ۽ فنا ٿيڻ وارا آهن ۽ الله يقين ڏاڍو بلند ۽ وسيع شان وارو آهي.

۳۲. ڇا تون ڏٺو نه آهي ته پيڙيون الله جي نعمت سان سمنڊ ۾ هلن ٿيون انهيءَ لاءِ ته اهو توهانڪي پنهنجا نشان ڏيکاري انهيءَ ۾ هر ڪنهن وڏي صابر ۽ هر ڪنهن وڏي شڪر گذار ٻانهي جي لاءِ ڏاڍا نشان آهن.

۳۳. ۽ جڏهن انهن کي ڪا لهر ٻاجي وانگر ڍڪي ٿي ڇڏي ته اهي عبادت کي صرف

وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۲۸﴾

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَحْيَاكُمْ إِلَّا يَتَنَزَّلُ الْوَحْيُ وَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿۲۹﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿۳۰﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَيُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿۳۱﴾

الْإِنْرَانَ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ يَنْصَرِفُ إِلَيْهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿۳۲﴾

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ

لَهُ الَّذِينَ فَلَمَّا نَجَّيْنَاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَيُنْهَمُ مِنْهُم مَّقْتَصِدٌ
وَمَا يَبْجِدُوا بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٥٠﴾

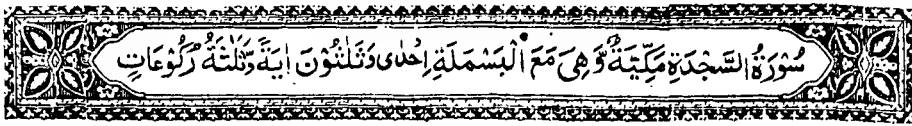
الله جي لاءِ مخصوص ڪندي انهيءَ کي
سڪارن ٿا. پوءِ جڏهن اهو انهن کي خشڪي
ڏانهن چونڪارو ڏئي ٿو ته انهن مان ڪي
مانهو وڃرائيءَ تي قائم رهن ٿا (۽ ڪي
وري اهوئي ظلم ۽ شرڪ ڪرڻ لڳن ٿا) ۽
اسانجن آيتن جو انڪار صرف بدعهد ۽ بي
شڪرو ٿي ڪندو آهي.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَآخِشُوا يَوْمًا لَا يَجْزِي
وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلَا ذُو جَاوِزٍ عَنْ وَالِدِهِ
شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٥١﴾

۳۴. اي انسانو! پنهنجي رب جي تقويٰ
اختيار ڪيو ۽ انهيءَ ڏينهن کان ڊڄو جنهن
ڏينهن ڪو پيءُ به پنهنجي پٽ جي ڪم نه
اچي سگهندو ۽ نه ڪو پٽ پنهنجي پيءُ جي
ڪم اچي سگهندو. الله جو واعدو ضرور پورو
ٿي رهندو آهي. - پوءِ دنيا جي زندگي
توهان کي دوکي ۾ نه وجهي ڇڏي ۽ نه
دوڪي ڏيڻ وارو شيطان توهان کي الله جي
باري ۾ دوکي ۾ وجهي.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ
مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
خَبِيرٌ ﴿٥٢﴾

۳۵. قيامت (يا ڪنهن قوم جي آخري
فيصلي) جو علم الله ئي کي آهي ۽ اهو ئي
بارش نازل ڪري ٿو ۽ ڳڀيرين ۾ جيڪي
ڪي آهي انهيءَ کي ڄاڻي ٿو ۽ ڪو شخص
نٿو ڄاڻي ته سڀاڻي اهو ڪهڙو عمل ڪندو
۽ نه ڪو به شخص ڄاڻي ٿو ته اهو ڪهڙي
زمين ۾ مړندو. - الله ئي يقينن ڄاڻڻ وارو (۽)
خبر رکڻ وارو آهي.

سورت سجده - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ايڪٿيهه آيتون ؛ ني ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانشو)

الْعَزَّ

۲. مان الله آهيان جيڪو سڀني کان وڌيڪ
جائن ٿو.

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②

۳. هن ڪتاب جو (جنهن جي هيءَ هڪ
سورت آهي) رب العالمين جي طرفان لاهڻ
هڪ يقيني ڳالهه آهي، جنهن ۾ ڪوبه شڪ
ڪونهي.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ
مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ③

۴. ڇا آهي ماڻهو چون ٿا ته هن شخص
(يعني محمد رسول الله صلي الله عليه
وسلم) هن کي پنهنجي طرفان ٺاهيو آهي.
ائين ڪونهي پر هي ڪتاب تنهن جي رب جي
طرفان نازل ٿيڻ وارو (ء قائم رهڻ وارو)
ڪتاب آهي - انهيءَ لاءِ ته تون انهيءَ قوم
کي هوشيار ڪرين جن وٽ توکان پهرين
ڪوبه رسول نه آيو آهي جو اهي هدايت
حاصل ڪن.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي
سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ④

۵. الله اهو آهي جنهن آسمانن ۽ زمين کي ۽
جيڪي ڪي انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي انهيءَ
سڀ کي ڇهن وقتن ۾ پيدا ڪيو - انهيءَ
ڪانپوءِ اهو حڪومت جي عرش تي
مضبوطيءَ سان قائم ٿي ويو. توهانجو انهيءَ
(خدا) کانسواءِ نه ڪو حقيقي دوست آهي،
نه سفارشي ڇا توهان نصيحت حاصل نٿا

ڪيو.

۶. اهو آسمان کان زمين تائين پنهنجي جي حڪم کي پنهنجي تدبير جي مطابق قائم ڪندو پوءِ اهو انهيءَ ڏانهن هڪ اهڙي وقت ۾ جنهن جو مقدار هڪ هزار سالن جو آهي جنهن جي مطابق توهان دنيا ۾ گڻپ ڪيو ٿا، چڙهڻ شروع ڪندو.

۷. اهو غيب ۽ حاضر جي ڄاڻ وارو (خدا) آهي جيڪو غالب (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۸. جنهن جيڪي ڪي پيدا ڪيو آهي اعليٰ طاقت سان پيدا ڪيو آهي ۽ انسان کي آلي مٺيءَ مان پيدا ڪيو آهي.

۹. پوءِ انهيءَ جي نسل کي هڪ حقير پاتيانئي شئي جي تت (يعني نطفې) مان پيدا ڪيو آهي.

۱۰. پوءِ انهيءَ کي مڪمل طاقتون ڏنيون ۽ انهيءَ ۾ پنهنجي طرفان روح وڌو ۽ توهان لاءِ ڪن، ۽ اڪيون ۽ دل بنايا. پر توهان بلڪل شڪر نٿا ڪيو.

۱۱. ۽ اهي چون ٿا ته ڇا جڏهن اسان زمين ۾ گم ڪيا وينداسين ته اسان کي هڪ نئين مخلوق جي شڪل ۾ اٿاريو ويندو (اهي ماڻهو انهيءَ نئين پيدائش جا منڪر نه آهن) پر پنهنجي رب جي ملاقات جا منڪر آهن.

۱۲. تون چوڻ اهو موت جو فرشتو جيڪو توهان تي مقرر ڪيو ويو آهي، ضرور توهانجو روح قبض ڪندو. پوءِ توهان پنهنجي رب ڏانهن موٽايا ويندو.

يَذَرُ الْأَرْضَ إِلَى الْأَرْضِ تُرْجَعُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ
كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ①

ذَٰلِكَ عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ②

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ
مِنْ طِينٍ ③

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَّاءٍ مَهِينٍ ④

ثُمَّ رَوَاهُ فِي بَنِينٍ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۚ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ⑤

وَقَالُوا إِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ
بَلْ هُمْ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ كَفُورُونَ ⑥

قُلْ يَتَوَفَّكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي ذُكِّرَ بِكُمْ ثُمَّ
إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ⑦

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُرْسَلُونَ نَأْتُوا رَسُولَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
رَبَّنَا ابْصُرْنَا وَسِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا
مُوقِنُونَ ﴿۳۷﴾

۱۳. جيڪڏهن توکي اها حالت معلوم ٿي
وڃي جڏهن ڏوهاري پنهنجي رب جي اڳيان
پنهنجي ڪنڌ جهڪايو بيٺا هوندا ۽ چئي
رهن ٿا هوندا اي اسانجا رب! اسان (جيڪي)
ڪجهه توهان جي وٽ ڏسي ورتو ۽ ٻڌي ورتو -
پوءِ هاڻي تون اسان کي واپس موٽائي انهيءَ
لائي ته تنهن جي حڪم جي مطابق عمل ڪيون.
هاڻي اسان تنهن جي ڳالهه تي پوري طرح
يقين ڪري چڪا آهيون.

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَٰكِن نَّحَىٰ الْقَوْلُ
مِثْقَلُ الْأَمْنِ جَهَنَّمَ مِنَ الْإِثْمِ وَالتَّائِبِينَ آمِنِينَ ﴿۳۸﴾

۱۴. جيڪڏهن اسان گهرون ها ته هر
شخص کي انهيءَ جي حال سارو هدايت ڏيون
ها - پر منهنجي ڳالهه پوري ٿي وئي ته
مان ضرور جهنم کي جتن ۽ انسانن سان
پرڻندس.

فَذُوقُوا بِمَا لَيْسَ لَكُمْ هَذَا إِنَّا لَسِينَاكُمْ
وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۳۹﴾

۱۵. پوءِ اهوڪي ڏينهن جي ملاقات کي
وساري ڇڏڻ جي سببان ۽ پنهنجن عملن جي
سببان هميشه جي عذاب جو مزو چڪو ۽ (ياد
رکو ته) اسان به (اڄ) توهان کي پنهنجي
ذهن تان لاهي ڇڏيو آهي (يعني توهانجي
پرواهه ڪرڻ ڇڏي ڏني آهي)

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا
وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۴۰﴾

۱۶. اسانجن آيتن تي ته اهي ماڻهو ايمان
آڻين ٿا جو جڏهن انهن کي انهن جي متعلق
ياد ڏياريو وڃي ٿو ته اهي سجدو ڪندي
زمين تي ڪري پون ٿا ۽ پنهنجي رب جي
تعريف ۽ تسبيح ڪن ٿا ۽ تڪبر نٿا ڪن.

تَجَافَىٰ جُؤُنُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا
وَطَبَعًا أَوَّلًا رَزَقْنَهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿۴۱﴾

۱۷. (۽) انهن (مومنن) جا پاسا انهن جي
بسترن کان جدا ٿي وڃن ٿا (يعني تهجد جي
نماز پڙهڻ لاءِ) (۽) اهي پنهنجي رب کي
انهيءَ جي عذابن کان بچڻ ۽ انهيءَ جي
رحمتن کي حاصل ڪرڻ لاءِ پڪارين ٿا ۽

جيڪي ڪي اسان انهن کي ڏٺو آهي انهيءَ
مان خدا جي راهه ۾ خرچ ڪندا رهن ٿا.

۱۸- (۱) (حقيقت هيءَ آهي ته) ڪوبه
شخص نٿو ڄاڻي ته انهن (مومن) جي لاءِ
انهن جي عملن جي بدلي جي خاطر ڇا ڇا
اڪين نار واريون شيون لڪائي رکيون ويون
آهن.

۱۹- ڇا جيڪو شخص مومن هجي انهيءَ
وانگر تي سگهي ٿو جيڪو اطاعت کان ٻاهر
نڪري وڃي. اهڙا ماڻهو هرگز برابر نٿا ٿي
سگهن.

۲۰- اهي ماڻهو جن ايمان آندو آهي ۽ انهيءَ
جي مطابق انهن عمل ڪيا آهن انهن کي
رهائش جي لائق جنتون ملنديون. اها انهن جي
عملن مطابق مهماني هوندي.

۲۱- جيڪي ماڻهو فرمانبرداريءَ کان
نڪري ويا آهن انهن کي رهن جيلاءِ دوزخ
ملندو جڏهن به انهيءَ مان نڪرڻ جو ارادو
ڪندا، انهيءَ ۾ واپس ڪيا ويندا ۽ انهن کي
ڇيو ويندو ته هاڻي دوزخ جو اهو غذا چڪو
جنهن کي ترهان ڪوڙو پائيندا هئا.

۲۲- ۽ انهيءَ وڏي اڇڻ واري عذاب کان
پهرين اسان (هن دنيا جو) ننڍو عذاب به
انهن کي چڪائينداسين انهيءَ لاءِ ته اهي
موتن (۽ توبه ڪن ۽ آخرت جي عذاب کان
بچي وڃن)

۲۳- جنهن کي انهيءَ جي رب جون آيتون
ياد ڏياريون وڃن پوءِ به هو انهن کان منهن
موڙي انهيءَ کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي
سگهي ٿو. اسان يقينن ڏوهارين کان بدلو

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥٠﴾

أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَتَوَنَّ ﴿٥١﴾

أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ
الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥٢﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن
يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ
النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تَكذِّبُونَ ﴿٥٣﴾

وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأُولَىٰ ذُوقَ الْعَذَابِ
الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٤﴾

وَمَن أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا
إِنَّا مِنَ الْمُنْجِرِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٥٥﴾

وننداسين.

۲۴. ۽ اسان موسيٰ کي ڪتاب ڏنو هو پوءِ تون به هڪ مڪمل ڪتاب جي ملڻ جي متعلق شڪ نه ڪر ۽ اسان انهيءَ (ڪتاب) کي بني اسرائيل جي لاءِ هدايت بنايو هو.

۲۵. ۽ اسان انهن مان امام بنايا هئا جيڪي اسانجي حڪم سان ماڻهن کي هدايت ڏيندا هئا. انهيءَ سبب ڪري جو انهن استقلال کان ڪم ورتو ۽ اهي ماڻهو اسانجي آيتن تي مڪمل يقين رکندا هئا.

۲۶. تنهن جو رب ته اهو آهي جيڪو (انهن) ڪلام الاهيءَ جي سچائي وارن ۽ (انهن جي) منڪرن جي) وچ ۾ قيامت جي ڏينهن فيصلو ڪندو. هر ڪنهن انهيءَ امر جي متعلق جنهن ۾ اهي اختلاف ڪندا هئا.

۲۷. ڇا انهن کي انهيءَ ڳالهه هدايت نه ڏني ته اسان ڪيترن زمانن جي ماڻهن کي انهن کان پهرين تباهه ڪري ڇڏيو هو (۽ هاڻي) هي ماڻهو انهن ئي جي گهرن ۾ گهمڻ ۾ پيا انهيءَ ۾ يقين ڏاڍا نشان آهن پر ڇا اهي ٻڌن نٿا؟

۲۸. ڇا انهن نه ڏٺو آهي ته اسان هڪ غير آباد زمين ڏانهن پاڻيءَ کي ڌڪي ويندا آهيون پوءِ انهيءَ (پاڻيءَ) جي ذريعي پوکي ڄمائيندا آهيون جنهن مان انهن جا جانور به کائيندا آهن ۽ اهي خود به کائيندا آهن ڇا اهي ڏسن نٿا؟

۲۹. ۽ اهي چون ٿا ته هي فتح جنهن جو توهان ذڪر ڪيو ٿا جيڪڏهن توهين سڄا آهيون ته ٻڌايو ته ڪڏهن ٿيندي.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ۝۲۴

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ إِبْرَاهِيمَ يَهُدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ۝۲۵

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُم يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝۲۶

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمَا أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّن قُرُونٍ يَسْتَوُونَ فِي مَسْكِتِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّأَقْلَامٍ يَسْمَعُونَ ۝۲۷

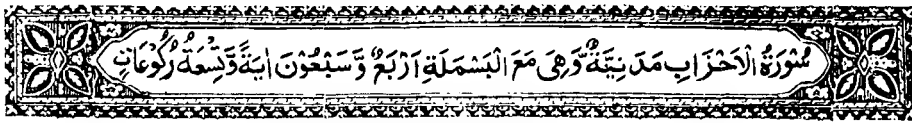
أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ۝۲۸

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ۝۲۹

۳۰. تون چو ته انهيء فتح جي ڏينهن ڪافرن
 ڪي انهن جو ايمان نفعو نه ڏيندو ۽ نه انهن
 ڪي ڀر ڏني ويندي. قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيَّاَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ③

۳۱. پوءِ تون انهن کان منهن موڙ ۽ (انهن
 جي انجام جو) انتظار ڪر. اهي به ڪجهه
 عرصي تائين اڃا وڌيڪ انتظار ڪندا. فَاعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ④

ع ۱۱

سورت احزاب - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چوهر آيتون ؛
نر ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وني جيڪو بيحد
كرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ②

۲- اي نبي! الله جي تقويٰ اختيار ڪر ۽
ڪافرن ۽ منافقن جي ڳالهه نه مڃ - الله
يقينن ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۲) ڏاڍي حڪمت وارو
آهي.

وَأَشِيعْ مَا يُؤْتِي إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ③

۳- (صرف) انهيءَ وحيءَ جي پيروي ڪر
جيڪا تنهن جي رب جي طرفان توتي نازل
ڪئي وڃي ٿي ؛ الله توهانجي عملن کان
ڄڳيءَ طرح واقف آهي.

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ④

۴- ؛ الله تي توڪل ڪر ؛ الله ڪارساز هنڻ
جي لحاظ کان ڪافي آهي.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِيْ خَوْفَةٍ وَمَا جَعَلَ
أَزْوَاجَكُمْ أَلْفًا تُظَاهِرُونَ مِنْهُمْ أَمْ هُنَّ أُمَّهَاتُكُمْ وَمَا جَعَلَ
أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكَ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ⑤

۵- الله ڪنهن مرد جي سيني ۾ ٻه دليون نه
ٺاهيون آهن ؛ نه توهانجي زالن کي جن کي
توهان (ڪڏهن ڪڏهن) ماءُ چئي وهو ٿا
توهانجون مائٽ ٺاهيو آهي ؛ نه توهان جي
پٽيلن کي توهانجو پٽ بنايو آهي. اهي سڀ
توهانجون زباني ڳالهائون آهن ؛ الله ئي سچي
ڳالهه چئي ٿو ؛ اهوئي سڌو رستو ڏيکاري
ٿو.

أُدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ
تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ
وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا

۶- (گهرجي ته) انهن (پٽيلن) کي انهن جي
پيٽرن جو پٽ ڪري ڪوٺيو. اهو الله جي
نزديڪ زيادهه انصاف وارو فعل آهي. ؛
جيڪڏهن توهانکي معلوم نه هجي ته انهن

تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ①

جا پيتر ڪير آهن ته (بهرحال) اهي توهانجا
ديني پائر آهن ؛ ديني دوست آهن ؛ جيڪو
توهان غلطيءَ کان پهرين ڪري چڪا آهيو
انهيءَ جي متعلق توهانتي ڪوبه گناهه
ڪونهي. پر جنهن ڳالهه تي توهان جون
دليون پختو ارادو ڪري ويٺيون هجن (اها
سزا جي لائق آهي) ؛ الله (هر ڪنهن توبهه
ڪرڻ واري جي لاءِ) ڏاڍو بخشش وارو. (؛)
بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجَهُ
أُصْهَتْهُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ
فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ
تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ
مَسْطُورًا ②

۷. نبي مومنن کي انهن جي پنهنجن جانين
جي نسبت به وڌيڪ ويجهو آهي ؛ هن جون
زالون انهن جون مائرو آهن ؛ رت وارن مائتن
مان الله جي ڪتاب جي مطابق ڪي ڪن
کان وڌيڪ ويجهو آهن . - بنسبت (غير
رشتيدار) مومنن ؛ مهاجرن جي، ها توهانجو
پنهنجن جن دوستن سان نيڪ سلوڪ (جائز
آهي) اها ڳالهه قرآن ۾ لکجي چڪي آهي.

وَإِذَا خُذْنَا مِنَ النَّبِيِّنَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَمْ
نُوحٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنُ مَرْيَمَ
وَإِذَا خُذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ③

۸. ؛ (ياد ڪيو) جڏهن اسان نبين کان انهن
تي رکيل هڪ خاص ڳالهه جو واعدو ورتو
هو ؛ توکان به (واعدو ورتو هو) ؛ نوح ؛
ابراهيم ؛ موسيٰ ؛ عيسيٰ ابن مريم کان به
؛ اسان انهن سڀني کان هڪ پختو عهد ورتو
هو.

يَسْأَلُ الضُّعْفَيْنِ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ④

۹. انهيءَ لاءِ ته الله سڄن کان انهن جي سچ
جي متعلق سوال ڪري ؛ ڪافرن جي لاءِ
انهيءَ هڪ دردناڪ عذاب تيار ڪيو آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ كُورُوا نِعْمَةً اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ
تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ⑤

۱۰. اي مومنو! الله جي انهيءَ نعمت کي ياد
ڪيو جيڪا انهي توهانتي انهيءَ وقت ڪئي
جڏهن توهانتي ڪجهه لشڪر چڙهي آيا
هئا. ؛ اسان انهن ڏانهن هڪ هوا موڪلي

هتي ۽ اهڙا لشڪر موڪليا هئا جن کي توهان
نٿي ڏٺو ۽ الله توهانجن عملن کي خوب
ڏسيٿو.

۱۱. (ها! انهيءَ وقت کي ياد ڪيو) جڏهن
توهانجا مخالف توهانجي مٿئين پاسي کان به
(يعني ٽڪريءَ طرفان به) ۽ هيٺاهين طرف
کان به (يعني لاهيءَ کان به) اچي ويا هئا
۽ جڏهن اڪيون گهبرائي ٿيڙيون ٿي ويون
هيون ۽ دليون ڌڙڪندي نڙيءَ تائين اچي ويون
هيون ۽ توهان الله جي متعلق مختلف شڪن
۾ مبتلا ٿي ويا هئا.

۱۲. انهيءَ وقت مومن هڪ (وڏي) آزمائش ۾
وڌا ويا هئا ۽ سخت لوڏيا ويا هئا.

۱۳. انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
منافق ۽ جن ماڻهن جي دلين ۾ بيماري هئي
چوڻ ٿي لڳا ته الله ۽ انهيءَ جي رسول اسان
سان صرف هڪ ڪوڙو واعدو ڪيو هو.

۱۴. ۽ جڏهن ته انهن مان هڪڙي گروهه
اهو به چوڻ شروع ڪيو هو ته اي مديني
وارو! (هاڻي) توهان لاءِ ڪوبه ٺڪاڻو
ڪونهي پوءِ (اسلام کان) مرتد ٿي وڃو، ۽
انهن مان هڪ گروهه نبيءَ کان اجازت به
گهرڻ لڳو هو ۽ چوڻ لڳو هو اسانجا گهر
دشمن جي مار ۾ آهن حالانڪ اهي دشمن جي
مار ۾ نه هئا اهي صرف پڇڻ جو ارادو ڪري
رهيا هئا.

۱۵. ۽ جيڪڏهن مديني جي متخلف طرفن
کان انهن تي (فوجون) داخل ڪيون وڃن ۽
پوءِ انهن کان (ڪافرن جي طرفان) مرتد ٿيڻ
جو مطالبو ڪيو وڃي ته اهي ضرور انهيءَ

إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ
زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَنُظِّتُمْ
بِاللَّهِ الظُّنُونَا ⑩

هَٰذَا لِكِ ابْتِلَى الْمُؤْمِنِينَ وَرُزِلُوا زِلًا شَدِيدًا ⑪

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ⑫

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ
لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ
إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ
إِلَّا فِرَارًا ⑬

وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ
لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّسُوا بِهَا إِلَّا بَيِّنًا ⑭

مطالبی کی قبول ڪندا - پر اهي انهيءَ
(يعني مديني) ۾ (انهيءَ کانپوءِ) ٿورڙو ئي
رهي سگهندا.

۱۶. ۽ (حقيقت اها آهي ته) انهي کان
پهرين انهن (منافقن) الله سان عهد ڪيو
هو ته اهي ڪڏهن بهي نه ڦيرائيندا ۽
ثابت قدم رهندا ۽ الله سان ڪيل عهد
متعلق ضرور سوال ڪيو ويندو.

۱۷. تون انهن کي چو ته جيڪڏهن توهان
موت يا قتل (ٿيڻ) کان بچندو ته توهانجو
بچڻ توهانکي هرگز نفعو نه ڏيندو ۽ اهڙيءَ
صورت ۾ توهان ڪوبه فائدو حاصل نه
ڪري سگهندؤ.

۱۸. تون چئو ته اهو ڪير آهي جيڪو توهان
کي الله جي پڪڙ کان جيڪڏهن اهو
توهانکي سزا ڏيڻ چاهي ته بچائيندو يا
جيڪڏهن اهو توهان تي رحم ڪرڻ چاهي (ته
انهيءَ کان توهانکي محروم ڪري سگهندو)
اهي الله کانسواءِ پنهنجي لاءِ نه ڪو
حقيقي دوست لهندا ۽ نه مددگار - (يعني
جڏهن به ڪم ايندو خدا ئي ايندو).

۱۹. الله انهن مانهن کي چڱيءَ طرح
سجائيندو جيڪي توهان مان ٻين کي (جهاد
کان) پوئتي موٽائيندا هئا. ۽ پنهنجن پائرن
کي چوندا هئا ته اسان ڏانهن اچو (۽ جهاد ۾
شامل نه ٿيو) ۽ اهي خود به دشمن سان
بلڪل جنگ نه ڪندا هئا.

۲۰. اهي توهان لاءِ ڏاڍو بخل رکڻ وارا آهن
(يعني ڪڏهن به نسا چاهين ته توهانکي ڪو
خير بهجي) ۽ جڏهن انهن تي ڪو خوف جو

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ لَا يُؤْلُوا
إِلَّا دُبَارُ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مُسَوِّلاً ۝۱۶

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ قُرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوْ
الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تَمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۝۱۷

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِيكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
سُوءًا أَوْ أَسْرَأَ بِكُمْ رَحْمَةً ۚ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ۝۱۸

قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّظِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ
هَلُمْ الْبَيْنَاءَ وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا ۝۱۹

أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ۚ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ سَرَّابْنَهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَبَسُ

عَلَيْدٍ مِنَ الْمَوْتِ ۚ فَإِذَا ذَهَبَ النَّفْسُ سَلَفُكُمْ
بِالْإِسْنَةِ جَدَا إِشْحَاقَ عَلَى الْخَيْرِ ۚ أُولَئِكَ لَمْ
يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ ۚ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى
اللَّهِ يَسِيرًا ۝

وقت اچي ته تون انهن کي ڏسندين ته اهي
توڏانهن ائين ڏسندا آهن جو سندن اکيون
ڦرنديون رهنديون آهن بلڪل انهيءَ شخص
وانگر جيڪو موت جي غشيءَ ۾ مبتلا آهي
پوءِ جڏهن خوف جو وقت گذري ويندو آهي
ته اهي توهانتي تلوار وانگر ڪپڻ واري
زيان هلائيندا آهن اهي هر خير جي متعلق
بخيل آهن (۽ گهرن ٿا ته توهانکي نه ملي)
انهن ماڻهن (در حقيقت) ايمان آندوني نه
هو. سو الله انهن جون سڀني ڪوششون ضايع
ڪري ڇڏيون (جيڪي اهي اسلام جي خلاف
ڪندا هئا) ۽ الله لاءِ اها ڳالهه بلڪل آسان
هئي.

يَحْسِبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يُدْهِبُوا وَإِن يَأْتِ
الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوَأَنَّهُمْ بَادُونَ فِي
الْأَغْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَاءِكُمْ وَلَوْ
كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ۝

۲۱. (۽) اهي ماڻهو ته هائي به اميد رکن
ٿا ته (ڪاش) (ڪافرن جو) لشڪر هائي
به ويو نه هجي حالانڪ جيڪڏهن (ڪافرن
جو) لشڪر واپس اچي وڃي ته (بجاءِ انهن
جي اچڻ تي خوش ٿيڻ جي) اهي ماڻهو
خواهش ڪندا ته ڪاش اهي جهنگلي ماڻهن
۾ رهيل هجن ها (۽ اي مومنو!) توهانجي
متعلق (ماڻهن کان) دريافت ڪندا رهن ها
(ته اڃا زندهه آهن يا تباهه ٿي چڪا آهن)
۽ جيڪڏهن اهي (ضرورت جي موقعي تي)
توهان سان گڏ رهن ها تڏهن به توهانجي
طرفان بلڪل نه وڙهن ها.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ
يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۝

۲۲. توهان لاءِ (يعني انهن ماڻهن لاءِ)
جيڪي الله ۽ آخري ڏينهن سان ملڻ جي اميد
رکن ٿا. ۽ الله جو ڏاڍو ذڪر ڪن ٿا. الله
جي رسول ۾ هڪ اعليٰ نمونو آهي (جنهن
جي انهن کي پيروي ڪرڻ گهرجي).

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْآخِزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا
اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ
إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢١﴾

۴۳. جيئن ته (ڏسو) جڏهين حقيقي مومن
حملي آور لشڪر کي ڏٺو ته چيائون ته هي
ته اهي ئي (لشڪر) آهن جن جو الله ۽
انهيءَ جي رسول اسان سان واعدو ڪيو هو ۽
الله ۽ انهي جي رسول بلڪل سچ چيو هو ۽
انهن کي انهيءَ واقعي ايمان ۽ طاقت ۾ وڌايو
(ڪمزور نه ڪيو)

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ
فَمِنْهُمْ مَّنْ قُتِلَ وَفِي غَيْبَةٍ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا
بَدَّلُوا بَدِيلًا ﴿٢٢﴾

۴۴. انهن مومن مان ڪي ماڻهو اهڙا آهن جن
انهيءَ واعدي کي جيڪو انهن الله سان
ڪيو هو، سچو ڪري ڏيکاريو پوءِ ڪي ته
اهڙائي آهن جن پنهنجي نيت کي پورو ڪيو
(يعني وڙهندي وڙهندي مارجي ويا) ۽ انهن
مان ڪي اهڙا به آهن جيڪي اڃا انتظار
ڪري رهيا آهن ۽ پنهنجي ارادي ۾ ڪابه
تبديلي انهن اچڻ نه ڏني.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ
إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا
رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾

۴۵. انهيءَ جو نتيجو اهو ٿيندو جو الله اهڙن
سچن کي انهن جي سچ جو بدلو ڏيندو ۽
جيڪڏهن گهرندو ته منافقن کي عذاب
ڏيندو يا انهن تي رحم ڪندو ۽ الله يقين وڏو
بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو
آهي.

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِبَيْتِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا
وَكَلَّى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا
عَزِيزًا ﴿٢٤﴾

۴۶. ۽ (حقيقت اها آهي ته) الله ڪافرن کي
انهن جي سڄي غصي سميت (مديني مان)
واپس موٽائي ڇڏيو. ۽ ڪنهن قسم جو فائدو
انهن کي نه پهتو. ۽ الله مومن جي طرفان
خود لڙائي ڪئي ۽ الله وڏو طاقتور (۽) غالب
آهي.

وَأَنزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ
صِيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَزِعًا

۴۷. ۽ انهيءَ (الله) انهن اهل ڪتاب کي جن
انهن (حملي آور مشرڪن) جي مدد ڪئي
هئي، پنهنجي قلعي مان لاهي ڇڏيو ۽ انهن

تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ قَرِيبًا ۝

جي دٺين ۾ هيبت وهاري ڇڏي ايستائين جو توهان انهن مان هڪ حصي کي قتل ڪرڻ ۽ هڪ حصي کي قيد ڪرڻ تي قادر ٿي ويا.

وَأُورِثُكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَقْنُتُوا هَآءِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ۝

۲۸- ۽ انهن جي زمينن ۽ انهن جي گهرن ۽ انهن جي مالن جو توهان کي وارث ڪري ڇڏيو ۽ پڻ انهيءَ زمين جو به جنهن تي اڃا توهانجا قدم نه پيا ۽ الله هر هڪ شيءِ تي قادر آهي.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّتْهَا فَأَمَّا إِلَيْنَّ أَمْرُكُنَّ وَأَسْرَحُكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ۝

۲۹- اي نبي! پنهنجن جن زالن کي چؤ ته جيڪڏهن توهان دنيا ۽ انهيءَ جي زينت گهرو ٿيون ته لڄو مان توهان کي ڪجهه دنيوي سامان ڏئي ٿو ڇڏيان ۽ توهان کي نيڪ طريقي سان رخصت ڪري ٿو ڇڏيان.

وَأَن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ۝

۳۰- جيڪڏهن توهان الله ۽ انهيءَ جي رسول ۽ آخريءَ زندگيءَ جو گهر چاهيو ٿيون ته الله توهان مان پوريءَ طرح اسلام تي قائم رهڻ وارين لاءِ تمام وڏو انعام تجويز ڪري رکيو آهي.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۖ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ۝

۳۱- اي نبيءَ جو زالون! جيڪڏهن توهان مان ڪا اعليٰ ايمان جي خلاف ڳالهه ڪري ته انهيءَ جو عذاب ٻيٺون ڪيو ويندو ۽ اها ڳالهه الله لاءِ آسان آهي.

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَمَلْ صَالِحًا ۖ نُؤْتِيهَا أَجْرًا مَّرْتَيْنِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ۝

۳۲- ۽ توهان مان جيڪا به الله ۽ انهيءَ جي رسول جي فرمانبرداري ڪندي ۽ انهيءَ (فرمانبرداريءَ جي شان) مطابق ڪم به ڪندي ته اسان انهيءَ کي انعام به ٻيڻو ڏينداسين ۽ اسان هر ڪنهن اهڙيءَ (زال) جي لاءِ عزت ڀريو رزق تيار ڪيو آهي.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ

۳۳- اي نبيءَ جون زالون! جيڪڏهن توهان پنهنجي مقام کي سمجهو ته توهان عام

فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ
وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ۝

عورتن وانگر نه آهيو پوء چباڙي (يعني ناز
نخري سان) ڳالهه نه ڪنديون ڪيو. جو
ائين نه ٿئي ته جنهن جي دل ۾ مرض هجي
سو توهانجي متعلق بد ارادو ڪري ۽ هميشه
مانهن کي نيڪ ڳالهيون چونديون ڪيو.

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ
الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ۝

۳۴- ۽ پنهنجن گهرن ۾ ويٺيون رهو ۽ پراڻي
زماني جي جاهليت (جي طريقن) وانگر پنهنجن
جي زينت (غير مائهن تي) ظاهر نه ڪنديون
ڪيو ۽ نماز کي (شرطن سان) ادا ڪنديون
ڪيو. ۽ زڪوات ڏينديون ڪيو. ۽ الله ۽
انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪنديون ڪيو.
اي اهل بيت! الله توهان مان هر قسم جي
گندگي پري ڪرڻ ۽ توهانکي ڪامل طور تي
پاڪ ڪرڻ گهري ٿو.

وَأَذْكُرَنَّ مَا بُنِيَ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ۝

۳۵- ۽ جيڪي ڪي توهانجي گهرن ۾ الله جي
آيتن ۽ حڪمت جي ڳالهين جي تلاوت ڪئي
وڃي ٿي، انهيءَ کي ياد رکو. الله ڏاڍي
مهرباني ڪرڻ وارو (۽) خبر رکڻ وارو آهي.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَ
الصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَضَعِّفِينَ وَالْمُتَضَعِّفَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمُ الْحَافِظَاتِ وَالذَّكِّرِينَ وَالذَّكِّرَاتِ
كَثِيرًا وَالذَّكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا
عَظِيمًا ۝

۳۶- يقينن ڪامل مسلمان مرد ۽ ڪامل
مسلمان عورتون ۽ ڪامل مومن مرد ۽ ڪامل
مومن عورتون ۽ ڪامل فرمانبردار مرد ۽
ڪامل فرمانبردار عورتون ۽ ڪامل سچ
ڳالهائيندڙ مرد ۽ ڪامل سچ ڳالهائيندڙ
عورتون ۽ ڪامل صبر ڪرڻ وارا مرد ۽
ڪامل صبر ڪرڻ واريون عورتون ۽ ڪامل
عاجزي ڏيکاريندڙ مرد ۽ ڪامل عاجزي
ڏيکاريندڙ عورتون ۽ ڪامل صدقي ڪرڻ وارا
مرد ۽ ڪامل صدقي ڪرڻ واريون عورتون ۽
ڪامل روزي رکڻ وارا مرد ۽ ڪامل روزي
رکڻ واريون عورتون ۽ پوريءَ طرح پنهنجي

شرم گاهن جي حفاظت ڪرڻ وارا مرد ۽ پوري طرح پنهن جي شرم گاهن جي حفاظت ڪرڻ واريون عورتون ۽ الله جو گهڻو ذڪر ڪرڻ وارا مرد ۽ الله جو گهڻو ذڪر ڪرڻ واريون عورتون انهن سڀني لاءِ الله بخشش جو سامان ۽ وڏو انعام تيار ڪري رکيو آهي.

۳۷. ۽ ڪنهن مومن مرد يا مومن عورت جي لاءِ جائز نه آهي جو جڏهن الله ۽ انهيءَ جو رسول ڪنهن معاملي ۾ ڪو فيصلو ڪري ڇڏين ته اهي (پوءِ به) پنهن جي معاملي جو پنهنجي مرضيءَ سان فيصلو ڪن ۽ جيڪو به الله ۽ انهيءَ جي رسول جي نافرماني ڪري ٿو اهو ظاهر ظهور گمراهيءَ ۾ پئجي وڃي ٿو.

۳۸. ۽ (اي نبي ياد ڪر) جڏهن تون انهيءَ شخص کي جنهن تي الله ۽ تو انعام ڪيو هو، چوندو هئين ته پنهن جي زال کي روڪي رک (۽ طلاق نه ڏي) ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪر ۽ تون پنهن جي دل ۾ اها ڳالهه لکائيندو هئين جنهن کي الله ظاهر ڪرڻ وارو هو. ۽ تون ماڻهن کان ڊڄندو هئين. حالانڪ الله وڌيڪ حقدار آهي ته تون انهيءَ کان ڊڄين. پوءِ جڏهن زيد انهيءَ (عورت) جي باري ۾ پنهن جي خواهش پوري ڪري ورتي (يعني طلاق ڏيئي ڇڏيائين) اسان انهيءَ (عورت) جي توسان شادي ڪري ڇڏي انهيءَ لاءِ ته مومن جي دلي ۾ پنهن جي پٽيلن جي زالن سان نڪاح ڪرڻ جي متعلق انهن کي طلاق ملڻ جي صورت ۾ ڪا اوکائي نه رهي ۽ خدا جو فيصلو بهرحال پورو ٿي رهڻو هو.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلًّا مُبِينًا ۝

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ۝

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٩﴾

٣٩- نبيء تي انهيء معاملي ۾ جيڪو الله انهيء تي فرض ڪيو آهي ڪوبه الزام ڪونهي. اهوئي طريقو الله پهرين ماڻهن ۾ جاري ڪيو هو ۽ خدا جو حڪم ته هڪ فيصلو ڪيل شيء آهي (ڪوبه انهيء کي ناري نٿو سگهي).

الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٤٠﴾

٤٠- (اهائي سنت پهرين گذري ويل نبين ۾ جاري هئي) جيڪي الله جو پيغام ماڻهن کي پهچائيندا هئا ۽ انهيء کان ڊڄندا هئا ۽ الله کان سواءِ ڪنهن کان نه ڊڄندا هئا ۽ حساب وٺڻ ۾ الله ڪافي آهي.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤١﴾

٤١- نه محمد توهان مان ڪنهن فرد جو پيءُ هو نه آهي (نه ٿيندو) پر الله جو رسول آهي پر (انهيء کان وڌيڪ) نبين جي مهر آهي ۽ الله هر شيء کان خوب واقف آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤٢﴾

٤٢- اي مومنو! الله جو ذڪر گهڻو ڪندا ڪريو.

وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٣﴾

٤٣- ۽ صبح شام انهيء جي تسبيح ڪندا ڪريو.

هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٤﴾

٤٤- اهوئي آهي جيڪو توهان تي پنهنجن رحمتون موڪليو، ۽ انهيء جا فرشتا توهان لاءِ دعائون ڪن ٿا انهيء لاءِ ته (انهن جو نتيجو اهو نڪري ٿو) هو توهان کي اوتداهين کان نور ڏانهن وٺي وڃي ۽ اهو مومن تي بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

نَجِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ أَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٥﴾

٤٥- انهن کي، جڏهن اهي انهيء سان ملندا دعا جو تحفو سلامتيء جي شڪل ۾ ملندو ۽ هو انهن لاءِ هڪ وڏي عزت وارو بدلو تيار ڪندو.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَ

٤٦- اي نبي اسان توکي اهڙي حال ۾ موڪليو

نَذِيرًا ⑤

آهي جو تون (دنيا جو) نگران به آهين
(مومنن کي) خوشخبري ڏيڻ وارو به آهين ۽
(ڪافرن کي) ڊيچارڻ وارو به آهين.

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِأَذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ⑥

۴۷. ۽ پڻ الله جي حڪم سان انهيءَ ڏانهن
سڏڻ وارو ۽ هڪ چمڪندڙ سج بنائي
(موڪليو آهي).

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ نُصْرًا كَثِيرًا ⑦

۴۸. ۽ مومنن کي بشارت ڏي ته انهن کي
الله جي طرفان تمام وڏو فضل ملندو.

وَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ دَعَاؤُهُمْ وَتَوَكَّلْ
عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ⑧

۴۹. ۽ ڪافرن ۽ منافقن جي ڳالهه نه مڃ ۽
انهن جي ايذا پهچائڻ کي نظر انداز ڪري ڇڏ
۽ الله تي توڪل رک ۽ الله ڪارسازي ۽
ڪافي آهي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَعْتُمُوهُنَّ
مِنْ قُبُلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ ذَمٍّ
تَعْتَدُوهُنَّ فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ⑨

۵۰. اي مومنو! جڏهين توهان مومن عورتن
سان شادي ڪيو، پوءِ انهن کي انهن جي
جهڻ کان بهرينءَ طلاق ڏيئي ڇڏيو ته
توهان کي ڪوبه حق ڪونهي جو انهن کان
عدت جو مطالبو ڪيو. پوءِ (گهرجي ته)
انهن کي ڪجهه دينوي نفعو پهچايو ۽ انهن
کي عمدگيءَ سان رخصت ڪري ڇڏيو.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَعْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ الَّتِي آتَيْتَ
أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ
وَبَنَاتِ عِتِكَ وَبَنَاتِ عَتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ
خَلَتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُّؤْمِنَةً إِنْ
وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا
خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا
فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ⑩

۵۱. اي نبي! تنهن جي موجوده زالن مان
آهي، جن کي تو انهن جو حق مهر ادا ڪري
ڇڏيو آهي اسان تولا ۽ حلال ڪري ڇڏيون
آهن. اهڙيءَ طرح آئينده لاءِ آهي عورتون
جن جا مالڪ تنهن جا ساڄا هٿ ٿيا آهن جن
کي الله تنهن جي قبضي ۾ جنگ کانپوءِ آندو
آهي ۽ اهڙيءَ طرح تنهن جي چاچي جون
ڌيئرون ۽ تنهن جي پٽيءَ جون ڌيئرون ۽ تنهن
جي مامي جون ڌيئرون ۽ تنهن جي ماسي جون
ڌيئرون جن توسان گڏ هجرت ڪئي آهي ۽
اهڙي مومن عورت به جنهن پنهنجي جان

نبيء ڪي بخشي ڏنو - بشرطيڪ نبي انهيءَ سان نڪاح جو ارادو ڪري - هيءَ حڪم خاص تنهن جي لاءِ آهي باقي مومنن لاءِ نه آهي. اسان انهيءَ کي جيڪو اسان انهن (مسلمانن) تي انهن جي زالن متعلق ۽ انهن جي ٻانهين جي متعلق فرض ڪيو آهي خوب ڄاڻون ٿا. انهيءَ لاءِ جو توتي ڪا غير واجبي پابندي نه هجي. ۽ الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

٥٢. تون انهن (زالن) مان جنهن کي چاهين جدا ڪري ڇڏ ۽ جنهن کي چاهين پاڻ وٽ رک ۽ انهن عورتن مان جن کي تو جدا ڪري ڇڏيو آهي ڪنهن کي به پاڻ وٽ وٺي اچين ته توتي ڪو به گناهه ڪونهي. اهو ڪم انهيءَ ڳالهه جي تمام گهڻون ويجهو آهي، ته انهن جون اکيون ٽرن ۽ اهي غم نه ڪن ۽ جيڪي ڪي تو انهن کي ڏنو آهي انهيءَ تي سڀيئي راضي ٿي وڃن ۽ الله توهانجي دلين جي هر ڳالهه کي ڄاڻي ٿو. ۽ هو ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) ڏاڍي سمجهه ٻوجهه کان ڪم وٺڻ وارو آهي.

٥٣. تنهن جي لاءِ (وڌيڪ) عورتون هن کانپوءِ حلال نه آهن ۽ نه هيءَ حلال آهي جو انهن موجوده زالن کي بدلائي ٻيون زالن ڪرين. خواهه انهن جو حسن توکي ڪيترو ڪٿي پسند هجي. سواءِ انهن عورتن جي جن جا مالڪ تنهن جو ساڄا هٿ ٿيا ۽ الله هر هڪ شيءِ جو نگران آهي.

٥٤. اي مومنو! نبيءَ جي گهرن ۾ سواءِ انهيءَ جي جو توهانکي کاڌي لاءِ گهرايو وڃي هرگز

رُجِي مَن تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤَيَّ إِلَيْكَ مَن تَشَاءُ
وَمَن ابْتَغَيْتَ مِّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ
أَدْنَىٰ أَن تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَخْرُجَنَّ وَیَرْضَيْنَ بِمَا
ابْتِغَيْتَ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ
اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥٢﴾

لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَن تَبَدِّلَ بِهِنَّ
مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ
يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيبًا ﴿٥٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَن

يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَبِذَ إِلَيْهِ لَئِنْ
 إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا
 لَا مُسْتَأْنِِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى
 النَّبِيَّ فَيَسْتَعِجِلُ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَعِجِلُ مِنَ الْحَقِّ
 وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ
 ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ
 أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ
 بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ٥٥

داخل نه ٿيندا ڪيو. اهو به انهيءَ شرط
 سان جو کاڌي پڇڻ جي انتظار ۾ ويهي نه
 رهندا ڪيو. ۽ نه ڳالهين ڪرڻ جي شوق ۾
 ويهي رهندا ڪيو. ها! جڏهن توهان کي سڏايو
 وڃي ته پوءِ ضرور هليا ويندا ڪيو. جڏهن
 کاڌو کائي وٺو ته پنهنجن پنهنجن گهرن
 ڏانهن هليا ويندا ڪيو. اهو امر (يعني اجايو
 ويهي رهڻ يا بهرين اچي وڃڻ) نبيءَ کي
 تڪليف ڏيندو هو. پر هو توهان جي جذبن
 جو خيال ڪندي توهان کي (منع ڪرڻ) کان
 حيا ڪندو هو. پر الله سچي ڳالهه ڪرڻ
 کان (ماڻهن جي خيال جي سبب کان) باز
 نٿو رهي ۽ (گهرجي ته) جڏهن توهان انهن
 (يعني نبيءَ جي زالن) کان ڪا گهرجي شيءِ
 گهرو ته پردي جي پٺيان گهرندا ڪيو. هيءَ
 ڳالهه توهانجي دلين ۽ انهن جي دلين لاءِ
 ڏاڍي سٺي آهي ۽ الله جي رسول کي تڪليف
 ڏيڻ توهانجي لاءِ جائز نه آهي ۽ نه اهو جائز
 آهي جو توهان هن کانپوءِ سندس زالن سان
 ڪڏهن به شادي ڪيو. اها ڳالهه خدا جي
 فيصلي جي مطابق ڏاڍي بري آهي.

إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ
 عَلِيمًا ٥٦

٥٥. جيڪڏهن توهان ڪنهن شيءِ کي ظاهر
 ڪيو يا لڪايو ته الله هر شيءِ کي چڱيءَ
 طرح ڄاڻي ٿو.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا
 إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَسْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ
 وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَالتَّقِيْنَ
 اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ٥٧

٥٦. انهن (يعني رسول ڪريم صلي عليه
 وسلم جن جون زالون) تي پنهن جي پيڻن يا
 پنهن جن پٽن يا پنهنجن ڀائرن يا پنهن جن
 ڀائيٽن يا پنهن جن ڀائيٽن يا پنهنجن
 عورتن يا پنهنجي زير تصرف ٻانهن جي
 سامهون ٿيڻ ۾ ڪابه پابندي ڪانهي ۽ الله

جي تقويٰ اختيار ڪيو الله هر هڪ شيءِ کي
ڏسي رهيو آهي.

۵۷. الله يقينن هن نبيءَ تي پنهنجي رحمت
نازل ڪري رهيو آهي ۽ انهيءَ جا فرشتا به
(يقينن انهيءَ لاءِ دعائون ڪري رهيا آهن
پوءِ) اي مومنو! توهان به انهيءَ نبيءَ تي
درود موڪليندا ۽ انهيءَ جي لاءِ دعائون
ڪندا رهو ۽ (خوب جوش ۽ خروش مان)
انهيءَ جي لاءِ سلامتي گهرندا رهو.

۵۸. اهي ماڻهو جيڪي الله ۽ انهيءَ جي
رسول کي تڪليف ڏين ٿا. الله انهن کي (هن
دنيا ۽ آخرت ۾ پنهنجي قرب کان محروم
ڪري ڇڏيو ۽ انهيءَ انهن لاءِ خوار ڪرڻ
وارو عذاب تيار ڪري ڇڏيو آهي.

۵۹. اهي ماڻهو جيڪي مومن مردن ۽ مومن
عورتن کي انهيءَ کان سواءِ جو انهن ڪو
ڏوهه ڪيو هجي تڪليف ڏين ٿا. انهن ماڻهن
خطرناڪ ڪوڙ ۽ ظاهر ظهور گناهه جو
بوجهه پنهنجي سر کنيو آهي.

۶۰. اي نبي! پنهنجي زالن ۽ پنهنجن
ڌيئرن ۽ مومنن جي زالن کي چو ته (جڏهن
اهي ٻاهر نڪرن) پنهنجن جن وڏين چادرن کي
مٿن تان سرڪائي پنهنجي سينن تائين آڻين
اهو امر انهيءَ ڳالهه کي ممڪن بنائي
ڇڏيو ته اهي سڃاتيون وڃن ۽ انهن کي
تڪليف نه ڏني وڃي ۽ الله وڏو بخشن وارو
(۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۶۱. جيڪڏهن منافق مرد ۽ اهي ماڻهو جن
جي دلين ۾ مرض آهي ۽ اهي ماڻهو جيڪي
مديني ۾ ڪوڙا افواهه پکيڙيندا رهن ٿا باز

۴
إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ⑤

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ⑥

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغْيًا
وَتَنَابُؤًا يَكْفُرُوا بِمَا هُمْ قَائِلُونَ ⑦

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَبَنَاتِ الْمُؤْمِنِينَ
يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَاءِ بَيْنِهِنَّ ذَٰلِكَ أَذْنَىٰ أَنْ
يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ⑧

لِّئَلَّا يَكُنِيَ لِلْمُشْفِقِينَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ
وَالسُّرَّجُونَ فِي الْمَدِينَةِ لِنُغْرِيكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا

يُجَاوِزُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ۝

نه ايندا ته اسان توکي انهن ماڻهن جي خلاف (هڪ ڏينهن) کڙو ڪنداسين پوءِ اهي توسان انهيءَ شهر ۾ تمام ٿورڙي مدت تائين پاڙيسري ٿي گذاريندا.

وَمِنْهُمْ
مَنْ يَقْنُتُ
رَبَّهُ

مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثَقِفُوا أَحَدُهَا وَفَتَلُوا ثَغِيرًا ۝

٦٢. اهي جتي به توهانجي قابوءَ ۾ اچن گهرجي ته پڪڙيا وڃن ۽ قتل ڪيا وڃن جو اهي خدا جي رحم کان محروم ڪيا ويا آهن.

وَمِنْهُمْ
مَنْ يَقْنُتُ
رَبَّهُ

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ بُدِيْلًا ۝

٦٣. انهيءَ جي انهيءَ سنت کي (اختيار ڪيو) جيڪا انهن ماڻهن ۾ جاري ٿي هئي جيڪي توهان کان پهرين گذري چڪا آهن ۽ تون ڪڏهن به الله جي سنت ۾ تبديلي نه ڏسندين.

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ۝

٦٤. مانهو توکان خاتمون ڪرڻ واري گهڙيءَ جي متعلق پڇن ٿا تون چو ته انهيءَ جو علم صرف الله کي آهي. توهانکي ان ڳالهه جي گهڙي خبر ته شايد اها گهڙي ويجهي هجي.

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكُفْرَيْنَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ۝

٦٥. الله يقينن ڪافرن کي پنهنجي قرب کان محروم ڪري ڇڏيو آهي ۽ انهن جي لاءِ پُرڪندڙ عذاب تيار ڪيو آهي.

خُلْدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وِلْيَةً وَلَا نَصِيرًا ۝

٦٦. جنهن ۾ اهي هميشه لاءِ رهندا ايندا (۽ اتي) نه ڪو دوست لهندا ۽ نه مددگار.

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيِّنَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ۝

٦٧. جنهن ڏينهن انهن جي وڏن وڏن ماڻهن کي باهه تي اٿلايو پٿلايو ويندو. ۽ اهي چوندا ڪاش! اسان الله ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪريون ها.

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَصْلَحْنَا السَّبِيلَ ۝

٦٨. ۽ (عام ماڻهو) چوندا. اي اسانجا رب! اسان پنهنجن سردارن ۽ وڏن جي اطاعت ڪئي پوءِ انهن اسانکي (اصلي) رستي کان

گمراهه ڪري ڇڏيو.

۶۹. اي اسانجا رب! انهن کي ٻيڻو عذاب ڏي
؛ انهن کي پنهنجي رحم کان پري ڪري ڇڏ.

۷۰. اي مومنو! توهان انهن مانهن وانگر نه
بشجو. جن موسيٰ کي تڪليف ڏني هئي جنهن
تي الله انهيءَ کي انهن جي قولن کان آزاد
ڪري ڇڏيو هو ؛ هو الله جي حضور ۾ وڏو
شان رکي ٿو.

۷۱. اي مومنو! الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ؛
اها ڳالهه ڪيو جيڪا منجهيل نه هجي (پر
سڄي هجي).

۷۲. (جيڪڏهن توهان ائين ڪندا) ته الله
توهانجي عملن کي درست ڪري ڇڏيندو ؛
توهانجي گناهن کي معاف ڪري ڇڏيندو ؛
جيڪو شخص الله ؛ انهيءَ جي رسول جي
اطاعت ڪري. اهو وڏي ڪاميابي حاصل
ڪري ٿو.

۷۳. اسان ڪامل امانت (يعني شريعت) کي
آسمانن ؛ زمين ؛ جبلن جي سامهون پيش
ڪيو هو. پر انهيءَ جي ڪنڻ مان انهن انڪار
ڪري ڇڏيو ؛ انهيءَ کان ڊڄي ويا پر انسان
انهيءَ کي ڪنڻو. اهو يقين وڏي ظلم ڪرڻ
وارو (؛) نتيجن کان بي پرواهه هو.

۷۴. (اسانجي انهيءَ شريعت جي بار لڏڻ جو)
نتيجو اهو نڪتو جو منافق مردن ؛ منافق
عورتن ؛ مشرڪ مردن ؛ مشرڪ عورتن کي
الله عذاب ڏنو. ؛ مومن مردن ؛ مومن عورتن
تي فضل ڪيو ؛ الله آهي ئي وڏي بخشش
ڪرڻ وارو (؛) بار بار ڪرم ڪرڻ وارو.

رَبَّنَا اِنْتُمْ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ وَالْعَذَابُ لَعَنًا
كَبِيرًا ۝

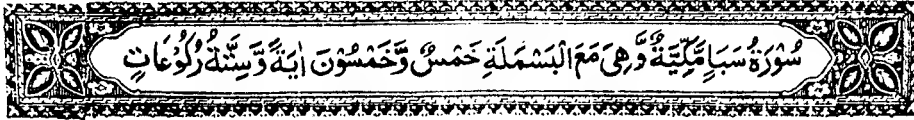
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ
فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِنَّمَا قَالَ وَأَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۝

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ
يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ۝

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ
الْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ۝

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ
وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝

سورت سبا. هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت انهيء جون پنجونجاهه آيتون ؛ جهه ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

۲. سڀ تعريف الله ئي جي آهي (ء) جيڪو
آسمانن ۽ زمين ۾ آهي (سڀ) انهيءَ جو آهي
؛ (جهڙي طرح منڍ ۾ هو تعريف جو لائق
آهي) آخر ۾ به اهڙي تعريف جو لائق ٿئي
ٿو ؛ هو وڏين حڪمتن جو مالڪ آهي (ء) هر
شيءَ کان خبر وارو آهي.

۳. جيڪي ڪي زمين ۾ داخل ٿئي ٿو انهيءَ
کي به اهو ڄاڻيڻو ؛ جيڪي ڪجهه انهيءَ
مان نڪري ٿو، انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو پڻ
انهيءَ کي به جيڪي آسمان مان لهي ٿو ؛
انهيءَ کي به جيڪو آسمان ڏانهن چڙهي ٿو
؛ هو بار بار رحم ڪرڻ وارو (ء) ڏاڍو
بخشن وارو آهي.

۴. ۽ ڪافرن چيو ته اسانجي قوم جي تباهيءَ
جي آخري گهڙي اسان نه ڏسنداسين - تون چؤ
ته ائين نه آهي، مونکي پنهن جي (انهيءَ)
رب جو قسم جيڪو غيب کي ڄاڻڻ وارو آهي
؛ آسمانن ۽ زمين مان ڪابه شيءِ ڪٿي هڪ
ڳاڙهي ڪيل جي برابر هجي يا انهيءَ کان
به ننڍي يا انهيءَ کان وڏي هجي هن جي
نظرن کان غائب نٿي رهي. اها گهڙي توهان
ضرور ڏسندا چو جو اها هڪ ظاهر ڪرڻ واري

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ②

يَعْلَمُ مَا يَلْجِ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا
يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا، وَهُوَ الرَّحِيمُ
الْغَفُورُ ③

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَىٰ وَ
رَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمُ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ
ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ
ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ④

تحریر ۾ محفوظ آهي.

۵. (انهيءَ گهڙيءَ جو اچڻ انهيءَ ڪري ضروري آهي) - انهيءَ لاءِ ته الله مومن ۽ ايمان جي مطابق عمل ڪرڻ وارن کي انهن جي عمل جي مطابق جزا ڏئي: اهي يقينن اهڙا آهن جو انهن کي خدا جي طرفان مغفرت ۽ عزت ڀريو ڀرڻ هميشه پهچندو رهندو.

۶. ۽ اهي ماڻهو جيڪي اسانجي نشانن جي باري ۾ (اسانکي) عاجز ڪرڻ جي ڪوشش ڪن ٿا انهن کي انهن جي گناهه جي سببان دردناڪ عذاب پهچندو.

۷. ۽ اهي ماڻهو جن کي علم ڏنو ويو آهي انهيءَ شيءِ کي جيڪا تو ڏانهن تنهن جي رب جي طرفان نازل ٿي آهي حق ڄاڻن ٿا ۽ اهو (به ڄاڻن ٿا) ته (اها تعليم) غالب ۽ تعريف واري خدا ڏانهن وٺي وڃي ٿي.

۸. ۽ اهي (ماڻهو) جن ڪفر ڪيو آهي چون ٿا ته (اي انسانو!) ڇا اسان توهانکي هڪ اهڙي شخص جي خبر ڏيون جيڪو توهانکي اهو ٻڌائي ٿو ته جڏهن توهان (مرڻ کانپوءِ) نڪرا نڪرا ڪيا ويندا ته پوءِ ڳنڍجي توهان هڪ نئين مخلوق جي صورت ۾ بدلي وينا.

۹. ڇا اهو شخص الله تي ڪوڙو ٺاهه ٺاهي رهيو آهي يا انهيءَ کي چريائي آهي - ائين نه بلڪ جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نٿا آڻين اهي (اهڙن برن خيالن جي سببان هيٺتر کان ئي) عذاب ۽ خطرناڪ گمراهيءَ ۾ مبتلا ٿي ويا آهن.

۱۰. ڇا انهن انهيءَ شئي ڏانهن نه ڏٺو

يُخْرِجُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ ۖ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيِنِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ دُونِ الَّذِي ۝

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ ۖ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَنِيدِ ۝

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ يُتَّبَعُ ۖ إِذَا مَرَفْتُمْ كُلَّ مَرْجٍ أَتَكْمُلُنَّ لَفًى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝

أَفَتَرَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ ۚ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ۝

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاءِ

وَالْأَرْضُ إِنْ نَشَأْ نُخَسِّفْ بِهَمِّ الْأَرْضِ أَوْ نُسْقِطْ
عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ
تَّوْبٍ ۝۱

ج

جيڪا آسمان ۽ زمين کان لهن جي اڳئين
طرف کان ۽ انهن جي پوئين طرف کان انهن
کي گهريو بيئي آهي - جيڪڏهن اسان
جاهيون ته انهن کي انهن جي ئي ملڪ ۾
تڪليف ۾ مبتلا ڪري ڇڏيون يا انهن تي
ڪي ڪڪرن جا ٽڪرا نازل ڪيون. انهيءَ ۾
خدا ڏانهن جهڪڻ واري هر ڪنهن بندي جي
لاءِ هڪ نشان آهي.

۱۱- ۽ اسان دائود کي پنهنجي طرفان فضل
عطا ڪيو هو (۽ چيو هوسين ته) اي جبلن
جي رهڻ وارا توهان به ۽ اي پڪيو توهان به
انهيءَ سان گڏ خدا جي تسبيح ڪيو ۽ اسان
هن لاءِ لوهه کي نرم ڪري ڇڏيو هو.

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا لِّجِبَالِ اٰدِي مَعَهُ وَ
الطَّيْرِ ۝۱۱

۱۲- (۽ چيو هوسين ته) پوري سائيز جون
زرهون ٺاهيو ۽ انهن جا دائرا ٺاڻا ٺاهيو ۽
(اي دائود جا ساڻيو!) پنهنجي ايمان جي
مطابق عمل ڪيو، مان توهانجي عمل کي
ڏسي رهيو آهيان.

اِنْ اَعْمَلْ سَيِّئًا وَفَدَّرَ فِي السَّرَدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا
اِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝۱۲

۱۳- (اسان) سليمان کي اهڙي هوا (عطا
ڪئي هئي) جنهن جو صبح جو هلڻ هڪ
مهيني جي برابر هوندو هو ۽ شام جو هلڻ به
هڪ مهيني جي برابر هوندو هو ۽ اسان
انهيءَ جي لاءِ نامي جو چشمو پگهرائي ڇڏيو
هو ۽ اسان انهيءَ کي جتن جي هڪ جماعت
عطا ڪئي هئي جيڪا انهيءَ جي رب جي
حڪم سان انهيءَ جي تابع فرمان عمل
ڪندي هئي ۽ (اهو به چئي ڇڏيو هو ته)
انهن مان جيڪو به اسان جي حڪم کان
ڌنگ اختيار ڪندو اسان انهيءَ کي پڙڪندڙ
عذاب پهچائينداسين.

وَلِسُلَيْمَانَ الْوَيْحَ عَذُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ
اَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقُطْرِ وَمِنَ الْجَبِّ مَن يَّعْمَلُ بَيْنَ
يَدَيْهِ يَأْذَنُ رَبِّهِ وَمَن يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا نَذَرُهُ
مِنَ عَذَابِ السَّعِيرِ ۝۱۳

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُونَ مِنْ مَحَارِبٍ وَتَكُنْ لِلْجِنِّ
كَالْجَوَابِ وَقَدْ وَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ شُكْرًا
وَقَلِيلٌ مِنَ عِبَادِيَ الشَّاكِرُونَ ﴿١٥﴾

۱۴. اهو جيڪي ڪي چاهيندو هو جن (يعني سرڪش قومن جا سردار) انهيءَ لاءِ ناهيندا هئا يعني مسجدون ۽ قالب ۾ تيار ڪيل مورتون ۽ وڏيون وڏيون پانيون جيڪي حوضن جي برابر هونديون هيون ۽ ڳريون ڳريون دڀڳيون جيڪي هر وقت چلهين تي رکيون هونديون هيون (۽ اسان چيو) اي دائود جي خاندان وارو! شڪر گذاريءَ سان عمل ڪيو منهن جي ٻانهن مان تمام گهٽ ماڻهو شڪر گذار هوندا آهن.

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنَّ أَنْ لَوْ كَانَُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٥﴾

۱۵. پوءِ جڏهن اسان انهيءَ جي لاءِ موت جي پهچڻ جو فيصلو ڪيو ته انهن (يعني سرڪش قومن) کي انهيءَ جي موت جي صرف هڪ زمين جي ڪيڙي خبر ڏني جيڪو هن جي لاءِ (حڪومت) کي ڪاٺي رهيو هو پوءِ جڏهن هو ڪري پيو ته جن تي ظاهر ٿي ويو ته جيڪڏهن انهن کي غيب جو علم هجي ها ته اهي ذلت واري عذاب ۾ نه پيا هجن ها.

لَقَدْ كَانَ لِسُلَافٍ فِي مَنَاجِبِهِمْ آيَةٌ جِئْتُمْ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُّوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلَدَهُ طَبِيعَةً وَرَبِّ غَفُورٌ ﴿١٦﴾

۱۶. سبا جي لاءِ انهن جي پنهنجي ملڪ ۾ هڪ وڏي نشاني موجود هئي (۽ اها) ٻن باغن جي صورت ۾ موجود (هئي) جن مان هڪ ساڄي طرف هو ۽ هڪ کاٻي طرف (هو) (۽ اسان انهن کي چئي ڇڏيو هو ته) پنهنجي رب جي رزق کي کائو ۽ انهيءَ جو شڪر ادا ڪيو (توهانجو) شهر هڪ خوب صورت شهر آهي (توهانجو) رب ڏاڍو بخشش وارو آهي.

فَاعْرَضُوا فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سِيلَ الْعَرِيمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ

۱۷. پوءِ به انهن (حق کان) منهن موڙي ڇڏيو تڏهن اسان (انهن جي حق حاصل ڪرڻ

يَجْتَنِبُهُمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أَكْلٍ خَطِيطٍ وَأَثَلٍ وَشَيْءٍ
مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ⑩

کان مایوس ئی (انهن تي اهڙي ٻوڏ موڪلي
جيڪا هر شيء کي تباهه ڪندي ئي وٺي ۽
اسان انهن جي ٻن اعليٰ درجي جي باغن جي
جاء تي انهن کي ٻه اهڙا باغ ڏنا جن جا ميوا
ڪسارا هئا ۽ جن ۾ لٺا هوندا هئا يا ڪجهه
ٿورڙيون ٻيرون هيون.

ذَلِكَ جَزَيْنَهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ يُجْزَى إِلَّا الْكُفُورُ ⑪

۱۸. هيءَ سزا اسان انهن کي انهن جي
ناشڪري جي سببان ڏني هئي ۽ بي شڪرن
کي ئي اسان اهڙو بدلو ڏيندا آهيون.

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا
قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا
لَيَالِيًّ وَآيَامًا مِّمِّينَ ⑫

۱۹. ۽ اسان انهن جي وچ ۽ انهن شهرن جي
وچ ۾ جن کي اسان برڪت ڏني هئي (يعني
فلسطين جيڪو سليمان جو مک هو) ڪيترا
شهر آباد ڪري ڇڏيا هئا جيڪي هڪ ٻئي
جي سامهون ۽ ويجهو (ويجهو) هئا. ۽ اسان
هڪ شهر کان ٻئي شهر تائين وڃڻ جو سفر
ننڍو ڪري ڇڏيو هو ۽ چيو هوسين ته راتين
جو به ۽ ڏينهن جو به انهن ۾ امن سان سفر
ڪيو.

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مَسْرِقٍ إِنْ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ⑬

۲۰. (پر شڪر ادا ڪرڻ جي بدران) انهن
(هينئن) چيو ته اي اسانجا رب! اسانجي
سفرن کي ڊگهو ڪري ڇڏ (انهيءَ لاءِ ته سير
۽ سفر ۾ مزو اچي) ۽ انهن پنهنجن جي جانين
تي ظلم ڪيو پوءِ اسان انهن جو نالو مٽائي
ڇڏيو ۽ انهن کي قديم زماني جا افسانا بنائي
ڇڏيو. ۽ تباهه ڪري پرزا پرزا ڪري ڇڏيو.
انهيءَ ۾ هر ڪنهن صبر ڪرڻ واري ۽ گهڻون
شڪر ڪرڻ واري پانهي لاءِ وڏا نشان آهن.

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمُ ابْلِيسُ فِتْنَهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا
قَرِيفًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ⑭

۲۱. ۽ ابليس انهن جي باري ۾ پنهنجن جي
خيال کي سچو ثابت ڪري ڇڏيو ۽ مومن جي
هڪ گروهه کي ڇڏي باقي ماڻهن (يعني

ڪافرن) انهن جي پيروي ڪئي.

۲۲. حالانڪ انهيءَ (يعني شيطان) کي انهن تي ڪوبه قبضو حاصل نه هو اهو صرف انهيءَ ڪري ٿيو ته اسان انهن کي جيڪي آخرت تي ايمان آڻڻ وارا آهن انهن جي مقابلي ۾ جيڪي آخرت تي شڪ رکن ٿا، ڌار ڪري انهن جي اندروني حقيقت کولي ڇڏيون ۽ تنهن جو رب هر شيءِ جو نگران آهي.

۲۳. تون چو ته جن ماڻهن کي توهان پنهنجي خيال جي مطابق الله کان سواءِ پڪاريو ٿا انهن کي (پنهنجي مدد جي لاءِ) سڏيو، اهي آسمانن ۽ زمين ۾ هڪ ننڍڙي ماکوڙي جي برابر به ڪنهن شيءِ جا هرگز مالڪ نه آهن ۽ انهن پنهنجي (جي ملڪيت) ۾ انهن کي (ڪابه) شراڪت حاصل نه آهي. نه انهيءَ جو انهن مان ڪو مددگار آهي.

۲۴. ۽ انهيءَ (الله) جي حضور انهيءَ شخص جي شفاعت کان سواءِ جنهن کي الله اجازت ڏني هجي (يا جنهن شخص جي حق ۾ الله شفاعت ڪرڻ جي اجازت ڏني هجي) ڪنهن به شخص جي شفاعت نفعو نٿي بخشي. ايتري تائين جو جڏهن انهن (شفاعت جي اجازت حاصل ڪرڻ واري گروهه) جي دلين تان رعب لهي ٿو وڃي ته ٻيا ماڻهو انهن کي چون ٿا ته هاڻي توهانجي رب توهانکي ڇا چيو هو. انهيءَ تي اهي جواب ڏين ٿا (الله) جو ڪجهه چيو هو سچ چيو هو ۽ اهو بلند شان ۽ وڏن اختيارن وارو آهي.

۲۵. (۽) تون چو (ته اي انسانو!) آسمانن ۽ زمين مان توهانکي ڪير ٿو رزق ڏئي (۽ پوءِ

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لَنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ وَمَنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ ۝۲۲

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَنْفَعُونَ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّونَ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْ لَهْمٍ ۝۲۳

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ هُوَ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ۝۲۴

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ

وَأَنَّا أَوْأَيُّكُمْ لَعَلَّ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ⑤

خودني انهيء سوال جي جواب ۾ (چئو الله (ٻيو ڪير) ۽ مان ۽ توهان يا ته هدايت تي قائم آهيو يا ظاهر ظهور گمراهيءَ ۾ مبتلا آهيو.

قُلْ لَا تَسْأَلُونَنَا عَمَّا آجُرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَسْأَلُونَ ⑥

۲۶. تون چؤ (جيڪڏهن اسان توهانجي خيال مطابق ڏوهاري آهيو ته) اسانجي ڏوهن متعلق توهان کان نه پڇيو ويندو ۽ نه اسان کان توهانجن عملن جي متعلق پڇيو ويندو.

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ⑦

۲۷. ۽ هي به چؤ ته اسانجو رب (هڪ ڏينهن) توهانکي ۽ اسانکي (هڪ جنگ جي ميدان ۾) گڏ ڪندو پوءِ حق ۽ انصاف سان اسان ٻنهي جي وچ ۾ فيصلو ڪندو ۽ هو سڀني کان وڏو (۽) سٺو فيصلو ڪندڙ آهي ۽ هر ڳالهه کي خوب ڄاڻي ٿو.

قُلْ أَرَأَيْتُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا شُرَكَاءَ لَهُمْ بَلَّ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ⑧

۲۸. چؤ، اهي مونکي ڏيکاريو ته سهي جن کي توهان شريڪ ڪري انهيءَ سان ملايو ٿا (انهيءَ جو ڪوبه شريڪ بنائڻ) هرگز درست ڪونهي پر حق اهو آهي ته الله غالب (۽) وڏين حڪمتن وارو آهي.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ⑨

۲۹. ۽ اسان توکي سڄي بني نوع انسان ڏانهن (جن مان هڪ به تنهن جي رسالت جي دائري کان ٻاهر نه رهي اهڙو) رسول بنائي موڪليو آهي جيڪو (مومن کي) خوشخبري ڏئي ٿو ۽ (ڪافرن کي) هوشيار ڪري ٿو پر انسانن مان اڪثر انهيءَ حقيقت کان واقف نه آهن.

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ⑩

۳۰. ۽ اهي (جوش ۾ اچي) چون ٿا هيءَ (ساري دنيا تائين رسالت جو پيغام ڏيڻ جو) واعدو جيڪڏهن تون سچو آهين ڪڏهن پورو ٿيندو؟

قَدْ لَكُمْ فِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْجِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً
وَلَا تَسْتَقْدِرُونَ ⑤

٢٤

٣١. تون چو ته توهان جي لاءِ هڪ ڏينهن جو
ميعاد مقرر آهي نه ته توهان انهيءَ کان
هڪ گهڙي پونتي رهي سگهندؤ نه هڪ
گهڙي اڳتي وڌي سگهندؤ.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُؤْمِنَ بِهِذَا الْقُرْآنَ وَلَا
بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْذُونًا
عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْجَعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ يَقُولُ
يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ
لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ⑥

٣٢. ڪافر چون ٿا تاسان نه ته هن قرآن
کي مڃون ٿا ۽ نه انهن پيشگوين کي
جيڪي انهيءَ جي متعلق ڪيون ويون آهن ۽
جيڪڏهن تون ظالمن کي انهيءَ وقت ڏسين
جڏهن اهي پنهنجي رب جي اڳيان بيهاريا
ويندا ۽ انهن مان ڪي ڪن سان بحث ڪري
رهيا هوندا ۽ ڪمزور طبقو متڪبر طبقي
کي چئي رهيو هوندو ته جيڪڏهن توهان نه
هجو ها ته اسان ضرور ايمان آڻيون ها.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوا أَنْ حِجْنَ
صَدَدُكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ
مُجْرِمِينَ ⑦

٣٣. (تڏهن) متڪبر طبقو جواب ۾ ڪمزور
طبقي کي چوندو ته جڏهن هدايت توهان وٽ
پهچي ويئي هئي ته ڇا اسان توهان کي انهيءَ
کان روڪيو هو؟ (هرگز نه) پر توهان خود
ني ڏوهاري هئا.

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكَرُوا
الْيَلَّ وَالنَّهَارَ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ
لَهُ أَندَادًا وَأَسْرُوا الثَّمَامَ لَنَا رَأَوْا الْعَذَابَ وَ
جَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ
إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ⑧

٣٤. ۽ اهي ماڻهو جن کي ضعيف سمجهيو
ويو هو، انهن ماڻهن کي جيڪي متڪبر هئا
چوندا (اسان ائين ئي ڏوهاري نه بنجي ويا
هئاسين) پر توهانجي رات ۽ ڏينهن جي
تدبيرن سانکي ائين بنائي ڇڏيو. جڏهن ته
توهان اسان کي الله جي حڪمن جي انڪار
ڪرڻ ۽ انهيءَ جي شريڪ بنائڻ جي تعليم
ڏيندا هئا ۽ جڏهن (انهن سرڪشين جي
نتيجي ۾) انهن هڪ خطرناڪ عذاب ڏٺو ته
(جيڪي ماڻهو پنهنجي پاڻ کي وڏو
سمجهندا هئا) انهن (پنهنجي دل جي)
شرمساريءَ کي لڪائڻ شروع ڪيو ۽ اسان

انهن مان جيڪي پڪا ڪافر هوندا انهن جي
ڳچين ۾ ڳٽ وجهنداسين (۽ اها سزا انهن جي
بد عملين کان وڌيڪ نه هوندي ته ڇا اهي
سمجهي نٿا سگهن ته) انهن کي جيڪا سزا
ڏني ويندي اها انهن جي عمل جي مطابق
هوندي.

۳۵- ۽ اسان ڪنهن شهر ۾ ڪو هوشيار ڪرڻ
وارو (نبي) نه موڪليو آهي جو انهيءَ جي
آسودن ماڻهن هيءَ نه چيو هجي ته (اي
رسول!) اسان توهانجي رسالت جا منڪر
آهيون.

۳۶- پڻ اهي اهو به چوندا رهيا آهن ته اسان
توهان کان مال ۽ اولاد ۾ وڌيڪ آهيون ۽ اسان
تي ڪڏهن به عذاب نازل نه ٿيندو.

۳۷- تون چؤ، منهنجو رب، جنهن لاءِ ڄاهيڻو
رزق (جو دروازو) کولي ڇڏيڻو ۽ جنهن لاءِ
گهري ٿو تنگ ڪري ڇڏي ٿو پر ماڻهن مان
اڪثر ڄاڻن نٿا.

۳۸- ۽ توهانجو مال ۽ توهانجو اولاد اهڙي
شيءَ نه آهن جو توهانکي اسانجو مقرب
بنائي ڇڏين. ها جيڪو ايمان آڻيڻو ۽ انهيءَ
جي حال سارو عمل ڪري ٿو (اهو ئي اسانجو
مقرب هوندو آهي) ۽ اهڙن ئي ماڻهن کي انهن
جي سٺن عملن جي سبب جي ڪري وڌ کان
وڌ بدلو ملندو ۽ اهي ماڙين ۾ امن سان
زندگي بسر ڪندا.

۳۹- ۽ اهي ماڻهو جيڪي اسانجي نشانن جي
باري ۾ اسانکي عاجز ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪن
ٿا اهي ماڻهو سخت عذاب جي سامهون
پيش ڪيا ويندا.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا
إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٥﴾

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَغَاغُنَّ ﴿٣٦﴾

قُلْ إِن رِّزْقِي يُنْسِطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَٰكِن
أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرَّبُكُمْ عِندَنَا
زُلْفَىٰ إِلَّا مَنَ أَمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ۖ فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ
جَزَاءُ الضَّعِيفِ يَسَاعِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفِ يُؤْتُونَ ﴿٣٨﴾

وَالَّذِينَ يَسْمَعُونَ فِآيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي
الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ ﴿٣٩﴾

قُلْ إِنْ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ
يَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَ
هُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٠﴾

۴۰. (۱) تون چڙ منهن جو رب پنهنجن
بانهن مان جنهن جي رزق کي گهري ٿو
ڪشادو ڪري ٿو ۽ جنهن جي رزق کي چاهي
ٿو تنگ ڪري ڇڏي ٿو ۽ جيڪي کي توهان
خرچ ڪيو، اهو انهيءَ جو نتيجو
ضرور ڪيندو اهو سڀني رزق ڏيڻ وارن مان
سٺو (۱) آهي.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكَةِ أَهْلُوا
إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٣١﴾

۴۱. جنهن ڏينهن اهو (الله) انهن سڀني کي
گڏ ڪندو پوءِ اهو فرشتن کي چونڊو ڇا هي
مانهو توهانجي عبادت ڪندا هئا؟

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٣٢﴾

۴۲. اهي چوندا تون پاڪ آهين انهن کي ڇڏي
فقط تون اسانجو دوست آهين (پوءِ ائين نه
جهڙيءَ طرح ڪافر چوندا) پر حقيقت هيءَ
آهي ته اهي خيالي ۽ ڳجهين هستين جي
عبادت ڪندا هئا ۽ انهن مان اڪثر انهن
هستين تي ايمان آڻيندا هئا.

فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ
بِهَا تَكْذِبُونَ ﴿٣٣﴾

۴۳. پوءِ انهن کي چيو ويندو. اڄ توهان مان
ڪي ڪن کي نه نفعو پهچائي سگهندو نه
نقصان ۽ اسان ظالمن کي چونڊاسين ته هن
دوزخ جو عذاب چڪو. جنهن کي توهان ڪوڙو
سمجهندا هئا.

وَإِذَا نُنَادِيهِمْ إِنَّا بِإِذْنِكُمْ قَالَوَا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ
يُرِيدُ أَنْ يَمْدُدَ كُمْ عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُونَ أَوَلَمْ نَكْمُمْ
قَالَوَا مَا هَذَا إِلَّا إِنْفُكٌ مَقَرَّةٌ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ لَا هَذَا إِلَّا نَحْنُ مُبْتَلَيْنَ ﴿٣٤﴾

۴۴. ۱ جڏهن انهن جي اڳيان اسانجا ظاهر
ظهور نشان پڙهي ٻڌايا وڃن ٿا ته اهي چون
ٿا ته هي شخص صرف اهڙو مانهو آهي
جيڪو توهانکي انهن (هستين) جي عبادت
کان روڪڻ چاهيو جن جي توهان جا ابا ڏاڏا
عبادت ڪندا هئا ۽ چون ٿا هي (قرآن رڳو)
ڪوڙ آهي جيڪو پنهنجن جي نفس مان ٺاهيو
ويو آهي ۽ جڏهن ڪامل سچائي انهن وٽ
اچي وڃي ٿي ته ڪافر مجبور ٿي هينن چون

تا ته هيءَ ته هڪ ظاهر ظهور دوکو آهي.

۴۵. ۽ اسان انهن کي ڪو (آسماني) صحيفا نه ڏنا آهن جن کي اهي پڙهندا هجن (۽ انهن ۾ اهڙيون بيهوديون ڳالهيون لکيل هجن) ۽ نه اسان انهن ڏانهن توکان پهرين ڪو اهڙو ڊيچار واريو موڪليو آهي (جنهن اهڙيون بيهوديون ڳالهيون انهن کي سيکاريون هجن).

۴۶. ۽ جيڪي ماڻهون انهن کان پهرين هئا انهن به (پنهن جي رسولن کي) ڪوڙو سمجهيو هو ۽ هن زماني جي ماڻهن کي انهيءَ طاقت جو ڏهون حصو به نه مليو آهي جيڪا اسان انهن کان پهرين ماڻهن کي ڏني هئي پر انهن ماڻهن (به باوجود پهرين کان دليل هئڻ جي ۽ انهن جي سزا کي ڏسڻ جي) اسانجن رسولن جو انڪار ٿي ڪيو، سو (هاڻي ڏسن ته انهن حالتن ۾) منهن جي انڪار جو نتيجو (يعني عذاب) ڪهڙو ٿئي ٿو.

۴۷. تون چؤ، مان توهان کي هڪ ڳالهه جي نصيحت ٿو ڪيان (گهٽ ۾ گهٽ اها ته مڃيو) اها هيءَ آهي ته الله جي اڳيان به به ٿي ۽ اڪيلا اڪيلا بيهي وڃو، پوءِ غور ڪيو (ته لازمن اهوئي نتيجو نڪرندو) ته توهانجو هي رسول چريو نه آهي، اهو صرف توهان کي آڻيندي اچڻ واري سخت عذاب کان هوشيار ڪرڻ وارو (شخص) آهي.

۴۸. تون چؤ مون توهان کان (تبليغ رسالت جي بدلي ۾) جيڪا به اجرت گهري هجي اها توهان ئي وٺو. منهن جو حق صرف الله

وَمَا آتَيْنَهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٥﴾

وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوا وَفَشَلُوا
مَا آتَيْنَهُمْ فَلَا يُؤْخَذُ بِكَافٍ كَانَ نَذِيرٍ ﴿٤٦﴾

قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْئِ
وَفِرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُونَ مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ
إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٧﴾

قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجَبْتُمْ
عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٨﴾

تي آهي ۽ هو هر ڪنهن شيءِ کي ڏسي رهيو آهي).

۴۹. (پوءِ انهن کي) چؤ ته منهنجي رب يقينن حق جي ذريعي (ڪوڙ کي) نڪرا نڪرا ڪري رهيو آهي ۽ اهو هر ڪنهن غيب کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۵۰. (۽) چؤ ته ڪامل حق اچي ويو آهي ۽ ڪوڙ ڪابه شيءِ پيدا نٿو ڪري ۽ نه ڪنهن مري ويل شيءِ کي واپس آڻي سگهيو.

۵۱. تون چؤ ته جيڪڏهن مان گمراهه آهيان ته منهن جي گمراهيءَ جي مصيبت صرف منهن جي ذات تي پوندي ۽ جيڪڏهن مان هدايت تي آهيان ته صرف هن وحيءَ جي سببان آهيان جيڪا منهن جي رب مون تي نازل ڪئي آهي. هو يقينن ڏاڍو دعائن ٻڌڻ وارو (۽) ٻانهي وٽ ئي موجود رهڻ وارو آهي.

۵۲. ۽ جيڪڏهن تون انهيءَ حالت کي ڏسين جڏهن ته اهي (خدا جي عذاب جي سببان) گهٻرائجي ويندا ۽ انهن کي پڇڻ جو رستو نه ملندو ۽ هڪ ويجهي گهر مان اهي پڪڙيا ويندا (ته توکي معلوم ٿي ويندو ته اهي ڪهڙا بزدل آهن).

۵۳. ۽ چوندا ته اسان هن (ڪلام) تي ايمان آندو پر انهن کي انهيءَ (يعني ايمان) جو حاصل ڪرڻ ايترو پري وڃي ڪري ڪهڙي ريت نصيب ٿي سگهيو.

۵۴. ۽ اهي انهيءَ کان پهرين انهيءَ جو انڪار ڪري چڪا آهن ۽ پري ويهي بنان

قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِرُ بِالْحَقِّ عَلامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٩﴾

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِي الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٥٠﴾

قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥١﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فُزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَأُخِذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥٢﴾

وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ ۖ وَأَنَّى لَهُمُ التَّنَاسُتُ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ ۖ وَيَقْذِرُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ

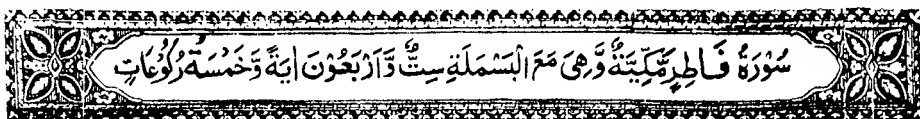
مَكَانٍ بَعِيدٍ ۵۵

غور ۽ ويچار جي خيالي اعتراض ڪندا رهيا آهن.

وَجِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُجِدَ
بِأَشْيَاءِهِمْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّزِيٍّ ۵۵ ۶ ۱۱

۵۵- ۽ انهن جي وچ ۽ انهن جي خواهشن جي وچ ۾ رندڪون وڌيون ويئون. اهڙيءَ طرح جهڙيءَ طرح انهن جي هم جنس ماڻهن سان انهن کان پهريون ڪيو ويو هو. اهي به هڪ اهڙي شڪ ۾ مبتلا هئا جيڪو بيچيني پيدا ڪرڻ وارو هو (۽ هي به).

سورت فاطر - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چائيتاليهه آيتون
؛ پنج ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

۲- الله جي لاءِ ئي سڀ تعريف آهي جيڪو
آسمانن ۽ زمين کي (هڪ نئين نظام جي
مطابق) پيدا ڪرڻ وارو آهي (۲) فرشتن کي
اهڙي حالت ۾ رسول بنائي موڪلڻ وارو آهي
جو ڪڏهن ته انهن کي ۽ ۽ پر هوندا
آهن. ڪڏهن ئي ئي ۽ ڪڏهن چار چار (۳)
انهن فرشتن جي پرن جي) پيدائش ۾ اهو
(الله) جيتري چاهي ٿو زيادتي بخشي ٿو
الله هر هڪ شيءِ تي ڏاڍو قادر آهي.

۳- جيڪو رحمت جو سامان الله مانهن لاءِ
کولي ٿو انهيءَ کي ڪوبه بند ڪرڻ وارو
ڪونهي ؛ جنهن رحمت جي سامان کي اهو
بند ڪري انهيءَ کي خدا جي فضل کانپوءِ
ڪوبه جاري ڪرڻ وارو ڪونهي ؛ اهو وڏو
غالب (۴) وڏي حڪمت وارو آهي.

۴- اي انسانو ! الله جي جيڪا نعمت توهان
تي نازل ٿي آهي انهيءَ کي ياد ڪيو. ڇا الله
کان سواءِ ڪوبه خالق آهي جيڪو آسمان ۽
زمين مان توهان کي رزق ڏيندو هجي ؛ انهيءَ
کان سواءِ ڪوبه معبود ناهي پوءِ توهان
ڪيڏانهن برغلائي نيا وڃو ٿا.

۵- جيڪڏهن اهي مانهو توهان کي ڪوڙو

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ
مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ۝

وَأَن يَكُنْ يُؤَيُّدُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ رَسُولًا مِّن قَبْلِكَ ۝

إِلَى اللَّهِ تَرْجَعُ الْأُمُورُ ⑤

ڪن ٿا ته (ڪهڙو حرج آهي) توکان پهرين
جيتر ۾ رسول ٿي گذريا آهن انهن کي به
ڪوڙو ڪيو ويو هو ۽ سڀ معاملن (فيصلي
جي لاءِ) الله جي حضور ٿي پيش ڪيا ويندا.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ۖ وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغَوْرُ ⑥

۶- اي انسانو! الله جو واعدو يقينن سچو آهي
پوءِ توهان کي دنياوي زندگي ڏوڪي ۾ نه
وجهي ۽ ڪوبه ڏوڪي ڏيڻ وارو توهان کي
الله جي باري ۾ ڏوڪو نه ڏئي.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو
حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ⑦

۷- شيطان توهان جو يقينن دشمن آهي پوءِ
انهيءَ کي دشمن ٿي سمجهو اهو پنهنجي
ساٿين کي صرف انهيءَ لاءِ سڏي ٿو ته اهي
دوزخي بنجي وڃن.

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ⑧

۸- اهي ماڻهو جن ڪفر ڪيو آهي انهن جي
لاءِ سخت عذاب مقرر آهي ۽ اهي ماڻهو جن
ايمان آندو ۽ ايمان جي مطابق انهن ڪم
به ڪيا انهن جي حصي ۾ بخشش ۽ تمام
وڏو انعام آهي.

أَمَّنْ رَّبِّكَ لَهُ سُبُوحٌ عَلَيْهِ قَرَأَهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ
يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبُ
نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ⑨

۹- ڇا جنهن شخص جي لاءِ انهي جي
بداعمالن خراب صورت ڪري ڏيکاري وئي
هجي ۽ اهو انهيءَ کي چڱو سمجهندو هجي
(اهو هدايت حاصل ڪري سگهيو؟) پوءِ ياد
رکو، الله جنهن کي گهري ٿو (يعني انهي جي
قابل سمجهي ٿو) انهي کي تباهه ڪري
چڏي ٿو ۽ جنهن کي گهري ٿو (يعني قابل
سمجهي ٿو) انهي کي ڪاميابيءَ جو رستو
ڏيکاري ڇڏيو. پوءِ تنهن جي جان انهن جي
ڪري حسرت ۽ غم جي باعث تباهه نه ٿي
وڃي. الله انهن جي عملن کي خوب ڄاڻي ٿو
(پوءِ خدا جي سزا عمل جي عين مطابق
هوندي آهي سواءِ سبب جي نه هوندي آهي).

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُبْرِئُ السَّحَابًا فَسَقْنَهُ إِلَى
بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ كَذَلِكَ
النُّشُورُ ⑩

۱۰. ۛ الله اهو آهي جيڪو هوائون موڪلي
ٿو جيڪي ڪڪر کي کڻن ٿيون پوءِ آسان
انهيءَ کي هڪ مرده ملڪ ڏانهن ڌڪي وڃون
ٿا ۛ انهي جي ذريعي زمين کي انهيءَ جي
ويراني کانپوءِ آباد ڪري ڇڏيون ٿا اهڙيءَ
طرح موت کانپوءِ اٿڻ جو قانون مقرر آهي.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا ۖ إِلَيْهِ
يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ۖ
وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَكْرُ أُولَٰئِكَ هُوَ يُبَوِّرُ ⑪

۱۱. جيڪڏهن ڪوبه عزت چاهي ٿو ته
انهيءَ کي ياد رکڻ گهرجي ته عزت سڀ الله
جي هٿ ۾ آهي. پاڪ ڳالهون انهيءَ ڏانهن
چڙهي وڃن ٿيون ۛ ايمان جي مطابق عمل
انهن کي ڪڍي ٿو ۛ جيڪي ماڻهو (تنهنجي
خلاف) بريون تدبيرون ڪن ٿا انهن جي لاءِ
سخت عذاب (مقدر) آهي ۛ انهن ماڻهن جي
تدبير ئي تباهه ٿيڻ واري شي آهي (نه
تون).

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ
أَزْوَاجًا ۚ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَىٰ وَلَا نَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ
وَمَا يَحْتَرِمُ مِنْ مُعْتَرٍ وَلَا يُنْقِصُ مِنْ عُمُرٍ إِلَّا
فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ⑫

۱۲. ۛ الله توهان کي مٽيءَ مان پيدا ڪيو
آهي انهيءَ کانپوءِ نطفي مان پوءِ جوڙن جي
شڪل ۾ بنايو آهي ۛ ڪنهن عورت کي حمل
نٿو ٿئي ۛ نه اها ٻچو ڄڻي ٿي پر اهو خدا
جي علم جي مطابق هوندو آهي ۛ نه ڪو
وڏي عمر مائي ٿو ۛ نه ڪنهن جي عمر ۾
گهٽتائي ڪئي وڃي ٿي پر اها هڪ قانون
جي مطابق آهي. هي ڳالهه الله جي لاءِ
بلڪل سولي آهي.

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ ۚ هَذَا عَذَبٌ مُرَاتٍ سَائِلٌ
شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ ۚ وَمِنْ كُلِّ تَاكُلُونَ
لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حُلِيَّهٖ تَلْبَسُونَهَا وَ
تَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَازِرَ لَا تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ ۚ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ⑬

۱۳. ۛ اهڙا ٻه سمنڊ (يا درياھ) هرگز برابر
نٿا ٿي سگهن جو (انهن مان) هڪ ته منو ۛ
وڻندڙ هجي ۛ انهيءَ جو پاڻي سولائيءَ سان
نڙيءَ مان لهي ويندو هجي ۛ هڪ (ٻيو) لوڻ
وارو نڙي ساڙڻ وارو هجي ۛ توهان (انهيءَ
جي باوجود) انهن ٻنهي سمنڊن (دريائن)

مان تازو گوشت کائو ٿا ۽ انهن مان زبور جي طور تي استعمال ٿيڻ واريون شيون ڪڍو ٿا (يعني موتي وغيره) جيڪي توهان پاڻ ٿا ۽ توهان پيڙين کي ڏسو ٿا ته انهن ۾ لهرن کي چيرينديون هليون وڃن ٿيون انهيءَ لاءِ ته توهان انهيءَ (خدا) جي فضل جي تلاش ڪيو ۽ انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر گذار بنجو.

۱۴. اهو رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪري ٿو ۽ ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪري ٿو ۽ سج ۽ چنڊ کي انهي (سڄي مخلوق جي) خدمت ۾ لڳائي ڇڏيو آهي. انهن مان هر ڪو مقرر مدت لاءِ هلندو رهيو. اهو آهي توهانجو رب، بادشاهه انهيءَ جي آهي ۽ جن کي توهان انهيءَ کانسواءِ پڪاريو ٿا اهي ڪڇيءَ جي ڪڪري جي وچاري چل جي برابر به ڪنهن شيءِ جا مالڪ نه آهن.

۱۵. جيڪڏهن توهان انهن کي سڏيو. اهي ڪڏهن به توهانجي دعا نه ٻڌندا ۽ جيڪڏهن کڻي ٻڌن به ته توهانجي فائدي لاءِ انهيءَ کي قبول نه ڪري سگهندا ۽ پوءِ قيامت جي ڏينهن توهانجي شرڪ جو انڪار ڪري ڇڏيندا ۽ توکي واقف ڪار کان وڌيڪ سٺي خبر ڪو به نٿو ڏيئي سگهي.

۱۶. اي انسانو! توهان الله جا محتاج آهيو ۽ الله ڪنهن جو محتاج ڪونهي، پر سڀني تعريف جو مالڪ آهي (يعني ٻين جون حاجتون پوريون ڪري ٿو).

۱۷. جيڪڏهن اهو چاهي ته توهان سڀني کي تباهه ڪري ڇڏي ۽ هڪ نئين مخلوق پيدا

يُولِجُ الْاَيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الْاَيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِاجَلٍ
مُّسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ۝

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْعَوْا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَعَوْا مَا
اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ
وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ۝

۝۱۵

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ
الْغَنِيُّ الْغَنِيُّ ۝

إِنْ يَشَاءُ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ۝

ڪري.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ①

۱۸- ۽ الله جي لاءِ اها ڳالهه هرگز ڏکي نه آهي.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جُنْدٍهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ
إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَ
أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَرَزَقُوا مِمَّا كَرِهُوا لِنَفْسِهِمْ
وَالَىٰ اللَّهُ الْمُصِيزُ ②

۱۹- ۽ ڪابه بوجو ڪنڻ واري جان ٻئي جو بوجو نٿي کڻي سگهي ۽ جيڪڏهن ڪو بوجي سان ڊيبل پنهنجي بوجي جي ڪنڻ لاءِ ڪنهن کي پڪاري ته انهيءَ جو ذري برابر بوجو به نه کنيو ويندو خواهه اهو ڪيتروئي ويجهڙو کڻي چونه هجي. تون ته صرف انهن مانهن کي هوشيار ڪرين ٿو جيڪي پنهنجي رب کان عليحدگيءَ ۾ به ڊڄن ٿا ۽ نمازون (شرطن مطابق) ادا ڪن ٿا ۽ جيڪو شخص پاڪ هوندو آهي اهو صرف پنهنجي جان جي فائدي لاءِ پاڪ هوندو آهي ۽ آخرڪار سڀني کي الله ئي ڏانهن موٽي وڃڻو آهي.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ③

۲۰- ۽ اندو ۽ اکين وارو برابر نٿا ٿي سگهن.

وَلَا الظُّلُمُتُ وَلَا النُّورُ ④

۲۱- ۽ نه اونداهيون ۽ سوجهرو (برابر ٿي سگهن ٿا).

وَلَا الظُّلُ وَلَا الْحُورُ ⑤

۲۲- ۽ نه چانو ۽ اس (برابر ٿي سگهن ٿا).

وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ
مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ⑥

۲۳- ۽ نه زنده ۽ مرده (برابر ٿي سگهن ٿا) الله يقينن جنهن کي چاهيو ٻڌائي سگهي ٿو پر تون انهن کي نٿو ٻڌائي سگهين جيڪي قبرن ۾ دٻيا پيا آهن.

إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ⑦

۲۴- تون ته صرف هڪ هوشيار ڪرڻ وارو آهين.

إِنَّا أَرْسَلْنَا بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ
إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ⑧

۲۵- اسان توکي هڪ قائم رهڻ واري صداقت سان هڪ خوشخبري ڏيڻ وارو ۽ هوشيار ڪرڻ وارو بنائي موڪليو آهي ۽ ڪابه اهڙي قوم ڪانهي جنهن ۾ (خدا جي طرفان) ڪو

هوشيار ڪرڻ وارو نه آيو هجي.

۲۶. ۽ جيڪڏهن اهي ماڻهو توکي ڪوڙو ڪن ٿا ته انهن ماڻهن به جيڪي انهن کان پهرين گذريا هئا (پنهنجي وقت جي رسولن کي) ڪوڙو ڪيو هو. انهن وٽ به انهن جي زماني جا رسول دليلن سان ۽ ڪن تعليمن سان آيا هئا ۽ (انهن مان ڪي) روشن ڪرڻ واري ڪتاب سان (به آيا هئا).

۲۷. پوءِ مون ڪافرن کي انهن جي ڪوڙ ڪوٺڻ سبب (عذاب سان) پڪڙيو سو (هائي ڏسن ته انهن حالتن ۾) منهن جي انڪار جو نتيجو (يعني عذاب) ڪهڙو هوندو آهي.

۲۸. ڇا توڙو نه آهي ته الله ڪڪرن مان پاڻي وسايو آهي پوءِ اسان انهيءَ سان مختلف رنگ جا ميوا پيدا ڪيا آهن ۽ جبلن مان مختلف رنگن جا جبل ٿيندا آهن (جيڪي هڪ ٻئي کان ممتاز هوندا آهن) ڪي اڃا ڪي ٻڙا مختلف رنگن جا ۽ تمام ڪارا به.

۲۹. ۽ ماڻهن ۽ چوپاين ۽ جانورن مان به ڪي اهڙا هوندا آهن جو انهن مان هر هڪ جو رنگ ٻئي کان جدا ٿيندو آهي. حقيقت اهڙي طرح آهي (۽) الله جي ٻانهن مان صرف عالم انهيءَ کان ڊڄن ٿا. الله وڏو غالب (۽) ڏاڍو بخشن وارو آهي.

۳۰. اهي ماڻهو جيڪي الله جي ڪتاب کي پڙهن ٿا ۽ نماز (با جماعت) ادا ڪن ٿا ۽ جيڪي ڪي اسان انهن کي ڏنو آهي انهيءَ مان لڪ ۾ به ۽ ظاهر به خرچ ڪن ٿا اهي ئي درحقيقت اهڙي واپار جي ڳولا ۾ لڳل آهن

وَأَن يَّكَلِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
جَاءَهُمْ رَسُولُهُم بِأَبْيَنَاتٍ وَأَلْزُبُوا بِالْكِتَابِ
الْمُنِيرِ ⑤

ثُمَّ أَخَذَتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ⑥

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ
شَرَابًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهُا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ
وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَعَرَايِبُ سَوْدٌ ⑦

وَمِنَ النَّاسِ وَالذَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ
كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ
اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ⑧

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ
أَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً
لَّنْ نَّبُورَ ⑨

جيڪو ڪڏهن به تباهه نه ٿيندو.

۳۱- ڇو جو انهيءَ جو نتيجو اهو ٿيندو جو الله انهن جي عملن جا پورا پورا اجر ڏيندو ۽ انهن کي (انهن جي عملن جي اجر کانسواءِ) پنهنجي فضل سان اڃا به زياده ڏيندو (انهيءَ جي سبب ڪري انهن جي حالت هن دنيا کان هزارين دفعا بهتر هوندي) انهيءَ لاءِ جو اهو (خدا) ڏاڍو بخشن وارو (۽) ڏاڍو قدر ڪرڻ وارو آهي.

۳۲- ۽ اها ڳالهه جيڪا اسان هن قرآن مان نوتي وحي جي ذريعي موڪلي آهي بلڪل سچي آهي ۽ پوري ٿي رهڻي آهي ۽ هن کان پهرين جيڪا وحي اچي چڪي آهي انهيءَ کي پوري ڪرڻ واري آهي الله پنهنجن جن بانهن کان يقينن باخبر آهي (۽) انهن جي حالت کي ڏسي ٿو.

۳۳- پوءِ (حقيقت هيءَ آهي ته وحيءَ جي نازل ٿيڻ کانپوءِ) اسان پنهنجي ڪتاب جو (هميشه) انهن ئي ماڻهن کي وارث بنايو آهي، جن کي اسان پنهنجن جن بانهن مان چونڊي ورتو، پوءِ انهن مان ڪوڪو ماڻهو ته اهڙو ثابت ٿيو، جيڪو پنهنجي جان تي انتهائي ظلم ڪرڻ وارو هو ۽ ڪو انهن مان اهڙو جيڪو وچولي چال هلڻ وارو هو ۽ ڪو اهڙو نڪتو جيڪو نيڪين ۾ الله جي حڪم سان ٻين کان اڳتي وڌڻ وارو هو - هيءَ (الله جو) وڏو فضل آهي.

۳۴- (انهيءَ مقام جو بدلو) هميشه رهڻ واريون آهي جنتون هونديون جن ۾ آهي (ماڻهو) داخل ٿيندا (۽) انهن ۾ انهن کي

يُؤْفِيهِمْ أَجْرَهُمْ وَيَرْزِقُهُم مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ
عَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣١﴾

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣٢﴾

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا
فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ
سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْ يُؤْتَىٰ الذِّكْرَ هُوَ الْفَضْلُ
الْكَبِيرُ ﴿٣٣﴾

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
مِنْ ذَهَبٍ وَزُلُفًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٤﴾

سونا ڪنگڻ پارايا ويندا ۽ موتين (جا زيور)
به ۽ انهن جو لباس انهيءَ ۾ رشم (جو
نهيل) هوندو.

٣٥. ۽ اهي چوندا ته سڀ تعريف الله ئي جي
آهي جنهن اسانجو غم دور ڪري ڇڏيو اسانجو
رب يقينن ڏاڍو بخشش وارو (۽) ڏاڍو قدردان
آهي.

٣٦. هو (خدا) جنهن پنهنجي فضل سان
اسانکي رهڻ لاءِ هڪ اهڙي جڳهه تي رکيو
آهي جو جنهن ۾ نه ته اسانکي ڪا تڪليف
ٿئي ٿي ۽ نه ٽڪاوٽ.

٣٧. ۽ اهي ماڻهو جن ڪفر ڪيو آهي انهن
کي دوزخ جي باهه ساڙيندي. نه ته انهن
تي موت جو فيصلو صادر ٿيندو جو اهي مري
وڃن ۽ نه جهنم جي عذاب ۾ انهن جي خاطر
ڪا ڪمي ڪئي ويندي. اسان هر ڪنهن بي
شڪر سان اهڙوئي معاملو ڪندا آهيون.

٣٨. ۽ اهي انهيءَ (جهنم) ۾ دانهون ڪندا (۽
چوندا) اي اسانجا رب! اسانکي هن جهنم مان
ڪڍ. ته اسان (مومن وانگر) نيڪ ڪم
ڪنداسين، انهن کان مختلف جيڪي اسان
پهرين زندگيءَ ۾ ڪندا هئاسين (اسان انهن
کي چوندا سين) ڇا اسان توهانکي ايتري عمر
نه ڏني هئي جنهن ۾ نصيحت حاصل ڪرڻ
جو خواهشمند نصيحت حاصل ڪري وٺندو
آهي ۽ توهان وٽ هوشيار ڪرڻ وارا (به)
ته آيا هئا (پوءِ توهان انهن جي ڳالهه چونه
مڃي) پوءِ (هاڻي اهو) عذاب چڪو جو
ظالمن جو ڪوبه مددگار نه هوندو آهي.

٣٩. الله آسمانن ۽ زمين جي غيب جو ڄاڻو

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ
رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٥﴾

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَسْتَأْذِنُ
فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَسْتَأْذِنُهَا لُغُوبٌ ﴿٣٦﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ
فِيْمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ
نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٣٧﴾

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا
غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ
فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ التَّنْذِيرُ فَذُوقُوا نَارَ
الْظَّلِيمِينَ مِنْ نُصُوبٍ ﴿٣٨﴾

٣٨

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ

يَذَاتِ الضُّدُورِ ⑤

وارو آهي. اهو دلين جي ڳالهين کي به خوب چڱي طرح ڄاڻي ٿو.

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلِيفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا
رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا
خَسَارًا ⑤

۴۰. اهوئي آهي جنهن توهان کي دنيا ۾ (بهرين ماڻهن جو) قائم مقام بڻايو پوءِ جيڪو انڪار ڪندو انهي جي انڪار جي سزا انهي کي ملندي ۽ ڪافرن جو ڪفر انهن کي انهن جي رب جي نظر ۾ صرف ڏمر ۾ ئي وڌائي ٿو ۽ ڪافرن جو ڪفر انهن کي صرف گهائي ۾ ئي وڌائي ٿو.

قُلْ اِنَّ يَتَمَنَّوْنَ شُرَكَاءَ كُمُ الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُونِ
اللّٰهِ اَرُونِي مَا ذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ
فِي السَّمٰوٰتِ اَمْ اٰتَيْنَهُمْ كِتٰبًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنٰتٍ مِّنْهُ
بَلْ اِنْ يَعِدُ الظّٰلِمُوْنَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُوْرًا ⑤

۴۱. تون چئين ته مون کي ٻڌايو ته سهي توهان جا (خيالي) شريڪ جن کي توهان الله کان سواءِ پڪاريو ٿا (۽ جيڪڏهن اهي نظر نٿا اچن ته) مونکي انهن جي اها مخلوق ڏيکاريو جيڪا انهن زمين ۾ پيدا ڪئي آهي، يا ڇا انهن جي آسمانن جي ٺاهڻ ۾ ڪا شراڪت آهي؟ ڇا اسان انهن کي ڪو ڪتاب ڏنو آهي؟ جو اهي انهي جو بيان ڪيل دليل پاڻ وٽ رکندا هجن (چؤ ائين هرگز ناهي) پر ظالم پاڻ ۾ هڪ ٻئي سان صرف ڌوڪي ڏين وارا واعدو ڪن ٿا.

اِنَّ اللّٰهَ يُنْسِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ اَنْ تَرْوٰلَا وَ
لَئِنْ زَالَتَا اِنْ اَمْسَكْنَاهُمَا مِنْ اَحَدٍ مِّنْ بَعْدِهَا اِنَّهٗ
كَانَ حَلِيْمًا عَفُوْرًا ⑤

۴۲. الله ئي آسمانن ۽ زمين کي انهيءَ ڳالهه کان روڪي رکيو آهي ته اهي ٻنهن جي جڳهه تان نري وڃن ۽ جيڪڏهن اهي نري وڃن ته انهيءَ کانپوءِ ڪوبه انهن کي (تباهه ٿيڻ کان) روڪي نه سگهندو. يقينن هو وڏي سمجهه ٻوجهه وارو (۽) تمام معاف ڪرڻ وارو آهي.

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذْرٌ
لَّيَكُوْنُنَّ اَهْلٰى مِنْ اِحٰدٍ اِلَّا مِمَّا قَلَّتْ جَاءَهُمْ

۴۳. ۽ اهي الله جا پڪا قسم ڪنن ٿا ته جيڪڏهن انهن وٽ ڪوبه نبي اچي وڃي ته اهي سڀني امتن مان هر هڪ کان وڌيڪ

نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ۝

هدايت حاصل ڪرڻ وارا بنجي ويندا پر جڏهن انهن وٽ نبي آيو ته انهي جو اچڻ انهن کي صرف نفرت ۾ وڌائڻ جو سبب بڻيو.

إِسْتَكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَجِئُ الْمَكْرَ السَّيِّئِ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ۝

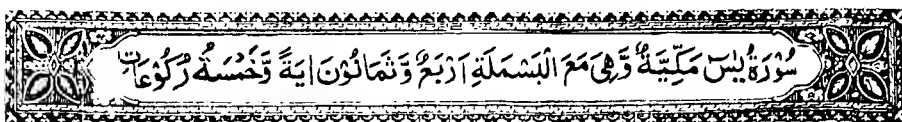
۴۴- جو جو انهن زمين ۾ وڏو بنجڻ چاهيو ٿي ۽ بريون تدبيرون ڪرڻ چاهيو ٿي ۽ بري تدبير انهيءَ جي ڪرڻ وارن کي ئي تباهه ڪندي آهي پوءِ ڇا اهي صرف پهرين جي سنت (يعني عذاب) جو ته انتظار نه ڪري رهيا آهن (۽ جيڪڏهن تون غور ڪرين) ته الله جي سنت ۾ ڪڏهن به تبديلي نه ٿيندي ۽ نه تون ڪڏهن الله جي سنت کي ٽرنڊوڏيندين.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكُنَّا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ۝

۴۵- ڇا اهي زمين ۾ نه گهميا (جيڪڏهن ائين ڪن ها) ته ڏسن ها ته انهن کان پهرين ماڻهن جي ڪهڙي پڇاڙي ٿي؟ حالانڪ اهي انهن کان طاقت ۾ وڌيڪ هئا. ۽ ڪابه شيءِ الله کي آسمانن ۾ ۽ زمين ۾ پنهنجي ارادي ۾ ناڪام نٿي ڪري سگهي هو يقينن ڏاڍو ڄاڻڻ وارو (۽) وڏي قدرت وارو آهي.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِنْ ذَاتَةٍ وَ لَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ۝

۴۶- ۽ جيڪڏهن الله ماڻهن کي انهن جي ڪمن جي سببان پڪڙڻ شروع ڪري ها ته زمين جي سطح تي ڪنهن جان واري کي باقي نه ڇڏي ها. پر انهن کي هڪ مدت تائين ڊر ڏئي ٿو پوءِ جڏهن انهن جي مقرر مدت اچي وڃي ٿي ته (ثابت ٿي وڃي ٿو ته) الله پنهنجن جن ماڻهن کي چڱيءَ طرح ڏسي رهيو هو.

سورت یس هیء سورت مکی آھی ء بسم الله سمیت هن جون چوراسی آیتون
ء پنج رکوع آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
  ۲. اي سيد!
  ۳. اسان حڪمت واري قرآن کي (تنهن جي
سيد هجڻ جي) شاهديءَ ۾ پيش ڪيون ٿا.
  ۴. يقينن تون رسولن مان آهين.
  ۵. (ء) سڌي رستي تي (آهين).
  ۶. (ء قرآن) غالب (ء) بي انتها رحم ڪرڻ
واري (خدا) جي طرفان نازل ڪيو ويو آهي.
  ۷. انهيءَ غرض سان ته تون انهيءَ قوم کي
هوشيار ڪرين جن جي ابن ڏاڏن کي هوشيار
نه ڪيو ويو هو ء اهي غافل پيا هئا.
  ۸. اسان جي دعويٰ انهن مان گهڻن جي
متعلق پوري ٿي ويئي. تنهن ڪري اهي
ايمان نٿا آڻين.
  ۹. اسان انهن جي ڳچين ۾ ڳٽ وجهي ڇڏيا
آهن ء اهي انهن جي کاڌين تائين چڙهي ويا
آهن ء اهي (تڪليف کان بچڻ لاءِ پنهنجون)
ڳچيون اوڀيون ڪري رهيا آهن.
  ۱۰. ء اسان انهن جي اڳيان به هڪ روڪ
بنائي ڇڏي آهي ء انهن جي پٺيان به هڪ
روڪ بنائي ڇڏي آهي ء انهن کي ڊڪي ڇڏيو
آهي پوءِ اهي ڏسي نٿا سگهن.
- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- يُسَ ②
- وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ③
- إِنَّكَ لَإِنَّ الرُّسُلِينَ ④
- عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ⑤
- تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ⑥
- لِيُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنْذِرَ آبَاؤَهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ⑦
- لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ⑧
- إِنَّا جَعَلْنَا فِيْٓ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا ۖ فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ⑨
- وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا ۖ وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا ۖ فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ⑩

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

۱۱- ۽ تنهنجو ڊيچار يا نه ڊيچار انهن لاءِ برابر آهي. اهي (جيستائين پنهنجي دلين ۾ تبديلي پيدا نه ڪندا) ايمان نه آڻيندا.

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنََ الْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِغُفْرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١٢﴾

۱۲- تون ته صرف انهي شخص کي هوشيار ڪري سگهين ٿو جيڪو ياد ڏيارڻ کي مڃي ٿو ۽ رحمان (خدا) کان عليحدگي ۾ به ڊڄي ٿو. پوءِ اهڙي شخص کي تون هڪ عظيم الشان معافي ۽ هڪ عزت واري بدلي جي خبر ٻڌاءِ.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ ۚ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٣﴾

۱۳- اسان ئي مردن کي زندهه ڪيون ٿا ۽ جيڪي ڪي اهي آڻيندي زندگي جي لاءِ اڳتي موڪلين ٿا انهي کي به محفوظ رکون ٿا ۽ جيڪي عمل انهن دنيا ۾ ڪيا هئا انهن جا جيڪي نتيجا نڪرندا ان کي به اسان محفوظ رکون ٿا ۽ هر هڪ شيءِ کي اسان هڪ کليل ڪتاب ۾ ڳڻي رکيو آهي.

دَاٰخِرُ بَعْثِهِمْ قَوْلٌ مِّنْ أَلْفِ لَفٍ ﴿١٤﴾

۱۴- ۽ تون انهن جي اڳيان هڪ ڳوٺ وارن جي حالت بيان ڪر جڏهن انهن وٽ انهن جا رسول آيا.

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اتِّبِئْ فَكَذَّبُوا فَعَزَّزْنَا بَٰلِئِثٍ فَعَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٥﴾

۱۵- يعني جنهن وقت اسان پهرين ته انهن ڏانهن به رسول موڪليا پر هنن پنهنجي جو انڪار ڪري ڇڏيو. انهي تي اسان پهرين ٻن رسولن کي، هڪ ٽيون رسول موڪلي طاقت بخشي. پوءِ انهن سڀني گڏجي پنهنجي قوم کي چيو ته اسان توهان ڏانهن هڪ پيغام کڻي توهان جي رب جي طرفان موڪليا ويا آهيون.

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنَّا أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٦﴾

۱۶- انهن (جواب ۾) چيو ته توهان ته اسان جهڙا ماڻهو آهيو ۽ رحمان خدا ڪابه شي (بطور الهام جي) نه لائي آهي توهان صرف

ڪوڙ ڳالهائي رهيا آهيو.

۱۷. انهن چيو ته اسانجو رب انهن ڳالهين کي ڄاڻي ٿو ته اسان توهان ڏانهن رسول بنائي موڪليا ويا آهيون.

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ⑭

۱۸. ۽ اسان جو ڪم صرف اهو آهي ته اسان ظاهر ظهور تبليغ ڪيون.

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ⑮

۱۹. انهيءَ تي ڪافرن چيو اسان ته توهان جو پاڻ ڏانهن اچڻ منحوس ٺهرايون ٿا جيڪڏهن توهان پنهنجي ڳالهين کان نه رڪندؤ ته اسان توهان کي سنگسار ڪري ڇڏينداسين ۽ توهان کي اسان جي طرفان دردناڪ عذاب پهچندو.

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجِمَنَّكُمْ وَلَيَحْسَبَنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ⑯

۲۰. انهن چيو ته توهان جو عمل ته توهان سان آهي (توهان جتي به هوندو توهان جي عملن جو بد نتيجو نڪرندو رهندو) ڇا توهان اها ڳالهه انهيءَ لاءِ چؤ ٿا ته اسان توهان کي سنا ڪم ياد ڏياريون ٿا. پر حق اهو آهي ته توهان حد کان لنگهي وڃڻ واري قوم آهيو (تنهن ڪري ضرور سزا کائيندو).

قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ إِن دُكِرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ⑰

۲۱. ۽ شهر جي ٻئي سري کان هڪ شخص ڊوڙندو آيو ۽ انهي چيو ته اي منهن جي قوم! رسولن جي پيروي ڪيو.

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَنْتَعِلُ قَالَ يَقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ⑱

۲۲. انهن جي پيروي ڪيو جيڪي توهان کان ڪوبه اجر نٿا گهرن ۽ اهي هدايت حاصل ڪيل آهن.

اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ⑲

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٣﴾

٢٣. ۽ مون کي ڇا ٿيو آهي جو مان انهي (خدا) جي عبادت نه ڪريان جنهن مون کي پيدا ڪيو آهي ۽ توهان سڀ انهيءَ ڏانهن موٽائي نيا ويندؤ.

أَتَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِيدِ الْرَّحْمَنُ بِفِرٍّ لَا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٤﴾

٢٤. ڇا مان انهيءَ کانسواءِ ڪو ٻيو معبود اختيار ڪري سگهان ٿو. جيڪڏهن رحمان (خدا) مون کي ڪو نقصان پهچائڻ چاهي ته انهن (معبودن) جي شفاعت مون کي ڪوبه فائدو نٿي پهچائي سگهي. ۽ نه اهي مون کي (انهيءَ جي نقصان کان) بچائي سگهن ٿا.

إِنِّي إِذَا نَفِثَ صَلَّى مُبِينٌ ﴿٢٥﴾

٢٥. (جيڪڏهن مان ائين ڪيان) ته مان يقينن ظاهر ظهور گمراهيءَ ۾ مبتلا ٿيندس.

إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ ﴿٢٦﴾

٢٦. مان توهان جي رب تي ايمان آندو آهي پوءِ منهن جي ڳالهه ٻڌو.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

٢٧. (تڏهن انهيءَ کي خدا جي طرفان) چيو ويو، جنت ۾ داخل ٿي وڃ. (انهيءَ تي) انهيءَ چيو، ڪاش! منهن جي قوم کي (منهن جي بچاڙي) معلوم هجي ها.

يَسْأَلُنِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٨﴾

٢٨. ته ڪهڙي طرح منهن جي رب مون کي بخشي ڇڏيو آهي ۽ مون کي معزز گروهه ۾ شامل ڪيو آهي.

وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾

٢٩. ۽ اسان انهيءَ کانپوءِ انهيءَ جي قوم تي آسمان مان (انهن کي تباهه ڪرڻ لاءِ) ڪو لشڪر ڪونه لاٿو ۽ نه اسان (اهڙو لشڪر) لاهيندائي آهيون.

إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صِغَةً وَاحِدَةً فِإِذَا هُمْ خِدُودٌ ﴿٣٠﴾

٣٠. صرف هڪ خطرناڪ عذاب انهن تي آيو ۽ اهي پنهنجن جو سڀ شان شوڪت وڃائي ويا.

يُخَسِّمُهُ عَلَى الْعِبَادَةِ مَا يَأْتِيهِمْ مِّن رَّسُولٍ إِلَّا إِنْ يَكُنْ

٣١. هاءِ افسوس (انڪار جي طرف مائل)

كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣١﴾

بندن تي جو جڏهين به انهن وٽ رسول
اچيو اهي انهيءَ کي حقارت جي نظر سان
ڏسن لڳن ٿا (۽ نٿولي ڪرڻ لڳن ٿا).

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ
إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٢﴾

۳۲. ڇا انهن نه ڏٺو آهي ته انهن کان پهرين
ڪيترن ئي شهرن کي اسان تباهه ڪري
چڪا آهيون (۽ اهو به ته جن کي تباهه
ڪيو ويو هو) اهي واپس نٿا موٽن.

وَأَن كُلُّ نَفْسٍ لَّدَيْنَا مُحْضَرَةٌ ﴿٣٣﴾

۳۳. ۽ سڀ ماڻهو ضرور اسانجي حضور ۾
حاضر ڪيا ويندا.

وَأَيُّ لَّهُمُ الْأَرْضُ الْيَسَّةُ ۖ أَجَبِلَهَا وَأَخْرَجْنَا
مِنْهَا حَبًّا فَبِنَهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٤﴾

۳۴. ۽ انهن (ڪافرن) جي لاءِ مردھه زمين
به هڪ نشان آهي اسان انهي کي زندهه
ڪيو آهي ۽ انهيءَ مان اناج پيدا ڪيو آهي،
سو اهي انهيءَ مان کائين ٿا.

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجْرْنَا
فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٥﴾

۳۵. ۽ اسان زمين ۾ ڪڇين ۽ انگورن جا باغ
به پيدا ڪيا آهن ۽ انهيءَ ۾ چشمان وهايا
آهن.

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا
يَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

۳۶. انهيءَ لاءِ ته اهي انهيءَ (يعني باغ)
جي ميوي مان (ضرورت مطابق) کائين ۽
انهيءَ (باغ) کي انهن جي هٿن نه بنايو
آهي (پر اسان بنايو آهي) ڇا اهي شڪر نٿا
ڪن؟

سُبْحَنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُثْبِتُ
الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

۳۷. پاڪ آهي اها ذات جنهن هر قسم جا
جوڙا پيدا ڪيا آهن انهن مان به جنهن کي
زمين پيدا ڪري ٿي ۽ خود انهن جانين مان
به ۽ انهن شين مان به جن کي اهي نٿا
ڄاڻين.

وَأَيُّ لَّهُمُ الْإِيلُ ۖ تَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارُ فَإِذَا هُمْ
مُظْلِمُونَ ﴿٣٨﴾

۳۸. ۽ انهن جي لاءِ رات به هڪ وڏو نشان
آهي جنهن مان چڪي اسان ڏينهن ڪڍون ٿا
جنهن کانپوءِ اوچتو اهي اونڌا ٿي رهجي
وڃن ٿا.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٩﴾

۳۹. ۛ سج هڪ مقرر جڳهه ڏانهن وڃي رهيو آهي، اهو غالب (ۛ) علم واري (خدا) جو مقرر ڪيل قانون آهي.

وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ
الْقَدِيمِ ﴿٤٠﴾

۴۰. ۛ چنڊ کي (ڏسو ته) اسان انهي جي لاءِ ٻه منزلون مقرر ڪري ڇڏيون آهن ايستائين جو اهو (انهن منزلن تي هلندي هلندي) هڪ پراڻي ناريءَ وانگر ٿي وري موٽي اچيٿو.

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا
الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤١﴾

۴۱. نه ته سج کي طاقت آهي جو اهو پنهنجي سال جي دور ۾ ڪنهن وقت چنڊ جي ويجهو وڃي پهچي (جو جو جيڪڏهن ائين ٿئي ته سڄو نظام شمسي تباهه ٿي وڃي) ۛ نه رات کي (يعني چنڊ کي) طاقت آهي جو اهو اڳرائي ڪندي ڏينهن کي (يعني سج کي) پڪڙي پر اهي سڀئي هڪ مقرر رستي تي نهايت سهوليت سان هلندا رهن ٿا.

وَأَيُّهُمْ أَنَا حَصَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكَ الْمَشْهُونِ ﴿٤٢﴾

۴۲. ۛ انهن جيلاءِ اها به نشاني آهي جو اسان انهن جي نسل کي پريل پيرين ۾ کنيو ڦرون ٿا.

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٣﴾

۴۳. ۛ اسان انهن جي لاءِ اهڙي قسم جون ٻيون (شيون) به پيدا ڪنداسين جن کي اهي سواريءَ جي ڪم آڻيندا.

وَأِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْقَذُونَ ﴿٤٤﴾

۴۴. ۛ جيڪڏهن اسان چاهيون ته انهن کي تباهه ڪري ڇڏيون پوءِ ڪوبه انهن جو فرياد ٻڌڻ وارو نه هوندو ۛ نه اسانجي رحمت کانسواءِ ڪنهن ٻئي ذريعي سان اهي بچايا ويندا.

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٥﴾

۴۵. ۛ اهي صرف هڪ مدت تائين دنياوي فائدو حاصل ڪندا

وَأِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ

۴۶. ۛ جڏهن انهن کي چيو وڃي ته جيڪي ڪي توهانجي اڳيان اچڻ وارو آهي (انهيءَ

لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿۳۶﴾

کان بچو) ؛ جيڪي عمل توهان پويان ڇڏي آيا آهيو انهن جي جزا کان به بچڻ جي ڪوشش ڪيو انهيءَ لاءِ ته توهانتي رحم ڪيو وڃي (ته اهي نصيحت حاصل ڪرڻ جي بجاءِ انهيءَ جي بي حرمتي ڪن ٿا ؛ فائدو نٿا وٺن).

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿۳۷﴾

۴۷- ؛ انهن جي رب جي نشانن مان جيڪو به اهم نشان ظاهر ٿئي ٿو اهي انهيءَ کان به منهن موڙي ڇڏين ٿا.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ ۖ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَنْطَعِمَهُ ۖ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿۳۸﴾

۴۸- ؛ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته جيڪي ڪي توهان کي خدا ڏنو آهي انهيءَ مان خرچ ڪيو ته ڪافر مومن کي چون ٿا ته ڇا اسان انهن کي ڪاريون جن کي جيڪڏهن الله چاهي ها ته پاڻ به ڪارائي سگهيو ٿي توهان (ته خدا جي مرضيءَ جي خلاف تعليم ڏيئي) ظاهر ظهور گمراهيءَ ۾ مبتلا آهيو.

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿۳۹﴾

۴۹- ؛ اهي چون ٿا ته جيڪڏهن توهان سچا آهيو ته اسان کي ٻڌايو ته اهو (عذاب جو) واعدو ڪڏهن پورو ٿيندو.

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿۴۰﴾

۵۰- اهي صرف هڪ اوچتي عذاب جو انتظار ڪري رهيا آهن جيڪو انهن کي اچي پڪڙيندو ؛ اهي بحثن ۾ ئي لڳل هوندا.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ نَوْصِيَّةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿۴۱﴾

۵۱- انهي وقت نه ته اهي هڪ ٻئي کي ڪا نصيحت ڪري سگهندا ؛ نه پنهنجي اهل و عيال جي طرف واپس وڃي ڪري (انهن کي سمجهائي) سگهندا.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ۖ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿۴۲﴾

۵۲- ؛ بگل وڄايو ويندو ؛ اهي اوچتو قبرن مان نڪري پنهنجي رب جي طرف پهچندا ايندا.

۵۳. (۽ هڪ ٻئي کي) چوندا، هاڻ تباھي! اسان کي قبرن مان ڪڍي ڪنهن کڙو ڪيو آهي، هيءَ ته اهاڻي ڳالهه آهي جنهن جو رحمان (خدا) اسان سان واعدو ڪيو هو ۽ رسولن جيڪي ڪجهه چيو هو سچ ئي چيو هو.

قَالُوا يٰوَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٣﴾

۵۴. اهو (محض) هڪ اوچتو عذاب هوندو جنهن جي نتيجي ۾ اهي سڀئي گڏڪري اسانجي حضور ۾ پيش ڪيا ويندا.

اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٤﴾

۵۵. ۽ انهيءَ ڏينهن ڪنهن به جان تي ذري برابر ظلم نه ڪيو ويندو، ۽ توهان کي توهانجي عملن جي مطابق جزا ڏني ويندي.

فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

۵۶. جنتي ماڻهن انهي ڏينهن هڪ مکيه ڪم (يعني ذڪر الاهي) ۾ مشغول هوندا ۽ (ٻنهن جي حالت کي ڏسي) خوشيءَ سبب کلي رهيا هوندا.

اِنَّ اَحْسَبَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاَهُونَ ﴿٥٦﴾

۵۷. اهي به ۽ انهن جا ساٿي به پلنگن تي ٽيڪ لڳائي ويٺا هوندا (۽ خدا جي رحمت جي) پاڇي هيٺان (هوندا).

هُمْ رَازُوهُمْ فِي ظِلِّ ظِلٍّ عَلَى الْاَرَآئِكِ مُتَّكِنُونَ ﴿٥٧﴾

۵۸. انهن جيلاءِ انهن جنتن ۾ ميوا مهيا ڪيا ويندا ۽ جيڪي ڪجهه اهي طلب ڪندا انهن کي ڏنو ويندو.

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَّا يَدْعُونَ ﴿٥٨﴾

۵۹. (۽) انهن کي سلام چيو ويندو جيڪو بار بار ڪرم ڪرڻ واري رب جي طرفان انهن ڏانهن پيغام هوندو.

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٩﴾

۶۰. ۽ (اسان هيءَ به چوندا سين ته) اي مجرمو! اڄ توهان (مومنن کان) جدا ٿي وڃو.

وَامْتٰزُوا الْيَوْمَ اَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٦٠﴾

۶۱. اي بني آدم! ڇا مون توهان تي هيءَ ذميوارِي نه لڳائي هئي ته شيطان جي عبادت نه ڪندا ڪيو، اهو توهانجو ظاهر

اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يٰبَنِي اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطٰنَ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦١﴾

ظهور دشمن آهي.

۶۲. ۛ صرف منهن جي عبادت ڪيو جو اهوئي سڌو رستو آهي.

۶۳. ۛ شيطان ته ڪيتري مخلوق کي تباهه ڪري چڪو آهي، ڇا توهانجي سمجهه ۾ اهو نٿو اچي؟

۶۴. (ڏسو) هيءَ جهنم آهي جنهن جو توهان سان واعدو ڪيو ويندو هو.

۶۵. پنهن جي ڪفر جي سببان اڄ انهيءَ ۾ داخل ٿي وڃو.

۶۶. انهيءَ ڏينهن اسان (انهن جي ڪفر جي سببان) انهن جي واتن تي مهر لڳائي ڇڏينداسين (يعني ڳالهائڻ جي ضرورت نه هوندي) ۛ انهن جا هٿ اسان سان ڳالهيون ڪندا ۛ انهن جا پير انهن جي ڪرتوتن تي شاهدي ڏيندا.

۶۷. ۛ جيڪڏهن اسان گهرون ته انهن جي اکين کي اندو ڪري ڇڏيون، پوءِ اهي اڻ ڏٺي هڪ رستي جي تلاش ۾ نڪري پون، پر اهڙي حالت ۾ اهي (سڄي رستي کي) ڏسي ڪهڙي طرح سگهن ٿا.

۶۸. ۛ جيڪڏهن اسان گهرون ته جتي اهي آهن اتي انهن جي شان کي بيڪار ڪري ڇڏيون. پوءِ اهي نه ته ڪٿي اڳتي وڃڻ جي طاقت حاصل ڪن ۛ نه واپس موٽڻ جو رستو لهن.

۶۹. ۛ جنهن جي اسان تمام وڏي عمر ڪيون ٿا انهيءَ کي جسماني طاقتن ۾ ڪمزور ڪندا وڃون ٿا ڇا اهي سمجهن نٿا.

۷۰. ۛ اسان انهيءَ کي (يعني محمد رسول

وَأَنۢ اَعْبُدُوۡنِيْ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيۡمٌ ۝۱۲۱ اِنۡ شِئۡنَا

وَلَقَدْ اَضَلَّ مِنْكُمۡ جِيۡلًا كَثِيۡرًاۙ اَفَلَمۡ تَتَكُوۡنُوۡا تَعْقِلُوۡنَ ۝۱۲۲

هٰذَا جَهَنَّمُ الَّتِيۡ كُنْتُمْ تُوعَدُوۡنَ ۝۱۲۳

اِصْلُوۡهَا اَلْيَوْمَ يۡمًا كُنْتُمْ تَكْفُرُوۡنَ ۝۱۲۴

اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰۤى اَفْوَاهِهِمۡ وَنُكَلِّمُنَا اَيْدِيَهُمۡ
وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمۡ بِمَا كَانُوۡا يَكْسِبُوۡنَ ۝۱۲۵

وَلَوْ نَشَآءُ لَطَمَسْنَا عَلٰۤى اَعْيُنِهِمۡ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ
فَاَنۡ لَّ يَبْصُرُوۡنَ ۝۱۲۶

وَلَوْ نَشَآءُ لَنَسَخْنٰهُمۡ عَلٰۤى مَكَانَتِهِمۡ فَمَا اسْتَطَاعُوۡا
مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُوۡنَ ۝۱۲۷

وَمَنۢ تُعِزُّهُۥ نُفَيِّضْهُۥ فِى الْخَلْقِ
اَفَلَا يَعْقِلُوۡنَ ۝۱۲۸

وَمَا عَلَّمْنٰهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِيۡ لَهٗ اِنۡ هُوَ اِلَّا

ذُكِرَ وَقُرْآنٌ مُّيمِنٌ ۝

الله صلي الله عليه وسلم کي) شعر چوڻ نه
سيکاريو آهي ۽ نه اهو ڪم انهيءَ جي شان
جي مطابق هو. هيءَ قرآن ته صرف هڪ
نصيحَت آهي ۽ وري وري پڙهڻ جهڙو ڪتاب
آهي جيڪو (دليل گڏوگڏ) بيان ڪري ٿو.

لَيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝

۷۱ انهيءَ لاءِ ته جيڪو زندهه (دل) آهي
انهيءَ کي هوشيار ڪري ۽ ڪافرن جي متعلق
خدا جو فيصلو پورو ٿي وڃي.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِنَّا صِلًا يَدِينَا
أَنعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ۝

۷۲ ڇا اهي نٿا ڏسن ته اسان انهن جي لاءِ
پنهن جي خاص قدرت سان چريابا بنايا آهن
۽ اهي انهن جا مالڪ آهن.

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُومُهُمْ وَمِنْهَا
يَأْكُلُونَ ۝

۷۳ ۽ اسان انهن چريابن کي انهن جي تابع
ڪري ڇڏيو آهي پوءِ انهن مان ڪن تي ته
اهي سواري ڪن ٿا ۽ ڪن کي اهي کائين ٿا.

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا
يَشْكُرُونَ ۝

۷۴ ۽ انهن مان ڪيترن ئي قسمن جو فائدو
وٺن ٿا ۽ پيڻ جو پاڻي به مهيا ڪن ٿا ڇا
اهي شڪر نٿا ڪن؟

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لَّهُمْ
يَبْصُرُونَ ۝

۷۵ ۽ انهن ماڻهن الله کان سواءِ ڪجهه ٻيا
معبود بنائي ڇڏيا آهن ته شايد ڪنهن وقت
انهن جي مدد ڪئي وڃي.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ
جُنْدٌ مُّحْضَرُونَ ۝

۷۶ اهي (معبود) انهن جي ڪا مدد نٿا
ڪري سگهن ۽ اهي (معبود) انهن جي مدد
ته ڪهڙي ڪندا) انهن جي خلاف سڀني هڪ
لشڪر جي شڪل ۾ گڏ ٿي شاهدي ڏيندا.

فَلَا يَخْزِيكَ قَوْلُهُمْ إِنَّآ نَعْلَمُ مَا يُبْسِرُونَ وَمَا يَأْتِيهِمْ
يُعْلِنُونَ ۝

۷۷ پوءِ توکي انهن جون ڳالهيون غمگين نه
ڪن اسان انهيءَ کي به ڄاڻون ٿا جيڪي
اهي لڪائين ٿا ۽ انهيءَ کي به جيڪي اهي
ظاهر ڪن ٿا.

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ

۷۸ ڇا انسان کي معلوم ڪونهي ته اسان
انهيءَ کي هڪ (حقير) قطري مان پيدا ڪيو

خَصِيمٌ مُّيِّنٌ ﴿٥٠﴾

آهي پوءِ (جڏهن) اهو (پيدا ٿئي ٿو تہ) اوجھو سخت جھيڙا ڪار بنجي وڃيٿو.

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُنْفِي
الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٥١﴾

۷۹. ۽ اسان جي هستيءَ متعلق ڳالهيون بنائڻ شروع ٿو ڪري ۽ پنهنجي پيدائش کي وساري ٿو ڇڏي ۽ چوڻ لڳي ٿو تہ جڏهن هدا ڳري سڙي ويندا تہ انهن کي ڀلا ڪير زندهه ڪندو.

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٥٢﴾

۸۰. تون چؤ تہ اهڙين هڏن کي اهوئي زندهه ڪندو جنهن انهن کي پهرئين ڀيري پيدا ڪيو هو ۽ اهو هر مخلوق جي حالت کان چڱيءَ طرح واقف آهي.

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا
أنتُمْ مِّنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٥٣﴾

۸۱. اهو (خدا) جنهن توهان لاءِ ساون وڻن مان باهه پيدا ڪئي آهي پوءِ توهان انهيءَ جي ذريعي باهه ٻاريو ٿا.

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
يَقْدِرُ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ
الْعَلِيُّ الْعَلِيمُ ﴿٥٤﴾

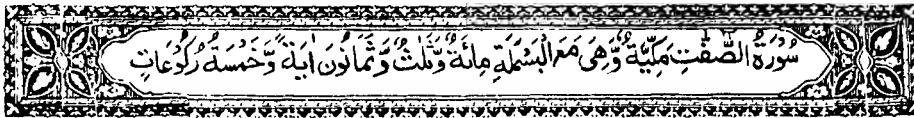
۸۲. ڇا اهو جنهن آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو آهي انهيءَ ڳالهه تي قادر ڪونهي جو انهن جهڙي ٻي مخلوق پيدا ڪري. اهڙو خيال (تہ اهو پيدا نٿو ڪري سگهي) درست ڪونهي پر اهو ڏاڍو پيدا ڪرڻ وارو (۽) ڏاڍو ڄاڻڻ وارو آهي.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ
لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٥﴾

۸۳. انهيءَ جو معاملو تہ هيئن آهي جو جڏهن به هو اهو ارادو ڪري ٿو تہ فلاڻي شيءِ ٿي وڃي، اهو انهيءَ جي باري ۾ چئي ڇڏيو تہ هن طرح ٿي وڃي، تہ اها انهيءَ طرح ٿي وڃي ٿي.

فَسُبْحٰنَ الَّذِي يَبْدِئُ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ
تَرْجَعُونَ ﴿٥٦﴾

۸۴. پوءِ پاڪ آهي اهو جنهن جي طاقت جي قبضي ۾ هر ڪنهن شيءِ جي بادشاهت آهي ۽ جنهن ڏانهن توهان سڀني کي موٽائي نيو ويندو.

سورت صافات - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون
هڪ سئو نياسي آيتون ؛ پنج رڪوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پنهانتر)
- ۲- (مان) شاهديءَ طور پيش ڪيائون انهن
نفسن کي جيڪي (سجانيءَ جي دشمنن جي
سامهون) صفون ٻڌيو بيٺا آهن.
- ۳- ؛ جيڪي بري ڪم ڪرڻ وارن کي چڙهين
ٿا.
- ۴- ؛ ذڪر الاهي (يعني قرآن) کي پڙهي
ٻڌائين ٿا.
- ۵- يقينن توهانجو معبود اڪيلو معبود آهي.
- ۶- آسمانن جو به رب آهي ؛ زمين جو به ؛
جيڪي ڪجهه انهن پنهنجي وڃي آهي
انهن جو به ؛ سڀني روشنيءَ جي اپڙن وارين
جڳهن جو به.
- ۷- اسان دنيا جي آسمان کي تارن سان زينت
ڏني آهي.
- ۸- ؛ اسان انهيءَ کي هر ڪنهن سرڪش
شيطان کان محفوظ ڪيو آهي.
- ۹- اهي (سرڪش شيطان) مٿين زبردست
هستين جي ڳالهه نٿا ٻڌن ؛ هر ڪنهن طرف
کان انهن کي (ڪوڙا هٿي هٿي) پري ڪيو
وڃيٿو.
- ۱۰- ؛ انهن جي لاءِ هڪ مستقل عذاب آهي.
- لِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- وَالصَّفَاتِ صَفًّا ①
- فَالزُّجُرِثَ زَجْرًا ①
- فَالثَّلَاثِ ذِكْرًا ①
- إِنَّ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ ①
- رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ
الْمَشَارِقِ ①
- إِنَّا زَيْنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ①
- وَحَفَظْنَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ①
- لَا يَسْتَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَذَّفُونَ مِنْ
كُلِّ جَانِبٍ ①
- دُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ①

- ١١- پر انهن مان جيڪو فرد ڪا ڳالهه شرارت مان چورائي وڃي ته انهيءَ جي پويان ڪرندڙ تارو اچي ٿو.
- ١٢- پوءِ تون انهن کان پڇ ته ڇا پيدائش جي لحاظ کان انهن کي پيدا ڪرڻ وڌيڪ مشڪل آهي يا (انهن کانسواءِ دنيا جو نظام) جيڪو اسان بنايو آهي؟ اسان انهن کي هڪ لڳلڳدار مٺيءَ مان بنايو آهي.
- ١٣- بلڪ حقيقت اها آهي جو تون (انهن جي ڳالهين تي) تعجب ڪرين ٿو ۽ اهي (تنهن جن ڳالهين کي) حقير سمجهن ٿا.
- ١٤- ۽ جڏهن انهن کي نصيحت ڪجي ٿي ته نصيحت حاصل نٿا ڪن.
- ١٥- ۽ جڏهن ڪو نشان ڏسن ٿا ته انهيءَ تي ٺٺول ڪن ٿا.
- ١٦- ۽ چون ٿا ته هيءَ ظاهر ظهور مڪر آهي.
- ١٧- ڇا جڏهن اسان مري وينداسين ۽ مٽي ٿي وينداسين ۽ هڏا ٿي وينداسين (ته) اسان کي بيهڻ اٿاري بيهاريو ويندو؟
- ١٨- (اهڙي طرح) اسانجن پهرين ابن ڏاڏن کي به؟
- ١٩- تون چو هائو! (هائو!) بلڪ توهان ذليل ٿي ويندا.
- ٢٠- اها گهڙي ته صرف هڪ چينپ (جو مثال) آهي جو (جيئن ئي اها چينپ پوندي) اهي (زندگي ٿي) ڏسن لڳندا.
- ٢١- (۽ چوندا) ها ۽ افسوس اسان تي! اهو ئي ته جزا سزا جو ڏينهن آهي.
- ٢٢- (۽ خدا جي طرفان آواز ايندو) هيءَ اهو
- إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ ثَائِبٌ ⑩
- فَأَسْتَفْتِيهِمْ أَهْمُ اشْدُ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنْ خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ ⑪
- بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ⑫
- وَإِذَا دُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ⑬
- وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ ⑭
- وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ⑮
- وَإِذَا مِثْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَ عِظَامًا ⑯
- إِنَّا لَمُبْعُوثُونَ ⑰
- أَوَابَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ⑱
- قُلْ نَعْمَ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ⑲
- فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ⑳
- وَقَالُوا يَوَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ ㉑
- هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ㉒

فيصلي جو ڏينهن آهي جنهن جو توهان انڪار ڪندا هئا.

٢٣. (اسان فرشتن کي چونڊاسين ته) جن ظلم ڪيو هو انهن کي به ۽ انهن جي سائين کي به ۽ الله کان سواءِ جن جي عبادت ڪندا هئا انهن کي به زندهه ڪري آڻي بيهاريو.

٢٤. پوءِ انهن سڀني کي جهنم جي رستي ڏانهن وٺي وڃو.

٢٥. پوءِ (اوستائين وٺي وڃي) انهن کي بيهاري ڇڏيو. ڇو جو اتي انهن کان ڪي سوال ڪيا ويندا.

٢٦. (۽ انهن کان پڇيو ويندو) توهان کي ڇا ٿي ويو آهي جو توهان هڪ ٻئي جي مدد نٿا ڪيو؟

٢٧. حقيقت اها آهي جو (مدد ڪرڻ ته نهيو) اهي انهيءَ ڏينهن بلڪل هٿيار ڦٽا ڪندا.

٢٨. ۽ انهن مان هڪ فريق ٻئي سان بحث ڪندو.

٢٩. (۽) انهيءَ کي مخاطب ڪري چوندو ته توهان هميشه اسانجي ساڄي پاسي کان ايندا هئا.

٣٠. (انهن جا خيالي معبود جواب ۾) چوندا ائين نه آهي حقيقت هيءَ آهي ته توهان ۾ خود ايمان (جو مادو) نه هو.

٣١. ۽ اسان کي توهان تي ڪوبه غلبو نه هو. پر توهان هڪ سرڪش قوم هئا.

٣٢. پوءِ اڄ اسان سڀني جي متعلق اسانجي رب جي ڳالهه پوري ٿي وئي ته اسان (عذاب) چڪڻ وارا آهيون.

أَحْمَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٣﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْحَيِّمِ ﴿٢٤﴾

وَقَفُّوهُمْ إِنَّهُمْ مُسْتَوْلُونَ ﴿٢٥﴾

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٦﴾

بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٧﴾

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٨﴾

قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٩﴾

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣٠﴾

وَمَا كَانْ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَٰغِينَ ﴿٣١﴾

فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّآ لَفِيْ قَوْمٍ

٣٣. (اهو درست آهي ته) اسان توهان کي گمراهه ڪيو هو ڇو جو اسين خود به گمراهه هئاسين.
٣٤. پوءِ (انهيءَ جو نتيجو اهو ٿيندو جو) انهيءَ ڏينهن اهي سڀ عذاب ۾ شريڪ هوندا.
٣٥. اسان مجرمين سان ائين ئي ڪندا آهيون.
٣٦. جڏهن به انهن کي ائين چيو ويندو هو ته الله کان سواءِ ڪوبه معبود ڪونهي ته اهي تڪبر ڪندا هئا.
٣٧. ۽ چوندا هئا ڇا اسان پنهنجي معبودن کي هڪ شاعر ۽ چرني جي چوڻ تي ڇڏي ڏينداسين.
٣٨. حقيقت اها آهي ته هو (يعني محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم) ڪامل سچائي ڪئي آيو آهي ۽ سڀني کان پهرين رسولن کي سچو ٺهرائي ٿو.
٣٩. (اي منڪرو!) توهان يقينن دردناڪ عذاب چڪو وارو آهيو.
٤٠. ۽ جيڪي ڪي توهان ڪندا هئا انهيءَ جي مطابق سزا پوڳيندو.
٤١. پر جيڪي الله جا چونڊيل ٻانها آهن (انهن کي دردناڪ عذاب نه ملندو).
٤٢. (پر) انهن کي معلوم رزق ملندو.
٤٣. ٤٤. (يعني) ميون جي قسمن مان ۽ انهن جي نعمت وارن باغن ۾ عزت ڪئي ويندي.
٤٥. اهي پلنگن تي آبهون سامهون وهندا.
٤٦. (جشمن جي) پاڻين مان پريل گلاس انهن وٽ آندا ويندا.
- فَأَغْوَيْنَكُمْ إِنَّا كُنَّا غَوِيْنَ ①
- فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ②
- إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْجَرِيمِينَ ③
- إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ④
- وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَأْكُلُ إِلَّا إِلَهِنَا لِنَشَاعِرَ مُجْنُونٍ ⑤
- بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ ⑥
- إِنَّكُمْ لَذَاقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمَ ⑦
- وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑧
- إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ⑨
- أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ⑩
- فَوَاكِهٌ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ⑪
- فِي جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ⑫
- عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ⑬
- يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَّعِينٍ ⑭

٤٤. جيڪي اڃا هوندا ۽ پيئڻ وارن جي لاءِ
سواد جو سبب هوندا.

٤٨. نه ته انهن جي ڪري مٽي ۾ سور
ٿيندو ۽ نه اهي ماڻهو انهيءَ جي سبب ڪو
عقل وڃائي ويهندا.

٤٩. ۽ انهن وٽ وڏين وڏين اکين واريون
نظرون جهڪائي رکڻ واريون عورتون
هونديون.

٥٠. ڇڻ ته اهي ڍڪيل آنا آهن.

٥١. پوءِ انهن مان ڪي ڪن ڏانهن سوال
ڪرڻ لاءِ ڌيان ڏيندا.

٥٢. ۽ ڪو شخص انهن مان هيئن چوندو ته
هڪ منهن جو ساٿي هوندو هو.

٥٣. اهو چوندو هو ته ڇا تون به (حشر نشر
جي) مڃڻ وارو مان آهين.

٥٤. (۽ جيڪڏهن اها ڳالهه آهي ته ٻڌاءِ
ته) ڇا جڏهن اسان مري وينداسين ۽ مٽي ۽
هڏا ٿي وينداسين ته ڇا اسان کي اسانجن
عملن جي جزا ڏني ويندي؟

٥٥. انهيءَ تي اهو (مومن شخص) چوندو ڇا
توهان مان ڪو اهڙو آهي جو جهاتي پائي
ڏسي ته انهيءَ (شخص) جو ڪهڙو حال
آهي.

٥٦. پوءِ اهو پاڻ ئي حال معلوم ڪرڻ جي
ڪوشش ڪندو ۽ پنهنجي دنياوي ساٿيءَ
کي جهنم ۾ پيل ڏسندو.

٥٧. پوءِ انهي کي چوندو خدا جو قسم! تون
ته مون کي به تباهه ڪرڻ لڳو هئين.

٥٨. ۽ جيڪڏهن منهن جي رب جو فضل نه

يُضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٤﴾

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿٤٨﴾

وَعِنْدَهُمْ قُصِرَتُ الْأَنفُصَالُ ﴿٤٩﴾

كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٥٠﴾
فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥١﴾

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥٢﴾

يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٣﴾

إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَّعِظَامًا
إِنَّا لَكَاذِبُونَ ﴿٥٤﴾

قَالَ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ مَقَالِعُكُمْ ﴿٥٥﴾

فَاتَّخَذَ قَرَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

قَالَ تَأَلَّفُوا بَيْنَ كَيْدٍ لَّتُرِيدُنَّ ﴿٥٧﴾

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴿٥٨﴾

٦٠. ٥٩. ٦٠. ٥٩. (اي جهنمي!) هاتي تون ٻڌاءِ! ڇا
سواءِ پهرين موت جي اسانجي لاءِ ٻيو
موت ڪونهي؟ ۽ اسانکي ڪوبه عذاب نه
ڏنو ويندو؟

٦١. اها (مومن جي حالت) بيشڪ وڏي
ڪاميابي آهي.

٦٢. ۽ عمل ڪرڻ وارن کي انهيءَ مقام کي
حاصل ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ گهرجي.

٦٣. ڇا اها مهمان نوازي بهتر آهي يا ٿور
جوڻ؟

٦٤. اسان انهيءَ کي ظالمن جي لاءِ هڪ
آزمائش جو ذريعو بنايو آهي.

٦٥. اهو هڪ اهڙو وڻ آهي جيڪو دوزخ جي
تري ۾ ڄمندو آهي.

٦٦. انهيءَ جو ميوو اهڙو ٿيندو آهي جهڙو
نانگن جون ڦٽيون.

٦٧. سو اهي انهيءَ وڻ مان کائيندا ۽ انهيءَ
سان پنهنجا پيٽ ڀريندا.

٦٨. ۽ انهيءَ کانسواءِ انهن جي (پيٽن جي)
پاڻيءَ ۾ تيز ٽهڪندڙ پاڻي وڌو ويندو.

٦٩. پوءِ انهن سڀني کي موتائي جهنم ڏانهن
نيو ويندو.

٧٠. انهن پنهنجن جن ابنن ڏاڏن کي گمراهه
ڏنو.

٧١. ۽ اهي به انهن جي نقش قدم تي ڊوڙي
پيا.

٧٢. ۽ انهن کان پهرين ڪيتريون ئي پهريون

أَفَمَا نَحْنُ بِبَيِّنِينَ ۙ
إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ۝

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ ۝

رَبِّهِ هَذَا أَفَلَيَسْمَعُ الْغِيلُونَ ۝

أَذَلِكَ خَيْرٌ تُزَلُّوا مِنْ شَجَرَةِ الرَّقْمِ ۝

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ۝

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ۝

كُلُّهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ۝

فَأَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا قَالُوا وَمِنْهَا الْبُطُونُ ۝

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَيْمٍ ۝

ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَا إِلَى الْجَحِيمِ ۝

إِنَّهُمْ أَقْبُوا أَبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ۝

فَهُمْ عَلَىٰ أَثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ۝

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ۝

٤٣. قومون به گمراهه ٿي چڪيون آهن. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ۝٤٣
٤٤. پوءِ ڏسو جن کي ڊيڄاريو ويو هو انهن جو ڪهڙو انجام ٿيو؟ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ۝٤٤
٤٥. سواءِ الله جي مخلص ٻانهن جي. إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ۝٤٥
٤٦. اسانکي (رسولن مان) نوح به پڪاريو هو ۽ اسان ڏاڍو سٺو جواب ڏيڻ وارا آهيون. وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلْيَنعَمْ الْمُجِيبُونَ ۝٤٦
٤٧. اسان انهيءَ کي به ۽ انهيءَ جي ڪٽنب کي به ڏاڍي گهٻراهه کان نجات ڏني هئي. وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۝٤٧
٤٨. صرف انهيءَ جي اولاد کي ئي دنيا ۾ باقي رکيو هيوسين. وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ۝٤٨
٤٩. انهيءَ کان پوءِ اچڻ وارين قومن ۾ انهيءَ جي نيڪيءَ جو ذڪر قائم رکيو هوسين. وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ۝٤٩
٥٠. سڀني قومن جي طرفان نوح تي سلامتيءَ جي دعا ٿي رهي آهي. سَلَّمَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ۝٥٠
٥١. اسان محسنن کي اهڙيءَ طرح جزا ڏيندا آهيون. إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۝٥١
٥٢. اهو اسانجن مومن ٻانهن مان هو. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ۝٥٢
٥٣. ۽ ٻين ماڻهن کي اسان غرق ڪري ڇڏيو هو. ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ۝٥٣
٥٤. انهيءَ جي جماعت مان ابراهيم به هو. وَأَن مِّن شَيْعَتِهِ إِلَّا إِبرَاهِيمَ ۝٥٤
٥٥. اهو پنهنجي رب جي حضور مان هڪ اهڙي دل وٺي آيو هو جيڪا (هر قسم جي ڪفر ۽ شرڪ کان) پاڪ هئي. إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ۝٥٥

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٧﴾

٨٦. ۽ انهيء وقت انهيء پنهنجي پيءُ کان به ۽ پنهنجي قوم کان به پڇيو هو ته توهان ڪهڙيءَ شيءَ جي عبادت ڪيو ٿا.

أَفِغَا إِلَهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٨﴾

٨٧. ڇا ڪوڙ جي؟ يعني الله کان سواءِ ٻين معبودن کي چاهيو ٿا.

فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٩﴾

٨٨. پوءِ ٻڌايو، توهانجو رب العالمين بنسبت ڪهڙو خيال آهي؟

فَنظَرْنَا نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٩٠﴾

٨٩. پوءِ انهيءَ تارن ڏانهن ڏٺو.

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٩١﴾

٩٠. ۽ چيائين ته مان بيمار ٿيڻ وارو آهيان.

فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٢﴾

٩١. پوءِ اهي ماڻهو انهيءَ کي ڇڏي هليا ويا.

فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩٣﴾

٩٢. ۽ اهو به انهيءَ جي معبودن ڏانهن مات ڪري هليو ويو ۽ انهن کي ڏسي چيائين ڇا توهان ڪجهه کائو ٿا؟

مَا لَكُمْ لَا تَنطِقُونَ ﴿٩٤﴾

٩٣. توهان کي ڇا ٿيو آهي جو ڳالهائو به نٿا؟

فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٥﴾

٩٤. پوءِ خاموشيءَ سان پنهن جي ساڄي هٿ سان مٿن زور سان ڌڪ هنيا.

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُزُونَ ﴿٩٦﴾

٩٥. جڏهن ماڻهن کي خبر پيئي ته اهي انهيءَ ڏانهن ڊوڙندا آيا.

قَالَ اتَّعَبُودُونَ مَا تَنْجُتُونَ ﴿٩٧﴾

٩٦. (ابراهيم انهن کي) چيو، ڇا توهان پنهن جن هٿن سان گهڙيل (بتن) جو پوڄا ڪيو ٿا.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

٩٧. حالانڪ الله ئي توهان کي پيدا ڪيو آهي ۽ توهانجي عمل کي به.

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُيُوتًا فَأَلْفَوْهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٩﴾

٩٨. انهن سڀني (ماڻهن) چيو ته هن جي چوڌاري هڪ ڀت ٺاهيو (۽ انهيءَ ۾ باهه ٻاريو) پوءِ هن کي انهيءَ ۾ ڀڙڪندڙ باهه ۾ وجهو.

فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ⑩

٩٩- ۽ انهن انهيء سان هڪ ڄالاڪي ڪرڻ چاهي پر اسان انهن کي نهايت خوار ڪري ڇڏيو.

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ⑪

١٠٠- ۽ ابراهيم چيو، مان پنهنجي رب ڏانهن ويندس اهو مون کي ضرور ڪاميابيءَ جو رستو ڏيکاريندو.

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ⑫

١٠١- (۽ چيائين) اي منهن جا رب! مون کي نيڪوڪار اولاد بخش.

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ⑬

١٠٢- تڏهن اسان انهيءَ کي هڪ حليم نينگر جي بشارت ڏني.

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَئِي إِنِّي أَرَىٰ فِي
السَّمَاءِ آتٍ أَزْبَحُكَ فَأَنْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ⑭ قَالَ
يَأْتِيكَ أَفْعَلُ مَا تُؤْمَرُ سَيَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ
مِنَ الصَّادِقِينَ ⑮

١٠٣- پوءِ جڏهن اهو چوڪرو انهيءَ سان تڪو هلڻ جي لائق ٿي ويو ته انهيءَ چيو اي منهنجا پٽ! مون توکي خواب ۾ ڏٺو آهي ته (ڄڻ) مان توکي ڪهي رهيو آهيان - پوءِ تون فيصلو ڪر ته انهيءَ بابت تنهن جي ڪهڙي راءِ آهي (انهيءَ وقت پٽ) چيو اي منهنجا پيءُ جيڪي ڪي توکي خدا چوي ٿو اهوئي ڪر تون انشاءَ الله مون کي پنهنجي ايمان تي قائم رهڻ وارو ڏسندين.

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ⑯

١٠٤- پوءِ جڏهن اهي ٻئي فرمانبرداريءَ تي آمادہ ٿي ويا ۽ انهيءَ (يعني پيءُ) انهيءَ (يعني رضامندي ڪرڻ واري پٽ) کي مٿي پر ڪرايو.

وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ ⑰

١٠٥- ۽ اسان انهيءَ (يعني ابراهيم) کي پڪاري چيو اي ابراهيم!

قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ⑱

١٠٦- تون پنهنجي روياءَ پوري ڪري چڪين، اسان اهڙيءَ طرح محسنن کي بدلو ڏيندا آهيون.

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ⑲

١٠٧- هيءَ يقينن هڪ ظاهر ظهور آزمائش هئي.

۱۰۸. ۛ اسان انهيءَ (يعني اسماعيل) جو فيصلو هڪ وڏي قربانيءَ جي ذريعي ڏيئي ڇڏيو.

۱۰۹. ۛ پوءِ اچڻ وارين قومن ۾ انهيءَ جو نيڪ ذڪر باقي رکيو.

۱۱۰. ابراهيم تي سلامتي نازل ٿيندي رهي.

۱۱۱. اسان محسنن کي اهڙي طرح بدلو ڏيندا آهيون.

۱۱۲. هو يقينن اسانجي مومن ٻانهن مان هو.

۱۱۳. ۛ اسان انهيءَ کي اسحاق جي به خبر ڏني هئي جيڪو نبي هو ۛ صالحن مان هو.

۱۱۴. ۛ اسان انهيءَ (يعني ابراهيم) تي ۛ اسحاق تي برڪتون نازل ڪيون ۛ انهن جي اولاد مان به ڪي ماتهرو پورا فرمانبردار هئا ۛ ڪي پنهنجي جانين تي ظاهر ظهور ظلم ڪرڻ وارا هئا.

۱۱۵. ۛ اسان موسيٰ ۛ هارون تي به احسان ڪيو هو.

۱۱۶. ۛ اسان انهن ٻنهي کي ۛ انهن جي قوم کي هڪ وڏي غم ۛ بوجي مان نجات ڏني هئي.

۱۱۷. ۛ اسان انهن سڀني جي مدد ڪئي جنهن جو نتيجو اهو ٿيو جو اهي غالب ٿي ويا.

۱۱۸. ۛ انهن کي هڪ ڪامل ڪتاب ڏنو جيڪو سڀني حڪمن کي کولي کولي بيان ڪندو هو.

۱۱۹. ۛ اسان انهن ٻنهي کي سڌو رستو ڏيکاريو هو.

وَقَدْ يُنَبِّئُ بِذُنُجٍ عَظِيمَةٍ ۝

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ۝

سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ۝

كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۝

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ۝

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ۝

وَبَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِنَ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ۝

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ۝

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۝

وَنَصَرْنَاهُمْ فَاكْرَاهُ الْمُؤْمِنِينَ ۝

وَأَتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ۝

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝

- وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْأَخْيَرِينَ ۝^{١٢٠}
١٢٠. ۽ اچڻ وارين قومن ۾ انهن جي لاءِ خير جو ذڪر ڇڏيو هو.
- سَلَّمَ عَلَى مُوسَى وَهُرُونَ ۝^{١٢١}
١٢١. موسيٰ ۽ هارون تي هميشه سلامتي هجي.
- إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۝^{١٢٢}
١٢٢. اسان اهڙيءَ طرح محسنن کي بدلو ڏيندا آهيون.
- إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ۝^{١٢٣}
١٢٣. اهي ٻئي اسانجا مومن ٻانها هئا.
- وَأَنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۝^{١٢٤}
١٢٤. ۽ ايلياس يقينن رسولن مان هو.
- إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ ۝^{١٢٥}
١٢٥. (يادڪيو) جڏهن انهن پنهنجي قوم کي چيو، ڇا توهان تقويٰ نٿا ڪيو.
- أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ۝^{١٢٦}
١٢٦. ڇا توهان بعل بت کي پڪاريو ٿا؟ ۽ جيڪو بهترين پيدائش ڪرڻ وارو آهي (يعني الله) انهيءَ کي ڇڏي ٿا ڏيو.
- اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ۝^{١٢٧}
١٢٧. جيڪو توهانجو به رب آهي ۽ توهانجي پهرين ابن ڏاڏن جو به رب آهي.
- فَكَذَّبُوهُ فَأَنَّهُمْ لَحُضُّوْنَ ۝^{١٢٨}
١٢٨. (اهو ٻڌي ڪري) انهيءَ قوم انهيءَ کي ڪوڙو ڪيو، پوءِ اهي يقينن عذاب جي لاءِ پيش ڪيا ويندا.
- إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ۝^{١٢٩}
١٢٩. سواءِ الله جي مخلص ٻانهن جي (جو انهن سان اهو معاملو نه ڪيو ويندو).
- وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْأَخْيَرِينَ ۝^{١٣٠}
١٣٠. ۽ اسان انهيءَ (يعني ايلياس) جي لاءِ آخري قومن ۾ خير جو ذڪر ڇڏيو.
- سَلَّمَ عَلَى إِبْلِيسَ ۝^{١٣١}
١٣١. الياسين تي هميشه سلامتي هجي.
- إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۝^{١٣٢}
١٣٢. اسان اهڙيءَ طرح محسنن کي جزا ڏيندا آهيون.
- إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ۝^{١٣٣}
١٣٣. اهو (يعني پهريون ايلياس) اسانجي مومن بندين مان هو.
- وَأَنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۝^{١٣٤}
١٣٤. ۽ لوط به يقينن مرسلين مان هو.

إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٣٥﴾

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَيْرِينَ ﴿٣٦﴾

١٣٥-١٣٦. (سو ياد ڪيو انهيءَ وقت کي) جڏهن اسان انهيءَ کي ۽ انهيءَ جي اهل کي به سڀني کي. هڪ پوڙهي عورت کانسواءِ جيڪا پوئتي رهجي وڃڻ وارن مان هئي نجات ڏني.

ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿٣٧﴾

١٣٧. پوءِ اسان باقي سڀني کي تباهه ڪري ڇڏيو.

وَأَنكُمُ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْعِجِينَ ﴿٣٨﴾

١٣٨. ۽ توهان انهن (جي علاقي) کان ڪڏهن صبح جي وقت ۽ ڪڏهن شام جي وقت لنگهو ٿا.

وَبِالْبَيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٩﴾

١٣٩. ڇا پوءِ به توهان عقل کان ڪم نٿا وٺو.

وَأَن يُؤَسَّسَ لِّبَنِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٤٠﴾

١٤٠. ۽ يونس به يقينن رسولن مان هو.

إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الشَّحُونَ ﴿٤١﴾

١٤١. (ياد ڪيو) جڏهن اهو پڄي هڪ اهڙي ٻيڙي ڏانهن ويو جيڪا ڀرجڻ واري هئي.

نَسَاهُمْ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿٤٢﴾

١٤٢. (۽ طوفان اچي انهن کي وڪوڙيو ۽ ٻڏڻ جو خطرو پيدا ٿي ويو) تڏهن انهن (باقي سڀني سوارن سان ملي) قرع اندازي ڪئي ۽ (ڇاڪاڻ ته ڪافي ۾ انهن جو نالو نڪتو) اهي (ڪافي جي لحاظ کان) درياه ۾ ڦٽو ڪرڻ وارا ٿي ويا.

فَالنَّعْمَةُ الْوَحْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٣﴾

١٤٣. جنهن تي انهيءَ کي هڪ وڏي مڇيءَ ڳمهي ڇڏيو جڏهن ته اهو پنهنجي پاڻ کي ملامت ڪري رهيو هو.

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿٤٤﴾

١٤٤. ۽ جيڪڏهن اهو تسبيح ڪرڻ وارن مان نه هجي ها.

لَلَيْثِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٤٥﴾

١٤٥. ته انهيءَ مڇيءَ جي پيٽ ۾ قيامت جي ڏينهن تائين پيو رهي ها (يعني مري وڃي ها).

- فَسَبَدْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿٥٧﴾ ۱۴۶۔ پوءِ اسان انهيءَ کي هڪ کليل ميدان ۾ اڇلائي ڇڏيو جڏهن ته اهو بيمار هو.
- وَأَبْنَيْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿٥٨﴾ ۱۴۷۔ ۽ اسان انهيءَ جي پاسي ۾ هڪ ڪڍو جو وڻ پيدا ڪيو.
- وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿٥٩﴾ ۱۴۸۔ ۽ اسان انهيءَ کي هڪ لک کان ڪجهه وڌيڪ ماڻهن ڏانهن نبي ڪري موڪليو.
- فَأَمْنُوا فَرَّقْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٦٠﴾ ۱۴۹۔ پوءِ انهن سڀني ايمان آندو ۽ اسان هڪ ڊگهي عرصي تائين انهن کي دنيوي فائدا پهچايا.
- فَأَسْتَفْتِيهِمْ إِنْ لَّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿٦١﴾ ۱۵۰۔ پوءِ تون انهن کان پڇ ته ڇا تنهن جي رب جون ته ڌيئرون آهن ۽ انهن جا پٽ آهن؟
- أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿٦٢﴾ ۱۵۱۔ ۽ اسان فرشتن کي ماديءَ جي شڪل ۾ پيدا ڪيو ۽ اهي انهن جي پيدائش جا شاهد آهن؟
- أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿٦٣﴾ ۱۵۲۔ ڪن کولي ٻڌو اهي پنهنجن جي دل جي گهڙيل ڪوڙ جي مطابق اهي ڳالهائين ڪن ٿا.
- وَلَدَ اللَّهُ ۖ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٦٤﴾ ۱۵۳۔ ته الله کي به اولاد آهي. ليڪن اهي قطع ڪوڙا آهن.
- أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿٦٥﴾ ۱۵۴۔ ڇا انهيءَ پٽ ڇڏي نياڻيون چونديون آهن.
- مَا لَكُمْ يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَكُمْ يَتْلُو صُحُفًا مَّا لَكُمْ لَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٦٦﴾ ۱۵۵۔ توهان کي ڇا ٿي ويو جو توهان اهڙا بيوقوفيءَ جا فيصلا ڪيو ٿا.
- أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٧﴾ ۱۵۶۔ ڇا توهان سمجهو نٿا.
- أَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِينٌ ﴿٦٨﴾ ۱۵۷۔ ڇا توهان وٽ ڪو کليل دليل آهي؟
- فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ۚ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٩﴾ ۱۵۸۔ پوءِ پنهنجن جو اهو ڪتاب آڻيو جنهن ۾ اهو لکيل آهي جيڪڏهن توهان سچا آهيو.
- ۱۵۹۔ ۽ اهي ماڻهو انهيءَ جي (يعني خدا
- وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نِجَابًا وَقَدْ عَلِمَتْ

الْجَنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿٥٩﴾

جي) ؛ جن جي وچ ۾ مائتي تجويز ڪن ٿا
حالانڪ جن جي نالي جي لائق قوم (وڏا
مانهو ؛ پهاڙن تي رهڻ وارا) چڱيءَ طرح
جائي ٿي ته اها به (جيڪڏهن حق تي قائم
نه هوندي ته) انهيءَ کي به عذاب جي
ڪيفيت ڏيکاري ويندي.

سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٦٠﴾

١٦٠. الله اسانجي بيان ڪيل ڳالهين کان
پاڪ آهي (يعني فرشتا ڏيئون نه پر عبادت
گذار ٻانهن آهن).

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٦١﴾

١٦١. سواءِ الله جي مخلص ٻانهن جي (جو
اهي ائين نٿا ڪن).

فَأَنذَرُكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿٦٢﴾

١٦٢. پوءِ (هڏي ڇڏيو ته) توهان ؛ جن جي
عبادت ڪيو ٿا.

مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفِتْنِينَ ﴿٦٣﴾

١٦٣. خدا جي خلاف ڪنهن کي برعلائي نٿا
سگهو.

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

١٦٤. سواءِ انهيءَ بدقسمت جي جيڪو جهنم
۾ داخل ٿيڻ وارو آهي.

وَمَا مَنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿٦٥﴾

١٦٥. ؛ اسان سڀني جيلاءِ هڪ مقرر جڳهه
آهي.

وَأَنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿٦٦﴾

١٦٦. ؛ اسان سڀني خدا جي اڳيان صف ٻڌيو
بيٺا آهيون.

وَأَنَّا لَنَحْنُ السَّيِّحُونَ ﴿٦٧﴾

١٦٧. ؛ اسان سڀ تسبيح ڪرڻ وارا آهيون.

وَأَن كَانُوا يَقُولُونَ ﴿٦٨﴾

١٦٨. ؛ ڪڏهن اهي مانهو (يعني اهل
مڪه) چوندا هئا.

لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٩﴾

١٦٩. (ته) جيڪڏهن پهرين قومن جهڙو
رسول اسان وٽ اچي ها.

لَكِنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٠﴾

١٧٠. ته اسان به الله جا خالص ٻانهن بنجي
وڃون ها.

فَكْفُرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾

١٧١. پوءِ انهن انهيءَ (الله) جو انڪار
ڪري ڇڏيو ؛ اهي جلد ئي پنهن جي پڇاڙي

سمجھي ويندا.

۱۷۲- ؛ اسانجو فيصلو اسانجن ٻانهن يعني رسولن لاءِ پهرين گذري چڪو آهي.

۱۷۳- (جيڪو هيءَ آهي) ته انهن جي مدد ڪئي ويندي.

۱۷۴- ؛ اسانجو لشڪر (يعني مومنن جو گروهه) ئي غالب رهندو.

۱۷۵- پوءِ تون انهن کان هڪ عرصي جي لاءِ منهن موڙي ڇڏ.

۱۷۶- ؛ انهن کي چڱيءَ طرح ڏسندو رهه - اهي به ويجهڙو (پنهن جي پڇاڙي) ڏسي وٺندا.

۱۷۷- ڇا اهي ماڻهو اسانجي عذاب کي جلدي گهري رهيا آهن؟

۱۷۸- پوءِ جڏهن اهو (عذاب) انهن جي اڳڻ تي نازل ٿيندو ته اها قوم جنهن کي ڊيڄارو ويو آهي انهيءَ جو صبح نهايت افسوس ناک هوندو.

۱۷۹- ؛ (اسان وري چئون ٿا ته) انهن کان ڪجهه عرصي جيلاءِ منهن موڙي ڇڏ.

۱۸۰- ؛ انهن جو حال ڏسندو رهه ؛ اهي به يقينن (پنهن جو انجام) ڏسي وٺندا.

۱۸۱- تنهن جو رب جيڪو سڀني وڏاين جو مالڪ آهي - انهن جي بيان ڪيل ڳالهين کان ٻاڪ آهي.

۱۸۲- ؛ رسولن تي هميشه سلامتي نازل ٿيندي رهندي.

۱۸۳- ؛ سڀ تعريف الله جي آهي جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي.

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الرُّسُلِينَ ۝۱۷۲

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنصُورُونَ ۝۱۷۳

وَأَنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ۝۱۷۴

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ۝۱۷۵

وَأَبْصَرَهُمْ قَسُوفٌ يُبْصِرُونَ ۝۱۷۶

أَفَعِدَّائِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ۝۱۷۷

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ۝۱۷۸

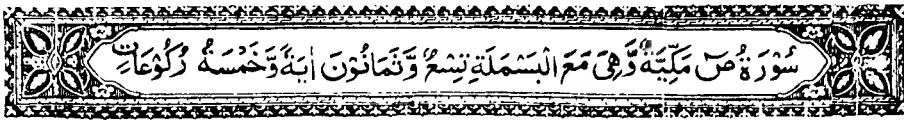
وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ۝۱۷۹

وَأَبْصَرَهُمْ قَسُوفٌ يُبْصِرُونَ ۝۱۸۰

سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝۱۸۱

وَسَلَّمَ عَلَى الرُّسُلِينَ ۝۱۸۲

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۱۸۳

سورت ص - هي سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت انهيءَ جون اٺاڻوي آيتون ؛ پنج رڪوع آهن.

- ١- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو ببعيد ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانئو)
  - ٢- هن قرآن کي سڄي خدا لائو آهي، اسان هن دعويٰ جي ثبوت ۾ قرآن کي شاهديءَ جي طور تي پيش ڪيون ٿا جيڪو هر ڪنهن قسم جي نصيحتن سان پر آهي.
  - ٣- پر جن ڪفر ڪيو آهي اهي تكبر ۾ مبتلا آهن ؛ (بنهن جي ڪوڙي ڳالهه کي سڄي ڪرڻ لاءِ) اختلاف ڪرڻ انهن جو شيو آهي.
  - ٤- اسان ڪيتريون ئي قومون انهن کان پهرينءَ تباهه ڪيون آهن، جنهن تي انهن فرياد ڪيو، پر اهو وقت نجات جو نه هوندو آهي.
  - ٥- اهي تعجب ڪن ٿا ته انهن وٽ انهن جي ئي قوم مان هوشيار ڪرڻ وارو اچي ويو ؛ ڪافر چون ٿا ته هيءَ ته هڪ فريسي (ء) ڪوڙو آهي.
  - ٦- ڇا انهيءَ گهڻن معبودن کي هڪ معبود بنايو آهي؟ اها وڏي عجيب ڳالهه آهي.
  - ٧- انهن مان وڏن ماڻهن چيو هتان هلو - ؛ بنهن جن معبودن تي مضبوطيءَ سان قائم رهو، هيءَ (ڳالهه يعني قرآن جي دعويٰ) يقينن اهڙي ڳالهه آهي جو انهيءَ ۾ ڪجهه
- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ②
- بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ③
- كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ فَرِينَ قَرْنٍ فَنَادَوا زَلَّاتِ ④
جِئْنَا مَنَاصٍ ⑤
- وَعَجَبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكُفَرُونَ ⑥
هَذَا سِحْرٌ كَذَّابٌ ⑦
- أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ ⑧
عَجَابٌ ⑨
- وَأَنطَلَقْنَا الْمَلَائِكَةُ مِنْهُمْ أَنْ أَصْبَرُوا وَأَصْبَرُوا عَلَى ⑩
إِلَهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ⑪

منصوبو آهي (يعني ڪنهن مطلب هيٺ چئي وٺي آهي).

٨. اسان انهيءَ (قسم جي ڳالهه) جو ذڪر پاڻ کان پهرين قوم ۾ ڪڏهن نه ٿيو آهيءَ محض هڪ ڪوڙ آهي.

٩. ڇا اسانجي سڄي قوم مان انهيءَ تي ذڪر نازل ٿيو آهي؟ حقيقت هيءَ آهي ته انهن کي منهن جي طرفان ذڪر نازل ٿيڻ ۾ ئي شڪ آهي (اصل ۾ اهو شڪ ڪونهي ته انهيءَ شخص تي ذڪر نازل ٿيو يا نه) پر (اصل ڳالهه اها آهي ته) انهن اڃا تائين منهنجو عذاب نه چڪيو آهي (انهيءَ ڪري دلير ٿي ويا آهن).

١٠. تنهن جو رب جيڪو غالب (۽) بخششگر آهي ڇا انهيءَ جي رحمت جا خزانو انهن تي وٽ آهن (جو وٿين ڏين وٿين ته نه ڏين).

١١. ڇا آسمانن ۽ زمين ۽ جيڪي ڪي انهن جي وچ ۾ آهن انهن سڀني جي بادشاهت انهن تي جي قبضي ۾ آهي؟ جيڪڏهن ائين آهي ته رسن جي ذريعي مٽي چڙهي وڃن (۽ ڪا خدائي شاهدي يعني لکيل ڪتاب ڪٿي اچن جنهن کي ڪافر پڙهي سگهن جهڙيءَ طرح اهي محمد رسول الله کان گهرندا هئا).

١٢. هڪڙي (غير متقي) منظم لشڪر (جي) اسان خبر ڏيوندا جيڪو محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم جي جاءِ تي حملو ڪندو پر) آخر اتان پڄي ويندو.

١٣. انهن کان پهرين نوح جي قوم ۽ عاد ۽ فرعون (به) جيڪو وڏي طاقت وارو هو

مَا سَبَعْنَا بِهَذَا فِي الْإِلَهِ الْأُخْرَىٰ إِنَّ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ ۝

ءَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ
مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَنَنَازِلُهُمْ قَوَاعِدَ ۝

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ۝

أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ثُمَّ
فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ۝

جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ۝

كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ

ذُالْأَوْتَارِ ۝

وَتُورِدُ وُقُورًا لُوطٍ وَأَصْحَابُ نَيْكَهٖ أُولَٰئِكَ

الْأَخْرَابُ ۝

(نوح کي) ڪوڙو ڪيو هو.

۱۴. اهڙيءَ طرح نوح ۽ لوط جي قوم ۽ ايڪه وارن ماڻهن (به ڪوڙو ڪيو هو) اهي سڀيئي هڪ غير (مٽي) منظم گروهه هئا.

إِنْ كُلِّ لَآكُذِّبَ الرَّسُلَ فَحَقَّ عِقَابُ ۝

۱۵. انهن مان هر هڪ رسولن کي ڪوڙو ڪوٺيو هو. پوءِ آخر منهن جو عذاب نازل ٿي رهيو.

وَمَا يَنْظُرُ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً مَّا لَهُم مِّن نَّؤَى ۝

۱۶. ۽ اهي ماڻهو صرف هڪ اوجھي اچڻ واري عذاب جو انتظار ڪري رهيا آهن جنهن ۾ ڪوبه وقفو نه هوندو.

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْ لَّنَا قِطْعًا مِّن قَبْلِ يَوْمِ الْحِسَابِ ۝

۱۷. ۽ چون ٿا اي اسانجا رب! اسانجو حصو جيڪي ڪي آهي اسانکي جلدي حساب جي وقت کان پهرين ئي ڏيئي ڇڏ.

إِصْرِ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدًا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ ۝ إِنَّهُ أَوَّابٌ ۝

۱۸. جيڪي ڪي اهي چون ٿا انهيءَ تي تون صبر کان ڪم وٺ ۽ اسانجي ٻانهي دائود کي ياد ڪر جيڪو وڏي طاقت جو مالڪ هو يقينن اهو بار بار خدا جي اڳيان جهڪندو هو.

إِنَّا نَحْنُ الْجَبَالُ مَعَهُ يُسَبِّحُن بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ۝

۱۹. اسان جبل جي رهن وارن ماڻهن کي انهيءَ جي طابع ڪري ڇڏيو هو ۽ اهي شام ۽ صبح تسبيح ۾ لڳا رهندا هئا.

وَالطَّيْرُ مَحْشُورَةٌ كُلٌّ لَّهُ أَوَّابٌ ۝

۲۰. ۽ اوچي اڏام وارن انسانن کي به گڏ ڪري انهيءَ سان لڳائي ڇڏيو هوسين اهي سڀيئي خدا جي اڳيان جهڪڻ وارا هئا.

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَأَتَيْنَهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَّلَ الْخِطَابِ ۝

۲۱. ۽ اسان انهيءَ جي حڪومت کي مضبوط ڪيو هو ۽ انهيءَ کي حڪمت ۽ فيصلو ڪندڙ دليل بخشيو هو.

وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْحُرَابَ ۝

۲۲. ۽ ڇا توکي انهن دشمنن جي خبر آهي جڏهن اهي پٺ ٽپي اندر اچي ويا هئا.

إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَمْنُنْ
خَصْلَتٍ بَغِيٍّ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَخَظَمُ بَيْنَنَا
بِالْحَقِّ وَلَا تَشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ②٣

٢٣. جڏهن اهي دائود وٽ آيا ته هو انهن کان گهبرائي ويو. انهن چيو ڊچ نه (اسان ٻئي) به جهڳڙو ڪرڻ واريون ڌريون آهيون اسان مان هڪ ٻئي تي زيادتي ڪري رهيو آهي. پوءِ تون اسان جي وچ ۾ انصاف سان فيصلو ڪر ۽ ظلم نه ڪجانءِ ۽ اسانجي سڌي رستي ڏانهن رهنمائي ڪر.

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَرَئِي
نَعْجَةً وَاحِدَةً فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي
فِي الْخِطَابِ ②٤

٢٤. هيءُ منهنجو ڀاءُ آهي هن جون نوانوي دٻيون آهن ۽ منهن جي صرف هڪ دٻي آهي تڏهن به هو چوي ٿو ته پنهنجي دٻي مونکي ڏيئي ڇڏ. ۽ بحث ۾ مونکي دٻائيندو رهيو.

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْيِكَ إِلَيْنَا جَاءَتْ
دَرَانُ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لِيَبْئِيَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ نَّاهُمْ
وَكَانَ دَاوُدُ إِنَّمَا تَنَبَّهَ فَاسْتَعْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا
وَأَنَابَ ②٥

٢٥. انهيءَ تي (دائود) چيو تنهن جي دٻي گهرڻ سان انهيءَ ظلم کان ڪم ورتو آهي ۽ گهڻا شريڪ اهڙا هوندا آهن جيڪي هڪ ٻئي تي ظلم ڪندا آهن سواءِ مومن جي ۽ انهي جي جيڪي ايمان جي مطابق عمل ڪن ٿا ۽ اهي ماڻهو ٿورا آهن. ۽ دائود کي يقين ٿي ويو ته اسان انهيءَ کي آزمائش ۾ وڌو آهي (يعني دشمن جي سر ڪٽڻ جي سببان) پوءِ انهيءَ پنهنجي رب اڳيان استغفار ڪرڻ شروع ڪئي ۽ اطاعت ظاهر ڪندو زمين تي ڪري پيو ۽ (خدا ڏانهن) متوجه ٿي ويو.

فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ
مَّآيٍ ②٦

٢٦. تڏهن اسان انهيءَ جي انهن سڀني ڪمزورين تي پردو وجهي ڇڏيو، ڇو جو حقيقتن دائود اسانجو ويجهڙو هو ۽ انهيءَ کي اسان وٽ سٺو ٺڪاڻو ملندو.

يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ
بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ

٢٧. (پوءِ اسان انهيءَ کي چيو) اي دائود! اسان توکي زمين ۾ خليفو بنايو آهي تون ماڻهن ۾ انصاف سان حڪم هلا ۽ پنهن جي

عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَصِلُونَ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٥٩﴾

خواهش جي پيروي نه ڪر - اها توکي الله
جي رستي کان پنڪائي ڇڏيندي - اهي
ماڻهو جيڪي الله جي رستي کان پنڪي
وڃن ٿا انهن کي سخت عذاب مليڻو چو جو
اهي حساب جي ڏينهن کي وساري ويهن ٿا.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا
ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا كَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا
مِنَ النَّارِ ﴿٦٠﴾

٢٨. ۽ اسان آسمانن ۽ زمين ۽ جيڪي ڪجهه
انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي انهيءَ کي ائين ئي
ضايع ٿيڻ وارو نه بنايو آهي اهو گمان انهن
ماڻهن جو آهي جيڪي ڪافر آهن - پوءِ
ڪافرن تي باهه جي عذاب سببان تباهي
نازل ٿيڻ واري آهي.

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْفَسِيدِينَ
فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٦١﴾

٢٩. ڇا اسان مومنن ۽ ايمان جي مطابق عمل
ڪرڻ وارن کي زمين ۾ فساد ڪرڻ وارن جي
برابر سمجهون. يا اسان متقين کي فاجرن جي
برابر سمجهون.

كُتِبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبْرَكٌ لِّدِّ بَرُّوا إِلَيْتِهِ وَ
لِيَتَذَكَّرُوا أَلْوَابِ ﴿٦٢﴾

٣٠. هيءَ (قرآن) هڪ ڪتاب آهي، جنهن کي
اسان تودانن نازل ڪيو آهي سيني خوين
جو مجموعو آهي انهيءَ لاءِ ته اهي (الله)
جي ڳالهين تي غور ڪن ۽ انهيءَ لاءِ ته عقل
مند ماڻهو نصيحت حاصل ڪن.

وَهَبْنَا لِذَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ
أَوَابٌ ﴿٦٣﴾

٣١. ۽ اسان داود کي سليمان بخشيو ۽ اهو
تمام ڏاڍو سٺو ماڻهو هيو، هو خدا جي
طرف گهڻو جهڪڻ وارو هو.

إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصُّفُفُ الْجِيَادِ ﴿٦٤﴾

٣٢. (۽ ياد ڪر) جڏهن انهيءَ جي اڳيان
شام جي وقت اعليٰ درجي جا گهوڙا پيش
ڪيا ويا.

فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي
حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٦٥﴾

٣٣. ته انهيءَ چيو مان دنيا جي سٺين شين
سان انهيءَ لاءِ محبت رکڻو ته اهي مونکي
منهن جي رب جي يادگيري ڏيارين ٿيون،
ابستائين جو جڏهن اهي گهوڙا اوت ۾ اچي

ويا.

٣٤. (هن چيو) انهن کي مون وٽ واپس آڻيو
(جڏهن اهي آيا) ته اهو انهن جي پنين ۽ ڪنڌ
ٻيڙن لڳو.

٣٥. ۽ اسان سليمان جي آزمائش ڪئي ۽
انهيءَ جي تخت تي هڪ بيجان جسم کي
وبهارڻ جو فيصلو ڪيو (پوءِ جڏهن اهو
اشارو هن ڪشف ۾ ڏنو) ته هو پنهنجي
رب ڏانهن جهڪيو.

٣٦. ۽ انهيءَ (سليمان پنهنجي پٽ جي
حقيقت خدا کان معلوم ڪري) چيو ته اي
منهنجا رب منهنجن عيبن کي ڏک ۽
مونکي اهڙي بادشاهت عطا ڪر جيڪا مون
کان پوءِ اچڻ واري اولاد کي ورثي ۾ نه ملي
تون يقين وڌو بخشنهار آهين.

٣٧. ۽ اسان هن جي لاءِ هوا کي خدمت تي
لڳائي ڇڏيو جيڪا انهيءَ جي حڪم جي
مطابق جيڏانهن هن وڃڻ چاهيو ٿي نرميءَ
سان انهيءَ طرف هلڻ ٿي لڳي.

٣٨. اهڙيءَ طرح اسان سرڪش شيطانن کي
يعني انهن مان سڀني المجنثين ۽ رازن اهڙي
طرح ٽوپن کي، انهيءَ جي خدمت تي لڳائي
ڇڏيو هو.

٣٩. ۽ ڪن ٻين ماڻهن کي به جيڪي زنجيرن
۾ ٻڌا رهندا هئا.

٤٠. اها اسانجي بي حساب عطا آهي. پوءِ
خواهه تون انهن قومن تي احسان ڪرين،
خواهه جيتري مناسب سختي هجي. انهن
سان ڪر.

٤١. ۽ انهيءَ (يعني سليمان) کي اسان وٽ

رُدُّوْهَا عَلَیْكَ فَطَفِقَ مَخْبَأً بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ۝

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَ عَلَى كُرْسِيِّهِ
جَسَدًا ثَمَرًا أَنَابَ ۝

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَبْغِي رِجْدًا
مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ۝

فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ
أَصَابَ ۝

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَتَاءٍ وَغَوَاصٍ ۝

وَأَخْرَجْنَا مَقْرِنَيْنِ فِي الْأَصْفَادِ ۝

هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝

وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ ۝

ڏاڍو قرب حاصل آهي ۽ اسانوت انهيءَ جو
ڏاڍو سٺو لکائو آهي.

٤٢. ۽ اسانجي ٻانهي ايوب کي ياد ڪر جڏهن
انهيءَ پنهنجي رب کي هيءَ چوندي پڪاريو
ته مونکي هڪ ڪافر دشمن ڏاڍي سخت
تڪليف ۽ عذاب پهچايو آهي.

٤٣. (اسان هن کي چيو ته) پنهنجي سواريءَ
کي آڙي هن اهو (سامهون) هڪ وهنجڻ جو
پائي آهي جيڪو ٿڌو به آهي ۽ پيئن جي
قابل به (يعني صاف آهي).

٤٤. ۽ اسان هن کي سندس گهر وارا به ڏنا ۽
انهن جهڙا ٻيا به پنهنجي رحم سان ڏنا ۽
عقل وارن جي لاءِ هڪ نصيحت جو سامان
به بخشيو.

٤٥. (ايوب کي چيوسين ته) پنهن جي هٿ
۾ هڪ ڪڇيءَ جي پنن واري ٺاري کڻ ۽
انهيءَ جي مدد سان تيزيءَ سان سفر ڪر
(يعني انهيءَ سان سواريءَ جي جانور کي تيز
هڪل) ۽ حق کان باطل طرف مائل نه ٿيءَ.
اسان انهيءَ (يعني ايوب) کي صابر ڀاتو هو
هو تمام سٺو ٻانهو هو. هو يقين خدا جي
طرف ڪثرت سان جهڪڻ وارو هو.

٤٦. ۽ ياد ڪر اسانجن ٻانهن ابراهيم ۽
اسحاق ۽ يعقوب کي جيڪي وڏا عمل وارا ۽
دوراندیش هئا.

٤٧. اسان انهن کي هڪ خالص ڳالهه لاءِ
چونديو هو ۽ اها اصلي گهر (يعني آخرت)
جي يادگيري هئي.

٤٨. ۽ اهي سڀئي اسان لاءِ خالص ۽ وڏي خير
وارا ماڻهو هئا.

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ
الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ۝

أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ۝

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا
وَذِكْرًا لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ۝

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ
إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ۝

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي
الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ۝

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذُكِّرَ فِي الدَّارِ ۝

وَأَنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْآخِيَارِ ۝

وَاذْكُرْ اِسْمِئِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ
الْاٰخِيَارِ ﴿٤٩﴾

۴۹. ۛ اسماعيل ۛ يسع (يعني يسعياه) ۛ
کي ياد ڪيو ۛ ذوالڪفل (يعني حزقيل) کي
(ياد ڪيو) ۛ اهي سڀئي اسانجي نهايت
نيڪ ٻانهن مان هئا.

هٰذَا ذِكْرُہٗٓ اِنْ لِّلْمُتَّقِينَ لِحُسْنِ مَّآبٍ ﴿٥٠﴾

۵۰. اهو (بيان) انهن ماڻهن جي نقش قدم
تي هلڻ لاءِ هڪ يادگيري آهي ۛ متقين لاءِ
نهايت اعليٰ درجي جو نڪاڻو مقرر آهي.

جَنَّتْ عَدْنٍ مَّفْتَحَةٌ لَهُمُ الْاَبْوَابُ ﴿٥١﴾

۵۱. (يعني) هميشه رهڻ وارا باغ جن جا
دروازا هميشه انهن لاءِ کليل رهندا.

مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِكَاثِرَةٍ لَّتَكْثُرَ
وَسَرَّابٍ ﴿٥٢﴾

۵۲. اهي انهن ۾ وهانا لڳايو وينا هوندا اهي
انهيءَ ۾ هر قسم جو ميوو جيڪو گهڻي
تعداد ۾ هوندو طلب ڪندا ۛ اهڙي طرح ٻين
جون شيون به.

وَعِنْدَهُمْ قَصْرِاتُ الْكَوْنِ اَشْرَابٌ ﴿٥٣﴾

۵۳. ۛ انهن وٽ نظرون هيٺ رکڻ واريون هم
عمر عورتون هونديون.

هٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٤﴾

۵۴. هي اهي ڳالهيون آهن جن جو توهان سان
قيامت جي ڏينهن ملڻ جو واعدو ڪيو
وڃيڻو.

اِنَّ هٰذَا لِرِزْقِنَا مَالَهُ مِّنْ ثَفَادٍ ﴿٥٥﴾

۵۵. هيءَ اسانجو رزق آهي جيڪو ڪڏهن
ختم نٿو ٿي سگهي.

هٰذَا وَاِنَ لِلظَّالِمِينَ لَشَرٌّ مَّآبٍ ﴿٥٦﴾

۵۶. اها (مومنن جي وعدي ڪيل شيءِ آهي)
ليڪن سرڪش لاءِ ڏاڍو برو نڪاڻو (مقرر)
آهي.

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَنْسِفُ اِلَيْهَا دُۢمُومًا ﴿٥٧﴾

۵۷. يعني جهنم جنهن جي اندر اهي داخل
ٿيندا ۛ اها بري رهڻ جي جڳهه آهي.

هٰذَا فَلْيَذُوقُوْهُ حَبِيْمًا وَغَسَّاقًا ﴿٥٨﴾

۵۸. اها (ڪافرن جي واعدي ڪيل شيءِ
آهي) پوءِ گهرجي ته اهي انهيءَ کي چڪن
يعني گرم پاڻي ۛ زخمن جي پونءِ کي.

وَاٰخَرُ مِّنْ سُلٰلَةٍ اَزْوَاجٍ ﴿٥٩﴾

۵۹. ۛ انهيءَ (گروھه) وانگر به ڪي ٻيا
به گروھه هوندا (جن جا عمل پاڻ ۾ ملندڙ

جلندڙ (هوندا).

۶۰. (انهن مان هڪ جماعت هڪ پهرين جماعت ڏانهن اشارو ڪري چوندي) هيءَ به هڪ گروهه آهي جيڪو توهان سان جهنم ۾ داخل ٿيندو (۽) انهن کي ڪوبه آڃيان ڪرڻ وارو نه هوندو آهي ضرور جهنم ۾ داخل ٿيندا.

۶۱. (انهيءَ تي) اهو گروهه (جنهن کي اها ڳالهه چئي ويندي) چوندا اسان جو ذڪر ڇڏيو، توهان به اهڙا مائهو آهيو جن کي آءٌ جيءُ ڪرڻ وارو ڪو ڪونهي توهان (اسان کي برغلائي برغلائي) انهيءَ (دوزخ) کي اسان لاءِ اڳتي موڪليو هو ۽ اهو تمام برو نڪاتو آهي.

۶۲. (انهيءَ تي) اهو گروهه (جنهن کي اهي اها ڳالهه چوندا) چوندو اي اسانجا رب! جنهن (به تنهن جي نظر ۾) اسان جي لاءِ انهيءَ دوزخ کي اڳتي موڪليو آهي (يعني اسانجي لاءِ ممڪن بنايو آهي) تون انهيءَ کي باهه ۾ گهڻي کان گهڻون عذاب ڏي.

۶۳. ۽ (انهيءَ وقت دوزخي) چوندا اسان کي ڇا ٿيو جو اسان اڄ انهن مائهن کي نٿا ڏسون جن کي اسان برو قرار ڏيندا هئاسين.

۶۴. ڇا اسان انهن کي (ائين ئي پنهن جي دلي خيالن جي سببان) حقير سمجهندا هواسين يا هن وقت اسانجون اکيون ٽپديون ٿي ويون آهن (۽ اهي اسان کي نظر نٿا اچن).

۶۵. دوزخين جو اهو جهڳڙو هڪ سڄي ڳالهه آهي ۽ ائين ئي ٿي رهندو.

۶۶. تون (انهن کي) چؤ مان ته صرف هڪ

هَذَا فَوْجٌ مُّقِيمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْجَا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٦٠﴾

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْجَا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَّوْهُ لَنَا فَبُئْسَ الْفَرَارِ ﴿٦١﴾

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا صِغْفًا فِي النَّارِ ﴿٦٢﴾

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِّنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٣﴾

أَتَخَذْنَاهُمْ سِجْرًا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٤﴾

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿٦٥﴾

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِن إِلَهِ إِلَّا اللَّهُ

الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ ۝

ڊيچارو وارو آهيان. الله کان سواءِ ڪوبه
معبود ڪونهي. هو اڪيلو (۽) غالب آهي.

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ
الْفَقَّارُ ۝

۶۷. آسمانن ۽ زمين جو رب آهي، ۽ جيڪي
ڪي انهن ٻنهي جي وچ ۾ آهي انهيءَ جو به
(هو) غالب آهي (۽ انهيءَ جي باوجود)
بخشن وارو آهي.

قُلْ هُوَ نَبِيُّ عَظِيمٌ ۝

۶۸. تون چؤ ته هيءَ هڪ وڏي خبر آهي.

أَتَتَّمُ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ۝

۶۹. (پر) توهان انهيءَ کان منهن موڙي رهيا
آهيو.

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِاللَّهِ الْأَعْلَى
إِذْ يَتَصَمَّوْنَ ۝

۷۰. مون کي بلند شان فرشتن جو ڪوبه علم
نه هو جڏهن اهي هي بحث ڪري رهيا هئا
(ته هن زماني ۾ هدايت ڏيڻ لاءِ ڪهڙو شخص
مناسب آهي).

إِنْ يُؤَخِّرِ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُبِينٌ ۝

۷۱. مون کي ته صرف اها وحي ڪئي ٿي
وڃي ته مان کولي کولي بيان ڪرڻ وارو
نذير (يعني نبي) آهيان.

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ
بَشَرًا مِّن طِينٍ ۝

۷۲. (باد ڪر) جڏهن تنهن جي رب فرشتن
کي چيو ته مان آلي مٽيءَ مان هڪ بشر
پيدا ڪرڻ وارو آهيان.

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ
سُجَّدًا ۝

۷۳. پوءِ جڏهن مان انهيءَ کي مڪمل ڪري
وٺان ۽ انهيءَ ۾ پنهنجو ڪلام وجهان، ته
توهان ماڻهو فرمانبرداريءَ سان انهيءَ جي
اڳيان جهڪي پئجو.

فَسَجَدَ الْمَلٰئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْبَعُونَ ۝

۷۴. پوءِ سڀني ملائڪن انهيءَ جي
فرمانبرداري اختيار ڪئي.

إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ۝

۷۵. سواءِ ابليس جي جنهن تکبر ڪيو ۽
اهو پهرينءَ کان ئي ڪافر هو.

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ

۷۶. (الله) فرمايو، اي ابليس! توکي ڪنهن
انهيءَ ڳالهه کان روڪيو ته جنهن کي مون

لَنَا خَلَقْتَ بِيَدَيْكَ اسْتَكْبَرْتَ أَمْرٌ
كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ⑤

پنهنجن، پنهني هئن سان بنايو هو انهيءَ جي
فرمانبداري ڪرين. ڇا تو پنهن جي پاڻ کي
وڏو سمجهيو يا تون واقعي منهن جي حڪم
مڃڻ کان مٿي آهين.

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ
مِنْ طِينٍ ⑥

۷۷ (شيطان) چيو ته مان گهٽ ۾ گهٽ
انهيءَ شخص (يعني آدم) کان سنو آهيان تو
مون کي باهه مان پيدا ڪيو آهي ؛ انهيءَ
کي آلي مٽيءَ مان پيدا ڪيو آهي.

قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ⑦

۷۸ انهيءَ تي (الله) فرمايو هن (جڳهه)
مان نڪري وڃ چوڄو تون اسانجي درگاهه
مان تڙيل آهين.

وَرَأَى عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ⑧

۷۹ ؛ جزا سزا جي وقت تائين توتي اسانجي
ڦٽڪار پوندي رهندي.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ
يُبْعَثُونَ ⑨

۸۰ انهيءَ تي انهيءَ چيو اي منهنجا رب!
(جيڪڏهن ائين ئي ڪرڻو آهي) ته مون کي
انهيءَ وقت تائين مهلت ڏي جيستائين انهن
کي زندهه ڪري وري کڙو ڪيو وڃي.

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ⑩

۸۱ انهيءَ تي (الله) فرمايو، (اهائي خواهش
آهي) ته پنهنجي پاڻ کي ڍر ڏنل وارن مان
سمجهه.

إِلَى يَوْمِ أَوْفَتِ الْمَعْلُومِ ⑪

۸۲ اها (ڍر) هڪ مقرر وقت تائين هوندي.

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا غُيُوبَهُمْ أَجْمَعِينَ ⑫

۸۳ ۸۴ تڏهن انهيءَ چيو مون کي تنهن جي
عزت جو قسم! مان انهن مان سڀني کي.
سواءِ چونڊ بانهن جي گمراهه ڪندس.

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ ⑬

۸۵ تڏهن (الله) فرمايو ته حقيقت اها آهي
؛ مان حقيقت ئي بيان ڪندو آهيان.

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ⑭

۸۶ ته مان جهنم کي توسان ؛ انهن مان
جيڪي تنهنجي پيروي ڪندا، سڀني سان

لَا مَلِكَ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ

اجْمَعِينَ ۝

پرندس.

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ

۸۷ تون چؤ ته مان هن (پرچار) لاءِ توهان کان ڪو اجر نه ٿو گهران ؛ نه مان ڏيک خاطر ڳالهه ڪرڻ جو عادي آهيان.

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝

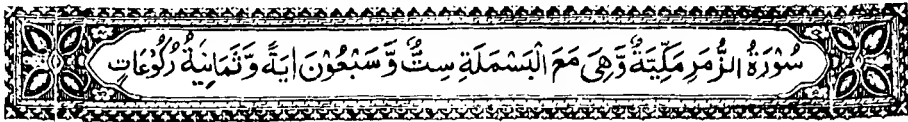
۸۸ هيءَ (قرآن) ته سڀني جهانن جي لاءِ هڪ نصيحت جو ڪتاب آهي.

وَلَتَعْلَمَنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ۝

۝

۸۹ ؛ توهان ٿوري عرصي کانپوءِ ان جي خبر ٻڌندؤ.

5

سورت زمر - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چاهتر آيتون
؛ ات ركوع آهن.

- ۱- اِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ① (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (۱) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)
- ۲- هُن ڪتاب جو نازل ٿيڻ الله جي طرفان
آهي جيڪو غالب (۲) سڀ ڪم حڪمت
هيٺ ڪرڻ وارو آهي.
- ۳- اسان تو ڏانهن هيءَ ڪتاب (يعني قرآن)
ڪامل سچائين سان لاٿو آهي پوءِ تون
اطاعت ڪي خاص الله جي لاءِ خالص ڪندي
انهيءَ جي عبادت ڪر.
- ۴- ٻڌو، اطاعت خالص الله ني جو حق آهي ؛
جيڪي ماڻهو انهيءَ کان سواءِ ٻين هستين
کي دوست بنائين ٿا (هيءَ چوندي) ته اسان
انهن جي عبادت صرف انهيءَ لاءِ ڪريون ٿا
ته اهي اسان کي الله جي ويجهو ڪري ڇڏين -
الله انهن جي وڃي انهن ڳالهين جي متعلق جن
۾ اهي اختلاف رکن ٿا فيصلو ڪندو الله
يقينن ڪوڙي ؛ بي شڪر کي ڪاميابيءَ جو
رستو نٿو ڏيکاري.
- ۵- جيڪڏهن الله پٽ بنائڻ جو ارادو رکي ها
ته بنهن جي مخلوق مان جنهن کي چاهي ها
چوندي ها - هو (حقيقي پٽ جي نقص کان)
پاک آهي - ڳالهه هيءَ آهي ته الله هڪ آهي
(۲) غالب آهي.
- ۶- هن آسمانن ؛ زمين کي هڪ ڪامل
- لِئْسَ لِلّٰهِ الرِّجْسُ ②
- تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ③
- إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَأَعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا
لَّهُ الدِّينَ ④
- أَلَا لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ
دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى
اللّٰهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ
كَفَّارٌ ⑤
- لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفَىٰ مِنْهَا مَنْ يَخْلُقُ
مَا يَشَاءُ سُبْحَنَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ⑥
- خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ يَكُوْرُ اِلَيْهِ عَلَىٰ

التَّهَارُ وَيُكْوَرُ التَّهَارُ عَلَى الْيَلِّ وَتَحَرَّ الشَّسَّ وَ
الْقَمَرُ كُلُّ يَجْرِي لِجَلِّ مُسْتَى الْأَهْوَالِ الْعَزِيزِ
الْغَفَّارِ ①

مصلحت سان پيدا ڪيو آهي هو رات کي
ڏينهن تي ڍڪي ڇڏي ٿو ۽ ڏينهن کي رات
تي ڍڪي ڇڏيو ۽ سج ۽ چنڊ کي انهيءَ هڪ
(قانون جو پابند بنائي) ڪم تي لڳائي ڇڏيو
آهي. - پنهني مان هر هڪ هڪ مقرر مدت جي
لاءِ هڪ رستي تي هلي رهيا آهن. - ٻڌو! هو
وڏو غالب (۽) وڏو بخشش وارو آهي.

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا
وَأَنزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَنِيَّةً فَزَاحِجُ يَخْلُقُكُمْ
فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي
ظُلُمٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصَوَّرُونَ ②

۴. توهان کي انهيءَ هڪ جان مان پيدا ڪيو
آهي. - پوءِ انهيءَ انهيءَ جنس مان انهيءَ جو
جوڙو بنايو ۽ توهان جيلاءِ چوپاين مان هن
ان جوڙا بنايا آهن هو توهان کي توهانجن
ماترن جي پيٽ ۾ پيدا ڪريو (يعني) هڪ
پيدائش کانپوءِ ٻي پيدائش ۾ بدلائيندي ٿن
اوندهين مان لنگهائي. - اهو الله توهان جو رب
آهي. بادشاهت انهيءَ جي قبضي ۾ آهي،
صرف اهوئي هڪ معبود آهي پوءِ توهان
ڪيڏانهن ڦيرايو وڃو ٿا.

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِبِعَادِهِ
الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ
وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ③ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

۸. جيڪڏهن توهان ڪفر ڪيو ته الله
توهانجو محتاج ڪونهي ۽ اهو پنهنجن بانهن
لاءِ ڪفر کي ڪڏهن پسند نٿو ڪري ۽
جيڪڏهن شڪر ڪيو ته هو انهي کي توهان
جيلاءِ پسند ڪري ٿو ۽ ڪابه بار کڻڻ
واري هستي ٻئي جو بار نٿي کڻي سگهي ۽
توهان سڀني کي پنهن جي رب ڏانهن ئي
موٽي وڃڻو پوندو. - تڏهن هو توهان کي
توهانجن عملن کان خبردار ڪندو. - هو سڀني
جي اندر لڪل ڳالهين کي ڄاڻي وارو آهي.

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسَىٰ مَا كَانَ يَدْعُو

۹. ۽ جڏهن به انسان کي ڪا تڪليف
پهچي ٿي اهو پنهن جي رب ڏانهن ڌيان
ڏيندي انهيءَ کي پڪاري ٿو پوءِ جڏهن هو

إِيَّاهُ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ اللَّهُ آدَامًا مِثْلَ سَائِرِ الْبَشَرِ
سَيِّئُهُ قُلْ تَتَّبِعْ كُفْرَكَ فَلْيَلِكَ إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ
النَّارِ ⑩

انسان کي پنهن جي طرفان نعمت عطا ڪري
چڏيڻو ته انسان انهيءَ غرض کي وساري
چڏيڻو جنهن جي لاءِ هن خدا کي پڪاريو ٿي
۽ خدا جا شريڪ مقرر ڪري ڇڏي ٿو انهيءَ
لاءِ ته انهيءَ جي رستي کان (ماڻهن کي)
گمراهه ڪري تون چؤ (اي انسان) ٿوري دير
پنهن جي ڪفر جي ڪري فائدو وٺ -
آخرڪار ته تون دوزخ ۾ پوڻ وارو آهين.

أَمَنْ هُوَ قَائِلُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ قَائِلًا يَتَذَكَّرُ
الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي
الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ
أُولُو الْأَلْبَابِ ⑪

۱۰. ڇا جيڪو شخص رات جي گهڙين ۾
سجدي ۽ قيام جي صورت ۾ فرمانبرداريءَ جو
نمونو ڏيکاري ٿو ۽ آخرت کان ڊڄي ٿو ۽
پنهن جي رب جي رحمت جي اميد رکيڻو
(اهو نافرمان وانگر ٿي سگهي ٿو) تون چؤ ڇا
علم وارا ماڻهو ۽ جاهل برابر ٿي سگهن
ٿا؟ نصيحت ته صرف عقلمند ماڻهو حاصل
ڪندا آهن.

قُلْ يُحِبُّهُ الَّذِينَ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِينَ أَحْسَنُوا
فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ ⑫
إِنَّمَا يُؤْتِي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ⑬

۱۱. (اهڙيءَ طرح) چؤ ته اي منهنجا مومن
ٻانهو! پنهن جي رب جي تقويٰ اختيار ڪيو -
اهي ماڻهو جيڪي هن دنيا ۾ (الله جي)
حڪمن کي پوريءَ طرح ادا ڪن ٿا انهن جي
لاءِ (اڳئين جهان ۾) نيڪ بدلو مقرر آهي. ۽
الله جي زمين ڏاڍي ڪشادي آهي - صابرن
کي انهن جو اجر بنان حساب جي پورو پورو
ڏنو ويندو.

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ⑭

۱۲. تون چؤ ته مون کي حڪم ڏنو ويو آهي
ته مان الله جي اهڙيءَ طرح عبادت ڪيان
جو اطاعت صرف انهيءَ جي لاءِ مخصوص
ڪري ڇڏيان.

وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ⑮

۱۳. ۽ مون کي اهو حڪم ڏنو ويو آهي ته مان
الله جو سڀني کان وڏو فرمانبردار بنجان.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَّبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٧﴾

۱۴۔ چو، جيڪڏهن مان پنهنجي رب جي نافرمان ڪيان ته مان هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب کان ڊڄان ٿو.

قُلِ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٨﴾

۱۵۔ (اے پوءِ) چو ته مان الله جي عبادت پنهنجي اطاعت کي صرف انهيءَ جيلاءِ وابسته ڪندي ڪيان ٿو.

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَيْرَ فِي الدِّينِ خَيْرٌ وَأَنْفُسُهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٩﴾

۱۶۔ (باقي رهيا توهين) سو توهان الله کان سواءِ جنهن جي چاهيو عبادت ڪيو (اے اهو به) چو ته پوريءَ طرح گهاتي ۾ پوڻ وارا ماڻهو اهي ئي آهن جنهن پنهنجي پاڻ کي به ۽ پنهنجن رشتيدارن کي به قيامت جي ڏينهن گهاتي ۾ وجهي ڇڏيو. ٻڌو اهو ظاهر ظهور گهاتو آهي.

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَ مِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَبَادِرُ الْقُرْآنُ ﴿٢٠﴾

۱۷۔ انهن جي مٿان به باهه جو سايو هوندو ۽ هيٺان به باهه جو سايو هوندو. هيءُ اها شيءِ آهي جنهن کان الله پنهنجن ڄڻ پاننهن کي ڊيڄاري ٿو. اي منهنجا پانهو! منهنجي تقويٰ اختيار ڪيو.

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ بَشِيرًا عَظِيمًا ﴿٢١﴾

۱۸۔ جيڪي ماڻهو سرڪش هستين جي فرمانبرداريءَ کان بچن ٿا ۽ الله ڏانهن جهڪن ٿا انهن جي لاءِ وڏي خوشخبري آهي. پوءِ تون منهنجن ڄڻ انهن پاننهن کي خوش خبري ڏي.

الَّذِينَ يَسْتَبْعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْأُولَاءُ ﴿٢٢﴾

۱۹۔ جيڪي اسانجي ڳالهه کي ٻڌن ٿا پوءِ انهيءَ مان سڀني کان بهتر حڪم جي پيروي ڪن ٿا اهي ئي ماڻهو آهن جن کي الله هدايت ڏني ۽ اهي ئي ماڻهو عقلمند آهن.

أَفَسَوْفَ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ إِنْ أَتَاكَ نَفَقَةٌ مِّنَ النَّارِ ﴿٢٣﴾

۲۰۔ ڇا اهو شخص جنهن تي عذاب جي پيشگوئي پوري ٿي ويئي (انهيءَ کي ڪوبه بچائي سگهيو؟) ڇا تون باهه ۾ پوڻ

وارن کي بچائي سگھين ٿو.

۲۱. پر اهي ماڻهو جيڪي پنهنجي رب جي تقويٰ اختيار ڪن ٿا انهن کي ڪيترين ئي منزلن واريون جاڳيون عطا ٿينديون جن جي مٿان ٻيون منزلون مضبوطيءَ سان ٺهيل هونديون. انهن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون اهو الله جو هڪ پڪو انجام آهي (۽) الله پنهنجن واعدن کي ٽوڙيندو نه آهي.

۲۲۔ ڇا توهان نه ڏٺو آهي ته الله آسمانن مان پاڻي وسايو آهي ۔ پوءِ انهيءَ کي زمين مان چشما بنائي هلايو آهي پوءِ انهيءَ جي ذريعي مختلف رنگن جي پوک پيدا ڪري ٿو۔ پوءِ اها پڇڻ تي اچي وڃي ٿي ته تون انهيءَ کي زرد زرد ڏسين ٿو پوءِ الله انهيءَ کي ڪڪ ڪڪي وانگر ڪري ڇڏي ٿو انهيءَ ۾ عقلمند لاءِ وڏي نصيحت آهي.

۲۳. ڇا جنهن جو سينو الله فرمانبرداريءَ لاءِ
کولي ڇڏي ۽ انهيءَ کي پنهنجي رب جي
طرفان نور به مليو هجي (اهو انهيءَ جي
برابر ٿي سگهي ٿو جيڪو ائين نه هجي)
پوءِ افسوس انهن تي جن جون دليون الله جي
ذڪر کان سختي محسوس ڪن ٿيون. اهي
وڏي ظاهر گمراهيءَ ۾ آهن.

۲۴. الله اهوئي آهي جنهن بهتر ڳالهه يعني اهو ڪتاب نازل ڪيو آهي جيڪو دهر ايل به آهي ۽ انهيءَ جا مضمون نهايت اعليٰ آهن. جيڪي ماڻهو پنهنجي رب کان ڊڄن ٿا انهن جي جسم جا وار انهيءَ جي پڙهڻ سان ڪانڊارجي وڃن ٿا - پوءِ انهن جي چمڙي

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرُفٌ مِنْ فَوْقِهَا
غُرُفٌ مَبْنِيَةٌ لَا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ
اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِعَادَ ﴿٢١﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ
يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهْبِطُ فَتَرَاهُ مَصْفًى أَلَمْ يَجْعَلْهُ
حُطَّاءً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرَ لَأُولِي الْأَبْصَابِ ﴿٢٧﴾

أَمَّا شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نَفْسٍ
مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ
أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾

اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَابًا
تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ
جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى
اللَّهُ يَهْدِي بِهُ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ
فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿١٣﴾

ۛ دل نرم ٿي الله جي ذڪر ڏانهن جهڪن ٿيون - هي (قرآن) الله جي هدايت آهي (يعني قرآن جنهن هدايت جو مالڪ آهي اها الله جي هدايت آهي) جنهن جي وسيلي هو جنهن کي چاهيو هدايت ڏئي ٿو ۛ جنهن کي الله گمراهه نه رائي انهيءَ کي ڪوبه هدايت نٿو ڏيئي سهڳي.

٢٥- ڇا اهو شخص جيڪو پنهنجي منهن کي قيامت جي ڏينهن سخت عذاب (يعني دوزخ) کان بچڻ جي لاءِ ڍال بنائي ٿو (اهو جنت ۾ وڃڻ واري جي برابر ٿي سگهي ٿو) ۛ ظالمن کي چيو ويندو ته پنهنجن عملن جو نتيجو چڪو.

٢٦- انهن کان پهرين به ماڻهو ڪوڙو ڪري چڪا آهن (پوءِ انهيءَ جي نتيجي ۾) انهن جي مٿان عذاب اهڙن اهڙن طرفن کان آيو جن کي اهي سمجهي نٿي سگهيا.

٢٧- ۛ الله انهن کي دنياوي زندگيءَ جي خاوري به ڏني ۛ آخرت ۾ جيڪو عذاب ايندو جيڪڏهن اهي سمجهن ته اهو انهيءَ کان به وڏو هوندو.

٢٨- ۛ اسان هن قرآن ۾ هر قسم جون ڳالهيون بيان ڪري ڇڏيون آهن انهيءَ لاءِ ته اهي (يعني ڪافر) نصيحت حاصل ڪن.

٢٩- اسان هن کي قرآن بنايو آهي جيڪو پنهنجن جو مطلب کولي بيان ڪرڻ وارو آهي هن ۾ ڪوبه ڏنگ نه آهي (هيءَ انهيءَ لاءِ لٿو آهي) ته ماڻهو تقويٰ اختيار ڪن.

٣٠- الله انهيءَ شخص جي حالت کي (عبرت جيلا) بيان ڪري ٿو جنهن جا ڪيترا ئي

أَفَنُتَبِّتِي بِوَجْهِهِ سَوَاءً أَلْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٥﴾

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

فَإِذَا قَهَّمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ
كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٨﴾

قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٩﴾

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَكِّسُونَ

وَرَجُلًا سَلَمًا أَرْجُلُهُ لَمْ يَسْتَوِ يَنْتَهِبُ مِمَّا آتَتْهُ الْيَدَانِ
وَهُوَ بَلَّا أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾

مالڪ آھن جيڪي پاڻ ۾ اختلاف بہ رڪن نا
؛ ھڪ شخص سڄوئي ھڪ ماڻھو جي
ملڪيت آھي۔ ڇا اھي ٻئي شخص جنھن جي
حال ۾ برابر ٿي سگھن ٿا؟ سڀ تعريف الله
جي ئي آھي پر انھن مان اڪثر ناڻا ڄاڻن۔

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٢﴾

۳۱۔ تون ھڪ ڏينھن مرن وارو آھين ۽ اھي بہ
مرڻ وارا آھن۔

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣٣﴾

۳۲۔ پوءِ توهان سڀيئي قيامت جي ڏينھن
پنھن جي رب جي سامھون پنھن جي پنھن
جي عقيدن ۽ عملن کي پيش ڪندؤ۔

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَبَ بِالْضِدِّ
إِذْ جَاءَهُ الْبَيِّنَاتُ فِي جَهَنَّمَ مَتَوًى
لِلْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

۳۳۔ انھيءَ کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي
سگھيڻو جيڪو الله تي ڪوڙ ٺاهي ۽ (خدا
جي طرفان اچڻ واري) سچ کي جڏھن اھو
انھيءَ وٽ اچي ڪوڙو ڪري ڇا ڪافرن جو
ٺڪاڻو جھنم نہ آھي؟

وَالَّذِي جَاءَ بِالْضِدِّ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ ﴿٣٥﴾

۳۴۔ (ھر) اھو شخص جيڪو خدا جي
طرفان سچي تعليم آئي ۽ (ھر) اھو شخص
جيڪو اھڙي تعليم جي تصديق ڪري اھڙا
ماڻھو ٿي متقي ٿيندا آھن۔

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

۳۵۔ اھي جيڪي ڪجھہ گھرندا انھن کي
پنھن جي رب وٽان ملي ويندو۔ نيڪو ڪارن
جو بدلو اھڙو ئي ھوندو آھي۔

يُكَفِّرُ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ
أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٧﴾

۳۶۔ انھيءَ لاءِ تہ الله انھن جي عملن جي
بدين کي ڊڪي ڇڏي ۽ انھن جو بدلو انھن
جي عملن مان جيڪي سڀ کان سٺا عمل
ھجن انھن جي مطابق ڏيئي ڇڏي۔

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ
مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٨﴾

۳۷۔ ڇا الله پنھن جي ٻانھي لاءِ ڪافي نہ
آھي؟ اھي ماڻھو توکي انھن کان ڊيڄارين
ٿا جيڪي ھن (الله) کان سواءِ آھن ۽ جنھن
کي الله گمراھہ سمجھي انھيءَ کي ھدايت

ذین وارو ڪوبه ڪونهي.

۳۸. ۽ جنهنڪي الله هدايت ڏيئي انهيءَ کي ڪوبه گمراهه ڪري نٿو سگهي - ڇا الله غالب (۽) بدلي وٺڻ تي قادر نه آهي ؟

۳۹. ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته آسمانن ۽ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي ؟ ته اهي ضرور چوندا ته الله - تون ڇو ڇا توهانکي معلوم آهي ته توهان الله کانسواءِ ڪنهن کي ٿا پڪاريو؟ جيڪڏهن الله مونکي نقصان پهچائڻ گهري ته ڇا اهي (ڪوڙا معبود) انهيءَ جي نقصان کي ناري سگهن ٿا؟ يا جيڪڏهن الله مونکي رحمت پهچائڻ گهري ته ڇا اهي (معبود) انهيءَ جي رحمت کي روڪي سگهن ٿا؟ تون ڇو مون لاءِ الله ڪافي آهي. سڀ (سڄا) ڀروسو ڪندڙ انهيءَ تي ڀروسو ڪن ٿا.

۴۰. تون ڇو، اي منهن جي قوم! توهان پنهنجي جاين تي عمل ڪيو. مان به (پنهن جي جاءِ تي) عمل ڪندس - پوءِ توهان ضرور سمجهي ويندؤ.

۴۱. (ته) ڪنهن کي اهڙو عذاب اچيڻو جيڪو انهيءَ کي خوار ڪري ڇڏيڻو ۽ ڪنهن تي اهو عذاب اچي ٿو جيڪو دائمي ٿئي ٿو.

۴۲. اسان توتي (هيءَ) ڪتاب يقينن ماڻهن جي فائدي لاءِ حق ۽ حڪمت سان نازل ڪيو آهي سو جنهن هدايت حاصل ڪئي انهيءَ جو نفعو انهيءَ جي جان کي حاصل ٿيندو ۽ جيڪو گمراهه ٿي ويو انهيءَ جي گمراهي انهيءَ تي پوندي ۽ تون انهن تي ڪارساز جي طور تي مقرر ڪيو ويو نه آهين.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ۝

وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضَرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضَرِّي أَوْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِي قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ۝

قُلْ يَقَوْمِ اعْمَلُوا لِي مَكَاتِبَكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَمَا تَعْمَلُونَ ۝

مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ۝

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَخَبِّرِ الْمُنَافِقِينَ إِنَّهُمُ اهْتَدَىٰ لِقُلُوبِهِمْ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ۝

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَكُنْ فِي مَتْنِهَا قِيسُكُمُ اللَّهُ قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣٩﴾

۴۳. الله هر شخص جو روح انهيءَ جي موت جي وقت قبض ڪندو آهي ؛ جنهن جو موت نه آيو آهي (انهيءَ جو روح) انهيءَ جي نند جي وقت (قبض ڪري ٿو) پوءِ اهو جنهن جي موت جو حڪم ڪري چڪندو آهي انهيءَ جي روح کي روڪي رکندو آهي ؛ ٻئي کي هڪ مقرر ڪيل مدت جي لاءِ واپس ڪري ڇڏي ٿو انهيءَ ۾ فڪر ڪرڻ واري قوم جي لاءِ نشانيون آهن.

أَمَّا تَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أُولَٰئِكَ لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٠﴾

۴۴. ڇا انهن الله کانسواءِ ڪي شفاعت ڪندڙ ٺهرائي ڇڏيا آهن؟ ڇو جيتوڻيڪ انهن جي قبضي ۾ ڪا طاقت نه هجي ؛ نه انهن کي (ڪنهن قسم جي) سمجهه پوڄهه هجي (پوءِ به توهان انهن کي شفاعت ڪندڙ ٺهرائيندؤ)

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤١﴾

۴۵. تون ڇو شفاعت جو اختيار سڄو ئي الله جي هٿ ۾ آهي (جنهن کي چاهي ٿو اهو اختيار ڏئي ٿو) آسمانن ؛ زمين جي بادشاهت انهيءَ جي آهي ؛ توهان انهيءَ ڏانهن موٽايا ويندؤ.

وَإِذَا دُكِّرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا دُكِّرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٢﴾

۴۶. ؛ جڏهن واحد خدا جو ذڪر ڪيو وڃي ٿو ته اهي ماڻهو جيڪي آخرت تي ايمان نه ٿا آڻين انهن جون دليون (اهڙي واعظ کان) نفرت ڪرڻ لڳن ٿيون ؛ جڏهن انهن (بتن) جو جيڪي خدا جي مقابلي ۾ بلڪل حقير آهن ذڪر ڪيو وڃي ٿو ته اهي هڪدم خوش ٿيڻ لڳن ٿا.

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا

۴۷. تون ڇو اي الله! (اي) آسمانن ؛ زمين کي پيدا ڪرڻ وارا غيب ؛ ظاهر جو علم رکڻ وارا! تون ئي پنهنجن جن ٻانهن جي وچ ۾ انهن

فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٣٩﴾

سڀني شين جو فيصلو ڪرڻ وارو آهين جن ۾ اهي اختلاف ڪن ٿا.

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِثْلَهُ
مَعَهُ لَا فِتْنَةً لَهُ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَبَدَأَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٠﴾

۴۸. ۽ جيڪڏهن ظالم ماڻهو زمين ۾ جيڪي
ڪي آهي انهيءَ جا مالڪ هجن ها ۽ ايتروئي
پيو انهن وٽ هجي ها ته اهو قيامت جي
ڏينهن عذاب کان بچڻ جي لاءِ انهيءَ کي
فدائي جي طور تي ڏيئي ڇڏين ها ۽ الله جي
طرفان انهن تي اهو ڪجهه ظاهر ٿي ويندو
جنهن جو اهي گمان به نه رکندا هئا.

وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا
كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤١﴾

۴۹. ۽ انهن تي انهن جي عملن جون برابرون
ظاهر ٿي وينديون ۽ جنهن عذاب تي اهي
کلندا هئا (اهو به) انهن کي هر طرف کان
گهيرائي وٺندو.

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ
هُوَ فَتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

۵۰. ۽ جڏهن انسان کي ڪو نقصان پهچي
ٿو ته اهو اسان کي پڪارڻ لڳي ٿو. پوءِ
جڏهن اسان انهيءَ کي پنهنجن طرفان ڪا
نعمت ڏيون ٿا ته هو چوي ٿو مون کي اها
نعمت پنهنجي علم جي سببان ملي آهي
(اهو درست ڪونهي) پر انهيءَ جو ملڻ هڪ
آزمائش آهي پر انهن مان اڪثر نٿا ڄاڻن.

قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٤٣﴾

۵۱. اها ئي (ڳالهه) انهن کان پهريان
ماڻهون به چئي چڪا آهن. تڏهن به انهن
جا عمل انهن جي ڪم نه آيا.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ
هُوَ لَا يَصِيَّبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَكَانُوا بِعَذَابِنَا
﴿٤٤﴾

۵۲. بلڪ انهن جي عملن جي بدين (جي
جزا) انهن کي اچي پڪڙيو ۽ هن زماني جي
ماڻهن مان جيڪي ظالم آهن انهن کي به
انهن جي عملن جون بديون پڪڙينديون ۽ اهي
خدا کي انهيءَ جي ارادي کان روڪي نه
سگهندا.

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْطِئُ الزُّرْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي

۵۳. ڇا انهن کي معلوم آهي ته الله جنهن

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

ع ۲

لاء چاهي ٿو رزق ۾ ڪشادگي ڏني ٿو ؛
(جنهن جي لاءِ چاهي ٿو رزق ۾) تنگي ڪري
چڏي ٿو ؛ انهيءَ ۾ مومن قوم جي لاءِ وڏا وڏا
نشان آهن.

قُلْ يُعْبَادِي الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا
مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٠﴾

۵۴. تون (انهن کي اسانجي طرفان) چوڻ اي
منهنجا ٻانهو! جن پنهن جي جان تي گناهه
ڪري (ظلم ڪيو آهي الله جي رحمت کان
مايوس نه ٿئي. - الله سڀ گناهه بخشي ڇڏي
ٿو. اهو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي.

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ
الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

۵۵. ؛ توهان سڀني پنهن جي رب جي طرف
جهڪو ؛ انهيءَ کان اڳ جو توهان تي اهڙو
عذاب نازل ٿئي جنهن جي نازل ٿيڻ کانپوءِ
توهانجي مدد لاءِ ڪو پهچي نه سگهي
انهيءَ جا پورا فرمانبردار بنجي وڃو.

وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَمِن
قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَتَأْتَمَّ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٤٢﴾

۵۶. ؛ جيڪي ڪي توهان جي لاءِ لٿو آهي
انهيءَ مان (پنهن جي حال مطابق) سڀ کان
بهتر حڪم جي پيروي ڪيو انهيءَ کان
اڳ جو توهان تي اوجھو عذاب اچي وڃي ؛
توهان ڄاڻندا به نه هجو.

أَن تَقُولَ نَفْسٌ يٰحَسْرَتٌ عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ
اللَّهِ وَإِن كُنتُ لِمِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٣﴾

۵۷. ته ائين نه ٿئي جو توهان مان ڪو
شخص ائين چوڻ لڳي ته جيڪي ڪي الله
جي باري ۾ مون ڪمي ڪئي آهي انهيءَ
سببان مون تي افسوس! ؛ مان ته (وحي
الاهيءَ کي) حقير سمجهندو رهيو هوس.

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

۵۸. يا (ڪو) ائين چوڻ لڳي ته جيڪڏهن
الله مون کي (زوريءَ) هدايت ڏيئي ڇڏي ها
ته مان به متقن مان ٿي پوان ها.

أَوْ تَقُولَ إِنِّي تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةٌ فَأَكُونُ

۵۹. يا جڏهن عذاب کي ڏسي ته چوڻ لڳي
ته جيڪڏهن مون کي واپس وڃڻ جو موقعو

مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۶۰﴾

بَلَىٰ قَدْ جَاءَ نَكَ أَيْتِي فَكُذِّبَتْ بِهَا وَاسْتَكْبَرَتْ

وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿۶۱﴾

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم

مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿۶۲﴾

وَيُنَادِي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازِهِمْ لَا يَنسُهُمُ

الشُّوْءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿۶۳﴾

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿۶۴﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا

بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿۶۵﴾

قُلْ أَغْيَرَ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿۶۶﴾

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ

أَشْرَكَتَ يَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ

الْخَاسِرِينَ ﴿۶۷﴾

ملي ها ته مان محسنن ۾ شامل ٿي وڃان ها.

۶۰. (ائين) هرگز نشو (ٿي سگهي) پر تو وٽ

اسانجون نشانين اچي چڪيون هيون پوء به

تو انهن جو انڪار ڪيو تعبر سان پيش

آئين ؛ ڪافرن ۾ شامل ٿي وين.

۶۱. ۽ قيامت جي ڏينهن تون انهن ماڻهن کي

ڏسندين جن الله تي ڪوڙ ٻڌو - ته انهن جا

منهن ڪارا هوندا ڇا متڪبرن جي جاء جهنم

۾ نه آهي؟

۶۲. ۽ (الله) متقين کي انهن جي شان جي

مطابق ڪاميابي عطا ڪري هر قسم جي غم

کان نجات بخشيندو نه ته تڪليف انهن کي

پهچندي ؛ نه اهي (ڪنهن گذريل ڪوتاهي

تي) غم ڪندا.

۶۳. الله هر شيء جو پيدا ڪرڻ وارو آهي ۽

اهو هر هڪ ڪم جي لاء ڪافي آهي.

۶۴. آسمانن ۽ زمين جون ڪنجيون انهيء جي

هٿ ۾ آهن ؛ جيڪي ماڻهو الله جي آيتن جو

انڪار ڪن ٿا اهي ئي گهاتي ۾ پون ٿا.

۶۵. تون چوڻ اي جاهلوا ڇا توهان مون کي

حڪم ڏيو ٿا ته الله کان سواء مان ڪنهن ٻي

(هستيء) جي عبادت ڪيان.

۶۶. حالانڪ خود خدا جي طرفان تو ڏانهن ؛

توکان پهرين (نين) ڏانهن وحي ڪئي ويئي

(۽ هر هڪ نبيء کي چيو ويو هو ته)

جيڪڏهن تون شرڪ ڪندين ته تنهن جا

سڀ عمل ضايع ٿي ويندا ؛ تون انهن ماڻهن

مان ٿي ويندين جيڪي گهاتي ۾ پئجي وڃن

ٿا.

بَلِ اللَّهِ فَاَعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿۵۷﴾

۶۷. (پوءِ ائين نه ڪر) پر الله جي عبادت ڪر ۽ شڪر گذار ٻانهن ۾ شامل ٿي وڃ.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَتَّى قَدَرَهُمُ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
قَبَضَتْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ السَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٍ بَيْنَ يَدَيْهِ
سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۵۸﴾

۶۸. انهن ماڻهن الله جي صفتن جو صحيح اندازو نه لڳايو آهي حالانڪ زمين سموري سندس قبضي ۾ آهي ۽ آسمان (۽ زمين ٻئي) قيامت جي ڏينهن انهيءَ جي ساڃي هٿ ۾ ويڙهيل هوندا اهو پاڪ آهي ۽ انهن جي شرڪ وارن عقيدن کان گهڻو مٿي آهي.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى
فَإِذَا هُمْ بِيَوْمٍ يُنْظَرُونَ ﴿۵۹﴾

۶۹. ۽ بگل ۾ ڦوڪيو ويندو ته آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪي به آهي انهيءَ تي هڪ بيهوشي ڇانئجي ويندي سواءِ انهيءَ (شخص) جي جنهن کي الله چاهيندو (ته بچائي وٺي) وري ٻيو دفعو بگل ڦوڪيو ويندو ۽ اوجھو آهي سڀني (پنهن جي متعلق فيصلو جو) انتظار ڪندي اٿي بيهندا.

وَأَسْرَفَتِ الْأَرْضُ بُيُوتَ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجَاءَتْ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿۶۰﴾

۷۰. ۽ زمين پنهنجي رب جي نور سان روشن ٿي ويندي ۽ ڪتاب سامهون رکيو ويندو ۽ نبين ۽ ٻين شاهدن کي حاضر ڪيو ويندو. وري انهن سڀني انسانن جي وچ ۾ پورو پورو سچائيءَ جي مطابق فيصلو ڪيو ويندو ۽ انهن تي ظلم نه ڪيو ويندو.

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿۶۱﴾

۷۱. ۽ هر نفس جيڪي ڪيو هوندو انهيءَ جي مطابق انهيءَ کي پورو پورو بدلو ڏنو ويندو ۽ اهو (الله) انهن جي عملن کان پوريءَ طرح واقف آهي.

وَسَيُؤْتِي الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرًاءً ۖ إِذَا جَاءُوهَا قُتِلَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِن

۷۲. ۽ ڪافرن کي جهنم ڏانهن ٽولا ٽولا ڪري ڏڪيو ويندو ابستائين جو جڏهن آهي انهيءَ وٽ پهچي ويندا ته انهيءَ جا دروازا کوليا ويندا ۽ انهن (ڪافرن) کي انهيءَ (دوزخ) جا داروغا چوندا. ڇا توهان وٽ

حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝

توهانجي ني قوم مان رسول نه آيا هئا جيڪي توهانجي سامهون توهانجي رب جون آيتون پڙهي ٻڌائيندا هئا ؛ اهوڪي ڏينهن جي ملاقات کان توهانڪي هوشيار ڪندا هئا ؛ اهي چوندا هائو! ائين ٿيو هو - پر ڪافرن تي عذاب جي پيشگوني پوري ٿيئي ئي هئي (يعني اسان ڪافر هئاسين اسان رسولن کي ڪيئن مڃي ٿي سگهياسين)

قِيلَ ادْخُلُوا ابْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبُئْسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ ۝

۴۳ انهن کي چيو ويندو ته جهنم جي دروازن ۾ داخل ٿي وڃو اهڙيءَ صورت ۾ جو هڪ ڊگهو عرصو توهانڪي انهيءَ ۾ رهڻو پوندو - پوءِ متڪبرن جو نڪاڻو ڏاڍو برو آهي.

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ۝

۴۴ ؛ جيڪي ماڻهو تقويٰ ڪندا هئا انهن کي جنت ڏانهن ٽولن جا ٽولا ڪري ڏڪي نيو ويندو - ايستائين جو جڏهن اهي جنت تائين پهچي ويندا ته انهيءَ جا دروازا کوليا ويندا ؛ انهيءَ جا داروغا انهن کي چوندا توهانتي هميشه سلامتي هجي توهان ڏاڍي سٺي حالت کي پهتا آهيو - پوءِ انهيءَ (جنت) ۾ داخل ٿي وڃو انهيءَ فيصلي سان ته توهان هميشه انهيءَ ۾ رهندؤ.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ ۖ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ۝

۴۵ ؛ اهي چوندا، الله جي سموري تعريف آهي جنهن اسان سان پنهن جو واعدو پورو ڪري ڇڏيو ؛ هن جڳهه جو اسانڪي وارث بڻائي ڇڏيائين اسان جنت ۾ جتي چاهينداسين رهنداسين سو (ثابت ٿيو ته) پوريءَ طرح عمل ڪرڻ وارن جو انعام ڏاڍو سٺو ٿيندو آهي.

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِظِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُحِيطُونَ

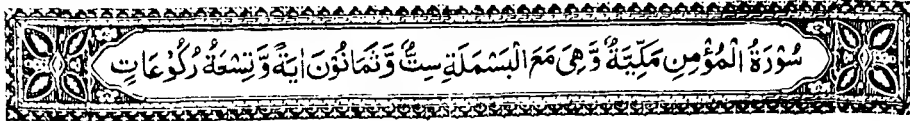
۴۶ ؛ تون انهيءَ ڏينهن ملاڪن کي

يَحْنَدُ رَبُّهُمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٠﴾

﴿٥٠﴾

ڏسندين ته عرش جي چوڌاري حلقو ٻڌبو
 پنهن جي رب جي حمد سان گڏ تسبيح به
 ڪري رهيا آهن ؛ انهن (ماڻهن) جي وچي
 پوري پوري انصاف سان فيصلو ڪيو ويندو
 ؛ چيو ويندو ته سڀ تعريف الله ئي ڪي
 حاصل آهي جيڪو سڀني جهانن جو رب
 آهي.

سورت مومن - هيء سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون جهاسي آيتون ؛ نو ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪو ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)

حَمْدٌ ②

۲. هيء سورت خدا جي حمد ؛ انهيء جي بزرگيءَ کي ثابت ڪري ٿي.

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ③

۳. هيء ڪتاب غالب (۱) علم واري الله جي طرفان نازل ٿيو آهي.

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ④

۴. جيڪو گناهن کي بخشڻ وارو آهي ؛ توبه قبول ڪرڻ وارو آهي (۱) انهيءَ سبب ڪري حمد جو مستحق آهي) سزا ڏيڻ ۾ سخت آهي وڏا احسان ڪرڻ وارو آهي - انهيءَ کانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي - انهيءَ ڏانهن ئي موٽي وڃڻو آهي.

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْزِرُكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ⑤

۵. ڪافرن کانسواءِ الله جي آيتن جي متعلق ڪوبه شخص تڪرار وارو بحث نٿو ڪري پوءِ انهن جو متخلف ملڪن ۾ (تجارت وغيره لاءِ آزاديءَ سان) گهمندو رهڻ توکي دوکي ۾ نه وجهي (چو جو انهن جا عمل انهن جي ئي تباهيءَ جو باعث آهن)

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَدُوا بِآلِئِطِلِ يُدْخِلُونَهُ الْخَنَاقَ فَأَخَذْنَاهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ⑥

۶. انهن کان پهرين قومن به (پنهنجن رسولن جو) انڪار ڪيو هو. نوح جي قوم به ؛ انهن کانپوءِ ٻين متخلف قومن (جڏهن پنهنجن جن نبين جي خلاف جڻا ٺاهيا) ؛ هر ڪنهن قوم پنهنجي رسول جي متعلق ارادو ڪيو ته انهيءَ کي گرفتار ڪن ؛ ڪوڙن

دليلن سان بحث ڪرڻ شروع ڪيو انهيءَ لاءِ
تہ پنهن جي ڏنگي بحث سان حق کي انهيءَ
جي مقام کان هٽائي ڇڏين - پوءِ مون انهن
کي پڪڙي ورتو - هاڻي ٻڌايو منهن جي سزا
ڪهڙي هئي.

۷. اهيءَ طرح تنهن جي رب جو فيصلو
ڪافرن جي متعلق پورو ٿي ويو (يعني اهو)
تہ اهي دوزخي آهن.

۸. اهي فرشتا جيڪي عرش کي کنيو بيٺا
آهن ۽ جيڪي انهيءَ جي چوڌاري آهن اهي
پنهن جي رب جي تعريف سان گڏوگڏ انهيءَ
جي پاڪائي به بيان ڪن ٿا ۽ انهيءَ
(حمد) تي پورو ايمان رکن ٿا ۽ مومنن جي
لاءِ استغفار ڪن ٿا (۽ چون ٿا) اي اسانجا
رب! هر هڪ شيءِ جو تو پنهن جي رحمت ۽
علم سان گهيرو ڪيو آهي پوءِ توبه ڪرڻ
وارن کي ۽ پنهن جي رستي تي هلڻ وارن کي
معاف فرما ۽ انهن کي دوزخ جي عذاب کان
بچاءِ.

۹. اي اسانجا رب! انهن کي ۽ انهن جي ابن
ڏاڏن ۽ انهن جي زالن ۽ انهن جي اولاد مان
جيڪي نيڪ هجن انهن کي دائمي جنتن ۾
داخل ڪر. جن جو تو انهن سان واعدو ڪيو
آهي تون غالب (۽) وڏي حڪمت وارو آهين.

۱۰. ۽ تون انهن کي سڀني تڪليفن کان بچاءِ.
۽ جنهن کي تون انهيءَ ڏينهن تڪليف کان
محفوظ رکين تہ يقينن تو انهيءَ تي رحم
ڪيو - ۽ اها وڏي ڪاميابي آهي.

۱۱. ۽ ڪافرن کي يقينن (موت کانپوءِ) چيو
ويندو تہ اڄ توهان جيترو پنهن جي جانين کي

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا
أَنَّهُمْ أَهْلُ النَّارِ

الَّذِينَ يَخِلُّونَ الْعُرْشَ وَ مِنْ حَوْلِهَا يُسِيمُونَ يُحِلُّ
رَبُّهُمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا
فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ
عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ
وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ
فَقَدْ رَجَعْتَهُ ۚ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْرُ الْعَظِيمُ ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَتَادَوْنَ لَمَقَّتْ اللَّهُ أَكْبَرُ

مَنْ مَّقْتُلْكُمْ أَنْفُسَكُمْ أَذْذَعُونَ إِلَى الْإِيمَانِ
فَتَكْفُرُونَ ﴿۱۱﴾

نفرت جي نگاهه سان ڏسو ٿا الله جي نفرت
(جيڪا اهو توهان سان ڪري ٿو) انهيءَ کان
زياده آهي (ياد ڪيو) جڏهن توهان کي
ايمان جي طرف پڪاريو ويندو هو ته توهان
ڪفر ڪندا هئا.

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا أَثْنَيْنِ وَأَخْبَيْنَا اثْنَيْنِ
فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِّنْ
سَبِيلٍ ﴿۱۲﴾

۱۲. اهي چوندا ته اي اسانجا ربا تو
اسانکي ٻه دفعا ماريو ۽ ٻه دفعا زندهه
ڪيو - سو اسان پنهنجن جن خطائن جو اقرار
ڪيون ٿا - پوءِ (تون ٻڌاءِ ته) هائي (انهيءَ
پڪڙ کان) نڪرڻ جي ڪا صورت به آهي.

ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ
وَأِنْ يُشْرَكَ بِهِ تَوَمَّنُوا قَالِ اللَّهُمَّ اللَّهُ
الْكَبِيرُ ﴿۱۳﴾

۱۳. توهانجو اهو حال انهيءَ ڪري آهي جو
جڏهن صرف الله کي پڪاريو ويندو هو ته
توهان انڪار ڪري ڇڏيندا هئا ۽ جڏهن
انهيءَ جو ڪو شريڪ مقرر ڪيو ويندو هو
ته توهان ايمان آڻيندا هئا پوءِ (اڄ ثابت ٿي
ويو ته) سڀ حڪومت عاليشان ڪشادي
بادشاهت واري الله جي ئي آهي.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّل لَكُمْ مِّنَ
السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَن يُنِيبُ ﴿۱۴﴾

۱۴. اهو ئي توهان کي پنهنجا نشان
ڏيکاري ٿو ۽ آسمانن مان توهان جي لاءِ رزق
لاهي ٿو ۽ نصيحت صرف اهوئي حاصل
ڪري ٿو جيڪو خدا جي طرف جهڪي ٿو.

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ﴿۱۵﴾

۱۵. پوءِ پنهنجن جي اطاعت کي خالص انهيءَ
جي لاءِ ڪندي الله کي پڪاريو خواهه
ڪافر انهيءَ کي ناپسند ٿي ڪن.

رَفِيعِ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مَن
أَمَرَهُ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ مِّنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ
التَّلَاقِ ﴿۱۶﴾

۱۶. (هو) اوچي درجي وارو (آهي) عرش جو
مالڪ آهي پنهنجن جي حڪم سان پنهنجن جن
بانهن مان جنهن تي چاهيو پنهنجن جو ڪلام
نازل ڪري ٿو انهيءَ لاءِ ته اهو (بندو خدا
جي) ملاقات جي ڏينهن کان ماڻهن کي
ڊيڄاري.

يَوْمَ هُمْ بَرْزُورٌ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّلْمَلِكِ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٧﴾

۱۷. جنهن ڏينهن اهي سڀيئي مائٺو خدا جي سامهون اچي حاضر ٿيندا - انهن جي ڪا به شيءِ الله کان گجهي نه هوندي. انهيءَ ڏينهن بادشاهت ڪنهن کي حاصل هوندي؟ (صرف) الله کي جيڪو اڪيلو آهي (۱) سڀني تي غالب آهي.

الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٨﴾

۱۸. انهيءَ ڏينهن هر جان کي انهيءَ جي عمل جي جزا ڏني ويندي (۱) انهيءَ ڏينهن ڪنهن به قسم جو ظلم نه ٿيندو - الله ڏاڍو جلدي حساب وٺي ٿو.

وَأَنذَرُهم يَوْمَ الْأُزْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظِيمِينَ هُوَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِمِيمٍ وَلَا لَشَيْفَةٍ يُطَاعُ ﴿١٩﴾

۱۹. ۽ تون انهن کي انهيءَ ڏينهن کان ڊيچار جيڪو ويجهي کان ويجهو ٿيندو ٿو وڃي جڏهن دليون غم سان ڀريل (هونديون ۽) منهن تائين اچي وينديون - ظالمن جو انهيءَ ڏينهن نه ڪو دوست هوندو نه ڪو شفيع (هوندو) جنهن جي ڳالهه مڃي وڃي.

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿٢٠﴾

۲۰. الله اکين جي خيانت کي به ڄاڻي ٿو ۽ انهيءَ کي به جيڪا سڀني ۽ دل ۾ لڪايو ويٺا آهن.

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ لَا يَقْضُونَ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢١﴾

۲۱. ۽ الله هميشه انصاف جي مطابق فيصلو ڪري ٿو ۽ جن کي اهي مائٺو خدا کان سواءِ پڪارين ٿا سي ڪوبه فيصلو نه ٿا ڪن. الله يقين ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۱) ڏاڍو ڏسڻ وارو آهي.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَّاقٍ ﴿٢٢﴾

۲۲. ڇا اهي مائٺو زمين ۾ نه گهميا آهن جو ڏسن ها ته انهن کان پهرين ماڻهن جي ڪهڙي پڇاڙي ٿي هئي؟ اهي مائٺو انهن کان طاقت ۽ ٻوٽي ڇڏيل نشانن جي لحاظ کان وڏا هئا. سو الله انهن کي انهن جي گناهن جي سببان تباهه ڪري ڇڏيو ۽ ڪوبه الله

جي پڪڙ کان انهن کي بچائڻ وارو پيدا نه ٿيو.

۲۳. اها (بي وسي) انهيءَ سبب ڪري هئي جو انهن وٽ انهن جا رسول نشان ڪڍي ايندا رهيا ۽ انهن (هميشه) انڪار کان ڪم ورتو پوءِ الله به انهن کي تباهه ڪري ڇڏيو. هو وڏو طاقتور آهي (۽) انهيءَ جو عذاب سخت آهي.

۲۴. ۲۵. ۽ اسان موسيٰ کي به پنهنجن نشانن سان ۽ ظاهر ظهور غلبي سان. فرعون ۽ هامان ۽ قارون ڏانهن موڪليو هو پر انهن چيو هي شخص ڏوڪي ڏيڻ وارو (۽) ڪوڙو آهي.

۲۶. پوءِ جڏهن اهو (موسيٰ) اسانجي طرفان حق وٺي انهن وٽ ويو ته انهن چيو ته جيڪي ماڻهو ايمان آڻي انهيءَ سان شامل ٿي ويا آهن - انهن جي پٽن کي ماري ڇڏيو. ۽ انهن جي عورتن کي زندهه رکيو ۽ ڪافرن جي تدبير هميشه ابتي ٿي پوندي آهي.

۲۷. ۽ فرعون چيو ته مون کي ڇڏيو ته مان موسيٰ کي قتل ڪيان ۽ گهرجي ته اهو پنهنجي رب کي پڪاري مان انهيءَ ڳالهه کان ڊڄائڻو ته اهو توهانجي دين کي بدلائي نه ڇڏي يا ملڪ ۾ ڪو فساد نه پيدا ڪري ڇڏي.

۲۸. (انهيءَ تي) موسيٰ چيو مان پنهنجي رب کان ۽ توهانجي رب کان هر ڪنهن متڪبر جي شرارت کان جيڪو حساب واري ڏينهن تي ايمان نٿو آڻي پناهه گهران ٿو.

۲۹. ۽ آل فرعون مان هڪ شخص جيڪو

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَلَكَذَلِكَ تَأْخَذُهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ۝ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ ۝

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ۝

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ۝

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ۝

وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ

اتَّقُوا رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكْذِبْكَ فَعَلَيْهِ
كَذِبُهُ وَإِنْ يَكْذِبْكَ فَاصِدِّقْهُ بِمَا بَعْضُ الَّذِي
يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
كَذَّابٌ ⑥

ايماندار هو پر پنهن جو ايمان لڪائيندو هو
انهيءَ چيو اي انسانو! ڇا توهان هڪ
ماڻهو ڪي صرف انهيءَ ڪري ماريو ٿا جو
هو چوي ٿو ته الله منهن جو رب آهي ۽ اهو
توهانجي رب جي طرفان نشان به ڪئي آيو
آهي ۽ جيڪڏهن اهو ڪوڙو آهي ته انهيءَ
جي ڪوڙ جو ويا انهيءَ تي پوندو ۽
جيڪڏهن اهو سچو آهي ته انهيءَ جون
ڪيل ڪي (ڊيجارينڊر) پيشگويون توهانجي
متعلق پوريون ٿي وينديون الله حد کان وڌي
وڃڻ واري ۽ گهڻي ڪوڙ ڳالهائڻ واري کي
ڪڏهن ڪامياب نٿو ڪري.

يَقَوْمُ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَهَرْنَا فِي الْأَرْضِ
فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ
فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ
إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ⑦

۳۰. اي منهن جي قوم! اڄ توهانجي اهڙي
حڪومت آهي جو توهان ملڪ تي غالب آهيو
پوءِ ٻڌايو ته الله جي عذاب جي مقابلي ۾
جيڪڏهن اهو اسانتي نازل ٿي ويو ته
اسانجي مدد ڪير ڪندو؟ فرعون چيو، مان
توهانکي اهو ٻڌايان ٿو جيڪو خود مونکي
نيس نظر اچي ٿو ۽ مان توهانکي صرف
هدايت جو رستو ٻڌايان ٿو.

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَقَوْمُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ
يَوْمِ الْأَحْزَابِ ⑧

۳۱. ۽ اهو شخص جيڪو (در حقيقت) ايمان
آڻي چڪو هو انهيءَ چيو ته اي منهن جي
(قوم) گذريل وڏين وڏين قومن جي تباهي
جي ڏينهن وانگر مان توهانجي تباهيءَ جي
ڏينهن کان به ڊڄان ٿو.

مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلْمًا لِلْعِبَادِ ⑨

۳۲. جيئن نوح جي قوم ۽ عاد ۽ ثمود تي
گذريو. ۽ جيڪي ماڻهو انهن کانپوءِ گذريا.
۽ الله پنهنجن جن ٻانهن تي ظلم ڪرڻ نٿو
چاهي.

وَيَقَوْمُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ⑩

۳۳. ۽ اي منهن جي قوم! مان توهانتي انهيءَ

ڏينهن کان ڊڄانئو جنهن ڏينهن مائهو مدد جي لاءِ هڪ ٻئي کي پڪاريندا.

۳۴. جنهن ڏينهن توهان ٻئي ڦيرائي (خدائي لشڪرن جي اڳيان) پئجي ويندا ۽ الله جي مقابلي ۾ ڪوبه توهان کي بچائڻ وارو نه هوندو ۽ جنهن کي الله گمراهه ڪري ڇڏي انهيءَ کي ڪوبه هدايت نٿو ڏيئي سگهي.

۳۵. ۽ يوسف هن کان پهرين دليلن سان توهان وٽ اچي چڪو آهي پر جيڪي ڪجهه توهان وٽ آندو هئائين توهان انهيءَ جي باري ۾ شڪ ۾ پئجي رهيا ايستائين جو جڏهن هو فوت ٿي ويو ته توهان (مايوسيءَ کان) چوڻ شروع ڪيو ته الله هن کانپوءِ ڪوبه رسول مبعوث نه ڪندو اهڙيءَ طرح الله هر ڪنهن حد نبي وڃڻ واري (۽) شڪ ڪرڻ واري کي گمراهه قرار ڏيئي ٿو.

۳۶. جيڪي مائهو الله جي آيتن ۾ بغير ڪنهن دليل جي جيڪو انهن وٽ (الله جي طرفان) آيو هجي بحث ڪن ٿا (انهن کي معلوم هئڻ گهرجي ته) اهو الله وٽ ۽ مومنن جي نظر ۾ ڏاڍو برو آهي اهڙيءَ طرح الله متڪبر انسان جي سڄي دل تي مهر لڳائي ڇڏي ٿو.

۳۷. ۽ فرعون چيو اي هامان! منهن جي لاءِ هڪ محل ٺهرائ. انهيءَ لاءِ ته مان انهن رستن تي وڃي پهچان.

۳۸. جيڪي آسمان جا رستا آهن ۽ اهڙيءَ طرح موسيٰ جي خدا کان آگاهه ٿي وڃان. چو جو مان انهيءَ کي ڪوڙو سمجهان ٿو ۽ اهڙيءَ طرح فرعون جي نظر ۾ انهيءَ جي

يَوْمَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۝۳۴

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ كَبَرُ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ۝۳۵

إِلَّا الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ يَغْيِرُ سُلْطٰنُ أَتٰهُمْ كَبَرٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٌ ۝۳۶

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰهٰمٰنُ ابْنِ لِى صَرْحًا لَعَلَّىٓ أَبْلُغَ الْأَسْبَابَ ۝۳۷

أَسْبَابَ السَّمٰوٰتِ فَأُظِّلِعَ إِلَى إِلٰهِ مُوسٰى وَإِنِّى لَظَنُّهُ كَاذِبًا وَكَذٰلِكَ زَيَّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي

تَبَايَ ۴

۴

عملن جون بديون خوبصورت ڪري ڏيکاريون ويون ۽ اهو حقيقي رستي کان (پنهن جن نافرمانين جي سببان) روڪيو ويو هو ۽ فرعون جي تدبير ناڪاميءَ جي صورت ۾ ئي ظاهر ٿيڻ واري هئي.

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَوْمَ اتَّبَعُونِ أَهْدٰكُمْ سَبِيلَ
الرَّشَادِ ۵

۳۹. ۽ اهو شخص جنهن ايمان آندو هو انهيءَ چيو اي منهن جي قوم! منهن جي تابعداري ڪيو مان توهان کي هدايت جو رستو ڏيکاريندس.

يَوْمَ اِشْتَاهٰلُوهُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ زُرْنَ الْاٰخِرَةَ
هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ۶

۴۰. اي منهن جي قوم! هي دنياوي زندگي صرف هڪ چنڊ ڏينهن جو فائدو آهي ۽ اخروي زندگي ئي يقينن پائيدار نڪاتو آهي.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُحْزَىٰ اِلَّا اُشْلَاهَا وَمَنْ
عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالُوْكَ
يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يَرْزُقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ۷

۴۱. جيڪو برو فعل ڪندو - انهيءَ کي انهيءَ جي مطابق نتيجو ملندو ۽ جيڪو ايمان جي مطابق عمل ڪندو خواهه مرد هجي يا عورت، بشرطيڪ اهو ايمان ۾ سچو هجي اهو ۽ انهيءَ جا ساٿي جنت ۾ داخل ٿيندا ۽ انهن کي انهيءَ ۾ بغير حساب جي انعام ڏنو ويندو.

وَيَقُوْمُ مَا لِيْ اَدْعُوْكُمْ اِلَى التَّجْوَةِ وَتَدْعُوْنِيْ
اِلَى النَّارِ ۸

۸

۴۲. ۽ اي منهن جي قوم! منهن جو به ڪهڙو عجيب حال آهي جو مان ته توهان کي نجات جي طرف سڏيائڻ ۽ توهان مون کي دوزخ ڏانهن سڏيو ٿا.

تَدْعُوْنِيْ لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ
مَا لَيْسَ لِيْ بِهٖ عِلْمٌ وَ اَنَا اَدْعُوْكُمْ
اِلَى الْعَزِيْزِ الْغَفَّارِ ۹

۴۳. توهان مون کي انهيءَ غرض لاءِ سڏيو ٿا ته مان الله جو ڪفر ڪيان ۽ انهيءَ جو شريڪ انهن کي قرار ڏيان جن جي شريڪ هئڻ جي متعلق مون کي ڪوبه علم ڪونهي ۽ مان توهان کي هڪ غالب (۽) بخشن واري هستيءَ جي طرف سڏيائڻ.

لَا جَرَمَ اَنَّا تَدْعُوْنِيْ اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِ

۴۴. انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ ڪونهي جو توهان

الْذِينَ لَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدْنَا إِلَى اللَّهِ وَإِنَّ
السِّرِّ فِيهِمْ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٣٧﴾

مونكي انهيء هستيء ڏانهن سڏيو ٿا جنهن
جو ڪو (اثر نٿو) آواز نه هن دنيا ۾ آهي نه
ايندڙ جهان ۾ (حقيقت هي آهي ته) اسان
سڀني کي الله ئي ڏانهن موٽي وڃڻو آهي ۽
هي به ته حد کان ٽپي وڃڻ وارا ماڻهو
دوزخي آهن.

فَسْتَذْكُرُونَ مَا أَقُولَ لَكُمْ وَأَفَئِضُ أَمْرِئِي إِلَى
اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَصِيرُ بِالْعِبَادِ ﴿٣٨﴾

۴۵. پوءِ مان جيڪا توهان کي نصيحت
ڪيائين انهيءَ کي توهان جلدي ياد ڪندا ۽
(مان تنهن جن ڌمڪين کان ڊڄان نه ٿو) مان
پنهن جو معاملو الله جي سپرد ڪيائين. الله
يقينن (پنهنجن) ٻانهن جو نگران آهي.

فَوَقَّعَهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكُرُوا وَخَافَ بِالْفُرْعُونَ
سُوءَ الْعَذَابِ ﴿٣٩﴾

۴۶. انهيءَ تي الله انهيءَ (مومن شخص)
کي انهن (ڪافرن) جي تدبيرن جي بد نتيجن
کان بچائي ورتو ۽ آل فرعون کي دردناڪ
عذاب چئني طرفن کان گهيري ورتو.

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ
تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ
الْعَذَابِ ﴿٤٠﴾

۴۷. يعني باهه جنهن جي سامهون آهي صبح
۽ شام پيش ڪيا وڃن ٿا ۽ جڏهن مقرر
گهڙي ايندي (فرشتن کي چيو ويندو ته)
فرعون جي ساٿين کي سخت عذاب ۾ داخل
ڪيو.

وَأَذِيتًا جَوْنًا فِي النَّارِ يَقُولُ الضُّعَفَاءُ الَّذِينَ
اسْتَكْبَرُوا إِنْ كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فُهَلْ أَنْتُمْ مُقْنُونَ
عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤١﴾

۴۸. ۽ (انهيءَ وقت کي به ياد ڪيو) جڏهن
(فرعون جا ساٿي) باهه ۾ بحث ڪري رهيا
هوندا ۽ انهن مان ڪمزور وڏن ماڻهن کي چئي
رهيا هوندا ته اسان توهانجا تابع هواسين پوءِ
ڇا اڄ توهان اسان کي باهه جي عذاب جي
ڪنهن حصي کان بچائي سگهون ٿا؟

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنْ كُلُّ فِئَةٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَدْ
حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٢﴾

۴۹. وڏا ماڻهو چوندا، اسان سڀ انهيءَ
عذاب ۾ مبتلا آهيون. الله پنهنجن جن ٻانهن
جي وچ ۾ جيڪو فيصلو ڪرڻو هو ڪري
چڏيو.

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ۖ ⑤

۵۰. ۽ دوزخي ماڻهو دوزخ جي داروغن کي چوندا، توهان پنهنجي رب کي پڪاريو ته عذاب جو ڪجهه وقت ته اسان تان گهٽ ڪري.

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمُ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَأَدْعُوا ۚ وَمَا دُعَاؤُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ۝ ⑥

۵۱. اهي چوندا ته ڇا توهان وٽ توهانجا رسول دليل کڻي نه آيا هئا اهي چوندا ته هاڻو ڇو نه؟ انهيءَ تي اهي (دوزخ جا داروغا) چوندا هاڻي توهان (جيترو چاهيو) پڪاريندا رهو ۽ ڪافرن جي دعا رائيگان ٿي ويندي آهي.

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ۝ ⑦

۵۲. اسان پنهنجن رسولن ۽ انهن تي ايمان آڻڻ وارن جي هن دنيا ۾ به ضرور مدد ڪنداسين ۽ انهيءَ ڏينهن به جڏهن شاهد بيٺا هوندا.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّبَارِ ۝ ⑧

۵۳. جنهن ڏينهن ظالمن کي انهن جو عذر ڪوبه نفعو نه ڏيندو ۽ انهن تي (خدا تعاليٰ جي) لعنت نازل ٿيندي. ۽ انهن کي پرو گهر (رهڻ جو) ملندو.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْرَشْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ ۝ ⑨

۵۴. ۽ اسان يقينن موسيٰ کي هدايت ڏني هئي ۽ بني اسرائيل کي (هن) ڪتاب (يعني تورات) جو وارث بنائي ڇڏيو هو.

هُدًى وَذِكْرًا لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ۝ ⑩

۵۵. جيڪو عقلمندن جيلاءِ هدايت ۽ نصيحت جو موجب هو.

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَتَمِ وَالْإِبْكَارِ ۝ ⑪

۵۶. بس تون صبر ڪر. الله جو واعدو پورو ٿي رهندو ۽ جيڪي تنهن جا گناهه ماڻهن ڪيا آهن انهن جي حق ۾ بخشش گهرندو رهه ۽ پنهنجي رب جي شام ۽ صبح حمد سان گڏ تسبيح به ڪندو رهه.

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ

۵۷. اهي ماڻهو جيڪي الله تعاليٰ جي آيتن جي باري ۾ بغير ڪنهن دليل جي جيڪي

أَتَهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرًا هُمْ بِآيَاتِنَا
فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝

انهن وٽ (خدا جي طرفان) آيو هجي بحث ۾
لڳا رهن ٿا. انهن جي دلين ۾ وڌيون وڌيون
خواهشون آهن جنڪي اهي ڪڏهن نه پهچندا.
پوءِ الله جي پناهه گهرندو رهه - اهو ڏاڍو
بڏڻ وارو. (۱) ڏاڍو ڏسڻ وارو آهي.

لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ
وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝

۵۸. آسمانن ۽ زمين جي پيدائش انسانن جي
پيدائش کان وڏو ڪم آهي پر اڪثر انسان
ڄاڻن نٿا.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَالَّذِينَ كَانُوا قَلِيلًا مَّا
تَتَذَكَّرُونَ ۝

۵۹. ۽ انڌا ۽ اکين وارا برابر نٿا ٿي سگهن ۽
جن ماڻهن ايمان آندو ۽ ايمان جي مطابق
انهن ڪم ڪيا اهي بدڪردار ماڻهن جي
(برابر نٿا ٿي سگهن) توهان ماڻهو بلڪل
نصيححت حاصل نٿا ڪيو.

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنْ أَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ۝

۶۰. ۽ انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي ته
تباهيءَ جي گهڙي ضرور اچڻ واري آهي - پر
اڪثر ماڻهو ايمان نٿا آڻين.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ
يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دُخْرِينَ ۝

۶۱. ۽ توهانجو رب چويو مونکي پڪاريو -
مان توهانجي دعا ٻڌندس - جيڪي ماڻهو
اسانجي عبادت جي معاملي ۾ تڪبر کان
ڪم وٺن ٿا اهي ضرور جهنم ۾ خوار ٿي
داخل ٿيندا.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْآيَاتِ لَتَسُبِّحُوا فِيهِ وَاللَّهُ
مُبِينٌ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنْ
أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ۝

۶۲. الله اهو آهي جنهن اوهان لاءِ رات بنائي
انهيءَ لاءِ ته توهان انهيءَ ۾ آرام حاصل
ڪيو ۽ ڏينهن کي ڏيکارڻ وارو بنايو آهي
الله ماڻهن تي وڏو فضل ڪرڻ وارو
آهي. (ماڻهن مان اڪثر شڪر نٿا ڪن)

ذِكْرُ اللَّهِ رَبِّكُمْ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُبَاقِي
فَأَن تُوَفَّقُوا ۝

۶۳. اهو الله توهانجو اهو رب آهي جيڪو هر
شيءَ جو پيدا ڪندڙ آهي انهيءَ کان سواءِ
ڪوبه معبود ڪونهي - پوءِ ٻڌايو ته سهي
توهانکي ڪيڏانهن ڦيرايو پيو وڃي.

كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
يُخَذِّلُونَ ﴿١٧﴾

۶۴. اهڙيءَ طرح انهن مانهن کي گهٽ عقل
جي ڳالهين ڏانهن ڦيرائي نيو ويندو آهي.
جيڪي الله جي آيتن جو ضد سان انڪار ڪن
ٿا.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ
بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَسَرَفَكُمْ
مِّنَ الظَّالِمِينَ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ فَتَبَرَّكُ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨﴾

۶۵. (حالانڪ) الله اهو آهي جنهن زمين کي
توهان لاءِ آرام جي جڳهه بنايو آهي ۽
آسمان کي هڪ جڳهه جي صورت ۾ (حفاظت
لاءِ بنايو آهي) ۽ انهيءَ توهان کي مختلف
طاقتون بخشيون آهن ۽ پوءِ انهن طاقتن کي
نهایت اعليٰ درجي جو ۽ مضبوط بنايو آهي
۽ توهان کي پاڪ رزق بخشيو آهي. اهو الله
آهي جيڪو اوهانجو رب بہ آهي پوءِ ڏاڍو
برڪت وارو آهي الله جيڪو سڀني جهانن جو
رب آهي.

هُوَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩﴾

۶۶. اهو زندهه (۽ ٻين کي زندگي ڏين وارو)
آهي. انهيءَ کانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي
۽ الله جي لاءِ عبادت کي خالص ڪندي
انهيءَ کي پڪاريو. سڀ تعريف الله جي ني
آهي جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي.

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن
دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُفْرِتُ
أَنْ أَسْلِمَ رَبِّيَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

۶۷. تون چؤ تہ مون کي انهيءَ کان (روڪيو
ويو آهي تہ مان انهن جي عبادت ڪريان جن
کي توهان الله کان سواءِ پڪاريو ٿا -
خصوصن تڏهين جڏهين مون وٽ منهن جي رب
جي طرفان کليل نشان بہ اچي چڪا آهن ۽
مون کي حڪم ڏنو ويو آهي تہ مان صرف
سڀني جهانن جي رب جي اطاعت ڪريان.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مَرَّ مِنْ نُّطْفَةٍ
ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا
أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا ۖ وَمِنْكُمْ مَّنْ يَمُوتُ

۶۸. اهوئي آهي جنهن توهان کي (پهرين دور
۾) مٺيءَ مان پيدا ڪيو پوءِ (ٻئي دور ۾)
نطفه مان پوءِ (ٽئي دور ۾) هڪ رت جي
دڳ مان پوءِ (انهيءَ مان) توهان کي هڪ ٻار

مِنْ قَبْلِ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُّسَمًّى وَكَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿۳۵﴾

بنائي ڪڍڻو - پوءِ انهيءَ جو نتيجو اهو ٿئي
ٿو جو توهان پنهنجي جوانيءَ کي پهچي
وڃو ٿا پوءِ انهيءَ جو نتيجو اهو ٿئي ٿو ته
توهان پنهنجي پيريءَ کي پهچي وڃو ٿا ؛
توهان مان ڪنهن جو روح انهيءَ (عمر کي
پهچڻ) کان پهرين (يعني پيريءَ جي عمر
کان پهرين) قبض ڪيو وڃي ٿو ؛ اهو ائين
انهيءَ لاءِ ڪندو وڃي ٿو ته توهان انهيءَ
مدت کي پهچي وڃو جيڪا توهانجي لاءِ
مقرر ڪئي ويئي آهي ؛ انهيءَ لاءِ به ته
توهان (انهيءَ ڀر جي زماني مان فائدو وٺي)
عقل کان ڪم وٺو.

هُوَ الَّذِي يُخَيِّ وَيُنَبِّئُ فَاِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا
يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿۳۶﴾

۶۹. اهو خدا ئي آهي جيڪو زندهه ڪري ٿو
؛ ماري ٿو پوءِ جڏهن اهو ڪنهن ڳالهه جو
فيصلو ڪري ڇڏي ٿو ته انهيءَ جي باري ۾
چئي ٿو ٿي وڃي، سو اهو ئي وڃي ٿو.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّى
يُصْرَفُونَ ﴿۳۷﴾

۴۰. ڇا تو انهن ماڻهن کي نه ڏٺو آهي
جيڪي الله جي آيتن متعلق جهڳڙندا رهن ٿا
اهي ڪيڏانهن ڦيرائي نيا وڃن ٿا.

ماڻهن جي ڳالهه

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿۳۸﴾

۴۱. اهي (انهيءَ قسم جا) ماڻهو آهن جن
اسانجي ڪتاب جو به ؛ اسانجي رسولن جو
پيغام آندو آهي انهيءَ جو به انڪار ڪري
ڇڏيو آهي پوءِ هاڻي اهي جلدي پنهنجي
انجام کي ڏسي وٺندا.

إِذَا الْأَغْطَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلْسِلُ يُجْبَوْنَ ﴿۳۹﴾
فِي الْحَصِيرَةِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿۴۰﴾

۴۲ ۴۳. جڏهن ڳٽ ؛ زنجيرون انهن جي
ڳچين ۾ هونديون ؛ اهي (انهن زنجيرن
جي ذريعي جلائڻ واري) گرم پاڻيءَ ۾
گهليا ويندا. پوءِ دوزخ ۾ اڇليا ويندا.

۴۴. پوءِ انهن کي چيو ويندو. اهي (معبود)
ڪٿي آهن جن کي توهان الله کان سواءِ خدا

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ إِنَّ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿۴۱﴾

جو شريڪ بنائيندا هئا.

۴۵ هو چوندا هن وقت اهي اسان کان وڃائي ويا آهن (پوءِ چوندا ائين نه آهي حقيقت هيءَ آهي ته اسان هن کان پهرين ڪنهن شيءِ کي خدا جو شريڪ بنائيندائي نه هئاسين. اهڙيءَ طرح الله ڪافرن کي گمراهه ڪندو آهي.

۴۶ هيءَ (حقيقت) آهي جنهن جي باعث توهان بغير ڪنهن دليل جي خوشيون ملهائيندا هئا ؛ جنهن جي سببان توهان سواءِ ڪنهن سبب جي لاڏ ڪندا هئا.

۴۷ (هاڻي وڃي) جهنم جي دروازن ۾ داخل ٿي وڃو (جو توهان جيلاءِ فيصلو ٿي چڪو آهي ته) توهان انهيءَ ۾ ٿي رهندؤ ؛ متڪبرن جو لڪائو ڏاڍو برو آهي.

۴۸ پوءِ صبر ڪر الله جو واعدو ضرور پورو ٿي رهندو ؛ جيڪڏهن اسان توکي انهن ڳالهين مان جن جو انهن سان واعدو ڪيو ويو هو (تنهن جي موت تائين) ڏيکاريون (ته ڪي پيشگويون تنهن جي وفات بعد پوريون ٿينديون ؛ انهيءَ ۾ ڪوبه حرج ڪونهي) جو جو اهي اسان ڏانهن موٽايا ويندا ؛ اتي انهن جي پڇاڙي انهن تي کلي ويندي).

۴۹ ؛ اسان توکان پهرين ڪيترا رسول موڪليا هئا ڪن جو ذڪر اسان تنهن جي اڳيان ڪري ڇڏيو آهي ؛ ڪن جو ذڪر اسان تنهن جي اڳيان نه ڪيو آهي ؛ ڪنهن رسول کي اها طاقت نه آهي جو خدا جي حڪم

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ۝

ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ۝

أَدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِيدِينَ فِيهَا فَبَلِّسْ مَتَوَعِّدِينَ ۝

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَأَمَّا رَبُّكَ بِعُضْ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَقَّعُكَ فَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ۝

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُتِنَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ۝

کانسواء ڪوبه ڪلام آئي ۽ جڏهن الله جو
حڪم اچي وڃيڻو ته حق جي مطابق فيصلو
ڪيو وڃيڻو ۽ ڪوڙ ڳالهائڻ وارا ماڻهو
گهائي ۾ پئجي وڃن ٿا.

۸۰. الله اهوئي آهي جنهن توهانجي لاءِ
چوڀايا پيدا ڪيا آهن انهيءَ لاءِ ته انهن
مان ڪن تي توهان ساري ڪيو ۽ انهن مان
ڪن جو (گوشت) کائو.

۸۱. ۽ انهن چوڀاين ۾ توهانجي لاءِ ٻيا به
ڪيترائي فائدا آهن ۽ هيءَ (مقصد به آهي)
ته توهان انهن تي بار ڪڻڻ وغيره ڪري
پنهن جي دلين جي حاجت پوري ڪندا ڪيو
۽ انهن چوڀاين تي ۽ ٻيڙين تي توهان کي
سوار ڪيو وڃي ٿو.

۸۲. ۽ هو (يعني خدا) توهانکي پنهن جا
نشان ڏيکاريڻو پوءِ توهان الله جي نشانن
مان ڪهڙي نشان جو انڪار ڪري سگهو ٿا.

۸۳. ڇا اهي زمين ۾ نه گمهايا آهن جو ڏسن
ها ته انهن کان پهرين جي ٻڃاڙي ڪهڙي
ٿي ۽ اهي ملڪ ۾ انهن کان تعداد ۽ طاقت ۾
به وڌيڪ هئا ۽ عمارتن وغيره جي فنن ۾ به
وڌيڪ (ماهر) هئا. پر انهن جي عملن انهن
کي ڪوبه نفعو نه ڏنو هو.

۸۴. ۽ جڏهن انهن وٽ انهن جا رسول نشان
ڪڍي آيا ته انهن وٽ جيڪو ٿورو گهڻو علم
هو انهيءَ تي فخر ڪرڻ لڳا ۽ جنهن (عذاب)
تي اهي کلندا هئا انهيءَ ئي انهن کي گهيري
ورتو.

۸۵. پوءِ جڏهن انهن اسانجو عذاب ڏٺو ته

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَكُلُوا مِنْهَا وَمِنْهَا
تَكُلُونَ ۝

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبَلَّغُوا عَلَيْهَا
حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى
الْفَلَاحِ تَحْمِلُونَ ۝

و يُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَاتَى آيَاتِ اللَّهِ
تُنْكِرُونَ ۝

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ
قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ۝

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ
مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ۝

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَكَفَرْنَا بِمَا

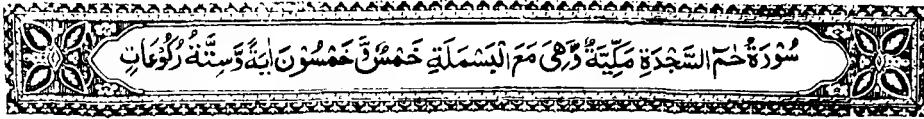
كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ۝

چئي اٿيا ته اسان ته الله کي هڪ قرار
ڏيندي انهيءَ تي ايمان آڻيون ٿا انهيءَ سان
گڏ جن شين کي اسان شريڪ قرار ڏيندا
هئاسين انهن جو اسان انڪار ڪيون ٿا.

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَاسًا ۙ
سُنَّتَ اللّٰهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ۚ وَخَسِرَ
هٰذَا لَكَ الْكَفْرُوْنَ ۝

۸۶. پوءِ جڏهن انهن اسانجو عذاب ڏسي ورتو
ته انهن جي ايمان انهن کي ڪوبه فائدو نه
پهچايو. اها ئي الله جي مقرر ڪيل سنت آهي
جيڪا انهن جي پائهن ۾ هلندي اچي ٿي ۽
انهيءَ وقت ڪافر گهائي ۾ پئجي ويا.

۱۳

سورت حم سجده - هيء سورت مكّي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنجونجاه آيتون ؛ چھ ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيبحد
 ۱ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- حميد ؛ مجيد (خدا جون صفتون هن
 ۲ حَمِيدٌ ②

سورت ۾ بيان ڪيون ويون آهن)
 ۳ تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ③

۳- هيءَ قرآن بي انتها رحم ڪرڻ واري ؛ بار
 بار ڪرم ڪرڻ واري (خدا) جي طرفان نازل
 ٿيو آهي.

۴- (ء) اهڙو ڪتاب آهي جنهن جون آيتون
 ۴ كِتَابٌ فَصَّلْتَ آيَتَهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
 ۵ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ⑤

خوب تفصيل سان بيان ڪيون ويون آهن ؛
 جيڪو (ڪتاب) خوب پڙهيو ويندو ؛ (اهو)
 اهڙي زبان ۾ آهي جيڪو پنهن جو مطلب
 پاڻ کولي بيان ڪري ٿو پر (هيءَ ڪتاب)
 انهن کي ئي فائدو ڏئي ٿو جيڪي (روحاني)
 علم رکندا هجن.

۵- (نيڪن کي) خوش خبري ڏيڻ وارو ؛
 ۵ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا
 ۶ يَسْمَعُونَ ⑥

(برڻ کي) هوشيار ڪرڻ وارو آهي. پوءِ
 (به) انهن مان ڪيترن منهن موڙيو ؛ آهي
 انهيءَ کي ٻڌڻ لاءِ به تيار نه آهن.

۶- ؛ چون ٿا جنهن شيءِ ڏانهن توهان اسان کي
 ۶ وَ قَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكْثَرِ مِمَّا
 ۷ تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَ فِي آذَانِنَا وَقَرْ
 ۸ وَ مِنْ بَيْنِنَا وَ بَيْنَكَ حِجَابٌ
 ۹ فَأَعْمَلْنَا عَمَلُونا ⑨

سڏيو ٿا انهيءَ جي مڃڻ کان اسانجون دليون
 ٻردن ۾ آهن (يعني اهو اسانجي دل تي اثر نٿو
 ڪري سگهي) ؛ اسانجي ڪنن ۾ ٻوڙائي آهي
 (جنهن جي ڪري اسان تنهن جي ڳالهه نه
 ٻڌي نٿا سگهون) ؛ اسانجي ؛ توهانجي وجه

هڪ ڀيرو آهي - پوءِ تون (پنهن جي عقيدي جي مطابق) ڪم ڪر اسان (پنهن جي عقيدي جي مطابق) ڪم ڪنداسين.

۷. تون چو مان به توهان وانگر هڪ ماڻهو آهيان مون ڏانهن وڃي ڪٿي وڃي ٿي ته توهانجو صرف هڪ خدا آهي - پوءِ انهيءَ جو خيال ڪري پختگي ڏيکارو. ۽ انهيءَ کان استغفار ڪندا رهو (ته پير نه ترڪي وڃي) ۽ (باد رکو ته) مشرڪن جي لاءِ عذاب (مقدر) آهي.

۸. اهي مشرڪ جيڪي نه زڪوات ڏين ٿا ۽ نه آخرت تي ايمان آڻين ٿا.

۹. يقين آهي (ماڻهو) جن ايمان آندو ۽ انهيءَ جي مطابق انهن عمل به ڪيا انهن جي لاءِ هڪ نه ختم ٿيڻ وارو اجر (مقدر) آهي.

۱۰. تون چو، ڇا توهان انهيءَ خدا جو انڪار ڪيو ٿا، جنهن زمين کي ٻن دورن ۾ پيدا ڪيو آهي ۽ انهيءَ جا شريڪ مقرر ڪيو ٿا. هيءَ (خدا ته) سڀني جهانن جو رب آهي.

۱۱. ۽ انهيءَ زمين ۾ انهيءَ جي مٿان ٻهڙ بنايا آهن ۽ انهيءَ ۾ وڏي برڪت رکي آهي ۽ انهيءَ ۾ رهڻ وارن جي کاڌي پيئي لاءِ هر شيءِ کي اندازي جي مطابق بنايو آهي - اهو سڀ ڪجهه چئن دورن ۾ ڪيو آهي - اها ڳالهه سڀني ٻچن وارن لاءِ هڪجهڙي آهي.

۱۲. پوءِ آسمانن ڏانهن متوجه ٿيو - ۽ اهو محض هڪ ڏنڌ وانگر هو - ۽ هن انهيءَ کي ۽ زمين کي چيو ٻئي پنهن جي مرضيءَ سان يا مجبور ٿي منهن جي فرمانبرداريءَ لاءِ اچو.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مُّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَا هَلْهَلُّمُ
إِلَهُ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ
لِّلْمُشْرِكِينَ ①

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ①

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ
مَمْنُونٍ ②

قُلْ إِنِّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي
يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَٰلِكَ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ③

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَرَكَ فِيهَا
وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً
لِّلنَّاسِ يَلِينَ ④

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا
وَلِلْأَرْضِ ائْبِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا
طَائِعِينَ ⑤

انهن ٻنهي چيو اسان فرمانبردار ٿي اچي ويا آهيون.

۱۳- پوءِ انهن کي ستن آسمانن جي صورت ۾ ٻن دورن ۾ بنايو ۽ هر آسمان ۾ جيڪي ڪجهه ٿينو هو انهيءَ جي طاقت انهيءَ ۾ سمائي ڇڏيائين ۽ اسان هيٺين آسمان کي روشنين سان خوبصورت بنايو ۽ (خوبصورت بنائڻ کانسواءِ) حفاظت جي لاءِ به (انهيءَ ۾ سامان پيدا ڪيو) (۽) اها غالب (۽) جائز واري خدا جي تقدير آهي.

۱۴- پوءِ جيڪڏهن اهي منهن موزن ته انهن کي ڇو ته مون توهان کي انهيءَ عذاب کان جيڪو عاد ۽ ثمود جهڙو عذاب آهي هوشيار ڪري ڇڏيو آهي.

۱۵- يعني انهن وٽ انهن جي اڳيان به ۽ انهن جي پٺيان به رسول آيا (يعني قومي زندگيءَ جي دوران لاڳيتو رسول آيا) هيءَ چوندي ته الله کان سواءِ ڪنهن جي عبادت نه ڪريو ته انهن، انهن کي جواب ڏنو ته جيڪڏهن اسانجو رب گهري ها ته اسان تي خود فرشتا نازل ڪري ها. پوءِ اسان انهيءَ تعليم جو جنهن سان توهان کي موڪليو ويو آهي انڪار ڪيون ٿا.

۱۶- ۽ عاد جي قوم زمين ۾ بغير ڪنهن حق جي تڪبر کان ڪم ورتو ۽ چيو، اسان کان وڌيڪ قوت ۾ ڪير آهي، ڇا انهن ڏٺو نه آهي ته جنهن خدا انهن کي پيدا ڪيو آهي اهو انهن کان وڌيڪ طاقتور آهي ۽ اهي اسانجن آيتن جو ضد سان انڪار ڪندا هئا.

۱۷- پوءِ اسان انهن تي هڪ اهڙي هوا

فَقَطَّسْنَهُنَّ سَبْعَ سَلَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ ۖ وَحِفْظًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ۝

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ ضِغْقَةً مِّثْلَ ضِغْقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ۝

إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ لَكَاذِبُونَ ۝

فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ۝

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ

لَنَذِقَنَّهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ ﴿۱۵﴾

موڪلي جيڪا ڏاڍي تيز هئي ۽ منحوس
ڏينهن ۾ آئي هئي انهيءَ لاءِ ته اسان انهن
کي هن دنيا ۾ خواريءَ جو عذاب چڪايون ۽
آخري زندگيءَ جو عذاب انهيءَ کان به
وڌيڪ خواريءَ وارو آهي ۽ (اتي) انهن جي
ڪنهن رنگ ۾ مدد نه ڪئي ويندي.

وَأَمَّا شَرُّو فَيَهْدِيْنَهُمْ فَأَسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى
الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمْ صِيعَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۱۶﴾

۱۸- ۽ نمود (جو اهو حال هو جو) اسان انهن
کي هدايت جو رستو ڏيکاريو هيو - پر انهن
گمراهي کي هدايت تي ترجيح ڏني. پوءِ انهن
کي هڪ خواريءَ جي عذاب، انهن جي عملن
جي سببان اچي گهيري ورتو.

وَجَعَلْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿۱۷﴾

۱۹- ۽ جيڪي متقي هئا ۽ مومن هئا انهن کي
اسان نجات ڏيئي ڇڏي.

وَيَوْمَ يُخْشَىٰ عَذَابُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُوزَعُونَ ﴿۱۸﴾

۲۰- ۽ جنهن ڏينهن الله جا دشمن (يعني
ڪافر) زندهه ڪري باهه ڏانهن نيا ويندا
پوءِ انهن کي مختلف درجن ۾ تقسيم ڪيو
ويندو.

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءَهُمَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَنَعُهُمْ وَ
أَبْصَارُهُمْ وُجُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾

۲۱- ايستائين جو جڏهن اهي دوزخ وٽ پهچي
ويندا انهن جا ڪن ۽ انهن جون اکيون ۽ انهن
جون چمڙيون انهن جي عمل جي سببان انهن
جي خلاف شاهدي ڏينديون.

وَقَالُوا لَإِجْلُودُهُمْ لَمْ شَهِدْ تُمْ عَلَيْنَا قَالُوا
أَنْطَقْنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَرَأَيْتُمْ تُرْجَعُونَ ﴿۲۰﴾

۲۲- ۽ اهي پنهنجن جي چمڙين کي چوندا ته
توهان اسانجي خلاف شاهدي چو ڏئي؟ ۽ انهن
جون چمڙيون جواب ۾ چونديون اسان کان
انهيءَ خدا ڪلام ڪرايو آهي جنهن هر شيءِ
کان ڪلام ڪرايو آهي ۽ انهيءَ توهان کي
پهريون دفعو به پيدا ڪيو هو ۽ وري به
توهان انهيءَ ڏانهن موٽايا ويندا.

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرْوُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ

۲۳- ۽ توهان پنهنجن جا عيب انهيءَ خوف کان
نه لڪائيندا هئا ته ڪٿي توهانجا ڪن ۽

وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ
اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿۳۱﴾

توهانجيون اڪيون ۽ توهانجيون چمريون توهانجي
خلاف شاهدي نه ڏين. (پر ٻين ماڻهن جي
انگشت نمانيءَ جي ڊپ کان ائين ڪندا هئا)
بلڪ توهانڪي يقين هو، ته الله ڪي ته
ڪيترين توهانجي ڳالهين جو علم ئي
ڪونهي.

وَذِكْرُ ظَنِّكُمْ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْذَلَكُمْ
فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۳۲﴾

۲۴. ۽ هي اهاڻي بدظني هئي جيڪا توهان
ٻنهن جي رب جي متعلق ڪئي جنهن
توهانڪي تباهه ڪري ڇڏيو ۽ توهان هر طرح
نقصان حاصل ڪرڻ وارن مان ٿي ويا.

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعِزُّوا
فَمَا لَهُمْ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ ﴿۳۳﴾

۲۵. پوءِ جيڪڏهن اهي ماڻهو صبر کان
ڪم وٺن ته باهه انهن جو نڪاڻو آهي ۽
جيڪڏهن اهي خدا جي حضور ۾ حاضر ٿيڻ
چاهين ته انهن کي خدا جي حضور ۾ حاضر
ٿيڻ جي اجازت نه ڏني ويندي.

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ
فِي أُمِّ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ
إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿۳۴﴾

۲۶. ۽ اسان انهن سان ڪجهه اهڙا سنگتي
لڳائي ڇڏيا جن انهن جي عملن کي سهڻو
ڪري ڏيکاريو ۽ انهن جي مٿان اهوئي حڪم
جاري ٿي ويو جيڪو هٿن ۽ انسانن مان انهن
کان پهريون گذريل قومن تي جاري ٿيو هو
(يعني اهو) ته اهي نقصان حاصل ڪرڻ وارن
مان ٿي ويندا.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ
وَالْغَوَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۳۵﴾

۲۷. ۽ ڪافرن چيو، هن قرآن جي تعليم نه
ٻڌو ۽ انهيءَ جي ٻڌائڻ جي وقت گور ڪيو.
انهيءَ لاءِ ته اهڙي طرح توهان غالب اچي
ويو.

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَ
لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۳۶﴾

۲۸. سو انهيءَ جي نتيجي ۾ اسان ڪافرن کي
ضرور سخت عذاب جو مزو چڪائينداسين ۽
انهن جي بدترين عملن جي جزا انهن کي
ڏينداسين.

ذَلِكَ جَزَاءُ الْعَدَاءِ اللَّهُ تَارَهُ لَهُمْ فِيهَا دَامُ
الْخُلْدِ جَزَاءُ بِنَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿۳۹﴾

۲۹. (ه) الله جي دشمنن جي جزا اهاڻي آهي
يعني باهه، انهيءَ ۾ هڪ ڊگهي عرصي تائين
رهڻ وارو گهر انهن کي ملندو اها جزا انهن
کي انهيءَ لاءِ ملندي جو اهي اسانجن آيتن جو
ضد سان انڪار ڪندا هئا.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذِينَ اضْلَمْنَا
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ نَجْعَلُهُمَا ثَمًّا أَفَدَامِنَا
يَكُونُوا مِنَ الْآسَفِينَ ﴿۴۰﴾

۳۰. ه ڪافر چوندا ته اي اسانجا رب! تون
اسانکي جنن ۽ انسانن مان اهي ماڻهو ڏيکار
جيڪي اسانکي گمراهه ڪندا هئا. انهيءَ لاءِ
ته اسان انهن کي پنهنجن جن پيرن جي هيٺان
چيپايون ۽ انهيءَ جي نتيجي ۾ اهي ذليل
ترين ماڻهو بنجي وڃن.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبَّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَفْهَمُوا تَتَرَكُلُ
عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ الْأَتَعَا فُؤَاوَلَا تَعَزُّوْا وَابْشِرُوا
بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿۴۱﴾

۳۱. اهي ماڻهو جن چيو ته الله اسانجو رب
آهي پوءِ مستقل مزاجيءَ سان انهيءَ عقيدي
تي قائم ٿي ويا، انهن تي فرشتا لهندا هيءَ
چوندي ته ڊڄو نه ۽ ڪنهن پوئين غلطي جو
غم نه ڪيو ۽ انهيءَ جنت جي ملڻ سان
خوش ٿي وڃو جنهن جو توهان سان واعدو
ڪيو ويو هو.

نَحْنُ أَوْلَیُّوْكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِيْ اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا
تَدْعُوْنَ ﴿۴۲﴾

۳۲. اسان دنيا ۾ به توهانجا دوست آهيون ۽
آخرت ۾ به توهانجا دوست رهنداسين ۽ هن
(جنت) ۾ جيڪي ڪجهه توهانجي دل
چاهيندي توهانکي ملندو ۽ جيڪي ڪجهه
توهان گهرندؤ اهو به توهانکي انهيءَ ۾
ملندو.

نَزَّلْنَا مِنْ غَفُوْرٍ رَّحِيْمٍ ﴿۴۳﴾

۳۳. اهو بخشڻ واري (ه) بي انتها ڪرم
ڪرڻ واري خدا جي طرفان مهمانيءَ جي طور
تي هوندو.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿۴۴﴾

۳۴. ه انهيءَ کان وڌيڪ سٺي ڳالهه ڪنهن
جي هوندي جيڪو الله ڏانهن ماڻهن کي سڏي
ٿو ۽ پنهنجي ايمان جي مطابق عمل

ڪريو ۽ چيو ته مان فرمانبردارن مان آهيان.

۳۵. ۽ نيڪي ۽ بدعي برابر نهيون ٿي سگهن. ۽ تون برائيءَ جو جواب نهايت نيڪ سلوڪ سان ڏي. انهيءَ جو نتيجو اهو ٿيندو جو انهيءَ شخص جي ۽ تنهن جي وچ ۾ دشمني هوندي به اهو تنهن جي سهڻي سلوڪ کي ڏسي هڪ گرم جوش دوست بنجي ويندو.

۳۶. ۽ (باوجود ظلمن سھڻ جي) اهڙي قسم جي سلوڪ) جي توفيق صرف انهن کي ئي ملي ٿي جيڪي گھڻو صبر ڪرڻ وارا آهن ۽ يا وري انهن کي ملي ٿي جن کي (خدا جي طرفان نيڪيءَ جو) هڪ وڏو حصو مليو هجي.

۳۷. ۽ جيڪڏهن شيطان (يعني حق کان پري واري هستي) توکي تڪليف پهچائي ته (هڪدم انهيءَ جي بدلي وٺڻ لاءِ تيار نه ٿي وڃ پر) الله کان پناهه گهرندو ڪر (ته اهو توکي انهيءَ ادنيٰ درجي جي خلق کان بچائي) الله يقينن ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏاڍو چاڻڻ وارو آهي.

۳۸. ۽ انهيءَ جي نشانين مان رات به آهي ۽ ڏينهن به ۽ سج به آهي ۽ چنڊ به. نه سج کي سجدو ڪيو نه چنڊ کي. پر صرف الله کي جنهن انهن ٻنهي کي پيدا ڪيو آهي سجدو ڪيو. جيڪڏهن توهان پڪا موحد آهيو.

۳۹. پوءِ جيڪڏهن اهي ماڻهو حڪمرانن ته ياد رک ته اهي ماڻهو جيڪي تنهن جي رب جا مقرب آهن اهي رات ۽ ڏينهن انهيءَ

وَلَا تَسْتَوِی الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ اِذْ قَعَّ بِالَّذِي هِيَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَانَهُ وَلِيًّا حَنِيمًا ۝

وَمَا يُلْقِيهَا اِلَّا الَّذِيْنَ صَبَرُوْا وَمَا يُلْقِيهَا اِلَّا ذُوْ حِظٍّ عَظِيْمٍ ۝

وَ اِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطٰنِ نَزْعٌ ۚ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ ۚ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيْمُ ۝

وَمِنْ اٰيٰتِهٖ الْاَيْلَ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ۝

فَاِنْ اسْتَكْبَرُوْا فَالَّذِيْنَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُوْنَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْخَرُوْنَ ۝

سجڻ جو ڪم ڪونه ٿي ٿو.

جي تسبيح ڪن ٿا : اهي ڪڏهن به
ٽڪجن نه ٿا.

۴۰. : انهيءَ جي نشانين مان (هڪ نشاني)
هيءَ به آهي جو تون زمين کي (ڪن وقتن
۾) ويران ڏسين ٿو پوءِ جڏهن اسان انهيءَ تي
پاڻي وسايون ٿا ته اها هڪ نئين زندگي
حاصل ڪري ٿي : (ساوڪ کي خوب وڌائي
ٿي. اهو (خدا) جنهن انهيءَ (زمين) کي به
زندگي ڪيو آهي اهو يقينن مردن کي زندگي
ڪندو. هو هر هڪ شيءِ تي قادر آهي.

۴۱. اهي ماڻهو جيڪي اسانجي آيتن مان
بيچيده غلط ڳالهين ڪيندا رهن ٿا اهي
اسان کان ڳجهيون ڪينهن. ڇا اهو شخص
جيڪو دوزخ ۾ وڌو وڃي وڌيڪ چڱو آهي يا
اهو جيڪو قيامت جي ڏينهن امن سان
(اسانن) اچي. (اي انسانو) جيڪي
ڪجهه چاهيو ڪيو. الله توهان جي عملن
کي چڱيءَ طرح ڏسي رهيو آهي.

۴۲. اهي ماڻهو جيڪي هن ذڪر (يعني
قرآن) جو جڏهن اهو انهن وٽ آيو انڪار
ڪن ٿا حالانڪ اهو هڪ وڏي عزت وارو
ڪتاب آهي (اهي پنهنجي تباهيءَ جو
سامان پنهنجي هٿان ڪري رهيا آهن).

۴۳. باطل نه انهيءَ جي اڳيان اچي سگهي
ٿو نه انهيءَ جي پٺيان، وڏين حڪمن واري
۽ وڏين تعريفن واري خدا جي طرفان اهو ٿو
آهي.

۴۴. توکي صرف اهي ڳالهيون چيون وڃن
ٿيون. جي توکان پهرين رسولن کي چيون
ويون هيون. تنهن جو رب وڏي بخشش وارو

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْتَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً
فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ
إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُجِي الْمَوْتِ
إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۴۰﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا
أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ
الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۴۱﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّ لَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۴۲﴾

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ
تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿۴۳﴾

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ تَنَزَّلَ الرَّسُولُ مِنْ قَبْلِكَ
إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿۴۴﴾

آهي ۽ انهيءَ جو عذاب به دردناڪ هوندو
آهي.

۴۵. جيڪڏهن اسان هن قرآن کي عجمي
بنايون ها (يعني عربي زبان کانسواءِ ڪنهن
ٻي زبان ۾ نازل ڪيون ها) تي اهي (مڪي
وارا) چئي سگهيا ٿي ته انهيءَ جون آيتون
کولي چونه بيان ڪيون ويون ڇا عجمي زبان
۽ عربي نبي ڪابه مشابهت رکن ٿا؟ تون
چؤ اهو مومن جي لاءِ هدايت ۽ شفا رکيڻو
(يعني عربيءَ ۾ لائو ويو آهي ۽ مڪي جا
ماڻهو انهيءَ کي سمجهي سگهن ٿا) ۽
جيڪي ايمان نٿا آڻين انهن جي ڪن ۾ ته
پورائي آهي ۽ اها (يعني انهيءَ جي حقيقت)
انهن تي لڪل آهي اهي ماڻهو اهڙائي آهن
جيئن ڪنهنڪي ڏورانهين جڳهه کان سڏيو
وڃي.

۴۶. ۽ اسان موسيٰ کي به هڪ اعليٰ ڪتاب
ڏنو هو ۽ انهيءَ جي باري ۾ به اختلاف
ڪيو ويو هو ۽ جيڪڏهن هڪ ڳالهه تنهن
جي رب جي طرفان پهرين نه اچي چڪي
هجي ها ته انهن ماڻهن جو ڪڏهوڪو
فيصلو ٿي چڪو هجي ها. اهي هن (قرآن)
جي باري ۾ هڪ اهڙي شڪ ۾ پيل آهن
جيڪو انهن جي امن کي ڪپي ڇڏيڻو (يعني
انتھائي شڪن ۾ مبتلا رهن ٿا ۽ انهيءَ تي
غور نٿا ڪن)

۴۷. جيڪو شخص ايمان جي مطابق عمل
ڪري ته انهيءَ جو فائدو انهيءَ جي پنهن
جي جان کي پهچي ٿو ۽ جيڪو برا عمل
ڪري انهيءَ جو عذاب به انهيءَ تي نازل

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَجَبِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ
مَّا عَجَبِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هٰذِهِ
وَشِفَاۗءٌ وَالَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْ اٰذَانِهِمْ وَقُوْرٌ
وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًّۙ اُولٰٓئِكَ يُنَادُوْنَ مِنْ مَّكَانٍ
بَعِيْدٍ ۝۴۵

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى الْكِتٰبَ فَاخْتَلَفَ فِيْهِۦ وَلَوْلَا
كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَفُضِّلَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّهُمْ
لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ۝۴۶

مَنْ عَمِلْ صٰلِحًا فَلِنَفْسِهٖۙ وَمَنْ اَسٰءَ فَعَلَيْهَا ط
وَمَا رَبُّكَ بِظٰلِمٍ لِّلْعٰلَمِيْنَ ۝۴۷

۵۱۔ ۽ جيڪڏهن اسان انهيءَ کي ڏک پهچڻ کانپوءِ رحمت جو مزو چڪايون ته اهو چوڻو هيءَ ته منهن جو حق آهي ۽ مونکي يقين آهي ته قيامت ڪانه ايندي ۽ جيڪڏهن مونکي منهن جي رب ڏانهن موٽايو ويو ته انهيءَ وٽ منهنجي لاءِ (هن دنيا کان) اعليٰ انعام موجود هوندا ۽ اسان ڪافرن کي ضرور انهن جي عملن جي باري ۾ خبر ڏينداسين ۽ انهن کي هڪ سخت عذاب چڪائينداسين.

وَإِذَا أُنْمِتْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأْمِيْنِيْهِ
وَإِذَا مَتَّهُ الشَّرُّ فَذُوْ دُعَاءٍ عَرِيْضٍ ۝۵۲

۵۲. ۛ جذهين اسان انسان تي انعام ڪيون ٿا ته منهن موڙي ٿو وٺي ۛ اسان کان پاسيرو ٿي ويڃن ۛ جذهن انهيءَ ڪي ڪا تڪليف بهجي ٿي ته وڏيون ڊگهيون ڊگهيون دعائون گهري ٿو.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنَ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيْدٍ ۝۵۳

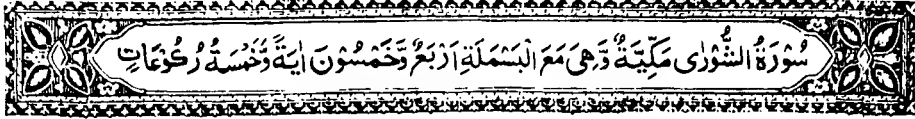
۵۳. تون انهن ڪي چؤ مون ڪي ٻڌايو ته سهي جيڪڏهن هيءَ (قرآن) الله جي طرفان ٿيو ۛ توهان انهيءَ جو انڪار ڪري ڇڏيو ته انهيءَ شخص کان جيڪو حق کان تمام گهڻو پري پجي وڃي ڪير وڌيڪ گمراهه هوندو؟

سَنُرِيْهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ آيَاتُهُ الْحَقُّ أَأَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝۵۴

۵۴. اسان انهن ماڻهن ڪي سڄي دنيا جي سمورن طرفن ۾ به ضرور پنهنجا نشان ڏيکارينداسين ۛ انهن جي جانين (ۛ خاندانن) ۾ به ايستائين جو هي (ڳالهه) انهن جيلاءِ بلڪل ظاهر ٿي ويندي ته هيءَ قرآن حق آهي ڇا تنهن جي رب جو هر شيءِ تي نگران ٿيڻ انهيءَ لاءِ ڪافي ڪونهي؟

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ ۝۵۵

۵۵. خبردار! هي ماڻهو پنهن جي رب جي ملاقات جي باري ۾ شڪ ۾ پيل آهن ڪن کولي ٻڌو! الله هر شيءِ تي حاوي (ۛ انهيءَ جي تباهه ڪرڻ تي قادر) آهي.

سورت شوري' - هيء سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون
چونجابه آيتون ؛ پنج ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وني جيڪو بيحد
كرم ڪرڻ وارو (ه) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- (هيءَ سورت) حميد (ه) مجيد

حَمِيدٌ ②

۳- عليم ، سميع (ه) قدير (خدا نازل ڪئي
آهي).

عَلِيمٌ ③

۴- اهڙيءَ طرح الله توتي به وحي ڪريو ؛
انهن تي به (وحي ڪري چڪو آهي)
جيڪي (مانهو) توکان پهرين گذري چڪا
آهن هو غالب به آهي (ه) حڪمت وارو به
آهي.

كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ
اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ④

۵- آسمانن ؛ زمين ۾ جيڪي ڪجهه آهي
سڀ انهيءَ جو آهي - ؛ هو وڏي شان وارو آهي
؛ هن جي حڪومت هر طبقي جي مخلوق تي
پڪيريل آهي.

لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْعَظِيمُ ⑤

۶- ويجهو آهي جو آسمان پنهنجي مٿان
(غالب ذات جي حڪم جي سببان) ڦاٽي
ڪري پون - باوجود انهيءَ جي جو ملاڪ
پنهن جي رب جو حمد به ڪري رهيا آهن ؛
تسبيح به ڪري رهيا آهن ؛ جيڪي مانهو
زمين ۾ آهن انهن جي لاءِ استغفار به ڪري
رهيا آهن. پوءِ به خدا پنهن جي عذاب کي
روڪيندو ڪونه. انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي
غفاري ؛ رحيميت ظاهر ٿئي (بتو الله ڏاڍو

تَكَادُ السَّمٰوٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي
الْأَرْضِ إِلَّا إِنْ لَئِنْ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ⑥

بخشن وارو (١) بي انتها رحم ڪرڻ وارو آهي.

٢. اهي ماڻهو جيڪي الله کانسواءِ ڪنهن کي پنهنجي بناهه ڏيڻ وارو بنائين ٿا. الله انهن جي خلاف ٿيڻ وارن سڀني عملن کي محفوظ ڪري ڇڏيو آهي ؛ تون انهن تي نگران نه آهين (خدا ئي نگران آهي).

٣. ؛ انهيءَ طرح (يعني پنهنجي نگران هئڻ جي ثبوت ۾) اسان قرآن کي عربيءَ زبان ۾ تو ڏانهن لائو آهي انهيءَ لاءِ تون ملڪ جي مرڪز جي ماڻهن کي ؛ انهيءَ جي آسپاس رهڻ وارن کي هوشيار ڪرين ؛ انهيءَ لاءِ ته تون انهيءَ وقت کان هوشيار ڪرين جڏهن سڀ ماڻهو جمع ڪيا ويندا جنهن جي اچڻ ۾ ڪوبه شڪ ڪونهي انهيءَ ڏينهن هڪ گروهه ته جنت ۾ ويندو ؛ هڪ گروهه دوزخ ۾ ويندو.

٤. ؛ جيڪڏهن الله پنهنجي مرضيءَ کان ڪم وٺي ها (يعني زبردستي ڪري ها) ته انهن سڀني کي هڪ جماعت بنائي ڇڏي ها پر اهو جنهن کي چاهيو پنهنجي رحمت ۾ داخل ڪريو ؛ ظالمن لاءِ نه ڪو پناهه ڏيڻ وارو هوندو آهي ؛ نه مددگار.

٥. ١٠. ڇا انهن الله کانسواءِ ڪنهن ٻئي کي پناهه ڏيڻ وارو ٺهرايو آهي؟ پوءِ (باد رهي ته) الله ئي پناهه ڏيڻ وارو آهي ؛ اهوئي مردا زندهه ڪريو ؛ اهو پنهنجي هر ارادي کي پوري ڪرڻ تي قادر آهي.

٦. ١١. ؛ جنهن به (ڳالهه) ۾ توهان اختلاف ڪيو انهيءَ جو آخري فيصلو الله جي نبي

رَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيفٌ عَلَيْهِمْ ۖ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ①

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْبَيْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ②

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً ۖ وَلَٰكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ دَلِيلٍ ۖ وَلَا نَصِيرٍ ③

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ۚ قَالَ اللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ ۖ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ④

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ⑤

قبضي ۾ آهي اهو آهي توهانجو الله جيڪو
منهن جو به رب آهي - مون انهيءَ تي ني
توڪل ڪئي آهي ۽ انهيءَ جي طرف مان
جهڪانٿر.

ذُرِكُمْ اللَّهُ رَبِّيَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَالْيَهُ يُنِيبُ ⑩

١٢. هو آسمانن ۽ زمين جو پيدا ڪرڻ وارو
آهي انهيءَ توهانجي ئي جنس مان توهانجا
ساٿي بنايا آهن ۽ چوپاين جا به جوڙا بنايا
آهن ۽ اهڙيءَ طرح اهو توهانکي زمين ۾
وڌائينو انهيءَ جهڙي ڪابه شيءِ ڪانهي ،
اهو ڏاڍو ٻڌڻ وارو (۽) ڏسڻ وارو آهي.

فَاطْرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ
لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ⑪

١٣. آسمانن جون ڪنجيون به انهيءَ جي
هٿ ۾ آهن ۽ زمين جون به اهو جنهن لاءِ
چاهينو رزق ۾ ڪشادگي ڏئينو ۽ (جنهن لاءِ
چاهينو رزق ۾) تنگي ڪري ڇڏينو اهو هر
هڪ ڳالهه کي تمام چڱيءَ طرح ڄاڻينو.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ⑫

١٤. انهيءَ (الله) توکي (اصولي طور تي)
اهوئي دين ڏنو آهي جنهن جو تاڪيد هن نوح
کي ڪيو هو - ۽ جيڪو اسان هاڻي توتي
(قرآن جي ذريعي) نازل ڪيو آهي ۽ جنهن
جو تاڪيد اسان ابراهيم ۽ موسيٰ ۽ عيسيٰ
کي ڪيو هو ۽ اهو هيءُ هو ته (الله جي)
اطاعت کي دنيا ۾ قائم ڪيو ۽ انهيءَ (دين)
جي باري ۾ اختلاف ڪڏهن به نه ڪندا
ڪيو. مشرڪن تي اها (تعليم ڏاڍي) ڳري
ٿي گذري جنهن طرف تون انهن کي سڏين ٿو
حالانڪ الله جي نظر ۾ جيڪو پسند ٿيل
هوندو آهي. هو انهيءَ کي انهيءَ (دين) لاءِ
چونڊيندو آهي ۽ اها تعليم انهيءَ کي ملندي
آهي جيڪو خدا جي طرف هميشه جهڪيل
رهندو آهي.

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى
وَعِيسَى أَنَّ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ
 عَلَى الشُّرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي
إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ ⑬

وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ
بَغِيًّا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ
أُورِثُوا الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ⑤

۱۵۔ ۽ ڪافرن دين جي معاملي ۾ اختلاف
ڪونه ڪيو پر انهيءَ ڪانپوءِ جو انهن وٽ
هڪ ڪامل علم (يعني قرآن) اچي ويو ۽ اهو
اختلاف انهن (ڪنهن عقلي دليل جي سببان
نه ڪيو پر) پاڻ ۾ بغض ۽ حسد جي سببان
ڪيو آهي. ۽ جيڪڏهن تنهن جي رب جي
طرفان هڪ مقرر مدت تائين هڪ ڳالهه جو
فيصلو نه ٿي چڪو هجي ها ته انهن
ڪافرن جي تباهي ڪڏهون ئي وڃي ها ۽
اهي ماڻهو جن کي انهن (پهرين ماڻهن)
ڪانپوءِ ڪتاب جو وارث ڪيو ويو آهي اهي
هن ڪتاب جي سببان هڪ اهڙي شڪ ۾
مبتلا آهن جيڪو انهن جي دل ۾ بي آرامي
پيدا ڪري رهيو آهي.

فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ
أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ أَمِنْتُ بِمَا أُنْزِلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ
وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ
لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَا حِجَّةَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَالْيَهُ الْبَصِيرُ ⑥

۱۶۔ پوءِ تون (انهيءَ دين ڏانهن) ماڻهن کي
سڏ ۽ تون (اهڙي طرح دين تي) پختگيءَ سان
قائم رهه جهڙي طرح توکي چيو ويو آهي ۽
انهن جي خواهشن جي پيروي نه ڪر ۽ چؤ
ته الله پنهنجي ڪتاب سان جيڪي ڪي
نازل ڪيو آهي مان انهيءَ تي ايمان آڻيان ٿو
۽ مونکي حڪم ڏنو ويو آهي ته مان
توهانجي وچ ۾ عدل سان فيصلو ڪيان. الله
اسانجو به رب آهي ۽ توهانجو به رب
(آهي) اسان جا عمل اسان سان آهن ۽
توهانجا عمل توهان سان (آهن) توهانجي ۽
اسانجي وچ ۾ ڪوبه جهڳڙو ڪونهي. الله
اسانکي (هڪ ڏينهن) گڏ ڪندو ۽ انهيءَ
ڏانهن اسان سڀني کي موٽي وڃڻو آهي.

وَالَّذِينَ يُخَاجُونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ

۱۷۔ ۽ اهي ماڻهو جيڪي الله جي باري ۾
بحث ڪن ٿا جڏهن ته (ماڻهن جو هڪ

لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةً عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ
عَذَابٌ شَدِيدٌ ⑩

وڏو تعداد) انهيءَ جي آواز کي قبول ڪري
چڪو آهي انهن جو دليل انهن جي رب جي
حضور ٿوڙيو وڃي وارو آهي انهن تي غضب
نازل ٿيندو ؛ انهن جيلاءِ سخت عذاب
(مقدر) آهي.

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالَّذِي أَنْزَلَ
يُذَرِّكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ⑪

۱۸. الله اهوئي آهي جنهن حق سان انهيءَ
ڪامل ڪتاب (قرآن) ؛ ميزان لائو آهي ؛
توهان کي ڪهڙيءَ (ڳالهه) ٻڌايو آهي ته
مقرر وقت ويجهو اچي ويو آهي.

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ
آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ
أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ
بَعِيدٍ ⑫

۱۹. جيڪي مانهو انهيءَ تي ايمان نٿا آڻين
اهي انهيءَ جي جلد آڻڻ جا خواهشمند آهن ؛
مومن ته انهيءَ کان ڊڄندا رهن ٿا ؛ يقين
رکن ٿا ته اهو واقعي ئي رهيو آهي ٻڌو
جيڪي مانهو قيامت ۾ شڪ ڪن ٿا. اهي
هڪ لاعلاج گمراهيءَ ۾ مبتلا آهن.

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ
الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ⑬

۲۰. الله پنهنجن جن بانهن جي لڪل رازن کي
ڄاڻيو جنهن کي چاهيو رزق جهڙو ڏئي ٿو
؛ جنهن جي لاءِ چاهي رزق ۾ گهٽتائي ڪري
ڇڏيو. اهو وڏي طاقت وارو (؛) غالب آهي.

مَنْ كَانَ يُرِيدْ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ
وَمَنْ كَانَ يُرِيدْ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَ
مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ⑭

۲۱. جيڪو به آخرت جي پوک گهريو اسان
انهيءَ جي (آخرت جي) پوک کي انهيءَ لاءِ
وڌائيندا وڃون ٿا ؛ جيڪو انسان هن دنيا جي
پوک گهري ٿو اسان انهيءَ (کي) هن دنيا جي
پوک (پوک) مان انهيءَ جو حصو ڏيون ٿا (يعني
دنيوي متاع انهيءَ کي ملي وڃي ٿو) ؛ آخرت
۾ انهيءَ جو ڪوبه حصو نه هوندو آهي.

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ
بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَ
إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ⑮

۲۲. ڇا انهن جيلاءِ ڪي اهڙا شريڪ آهن جن
انهن جيلاءِ اهڙي ديني تعليم تجويز ڪئي
آهي جنهن جو الله حڪم نه ڏنو آهي ؛
جيڪڏهن (الله تعاليٰ جي طرفان) آخري

فيصلو نه تي چكو هجي ها ته انهن جي
وچي فيصلو ڪيو وڃي ها ؛ ظالمن کي يقين
در دناڪ عذاب پهچندو.

٢٣. تون ظالمن کي ڏسين ٿو ته اهي پنهن
جي عمل جي سببان ڊڄي رهيا آهن حالانڪ
اهو (موعود عذاب) انهن تي ضرور نازل ٿين
وارو آهي ؛ اهي ماڻهو جن ايمان آندو ؛
ايمان جي مطابق عمل ڪيا. اهي گهاتن
باغن ۾ هوندا (؛) انهن جي رب وٽ انهن
جبلاءِ اهو سڀ ڪجهه موجود هوندو جنهن
جي انهن کي خواهش هوندي اهوئي وڏو فضل
آهي.

٢٤. اهاڻي اها شيءِ آهي جنهن جي الله پنهن
جي مومن ٻانهن کي بشارت ڏنيو. اهڙن
مومن ٻانهن کي جيڪي ايمان جي مطابق
عمل به ڪندا آهن - تون چؤ مان. پنهنجي
خدمت جي بدلي ۾ توهان کان ڪوبه اجر نٿو
گهران، سواءِ انهيءَ محبت جي جيڪا پنهن
جي ويجهي ۾ ويجهن رشتيدارن کان ڪئي
ويندي آهي ؛ جيڪو شخص ڪو نيڪيءَ جو
ڪم ڪريو اسان انهيءَ جي نيڪيءَ کي
انهيءَ جي لاءِ اڃا وڌيڪ حسين بنائي ڇڏيندا
آهيون الله ڏاڍو بخشش وارو (؛) قدردان
آهي.

٢٥. ڇا اهي چون ٿا ته انهيءَ شخص (يعني
محمد رسول الله عليه وسلم) خدا تي ڪوڙ
بدو آهي - پوءِ جيڪڏهن الله چاهي ته تنهن
جي دل تي مهر لڳائي ڇڏي - ؛ الله هميشه
باطل کي مٽائي ڇڏيندو آهي ؛ حق کي پنهن
جي نشان جي ذريعي قائم ڪري ڇڏي ٿو اهو

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ
بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَةٍ
الْجَنَّةِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ
الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٧﴾

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ
فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا
حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٨﴾

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَأِ اللَّهُ
يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُخَيِّمُ الْحَقَّ
يَكَلِّمُهُ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٩﴾

دلين جي ڳالهين کي ڄاڻيڻو.

۲۶. ۽ اهوئي آهي جيڪو پنهنجن ٻانهن جي توبهه کي قبول ڪريڻو ۽ انهن جي غلطي کي معاف ڪريڻو ۽ جيڪي ڪجهه توهان ڪيو ٿا انهيءَ کي ڄاڻيڻو.

۲۷. ۽ مومن ۽ ايمان جي مطابق عمل ڪرڻ وارن جي دعائن کي قبول ڪريڻو ۽ پنهن جي فضل سان (جيتري بدلي جا اهي مستحق آهن انهيءَ کان به) وڌيڪ انهن کي ڏيڻو، ۽ ڪافرن جي لاءِ سخت عذاب مقرر آهي.

۲۸. ۽ جيڪڏهن الله پنهنجن ٻانهن جي لاءِ رزق کي تمام ڪشادو ڪري ڇڏي ها ته اهي ملڪ ۾ ڏاڍي سرڪشي ڪرڻ لڳي وڃن ها. پر هو جيڪي ڪجهه چاهيڻو اندازي جي مطابق لاهيڻو اهو پنهنجن جن ٻانهن جي حالتن کان باخبر (۽) انهن جي حالت کي ڏسڻ وارو آهي.

۲۹. ۽ اهوئي آهي جيڪو مايوسيءَ کانپوءِ بارش وسائيڻو ۽ پنهن جي رحمت کي پڪيڙي ڇڏي ٿو ۽ اهوئي (سڄو) پناهه ڏيڻ وارو (۽) سڀني تعريفن جو مالڪ آهي.

۳۰. ۽ آسمانن ۽ زمين جي پيدائش ۽ جيڪي ڪجهه انهن ٻنهي جي وچ ۾ جاندارن جي قسمن مان انهي پڪيڙيو آهي انهيءَ جي نشانين مان آهي ۽ جڏهن اهو چاهيندو انهن سڀني جي جمع ڪرڻ تي قادر هوندو.

۳۱. ۽ جيڪا مصيبت توهان کي پهچي اها توهانجن عملن جي سببان هوندي آهي ۽ الله توهانجن اڪثر قصورن کي معاف ڪريڻو.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿۲۶﴾

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿۲۷﴾

وَلَوْ سَـَّطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنْزِلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿۲۸﴾

وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ ۚ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۲۹﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿۳۰﴾

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَمَا كَسَبَتْ آيَاتُنَا ۚ وَتَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿۳۱﴾

٣٢. ۽ توهان (الله کي) انهيءَ جي ارادي ۾ ڪٿي به زمين تي ناکام نٿا ڪري سگهو ۽ الله کان سواءِ توهان کي ڪوبه پناهه ڏيڻ وارو ڪونهي، نه ڪو توهانجو مددگار آهي.

٣٣. ۽ انهيءَ جي نشانن مان پهازن جهڙيون سمند ۾ هلڻ واريون پيڙيون آهن (يعني جيڪي تمام وڏيون وڏيون ٿينديون آهن).

٣٤. ۽ جيڪڏهن اهو چاهي ته هوا کي بيهاري ڇڏي. اهي سمند جي سطح تي بيٺي ئي رهجي وڃن. انهيءَ ۾ هر صبر ڪرڻ واري قدردان جي لاءِ نشانين آهن.

٣٥. يا جيڪڏهن هو چاهي ته پيڙيءَ وارن کي انهن جي عملن جي سببان تباهه ڪري ڇڏي ۽ هو ڪيترن گناهن کي معاف ڪري ڇڏي ٿو.

٣٦. ۽ هو انهن ماڻهن کي ڄاڻي ٿو جيڪي اسانجي نشانن تي بحث ڪن ٿا انهن جي لاءِ بچڻ جي ڪا جاءِ ڪانهي.

٣٧. ۽ جيڪي ڪي توهان کي ڏٺو ويو آهي اهو دنياوي زندگيءَ جو سامان آهي ۽ جيڪي الله وٽ آهي اهو مومنن ۽ پنهنجن جي رب تي توڪل ڪرڻ وارن جي لاءِ وڌيڪ سنو ۽ وڌيڪ جٿا دار آهي.

٣٨. ۽ (انهن جي لاءِ) جيڪي وڏن گناهن ۽ بدڪاريءَ کان بچن ٿا ۽ جڏهن انهن کي غصو اچي ٿو ته معاف ڪري ڇڏين ٿا.

٣٩. ۽ جيڪي پنهنجن جي رب جي آواز کي قبول ڪري وٺن ٿا ۽ نمازون با جماعت ادا ڪن ٿا ۽ انهن جو طريقو اهو آهي جو پنهنجن هر معاملي کي پاڻ ۾ مشوري سان طي ڪن

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣٢﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٣٣﴾

إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَصَاظِهِمْ
إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٤﴾

أَوْ يُوقِفَهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٥﴾

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُخَادِلُونَ فِي الْبَيْتِ مَا لَهُمْ مِنْ مَّخِصٍ ﴿٣٦﴾

فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ مِّنَ الْخَبَرِ الْبُيُوتِ
وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ
رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٧﴾

وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبِيرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا
مَآغِضُواهُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٨﴾

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ
شُورًا بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٩﴾

٤٠. نا ؛ جيڪي ڪي اسان انهن کي ڏٺو آهي
انهيءَ مان خرچ ڪن ٿا.

٤١. ؛ جڏهن انهن تي ڪو ظلم ٿئي ٿو ته
اهي بدلو ته وٺن ٿا (پر هيءَ ياد رکن ٿا).

٤٢. ته بدليءَ جو بدلو ايتري ئي بدلي
ٿيندي آهي ؛ جيڪو معاف ڪري ؛ اصلاح
کي مدنظر رکي ته انهيءَ کي بدلو ڏيڻ الله
جي ذمي هوندو آهي. اهو (الله) ظالمن کي
پسند نٿو ڪري.

٤٣. ؛ جيڪي ماڻهو پنهن جي ذات تي ظلم
ٿيڻ کانپوءِ مناسب بدلو وٺن ٿا انهن تي
ڪنهن به قسم جو اعتراض نٿو ٿي سگهي.

٤٤. اعتراض صرف انهن ماڻهن تي ٿئي ٿو.
جيڪي ماڻهن تي ظلم (؛ حملي) ۾ شروعات
ڪن ٿا ؛ زمين ۾ بغير ڪنهن حق جي زيادتي
ڪرڻ لڳي وڃن ٿا اهڙن ماڻهن کي دردناڪ
عذاب ملندو.

٤٥. ؛ جنهن صبر ڪيو ؛ معاف ڪيو ته
(انهيءَ جو) اهو (ڪم) وڏي همت وارن
ڪمن مان آهي.

٤٦. ؛ جنهن کي الله گمراهه قرار ڏيئي ته
انهي (الله) کي ڇڏي انهيءَ جو ڪوبه
مددگار نٿو ٿي سگهي ؛ تون ظالمن کي
ڏسندين ته جڏهن اهو عذاب ايندو ڏسندا ته
چوندا ته ڇا هن عذاب کي موتاڻن جي ڪا
تدبير به آهي!

٤٧. ؛ تون انهن کي ڏسندين ته اهي ان
عذاب جي سامهون پيش ڪيا ويندا ؛ ذلت
جي سببان مٿو جهڪائيندي اڪيون هيٺ
ڪري ڏسي رهيا هوندا ؛ مومن چوندا ته

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٤٠﴾

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۚ فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ
فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

وَلَمَنْ انتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ
سَبِيلٍ ﴿٤٢﴾

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ
فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٣﴾

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ أَعْمَارٍ ﴿٤٤﴾

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ
وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ
إِلَّا مَرَدٌّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٥﴾

وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَاتٍ مِنَ الدَّلَالِ
يَتَلَفُؤْنَ مِنْ طَرَفٍ ۖ خَبِيرٌ ۖ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا
ۖ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ

اصل گهائو حاصل ڪرڻ وارا اهي آهن جن پنهنجي جانين ۽ اهل و عيال کي قيامت جي ڏينهن گهائي ۾ وڌو. ڪن کولي ٻڌو! ظالمه ماڻهو هڪ قائم رهڻ واري عذاب ۾ هوندا. ۴۷. ۽ انهن کي پناهه ڏيڻ وارو ڪوبه نه هوندو جيڪو انهن جي الله جي مقابلي ۾ مدد ڪري سگهي ۽ جنهن کي الله گمراهه سمجهي ٿو انهيءَ کي رستي تي آڻڻ جي ڪابه تدبير ڪانهي.

۴۸. توهان پنهنجي رب جي آواز جو (انهيءَ تي لببڪ چوندي) جواب ڏيو. انهيءَ کان اڳ جو اهو وقت اچي وڃي جنهن کي الله جي مقابلي ۾ موناڻڻ وارو ڪوبه ڪونهي. انهيءَ ڏينهن توهان جيلاءِ ڪابه پناهه جي جڳهه نه هوندي ۽ توهان جي لاءِ انڪار جي ڪابه گنجائش نه هوندي.

۴۹. پوءِ به جيڪڏهن اهي منهن موڙين نه (ڪندا رهن) اسان توکي انهن تي نگران بنائي نه موڪليو آهي توتي صرف ڳالهه جو پهچائي ڇڏڻ فرض آهي ۽ جڏهن به اسان انسان کي پنهنجي طرفان رحمت پهچايون ٿا ته اهو انهيءَ تي خوش ٿي وڃي ٿو ۽ جيڪڏهن انهيءَ جي ڪنهن عمل جي سببان (اسانجي طرفان) انهيءَ کي ڪا تڪليف پهچي ته انسان بي شڪر بنجي وڃي ٿو (۽ پهرين سيني فضلن جو انڪار ڪري ڇڏي ٿو).

۵۰. الله ٽي جيلاءِ زمين ۽ آسمانن جي بادشاهت آهي جيڪي ڪجهه چاهيو پيدا ڪري ٿو جنهن کي چاهي ٿو چوڪريون ڏئي

يَوْمَ الْقِيَمَةِ اَلَا اِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٧﴾

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَاءَ يَنْصُرُوهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٨﴾

اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَاٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٩﴾

فَاِنْ اَعْرَضُوا نَحْنُ اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُ وَ اِنَّا اِذَا اَدْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ رَحْمَةٍ فَجَرَحَ بِهَا وَ اِنْ نُصَبِّهُمُ سَيِّئَةً بِنَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ لَكُفُورٌ ﴿٥٠﴾

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهْبِ لِمَنْ يَشَآءُ اِنْسَاتًا وَيَهْبِ لِمَنْ يَشَآءُ

الذِّكْرُ ٥٠

أَوْ يُزَوِّجَهُمْ دُكْرَانًا ذَرَاتًا وَيَجْعَلُ مِنْ نِسَاءٍ
عَقِيْبًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ٥١

٥٠ جنهن کي ڄاهيو ڇوڪرا ڏئي ٿو.

٥١. يا ڇوڪرين ۽ ڇوڪرن کي گڏائي ڇڏيو
(يعني ڇوڪريون به پيدا ٿين ٿيون ۽
ڇوڪرا به) ۽ جنهنکي ڄاهي ٿو سند بنائي
ڇڏيو اهو وڏي علم وارو (۽) قدرت وارو
آهي.

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ
وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ
مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ ٥٢

٥٢. ۽ ڪنهن به ماڻهوءَ جي اها حيثيت
ڪانهي جو الله انهيءَ سان وحي ڪانسواءِ يا
پردي پٺيان ڳالهائڻ ڪانسواءِ ڪنهن ٻئي
صورت سان ڪلام ڪري يا (انهيءَ جي طرف
فرشتن مان) رسول (بنائي) موڪلي جيڪي
انهيءَ جي حڪم سان جيڪي ڪجهه هو
چوي ڳالهه پهچائين. هو وڏي شان وارو (۽)
حڪمتن جو واقف آهي.

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ
تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِنشَاءُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ
نُورًا نُّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ
لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ٥٣

٥٣. ۽ اهڙيءَ طرح اسان توڏانهن پنهنجي
حڪم سان ڪلام نازل ڪيو آهي تون نه
ڄاڻيندو هئين ته ڪتاب ڪهڙي شيءِ آهي ۽
نه اهو ڄاڻيندو هئين ته ايمان ڪهڙي شيءِ
آهي پر اسان انهيءَ (تنهنجي وحيءَ) کي نور
بنائي ڇڏيو آهي ۽ انهيءَ جي ذريعي پنهنجن
ٻانهن مان جنهن کي گهرون ٿا اسان هدايت
ڏيندا آهيون ۽ تون يقينن ماڻهن کي سڌي
رستي ڏانهن آڻي رهيو آهين.

صِرَاطٍ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَصِيرُ الْأُمُورُ ٥٤

٥٤. الله جي رستي ڏانهن جيڪو انهيءَ جو
به مالڪ آهي جيڪي آسمانن ۾ آهي ۽
انهيءَ جو به جيڪي زمين ۾ آهي ٻڌو! سڀ
ڳالهيون خدا ڏانهن ئي وڃن ٿيون (يعني
سڀني ڳالهين جي شروعات ۽ پڄاڙي خدا جي
هٿ ۾ آهي).

سُورَةُ الزُّخْرُفِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِمَّا أَلْسِمَ لَكَ تَسْمَعُونَ آيَةً وَسَبَّحَهُ رُكُوعَاتٍ

سورت زخرف ، هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون نوي آيتون
؛ ست ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱۰) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- حميد ۽ مجيد (خدا جي طرفان هيء سورت
نازل ٿي آهي)

حَمْدٌ ②

۳- اسان هن ڪتاب جو قسم ڪانوتشا (يعني
هن کي شاهديءَ طور پيش ڪيون ٿا) جيڪو
پنهن جي مضمون کي کولي بيان ڪرڻ وارو
آهي.

وَالْكِتَابِ الْبَيِّنِ ③

بَيِّنٌ
بَيِّنٌ
بَيِّنٌ

۴- اسان هن ڪتاب کي قرآن بنايو آ ، (۽
قرآن به) اهڙو جيڪو عربي آهي ان لاءِ
ته توهان سمجهو.

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ④

۵- ۽ اهو (يعني قرآن) ام ڪتاب ؛ آهي ۽
اسان وٽ وڏي شان وارو (۽) وڏين حڪمتن
وارو آهي.

وَأَنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلَّكُمْ تَكْتُمُونَ ⑤

۶- ڇا اسان توهان جي سامهون ذڪر (يعني
ڪتاب) جو بيان ڪرڻ صرف انهيءَ لاءِ ڇڏي
ڏيون جو توهان حد کان وڌيل قوم آهيو.

أَفَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ
قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ⑥

۷- ۽ اسان پهرين قومن ۾ ڪيترائي نبي
موڪليا آهن.

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ ⑦

۸- ۽ انهن وٽ ڪو نبي نه ايندو هو جو اهي
انهيءَ تي ڪلون نه ڪندا هجن (پوءِ به
اسان انهن ڏانهن وحي نازل ڪئي)

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ⑧

۹- ۽ اسان انهن کان زياده طاقتور مانهن

فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَنَحْنُ مُّتَلَوُونَ ⑨

الْأَوَّلِينَ ⑨

کي (انڪار جي سببان) تباھه ڪري ڇڏيو هو (پوءِ انهن کي تباھه ڪرڻ ۾ ڪهڙي ڏکيائي آهي) ؛ انهن ماڻهن جي سامهون پهرين ماڻهن جون حالتون گذري به چڪيون آهن.

۱۰. ؛ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته آسمانن ؛ زمين کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي ته اهي چوندا غالب (؛) ڏاڍي علم رکڻ واري هستيءَ انهن کي پيدا ڪيو آهي.

۱۱. انهيءَ (هستيءَ) جنهن زمين کي توهان جي لاءِ وڃائو بنايو ؛ انهيءَ ۾ توهانجي لاءِ رستا بنايا آهن انهيءَ لاءِ ته توهان هدايت حاصل ڪيو.

۱۲. ؛ انهيءَ ڪڪر مان هڪ اندازي جي مطابق پاڻي وسايو آهي پوءِ انهيءَ جي ذريعي هڪ مردهه زمين کي زندهه ڪري ڇڏيو آهي اهڙيءَ طرح توهان به (زندهه ڪري) اٿاريا ويندؤ.

۱۳. ؛ انهيءَ توهان جي لاءِ هر قسم جا جوڙا پيدا ڪيا آهن ؛ اهڙيءَ طرح چوپايا پيدا ڪيا آهن ؛ بيڙيون ٺاهيون آهن جن تي توهان سوار ٿيو ٿا.

۱۴. جڏهن توهان چڱيءَ طرح انهن تي ويهي وڃو، ته پوءِ پنهنجي رب جي نعمت کي ياد ڪيو ؛ هيئنن چئو ته پاڪ آهي اهو خدا جنهن اسان کي انهن تي قبضو بخشيو آهي حالانڪ اسان پنهنجي زور سان انهن کي پنهنجي حڪم هيٺ نٿي سگهياسين.

۱۵. ؛ اسان يقينن هڪ ڏينهن پنهنجي رب ڏانهن موٽي وڃڻا آهيون.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
يَقُولُونَ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ⑩

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ
فِيهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ⑪

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنشَرْنَا
بِهِ بَلَدَهُ مَبِيتًا ۖ كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ⑫

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ
الْفُلُكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ⑬

لَسْتُمْ عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُونَهَا نِعْمَةً رَبِّكُمْ
إِذَا أَسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَنَ الَّذِي سَخَّرَ
لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ⑭

وَرَأَيْنَا إِلَىٰ رَبِّنَا لَسْتَفْلِيُونَ ⑮

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ
مُبينٌ ⑩

١٩
ع

١٦- (پر حال هي آهي جو) اهي خدا جي ڪن
بانهن لاءِ به انهيءَ مان هڪ حصو تجويز
ڪن ٿا (يعني انهن بانهن کي انهن جو اصل
مالڪ (نهرائين ٿا) انسان يقيناً پڌرو بي
شڪر آهي.

أَمَّا تَخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَذًى وَأَصْفَكَم بِالْبَيْنِ ⑪

١٧- (انهن کان پڇو ته سهي ته) ڇا انهيءَ
بنهن جي مخلوق مان بنهن جي لاءِ ڏيئون
ناهيون ۽ توهان کي پٽن سان فضيلت ڏني؟

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا
ظَلَّ وَجْهُهُ مُسَوِّدًا وَهُوَ كَظِيمٌ ⑫

١٨- ۽ جڏهن انهن مان ڪنهن کي انهيءَ
شيءَ جي خبر ڏني ويندي آهي جنهن کي هو
رحمان (خدا) جي طرف منسوب ڪندو آهي
ته انهيءَ جو منهن ڪارو ٿي ويندو آهي ۽
اهو غصي سان پر جي ويندو آهي.

أَوْ مَنْ يُنشِؤا فِي الْجَلِيلَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ
مُبينٌ ⑬

١٩- ڇا اها جيڪا زيورن ۾ بلبي آهي ۽
جهڳڙي ۾ بنهن جو مقصد نيڪ طرح ادا نٿي
ڪري سگهي (اها خدا جي حصي ۾ ايندي
آهي ۽ غالب رهڻ وارو مرد انسان جي حصي
۾)

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمَنِ إِنَاثًا
أَشْهَدُ وَخَلَقَهُمْ سَكَنًا شَهِادَتُهُمْ وَيُنْثَوْنَ ⑭

٢٠- ۽ انهن ملاڪن کي جيڪي رحمان
(خدا) جا بانها آهن عورتون قرار ڏيئي ڇڏيو
آهي ڇا اهي انهن جي پيدائش جي وقت
موجود هئا؟ جيڪڏهن اها ڳالهه آهي ته
ضرور انهن جي شاهدي لکي ويندي ۽ انهن
کان (قيامت جي ڏينهن) انهيءَ باري ۾ سوال
ڪيو ويندو.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ
بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ⑮

٢١- ۽ اهي چون ٿا جيڪڏهن رحمان (خدا)
چاهي ها ته اسان انهيءَ کانسواءِ ٻين
معبودن جي پرستش نه ڪيون ها. اها
ڳالهه اهي رڳو دوکي سان چون ٿا انهيءَ جو
انهن کي حقيقي علم هرگز حاصل نه آهي.

٢٢. ڇا اسان انهن کي هن (قرآن) کان پهرين ڪو اهڙو ڪتاب ڏنو آهي (جنهن ۾ اها ڳالهه لکيل آهي) جو اهي انهيءَ جي ذريعي دليل ڪڍي رهيا آهن.

٢٣. ائين نه آهي، پر حقيقت اها آهي ته اهي ماڻهو انهيءَ ڳالهه تي هوڏ ٻڌيو وينا آهن ته اسان پنهنجن جن ابن ڏاڏن کي هڪ طريقي تي ڏنو هو ۽ اسان انهن جي ئي نقش قدم تي هلندا رهنداسين.

٢٤. ۽ (اي رسول!) توکان پهرين اسان ڪنهن بستيءَ ۾ به رسول نه موڪليو جو انهن ئي وانگر انهن جي مالدارن اهو نه چيو هجي ته اسان پنهنجن جن ابن ڏاڏن کي هڪ طريقي تي ڏنو هو ۽ اسان انهن جي ئي نقش قدم تي هلنداسين.

٢٥. (انهيءَ تي هر رسول) جواب ڏنو ته ڇا جيڪڏهن مان توهان وٽ انهيءَ کان بهتر تعليم آڻيان جنهن تي توهان پنهنجن جن ابن ڏاڏن کي ڏنو هو (تڏهن به توهان انهيءَ تي (هوڏ ڪندؤ؟) ته انهن جواب ڏنو ته جنهن تعليم سان توکي موڪليو ويو آهي اسان انهيءَ جا منڪر آهيون!

٢٦. ۽ اسان انهن کان بدلو ورتو پوءِ ڏسي وٽ ته ڪوڙي ڪرڻ وارن جو انجام ڇا ٿيو.

٢٧. ٢٨. ۽ (ياد ڪيو) جڏهن ابراهيم پنهنجن جي پيءُ ۽ پنهنجن جي قوم کي چيو هو ته جن (هستين) جي توهان عبادت ڪيو ٿا، مان انهن کان سواءِ انهيءَ (خدا) جي جنهن مونکي پيدا ڪيو آهي بيزار آهيان ۽ اهو مونکي يقين هدايت ڏيندو.

أَمْ أَمِنُكُمْ لُبًّا مِنْ بَلَدِهِ فُهِمَ بِهِ مُسْتَسْكِرُونَ ﴿٢٢﴾

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٤﴾

قُلْ أَوَلَمْ جِئْكُمْ بِآهْدَىٰ مِنْهَا وَجَدْتُمْ عَلَيْهَا آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٢٥﴾

فَأَنزَلْنَا مِنْهُمْ مَانِطَرَيْنِ فَيَافَىٰ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٦﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبْنَيْهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٧﴾

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٨﴾

٢٩. ۽ ابراهيم انهيءَ تعليم کي پنهنجي نسل ۾ هڪ مستقل يادگار ڇڏيو انهيءَ لاءِ ته اهي (شرڪ کان) باز اچي وڃن.

٣٠. حقيقت اها آهي ته مون انهن ماڻهن کي ۽ انهن جي ابن ڏاڏن کي دنيوي فائدو پهچايو ايستائين جو انهن وٽ حق به ۽ کولي بيان ڪرڻ وارو رسول به اچي ويو.

٣١. ۽ جڏهن انهن وٽ حق اچي ويو ته انهن چيو اهي ته محض دلفريب ڳالهائون آهن ۽ اسان انهيءَ جا منڪر آهيون.

٣٢. ۽ اهو به اعتراض ڪيو ته هي قرآن پنهنجي وڏن وڏن شهرن مان ڪنهن وڏي ماڻهو تي ڇو نازل نه ٿيو؟

٣٣. ڇا اهي تنهن جي رب جي رحمت کي ورهائين ٿا؟ (اهو ڪيئن ٿي سگهيو؟) اسان انهن جي وچ ۾ دنيوي زندگي سان تعلق رکڻ وارا انهن جي معيشت جا سامان ورهايا آهن ۽ انهن مان ڪن کي ڪن تي فوقيت ڏني آهي جنهن جي نتيجي ۾ انهن مان ڪي (وڏا) ڪن (ننڍن) کي گهٽ سمجهڻ لڳندا آهن ۽ تنهن جي رب جي رحمت انهيءَ سڀ مال متاع کان جيڪو اهي جمع ڪن ٿا سٺي آهي.

٣٤. ۽ جيڪڏهن اهو خوف نه هجي ها ته سڀيئي هڪ ئي طريقي جا ٿي ويندا ته اسان رحمان (خدا) جو ڪفر ڪرڻ وارن ماڻهن جي ڇتين ۽ ڏاکڻين کي جنهن تي هو چڙهندا چانديءَ جو بنائي ڇڏيون ها.

٣٥. ۽ انهن جي گهرن جي دروازن کي به (چانديءَ جو بنائي ڇڏيون ها) ۽ (اهڙيءَ طرح) اهي پلنگ جن تي اهي وهائڻ لڳائين

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٩﴾

بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣١﴾

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣٢﴾

أَمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ مَّعِيشَتُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا حِزْبًا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٣﴾

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِنُ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوقِيَهُمْ سُقُوطًا مِّنَ السَّمَاءِ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٤﴾

وَلِيُوقِيَهُمْ أَهْوَاءًا وَسُورًا عَلَيْهَا يُشْكِرُونَ ﴿٣٥﴾

٣٦. بلڪ سون جو بنائي ڇڏيون ها، پر اهو
سڀ ڪجهه دنيوي زندگيءَ جو سامان آهي ۽
آخرت (جو آرام) تنهن جي رب جي فيصلي
جي مطابق متقين لاءِ مخصوص آهي.

٣٧. ۽ جيڪو به رحمان (خدا) جي ذڪر
کان منهن موڙي ٿو ڇڏي. اسان انهيءَ تي هڪ
شيطاني طبع وجود کي غالب ڪري ڇڏيون
ٿا ۽ اهو انهيءَ جو هر وقت جو ساٿي ٿي
وڃي ٿو.

٣٨. ۽ اهي (شيطان) انهن کي ڪامل (۽
سچي) رستي کان روڪين ٿا. پر باوجود
انهيءَ جي اهي گمان ڪن ٿا ته اهي سچي
رستي تي هلي رهيا آهن.

٣٩. پر (اهو انهيءَ وقت تائين ٿئي ٿو
جيستائين اهڙو انسان زندهه رهيو) جڏهن
اهو اسان وٽ اچي وڃي ٿو ته (سڀ غلط
فهميون دور ٿي وڃن ٿيون ۽ اهو) چوڻ لڳي
ٿو اي ڪاش! مون ۾ ۽ (اي شيطان) تو ۾
اڀر ۽ اولهه جو فرق هجي ها. پوءِ (خود
انسان جي شاهديءَ مان ثابت ٿيو ته) اهو
(يعني شيطان) ڏاڍو برو ساٿي آهي.

٤٠. ۽ (اسان انهيءَ ڏينهن انسانن کي
چونڊاسين ته) جڏهن توهان ظلم ڪري چڪا
آهيو ته هيءَ ڳالهه ته توهان ۽ توهانجي
برغلالت وارا عذاب ۾ شريڪ آهيو توهانکي
ڪوبه نفعو نٿي پهچائي سگهي.

٤١. ڇا تون ٻوڙي کي ٻڌائي ٿو سگهين ۽
انڌي کي رستو ڏيکاري ٿو سگهين ۽ اهڙيءَ

وَزُخْرَفًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا
فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٧﴾

وَأَنَّهُمْ لِيَصَدَّوْنَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
مُهْتَدُونَ ﴿٣٨﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ لَئِيتَ بَنِيَّ وَبَيْنَكَ بُعْدَ
الْمَشْرِقَيْنِ فَبُئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٩﴾

وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ أَلْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنْتُمْ فِي الْعَذَابِ
مُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

أَفَأَنْتَ تُسَبِّحُ الضُّمَّةَ أَدَّبَهُدَى الْعَنَى وَمَنْ كَانَ

فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ٢١

طرح جيڪو ڪليل گمراهيءَ ۾ مبتلا هجي
(انهيءَ کي رستو ڏيکاري سگهين ٿو)

فَأَمَّا نَذِيرٌ لَّكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ٢٢

٢٢. پوءِ جيڪڏهن اسان توکي هن دنيا مان
وٺي به وڃون (يعني وفات ڏئي ڇڏيون)
تڏهن به اسان انهن کان بدلو ضرور
وٺنداسين.

أَوْ نُزِيلُكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ
مُقْتَدِرُونَ ٢٣

٢٣. يا اسان توکي اها شيءِ ڏيکاري
ڇڏينداسين جنهن جو اسان انهن سان واعدو
ڪيو آهي (ياد رکڻ) اسان انهن تي پوريءَ
طرح اختيار رکون ٿا.

فَأَسْتَفِيكُ بِالَّذِي أَوْحَىٰ إِلَيْكَ إِنَّا كَ عَلَىٰ صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ٢٤

٢٤. ۽ تون انهيءَ ڪلام کي جيڪو تو ڏانهن
وحي ڪيو ويو آهي مضبوطي سان پڪڙي
رک ڇو جو تون سڌي رستي تي آهين.

وَأَنَّهُ لَئِذَا كُرِّكَ وَلَ قَوْمِكْ وَسَوْفَ تَسْلُونَ ٢٥

٢٥. ۽ هي (ڪلام) تنهن جي لاءِ به شرف ۽
عزت جو سبب آهي ۽ تنهن جي قوم جي لاءِ
به ۽ توکان ضرور تنهن جي عملن جي باري
۾ سوال ڪيو ويندو.

وَسُلِّ مَنْ أَرَسْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا
مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهَةً يُعْبَدُونَ ٢٦

٢٦. ۽ جن رسولن کي اسان توکان پهرين
موڪليو انهن کان پڇ ڇا اسان رحمان (خدا)
کان سواءِ ٻين معبودن جو به (پنهنجن
ڪتابن ۾) ذڪر ڪيو هو؟ جن جي عبادت
ڪئي ويندي هئي.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ
فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٢٧

٢٧. ۽ اسان موسيٰ کي پنهنجا نشان ڏيئي
فرعون ۽ انهن جي دربارين ڏانهن موڪليو هو
۽ انهي (انهن وٽ وڃي) چيو هو ته مان
سڀني جهانن جي رب جي طرفان رسول ٿي
آيو آهيان.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ٢٨

٢٨. پوءِ جڏهن هو انهن وٽ اسانجا نشان
ڪڍي آيو ته اهي ٻڌندي ئي انهيءَ تي ڪلون
ڪرڻ لڳا.

وَمَا نُؤْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا ۚ
أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٩﴾

٤٩. ۛ اسان انهن کي جيڪو به نشان
ڏيکاريندا هئاسون اهو پهرين نشان کان وڏو
هوندو هو ۛ اسان انهن کي عذاب ۾ مبتلا
ڪري ڇڏيو هو انهيءَ لاءِ ته اهي (پنهن جي
بدعملن کان) موٽي اچن.

وَقَالُوا يَا أَيُّهُ الشُّجْرَانِ لَنَا رَبٌّ كَإِسَاءَ عِبَادِكَ
إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٥٠﴾

٥٠. باوجود انهيءَ جي اهي اهوئي چوندا
ويندا هئا ته اي جادوگر! پنهن جي رب جي
سامهون اسانجي حق ۾ انهن سڀني واعدن جو
واسطو ڏيئي دعا ڪر جيڪي (واعدا) انهيءَ
توسان ڪيا آهن (جيڪڏهن عذاب نري ويو)
ته اسان ضرور هدايت حاصل ڪري
سگهنداسين.

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿٥١﴾

٥١. پوءِ جڏهن اسان انهن تان عذاب ناري
ڇڏيو ته اهي هڪدم واعدا توڙڻ لڳا.

وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يُقَوْمُ أَلَيْسَ لِي
مُلْكٌ مِصْرَ ۚ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي ۚ أَفَلَا
تُبْصِرُونَ ﴿٥٢﴾

٥٢. ۛ فرعون پنهن جي قوم ۾ هيءَ اعلان
ڪيو ته اي منهن جي قوم! ڇا مصر جي
حڪومت منهن جي قبضي ۾ نه آهي؟ ۛ هي
درياهه (ڏسو) منهن جي اختيار جي هيٺ
هلي رهيا آهن. ڇا توهان ڏسو نه ٿا!؟

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ مِثْلُ ۙ وَلَا يُكَادُّ
يُبِينُ ﴿٥٣﴾

٥٣. ڇا مان انهيءَ شخص کان جيڪو ذليل
آهي ۛ کولي ڳالهه نٿو ڪري سگهي سٺو
آهيان (با هو سٺو آهي؟)

فَلَوْلَا الْفِي عَلَيْهِ آسُورَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ
الْمَلَكُ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٥٤﴾

٥٤. (سو جيڪڏهن اهو سٺو آهي) ته انهيءَ
تي سون جا ڪنگڻ چونه نازل ٿيا. يا انهيءَ
سان گڏ فرشتا چونه آيا جيڪي انهيءَ جي
آسپاس (انهيءَ جي حفاظت جي لاءِ) جمع
ٿين.

فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ ۖ فَاطَاعُوهُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا
قَوْمًا فٰسِقِينَ ﴿٥٥﴾

٥٥. سو اهڙيءَ طرح انهيءَ پنهن جي قوم کي
برغلطي ڇڏيو ۛ انهن هر جي ڳالهه مڃي
ورتي. اهي ماتهو خدا جي انجام توڙڻ وارا

هئا.

٥٦. پوءِ جڏهن انهن اسان کي غصو ڏياريو ته اسان انهن کان بدلو ورتو ۽ انهن سڀني کي غرق ڪري ڇڏيو.

٥٧. ۽ اسان انهن کي (هڪ گذريل) افسانو بنائي ڇڏيو. پڻ پوءِ اچڻ وارن لاءِ هڪ عبرت جو ذريعو (به) بنائي ڇڏيو.

٥٨. ۽ جڏهن به ابن مريم جو واقعو (قرآن ۾) بيان ڪيو ويڃي، ته تنهن جي قوم انهيءَ (ڳالهه) تي گوڙ ڪرڻ شروع ڪري ٿي ڏيئي.

٥٩. ۽ هيءَ به چوڻ لڳي ٿي ته ڇا اسانجا معبود سٺا آهن يا اهو (يعني عيسيٰ) سٺو آهي. اها ڳالهه تنهن جي سامهون صرف جهڳڙي جي مقصد سان ڪن ٿا حقيقت هيءَ آهي ته انهيءَ قوم ۾ حق جي خلاف بحث ڪرڻ جي عادت آهي.

٦٠. ۽ هو (يعني عيسيٰ) ته صرف هڪ بانهو هو جنهن تي اسان انعام ڪيو هو ۽ انهيءَ کي بني اسرائيل جي لاءِ عبرت طور بنايو هو.

٦١. ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ها ته توهان مان به ڪن کي ملائڪ بنائي ڇڏيون ها جيڪي زمين ۾ توهانجي جڳهه تي آباد هجن ها.

٦٢. ۽ اهو (يعني قرآن) آخري گهڙيءَ جو علم بخشي ٿو پوءِ توهان گهڙيءَ جي باري ۾ شڪ نه ڪيو ۽ (اي انسانو) توهان منهن جي تابعداري ڪيو اهوئي سڌو رستو آهي.

٦٣. حق کان پري ٿي وڃڻ وارو شخص

فَلَمَّا أَسَفُونَا انتَقَيْنَا مِنْهُمْ فَاغرقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ۝٥٦

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ ۝٥٧

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ۝٥٨

وَقَالُوا لَا إِلَهَ إِلَّا خَيْرُ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ۝٥٩

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّلْبَنِيِّ إِسْرَءِيلَ ۝٦٠

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُقُونَ ۝٦١

وَرَأَيْتَهُ لَوَلِّمًا لِلشَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝٦٢

وَلَا يَصْدَقُكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝٦٣

توهانڪي سڌي رستي کان روڪي نه هو
توهان جو ظاهر ظهور دشمن آهي.

٦٤. ۽ جڏهن عيسيٰ (بيهر ظاهر ٿيڻ ۾)
نشانن سان ايندو، ته هو چوندو ته مان
توهان وٽ حڪمت جي ڳالهين سان آيو آهيان
۽ انهيءَ لاءِ آيو آهيان ته توهانڪي ڪي اهي
ڳالهيون سمجهايان جن ۾ توهان اختلاف ڪيو
ٿا. پوءِ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ منهن
جي اطاعت ڪيو.

٦٥. الله ئي منهن جو به ۽ توهانجو به رب
آهي. پوءِ انهيءَ جي عبادت ڪيو. اهوئي
سڌو رستو آهي.

٦٦. سو اهو ٻڌي انهيءَ جا مخالف گروهه
پاڻ ۾ مختلف ڳالهين ڪرڻ لڳي ويا؟ پوءِ
جن ماڻهن ظلم ڪيو هڪ تڪليف ڏيندڙ وقت
جي عذاب جي ذريعي سان انهن جي لاءِ
تباهي مقرر آهي.

٦٧. اهي فقط قيامت جو انتظار ڪري رهيا
آهن جن جي لاءِ اوچتو اچڻ مقرر آهي پر اهي
انهيءَ کي سمجهن نٿا.

٦٨. ڪيترا دوست انهيءَ ڏينهن پاڻ ۾ هڪ
ٻئي جا دشمن هوندا سواءِ متقين جي

٦٩. (جو انهن کي خدا چوندو) اي منهنجا
ٻانهو! اڄ توهانڪي ڪنهن به خوف جو ڊپ
ڪونهي ۽ نه ڪنهن گذريل غلطيءَ جي غم
۾ توهان مبتلا ٿي سگهو ٿا.

٧٠. (هيءَ انعام حاصل ڪرڻ وارا اهي ماڻهو
هوندا) جن اسانجي آيتن تي ايمان آندو هو ۽
جن فرمان بردارن جهڙي زندگي بسر ڪئي

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ
وَلَا يُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلَفُونَ فِيهِ ۖ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۝

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُواهُ هَذَا صِرَاطٌ
مُسْتَقِيمٌ ۝

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْ عَذَابٍ يَوْمَ إِلِيمٍ ۝

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝

إِلَّا جَلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا
الْمُتَّقِينَ ۝

يَعْبَادُ لَاخَوْفٍ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَخْرُؤُونَ ۝

الَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ۝

هني.

٤١ (الله انهن كي چوندو) توهان به ۽ توهانجا ساٿي به خوشي ملهائيندي جنت ۾ داخل ٿي وڃو.

٤٢ انهن وٽ سون جون رڪابيون ۽ آبخورا هر هر آندا ويندا ۽ انهيءَ (جنت) ۾ جيڪي ڪجهه دل چاهيندي ۽ اڪيون پسند ڪنديون موجود هوندو ۽ (چيو ويندو ته) توهان انهيءَ ۾ هميشه رهندؤ.

٤٣ ۽ اها اها جنت هوندي جنهن جو توهانڪي توهانجي عملن جي سببان وارث بنايو ويندو.

٤٤ توهانجي لاءِ انهيءَ ۾ ڪثرت سان ميوا موجود هوندا جن مان توهان ضرورت آهر ڪائيندؤ.

٤٥ مجرم يقينن جهنم جي عذاب ۾ مدتن تائين مبتلا رهندا.

٤٦ انهن جي عذاب ۾ ويساهين نه ڏني ويندي ۽ اهي انهيءَ ۾ مايوس ٿي ويندا.

٤٧ ۽ اسان انهن تي ظلم نه ڪيو آهي پر اهي خود پنهن جي جان تي ظلم ڪري رهيا هئا.

٤٨ ۽ اهي پڪاريندا ته اي مالڪ (يعني دوزخ جي آفيسر کي چوندا) تنهن جي رب کي گهرجي ته اسانڪي موت ڏيئي ڇڏي. اهو چوندو توهان دير تائين انهيءَ ۾ رهندؤ.

٤٩ (خدا تعاليٰ چويو) اسان توهان وٽ حق ڪٿي آيا هئاسون پر توهان مان اڪثر حق کان نفرت ڪندا هئا.

٥٠ ۽ اها انهن مائهن (رسول الله صلي الله

أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُخْبَرُونَ ﴿٥١﴾

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَفَائٍ مِنْ ذَهَبٍ وَالْكَوَابِ
وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥٢﴾

وَلِلَّهِ الْجَنَّةُ الَّتِي أَوْصَّيْتُمْ بِهَا لَكُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥٤﴾

إِنَّ النُّجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّهِينٍ خَالِدُونَ فِيهَا
لَا يَغْتَرَّ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٥٥﴾

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٥٦﴾

وَنَادُوا يٰمَلِكُ لِيُفْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ
قَالَ إِنَّكُمْ لَمُؤْتَرُونَ ﴿٥٧﴾

لَقَدْ جِئْتُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ
كُرْهُونَ ﴿٥٨﴾

أَمْ أَمْرًا مَرًّا قَالَا تَبْ أَمْ يَمُوتُونَ ﴿٥٩﴾

عليه وسلم تي) حملي ڪرڻ جو ڪو فيصلو
ڪري ڇڏيو آهي (جيڪڏهن ائين آهي) ته
اسان به انهن جي تباهيءَ جو فيصلو ڪري
ڇڏيو آهي.

٨١. ڇا انهن کي اهو گمان آهي ته اسان انهن
جي ڳجهين ڳالهين ۽ ڳجهن مشورن کي
ڪونه ٿا ٻڌون اها ڳالهه نه آهي پر اسانجا
رسول انهن جي پاسي ۾ ويهي لکي رهيا آهن.

٨٢. تون چئو ته جيڪڏهن رحمان (خدا) جو
ڪو پٽ هجي ها ته مان انهيءَ جي سڀني
ڪان پهرينءَ عبادت ڪريان ها.

٨٣. آسمانن ۽ زمين جو رب ۽ عرش جو رب
انهن سڀني (شرڪ وارين صفتن) کان پاڪ
آهي جيڪي مشرڪ بيان ڪن ٿا.

٨٤. پوءِ (اي پيغمبر!) تون انهن کي ڇڏي
ڏي ته گند اڇلائيندا رهن ۽ انهيءَ وقت تائين
ڪيڏندا رهن جو اهي پنهنجي انهيءَ عذاب
کي پهچي وڃن جنهن جو انهن سان وعدو
ڪيو ويو هو.

٨٥. اهو (خدا) ئي آسمانن ۽ زمين ۾ اڪيلو
معبود آهي ۽ اهو وڏين حڪمت وارو ۽ ڏاڍو
جائن وارو آهي.

٨٦. ۽ وڏيون برڪتون بخشڻ واري اها
هستي آهي جيڪا آسمانن ۽ زمين ۽ جيڪي
ڪي انهيءَ جي وچ ۾ آهي، انهن سڀني جي
بادشاهت جو مالڪ آهي ۽ قيامت جو علم
صرف انهيءَ کي حاصل آهي ۽ انهيءَ ڏانهن
تو هان کي موٽايو ويندو.

٨٧. ۽ جن کي اهي ماڻهو خدا کان سواءِ
پڪارين ٿا اهي شفاعت جا مالڪ نه آهن پر

أَمْ يَحْسِبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَّا
وَرُسُلَنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨١﴾

قُلْ إِنْ كَانَ لِلزَّالِمِينَ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَالَمِينَ ﴿٨٢﴾

سُبْحَنَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ
عَظِيمٍ ﴿٨٣﴾

فَذَرَهُمْ خُوضُوا وَيَلْتَبِؤا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ﴿٨٤﴾

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌُ وَ
هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٥﴾

وَتَبَرَّكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ
مَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَالَّذِي تَرْجَعُونَ ﴿٨٦﴾

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ

إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٥٠﴾

اهوئي شفاعت جو حق رکيڻو جيڪو حق جي شاهدي ڏئي ۽ اهي (ڪافر انهيءَ حقيقت کي) چڱيءَ طرح سمجهي سگهن ٿا.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٥١﴾

۸۸ ۽ جيڪڏهن تون انهن کان پڇين ته انهن کي ڪنهن پيدا ڪيو آهي؟ ته اهي ضرور چوندا الله، پوءِ اهي ڪهڙي طرف برغلائجي ويندا آهن.

وَ قِيلَ لَهُ يَرْبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

۸۹ ۽ اسان کي انهيءَ (رسول) جي انهيءَ قول جو قسم! جڏهن انهيءَ چيو هو اي منهنجا رب! هيءَ قوم ته اهڙي آهي جو ڪنهن به سچائيءَ تي ايمان نٿي آئي.

فَأَصْفَحْ عَنْهُمْ وَ قُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٥٣﴾

۹۰ سو (اسان انهيءَ کي جواب ڏنو هو ته) انهن سان درگزر ڪر ۽ صرف آيتري دعا ڪندو ڪر ته توتي خدا جي سلامتي نازل ٿئي، ته انهيءَ جو اهو نتيجو نڪرندو جو اهي (تو کي) ڄاڻڻ لڳندا.

سُورَةُ الدُّخَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ سِتُّونَ آيَةً وَثَلَاثَةُ رُكُوعَاتٍ

سورت دخان . هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت انهيء جون ست آيتون
؛ ني ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

١. (مان) الله جو نالو وني جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

حَمْدٌ ②

٢. (هيء) حميد ؛ مجيد (خدا جي طرفان
نازل ڪيل سورت آهي)

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ③

٣. اسان (انهيءَ سچائيءَ جي ثبوت جي لاءِ
انهيءَ کولي) بيان ڪرڻ واري ڪتاب جو
قصر ڪائونٽا (يعني انهيءَ کي شاهديءَ طور
پيش ڪيون ٿا)

حَافِظَةُ الْعِلْمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا
مُنذِرِينَ ④

٤. اسان انهيءَ (ڪتاب) کي هڪ برڪت
واري رات ۾ نازل ڪيو آهي ڇو جو اسان
گمراهن کي هميشه کان هوشيار ڪندا آيا
آهيون.

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ⑤

٥. انهيءَ رات ۾ هر حڪمت وارو ڪم بيان
ڪيو وڃي ٿو.

أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ⑥

٦. هر ڪو اهو ڪم جنهن جو اسان پنهنجي
حضور مان حڪم ڏنو آهي اسان اهڙي موقعي
تي هميشه ئي رسول موڪليندا آهيون.

رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ⑦

٧. اهو تنهن جي رب جي طرفان رحمت جي
طور تي ٿيندو آهي اهو ڏاڍو دعائون ٻڌڻ
وارو (؛) دلين جي حال ڄاڻڻ وارو آهي.

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنُوزَهُنَّ
مُوقِنِينَ ⑧

٨. (يعني) انهيءَ رب جي طرفان جيڪو
آسمانن ؛ زمين ؛ جيڪي ڪجهه انهن جي
وچ ۾ آهي انهيءَ جو رب آهي بشرطيڪ

توهانجي نيت يقين ڪرڻ واري هجي.

۹. انهي ڪانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي، اهو زندهه به ڪري ٿو ۽ ماري به ٿو اهو توهانجو به رب آهي ۽ توهانجن پهرين ابن ڏاڏن جو به رب هو.

۱۰. پر اهي شڪ ۾ مبتلا آهن (۽) ڪيڏي رهيا آهن.

۱۱. پوءِ تون انهيءَ ڏينهن جو انتظار ڪر جنهن ڏينهن آسمان تي هڪ ظاهر ظهور دونهن ظاهر ٿيندو.

۱۲. جيڪو سڀني ماڻهن تي چانئجي ويندو. اهو دردناڪ عذاب هوندو.

۱۳. (ماڻهو انهيءَ کي ڏسي چوڻ لڳندا) اي اسانجا رب! اسان کان اهو عذاب ٺاري ڇڏ اسان ايمان آڻيون ٿا.

۱۴. انهيءَ ڏينهن ايمان آڻڻ جي توفيق انهن کي ڪٿان ملندي حالانڪ انهن وٽ هڪ حقيقت کي کولي بيان ڪرڻ وارو رسول اچي چڪو آهي (جنهن کي انهن نه مڃيو)

۱۵. ۽ انهيءَ کان پني قبراني هليا ويا ۽ چوڻ لڳا هيءَ ڪنهن جو سيڪاريل چريو آهي.

۱۶. اسان عذاب کي ٿوري دير تائين هنائي ڇڏينداسين پر توهان وري اهي ئي (ڪرتوت) ڪرڻ لڳي ويندؤ.

۱۷. جنهن ڏينهن اسان وڏي پڪڙ ۾ توهان کي آڻينداسين (توهان تي ظاهر ٿي ويندو ته) اسان انتقام وٺڻ تي قادر آهيون.

۱۸. ۽ اسان انهن کان پهرينءَ فرعون جي قوم جي به آزمائش ڪئي هئي ۽ انهن وٽ هڪ

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ⑩

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ⑪

فَازْتَقِيبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ ⑫

يُفْتَنُ النَّاسُ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ⑬

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ⑭

أَنَّى لَهُمُ الذِّكْرُ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ⑮

ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ ⑯

إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ⑰

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ ⑱

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ

كَرِيمٌ ۝

معزز رسول آيو هو.

أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنَّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۝

١٩. (؛ انهيء رسول انهن كي چيو هو ته) خدا جا بانها منهن جي حوالي ڪري ڇڏيو مان توهان ڏانهن هڪ امانتدار رسول بنائي موڪليو ويو آهيان.

وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُمْ بِبَلْطَنٍ مُّبِينٍ ۝

٢٠. (؛ انهيء حڪم سان موڪليو ويو آهيان ته خدا جي معاملي ۾ زيادتيءَ کان ڪم نه وٺو (؛ منهن جي آندل دليلن تي غور ڪيو) مان توهان ڏانهن يقينن هڪ ظاهر ظهور دليل آڻڻ وارو آهيان.

وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ ۝

٢١. (؛ مان پنهنجي رب ۽ توهانجي رب کان پناهه گهران ٿو جو توهان ڪٿي جلد بازيءَ ۾ مونکي سنگسار نه ڪري ڇڏيو.

وَأَنْ لَّمْ تُوْمِسُونِي فَاعْتَزُّوا

٢٢. (؛ جيڪڏهن توهان مون تي ايمان نٿا آڻيو ته (گهٽ ۾ گهٽ اهو ته ڪيو جو) مونکي بلڪل اڪيلو ڇڏي ڏيو.

فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ ۝

٢٣. انهيءَ تي موسيٰ پنهنجي رب کي پڪاريو ۽ چيو ته هيءَ قوم ته ڏوهاري آهي (مون تي ايمان آڻيندي نظر نٿي اچي)

فَأَسْرِبْ بَيْنَهُمْ لِيَذْلَ إِن كُمْ مُّتَّبِعُونَ ۝

٢٤. تڏهين (خدا) چيو تون منهنجن ٻانهن کي راتو رات (هن ملڪ مان) ڪڍي وٺي وڃ ۽ اهو خيال رک ته فرعون جي قوم تنهن جو پيڇو ڪندي.

وَأَتْرُكُ الْبَحَرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَقُونَ ۝

٢٥. (؛ سمنڊ کي ڏرڻ تان لنگهندي پوئتي ڇڏي وڃ (يعني ڏرڻ تي هلندي هلندي سمنڊ مان لنگهي وڃ) اهو (يعني فرعون جو) لشڪر ته غرق ٿي ويندو.

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جِثَّتٍ وَّعِیُونَ ۝

٢٦. انهن (يعني فرعون جي قوم) پنهنجي پويان ڪيترا باغ ۽ چشمان

ذُرُوعٌ وَمَقَامٌ كَرِيمٌ ﴿٢٤﴾

۲۷۔ ۽ پوکون ۽ ڏاڍي آرام واريون جايون ۽ اهڙيون رهائش واريون جڳهون

وَنِعْمَةً كَانُوا فِيهَا فَكُونُوا ۝۲۸

۲۸۔ جن یر ڈاڊا خوش رهندا هئا چڙي ڏنيون.

كَذٰلِكَ^{٢٩} وَاَوْرَثْنٰهَا قَوْمًا اٰخَرِيْنَ ۝

۲۹۔ ائين ئي ٿيو، ۽ اسان انهن سڀني شين جو وارث هڪ ئي قوم کي ڪري ڇڏيو.

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا
مُنْظَرِينَ ﴿٣٠﴾

۳۰۔ پوءِ آسمان ۽ زمين انهن تي ڪونه رٺا۔
۽ انهن کي ڍر نه ڏني وئي۔

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٢١﴾

۳۱۔ ۛ اسان بني اسرائيل کي فرعون جي طرفان ملڻ واري خوار ڪندڙ عذاب کان نجات ڏني هئي.

مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَلِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣٢﴾

۳۲۔ اھو (يعني فرعون) وڏو متڪبر هو ۽ حد کان وڌيل هو.

وَلَقَدْ اخْتَرْنَاهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾

۳۳۔ ۽ اسان بني اسرائيل کي پنهنجي زماني جي سڀني قومن تي انهن جي حالت سبب فضيلت ڏني هئي.

وَاتَيْنَهُم مِّنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ مُّبِينٌ ﴿٢٣﴾

۳۴۔ ۽ اسان انهن وٽ اهڙن نشانن مان هڪ نشان موهڪيلو هو جنهن ۾ انهن جي وڏي آزمائش هئي.

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿٢٥﴾

۳۵۔ هي ماڻهو (يعني اهل مڪه) چون ٿا.

إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ ﴿٢٦﴾

۳۶۔ اسانکي صرف پهرين موت سان واسطو
پوندو ؛ اسانکي ٻيهر زندهه ڪري نه
اٿاريو ويندو.

فَاتُوا يَا بَابِئِنَّا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٤﴾

۳۷۔ پوءِ جيڪڏهن توهان سڄا آهيو ته اسانجن ابن ڏاڏن کي ٻيهر هن دنيا ۾ آڻي ڏيکارو

أَمْ خَيْرٌ مَقُومٌ تَبَّحَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ
إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٦﴾

۳۸۔ ۛ ڇا اهي ڇڱا آهن يا تبع جي قوم !
اهي ماڻهو جيڪي تبع کان پهرين هئا
(دنيوي طاقت ۾ انهن کان ڇڱا هئا) اسان

انهن سڀني کي تباهه ڪري ڇڏيو آهي مانهن
يقينن ڏوهاري ۽

٣٩. ۽ آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪي ڪجهه
انهيءَ جي وڃي آهي اسان راند ڪندي نه
پيدا ڪيا آهن.

٤٠. اسان انهن کي صرف هڪ دائمي رهڻ
واري مقصد جيلاءِ پيدا ڪيو هو پر انهن مان
اڪثر جائن نٿا.

٤١. فيصلي جو ڏينهن انهن سڀني جو موعود
وقت آهي.

٤٢. جنهن ڏينهن ڪوبه دوست ڪنهن
دوست جي ضرورت پوري نه ڪري سگهندو
۽ نه انهن مان ڪنهن جي مدد ڪئي ويندي.

٤٣. صرف (انهيءَ جي مدد ڪئي ويندي)
جنهن تي الله رحم ڪندو اهو غالب (۽) بي
انتها ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

٤٤. ٿوهر جو ڏي يقينن

٤٥. گنهگار جو کاڌو آهي.

٤٦. پوءِ وانگر حراب سواد وارو جيڪو
پيئڻ ۾ پگهاريل نامي وانگر ٺهڪندو

٤٧. جهڙيءَ طرح گرم پاڻي ٺهڪندو آهي.

٤٨. ۽ اسان فرشتن کي چونڊاسين هن گنهگار
کي پڪڙيو ۽ جهنم جي وچتائين انهيءَ کي
گهليندا وٺي وڃو.

٤٩. پوءِ انهيءَ جي مٿي تي تمام گهڻون گرم
پاڻي وجهيو جنهن مان انهيءَ کي سخت
پيءُ جو عذاب پهچندو.

(۽) اسان انهيءَ شخص کي چونڊاسين
تون هيءَ عذاب چڪ تون (پنهنجي خيال ۾)

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا لِعَيْنٍ ۝

مَا خَلَقْنَاهَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ۝

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ يَبْقَاهُمْ جَمْعِينَ ۝

يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا
وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ۝

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ
الرَّحِيمُ ۝

صافيتا ۴۱ عند الساعدين

إِنَّ شَجَرَتَ الزُّقُومِ ۝

طَعَامُ الْأَثِيمِ ۝

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ۝

كَغَلِي الْحَبِيمِ ۝

خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ ۝

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ
الْحَبِيمِ ۝

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ۝

غالب (ۛ) عزت وارو هئين.

٥١- (پوءِ چوندا سين) اهوئي ته آهي، جنهن جي باري ۾ توهان شڪ ڪندا هئا.

٥٢- متقي يقينن هڪ امن واري جاءِ ۾ رهندا.

٥٣- يعني جنتن ۽ چشمن ۾

٥٤- اهي سنهون پٽ ۽ ٿلهو پٽ پائيندا ۽ هڪ ٻئي جي آمهون سامهون وينا هوندا.

٥٥- (ائين ئي ٿيندو) ۽ اسان انهن کي ساڻي طور وڏين وڏين ڪارين اکين واريون عورتون ڏينداسون.

٥٦- اهي انهن جنتن ۾ هر قسم جا ميوا گهرائيندا ۽ امن سان (زندگي) بسر ڪندا.

٥٧- انهن کي انهن (جنتن) ۾ ڪوبه موت ڪونه ايندو سواءِ پهرين موت جي (جيڪو اخروي زندگيءَ کان پهرين اچي چڪو هوندو) ۽ الله انهن کي دوزخ جي عذاب کان بچائيندو.

٥٨- اهو به تنهن جي رب جي طرفان فضل جي ڪري هوندو (نه حق جي ڪري) ۽ اها هڪڙي وڏي ڪاميابي آهي.

٥٩- سو ٻڌي ڇڏ ته اسان انهيءَ قرآن کي تنهن جي زبان ۾ آسان ڪري لائو آهي انهيءَ لاءِ ته اهي ماڻهو (عرب وارا) انهيءَ مان نصيحت حاصل ڪري سگهن.

٦٠- پوءِ تون به پڇاڙيءَ جو انتظار ڪر اهي به انتظار ڪندا.

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥١﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥٢﴾
فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٣﴾

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٥٤﴾

كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٥﴾

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٦﴾

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٧﴾

فَضْلًا مِّن رَّبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٨﴾

فَأَنشَأْنَا لِسِرِّهِ يَلْسَانُكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٩﴾

فَأَرْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ ﴿٦٠﴾

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ ثَمَانٍ وَثَلَاثُونَ آيَةً وَالْأَجَدُّ مِائَتًا

سورت جاثیه - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون انهن آيتون ؛ چار رکوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ع) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

٢١
٢٢

۲۔ حمید (ء) مجید (خدا هن سورت کي نازل ڪرڻ وارو آهي)

تَزِيدُ الْكِتَابَ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ③

۳۔ غالب ۽ حڪمت واري الله جي طرفان هن ڪتاب کي نازل ڪيو ويو آهي.

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝

۴۔ آسمانن ۽ زمين ۾ مومنن لاءِ وڏيون نشانبيون آهن.

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٍ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ٥

5- ۽ اهڙيءَ طرح توهانجي پيدائش ۾ ۽ انهيءَ ۾ جيڪي اهو (الله) ساهوارن مان (زمين ۾) پکيڙي ٿو يقين ڪرڻ واريءَ قوم جيلاءَ نشانين آهن.

وَاخْتَلَفَ الْيَهُودُ وَالنَّهَارُ وَمَا أَرْزَلَ اللَّهُ مِنَ النِّعَمِ
مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَنَصْرَ نِيفِ
الرِّيحِ أَيُّ تَقُومُ يَعْقِلُونَ ①

۶۔ ۽ رات ۽ ڏينهن جي اڳيان پٺيان اچڻ وڃڻ ۾ به ۽ جيڪي الله رزق جو سبب (يعني پاني) ڪڪر مان لاڻو آهي پوءِ انهيءَ مان زمين کي انهيءَ جي مرڻ کانپوءِ جيئرو ڪيو آهي (انهيءَ ۾ به) ۽ هوائن جي هيڏانهن هوڏانهن هلائڻ ۾ به عقل واري قوم جيلاءِ ڪيتريون ئي نشانبيون آهن.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْتَوَاهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ
بَعْدَ اللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۖ يَوْمَ تُنْفَخُ السُّجُودُ ۚ (٤)

۱. اهي سڀ الله جا نشان آهن جن کي اسان تنهن جي سامهون پوري سچائيءَ سان بيان ڪيون ٿا پوءِ (بڌايو ته) الله ۽ انهيءَ جي نشانن کانپوءِ توهان ڪهڙي شيءِ تي ايمان

آئندا.

٨. هر ڪوڙي ۽ گنهگار جيلاءِ عذاب مقدر آهي.

٩. جيڪو انهن آيتن کي جيڪي انهيءَ جي اڳيان بيان ڪيون وڃن تيون ٻڌي ٿو. پوءِ تڪبر سان پنهنجي هر ڳالهه تي ضد ڪندو رهي ٿو ڇڻ ته انهيءَ خدا جا نشان ٻڌائي ڪونهن. پوءِ اهڙي شخص کي دردناڪ عذاب جي خبر ڏي.

١٠. ۽ جڏهن اهو شخص اسانجن آيتن مان ڪنهن جي خبر ٻڌي ٿو ته انهيءَ هي چتر ڪرڻ لڳي ٿو. اهڙن ماڻهن کي خوار ڪرڻ وارو عذاب ملندو.

١١. انهن جي اڳيان جهنم آهي ۽ انهن جا عمل انهن کي ڪجهه به نفعو نه ڏيندا ۽ نه اهي معبود (نفعو ڏيندا) جن کي انهن الله کان سواءِ اختيار ڪري رکيو آهي ۽ انهن کي ڏاڍو وڏو عذاب ملندو.

١٢. هيءَ (سچي) هدايت آهي ۽ جن پنهنجي رب جي آيتن جو ڪفر ڪيو آهي. انهن کي بتن جي پوڄا جي سببان دردناڪ عذاب ملندو.

١٣. الله اهو ئي آهي جنهن سمنڊ کي توهانجي خدمت تي لڳائي ڇڏيو آهي انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي حڪم سان انهيءَ ۾ ٻيڙيون هلن ۽ انهيءَ لاءِ ته توهان (انهن جي ذريعي) انهيءَ جي فضل کي تلاش ڪيو ۽ انهيءَ لاءِ ته توهان شڪر ڪيو.

١٤. ۽ جيڪي ڪي آسمانن ۾ آهي ۽ زمين ۾ آهي سمورو انهيءَ توهانجي خدمت تي لڳائي

وَلِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ⑤

يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تَنْتَلِعُ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِيرًا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ⑥

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ⑦

مِنْ دَرَأَيْهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَخْنِي عَنْهُمْ مَآكِسُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَدْلِيََاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑧

هَٰذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِالآيَاتِ رَوَّيْنَاهُمْ عَنْ عَذَابٍ ۖ
مِّنْ رَّجْوٍ أَلِيمٍ ⑨

اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لَتَجْزِيَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ
وَلَتَجْتَئِعُوا مِنْ فَضْلِهِ ۖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ⑩

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

قَنَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

جذبو آهي انهيءَ ۾ فڪر ڪرڻ واري قوم جي
جلاءِ وڌا نشان آهن.

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ
لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٥﴾

۱۵- تون مومنن کي چو ته جيڪي ماڻهو
الله جي سزا کان نٿا ڊڄن انهن کي معاف
ڪري ڇڏين انهيءَ جو نتيجو اهو نڪرندو جو
خدا (خود) اهڙي قوم کي انهن جي عملن جي
جزا ڏيندو.

مَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ
إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٦﴾

۱۶- جيڪو به ايمان جي مطابق عمل
ڪريو انهيءَ جو فائدو انهيءَ جي جان کي
پهچي ٿو ۽ جيڪو به برا ڪم ڪري ٿو
انهي جو نقصان (به) انهيءَ جي جان کي
پهچي ٿو پوءِ توهان پنهنجي رب ڏانهن
موٽائي نيا ويندا.

وَلَقَدْ آتَيْنَا نَبِيَّ إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٧﴾

۱۷- اسان بني اسرائيل کي ڪتاب ۽
حڪومت ۽ نبوت بخشي هئي ۽ پاڪ شين
مان رزق عطا فرمايو هو ۽ پنهنجي زماني
جي ماڻهن تي انهن کي فضيلت بخشي هئي.

وَأَتَيْنَاهُم بِبَنَاتٍ مِّنَ الْأَمْْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مَن
بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ
يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿١٨﴾

۱۸- اسان انهن کي ظاهر ظهور شريعت عطا
ڪئي هئي ۽ بني اسرائيل انهيءَ وقت انهيءَ
جي باري ۾ اختلاف ڪيو ڇاڪاڻ ته انهن وٽ
ڪامل علم (قرآن) اچي ويو (اهو اختلاف)
انهن جي پاڻ ۾ سرڪشيءَ جي سببان هو
تنهن جو رب انهن جي وچ ۾ قيامت جي
ڏينهن انهن جي اختلافي ڳالهين متعلق فيصلو
ڪندو.

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْْرِ فَاتَّبِعْهَا وَ
لَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

۱۹- اسان توکي شريعت جي هڪ طريقي تي
مقرر ڪيو آهي پوءِ تون انهيءَ جي پٺيان هل
۽ انهن ماڻهن جي خواهشن جي پويان نه هل
جيڪي علم نٿا رکن.

إِنَّهُمْ لَنُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ

۲۰- اهي الله جي مقابلي ۾ توکي ڪجهه

بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ ①

فاندو نٿا پهچائي سگهن - ۽ ظالم پاڻ به هڪ
بني کي پناهه ڏيڻ وارا آهن ۽ الله متقين کي
پناهه ڏيڻ وارو آهي.

هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ
يُوقِنُونَ ②

۲۱. هي (تعليمون) ماڻهن جي لاءِ عقلي
دليل آهن ۽ يقين رکڻ واري قوم جي لاءِ
هدايت ۽ رحمت جو سبب آهن.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ
كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً فِي حَيَاتِهِمْ
وَمَمَاتِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ③

۲۲. ڇا جن ماڻهن بديون ڪيون آهن اهي
خيال ڪن ته اسان انهن کي مومن ۽ ايمان
جي مطابق عمل ڪرڻ وارن جهڙو درجو
ڏينداسين ايستائين جو انهن پنهنجي زندگي
۽ موت برابر ٿي ويندا - اهي ڏاڍو برو فيصلو
ڪن ٿا.

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزَىٰ
كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ④

۲۳. ۽ الله آسمانن ۽ زمين کي هڪ ابدي
قانون جي مطابق پيدا ڪيو آهي ۽ انهيءَ جو
نتيجو اهو نڪرندو جو هر شخص کي انهيءَ
جي عمل جي مطابق جزا ملندي ۽ انهن مان
ڪنهن تي به ظلم نه ڪيو ويندو.

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ
عَلَىٰ عِلْمِهِ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ
بَصِيرَةَ غَشْوَةٍ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ⑤

۲۴. ڇا تو انهيءَ شخص جي حالت تي به
غور ڪيو آهي جنهن پنهنجي نفساني
خواهش کي پنهنجي معبود بنائي ڇڏيو آهي
۽ الله انهي کي (پنهنجي) ڪامل علم سبب
گمراهه قرار ڏنو آهي ۽ انهيءَ جي ڪٽڻ ۽
انهيءَ جي دل تي مهر لڳائي ڇڏي آهي ۽
انهيءَ جي اکين تي پردو وجهي ڇڏيو آهي سو
هاڻي الله جي (انهيءَ فعل کان) پوءِ انهيءَ
کي ڪير هدايت ڏيئي سگهندو؟ ڇا توهان
نصيحت نٿا حاصل ڪيو؟

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا
وَمَا يُمِلُّكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ

۲۵. ۽ اهي چون ٿا ته اهاڻي دنياوي زندگي
اسان جي لاءِ مقدر آهي انهيءَ زندگيءَ کي
گذاريندي اسان مرداسين ۽ انهيءَ جو لطف

عَلِمَ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ⑤

ونندي اسان زندهه رهنداسين ۽ زمانوئي اسانکي (پنهن جي اثر سان) ماري ٿو پر انهن کي انهيءَ ڳالهه جو ڪوبه حقيقي علم ڪونهي اهي صرف ڊوڪا ڪري رهيا آهن.

وَإِذَا تَنَادَوْا عَلَيْهِمْ أَيْنَ بَنَاتُ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَتُؤْتُوا بَابِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ⑥

۲۶. ۽ جڏهن انهن کي اسانجون ظاهر ظهور آيتون ٻڌايون وڃن ٿيون ته انهن جو انهيءَ کانسواءِ ڪوبه جواب نه هوندو آهي جو اهي چوندا آهن ته جيڪڏهن توهان سچا آهيو ته اسانجن ابن ڏاڏن کي به (زندهه ڪري) وٺي اچو.

قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمَيِّتُكُمْ ثُمَّ يُجْمَعُكُمْ إِلَى
يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ⑦

۲۷. تون چؤ ته الله نبي توهانکي زندهه ڪري ٿو. وري اهوئي توهان کي ماريندو. وري اهوئي توهان کي قيامت جي ڏينهن تائين جمع ڪندو ويندو (۽) انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ ڪونهي پر اڪثر ماڻهو انهيءَ جو علم نٿا رکن.

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْبَاطِلُونَ ⑧

۲۸. ۽ آسمانن ۽ زمين جي بادشاهت خدا جي ئي آهي ۽ جنهن وقت واعدو ڪيل گهڙي ايندي انهيءَ ڏينهن ڪوڙ ڳالهائين وارا وڏي گهائي ۾ هوندا.

وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى
كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑨

۲۹. ۽ تون هر هڪ امت کي ڏسندين ته اها زمين تي گوڏن پر ڪريل هوندي. هر هڪ قوم کي پنهن جي شريعت ڏانهن سڏيو ويندو انهيءَ ڏينهن توهانکي توهانجي عملن جي مطابق جزا ڏني ويندي.

هَذَا كِتَابُنَا يُنْطَقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِجُ
مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑩

۳۰. (۽) اسان چوندا سين ڏسو) هي اسانجو ڪتاب آهي جيڪو توهانجي خلاف سچي سچي شاهدي ڏيئي رهيو آهي. جيڪي ڪجهه توهان عمل ڪندا هئا اسان انهيءَ کي لکندا ويندا هواسين.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ
رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْبَيِّنُ ⑤

٣١- پوء جيڪي ماڻهو مومن هئا ۽ جن نيڪ
عمل ڪيا هئا انهن کي انهن جو رب پنهن
جي رحمت جي (چانو جي) هيٺان رکندو ۽
اهائي ظاهر ظهور ڪاميابي آهي.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ
فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ⑥

٣٢- اهي ماڻهو جيڪي ڪافر ٿي ويا هئا
(انهن کي چيو ويندو ته) ڇا منهن جون
آيتون توهان کي پڙهي نه ٻڌايون وينديون
هيون پر (باوجود انهيءَ جي) توهان تكبر
ڪندا هئا. ۽ توهان ڏوهاري قوم به داخل ٿي
ويا هئا.

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ
فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نُظُنُّ إِلَّا ظَنًّا
وَمَا نَحْنُ بِمُتَّبِعِينَ ⑦

٣٣- ۽ جڏهن انهن کي اهو چيو وڃيڻو ته
الله جو واعدو ته سچو آهي ۽ (دنيا جي)
آخري تباهي ضرور اچڻ واري آهي انهيءَ به
ڪوبه شڪ نه آهي ته انهيءَ تي اهي چون
ٿا ته اسان نٿا ڄاڻون قيامت ڪهڙي شئي
آهي؟ اسان کي ته انهيءَ جي متعلق صرف
شڪ آهي ۽ اسان کي انهيءَ تي يقين ڪوبه
نه آهي.

وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا
بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ⑧

٣٤- ۽ انهيءَ وقت انهن تي انهن جي عملن
جون خرابيون ظاهر ٿي وينديون ۽ جن ڳالهين
تي اهي ڪلندا هئا (يعني انهن جو انڪار
ڪندا هئا) اهي انهن جو گهيرو ڪنديون (۽
سچ پچ انهن جي اکين اڳيان اچي وينديون)

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسِفُكُمْ كَمَا نَسِيفْنَا لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا
وَمَاؤُكُمْ إِلَّا النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ مُّصْرِينَ ⑨

٣٥- ۽ انهن کي چيو ويندو ته اڄ اسان
توهان کي اهڙيءَ طرح بي مدد ڇڏي ڏنو آهي
جهڙي طرح توهان انهيءَ ڏينهن جي ملاقات
جي خيال کي ڇڏي ڏنو هو ۽ توهانجو نڪاڻو
باهه هوندو ۽ ڪوبه توهانجي مدد ڪرڻ
وارو نه هوندو.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا هُوَ رُءُوسُهُمْ

٣٦- اهو انهيءَ ڪري هوندو جو توهان الله

الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۖ فَاَلْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٢٥﴾

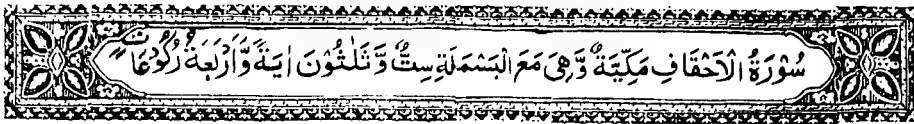
جي نشانن کي کل جو سبب بنائي ڇڏيو هو ؛
دنيا جي زندگي توهان کي دوکو ڏنو هو پوءِ
اڄ نه ته اهي هن عذاب مان ڪڍيا ويندا ؛
نه انهن جي طرفان خدا کي راضي ڪرڻ جي
ڪوشش قبول ڪئي ويندي.

قُلْ لِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٣٤﴾

۳۴- بس الله جيڪو آسمانن ۽ زمين جو رب
آهي ۽ سڀني جهانن جو رب آهي سڀ تعريف
انهيءَ جي ئي آهي.

وَلَهُ الْكِبَرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٣٨﴾

۳۸- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ سڀ وڏائي انهيءَ جي
ئي آهي ؛ اهو غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

سورت احقاف - هي سورت مكي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون چئيه آيتون
۽ چار ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ضرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانشو)

حَم ۲۷

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ②

۲. حميد ۽ مجيد (خدا هن سورت جي نازل
ڪرڻ وارو آهي).
۳. الله (يعني) غالب ۽ حڪمت واري هستيءَ
جي طرفان هن ڪتاب (مجيد) کي نازل ڪيو
ويو آهي.

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا
بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا
مُعْرِضُونَ ③

۴. (۽ هو چوي ٿو ته) اسان آسمانن ۽ زمين
کي ۽ جيڪي ڪي ڪجهه انهيءَ جي وچ
آهي سواءِ سبب جي پيدا نه ڪيو آهي ۽ نه
بنان ڪنهن مدت مقرر ڪرڻ جي پيدا ڪيو
آهي ۽ اهي ماڻهو جن انڪار ڪيو آهي اهي
هن ڳالهه کان منهن موڙي رهيا آهن.

قُلْ إِرَاءَ بَيْتِهِمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرُونِي
مَا ذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ
إِنِّي نُنَزِّلُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِ هَذَا إِذَا نَزَّلَتْ مِنْ عَلِيمٍ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ④

۵. جنهن کان اهي ڊيڄاريا ويا آهن تون (انهن
کي) چؤ مونکي ٻڌايو ته سهي ته جنکي
توهان خدا کان سواءِ پڪاريوئا انهن زمين جي
ڪهڙي ڪهڙي شئي پيدا ڪئي آهي؟ يا
انهن جو آسمان جي پيدائش ۾ ڪو دخل آهي.
جيڪڏهن توهان انهيءَ دعويٰ ۾ سچا آهيو
ته انهيءَ کان پهرين جي ڪنهن ڪتاب جو
دليل پيش ڪيو يا جيڪڏهن (ڪو به
ڪتاب ڪونهي) توهان سچا آهيو ته ڪو
علمي دليل ئي پيش ڪيو.

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ

۶. ۽ انهيءَ کان وڌيڪ گمراهه ڪير ٿي

لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ④

5

سگهيو جيڪو الله کان سواءِ انهن (هستين) کي پڪاري ٿو جيڪي قيامت تائين انهيءَ جي ڪابه دعا قبول نٿيون ڪري سگهن بلڪ اهي (هستيون) انهن جي دعائن کان بلڪل بي علم آهن.

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ⑤

۴ ۽ جڏهن ماڻهن کي ٻيهر جيئرو ڪري اٿاريو ويندو اهي (ڪوڙا بنايل معبود) انهن جا دشمن هوندا ۽ انهن جي عبادت جو انڪار ڪندا.

وَإِذَا نُفِثَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَبَأَجَلٌ هُمْ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ⑥

۸ ۽ جڏهن انهن کي اسانجون ظاهر ظهور آيتون ٻڌايون وڃن ٿيون ته ڪافر حق جي ڳالهه ٻڌي چون ٿا ته هيءَ ته هڪ ظاهر ظهور جادو آهي (پوءِ اسان انهيءَ کي ڪيئن مڃون).

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ انْتَرَيْتُمْ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفْعِلُونَ فَبِئْسَ الْكُفْرُ كُفًى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ⑦

۹- ڇا اهي اهو چون ٿا ته اهو (قرآن) هن پاڻ وٽان ٺاهيو آهي تون انهن کي چو ته جيڪڏهن مون انهيءَ کي پاڻ ٺاهيو آهي ته (مان خدا جي سزا جو مستحق آهيان ۽) توهان مون کي خدا جي عتاب جي ڪنهن به حصي کان به بچائي نٿا سگهو. هو انهن ڳالهين کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو جيڪي توهان سواءِ مطلب جي ڪندا رهو ٿا. هو توهانجي ۽ منهن جي وچ ۾ شاهد طور ڪافي آهي ۽ هو ڏاڍو بخشن وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

قُلْ مَا كُنتُ بِدُعَايِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ⑧

۱۰- تون انهن کي چو ته مان دنيا ۾ پهريون رسول ته نه آيو آهيان (مون کان پهريون ڪيترائي رسول گذري چڪا آهن) ۽ مان نٿو ڄاڻان ته مون سان خدا ڪهڙو معاملو ڪندو. ۽ نه اهو ڄاڻان ٿو ته توهان سان

ڪهڙو معاملو ڪندو مان ته صرف انهيءَ
وحيءَ جي تابعداري ڪيائون جيڪا مون تي
نازل ٿي آهي ۽ مان ته صرف هڪ ظاهر
ظهور ڏيکارڻ وارو آهيان.

۱۱. تون چو ته مون کي ٻڌايو ته سهي ته
جيڪڏهن منهن جي وحي خدا جي طرفان ٿي
۽ توهان انهيءَ جو انڪار ڪري ڇڏيو باوجود
انهيءَ جي جو بني اسرائيل مان هڪ شاهد
(يعني موسيٰ) شاهدي ڏيئي چڪو آهي ته
هن وانگر هڪ شخص ظاهر ٿيندو (ته ڇا اها
عجيب ڳالهه نه ٿيندي ته اهو جيڪو
پهرين گذريو هو) انهيءَ ته ايمان آندو ۽
توهان (جن جي زماني ۾ اهو آيو آهي) تكبر
ڪان ڪم وٺي رهيا آهيو الله ظلم ڪرڻ وارن
کي ڪڏهن به هدايت جي واٽ نٿو ڏيکاري.

۱۲. ۽ ڪافر مومن کي چون ٿا ته
جيڪڏهن قرآن ڪا سٺي تعليم هجي ها ته
هي (مومن) اسان کان پهرين انهيءَ تي ايمان
نه آئين ها ۽ جيئن ته انهن (ڪافرن) تي
انهيءَ جي سڃاڻي ظاهر نه ٿي آهي اهي
(نامرادي ۽ غصي کان اهاڻي ڳالهه) چوندا
ته هيءَ ته هڪ پراڻو ڪوڙ آهي (جيڪو
پهريائين ماڻهن به خدا جي متعلق ڳالهائيندا
آيا آهن)

۱۳. حالانڪ هن کان پهرين موسيٰ جو
ڪتاب گذري چڪو آهي جيڪو رهنمائي
ڪرڻ وارو به هو ۽ رحمت به هو ۽ هيءَ
(قرآن) هڪ اهڙو ڪتاب آهي جيڪو پاڻ
کان پهرين ڪتاب جي تصديق ڪري ٿو ۽
عربي زبان ۾ آهي انهيءَ لاءِ ته جن ظلم

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
وَكُفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَٰهِدٌ مِّنْ بَنِي
اِسْرَآءِئِلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَاَمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ
اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ۝۹

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كَانَ خَيْرًا مَّا
سَبَقُوْنَآ اِلَيْهِ وَاِذْ لَمْ يَهْتَدُوْا بِهِ فَمَسِيْقُوْلُوْنَ
هٰذَا اِنْكَ تَدْرِيْ ۝۱۰

وَمِنْ قَبْلِهِ كُتِبَ مُوْسٰى اِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ وَهٰذَا
كِتٰبٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا عَرَبِيًّا لَّيْسَ مِنَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا
وَبَشِّرِ الصّٰلِحِيْنَ ۝۱۱

ڪيو آهي انهن کي ڊيڄاري ۽ جيڪي ماڻهو
خدا جي حڪم مطابق ڪم ڪن ٿا انهن کي
خوشخبري ڏئي.

۱۴. (يعني) اهي ماڻهو جيڪي هيئنن چون
ٿا الله ئي اسانجو رب آهي (۽) پوءِ اهي
انهيءَ دعويٰ تي مضبوطيءَ سان قائم ٿي
وڃن ٿا سو اهڙن ماڻهن کي نه ته ڪنهن
آئيندي ڳالهه جو ڊپ ٿيندو ۽ نه پوئين
زماني جي ڪنهن ڪوتاهيءَ جو غم ٿيندو.

۱۵. اهي ماڻهو جنت ۾ وڃڻ وارا آهن اهي
انهيءَ ۾ پنهنجن گندريل عملن جي بدلي ۾
هميشه رهندا ايندا.

۱۶. ۽ اسان انسانن کي پنهنجن جي والدين سان
احسان جي تعليم ڏئي هئي ڇو جو انهيءَ جي
ماءُ انهيءَ کي تڪليف سان پيٽ ۾ کنيو هو
۽ پوءِ تڪليف سان انهيءَ کي ڄڻيو هو ۽
انهيءَ جي ڪٽڻ ۽ انهيءَ جي کير ڇڏائڻ تي
نپهه مهينا لڳا هئا. پوءِ جڏهن اهو انسان
پنهنجي ڪامل جواني يعني چاليهن سالن
کي پهچي ويو ته انهيءَ ڇيو. اي منهنجا
رب! مون کي انهيءَ ڳالهه جي توفيق ڏي، جو
مان تنهنجي هن نعمت جو شڪر ادا ڪريان
جيڪا تو مون تي ۽ منهنجي ماءُ پيءُ تي
ڪئي آهي ۽ (انهيءَ ڳالهه جي به توفيق
ڏي) ته مان اهڙا سٺا عمل ڪيان جن کي
تون پسند ڪرين ۽ منهن جي اولاد ۾ به
نيڪيءَ جو بنياد قائم ڪرمان تنهنجي طرف
جهڪان ٿو ۽ مان تنهن جن فرمانبردار بنين
مان آهيان.

۱۷. (جيڪي ماڻهو ائين ڪندا) اهي ئي

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧﴾

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

وَوَعَيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا ۖ خَلَّتْهُ
أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَخَلَّهُ وَفَصَلَّهُ
ثَلَاثُونَ شَهْرًا ۖ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ
سَنَةً ۖ قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي
أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا
تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي ۖ إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ
وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٩﴾

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ تَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَبَاؤُوا ۖ

تَجَاوَزَ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعَدَ
الْحَقِيقِ الَّذِينَ كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٨﴾

ماڻهو اهڙا هوندا جن جا سٺا اعمال اسان
قبول ڪنداسين ۽ انهن جي بدين کي اسان
درگزر ڪنداسين. اهي ماڻهو جنت ۾ ويندا
هي هڪ سچو واعدو آهي جيڪو شروع (آدم
جي پيدائش) کان مومن سان ڪيو وڃي ٿو.

وَالَّذِي قَالَ لِيُؤَدِّيَنَّهُ أَفٍّ لَّكَ
أَعِدِّيَنِّي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ
مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَعْجِلَانِ اللَّهَ وَكَانَ
أَمِينٌ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ يُقُولُ مَا
هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩﴾

۱۸. ۽ (هڪ) اهڙو شخص (بہ هوندو آهي)
جيڪو پنهنجي والدین کي چونڊو آهي
تو هانتي افسوس! ڇا توهان مون کي هيءَ خبر
پڪيءَ طرح ڏيو ٿا تہ مون کي زندهہ ڪري
زمین مان ڪڍيو ويندو ۽ صديءَ مٿان صدي
پهرين گذري چڪي آهي (پر انهن مان
ڪوبہ شخص جيئرو ٿي نہ آيو) ۽ (انهيءَ
جا) پٽي (ماءُ ۽ پيءُ) الله کان فرياد ڪندي
چون ٿا اي پٽ! توتي افسوس! خدا تي ايمان
آھ. الله جو واعدو ضرور پورو ٿي رهندو.
انهيءَ تي هو انهن کي جواب ڏئي ٿو هي تہ
صرف پهرين جون ڪهاڻيون آهن.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أَمْرِ قَدْ
خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ أَرْسُلُهُمْ
كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٠﴾

۱۹. اهڙائي ماڻهو آهن جن تي انهن امتن مان
جيڪي انهن کان پهرين گذري چڪيون آهن
خواهه جنن مان هيون يا انسانن مان عذاب
جي پيشگوني پوري ٿي وئي. اهي ماڻهو
نقصان پائڻ وارا هئا.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِّنَ عَمَلُهُمْ وَلِيُؤَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ
وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ ﴿٢١﴾

۲۰. ۽ انهن سڀني کي انهن جي عملن جي
مطابق درجا ملندا ۽ اهو انهيءَ لاءِ هوندو تہ
الله انهن کي انهن جي عملن جو پورو بدلو
ڏيئي ۽ انهن تي ظلم نہ ڪيو وڃي.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلْهَبَهُمْ
طِينَتُكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَنْعَمْتُمْ بِهَا
فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ

۲۱. ۽ جنهن ڏينهن ڪافرن کي دوزخ جي
سامهون پيش ڪيو ويندو (۽ چيو ويندو)
توهان دنيا جي زندگيءَ ۾ پنهنجا سڀ انعام
ختم ڪري چڪا آهيو ۽ دنيا جي زندگيءَ

فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَيَسْأَلُنَّكَ تَفْسُقُونَ ﴿٦٦﴾

مان جيترو فائدو وئشو هو وئي چڪا آهيو
پوءِ اڄ توهانڪي زمين ۾ بنان حق جي تكبر
ڪرڻ ۽ نافرمان ڪرڻ جي سببان خواريءَ
جو عذاب ڏنو ويندو.

وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أُنذِرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَ
قَدْ خَلَتْ لَدُنُّهُ رَبِّينَ يُدَيِّرُ مِنْ خَلْفِهِ
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٦٧﴾

۲۲- ۽ (اي نبي!) عاد جي پاءَ (هو) کي
به ياد ڪر جڏهن انهيءَ پنهن جي قوم کي
احقاف ۾ ڊيڄاريو هو ۽ انهيءَ (هود) کان
پهرين به ڪيترا نبي گذري چڪا هئا ۽
انهيءَ کانپوءِ به ظاهر ٿيا ۽ انهن مان هر
هڪ هيءَ تعليم ڏيندو هو ته الله ڪانسواءِ
ڪنهن جي به پوڄا نه ڪريو. مان توهانتي
هڪ وڏي ڏينهن جي عذاب جي اڄڻ کان
ڊڄانئو.

قَالُوا اجْمَعْنَا لِنُكَلِّمَ عَنْ رَبِّنَا فَإِنَّا بِمَا
تُعَذِّبُنَا لَنَكُنَّ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦٨﴾

۲۳- انهن مانهن چيو ڇا تون اسان وٽ انهيءَ
لاءِ آيو آهين ته اسانڪي پنهن جن معبودن
کان هنائي ڇڏين. جيڪڏهن ائين آهي ته
تون پنهن جي سڄي هٿ جي صورت ۾ جنهن
شيءَ جو تون اسان سان واعدو ڪرين ٿو اها
اسان وٽ آڻ.

قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِن لَّيُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ تَابُوا
بِهِ وَلَئِن لَّا أَرْسَلَكُمْ قَوْمًا تَهْتَلُونَ ﴿٦٩﴾

۲۴- (هود) چيو ته حقيقي علم ته الله وٽ
آهي ۽ مان ته صرف اها تعليم توهان تائين
پهچايان ٿو جنهن جي پهچائڻ جي ذميداري
خدا مون تي وڌي آهي. پر مان ڏسان ٿو ته
توهان هڪ جاهل قوم آهيو.

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ
قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّطِيرٌ بَلْ هُوَ
مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رَيْبٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٠﴾

۲۵- پوءِ جڏهن انهيءَ قوم انهيءَ عذاب کي
هڪ ڪڪر جي صورت ۾ پنهن جي وادين
ڏانهن وڌندي ڏٺو ته انهن چيو ته اهو هڪ
ڪڪر آهي جيڪو اسان تي مينهن وسائيندو.
(اسان چيو) نه هيءَ اهو (عذاب) آهي
جنهن کي توهان جلد گهريو ٿي (هيءَ) هڪ

هوا آهي جنهن ۾ دردناڪ عذاب لڪل آهي.

۲۶. هيءَ هوا پنهن جي رب جي حڪم سان هر شيءِ کي تباهه ڪندي ويندي. پوءِ نتيجو اهو ٿيو جو انهن تي صبح اهڙي وقت آيو جو صرف انهن جا گهر ئي نظر آيا ٿي (سڄي قوم واريءَ ۾ دٻجي وئي) اهڙيءَ طرح اسان ڏوهاري قوم کي جزا ڏيندا آهيون.

۲۷. ۽ اسان انهن کي اها طاقت بخشي هئي. جيڪا طاقت توهان کي نه بخشي ۽ اسان انهن کي توهان وانگر ڪن ۽ اڪيون ۽ دل به ڏني هئي (پر انهن به توهان وانگر انهن شين کان ڪم نه ورتو) سو انهن جي ڪنن ۽ اکين ۽ دلي انهن کي ڪوبه نفعو نه ڏنو جو جو اهي الله جي آيتن جي انڪار تي هوڏ ڪندا هئا ۽ جنهن عذاب تي اهي ٽوڪ ڪندا هئا انهيءَ انهن کي چئني طرفن کان گهيري ورتو.

۲۸. ۽ اسان انهن بستين کي به تباهه ڪري چڪا آهيون جيڪي توهانجي ارد گرد آهن. ۽ اسان نشانين کي کولي کولي بيان ڪيو آهي انهيءَ لاءِ ته (انهن آيتن جا مخاطب) پنهن جي ضد کان باز اچن.

۲۹. پوءِ ڇو نه انهن ماڻهن جن کي انهن الله کان سواءِ انهيءَ لاءِ معبود بنائي رکيو هو ته اهي انهن کي خدا جي ويجهو ڪن انهن جي مدد ڪئي بلڪ اهي موقعي تي انهن (جي اکين) کان غائب ٿي ويا ۽ اهو انهن جي ڪوڙ ۽ افترا جو نتيجو آهي.

۳۰. ۽ جڏهن اسان جن مان ڪن ماڻهن کي توڙي انهن ڦيرائي وئي آياسين. جيڪي قرآن ٻڌڻ جي خواهش رکندا هئا. پوءِ جڏهن اهي

ثُمَّ قُرْءُ كُلِّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا أَسْكِنُهُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ مَكَنَّهُمْ فِيْنَا إِن مَكَّنَّكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَآبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ كَاوًا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٧﴾

۲۶

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا وَرَدَكُمْ مِنَ الْقُرَىٰ وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُبُلًا آلِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ أَفْئِدَتُهُمْ وَمَا كَانُوا يَقْتَرُونَ ﴿٢٩﴾

وَإِذْ صَرَّفْنَا إِلَيْكَ قُرْءًا مِنَ الْجِنِّ يَتَّبِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنْصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ

قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ۝

(قرآن پڙهڻ جي مجلس ۾) حاضر ٿيا ته انهن هڪ ٻئي کي چيو ته ڇپ ٿي وڃو - پوءِ جڏهن قرآن جي تلاوت ختم ٿي ويئي ته اهي پنهنجي قوم ڏانهن واپس هليا ويا ۽ انهن ۾ وحي اسلام جي اشاعت شروع ڪري ڏني.

قَالُوا يَاقَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كُتُبًا أَنْزَلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ
مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى
طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ۝

۳۱. (۽) پنهنجي قوم کي چيائون - اي اسانجي قوم! اسان هڪ اهڙي ڪتاب کي ٻڌو آهي جيڪو موسيٰ کانپوءِ لاٿو ويو آهي ۽ جيڪي ڪتاب انهيءَ کان پهرين لٿا آهن انهن جي تصديق ڪري ٿو ۽ سچ ڏانهن ۽ سڌي رستي ڏانهن رهنمائي ڪري ٿو.

يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَ آمِنُوا
بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِزَّكُمْ
مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ۝

۳۲. اي اسانجي قوم! الله جي طرفان نئين ڪتاب آڻڻ واري شخص جي پڪار کي قبول ڪيو ۽ انهيءَ تي ايمان آڻيو، نتيجو اهو ٿيندو جو الله توهانجي گناهن کي معاف ڪري ڇڏيندو ۽ توهان کي هڪ اچڻ واري دردناڪ عذاب کان پناهه ڏيندو.

وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ
فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي دُونِهَا أُولَئِكَ
أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۝

۳۳. ۽ جيڪو الله جي طرف سڏڻ واري جي ڳالهه کي قبول نٿو ڪوي اهو انهيءَ کي دنيا ۾ هارائي نٿو سگهي ۽ خدا کان سواءِ انهيءَ کي پناهه ڏيڻ وارا وجود ڪٿي ڪونه آهن اهڙا ماڻهو کليل گمراهيءَ ۾ مبتلا هوندا آهن.

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَلَمْ يَكُنْ يَخْلُقْهُنَّ يَفْقِدُ عَلَىٰ أَنْ يَكُنِيَ الْمَوْتُ
بَلَاءً لَهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

۳۴. (ڇا) هو نه ٿا ڏسن ته اهو خدا جنهن آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو ۽ انهن جي پيدائش کان نه ٽڪيو) اهو انهيءَ تي به قادر آهي جو مٿن کي به جيترو ڪري اهو پنهنجي هر ارادي کي پوري ڪرڻ تي قادر آهي.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا

۳۵. ۽ جتنهن ڏينهن ڪافرن کي باهه جي

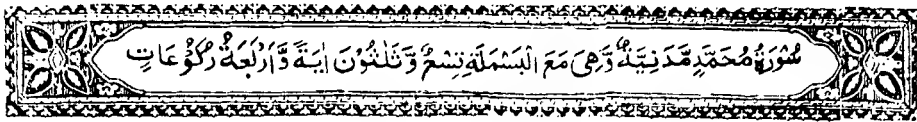
بِالْحَقِّ قَالُوا يَلَيْ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ۝

سامهون پيش ڪيو ويندو ۽ چيو ويندو ڇا
هي حق ڪونهي؟ اهي چوندا هائو هائو!
اسانکي پنهن جي رب جو قسم! (اهو بلڪل
سچ آهي) تڏهين (الله) فرمائيندو، ڇڏو
توهان پنهن جي ڪفر جي سببان عذاب
ڇڏو.

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرِ الْأَوَّلُوا الْعَظِيمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا
تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَانَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ كَايُودُونَ
لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلَّغَ فَبَلَ يَمْلِكُ
إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ ۝

۳۶- پوءِ (اي نبي!) تون به (اهڙي طرح)
صبر ڪر جهڙيءَ طرح پختي ارادي وارا
رسول (توکان پهرين) صبر ڪري چڪا آهن
۽ انهن جيلاءِ هيءَ دعا نه ڪر ته انهن تي
جلدي عذاب اچي جنهن ڏينهن اهي پنهن جي
موعود عذاب کي ڏسندا انهن جي حالت اهڙي
هوندي جو ڄڻ اهي هن دنيا ۾ تمام ٿورو
وقت رهيا آهن. اها ڳالهه (انهن ڪافرن جي
لاءِ) رڳو هڪ نصيحت طور چيني وئي
آهي ۽ فاسق قوم کانسواءِ ڪنهن کي
تباهه نٿو ڪيو وڃي.

سورت محمد - هيء سورت مدني آهي ۽ بسم الله سميت انهيء جون ائيتاليهه آيتون ۽ چار ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (۴) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)

۲- اهي ماڻهو جن ڪفر ڪيو ۽ الله جي
رستي کان روڪيو، الله انهن جي عملن کي
تباهه ڪري ڇڏيو.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ
أَعْمَالَهُمْ ②

۳- ۽ جن ايمان آندو ۽ انهن ايمان جي مطابق
عمل ڪيا ۽ جيڪي محمد (رسول الله صلي
الله عليه وسلم) تي نازل ٿيو، انهيءَ تي
ايمان آندائون ۽ اهوئي انهن جي رب جي
طرفان حق آهي - الله انهن جي بدين کي
ڍڪيندو ۽ انهن جي حالتن کي درست ڪري
ڇڏيندو.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ
عَلَيْهِمْ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ لَا كُفْرَ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ③

۴- اهو انهيءَ لاءِ ڪيو ويو جو جن ڪفر
ڪيو هو انهن ڪوڙ جي پيروي ڪئي هئي ۽
جن ايمان آندو هو اهي پنهنجن جي رب جي
طرفان اچڻ واري حق جي پويان هليا هئا الله
اهڙيءَ طرح ماڻهن جي اڳيان انهن جو (اصل)
حال بيان ڪريو.

ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ④

۵- پوءِ (گهرجي ته) جڏهن توهان ڪافرن
سان ميدان جنگ ۾ ملو ته ڪنڌ ڪپيو
ايستائين جو جڏهن توهان انهن جو رت وهايو
ته چڱيءَ طرح زور سان مشڪون ٻڌو پوءِ
انهيءَ کانپوءِ يا ته احسان ڪري (انهن کي
ڇڏي ڏيو) يا جنگ جي چٽي وٺي (ڇڏي

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ
حَتَّىٰ إِذَا اسْتَعْمَزْتُمُوهُمْ فَشَرُّوا الوَثَاقَ ۖ فَآتَا
مَتًّا بَعْدَ ۖ وَآمَّا فِدَاءٌ ۚ كُلُّ مَن تَصَّحَّ الْحَرْبُ
أَوَّارَاهَا ۚ ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ
مِنْهُمْ وَلَٰكِنْ لِّيَبْلُوَ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ ۚ وَ

الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ⑤

ڏيو) ايستائين جو جنگ پنهن جا هٿيار رڪي ڇڏي (يعني ختم ٿي وڃي) اهو سڀ ڪجهه حالتن هيٺ ٿيو آهي ؛ جيڪڏهن الله چاهي ها ته خود ئي انهن کان بدلو وٺي ها - پر انهيءَ گهريو ته توهان مان ڪن کي ڪن جي ذريعي آزمائي جيڪي ماڻهو الله جي راهه ۾ ماري ويا. الله انهن جي عملن کي ڪڏهن به ضايع نه ڪندو.

سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ⑥

٦. اهو ڪين ضرور ڪاميابيءَ ڏانهن وٺي ويندو ؛ انهن جي حالت کي درست ڪندو.

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ ⑦

٧. انهن کي جنتن ۾ داخل ڪندو جيڪي هن انهن کي پهرين ئي ٻڌائي ڇڏيون آهن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَصْرُوا اللَّهَ يَصْرُكُمْ وَ يَبْتَلِ أَفْئِدَامَكُمْ ⑧

٨. اي مومنو! جيڪڏهن توهان الله جي مدد ڪندو ته اهو توهانجي مدد ڪندو ؛ توهانجن قدمن کي مضبوط ڪندو.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمْ أَعْمَالُهُمْ ⑨

٩. ؛ جن ڪفر ڪيو آهي انهن تي افسوس آهي ؛ خدا انهن جي عملن کي ضايع ڪري ڇڏيندو

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُوا أَعْمَالَهُمْ ⑩

١٠. ڇو جو انهن الله جي لائڻ (ڪلام) کي نا پسند ڪيو آهي سو خدا به انهن جي عملن کي ضايع ڪري ڇڏيو.

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا ⑪

١١. ڇا اهي زمين ۾ نه گهميا جو ڏسن ها ته جيڪي انهن کان پهرين گذري چڪا آهن انهن جي پڇاڙي ڪهڙي ٿي . الله انهن تي عذاب نازل ڪيو هو ؛ (اڄ ڪلهه جي) ڪافرن به انهن جهڙو حال ٿيندو.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ⑫

١٢. اهو (انهيءَ لاءِ ٿيندو) جو الله مومنن جو مددگار آهي ؛ ڪافرن جو ڪوبه مددگار ڪونهي.

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

١٣. الله مومنن ؛ ايمان جي مطابق عمل

جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يَسْتَعْمُونَ وَيَكُونُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ
مَثْوًى لَهُمْ ۝۱۲

ڪرڻ وارن کي اهڙن باغن ۾ داخل ڪندو جن
جي هيٺان نهرون وهي رهيون هونديون ۽ جن
ڪفر ڪيو آهي اهي ڪجهه دنيوي فائدو
حاصل ڪندا ۽ اهڙيءَ طرح کائيندا پيئندا
جهڙي طرح چوپايا کائين پيئن ٿا ۽ دوزخ
انهن جو لڪاڻو هوندو.

وَالَّذِينَ مِنْ قُرْبَىٰ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنَ قُرْبَىٰكَ
الَّتِي أَخْرَجْتَ أَهْلَكْنَهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ۝۱۳

۱۴- ۽ ڪيتريون بستيون اهڙيون هيون
جيڪي تنهن جي هن بستيءَ کان جنهن توکي
ڪڍي ڇڏيو وڌيڪ طاقتور هيون (پوءِ به)
اسان (انهن جي طاقت جي باوجود) انهن کي
تباھه ڪري ڇڏيو ۽ ڪوبه انهن جو مددگار
نه بڻجي سگهيو.

أَفَن كَانَ عَلَىٰ بَيْتِكَ مِنْ رَبِّكَ كَسْرٌ لَكَ سُوءُ
عَمَلٍ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۝۱۵

۱۵- ڇا هو جيڪو پنهنجي رب جي طرفان
هڪ (مضبوط) دليل تي قائم هوندو آهي
انهن وانگر ٿي سگهيو جن جا برا عمل انهن
کي خوبصورت ڪري ڏيکاريا ويا هجن ۽
جيڪي پنهنجي خواهش جي پويان هلندا
هجن.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ
مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرَ
طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ
مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ
وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ لَكُمْ هُوَ حَالِدٌ فِي النَّارِ
وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ۝۱۶

۱۶- متقين سان جن جنتن جو واعدو ڪيو ويو
آهي انهن ۾ اهڙي پاڻيءَ جون نهرون هونديون
جنهن ۾ سڙڻ جو مادو نه هوندو ۽ اهڙيون
نهرون هونديون جن ۾ اهڙو ڪير وهندڙ هوندو
جنهن جو مزو ڪڏهن به بدليو (يعني اهو
به نه سڙندو) ۽ اهڙيون شراب جون نهرون
هونديون جيڪي پيئڻ وارن کي مزيدار
لڳنديون ۽ پاڪ ۽ صاف ماکيءَ جون نهرون
به هونديون ۽ انهن کي انهن جنتن ۾ هر قسم
جا ميوا به ملندا ۽ پنهنجي رب جي طرفان
مغفرت به ملندي (ڇا اهي جنتي) انهن
ماڻهن وانگر ٿي سگهن ٿا جيڪي دير تائين

باهه ۾ رهڻ جا مستحق ٺهرايا ويا آهن ۽
جنڪي اهڙو گرم پاڻي پياريو ويندو جيڪو
انهن جي آنڊن کي ڦاڙي وجهندو.

۱۷. ۽ انهن مان ڪي اهڙا به آهن جيڪي
ظاهر ۾ توڙي انهن ڪن ڏين ٿا پر جڏهن اهي
تو وٽان اٿي هليا وڃن ٿا ته انهن ماڻهن کي
جن کي علم ڏنو ويو آهي چون ٿا هن (رسول)
هينئر ڇا چيو هو. اهي ماڻهو اهڙا آهن جن
جي دلين تي الله مهر ڪري ڇڏي ۽ اهي پنهن
جي خواهشن جي پٺيان لڳي پيا آهن.

۱۸. ۽ اهي ماڻهو جيڪي هدايت حاصل
ڪن ٿا. الله انهن کي هدايت ۾ وڌيڪ ڪندو
ٿو وڃي ۽ انهن کي انهن جي مناسب حال
تقويٰ بخشي ٿو.

۱۹. پوءِ اهي صرف آخري فيصلن جي گهڙيءَ
جو انتظار ڪري رهيا آهن ته اهو انهن ڏانهن
اوجھو اچي وڃي. سو انهيءَ جون نشانين ته
ظاهر ٿي چڪيون آهن ۽ جڏهن انهيءَ جي
اصل حقيقت انهن وٽ اچي پهچندي ته
(ٻڌائين ته) انهيءَ وقت انهن کي ڪهڙي
شيءَ نفعو ڏيندي؟

۲۰. ۽ ڄاڻي وٺ ته الله ڪانسواءِ ڪوبه
معبود ڪونهي ۽ تنهن جي حق ۾ جيڪي
(تنهن جي منڪر قوم) گناهه ڪيا آهن انهن
جي لاءِ خدا کان معافي گهرندو رهه ۽ مومن
مردن ۽ مومن عورتن جي باري ۾ به معافي
گهرندو رهه ته الله انهن جي ڪوتاهين کي
معاف ڪري ڇڏي ۽ الله توهانجي هيڏانهن
هوڏانهن گهمڻ ۽ ڪنهن جاءِ تي ترسڻ کي
ڇڳيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَشْتَعِبُ إِلَيْكَ خَيْرًا إِذَا خَرَجُوا مِنْ
عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنَشَأَ
أُولَئِكَ الَّذِينَ كَتَبَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا
أَهْوَاءَهُمْ ⑮

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ
تَقْوَاهُمْ ⑯

فَهُلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَلَمَ لَهُمْ إِذَا جَاءَهُمْ
ذِكْرُهُمْ ⑰

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَ
لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَ
مَثُوبَكُمْ ⑱

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ
فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مِّنْ حُكْمٍ وَذَكَرَ
فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ
عَلَيْهِ مِنَ النُّوتِ فَأَوْلىٰ لَهُمْ ⑥

۲۱- ۽ مومن چون ٿا ته ڇو (انهيءَ تي) ڪا
اهڙي سورت نازل نٿي ٿئي (جنهن ۾ جنگ جو
حڪم هجي) پوءِ جڏهين ڪا اهڙي پختي
(حڪم واري) سورت نازل ٿيندي آهي ۽
انهيءَ ۾ لڙائي جو ذڪر هوندو آهي ته تون
انهن ماڻهن کي جن جي دليق ۾ بيماري آهي
ڏسين ٿو ته اهي تودانهن اهڙي ماڻهوءَ
وانگر ڏسن ٿا جن تي موت جي بيهوشي
پهتي هجي. پوءِ انهن جي لاءِ (خدا جي
طرفان) تباهي مقدر آهي.

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ
صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ⑦

۲۲- (انهن جو اصل طريقو اهو هئڻ گهربو هو
جو اهي چون ها ته اسان کي ڪنهن جلدبازيءَ
جي ضرورت ڪانهي) اسانجو ڪم ته
فرمانبرداري ڪرڻ ۽ (ماڻهن کي) نيڪ
ڳالهيون ٻڌائڻ آهي پوءِ جڏهين ڳالهه پختي
ٿي وڃي ها (يعني جنگ چڙهي پوي ها) ته
جيڪڏهن اهي الله جي حضور سڃاڻجن ها
(يعني جيڪو فرمانبرداري جو واعدو ڪيو
هو انهيءَ کي پورو ڪن ها) ته اهو انهن جي
لاءِ بهتر ٿئي ها.

هَٰؤُلَاءِ عَسَيْتُمْ أَن تُولِيَهُمْ شُرَكَاءَ فِي الْأَرْضِ
وَقُتِلُوا أَرْحَامُكُمْ ⑧

۲۳- پوءِ ڇا اها ڳالهه ويجهي نه آهي ته
جيڪڏهن توهان ٻئي ڦيرائي ڇڏيو ته (پوءِ
به) زمين ۾ فساد ڪرڻ جو سبب ٿي وڃو. ۽
ماڻهن کي چئو.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى
أَبْصَارَهُمْ ⑨

۲۴- اهي ئي ماڻهو آهن جن تي الله لعنت
ڪئي آهي ۽ انهن کي ٻوڙو ڪري ڇڏيو آهي
۽ انهن جي اکين جي بينائي ضايع ڪري ڇڏي
آهي.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ⑩

۲۵- ڇا اهي قرآن تي غور نٿا ڪن، ڇا انهن
جي دليق تي اهڙا ڪرف آهن جيڪي انهن جي

دلين جي ٽي پيداوار آهن.

۲۶. اهي ماڻهو جيڪي هدايت ظاهر ٿيڻ تي ڦري ويا - شيطان انهن کي انهن جو عمل سنو ڪري ڏيکاريو آهي ۽ انهن کي (ڪورون) اميدون ڏيکاريون آهن.

۲۷. اهو انهيءَ ڪري (ٿيو) آهي ته هو انهن ماڻهن کي جيڪي خدائي تعليم کي نا پسنديدگيءَ جي نگاهه سان ڏسي رهيا آهن چئي رهيا آهن ته اسان توهانجي ڪن ڳالهين ۾ فرمانبرداري ڪنداسين ۽ الله انهن جي ڳجهين ڳالهين کي ڄاڻي ٿو.

۲۸. سو انهيءَ وقت ڪهڙو حال هوندو - جڏهن فرشتا انهن جو روح قبض ڪري رهيا هوندا (۽) انهن جي منهن ۽ انهن جي پٺيءَ تي ڪوڙا لڳائي رهيا هوندا.

۲۹. اهو انهيءَ ڪري هوندو جو جنهن ڳالهه کي الله نا پسند ڪيو آهي انهي جي بنيان هلي پيا ۽ خدا جي رضا (جي ڳولا) کي پسند نه ڪيو سو خدا به انهن جا عمل ضايع ڪري ڇڏيا.

۳۰. ڇا اهي ماڻهو جن جي دلين ۾ بيماري آهي سمجهن ٿا ته الله انهن جي دلين جي ڳجهين ڪين کي ڪڏهن ظاهر نه ڪندو.

۳۱. ۽ جيڪڏهن اسان چاهيون ته انهن جو وجود توتي ظاهر ڪري ڇڏيون ۽ تون انهن کي انهن جي منهن مان سڃاڻي وٺين ۽ (هينئر به) تون انهن کي انهن جي ڳالهائين جي ڍنگ مان سڃاڻي وٺين ٿو ۽ الله توهانجي عملن کي ڄاڻي ٿو.

۳۲. ۽ اسان توهانجي ضرور آزمائش ڪنداسين

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدَوْا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَ لَهُمْ ⑫

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأُمْرِ ۖ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ⑬

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يُضْرَبُونَ وُجُوهُهُمْ وَأَدْبَارُهُمْ ⑭

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ اللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَاقْبَظْ أَعْمَالَهُمْ ⑮

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ ⑯

وَلَوْ نَشَاءُ لَّارْسَبْنَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَ تَتَعَرَّفُهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ⑰

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجْتَهِدِينَ مِنْكُمْ وَ

الصَّابِرِينَ وَبَلَّوْا أَخْبَارَكُمْ ⑤

انهيء وقت تائين جو اسان توهان مان خدا جي راهه ۾ جهاد ڪرڻ وارن ۽ صبر ڪرڻ وارن کي سڃاڻي وٺون ۽ اسان توهانجي اندروني حالت جي ضرور آزمائش ڪنداسين.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَ شَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرَّوْا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ أَعْمَالُهُمْ ⑥

۳۳. جن ماڻهن ڪفر ڪيو آهي ۽ الله جي رستي کان (ماڻهن کي) روڪين ٿا ۽ رسول کان هدايت جي ظاهر ٿي وڃڻ کانپوءِ اختلاف ڪن ٿا اهي ماڻهو الله کي ڪجهه به نقصان نه پهچائيندا بلڪ اهو (الله) انهن جي عملن کي ضايع ڪري ڇڏيندو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ⑦

۳۴. اي ايمان وارا! الله ۽ انجي رسول جي فرمانبرداري ڪيو، ۽ پنهنجن عملن کي ضايع نه ڪيو.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ⑧

۳۵. يقينن جن ڪفر ڪيو آهي ۽ الله جي رستي کان ماڻهن کي روڪيو آهي پوءِ اهي انهيءَ حالت ۾ مري به ويا جو اهي ڪافرن مان هئا ته الله انهن کي ڪڏهن به معاف نه ڪندو.

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ ۖ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ ۖ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَبْرِكُمْ أَعْمَالَكُمْ ⑨

۳۶. پوءِ اي مومنو! سست نه ٿيو جنهن جي نتيجي ۾ صلح ڏانهن سڏڻ شروع ڪيو نيٺ توهان ئي غالب رهندو ۽ الله توهان سان آهي ۽ ڪڏهن به توهانجن عملن ۾ گهٽتائي اچڻ نه ڏيندو.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَ لَهْوٌ ۖ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أَجْرَكُمْ وَلَا يَسْلُكْهُمُ فِي السَّلَامِ ⑩

۳۷. هي دنيا جي زندگي صرف هڪ ڪيل ۽ غفلت جو سامان آهي ۽ جيڪڏهن توهان ايمان آڻيو ۽ تقويٰ اختيار ڪيو ته الله توهانجو اجر توهانکي ڏيندو ۽ اهو توهانجو مال توهان کان ڪونه ٽوڙي.

إِنْ يَسْأَلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبَخَّلُوا وَبَخِرْج

۳۸. جيڪڏهن اهو توهان جو مال توهان کان گهري ۽ (انهيءَ تي) توهان کان اصرار ڪري

أَضَعَا نَكْمٌ ⑤

تہ توهان بخل کان کم وئي سگهو ٿا، ۽
اهو ضرور توهانجو ڪينو توهانجن دلين مان
ڪڍي ڇڏيندو.

هَآنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُفْقَرُوا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلْ وَمَنْ
يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلْ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ
وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ
ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ ⑥

۳۹. ٻڌو! توهان اهي ماڻهو آهيو جن کي
انهيءَ لاءِ سڏيو وڃي ٿو تہ توهان الله جي
رستي ۾ خرچ ڪيو ۽ توهان مان ڪي اهڙا
هوندا آهن جيڪي بخل کان کم وئي ٿا ۽
جيڪو بہ بخل کان کم وئي اهو پنهنجي
جان تي متعلق بخل کان کم وئي ٿو. نہ
تہ الله بي نياز آهي ۽ توهان تي محتاج آهيو.
۽ جيڪڏهن توهان ڦري وڃو تہ اهو
توهانجي جاءِ تي هڪ ٻي قوم کي بدلائي
وئي ايندو ۽ اهي توهان وانگر (سستي ڪرڻ
وارا) نہ هوندا.

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ مَدْرِيَّةٌ وَرَبِّ مَمَّ الْبِسْمَلَةِ ثَلَاثُونَ آيَةً وَأَرْبَعَةٌ رُكُوعَاتٍ

سورت فتح - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ٺيهه آيتون ؛ چار ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
كرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ②

۲- اسان توکي هڪ ظاهر ظهور فتح بخشي
آهي.

لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ
وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَ
يَهْدِيكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ③

۳- جنهن جو نتيجو اهو ٿيندو جو الله تنهن
جي متعلق ڪيل اهي گناهه به جي ڪي
پهرين گذري چڪا آهن ڊڪي ڇڏيندو ؛
جيڪي اڃا تائين ٿيا نه آهن (پر آئيندي
ٿيڻ جو امڪان آهي) انهن کي به ڊڪي
ڇڏيندو ؛ توتي پنهنجي نعمت پوري ڪندو
؛ توکي سڌو رستو ڏيکاريندو.

وَيُضَاهِكَ اللَّهُ نُصْرًا عَزِيزًا ④

۴- ؛ الله تنهن جي شاندار مدد ڪندو.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَ اللَّهُ جُسُودُ
السَّلَاطَةِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَيْنًا حَكِيمًا ⑤

۵- اهو (خدا) ئي آهي جنهن مومن جي دلين
تي آرام نازل ڪيو انهيءَ لاءِ ته جيڪو
ايمان انهن کي پهرينءَ نصيب هو انهيءَ سان
ٻيو ايمان به انهن کي حاصل ٿي وڃي ؛
الله جا آسمانن ۾ به لشڪر آهن ؛ زمين ۾
به ؛ الله وڏي علم وارو ؛ وڏي حڪمت وارو
آهي.

يُدْخِلُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَ يَكْفَرُ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قَوْلًا عَظِيمًا ⑥

۶- (مومن جو ايمان وڌائڻ) انهيءَ ڪري
هوندو جو اهو (الله) مومن مردن ؛ مومن
عورتن کي اهڙين جنتن ۾ داخل ڪري جن جي
هٻيان نهرون وهنديون هونديون. اهي انهيءَ ۾
هميشه رهندا ايندا ؛ انهيءَ لاءِ به ته اهو

(الله) انهن جا گناهه مٿائي ڇڏي ۽ الله وٽ
اهائي وڌي ڪاميابي آهي.

۷. ۽ انهيءَ لاءِ ته منافق مردن ۽ منافق
عورتن ۽ مشرڪ مردن ۽ مشرڪ عورتن کي
جيڪي الله تي بدگمانِي ڪرڻ وارا آهن
عذاب ڏئي، مصيبت جو چڪر انهن تي ٿي
ايندو ۽ الله انهن تي غضب نازل ڪيو ۽ پنهنجن
جي درگاهه مان انهن کي پري ڪري ڇڏيو
آهي ۽ انهن جي لاءِ هن جهنم تيار ڪري
رکيو آهي جيڪو ڏاڍو پرو نڪاڻو آهي.

۸. ۽ آسمانن ۽ زمين جا لشڪر الله تي جا
آهن. ۽ الله وڏو غالب (۽) حڪمت وارو
آهي.

۹. اسان توکي (پنهنجن جي صفتن جي لاءِ)
شاهد (۽) مومنن جي لاءِ) خوشخبري ڏيڻ وارو
(۽) ڪافرن جي لاءِ) هوشيار ڪرڻ وارو بنائي
موڪليو آهي.

۱۰. انهيءَ لاءِ ته توهان انهيءَ جي ذريعي
الله ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيو ۽
انهيءَ جي مدد ڪيو ۽ انهيءَ جي عزت ڪيو.
۽ صبح ۽ شام انهيءَ جي تسبيح ڪيو.

۱۱. اهي ماڻهو جيڪي تنهن جي بيعت
ڪن ٿا اهي صرف الله جي بيعت ڪن ٿا.
الله جو هٿ انهن جي هٿ تي آهي. پوءِ
جيڪو به انهيءَ واعدن کي ٽوڙيندو ته
انهيءَ جي ٽوڙڻ جي مصيبت انهيءَ جي جان
تي پوندي ۽ جيڪو به انهيءَ واعدن کي
جيڪو انهيءَ خدا سان ڪيو هو پورو ڪندو
الله انهن کي انهيءَ جو تمام وڏو اجر ڏيندو.

۱۲. بدوين مان جيڪي پوئتي ڇڏيا ويا هئا

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَ السَّوءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ①

وَاللَّهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا
حَكِيمًا ②

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا
وَنَذِيرًا ③

لِيُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَ
تَتَخَوُّهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ④

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ
فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ تَكَثَّرَ فَأَنَّمَا يَمِئْتُكَ عَلَى
نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ
أَجْرًا عَظِيمًا ⑤

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا

أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ بِآلِسَيْنَهُمْ
مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَسَنَ يَكْفُرُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ
شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ
كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٥﴾

ضرور چوندا ته اسانجي مالن ۽ اسانجي اهل و
عيال اسانکي مشغول ڪري رکيو (انهيءَ
ڪري اسان انهيءَ سفر تي نه وياسين) پوءِ
تون اسان لاءِ استغفار ڪر. اهي پنهنجي
زبان سان اها ڳالهه چون ٿا جيڪا انهن جي
دلين ۾ نه آهي. تون چؤ جيڪڏهن الله
توهان کي ڪو نقصان پهچائڻ چاهي يا
توهانکي ڪو نفعو ڏيڻ چاهي ته ڪهڙو
وجود آهي جو انهيءَ جي خلاف توهانجي لاءِ
ڪجهه به ڪري سگهي ٿو؟ ائين هرگز
ڪونهي بلڪ الله توهانجن عملن کان خبردار
آهي.

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ
إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزَيَّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَ
ظَنَّتُمْ لَنْ الشُّرُكَاءَ وَظَنَنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿٦﴾

۱۳. حقيقت اها آهي ته توهان گمان ڪيو هو
ته رسول ۽ مومن ڪڏهن به پنهنجي اهل
۽ عيال ڏانهن سلامت موٽي نه ايندا ۽ اها
ڳالهه توهانجي نظر ۾ خوبصورت ڏيکاري
وئي هئي (۽ توهان دل ۾ ڏاڍا خوش هئا) ۽
توهان (مومن جي باري ۾ ۽ خدا جي باري
۾) برا گمان ڪندا هئا (حالانڪ مومن نه)
پر توهان خود تباهه ٿي وڃڻ وارن ماڻهن ۾
شامل ٿي ويا هئا.

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿٧﴾

۱۴. جيڪو شخص الله ۽ انهيءَ جي رسول
تي ايمان نٿو آڻي (اهو ياد رکي ته) اسان
ڪافرن جي لاءِ پڙڪندڙ عذاب مقرر ڪري
چڏيو آهي.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْلَمُ بِمَا يَشَاءُ
وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٨﴾

۱۵. ۽ آسمانن ۽ زمين جي بادشاهت الله جي
ئي قبضي ۾ آهي جنهن کي چاهيڻو معاف
ڪري ڇڏي ٿو ۽ جنهن کي چاهيڻو عذاب
ڏيڻو ۽ الله ڏاڍو معاف ڪرڻ وارو (۽) بار
بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِمٍ
لِنَاخِذُوا هَذَا زُرُّونَا نَبْعُكُمْ بِبُرْيَدٍ وَنَ أَنْ
يُبَدِّلُوا أَلْمُ اللَّهُ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ
اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ
كَانُوا لَا يَقْفَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ⑤

۱۶- جڏهن توهان غنيمت جي مال کي جمع
ڪرڻ جي لاءِ هلندا ته پوئتي ڇڏيل ماڻهو
چوندا ته اسان کي اجازت ڏيو ته اسان به
توهانجي پٺيان هلون، اهي چاهيندا ته الله
جي فيصلي کي بدلائي ڇڏين، تون چؤ توهان
هرگز اسانجي پٺيان نٿا اچي سگهو، اهوئي
توهانجي متعلق فيصلو آهي جيڪو الله
انهيءَ کان پهرين ڏيئي چڪو آهي - انهيءَ
تي اهي چوندا اصل ۾ توهان اسانتي حسد
ڪيوتل. پر حقيقت اها آهي جو اهي سمجهه
ڪان بلڪل ڪورا آهن.

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعُونَ إِلَى
قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا
فَإِنْ تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا ۖ وَإِنْ
تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا ⑤

۱۷- بدوين مان جيڪي ماڻهو پوئتي ڇڏيا
ويا آهن تون انهن کي چؤ ته ضرور هڪ اهڙي
قوم سان جنگ ڪرڻ لاءِ ڪوٺايا ويندو
جيڪا جنگ جي فن ۾ ڏاڍي ماهر آهي توهان
انهن سان ايستائين جنگ ڪندؤ جو اهي
مسلمان ٿي وڃن - پوءِ جيڪڏهن توهان
(انهيءَ وقت خدا جو آواز) مڃيندؤ ته الله
توهان کي تمام سٺو اجر ڏيندو ۽ جيڪڏهن
توهان (حڪم کان) منهن موڙيندؤ جهڙيءَ
طرح هن کان پهرين (منهن موڙيو) هو ته
الله توهان کي دردناڪ عذاب ڏيندو.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْلَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ
رَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ ۖ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ⑥

۱۸- نه ته ڪنهن انڌي تي سختي آهي ۽ نه
لنگڙي تي سختي آهي ۽ نه مريض تي سختي
آهي (جو اهي باوجود معذوريءَ جي لڙائي ۾
شامل ٿين) ۽ جيڪو الله ۽ انجي رسول جي
فرمانبرداري ڪري ته انهيءَ کي اهڙين جنتن
۾ داخل ڪندو جنهن جي هيٺيان نهرون وهن
ٿيون ۽ جيڪو (حڪم کان) منهن موڙيندو
الله انهيءَ کي دردناڪ عذاب ڏيندو.

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٥٩﴾

۱۹. الله مومنن کان انهيء وقت بلڪل خوش ٿي ويو جڏهن اهي وٽ جي هيٺان تنهن جي بيعت ڪري رهيا هئا ۽ هن انهيءَ (ايمان) کي جيڪو انهن جي دلين ۾ هو چڱيءَ طرح ڄاڻي ورتو سو انهيءَ جي نتيجي ۾ هن انهن جي دلين تي آرام نازل ڪيو ۽ انهن کي هڪ ويجهرائي ۾ اچڻ واري فتح بخشي.

وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٦٠﴾

۲۰. ۽ ڪيتروئي غنيمت جو مال به بخشيو جنهن کي اهي قبضي ۾ آڻي رهيا هئا ۽ الله غالب (۽) حڪمت وارو آهي.

وَعَدَكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦١﴾

۲۱. الله توهان سان ڪيترين ئي غنيمتن جو واعدو ڪيو آهي جيڪي توهان پنهنجن جي قبضي ۾ آڻيندڙ ۽ اهو موجوده غنيمت جو مال توهان کي انهن واعدن مان جلدي عطا ڪري ڇڏيو آهي - ۽ ماڻهن جي هٿن کي توهان کان روڪي ڇڏيو آهي انهيءَ لاءِ ته اهي (واقعا) مومنن جي لاءِ هڪ نشان بنجي وڃن ۽ اهو (الله) توهان کي انهيءَ جي ذريعي سڌو رستو ڏيکاري.

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٦٢﴾

۲۲. ۽ (انهيءَ کانسواءِ) هڪ ٻي به (فتح) آهي جيڪا توهان کي اڃا تائين حاصل نه ٿي آهي - الله انهيءَ جو فيصلو ڪري ڇڏيو آهي ۽ الله پنهنجي ارادي کي پورو ڪرڻ تي پوري طرح قادر آهي.

وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَذْهَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٣﴾

۲۳. ۽ جيڪڏهن ڪافر (صلح حديبيه جي وقت) توهان سان وڙهن ها ته اهي انهيءَ وقت ٻئي ڦيرائي پڄي وڃن ها ۽ نه ڪو پناهه ڏيڻ وارو پائين ها نه مددگار (پائين) ها.

۲۴. الله جي انهيءَ سنت کي ياد رکڻ جيڪا

سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ۖ وَلَنْ يَجِدَ

لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿۳۴﴾

هميشه کان هلي آني آهي ۽ تون ڪڏهن به
الله جي مقرر ڪيل طريقي ۾ ڪا تبديلي نه
ڏسندين.

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ
عَنْهُمْ بِطَنْ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿۳۵﴾

۲۵- ۽ اهو خدائي آهي جنهن انهن جي هٿن
کي توهان کان ۽ توهانجن هٿن کي انهن کان
مڪي جي واديءَ ۾ روڪي ڇڏيو، انهيءَ
ڪانپوءِ جو توهان (حالاتن جي مطابق) انهن
تي فتح پائي چڪا هئا ۽ الله توهانجن عملن
کي ڏسي رهيو هو (۽ ڄاڻائين ٿي ته توهان
وڙهڻ کان نٿا ڊڄو)

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَلُّوا وَكُمَّ عَنِ النَّبِيِّ الْحَرَامِ
وَالْهَدْيِ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ حِمْلَهُ وَلَوْلَا رِجَالُ
مُؤْمِنُونَ وَرِيسَاءُ مُؤْمِنَاتٍ لَمْ تَعْلَبُوهُمْ أَنْ
تَطُؤُوهُمْ فَتَضَيَّبَكُمْ عَنْهُمْ مَعَرَةً بِخَيْرٍ عَلِمَ
لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا
لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿۳۶﴾

۳۶- اهي (توهانجا دشمن) ٿي هئا جن ڪفر
ڪيو ۽ توهانکي مسجد حرام (جي زيارت)
کان روڪيو ۽ اهڙيءَ طرح قربانين کان
جيڪي (مڪي جبلءِ) وقف ٿي چڪيون
هيون (انهيءَ ڳالهه کان روڪي ڇڏيو ته)
اهي پنهنجي منزل مقصود تائين پهچي
سگهن ۽ جيڪڏهن (مڪي ۾) ڪجهه مومن
مرد اهڙا نه هجن ها ۽ ڪجهه مومن عورتون
اهڙيون نه هجن ها جن کي توهان نه ڄاڻندا
هئا ۽ اهو خطرو نه هجي ها ته توهان انهن
کي نه ڄاڻي ڪري پيرن جي هيٺان لتاڙي
ويندا ۽ انهيءَ جي نتيجي ۾ توهان تي عيب
لڳايو ويندو (ته اسان توهانکي وڙهڻ ڏيون
ها پر خدا روڪي رکيو) انهيءَ لاءِ ته الله
جنهن کي پسند ڪريو انهيءَ کي پنهنجي
رحمت ۾ داخل ڪري جيڪڏهن (لڪل
مومن) ڪٿي هيڏانهن هوڏانهن ٿي وڃن
هاته انهن (مڪي جي رهڻ وارن) مان
جيڪي ڪافر هئا اسان انهن کي دردناڪ
عذاب پهچايون ها

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ
الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالزَّمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا
أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلُهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

۲۷. انهيء وقت کي ياد ڪيو جڏهن ڪافرن
پنهن جي دٻين ۾ اهڙو طرفداريءَ جو روح
قوڪيو جيڪو جاهليت جي طرفداريءَ جو
روح هو. انهيءَ تي الله پنهن جي طرفان نازل
ٿيڻ وارو آرام پنهن جي رسول جي دل تي ۽
مومن جي دل تي لائو ۽ تقويٰ جي طريقي تي
انهن جي قدم کي مضبوط ڪري ڇڏيو. ۽
اهي ئي انهيءَ جا وڌيڪ مستحق هئا ۽ انهيءَ
جا لائق هئا ۽ الله هر هڪ شيءِ کي ڄاڻي ٿو.

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّسُلَ بِالْحَقِّ لَنَدْخُلَنَ
السَّجْدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ
رُءُوسَهُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ
تَعْلَمُونَ فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٨﴾

۲۸. الله پنهن جي رسول کي انهيءَ روياءَ جو
مضمون پوريءَ طرح سڄو ڪري ڏيکاريو
جنهن ۾ اهو بيان هو ته توهان مسجد حرام ۾
جيڪڏهن خدا چاهيو ته امن سان ضرور
داخل ٿيندؤ (۽) پنهنجا مٿا پوريءَ طرح
ڪوڙايل يا ننڍا وار ڪرايل هوندؤ ڪنهن کان
نه ڊڄندا هوندؤ سو الله اهو ڪجهه ڄاڻي
ورتو جيڪي توهان نه ڄاڻندا هئا ۽ انهيءَ
انهي جي ويجهو هڪ ٻي فتح رکي ڇڏي
آهي.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٩﴾

۲۹. اهو خدا ئي آهي جنهن پنهن جي رسول
کي هدايت ۽ حق واري دين سان موڪليو آهي
انهيءَ لاءِ ته سڀني دينن کي انهيءَ کي غالب
ڪري ڇڏي ۽ الله ئي ڪافي شاهد آهي.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ
رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا يَنْبَغُونَ فَضًا
مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سُبُلَهُمْ فِي دُجَاهِهِمْ قِيَمًا
أَشْرَ السَّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ
فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْطَهُ فَازْرَدَهُ فَاسْتَخْلَطَ

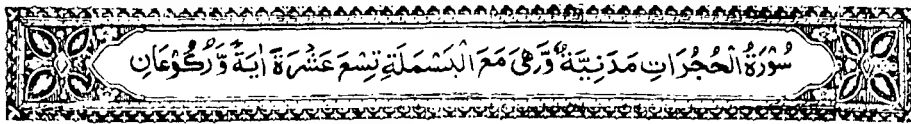
۳۰. محمد الله جو رسول آهي ۽ جيڪي
مانهو انهيءَ سان آهن اهي ڪافرن جي
مقابلي ۾ ڏاڍو جوش رکن ٿا، پر پاڻ ۾ هڪ
ٻئي سان ڏاڍو پلائي ڪرڻ وارا آهن جڏهن
تون انهن کي ڏسندين. انهن کي شرڪ کان
پاڪ ۽ الله جو تابعدار پائيندين. اهي الله جي
فضل ۽ رضا جي تلاش ۾ رهن ٿا. انهن جي

فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزَّاعِلِينَ لِيَعْلَمَ بِهِمُ
الْكَفَارُ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْهُمْ مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٥٠﴾

۴۸
۱۲

سجائب انهن جي منهن تي سجدن جي نشانن
جي ذريعي موجود آهي. سندن هيءَ حالت
تورات ۾ بيان ٿيل آهي ته انجيل ۾ انهن جي
حالت هٿين بيان آهي ته اهي هڪ پوکي
وانگر (هوندا) جنهن پهرين ته پنهنجو
اوپر ڪڍيو. پوءِ انهيءَ کي (آسماني ۽
زميني خوراڪ جي ذريعي) مضبوط ڪيو ۽
اهو اوپر وڌيڪ مضبوط ٿي ويو. پوءِ پنهن
جي پاڙ تي مضبوطيءَ سان قائم ٿي ويو
ايتري قدر جو زميندار کي پسند اچڻ لڳو.
انهيءَ جو نتيجو اهو نڪرندو جو ڪافر انهن
کي ڏسي جلندا. الله مومن ۽ ايمان جي
مطابق عمل ڪرڻ وارن سان اهو واعدو ڪيو
آهي ته انهن کي مغفرت ۽ وڏو اجر ملندو.

سورت حجرات - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اثوبه آيتون
؛ به ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (ء) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقَدْ مُوَابِنَ يَدَيِ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَهِيدٌ عَلِيمٌ
- ۲- اي مومنو! الله ؛ انجي رسول جي سامهون
وڌي وڌي ڳالهيون نه ڪندا ڪيو - ؛ الله
جي تقويٰ اختيار ڪيو الله ڏاڍو ٻڌڻ وارو
(ء) ڄاڻڻ وارو آهي.
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ
صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ
لَا تَشْعُرُونَ ②
- ۳- اي مومنو! نبيءَ جي آواز کان پنهن جو
آواز ڏاڍيان نه ڪندا ڪيو - ؛ نه اوچي آواز
سان انهيءَ جي سامهون اهڙيءَ طرح
ڳالهائيندا ڪيو جهڙيءَ طرح توهان پاڻ ۾
هڪ ٻئي جي اڳيان ڏاڍيان ڳالهايو ٿا. ائين
نه ٿئي جو اوهانجا عمل ضايع ٿي وڃن ؛
توهان ڄاڻندا نه هجو.
- إِنَّ الَّذِينَ يَغْضَوْنَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ
لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ③
- ۴- اهي ماڻهو جيڪي پنهن جي آوازن کي
رسول جي سامهون جهڪو رکن ٿا، اهي ئي
آهن جن جي دلين جو الله تقويٰ جي لاءِ
پوريءَ طرح جائزو وٺي ڇڏيو آهي ؛ انهن جي
لاءِ بخشش ؛ وڏو اجر مقدر آهي.
- إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُوْنَكَ مِنْ وَّرَاءِ الْحُجُرَاتِ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ④
- ۵- اهي ماڻهو جيڪي ڪمرن جي پٺين
پٺيان توکي سڏين ٿا انهن مان اڪثر
بيوقوف آهن.
- وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ
خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
- ۶- جيڪڏهن اهي انهيءَ وقت تائين انتظار
ڪن ها جو تون انهن وٽ نڪري ٻاهر اچين
ها ته اهو انهن جي لاءِ بهتر ٿئي ها ؛ الله

ڏاڍو بخشش وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۷. اي مومنو! جيڪڏهن توهان وٽ ڪو فاسق ڪابه اهم خبر آئي ته انهيءَ جي ڇاڇ پڙتال ڪندا ڪيو. ائين نه ٿئي جو توهان نا واقفيءَ سان ڪنهن قوم تي حملو ڪري ڏيو؛ پوءِ پنهنجي ڪٿي تي شرمندا ٿي پئو.

۸. ۽ ڄاڻو ته هن وقت الله جو رسول توهان ۾ موجود آهي، جيڪڏهن اڪثر ڪمن ۾ اهو توهانجي ڳالهه مڃيندو ڪري ته توهان تڪليف ۾ پئجي وڃو. پر الله توهانجي نگاهه ۾ ايمان کي پيارو بنايو آهي؛ توهانجي دلي ۾ انهيءَ کي خوبصورت ڪري ڏيکاريو آهي؛ توهانجي نگاهه ۾ ڪفر ۽ فرمانبرداري مان نڪري وڃڻ ۽ نافرمان ڪرڻ کي ناپسند ڪري ڏيکاريو آهي (جيڪي ماڻهو هن آيت جي تصديق ڪرڻ وارا آهن) اهي ئي ماڻهو سڌي رستي تي آهن.

۹. (اهو صرف) الله جي فضل ۽ نعمت جي ڪري آهي؛ الله چڱيءَ طرح ڄاڻڻ وارو (۱) حڪمت وارو آهي.

۱۰. ۽ جيڪڏهن مومنن جا ٻه گروهه پاڻ ۾ وڙهي پون ته انهن ٻنهي ۾ صلح ڪرائي ڇڏيو؛ پوءِ جيڪڏهن صلح ٿي وڃڻ کانپوءِ انهن مان ڪو ٻئي تي چڙهائي ڪري ته سڀني گڏجي انهيءَ چڙهائي ڪرڻ واري جي خلاف جنگ ڪيو. ايستائين جو اهو الله جي حڪم ڏانهن موٽي اچي پوءِ جيڪڏهن اهو الله جي حڪم ڏانهن موٽي اچي ته عدل سان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن نُّصِيبَهُ قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ①

وَأَعْلَوْا أَن فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ إِلَيَّانَ وَرِيتَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَوَّهَ إِلَيْكُمْ الْقَهْرُ وَ الْفُسُوقَ وَ الْوَيْحَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّشِدُونَ ②

فَضَّلَا مِنَ اللَّهِ وَ نِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ①

وَأَن طَائِفَتَيْنِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي بَغَتْ حَتَّىٰ تَأْتِيَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ②

انهن (پنهی وڙهن وارن) ۾ صلح ڪرائي ڇڏيو
۽ انصاف کي مدنظر رکو الله انصاف ڪرڻ
وارن کي پسند ڪريو.

۱۱- مومن جو ناتو پاڻ ۾ صرف پائرن وارو
آهي پوءِ توهان پنهنجن جن بن پائرن جي وچ ۾
جيڪي پاڻ ۾ وڙهندا هجن صلح ڪرائي
ڇڏيندا ڪيو ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو
انهيءَ لاءِ ته توهان تي رحم ڪيو وڃي.

۱۲- اي مومنو! ڪابه قوم ڪنهن قوم کي
پاڻ کان گهٽ سمجهي انهيءَ تي نٿولي نه
ڪندي ڪري، ممڪن آهي ته اها انهيءَ
کان سٺي هجي ۽ نه (ڪنهن قوم جون)
عورتون ٻي (قوم جي) عورتن کي گهٽ
سمجهي انهن تي ڪل مسخري ڪن. ممڪن
آهي جو اهي (ٻي قوم يا حالتن واريون)
عورتون انهن کان بهتر هجن ۽ نه توهان هڪ
ٻئي کي طعن ڏيو ۽ نه هڪ ٻئي کي خراب
نالن سان ياد ڪندا ڪيو، ڇاڪاڻ ته ايمان
کانپوءِ فرمانبرداريءَ کان نڪري وڃڻ هڪ
تمام بري نالي جو مستحق بنائي ڇڏيو
(يعني فاسق جو) ۽ جيڪو به توبه نه
ڪري اهو ظالم هوندو.

۱۳- اي ايمان وارو! گهڻن گمانن کان بچندا
رهو، ڇو جو ڪي گمان گناهه بنجي ويندا
آهن ۽ جاجوسيءَ کان ڪم نه وٺندا ڪيو ۽
توهان مان ڪي به ڪنهن جي ڳالهه نه ڪندا
ڪن ڇا توهان مان ڪوبه پنهنجي جي منڍ پاءِ
جو گوشت کائڻ پسند ڪندو (جيڪڏهن)
توهان ڏانهن اها ڳالهه منسوب ڪئي وڃي
(ته) ته توهان انهيءَ کي نا پسند ڪندؤ ۽

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْدَحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ
مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ
وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا
مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْبِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا
تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بَشِئِ السُّمِّ الْفُسُوقُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿١٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اخْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ
بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ
بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ
أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٣﴾

الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله گهڻو توبه قبول ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۴- اي انسانو! اسان توهان کي مرد ۽ عورت پيدا ڪيو آهي ۽ توهان کي ڪيترن ئي گروهن ۽ قبيلن ۾ ورهائي ڇڏيو آهي انهيءَ لاءِ ته توهان هڪ ٻئي کي سڃاڻو الله وٽ توهان مان وڌيڪ معزز اهو آهي جيڪو سڀني کان وڌيڪ متقي آهي الله يقينن ڏاڍو علم رکڻ وارو (۽) گهڻي خبر رکڻ وارو آهي.

۱۵- بدوي چون ٿا ته اسان ايمان آندو آهي تون انهن کي چؤ ته توهان حقيقتن ايمان نه آندو آهي پر توهان اهو چوندا ڪيو ته اسان ظاهري طور تي فرمانبرداري قبول ڪئي. ڇو جو (اي بدوي) اڃا ايمان توهانجي دلين ۾ حقيقتن داخل نه ٿيو آهي ۽ اي مومنو! جيڪڏهن توهان الله ۽ انهيءَ جي رسول جي سڃي اطاعت ڪندؤ ته اهو توهانجن عملن مان ڪوبه عمل ضايع ٿيڻ نه ڏيندو الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۶- مومن اهي ئي هوندا آهن جيڪي الله ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيندا آهن. پوءِ شڪ ۾ مبتلا نه ٿيندا آهن ۽ پنهنجي مالن ۽ پنهنجي جانين جي ذريعي الله جي واٽ ۾ جهاد ڪندا آهن اهي ئي مانهو سڃا آهن.

۱۷- تون چؤ ڇا توهان الله کي پنهنجي دين کان واقف ڪيو ٿا ۽ الله ته انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو جيڪو آسمانن ۾ آهي ۽ جيڪي زمين ۾ آهي ۽ الله (انهيءَ کانسواءِ به) هر

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ
وَجَعَلْنَاهُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
خَبِيرٌ ﴿١٥﴾

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا
وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ
الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ لَا يَلْعَنَكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦﴾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ لَمْ
يَبْرَأُوا وَجْهَهُمْ لِلدِّينِ وَمَا وَادَّيْنَهُمْ
سَبِيلَ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٧﴾

قُلِ اتَّقُوا اللَّهَ يَدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿١٨﴾

هڪ شيءِ کي ڄاڻي ٿو.

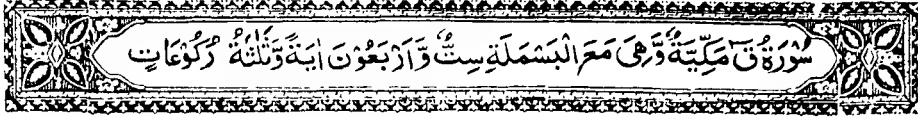
۱۸. اهي (بدوي) پنهنجي اسلام آڻڻ جو توتي احسان جتانين ٿا تون چو پنهنجي اسلام آڻڻ جو احسان مون تي نه ڪيو - حقيقت هيءَ آهي ته الله توهان کي ايمان ڏانهن هدايت ڏيڻ جو توهان تي احسان ڪيو آهي جيڪڏهن توهان (انهيءَ دعويٰ ۾) سچا آهيو (جي ايمان آندو اٿو ته انهيءَ حقيقت کي قبول ڪيو).

۱۹. الله آسمانن جو غيب به ڄاڻي ٿو ۽ زمين جو به - ۽ الله توهانجن عملن کي چڱيءَ طرح ڏسي رهيو آهي.

يُسْتَوْنَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَنْتَوَعَزُوا عَنْ الْإِسْلَامِ
بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ①

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ②

۲
ع
۱۲

سورت ق - هي سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چاڻيتاليهه آيتون ؛ ٽي رڪوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

قَالَ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ②

۲- ق (يعني) قادر خدا هن سورت کي نازل
ڪرڻ وارو آهي) اسان انهيءَ بزرگي واري
قرآن کي (هن سورت جي سچائي جي)
شاهديءَ طور پيش ڪيون ٿا.

بَلْ عَجَبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَاثِرُونَ
هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ③

۳- پر اهي ماڻهو تعجب ڪن ٿا ته انهن وٽ
انهن مان ئي ڊيچارڻ (؛ هوشيار ڪرڻ) وارو
هڪ شخص آيو آهي ؛ ڪافر چونٿا، اها
عجب ڳالهه لڳي ٿي.

عَإِذَا وَشِئْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ④ ذَلِكَ رَجْعٌ
بَعِيدٌ ⑤

۴- ڇا جڏهن اسان مري وينداسين ؛ مٽي ٿي
وينداسين ته پوءِ ٻيهر جيئرا ٿي وينداسين ؛
اهو موٽڻ ته (عقل کان) پري آهي.

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا
كِتَابٌ حَفِيفٌ ⑥

۵- اسان کي چڱي طرح معلوم آهي اهو به
جيڪي زمين انهن مان گهٽ ڪري ٿي (؛ اهو
به جيڪو وڌائي ٿي) ؛ اسان وٽ اهڙو
ڪتاب آهي جيڪو هر شيءِ کي محفوظ رکي
ٿو.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ
مَّرِيجٍ ⑦

۶- ڳالهه اها آهي ته انهن ماڻهن حق جو
انڪار ڪري ڇڏيو. جڏهن اهو انهن وٽ آيو
انهي ڪري اهي هڪ اهڙي خيال ۾ پيل آهن
جيڪو مليل جليل آهي (يعني سچ ؛ ڪوڙ
انهن جي خيالن ۾ ملي ويا آهن)

لَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا

۷- ڇا انهن پنهنجي مٿان آسمان کي نه ڏٺو

وَزَيَّنَّا مَالَهَا مِنْ فُرُوجٍ ①

آهي ته اسان انهيءَ کي ڪهڙو بنايو آهي ۽
انهيءَ کي زينت ڏني آهي ۽ انهيءَ ۾ ڪابه
قوت ڪانهي.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَالْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَشْبَثْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ ذَوْجٍ يَهْنِجُ ②

۸. ۽ زمين کي اسان وڇايو آهي ۽ انهيءَ ۾
پهاڙ بنايا آهن. - پڻ اسان انهيءَ ۾ هر قسم
جا خوبصورت جوڙا بنايا آهن.

تَبَصَّرَهُ وَذَكَرَ لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ③

۹. اسان ڏانهن هر جهڪڻ واري بندي جي لاءِ
انهيءَ ڳالهه ۾ بصيرت ۽ نصيحت آهي.

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَبَّ
وَحَبَّ الْحَبِيدِ ④

۱۰. ۽ اسان ڪڪر مان برڪت وارو پاڻي
وسايو آهي پوءِ انهيءَ جي ذريعي اسان باغ
جمايا آهن ۽ لڻن واري پوک جو اناج به.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَةً ثَمَارًا طَلْعُ
نَضِيدٍ ⑤

۱۱. ۽ ڊگها ڊگها ڪجين جا وڻ به (جمايا
آهن) جن ۾ ڦر جا گوشا لڳن ٿا جيڪي
چڱيءَ طرح هڪ ٻئي مٿان چڙهيل هوندا
آهن.

تَرَانِقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذَلِكَ
الْخُرُوجُ ⑥

۱۲. (اسان) ٻانهن کي رزق ڏيڻ جي لاءِ
(اٿين ڪيو آهي) ۽ اسان انهيءَ (پاڻي) جي
ذريعي منل ملڪ کي جيئرو ڪيون ٿا. اهڙيءَ
طرح مرڻ کانپوءِ نڪرڻ به ٿيندو.

كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثُودٌ ⑦

۱۳. انهن کان پهرين نوح جي قوم ۽ ڪوهه
وارن ۽ ثمود

۱۴. ۽ عاد ۽ فرعون ۽ لوط جي ڀائرن

دَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ⑧

۱۵. ۽ جهنگ جي رهڻ وارن ۽ تبع جي قوم
(يعني يمن جي ماڻهن) اسانجي رسولن کي
ڪوڙو ڪيو هو ۽ آخر منهن جي عذاب جو
واعدو پورو ٿي رهيو.

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ
فَحَقَّ وَعِيدُ ⑨

۱۶. ڇا اسان پهرين پيدائش کان ٽڪجي پيا
آهيون؟ (نه!) پر حقيقت هيءَ آهي جو آهي
ٻيهر پيدائش جي باري ۾ شڪ ۾ پيل آهن.

أَفَعَيَّنَّا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ
خَلْقٍ جَدِيدٍ ⑩

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسُّوْسُ بِهِ
نَفْسَهُ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ①

۱۷. ۽ اسان انسان کي پيد اڪيو آهي ۽
جيڪي وسوسا انهيءَ جو نفس پيد اڪري ٿو
انهيءَ کان چڱيءَ طرح واقف آهيون ۽ اسان
انهيءَ (انسان) کي انهيءَ جي ساهه واري
رڳ کان به وڌيڪ ويجهو آهيون.

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّينَ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَعِيدٌ ②

۱۸. جڏهن به ساڄي ۽ کاٻي ويٺل به شاهد
انهيءَ جي سڄي چرپر کي محفوظ ڪندا وڃن
ٿا.

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ③

۱۹. ۽ انسان ڪابه ڳالهه نه ڪندو جو
انهيءَ وٽ انهيءَ جو نگران يا محافظ نه
هجي.

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ
مِنْهُ تَجِيدُ ④

۲۰. ۽ موت جي بيهوشي يقين ايندي ۽
انهيءَ وقت اسان انهيءَ (يعني غافل انسان)
کي چونڊاسين ته هيءَ اها حالت آهي جنهن
کان تون بچڻ چاهيندو هئين.

وُفِّحَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ ⑤

۲۱. ۽ بگل ٽوڪيو ويندو، هيءَ عذاب جي
واعدي جو ڏينهن آهي.

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ⑥

۲۲. ۽ هر ڪا جان (انهيءَ حالت ۾) ايندي
جو انهيءَ سان هڪ هڪڙو وارو به لڳل
هوندو ۽ هڪ شاهد به هوندو.

لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ
غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ⑦

۲۳. ۽ (اسان چونڊاسين) تون انهي (ڏينهن)
کان غفلت ۾ پيل هئين سو آخر اسان تنهن جو
پرڏو لاهي ڇڏيو. ۽ اڄوڪي ڏينهن تنهن جي
نظر ڏاڍي تيز آهي (۽ تون سڀ ڪجهه ڏسي
رهيو آهين)

وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ ⑧

۲۴. ۽ انهيءَ جو ساٿي چوندو ته ٿورو هن
کي به ڏسو جيڪو مون وٽ تيار آهي (يعني
انهيءَ جو عمل نامون)

أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ كُلٌّ كَقَارِ عَتِيدٍ ⑨

۲۵. پوءِ اسان انهن ٻنهي (يعني هڪڙو واري
۽ شاهد) کي چونڊاسين هر ڪنهن انڪار

ڪرڻ واري حق جي دشمن

مَنَاجٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيٍّ ①

۲۶. نيڪيءَ کان روڪڻ واري حد کان وڌي
وڃڻ واري ۽ شڪ ڪرڻ واري کي توهان ٻئي
دوزخ ۾ وجهي ڇڏيو.

يَا ذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيهِ فِي الْعَذَابِ
الشَّدِيدِ ②

۲۷. جيڪو الله سان ٻيا معبود بنائيندو هو -
سو توهان اڄ انهيءَ کي سخت عذاب ۾ وجهي
ڇڏيو.

قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْعَمْتَهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي
ضَلَالٍ بَعِيدٍ ③

۲۸. (۽) انهيءَ جو ساٿي چوندو اي اسانجا
رب! مون انهيءَ کان سرڪشي نه ڪرائي
آهي پر هو خودئي هڪ بي حد گمراهيءَ ۾
مبتلا هو.

قَالَ لَا تَخْصِمُوا لَدَيْ وَدَّ قَدْ مَتُ إِلَيْكُمْ
بِالْوَعِيدِ ④

۲۹. (انهيءَ تي خدا) فرمائيندو مون وٽ
جهڳڙو نه ڪيو، ۽ ياد رکو ته مان توهان
ڏانهن پهرين ئي عذاب جي خبر موڪلي
چڪو آهيان.

مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلَ لَدَيْ وَمَا أَنَا
بِظَلَامٍ لِلْعَالَمِينَ ⑤

۳۰. ۽ منهن جي حضور ۾ ڪابه ڳالهه
بدلائي پيش نٿي ڪري سگهجي ۽ نه مان
پنهنجن جن ٻانهن تي ڪنهن به قسم جو ظلم
ڪرڻ وارو آهيان.

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَنَقُولُ هَلْ
مِن مَّزِيدٍ ⑥

۳۱. انهيءَ ڏينهن اسان جهنم کي چوندا سين،
ڇا تون ڀرجي وئين؟ ۽ اهو چوندو ڇا اڃا
ڪجهه ٻيو به آهي؟

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ⑦

۳۲. ۽ انهيءَ ڏينهن جنت متقين جي اهڙي
ويجهو ڪئي ويندي جو اهي انهيءَ کي
محسوس ڪرڻ لڳندا.

هَذَا مَا تُوْعِدُونَ لِكُلِّ آوَابٍ
حَفِيفٍ ⑧

۳۳. ۽ چيو ويندو ته توهان مان هر ڪنهن
جهڪڻ واري ۽ شريعت جي حفاظت ڪرڻ
واري سان انهيءَ انعام جو واعدو ڪيو ويو
هو.

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ وَجَاءَ
بِقَلْبٍ مُّئَيَّبٍ ۝

۳۴. (يعني انهيء سان) جيڪو رحمان (خدا)
کان لڪ ۾ ڊڄندو هو ۽ جهڪڻ واريءَ دل سان
انهيءَ وٽ آيو هو.

ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ۝

۳۵. (اسان چوندا سين ته) توهين سڀ
سلامتيءَ سان جنت ۾ داخل ٿي وڃو هي اهو
برڪت وارو ڏينهن آهي جو ڪڏهن ختم نه
ٿيندو.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا
مَزِيدٌ ۝

۳۶. اهي جيڪي ڪي انهيءَ ۾ چاهيندا سڀ
انهن کي ملندو ۽ اسان وٽ انهيءَ کان به
وڌيڪ انهن کي ڏيڻ لاءِ موجود آهي.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ
أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ
هَلْ مِنْ مَّخِيصٍ ۝

۳۷. اسان انهن کان پهرين ڪيتريون قومون
تباھه ڪري چڪا آهيون اهي انهن کان
وڌيڪ پڪڙ جو مادو رکنديون هيون پر
(جڏهن عذاب آيو ته) انهن ملڪ جي هڪ
ڪنڊ ۾ پنهنجي بچاءَ جي لاءِ سرنگهون
بچائي ڇڏيون پر (ظاهر آهي ته) خدا جي
عذاب کان بچڻ جي گنجائش ڪٿي ٿي
سگهي ٿي.

إِن فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِّمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى
السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ۝

۳۸. انهيءَ ۾ هر شخص جي لاءِ جنهن جي
سوچڻ واري دل موجود آهي يا جيڪو ٻڌڻ
جي لاءِ ڪن ڏئي ٿو ۽ غور به ڪري ٿو
نصيحتمند آهي.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي
سِتَّةِ أَيَّامٍ ۖ وَمَا مَتْنًا مِنَ الْغُرُوبِ ۝

۳۹. اسان آسمانن ۽ زمين کي ۽ جيڪي
ڪي انهن جي وچ ۾ آهي - انهن سڀني کي
ڇهن وقتن ۾ پيدا ڪيو پوءِ اسان بلڪل نه
ٽڪاسين.

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ۝

۴۰. پوءِ جيڪي ڪي اهي چون ٿا انهيءَ تي
صبر ڪر ۽ سج نڪرڻ کان پهرين ۽ لهڻ کان
پهرين پنهنجي رب جي تسبيح ڪندو ڪر.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ۝

۴۱. ۽ رات جي وقت به انهيءَ جي تسبيح

ڪندو ڪر ۽ هر عبادت جي پڇاڙيءَ ۾ به
(اٺين ٿي ڪندو ڪر)

۴۲. ۽ (اي نبي!) ٻڌي ڇڏ ته هڪ ڏينهن
پڪارڻ وارو ويجهڙي جڳهه کان پڪاريندو.

۴۳. جنهن ڏينهن سڀيئي ماڻهو هڪ پوري
ٿي رهڻ واري عذاب جو آواز ٻڌندا - اهو
ڏينهن جيئرو ٿي نڪرڻ جو ڏينهن هوندو.

۴۴. اسان ٿي جيئرو به ڪيونسا ۽ ماريون
به ٿا ۽ اسان ڏانهن ٿي موٽي اچڻو آهي.

۴۵. انهيءَ ڏينهن جڏهن زمين انهن جي
شرارتن جي سبب کان ڦاٽي پوندي (انهيءَ
کي ياد) ڪر (۽) اهي انهيءَ مان جلدي
جلدي نڪرندا. اهو مثلن جو جيئرو ڪرڻ اسان
لاءِ آسان آهي.

۴۶. اسان انهن جي ڳالهين کان چڱيءَ طرح
واقف آهيون ۽ تون انهن تي هڪ جابر
(بادشاهه) جي طور تي مقرر ڪيو ويو نه
آهين - سو تون قرآن سان صرف انهيءَ کي
نصيحت ڪر جيڪو منهن جي عذاب جي
پيشگوئين کان ڊڄي ٿو.

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادُ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ۝

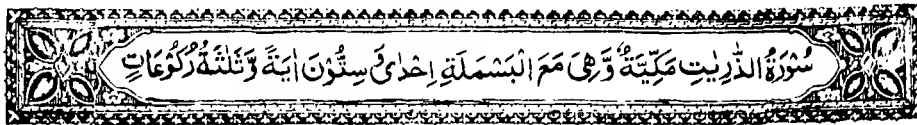
يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ
يَوْمَ الْخُرُوجِ ۝

إِنَّا لَنَحْنُ مُخِيٌّ وَنُفَيْتٌ وَإِنَّا الْمَصِيرُ ۝

يَوْمَ نَشَقُّ الْأَرْضَ عَنْهُمْ سِرَاجًا ذَٰلِكَ خَشَرٌ عَلَيْنَا
يَسِيرٌ ۝

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنتَ
عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ ۖ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ
يَخَافُ وَعِيدِ ۝

۲۶

سورت ذاريات - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اِيڪهٽ آيتون ؛ ٽي رڪوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
- وَالذَّارِيَّتِ ذَرَّوْا ②
- ۲- اسان انهن (هوائن) کي شاهديءَ طور پيش
ڪيون ٿا جيڪي (ڪڪرن کي) اڏائينديون
گهمڻ ٿيون.
- فَالْجِبَلِ نَبَّ وَفَرَّ ③
- ۳- وري (بارش جو) بوجو کڻي وٺن ٿيون.
- فَالْجَبَرِيَّتِ يُسْرًا ④
- ۴- پوءِ آهستي سان هلن ٿيون.
- فَالْمَقْسِيَّتِ أَمْرًا ⑤
- ۵- ؛ آخر اسانجي حڪم (يعني بارش) کي
(زمين ۾) تقسيم ڪري ڇڏين ٿيون.
- إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ⑥
- ۶- توهان سان جيڪو واعدو ڪيو وڃي ٿو
اهو ضرور پورو ٿي رهندو.
- وَرَأَى الَّذِينَ لَوَّاعٌ ⑦
- ۷- ؛ جزا ؛ سزا ضرور ٿيڻي آهي.
- وَالسَّمَاءَ ذَاتِ الْحُبُكِ ⑧
- ۸- انهيءَ جي ثبوت ۾ اسان انهيءَ آسمان کي
پيش ڪيون ٿا جنهن ۾ تارن جا رستا آهن.
- إِنكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ⑨
- ۹- توهان سڀني هڪ اختلافي ڳالهه ۾ مبتلا
آهيو.
- يُؤْفِكُ عَنْهُ مَنْ أَفُكٌ ⑩
- ۱۰- جنهن جي سببان اهوئي شخص حق کان
ڦيرايو وڃي ٿو جنهن جو حق کان ڦيرائڻ جو
حڪم صادر ٿي وڃي.
- قَبِلَ الْخَرُصُونَ ⑪
- ۱۱- خيالي ڳالهيون ڪرڻ وارا تباهه ٿي
ويا.
- الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ ⑫
- ۱۲- جيڪي گمراهيءَ جي اونھائين ۾ پئجي
حق کي ڀلائي رهيا آهن.

- يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٣﴾
 ۱۳. اهي پڇن ٿا ته جزا ۽ سزا جو وقت
 ڪڏهن ايندو؟
- يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ يُقْتُلُونَ ﴿١٤﴾
 ۱۴. (تون چؤ) انهيءَ وقت (ايندو) جڏهن
 انهن کي باهه جي عذاب ۾ مبتلا ڪيو
 ويندو.
- ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُسْتَعْلَوْنَ ﴿١٥﴾
 ۱۵. (۽ چيو ويندو ته) پنهن جو عذاب چڪو
 هيءَ اهوئي (عذاب آهي) جنهن کي توهان
 جلدي گهرندا هئا.
- إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٦﴾
 ۱۶. متقي باغن ۽ چشمن ۾ رهندا.
- أُخِذَ مِنْ مَّا أُنْثِمُوا لَهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا أَقْبَلَ
 ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٧﴾
 ۱۷. انهن جو رب انهن کي جيڪي
 ڪجهه ڏيندو آهي وٺندا ويندا. اهي انهيءَ
 وقت کان پهرين پوريءَ طرح حڪم بجا آڻڻ
 وارا هئا.
- كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٨﴾
 ۱۸. راتن جو گهٽ سمنهندا هئا.
- وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿١٩﴾
 ۱۹. صبح جي وقت به اهي استغفار ڪندا
 هئا.
- وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٠﴾
 ۲۰. انهن جي مالن ۾ گهرڻ وارن جو به حق
 هو ۽ جيڪي گهري نٿي سگهيا انهن جو به
 (حق هو)
- وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢١﴾
 ۲۱. زمين ۾ يقين ڪرڻ وارن جيلاءِ ڏاڍا
 نشان آهن.
- وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصَرُونَ ﴿٢٢﴾
 ۲۲. توهانجن پنهن جن جانين ۾ به ڇا
 توهان ڏسرن ٿا؟
- وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٢٣﴾
 ۲۳. آسمان ۾ توهانجو رزق به آهي ۽
 جيڪي ڪي (انهيءَ کانسواءِ) واعدو ڪيو
 وڃي ٿو اهو به (آهي)
- فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ
 تَنْطِقُونَ ﴿٢٤﴾
 ۲۴. سو آسمانن ۽ زمين جي رب جو قسم (ته)
 جڏهن اهي ڳالهيون پوريون ٿينديون ته خبر
 (پوندي ته) هي (قرآن) اهڙيءَ طرح هڪ

حقيقت آهي جهڙيءَ طرح توهانجو ڳالهائون
ڪرڻ.

۲۵. ڇا تون ابراهيم جي معزز مهمانن جي
خبر پهتي آهي.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثٌ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٥﴾

۲۶. جڏهن اهي انهيءَ وٽ آيا ته انهن چيو
(اسان توکي) سلام (چئون ٿا) انهيءَ چيو
(مان به) چوان ٿو ته توهانجي جي لاءِ (خدا
جي طرفان) دائمي سلامتي مقدر آهي (۽ دل)
۾ چيو ته اهي ماڻهو اوڀر معلوم ٿين ٿا.

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ
مُنْكَرُونَ ﴿٢٦﴾

۲۷. پوءِ هو ماڻ ڪري پنهنجي گهر وارن
ڏانهن هليو ويو ۽ هڪ ٻڪل ڳاڙو ڪٽي آيو.

فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَبِينٍ ﴿٢٧﴾

۲۸. ۽ انکي انهن جي اڳيان رکيائين (پوءِ)
چيائين ڇا توهان ڪجهه نه کائيندا؟

فَقَوَّيْنَا إِلَيْهِمْ قَالُوا لَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٨﴾

۲۹. ۽ (دل ۾) انهن کان ڪجهه ڏٺو (اهي
انهيءَ حالت کي سمجهي ويا) ۽ چوڻ لڳا. ڊڄ
نه. ۽ کيس هڪ علم واري نينگر جي
بشارت ڏني.

فَأَوَّحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفُوا وَبَشَّرُوهُ
بِعُلَاةٍ عَلَيْهِمْ ﴿٢٩﴾

۳۰. ايتري ۾ انهيءَ جي زال اڳيان آئي جنهن
جي منهن تي شرم جا آثار هئا پوءِ انهيءَ زور
سان پنهنجا هٿ منهن تي هنيا ۽ چيائين. مان
ته هڪ سنڍ پوڙهي آهيان.

فَأَقْبَلَتِ امْرَأَتُهُ فِي صَرَخٍ فَصَكَتَ وَجْهَهَا وَ
قَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٣٠﴾

۳۱. انهيءَ چيو (اهو سچ آهي ته) تون اهڙي
ٺي آهين پر تنهن جي رب (اهوئي) چيو آهي
(جيڪي اسان چيو آهي) اهو يقينن وڏي
حڪمت وارو (۽) وڏي علم وارو آهي.

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ
الْعَلِيمُ ﴿٣١﴾

٣٢. (انهيء تي ابراهيم) چيو اي رسولو! توهانجي ذمي ڪهڙو وڏو ڪم لڳايو ويو آهي.
٣٣. انهن چيو، اسان هڪ مجرم قوم ڏانهن موڪليا ويا آهيون.
٣٤. انهيء لاء ته انهن تي آليء مني مان ٺهيل پٿريون (لاڳيتيون) وسايون.
٣٥. جن تي تنهن جي رب جي طرفان حد کان وڌي وڃڻ وارن کي سزا ڏيڻ جي لاء نشان لڳايو ويو آهي.
٣٦. ۽ اسان انهيء بستيء ۾ جيترا مومن هئا انهن کي ڪڍي ورتو.
٣٧. ۽ اسان انهيء بستيء ۾ پنهنجن فرمانبردارن جو صرف هڪ گهر لڌو
٣٨. ۽ اسان انهيء (بستيء) ۾ هڪ اهڙو نشان ڇڏيو جيڪو هميشه انهن ماڻهن جي ڪم ايندو جيڪي دردناڪ عذاب کان ڊڄڻ وارا هوندا.
٣٩. ۽ موسيٰ جي واقعي ۾ به (ڪيتريون ئي نشانبيون هيون) جڏهن اسان انهيء کي فرعون ڏانهن هڪ ظاهر ظهور دليل ڏيئي موڪليو.
٤٠. ۽ اهو (فرعون) پنهن جي بنخاني ڏانهن بني ورائي موٽي ويو ۽ چوڻ لڳو ته (موسيٰ) وڏيون بناوت جون ڳالهيون ڪرڻ وارو ۽ چريو آهي.
٤١. انهيء تي اسان انهيء کي ۽ انهيء جي لشڪرن کي (قهر سان) پڪڙي ورتو ۽ انهن سڀني کي سمند ۾ اڇلائي ڇڏيو ۽ (اڄ تائين) انهن تي ملامت ٿي رهي آهي.
- قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٢﴾
- قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٣٣﴾
- لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن طِينٍ ﴿٣٤﴾
- مُتَّوِّمَةً عَلَيْكَ لِلْمُتَسْرِفِينَ ﴿٣٥﴾
- فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٦﴾
- فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٧﴾
- وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٨﴾
- وَفِي مُوسَىٰ إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٩﴾
- فَتَوَلَّىٰ بِرْكَانِهِ وَقَالَ سِحْرٌ أَوْ أَجْنُونٌ ﴿٤٠﴾
- فَاخْلُدْ لَهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤١﴾

و فِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٣٧﴾

۴۲. ۽ عاد جي واقعي ۾ به (اسان ڏاڍا نشان چڙيا آهن انهيءَ وقت) جڏهن اسان انهن تي هڪ سخت آنڌي هلائي هئي.

مَا تَدَارُونَ شَيْئًا تَتَّعِلُّهُ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالْأَمِيمِ ﴿٣٨﴾

۴۳. اها جنهن شئي تي هلندي هئي انهيءَ کي (تباھه ڪري ڇڏيندي هئي ۽ انهيءَ کي) ڳريل هڏن وانگر ڪري ڇڏيندي هئي.

و فِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَسْعُوا كَعَجَلٍ ﴿٣٩﴾

۴۴. ۽ ثمود ۾ به (اسان نشان ڇڏيو) جڏهن انهن کي چيو ويو ته هڪ عرصي تائين فائدو وٺو.

فَتَعَوَّاعَنَ أَهْلُ بَرْيَمَ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٠﴾

۴۵. ۽ انهن پنهنجي رب جي حڪم جي نافرماني ڪئي ۽ انهن کي هڪ عذاب اچي ورتو. ۽ اهي ڏسندا ئي رهيا.

فَمَا اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُتَصَرِّينَ ﴿٤١﴾

۴۶. ۽ نه ته بچڻ جي لاءِ اٿي سگهيا ۽ اهي نه ڪنهن جي مدد حاصل ڪري سگهيا.

و قَوْمَ نُوحٍ مِّنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٢﴾

۴۷. ۽ انهن کان پهرين نوح جي قوم کي (اسان تباھه ڪري چڪا هئاسين) اها فرمانبرداريءَ کان نڪرڻ واري قوم هئي.

وَالسَّمَاءَ بَيْنَهُنَّ أَبَابِدٌ وَإِنَّا لَنُوسِعُونَ ﴿٤٣﴾

۴۸. ۽ آسمانن کي به اسان ڪيترين صفتن سان بنايو آهي ۽ اسان وڏي ڪشادي طاقت رکون ٿا.

وَالْأَرْضَ قَرَشْنًا فَغَنَمَ الْبَهْدُونَ ﴿٤٤﴾

۴۹. ۽ زمين کي اسان هڪ وچائي ونگر بنايو آهي ۽ اسان ڏاڍو سٺو وچاڻو ٺاهڻ وارا آهيون.

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٥﴾

۵۰. ۽ هر هڪ شيءِ جا اسان ٺهر ۽ ماديون ٺاهيون آهن انهيءَ لاءِ ته توهان نصيحت حاصل ڪيو.

فَقَرَأُوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٦﴾

۵۱. پوءِ (گهرجي ته) توهان الله ڏانهن ڊوڙو. مان انهيءَ جي طرفان توهان کي وڏي آواز سان هوشيار ڪرڻ وارو بنجي آيو آهيان.

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ

۵۲. ۽ توهان الله سان ڪنهن ٻئي کي معبود

مُؤْمِنِينَ ۵۲

نه بنايو - مان انهيءَ جي طرفان توهان ڏانهن هڪ ظاهر ظهور هوشيار ڪرڻ وارو آهيان.

كَذَلِكَ مَا آتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجُنُونٌ ۵۳

۵۳. اهڙيءَ طرح انهن کان پهرين جيڪي رسول ايندا رهيا انهن کي مانهن اهوئي چيو ته اهي دوکي وارين ڳالهين ٺاهڻ وارا يا چريا آهن.

اتَّوَصَّاهُ يَلْهَىٰ لَهُمْ قَوْمٌ طَاغُوتٌ ۵۴

۵۴. ڇا اهي انهيءَ (ڳالهه چوڻ) جي هڪ ٻئي کي وصيت ڪري ويا هئا (هرگز نه) پر اهي سڀيئي سرڪش ماڻهو آهن (انهيءَ ڪري هڪ ئي قسم جا گندا خيال انهن جي دل ۾ پيدا ٿين ٿا)

فَقُولَ عَنْهُمْ مِمَّا أَنْتَ بِمَلُومٌ ۵۵

۵۵. پوءِ (اي نبي!) تون انهن کان منهن موڙي ڇڏ ۽ توکي انهن جي ڪمن جي ڪابه ملامت نه ڪئي ويندي.

وَذُرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ لَيَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ۵۶

۵۶. ۽ ياد ڏياريندو رهه - ڇو جو ياد ڏيارڻ مومنن کي نفعو بخشيندو آهي.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۵۷

۵۷. ۽ مون جنن ۽ انسانن کي صرف پنهنجي عبادت جي لاءِ پيدا ڪيو آهي.

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُوا ۵۸

۵۸. نه مان انهن کان رزق گهران ٿو ۽ نه مان انهن کان اهو گهران ٿو ته اهي مونکي کاڌو کارائين

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ۵۹

۵۹. الله ئي سڀني کي کاڌو کارائڻ وارو (آهي) وڏي زبردست طاقت وارو آهي.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعِجِلُونَ ۶۰

۶۰. پوءِ جن ظلم ڪيو آهي انهن جيلاءِ به اهڙا ئي ڍنگ آهن جهڙا انهن ساٿين جي لاءِ ڍنگ هئا پوءِ گهرجي ته اهي عذاب طلب ڪرڻ جي مونکان جلدي نه ڪن.

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ۶۱

۶۱. ۽ جن ڪفر ڪيو آهي انهن جي لاءِ انهيءَ ڏينهن جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو وڃي ٿو تباهي نازل ٿيڻ واري آهي.

سُورَةُ الطُّورِ مَكِّيَّةٌ ذَرَأَتْ مِنَ الْبَسْمَلَةِ خَمْسُونَ آيَةً وَرُكُوعَانِ

سورت طور- هيء سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون پنجاهه آيتون
۽ ٻه ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۲- مان طور کي شاهديءَ طور پيش ڪريان ٿو	وَالتُّورِ ②
۳- ۽ (هن) لکيل ڪتاب کي به	وَكِتَابٍ مُّسْطَوِرٍ ③
۴- (جيڪو) کليل ڪاغذات تي (لکيو ويو آهي)	فِي رِشْقٍ مُّشْهُورٍ ④
۵- ۽ خانه ڪعبه کي جيڪو هميشه آباد رهندو.	وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ⑤
۶- ۽ انهيءَ ڇت کي جيڪا هميشه بلند رهندي	وَالشَّفْعِ الْمَرْفُوعِ ⑥
۷- ۽ جوش ۾ اچڻ واري سمنڊ کي	وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ⑦
۸- تنهن جي رب جي طرفان عذاب ضرور نازل ٿي رهندو	إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ⑧
۹- انهيءَ کي ڪوبه نارڻ وارو ڪونهي	مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ⑨
۱۰- جنهن ڏينهن ڪڪر لهرون هڻڻ لڳندو	يَوْمَ تَنُورُ السَّمَاءُ مَوَدًّا ⑩
۱۱- ۽ ٻهاڙ پنهنجن جي پوريءَ رفتار سان هلندا.	وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ⑪
۱۲- پوءِ انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي عذاب نازل ٿيندو.	فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَلْمِزُونَ ⑫
۱۳- (يعني) انهن ماڻهن تي) جيڪي گند اڇلائي اڇلائي ڪيڏي رهيا هئا.	الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ⑬
۱۴- جنهن ڏينهن انهن سڀني کي جهنم جي	يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ⑭

باهه ڏانهن ڏکا ڏيئي نيو ويندو.

۱۵. (۱) چيو ويندو) هيءُ اهاڻي باهه آهي جنهن جو توهان انڪار ڪندا هئا.

۱۶. ڇا اها صرف ڏيک جي ڳالهه هئي يا درحقيقت توهان هينئر به ڏسي نه رهيا آهيو.

۱۷. (جيڪڏهن اهو رڳو هڪ خيال آهي ته بي ڌڙڪا) انهيءَ ۾ داخل ٿي وڃو ۽ (خواهه) صبر ڪيو يا نه صبر ڪيو توهان لاءِ برابر آهي (جيڪي ٿيڻو آهي اهو ئي رهندو) توهان کي صرف توهانجن عملن جي ئي سزا ڏني وڃي ٿي.

۱۸. متقي جنتن ۾ ۽ نعمتن ۾ هوندا.

۱۹. (۱) جيڪي ڪي انهن جو رب انهن کي ڏيندو انهيءَ تي خوش هوندا ۽ انهن جو رب انهن کي دوزخ جي عذاب کان بچائي وٺندو.

۲۰. (۱) چوندو ته) کائو ۽ پيئو (جيڪي توهان کي ڏنو وڃي ٿو) اهو توهانجن عملن جي سببان توهانجي لاءِ برڪت وارو هوندو.

۲۱. اهي انهيءَ ڏينهن قطارن ۾ وڃايل تختن تي ٺيڪ ڏيئي ويٺا هوندا ۽ اسان انهن کي وڏيون ڪارين اکين واريون عورتون جوڙي جي طور تي عطا ڪنداسين.

۲۲. ۽ جن ماڻهن ايمان آندو آهي ۽ انهن جو اولاد به ايمان جي معاملي ۾ انهن جي پٺيان هليو آهي اسان انهن سان اعليٰ جنتن ۾ انهن جي اولاد کي به گڏ ڪنداسين ۽ انهن (ابن ڏاڏن) جي عملن ۾ به ڪا ڪمي نه ڪنداسين. هر هڪ شخص پنهنجي عملن

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٥﴾

أَفَسِحْرُ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿١٦﴾

إِصْلَوهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٨﴾

فَلَهُنَّ فِيهَا أَنْهَارٌ سَائِغَةٌ وَوَقْعُهُمْ فِيهَا مِنْ عَذَابِ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

مُتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿٢٢﴾

جي بدلي ۾ ڳهه ٿيل آهي.

۲۳. ۽ اسان انهن کي انهن جي خواهش مطابق قسمن قسمن ميا ۽ قسم قسم جو گوشت مهيا ڪنداسين.

۲۴. اهي انهيءَ ۾ اهڙن بيانن جي متعلق جهڳڙندا جنهن جو نتيجو نه بڪ بڪ ڪرڻ هوندو ۽ نه گناهه (ڪرڻ هوندو).

۲۵. ۽ جوان خادم هر وقت انهن جي خدمت ۾ حاضر هوندا، ڇڻ ته اهي ڀرڻ ۾ ويڙهيل موتي آهن.

۲۶. ۽ اهي هڪ ٻئي ڏانهن ڌيان ڪري پاڻ ۾ سوال جواب ڪندا.

۲۷. ۽ چوندا ته اسان ماڻهو پهرين پنهنجن ماڻهن ۾ پنهنجي نتيجي کان ڊڄندا هئاسين.

۲۸. پر الله اسان تي احسان ڪيو ۽ اسان کي گرم جهولي جي عذاب کان بچائي ورتو.

۲۹. اسان پهرين کان انهيءَ (خدا) کي پڪاريندا هئاسين. اهو وڏو نيڪ سلوڪ ڪرڻ وارو (۽) بي انتها ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

۳۰. پوءِ (اي رسول) تون (ماڻهن کي) نصيحت ڪندو وڃ، ڇو جو تون پنهنجي رب جي احسان کان نه ته ڪاهن آهين ۽ نه چريو.

۳۱. ڇا اهي چون ٿا ته هيءَ شخص شاعر آهي (۽) اسان زماني جي تباهيءَ جو انهيءَ جي لاءِ انتظار ڪري رهيا آهيون.

۳۲. تون ڇو انتظار ڪندا رهو ڇو جو مان به توهان لاءِ انتظار ڪري رهيو آهيان.

۳۳. ڇا انهن کي انهن جا عمل اهائي ڳالهه

وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِقَالِهِمْ وَلَهُمْ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٣﴾

يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَعْنُ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ﴿٢٤﴾

وَيُطَوَّفُ عَلَيْهِمْ غُلَامٌ لَهُمْ كَأْتُهُم لَوْلُؤٌ مُّكْنُونٌ ﴿٢٥﴾

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٦﴾

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٧﴾

فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَدْنَا عَذَابَ السُّورِ ﴿٢٨﴾

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٩﴾

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا جَاهِلٍ ﴿٣٠﴾

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ ﴿٣١﴾

فُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُرَبِّصِينَ ﴿٣٢﴾

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَاءُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ

طَاغُونُ ۞

أَمْ يَقُولُونَ نَقُولُ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞

سيڪارين ٿا يا اهي سرڪش قوم آهن.

۳۴. يا اهي هيءَ چون ٿا ته انهيءَ پنهنجي طرفان ڳالهه ناهي آهي حقيقت هيءَ آهي ته اهي (وحي نازل ٿيڻ تي) ايمان ئي نٿا آڻين.

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ۞

۳۵. جيڪڏهن اهي سچا آهن ته اهڙي قسم جو ڪو ٻيو ڪلام آڻين (جو دنيا فيصلو ڪري سگهي ته ٻئي ڪلام برابر آهن).

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ۞

۳۶. ڇا انهن کي بنان ڪنهن مقصد جي پيدا ڪيو ويو آهي يا اهي خود ئي پنهنجا پيدا ڪندڙ آهن؟

أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ۞

۳۷. ڇا انهن آسمانن ۽ زمين کي پيدا ڪيو آهي؟ (نه!) پر حقيقت هيءَ آهي ته اهي (زمين ۽ آسمان جي خلقيندڙ تي) يقين ئي نٿا رکن.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُضَيِّطُونَ ۞

۳۸. ڇا انهن وٽ تنهن جي رب جا خزانو آهن؟ يا اهي داروغا آهن؟

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَنْتَعِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَعْتَبُهُمْ بِسُلْطَنٍ مُبِينٍ ۞

۳۹. ڇا انهن وٽ ڪا ڏاڪڻ آهي جنهن تي چڙهي اهي (خدا جون ڳالهيون) ٻڌن ٿا پوءِ گهرجي ته انهن جو ٻڌڻ وارو (محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم وانگر) ڪو ڪليل دليل پيش ڪري.

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ۞

۴۰. ڇا خدا جي لاءِ ته ڌيئرون آهن ۽ توهان لاءِ پٽ؟

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ۞

۴۱. ڇا تون انهن کان ڪو اجر گهرين ٿو؟ پوءِ اهي انهيءَ چئيءَ جي سببان ڊڄي رهيا آهن؟

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ۞

۴۲. ڇا انهن کي غيب جو علم آهي جنهن کي اهي لکي وٺن ٿا؟

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ الْمَكِيدُونَ ۞

۴۳. ڇا اهي تنهن جي خلاف ڪا تدبير ڪرڻ چاهين ٿا؟ پوءِ ياد رک انهن ڪافرن ئي جي

خلاف (خدائي) تدبIRON ڪيون وينديون.

۴۴. ڇا الله کان سواءِ انهن جو ڪو ٻيو معبود آهي؟ (ياد رکو) انهن جي شرڪ کان الله پاڪ آهي.

۴۵. ۽ جيڪڏهن اهي ڪڪر جو ڪو نڪرو آسمان کان وسندو ڏسن ته چون ٿا ته اهو ته (فقط) هڪ گهاٽو ڪڪر آهي.

۴۶. پوءِ تون انهن کي (انهن جي بيوقوفيءَ ۾) ڇڏي ڏي، ايستائين جو اهي پنهنجن انهيءَ مقرر ڏينهن کي ڏسي وٺن جنهن ۾ (انهن تي عذاب نازل ڪيو ويندو) خوف جي ڊپ کان بيهوش ڪيا ويندا.

۴۷. جنهن ڏينهن انهن جي تدبير انهن کي ڪوبه نفعو نه پهچائيندي ۽ نه انهن جي مدد ڪئي ويندي.

۴۸. ۽ ظالم ماڻهن کي انهيءَ کانسواءِ ٻيا به عذاب پهچندا پر انهن مان اڪثر نٿا ڄاڻن.

۴۹. ۽ تون پنهنجن جي رب جي حڪم تي قائم رهه ڇو جو اسانجن اکين جي سامهون (اسانجي حفاظت ۾) آهين ۽ گهرجي ته جڏهن تون (عبادت جيلاءِ) بيهين ته اسان جي حمد سان گڏوگڏ تسبيح به ڪندو رهه ۽ اهڙيءَ طرح (جڏهن تون) رات جي وقت (بيهين ته)

۵۰. انهيءَ (خدا) جي تسبيح ڪندو رهه ۽ جڏهن تارا پٽ ورائين (يعني رات ختم ٿيڻ واري هجي) تڏهن به.

أَمْلَهُمُ اللَّهُ غَيْرَ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٥﴾

وَرَأَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٤٦﴾

فَذَرَهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٧﴾

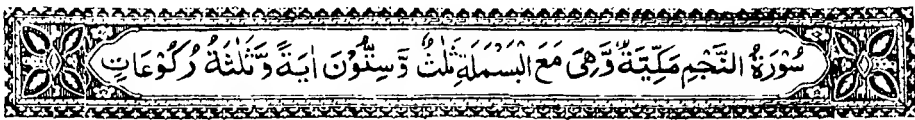
يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

وَرَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَٰكِن أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ جَنَّاتٍ تَقُومُ ﴿٥٠﴾

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ ﴿٥١﴾

بِ

سورت نجم - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جو نيهت آيتون
؛ ني ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (ء) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانشو)
- وَالْتَجِمِ إِذَا هَوَىٰ ②
- ۲- مان ڪٿي تاري کي جڏهن اهو معنوي
طور تي هيٺ اچي ويندو - انهيءَ ڳالهه جي
شاهديءَ جي لاءِ پيش ڪيان ٿو.
- مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ③
- ۳- ته توهانجو ساٿي نه رستو ڀليو آهي نه
گمراهه ٿيو آهي.
- وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ④
- ۴- اهو پنهنجي نفسياني خواهشن سان
ڪلام نٿو ڪري.
- إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ⑤
- ۵- پر اهو (يعني انهيءَ جو پيش ڪيل قرآن
مجيد) صرف خدا جي طرفان نازل ٿيڻ واري
وحي آهي.
- عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ⑥
- ۶- انهيءَ کي (اهو ڪلام) وڏين قوتن واري
(خدا) سيکاريو آهي.
- ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ⑦
- ۷- جنهن جون قوتون بار بار ظاهر ٿيڻ
واريون آهن ؛ جيڪو هن وقت پنهنجن قوتن
جي اظهار جي لاءِ پنهنجي عرش تي
مضبوطيءَ سان قائم ٿي ويو آهي.
- وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ⑧
- ۸- هر ڪنهن بالغ نظر واري کي آسمان جي
ڪنارن تي انهيءَ جي ظاهر ٿيڻ جون
نشانيون نظر اچي رهيون آهن.
- ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ⑨
- ۹- هو (يعني محمد رسول الله صلي الله
عليه وسلم) بانهن جي (انهيءَ بيقراريءَ کي
ڏسي ؛ انهن تي رحم ڪري، خدا سان ملڻ جي

لاء) انهيءَ جي ويجهو ٿيو ۽ اهو (خدا) به
(محمد رسول الله صلعم جي ملاقات جي
شوق ۾) مٿان کان هيٺ اچي ويو.

۱۰. ۽ اهي ٻئي ٻن ڪمانن جي گڏيل وٽيءَ
جي شڪل ۾ تبديل ٿي ويا. ۽ ٽيندي ٽيندي
انهيءَ کان به وڌيڪ قرب جي صورت اختيار
ڪري ورتي.

۱۱. پوءِ انهيءَ پنهن جي ٻانهي ڏانهن وحي
نازل ڪئي جنهن جو هو فيصلو ڪري چڪو
هو.

۱۲. (محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم
جي) دل جيڪي ڪي ڏٺو هو اهوئي بيان
ڪيو.

۱۳. ڇا توهان انهيءَ سان انهي (نظاري) جي
باري ۾ جهڳڙو ڪيو ٿا جيڪو هن (محمد
رسول الله) جن (آسمان تي) ڏٺو هو.

۱۴. حالانڪ انهيءَ اهو (نظارو) هڪ دفعو
نه ڏٺو پر به دفعا ڏٺو آهي (يعني هڪ
دفعو انهيءَ وقت جڏهن پاڻ خدا جي قريب
ٿيڻ جي ڪوشش ڪري رهيا هئا ۽ ٻيو دفعو
انهيءَ وقت جڏهن خدا هن ڏانهن نزول
فرمايو)

۱۵. (يعني) هڪ اهڙي پير وٽ جيڪا آخري
جاءِ تي آهي.

۱۶. انهيءَ جي ويجهو هميشه رهڻ واري جنت
آهي.

۱۷. ۽ اهو نظارو ڏٺو به انهيءَ وقت هئائون،
جڏهن پير کي انهي شيءِ ڏکي ڇڏيو هو
جيڪا اهڙي وقت ۾ ڊڪيندي آهي (يعني
الاهي تجلبيءَ)

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ①

فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ②

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ③

اَفَتُمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ④

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ⑤

عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ⑥

عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ⑦

إِذْ يَفِشَّةُ السِّدْرَةَ مَا يَفِشَّةُ ⑧

۱۸. نه ته انهيءَ جي اک انهيءَ وقت ڏنگي
ٿي نه اڳتي نڪري ويئي. مَا رَأَىٰ أَبْصَرُ وَمَا طَعُ ⑩
۱۹. انهيءَ وقت انهي پنهنجي رب جي وڏين
نشانين مان هڪ وڏي نشاني ڏني. لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ⑪
۲۰. توهان به ٿورو لات ۽ عزِي جو حال
بڌايو (ڇا انهن جو به اهو شان آهي؟) أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ⑫
۲۱. ۽ ٽئين منات جو به جو انهن کانسواءِ
آهي. وَمَنْوَةُ الثَّالِثَةِ الْآخَرَىٰ ⑬
۲۲. ڇا توهانجي لاءِ ته پٽ آهن ۽ خدا جي
لاءِ ڌيئر؟ الْكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ⑭
۲۳. اها ته نهايت ئي ناقص ورهاست آهي. يٰلَيْكَ إِذَا قُسِمَتْ فُيُوزُ ⑮
۲۴. اهي ته ڪجهه نالا آهن جيڪي توهان
۽ توهانجن ابن ڏاڏن رکيا آهن (نه ته انهن ۾
حقيقت ڪجهه به نه آهي) الله انهن (بتن)
جيلاءِ ڪوبه دليل نه لائو آهي. اهي صرف
هڪ وطم جي ۽ نفساني خواهش جي پيروي
ڪري رهيا آهن. ۽ انهن وٽ سندن رب جي
طرفان هدايت اچي چڪي آهي (پر تڏهن به
نٿا سمجهن)
۲۵. ڇا انسان جيڪا خواهش ڪري انهيءَ
کي ملي وڃي ٿي. أَمْ لِلْإِنسَانِ مَا يَشَاءُ ⑯
۲۶. سو ياد رکو ته آخرت ۽ دنيا جون سڀ
نعمتون الله ئي جي قبضي ۾ آهن. فَلِلَّهِ الْخِزْيَةُ وَالْأُولَىٰ ⑰
۲۷. ۽ آسمان ۾ ڪيترائي فرشتا آهن جن جي
شفاعت (ڪنهن کي) ڪو فائدو نٿي پهچائي
سواءِ انهيءَ جي جو الله ائين ڪرڻ جي انهيءَ
شخص متعلق اجازت ڏني. جنهن کي هو
پنهنجي مرضي جي مطابق سمجهندو هجي
۽ پسند ڪندو هجي. وَكَمْ مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمٰوٰتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ
شَيْئًا إِلَّا مِّنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَّشَاءُ وَ
يَرْضَىٰ ⑱

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْتَوْفُونَ الْمَلَائِكَةَ
تَسْيِئَةً إِلَّا نُنْفِئُ ۝

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ۖ وَ
إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ۝

فَاعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ هَٰذَا ذِكْرًا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا
الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝

ذٰلِكَ مَبْلَعُهُمْ مِّنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ
بِمَن ضَلَّٰ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَن اهْتَدَىٰ ۝

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِيْنَ اَسَآءَ وَاِيْمَاعِلُوْا وَيَجْزِيَ الَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا
بِالْحُسْنِ ۝

الَّذِيْنَ يَجْتَبِئُونَ كِبٰرَ الْاَثَمِ وَالْفَوَاحِشِ اِلَّا
الَّذِيْنَ اِنَّ رَبَّكَ وَاَسِعَ الْمَغْفِرَةُ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ
اِذَا اُنْتَشَاكُمْ مِّنَ الْاَرْضِ وَاِذْ اَنْتُمْ اَجْتَهَتْ فِي
بُطُوْنٍ اُمَهَتْكُمْ فَلَا تُزَكُّوْا اَنْفُسَكُمْ هُوَ اَعْلَمُ
بِمَن اَتَقٰى ۝

۲۸- جيڪي ماڻهو آخرت تي ايمان نٿا آڻين،
اهي فرشتن جا، عورتن جهڙا نالا رکن ٿا.

۲۹- ۽ هنن کي انهيءَ باري ۾ ڪوبه علم
ڪونهي، اهي صرف هڪ وهم ۾ مبتلا آهن ۽
وهم حق جي مقابلي ۾ ڪجهه به فائدو نٿو
ڏئي.

۳۰- جيڪو ماڻهو اسانجي ذڪر کان، منهن
ڦيري ٿو وٺي ۽ سواءِ دنيا جي زندگيءَ جي
ٻيو ڪجهه نٿو گهري تون به انهيءَ کان
منهن ڦيرائي ڇڏ ۽ انهيءَ جي پيروي نه ڪر.

۳۱- اها انهن ماڻهن جي علم جي انتها آهي -
تنهن جو رب يقيناً انهيءَ شخص کي چڱيءَ
طرح ڄاڻي ٿو جيڪو انهيءَ جي رستي کان
پنڪي وڃي ٿو ۽ انهيءَ کي چڱيءَ طرح
ڄاڻي ٿو جيڪو سڌي رستي کي اختيار
ڪري وٺي ٿو.

۳۲- ۽ آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪجهه آهي
سڀ الله جي قبضي ۾ آهي انهيءَ جو اهو
نتيجو ٿيندو آهي جو جن بددي ڪئي اهو
انهيءَ جي عمل جي مطابق انهن کي بدلو
ڏئي ٿو ۽ جن نيڪي ڪئي انهن کي نيڪ
بدلا ڏئي ٿو.

۳۳- (يعني) اهڙا ماڻهو جيڪي وڏن وڏن
گناهن ۽ ظاهر ظهور بدڪارين کان بچندا
رهن ٿا پر اهو جو ٿورڙو (گناهه کي) چهي
ونن (ته بچتائين لڳن) تنهن جو رب وڏي
ڪشادي بخشش وارو آهي. هو انهيءَ وقت
کان توهان کي چڱيءَ طرح ڄاڻيندو جڏهن هن
توهان کي زمين مان پيدا ڪيو ۽ جڏهن توهان
پنهنجن مائرن جي پيٽ ۾ ڍڪيل هئا پوءِ

پنهن جي جانين کي پاڪ نه نهرايو . متقين
کي الله نبي چڱي طرح ڄاڻي ٿو.

۳۴. ڇا تون انهيءَ ماڻهو کي ڄاڻين ٿو جنهن
(تنهن جي وحيءَ کان) منهن ڦيري ڇڏيو.

۳۵. ؛ (خدا جي رستي ۾) ٿورڙو ڏنو ؛ پوءِ
ڪنجوسيءَ کان ڪم وٺڻ لڳو.

۳۶. ڇا انهيءَ وٽ غيب جو علم آهي ؛ اهو
(پنهن جو انجام) ڏسي رهيو آهي.

۳۷. ۳۸. ڇا انهيءَ کي موسيٰ ؛ وفادار
ابراهيم جي ڪتابن ۾ جيڪي ڪجهه آهي.
انهيءَ جو علم نه ڏنو ويو آهي ؟

۳۹. (جيڪو اهو آهي ته) ڪابه بوجو ڪئن
واري جان ٻئي جو بوجو نٿي ڪئي سگهي.

۴۰. ؛ انسان کي اهوئي ملي ٿو جنهن جي هو
ڪوشش ڪري ٿو.

۴۱. (پڻ انهن ڪتابن ۾ لکيل آهي ته) اهو
(انسان) پنهن جي ڪوشش جو نتيجو ضرور

ڏسندو ؟

۴۲. ؛ انهيءَ کي پوري جزا ملي ويندي.

۴۳. ؛ اهو به ته (گنڊريل ؛ موجوده سڀني
قومن جو) آخري فيصلو تنهن جي رب جي
هٿ ۾ ئي آهي.

۴۴. ؛ هي ته اهوئي ڪلاسي ٿو ؛ اهوئي رٿاري
ٿو.

۴۵. ؛ اهوئي ماري ٿو ؛ اهوئي زندهه ڪري
ٿو.

۴۶. ؛ انهيءَ نطفي مان، جڏهن اهو (ماءُ
جي پيٽ ۾) ڪيرايو وڃي ٿو (سڀني جان
وارن کي) نر ؛ ماديءَ جي شڪل ۾ پيدا
ڪيو آهي.

۴۸. ؛ اهو به ته ٻيهر پيدا ڪرڻ به

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى ۝

وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى ۝

أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوَّيْنَاهُ ۝

أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُفْحِ مُوسَى ۝
وَلَرُّهَيْمِ الَّذِي وَفَّى ۝

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ۝

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى ۝

وَأَنْ سَعِيَهُ سَوْفَ يُرَى ۝

ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءُ الْأَوْفَى ۝

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنْتَهَى ۝

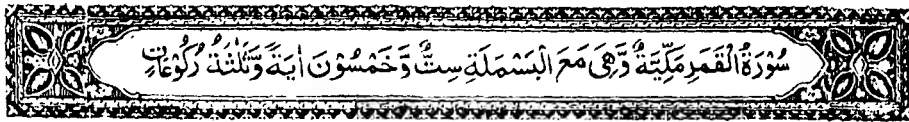
وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى ۝

وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ۝

وَأَنَّهُ خَلَقَ الذَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝
مِنْ نُّطْفَةٍ إِذَا تُنْفَخَى ۝

وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشَاطَ الْأُخْرَى ۝

- انهيء جي ذمي آهي.
۴۹. ۽ اهو به ته اهوئي آسودو بنائي ٿو ۽
اهوئي غريب بنائي ٿو.
۵۰. ۽ اهوئي شعري (تاري) جو مالڪ آهي.
۵۱. ۽ انهيءَ ئي سڀني کان پهرين عاد قوم
کي تباهه ڪيو هو.
۵۲. ۽ ان کانپوءِ ثمود کي به (جيڪا عاد
قوم جو ئي هڪ حصو هئي) ۽ (عذاب) انهن
جو ڪجهه به نه ڇڏيو هو.
۵۳. ۽ انهن کان پهرين نوح جي قوم کي به،
اهي وڏو ظلم ڪندا هئا ۽ وڏا سرڪش هئا.
۵۴. ۽ اونڌو ڪيل بستين کي به. هن مٿان
کان هيٺ ڪيرايو هو.
۵۵. پوءِ انهن کي انهيءَ شيءِ ڏکي ڇڏيو
هو جيڪا اهڙن موقعن تي ڏکي ڇڏيندي
آهي.
۵۶. پوءِ تون پنهنجي رب جي نعمتن مان
ڪهڙي ڪهڙي نعمت تي شڪ ڪندين.
۵۷. هيءَ اسانجو رسول به پهرين رسولن جي
طرز تي هڪ رسول آهي.
۵۸. (هن قوم جي فيصلي جي) گهڙي ويجهي
اچي وئي آهي.
۵۹. الله کان سواءِ ڪا (هستي به) انهيءَ
کي ناري نٿي سگهي.
۶۰. ڇا توهان انهيءَ ڳالهه تي تعجب ڪيو
ٿا؟
۶۱. ۽ ڪلوثا ۽ رثوثا.
۶۲. ۽ توهان حيران ٿيا بيٺا آهيو (ڪنهن
صحيح فيصلي ڪرڻ تي قادر نه آهيو).
۶۳. (سو اٿو) ۽ الله جي اڳيان سجدو ڪيو
۽ انهيءَ جي عبادت ڪيو.
- وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ۝
- وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشُّعْرَىٰ ۝
- وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ۝
- وَتَمُودًا مِمَّا آتَتْ ۝
- وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْفَىٰ ۝
- وَالنُّوْفَكَ أَهْوَىٰ ۝
- فَقَسَّهَا مَا غَشَّىٰ ۝
- فِي آيِ الْآلِ رَبِّكَ تَنَادَىٰ ۝
- هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النَّذْرِ الْأُولَىٰ ۝
- أَرَفَتِ الْأَرْفَةَ ۝
- لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ۝
- أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ۝
- وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ۝
- وَأَنْتُمْ سَمِيدُونَ ۝
- فَأَسْبُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ۝

سورت قمر- هي سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چاونجاهه آيتون ؛ ني ركوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
- ۲- (عرب جي) تباهيءَ جي گهڙي اچي وئي
آهي ؛ چنڊ ڦاٽي پيو آهي.
- ۳- ؛ جيڪڏهن آهي ڪو نشان ڏسندا ته
ضرور منهن موڙيندا ؛ چوندا ته اهو رڳو هڪ
دوڪو آهي جيڪو هميشه کان هليو اچيٿر.
- ۴- ؛ انهن ڪوڙو ڪيو ؛ پنهنجن خواهشن
جي پٺيان لڳي پيا ؛ هر ڪم جي لاءِ هڪ
وقت مقرر هوندو آهي
- ۵- ؛ انهن وٽ اهڙيون حالتون پهچي چڪيون
آهن جن ۾ چٽاءُ جو سامان موجود هو.
- ۶- پڻ اهڙيون حڪمت جون ڳالهيون به هيون
جيڪي اثر ڪندڙ هيون - پر (افسوس جو)
ڊيچارڻ واري انهن کي ڪوبه فائدو نه ڏنو.
- ۷- پوءِ تون انهن کان منهن ڦيري ڇڏ ؛ انهيءَ
وقت جو انتظار ڪر ته پڪارڻ وارو ناپسند
شيءَ (يعني عذاب) ڏانهن انهن کي
پڪاريندو.
- ۸- انهن جون اکيون جهڪيل هونديون - اهي
قبرن مان نڪرندا اهڙيءَ طرح جو ڄڻ پڪڙيل
مڪڙ آهن.
- ۹- پڪارڻ واري ڏانهن پڄندا ويندا هوندا ؛
ڪافر هيءَ به چوندا ويندا ته وڏي تڪليف
- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- إِقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ②
- وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَعِزٌّ ③
- وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ ④
- وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْآبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ⑤
- جَلْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ التُّدْرُؤَ ⑥
- فَقَوْلَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ تُكْرَهُ ⑦
- خُشْعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ ⑧
- مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا ⑨

يَوْمَ عِسْرٍ ⑩

كَذَبْتَ قَبْلَهُمْ قَوْمَ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا
مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ⑪

جو ڏينهن آهي.

۱۰. انهن کان پهرين نوح جي قوم ڪوڙو
ڪيو ۽ اسانجي ٻانهي کي ڪوڙو ڪيو ۽
چيو ته هيءَ ته چريو آهي ۽ (اسانجن بتن
جي طرفان) انهيءَ تي ڦٽڪار وڌي ويئي
آهي.

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَصِرْ ⑫

۱۱. آخر انهي پنهن جي رب کان دعا ڪئي ۽
چيو، مون تي دشمن غلبو حاصل ڪري ورتو
آهي پوءِ تون منهن جو بدلو وٺ.

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَرٍ ⑬

۱۲. جنهن تي اسان ڪڪر جا دروازا هڪ
جوش سان وهڻ واري پاڻي جي ذريعي کولي
ڇڏيا.

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ
قَدْ قُدِّرَ ⑭

۱۳. زمين ۾ به اسان چشما وهائي ڇڏيا.
پوءِ (آسمان جو) پاڻي (زمين جي پاڻيءَ
سان) هڪ اهڙي ڳالهه جيلا ۾ گڏجي ويو،
جنهن جو فيصلو ٿي چڪو هو.

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسْرٍ ⑮

۱۴. ۽ اسان انهيءَ (نوح) کي هڪ تخت ۽
ميخن واري شيءِ (يعني ٻيڙي) تي کڻي
ورتيو.

تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً لِّمَن كَانَ كُفِرَ ⑯

۱۵. اها اسانجن اکين جي اڳيان (اسانجي
سنيال هيٺ) هلندي هئي. هيءَ انهيءَ شخص
جي جزا هئي جنهن جو انڪار ڪيو ويو هو.

وَلَقَدْ تَوَكَّلْنَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ⑰

۱۶. ۽ اسان انهيءَ واقعي کي هڪ نشان طور
(ٻين قومن) لاءِ ڇڏيو. پوءِ ڇا ڪو نصيحت
حاصل ڪرڻ وارو آهي؟

كَيْفَ كَانَ عَدَاؤِي وَنَدْرٍ ⑱

۱۷. ۽ ڏسو! منهن جو عذاب ۽ منهن جو
ڊيڄارڻ ڪهڙو (سخت ۽ درست) هو.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ⑲

۱۸. اسان قرآن کي عمل جي لاءِ آسان بنايو
آهي. پوءِ ڇا ڪو نصيحت حاصل ڪرڻ وارو
آهي.

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَدَاؤِي وَنُذُرِي ⑨

۱۹. عاد به (پنهن جي رسول جو) انڪار ڪيو هو. پوءِ ڏسو منهن جو عذاب ۽ منهن جو ڊيچارڻ ڪهڙو هو؟ (يعني عذاب ڪهڙو سخت هو ۽ ڊيچارڻ ڪهڙو سچو هو).

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُّسْتَبِيرٍ ⑩

۲۰. اسان انهن تي هڪ اهڙي هوا موڪلي، جيڪا تيز هلڻ واري هئي ۽ هڪ دير تائين رهڻ واري منحوس وقت ۾ هلائي ويئي هئي.

تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُّنْقَعِرٍ ⑪

۲۱. اها ماڻهن کي ائين پئي اچلائيندي هئي - جن اهي ڪجيءَ جا اهڙا ٿڙ آهن جن جي اندران ڳڻ ڪاڏل هو.

فَكَيْفَ كَانَ عَدَاؤِي وَنُذُرِي ⑫

۲۲. پوءِ ڏسو ته منهنجو عذاب (ڪهڙو سخت) ۽ منهن جو ڊيچارڻ ڪهڙو (سچو) هو.

وَلَقَدْ يَسْرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ⑬

۲۳. ۽ اسان قرآن کي عمل ڪرڻ جي لاءِ آسان بنايو آهي پوءِ ڇا ڪو نصيحت حاصل ڪرڻ وارو آهي؟

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ⑭

۲۴. ثمود به نبين جو انڪار ڪيو هو.

فَقَالُوا أَبَشْرًا مِّثْلًا وَاحِدًا تَنْبُعُ إِذَا تَلَفَتْ ⑮

۲۵. ۽ چيو هو ته ڇا اسان پاڻ مان ئي هڪ ماڻهوءَ جي (جيڪو اسان ڏانهن موڪليو ويو آهي) تابعداري ڪيون؟ جيڪڏهن اسان ائين ڪنداسين ته وڏي گمراهي ۽ ٻرڻ واري عذاب ۾ پئجي وينداسين.

ءَأُنْفَى الذِّكْرِ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ⑯

۲۶. ڇا خدا جي وحي اسان مان (صرف) هن تي ئي نازل ڪئي ويئي آهي؟ حقيقت هيءَ آهي ته اهو ڏاڍو ڪوڙو ۽ متڪبر آهي.

سَيَعْلَمُونَ عَدَا مِّنَ الْكَذَّابِ الْأَشِرِّ ⑰

۲۷. (اسان چيو) اهو سڀاڻي (يعني اچڻ واري زماني ۾) ڄاڻي وٺندا ته ڪير ڪوڙو ۽ متڪبر آهي.

إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَامْرُتَقِبْهُمْ

۲۸. (اسان انهن کي چيو ته) اسان هڪ ڏاجي انهن جي آزمائش جي لاءِ موڪلڻ وارا

وَأَصْطَفِرُ ۝

آهيون (پوءِ اي صالح) انهن جي پڄاڙيءَ جو انتظار ڪر ۽ صبر ڪان ڪم وٺ.

وَنَبِّهْلَهُمُ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرِبٍ مُّحْتَصَرٌ ۝

۲۹. ۽ انهن کي چو ته پاڻي انهن جي ۽ تنهن جي وچ ۾ ورهايو ويو آهي. هر ڪو گروھ پنهنجي پيئڻ جي وقت تي حاضر ٿيندو ڪري.

فَنَادُوا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ ۝

۳۰. انهيءَ تي انهن پنهنجي سردار کي سڏيو جنهن تي هو آيو ۽ ڏاڍيءَ جا ڪڇ ڪڇي ڇڏيائين.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرِي ۝

۳۱. پوءِ ڏسو منهن جو عذاب ۽ منهن جو ڊيچارڻ ڪهڙو هو؟ (يعني منهن جو عذاب ڪهڙو سخت هو ۽ منهن جو ڊيچارڻ ڪهڙو سچو هو).

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيِّغَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْحَنْظَرِ ۝

۳۲. اسان انهن تي هڪ ئي عذاب نازل ڪيو. ۽ اهي هڪ لوڙهي ٺاهڻ واري (وڻن مان) ڪيرابل چوري وانگر ٿي ويا.

وَلَقَدْ يَسْرْنَا الْفُرَّانَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ۝

۳۳. ۽ اسان قرآن کي عمل ڪرڻ جيلاءِ آسان بنايو آهي. پوءِ ڇا ڪو نصيحت حاصل ڪرڻ وارو آهي؟

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِي ۝

۳۴. لوط جي قوم به نبين کي ڪوڙو ڪيو هو.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ۝

۳۵. اسان انهن جي تباهه ڪرڻ جيلاءِ به پٿرين سان پريل هوا هلائي (جنهن لوط جي آل کانسواءِ سڀني کي تباهه ڪري ڇڏيو) ها صبح جي وقت (جڏهن اهو عذاب آيو ته) اسان لوط جي خاندان کي بچائي ورتو.

نِعْمَةٌ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ يَجْزِي مَنْ شَكَرَ ۝

۳۶. اها اسانجي طرفان هڪ نعمت هئي. جيڪو شڪر ڪريو اسان انهيءَ کي اهڙيءَ طرح جزا ڏيندا آهيون.

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُمْ بَطْشَتًا فَتَارُوا بِالنُّذُرِ ۝

۳۷. ۽ انهي (لوط) انهن کي اسانجي عذاب

جي پهرين ئي خبر ڏيئي ڇڏي هئي - پري اهي
نئين سان بحث ڪرڻ لڳي پيا.

۳۸. ۽ انهن انهيءَ کي پنهنجن مهمانن جي
خلاف برغلائڻ گهريو ۽ اسان انهن جي اکين
تي پردو وجهي ڇڏيو ۽ چيو، منهن جي عذاب
۽ منهن جي ڊيچارڻ جو مزدو چڪو.

۳۹. ۽ صبح سان ئي انهن تي هڪ اهڙو عذاب
اچي ويو جو اچنو ئي هو.

۴۰. (۽ اسان انهن کي چيو ته) منهن جي
عذاب ۽ منهن جي ڊيچارڻ جو مزدو چڪو.

۴۱. اسان قرآن کي عمل ڪرڻ جيلاءِ اسان
بنايو آهي - سو ڇا ڪو نصيحت حاصل وارو
آهي؟

۴۲. ۽ آل فرعون وٽ به نبي آيا هئا.

۴۳. مگر آل فرعون اسانجن سڀني آيتن کي
ڪوڙو ڪيو جنهن تي اسان انهن کي هڪ
غالب طاقتور وانگر عذاب سان پڪڙي ورتو.

۴۴. (اي مڪي وارو!) ڇا توهان مان ڪفر
ڪرڻ وارا انهن پهرين ماڻهن کان سٺا آهن يا
پهرين ڪتابن ۾ توهان جي لاءِ عذاب کان
حفاظت لکيل آهي؟

۴۵. ڇا اهي چون ٿا ته اسان هڪ جماعت
آهيون جيڪا غالب اچي رهندي.

۴۶. انهن جي جماعت کي ويجهڙائيءَ ۾
شڪست ڏني ويندي ۽ بني قريز پڄي
وڻندا.

۴۷. پر انهن جي تباهيءَ جي گهڙيءَ جو
واعدو ڪيو ويو آهي ۽ اها وعدي جي گهڙي
وڏي برباد ڪرڻ واري ۽ سخت هوندي.

وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ صَيْفِهِ فَطَسْنَا أَعْيُنَهُمْ
فَذَرُوا عِزْدَانِي وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۝

وَلَقَدْ صَبَحَهُمْ بَكْرَةٌ عَدَّابٌ مُّسْتَقَرٌّ ۝

فَذَرُوا عِزْدَانِي وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۝

وَلَقَدْ يَمْرُنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ
مِنْ مُّذَكِّرٍ ۝

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ التَّنْذِيرُ ۝

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ
عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ ۝

أَلْقَاكُمْ خَيْرَ مِّنْ أُولَئِكَ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي
الزُّبُرِ ۝

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرُونَ ۝

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ۝

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى
وَأَمَرٌ ۝

۴۸. ذوهاري مانهر گمراهي ۽ سازڻ واري عذاب ۾ مبتلا هوندا.

۴۹. جنهن ڏينهن اهي پنهنجن سردارن سميت باهه ۾ گهليا ويندا (۽ انهن کي چيو ويندو) ته دوزخ جو عذاب چڪو.

۵۰. اسان هر شيءِ کي اندازي جي مطابق پيدا ڪيو آهي

۵۱. ۽ اسانجو حڪم اڪي چنپ وانگر هڪدم پورو ٿي وڃي ٿو.

۵۲. ۽ اسان توهان جهڙن ماڻهن کي پهرين به تباهه ڪري چڪا آهيون ۽ ڇا (انهيءَ ڳالهه کي ڄاڻي) ڪو نصيحت حاصل ڪرڻ وارو آهي؟

۵۳. ۽ هر ڪو ڪم جيڪو هنن ڪيو آهي اهو ڪتابن ۾ موجود آهي.

۵۴. ۽ ننڍي ۽ وڏي ڳالهه لکيل آهي.

۵۵. (۽) مومن جنتن ۾ ۽ قسم قسم جي آسودگين ۾ هوندا.

۵۶. هڪ اهڙي جڳهه ۾ جيڪا هميشه رهڻ واري هوندي (۽ اهي) قدرت رکڻ واري بادشاهه وٽ (هوندا) (يعني اهي ڪڏهن به خوري ۽ زوال جو منهن نه ڏسندا).

إِنَّ الْجَرِيمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ۝

يَوْمَ يُنْعَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ۝

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ۝

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ۝

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاءَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ۝

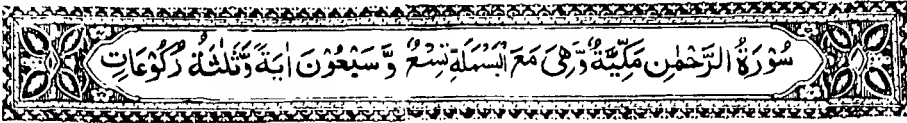
وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ۝

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُّسْتَطَرٌ ۝

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ۝

فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِندَ مِلْكٍ مُّقْتَدِرٍ ۝

۲۵۱۰

سورت رحمان - هي سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون اٺاسي آيتون
۽ ٽي رڪوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- ۲- (اهو) رحمان (خدا) ٿي آهي.
- ۳- جنهن قرآن سيکاريو آهي.
- ۴- انهيءَ انسان کي بنايو.
- ۵- ۽ انهيءَ کي فصاحت ۽ بيان بخشيو.
- ۶- سج ۽ چنڊ هڪ مقرر قاعدي جي مطابق
هلي رهيا آهن.
- ۷- ۽ جڙي ٻوٽيون ۽ وڻ به خدا جي اڳيان
نميل آهن.
- ۸- ۽ آسمان کي اسان بلند ڪيو آهي ۽ بني
نوع انسان جيلاءِ توازن جو اصول مقرر ڪري
جڙيو آهي.
- ۹- (اهو چوندي) ته عدل جي ساهميءَ کي
ڪڏهن نه جهڪايو.
- ۱۰- ۽ وزن کي انصاف سان قائم ڪيو ۽ تور
کي گهٽ نه ڪيو.
- ۱۱- ۽ انهيءَ (خدا) زمين کي سڄي مخلوق
جي فائدي جيلاءِ بنايو آهي.
- ۱۲- انهيءَ ۾ ميوا به آهن ۽ پوش واري ڦر
جي ڪجين جا وڻ به (آهن).
- ۱۳- ۽ هن (زمين) ۾ ان به آهي جنهن جي
مٿان تهنه به هوندو آهي ۽ خوشبودار گل
- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- الرَّحْمَنُ ②
- عَلَّمَ الْقُرْآنَ ③
- خَلَقَ الْإِنْسَانَ ④
- عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ⑤
- الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانٍ ⑥
- وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ⑦
- وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ⑧
- أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ⑨
- وَأَقْبَبُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ⑩
- وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ⑪
- فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ⑫
- وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ⑬

به آهن.

١٤- سو ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي (يعني جن ۽ انسان) پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙي جو انڪار ڪندؤ.

١٥- انسان کي هن وچندڙ خشڪ مٽيءَ مان پيدا ڪيو آهي.

١٦- ۽ جن کي باهه جي شعلي مان پيدا ڪيو آهي.

١٧- پوءِ چؤ، ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

١٨- اهو ٻنهي مشرقن جو به رب آهي ۽ ٻنهي مغربين جو به رب آهي.

١٩- هاڻي ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

٢٠- هن ٻن سمنڊن کي اهڙيءَ طرح هلايو آهي جو اهي هڪ وقت ۾ ملي ويندا.

٢١- (في الحال) انهن جي وچ ۾ هڪ ڀرڻو آهي جنهن جي سببان اهي هڪ ٻئي ۾ داخل نٿا ٿي سگهن.

٢٢- هاڻي ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

٢٣- انهن ٻنهي سمنڊن مان موتي ۽ مرجان نڪرن ٿا.

٢٤- پوءِ ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

٢٥- ۽ انهيءَ جون بنايل پيڙيون (به آهن) ۽

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ رَبِّكُمْ تَكْذِبُونَ ﴿١٧﴾

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٨﴾

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَّارٍ ﴿١٩﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ رَبِّكُمْ تَكْذِبُونَ ﴿٢٠﴾

رَبُّ الشَّرْقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿٢١﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ رَبِّكُمْ تَكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿٢٣﴾

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٤﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ رَبِّكُمْ تَكْذِبُونَ ﴿٢٥﴾

يَخْرُجُ مِنْهُمَا النُّوُورُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٦﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ رَبِّكُمْ تَكْذِبُونَ ﴿٢٧﴾

وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ

كَأَلَّا عَلَامٌ ⑩

(انهيء جا بنايل) جهاز به آهن جيڪي
سمندن ۾ جبلن وانگر ڏسڻ ۾ اچن ٿا.

فَيَايَ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ⑪

يُؤَيِّنُ

۲۶. سو ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار
ڪندؤ.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَإِنَّ ⑫

۲۷. هن (يعني زمين) جيڪو به آهي آخر
تباهه ٿيڻ وارو آهي.

ذَيْبَقِي وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَلِ وَالْإِكْرَامِ ⑬

۲۸. ۽ صرف اهو بچي ٿو جنهن ڏانهن تنهن
جي جلال ۽ عزت واري خدا جو ڌيان هوندو.

فَيَايَ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ⑭

۲۹. هاڻي ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار
ڪندؤ.

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي
شَأْنٍ ⑮

۳۰. آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪو به آهي سو
انهيءَ کان پنهنجن جون ضرورتون طلب ڪري
ٿو. هو هر وقت هڪ نئين حالت ۾ هوندو
آهي.

فَيَايَ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ⑯

۳۱. سو ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار
ڪندؤ.

سَنَفْعُكُمْ لَكُمْ آيَةُ الْتَغْلِينَ ⑰

۳۲. اي ٻئي زبردست طاقتو! اسان توهان
پنهنجي لاءِ وائڊا ٿي رهيا آهيون.

فَيَايَ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ⑱

۳۳. پوءِ ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار
ڪندؤ.

يَبْعَثُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِنْ أَسْطَغْتُمْ أَنْ
تَنْفَعُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفَعُوا
لَا تَنْفَعُكُمْ إِلَّا يَسْلُطِينَ ⑲

۳۴. اي جن ۽ انسانن جا گروهه! جيڪڏهن
توهان طاقت رکو ٿا ته آسمانن ۽ زمين جي
ڪنارن کان نڪري پڇو ته نڪري ڏيکاربو.
توهان دليل کانسواءِ هرگز نٿا نڪري سگهو.

فَيَايَ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ⑳

۳۵. سو ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار

ڪندوء.

۳۶. توهان تي باهه جو هڪ شعلو ڪيرايو ويندو ۽ تامون به (ڪيرايو ويندو) پوءِ توهان ٻئي هرگز غالب نٿا اچي سگهو.

۳۷. هاڻي ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙي جو انڪار ڪندوء.

۳۸. جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو ۽ ڳاڙهي چمڙي وانگر ٿي پوندو (اها آخري فيصلي جي گهڙي هوندي)

۳۹. هاڻي ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙي جو انڪار ڪندوء.

۴۰. انهيءَ فيصلي جي ڏينهن نه انسان کان انهيءَ جي گناهه جي متعلق پڇيو ويندو نه جن کان

۴۱. هاڻي توهان ٻئي ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙي جو انڪار ڪندوء.

۴۲. ڏوهاري پنهنجي منهن جي نشانين مان سڃاتا ويندا - ۽ پنهنجي منهن جي وارن ۽ پيرن کان پڪڙيا ويندا.

۴۳. هاڻي توهان ٻئي ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙي جو انڪار ڪندوء.

۴۴. هيءُ اهو جهنم آهي جنهن جو مجرم انڪار ڪن ٿا.

۴۵. (جڏهن انهيءَ ۾ داخل ٿيڻ جو ڏينهن ايندو) اهي انهيءَ (دوزخ) جي وچ ۾ ٺهڪندڙ ٻائيءَ جي وچ ۾ ڦريا هوندا.

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوْاظُ مِّن تَارِدٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرُونَ ﴿٣٦﴾

فَيَأْتِي آلَاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٨﴾

فَيَأْتِي آلَاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ﴿٣٩﴾

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌ ﴿٤٠﴾

فَيَأْتِي آلَاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ﴿٤١﴾

يَعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمِهِمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤٢﴾

فَيَأْتِي آلَاءُ رَبِّكُمَا تُكَذِّبِينَ ﴿٤٣﴾

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٤﴾

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَبِيبٍ آتٍ ﴿٤٥﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ نَذِيرٌ ۝

۲
۱۳

۴۶. هاڻي ڇو ته توهان ٻئي پنهن جي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٌ ۝

۴۷. جيڪو شخص پنهن جي رب جي شان کان ڊڄي ٿو انهيءَ لاءِ ٻه جنتون مقرر آهن (دنيوي ٻه ۽ اخروي ٻه)

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ نَذِيرٌ ۝

۴۸. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهن جي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

زَوَاتًا أَفْنَانٌ ۝

۴۹. ٻئي جنتون ڪيترين ئي نارين واريون هونديون (يعني انهن جا وڻ ڏاڍا گهڻا هوندا).

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ نَذِيرٌ ۝

۵۰. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهن جي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

فِيهِمَا عَيْنٌ تَجْرِي ۝

۵۱. انهن ٻنهي ۾ ٻه چشما (ٻاڻيءَ جي ڪثرت سان) وهي رهيا هوندا.

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ نَذِيرٌ ۝

۵۲. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهن جي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجٌ ۝

۵۳. انهن ٻنهي ۾ هر قسم جا ميوا ٻن ٻن قسمن جا هوندا.

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ نَذِيرٌ ۝

۵۴. پوءِ ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهن جي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندؤ.

مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَآئِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ ۖ وَ

۵۵. (جنتي ماڻهو) فرش تي (اهڙا) وهانڻا لڳايو وينا هوندا جن جا استر استبرق جي پٽ جا هوندا ۽ ٻنهي باغن جا ميوا (ٻار کان) جهڪيل هوندا.

جَنَّاتِ الْجَنَّةِ ۝

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَكُمْ نَذِيرٌ ۝

۵۶. سو ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهن جي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار

ڪندو.

۵۷. انهن جنتن ۾ جهڪيل نگاهن واريون عورتون هونديون جن سان نه ته انهن (جنتين) کان پهرين انسانن تعلق رکيو هوندو نه جن.

۵۸. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندو.

۵۹. ڄڻ ته اهي عورتون ياقوت ۽ مرجان هونديون.

۶۰. سو توهان ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندو.

۶۱. ڇا احسان جي جزا احسان کانسواءِ ڪجهه ٻي به ٿي سگهي ٿي؟

۶۲. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندو.

۶۳. ۽ انهن ٻنهي جنتن کانسواءِ ٻه ٻيون جنتون به هونديون.

۶۴. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندو.

۶۵. (اهي ٻئي جنتون) ڇهڇ سايون هونديون.

۶۶. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندو.

۶۷. انهن ٻنهي (جنتن) ۾ به چشما وڌي جوش مان ڦاٽي رهيا هوندا.

۶۸. سو ٻڌايو ته سهي توهان ٻئي پنهنجي

فِيهِنَّ قُصِرَاتُ الْظُرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ۝

فَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكْذِبَانِ ۝

كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ۝

فَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكْذِبَانِ ۝

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ۝

فَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكْذِبَانِ ۝

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَيْنِ ۝

فَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكْذِبَانِ ۝

مُدَّاهَنَتَيْنِ ۝

فَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكْذِبَانِ ۝

فِيهِمَا عَيْنَتَانِ صَاحَتَانِ ۝

فَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكْذِبَانِ ۝

رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو
انڪار ڪندو؟

۶۹. انهن ۾ ميوو به هوندا ۽ ڪجيون ۽
ڏاڙهون به

۷۰. پوءِ ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار
ڪندو؟

۷۱. انهن باغن ۾ نيڪ ۽ خوبصورت عورتون
هونديون.

۷۲. سو ٻڌايو ته توهان ٻئي پنهنجي رب
جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار
ڪندو؟

۷۳. اهي عورتون ڪارين اکين واريون
هونديون (۽) تنهن ۾ رکيون ويون هونديون.

۷۴. پوءِ ٻڌايو توهان ٻئي پنهنجي رب جي
نعمت مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو انڪار ڪندو؟
۷۵. نه ته (انهن کي جنت ۾ داخل ٿيڻ واري
جن ۽ انسان مان) پهرين ڪنهن انسان چيو
هوندو نه جن.

۷۶. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي پنهنجي
رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ جو
انڪار ڪندو؟

۷۷. اهي (جنتي) تنبوءَ جي ساون فرش تي
جيڪي نهايت اعليٰ هوندا ۽ خوبصورت
هوندا وهاڻا لڳايو وينا هوندا.

۷۸. پوءِ ٻڌايو ته سهي ته توهان ٻئي
پنهنجي رب جي نعمتن مان ڪهڙي ڪهڙيءَ
جو انڪار ڪندو؟

۷۹. تنهن جي جلال ۽ عزت واري رب جو نالو
وڌي برڪت وارو آهي.

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٩﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا نَكُذِّبُ ﴿٧٠﴾

فِيهِنَّ خَيْرٌ حَسَنٌ ﴿٧١﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا نَكُذِّبُ ﴿٧٢﴾

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْبَيْتِ ﴿٧٣﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا نَكُذِّبُ ﴿٧٤﴾

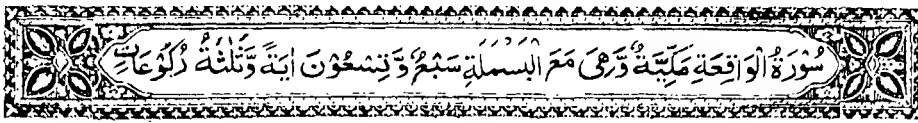
لَمْ يَطْمِئِنَّ أَنْفُسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ ﴿٧٥﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا نَكُذِّبُ ﴿٧٦﴾

مُتَكِينِينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضِرَ وَعَبَقَرِيُّ
حَسَانٌ ﴿٧٧﴾

فَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا نَكُذِّبُ ﴿٧٨﴾

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٩﴾

سورت واقعه - هيء سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ستانوي آيتون ؛ ئي ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۲- جڏهين اها (ڳالهه) جنهن جي اٽل هئڻ جو فيصلو آهي عملن ئي ويندي.	إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝
۳- انهيءَ جي واقع ٿيڻ کي پنهن جي وقت کان ٺارڻ واري ڪابه (شئي) نه آهي.	لَيْسَ لَوْفَعَتِهَا كَاذِبَةٌ ۝ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ۝
۴- اها ڪن کي هيٺ ڪرڻ واري ؛ ڪن کي مٿي ڪرڻ واري آهي.	إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ۝ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ۝ فَكَانَتْ هَبَاءً مُتَّبَثًا ۝
۵- جنهن ڏينهن ملڪ کي لوڏو وجهي ڇڏبو.	وَلَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۝
۶- جبلن کي ذرا ذرا ڪيو ويندو.	فَأَصْحَبُ الْيَمِينِ ۝ مَا أَصْحَبُ الْيَمِينِ ۝ وَأَصْحَبُ الشُّمُولِ ۝ مَا أَصْحَبُ الشُّمُولِ ۝
۷- سو اهي اهڙا ئي ويندا جهڙا هوا ۾ چوڙف اڏامڻ وارا سنها ذرا.	وَالشَّقِيقُونَ ۝ الشَّقِيقُونَ ۝
۸- توهان ٽن گروهن ۾ تقسيم ٿي ويندؤ.	أُولَٰئِكَ الْمَقَرَّبُونَ ۝ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۝ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَٰئِينَ ۝
۹- هڪ ته ساڄي هٿ وارا هوندا ؛ توکي ڇا معلوم ته ساڄي هٿ وارا ڪيئن هوندا ؟	
۱۰- هڪ کاٻي هٿ وارا ؛ توکي ڇا معلوم ته کاٻي هٿ وارا ڪيئن هوندا	
۱۱- هڪ گروھ (ايمان ؛ عمل ۾) اڳتي نڪري وڃڻ وارن جو هوندو، سو اهي ته بهرحال ٻين کان اڳتي ئي رهندا.	
۱۲- اهي ماڻھو (خدا جا) مقرب هوندا.	
۱۳- نعمت وارين جنتن ۾ (رهندا)	
۱۴- پهرين ايمان آڻڻ وارن ۾ انهن جو تعداد	

زياده هوندو.

١٥. ۽ بعد ۾ ايمان آڻڻ وارن مان انهن جو تعداد ٿورو هوندو.

١٦-١٧. اهي اڻيل تختن تي وهائڻا لڳائي آمهون سامهون وينا هوندا.

١٨. انهن وٽ خدمت جي لاءِ ڪثرت سان نوجوان خادم ايندا جيڪي هميشه پنهنجي جيڪي تي قائم رکيا ويندا.

١٩. (اهي) گلاس ۽ ڪوڙا ۽ چشمن مان پريل پيالا کڻي (ايندا)

٢٠. (انهن پيالن ۽ آبخورن کي پي وٺي) نه ته جنتن کي خمار ٿيندو ۽ نه اهي بيهودو ڪلام ڪندا!

٢١. (۽ اهڙيءَ طرح نوجوان خادم) انهن (جنتن) وٽ اهڙن ميون جا ٿالهه کڻي ايندا جن کي اهي پسند ڪندا.

٢٢. ۽ پڪين مان انهن پڪين جو گوشت جن کي اهي (جنتي) پسند ڪندا.

٢٣. ۽ ڪارين پتلين واريون ۽ وڏين اکين واريون عورتون هونديون.

٢٤. جيڪي محفوظ موتين وانگر هونديون (جيڪي سندن قيمتي هٿن سبب لڪائي رکيا ويندا آهن)

٢٥. اهو سڀ ڪجهه مومنن جي عملن جي سببان جزا جي طور تي ملندو.

٢٦. اهي (مومن) جنتن ۾ نه ته ڪا بيهودي ڳالهه ٻڌندا ۽ نه گناهه جو لفظ

٢٧. ها پر اهڙو قول ٻڌندا جيڪو سلام (يعني سلامتي جي دعا) تي مشتمل هوندو.

وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ۝١٥

عَلَىٰ سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ۝١٦

مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ۝١٧

يُطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ۝١٨

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ۝١٩

لَّا يَصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُزْفُونَ ۝٢٠

وَأَكْلِهِنَّ مِمَّا يَنْخَرِطُونَ ۝٢١

وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ۝٢٢

وَحُورٌ عِينٌ ۝٢٣

كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ ۝٢٤

جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝٢٥

لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ۝٢٦

إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ۝٢٧

وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ ۖ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ۖ

۲۸. ۽ (تون) ساڄي طرف جي ماڻهن جو به
حال ٻڌ ۽ توکي ڇا معلوم آهي ته ساڄي
طرف جا ماڻهو ڪير آهن؟

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ۖ

۲۹. اهي بنان ڪنڊن جي پيرن جي باغن ۾
رهندا.

وَطَلْحٍ مُّضْطُودٍ ۖ

۳۰. ۽ ڪيلن (جي باغن) ۾ جن جون ڦريون
هڪ ٻئي تي چڙهيل هونديون

وَزَيْلٍ مُّسْدُودٍ ۖ

۳۱. ۽ اهڙي ڇانئن ۾ جيڪا تمام ڊگهي
هوندي.

وَمَاءٍ مُّسْكُوبٍ ۖ

۳۲. ۽ اهڙن پاڻين ۾ جيڪي ڪيرايو ويندا
هوندا.

وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ۖ

۳۳. ۽ گهڻن ئي ميون ۾

لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ۖ

۳۴. نه ته اهي ڪٽيا ويندا ۽ نه انهن کان
انهن (جنتين) کي روڪيو ويندو (يعني اهي
انهن جي ئي ملڪيت قرار ڏنا ويندا)

وَفُورٍ شَرِيفٍ ۖ

۳۵. ۽ شاندار زالن سان گڏ رهندا.

إِنَّا أَنشَأْنَهُنَّ إِنِشَاءً ۖ

۳۶. اسان ئي انهن کي ٺاهي رکيو آهي.

نَجَعَلْنَهُنَّ أَبْكَارًا ۖ

۳۷. ۽ ڪنواريون پيدا ڪيون آهن.

عُرَبًا أَتْرَابًا ۖ

۳۸. نهايت خوبصورت ۽ جنتين جون هم عمر

لَأَصْحَابِ الْيَمِينِ ۖ

۳۹. (جن کي) ساڄي طرف واري گروهه جي
لاءِ (پيدا ڪيو ويو آهي)

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ۖ

۴۰. هيءَ گروهه شروع ۾ ايمان آڻڻ وارن
ماڻهن مان به ڪثرت سان هوندو.

وَتِلْكَ مِنَ الْآخِرِينَ ۖ

۴۱. ۽ آخر ۾ ايمان آڻڻ وارن ماڻهن مان به
ڪثرت سان هوندو

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ ۖ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ۖ

۴۲. ۽ کاٻي طرف وارن (ماڻهن جو به حال
ٻڌ) ۽ توکي ڇا معلوم آهي ته کاٻي طرف
جا ماڻهو ڪيئن هوندا؟

۴۳. اهي گرم هوائن ۽ گرم پاڻين ۾ رهندا. فِي سُومٍ وَحَمِيمٍ ۖ
۴۴. ۽ اهڙي پاڇي ۾ رهندا جيڪو ڪاري وَزَلَّ مِنَ يَحْوَمٍ ۖ
- دونهن وانگر هوندو. لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ۖ
۴۵. نه اهو ٿڌو هوندو ۽ نه انهيءَ جي إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ۖ
- هيٺان رهڻ عزت بخشيندو. وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ۖ
۴۶. اهي انهيءَ کان پهرين دنيا ۾ وڏي آرام وَكَانُوا يَقُولُونَ ۖ إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ۖ
- سان رهندا هئا. عِظَامًا ۖ إِنَّا نَبْعُوذُونَ ۖ
۴۷. ۽ وڏي گناهه (يعني شرڪ) تي ضد أَوْ أَبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ۖ
- ڪندا هئا. قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ۖ
۴۸. اهي چوندا هئا ته ڇا جڏهن اسان مري لَنَجْمَعُوهُمْ إِلَىٰ مِيقَاتٍ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ۖ
- وينداسين ۽ مٽي ۽ هڏا بنجي وينداسين ڇا ثُمَّ إِنَّكُمْ إِلَيْهَا لَآتُونَ الْمَكَدِيُونَ ۖ
- اسانکي وري زندهه ڪري اٿاريو ويندو. لَا كَلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زُفُومٍ ۖ
۴۹. يا اسانجن ابن ڏاڏن مان به اهوئي فَمَا لَكُمْ مِنْهَا الْبُطُونُ ۖ
- معاملو ٿيندو. فَشَرِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ۖ
۵۰. تون چو ته پهريان به ۽ پويان به فَشَرِبُونَ شُرَبَ الْهَنِيمِ ۖ
۵۱. سڀيئي هڪ معلوم ڏينهن جي واندي هَذَا نُزْلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ۖ
- ڏانهن گڏ ڪري نيا ويندا. نَحْنُ خَلَقَكُمْ فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ ۖ
۵۲. پوءِ توهان اي ڪوڙو چوڻ وارا گمراهو! أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۳. توهان جي وٽ مان ڪاٺيندو. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۴. ۽ انهيءَ سان پيٽ ڀريندو. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۵. ۽ پوءِ انهيءَ جي مٿان گرم پاڻي پيئندو. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۶. ۽ اجاري اٺ وانگر پيئندا ويندو. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۷. اها انهن جي جزا سزا جي ڏينهن مهمان فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
- نوازي هوندي. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۸. اسان توهانکي پيدا ڪيو آهي، پوءِ ڇو فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
- توهان اسانجي ڳالهه کي سچو قرار نٿا ڏيو. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
۵۹. ۽ انهيءَ شئي جي ڪيفيت ته ٻڌايو، فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ
- جيڪا توهان عورت جي پيٽ ۾ ڪيرايو ٿا. فَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۖ

وَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٠﴾

۶۰۔ ڇا توهان انهيءَ کي پيدا ڪيو ٿا يا

اسين انهيءَ کي پيدا ڪيون ٿا؟

نَحْنُ قَدْ دَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمُتَوَفِّينَ ﴿٥١﴾

۶۱۔ اسان توهان لاءِ موت جو سلسلو جاري ڪيو آهي ۽ اسان کان ڪوبه اڳتي نٿو نڪري سگهي.

عَلَا أَنْ تَبْدِلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنْشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

۶۲۔ ۽ ڪوبه شخص انهيءَ باري ۾ ته اسان توهان کي بدلائي ۽ توهان جهڙيون قومون آڻيون، اسان کي عاجز نٿو ڪري سگهي ۽ (نه انهيءَ ڳالهه کان عاجز ڪري سگهين ٿو ته) اسان توهان کي ڪنهن اهڙي صورت ۾ پيدا ڪري ڇڏيون جنهن کي توهان نٿا ڄاڻو.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٥٣﴾

۶۳۔ ۽ توهان پهرين پيدائش کي ته ڄاڻو ٿا، پوءِ توهان کي ڇا ٿيو آهي جو توهان نصيحت حاصل نٿا ڪيو.

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿٥٤﴾

۶۴۔ ڇا توهان کي معلوم آهي جيڪي توهان ڳالهائين ٿا.

وَأَنْتُمْ تَزْعُمُونَ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿٥٥﴾

۶۵۔ ڇا توهان انهيءَ کي پيدا ڪيو ٿا يا اسان انهيءَ کي پيدا ڪيون ٿا؟

لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿٥٦﴾

۶۶۔ جيڪڏهن اسان چاهيون ها ته انهيءَ کي بلڪل سڙيل چورو بنائي ڇڏيون ها پوءِ توهان ڳالهين ٿا هيندي رهجي وڃو ها.

إِنَّا لَمُغْرَمُونَ ﴿٥٧﴾

۶۷۔ ۽ ڇڻو ها ته اسان تي ته چڻي پئجي ويئي آهي.

بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٥٨﴾

۶۸۔ پر حق هيءَ آهي ته اسان پنهنجي محنت جي ڦل کان بلڪل محروم ٿي ويا آهيون.

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٥٩﴾

۶۹۔ ٿورو انهي پانيءَ کي ته ڏسو جيڪو توهان پيو ٿا.

وَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿٦٠﴾

۷۰۔ ڇا توهان انهيءَ کي ڪڪر مان لائو آهي يا اسان انهيءَ کي لاهيون ٿا.

۷۱ جيڪڏهن اسان چاهيون ها ته انهيءَ کي
ڪوڙو ڪري ڇڏيون ها، پوءِ توهان شڪر
چوندا ڪيو.

۷۲ ٿورو انهيءَ باهه جو حال ته ٻڌايو
جيڪا توهان ٻاريو ٿا.

۷۳ ڇا توهان انهيءَ (باهه) جي ڍل کي
پيدا ڪيو آهي يا اسان انهيءَ کي پيدا
ڪيون ٿا؟

۷۴ ۽ اسان انهيءَ کي نصيحت ۽ مسافرن جي
فائدي جي لاءِ پيدا ڪيو آهي.

۷۵ پوءِ تون پنهنجي عظمت واري رب جي
نالي جي ذريعي سان تسبيح ڪر.

۷۶ پوءِ مان تارن جي ٽٽڻ کي شاهديءَ جي
طور تي پيش ڪيان ٿو.

۷۷ جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا ته هي شاهدي
تمام وڏي (شاهدي) آهي.

۷۸ يقينن هيءَ قرآن وڏي عظمت وارو آهي.

۷۹ ۽ هڪ لک ڪتاب ۾ موجود آهي.

۸۰ هن (قرآن) جي حقيقت کي اهي ئي
مانهو حاصل ڪن ٿا جيڪي پاڪائيءَ وارا
هوندا آهن.

۸۱ انهيءَ جو لهڻ رب العالمين خدا جي
طرفان آهي.

۸۲ ڇا انهيءَ ڪلام جي باري ۾ توهان
سستيءَ کان ڪم وٺي رهيا آهيو؟

۸۳ ۽ پنهنجي جو حصو توهان صرف اهو بنائي
رکيو آهي جو توهان ڪوڙو ڪندا رهو.

۸۴ پوءِ چون ٿي جو جڏهن دم نڙيءَ تائين
اچي پهتو.

لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧١﴾

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧٢﴾

ءَا أَنتُمْ أَنتَاجُ شَجَرِهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنْتَجُونَ ﴿٧٣﴾

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَفِتْنَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٤﴾

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٥﴾

فَلَا أُقْسِمُ بِمَوْجِعِ النُّجُومِ ﴿٧٦﴾

وَأَنَّهُ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٧﴾

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿٧٨﴾

فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ﴿٧٩﴾

لَا يَسْمُءُ إِلَّا الْبَاطِلُونَ ﴿٨٠﴾

تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨١﴾

أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ﴿٨٢﴾

وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْتُمْ تُكْذِبُونَ ﴿٨٣﴾

فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٤﴾

وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا بُدَّ لَهُمْ ﴿٥٦﴾

فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ﴿٥٧﴾

تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٨﴾

فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٥٩﴾

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٦٠﴾

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٦١﴾

فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٦٢﴾

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٦٣﴾

فَنَزَلَ مِنْ حَيْمٍ ﴿٦٤﴾

وَتَصْلِيَةٌ جَمِيمٌ ﴿٦٥﴾

إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٦٦﴾

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٦٧﴾

۸۵. توهان انهيء وقت (مايوس ئي چو طرف) ڏسڻ لڳا (ته توهان پنهن جي بچڻ جو ڪو سامان ڪري سگهو)

۸۶. (انهيء وقت توهان تي توهانجن مائنن تي ظاهر ٿي ويو ته) اسان انهيء مرڻ واري جي جان کان خود توهانجي ذات جي نسبت به وڌيڪ قريب آهيون پر توهان تي هي حقيقت پهرينء روشن نه هئي.

۸۸. پوء جيڪڏهن توهان کي ڪا جزا نه ملئي هئي توهان انهيء دعويٰ به سڃا آهيو ته اهو چونه ٿيو جو توهان انهيء حالت کي (جيڪا موت جي وقت ايندي آهي) واپس موٽائي سگهو.

۸۹. پوء جيڪو به خدا جو مقرب آهي.

۹۰. انهيء جي لاء ته آرام ۽ آسائش مقدر آهي ۽ اهڙيء طرح نعمت تي مشتمل جنت به. ۹۱. جيڪڏهن اهو شخص ساڃي طرف جي مائنن مان آهي.

۹۲. ته انهيء کي چيو وڃي ٿو ته اي ساڃي طرف جي گروهه وارا! توتي هميشه سلامتي هجي.

۹۳. جيڪڏهن اهو مرڻ وارو صداقت جو انڪار ڪرڻ وارن ۽ گمراهن مان هوندو.

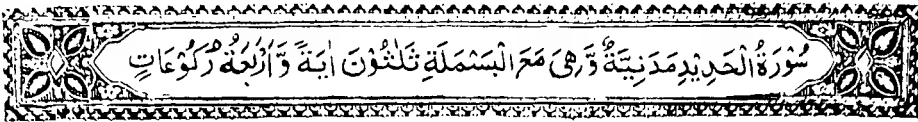
۹۴. ته اهڙي شخص جي گرم پاڻيء سان دعوت ڪئي ويندي.

۹۵. ۽ لڪائي جي طور تي انهيء کي جهنم ڏنو ويندو.

۹۶. هيء (ڳالهه) حق اليقين جي مطابق آهي.

۹۷. پوء تون پنهن جي عظمت واري رب جي نالي جي ذريعي سان تسبيح ڪر.

سورت حديد - هيء سورت مدني آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٽيهه آيتون ۽ چار رڪوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
- سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ②
- ۲- آسمانن ۾ ۽ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي اهو
خدا جي تسبيح ڪري رهيو آهي ۽ اهو غالب
(۽) حڪمت وارو آهي.
- لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ ③
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ④
- ۳- آسمانن ۽ زمين جي بادشاهت انهيءَ جي
آهي، هو زندهه ڪري ٿو ۽ ماري به ٿو ۽ هو
هر شيءِ تي قادر آهي.
- هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ⑤
- ۴- اهو اول به آهي آخر به ۽ ظاهر به آهي
باطن به - ۽ هو هر شيءِ کي ڄاڻي ٿو.
- هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُعَلِّمُ مَا يَلِجُ
فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ
السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ
مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ⑥
- ۵- انهيءَ آسمانن ۽ زمين کي ڇهن وقتن ۾
پيدا ڪيو آهي - پوءِ عرش تي مضبوطيءَ
سان قائم ٿي ويو هو انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو
جيڪو زمين ۾ داخل ٿئي ٿو - ۽ انهيءَ کي
به جيڪو انهيءَ مان نڪري ٿو ۽ انهيءَ کي
به جيڪو آسمان مان لهي ٿو ۽ انهيءَ کي به
جيڪو انهيءَ ڏانهن چڙهي ٿو ۽ توهان
جيڏانهن به وڃو هو توهان سان رهي ٿو ۽
الله توهانجن عملن کان خوب واقف آهي.
- لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ⑦
- ۶- (۽) آسمانن جي بادشاهت به انهيءَ جي
آهي ۽ زمين جي به (انهيءَ جي) ۽ انهيءَ
ڏانهن سڀئي ڪم (فيصلي جي لاءِ) موٽايا
ويندا.
- يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي
- ۷- هو رات کي ڏينهن ۾ داخل ڪري ٿو ۽

أَيُّهَا هُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ⑤

ڏينهن کي رات ۾ داخل ڪري ٿو ۽ هو دلين جي ڳالهين کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

أَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَحْلِفِينَ فِيهِ ۖ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ⑥

۸. اي انسانو! الله ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيو، ۽ جن (جائدادن) جو (پهرين قومن کانپوءِ) توهان کي مالڪ بنايو آهي انهن مان خرچ ڪيو ۽ توهان مان جيڪي مومن آهن ۽ خدا جي واٽ ۾ خرچ ڪندا رهن ٿا انهن کي تمام وڏو اجر ملندو.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ⑦

۹. ۽ توهان کي ڇا ٿي ويو آهي جو توهان الله ۽ رسول تي ايمان نٿا آڻيو ۽ (الله جو) رسول توهان کي صرف انهيءَ ڪري سڏي ٿو ته توهان پنهنجي رب تي ايمان آڻيو (۽) جيڪڏهن توهان مومن آهيو ته خدا توهان کان هڪ واعدو وٺي چڪو آهي.

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ⑧

۱۰. اهو (الله) ني آهي جيڪو پنهنجي ٻانهي تي ظاهر ظهور نشان نازل ڪري ٿو جنهن جو نتيجو اهو ٿئي ٿو ته هو انهن نشانن جي ذريعي توهان کي اونداهين مان ڪڍي نور جي طرف وٺي وڃي ٿو ۽ الله يقين ڏاڍي شفقت کان ڪم وٺندڙ (۽) بار بار ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلُوا ۚ وَكَلَّا زَعَدَ اللَّهُ الْحَسَنَ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ⑨

۱۱. ۽ توهان کي ڇا ٿي ويو آهي جو توهان الله جي واٽ ۾ خرچ نٿا ڪيو حالانڪ آسمان ۽ زمين جي ميراث الله جي ئي آهي اي مومنو! فتح کان پهرين جنهن خدا جي واٽ ۾ خرچ ڪيو ۽ انهيءَ جي راهه ۾ جنگ ڪئي - اهو انهيءَ جي برابر نٿو ٿي سگهي جنهن فتح کانپوءِ خرچ ڪيو ۽ فتح کانپوءِ جنگ ڪئي - فتح کان پهرين خرچ ڪرڻ وارا ۽ جنگ ڪرڻ وارا درجي ۾ تمام وڏا آهن ۽ الله پنهنجي قسم

جي مائهن سان نيڪيءَ جو واعدو ڪيو آهي
: الله توهانجن عملن کان تمام چڱيءَ طرح
واقف آهي.

۱۲. ڇا ڪو آهي جيڪو الله کي (پنهن جي
مال جو) سٺو ٺڪڙو ڪڍي ڏئي انهيءَ لاءِ
ته هو انهيءَ کي انهيءَ جي لاءِ وڌائي ۽ انهيءَ
جيلاءِ هڪ معزز بدلو مقرر آهي.

۱۳. جنهن ڏينهن تون مومن مردن ۽ مومن
عورتن کي ڏسندين ته انهن جو نور انهن جي
سامهون به ۽ انهن جي ساڄي طرف به
پھچندو ويندو (۽ خدا ۽ انهيءَ جا فرشتا
چوندا) اڄ توهانکي قسم قسم جي باغن جي
خوشخبري ڏني وڃي ٿي (اهڙا باغ) جن جي
هيٺان نهرون وهنديون هونديون. اهي (بشارت
پاڻ وارا) مانهو انهن جنتن ۾ رهندا ايندا ۽
اها تمام وڏي ڪاميابي آهي.

۱۴. جنهن ڏينهن منافق مرد ۽ منافق عورتون
مومنن کي چوندا ته ٿورو اسانجو به انتظار
ڪيو اسان توهانجي نور مان روشني حاصل
ڪري وئون، انهيءَ وقت انهن کي چيو ويندو
پنهن جي پٺيئن طرف موٽي وڃو ۽ اتي وڃي
نور تلاش ڪيو پوءِ (الله جي طرفان) انهن
جي ۽ مومنن جي وچ ۾ هڪ پٽ حائل ڪئي
ويندي، جنهن ۾ هڪ دروازو هوندو. انهيءَ
جي اندر رحمت جو نظارو هوندو ۽ انهيءَ جي
ٻاهرين طرف سامهون عذاب نظر اچي رهيو
هوندو.

۱۵. اهي (منافق) مومنن کي پڪاري چوندا،
ڇا اسان توهان سان نه هئاسين؟ اهي (يعني
مومن) جواب ڏيندا هائو هائو، پر توهان

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ
لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٣﴾

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُمْ
بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ
جَنَّتُ تَحْتَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خُلِدِينَ فِيهَا
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٤﴾

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظُرُونَا نَقْتَسِبْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا
وَمَعَكُمْ فَأَلْتَسَوْا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ
لَهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ
الْعَذَابُ ﴿١٥﴾

يُنَادُوهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ
وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ

وَأَرْتَبْتُمْ وَعَزَّيْتُمْ الْأَمَانُ كَيْ جَاءَ
أَمْرُ اللَّهِ وَعَزَّيْتُمْ بِاللَّهِ الْعَزَّوَدُ ⑩

پنهن جن جانين کي خود عذاب ۾ وڌو ۽
توهان (اسانجي تباهيءَ جو) انتظار ڪندا
رهيا ۽ شڪ ۽ شبهي کان ڪم وٺندا رهيا ۽
توهانجون خواهشون توهانکي انهيءَ وقت
تائين دوکو ڏينديون رهيون جو الله جو فيصلو
اچي ويو ۽ الله جي (سڀني ڪمن) جي متعلق
شيطان توهانکي دوکو ڏيندو رهيو.

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مَأْوَاكُمْ النَّارُ هِيَ مَوْلَاكُمْ وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ⑪

۱۶. پوءِ اڄوڪي ڏينهن (اي منافقو!) نه
توهان کان ۽ نه ڪافرن کان ڪو فديو قبول
ڪيو ويندو توهان سڀني جو نڪاڻو دوزخ
آهي - اهوئي توهانجي دائمي تعلق واري شيءِ
آهي ۽ اهو برو نڪاڻو آهي.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ
اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ قُتِلَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فُقِسَتْ
قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فُتِنُونَ ⑫

۱۷. هائي اسان مومنن کي چئون ٿا ته ڇا اڃا
تائين انهن جي دل الله جي ذڪر جي لاءِ ۽
انهيءَ ڪلام جي لاءِ جيڪو حق (۽ حڪمت)
ساڻ لٿو آهي جهڪي نٿي؟ ۽ (مومنن کي)
گهرجي ته اهي انهن ماڻهن وانگر نه بنجن
جن کي انهن کان پهرين ڪتاب ڏنو ويو هو -
پر (خدا جي فضل جي نزول جو) زمانو انهن
لاءِ ڊگهو ٿي ويو - جنهن جي نتيجي ۾ انهن
جون دليون سخت ٿي ويون ۽ انهن مان اڪثر
فاسق ٿي ويا هئا.

إِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ
يَبَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ⑬

۱۸. ياد رکو ته الله زمين کي انهيءَ جي
موت کانپوءِ زندهه ڪري ٿو - اسان توهان
لاءِ پنهنجا نشان کولي کولي بيان ڪري
ڇڏيا آهن انهيءَ لاءِ ته توهان عقل کان ڪم
ونو.

إِنَّ الْمُضْذِقِينَ وَالْمُضْذِقَاتِ وَأَقْرَضُوا
اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ

۱۹. يقينن صدقو ڏيڻ وارا مرد ۽ صدقو ڏيڻ
واريون عورتون ۽ اهي ماڻهو جن الله جي لاءِ
پنهن جي مال مان هڪ سئو حصو ڪائي جدا

أَجْرُكُمْ ۝۹

ڪري ڇڏيو آهي انهن جي مالن کي انهن جي
خاطر وڌايو ويندو ۽ انهن کي عزت ڀريو بدلو
ڏنو ويندو.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ
وَالشَّهَادَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ۝۱۰

۲۰. ۽ جن الله تي ۽ انهيءَ جي رسولن تي
ايمان آندو آهي ني پنهن جي رب جي نظر ۾
صديق ۽ شهيدن جو درجو پائڻ وارا آهن انهن
کي انهيءَ جو پورو پورو اجر ملندو ۽ اهڙيءَ
طرح انهن جو نور انهن کي ملندو ۽ اهي
ماڻهو جن ڪفر ڪيو ۽ اسانجن آيتن کي
ڪوڙو ڪيو آهي دوزخي هوندا.

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ
وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ
كَثَلٌ غَبِيثٌ كَفَّارٌ نَّبَاتُهُ ثُمَّ يَهْبِيجُ
فَتَرَاهُ مُمْصِرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ
عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُورِ ۝۱۱

۲۱. اي انسانو ! جاني وٺو ته دنيا جي
زندگي فقط هڪ راند آهي ۽ دل وندرائيندي
آهي ۽ زينت حاصل ڪرڻ ۽ پاڻ ۾ فخر ڪرڻ
۽ هڪ ٻئي تي مال ۽ اولاد ۾ وڌائي جتانن جو
ذريعو آهي - انهيءَ جي حالت ڪڪر مان
پيدا ٿيندڙ پوک جهڙي آهي جنهن جو ڄمڻ
زميندار کي ڏاڍو پسند ايندو آهي ۽ اها
ڇڱيءَ طرح جهوليندي آهي پر آخر تون انهيءَ
کي پيلي حالت ۾ ڏسندو آهين پوءِ (انهيءَ
بعد) اها ڳريل چورو ٿي ويندي آهي ۽ آخرت
۾ (اهڙن دنيادارن لاءِ) سخت عذاب مقرر آهي
۽ ڪن جي لاءِ الله جي طرفان مغفرت ۽ رضا
الاهي مقرر آهي ۽ دنياوي زندگي صرف هڪ
دوڪي جو فائدو آهي.

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا
بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝۱۲

۲۲. (اي انسانو!) توهان پنهن جي رب جي
طرف ان اچڻ واري مغفرت ۽ اهڙي جنت جي
طرف تيزيءَ سان وڌو جنهن جي قيمت سڄي
آسمان ۽ زمين جي قيمت جي برابر آهي ۽
جيڪا الله ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻڻ
وارن لاءِ تجويز ڪئي وئي آهي - اهو الله جو

فضل آهي. هو جيڪي پسند ڪندو آهي ڏيندو آهي ۽ الله وڏي فضل وارو آهي.

۲۳. زمين ۾ ڪابه مصيبت نٿي اچي ۽ نه توهانجي جانين تي ڪا مصيبت اچي ٿي. پر انهيءَ جي ظاهر ٿيڻ کان پهرين اسان انهيءَ کي مقرر ڪري ڇڏيو آهي اها ڳالهه الله جي لاءِ بلڪل آسان آهي.

۲۴. انهيءَ لاءِ ته پنهنجن جي ڪوتاهيءَ تي توهان کي ڪوبه افسوس نه ٿئي ۽ نه انهيءَ تي توهان خوش ٿيو جيڪي الله توهان کي ڏيئي، ۽ الله هر ٻاڻ پڌائيندڙ هٽيلي کي پسند نٿو ڪري.

۲۵. اهڙا ماڻهو جيڪي ٻاڻ به ڪنجوسيءَ کان ڪم وٺن ٿا ۽ ٻين کي به ڪنجوسيءَ جي تعليم ڏين ٿا ۽ جيڪو شخص انهيءَ نصيحت کان منهن موڙي ته ياد رکي ته الله ئي حقيقي بي نياز ۽ حقيقي تعريف جو مستحق آهي.

۲۶. اسان پنهنجن جن رسولن کي کليل نشانن سان موڪليو آهي ۽ انهن سان گڏ ڪتاب ۽ تارازي به لائي آهي انهيءَ لاءِ ته ماڻهو انصاف ڪندا ڪن ۽ اسان لوهه به لائو آهي جنهن ۾ سخت جنگ جو سامان آهي ۽ ماڻهن جيلاءِ ٻيا به ڪيترن قسمن جا نفعا آهن ۽ اهو سڀ انهيءَ لاءِ پيدا ڪيو آهي ته الله ڄاڻي وٺي ته انهيءَ جي ۽ انهيءَ جي رسولن جي غيب جي حالت ۾ ڪير مدد ڪري ٿو ۽ الله وڏي قوت وارو (۽) غالب آهي.

۲۷. ۽ اسان نوح ۽ ابراهيم کي به رسول بنائي موڪليو هو. ۽ انهن جي اولاد سان نبوت ۽ ڪتاب کي مخصوص ڪري ڇڏيو هو.

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٣﴾

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٤﴾

الَّذِينَ يَجْنُلُونَ وَيَامُرُونَ النَّاسَ بِالْجُلِّ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٥﴾

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٦﴾

۳
ع ۱۹

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النَّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهُتَدٍ وَ

كَثِيرٌ مِنْهُمْ فَسْقُونَ ﴿٢٨﴾

پوءِ ڪي انهن مان هدايت حاصل ڪرڻ وارا هئا ۽ گهڻا ماڻهو انهن مان فاسق هئا. ۲۸- پوءِ اسان انهن کان (يعني نوح ۽ ابراهيم جي اولاد کان) پوءِ پنهنجا رسول انهن جي نقش قدم تي هلائي موڪليا ۽ عيسيٰ ابن مريم ڪي به انهن جي نقش قدم تي هلايو ۽ انهيءَ کي انجيل بخشيو ۽ جيڪي انهيءَ جي تابع ٿيا اسان انهن جي دل ۾ باجهه ۽ رحمت پيدا ڪئي ۽ انهن ڪنوارو رهڻ جو طريقو اختيار ڪيو، جنهن کي انهن خود اختيار ڪيو هو. اسان هيءَ حڪم انهن تي فرض نه ڪيو هو (جيتوڻيڪ) انهن الله جي رضا حاصل ڪرڻ جي لاءِ اهو طريقو اختيار ڪيو هو پر انهيءَ جو پورو لحاظ نه رکيو. پوءِ انهن مان جيڪي مومن هئا انهن کي اسان مناسب حال اجر بخشيو ۽ انهن مان ڪيترائي فاسق هئا.

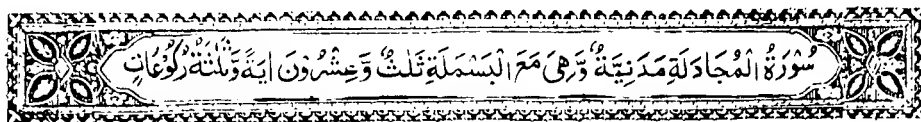
۲۹- اي ايمان وارو! الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيو. تڏهين توهان کي الله پنهنجي رحمت مان ٻيڻو حصو ڏيندو ۽ توهان جي لاءِ نور مقرر ڪري ڇڏيندو جنهن جي مدد سان توهان هلندؤ ۽ توهانجا گناهه معاف ڪندو ۽ الله وڏو بخشن وارو (۽) بي انتها ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

۳۰- ۽ اهو اسان انهيءَ لاءِ چئون ٿا جو اهل ڪتاب ائين نه سمجهن ته مسلمانن کي الله جي فضل مان ڪجهه مليو ئي ڪونهي. بلڪ اهو سمجهن ته فضل الله جي هٿ ۾ آهي جنهن کي چاهي ٿو ڏئي ٿو ۽ الله وڏن فضلن وارو آهي.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهَابِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿٢٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَأْمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٠﴾

إِنَّمَا يَعْلَمُ أَهْلُ الْكِتَابِ إِلَّا يَفْقَهُوْنَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٣١﴾

سورت مجادلہ - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ٽيويه آيتون ؛ ٽي ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (؛) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- الله انهيءَ عورت جي دعا ٻڌي جيڪا
ٻنهن جي خاوند جي متعلق توسان بحث
ڪندي هئي ؛ الله وٽ فرياد ڪندي هئي، ؛
الله توهان ٻنهي جو بحث ٻڌي رهيو هو، الله
يقينن ڏاڍو ٻڌڻ وارو (؛) ڏسڻ وارو آهي.

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

۳- (سو ياد رکو ته) توهان مان جيڪي
ماڻهو ٻنهن جن زالن کي ماءُ چئي ويهن ته
اهو چوڻ سان آهي انهن جون مائرون نٿيون ٿي
وڃن، انهن جون مائرون آهي ني آهن جن انهن
کي چئبو آهي ؛ (جيڪي ڪي آهي غلطيءَ
سان چئي وڃن ٿا انهن جي متعلق اهوئي چئي
سگهجي ٿو ته) آهي هڪ نا پسند ؛ ڪوڙي
ڳالهه چوڻ ٿا ؛ الله گهڻو معاف ڪرڻ وارو
(؛) گهڻو بخشڻ وارو آهي.

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمُّهُنَّ مِنْكُمْ لَوَلَدَتْ لَهُنَّ أَبْنَاءُ مِنْكُمْ وَإِنْ أُمَّهُنَّ مِنْكُمْ لَمْ يُولَدْ لَهُنَّ أُولَدٌ كَذَلِكَ يَقُولُ فَذُرْنَهَا لَهَا وَخَافَ عَلَيْكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَإِنَّ اللَّهَ لَمَفْقُودٌ عَفْوٌ ②

۴- آهي ماڻهو جيڪي ٻنهن جن زالن کي
ماءُ ڪوٺين ٿا پوءِ انهيءَ بعد (باوجود خدا
تعالٰي جي منع ڪرڻ جي) جيڪي ڪجهه
انهن چيو هو انهيءَ ڏانهن موٽي اچن ٿا انهن
جيلاءِ ضروري آهي ته انهيءَ کان اڳ جو
آهي ٻئي (يعني زال مڙس) هڪ ٻئي کي ڇهن
هڪ غلام آزاد ڪن، هي اها (ڳالهه) آهي
جنهن جي توهان کي نصيحت ڪئي وڃي ٿي ؛

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحَرِيرُ رَقَبَةٍ قِيلَ إِنْ يَتَشَاكِسَا ذُلِكُمْ مُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ③

الله توهانجن عملن کان چڱيءَ طرح واقف آهي.

۵- ۽ جنهن شخص کي (غلام) نه ملي اهو لاڳيتا ٻه مهينا روزا رکي انهيءَ کان پهرين جو اهي ٻئي هڪ ٻئي کي چهن ۽ جنهن ۾ اها طاقت به نه هجي ته ست مسڪينن کي کاڌو کارائي اهو (حڪم) انهيءَ لاءِ (ڏنو ويو) آهي انهيءَ لاءِ (جو) توهان الله ۽ انهيءَ جي رسول جي ڳالهه کي مڃيندا ڪيو. ۽ اهي الله جون حدون آهن ۽ ڪافرن جي لاءِ دردناڪ عذاب (مقرر) آهي.

۶- جيڪي ماڻهو الله ۽ انهيءَ رسول جي حڪم جي خلاف وڃن ٿا اهي ذليل ڪيا ويندا، جهڙيءَ طرح انهن کان پهريان ماڻهو ذليل ڪيا ويا، ۽ اسان پنهنجا واضع حڪم نازل ڪري چڪا آهيون. ۽ جيڪي ماڻهو (انهن واضع حڪمن جو) انڪار ڪندا انهن کي خوار ڪرڻ وارو عذاب ملندو.

۷- جنهن ڏينهن الله انهن سڀني کي جمع ڪري اٿاريندو ۽ انهن کي انهن عملن جي خبر ڏيندو جيڪي الله ته ڳڻي رکيا آهن پر اهي انهن کي وساري وينا آهن ۽ الله هر هڪ شيءِ تي نگران آهي.

۸- ڇا توکي معلوم ڪونهي ته آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي به ڪي آهي، الله انهيءَ کي ڄاڻي ٿو. دنيا ۾ ڪي ئي ماڻهو جدا مشوري ڪرڻ وارا نه هوندا آهن جڏهن هو انهن جو چوڻون نه هجي ۽ نه پنج مشوري ڪرڻ وارا هوندا آهن جڏهن هوانهن جو چوڻون نه هجي، ۽ نه انهيءَ تعداد کان گهٽ هوندا آهن نه

فَنَنْ لَمْ يَجِدْ فَيَسْأَلْهُمْ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَنَاسَا ۚ فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَيَاطْعَا ۙ سِتِّينَ مَسْكِينًا ۚ ذَلِكَ لِيُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَلِيَكْلِفُوا حُدُودَ اللَّهِ وَلِيَكْفِرِينَ عَذَابُ الْإِيمِ ۝

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَقَدْ كَانُوا مِنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۖ وَكَذَلِكَ آيَاتُ بَيِّنَاتٍ ۖ وَلِيَكْفِرِينَ عَذَابُ مُهِينٍ ۝

يَوْمَ يَعْتَصِمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَنْبِتُهُمْ بِمَا عَمِلُوا ۚ أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَايَهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدْنَىٰ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرًا إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ۚ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝

وڌيڪ جو هو (هر صورت ۾) انهن سان گڏ هوندو آهي خواهه اهي ڪٿي به (مشورو ڪري رهيا) هجن - پوءِ اهو انهن جي عملن جي قيامت جي ڏينهن انهن کي خبر ڏيندو، الله هر هڪ شيءِ کي ڄاڻڻ وارو آهي.

۹. ڇا تو انهن (ماڻهن) کي نه ڏٺو آهي جن کي ڳجهين سازشن کان منع ڪئي ويئي آهي تڏهن به اهي انهيءَ منع ڪيل شيءِ ڏانهن موٽندائي رهن ٿا ۽ گناهه ۽ زيادتي ۽ رسول جي نافرمانيءَ جي ڳالهين متعلق مشورو ڪن ٿا ۽ جڏهن اهي تو وٽ اچن ٿا ته توکي اهڙن لفظن ۾ دعا ڏين ٿا جن (لفظن) ۾ خدا دعا نه ڏني آهي ۽ پنهنجي دل ۾ چون ٿا ته ڇو الله اسانجي (منافقانہ) قول جي سببان اسانکي عذاب نٿو ڏئي - جهنم انهن ماڻهن جي لاءِ ڪافي آهي - اهي انهيءَ ۾ داخل ٿيندا ۽ اهو ڏاڍو برو ٺڪاڻو آهي.

۱۰. اي مومنو! جڏهن به ڪو ڳجهو مشورو ڪيو ته گناهه جي ڳالهه ۽ زيادتي جي ڳالهه تي مشورو نه ڪندا ڪيو ۽ نه رسول جي نافرمانيءَ جي ڳالهين تي - پر نيڪيءَ جي ڳالهين تي ۽ تقويٰ جي ڳالهين تي مشورو ڪندا ڪيو، ۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو، جنهن ڏانهن توهان سڀني کي (جيئرو ڪري) موٽايو ويندو.

۱۱. ڳجهي مشوري ڪرڻ جو طريقو شيطان جي طرفان آيو آهي ۽ انهيءَ جو مطلب اهو آهي ته مومن کي فڪر ۾ وجهي ۽ اهو انهن کي الله جي حڪم بنان ڪجهه به نقصان نٿو پهچائي سگهي ۽ گهرجي ته مومن صرف

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يُعَادُونَ
بِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَبَّؤْنَ بِالْأُثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ ۖ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا
لَمْ يُحْيِكَ بِهِ اللَّهُ ۖ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا
يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا بَصُلُوهُمَا
فَيُلْسِلُ الصَّيُورُ ①

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا
بِالْأُثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا
بِالْبَيِّنَاتِ وَالْقَوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
إِلَيْهِ تُخْشَوْنَ ②

إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا
وَلَيْسَ بِضَارٍّ لَهُمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ③

الله تي توكل كن.

۱۲. اي مومنو! جڏهن توهان کي اهو چيو وڃي ته مجلسن ۾ کلي وهو، ته کلي وهندا ڪيو. الله به توهانجيلاءَ ڪشادگيءَ جو سامان پيدا ڪندو. ۽ جڏهن توهان کي چيو وڃي ته اتي رجو ته اتي ويندا ڪيو الله انهن کي جيڪي مومن آهن ۽ حقيقي علم رکڻ وارا آهن درجن ۾ وڌائيندو ۽ الله توهانجن عملن کان چڱيءَ طرح خبردار آهي.

۱۳. اي ايمان وارو! جڏهن توهان رسول سان جدا مشورو ڪرڻ چاهيو ته پنهنجي مشوري کان پهرين ڪجهه صدقو ڏيندا ڪيو. اهو توهانجي لاءِ سٺو ٿيندو ۽ دل کي پاڪ ڪرڻ جو سبب ٿيندو (پر اهو حڪم انهن جي لاءِ آهي جن کي توفيق هجي) جيڪڏهن توهان (ڪابه شيءِ صدقي جي لاءِ) نه لهو ته (ڊڄو نه) الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي.

۱۴. ڇا توهان مشوري ڪرڻ کان پهرين صدقي ڏيڻ کان ڊڄي ويا؟ سو ڇاڪاڻ ته توهان ائين نه ڪيو ۽ الله توهان تي فضل فرمايو آهي پوءِ توهان نماز قائم ڪيو، ۽ زڪواتون ڏيو ۽ الله ۽ انهيءَ جي رسول جي اطاعت ڪيو ۽ جيڪي ڪي توهان ڪيو ٿا الله انهيءَ کي چڱي طرح ڄاڻي ٿو.

۱۵. ڇا تو انهن ماڻهن ڏانهن به ڏٺو جن اهڙيءَ قوم سان دوستي ڪئي جن تي خدا غضب نازل ڪيو هو. اهڙا ماڻهو نه توهان مان آهن نه انهن مان ۽ اهي ڪوڙي ڳالهه تي ڄاڻي بجهي قسم ڪن ٿا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحَ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ①

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَرِّبُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَظْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ②

ءَ أَشَقَقْتُمْ أَنَّ تَقْدِمَ مَوَالِيْنَ يَدَي نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ فَإِذَا لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقْبِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ③

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ④

۱۶. الله انهن جيلاء سخت عذاب تيار ڪري رکيو آهي. انهن جا عمل نهايت برا آهن.

۱۷. انهن پنهنجن قسمن کي ڍال بنائي ڇڏيو آهي ۽ اهي الله جي رستي کان (انهن قسمن جي ذريعي) روڪين ٿا. پوءِ انهن کي خوار ڪندڙ عذاب ملندو.

۱۸. نه انهن جو مال ۽ نه انهن جو اولاد الله جي مقابلي ۾ ڪو نفعو ڏيئي سگهندو. اهي ماڻهو دوزخي آهن اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا.

۱۹. جنهن ڏينهن الله انهن سڀني کي جمع ڪري اٿاريندو ته انهيءَ جي سامهون به اهڙيءَ طرح قسم ڪندا جهڙيءَ طرح توهانجي سامهون قسم ڪن ٿا ۽ خيال ڪندا ته اهي وڏي بختي (۽ معقول) اصول تي آهن. ٻڌو! اهي ماڻهو (باوجود پنهنجن قسمن جي) ڪوڙا آهن.

۲۰. شيطان انهن تي غالب اچي ويو آهي ۽ انهيءَ الله جو ذڪر انهن کان وساري ڇڏيو آهي اهي ماڻهو شيطان جو گروهه آهن ۽ ٻڌي ڇڏيو ته شيطان جو گروهه آخر گهاتو حاصل ڪرڻ وارو آهي.

۲۱. يقينن جيڪي ماڻهو الله ۽ انهيءَ جي رسول جي مخالفت ڪن ٿا اهي سخت ذليل ماڻهن ۾ شمار ٿيندا.

۲۲. الله فيصلو ڪري ڇڏيو آهي ته مان ۽ منهنجا رسول غالب ايندا. الله يقينن طاقتور (۽) غالب آهي.

۲۳. توکي اهڙي ڪابه قوم نه ملندي جيڪا الله ۽ آخرت جي ڏينهن تي به ايمان آڻيندي

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

رَتَّخُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧﴾

لَنْ نُنْفِىَ عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٨﴾

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَنْبَعًا يَخْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَخْلِفُونَ لَكُمْ وَيَسْأَلُونَ عَنْهُمْ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا إِنَّهُمْ لَهُمُ الْكَذِبُونَ ﴿١٩﴾

اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ إِلَّا إِنَّا جِزْبُ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَخَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢١﴾

كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٢﴾

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

يُؤَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ
أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ
كُتِبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانُ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ
مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ﴿۵۸﴾

۲۸

هجي ۛ الله ۛ سندس رسول جي سخت
مخالفت ڪرڻ واري سان به محبت رکندي
هجي خواهه اهڙا ماڻهو انهن جا پيٽر هجن يا
پٽ هجن يا ڀائر هجن يا انهن جي ڪٽنب
مان هجن - اهي ئي (مومن) آهن جن جي دلي
۾ الله ايمان نقش ڪري ڇڏيو آهي ۽ پنهن
جي طرفان ڪلام موڪلي انهن جي مدد
ڪئي آهي ۽ هو انهن کي اهڙين جنتن ۾ داخل
ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهنديون هونديون
اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا ايندا، الله انهن
کان راضي ٿي ويو ۽ اهي الله کان راضي ٿي
ويا. اهي الله جو گروهه آهن (ۛ) ٻڌي ڇڏيو
ته الله جو گروهه ئي ڪامياب ٿيندو آهي.

سورت حشر - هي سورتي مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنجويه آيتون ؛ ني ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وني جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ②

۲- آسمانن ؛ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي الله
جي تسبيح ڪري رهيو آهي ؛ اهو (الله)
غالب (ء) حڪمت وارو آهي.

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا
وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مَّا نَعْتُهُمْ حُصُونَهُمْ مِنْ اللَّهِ فَأَنذَرْتُهُمُ
اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ فِي قُلُوبِهِمُ
الرُّعْبَ يُجْرَوْنَ يَلِيهِمْ يَدْيُهُمْ وَأَيُّدِي
الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ③

۳- ۴- اهو (خدا) ني آهي جنهن اهل ڪتاب
ڪافرن کي ٻيهرين جنگ جي موقعي تي انهن
جي گهرن مان ڪڍيو ؛ توهان خيال نه ڪندا
هئا ته ڪي آهي نڪرندا ؛ آهي خيال ڪندا
هئا ته انهن جا قلعا الله جي مقابلي ۾ انهن
کي بچائيندا ؛ الله انهن وٽ اتان آيو جتان
کان انهن کي گمان به نه هو ؛ انهن جي
دلن ۾ انهيءَ دهشت وجهي ڇڏي. آهي پنهن
جن گهرن کي (ڪجهه ته) پنهنجن جن هٿن
سان ؛ (ڪجهه) مومنن جي هٿان خراب
ڪري رهيا هئا. پوءِ اي سوچهه ٻوجهه رکن
وارا انسانو! عبرت حاصل ڪيو ؛ جيڪڏهن
الله انهن تي جلاوطني فرض ڪري نه رکي
هجي ها ته انهن کي هن دنيا ۾ به عذاب
ڏئي ها ؛ آخرت ۾ انهن جي لاءِ دوزخ جو
عذاب مقرر آهي.

وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي
الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ④

۵- اهو سڀ ڪجهه انهيءَ لاءِ ٿيو جو انهن
الله ؛ انهيءَ جي رسول سان اختلاف ڪيو ؛
جيڪو الله سان اختلاف ڪندو آهي اهو ياد

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ
اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ⑤

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِيْنَةٍ أَوْ نَزَعْتُمْ مِنْهَا فَأَيُّ مَنَةٍ عَلَى
أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْرِجَ الْفَاسِقِينَ ⑤

رکي ته الله جو عذاب يقينن سخت آهي.
٦. توهان ڪا پاڙ ڪجيءَ جي وٽ جي نه
ڪائي آهي يا انهيءَ کي پنهنجي پاڙن تي
بيٺل نه ڇڏيو. پر اهو الله جي حڪم سان
هو ۽ انهيءَ لاءِ هو ته نافرمانن کي خوار
ڪيو وڃي.

وَمَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ
عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ
رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ⑥

٧. جيڪي ڪي الله انهن (باغي مانهن)
جو مال پنهنجي رسول کي ڏنو (توهان کي)
معلوم آهي ته توهان پنهنجي جا گهوڙا ۽ اٺ
انهيءَ مال جي حاصل ڪرڻ لاءِ نه ڊوڙايا
هئا. پر الله پنهنجي رسولن کي جنهن جو
چاهي ٿو مالڪ بنائي ڇڏي ٿو ۽ الله هر شئي
تي قادر آهي.

مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ
وَالرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَالْأَنْسَابِ كُلِّ ذِي الْقُرْبَىٰ فَلِلَّهِ الْغَنِيَّةُ
مِنْكُمْ وَمَا أَتَاكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ
عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ⑦

٨. ڳوٺن جي مانهن جو جيڪو مال الله پنهنجي
رسول کي عطا ڪيو اهو الله جو (آهي)
۽ رسول جو (آهي) ۽ مائٽن جو (آهي) ۽
يتيمن جو (آهي) ۽ مسڪينن جو (آهي) ۽
مسافرن جو آهي. انهيءَ لاءِ ته اهو مال
توهان مان مالدارن اندر نه ڦرندو رهي ۽
رسول جيڪي ڪي توهان کي ڏئي اهو وٺو ۽
جنهن کان منع ڪري انهيءَ کان رڪجي وڃو
۽ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله جو عذاب
يقينن ڏاڍو سخت هوندو آهي.

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ يُبْتَغَىٰ فَعْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
وَيُنْصَرُونَ ⑧ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَوْلَىٰ
بِالَّذِينَ هُمْ الضَّالِّينَ ⑨

٩. اهو (مال سواءِ مٽين مانهن جي) مهاجر
غريبن جو حق آهي جن کي انهن جي گهرن ۽
مالن کان (بي دخل ڪري) ڪڍيو ويو هو.
اهي الله جو فضل ۽ انهيءَ جي رضا چاهين ٿا
۽ (هميشه) الله (جي دين) جي ۽ انهيءَ جي
رسول جي مدد ڪندا رهن ٿا. اهي ئي ماڻهو
(ايمان ۾) سچا آهن.

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُخَيِّبُونَ
مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ
حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ
كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ٥٩

۱۰۔ (اهڙيءَ طرح اهو مال انهن مائهن جي
لاءِ به آهي) جيڪي مديني ۾ پهرين کان
رهندڙ هئا ؛ (مهاجرن جي اچڻ کان پهرين)
ايمان قبول ڪري چڪا هئا ؛ انهن سان
محبت ڪندا هئا جيڪو انهن ڏانهن هجرت
ڪري آيا ؛ پنهنجن دلين ۾ انهيءَ (مال)
جي ڪا خواهش نه رکندا هئا جيڪي انهن
کي ڏنو ويو ؛ اهي باوجود انهيءَ جي جو خود
غريب هئا مهاجرن کي پنهنجن جي نفس تي
ترجيح ڏيندا هئا ؛ جن مائهن کي پنهنجن جي
نفس جي ڪنجوسيءَ کان محفوظ رکيو وڃي
اهڙا سڀ مائهو بامراد ٿيڻ وارا آهن.

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ
لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا
تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ
رَءُوفٌ رَحِيمٌ ٦٠

۱۱۔ جيڪي مائهو انهن جي زماني کانپوءِ
آيا اهي چون ٿا ته اي اسانجا رب! اسان کي ؛
اسانجي انهن ڀائرن کي بخش جيڪي اسان
کان پهرين ايمان آڻي چڪا آهن ؛ اسانجن
دلين ۾ مومنن جي لاءِ ڪينو نه پيدا ٿيڻ
ڏي. اي اسانجا رب! تون ڏاڍو مهربان (؛)
بي انتها ڪرم ڪرڻ وارو آهين.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ
مَعَكُمْ وَلَا نُلَبِثُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ
لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ٦١

۱۲۔ ڇا تو انهن منافقن کي نه ڏٺو آهي
جيڪي اهل ڪتاب وارن مان پنهنجن جن ڪافر
ڀائرن کي چون ٿا ته جيڪڏهن توهان کي
(مديني مان) ڪڍيو ويو ته اسان توهان سان
گڏ ئي نڪري وينداسين . ؛ توهانجي خلاف
ڪڏهن ڪنهن جي ڳالهه نه مڃينداسين ۾
جيڪڏهن توهان سان جنگ ڪئي وڃي ته
اسان توهانجي مدد ڪنداسين ؛ الله شاهدي
ڏئي ٿو ته اهي ڪوڙا آهن.

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا

۱۳۔ جيڪڏهن انهن (اهل ڪتاب) کي
ڪڍيو ويو ته اهي (منافق) انهن سان گڏ

لَا يَصْرُوهُمْ وَلَا يَنْصَرُوهُمْ لِيُولِّكَ الْأَدْبَارَ
ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ ۝

ڪڏهن نه نڪرندا ۽ جيڪڏهن انهن (اهل ڪتاب) سان جنگ ڪئي وئي ته اهي (منافق) انهن جي ڪڏهن به مدد نه ڪندا ۽ جيڪڏهن مدد ڪيائون به ته (اهڙي ڪوڙيءَ دل سان ڪندا جو) جنگ ٿيندي ئي ٻئي ورائي پڄي ويندا ۽ (اهي سندن مدد نه ڪهڙي ڪرڻي آهي . خطري جي موقعي تي) انهن جي پنهنجي مدد ڪرڻ وارو ڪوبه نه هوندو.

لَا تَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنْ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ۝

۱۴. (اي مومنو!) توهانجو ڊڄ انهن (منافقن) جي دل ۾ الله کان به وڌيڪ آهي اها ڳالهه انهيءَ ڪري آهي جو اهو هڪ اهڙو گروهه آهي جيڪو سمجهه کان خالي آهي.

لَا يُفَاتِلُونَكُمْ جَبِينًا إِلَّا فِي قُرَى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَبِينًا وَفُلُوبُهُمْ سَخَىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ۝

۱۵. اهي ڪڏهن توهان سان جنگ نه ڪندا سواءِ انهيءَ جي جو مضبوط پتين وارن ڳوٺن ۾ پتين جي پٺيان ويٺا هجن . انهن جي جنگ پاڻ ۾ ڏاڍي سخت هوندي آهي تون انهن کي هڪ قوم سمجهين ٿو پر انهن جون دليون ٽٽل هونديون آهن. اهو انهيءَ ڪري آهي جو اهي اهڙي قوم آهن جيڪا عقل نٿي رکي.

كَثِيرٌ الَّذِينَ مِنْ قَبَائِلِهِمْ قَرِيبًا ذَاتُوا بَالٍ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝

۱۶. انهن جو حال انهن (قومن) وانگر آهي جيڪي انهن کان پهرين ويجهي زماني ۾ گذري چڪيون آهن انهن پنهنجن ڪمن جو نتيجو ڏسي ورتو ۽ انهن کي دردناڪ عذاب پهتو.

كَسَلَ الشَّيْطَانُ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اقْرَأْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ۝

۱۷. (ٻڌ) انهن (منافقن) جي حالت شيطان سان ملي ٿي جڏهن اهو انسان کي ته ائين چوي ٿو ته ڪفر ڪر. پر جڏهن اهو ڪفر ڪري وهي ٿو ته (شيطان) انهيءَ کي چوي ٿو ته مان توکان آزاد آهيان . مان الله کان

١٨. سو انهن ٻنهي جي پڇاڙي اها ٿئي ٿي جو اهي ٻئي جهنم ۾ وڃي پون ٿا ۽ انهيءَ ۾ هميشه رهندا ايندا ۽ ظالمن جو بدلو اهڙو ئي ٿيندو آهي.

١٩. اي مومنو! الله جي تقويٰ اختيار ڪيو ۽ گهرجي ته هر ڪا جان انهيءَ ڳالهه تي نظر رکي ته انهيءَ سڀاڻي جي لاءِ اڳتي ڇا موڪليو آهي ۽ توهان سڀني الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله توهانجن عملن کان چڱيءَ طرح باخبر آهي.

٢٠. ۽ انهن ماڻهن وانگر نه بنجو جن الله کي وساري ڇڏيو سو الله به انهن کان سندن جانين جو فائدو وساري ڇڏيو آهي مانهو فرمانبرداريءَ کان ٻاهر نڪرڻ وارا آهن.

٢١. دوزخي ۽ جنتي برابر ٿا ٿي سگهن. جنتي ماڻهو ئي ڪامياب آهن.

٢٢. جيڪڏهن هي قرآن اسان ڪنهن جبل تي نازل ڪيون ها ته تون انهيءَ کي ڏسين ها ته اهو (ادب وچان) جهڪي وڃي ها ۽ الله جي ڊپ کان ٽڪرا ٽڪرا ٿي وڃي ها ۽ اهي ڳالهيون جيڪي اسان (توسان) ڪيون ٿا اهي سڀ انسانن جي لاءِ آهن انهيءَ لاءِ ته اهي سوچين.

٢٣. الله ئي آهي جنهن کانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي. هو غائب ۽ حاضر ٿا ٿي اهو ئي بي انتها ڪرم ڪرڻ وارو (خدا) آهي (۽ اهو ئي) بار بار رحم ڪرڻ وارو (خدا) آهي.

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ
ذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ۝

لَوْ أَنزَلْنَاهُذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْنَاهُ خَاشِعًا
مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ
نَضَرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ۝

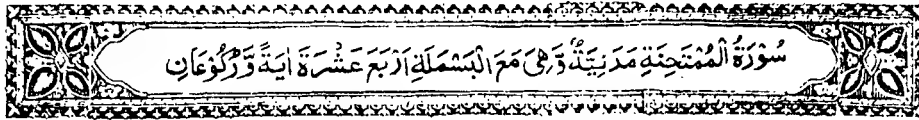
هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۝

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ
الْمُهَيِّمُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ
اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

۲۴. (حق اهو آهي ته) الله اهو آهي جنهن
کانسواء ڪوبه معبود ڪونهي اهو
بادشاهه آهي (خود) پاڪ آهي (؛ ٻين کي
پاڪ ڪري ٿو، خود) هر عيب کان سلامت
آهي (؛ ٻين کي سلامت رکي ٿو) سڀني کي
امن ڏيڻ وارو آهي ؛ سڀني جو نگران آهي
غالب آهي ؛ سڀني ٿڌل دٻين کي ڳنڍي ٿو .
وڏي شان وارو آهي جن شين کي اهي ماڻهو
انهيءَ جو شريڪ قرار ڏين ٿا انهن کان الله
پاڪ آهي.

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ
يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

۲۵. (حق اهو آهي ته) الله هر شيءِ جو
پيدا ڪرڻ وارو ؛ هر شيءِ جو ايجاد ڪندڙ
به آهي. ؛ هر شيءِ کي انهيءَ جي حال سارو
صورت ڏيڻ وارو آهي انهيءَ جون ڪيتريون
نئي سٺيون صفتون آهن آسمانن ؛ زمين ۾
جيڪي ڪي آهي انهيءَ جي تسبيح ڪري
رهيو آهي ؛ اهو غالب (؛) حڪمت وارو
آهي.

سورت محتنه - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چوڏنهن آيتون ؛ ٻه ركوع آهن -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

۲- اي مومنو! منهن جن ؛ پنهن جي دشمنن
کي گهرا دوست نه بنائيندا ڪيو - توهان ته
انهن ڏانهن محبت جا پيغام موڪليو ٿا.
حالانڪ اهي انهيءَ حق جا منڪر آهن جيڪو
توهان ڏانهن آيو آهي - اهي توهان کي به ؛
رسول کي به صرف انهيءَ ڪري جو توهان
سڀني الله تي جيڪو توهانجو رب آهي ايمان
آندو آهي - وڙهن جي لاءِ (گهرن مان) ڪين
ٿا. جيڪڏهن توهان منهن جي رستي ۾
ڪوشش ڪرڻ ؛ منهن جي رضا حاصل ڪرڻ
جي لاءِ نڪرو ته توهان مان ڪي چوري
چوري انهن ڏانهن محبت جو پيغام موڪلين
ٿا ؛ مان چڱيءَ طرح ڄاڻان ٿو انهيءَ کي
جيڪي توهان لکايو ٿا ؛ جيڪي ظاهر
ڪيو ٿا ؛ جيڪو به توهان مان اهڙو ڪم
ڪري اهو سمجهي ڇڏي ته هو سڌي رستي
کان پئڪي ويو.

۳- جيڪڏهن اهي توهان تي قابو پئجي وڃن
ته توهان سمجهي ويندو ته اهي توهانجا
دشمن آهن ؛ توهانجي تباهيءَ جي لاءِ پنهن
جا هٿ ؛ پنهنجون زبانون هلائي ڪوشش
ڪري رهيا. آهن ؛ انهن جي خواهش اها رهي
ٿي ته توهان ڪافر ٿي وڃو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ
أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمُودَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا
جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ
تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَادًا
فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسْرِفُونَ إِلَيْهِمْ
بِالْمُودَّةِ ۖ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ
وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝

إِنْ يَتَّقُواكُمْ يَكُونُوا أَعْدَاءً وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَكُمْ
تَكْفُرُونَ ۝

۴۔ توهان کي نه ته توهانجون مڻيون ۽ نه اولاد قيامت جي ڏينهن نفعو پهچائي سگهن ٿا انهيءَ ڏينهن خدائي فيصلو ڪندو ۽ الله توهانجن عملن کي چڱيءَ طرح ڏسي رهيو آهي.

لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٥٠﴾

5. ابراهيم ۽ انهيءَ جي سائين ۾ توهان جيلاءَ هڪ سئو نمونو موجود آهي جڏهن ته انهن پنهنجي قوم کي چيو ته اسان توهان کان ۽ الله کان سواءِ توهانجن معبودن کان مڪمل طرح بيزار آهيون. اسان توهانجن ڳالهين جو انڪار ڪيون ٿا ۽ اسانجي ۽ توهانجي وچ ۾ دشمني ۽ وير انهيءَ وقت تائين ظاهر ٿي ويو آهي جيڪي توهان خدا تي ايمان آڻيو. ها اسان ابراهيم جي واعدن کي جيڪو انهيءَ پنهنجي پيءُ سان ڪيو هو الڳ ڪيون ٿا، اهو اهو هو ته مان تنهن جي لاءِ استغفار ڪندس. پر الله جي مقابلي ۾ تنهن جي ڪنهن به قسم جي مدد تي مان قادر نه آهيان. (۽ ابراهيم اهو به چيو ته) اي اسانجا رب اسان توتي توڪل ڪيون ٿا ۽ تو ڏانهن جهڪون ٿا ۽ تو ڏانهن ئي اسانکي موٽي وڃڻو آهي.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُوكُمْ وَمِمَّا
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَمَعَرْنَا بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا
بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبْنَيْهِ لَسْتَغْفِرَنَّ
لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ
تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٥٠﴾

۶۔ اي اسانجا رب ! اسان کي ڪافرن جي لاءِ
 ٺوڪر جو سبب نه بڻاءِ ؛ اسان جون خطائون
 معاف ڪر اي اسانجا رب! تون ڏاڍو غالب
 (۽) حڪمت وارو آهين.

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفُ لَنَا
رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ①

۱۰ انهن ماڻهن ۾ توهانجي لاءِ هڪ ڏاڍو سٺو نمونو آهي يعني هر انهيءَ شخص جي لاءِ جيڪو الله ۽ آخرت جي ڏينهن کي ڏسڻ جي اميد رکي ٿو ۽ جيڪو به پني قبراني ڇڏي

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّئَلَّا تُكُونَ
يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَنَى الْغَنِيُّ ۝

اهو ياد رڪي ته الله بلڪل بي نياز آهي
(۱) وڌين تعريفن جو مستحق آهي.

۸. ويجهو آهي جو الله توهان جي ۽ انهن
ماڻهن جي وچ ۾ جيڪي ڪافرن مان توهانجا
دشمن آهن محبت پيدا ڪري ڇڏي ۽ الله
انهيءَ تي قادر آهي ۽ الله گهڻو بخشش وارو
(۲) بي انتها رحم ڪرڻ وارو آهي.

۹. الله توهان کي انهن ماڻهن سان نيڪي
ڪرڻ ۽ عدل جي معاملي کان نٿو روڪي
جيڪي توهان سان ديني اختلاف جي سببان
نه وڙهيا ۽ جن توهان کي توهانجن گهرن مان
نه ڪڍيو آهي. الله انصاف ڪرڻ وارن کي
پسند ڪري ٿو.

۱۰. الله توهان کي صرف انهن ماڻهن سان
(دوستي ڪرڻ کان) روڪي ٿو جن توهان سان
ديني اختلاف سببان جنگ ڪئي ۽ جن
توهان کي گهرن مان ڪڍيو يا توهانجي ڪڍڻ
تي توهانجن ٻين دشمنن جي مدد ڪئي ۽
جيڪي ماڻهون به اهڙي ماڻهن سان دوستي
ڪن اهي ظالم آهن.

۱۱. اي مومنو! جڏهن توهان وٽ مومن
عورتون هجرت ڪري اچن ته انهن کي چڱيءَ
طرح آزمائيندا ڪيو. الله انهن جي ايمان کي
چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو پر جيڪڏهن توهان
سمجهو ته اهي مومن عورتون آهن ته انهن
کي ڪافرن ڏانهن نه موٽايو. نه اهي انهن
(ڪافرن) جيلاءِ جائز آهن ۽ نه اهي (ڪافر)
انهن (عورتن) جي لاءِ جائز آهن ۽ گهرجي ته
ڪافرن جيڪو انهن (عورتن جي نڪاح) تي
خرچ ڪيو هجي اهو انهن کي واپس ڪيو ۽

عَمَّا لَّهِ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ
مِنْهُمْ مَوَدَّةً ۚ وَاللَّهُ قَدِيرٌ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ①

لَا يَهْذِبُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي
الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ
وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ②

إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَأَخْرَجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ
أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ③

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ هَاجِرَاتٍ
فَامْتَحِنُوهُنَّ ۚ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ ۚ فَإِنْ عَلَّمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ
لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ
لَهُنَّ وَأَنَّهُنَّ مَوْتَفَقَاتٌ وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ أَنْ تَنكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْنَهُنَّ
أُجُورَهُنَّ ۚ وَلَا تُسَيِّئُوا بِعَصَمِ الْكُوفَرِ
وَسَلُّوا مَا أَنفَقْتُمْ وَلْيَسَلُّوا مَا أَنفَقُوا

ذَلِكُمْ خُذْهُمُ اللَّهُ يَخْلُكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ⑩

(جڏهن توهان انهن عورتن کي ڪافرن کان فارغ ڪرائي وٺو ته) انهن جي معاوضي (يعني مهر) ادا ڪرڻ جي صورت ۾ جيڪڏهن توهان انهن سان شادي ڪيو ته توهان تي ڪوبه اعتراض ڪونهي ؛ ڪافر عورتن جي ننگ ناموس کي قبضي ۾ نه رکڻ ؛ جيڪي ڪجهه توهان انهن تي خرچ ڪيو آهي (جيڪڏهن اهي پڇي ڪافرن ڏانهن هليون وڃن ته) ڪافرن کان گهرو ؛ (جيڪڏهن ڪافرن جون زالون مسلمان ٿي مسلمان سان اچي ملن ته) جيڪي ڪجهه انهن (پنهنجن نڪاحن تي) خرچ ڪيو آهي مسلمانن کان گهرن - هيءَ توهان کي الله جو ارشاد آهي اهو توهانجي وڃي فيصلو ڪريو ؛ الله جائز وارو (۽) حڪمت وارو آهي.

۱۲- ؛ جيڪڏهن توهانجن زالن مان ڪا پڇي ڪافرن وٽ هلي وڃي ؛ انهيءَ کانپوءِ توهانجي هٿ ۾ به ڪا ڪافر عورت (جنگي قيديءَ جي حيثيت ۾) اچي ته توهان انهن مائهن کي جن جون زالون پڇي ڪافرن سان وڃي مليون آهن انهن جي اصل خرچ جي برابر جيڪو انهن پنهنجي نڪاحن تي ڪيو هو ادا ڪري ڇڏيو. ؛ الله جي تقويٰ اختيار ڪيو - جنهن تي اوهان ايمان آڻيو ٿا.

۱۳- اي نبي! جڏهن تو وٽ عورتون مسلمان ٿي اچن ؛ بيعت ڪرڻ جي خواهش ڪن انهيءَ شرط تي ته اهي الله جو شريڪ ڪنهن کي قرار نه ڏينديون ؛ نه ئي چوري ڪنديون ؛ نه ئي زنا ڪنديون ؛ نه ئي اولاد کي قتل ڪنديون ؛ نه ئي ڪوڙو بهتان

وَأَن قَاتَلَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُم إِلَى
الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَاتُوا الَّذِينَ
ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ فَبَلَ مَا انْفَقُوا
وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ⑩

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى
أَن لَّا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ
وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِهَتَّانِ يَفَرِّقَنَّ
بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَصْنَعْنَ فِي مَعْرُوبٍ
فَبَايَعَهُنَّ وَاسْتَغْفِرَ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ

زَجِيمٌ ١٣

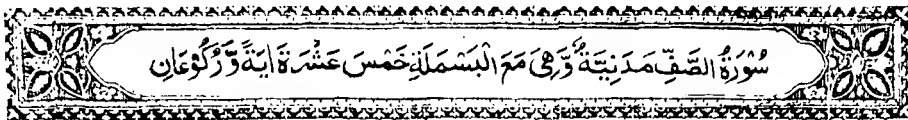
ڪنهن تي ٻڌنديون، ۽ نيڪ ڳالهين ۾ تنهن
جي نافرمانِي نه ڪنديون ته انهن جي بيعت
ونندو ڪر، ۽ انهن جي لاءِ استغفار ڪندو
ڪر. الله ڏاڍو بخشش وارو (۽) بي حد رحم
ڪرڻ وارو آهي.

١٤. اي مومنو! ڪنهن اهڙي قوم سان دوستي
نه ڪيو، جنهن تي خدا ناراض آهي اهي
ماڻهو اخروي زندگيءَ کان اهڙا مايوس ٿي
ويا آهن جهڙيءَ طرح ڪافر قبرن ۾ پيل
ماڻهن کان مايوس ٿي ويا آهن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَسُوءُ مِنَ الْآخِرَةِ
كَمَا يَسُوءُ الْكَافِرِينَ أَصْحَابُ الْقُبُورِ ١٤

١٤

سورت صف - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پندرهن آيتون ؛ به ركوع آهن.

۱- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ① ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد

ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- آسمانن ؛ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي الله جي تسبيح ڪري رهيو آهي، هو غالب (ء) حڪمت وارو آهي. سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ②

۳- اي مومنو! توهان آهي ڳالهيون چئو چوڻا جيڪي ڪيو نٿا. يٰۤاَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ③

۴- خدا وٽ انهيءَ ڳالهه جي دعويٰ ڪرڻ جيڪا توهان ڪيو نٿا ڏاڍي ناپسند آهي. كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ④

۵- الله ته انهن ماڻهن کي پسند ڪري ٿو جيڪي انهيءَ جي رستي ۾ صف ٻڌي وڙهن ٿا، جن آهي هڪ پٽ آهن جنهن جي مضبوطيءَ لاءِ انهيءَ تي شيهو پگهارِي وڌو ويو هجي. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُيُوتٌ مَّرْصُوصَةٌ ⑤

۶- (ياد ڪيو) جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو، اي منهن جي قوم! توهان مونکي چو ٿا تڪليف ڏيو، حالانڪ توهان ڄاڻو ٿا ته مان توهان ڏانهن الله جي طرفان رسول ٿي آيو آهيان. پر جڏهن انهي هوندي آهي ماڻهو سڌي رستي کان پئڪي ويا ته الله انهن جي دلين کي ڏنگو ڪري ڇڏيو ؛ الله فرمانبرداريءَ کان نڪري وڃڻ وارن کي ڪاميابيءَ جو رستو نٿو ڏيکاري. وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يُقَوْمِ لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ قَدْ عَلِمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ⑥

۷- (ياد ڪيو) جڏهن عيسيٰ ابن مريم وڌو ۽ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَدِينِي إِسْرَآءِيلَ ⑦

۸- (ياد ڪيو) جڏهن عيسيٰ ابن مريم

رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ
التَّوْرَةِ وَابْتِشَارًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي
اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا
سِحْرٌ مُفِينٌ ⑤

پنهن جي قوم کي چيو ته اي بني اسرائيل!
مان الله جي طرفان توهان ڏانهن رسول ٿي
آيو آهيان جيڪو (ڪلام) منهن جي اچڻ کان
پهرين نازل ٿي چڪو آهي يعني (تورات)
انهيءَ جي پيشگوين کي مان پورو ڪيائڻو ۽
هڪ اهڙي رسول جي خبر ڏيائڻو جيڪو مون
کان پوءِ ايندو جنهن جو نالو احمد هوندو -
پوءِ جڏهن اهو رسول دليل ڪئي اچي ويو ته
انهن چيو ته اهو ته ظاهر ظهور ڏوڪو آهي.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ
يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ⑥

۸- ۽ انهيءَ کان وڌيڪ ظالم ڪير ٿي سگهي
ٿو، جيڪو الله تي ڪوڙ ٻڌي، حالانڪ هو
اسلام جي طرف سڏيو وڃي ٿو ۽ الله ظالمن
کي ڪڏهن هدايت نٿو ڏئي.

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ
نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ⑦

۹- هو گهرن ٿا ته پنهن جي وات سان الله
جي نور کي وسائي ڇڏين، ۽ الله پنهن جي
نور کي پورو ڪري ڇڏيندو، خواهه ڪافر
(مانهو) ڪيترو به نا پسند ڪن.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ⑧

۱۰- اهو خدائي آهي جنهن پنهن جي رسول
کي هدايت سان ۽ سچو دين ڏئي موڪليو
آهي انهيءَ لاءِ ته انهيءَ کي سڀني دينن تي
غالب ڪري - خواهه مشرڪ ڪيترو ئي نا
پسند ڪن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْفَعُكُمْ
مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ⑨

۱۱- اي مومنو! ڇا مان توهان کي هڪ اهڙي
واپار جي خبر ڏيان، جيڪو توهان کي
دردناڪ عذاب کان بچائي وٺندو.

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ⑩

۱۲- (اهو واپار هيءَ آهي ته) توهان الله ۽
انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيو، ۽ الله جي
رستي ۾ پنهن جن مالن ۽ پنهن جي جانين
سان جهاد ڪيو - جيڪڏهن توهان سمجهو
ته اهو توهانجي لاءِ ڏاڍو بهتر آهي.

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكَنٌ طَيِّبٌ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۳۷﴾

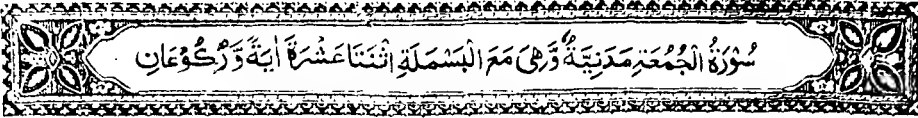
۱۳. (توهانجي ائين ڪرڻ تي) هو توهانجن گناهن کي معاف ڪندو ۽ توهانکي انهن جنتن ۾ داخل ڪندو جن جي هيٺان نهرون وهن ٿيون ۽ هميشه رهڻ وارين جنتن جي پاڪ گهرن ۾ (توهانکي رکيو ويندو) اها وڏي ڪاميابي آهي (جيڪا اهو توهانکي ڏيندو)

وَأُخْرَى يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۖ وَبَشِيرٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿۳۸﴾

۱۴. انهيءَ کانسواءِ هڪ ٻي شئي به آهي جنهن کي توهان ڏاڍو چاهيو ٿا اها الله جي تائيد آهي ۽ هڪ جلد حاصل ٿيڻ واري فتح آهي ۽ مومنن کي خوشخبري ڏي (تہ انهن کي هڪ ٻي جلد حاصل ٿيڻ واري فتح به ملندي).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِّلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَّا تَطَافُةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿۳۹﴾

۱۵. اي مومنو! توهان الله (جي دين) جا مددگار بنجي وڃو، جيئن عيسيٰ بن مريم جڏهن حواريين کي چيو تہ خدا جي (ويجهو وٺي وڃڻ وارن) ڪمن ۾ منهنجو ڪير مددگار آهي - تہ انهن چيو تہ اسان الله جي (دين جا) مددگار آهيون - پوءِ بني اسرائيل جي هڪ گروهه تہ ايمان آندو، ۽ هڪ گروهه انڪار ڪيو جنهن تي اسان مومنن جي انهن جي دشمنن جي خلاف مدد ڪئي ۽ مومن غالب اچي ويا.

سورت جمعہ - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ٻارنهن آيتون ؛ به ركوع آهن.

١- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪ
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

يُسْمِ اللّٰهُ الرَّحْمٰنَ الرَّحِيْمَ ①

٢- آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي اهو
الله جي تسبيح ڪريو انهيءَ (الله) جي
جيڪو بادشاهه به آهي ۽ پاڪ (به) آهي ؛
سڀني خوين جو جامع) آهي ؛ غالب (ء)
حڪمت وارو آهي.

يَسْبِحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ الْمَلِكُ
الْقَدُّوسُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ②

٣- اهوئي خدا آهي، جنهن هڪ اڻ پڙهيل قوم
ڏانهن انهيءَ مان هڪ شخص کي رسول بنائي
موڪليو (جيڪو اڻ پڙهيل هوندي به)
انهن کي خدا جا حڪم ٻڌائي ٿو، ؛ انهن کي
پاڪ ڪري ٿو ؛ انهن کي ڪتاب ۽ حڪمت
سيکاري ٿو. حالانڪ اهي انهيءَ کان پهرين
وڏي ڀل ۾ هئا.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْاُمَمِ رَسُوْلًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ اٰيٰتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَ
الْحِكْمَةَ ۚ وَ اِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلٰلٍ
مُّبِيْنٍ ③

٤- ؛ انهن کانسواءِ هڪ ٻي قوم ۾ به هو
انهيءَ کي موڪليندو جيڪا اڃا تائين انهيءَ
سان نه ملي آهي ؛ اهو غالب (ء) حڪمت
وارو آهي.

وَ اٰخَرِيْنَ مِنْهُمْ لَنَبَلِّغَنَّ اَیُّهُمْ هُوَ الْعَزِيْزُ
الْحَكِيْمُ ④

٥- اهو الله جو فضل آهي جنهن کي چاهي ٿو
ڏئي ٿو ؛ الله وڏي فضل وارو آهي.

ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ
الْعَظِيْمِ ⑤

٦- جن ماڻهن تي تورات جي فرمانبرداري
واجب ڪئي وئي آهي، پر انهيءَ هوندي به
انهن انهيءَ تي عمل نه ڪيو، انهن جو مثال

مَثَلُ الَّذِيْنَ خَلَقْنَا النَّوْرٰنِ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوْهَا
كَسَلِ الْجِنّٰدِ يَحْمِلُ اَسْفَارًا ۚ يٰۤاَيُّهَا سَلٰ

الْقَوْمَ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ①

گڏهه وارو آهي، جنهن گھڻا ڪتاب ڪنيا هوندا آهن (پر ڄاڻندو ڪجهه به نه آهي) الله جي حڪمن کان انڪار ڪرڻ واري قوم جي حالت ڏاڍي بري هوندي آهي ۽ الله ظالم قوم کي ڪڏهن به ڪاميابي جو منهن نٿو ڏيکاري.

قُلْ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنكُمْ أَرْسِلُوا اللَّهَ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَتَّعُوا الْمَوْتَ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ②

۴. تون چو، اي يهوديو! جيڪڏهن توهانجي اها دعويٰ آهي ته توهان باقي دنيا کي ڇڏي الله جا دوست آهيو ۽ انهيءَ جي پناهه ۾ آهيو ته جيڪڏهن توهان (انهيءَ دعويٰ ۾) سچا آهيو، ته موت جي خواهش ڪيو (يعني رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم سان مباحلو ڪيو).

وَلَا يَتَمَنَّوْنَ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ③

۸. پر اهي پنهنجن گندريل عملن جي سببان ڪڏهن به مباحلي جي لاءِ تيار نه ٿيندا ۽ الله ظالمين کي چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

قُلْ إِن الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلْقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ④

۹. تون چو ته اهو موت جنهن کان توهان بچو ٿا، هڪ ڏينهن يقينن توهانکي اچي پڪڙيندو، پوءِ توهان ڳجهه ۽ ظاهر جي ڄاڻ واري خدا ڏانهن موٽايا ويندا ۽ اهو توهانکي توهان جي عملن جي خبر ڏيندو.

يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمٍ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ⑤

۱۰. اي مومنو! جڏهن توهان کي جمعي جي ڏينهن نماز جي لاءِ سڏيو وڃي (يعني جمعي جي نماز لاءِ) ته الله جي ذڪر جيلاءِ تڪڙا تڪڙا ويندا ڪيو ۽ (خريداري ۽ وڪري کي ڇڏي ڏيندا ڪيو، جيڪڏهن توهان ٿورو به علم رکو ٿا ته اها توهانجي لاءِ سٺي ڳالهه آهي.

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ

۱۱. ۽ جڏهن نماز ختم ٿي وڃي ته زمين ۾

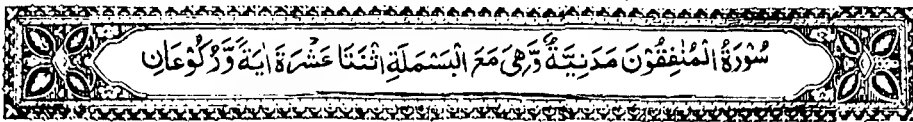
وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٨﴾

پڪڙجي وڃو - ۽ الله جو فضل تلاش ڪندا
ڪيو الله کي ڏاڍو ياد ڪندا ڪيو. انهيءَ لاءِ
تہ توهان ڪامياب ٿي وڃو.

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ
قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ
التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٢٩﴾

١٢- ۽ جڏهن اهي ماڻهو واپار يا راند جي
ڳالهه ڏسن ٿا تہ توکان جدا ٿي انهي ڏانهن
هليا وڃن ٿا ۽ توکي اڪيلو ڇڏي ٿا ڏين تون
انهن کي چؤ جيڪي ڪي الله وٽ آهي اهو
راند جي ڳالهه بلڪ واپار کان به سٺو آهي
۽ الله بهتر رزق ڏين وارو آهي.

٢٩

سورت منافقون - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون بارهن آيتون ؛ به ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

۲- جڏهن تون وٽ منافق اچن ٿا ته اهي چون
ٿا ته اسان قسم کائي شاهدي ڏيون ٿا ته
تون الله جو رسول آهين - ۽ الله ڄاڻي ٿو ته
تون انهيءَ جو رسول آهين - پر (انهيءَ سان
گڏ) الله قسم کائي شاهدي ڏئي ٿو ته منافق
ڪوڙا آهن.

إِذَا جَاءَكَ الْمُنْفِقُونَ قَالُوا أَتَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ
اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ
إِنَّ الْمُنْفِقِينَ كَذِبُونَ ②

۳- انهن پنهنجن قسمن کي (تنهن جي پڪڙ
کان بچڻ جي لاءِ) ڍال بنائي ڇڏيو آهي ؛
اهي الله جي رستي کان مانهن کي روڪين
ٿا، جيڪي کي اهي ڪن ٿا ڏاڍو برو آهي.

إِتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ③

۴- اهو ڪم انهيءَ لاءِ ڪن ٿا جو انهن
پهرين ايمان آندو پوءِ انهن انڪار ڪري
ڇڏيو جنهن جي نتيجي ۾ انهن جي دلين تي
مهر لڳائي وڃي هائي اهي سمجهن نٿا.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ④

۵- جڏهن تون انهن کي ڏسين ٿو ته انهن جا
مضبوط جسم توکي ڏاڍا وڻن ٿا. ۽
جيڪڏهن اهي ڪا ڳالهه ڪن ٿا (ته اهڙي
شاندار طريقي سان جو) تون انهن جي ڳالهه
کي (حالتن کي ڄاڻڻ هوندي به) ٻڌين ٿو
(اهي مجلس ۾ اهڙي طرح ويٺا هوندا آهن)
جن ته اهي وڏا شهتير آهن جيڪي (پٽ

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَ
إِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ
خَشَبٌ مُسْتَدَهُمْ يَخْسِبُونَ كُلَّ صَوْتٍ
عَلَيْهِمْ هُمْ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْنَهُمْ قَاتِلَهُمُ
اللَّهُ أَنْ يَكُونُوا ⑤

سان) اٽڪيل آهن - جڏهن ڪنهن عذاب جي خبر (قرآن ۾) نازل ٿئي ٿي ته اهي سمجهن ٿا ته اها اسانجي ئي متعلق آهي - اهي پڪا دشمن آهن پوءِ تون انهن کان هوشيار رهه - الله انهن کي تباهه ڪري، اهي ڪٿان کان ڦيرائي (حق جي راهه کان پري) وٺي وڃن ٿا.

۶. ۽ جڏهن انهن کي چيو وڃي ٿو ته اچو! الله جو رسول توهان لاءِ استغفار ڪري ته اهي پنهنجا مٿا (تڪبر ۽ انڪار کان) ڦيرائي ڇڏين ٿا ۽ تون انهن کي ڏسين ٿو ته اهي حق جي راهه کان مٽائڻ کي ڦيرائي رهيا آهن ۽ اهي تڪبر جي مرض ۾ مبتلا آهن.

۷. تون انهن جيلاءِ استغفار ڪرين يا استغفار نه ڪرين انهن جي حق ۾ سڀ برابر آهي ڇو جو الله انهن کي ڪڏهن به معاف نه ڪندو (جيستائين اهي خود توبه نه ڪن) الله فرمانبرداريءَ کان نڪري وڃڻ واري قوم کي ڪاميابيءَ جو منهن نٿو ڏيکاري.

۸. اهي ئي ماڻهو چون ٿا ته الله جي رسول وٽ جيڪي ماڻهو رهن ٿا انهن تي خرچ نه ڪيو، ايستائين جو اهي (بڪن کان تنگ اچي) پڄي وڃن - حالانڪ آسمان ۽ زمين جا خزانا الله وٽ آهن پر منافق سمجهن نٿا.

۹. اهي چون ٿا ته جيڪڏهن اسان مديني ڏانهن موٽي وياسين ته جيڪو مديني جو سڀ کان معزز ماڻهو آهي اهو مديني جي سڀ کان ذليل ماڻهو کي انهيءَ مان ڪڍي ڇڏيندو ۽ عزت الله ۽ انهيءَ جي رسول ۽ مومنن کي ئي حاصل آهي پر منافق ڄاڻن نٿا.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّارُوا وَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ①

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ②

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ③

يَقُولُونَ لَنْ رَجِعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لِيُخْرِجَنَا الْأَعْرَابُ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ④

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ
عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْخَسِرُونَ ۝

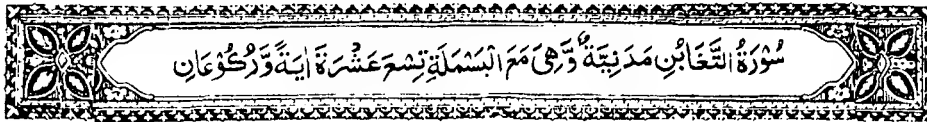
۱۰. اي مومنو! توهانکي توهانجو مال ۽
توهانجو اولاد الله جي ذکر کان غافل نه
ڪري ڇڏين ۽ جيڪي ماڻهو ائين ڪندا
اهي ئي گهاتو پائڻ وارا هوندا.

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ
الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ
قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنُ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝

۱۱. ۽ (مومنو!) جيڪي ڪي اسان توهانکي
ڏنو آهي انهي مان موت اچڻ کان پهرين خرچ
ڪيو. ته ائين نه ٿئي جو (جڏهن موت اچي
ته خرچ نه ڪرڻ واري کي) چوڻو پوي ته
اي منهنجا رب! تو مون کي ڇو نه ٿوروڙي
مهلت ڏني جو مان انهيءَ (مهلت) ۾ ڪجهه
صدقو ڪري وٺان ها ۽ نيڪ بنجي وڃان ها.

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا ۚ وَاللَّهُ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝

۱۲. پر جڏهن ڪنهن نفس جو موت اچي
وڃيڻو ته الله انهيءَ کي مهلت نه ڏيندو
آهي ۽ الله توهانجن عملن کان واقف آهي.

سورت تغابن - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اٺويه آيتون ؛ به ركوع آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ
وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ②

۲- آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي الله
جي تسبيح ڪري رهيو آهي - بادشاهت به
انهيءَ جي آهي ۽ تعريف به انهيءَ جي آهي
؛ اهو هر شيءِ تي قادر آهي.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيْرٌ ③

۳- اهوئي آهي جنهن توهان کي پيدا ڪيو
آهي - پوءِ توهان مان ڪو به ڪافر بنجي
وڃي ٿو ۽ ڪو مومن بنجي وڃي ٿو - ؛ الله
توهانجن عملن کي ڏسي رهيو آهي.

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ
صُوْرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ④

۴- آسمانن ۽ زمين کي هن هڪ خاص مقصد
لاءِ ٺاهيو آهي ؛ انهيءَ توهانجون صورتون
بنايون آهن ؛ توهانجن صورتن کي تمام
سهڻو بنايو آهي ؛ انهيءَ ڏانهن توهانکي
موٽي وڃڻو آهي.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُنۡسَوْنَ
وَمَا تُعۡلِنُونَ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ⑤

۵- آسمانن ۽ زمين ۾ جيڪي ڪي آهي انهيءَ
کي ڄاڻي ٿو - ؛ انهيءَ کي به ڄاڻي ٿو جنهن
کي توهان لڪايو ٿا يا ظاهر ڪيو ٿا ؛ الله
دل جي ڳالهين کي به ڄاڻي ٿو.

اَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَاُ الَّذِيۤنَ كَفَرُوْا مِنْ قَبْلُ فَاَتُوْا
وَبَالَۤهُمۡ اَمْرُهُمْ وَكَانَ عَذَابُۢنَّ اَلِيْمٌ ⑥

۶- ڇا توهانکي ٻاه کان پهرين ڪافرن جون
خبرون نه پهتيون - انهن پنهنجن عملن جي
سزا پوڳي ؛ انهن جيلاءِ دردناڪ عذاب

(مقرر) آهي.

٤. اهو انهيءَ ڪري ٿيو جو انهن وٽ انهن جا رسول دليل ڪئي ايندا رهيا پر اهي اهوئي جواب ڏيندا رهيا ته ڇا انساني شڪل ۾ اچڻ وارا ماڻهو ئي اسانکي هدايت ڏيندا (جيڪڏهن هدايت ڏيئي هجي ها ته فرشتا آسمان مان لهن ها) سو انهن ڪفر ڪيو ۽ ٻئي ڦيري ويا ۽ الله به انهن جي ايمان کان بي نيازي ظاهر ڪئي ۽ الله هر هڪ کان بي احتياج (۽) وڏين تعريفن جو مستحق آهي.

٨. ڪافر خيال ڪن ٿا ته ڪڏهن به اهي (زندهه ڪري) نه اٿاريا ويندا تون چو جهڙي طرح توهان خيال ڪيو ٿا ائين نه ٿيندو - پر مون کي پنهن جي رب جو قسم توهانکي زندهه ڪري اٿاريو ويندو. پوءِ توهانکي توهانجن عملن کان واقف ڪيو ويندو ۽ اها ڳالهه الله لاءِ آسان آهي.

٩. پوءِ انسانو! الله ۽ انهيءَ جي رسول تي ايمان آڻيو ۽ انهيءَ نور (يعني قرآن) تي به جيڪو اسان لائو آهي ۽ الله توهانجن عملن کان خبردار آهي.

١٠. جنهن ڏينهن توهان سڀني کي گڏ ڪرڻ واري ڏينهن (يعني قيامت جي ڏينهن جيئرو ڪري) جمع ڪندو اهو هار ڪٽ جي فيصلي جو ڏينهن هوندو. ۽ جيڪو الله تي ايمان آڻيو ۽ انهيءَ جي مطابق عمل ڪري ٿو الله به انهيءَ جي بدين کي ڍڪي ڇڏي ٿو ۽ انهيءَ کي اهڙين جنتن ۾ داخل ڪري ٿو جن جي هينان نهرون وهن ٿيون - اهي هميشه

ذٰلِكَ بِاَنَّهُ كَانَتْ تَاْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ
فَقَالُوْا اَبَشْرٌ يَّهْدُوْنَناۙ فَاكْفَرُوْا وَتَوَلَّوْا
اَسْتَغْنٰی اللّٰهُ وَاللّٰهُ غَنّٰی حَسْبًا ۝۶۳

رَعَمَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَنْ لَّنْ يُبْعَثُوْا قُلْ يٰۤاُوْرَثِي
لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبِّئُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذٰلِكَ عَلَى
اللّٰهِ يَسِيْرٌ ۝۶۸

فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِۦ وَالتَّوْرَ الَّذِيۡۤاَنْزَلْنَاۙ وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ۝۶۹

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَنَّةِ ذٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ
وَمَنْ يُؤْمِنۡ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلۡ صَالِحًا يَّكْفُرۡ عَنْهُ
سَيَاتِرُهُۥ وَيُدۡخِلُهُۥ جَنَّتٍ تَجْرِيۡ مِنْ تَحْتِهَاۤ اَلْاَنْهَارُ
خٰلِدِيْنَ فِيْهَاۙ اَبَدًاۙ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ۝۷۰

جیلا انهيء یر رهندا ايندا اها تمام
وڌي ڪاميابي آهي.

۱۱. جن ڪفر ڪيو ۽ اسانجن آيتن کي
ڪوڙو ڪيو اهي دوزخي آهن (۽) اهي
هميشه دوزخ یر رهندا ايندا ۽ اهو ڏاڍو ڀرو
نڪاتو آهي.

۱۲. ڪابه مصيبت نٿي اچي سواءِ الله جي
حڪم سان ۽ جيڪو الله تي ايمان آڻي ٿو،
هو انهيءَ جي دل کي ڪاميابيءَ جي طريقن
ڏانهن ڦيرائي ڇڏي ٿو ۽ الله هر شيءِ کي
ڄاڻي ٿو.

۱۳. ۽ الله ۽ رسول جي فرمانبرداري ڪيو. پر
جيڪڏهن توهان ڦري وڃو، ته اسانجي رسول
تي صرف کولي ڳالهه پهچائي ڇڏڻ تي فرض
آهي.

۱۴. الله کانسواءِ ڪوبه معبود ڪونهي ۽
مومن کي الله تي ئي توڪل ڪرڻ گهرجي.

۱۵. اي مومنو! توهانجن زالن ۽ اولاد مان
ڪي اهڙا آهن جيڪي توهانجا دشمن آهن
پوءِ انهن کان هوشيار رهو ۽ جيڪڏهن توهان
معافي کان ڪم وٺو ۽ درگزر ڪيو ۽ معاف
ڪيو ته الله وڏو معاف ڪرڻ وارو (۽) بي
انتها ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

۱۶. توهانجو مال ۽ توهان جا اولاد صرف هڪ
آزمائش جو ذريعو آهن ۽ الله وٽ وڏو اجر
آهي.

۱۷. پوءِ جيترو ئي سگهي الله جي تقويٰ
اختيار ڪيو ۽ انهيءَ جي ڳالهه ٻڌو ۽ انهيءَ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَ يَسْأَلُ الضَّالِّينَ

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ ۖ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ۝

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأِنَّمَا
عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۝

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۖ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ مِنْكُمْ أُولَادٌ كُمْ
عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا
وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۖ وَاللَّهُ عِنْدَهُ
أَجْرٌ عَظِيمٌ ۝

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْأَعُوا وَأَطِيعُوا

انْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٨﴾

جي فرمانبرداري ڪيو ۽ پنهن جو مال انهيءَ
جي راهه ۾ خرچ ڪندا رهو. اهو توهانجي
جانين جي لاءِ بهتر ٿيندو ۽ جيڪي ماڻهو
پنهن جي دل جي بخل کان بچايا ويندا آهن
اهي ڪامياب ٿيندا آهن.

إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضْعِفْهُ لَكُمْ
يَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

۱۸- جيڪڏهن توهان الله جي لاءِ پنهن جي
مالن مان هڪ سئو حصو ڪٺي الڳ ڪري
چڏيو ته هو انهيءَ حصي کي توهانجي لاءِ
وڌائيندو ۽ توهانجي لاءِ بخشش جو سامان
پيدا ڪندو ۽ الله وڏو قدردان (۽) هر ڳالهه
سمجهڻ وارو آهي.

۲۹

عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٠﴾

۱۹- اهو حاضر ۽ غائب کي ڄاڻي ٿو ۽ غالب
(۽) حڪمت وارو آهي.

سُورَةُ الطَّلَاقِ مَدَنِيَّةٌ وَرَبِّهَا مَعَ الْبِسْمَلَةِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ آيَةً وَرُكُوعَانِ

سورت طلاق - هي سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون تيرهن آيتون ؛ ٻه ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

١- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ه) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

٢- اي نبي! (ه) سندس مڃڻ وارا) جڏهن
توهان زالن کي طلاق ڏيو ته انهن کي مقرر
ڪيل وقت جي مطابق طلاق ڏيو ؛ (طلاق
ڪانپوءِ) وقت جو اندازو رکو ؛ الله جي
جيڪو توهان جو رب آهي تقويٰ اختيار
ڪيو، انهن کي انهن جي گهرن مان نه ڪيو
؛ نه اهي خود نڪرن سواءِ انهيءَ جي جو
اهي هڪ پڌري گناهه جون ڏوهي هجن - ؛
اهي الله جون حدون آهن ؛ جيڪو به الله جي
حدن کي ٽوڙي ٿو اهو پنهنجي جان تي ظلم
ٿو ڪري (اي طلاق ڏيڻ وارا!) توکي معلوم
ڪونهي ته شايد الله انهيءَ واقعي کانپوءِ
ڪجهه ٻيو ظاهر ڪري.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ
لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ
لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ
يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۚ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ②

٣- پوءِ جڏهن عورتون عدت جي آخري حد
کي پهچي وڃن ته انهن کي مناسب طريقي
سان روڪيو يا انهن کي مناسب طريقي سان
چڏي ڏيو ؛ پاڻ منجهان به منصف شاهد
مقرر ڪيو ؛ خدا جي لاءِ سڄي شاهدي ڏيو -
توهان مان جيڪو به الله ؛ آخرت جي ڏينهن
تي ايمان آڻي ٿو انهيءَ کي هيءَ نصيحت
ڪئي وڃي ٿي ؛ جيڪو ماڻهو الله جي تقويٰ
اختيار ڪندو الله انهيءَ جيلاءِ ڪو نه ڪو

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرِفٍ أَوْ
فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرِفٍ ۖ وَأَشْهَدُوا ذَوْنَهُ عَدْلٍ
مِّنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنِ
كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ
يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ③

رستو ڪيندو.

۴. ۽ انهيءَ کي اتان رزق ڏيندو جتان رزق اچڻ جو انهيءَ کي خيال به نه هوندو ۽ جيڪو به الله تي توڪل ڪري ٿو اهو (الله) انهيءَ جي لاءِ ڪافي آهي الله يقينن پنهنجي مقصد کي پورو ڪري ڇڏي ٿو الله هر شيءِ جو اندازو مقرر ڪري ڇڏيو آهي.

۵. ۽ (توهانجن زالن مان) اهي (عورتون) جيڪي حيض کان مايوس ٿي چڪيو هجن جيڪڏهن (انهن جي عدت جي متعلق) توهان کي شڪ هجي ته انهن جي عدت ئي مهينا آهي ۽ اهڙي طرح انهن جي به جن کي حيض نٿو اچي - ۽ جن عورتن کي پيٽ هجي انهن جي عدت ٻار ڄڻ تائين آهي ۽ جيڪو به الله جي تقويٰ اختيار ڪري الله ضرور انهيءَ جي معاملي ۾ آساني پيدا ڪري ڇڏي ٿو.

۶. اهو الله جو حڪم آهي جو انهيءَ توهان لاءِ لاڻو آهي ۽ جيڪو به الله جي تقويٰ اختيار ڪري اهو (خدا) انهيءَ جون بديون مٽائي ڇڏي ٿو ۽ انهيءَ جي اجر کي وڌائي ڇڏي ٿو.

۷. (اي مسلمانو! طلاق ڏنل عورتن جي حق کي نه وساريو) انهن کي اتي رکو جتي توهان پنهنجي طاقت جي مطابق رهو ٿا. ۽ انهن کي ڪنهن به قسم جو نقصان نه پهچايو انهيءَ لاءِ ته انهن کي تنگ ڪري (گهر کان) ڪڍي ڇڏيو - ۽ جيڪڏهن اهي پيٽ واريون هجن ته انهيءَ وقت تائين انهن

وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۝

وَالَّذِي يَكْسِرُ مِنَ الْحَبِضِ مَنْ لَسَّائِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ فَعِدْتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَالَّذِي لَمْ يَحْضَ وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ۝

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ۝

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تُضَارَّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمِلٍ فَلْيَضَعْنَ عَلَيْهِنَّ كَيْفَ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَارْتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأَنْتُمْ بِبَيْتِكُمْ مَعْرُوفُونَ وَإِنْ نَكَسْتُمْ فَامْرُؤٌ غَيْرُ

تي خرچ ڪيو جيستائين ٻار ڄمي ۽ جيڪڏهن آهي توهانجي لاءِ ٻارن کي کير پيارين ته انهن کي مناسب مزوري ڏيو، ۽ انهي جو فيصلو نيت مطابق هڪ ٻئي جي صلاح سان ڪيو. ۽ جيڪڏهن پاڻ ۾ ڪنهن فيصلو تي پڪراءِ نه ٿيو ته ڪا ٻي عورت انهيءَ ٻار کي کير پياري.

۸. گهرجي ته مالدار مرد (کير پيارڻ واري عورت تي) پنهنجي طاقت مطابق خرچ ڪري ۽ جيڪو مالدار نه آهي، اهو الله جي ڏني جي مطابق خرچ ڪري الله ڪنهن به نفس کي اهڙا حڪم نٿو ڏيئي جيڪي سندس طاقت کان ٻاهر هجن بلڪ اهڙائي حڪم ڏئي ٿو جن کي پوري ڪرڻ جي توفيق به کيس بخشي هجي. اهڙيءَ طرح جيڪڏهن ڪوبه شخص خدا جي حڪم تي عمل ڪندي کير پيارڻ واري عورت جي مزدوري صحيح طور تي ڏيندو ته جيڪڏهن اهو تنگيءَ جي حالت ۾ به آهي ته الله انهيءَ کانپوءِ انهيءَ جي لاءِ آسودگيءَ جي حالت پيدا ڪري ڇڏيندو.

۹. ۽ ڪيترائي ڳوٺ آهن جن پنهنجي رب جي حڪم جو ۽ رسولن جو انڪار ڪيو. انهيءَ تي اسان انهن کان ڏاڍي سختيءَ سان حساب ورتو ۽ انهن تي وڏو عذاب نازل ڪيو.

۱۰. ۽ انهن پنهنجي ڪٺي جي سزا پوڳي ۽ انهن جي پڇاڙي گهائو نڪتو.

۱۱-۱۲. اهڙن ماڻهن جي لاءِ الله سخت عذاب مقرر ڪيو آهي پوءِ اي مومنن مان عقلمنڊوا

يُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَ
مَنْ قَدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ
مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا
إِلَّا مَا آتَاهَا سَيِّعِلُ اللَّهُ بَعْدَ
عُسْرَتِهَا ①

وَكَانَ مِنَ قُرَيْشٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ
فَمَا سَبَّحْنَاهَا بِحَسَابٍ شَدِيدٍ وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا ثَقِيلًا ②

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا
خُسْرًا ③

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَٰٓأُولَٰئِ

الْأَنْبِيَاءُ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ۖ كِتَابًا فِيهِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝

رُسُلًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى
النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ۝

الله جي تقويٰ اختيار ڪيو. الله توهانجي لاءِ
شرف جو سامان يعني رسول نازل ڪيو آهي
جيڪو توهانکي الله جون اهڙيون آيتون ٻڌائي
ٿو جيڪي (هو نيڪي ۽ بدئي کي) ظاهر
ڪري ڇڏين ٿيون جنهن جو نتيجو اهو ٿو
ٿئي ته مومن ماڻهو جيڪي پنهنجي ايمان
جي مطابق عمل ڪن ٿا، اهي اونهين مان
نڪري سوجهري ۾ اچي وڃن ٿا ۽ جيڪو به
الله تي ايمان آڻي ۽ انهيءَ جي مطابق عمل
ڪري. هو انهيءَ کي اهڙين جنتن ۾ داخل
ڪندو جن جي هينان نهرون وهنديون هونديون.
اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا ايندا الله اهڙي
شخص کي ڏاڍي پسنديدار روزي عطا
فرمائي آهي.

۱۳. الله اهوئي آهي جنهن ست آسمان پيدا
ڪيا آهن ۽ زمينون به آسمانن جي عدد
مطابق (پيدا ڪيون آهن) انهن (آسمانن ۽
زمينن) جي وچ ۾ انهيءَ جو حڪم نازل ٿيندو
رهي ٿو انهيءَ لاءِ ته توهان سمجهي وڃو ته
الله هر شيءِ تي قادر آهي ۽ اهڙي طرح الله
هر شيءِ جو علم سان گهيو ڪيو آهي.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَ مِنْ
الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۖ
وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ۖ

سورت تحریم - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون تيرهن آيتون ؛ به ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَيَّنَ
مَرْضَاتُ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ②

۲. اي نبي! تون انهيءَ (شيء) کي چو حرام
ڪرين ٿو جنهن کي الله تنهن جي لاءِ حلال
ڪيو آهي تون پنهنجن زالن جي خوشي
گهرين ٿو ؛ الله گهڻو بخشش وارو (ء) بي
انتها ڪرم ڪرڻ وارو آهي.

قَدْ قَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْبَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ
وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ③

۳. الله توهانتي اهڙن قسمن جي کولڻ کي
واجب ڪيو آهي (جن مان فتنو پيدا ٿئي) ؛
الله توهانجو آقا آهي ؛ اهو گهڻو ڄاڻڻ وارو
(ء) حڪمت وارو آهي.

وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا
تَبَيَّنَتْ لَهُ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ وَ
أَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا تَبَيَّنَّهَا لَهُ قَالَتْ مَنْ
أَتَاكَ هَذَا قَالَ تَبَيَّنَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ④

۴. ۽ ياد ڪيو جڏهن نبيءَ پنهنجن زالن
مان ڪنهن هڪ کي هڪ ڳجهي ڳالهه چئي .
پوءِ جيڪڏهن هن اها ڳالهه ڪنهن کي
ٻڌائي ڇڏي ؛ الله انهيءَ (ڪمزوريءَ) جي
خبر انهيءَ (يعني نبي) کي ڏني، ته انهيءَ،
(ڳالهه جو) ڪجهه حصو زال کي ٻڌائي
ڇڏيو ؛ ڪجهه حصي کان پردهه پوشي
ڪئي، پوءِ جڏهن هن انهي واقعي جي خبر
انهيءَ (زال) کي ڏني ته انهيءَ چيو ته
توهان کي اها خبر ڪنهن ڏني آهي انهيءَ تي
هن (يعني نبي) چيو ته مون کي وڏي علم
واري (ء) ڄاڻندڙ خدا خبر ڏني آهي.

إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ⑤

٥. پوءِ انهيءَ چيو ته اي بني زالون! جيڪڏهن توهان پنهنجي غلطيءَ تي الله وٽ توبهه ڪيو ته توهان پنهنجي جون دليون ته پهرين ئي انهيءَ ڳالهه ڏانهن جهڪيل آهن (۽ توبهه لاءِ تيار آهن) ۽ جيڪڏهن توهان بني هڪ بني جي پست پناهيءَ جي لاءِ اٿي پيو ته ياد رکو ته الله انهيءَ رسول جو دوست آهي اهڙيءَ طرح جبريل ۽ سڀ مومن ۽ انهيءَ کانسواءِ فرشتا به نبيءَ جي حمايت ۾ آهن.

عَلَىٰ رَبِّهِ إِنْ طَلَقْتُ أَنْ يُبَدِّلَهُ آدَاجًا خَيْرًا مِّنْكَ مُسْلِمٌ مَّقْبُولٌ قَبِلَتْ تَبَيَّنَتْ غِبْدَتِ سَخِيَّتِ تَبَيَّنَتْ وَأَبْكَارًا ⑥

٦. انهيءَ جي رب جي لاءِ بلڪل ممڪن آهي جو جيڪڏهن اهو توهان کي طلاق ڏيئي ڇڏي ته هو توهان کان وڌيڪ سٺيون زالون بدلائي کيس ڏئي جيڪي مسلمان به هجن فرمانبردار به هجن، توبهه ڪرڻ واريون، عبادت ڪرڻ واريون روزا رکڻ واريون، رنيل به هجن ۽ ڪناريون به.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ⑦

٧. اي مومنو! پنهنجي ڪٽنب کي به ۽ پنهنجي جانين کي به دوزخ کان بچايو جنهن جو ٻارڻ خاص ماڻهو (يعني ڪافر) هوندا ۽ اهڙيءَ طرح پٽر (جن مان بت بنيا) انهيءَ (دوزخ) تي اهڙا ملاڪ مقرر آهن جيڪي ڪنهن جي منٽ مير ٻڌڻ وارا نه آهن بلڪ پنهنجي فرض ادا ڪرڻ ۾ ڏاڍا سخت آهن ۽ الله جيڪو حڪم انهن کي ڏنو آهي انهيءَ جي اهي نافرمان نٿا ڪن ۽ جيڪي ڪي چيو وڃي ٿو اهوئي ڪن ٿا.

٨. اي ڪافرو! اڄ بهانو نه ڪيو. توهان کي توهانجن عملن جي مطابق سزا ملندي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَدُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تَجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ⑧

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ
تَوْبَةً نَّصُوحًا عَلَىٰ رَبِّكُمْ أَنْ يَكْفُرَ
عَنْكُمْ سَيَاتِكُمْ وَ يُدْخِلَكُمْ جَنَّتِ
تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِيهِ
اللَّهُ النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ
بِأَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا آتِنَا
لَنَا نُورًا وَ اغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ⑩

۹. اي مومنو! الله جي طرف سچائيءَ سان
توبهه ڪيو (منافقت جي ڪابه ملاوت نه
هجي) ڪوبه تعجب ڪونهي جو توهانجو
رب توهانجن بدين کي مٽائي ڇڏي ۽
توهانکي اهڙين جنتن ۾ داخل ڪري جن جي
هيٺان نهرون وهن ٿيون انهيءَ ڏينهن جنهن
ڏينهن الله پنهنجي نبيءَ کي خوار نه
ڪندو ۽ نه انهن ماڻهن کي جن انهيءَ سان
گڏ ايمان آندو آهي انهن جو نور انهن جي آڏو
به پهچندو ويندو ۽ ساڄي پاسي سان گڏو گڏ
به. اهي چوندا اي اسانجا رب! اسانجو نور
اسانجي فائدي لاءِ پورو ڪر ۽ اسان کي
معاف ڪر، تون هر شئيءَ تي قادر آهين.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَ اغْلَظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَهُمُ جَهَنَّمُ وَ
بِئْسَ الْمَصِيرُ ⑪

۱۰. اي نبي! ڪافرن ۽ منافقن جي خلاف
ڇڳيءَ طرح تبليغ ڪر ۽ انهن جو ڪوبه اثر
قبول نه ڪر ۽ (سمجهه ته) انهن جو
نڪاتو جهنم آهي ۽ اهو ڏاڍو برو نڪاتو
آهي.

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا
أَمْرَاتٍ نُّوحٍ وَ أَمْرَاتٍ لُّوطٍ ۖ كَانَتَا
تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ
فَخَانَتَهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ
شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ⑫

۱۱. الله ڪافرن جي حالت نوح ۽ لوط جي
زالن جهڙي بيان ڪري ٿو اهي ٻئي اسانجن
نيڪ ٻانهن جي نڪاح ۾ هيون - پر انهن
ٻنهي انهن ٻنهي (ٻانهن) جي خيانت ڪئي
هئي ۽ اهي ئي الاهي عذاب جي وقت انهن
(زالن) جي ڪنهن ڪم نه اچي سگهيا. ۽
انهن ٻنهي عورتن کي چيو ويو هو ته جهنم
۾ وڃڻ وارن سان گڏ توهان به جهنم ۾ هليو
وڃو.

وَ صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَمْرَاتٍ فِرْعَوْنَ ۖ
إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَ
نَبِّأْنِي

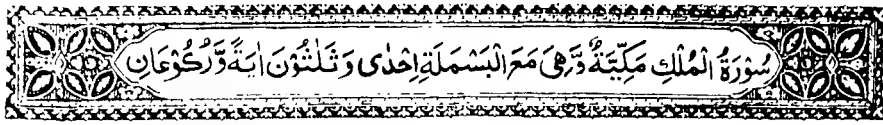
۱۲. ۽ مومنن جي حالت الله فرعون جي زال
جهڙي بيان ڪري ٿو جڏهن انهيءَ پنهنجي
رب کي چيو، ته اي خدا! تون پاڻ وٽ هڪ

نَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿١٥﴾

گهر جنت ۾ منهن جي لاءِ بناء ۽ مونکي
فرعون ۽ انهيءَ جي بد عملين کان بچاءِ ۽
اهڙي طرح (انهيءَ جي) ظالم قوم کان
چونڪاروڏي.

و مَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي
أَخْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ
مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا
وَكُتِبَ لَهَا فَتْحٌ مِّنَ الْقَبْرِ ﴿١٦﴾

۱۳- ۽ پوءِ الله مومنن جي حالت مريم وانگر
بيان ڪري ٿو جيڪا عمران جي ڌيءَ هئي -
جنهن پنهنجي ننگ جي حفاظت ڪئي ۽
اسان انهيءَ ۾ پنهنجي ڪلام وجهي ڇڏيو هو
۽ انهيءَ انهيءَ ڪلام جي جيڪو انهيءَ جي
رب انهيءَ تي نازل ڪيو هو تصديق ڪري
ڇڏي هئي - ۽ انهيءَ (خدا) جي ڪتابن تي
به ايمان آندو هئائين ۽ (ٿيندي ٿيندي اهڙي
حالت ۾ اچي پئي هئي جو) انهيءَ
فرمانبردارن جو مقام حاصل ڪري ورتو هو.

سورت ملڪ - هيءَ سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ايڪٽيهه آيتون ؛ ٻه ركوع آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيبعد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ②

۲- وڏي برڪت وارو آهي اهو خدا جنهن جي
قبضي ۾ بادشاهت آهي ؛ اهو هر هڪ ارادي
جي پوري ڪرڻ تي قادر آهي.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ③

۳- انهيءَ موت ۽ زندگيءَ کي انهيءَ لاءِ پيدا
ڪيو آهي ته هو توهان کي آزمائي ته توهان
مان ڪير وڌيڪ سٺا عمل ڪرڻ وارو آهي ؛
هو غالب (۱) گهڻو بخشڻ وارو آهي.

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي
خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوُّتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ
تَرَى مِنْ فُتُورٍ ④

۴- اهو ئي آهي جنهن ست آسمان درجي
بدرجي ٺاهيا آهن (۱) تون رحمان (خدا) جي
پيدائش ۾ ڪوبه رخنو نٿو ڏسين - ۽ تون
جنهن جي اک کي (هيڏانهن هوڏانهن) ڦيرائي
ڇڏي طرح سان ڏسي وٺ! ڇا توکي (خدا)
جي مخلوق ۾ ڪنهن جڳهه به ڪو رخنو
نظر اچي ٿو.

تَمَّارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ
خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ⑤

۵- ٻوڙ بار بار نظر کي ڦيراءِ اها آخر تو
ڏانهن ناڪام ٿي واپس ايندي - ۽ اها ٽڪجي
پوندي (۱) ڪوبه رخنو نظر نه ايندو)

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِبَصَائِعَ
وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ⑥

۶- ۽ اسان هيٺين آسمان کي ڏيڻ سان
سينگاريو آهي ؛ انهن (ڏيڻن) کي شيطانن
جي لاءِ پٿراءِ جو سبب بنايو آهي ؛ اسان
انهن (شيطانن) جي لاءِ هڪ پڙڪڻ وارو

عذاب مقرر ڪيو آهي.

۷. جن پنهنجن جي رب جو انڪار ڪيو آهي انهن کي جهنم جو عذاب ملندو ۽ اهو ڏاڍو برونڪائو آهي.

۸. جڏهن اهي انهيءَ (جهنم) ۾ وڌا ويندا ته اهي انهيءَ ۾ انهيءَ جي هڪ وڏي ڪيهر ۾ ٻڏندا (جهڙي گڏهه جي هيٺنگ جو آواز) ۽ اهو (جهنم ڏاڍي) جوش ۾ هوندو.

۹. ويجهو هوندو جو اهو غصي جي سببان ڦاٽي پوي جڏهن به انهيءَ ۾ ڪا جماعت وڏي ويندي انهيءَ (جهنم) جا دريا انهن کان پڇندا ته ڇا توهان وٽ ڪو نبي ڪونه آيو هو.

۱۰. اهي چوندا، هاڻو اسان وٽ نبي ضرور آيو هو پر اسان انهيءَ کي ڪوڙو ڪيو هو ۽ انهيءَ کي چيو هو ته الله ڪجهه به نه لائڻو آهي (سڀ تنهن جو ڪوڙ آهي) تون هڪ ڪليل گمراهيءَ ۾ مبتلا آهين (۽ پنهنجن خيالن کي الهام سمجهين ٿو)

۱۱. ۽ انهن ماڻهن اهو به چيو ته جيڪڏهن اسان ٻڌڻ جي طاقت رکون ها يا عقل رکون ها ته ڪڏهن به دوزخي نه بنجون ها.

۱۲. پوءِ انهن پنهنجن جي گناهن جو اعتراف ڪيو سو (اي فرشتو!) دوزخين جي لاءِ لعنت مقرر ڪري ڇڏيو

۱۳. يقينن اهي ماڻهو جيڪي پنهنجي رب کان پر پٺ ۾ ڊڄن ٿا، انهن کي مغفرت ۽ وڏو اجر ملندو.

۱۴. ۽ (اي انسانو!) توهان پنهنجن جي ڳالهه

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ⑤

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَعَوْا لَهَا شَهِيقًا وَ هِيَ تَفُورُ ⑥

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ⑦

قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرُهُ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ⑧

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ⑨

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ⑩

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ⑪

وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ

الصُّدُورِ ۝

لڪايو يا ظاهر ڪيو اهو (خدا) دلين جي
ڳالهه کي به چڱيءَ طرح ڄاڻي ٿو.

۱۵. لَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٥﴾

۱۵. ڇا ائين ٿي سگهيو ته جنهن پيدا ڪيو
هجي اهوئي اندر جو حال نه ڄاڻي. حالانڪ
هو ڳجهن کان ڳجهن رازن جو واقف ۽ ڏاڍو
خبردار آهي.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي
مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٦﴾

۱۶. اهوئي آهي جنهن توهانجي لاءِ زمين کي
رهڻ جي لائق بنايو آهي. پوءِ انهيءَ جي
وادين ۾ جيڏانهن وڻيو وڃو ۽ انهيءَ (خدا)
جي رزق مان کائو ۽ انهيءَ ڏانهن موٽي وڃڻو
آهي.

أَمْ أَمِنْتُمْ مَّن فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ
فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٧﴾

۱۷. ڇا توهان آسمان ۾ رهڻ واري هستي کان
انهيءَ ڳالهه جي ڪري امن ۾ اچي ويا آهيو
ته اهو اوهانکي دنيا ۾ ذليل ڪري ڇڏي ۽
توهان ڏسي وٺو ته اها (زمين) چڪر کائي
رهي آهي (۽ توهان تباهيءَ جي ويجهو آهيو)

أَمْ أَمِنْتُمْ مَّن فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٍ ﴿١٨﴾

۱۸. ڇا آسمان ۾ رهڻ واري هستي کان توهان
انهيءَ ڳالهه کان امن ۾ اچي ويا ته هو
توهان تي پٿرن جو مينهن وسائي. سو (جنهن
شڪل ۾ به منهن جو غضب نازل ٿيندو)
توهانکي خبر پئجي ويندو ته منهن جو
ڊيچار ڪهڙو سخت هو.

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٩﴾

۱۹. ۽ انهن کان پهرين ماڻهن به رسولن کي
ڪوڙو ڪيو هو پوءِ (انهن ڏٺو يا نه ڏٺو
ته) منهن جو عذاب ڪهڙو سخت هو.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ قَوْلُهُمْ صَوِّفَتْ وَيَقْبِضْنَ ۚ
مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿٢٠﴾

۲۰. ڇا انهن پنهنجي مٿان اڏامندڙ پکين
کي نه ڏٺو ته اهي قطارن جي صورت ۾
اڏامي رهيا آهن ۽ ڪڏهن پنهنجي جا پر بند
ڪري ڇڏين ٿا. رحمان (خدا) ئي انهن کي

روڪي ٿو - هو هر شيءِ کان چڱيءَ طرح واقف آهي.

۲۱. ڇا اهي ماڻهون جيڪي تنهن جو لشڪر سڏائين ٿا رحمان (خدا) جي مقابلي ۾ تنهن جي مدد ڪري سگهندا؟ ڪافر ته صرف دوڪي ۾ مبتلا آهن.

۲۲. ڇا اها هستي جيڪا توهانکي رزق ڏني ٿي جيڪڏهن پنهنجن جو رزق روڪي ڇڏي (ته ڪو آهي جو توهانکي رزق ڏيئي؟) حقيقت اها آهي ته اهي سرڪشيءَ ۾ حق کان پري پهچن (جي عادت) ۾ وڌي ويا آهن.

۲۳. ڇا اهو شخص جيڪو پنهنجن جي منهن ۾ اونڌو هليو هدايت ۾ انهيءَ جي برابر ئي سگهي ٿو جيڪو سڌو هلي ٿو؟ (۽) آهي به سڌي رستي تي.

۲۴. تون چؤ ته اهو خدائي آهي جنهن توهانکي پيدا ڪيو آهي ۽ توهانجي لاءِ ڪن ۽ اڪيون ۽ دل ٺاهيا آهن - پر توهان بلڪل شڪر نٿا ڪيو.

۲۵. تون چؤ ته اهو ئي آهي جنهن توهانکي زمين ۾ پيدا ڪيو آهي ۽ انهيءَ ڏانهن توهان جيئرا ڪري وري نيا ويندا.

۲۶. ۽ اهي چون ٿا ته جيڪڏهن توهان سڄا آهيو ته اهو واعدو ڪڏهن پورو ٿيندو.

۲۷. تون چؤ ته انهيءَ جو علم صرف الله کي آهي ۽ مان ته صرف هڪ کولي کولي هوشيار ڪرڻ وارو (شخص) آهيان.

۲۸. ۽ جڏهن اهي انهيءَ (واعدي) ڪيل عذاب کي ويجهو ايندي ڏسندا ته ڪافرن

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدُ لَكُمْ يَنْصَرُّكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢١﴾

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَزُودُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَجُوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿٢٢﴾

أَمَّنْ يَمِشَىٰ مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمِشُ سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٣﴾

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٤﴾

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٥﴾

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٦﴾

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٧﴾

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا

وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٥٥﴾

جا منهن ڦري ويندا ۽ انهن کي چيو ويندو -
اها ئي اها شيءِ آهي جنهن کي توهان بار بار
سڏي رهيا هئا.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ
رَجِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٥٦﴾

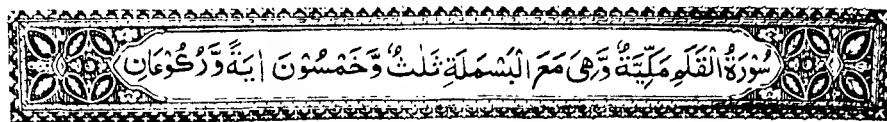
۲۹. تون چو - مونکي ٻڌايو ته سهي ته
جيڪڏهن الله مونکي ۽ منهن جن ساٿين کي
تباھه ڪري ڇڏي يا اسان تي رحم ڪري ڇڏي
ته به ڪافرن کي دردناڪ عذاب کان ڪير
پناهه ڏيندو.

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسْتَعْلُونَ
مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٧﴾

۳۰. تون چؤ ته (رحمان خدا) کانسواءِ
ڪوبه نه - اسان انهيءَ تي ايمان آندو آهي
۽ اسان انهيءَ تي توڪل ڪئي آهي پوءِ
توهانکي جلدي خبر پوندي ته ڪير ظاهر
ظهور گمراهيءَ ۾ مبتلا آهي.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ
يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٥٨﴾

۳۱. تون اهو به چؤ ته مونکي ٻڌايو ته
سهي ته جيڪڏهن توهانجو پاڻي زمين جي
گهرائيءَ ۾ غائب ٿي وڃي ته وهڻ وارو پاڻي
توهان جي لاءِ خدا کانسواءِ ڪير آڻيندو.

سورت قلم - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ٽيونجاھ آيتون ؛ ٻہ رکوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- (اسان) قلم - ؛ مس ڪي ؛ انهيءَ کي
جيڪو انهن (جي ذريعي) لکيو وڃي ٿو
شاهديءَ طور پيش ڪندي چئون ٿا. ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ②
- ۳- تون پنهنجي رب جي فضل سان چريو نه
آهين. مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ③
- ۴- توکي خدا جي طرفان هڪ اهڙو بدلو ملندو
جيڪو ڪڏهن ختم نه ٿيندو. وَأَنْ لَّكَ لَاجِرٌ أَغْيَرَ مَمْنُونٍ ④
- ۵- انهيءَ کانسواءِ اسان اهو به قسم ڪئون ٿا
ته تون (پنهنجي تعليم ؛ عمل ۾) نهايت
اعليٰ درجي جي اخلاق تي قائم آهين. وَأَتَاكَ لَعَالُ خَلْقٍ عَظِيمٍ ⑤
- ۶- پوءِ جلدي تون به ڏسندين ؛ اهي به
ڏسندا ته (الاهي مدد کان تون محروم رهين
ٿو يا اهي) فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ⑥
- ۷- (انهن کي خبر پوندي ته) توهان پنهنجي
مان ڪير گمراهه آهي. بِأَيِّكُمْ الْمَقْتُولُ ⑦
- ۸- تنهنجو رب انهيءَ کي به چڱيءَ طرح
ڄاڻي ٿو، جيڪو انهيءَ جي رستي کان
پئٽڪي ويو آهي ؛ انهيءَ کي به چڱيءَ طرح
ڄاڻي ٿو جيڪو هدايت وارن ماڻهن ۾ شامل
آهي. إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ⑧
- ۹- (۽) جڏهن تون خدا جي هدايت تي قائم
آهين ؛ تنهنجا منڪر تباهه ٿيڻ وارا آهن
ته تون انهن منڪرن جي ڳالهه نه مڃ

فَلَا تُطِيعُ الْكَاذِبِينَ ⑨

۱۰. اهي (ڪافر) خواهش رکن ٿا ته تون پنهنجي دين ۾ ڪجهه نرمي ڪرين ته اهي به (پنهنجي دين جي) ڪجهه نرمي ڪن.

۱۱. ۽ تون انهيءَ جي ڳالهه ڪڏهن نه مڃ جيڪو قسم کڻي ٿو (پر خدا جي طرفان مدد نه ملڻ جي سبب (اهو ذليل ٿي ذليل) رهي ٿو.

۱۲. جنهن کي (نيڪن تي) طعنا هئڻ ۽ (انهن تي) چغليون هئڻ جي عادت آهي.

۱۳. جيڪو ماڻهن کي نيڪين کان روڪڻ وارو، حد کان ٽپندڙ ۽ گنهه گار آهي.

۱۴. اهو گستاخ به آهي ۽ خدا جو بندو ٿي ڪري شيطان سان تعلق رکڻ وارو به.

۱۵. صرف انهيءَ ڪري جو هو گهڻو مالدار آهي ۽ انهيءَ جو اولاد ۽ ساٿي گهڻا آهن.

۱۶. جڏهن انهيءَ جي اڳيان اسانجون آيتون پڙهي ٻڌايون ٿيون وڃن ته چئي ٿو ته هي ته پهرين جون آڳاٽيون آهن.

۱۷. اسان جلد ئي انهيءَ جي نڪ تي داغ لڳائينداسين (۽ انهيءَ کي پنهنجي مدد کان محروم ڪري ڇڏينداسين).

۱۸. اسان انهن دشمنن کي اهڙي ئي مصيبت ۾ وڌو آهي، جنهن مصيبت ۾ انهن باغن وارن ماڻهن کي وڌو هو، جن پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي قسم کڻي چيو هو ته اسان صبح وڃي پنهنجي باغ جو ڦر چننداسين.

۱۹. ۽ خدا جو نالو نه ورتو هئائون.

۲۰. نتيجو اهو ٿيو جو رات جو انهن جي باغ تي هڪ عذاب نازل ٿي ويو جنهن وقت اهي سڀا هئا.

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿١٠﴾

وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَائِشٍ مَّهِينٍ ﴿١١﴾

هَٰذَا مَثَلٌ لِّبَنِيهِمْ ﴿١٢﴾

مَتَاعٌ لِلْحَيْرِ مُعْتَدٍ أَشِيمٍ ﴿١٣﴾

عُتِلَ بَعْدَ ذَٰلِكَ رَبِّنَا ﴿١٤﴾

أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٥﴾

إِذَا نُتِلَ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ

الْأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾

سَنَسِفُهُ عَلَى الْخُرُومِ ﴿١٧﴾

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا

لَيَصْرُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٨﴾

وَلَا يَسْتَنْوُونَ ﴿١٩﴾

فَطَافَ عَلَيْهِمُ الظُّلُمُوتُ مِن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٢٠﴾

۲۱. جڏهن صبح جي وقت ڏٺو ويو ته اهو باغ اهڙو ئي ٿي ويو ڇڻ ته ڪپيل هو.
۲۲. سو صبح سویر انهن پائين هڪ ٻئي کي سڏيو.
۲۳. ۽ چيو ته جيڪڏهن توهانجي نيت باغ جو ڦر ڪپڻ ئي آهي ته هن ئي وقت پنهنجي باغ ڏانهن هلو.
۲۴. سو اهي هليا ويا ۽ اهي آهستي آهستي هيٺن چوندا ٿي ويا.
۲۵. ته اڄ توهانجي موجودگيءَ ۾ ڪوبه مسڪين باغ ۾ داخل نه ٿئي.
۲۶. ۽ صبح ٿيڻ کان پهرين اهي بخل جو فيصلو ڪري چڪا هئا.
۲۷. پوءِ جڏهن انهن انهيءَ باغ کي ڏٺو ته چيو، اسان ته رستو پلجي آيا آهيون.
۲۸. بلڪ حقيقت هيءَ آهي ته اسان (پنهنجي ڦر کان) بلڪل محروم ٿي چڪا آهيون.
۲۹. جيڪو انهن مان سٺو ماڻهو هو، انهيءَ چيو ڇا مون توهان کي نه چيو هو ته توهان خدا جي تسبيح چوڻا ڪيو؟
۳۰. انهن چيو اسانجو رب هر عيب کان پاڪ آهي اسان ئي ظلم ڪرڻ وارا هئاسون.
۳۱. پوءِ اهي هڪ ٻئي ڏانهن ملامت ڪندي، توجهه ڏنائون.
۳۲. ۽ چوڻ لڳا اسانتي ويل! اسان سرڪش بنجي وياسين.
۳۳. ويجهو آهي ته (جيڪڏهن اسان توبه ڪيون ته) اسانجو رب انهيءَ کان بهتر (باغ) اسان کي ڏئي اسان ضرور پنهنجي رب ڏانهن جهڪنداسين.
۳۴. اهڙيءَ طرح عذاب لهندو آهي ۽
- فَأَمْبَحَتْ كَالضَّرِيمِ ﴿٦٨﴾
- فَبَتَّادُوا مُصْبِحِينَ ﴿٦٩﴾
- إِنْ اغْدُوا عَلَيَّ حَرْبَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧٠﴾
- فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَذَتُونَ ﴿٧١﴾
- أَنْ لَا يَدْخُلَهَا يَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٧٢﴾
- وَعَدُوا عَلَى حَرْبٍ قَدِيرِينَ ﴿٧٣﴾
- فَلَبَّارُوا هَا قَالُوا إِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٧٤﴾
- بَلْ نَحْنُ مُخْرَجُونَ ﴿٧٥﴾
- قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٧٦﴾
- قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٧٧﴾
- فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَوُمُونَ ﴿٧٨﴾
- قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٧٩﴾
- عَلَى رَبِّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٨٠﴾
- كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ الْكَبِيرُ ﴿٨١﴾

جيڪڏهن اهي سمجهن ته آخرت جو عذاب دنيا جي عذاب کان تمام وڏو آهي.

۳۵. متقين جيلاءِ پنهن جي رب وٽ نعمت سان ڀريل باغ هوندا.

۳۶. ڇا اسان مسلمانن کي ڏوهارين جي برابر سمجهنداسين؟

۳۷. توهان کي ڇا ٿي ويو آهي، توهان ڪهڙو فيصلو ٿا ڪيو.

۳۸. ڇا توهان وٽ ڪو (اهڙو الاهي) ڪتاب آهي جنهن ۾ اها ڳالهه پڙهو ٿا

۳۹. ته توهان جيڪي پسند ڪندؤ توهان کي ملندو.

۴۰. يا ڇا توهان اسان کان ڪي قسم تي واعدو ورتا آهن جيڪي قيامت تائين جاري رهندا ۽ اهو ته جيڪي توهان چونڊو اهوئي توهان کي ملي ويندو.

۴۱. انهن کان ذرا پڇو ته انهيءَ ڳالهه جو انهن مان ڪير ذمي وار آهي.

۴۲. ڇا انهن ماڻهن جي حق ۾ خدا جا ڪي گمان ڪيل شريڪ آهن؟ سو جيڪڏهن اهي سچا آهن ته شريڪن کي پيش ڪن.

۴۳. جنهن ڏينهن مصيبت جو وقت اچي ويندو ۽ انهن کي سڃڻي ڪرڻ جي لاءِ سڏيو ويندو ته اهي سڃڻي جي طاقت نه رکندا.

۴۴. انهن جون نظرون شرم کان جهڪيل هونديون ۽ خوري انهن جي منهن تي وسي رهي هوندي ۽ هڪ اهو وقت هو جو انهن کي سڃڻي لاءِ سڏايو ويندو هو ۽ انهن کي ڪابه بيماري نه هئي (پر انهن سڃڻي کان انڪار ڪيو. پر هاڻي جڏهن شرڪ جي ڪس دير تائين انهن جي دل تي لڳي رهي آهي اهي سڃڻو ڪيئن ڪري سگهن ٿا)

لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٥﴾

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٣٦﴾

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

مَا لَكُمْ أَن تَقُولُوا كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٨﴾

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٩﴾

إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٤٠﴾

أَمْ لَكُمْ أَيْتَانُ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٤١﴾

سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٢﴾

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فُلْيَاؤُا بِشْرِكَا بِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤٣﴾

يَوْمَ يَكْشَفُ عَنْ سَائِقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى الشُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٤﴾

لَمَّا شِعْطَ آبَاؤُهُمْ تَرَهَقَهُمْ ذُلُّهُ

وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى الشُّجُودِ

وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٥﴾

فَدَرُّنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٥﴾

۴۵- پوءِ تون مونکي ۽ انهن کي جيڪي
انهيءَ ڪتاب کي ڪوڙو ڪن ٿا ڇڏي ڏي
(پاڻ سزا ڏيڻ جو فڪر نه ڪر) اسان انهن
کي درجي بدرجي تباهيءَ ڏانهن اهڙن طرفن
کان ڇڪي آڻينداسين - جن کي اهي ڄاڻن به
نه ٿا.

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٦﴾

۴۶- ۽ مان انهن کي ڍر ڏيندس (يعني تون
انهن جي تباهيءَ جي دعا نه ڪر) منهن جي
تدبير ڏاڍي مضبوط آهي (اها آخر انهن کي
تباهه ڪري ڇڏيندي).

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ
مُقْتَلُونَ ﴿٤٧﴾

۴۷- ڇا تون انهن کان ڪو اجر گهرين ٿو ۽
اهي هن چئجي جيڪري بوجي ۾ دٻيا پيا
آهن.

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٨﴾

۴۸- ڇا انهن وٽ غيب جو علم آهي ۽ اهي
انهيءَ کي لڪندا وڃن ٿا.

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ
نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٩﴾

۴۹- پوءِ تون پنهنجي رب جي حڪم تي
قائم رهه ۽ مڃيءَ واري وانگر نه بنج -
جڏهن انهيءَ پنهنجي رب کي پڪاريو ۽
اهو غم سان ڀريو پيو هو.

لَوْلَا أَنْ تَدْرَكَهُ نِعْمَةُ رَبِّهِ لَئِيذٌ بِالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٥٠﴾

۵۰- جيڪڏهن انهيءَ جي رب جي نعمت هن
جي تڪليف جو تدارڪ نه ڪري ها ته هن
کي هڪ غير آباد جهنگ ۾ اڇليو وڃي ها ۽
سندس دنيا ۾ ننڍا ڪٿي وڃي ها.

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥١﴾

۵۱- پر سندس رب کيس چونڊيو ۽ انهيءَ کي
نيڪو ڪار بانهن ۾ شامل ڪري ڇڏيو.

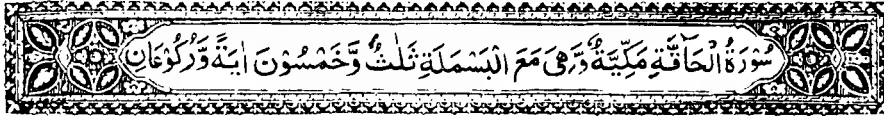
وَأَنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقَنَّكَ بِأَبْصَارِهِمْ
لَمَّا سَبَعُوا لَكَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥٢﴾

۵۲- ڪافر ماڻهن ويجهو هو ته جڏهن قرآن
توکان ٻڌو هو ته پنهنجي غصي سان پريل
اڪين سان ڏسي توکي پنهنجي مقام تان
ٿيڙي ڇڏين ها ۽ اهي چوندا وڃن ها ته هي
شخص چريو آهي.

﴿٥٢﴾

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٣﴾

۵۳- حالانڪ هي (قرآن) ته سڄي دنيا جي
لاءِ شرف ڪئي آيو آهي.

سورت حاقه - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون نيونجاهه آيتون ؛ به ركوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وني جيڪو بيحد
كرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- اها پوري ئي رهڻ واري خبر (جيڪا قرآن
بڌائي آهي)

الْحَاقَّةُ ②

۳- ڇا توهان کي معلوم آهي ته اها ڇا آهي ؟

مَا الْحَاقَّةُ ③

۴- ۽ توکي ڪهڙيءَ شيءِ بڌايو آهي ته اها
پوري ئي رهڻ واري خبر ڪهڙي آهي ؟

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ④

۵- نمود ۽ عاد به قارعه کي ڪوڙو ڪيو
هو (جيڪا انهيءَ زماني جي عذاب جي خبر
هئي)

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِآيَاتِنَا ⑤

۶- (سو انهيءَ خبر جي مطابق) نمود هڪ
اهڙي عذاب سان تباها ڪيا ويا جيڪو
سختيءَ ۾ انتها کي پهچي ويو هو.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ⑥

۷- ۽ عاد هڪ اهڙي عذاب سان تباها ڪيا
ويا جيڪو هوا جي صورت ۾ آيو هو. جيڪا
هڪجهڙي هلندي ئي وڻي ۽ سخت تيز هئي.

وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ⑦

۸- انهيءَ (الله) هوا کي لاڳيتو ست راتيون ۽
اٺ ڏينهن انهن جي تباهيءَ جي لاءِ مقرر
ڪري ڇڏيو هو. سو انهيءَ جو نتيجو
اوهان کي معلوم آهي ته اها قوم بلڪل
ڪري پئي ڄڻ ته اهي ڪجي جي هڪ پتي
وڻ جون پاڙون آهن جن کي تڪيءَ جهڙو
ڪيرائي ڇڏيو.

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَنَیْنَةَ أَيَّامٍ ۙ
خُسُوفًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى ۙ كَأَنَّهُمْ أُخِجَازُ
نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ⑧

فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ④

۹- (اي مخاطب!) هاڻي ٻڌاء ته ڇا انهن جو
ڪو نشان توکي نظر اچي ٿو.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ
بِالْحَاطِئَةِ ⑤

۱۰- ۽ فرعون ۽ جيڪي ماڻهو انهيءَ کان
پهرين هئا (هن دنيا ۾) خطا ڪار ٿي آيا ۽
(لوط جي قوم جا) اهي ڳوٺ ۽ جيڪي
گناهه جي سببان اونڌا ڪيا ويا هئا.

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخَذَةً
رَابِيَةً ⑥

۱۱- (۽) انهن (به ڏوهه ڪيا هئا ۽) پنهن
جي رب جي رسول جي نافرماني ڪئي هئي -
پوءِ انهن کي به الله هڪ اهڙي عذاب سان
پڪڙيو جيڪو وڌندو ٿي ويو (۽ ڏاڍو سخت
هو).

إِنَّا نَبَاطِعُ الْهَاءَ كَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ⑦

۱۲- اسان (نوح جي وقت ۾) جڏهن ٻائي
بلند ٿيڻ شروع ٿيو ته توهان ماڻهن کي هڪ
بيڙيءَ ۾ سوار ڪري ڇڏيو هو.

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُنْ
وَأَعِيَةً ⑧

۱۳- انهيءَ لاءِ ته انهيءَ (واقعي) کي
توهانجي لاءِ هڪ نشان ٺهرايون ۽ ٻڌڻ وارا
ڪن ٻڌڻ (۽ دلين انهيءَ کي ياد رکن)

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ⑨

۱۴- پوءِ جڏهن صور ۾ زور سان هڪ ئي
دفعو هوا ٿوڪي ويندي.

وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً
وَاحِدَةً ⑩

۱۵- ۽ زمين جبلن کي انهن جي جاءِ تان کنيو
ويندي ۽ اهي ذرا ذرا ٿي ويندا.

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ⑪

۱۶- انهيءَ ڏينهن مقرر ٿيل واقعو ظاهر ٿي
ويندو.

وَانشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ⑫

۱۷- ۽ آسمان ڦاٽي پوندو ۽ اهو انهيءَ ڏينهن
بلڪل ڍلو نظر ايندو.

وَالْمَلَائِكَةُ عَلَى أَنْجَابِهَا عَلَى الْعَرْشِ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ
يَوْمَئِذٍ مُبْنِيَةٌ ⑬

۱۸- ۽ فرشتا انهيءَ جي ڪنارن تي هوندا ۽
انهيءَ ڏينهن تنهن جي رب جي عرش کي اٺ
فرشتا کڻي رهيا هوندا.

يَوْمَئِذٍ نُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ ⑭

۱۹- انهيءَ ڏينهن توهان خدا جي سامهون

پيش ڪيا ويندا ؛ ڪابه ڳالهه توهان کان
ڳجهي نه رهندي (يعني توهانجو سڄو
حساب توهانجي سامهون پيش ڪيو ويندو)

خَافِيَةٌ ۱۹

۲۰. پوءِ جنهن جي ساڄي هٿ ۾ انهيءَ جو
عمل نامون ڏنو ويندو اهو باقي سائين کي
چوندو اچو! منهن جو عمل نامون ڏسو.

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ۖ يَقُولُ هَٰؤُلَاءِ أَفْرَعُوْا
كِتَابِيَّهٖ ۚ ۲۰

۲۱. مونکي يقين هو ته مان هڪ ڏينهن پنهن
جو حساب ڏهندس.

إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمُلُكِ حَسْبِيَ ۚ ۲۱

۲۲. پوءِ اهڙو شخص ڏاڍي پسنديدگيءَ جا
ڏينهن ڏسندو.

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۚ ۲۲

۲۳. ۽ بلند باغن ۾ رهندو.

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۚ ۲۳

۲۴. انهن جا ڦر نميل هوندا.

تُطَوَّرُهَا دَائِيَةً ۚ ۲۴

۲۵. (۽ انهن کي چيو ويندو ته) گذريل زماني
۾ جيڪي عمل توهان ڪيا هئا انهن جي
نتيجي ۾ چڱيءَ طرح (ميوو) کائو ۽ (چشمن
جو) پاڻي پيئو جو انهن مان هر هڪ شيءِ
توهانکي چڱيءَ طرح هضم ٿيندي.

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ
الْخَالِيَةِ ۚ ۲۵

۲۶. ۽ جنهن شخص جي ڪاهي هٿ ۾ انهيءَ
جو عمل نامون ڏنو ويندو. اهو چوندو ڪاش!
مونکي منهن جو عمل نامون نه ڏنو وڃي ها!
۲۷. ۽ مونکي پتو نه پوي ها ته منهنجو
حساب ڇا آهي.

وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ ۖ فَيَقُولُ يٰلَيْتَنِي
لَمْ أُوتَ كِتَابِيَّهٖ ۚ ۲۶

وَلَمْ أَدْرِمَا حَسْبِيَ ۚ ۲۷

۲۸. ڪاش! منهن جو موت مونکي بلڪل
ختم ڪري ڇڏي ها.

يَلَيْتَهَا كَانَتْ الْفَاجِيَةَ ۚ ۲۸

۲۹. منهن جي مال اڄ مونکي ڪوبه فائدو
نه ڏنو.

مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهٗ ۚ ۲۹

۳۰. ۽ منهن جو غلبو ويندو رهيو.

هَٰذَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهٗ ۚ ۳۰

۳۱. (انهيءَ وقت خدا فرشتن کي چوندو)

خُذُوهُ فَعَلُوْهُ ۚ ۳۱

انهيءَ کي پڪڙيو ۽ انهيءَ جي گلي ۾ ڳٽ وجهيو.

۳۲. ۽ جهنم ۾ انهيءَ کي اچي ڇڏيو.

۳۳. پوءِ هڪ زنجير ۾ جيڪا ڏيگهه ۾ بي انتها آهي انهيءَ کي جڪڙي ڇڏيو.

۳۴. هي ڪشادي حڪومت واري الله تي ايمان نه آڻيندو هو.

۳۵. ۽ منسڪين کي کاڌي ڪارائڻ جو لاڙو (مانهن کي) نه ڏياريندو هو.

۳۶. سو انهيءَ ڏينهن انهيءَ جو ڪوبه دوست نه هوندو (چو جو پنهنجن جن ظلمن جي ڪري هو مانهن جي همدردن وڃائي ويٺو آهي)

۳۷. ۽ انهيءَ کي ڪوبه کاڌو نه ملندو. سواءِ زخمن جي پونءِ جي (يعني جيڪو ظلم هي مانهن تي ڪري چڪو آهي انهيءَ جي يادگيري ستائيندي رهندي)

۳۸. اهو کاڌو صرف خطاڪار مانهو کائين ٿا.

۳۹. (پوءِ ڪنهن دوکي ۾ نه پئسو) اسان شاهديءَ جي طور پيش ڪيون ٿا انهيءَ کي به جنهن کي توهين ڏسو ٿا.

۴۰. ۽ جنهن کي توهين نٿا ڏسو (يعني ظاهري حالتون ۽ گجها جذبا انهيءَ ڳالهه تي شاهد آهن ته)

۴۱. هيءَ (قرآن) هڪ عزت واري رسول جو ڪلام آهي.

۴۲. ۽ ڪنهن شاعر جو ڪلام نه آهي. پر افسوس آهي جو توهان ايمان نٿا آڻيو.

ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلْوَهُ ۝

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۝

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝

وَلَا يَخْضَعُ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ ۝

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَبِيمٌ ۝

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ۝

۱۰۱۱

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ۝

فَلَا أَقْسَمُ بِمَا تُبْعِرُونَ ۝

وَمَا لَا تُبْعِرُونَ ۝

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ۝

۴۳- ۽ نه هي ڪنهن پادري پنڊت جون ڳالهيون آهن پر توهان بلڪل نصيحت حاصل نٿا ڪيو.

۴۴- هي رب العالمين خدا جي طرفان لاٿو ويو آهي.

۴۵- ۽ جيڪڏهن هي شخص اسان ڏانهن ڪوڙو الهام منسوب ڪري ها، ڪٿي هڪ ئي هجي ها.

۴۶- ته اسان يقينن هن کي ساڄي هٿ کان پڪڙيون ها.

۴۷- ۽ انهيءَ جي ساهه جي رڳ ڪپي ڇڏيون ها.

۴۸- سو انهيءَ صورت ۾ توهان مان ڪوبه نه هجي ها جو انهيءَ کي خدا جي عذاب کان بچائي سگهي ها.

۴۹- ۽ هيءَ (قرآن) ته خدا کان ڊڄڻ وارن جيلاءِ نصيحت (۽ وڌائي) جو سبب آهي.

۵۰- ۽ اسان چڱيءَ طرح ڄاڻون ٿا ته توهان ۾ هن (قرآن) کي ڪوڙو ڪرڻ وارا به آهن.

۵۱- ۽ (اهو به ڄاڻون ٿا ته) ڪافرن جي دل ۾ هي قرآن حسرت پيدا ڪري ٿو.

۵۲- ۽ انهيءَ جي سڃاڻيءَ حق اليقين وانگر ظاهر آهي.

۵۳- پوءِ تون پنهنجي وڏي رب جي نالي جي ذريعي انهيءَ جي پاڪائي بيان ڪر.

وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٣﴾

تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٤﴾

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٣٥﴾

لَا خَافُ مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٣٦﴾

تَمَّ لَقَطْعَانَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٣٧﴾

فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٣٨﴾

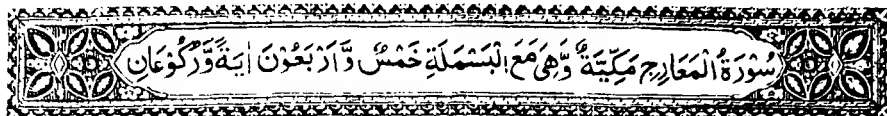
وَإِنَّهُ لَتَذِكْرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٩﴾

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٤١﴾

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٤٢﴾

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٤٣﴾

سورت معارج . هيء سورت مكى آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنجيتاليهه آيتون ؛ به ركوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وني جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پرهائشو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- پڃڻ وارو پڃي ٿو (منڪرن تي) اٺل
 عذاب ڪڏهن ايندو؟ سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ②
- ۳- (ياد رکو ته) ڪافرن کي انهيءَ کان
 بچائڻ وارو ڪوبه ڪونهي (پوءِ وقت جي
 متعلق سوال غير متعلق ؛ بي فائدو آهي) لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ③
- ۴- اهو (عذاب) ذوالمعارج خدا جي طرفان
 ايندو. مَنْ اللَّهُ ذِي الْمَعَارِجِ ④
- ۵- عام فرشتا ؛ ڪلام الاهي آڻڻ وارا فرشتا
 انهيءَ (خدا) جي طرف ايتري وقت ۾ چڙهن
 ٿا جنهن جو مقدار پنجاهه هزار سالن جي
 برابر هوندو آهي. تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ⑤
- ۶- پوءِ تون چڱيءَ طرح صبر ڪر.
 ۷- اهي ماڻهو انهيءَ (ڏينهن) کي ڏاڍو پري
 سمجهن ٿا. فَاصْبِرْ صَبْرًا جَبِيلًا ⑥
إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ⑦
- ۸- پر اسان انهيءَ کي ڏاڍو ويجهو سمجهون
 ٿا. وَوَكَرَهُ قَرِيبًا ⑧
- ۹- انهيءَ ڏينهن (حرارت جي شدت جي
 سببان) آسمان پگهاريل نامي وانگر ٿي
 پوندو. يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَيْهَلِ ⑨
- ۱۰- ؛ جبل پڄيل ان وانگر ٿي پوندا.
 ۱۱- ؛ انهيءَ ڏينهن ڪوبه دوست ڪنهن
 دوست جي متعلق ڪوبه سوال نه ڪندو. وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ⑩
وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ⑪

۱۲- چو جو انهيءَ ڏينهن هر شخص جي حالت انهيءَ جي دوست کي ڏيکاري ويندي انهيءَ ڏينهن ڏوهاري خواهش ڪندو ته ڪاش اهو اڄوڪي ڏينهن پنهنجن جن پٺن

۱۳- ۽ پنهنجي زال ۽ پنهنجي ڀاءُ

۱۴- ۽ پنهنجن جي انهيءَ قبيلي جي ذريعي جنهن کان اهو پناهه وٺندو هو.

۱۵- ۽ دنيا ۾ جيڪي ڪي آهي انهيءَ جي قربانيءَ سان پنهنجن جي پاڻ کي بچائي وٺي.

۱۶- ٻڌو آهي عذاب جنهن جي خبر ڏني وئي آهي الي وارو عذاب آهي.

۱۷- مٿي تائين چمڙيءَ کي چڪڻ وارو عذاب آهي.

۱۸- جيڪو شخص انهيءَ کان پڇڻ گهرندو ۽ پني ڦيرائي ڇڏيندو انهيءَ کي به اهو پنهنجن جي طرف سڏيندو.

۱۹- ۽ انهيءَ کي به جيڪو سڄي عمر دنيا ۾ مال جمع ڪندو رهيو ۽ هڪ وڏي رقم جمع ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو.

۲۰- انسان جي فطرت ۾ غير مستقل مزاجي آهي.

۲۱- جڏهن انهيءَ کي ڪا تڪليف پهچي ٿي ته گهٻرائجي وڃي ٿو.

۲۲- ۽ جڏهن انهيءَ کي ڪو فائدو پهچي ٿو ته ڪنجوسي ڪرڻ لڳي ٿو (۽ نٿو چاهي ته ڪو انهيءَ جو شريڪ هجي)

۲۳- سواءِ نماز پڙهڻ وارن جي.

۲۴- جيڪي پنهنجن نمازن تي هميشه قائم رهن ٿا.

يُضَرُّوهُمْ وَيُؤْذُ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابٍ يَوْمَئِذٍ بَيْنِيهِ ۱۷

وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ۱۳

وَقَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤَيِّسُ ۱۴

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَبِينًا شَرًّا يَفِيئُهُ ۱۵

كَلَّا إِنَّهَا لَأَنْظَرُ ۱۶

نَزَاعَةً لِّلشَّوْىِ ۱۷

تَدْعُو مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ۱۸

وَجَعَّ فَأَوْحَى ۱۹

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۲۰

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۲۱

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۲۲

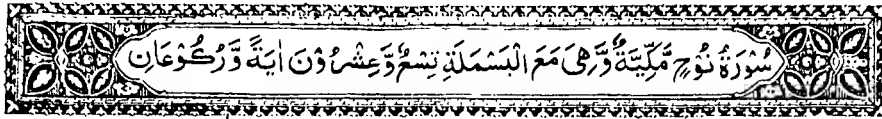
إِلَّا الْمُصَلِّينَ ۲۳

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ أَرْحَمُونَ ۲۴

- وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٥﴾
 ٢٥. ۽ جن جي مالن ۾ هڪ مقرر ٿيل حصو
 غريب سوالين جو به هوندو آهي.
- لِّسَّائِلٍ وَالْمَحْرُورِ ﴿٢٦﴾
 ٢٦. ۽ انهن جو به هوندو آهي جيڪي سوال
 ڪرڻ کان محروم هوندا آهن.
- وَالَّذِينَ يُصَلُّونَ بِیَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٧﴾
 ٢٧. ۽ جيڪي ماڻهو جزا ۽ سزا جي ذبهن
 جي تصديق ڪن ٿا.
- وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾
 ٢٨. ۽ جيڪي ماڻهو پنهنجن رب جي
 عذاب کان ڊڄن ٿا.
- إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَا مُوِّنٌ ﴿٢٩﴾
 ٢٩. (۽ حقيقت به اها آهي) جو انهن جي
 رب جي عذاب کان ڪو پنهنجي زور سان
 بچي نٿو سگهي.
- وَالَّذِينَ هُمْ لِأُفُورِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٣٠﴾
 ٣٠. ۽ اهي ماڻهو به جيڪي پنهنجن جن
 سوراخن جي حفاظت ڪن ٿا.
- إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٣١﴾
 ٣١. سواءِ پنهنجن زالن يا ڀانهن جي. انهن
 تي ڪابه ملامت ڪانهي.
- فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣٢﴾
 ٣٢. پر جيڪي ماڻهو انهيءَ کان اڳتي وڌڻ
 جي خواهش ڪن ٿا اهي حد کان وڌي وارا
 آهن.
- وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٣﴾
 ٣٣. (۽ اهڙيءَ طرح اهي ماڻهو به عذاب
 کان محفوظ آهن) جيڪي پاڻ وٽ رکيل
 امانتن ۽ پنهنجن جن الحجامن جي حفاظت ڪن
 ٿا.
- وَالَّذِينَ هُمْ لِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٤﴾
 ٣٤. ۽ جيڪي پنهنجن جي شاهديءَ تي قائم
 رهن ٿا (ڪنهن کان ڊڄي ڪوڙي شاهدي نٿا
 ڏين)
- وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٥﴾
 ٣٥. ۽ اهي ماڻهو به جيڪي پنهنجن جن
 نمازن جي حفاظت ڪن ٿا.
- أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٦﴾
 ٣٦. اهي جنتن ۾ اعزاز سان رکيا ويندا.
- فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قَبْلَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٧﴾
 ٣٧. پوءِ ڪافرن کي ڇا ٿي ويو آهي جو
 توڏانهن ڪاوڙ کان منهن ڪنڻو پڇندا اچن ٿا.

۳۸. ساڄي طرف کان به ۽ کاٻي طرف کان به ٽولين ٽولين جي صورت ۾
۳۹. ڇا انهن مان هر شخص گهرڻو ته انهيءَ کي نعمت واري جنت ۾ داخل ڪيو وڃي (خواهه دنيوي هجي يا اخروي)
۴۰. ائين هرگز نه ٿيندو، اسان انهن کي انهيءَ شيءِ مان پيدا ڪيو آهي، جنهن کي اهي ڄاڻن ٿا.
۴۱. پوءِ مان (هن قرآن کي نازل ڪرڻ واري) اڀر ۽ اولهه جي رب کي شاهديءَ طور تي پيش ڪيائون ته اسان انهيءَ ڳالهه تي قادر آهيون.
۴۲. جو انهيءَ قوم کي تباهه ڪري هڪ ٻي سٺي قوم پيدا ڪيون، ۽ ڪوبه اسان کي انهيءَ ارادي کان باز نٿو رکي سگهي.
۴۳. پوءِ تون انهن کي ڇڏي ڏي جو اهي سڃاڻيءَ کي گڏو گڏو ڪندا رهن ۽ ڪل تماشي ۾ مبتلا رهن انهيءَ وقت تائين جو اهي انهيءَ ڏينهن کي ڏسن جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو وڃي ٿو.
۴۴. جنهن ڏينهن اهي قبرن مان جيئرا ٿي نڪرندا ۽ جلدي جلدي پڇي رهيا هوندا ڄڻ ته اهي خاص نئين ڏانهن پڄندا وڃن ٿا.
۴۵. انهن جون اکيون شرم کان جهڪيل هونديون ۽ انهن جي منهن تي خوري چانيل هوندي اهي اهو ڏينهن آهي جنهن جو انهن سان واعدو ڪيو وڃي ٿو.
- عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِّينَ ﴿٣٨﴾
- أَيُّطْعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٩﴾
- كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾
- كَلَّا أَقْسَمُ بِرَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤١﴾
- عَلَى أَنْ تُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوتِينَ ﴿٤٢﴾
- فَذَرُهُمْ يَفْضَحُونَ وَيَلْعَبُونَ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ ﴿٤٣﴾
- يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرًّا كَانَتْهُمْ إِلَى نُصُوبٍ يُوفُّونَ ﴿٤٤﴾
- خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهُفُهُمْ ذَّلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٥﴾

سورت نوح - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ائنيهه آيتون ؛ به ركوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪ
 ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پنهانئو)
- ۲- اسان نوح کي انهيءَ جي قوم ڏانهن هيءَ
 چئي موڪليو هو ته پنهنجي قوم کي انهيءَ
 وقت کان پهرين هوشيار ڪر جڏهن انهن تي
 دردناڪ عذاب نازل ٿئي.
- ۳- انهي (پنهنجي قوم سان مخاطب ٿي)
 چيو هو - اي منهنجي قوم! مان توهان ڏانهن
 هڪ ظاهر ظهور ڏيکارڻ وارو (نبي) ٿي آيو
 آهيان.
- ۴- (۴) توهان کي چوانئو ته صرف الله جي
 عبادت ڪيو ؛ انهيءَ جي تقويٰ اختيار ڪيو
 ؛ منهنجي فرمانبرداري ڪيو.
- ۵- هو توهانجن گناهن کي معاف ڪندو ؛
 توهان کي هڪ وقت مقرر ڪيل تائين مهلت
 ڏيندو ؛ جيڪڏهن توهان ڄاڻو ٿا ته
 سمجهي وڃو ته الله جيڪا مدت ڪنهن قوم
 جي تباهي جيلاءِ مقرر ڪري ٿو. جڏهن اها
 اچي وڃي ٿي ته اڳتي پوئتي نٿي ڪري
 سگهجي.
- ۶- پوءِ انهيءَ (الله کي) چيو اي منهنجا رب!
 مون پنهنجي قوم کي رات جي وقت به
 سڏيو ؛ ڏينهن جي وقت به سڏيو.
- إِسْمُ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ
 قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ②
- قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ③
- إِنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَنْفُسَهُمْ وَالطَّيْعُونَ ④
- يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ
 مُّسْتَعْتَبٍ ۚ إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ
 تَعْلَمُونَ ⑤
- قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ⑥

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَاءِي إِلَّا فِرَارًا ۝

۷. پر منهن جي تبليغ جي سببان اهي اڃا به پري پڄڻ لڳا.

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا
اسْتِكْبَارًا ۝

۸. مون جڏهن به انهن کي تبليغ ڪئي انهيءَ لاءِ ته اهي مڃي وٺن ۽ تون انهن کي معاف ڪري ڇڏين ته انهن پنهنجون آڱريون پنهنجن ڪنن ۾ وجهي ڇڏيون ۽ پنهن جا ڪپڙا (پنهن جي مٿي جي چوڌاري) ويڙهي ڇڏيا ۽ انڪار تي هٿ ڪيائون ۽ سخت تڪبر کان ڪم ورتائون.

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ۝

۹. پوءِ مون انهن کي بلند آواز سان (يعني تقريرن جي ذريعي) تبليغ ڪئي.

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ۝

۱۰. پوءِ مون انهن کي ظاهر ۾ سمجهائڻ کانپوءِ انهن کي گجهي تبليغ ڪئي.

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا ذُنُوبَكُمْ إِنَّهُ كَانَ عَفِيرًا ۝

۱۱. مون انهن کي چيو پنهن جي رب کان استغفار ڪيو هو وڏو بخشش وارو آهي.

يُرْسِلِ السَّيَّءَ عَلَيْكُمْ قَدْ نَارًا ۝

۱۲. جيڪڏهن توهان توبه ڪندؤ ته اهو وسڻ واري ڪڪر کي توهان ڏانهن موڪليندو.

وَيُنَادِيكُمْ بِأَمْوَالٍ ذَبَّيْنٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ۝

۱۳. مالن ۽ اولاد سان توهانجي مدد ڪندو ۽ توهانجي لاءِ باغ ڄمائيندو ۽ توهان جي لاءِ درياهه وهائيندو.

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ۝

۱۴. توهانکي ڇا ٿي ويو آهي جو توهان الله کان حڪمت جي اميد نٿا رکو.

وَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ أَطْوَارًا ۝

۱۵. حالانڪ انهيءَ توهانکي ڏاڍين ترقي حاصل ڪرڻ جي طاقت ڏيئي موڪليو آهي.

الَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ۝

۱۶. ڇا توهان ڏٺو نه آهي ته الله ڪهڙيءَ طرح ست آسمان پيدا ڪيا آهن جيڪي (قانونن جي لحاظ کان) هڪ ٻئي جي مطابق

نه پاتو.

۲۷. ۽ نوح اها به دعا ڪئي ته اي منهنجا رب! زمين تي ڪافرن جو ڪوبه گهر باقي نه رهي.

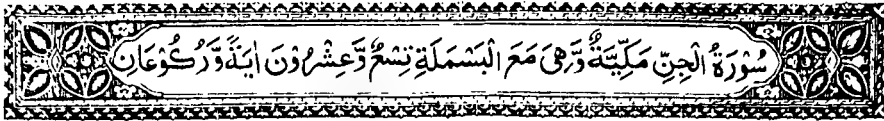
وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ
دَيَّارًا ﴿٢٧﴾

۲۸. جيڪڏهن تون انهن کي ائين ڇڏي ڏيندين ته اهي تنهن جن ٻين ٻانهن کي به گمراهه ڪندا اهي فاجر ۽ ڪفر ڪرڻ واري ڪانسواءِ ڪوبه ٻار نه ڄڻندا.

إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا
فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿٢٨﴾

۲۹. اي منهنجا رب! مونکي ۽ منهن جي ماءُ پيءُ کي ۽ هر ڪنهن انهيءَ شخص کي جيڪو منهن جي گهر ۾ مومن ٿي داخل ٿئي ٿو انهيءَ کي بخش ۽ سڀني مومن مردن ۽ سڀني مومن عورتن کي به - ۽ ائين ٿئي جو ظالم صرف تباهيءَ ۾ ئي ترقي ڪن (انهن کي ڪاميابي نصيب نه ٿئي).

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ
الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٩﴾

سورت جن - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اٺئييه آيتون ؛ ٻه رڪوع آهن.

- ١- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۴) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- ٢- تون چو مونکي وحي ڪئي ويئي آهي ته
جنن مان ڪن فردن توکان (قرآن) ٻڌو سو
جڏهن اهي پنهنجي قوم ڏانهن موٽي ويا
ته انهن پنهنجي قوم کي چيو ته اسان
هڪ عجب قرآن ٻڌو آهي.
- ٣- اهو هدايت طرف وٺي وڃيئو جنهن جي
نتيجي ۾ اسان انهيءَ تي ايمان آندو آهي ؛
اسان آئيندي ڪڏهن پنهنجي رب جو ڪنهن
کي شريڪ نه ٺهرائينداسين.
- ٤- ؛ حق هي آهي ته اسانجو رب ڏاڍي بلند
شان وارو آهي ؛ نه انهيءَ ڪڏهن ڪا زال
بنائي آهي ؛ نه پٽ بنايو آهي.
- ٥- ؛ اها به حقيقت آهي ته اسان مان
بيوقوف ماڻهو الله جي متعلق غير واجبي
ڳالهيون چوندا هئا.
- ٦- ؛ اسان انهيءَ خيال تي هئاسين ته انسان ؛
جنن الله جي متعلق ته ڪوڙ نٿا ڳالهائي
سگهن.
- ٧- ؛ وري هيءَ به حقيقت آهي ته انسانن
مان ڪي ماڻهو اهڙا هئا جيڪي جنن مان
ڪن فردن جي پناهه گهرندا هئا سو انهيءَ
جو نتيجو اهو ٿيو (جو انسانن جي جنن جي
پناهه گهرڻ) جنن کي تڪبر ۾ اڃا به وڌائي
- قُلْ اُنصِرْنِي اِلَىٰ اَنْتَ اَسْمَعُ فَمَنْ اِلَیْهِ
فَقَالُوْا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا ۝۱
- يَهْدِيْٓ اِلَى الرُّشْدِ فَاَمَّا يَۤاِیْہٖٓ وَكُنْ تُشْرِكُ
بِرَبِّنَا اَحَدًا ۝۲
- وَاَنْتَ تَعَالٰی جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً
وَلَا وَلَدًا ۝۳
- وَاَنْتَ كَانَ یَقُوْلُ سَفِیْهُنَا عَلَی اللّٰهِ
شَطَطًا ۝۴
- وَاَنَّا كُنَّا اَنْ لَّنْ نَقُوْلَ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَی اللّٰهِ
کَذِبًا ۝۵
- وَاَنْتَ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْاِنْسِ یَعُوْذُوْنَ بِرِجَالٍ
مِّنَ الْجِنِّ فَرَّادُوْهُمْ رَهَقًا ۝۶

جڏيو.

۸. ۽ يقينن اهي (يهودي) جن به يقين رکندا هئا جهڙيءَ طرح توهان يقين رکو ٿا ته الله ڪنهن کي نبي بنائي مبعوث نه ڪندو.

۹. ۽ اسان آسمان کي چيو (يعني آسماني علم حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي) پر اسان انهيءَ کي مضبوط پهريدارن ۽ شهاب ثاقب سان ڀريل پاتو.

۱۰. ۽ اسان انهيءَ ۾ (آسماني ڳالهين) ٻڌڻ جي لاءِ (پهرين) وهندا هئاسين پر هاڻي جيڪو به (آسماني ڳالهين) ٻڌڻ جي ڪوشش ڪري ٿو ته اهو هڪ (ماريندڙ) الانبي واري تاري کي پنهن جي تار ۾ ڏسي ٿو.

۱۱. ۽ اسان نٿا ڄاڻون ته انهيءَ اچڻ واري جي ذريعي زمين ۾ رهڻ وارن ماڻهن جيلاءِ ڪهڙي عذاب جو فيصلو ڪيو ويو آهي يا انهن جي لاءِ انهن جي رب هدايت ڏيڻ جو فيصلو ڪيو آهي.

۱۲. ۽ اسان مان ڪي نيڪ ماڻهو به آهن ۽ ڪي انهيءَ جي خلاف به آهن. اسان مختلف رستن تي وڃي رهيا هئاسين.

۱۳. ۽ اسان يقين رکيو ٿي ته اسان دنيا ۾ الله کي ناڪام نٿا بنائي سگهون ۽ نه اسان انهيءَ کان بچي ڊڪي ناڪام بنائي سگهون ٿا.

۱۴. ۽ اسان ته جڏهين هدايت جو علم ٻڌو انهيءَ تي ايمان آندو ۽ جيڪو شخص پنهن جي رب تي ايمان آڻي ٿو ته نه ڪنهن نقصان کان ڊڄي ٿو ۽ نه ڪنهن ظلم کان ڊڄي ٿو.

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ۝

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَا مُلْأَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ۝

وَأَنَّا لَكُنَّا نَعْبُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّبْحِ فَمِنْ يَسْتَجِيبُ لَآلَآنَ يَمْدُ لَهُ شُهَابًا آصَدًا ۝

وَأَنَّا لَا تَدْرِي أَشَرُّ أُرِيدَ بِنَا فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ۝

وَأَنَّا لَمِنَ الصَّالِحِينَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ لَكُنَّا ظُرَافِينَ قَدَّارًا ۝

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِنُّعِزَّهُ هَرَبًا ۝

وَأَنَّا لَبِاسِعْنَا الْهَدَىٰ أَمَّا بِهٖ فَمَنْ يُّؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ۝

وَأَتَا مَنَا السُّلُوكَ وَمَنَا الْقِسْطُونَ فَبَنَ اسْلَمَ
فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ۝۱۵

۱۵۔ ۽ اسان مان ڪي فرمانبردار آهن ۽ ڪي ظالم به آهن ۽ جيڪو به فرمانبردار بنجي ٿو اهوئي هدايت جو طالب هوندو آهي.

وَأَمَّا الْقِسْطُونَ فَكَانُوا بِجَهَنَّمَ حَاطَبًا ۝۱۶

۱۶۔ ۽ جيڪي ظلم ڪندا آهن اهي ئي جهنم جو ٻارڻ بنجندا آهن.

وَأَن لَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَّاءً
غَدًّا ۝۱۷

۱۷۔ ۽ (اي بيغمبر! مون فيصلو ڪري ڇڏيو هو ته) جيڪڏهن اهي (مڪي جا ڪافر) اسانجي ٻڌايل طريقي تي قائم ٿي وڃن ها ته اسان انهن کي جام پائي پياريون ها.

لِنُقَاتِلَهُمْ فِيهِ وَمَن يُعْرِضْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ
عَذَابًا صَعَدًا ۝۱۸

۱۸۔ انهيءَ لاءِ ته انهن جي آزمائش ڪيون ۽ جيڪو شخص به پنهنجي رب جي ذڪر کان منهن موڙي ٿو اهو (خدا) انهيءَ کي اهڙي عذاب جي رستي تي هلائي ٿو جيڪو وڌندو ئي وڃي ٿو (۽ انهن اهو ئي رستو اختيار ڪيو آهي)

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ
اللَّهِ أَحَدًا ۝۱۹

۱۹۔ ۽ اسان اهو به فيصلو ڪيو هو ته مسجدون هميشه الله جي ئي ملڪيت ٺهرايون وڃن. پوءِ اي انسانو! توهان انهن ۾ هن کانسواءِ ڪنهن کي نه پڪاريو.

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ
عَلَيْهِ لِبَدًا ۝۲۰

۲۰۔ ۽ اسان کي نظر اچي رهيو آهي ته جڏهن الله جو ٻانهو (محمد صلي الله عليه وسلم) هن کي پڪارڻ جي لاءِ ڪڙو ٿئي ٿو ته اهي (مڪي وارا) انهيءَ جي مٿان ڳاھڻ ڪري اچي ڪرڻ ٿا.

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ۝۲۱

۲۱۔ تون چو ته مان ته صرف پنهنجي رب کي سڏيان ٿو ٻئي ڪنهن کي انهيءَ جو شريڪ مقرر نٿو ڪيان.

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ۝۲۲

۲۲۔ هيءَ به چؤ ته توهان کي ڪنهن به قسم جو نقصان پهچائڻ يا هدايت ڏيڻ جي مون ۾ طاقت ڪانهي.

قُلْ إِنِّي لَن يَخَيِّرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ ۝۲۳ وَلَن أُجِدَّ

۲۳۔ (بلڪ اهو به) چو (ته) جيڪڏهن الله

مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۝

مونتي عذاب نازل ڪري ته مونکي الله جي عذاب کان بچائڻ وارو ڪوبه ڪونهي ؛ انهيءَ کي ڇڏي مان ڪوبه نڪائڻو نٿو لھان. ٢٤. منهن جو ڪم ته صرف اهو آهي ته الله جي ڳالهه ؛ انهيءَ جو پيغام پهچايان ؛ جيڪي ماڻهو الله ؛ انهيءَ جي رسول جي ڳالهه نٿا مڃين انهن کي دوزخ ملي ٿو ؛ اهي انهيءَ ۾ دير تائين رهندا ايندا.

إِلَّا بَلَاغًا مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَةً ۖ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ۝

٢٥. ها ! جيڏهن اهي واعدي ڪيل عذاب کي ڏسندا ته خبر پوندين (ته انهن جو ؛ محمد رسول الله صلي الله عليه وسلم جو مقابلو مد نظر رکندي) مددگار جي لحاظ کان ڪير ڪمزور آهي ؛ تعداد جي لحاظ کان ڪير ٿورو آهي.

كَذَٰلِكَ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَيَسْتَعْجِلُونَ مَنَ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَاقِلٌ عَدَدًا ۝

٢٦. تون ڇو ته مان نٿو ڄاڻان ته توهانجي واعدي ڪيل گهڙي ويجهي آهي يا انهيءَ جي لاءِ ڪا ڊگهي مدت مقرر ڪندو.

قُلْ إِن أَدْرَىٰ أَقْرَبُ مَّا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ۝

٢٧. غيب جي ڄاڻ وارو اهو آهي ؛ اهو پنهنجي غيب تي ڪنهن کي به غالب نٿو ڪري.

غَلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهَرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ۝

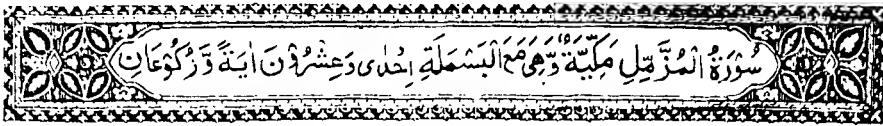
٢٨. سواءِ اهڙي رسول جي جنهن کي هو انهيءَ ڪم جي لاءِ پسند ڪري ٿو ؛ انهيءَ رسول جو اهو شان آهي جو انهيءَ جي اڳيان به ؛ انهيءَ جي پٺيان به حفاظتي فرشتن جو گهاٽ هلي ٿو.

إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ۝

٢٩. انهيءَ لاءِ ته الله کي خبر پوي ته انهن رسولن پنهنجي رب جي پيغام کي ماڻهن تائين پهچايو آهي ؛ اهو جيڪي ڪي انهن وٽ آهي انهيءَ کي گهيري ۾ رکيو آهي ؛ هر شيءِ کي ڳڻي رکي ٿو.

لِيَعْلَمَ أَنَّ قَدْ بَلَغُوا رَسُولَهُمْ وَاعْتَاطِ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَخْضَعُ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ۝

سورت مزمل - هيء سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ايڪيهه آيتون ۽ ٻه رڪوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهانتر) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۱
- ۲- اي چادر ۾ ويڙهيل (خدا جي رحمت جو
 انتظار ڪرڻ وارا) يَا أَيُّهَا الزَّمَرُّ ۲
- ۳- رات جو اتي اتي عبادت ڪر - جنهن مان
 اسانجي مراد هيءَ آهي ته رات جو اڪثر
 حصو عبادت ۾ گذاريندو ڪر. ثُمَّ أَيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ۳
- ۴- يعني انهيءَ جو اڌ يا اڌ کان ڪجهه گهٽ
 ڪري ڇڏ. نُصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ۴
- ۵- يا انهيءَ تي ڪجهه ٻيو وڌائي ڇڏ - ۽
 قرآن کي ٺاهي ٺاهي پڙهندو ڪر. أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ۵
- ۶- اسان توتي هڪ اهڙو ڪلام لاهڻ وارا
 آهيون (جيڪو ذميواريءَ جي لحاظ کان)
 ڏاڍو گرو آهي. إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ۶
- ۷- رات جو اٿڻ نفس کي پيرن هيٺان چيپائڻ
 ۾ سڀ کان ڪامياب نسخو آهي ۽ رات جو
 جاڳڻ وارن کي سچ جي به عادت پئجي وڃي
 ٿي. إِنْ نَاشَأْكَ الْيَلَّ هِيَ أَشَدُّ وَظًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ۷
- ۸- توکي دينهن جي وقت تمام گهڻو ڪم
 هوندو آهي. إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْعًا وَخِيلًا ۸
- ۹- ۽ گهرجي ته تون پنهنجي رب جي صفتن
 کي ياد ڪندو ڪر ۽ انهيءَ سان دل لڳائيندو
 ڪر. وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبْتَئِلْ إِلَيْهِ تَتَذَكَّرُ ۹
- ۱۰- اهو مشرق جو به رب آهي ۽ مغرب جو
 رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ ۱۰

وَكَيْلًا ⑩

به رب آهي - انهيء ڪانسواء ڪوبه معبود
ڪونهي - پوء انهيء کي پنهن جو ڪارساز
بناء.

وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا
بَيْنًا ⑪

۱۱. ۛ جيڪي ڪي آهي (تنهنجا مخالف)
چون ٿا انهيء تي صبر ڪر ۛ شريفانه طور
تي انهن کان جدا ٿي.

وَدَرْنِي وَالْمَكَدَّ بَيْنَ أُولَى النَّعْمَةِ وَهَمَلَهُمْ قَلِيلًا ⑫

۱۲. ۛ انهن نعمت وارن (مالدار) منڪرن کي
ۛ مونکي اڪيلو ڇڏي ڏي ۛ تون انهن کي
ٿوري ڍر ڏي (ۛ انهن جي جلد تباهيء جي
دعا نه ڪندو ڪر مان خود ئي انهن کي
تباهه ڪري ڇڏيندس)

إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا ⑬

۱۳. اسان وٽ قسم قسم جون پٿريون ۛ جهنم
آهي.

وَطَعَامًا ذَا غَصَصٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ⑭

۱۴. ۛ اهڙو کاڌو به آهي جيڪو نڙيء ۾
ڦاسي پوي ٿو ۛ دردناڪ عذاب به آهي.

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ
كُنُيبًا مَّهِيلًا ⑮

۱۵. جنهن ڏينهن زمين ۾ جبل ڌڻدا ۛ جبل
اهڙن ڌڙن وانگر ٿي ويندا جيڪي خود به
خود ترڪي ويندا آهن (انهيء ڏينهن اهو
عذاب ايندو).

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا
أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ⑯

۱۶. اي انسانو! اسان توهان ڏانهن هڪ اهڙو
رسول موڪليو آهي جيڪو توهان تي نگران
آهي اهڙيء طرح جهڙي طرح فرعون ڏانهن
رسول موڪليو هئوسين.

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ⑰

۱۷. پوء فرعون انهيء رسول جي نافرماني
ڪئي هئي - ۛ اسان انهيء کي هڪ مصيبت
واري عذاب سان پڪڙيو هو.

فَلَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ
شِيبًا ⑱

۱۸. ۛ ٻڌايو ته جيڪڏهن توهان انهيء
ڏينهن جو انڪار ڪيو - جيڪو جوانن کي
پوڙهو بنائي ڇڏي ٿو ته توهان ڪهڙيء طرح
(عذاب کان) محفوظ رهندا.

بِالسَّيِّئَةِ مُنْفِطِرًا ۛ كَانَ وَعْدُ مَفْعُولًا ⑲

۱۹. آسمان خود ئي انهيء عذاب کان ڦاٽڻ

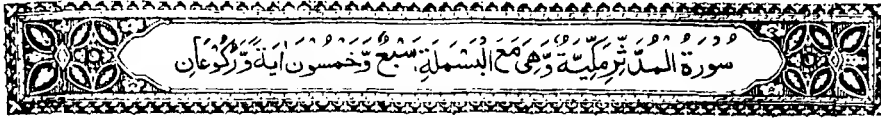
وارو آهي - اهو انهيءَ (خدا) جو واعدو آهي
جيڪو پورو ٿي رهندو.

۲۰. هيءَ (قرآن) هڪ نصيحت آهي - پوءِ
جيڪو چاهي پنهنجي رب ڏانهن وڃي وارو
رستو اختيار ڪري وٺي.

۲۱. تنهن جو رب ڄاڻي ٿو ته تون ٻن ٺهائين
رات کان ڪجهه گهٽ نماز جي لاءِ بينو
رهين ٿو ۽ ڪڏهن ڪڏهن اڌ جي برابر ۽
ڪڏهن هڪ ٺهائي جي برابر - ۽ اهڙي طرح
ڪجهه تنهنجا ساٿي به ۽ الله رات ۽ ڏينهن
کي ننڍو وڏو ڪندو رهي ٿو - خدا ڄاڻي ٿو
ته توهان پوريءَ طرح نماز جي وقت جو
اندازو نٿا لڳائي سگهو - پوءِ انهيءَ توهان تي
رحم ڪيو آهي پوءِ گهرجي ته قرآن مان
جيترو ميسر ٿئي توهان رات جي وقت پڙهندا
ڪيو الله ڄاڻي ٿو ته توهان مان ڪي بيمار
به هوندا ۽ ڪي واپار جي مقصد سان سفر
تي به نڪرندا ۽ ڪي ماڻهو الله جي رستي
۾ جهاد ڪرڻ به نڪرندا - پوءِ (اسان بنان
حدبنديءَ جي چئون ٿا ته) قرآن مان جيترو
ميسر اچي پڙهندا ڪيو ۽ نمازون شرطن
مطابق ادا ڪيو ۽ زڪوات ڏيندا ڪيو ۽ الله
کي خوش ڪرڻ جي لاءِ پنهنجي مال جو
هڪ سئو نڪرو ڪٺي الڳ ڪندا ڪيو ۽
جيڪا پلائي به توهان پنهنجن جن جانين جي
لاءِ اڳتي موڪليندو - توهان انهيءَ کي الله
وٽ حاصل ڪندؤ ۽ اها بهتر ۽ اجر ۾ وڌيڪ
هوندي ۽ الله کان استغفار ڪيو - الله گهڻو
معاف ڪرڻ وارو (۽) بي حد ڪرم ڪرڻ
وارو آهي.

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ ۖ فَمَنْ شَاءَ اخْتَدِ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ۖ

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثَيِّ اللَّيْلِ
وَنُصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ
وَاللَّهُ يَقْدِرُ اللَّيْلَ وَالتَّهَارَ عِلْمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ
فَتَأْتِي عَلَيْكُمْ فَافْرَةٌ أَوْ أَتَا تَيْسَّرُ مِنَ الْقُرْآنِ
عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضًى وَأَخْرُونَ يُصْرَبُونَ
فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَخْرُونَ
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاْفَرُّوا أَوْ تَيْسَّرَ مِنْهُمْ
أَصْبَحُوا الصَّلَاةَ وَأَتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا
حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ نَحْدُوهُ
عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمَ أَجْرًا ۖ وَاسْتَغْفِرُوا
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١﴾

سورت مدثر - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ستونجاھ آيتون ؛ ٻہ رکوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانئو)	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۲- اي باراني ڪوٺ ٻائي بيهڻ وارا.	يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ②
۳- اٿي ڪڙو ٿيءَ ؛ پري پري وڃي ماڻهن کي هوشيار ڪر.	فُمْ فَأَنْذِرْ ③
۴- ؛ پنهنجي رب جي وڏائي بيان ڪر.	وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ ④
۵- ؛ پاڻوٺ رهڻ وارن ماڻهن کي پاڪ ڪر.	وَرَبِّكَ فَطَهِّرْ ⑤
۶- ؛ شرڪ کي منائي ڇڏ.	وَالزُّجَرَ فَاكْهَرْ ⑥
۷- ؛ انهيءَ نيت سان احسان نه ڪر ته انهيءَ جي بدلي ۾ توکي گهڻو ملندو.	وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ⑦
۸- ؛ (بزدليءَ سان نه پر) پنهنجي رب کي خوش ڪرڻ جي لاءِ صبر ڪان ڪم وٺ.	وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ⑧
۹- ؛ جڏهين بگل ۾ ڦوڪيو ويندو.	فَإِنقُرْ فِي النَّاقُورِ ⑨
۱۰- ته اهو ڏينهن هڪ سخت ڏينهن هوندو.	فَذٰلِكَ يَوْمُنَّ يَوْمُ عَسِيرٍ ⑩
۱۱- ڪافرن جي لاءِ هرگز آسان نه هوندو.	عَلَى الْكَافِرِينَ عَيْرٌ يُسِيرُ ⑪
۱۲- (اي رسول!) مون کي ؛ انهيءَ کي جنهن کي مون بي يارو مددگار پيدا ڪيو هو اڪيلو ڇڏي ڏي.	ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ⑫
۱۳- انهيءَ جي لاءِ ڏاڍو مال پيدا ڪيو هو.	وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ⑬
۱۴- ؛ اهڙو اولاد به جو هر وقت انهيءَ جي اڳيان ڦرندو هو.	وَبَيْنَ شُهُودًا ⑭

- وَمَهَّدَتْ لَهُ تَمَهِيدًا ۝
۱۵۔ ۛ مون انهيء جي لاءِ ڏاڍا ترقيين جا سامان پيدا ڪيا هئا.
- تُمْرِطَمَعُ أَنْ أَرْيَدَ ۝
۱۶۔ پوءِ به اهو طمع رکي ٿو ته مان انهيءَ کان وڌيڪ انهيءَ کي ڏيان.
- كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ۝
۱۷۔ ٻڌو؛ اهو منهن جن آيتن جو دشمن هو.
- سَارُهَا فُتَّةً صَعُودًا ۝
۱۸۔ سو مان به انهيءَ کي هڪ اهڙي عذاب ۾ مبتلا ڪندس جيڪو هر وقت وڌندو ويندو.
- إِنَّهُ تَكَرَّرَ وَقَدَّرَ ۝
۱۹۔ انهيءَ (منهن جن آيتن کي ٻڌو ۛ انهن تي) غور ڪيو ۛ اندازو ڪيو.
- فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝
۲۰۔ ۛ اهو تباهه ٿي وڃي، انهيءَ ڪهڙو غلط اندازو ڪيو.
- تُمْرَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝
۲۱۔ اسين وري چئون ٿا هو تباهه ٿي وڃي - انهيءَ ڪهڙو غلط انداز لڳايو.
- تُمْرَظَرَ ۝
۲۲۔ پوءِ انهي ٻيهر غور ڪيو.
- تُمْرَعَبَسَ وَبَسَرَ ۝
۲۳۔ پوءِ هن گهنڊ وڌو ۛ منهن ٻڇڙو ڪيائين.
- تُمْرَادَبَرَّوْا اسْتَكَبَرَّ ۝
۲۴۔ پوءِ ٻئي ڦيربائين ۛ تڪبر کان ڪم ورتائين.
- فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ۝
۲۵۔ ۛ چيو ته هيءَ ته هڪ ڪوڙ آهي جيڪو پهرين کان نقل ڪيو ويو آهي.
- إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۝
۲۶۔ هي هڪ انساني ڪلام آهي.
- سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ۝
۲۷۔ اسان انهيءَ (شخص) کي سقر ۾ وجهنداسين.
- وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ ۝
۲۸۔ ۛ توکي ڪهڙي خبر ته سقر ڪهڙي شيءِ آهي.
- لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ۝
۲۹۔ اهو (دوزخ) ڪجهه باقي رهڻ نٿو ڏئي

ۛ ڪوبه عذاب جو طريقو ڇڏي نه ٿو.

۳۰- اهو ڪل ڪي به جلاني ٿو ڇڏي.

۳۱- انهيءَ تي انهيءَ داروغا مقرر آهن.

۳۲- ۛ دوزخ جا داروغا اسان صرف فرشتن مان مقرر ڪيا آهن ۛ انهن جي ڳڻپ صرف ڪافرن جي آزمائش جي طور تي ٻڌائي آهي ۛ انهيءَ جو اهو نتيجو نڪرندو جو اهل ڪتاب کي يقين اچي ويندو ۛ مومن ايمان ۾ وڌي ويندا ۛ نه اهل ڪتاب شڪ ڪندا ۛ نه مومن - نتيجو اهو ٿيندو جو جن جي دلين ۾ بيماري آهي، اهي ۛ ٻيا ڪافر چوندا ته انهيءَ ڳالهه جي چوڻ سان الله جي ڪهڙي مراد آهي - اهڙيءَ طرح الله انهيءَ کي گمراهه نهرائي ٿو جنهن جي متعلق ارادو ڪري ٿو ۛ جنهن جي متعلق ارادو ڪري ٿو انهيءَ کي هدايت ڏئي ڇڏيو ۛ تنهن جي رب جي لشڪرن کي انهيءَ کانسواءِ ڪوبه نٿو ڄاڻي - ۛ هيءَ (قرآن) انسان جي لاءِ صرف هڪ نصيحت آهي.

۳۳- ٻڌو! اسان چنڊ کي شاهديءَ جي طور تي پيش ڪيون ٿا.

۳۴- ۛ اونڌاهيءَ کي جڏهن اها پٺي ورائي ٿي.

۳۵- ۛ صبح کي جڏهن اهو روشن ٿي وڃي ٿي.

۳۶- جو اها (ساعت جنهن جو ذڪر ڪيو ويو آهي) تمام وڏين وڏين شين مان هڪ آهي.

۳۷- انسان کي ڊيڄارڻ واري آهي.

لَوَاحُءُ لِّلْبَشَرِ ۝

عَلَيْهَا تِسْعَةُ عَشْرَ ۝

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً ۝ وَمَا جَعَلْنَا
عِدَّتَهُمُ إِلَّا فِشْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ وَيُذَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَيَّا تَابَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا
مَثَلًا ۚ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن
يَشَاءُ ۚ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ۚ وَمَا هِيَ إِلَّا
ذِكْرَىٰ لِّلْبَشَرِ ۝

ۛ

كَلَّا وَالْقَمَرِ ۝

وَاللَّيْلِ إِذَا دُبِرَ ۝

وَالصُّبْحِ إِذَا أَفْقَرُ ۝

إِنَّمَا إِلَٰهَكَ الْكُبَرِ ۝

نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ ۝

لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ۝

٣٨- انهيء (انسان) کي جيڪو چاهي ٿو ته
ڪا اهڙي نيڪي ڪري جيڪو اڳئين جهان ۾
انهيءَ جي ڪم اچي يا ڪنهن بديءَ کان
جنهن جي انهيءَ کي عادت پئجي ويئي هجي
پوئتي هٽي وڃي (؛ انهيءَ جي ڪرڻ کان
نجات پائي).

كُلْ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينًا ۝

٣٩- هر جان جيڪي کي ڪيو آهي اهو
انهيءَ جي بدلي ۾ ڳهه آهي.

إِلَّا أَصْحَابُ الْإِيمَانِ ۝

٤٠- سواءِ ساڄي پاسي وارن ماڻهن جي.

فِي جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۝

٤١- ٤٢- جو اهي جنتن ۾ هوندا ۽ ڏوهارين کان
سوال ڪندا.

عَنِ الْمَجْرُومِينَ ۝

مَا سَأَلْتَهُمْ فِي سَقَرٍ ۝

٤٣- ته توهان کي ڪهڙي شيءِ دوزخ ڏانهن
وٺي ويئي؟

قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُسَلِّينَ ۝

٤٤- اهي جواب ڏيندا، اسان نمازون نه
پڙهندا هئاسين.

وَلَمْ نَكُ نَطْعُمُ الْمُسْكِينِ ۝

٤٥- ۽ اسان مسڪينن کي کاڌو نه کارائيندا
هئاسين.

وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ۝

٤٦- ۽ بي حڪمت ڳالهين ڪرڻ وارن سان
ملي ڪري بي حڪمت ڳالهيون ڪندا
هئاسين.

وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ۝

٤٧- ۽ اسان جزا ۽ سزا جي ڏينهن جو انڪار
ڪندا هئاسين.

حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ ۝

٤٨- ايستائين جو اسان تي موت اچي ويو.

فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ۝

٤٩- پوءِ اهڙن ماڻهن کي شفاعت ڪرڻ وارن
جي شفاعت فائدو نه ڏيندي.

فَبَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ۝

٥٠- ٥١- انهن ماڻهن کي ڇا ٿي ويو آهي

كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفَرَةٌ ۝

جو نصيحت کان اهڙيءَ طرح منهن موڙين ٿا

عند التذكرة

جڻ آهي ڊنل گڏهه آهن.

۵۲. جيڪي شينهن کي ڏسي ڀڳا آهن.

۵۳. حقيقت اها آهي جو انهن مان هر شخص گهري ٿو ته انهيءَ جي هٿ ۾ کليل ڪتاب ڏنو وڃي.

۵۴. اها اميد پوري ٿيڻ واري نه آهي بلڪ حقيقت اها آهي جو اهي آخرت کان نه ٿا ڊڄن.

۵۵. ٻڌو! هيءَ ڪلام هڪ نصيحت آهي.

۵۶. پوءِ جيڪو چاهي انهيءَ مان نصيحت حاصل ڪري.

۵۷. منڪر مانهو الله جي ارادي کان سواءِ ڪڏهن نصيحت حاصل نه ڪندا (۽ اها ڪا دور ڳالهه به نه آهي ڇو جو) هو (الله) تقويٰ به ڏيئي ٿو ۽ بخشش به ڏئي ٿو.

فَرَّتْ مِنْ قَسْرَةٍ ۝

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتِي صُحُفًا مُنَشَّرَةً ۝

كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ۝

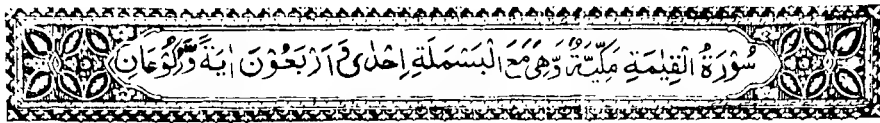
كَلَّا إِنَّتَ تُذَكِّرُهُ ۝

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ۝

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ۝

۝

سورت قیامت - هيء سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ايڪيتاليهه آيتون ۽ ٻه ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (۽) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)
- لَا أُفْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ ②
- ۲- مان قیامت جي وقت جو قسم ڪنان ٿو
(يعني انهيءَ کي شاهديءَ جي طور تي پيش
ڪيان ٿو)
- وَلَا أُفْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ③
- ۳- ۽ مان نفس لواڻهه کي به شاهديءَ جي
طور تي پيش ڪيان ٿو.
- أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتَّخَذَ عِظَامُهُ ④
- ۴- ڇا انسان خيال ڪري ٿو ته اسان انهيءَ
جا هڏا جمع نه ڪنداسين.
- بَلَىٰ قَدَرِينَ عَلَىٰ أَنْ تُسْوَىٰ بَنَانَهُ ⑤
- ۵- نه نه! اسان ته انهيءَ تي قادر آهيون جو
انهيءَ جي انگ انگ کي وري ٺاهي ڇڏيون.
- بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجَرًا مَّامَهُ ⑥
- ۶- حقيقت اها آهي جو انسان چاهي ٿو ته
اهو آئندي به فسق ۽ فجور ۾ مبتلا رهي.
- يَسْأَلُ أَتَىٰ أَنْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ⑦
- ۷- هو پڇندو (رهي) ٿو ته قیامت جو ڏينهن
ڪڏهن ٿيندو؟
- فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ⑧
- ۸- سو جڏهن اکين جو نور هليو ويندو.
- وَحُفَّتِ الْقُبُورُ ⑨
- ۹- ۽ چنڊ کي گرهن لڳندو.
- وَجُيْعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ⑩
- ۱۰- ۽ سج ۽ چنڊ ٻنهي کي (گرهن جي حالت
۾) جمع ڪيو ويندو.
- يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ ⑪
- ۱۱- انهيءَ وقت انسان چوندو، هائي مان
پڄي ڪيڏانهن وڃي سگهانئو.

كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿٥٠﴾

۱۲۔ ٻڌو! اڄ عذاب کان بچڻ جي ڪا به جاءِ ڪانهي.

إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿٥١﴾

۱۳۔ پر انهيءَ ڏينهن تنهن جي رب وٽ ئي نڪاڻو هوندو.

يُنَبِّئُ الْإِنسَانَ يَوْمَئِذٍ بِآقَامِهِ وَآخِرِهِ ﴿٥٢﴾

۱۴۔ انهيءَ ڏينهن انسان کي خبر ڏني ويندي، انهن ڪمن جي به جيڪي انهيءَ کي نه ڪرڻ گهريا هئا، پر انهيءَ ڪري ورتا، ۽ انهن ڪمن جي به جيڪي انهيءَ کي ڪرڻ گهريا هئا پر انهيءَ نه ڪيا هيا.

بَلِ الْإِنسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿٥٣﴾

۱۵۔ حقيقت هيءَ آهي ته انسان پنهنجي نفس کي چڱيءَ طرح ڏسي رهيو آهي (۽ ڄاڻي ٿو هو ڪيتري پاڻيءَ ۾ آهي)

وَلَوَ الْفَىٰ مَعَاذِ يَوْمَئِذٍ ﴿٥٤﴾

۱۶۔ خواهه اهو زبان سان ڪيتري ئي صفائي پيش ڪري.

لَا تُخَوِّكُ بِهِ لِسَانُكَ لِتَتَعَجَّلَ بِهِ ﴿٥٥﴾

۱۷۔ (اي نبي) تون پنهنجي زبان کي نه چور انهيءَ لاءِ ته هيءَ قرآن جلدي نازل ٿي وڃي.

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿٥٦﴾

۱۸۔ انهيءَ جو جمع ڪرڻ به اسانجي ذمي آهي ۽ انهيءَ کي دنيا جي اڳيان ٻڌائڻ به (اسان جي ذمي آهي)

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿٥٧﴾

۱۹۔ پوءِ جڏهن اسان انهيءَ کي پڙهندا ڪيون ته اسانجي پڙهڻ کانپوءِ تون به پڙهندو ڪر.

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿٥٨﴾

۲۰۔ ۽ هيءَ اسانجو فرض آهي ته اسان انهيءَ کي تنهن جي زبان سان مانهن کي کولي ٻڌايون.

كَلَّا بَلْ تُحَيِّوْنَ الْعَاجِلَةَ ﴿٥٩﴾

۲۱۔ ٻڌو! توهان جلدي ملڻ واري نعمت کي پسند ڪيو ٿا.

- وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿۲۲﴾
۲۲۔ ۽ پوءِ اڇڻ واري نعمت کي نظر انداز ڪري ڇڏيو ٿا.
- وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿۲۳﴾
۲۳۔ انهيءَ ڏينهن کي مانهون سرها هوندا.
- إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿۲۴﴾
۲۴۔ پنهن جي خدا ڏانهن نظر وجهيو وينا هوندا.
- وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿۲۵﴾
۲۵۔ ۽ ڪي ماتهو انهيءَ ڏينهن منهن اداس ٿيا وينا هوندا.
- تَنْظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿۲۶﴾
۲۶۔ ڇو جو اهي خيال ڪندا ته انهن سان اهو سلوڪ ڪيو ويندو، جنهن سان ڇيلهه جا مشڪا به ٽٽي پوندا.
- كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ الشَّرَافَ ﴿۲۷﴾
وَقِيلَ مَنْ مَكْرَافٍ ﴿۲۸﴾
۲۷۔ ۽ ۲۸۔ ۽ ڇيو وڃي ته اڄ ڪو آهي جيڪو قبضي سان انهيءَ کي ٽيڪ ڪري ڇڏي.
- وَلَنْ أَنَّهُ الْفَرَاقُ ﴿۲۹﴾
۲۹۔ ۽ هر هڪ يقين ڪري وٺي ته هاڻي جدائي جي گهڙي اچي ويئي آهي.
- وَالْتَفَتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿۳۰﴾
۳۰۔ ۽ ساهه نڪرڻ جي گهڙي اچي وڃي.
- إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿۳۱﴾
۳۱۔ انهيءَ ڏينهن تنهن جي رب ڏانهن ٿي وڃڻو پوندو.
- فَلَا صَدَقَ وَلَا كَفَرَ ﴿۳۲﴾
۳۲۔ پوءِ ڇا ٿيو جو اهڙي شخص نه صدقو ڏنو نه نماز پڙهي.
- وَلَكِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى ﴿۳۳﴾
۳۳۔ بلڪ (حق کي) ڪوڙو ڪندو رهيو ۽ (انهيءَ کان) پٺي ڦيرائي ڇڏيائين.
- ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَمَنُّ ﴿۳۴﴾
۳۴۔ (۽) انهيءَ کانپوءِ شرمندگي ٿيڻ جي بجاءِ پنهن جي گهر وارن ڏانهن فخر سان آڪڙ جي هليو ويو.
- أَوَّلَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ﴿۳۵﴾
۳۵۔ (اي شخص) توتي تباهي هجي.

ثُمَّ أَوَّلَىٰ لَكَ فَأَوَّلَىٰ ۝۳۶

۳۶- اسان وري چئونشا ته توتي تباھي هجي.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ۝۳۷

۳۷- ڇا انسان خيال ڪري ٿو ته انهيءَ کي بي لغام ڇڏيو ويندو.

أَلَمْ يَكُنْ نُطْقَةً مِّنْ مِّمِّي يَهَيَّ ۝۳۸

۳۸- ڇا اهو ڪنهن وقت پاڻي جو هڪ قطرو نه هو جيڪو پنهنجي حال سارو جڳهه ۾ وڌو ويو.

ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً فَخَلَقَ نَسُوًى ۝۳۹

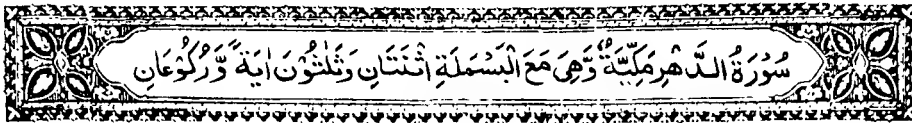
۳۹- پوءِ اهو هڪ چمبڙي پوڻ وارو دڳ بنجي ويو. پوءِ انهيءَ (خدا) انهيءَ کي ٻيءَ شڪل ۾ بنائي ڇڏيو ۽ آخر انهيءَ کي مڪمل ڪري ڇڏيو.

فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۝۴۰

۴۰- ۽ انهيءَ کي جوڙو ڪري ٺاهيو يعني نر ۽ ماديءَ جي شڪل ۾

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ۝۴۱

۴۱- ڇا هيءَ (خدا) انهيءَ ڳالهه تي قادر ڪونهي جو مٿلن کي وري جيئرو ڪري ڇڏي.

سورت دهر - هيء سورت مكى آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پٽيهه آيتون ؛ به ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
- هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ
شَيْئًا مَّا ذُكِّرُوا ②
- ۲- ڇا انسان تي اها گهڙي نه آئي جڏهن هو
بلڪل بي حقيقت هو ؛ سندس ڪمن کي
ڪوبه ياد نه ڪندو هو.
- إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ ۖ نَّبْتَلِيهِ
فَجَعَلْنَاهُ سَبِيحًا بَصِيرًا ③
- ۳- اسان انسان کي هڪ اهڙي نطفي مان پيدا
ڪيو آهي جنهن ۾ مختلف طاقتون مليل
هيون انهيءَ لاءِ ته اسان سندس آزمائش
ڪيون - وري اسان کيس گهڻو ٻڌڻ وارو (ء)
ڏسڻ وارو بنايو.
- إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ ۖ إِنَّا شَاكِرًا ۖ وَإِنَّا كَفُورًا ④
- ۴- اسان کيس حال مطابق رستو ڄاڻايو يعني
خواهه هو شڪر ڪري يا نافرمان ٿي وڃي.
- إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا ۖ وَأَغْلَاقًا وَسَعِيرًا ⑤
- ۵- اسان ڪافرن لاءِ زنجيرون ؛ ڳٽ ؛ جهنم
تيار ڪري رکيا آهن.
- إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا
كَافُورًا ⑥
- ۶- خدا جا نيك ٻانها اهڙا ٻيالا پيئندا جن ۾
ڪافور جي خاصيت ملائي وئي هوندي.
- عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا
تَفْجِيرًا ⑦
- ۷- هيءَ (ڪافور) هڪ چشمو هوندو جنهن
مان الله جا ٻانها پيئندا - اهي ڪوشش ڪري
انهيءَ (چشمي) کي زمين ڦاڙي ڪڍن ٿا.
- يُؤْفُونَ بِالتَّذْرِيرِ وَيَخْتَفُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ
مُسْتَطِيرًا ⑧
- ۸- اهي پنهنجا نذر ادا ڪن ٿا ؛ انهيءَ
ڏينهن کان ڊڄن ٿا جنهن ڏينهن برائي سڄي
دنيا ۾ پکڙيل هوندي.

۹- ۽ انهيءَ (خدا) جي محبت ۾ مسڪين ۽ يتيم ۽ قيديءَ کي کاڌو کارائين ٿا.

۱۰- ۽ چوندا رهن ٿا ته اي انسانو! اسان توهان کي صرف الله جي رضا جي لاءِ کاڌو کارايون ٿا نه اسان توهان کان جزا طلب ڪيون ٿا نه توهانجي مهرباني گهرون ٿا.

۱۱- اسان پنهنجي رب کان انهيءَ ڏينهن جو خوف رکون ٿا جڏهن ماڻهن جو ڊپ جي وڳهي منهن بگڙيل هوندو ۽ اداسي چانيل هوندي.

۱۲- سو الله انهن کي انهيءَ ڏينهن جي تڪليف کان بچائيندو ۽ انهن کي تازگي ۽ خوشي بخشيندو.

۱۳- ۽ انهن کي نيڪين تي قائم رهڻ جي سببان انهن کي (رهڻ جي لاءِ) باغ ۽ (پائڻ جي لاءِ) ريشم عطا ڪندو.

۱۴- اهي انهيءَ باغ ۾ پلنگن تي وهائڻ لڳايو وينا هوندا. نه ته انهيءَ باغ ۾ سخت گرمي ڏسندا ۽ نه سخت سردِي.

۱۵- ۽ انهيءَ باغ جون چانئون انهن تي جهڪيل هونديون ۽ انهيءَ جو ميوو انهن کي ويجهو ڪري ڏنو ويندو.

۱۶- ۽ چانديءَ جا ٿانو ۽ آبخوارا ۽ اهڙيون صراحيون کڻي جيڪي شيشي جون هونديون انهن وٽ بار بار ايندا.

۱۷- اهي ظاهر ۾ شيشي جا نظر اچڻ وارا برتن اصل ۾ چانديءَ جا هوندا جن کي خدا جا فرشتا پنهنجي ڪامل ڪاريگريءَ سان بنائيندا (ايتري قدر جو اهي شيشي وانگر

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا
وَإِسِيرًا ⑨

إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ بِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً
وَلَا شُكْرًا ⑩

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ⑪

فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً
وَسُرُورًا ⑫

وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ⑬

مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا
وَلَا زَمْهَرِيرًا ⑭

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا
تُفَالًا ⑮

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِأَيِّةٍ مِّنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ
فَوَارِيرًا ⑯

فَوَارِيرًا مِّنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ⑰

١٦- ۽ چانديءَ جا ٿانو ۽ آبخوارا ۽ اهڙيون صراحيون کڻي جيڪي شيشي جون هونديون انهن وٽ بار بار ايندا.

چمڪڻ لڳندا)

۱۸. ۽ مومنن کي انهن جنتن ۾ اهڙن گلاسن سان پاڻي پياريو ويندو جنهن ۾ سنڌو مليل هوندي.

۱۹. (۽) انهيءَ (جنت) ۾ سبيل نالي به هڪ چشمو هوندو (جنهن مان مومن پيئندا).

۲۰. ۽ انهن وٽ خدمت ڪرڻ وارا نوجوان بار بار حاضر ٿيندا رهندا. جڏهن تون انهن خادمن کي ڏسندين ته انهن جي نسبت گمان ڪندين ته اهي پڪڙيل موتي آهن.

۲۱. ۽ جڏهن تون انهن کي ڏسندين ته انهن جي جاءِ تي هڪ تمام وڏي نعمت ۽ وڏي بادشاهت نظر ايندي.

۲۲. انهن کي سنهي سبز پٽ جا ڪپڙا پهريل هوندا ۽ اهڙيءَ طرح ٿلهي پٽ جا ۽ انهن کي چانديءَ جا ڪپڙا پارايا ويندا ۽ انهن جو رب انهن کي پاڪ ڪرڻ وارو شراب پياريندو.

۲۳. (۽) چيو ويندو ته اي جنتيوا! اهو بدلو توهانجي لاءِ مقرر آهي پر توهانجي ڪوشش کي قدر جي نگاهه سان ڏٺو ويو آهي.

۲۴. اسان توتي قرآن ٿورو ٿورو ڪري لاڻو آهي.

۲۵. پوءِ بنهن جي رب جي حڪم تي قائم رهه. ۽ انسانن مان گنهگار ۽ ناشڪر گذارن جي فرمانبرداري نه ڪر.

۲۶. ۽ بنهن جي رب جو صبح ۽ شام ذڪر ڪندو ڪر.

۲۷. ۽ رات جي وقت به انهيءَ جي اڳيان سجدو ڪندو ڪر. ۽ رات جو دير تائين انهيءَ

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ۝۱۸

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا ۝۱۹

وَيَطُوفُونَ عَلَيْهِمْ لَدُنْكَ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَوْهُمُ
حَسِبَتْهُمُ لُغُولًا مِّنْهُمْ ۝۲۰

وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمْرًا رَأَيْتَ عُيَيْنًا فَمِثْلًا بَعْضُهَا ۝۲۱

عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوْا
أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَمَهُمُ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ۝۲۲

إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا ۝۲۳

إِنَّا عَنَّا نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ۝۲۴

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آيَةً أَوْ
كُفُورًا ۝۲۵

وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝۲۶

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ۝۲۷

جي تسبیح ڪندو ڪر.

۲۸. اهي ماڻهو دنيا جو انعام پسند ڪن ٿا
۽ پنهن جي پويان هڪ ڏاڍي سخت ڏينهن کي
چڙي وڃن ٿا.

۲۹. اسان ئي انهن کي پيدا ڪيو آهي ۽ انهن
جا جوڙ مضبوط بنايا آهن ۽ جڏهن اسان
گهرنداسين انهن جهڙي ٻي مخلوق پيدا ڪري
انهن جي جڳهه تي ڪٿي بيهارينداسين.

۳۰. هيءَ هڪ نصيحت آهي پوءِ جيڪو
گهري پنهن جي رب ڏانهن سڃاڻپ وارو رستو
اختيار ڪري.

۳۱. ۽ توهان خدا جي مرضيءَ بنان ائين نٿا
گهري سگهو ڇو جو الله ڏاڍو علم وارو (۽)
وڏيءَ حڪمت وارو آهي.

۳۲. اهو جنهن کي پسند ڪري وٺيو پنهن
جي رحمت ۾ داخل ڪري چڙي ٿو. ۽ ظالمن
جي لاءِ ته هن دردناڪ عذاب مقرر ڪري ٿي
چڙيو آهي.

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُجِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ
يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٨﴾

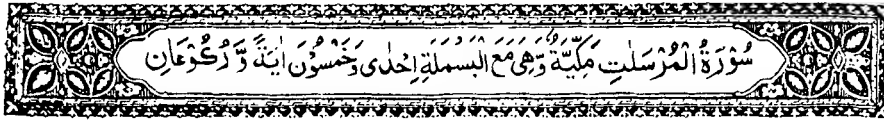
نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا
أَمَثًا لَهُمْ تَبَدُّلًا ﴿٢٩﴾

إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرٌ ۖ فَمَنْ شَاءَ اخْتَدِ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٣٠﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣١﴾

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ
لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٢﴾

سورت مرسلات - هيء سورت مكّي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون
ايڪونجاه آيتون ؛ به ركوع آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (ه) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)
- وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ②
۲. مان شاهديءَ طور انهن هستين کي پيش
ڪيان ٿو جيڪي پهرين آهستي هلايون
وينديون آهن.
- فَالْعَصْفِ عَصًا ③
۳. پوءِ آهي تڪيون هلڻ لڳنديون آهن.
- وَالنَّارِ تَنْشَرًا ④
۴. ؛ مان دنيا ۾ پکيڙڻ وارين هستين کي به
شاهديءَ طور پيش ڪيانئو.
- فَالْفِرَقِ قَرْنًا ⑤
۵. ؛ حق ؛ باطل ۾ فرق ڪرڻ وارين هستين
کي.
- فَالْمُحِيطِ ذِكْرًا ⑥
۶. ؛ خدا جي ڪلام ٻڌائڻ وارين هستين کي
انهيءَ مقصد سان به ته ماڻهن تي حجت
پوري ٿي وڃي - ؛ انهيءَ مقصد سان به ته
ماڻهن کي هوشيار ڪيو وڃي.
- عُدْرًا أَوْ تَدْرًا ⑦
۸. توهان سان جنهن ڳالهه جو واعدو ڪيو
وڃي ٿو اها پوري ٿي رهندي.
- إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَافِعُ ⑧
۹. ؛ جڏهن تارا بي نور ٿي ويندا.
- وَإِذَا السَّمَاءُ فُرْجَتْ ⑨
۱۰. ؛ آسمان ڦاڙيو ويندو.
- وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّفَتْ ⑩
۱۱. ؛ جڏهن جبل اڏايا ويندا.
- وَإِذَا الرُّسُلُ أُقْنِتْ ⑪
۱۲. ؛ جڏهن سڀ رسول پنهنجي مقرر ٿيل
وقت تي آندا ويندا.
- لَا يَوْمَ يُخَالَفُ ⑫
۱۳. ؛ ماڻهن کي چيو ويندو ته هيءَ

ڳالهه ڪهڙي ڏينهن لاءِ ڪٿي رکي وڃي
هتي؟

١٤. (هڪ) فيصلي ڪرڻ واري ڏينهن جي
لاءِ

١٥. ۽ توکي ڪهڙي خبر ته فيصلي ڪرڻ
وارو ڏينهن ڇا آهي؟

١٦. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي
تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

١٧. ڇا اسان پهرين قومن کي تباهه نه
ڪيو.

١٨. پوءِ ڇا اسان انهن کان پوءِ اچڻ وارين
قومن کي انهن جي پويان نه هلائينداسين؟
(آخرا هو مختلف سلوڪ چوڻيندو)

١٩. اسان ڏوهارين سان اهڙوئي معاملو ڪندا
آهيون.

٢٠. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي
تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

٢١. ۽ اسان انهن کي چونڊاسين ته ڇا اسان
توهان کي هڪ ذليل پاڻي (يعني نطفي) مان
پيدا نه ڪيو.

٢٢. ۽ پوءِ انهيءَ کي هڪ اهڙي جڳهه
(يعني ماءُ جي رحم ۾) رکي ڇڏيو جيڪو
انهيءَ کي صحيح طور تي محفوظ رکڻ جي
قابل هو.

٢٣. ۽ جيتري مدت انهيءَ نطفي جو رحم ۾
رکڻ مناسب هو ايتري مدت اسان انهيءَ کي
رحم ۾ رکيو.

٢٤. ۽ اسان هڪ اندازو مقرر ڪيو ۽ اسان
ڪهڙو سنو اندازو مقرر ڪرڻ وارا آهيون.

٢٥. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي
تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

يَوْمَ الْفَصْلِ ١٦

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ ١٧

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ١٨

أَلَمْ نُهَبِّكَ الْأَوَّلِينَ ١٩

ثُمَّ نُنَجِّيهِمُ الْآخِرِينَ ٢٠

كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْبَاطِرِينَ ٢١

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ٢٢

أَلَمْ خَلَقْنَاكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ٢٣

فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ٢٤

إِلَّا قَدَرٌ مَقْلُوبٍ ٢٥

فَقَدَرْنَا نَرَاءً فَخَعَمُ الْقُدْرُونَ ٢٦

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ٢٧

- ۲۶-۲۷. ۲۷. چا اسان زمين کي جيئن ۽ مثلن کي
گڏ ڪرڻ وارو. نه بنايو؟
۲۸. ۲۸. ۽ اسان انهيءَ ۾ اوجا جبل بنايا آهن ۽
انهيءَ جي نتيجي ۾ توهان کي منو پائي
پياريو آهي.
۲۹. ۲۹. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي
تباهي ايندوي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه
آهي)
۳۰. ۳۰. (اسان انهن کي چوندا سين ته) جنهن
شيءَ کي توهان ڪوڙو ڪيو انهيءَ ڏانهن
وڃو.
۳۱. ۳۱. يعني انهيءَ پاڇي ڏانهن وڃو، جنهن جا
ٽي حصا آهن.
۳۲. ۳۲. نه ته اهو ڇانئو ڏئي ٿو ۽ نه گرميءَ
کان بچائي ٿو.
۳۳. ۳۳. بلڪ اهو ايترا وڏا الا اچي ٿو جيڪي
قلعي جي برابر هوندا آهن.
۳۴. ۳۴. ايترا وڏا جو ڄڻ وڏن جهازن کي ٻڌڻ وارا
هيڏا رسا معلوم ٿين ٿا.
۳۵. ۳۵. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي
تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)
۳۶. ۳۶. اهو اهڙو ڏينهن هوندو (جنهن ڏينهن
ڏوهاري پنهنجي مرضيءَ سان) ڳالهائي نه
سگهندا.
۳۷. ۳۷. ۽ انهن کي (خدا جي طرفان به) ڳالهائڻ
جي اجازت نه ڏني ويندي جو اهي ڪوبه
بهانوَ بنائي سگهن.
۳۸. ۳۸. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي
تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)
۳۹. ۳۹. اهو فيصلو جو ڏينهن هوندو جنهن ۾
اسان توهان کي به ۽ پهرين قومن کي به
- أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ۝
أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ۝
وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شُعْبَتٍ وَأَسْقَيْنَكُم مَّاءً
فُرَاتًا ۝
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝
إِنظِفُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ۝
إِنظِفُوا إِلَى ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ۝
لَا ظِلِيلٌ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْهَبِّ ۝
إِنهَا تَرْمِي بِشَرِّ رِكَالٍ قَصَصٍ ۝
كَأَنَّهُ جُنُكٌ صُفُرٌ ۝
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝
هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ۝
وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ۝
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝
هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَعَلْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ۝

جمع ڪنداسين.

۴۰. پوءِ جيڪڏهن توهان وٽ ڪا تدبير آهي ته انهيءَ تدبير کي منهن جي خلاف هلايو.

۴۱. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

۴۲. انهيءَ ڏينهن متقي يقينن ڄاڻن ۽ چشمن وارن جيڪڏهن به هوندا.

۴۳. ۽ پنهنجن پسنديدهه ميون ۾ (گهريل) هوندا (جيڪي انهن جي مرضيءَ مطابق انهن کي ملندا)

۴۴. ۽ انهن کي چيو ويندو ته ميو ڪاڻو ۽ سٺو پاڻي پيئو، اها توهانجن عملن جي جزا هوندي.

۴۵. اسان محسنن کي اهڙيءَ طرح بدلو ڏيندا آهيون.

۴۶. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

۴۷. (اسان انهن کي چئون ٿا ته) ڪاڻو ۽ هن دنيا جو ٿورو فائدو حاصل ڪري وٺو توهان ڏوهاري آهيو.

۴۸. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

۴۹. انهن مانهن تي جنڪي جڏهن چيو وڃي ٿو ته توحيد تي قائم ٿي وڃو، ته اهي توحيد تي قائم نٿا ٿين (بلڪ شرڪ جي طرف موٽي وڃن ٿا)

۵۰. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن تي تباهي ايندي (انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ نه آهي)

۵۱. سو اهي ٻڌائين ته سهي ته هن (قرآن) کانپوءِ اهي ڪهڙي ڪتاب تي ايمان آڻيندا.

وَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكَيْدُكُمْ ⑤

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑥

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلِّ دَعْوُونِ ⑦

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا نَسْتَهْجُونَ ⑧

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَٰؤُلَاءِ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑨

إِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ⑩

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑪

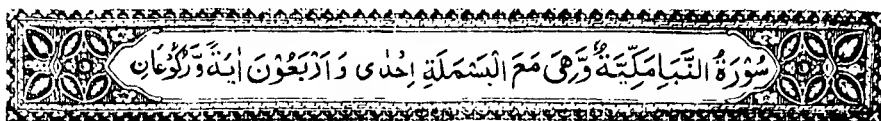
كُلُوا وَتَسَعَّجُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مَّعْجُرُونَ ⑫

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑬

وَرِذَاقِيلَ لَهُمْ اذْكُوا لَا يُرْجَعُونَ ⑭

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ⑮

فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ⑯

سورت نبا - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ايڪيتاليهه آيتون ؛ ٻه رڪوع آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهانئو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- اهي (ماڻهو) ڪهڙي (شيء) جي باري ۾
 هڪ ٻئي کان (تعجب سان) سوال ڪري رهيا
 آهن. عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ②
- ۳- ڇا انهي (مٿي ذڪر ڪيل يوم الفصل
 واري) عظيم (الشان) خبر جي باري ۾
 ۴- جنهن جي باري ۾ اهي ماڻهو (قرآن جي
 ٻڌايل حقيقت سان) اختلاف رکن ٿا. عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ ③
- ۵- ڇڳيءَ طرح ياد رکن ته اصل حقيقت انهن
 جي عقيدن جي خلاف آهي ؛ هڪ ڏينهن اهي
 انهيءَ کي معلوم ڪري وٺندا. الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ④
- ۶- وري اسان چئون ٿا ته ڳالهه انهن جي
 عقيدن جي خلاف آهي ؛ اهي ماڻهو انهيءَ
 پيشگوئي کي جيڪا هن سورت ۾ بيان ڪئي
 وئي آهي ضرور سمجهي وٺندا. كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ⑤
- ۷- (سوچين ته سهي ته) ڇا اسان زمين کي
 وڇاڻو نه بنايو آهي. ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ⑥
- ۸- ؛ جبلن کي ڪلين وانگر ٺوڪي نه
 بيهاريو آهي. أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهْدًا ⑦
- ۹- ؛ (اهو به ياد رکو ته) اسان توهان
 (سڀني ماڻهن) کي جوڙو (جوڙو) ٺاهيو
 آهي. وَالْجِبَالِ أَوْدَادًا ⑧
وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ⑨

- وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ۝^{۱۰}
- ۱۰۔ ۽ اسان توهانجي نند کي راحت جو سبب بنايو آهي.
- وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ۝^{۱۱}
- ۱۱۔ ۽ اسان رات کي ڍڪ بنايو آهي.
- وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ۝^{۱۲}
- ۱۲۔ اسان ڏينهن کي زندگيءَ (جي اظهار) جو موقعو بنايو آهي.
- وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ۝^{۱۳}
- ۱۳۔ ۽ اسان توهانجي مٿان ست (بلند ۽ مضبوط) آسمان بنايا آهن.
- وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ۝^{۱۴}
- ۱۴۔ ۽ اسان هڪ چمڪندڙ سج (به) بنايو آهي.
- وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ۝^{۱۵}
- ۱۵۔ ۽ اسان گهاٽن ڪڪرن مان ڪثرت سان وسڻ وارو پاڻي (به) لاٿو آهي.
- لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ۝^{۱۶}
- ۱۶۔ انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي ذريعي اسان ان ۽ پاڇيون ڄمايون
- وَجَنَّتِ الْأَنْهَارُ ۝^{۱۷}
- ۱۷۔ ۽ گهاٽا باغ (پيدا ڪيون)
- إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ۝^{۱۸}
- ۱۸۔ يقينن اهو فيصلي جو ڏينهن هڪ مقرر وقت (تي اچڻ وارو) آهي.
- يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ نَادُونَ أَفْوَاجًا ۝^{۱۹}
- ۱۹۔ جنهن ڏينهن بگل ۾ ڦوڪيو ويندو. پوءِ توهان ٽولا ٽولا ٿي (اسانجي حضور ۾) ايندؤ.
- وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ۝^{۲۰}
- ۲۰۔ ۽ آسمان کوليو ويندو ايتري قدر جو اهو دروازا (دروازا) ٿي ويندو.
- وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ۝^{۲۱}
- ۲۱۔ جبل (پنهن جي جڳهه تان) هلايا ويندا (ايتري قدر جو اهي رج (وانگر) ٿي ويندا.
- إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۝^{۲۲}
- ۲۲۔ يقينن جهنم (انهن ماڻهن جي) تاز ۾ (لڳل) آهي.
- لِلظَّالِمِينَ مَا بَأْسًا ۝^{۲۳}
- ۲۳۔ (۽) اها سرڪشن جي رهڻ جي جاءِ آهي.
- لِيُشِيرَ فِيهَا أَحْقَابًا ۝^{۲۴}
- ۲۴۔ اهي انهيءَ ۾ ورهن جا ورهه رهندا ايندا.

لَا يَدُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ۝

۲۵۔ (اتي انهن ماڻهن جي اها حالت هوندي جو نه ته اهي انهيءَ ۾ ڪنهن قسم جي تڙاڻ (محسوس ڪندا) ۽ نه ڪا پيئڻ جي شيءِ انهن کي ملندي (جيڪا اڄ لاهي سگهي)

إِلَّا حَيْثُ وَأَعْسَاقًا ۝

۲۶۔ ها پر الله انهن کي (تيز) گرم پاڻي ۽ (برداشت کان ٻاهر) ٿڌو پاڻي ڏيندو.

جَزَاءً وَفَاءً ۝

۲۷۔ (اهڙيءَ طرح انهن کي انهن جي عملن جي) مطابق بدلو (ڏنو ويندو).

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ۝

۲۸۔ اهي يقينن (ڪنهن) حساب جو ڊپ (پنهن جي دلين ۾) نه رکندا هئا.

وَكَذَّبُوا بِالَّذِينَ كَانُوا يَكْفُرُونَ ۝

۲۹۔ ۽ اسانجن نشانن کي سختيءَ سان ڪوڙو ڪندا هئا.

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ۝

۳۰۔ ۽ اسان (ته) هر هڪ شيءِ کي پوريءَ طرح ڳڻي رکيو آهي.

فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ۝

۳۱۔ پوءِ (پنهن جن عملن مطابق) عذاب چڪو ۽ اسان توهان کي (عذاب کانپوءِ) عذاب ئي ڏيندا رهنداسين.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ۝

۳۲۔ يقينن متقين جي لاءِ ڪاميابي (مقدر) آهي.

حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ۝

۳۳۔ (يعني) باغ ۽ انگور

وَكُوَاعِبَ أُنْرَابًا ۝

۳۴۔ ۽ هم عمر نوجوان عورتون.

وَكَأْسًا دِهَاقًا ۝

۳۵۔ ۽ چلڪندڙ پيالو

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا ۝

۳۶۔ نه ته اهي انهن (جنتن) ۾ بيهوديون ڳالهائون ٻڌندا ۽ نه (انهن جي ڳالهين کي) ڪڏهن ڪو ڪوڙو ڪندو.

جَزَاءً مِمَّنْ رَزَاكَ عَطَاءً حِسَابًا ۝

۳۷۔ انهن کي تنهن جي رب جي طرفان اهڙو بدلو ڏنو ويندو جيڪو حال سارو انعام هوندو.

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ
لَا يَلِيكَوْنَ مِنْهُ خُطَابًا ۝

۳۸۔ (تنهن جي انهيءَ رب جي طرفان جيڪو)
آسمانن ۽ زمين ۽ انهن ٻنهي جي وچ ۾ جيڪي
ڪي آهي انهن سڀني جو رب آهي (۽) بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو آهي۔ اهي انهيءَ جي حضور
۾ (سواءِ اجازت جي) ڳالهه ڪرڻ جي طاقت
نه رکندا.

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
إِلَّا مَنْ أَمَرَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ۝

۳۹۔ (اهو انهيءَ ڏينهن ٿيندو) جنهن ڏينهن
ڪامل روح ۽ فرشتا صف ٻڌيو بيٺا هوندا
(۽) اهي ڳالهه نه ڪري سگهندا سواءِ
انهيءَ جي جنهن کي رحمان (خدا) اجازت
ڏني هوندي ۽ (اهڙو شخص صرف مناسب
موقعو ۽) صحيح صحيح ڳالهه چوندو.

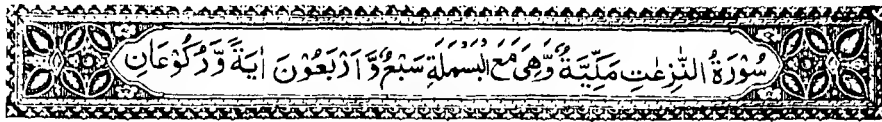
ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
مُآبًا ۝

۴۰۔ اهو ڏينهن ضرور اچڻو آهي پوءِ (توهان
مان) جيڪو (شخص) گهري پنهنجي رب
وٽ (پنهنجي جو) ٺڪاڻو بنائي وٺي.

إِنَّا أَنْذَرْنَكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدُهُ وَيَقُولُ
الْكَفُورُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ۝

۴۱۔ اسان توهان کي هڪ ويجهي (زماني ۾)
اچڻ واري) عذاب کان چڱيءَ طرح هوشيار
ڪري ڇڏيو آهي۔ جنهن ڏينهن انسان انهيءَ
شيءَ کي ڏسي وٺندو جيڪا انهيءَ جي هٿن
اڳتي موڪلي آهي ۽ ڪافر (انهيءَ ڏينهن)
چوندو اي ڪاش! مان مٽي هجان ها.

سورت نازعات . هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون
ستيتاليهه آيتون ؛ ٻه رڪوع آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانئو)	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۲- مان انهن هستين کي شهادت طور پيش ڪريان ٿو جيڪي پوري ڌيان سان ديني علمن کي چڪين ٿيون.	وَالزُّرْعَةِ غَرْقًا ②
۳- ؛ انهن (هستين) کي جيڪي تمام چڱيءَ طرح ڳنڍ ٻڌن ٿيون.	وَالنَّشْطِ نَشَاطًا ③
۴- ؛ انهن (هستين) کي جيڪي پري پري نڪري وڃن ٿيون.	وَالشَّيْخِ سَبْحًا ④
۵- پوءِ (مقابلو ڪري پنهنجي مقابلي واري کان) گهڻو اڳتي نڪري وڃن ٿيون.	فَالشِّفَةِ شَبَقًا ⑤
۶- وري (دنيا جي) ڪم (هلائڻ) جي تدبيرن ۾ لڳي وڃن ٿيون.	فَالْذَّيْرِ ذَمًّا ⑥
۷- (انهن صفتن واري قوم جي ظهور جو اهو ڏينهن هوندو) جنهن ڏينهن جنگ (جي) تياري ڪرڻ واري (قوم) جنگ جي تياري ڪندي.	يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ⑦
۸- انهيءَ (جنگ جي تياري) کان پوءِ (اهڙي قسم جي) پويان اچڻ واري (هڪ ٻي) گهڙي ايندي.	تَتَّبِعَهَا الرِّادَّةُ ⑧
۹- انهيءَ ڏينهن ڪن (ماڻهن جون) دليون ڌڙڪي رهيون هونديون.	قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ⑨

۱۰. انهن جون نظرون خوف کان جهڪيل هونديون. ابْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ⑩
۱۱. (۱) اهي چوندا ڇا اسانکي پنهنجي رستي تي پوئين پير موٽايو ويندو. يَقُولُونَ ءَاِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْكَافِرَةِ ⑪
۱۲. ڇا (انهيءَ حالت ۾ به جو) جڏهن اسان پتا هڏا ٿي وينداسين (اٿين ٿيندو)؟ ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا تَجْرَةً ⑫
۱۳. اهي چون ٿا (جيڪڏهن اٿين ٿيو) تڏهن ته اها وڏي گهاتي واري واپسي ٿيندي. قَالُوا تِلْكَ اِذَا كَرَرْتَ خَاسِرَةٌ ⑬
۱۴. (۱) اهو به ياد رکڻو ته اها جنگ جي خبر ته صرف هڪ ڌڙڪو هئي. فَاَتَمَّآ هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ⑭
۱۵. سو (انهيءَ ڌڙڪي کانپوءِ) اهي يڪدم وري (جنگ جي) ميدان ۾ اچي موجود ٿيندا. فَاِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ⑮
۱۶. ڇا توکي موسيٰ جي ڳالهه (به) پهتي آهي؟ هَلْ اَتَاكَ حَدِيثُ مُوسٰى ⑯
۱۷. جڏهن انهيءَ کي انهيءَ جي رب مقدس وادي يعني طوي ۾ پڪاريو هو. اِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ⑰
۱۸. (۱) فرمايو هو ته فرعون ڏانهن وڃ جو جو اهو باغي ٿي رهيو آهي. اِذْهَبْ اِلَىٰ فِرْعَوْنَ اِنَّهُ كَافٍ ⑱
۱۹. (۱) انهيءَ کي چڻو ته ڇا توکي (انهيءَ ڳالهه جي به ڪا) خواهش آهي ته تون پاڪ ٿي وڃين. فَقُلْ هَلْ لَّكَ اِلَّا اَنْ تَزْكٰى ⑲
۲۰. (۱) انهيءَ جي نتيجي ۾ مان توکي تنهن جي رب ڏانهن رستو ڏيکاريان ۽ تون (خدا کان) ڊڄڻ لڳين. وَاَهْدِيْكَ اِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشٰهُ ⑳
۲۱. سو (موسيٰ ويو ۽ انهن) انهيءَ کي هڪ وڏو نشان ڏيکاريو. فَاَرٰهُ اٰيَةً الْكُبْرٰى ㉑
۲۲. جنهن تي انهي (موسيٰ کي) ڪوڙو ڪيو ۽ نافرمان ٿي پيو. فَكَذَّبَ وَعَصٰهُ ㉒
۲۳. انهيءَ کانسواءِ انهي فساد جون تدبيرون ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ㉓

- ڪندي حق کان پئي ڦيرائي ڇڏي.
۲۴. سو (انهيءَ پنهنجي دربارين کي) جمع ڪيو ۽ (ملڪ ۾ عام) پڙهو ڏياريو.
۲۵. ۽ (ماڻهن کي جمع ڪري) چيو ته مان توهانجو سڀ کان وڏو رب آهيان.
۲۶. انهيءَ تي الله انهيءَ کي آخرت ۽ دنيا جي عذاب ۾ مبتلا ڪرڻ جي لاءِ پڪڙي ورتو.
۲۷. يقينن انهيءَ (واقعي) ۾ انهيءَ جي لاءِ جيڪو خدا کان ڊڄي ٿو هڪ وڏي عبرت (جوسامان) آهي.
۲۸. (سوچو ته سهي) ڇا توهان کي (پهر) پيدا ڪرڻ وڌيڪ ڏکيو آهي يا آسمان کي (پيدا ڪرڻ) جنهن کي انهيءَ (خدا) بنايو آهي.
۲۹. ۽ (انهيءَ جي بلنديءَ کي اوجھو ڪيو آهي ۽ انهيءَ کي بي عيب بنايو اٿس.
۳۰. ۽ انهيءَ جي رات کي (ته) اونداهو بنايو آهي پر انهيءَ جي مجھند کي (روشن بنائي) ظاهر ڪيو آهي.
۳۱. ۽ انهيءَ سان گڏ (انهيءَ زماني ۾) زمين کي به وڃايو اٿس.
۳۲. پوءِ (انهيءَ مان) انهيءَ جو پاڻي ۽ انهيءَ جو چارو ڪڍيو اٿس.
۳۳. ۽ جبلن کي به انهيءَ ۾ ڪپايو آهي.
۳۴. (اهو سڀ ڪجهه) توهانجي ۽ توهانجن جانورن جي فائدي جيلا ۽ (انهيءَ ڪيو آهي)
۳۵. پوءِ جڏهن اها وڏي آفت ايندي
- وَحْشَرَفَنَادَى ۱۷
- فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ۱۸
- فَأَخَذُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ۱۹
- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى ۲۰
- ۲۱
- ۲۲
- ۲۳
- ۲۴
- ۲۵
- ۲۶
- ۲۷
- ۲۸
- ۲۹
- ۳۰
- ۳۱
- ۳۲
- ۳۳
- ۳۴
- ۳۵
- ۳۶
- ۳۷
- ۳۸
- ۳۹
- ۴۰
- ۴۱
- ۴۲
- ۴۳
- ۴۴
- ۴۵
- ۴۶
- ۴۷
- ۴۸
- ۴۹
- ۵۰
- ۵۱
- ۵۲
- ۵۳
- ۵۴
- ۵۵
- ۵۶
- ۵۷
- ۵۸
- ۵۹
- ۶۰
- ۶۱
- ۶۲
- ۶۳
- ۶۴
- ۶۵
- ۶۶
- ۶۷
- ۶۸
- ۶۹
- ۷۰
- ۷۱
- ۷۲
- ۷۳
- ۷۴
- ۷۵
- ۷۶
- ۷۷
- ۷۸
- ۷۹
- ۸۰
- ۸۱
- ۸۲
- ۸۳
- ۸۴
- ۸۵
- ۸۶
- ۸۷
- ۸۸
- ۸۹
- ۹۰
- ۹۱
- ۹۲
- ۹۳
- ۹۴
- ۹۵
- ۹۶
- ۹۷
- ۹۸
- ۹۹
- ۱۰۰

۳۶. جنهن ڏينهن انسان پنهنجي ڪٺي کي
ياد ڪندو.

۳۷. ۽ جهنم انهيءَ جي لاءِ جيڪو انهيءَ کي
(عقل جي اک سان) ڏسندو ظاهر ڪيو
ويندو.

۳۸. پوءِ جنهن سرڪشي اختيار ڪئي.

۳۹. ۽ دنياوي زندگيءَ کي (آخرت تي) ترجيح
ڏئي.

۴۰. يقينن جهنم (ئي) انهيءَ جو نڪاڻو
آهي.

۴۱. ۽ جنهن پنهنجي رب جي شان کان خوف
ڪيو ۽ (پنهنجي) نفس کي ڪريل خواهشن
کان روڪيو.

۴۲. يقينن جنت ئي انهيءَ جو نڪاڻو آهي.

۴۳. اهي توکان انهيءَ گهڙيءَ جي متعلق
پڇن ٿا (ته) انهيءَ جو اڇڻ ڪڏهن ٿيندو؟

۴۴. توکي انهيءَ جي (اڇڻ جي) ذڪر سان
ڪهڙو تعلق؟

۴۵. انهيءَ (جي وقت) جي انتها (جو مقرر
ڪرڻ) ته تنهن جي رب سان تعلق رکي ٿو.

۴۶. تون ته صرف انهيءَ کي جيڪو انهيءَ
(آفت) کان ڊجيٽو هوشيار ڪرڻ وارو آهين.

۴۷. اهي جنهن ڏينهن انهيءَ کي ڏسندا (انهن
جي حالت اهڙي هوندي جو) ڄڻ اهي صرف
هڪ شام يا انهيءَ جو صبح (هن دنيا ۽)
رهيا آهن.

يَوْمَ يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَىٰ ۝

وَبُذِرَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ ۝

فَأَمَّا مَنْ كَفَّ ۝

وَأَثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۝

فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۝

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ
الْهَوَىٰ ۝

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۝

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسِيهَا ۝

فِيهِمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا ۝

إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ۝

إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَّنْ يَخْشَاهَا ۝

يَا أَيُّهَا النَّاسُ يَوْمَ يَرْوُفُهُمْ لَا يُلْبِسُوهُ إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ
فُجَاهًا ۝

سورت عبس - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون نيتاليهه آيتون ؛ هڪ ركوع آهي.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيئو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- عَبَسَ وَتَوَلَّى ②
۲. (ڇا) منهن ۾ گهٽڻ وڌائين ؛ منهن
موڙيائين؟
- أَن جَاءَهُ الْأَعْيُنُ ③
۳. (صرف) انهيءَ ڳالهه تي جو انهيءَ وٽ
(هڪ) نابينا (جنهن کي واقف ماڻهو ڄاڻندا
هئا) آيو.
- وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى ④
۴. ؛ (اي رسول!) ڪهڙي ڳالهه توکي
(انهيءَ تي) آگاهه ڪري سگهي ٿي ته اهو
ضرور پاڪ ٿي ويندو.
- أَوَيْدَكَرْتَفَعَهُ الذُّكْرَى ⑤
۵. يا (عبرت جي سببن کي) ياد ڪندو ته
(اهو) ياد ڪرڻ انهيءَ کي نفعو بخشيندو.
- أَفَأَمِّنَ اسْتَفْتَى ⑥
۶. ڇا اهو ٿي سگهي ٿو ته جيڪو شخص
(حق کان) بي پرواهي ڪري.
- فَأَنتَ لَهُ تَصَدَّى ⑦
۷. (انهيءَ جي طرف) ته تون چڱيءَ طرح
ڌيان ڏين (حالانڪ اهو سڄي قرآن جي خلاف
آهي)
- وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّى ⑧
۸. ؛ تون ائين ڪري به ڪيئن سگهين ٿو
جڏهن ته انهيءَ جي هدايت نه حاصل ڪرڻ
جي توتي ڪابه ذميواري نه آهي.
- وَأَفَأَمِّنَ جَاءَكَ يُسْتَفَى ⑨
۹. ؛ جيڪو به توڏانهن ڊوڙندو اچي.
- وَهُوَ يَخْشَى ⑩
۱۰. ؛ هو (انهيءَ سان گڏ خدا کان به)
ڊڄندو هجي.

۱۱. (تہ اعتراض ڪندڙ جي چوڻ موجب)
تون انهيءَ کان بي توجهي ڪرين ٿو.

فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى ۝

۱۲. (ائين) هرگز ڪونهي (اهي سڀ الزام
غلط آهن) يقينن هي (قرآن) تہ هڪ
نصيححت آهي (انهيءَ سان گڏ تلوار نہ لائي
ويئي جو تون ماڻهن کي مسلمان بنائڻ تي
مجبور ٿين)

كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ۝

۱۳. پوءِ جيڪو گهري انهيءَ کي پنهنجي
ذهن ۾ ياد ڪري.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ۝

۱۴. (هي قرآن اهڙن) صحيفن مان آهي
(جيڪي) عزت وارا

فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ۝

۱۵. بلند شان ۽ پاڪ آهن.

مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ۝

۱۶. اهي (صحيفا لکڻ وارن ۽ پري پري)
سفر ڪرڻ وارن جي هٿن ۾ (آهن).

بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ۝

۱۷. (اهڙن ماڻهن جي هٿن ۾) جيڪي معزز
آهن ۽ اعليٰ درجي جا نيڪو ڪار آهن.

كِرَامٍ بَرَرَةٍ ۝

۱۸. انسان تباهه ٿئي، هو ڪهڙو بي شڪر
آهي.

قِيلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ۝

۱۹. (اهو غور تہ ڪري تہ) خدا انهيءَ کي
ڪهڙيءَ شيءِ مان پيدا ڪيو آهي.

مِنْ أَيْ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۝

۲۰. (انهيءَ کي معلوم ٿيندو تہ يقينن) هڪ
نظفي مان (پيدا ڪيو آهي پهرين تہ) انهيءَ
کي پيدا ڪيو پوءِ انهيءَ جيلاءِ (ترقيءَ جو
هڪ) اندازو مقرر ڪيو.

مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ۝

۲۱. پوءِ (انهيءَ جي) رستي کي آسان بنايو
(۽ انهيءَ کي) ڏاڍو آسان بنايو.

ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ۝

۲۲. پوءِ (طبعي عمر کانپوءِ) انهيءَ کي
ماري ڇڏيو. پوءِ انهيءَ کي (موعود) قبر ۾
رکيو.

ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ۝

۲۳. پوءِ جڏهن چاهيندو انهيءَ کي ٻيهر
اتاري کڙو ڪري ڇڏيندو. ثُمَّ إِذَا شَاءَ انْشَرَهُ ۙ
۲۴. (ائين) هرگز ناهي (جو توهان سمجهو ٿا
ڏسو نٿا تہ) انهيءَ کي (يعني انسان کي)
جيڪو حڪم مليو هو، اڃا تائين هن انهيءَ
کي پورو نه ڪيو. كُلًّا لَّمَّا يَفُضْ مَا أَمَرَهُ ۙ
۲۵. پوءِ گهرجي تہ انسان پنهنجي کاڌي کي
ڏسي فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ ۙ
۲۶. (۽ ڏسي تہ) اسان ڪڪرن مان پاڻي
کي چڱيءَ طرح وسايو آهي. أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ۙ
۲۷. پوءِ زمين کي چڱيءَ طرح ڦاڙيو آهي. ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ۙ
۲۸. سو انهيءَ ڦاڙڻ جي نتيجي ۾ اسان انهيءَ
۾ قسم قسم جا ان پيدا ڪيا آهن. فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ۙ
۲۹. اهڙيءَ طرح انگور ۽ ٻاجيون
۳۰. پڻ زيتون ۽ ڪجيون وَعِنَبًا وَقَضْبًا ۙ
۳۱. ۽ انهيءَ سان گڏ گهاٽا باغ به وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ۙ
۳۲. ۽ ميوا ۽ خشڪ گاهه (۽ جهازيون به) وَحَدَادٍ بَقِ عُلْبًا ۙ
۳۳. (اهو سڀ) توهانجي لاءِ ۽ توهانجن
جانورن جي فائدي جي لاءِ (پيدا ڪيو ويو
آهي) وَأَفْكَهً وَأَبًّا ۙ
۳۴. ۽ وري (اهو به تہ سوچيو تہ) جڏهن
ڪئن کي ڦاڙڻ واري (مصيبت) ايندي مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنعَامِكُمْ ۙ
۳۵. جنهن ڏينهن انسان پنهنجي پاء کان
(پري) پڄندو. فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ ۙ
۳۶. ۽ (اهڙي طرح) پنهن جي ماء ۽ پنهن
جي پيء کان يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ۙ
۳۷. ۽ پنهن جي زال ۽ پنهنجن پٽن کان
(به) وَأُمِّهِ وَآبِيهِ ۙ
۳۸. ۽ صاحبته وينيته وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ۙ

۳۸. انهيءَ ڏينهن هر هڪ ماڻهوءَ جي حالت اهڙي هوندي جو اها کيس پنهنجي (ئي) طرف منجهائي رکندي.

لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ۝

۳۹. ڪن (ماڻهن جا) منهن انهيءَ ڏينهن روشن هوندا.

وَوُجُوهُ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۝

۴۰. ڪلنڊر ۽ ڏاڍا خوش

صَاحِبَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۝

۴۱. ۽ ڪن (ماڻهن جا) منهن انهيءَ ڏينهن اهڙا هوندا جو ائين معلوم ٿيندو ته انهن تي رڻي پيل آهي.

وَوُجُوهُ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۝

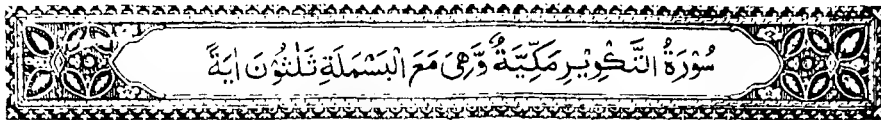
۴۲. (اندروني حالت ٻڌائڻ جي لاءِ) انهن جي منهن تي هڪ (اهڙي) ڪارنهن به ڇانيل هوندي (جيڪا اهڙي وقت ۾ ڇانئبي آهي).

تَرَهَقَهَا قَرَّةٌ ۝

۴۳. اهي ئي ماڻهو ڪافر ۽ بدڪار قرار ڏنا ويندا.

۱
۳۴

أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ ۝

سورت تکوير - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٽيهه آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانشو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

۲. جڏهن سج (جي روشنيءَ) کي وڙهيو ويندو.

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝

۳. ۽ جڏهن تارا ڌنڌلاڻجي ويندا.

وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ۝

۴. ۽ جڏهن جبل هلايا ويندا.

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ۝

۵. ۽ جڏهن ڏهن مهينن جون ڍڪيون ڏاڇيون گور ڇڏيون وينديون.

وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝

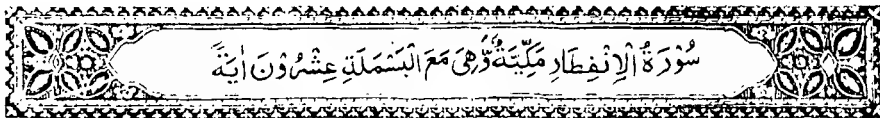
۶. ۽ جڏهن وحشي گڏ ڪيا ويندا.

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ۝

- وَاِذَا الْبُحَارُ سُجِّرَتْ ۝^٤ ۷ جڏهن دريائن (جي پاڻين) کي (ڪڍي
بين درياهن يانهرن ۾) ملايو ويندو.
- وَاِذَا الْنُفُوسُ رُوِّجَتْ ۝^٥ ۸ جڏهن (مختلف) نفس جمع ڪيا ويندا.
- وَاِذَا الْمَوْءِدَةُ سُيِّلَتْ ۝^٦ ۹ جڏهن جيئرو پوري ڇڏڻ واري
(چوڪري) جي باري ۾ سوال ڪيو ويندو.
- يَا أَيُّ ذُنُوبٍ قُتِلَتْ ۝^٧ ۱۰ (تہ آخر) ڪهڙي گناهہ جي بدلي ۾
انهيءَ کي قتل ڪيو ويو هو.
- وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۝^٨ ۱۱ جڏهن ڪتاب پکيڙيا ويندا.
- وَاِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ۝^٩ ۱۲ جڏهن آسمان جي ڪل لائي ويندي.
- وَاِذَا الْجَحِيمُ سُورَتْ ۝^{١٠} ۱۳ جڏهن جہنم کي پڙڪايو ويندو.
- وَاِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ۝^{١١} ۱۴ جڏهن جنت کي ويجهو ڪيو ويندو.
- عَلِمْتُ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ۝^{١٢} ۱۵ (انهيءَ ڏينهن) هر ڪا جان جيڪي ڪي
انهيءَ حاصل ڪيو آهي ڄاڻي وٺندي.
- فَلَا أُقْسِمُ بِالْخَنَاسِ ۝^{١٣} ۱۶ پوءِ ائين نہ آهي (جيڪي توهان خيال
ڪيو ٿا) مان شاهديءَ طور پيش ڪيانئو
هلندي هلندي پوئتي وڃڻ وارن کي.
- الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ۝^{١٤} ۱۷ (جيڪي گڏ) نڪ جي سامهون هلڻ وارا
(بہ آهن ۽ وري) گهرن ۾ ويهي رهڻ وارا بہ
- وَالْيَلِ إِذَا عَسَّسَ ۝^{١٥} ۱۸ رات کي (شاهديءَ طور پيش
ڪيانئو) جڏهن اها خاتمي کي پهچي ٿي.
- وَالضُّبُعِ إِذَا تَنَفَّسَ ۝^{١٦} ۱۹ ۷ صبح کي جڏهن اهو ساهہ کڻڻ لڳي
ٿو.
- إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝^{١٧} ۲۰ يقينن اهو (قرآن) هڪ بزرگ رسول جو
ڪلام آهي.
- ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝^{١٨} ۲۱ (جيڪو رسول) طاقت وارو ۽ عرش جي
مالڪ جي حضور وڏو درجو رکڻ وارو آهي.
- قَطَاعٍ ثَمَرٍ آمِينٍ ۝^{١٩} ۲۲ (۽) مڃيل (بہ) آهي (۽) انهيءَ سان
گڏ امين بہ آهي.
- وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۝^{٢٠} ۲۳ ۷ توهانجو ساٿي هرگز چريو نہ آهي.

- وَلَقَدْ سَأَاهُ بِالْأُفُقِ الْبَيْنِينَ ﴿٢٤﴾ ۲۴۔ ۽ هن انهي (غيب) کي يقينن کليل افق ۾ ڏٺو آهي.
- وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٥﴾ ۲۵۔ ۽ هو غيب جي خبرن ٻڌائڻ ۾ هرگز بخيل نه آهي.
- وَمَا هُوَ يَقُولُ شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ ﴿٢٦﴾ ۲۶۔ ۽ نه اهو (يعني انهيءَ تي نازل ٿيڻ وارو) (ڪلام) ڌڪاريل شيطان جي (چيل) ڳالهه آهي.
- فَأَيُّ نَذْهَبُونَ ﴿٢٧﴾ ۲۷۔ پوءِ (باوجود انهيءَ جي) توهان ڪاڏي وڃو ٿا.
- إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ ۲۸۔ اهو ته صرف سڀني جهانن جي لاءِ هڪ نصيحت آهي.
- لَيْسَ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٩﴾ ۲۹۔ (خاص ڪري) توهان مان انهيءَ جي لاءِ جيڪو سڌي رستي تي هلڻ چاهي.
- وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾ ۳۰۔ ۽ توهان اهو نٿا گهري سگهو پر خدا جي مرضيءَ جي مطابق جيڪو سڀني جهانن جو رب آهي.

سورت انفطار هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ويهه آيتون آهن .

- لِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ ۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانئو)
- إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿٢﴾ ۲۔ جڏهن آسمان ٽٽي پوندو.
- وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٣﴾ ۳۔ ۽ جڏهن تارا ڇڻي پوندا.
- وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٤﴾ ۴۔ ۽ جڏهن سمنڊ ٽٽي ملبا ويندا.
- وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٥﴾ ۵۔ ۽ جڏهن قبرون کولي هيڏانهن هوڏانهن پکيڙيون وينديون.

۶- تڏهين اها وڏي (خطاڪار) جان (جنهن جو هتي ذڪر آهي) ڄاڻي وٺندي ته ڇا (ڪجهه) انهيءَ اڳتي موڪليو آهي؛ ڇا (ڪجهه) پوئتي ڇڏيو آهي.

۷- اي انسان! توکي ڪنهن تنهن جي رب جي باري ۾ مغرور (۽ دوکي کاڌل) بنائي ڇڏيو آهي.

۸- انهيءَ رب جي باري ۾ جنهن توکي پيدا ڪيو پوءِ توکي (يعني تنهن جي اندروني طاقتن کي) درست ڪيو - پوءِ توکي مناسب قوتون بخشيون.

۹- پوءِ جيڪا صورت انهيءَ پسند ڪئي انهيءَ ۾ توکي جوڙيائين.

۱۰- ائين هرگز ڪونهي (جيڪي توهان خيال ڪيو ٿا) بلڪ توهان ته جزا ۽ سزا کي ڪوڙو ڪيو ٿا.

۱۱- ۽ يقينن توهانتي (توهانجي خدا جي طرفان) نگران مقرر آهن.

۱۲- (جيڪي) شريف (۽) هر ڳالهه کي لکڻ وارا آهن.

۱۳- توهان جيڪي ڪي ڪيو ٿا اهي انهيءَ کي ڄاڻن ٿا.

۱۴- يقينن نيڪين ۾ وڃي وارا ماڻهو (هميشه) نعمت ۾ (رهن) ٿا.

۱۵- ۽ بدڪار ماڻهو يقينن جهنم ۾ (رهن) ٿا.

۱۶- اهي (خاص ڪري) انهيءَ ۾ جزا جي ڏينهن داخل ٿيندا.

۱۷- ۽ اهي ڪهڙي طرح به انهيءَ کان بچي غائب نٿا ٿي سگهن.

عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ۝

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ۝

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوِّكَ فَعَدَلَكَ ۝

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝

كَلَّا بَلْ سَكَدَ بُؤَنَ الْإِنِّينِ ۝

وَأَنَّ عَلَيْكُمْ لَخُفَظِينَ ۝

كِرَامًا كَاتِبِينَ ۝

يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ۝

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝

وَأِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ۝

يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ۝

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ۝

وَمَا أَذْرِكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ①

۱۸۔ (اي مخاطب!) توکي ڪنهن انهيءَ
ڳالهه جو علم ڏنو آهي ته جزا سزا جو وقت
ڪهڙو آهي.

ثُمَّ مَا أَذْرِكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ②

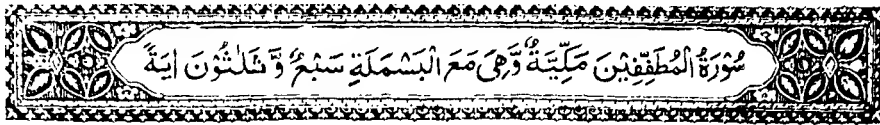
۱۹۔ پوءِ (اسان توکي چئون ٿا ته) توکي
ڪنهن علم ڏنو آهي ته جزا سزا جو وقت
ڪهڙو آهي.

يَوْمَ لَا تَنفِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ

بِإِلَهِ ③

يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ④

۲۰۔ (اهو وقت) انهيءَ ڏينهن (ٿيندو) جنهن
۾ ڪابه جان ڪنهن به جان کي فائدو
پهچائڻ لاءِ ڪوبه اختيار نه رکندي ۽ سڀ
فيصلو انهيءَ ڏينهن الله جي ئي هٿ ۾
هوندو.

سورت مطففين - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ستنهيہ آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ②

۲۔ سودي سلف ۾ تور گهٽ ڪري ڏيڻ وارن
لاءِ عذاب (ئي عذاب) آهي.

الَّذِينَ إِذَا أَتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ③

۳۔ (انهن جي لاءِ) جيڪي تور ڪن ٿا ته
چڱي طرح ڀيري ڪري وٺن ٿا.

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوَّزَوْهُمْ يَخْسِرُونَ ④

۴۔ جڏهن (ڪا شيءِ) ٻين کي توري ڏين
ٿا ته پوءِ تور ۾ گهٽائي ڏين ٿا.

أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ⑤

۵۔ ڇا اهي ماڻهو يقين نٿا ڪن ته اهي
(جيئرو ڪري) اٿاريا ويندا.

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ⑥

۶۔ انهيءَ عظيم الشان وقت (جي) فيصلي
ڏسڻ جي لاءِ.

۷ جنهن وقت (سڀ) ماڻهو سڀني جهانن جي رب (جي فيصلي ٻڌڻ) جي لاءِ بيهندا.

۸ ائين ڪونهي (جيڪي اهي سمجهن ٿا) بدڪارن (جي جزا) جو حڪم يقينن هڪ دائمي ڪتاب ۾ آهي.

۹. ۽ توکي ڪنهن ٻڌايو آهي ته سجين ڇا آهي؟

۱۰. اهو اهڙو حڪم آهي جيڪو (ازل کان) لکيل آهي.

۱۱. انهيءَ ڏينهن ڪوڙو ڪرڻ وارن لاءِ عذاب (تي عذاب) هوندو.

۱۲. انهن (اهڙن ڪوڙو ڪرڻ وارن) جي لاءِ جيڪي جزا سزا جي ڏينهن جو انڪار ڪن ٿا.

۱۳. ۽ انهيءَ جو انڪار نٿو ڪري سگهي پر اهو جيڪو حد کان نڪتل (۽) سخت گنهگار آهي.

۱۴. جڏهن اهڙن ماڻهن جي اڳيان اسانجا نشان پڙهيا وڃن ته اهي چئي ڏين ٿا ته هيءَ ته پهرين ماڻهن جون نقل ڪيل ڳالهيون آهن.

۱۵. هرگز (ائين) نه آهي (جيئن اهي چون ٿا) پر (اصل ڳالهه هيءَ آهي ته) انهن جي دلين تي انهيءَ جيڪي اهي ڪمائي چڪا آهن ڪٺ لڳائي ڇڏي آهي.

۱۶. بلڪ هيئن چئو ته انهيءَ ڏينهن اهي پنهنجي رب جي سامهون اچڻ کان يقينن روڪيا ويندا.

۱۷. پوءِ اهي ضرور جهنم ۾ داخل ٿيندا.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ۝

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ۝

كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ۝

وَيْلٌ يَوْمَذِي الْقَسَدِ لِلسَّكَدِ يَن ۝

الَّذِينَ يَكْذِبُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ ۝

وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ۝

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۝

كَلَّا بَلْ رَأَوْا عَلَاقُوتَهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَذِي الْقَسَدِ لَمَحْجُوبُونَ ۝

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ۝

۱۸۔ پوءِ انهن کي چيو ويندو، اهاڻي ته اها
(پڄاڙي) آهي جنهن جو توهان انڪار ڪندا
هئا.

۱۹۔ توهانجن خيالن جي خلاف ڀلارن (جي
جزا) جو حڪم يقين عليين ۾ آهي.

۲۰۔ ۽ توکي ڪنهن ٻڌايو آهي ته عليون ڇا
آهي؟

۲۱۔ اهو هڪ لکيل حڪم آهي.

۲۲۔ جنهن کي مقرب مائهو (خود پنهنجن
اڪين سان) ڏسندا.

۲۳۔ نيڪي ۾ وڌيل مائهو يقينن نعمت (جي
جاء) ۾ رکيا ويندا.

۲۴۔ تختن تي (وٺي سڀ حال) ڏسي رهيا
هوندا.

۲۵۔ تون (جيڪڏهن انهن کي ڏسين ته)
انهن جي منهن تي نعمت جي تازگي محسوس
ڪندين.

۲۶۔ انهن کي خالص مهر لڳل شراب پياريو
ويندو.

۲۷۔ انهيءَ جي پڄاڙيءَ ۾ مشڪ هوندو ۽
گهرجي ته خواهش رکڻ وارا (انسان) اهڙي
(ني) شئي جي خواهش ڪن.

۲۸۔ ۽ انهيءَ ۾ تسنيم جي ملاوت هوندي.

۲۹۔ (اسانجي مراد انهيءَ) چشمي (مان) آهي
جنهن مان مقرب مائهو پيئندا.

۳۰۔ اهي مائهو جيڪي ڏوهاري ٿيا، يقينن
مومنن سان ڪل (مسخري) ڪندا هئا.

۳۱۔ ۽ جڏهن انهن جي پراسان لنگهندا هئا ته
هڪ ٻئي کي اک سان اشارا ڪندا هئا.

ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٥٠﴾

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْإِبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ﴿٥١﴾

وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿٥٢﴾

كِتَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٥٣﴾

يَشْهَدُهُ الْمَقَرُّونَ ﴿٥٤﴾

إِنَّ الْإِبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٥٥﴾

عَلَى الْأَرْآكِ يَنْظُرُونَ ﴿٥٦﴾

تَعْرِفُ فِي وُجُوهِِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٥٧﴾

يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ ﴿٥٨﴾

خِتْمُهُ مِسْكٌَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافِرِ
الْمُتَنَافِرُونَ ﴿٥٩﴾

وَمِرَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٦٠﴾

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٦١﴾

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
يُضْحَكُونَ ﴿٦٢﴾

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٦٣﴾

۳۲. ۽ جڏهن پنهنجي گهروارن ڏانهن
موٽندا هئا ته (مسلمانن جي خلاف) ڏاڍيون
ڳالهائون ٺاهيندي موٽندا هئا.

۳۳. ۽ (جڏهن به) انهن کي ڏسندا هئا
چوندا هئا ته هي ماڻهو ته بلڪل گمراهه
آهن.

۳۴. ۽ حق اهو آهي جو اهي انهن تي نگران
بنائي نه موڪليا ويا هئا.

۳۵. پوءِ جن ايمان آندو (اهي) انهيءَ (جزا
سزا جي) ڏينهن ڪافرن تي ڪلندا.

۳۶. تختن تي ويٺل (انهن جو سڄو حال)
ڏسي رهيا هوندا.

۳۷. (۽ پاڻ به چوندا ته) ڇا ڪافرن کي
جيڪي ڪي اهي ڪندا هئا (انهيءَ جو)
پورو بدلو ملي ويو (يا نه؟)

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا
فَكَهِينٌ ۝

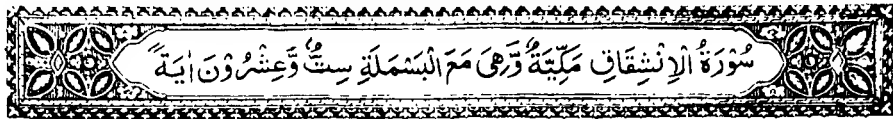
وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ۝

وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ۝

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ۝

عَلَىٰ الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ۝

هَلْ ثَوَابَ الْكُفَّارِ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ۝

سورت انشقاق - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت انهيءَ جون
چويهه آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

۲. جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو.

۳. ۽ پنهنجي رب (جي ڳالهه ٻڌڻ) لاءِ
ڪن ڏيندو. ۽ اهوئي (انهيءَ تي) فرض آهي.

۴. ۽ جڏهن زمين پکيڙي ويندي.

۵. ۽ جيڪي ڪي انهيءَ به آهي اها انهيءَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ۝

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝

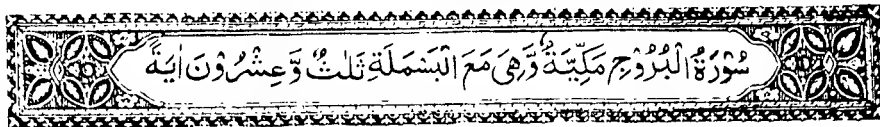
وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ۝

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝

- کي ڪڍي ٻاهر ڪنڌي ۽ خالي ٿي ويندي.
۶. ۽ پنهنجي رب (جي ڳالهه ٻڌڻ) جي لاءِ
ڪن ڏيندي ۽ اهوئي (انهيءَ تي) فرض آهي.
۷. اي انسان! تون پنهنجي رب جي طرف
پورو زور لڳائي وڃڻ وارو آهين (۽) وري
انهيءَ سان ملڻ وارو آهين.
۸. پوءِ جنهن جي ساڃي هٿ ۾ انهيءَ جو
اعمال نامون ڏنو ويندو.
۹. ته انهيءَ کان جلدي آسان حساب ورتو
ويندو.
۱۰. ۽ اهو پنهنجي ڪٽنب ڏانهن خوش
(خورم) موٽندو.
۱۱. ۽ جنهن کي انهيءَ جي پٺيءَ پويان
انهيءَ جو اعمال نامون ڏنو ويندو.
۱۲. اهو جلدي (پنهنجي وائڻ پنهنجي)
تباهيءَ کي سڏيندو.
۱۳. ۽ پڙڪندڙ باهه ۾ داخل ٿيندو.
۱۴. اهو پنهنجي اهل و عيال ۾ ڏاڍو خوش
رهندو هو.
۱۵. (۽) يقين رکندو هو ته ڪشادگيءَ
کانپوءِ ڪڏهن به انهيءَ کي تنگي نه
ايندي.
۱۶. پر ائين ته (ضرور) ٿيو هو جو
انهيءَ جو رب انهيءَ کي يقين ڏسي رهيو
هو.
۱۷. ۽ انهيءَ جي خيال جي غلطيءَ جي ثبوت
۾ اسان شفق کي پيش ڪيون ٿا.
۱۸. ۽ رات کي به ۽ انهيءَ کي به جنهن کي
اها گڏ ڪري ٿي وٺي.
- وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ①
- يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا
فُلْقِيهِ ②
- فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِمِيزِينِهِ ③
- فَسَوْفَ يُحَاسِبُ حِسَابًا يَّسِيرًا ④
- وَيُنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑤
- وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ⑥
- فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ⑦
- وَيَصْلُ سَعِيرًا ⑧
- إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑨
- إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ يَحُورَ ⑩
- بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ⑪
- فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ ⑫
- وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ⑬

- وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ①
 ۱۹۔ ۽ چنڊ کي (به) جڏهن اهو تيرهين جو
 ٿي وڃي. (شاهديءَ جي طور تي پيش
 ڪيونٽا)
 ۲۰۔ توهان ضرور درجه بدرجي انهن حالتن
 کي پهچندا.
 ۲۱۔ ۽ انهن ڪافرن کي ڇا ٿيو آهي جو
 ايمان نٿا آڻين.
 ۲۲۔ ۽ جڏهن انهن جي اڳيان قرآن پڙهيو
 وڃي ته سجدو نٿا ڪن.
 ۲۳۔ پر ڪافر پنهنجي ڪفر ۾ ايترو وڌي
 ويا آهن جو اهي (قرآن جي سچائي کي)
 ڪوڙو ڪرڻ لڳا آهن.
 ۲۴۔ ۽ الله انهيءَ کي جنهن کي اهي (پنهن
 جي دٻين ۾) لڪايو ويٺا آهن ڏاڍو ڄاڻي ٿو.
 ۲۵۔ پوءِ (انهن جي مخفي خيالن ۽ ظاهر
 عملن جي سببان) انهن کي دردناڪ عذاب
 جي خبر ڏني ڇڏ.
 ۲۶۔ پر اهي (مانهو) جن ايمان آندو ۽ انهن
 حال سارو عمل ڪيا انهن کي هڪ نه ختم
 ٿيڻ وارو (نيڪ) اجر ملڻ وارو آهي.
- وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
 أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ②
 ۱۰۶۵

سورت بروج - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٽيويهه آيتون آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
 ۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهائڻو)
 ۲۔ مان برجن واري آسمان کي شاهديءَ طور
 وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ②

پيش ڪيائڻو.

۳- ۽ انهيءَ ڏينهن کي جنهن جو واعدو آهي.
۴- ۽ (موعود) شاهد کي ۽ انهيءَ شخص کي
جنهن جي پيشگوئي پهرين ڪتابن ۾ موجود
آهي.

۵- ڪاهين وارا تباهه ٿي ويا.

۶- يعني (ڪاهين ۾) باهه (پڙڪائڻ وارا)
جنهن ۾ (گهڻو) پل (وڏو ويو) هو.

۷- جڏهن اهي انهيءَ باهه تي (ڌڙو هڻي)
وينا هئا.

۸- ۽ اهي مومنن سان جيڪي ڪي (معاملو)
ڪري رهيا هئا، انهن جي دل انهيءَ جي
حقيقت کي سمجهيو ٿي.

۹- ۽ انهن سان صرف انهيءَ ڪري دشمني
ڪندا هئا ته انهن غالب (۽) سڀني تعريفن
جي مالڪ الله تي ايمان چو آندو.

۱۰- اهو الله جنهن جي قبضي ۾ آسمانن ۽
زمين جي بادشاهت آهي ۽ (اهو نٿا سوچين
ته) الله هر شيءِ (جي حالتن) کان واقف
آهي.

۱۱- اهي ماڻهو جن مومن مردن ۽ مومن
عورتن کي عذاب ۾ مبتلا ڪيو (۽) وري
(پنهن جي فعل کان) توبه به نه ڪئي،
انهن کي يقينن جهنم جو عذاب ملندو. ۽ (هن
دنيا ۾ به) انهن کي (دل کي) ساڙي ڇڏڻ
وارو عذاب ملندو.

۱۲- (۽) جن ماڻهن ايمان آندو ۽ انهيءَ سان
گڏ انهيءَ (ايمان) جي حال سارو عمل به
انهن ڪيا. انهن کي باغ ملندا. جن جي هيٺان

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ۝

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ۝

قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ۝

النَّارِ ذَاتِ الْوُقُودِ ۝

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ۝

وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝

وَمَا نَقَبُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ
الْحَيِّدِ ۝

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ
يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ۝

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ۝

نهرن وهنديون هونديون (۱) اهائي وڏي
ڪاميابي آهي.

۱۳. يقينن تنهن جي رب جي پڪڙ سخت
هوندي آهي.

۱۴. (چوڄو) اهائي دنيا جي عذاب کي شروع
ڪري ٿو ؛ (جيڪڏهن ڪا قوم باز نه اچي
ته) بار بار عذاب آئي ٿو.

۱۵. ؛ (انهيءَ سان گڏ ئي) هو بي انتها
بخشن وارو (۱) بي انتها محبت ڪرڻ وارو
به آهي.

۱۶. (اهو) عرش جو مالڪ (۱) بزرگ شان
وارو آهي.

۱۷. جنهن ڳالهه جو ارادو ڪري انهيءَ کي
ڪري ئي ڇڏڻ وارو آهي.

۱۸. ڇا توهان کي (صداقت جي دشمنن جي)
لشڪرن جي خبر نه ملي آهي.

۱۹. يعني فرعون ؛ ثمود جي لشڪرن جي.

۲۰. حقيقت ته اها آهي جو ڪافر (سخت)
انڪار (جي مرضن) ۾ (مبتلا) آهن.

۲۱. حالانڪ الله (انهن کي) انهن جي پويان
(اچي) گهيرڻ وارو آهي.

۲۲. (انهيءَ کانسواءِ) هيءَ به هڪ حقيقت
آهي ته اهو (ڪلام جيڪو انهن ڳالهين جي
خبر ڏئي رهيو آهي) هڪ بزرگ ڪلام آهي ؛
هر جڳهه ؛ هر زماني ۾ پڙهڻ وارو ڪلام
آهي.

۲۳. ؛ (وڌيڪ ڪمال اهو آهي ته) هو
حفاظت ڪيل تختي ۾ آهي.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝

إِنَّهُ هُوَ يُبْدِي وَيُعِيدُ ۝

وَهُوَ الْغَفُورُ الْودودُ ۝

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝

فَعَالٌ لَّيًّا يُبْدِي ۝

هَلْ أَمَّاكَ حَدِيثُ الْجُنودِ ۝

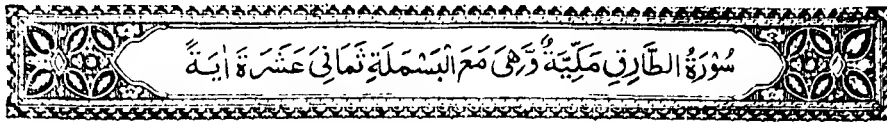
فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ۝

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝

وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ خَبِيرٌ ۝

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ۝

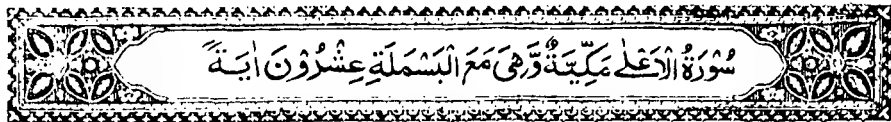
فِي لَوْحٍ مَحْمُودٍ ۝

سورت طارق - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت انهيء جون ارڙنهن آيتون آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
- ۲- مان آسمان کي ؛ صبح جي تاري کي
شاهديءَ طور پيش ڪيائڻو.
- ۳- ؛ ڪهڙي شيءِ توکي علم ڏنو آهي ته
صبح جو تارو ڇا آهي.
- ۴- اهو تارو (اهو آهي) جيڪو ڏاڍو چمڪي
ٿو.
- ۵- (اسان دعويٰ ڪيائون ته انهيءَ قسم
جي) ڪابه جان ڪانهي، جنهن تي هڪ
نگران (خدا جي طرفان) مقرر نه هجي.
- ۶- پوءِ انسان کي ڏسڻ گهرجي ته اهو
ڪهڙي شيءِ مان پيدا ڪيو ويو آهي.
- ۷- هو هڪ اڄل ڏيئي نڪرندڙ پاڻيءَ مان
پيدا ڪيو ويو آهي.
- ۸- اهو (پاڻي يا انسان) پٺيءَ ؛ سڀني (جي
هڏن) جي وچان نڪري ٿو.
- ۹- هو (يعني خدا) انهيءَ کي ٻيهر مونائڻ
تي به يقين قادر آهي.
- ۱۰- انهيءَ ڏينهن جڏهن لڪل پيد ظاهر
ڪيا ويندا.
- ۱۱- جنهن جي نتيجي ۾ نه ته (پنهن جي
مٿان مصيبت ٿارڻ جي) ڪا طاقت انهيءَ
(انسان) وٽ رهندي ؛ نه انهيءَ جو ڪو
مددگار هوندو.
- إِنَّمَا اللَّهُ الْوَاحِدُ الرَّحِيمُ ①
- وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ②
- وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ③
- النَّجْمُ الثَّاقِبُ ④
- إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّنَّاءِلَيْهَا حَافِظٌ ⑤
- فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ⑥
- خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ وَافِقٍ ⑦
- يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ⑧
- إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ⑨
- يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ⑩
- فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ⑪

۱۲. مان شاهديءَ طور انهيءَ ڪڪر کي
پيش ڪيائون جيڪو مينهن سان ڀريل بار
باروسي ٿو. وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ۱۵
۱۳. ۽ انهيءَ زمين کي به شاهديءَ طور پيش
ڪريان ٿو جيڪا بارش جي نازل ٿيڻ کانپوءِ
قاني اوڀر اڀاري ٿي. وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ۱۶
۱۴. اها شاهدي انهيءَ ڳالهه تي آهي ته اهو
(قرآن) يقينن قطعي ۽ آخري ڳالهه آهي. إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ۱۷
۱۵. ۽ اهو ڪو (بي فائدي ۽) ڪمزور ڪلام
نه آهي. وَمَا هُوَ إِلَّا هُزْلٌ ۱۸
۱۶. اهي ماڻهو يقينن (انهيءَ قرآن جي
خلاف) ڏاڍا ڊاءُ پيڇ هڻندا. إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ۱۹
۱۷. ۽ مان (خدا انهن جي خلاف) ڏاڍيون
تدبيرون ڪندس (۽ حق ظاهر ٿي پوندو) وَآكِيدٌ كَيْدًا ۲۰
۱۸. پوءِ (اي رسول!) ڪافرن کي مهلت ڏيو
(ها) انهن کي ڪجهه ڏينهن جي اجا مهلت
ڏيو (انهيءَ لاءِ ته جيڪو زور لڳائڻ چاهين
لڳائين) فَقِيلَ الْكَافِرِينَ آمَهُلُّهُمْ رُوَيْدًا ۲۱

سورت اعليٰ - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ويهه آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائون) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۱
۲. (اي رسول!) پنهنجي بزرگ (۽ برتر)
رب جي نالي جو بي عيب هٿ بيان ڪر. سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ۲
۳. (اهو) جنهن (انسان کي) پيدا ڪيو ۽
(انهيءَ کي) بي عيب بنايو. الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّى ۳

۴- ۽ جنهن (انهيءَ جي طاقتن جو) اندازو

ڪيو ۽ (انهن جي مطابق) انهيءَ کي هدايت ڏني.

۵- ۽ جنهن زمين مان چارو ڄمايو.

۶- پوءِ انهيءَ کي ڪارو ڪچرو بنائي ڇڏيو.

۷- (اي مسلمان) اسان توکي (اهڙيءَ طرح پڙهائينداسين جو) انهيءَ جي نتيجي ۾ تون پلبن ڪونه.

۸- سوائي انهيءَ جي جيڪو الله ڀلائي چاهي، اهو يقين ظاهر ڪي به ڄاڻي ٿو ۽ انهيءَ کي به جيڪو لڪل آهي.

۹- ۽ اسان (اي مسلمان) تنهن جي لاءِ (ڪاميابين ۽) آسانين جو حاصل ڪرڻ آسان ڪري ڇڏينداسين.

۱۰- پوءِ توهان به نصيحت ڪيو نصيحت ڪرڻ (هميشه دنيا ۾) مفيد ٿيندي رهي آهي.

۱۱- جيڪو (خدا کان) ڊڄي ٿو اهو يقين نصيحت حاصل ڪندو.

۱۲- ۽ (انهيءَ جي برخلاف) جيڪو نهايت بدبخت هوندو اهو انهيءَ کان ڪٽارو ڪندو رهندو.

۱۳- (اهوئي) جيڪو وڏي باهه ۾ داخل ٿيڻ وارو آهي.

۱۴- پوءِ (انهيءَ ۾ داخل ٿيڻ کانپوءِ) نه ته اهو انهيءَ ۾ مرنڊو ۽ نه زندهه رهندو.

۱۵- جيڪو پاڪ بڻبو، اهو يقين ڪامياب ٿيندو.

۱۶- بشرطيڪ (پاڪ ٿيڻ سان گڏوگڏ)

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ ۝

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ ۝

فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ ۝

سُقْرُبًا لَّا تُلْسَىٰ ۝

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَىٰ ۝

وَنُبَيِّرُكَ لَيْسْرًا ۝

فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَىٰ ۝

سَيَذَكِّرُكَ مَنْ يُخَشَىٰ ۝

وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ۝

الَّذِي يَصِلَ النَّارَ الْكُبْرَىٰ ۝

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَخْيَىٰ ۝

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّىٰ ۝

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ ۝

انهيءَ پنهن جي رب جو نالو به ورتو ۽ نماز
پڙهندورهيو.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝۱۷

۱۷. پر (اي مخالفو!) توهان (مانهو) ته
دنيوي زندگي کي (آخر تي) ترجيح ڏيو ٿا.

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقٰى ۝۱۸

۱۸. حالانڪ آخرت ڪيتري وڌيڪ بهتر ۽
جناڊار آهي.

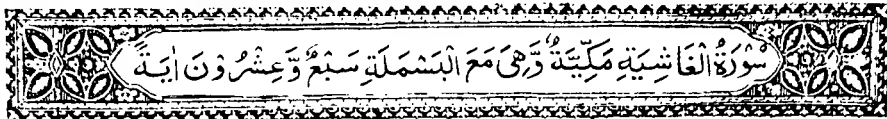
اِنَّ هٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْاُولٰٓئِ ۝۱۹

۱۹. يقينن اها ئي (ڳالھ) پهرين صحيفن ۽
به (درج) آهي.

صُحُفِ اِبْرٰهٖمَ وَمُوسٰى ۝۲۰

۲۰. (يعني) ابراهيم ۽ موسيٰ جي صحيفن

۰۲

سورت غاشيه - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت انهيءَ جون
ستاويھ آيتون آهن.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝۱

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

هَلْ اَتٰكَ حَدِیْثُ الْغَاشِيَةِ ۝۲

۲. ڇا توکي (دنيا تي) چائنجي وڃڻ واري
(مصيبت) جي به خبر پهتي آهي؟

وَجُودٌ يُّوْمِئِدُ خَاشِعَةً ۝۳

۳. انهيءَ ڏينهن (جڏهن اها مصيبت چائنجي
ويندي) ڪي منهن لٿل هوندا.

عَامِلَةٌ تَأْصِبَةٌ ۝۴

۴. (اهي) محنت ڪري رهيا هوندا (۽)
تڪجي چور ٿي رهيا هوندا.

تَصْلٰ نَارًا حَامِيَةً ۝۵

۵. (پر انهيءَ محنت مان ڪو فائدو نه ٿيندو
(۽) اها جماعت (بهرحال) هڪ پڙڪندڙ باهه
۾ داخل ٿيندي.

تَشْفٰی مِنْ عَيْنٍ اِزِيَّةٍ ۝۶

۶. ۽ انهيءَ (سڄي جماعت) کي پڙهڪندڙ
چشمي مان (پاڻي) پياربو ويندو.

۷. انهيءَ ڪي سڪي ڪنڊن واري گاهه
کانسواءِ ٻيو ڪوبه کاڌو نه ملندو.
۸. جيڪو نه ته انهن کي ٿلهو ڪندو ۽ نه
بک (جي تڪليف) کان بچائيندو.
۹. ڪجهه (ٻيا) ڇهرا انهيءَ ڏينهن خوش
خورم هوندا.
۱۰. پنهنجن (گذريل) ڪوششن تي مطمئن
هوندا.
۱۱. بلند (۽ مٿين) جنت ۾ (رهيا ٻيا)
هوندا.
۱۲. اهي انهيءَ ۾ ڪابه بيهودي ڳالهه نه
ٻڌندا.
۱۳. انهيءَ ۾ هڪ وهندڙ چشمن هوندو.
۱۴. (۽) انهيءَ (جنت) ۾ اوچا تخت (به)
رڪيل هوندا.
۱۵. ۽ آبخوارا رڪيل هوندا.
۱۶. ۽ ٽيڪ وٺڻ وارا ننڍي سائيز جا وهائا
قطارن ۾ (ٽيڪ لڳائڻ جي لاءِ) رڪيل هوندا.
۱۷. ۽ غاليجا وڃايل هوندا.
۱۸. ڇا اهي ڪڪرن کي نٿا ڏسن ته اهي
ڪهڙي طرح پيدا ڪيا ويا آهن.
۱۹. ۽ آسمان کي (نٿا ڏسن ته) ڪهڙيءَ
طرح بلند ڪيو ويو آهي.
۲۰. ۽ جبلن کي (نٿا ڏسن) ته ڪهڙيءَ طرح
کپايا ويا آهن.
۲۱. ۽ زمين کي (نٿا ڏسن) ته ڪهڙيءَ طرح
هموار ڪيل آهي.
۲۲. پوءِ نصيحت ڪر جو تون ته صرف
- لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ ۝۴
- لَا يُسْنُّ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ۝۵
- وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ۝۶
- لَسْعَٰيَهَا رَاضِيَةٌ ۝۷
- فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝۸
- لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِاِغْيَةٍ ۝۹
- فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۝۱۰
- فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ ۝۱۱
- وَأَكْوَافٌ مَّوْضُوعَةٌ ۝۱۲
- وَنَسَارِقٌ مَّصْفُوفَةٌ ۝۱۳
- وَرَرَانٍ مَبْنُوتَةٌ ۝۱۴
- أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۝۱۵
- وَالِإِلَّاهِ كَيْفَ رُفِعَتْ ۝۱۶
- وَالِإِلَّاهِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۝۱۷
- وَالِإِلَّاهِ كَيْفَ سُطِحَتْ ۝۱۸
- فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ۝۱۹

نصیحت ڪرڻ وارو آھين.

۲۳۔ تون انهن (مانهن) تي داروغي (جي طور

تي) مقرر نہ آھين.

۲۴۔ پر جنهن پئي ڦيري ورتي ۽ ڪفر جو

مرتڪب ٿيو.

۲۵۔ انهيءَ جي نتيجي ۾ الله انهيءَ کي سڀ

ڪان وڏو عذاب ڏيندو.

۲۶۔ يقينن انهن کي اسان ڏانهن ئي موٽڻو

آھي.

۲۷۔ پوءِ انهن کان حساب وٺڻ بہ يقينن

اسانجو ئي ڪم آھي.

لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِضَاطِرٍ ۝

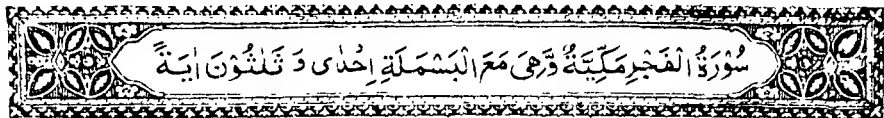
إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ۝

فِيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ۝

إِنَّ إِلَيْنَا أِيَابُهُمْ ۝

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۝

۱
ع
۱۳

سورت فجر - هيءَ سورت مڪي آھي ۽ بسم الله سميت هن جون ايڪٽيهه آيتون آھن.

۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد

ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ

وارو آھي (پڙھانٿو)

۲۔ مان شاهديءَ طور هڪ اچڻ واري فجر کي

پيش ڪيانٿو.

۳۔ ۽ ڏهن راتين کي بہ

۴۔ ۽ هڪ ٻڌيءَ کي ۽ اڪيءَ کي.

۵۔ ۽ (مٿي ذکر ڪيل ڏهن راتين کانپوءِ

اچڻ واري) رات کي جڏهن اها اهلي وڃي.

۶۔ ڇا انهيءَ ۾ عقلمند جي لاءِ ڪو قسم

(يعني شاهدي) آھي (يا ڪانهي؟)

۷۔ ڇا توکي معلوم آھي تہ تنهن جي رب عاد

سان ڪهڙو (معاملو) ڪيو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

وَالْفَجْرِ ۝

وَكَيْلٍ عَشْرِ ۝

وَالشَّفْعِ وَالْوُسْ ۝

وَالْيَلِ إِذَا يَسْرِ ۝

هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرِ ۝

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝

۸- يعني (عاد) ارم سان جيڪي وڏين
عمارتن وارا هئا.

۹- اهي ماڻهو جن جي مثال ڪابه قوم انهن
ملڪن ۾ پيدا ٿي نه ڪئي ويئي هئي.

۱۰- ۽ (چا) ثمود (جي متعلق به توکي
خبرون آهن) جيڪي وادين ۾ کوٽي (پنهن جا
گهر) ٺاهيندا هئا.

۱۱- ۽ فرعون (جي متعلق به توکي ڪجهه
خبر آهي) جو جبلن جو مالڪ هو.

۱۲- اهي (جبل) جن شهرن ۾ سخت فساد
ڪري رکيو هو.

۱۳- ۽ فساد ۾ وڌندائي ٿي ويا.

۱۴- جنهن تي تنهن جي رب انهن تي عذاب
جا ڪوڙا وسايا.

۱۵- تنهن جو رب يقينن تاڙ ۾ (لڳل) آهي.

۱۶- پوءِ (تورو ڏسو ته) انسان جي حالت
جو جڏهن انهيءَ رب انهيءَ کي آزمائش ۾
وجهي ٿو ۽ انهيءَ جي عزت ڪري ٿو ۽
انهيءَ تي نعمت نازل ڪري ٿو ته اهو چوي ٿو
ته (مان اهڙو شان وارو آهيان جو) منهن جي
رب منهن جي عزت ڪئي.

۱۷- ۽ جڏهن (خدا) کيس آزمائش ۾ وجهي
ٿو ۽ سندس رزق کي تنگ ڪري ٿو ته هو
چوي ٿو، منهنجي رب (بنان سبب) منهنجي
بي عزتي ڪئي.

۱۸- (خدا بنان سبب جي سزا نٿو ڏئي) بلڪ
(قصور توهانجو پنهن جو آهي جو) توهان
يتيم جي عزت نه ڪندا هئا..

إِزْمَدَاتِ الْعِمَادِ ۝

الَّتِي لَمْ يَخْلُقْ مِثْلَهَا فِي الْبِلَادِ ۝

وَتَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَةَ بِالْوَادِ ۝

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ۝

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ۝

فَاكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ۝

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝

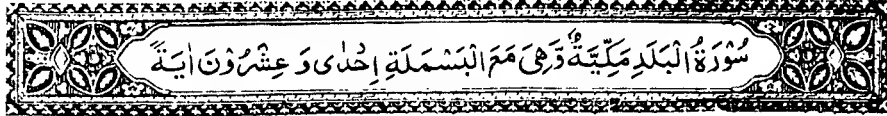
إِنَّ رَبَّكَ لَبَاسٌ صَادٍ ۝

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ
نَعَّمَهُ ۖ يَقُولُ رَبِّيَ أَكْرَمَنِ ۝

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ ۖ يَقُولُ
رَبِّيَ أَهَانَنِ ۝

كَلَّا بَلْ لَا تَكْفُرُونَ الْبَيِّنَاتِ ۝

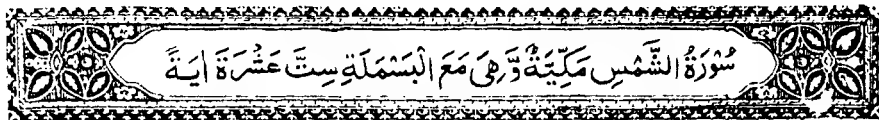
- وَلَا تَحْضُونَهُ عَلَى طَعَامِ الْيَسْكِينِ ۝
۱۹۔ نہ مسکین کی کاڌي ڪارائڻ جي هڪ
بني کي رغبت ڏياريندا هئا.
- وَتَأْكُلُونَ الشُّرَاكَ أَكْلًا لَبًّا ۝
۲۰۔ ورثي جو سمورو مال (عيش ۾) اڏائي
چڏيندا هئا.
- وَيُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَنًّا ۝
۲۱۔ توهان مال سان بي انتها محبت ڪندا
هئا.
- كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۝
۲۲۔ ٻڌو! جڏهن زمين کي ٽڪرا ٽڪرا ڪيو
ويندو.
- وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝
۲۳۔ تنهن جو رب اهڙي شان سان ايندو جو
فرشتا صفون ٻڌيو بيٺا هوندا.
- وَجَاءَ بِيَوْمٍ ذِي بَهْتَمٍ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ
الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى ۝
۲۴۔ انهيءَ ڏينهن جهنم (ويجهو) آندو
ويندو۔ انهيءَ عذاب جي وقت انسان چاهيندو
ته نصيحت حاصل ڪري پر اهو وقت
نصيحت کان پورو فائدو حاصل ڪرڻ جو نه
هوندو.
- يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ۝
۲۵۔ چوندو، ڪاش مان پنهنجي (هن)
زندگيءَ جي لاءِ ڪجهه اڳتي موڪليان ها.
- يَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ۝
۲۶۔ پوءِ انهيءَ ڏينهن خدا جي عذاب جهڙو
انهيءَ کي ڪوبه عذاب نه ڏيندو.
- وَلَا يُؤْتِي دَفْعًا أَحَدٌ ۝
۲۷۔ نه انهيءَ جي پڪڙ جهڙي ڪو ٻيو
پڪڙ ڪندو.
- يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۝
۲۸۔ اي نفس مطمئنه!
- ادْخُلِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ۝
۲۹۔ پنهنجي رب ڏانهن موٽي اچ (انهيءَ
حال ۾ جو تون انهيءَ کي) پسند ڪرڻ وارو
به آهين؛ انهيءَ جو پسند ڪيل به.
- فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ۝
۳۰۔ پوءِ (تنهن جو رب توکي چويو ته) اچ
منهنجي (خاص) پانهن ۾ داخل ٿي وڃ.
- وَادْخُلِي جَنَّتِي ۝
۳۱۔ (اچ) منهنجي جنت ۾ به داخل ٿي
وڃ.

سورت بلد - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ايڪيهه آيتون آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (ه) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- ٻڌو! توهانجي ڳالهه غلط آهي مان هن
شهر (مڪي) کي تنهن جي سڃاڻي طور پيش
ڪيان ٿو. لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ②
- ۳- ؛ (چوانٿو ته اي محمد) تون (هڪ
ڏينهن) وري هن شهر (مڪي) ۾ واپس اچڻو
آهين. وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ③
- ۴- ؛ پيءُ کي به ؛ پٽ کي به (شاهديءَ
طور پيش ڪيان ٿو) وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ ④
- ۵- اسان يقينن انسان کي محنت جي تابع
بنايو آهي. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ⑤
- ۶- ڇا هو گمان ڪري ٿو ته انهيءَ تي
ڪنهن جو زور نه هلندو. أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ⑥
- ۷- هو چويٿو ته مون ته مال جا ڍير لٽائي
چڙيا آهن. يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا بَدَأْتُ ⑦
- ۸- ڇا هو سمجهي ٿو ته انهيءَ کي ڪوبه
ڏسڻ وارو نه آهي. أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ⑧
- ۹- ڇا اسان انهيءَ لاءِ به اڪيون پيدا نه
ڪيون؟ أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ⑨
- ۱۰- ؛ زبان به ؛ ٻه ڇپ به (پيدا نه
ڪيا؟) وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ⑩
- ۱۱- پوءِ اسان انهيءَ کي (هدايت ؛ گمراهيءَ
جا) ٻئي رستا ٻڌائي چڙيا آهن. وَهَدَيْنَاهُ الرَّجْدَيْنِ ⑪

- فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ۝^{۱۲} ۱۲- (مگر) هو وري به چونيء تي نه چڙهيو.
- وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ۝^{۱۳} ۱۳- توکي ڪنهن ٻڌايو ته چونيءَ ڇا (آهي) ۽ ڪهڙي شيءِ جو نالو آهي؟
- فَكَ رَقَبَةً ۝^{۱۴} ۱۴- (چونيءَ تي چڙهن غلام جي) گردن ڇڏائڻ آهي.
- إِذَا طَعْمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْجَبَةٍ ۝^{۱۵} ۱۵- يا بک جي ڏينهن کاڌو ڪارائڻ آهي.
- يَتَّبِعُنَا وَمَنْ أَقْرَبَهُ ۝^{۱۶} ۱۶- يتيم کي جيڪو ويجهو هجي.
- أَوْ مُسْكِينًا دَامَتْ رَبَّةٌ ۝^{۱۷} ۱۷- يا مسڪين کي جيڪو زمين تي ڪريل هجي
- ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا ۝^{۱۸} ۱۸- پوءِ (چونيءَ تي چڙهن اهو هو ته انهن ڪمن کانسواءِ) هيءُ انهن مان بنجي وڃي ها جن ايمان آندو ۽ (جن) هڪ ٻئي کي صبر جي نصيحت ڪئي ۽ هڪ ٻئي کي رحم ڪرڻ جي نصيحت ڪئي.
- أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْيَمِينَةِ ۝^{۱۹} ۱۹- اهي ئي ماڻهو ته برڪت وارا هوندا.
- وَالَّذِينَ نَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الشِّمَّةِ ۝^{۲۰} ۲۰- ۽ جن ماڻهن اسانجي آيتن جو ڪفر ڪيو اهي ڪم بختيءَ وارا هوندا.
- عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ۝^{۲۱} ۲۱- انهن تي بنيءَ جي باهه (جي سزا) نازل ٿيندي.

سورت شمس - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون سورتنهن آيتون آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝^۱ ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)
- وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا ۝^۲ ۲- مان سج کي شاهديءَ طور پيش ڪيائڻو، ۽ سوجهري جي وقت کي - جڏهن اهو اڀرڻ

- کانپوءِ اوجو ٿي ويندو آهي.
۳. ۽ چنڊ کي جڏهن اهو صبح جي پريان ايندو آهي.
۴. ۽ ڏينهن کي (به شاهديءَ طور پيش ڪيائون) جڏهن اهو (سج) کي ظاهر ڪري ڇڏي ٿو.
۵. ۽ رات کي به (شاهديءَ طور پيش ڪيائون) جڏهن اها انهيءَ (سج) جي روشنيءَ کي اکين کان ڍڪي ڇڏي ٿي.
۶. ۽ آسمان کي ۽ انهيءَ جي بنائن کي به
۷. ۽ زمين کي به ۽ انهيءَ جي وچاني ڇڏڻ کي به (شاهديءَ طور پيش ڪيان ٿو)
۸. ۽ انساني نفس کي به ۽ انهيءَ جي بي عيب بنائي ڇڏڻ کي به (شاهديءَ طور پيش ڪيان ٿو)
۹. جو انهيءَ (الله) نفس تي انهيءَ جي بدڪاري (جي راهن کي به) ۽ انهيءَ جي تقويٰ (جي رستن) کي به چڱيءَ طرح کولي ڇڏيو آهي.
۱۰. پوءِ جنهن انهيءَ (نفس) کي پاڪ ڪيو اهو ته (سمجهو ته) پنهنجي مقصد کي حاصل ڪري چڪو.
۱۱. ۽ جنهن انهيءَ کي (مئيءَ ۾) پوري ڇڏيو (سمجهو ته) اهو نامراد ٿي ويو.
۱۲. ٽمود پنهنجي حد کان وڌيل سرڪشيءَ جي سببان (زمانن جي نبيءَ کي) ڪوڙو ڪيو.
۱۳. انهيءَ وقت جڏهن انهيءَ جي قوم مان سڀ کان وڏو بدبخت انهيءَ (زمانن جي
- وَالْقَمَرِ إِذَا تَلٰهَمَا ۝
- وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلٰهَمَا ۝
- وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ۝
- وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ۝
- وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ۝
- وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ۝
- فَالْهَمَّهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۝
- قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَلَّاهَا ۝
- وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ۝
- كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ۝
- إِذِ ابْنَعَ شَقْبَاهَا ۝

نبيء) جي مخالفت جي لاءِ ڪڙو ٿيو.

۱۴- تنهن تي انهيءَ (يعني ٿمود جي قوم) کي الله جي رسول (صالح) چيو ته الله جي لاءِ وقف ٿيل ڏاجيءَ کان بچندا رهو ۽ اهڙيءَ طرح انهيءَ جي پاڻي پيارڻ جي معاملي ۾ به هر قسم جي سرڪشيءَ کان باز اچو.

۱۵- پر انهن انهيءَ (نبيء) جي ڳالهه نه مڃي بلڪ انهيءَ کي ڪوڙو ڪري ڇڏيو ۽ (اها) ڏاجي (جنهن کان بچي رهڻ جو انهن کي حڪم ڏنو ويو هو انهيءَ) جون ڪچون ڪپي ڇڏيائون جنهن جي سببان الله انهن کي خاڪ ۾ ملائڻ جو فيصلو ڪري ڇڏيو ۽ اهڙيون تدبيرون ڪيون جو ائين ٿي به ويو.

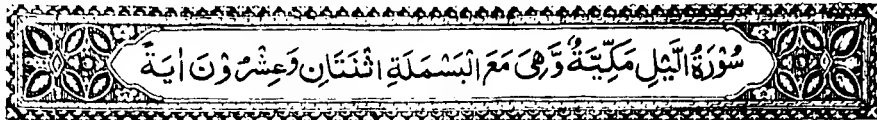
۱۶- ۽ هو (اهڙيءَ طرح) انهن (مڪي وارن) جي پڇاڙيءَ جي به پرواهه نه ڪندو.

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ۝

فَكَذَّبُوهُ فَعَبَّرْهُهَا فَلَمَّ دَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذَّوْبُهُمْ قُحُوفُهَا ۝

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ۝

۱۰۷۹

سورت ليل - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٻاوييه آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- مان رات کي شاهديءَ طور پيش ڪيان ٿو جڏهن اها ڏکي ڇڏي.

۳- ۽ ڏينهن کي به (مان) شاهديءَ طور پيش ڪيان ٿو) جڏهن اهو چڱيءَ طرح روشن ٿي وڃي.

۴- ۽ نر ۽ ماديءَ جي پيدائش کي به (شاهديءَ طور پيش ڪيان ٿو)

إِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

وَالْيَلِ إِذَا يَنْشَأُ ۝

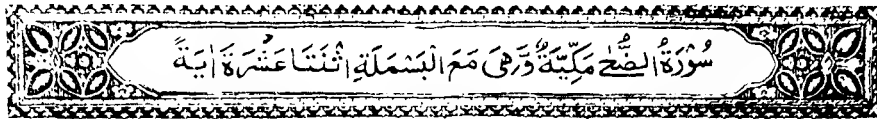
وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ۝

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝

۵. تہ توهانجون ڪوششون يقينن مختلف آهن. إِنْ سَعَيْكُمْ لَشَتَّى ۝
۶. پوءِ جنهن (خدا جي راهه ۾) ڏٺو ۽ تقويٰ اختيار ڪئي. فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ۝
۷. ۽ نيڪ ڳالهه جي تصديق ڪئي. وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ۝
۸. انهيءَ کي تہ اسان ضرور آساني (جا موقعاً) مهيا ڪنداسين. فَسَيُيسِّرُهُ لِّلْيُسْرَىٰ ۝
۹. ۽ اهڙو (شخص) جنهن بخل کان ڪم ورتو ۽ بي پرواهيءَ جو اظهار ڪيو. وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ۝
۱۰. ۽ نيڪ ڳالهه کي ڪوڙو ڪيو. وَكَذَبَ بِالْحُسْنَىٰ ۝
۱۱. انهيءَ کي تڪليف (جو سامان) مهيا ڪنداسين. فَسَيُيَسِّرُهُ لِّلْعُسْرَىٰ ۝
۱۲. ۽ جڏهن هو تباهه ٿيندو تہ انهيءَ جو مال انهيءَ کي ڪوبه فائدو نه پهچائيندو. وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ۝
۱۳. هدايت ڏيڻ يقينن اسانجي ئي ذمي آهي. إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ۝
۱۴. ۽ هر ڳالهه جي انتها ۽ ابتدا به يقينن اسانجي ئي اختيار ۾ آهي. وَأَنَّ لَنَا لِّلْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ۝
۱۵. پوءِ (ياد رکو تہ) مون (تہ) توهان کي هڪ پڙڪندڙ باهه کان هوشيار ڪري ڇڏيو آهي. فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ۝
۱۶. انهيءَ ۾ سواءِ ڪنهن وڏي بدبخت جي ڪوبه داخل نه ٿيندو. لَا يَصْلُهَا إِلَّا الْآسَفَىٰ ۝
۱۷. (اهڙو بدبخت) جنهن (حق کي) ڪوڙو ڪيو ۽ (سچ کان) منهن ڦيري ڇڏيو. الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّىٰ ۝
۱۸. ۽ جيڪو وڏو متقي هوندو اهو ضرور انهيءَ کان پري رکيو ويندو. وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَىٰ ۝
۱۹. (اهڙو متقي) جيڪو پنهن جو مال (انهيءَ ڪري خدا جي راهه ۾) ڏئي ٿو تہ (انهيءَ مان) پاڪائي حاصل ڪري. الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ۝

- وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَىٰ ۖ ﴿٢٠﴾
 ۲۰. ڪنهن جو انهيءَ تي ڪوبه احسان
 نٿو ٿئي جنهن جو بدلو لاهڻ جو انهيءَ کي
 خيال ٿئي.
- إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ۖ ﴿٢١﴾
 ۲۱. ها پر پنهن جي عاليشان رب جي
 خوشنودي حاصل ڪرڻ (هن جو مقصد هوندو
 آهي)
- وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ۖ ﴿٢٢﴾
 ۲۲. اهو (خدا) ضرور انهيءَ کان راضي ٿي
 ويندو.

سورت ضحیٰ - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٻارنهن آيتون آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾
 ۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهانئو)
- وَالضُّحَىٰ ۖ ﴿٢﴾
 ۲. مان ڏينهن کي شاهديءَ طور پيش
 ڪيانئو. جڏهن اهو روشن ٿي وڃي.
- وَالْيَلَىٰ إِذَا سَجَىٰ ۖ ﴿٣﴾
 ۳. رات کي (شاهديءَ طور پيش ڪيانئو)
 جڏهن انهيءَ جي اونداهي چوڌرڻ پڪڙجي
 وڃي.
- مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ۖ ﴿٤﴾
 ۴. نه تنهن جي رب توکي ترڪ ڪيو آهي
 ۽ نه توکان ناراض ٿيو آهي.
- وَلِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ۖ ﴿٥﴾
 ۵. (ڏسن ته سهي ته) تنهن جي هر پويان
 اچڻ واري گهڙي پهرينءَ کان بهتر هوندي
 آهي.
- وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ۖ ﴿٦﴾
 ۶. ضرور تنهن جو رب توکي (اهو ڪجهه)
 ڏيندو جنهن مان تون خوش ٿي ويندين.
- أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ۖ ﴿٧﴾
 ۷. (هن زندگيءَ ۾ انهي جو سلوڪ توسان
 غير معمولي نه رهيو آهي ۽ انهيءَ توکي

يتيم سمجھي (پنهن جي ڇانو ۾) جڳهه نه
ڏني آهي.

۸. ۽ (جڏهن) انهيءَ توکي (پنهن جي قوم
جي محبت ۾) سرشار ڏٺو ته (انهن جي
اصلاح جو) صحيح رستو توکي ٻڌائي ڇڏيو.

۹. ۽ جڏهن توکي وڏي عيال وارو ڏٺو ته
(پنهن جي فضل سان) آسودو ڪري ڇڏيو.

۱۰. پوءِ (انهن احسانن جي نتيجي ۾) تون
به يتيمن کي مڙهون ڪرڻ ۾ لڳو رهه.

۱۱. ۽ سوالي کي تون چڙب نه ڏي.

۱۲. ۽ تون پنهن جي رب جي نعمت جو ضرور
اظهار ڪندو رهه.

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ۝

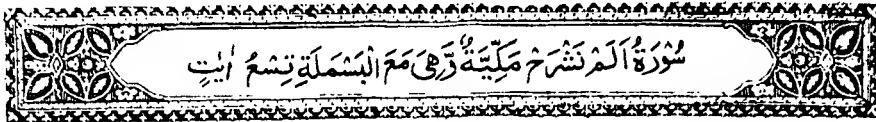
وَوَجَدَكَ عَالِيًّا فَاَغْنَىٰ ۝

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ۝

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۝

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ۝

۱۸

سورت الم نشر - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون نو آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيبعد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)

۲. ڇا اسان تنهن جي لاءِ تنهن جي سيني کي
کولي نه ڇڏيو.

۳. ۽ تنهن جي انهيءَ بوجي کي توتان لاهي
اڇلائي نه ڇڏيو.

۴. اهڙو جو جنهن تنهن جي چيلهه پڄي وڌي
هئي.

۵. ۽ تنهن جي ذڪر کي به اسان بلند ڪري
ڇڏيو آهي.

۶. پوءِ (ياد رک ته) انهيءَ تنگيءَ سان گڏ
هڪ وڏي ڪاميابي مقدر آهي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

الْمَّ نَشْرُكَ لَكَ صَدْرَكَ ۝

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ۝

الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝

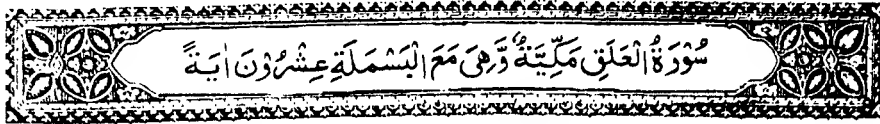
- ۱- (ها) يقينن انهيء تنگيء سان هڪ (هي) ۽ وڏي ڪاميابي (مقدر) آهي. إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝
- ۲- پوءِ جڏهن (به) تون فارغ هجين ته (خدا) تعاليٰ سان ملڻ جي لاءِ وري ڪوشش ۾ لڳي وڃ. فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ۝
- ۳- تون پنهنجي رب طرف متوجه ٿي. وَالِإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝

سُورَةُ التِّينِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبِسْمَلَةِ تِسْعُ آيَاتٍ

سورت تين - هيء سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون نو آيتون آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
- ۲- مان انجیر کي ۽ زيتون کي شاهديءَ طور پيش ڪيائڻو. وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ۝
- ۳- اهوئيءَ طرح سينن جي جبل کي وَطُورِ سِينِينَ ۝
- ۴- ۽ انهي امن واري شهر (مڪي) کي به وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ۝
- ۵- (اهي) سڀئي شاهدبون ثابت ڪن ٿيون ته يقينن انسان کي نهايت سهڻي حالت ۾ پيدا ڪيو آهي. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝
- ۶- پوءِ اسان انهيءَ کي هيٺاهين درجن کان بدتر درجي ڏانهن موٽائي ڇڏيو. ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ۝
- ۷- سواءِ انهن ماڻهن جي جن ايمان آندو ۽ جن حال سارو عمل ڪيا سو انهن جي لاءِ هڪ نه ختم ٿيڻ وارو نيڪ بدلو هوندو. إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝
- ۸- پوءِ انهيءَ (حقيقت جي ڪلي وڃڻ) کانپوءِ ڪهڙي شيءِ توکي جزا سزا جي معاملي ۾ ڪوڙو ڪري ٿي. فَمَا يَكْذِبُكَ بَعْدَ الْبَيِّنَاتِ ۝

اَلَيْسَ اللّٰهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ①
 ۹۔ ڇا (هاڻي به ڪو خيال ڪري سگهي
 ٿو ته) الله سڀني حاڪمن کان وڏو حاڪم
 آهي؟

سورت علق - هيءَ سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ويهه آيتون آهن.

- بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ①
 ۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
 ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
 وارو آهي (پڙهانٿو)
- اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ②
 ۲۔ پنهنجي رب جو نالو وٺي پڙهه جنهن
 (سڀني شين کي) پيدا ڪيو.
- خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ③
 ۳۔ (۽ جنهن) انسان کي رت جي دڳ مان
 پيدا ڪيو.
- اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ④
 ۴۔ (وري) اسان ڄڻون ٿا ته قرآن کي پڙهي
 ٻڌائيندو رهه، ڇو جو تنهن جو رب وڏو
 ڪريم آهي.
- الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ⑤
 ۵۔ اهو رب جنهن قلم سان علم سيکاريو
 (آهي ؛ آئيندي به سيکاريندو)
- عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑥
 ۶۔ انهيءَ انسان کي (اهو ڪجهه) سيکاريو
 آهي جيڪو هو پهرين نه ڄاڻندو هو.
- كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَ طَغْيٰ ⑦
 ۷۔ (جيئن اهي خيال ڪن ٿا اهڙيءَ طرح) نه
 بلڪ انسان يقينن حد کان ٽپي رهيو آهي -
- أَن زَاهٍ أَسْغَىٰ ⑧
 ۸۔ اهڙيءَ طرح جو اهو پنهنجي پاڻ کي
 (خدا جي فضل کان) بي پرواهه سمجهي
 ٿو.
- إِن إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ⑨
 ۹۔ حقيقت اها آهي ته تنهن جي رب جي
 طرف ئي موٽي وڃڻو آهي.
- أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ⑩
 ۱۰۔ ۱۱۔ (اي مخاطب!) تون (مون کي)

عَبْدًا إِذَا صَلَّى ⑩

انهيء (شخص) جي (حالت جي) خبر ڏي
جيڪو هڪ (عبادت گذار) بندي کي
جڏهن هو نماز ۾ مشغول هوندو آهي
(نماز کان) روڪيندو آهي.

ارَدَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ⑪

۱۲. (اي مخاطب) تون (مونکي) ٻڌاء ته
سهي ته جيڪڏهن اهو (نماز پڙهڻ وارو
ٻانهون) هدايت تي هجي.

أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى ⑫

۱۳. يا تقويٰ جو حڪم ڏيندو هجي.

ارَدَيْتَ إِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّى ⑬

۱۴. ۽ انهيء کي روڪڻ وارو (هدايت جو)
منڪر هجي ۽ (انهيء کان) منهن موڙي ٿو
(ته پوءِ انهيء روڪڻ واري جي ڪهڙي
پڇاڙي ٿيندي)

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ⑭

۱۵. ڇا اهو (ايترو به) نٿو ڄاڻي ته الله هر
شيء کي ڄاڻي ٿو (تنهنڪري اهو ڪن کولي
ٻڌي ته اهو غلطي ڪري رهيو آهي)

كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ⑮

۱۶. جهڙيء طرح اهو چاهي ٿو اهڙيء طرح
نه ٿيندو بلڪ جيڪڏهن اهو (پنهن جي
انهيء ڪم کان) باز نه آيو ته اسان انهيء
جي پيشانيء جا وار پڪڙي زور سان
گهلينداسين.

نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ⑯

۱۷. اهڙي پيشاني جي چوٽي جيڪا ڪوڙي
آهي ۽ اها خطاڪار به آهي.

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ⑰

۱۸. پوءِ (ڪافر کي) گهرجي ته هو پنهن
جي مجلس کي سڏي.

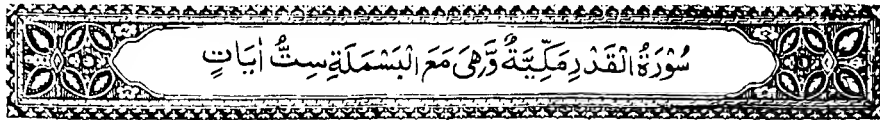
سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ⑱

۱۹. اسان به پنهن جي پوليس کي
سڏينداسين.

كَلَّا لَا تَطِيعُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ⑲

۲۰. دشمن جي مرضيء جي مطابق معاملو
نه ٿيندو (پوءِ اي نبي!) تون اهڙي (قسم
جي ڪافر) جي اطاعت نه ڪر ۽ (صرف

پنهن جي رب جي حضور ۾ سجدو ڪر ۽
(انهيءَ سجدي جي نتيجي ۾ پنهن جي رب
جي) ويجهو ٿيندو وڃ.

سورت قدر - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ڇهه آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- اسان يقينن هن (قرآن) کي هڪ (عظيم
الشان) تقدير واري رات ۾ لاٿو آهي.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ②

۳- ۽ (اي مخاطب!) توکي ڇا معلوم آهي تہ
(هي عظيم الشان) رات جنهن ۾ تقديرين لهن
ٿيون ڪهڙي شيءِ آهي.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ③

۴- اها (عظيم الشان) تقديرين واري رات تہ
هزار مهينن کان بہ بهتر آهي.

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ④

۵- (هر قسم جا) فرشتا ۽ (ڪامل) روح
انهيءَ (رات) ۾ پنهن جي رب جي حڪم سان
سپڻي (ديني ۽ دنياوي) ڪم ڪئي نازل ٿين
ٿا.

تَنْزِيلُ الْمَلَكِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ
مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ⑤

۶- (پوءِ فرشتن جي لهن کانپوءِ تہ) سلامتي
(ني سلامتي هوندي) آهي (۽) اهو (حال)
صبح جي نڪرڻ تائين (رهندو) آهي.

سَلَامٌ تَنْفِثُهَا الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ⑥

سَلَامٌ تَنْفِثُهَا الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ⑥

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ مَدَنِيَّةٌ دَرَجَتُهُ مَعَهُ الْبَسْمَلَةُ تَسْمُ آيَاتِ

سورت بينه - هيء سورت مكي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون نو آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالشَّارِكِينَ
مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ②

۲. اهي ماڻهو جن ڪفر ڪيو آهي يعني اهل
ڪتاب ۽ مشرڪ (ٻئي) ڪڏهن به (نهن
جي ڪفر کان) باز رهڻ وارا نه هئا،
جيستائين انهن وٽ پڌرو دليل نه اچي وڃي.
۳. يعني الله جي (طرف) کان اچڻ وارو هڪ
رسول جيڪو (انهن کي اهڙا) پاڪ صحيفا
پڙهي ٻڌائي.

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ③

۴. جن ۾ قائم رهڻ وارا حڪم هجن.

فِيهَا كُتِبَ قِيَمَةٌ ④

۵. ۽ (عجيب ڳالهه هيءُ آهي ته) جن
ماڻهن کي (قرآن مجيد جهڙو مڪمل)
ڪتاب ڏنو ويو آهي اهي انهيءَ دليل (يعني
رسول) جي اچڻ کان پوءِ ئي (مختلف گروهن
۾ ورهائجي ويا آهن)

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ⑤

۶. حالانڪ انهن کي اهوئي حڪم ڏنو ويو هو ته
اهي صرف هڪ خدا جي عبادت ڪن ۽ عبادت
کي صرف انهيءَ جي لاءِ مخصوص ڪري
ڇڏين (اهڙيءَ حالت ۾ جو) اهي پنهنجي نيڪ
خواهشن ۾ ثابت قدم رهڻ وارا هجن ۽ (پوءِ
صرف انهيءَ ڳالهه جو حڪم ڏنو ويو هو
ته) نماز يا جماعت ادا ڪندا رهن ۽
زڪوات ڏين ۽ اهوئي (هميشه سچائيءَ تي)
قائم رهڻ وارو دين آهي.

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَ
يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَ
ذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ⑥

۷. اهل ڪتاب ۽ مشرڪن مان ڪفر تي قائم

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ

رهڻ وارا ماڻهو يقينن جهنم جي باهه ۾
(داخل) ٿيندا (؛ اهي) انهيءَ ۾ هميشه رهندا
ايندا اهي ئي ماڻهو بدترين مخلوقات آهن.

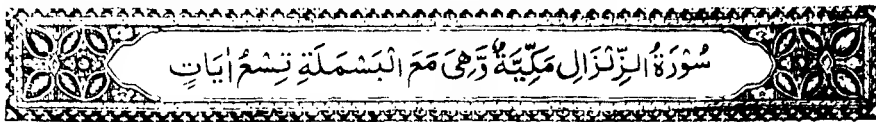
۸- (انهيءَ جي مقابلي ۾) اهي ماڻهو جن
(اهل ڪتاب ۽ مشرڪن مان) ايمان آندو ۽
انهن (ايمان جي) حال سارو عمل به ڪيا،
اهي ئي ماڻهو بهترين مخلوقات آهن.

۹- انهن جو بدلو انهن جي رب جي حضور ۾
قائم رهڻ وارا باغ هوندا جن جي هيٺان نهرون
وهنديون هونديون اهي انهيءَ ۾ هميشه رهندا
ايندا - الله انهن کان راضي ٿي ويو ۽ اهي
(الله) کان راضي ٿي ويا - اهائي (جزا)
انهيءَ جي شان جي مطابق آهي جيڪو پنهن
جي رب کان ڊڄي ٿو.

وَالشَّارِكِينَ فِي تَارَجِهِمْ خُلِدِينَ فِيهَا
أُولَٰئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۝

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ
خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٌ يَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خُلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝

سورت زلزال - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون نو آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- جڏهن زمين کي چڱيءَ طرح لوڏيو ويندو.
۳- ۽ زمين پنهنجو بوجو ڪڍي (اڇلائي)
ڇڏيندي.

۴- ۽ انسان چئي اٿندو ته هن کي ڇا ٿي ويو
آهي.

۵- انهيءَ ڏينهن اها پنهنجن جون (سموريون
لڪل) خبرون بيان ڪري ڇڏيندي.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

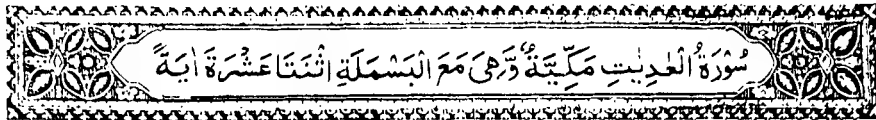
إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا
وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ۝

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ۝

يَوْمَئِذٍ تُخْبِرُ أَخْبَارَهَا ۝

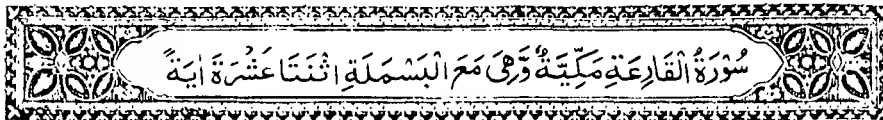
۶. انهيءَ لاءِ جو تنهن جي رب هن (زمين)
جي حق ۾ وحي ڪري ڇڏي آهي.
۷. انهيءَ ڏينهن ماڻهو مختلف گروهن جي
صورت ۾ جمع ٿيندا انهيءَ لاءِ ته پنهن جي
پنهن جي ڪوشش جي نتيجن کي ڏسن.
۸. پوءِ جنهن هڪ ذري برابر (به) نيڪي
ڪئي هوندي اهو انهيءَ (جي نتيجي) کي
ڏسي وٺندو.
۹. جنهن هڪڙي ذري برابر به بد ڪئي
هوندي اهو انهيءَ (جي نتيجي) کي ڏسي
وٺندو.
- يَا أَيُّهَا رَبُّكَ أَوَّلَىٰ لَهَا ۖ
- يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا
لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ۖ
- مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۖ
- وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۖ

سورت عاديات - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٻارنهن آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
۲. مان شاهديءَ طور انهن جماعتن کي پيش
ڪيانئو جيڪي گهوڙن تي چڙهي اهڙي طرح
بي ڌڙڪ ڊوڙن ٿيون جو انهن جي گهوڙن جي
وات مان آواز نڪرڻ شروع ٿي وڃن ٿا.
۳. پڻ انهن گهوڙي سوارن کي جن جون
سواريون ڌڪ هنئي چئنگون ڪڍن ٿيون.
۴. ۽ صبح سوږ حملي ڪرڻ وارن کي.
۵. جنهن جي نتيجي ۾ انهيءَ (صبح جي
وقت) ۾ مٽي اڏائين ٿا.
۶. ۽ لشڪر ۾ ڪاهي پون ٿا.
- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۖ
- وَالْعَدِيَّتِ ضَبَّاءُ ۖ
- فَالْمُورِيَّتِ قَدْ حَاوَا ۖ
- فَالْمُعِيرَتِ ضَبَّاءُ ۖ
- فَأَثَرُنَّ بِهِ نَقَعَا ۖ
- فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ۖ

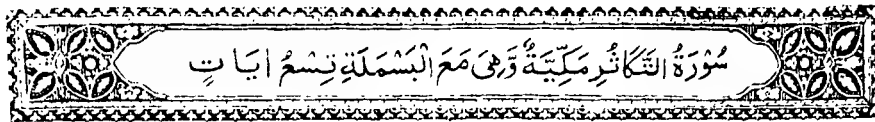
۷. انسان يقينن پنهن جي رب جو ڏاڍو بي شڪر آهي. إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ۝
۸. ۽ اهو يقينن انهيءَ تي (پنهن جي قول ۽ فعل سان) شاهدي ڏيئي رهيو آهي. وَاتَّعَىٰ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لِشَهِيدٌ ۝
۹. ۽ هو (انهيءَ هوندي به) يقينن مال جي صحبت ۾ ڏاڍو وڌيل آهي. وَاتَّعَىٰ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ۝
۱۰. ۽ ڇا اهڙو انسان نٿو ڄاڻي ته جڏهن اهي (ماتهنه) جيڪي قبرن ۾ آهن اٿاريا ويندا. أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ۝
۱۱. ۽ جيڪي ڪي سينن ۾ (لڳو پيو) آهي ڪڍيو ويندو. وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۝
۱۲. انهيءَ ڏينهن انهن جو رب يقينن انهن جي نگراني ڪرڻ وارو هوندو. إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ۝

سورت قارعه - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ٻارنهن آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ وارو آهي (پڙهانتر) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
۲. (دنيا تي) هڪ سخت مصيبت (اچڻ واري آهي) الْقَارِعَةُ ۝
۳. ۽ توکي ڪهڙي خبر ته اها مصيبت ڪهڙي آهي. مَا الْقَارِعَةُ ۝
۴. ۽ (وري اسان چئون ٿا ته اي مخاطب!) توکي ڪهڙي خبر آهي ته اها (عظيم الشان) مصيبت ڪهڙي شيءِ آهي. وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ۝
۵. (اها مصيبت جڏهن ايندي) انهيءَ وقت ماتهنه پکڙيل پتنگن وانگر (حيران ٿريا رهيا) هوندا. يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝

- وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ⑤
۶۔ جبل انهيءَ پشم وانگر ٿي ويندا جيڪا
بجبل هوندي آهي.
- فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ⑥
۷۔ انهيءَ وقت جنهن جي (عملن جا) پڙ ڳرا
هوندا.
- فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ⑦
۸۔ اهو ته (بهترين ۽) دلپسند حالت ۾
هوندو.
- وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ⑧
۹۔ جنهن جي (عملن جا) پڙ هلڪا هوندا.
- فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ⑨
۱۰۔ انهيءَ جو نڪانو هاوِيه (يعني جهنم)
هوندو.
- وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَتْهُ ⑩
۱۱۔ (اي مخاطب!) توکي ڪهڙي خبر آهي
ته اها (هاوِيه) ڇا آهي.
- نَارٌ حَامِيَةٌ ⑪
۱۲۔ اها هڪ پڙڪندڙ باهه آهي.

سورت تڪاثر - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون نو آيتون آهن.

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
۱۔ (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
- أَلَمْ يَكُنْ الْتَّكَاثُرُ ②
۲۔ توهانڪي هڪ ٻئي کان وڌڻ جي خواهش
غفلت ۾ وجهي ڇڏيو (۽ توهان اهڙيءَ طرح
غافل رهندؤ)
- حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ③
۳۔ ايستائين جو توهان قبرن ۾ وڃي پهچندؤ.
- كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ④
۴۔ (ڇڳيءَ طرح ياد رکو ته) توهان مانهو
ويجهڙائي ۾ (قرآن ڪريم جي بيان ڪيل
حقيقت کي) سمجهي وٺندؤ.
- تُمْ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ⑤
۵۔ وري (به) اسان چئون ٿا ته توهانجي حالت

اهڙيءَ طرح نه آهي جهڙيءَ طرح توهان
سمجهو ٿا ۽) ويجهڙائي توهان کي معلوم ٿي
ويندو (ته توهانجي اندروني حالت حقيقتن
اهائي آهي جيڪا قرآن ڪريم بيان ڪئي
آهي)

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۝

۶. (اصل حقيقت توهانجي خيالن جي مطابق)
هرگز نه (آهي) ڪاش توهان اصل حقيقت
علم يقين جي مدد سان سمجهي سگهو ها.

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝

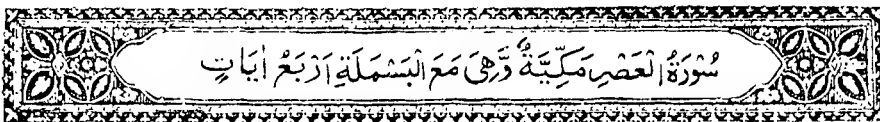
۷. (تڏهين توهان کي معلوم ٿي وڃي ها ته)
توهان ضرور جهنم کي (هن ئي دنيا ۾)
ڏسندؤ.

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ۝

۸. انهيءَ کانپوءِ توهان انهيءَ کي يقين جي
اک سان (آخرت ۾) به ڏسي وٺندؤ.

ثُمَّ لَتَسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۝

۹. ۽ (هيءَ به ياد رکو ته) توهان کان
انهيءَ ڏينهن (هر وڏي نعمت جي متعلق
سوال ڪيو ويندو) ته توهان انهيءَ جو شڪر
ادا ڪيو آهي يا نه ڪيو)

سورت عصر - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون چار آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرن وارو (۽) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهائڻو)

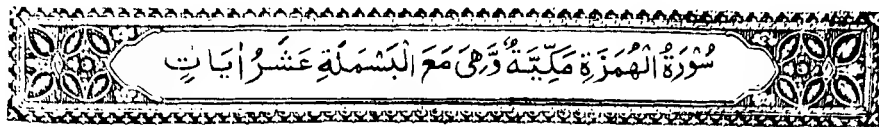
وَالْعَصْرِ ۝

۲. مان (محمد جي) زماني کي شاهديءَ طور
پيش ڪيان ٿو.

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَقَفٍ خُسْرٍ ۝

۳. (ته) يقينن (نبن جو مخالف) انسان
(هميشه ئي) گهائي ۾ (رهندو) آهي.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا
بِالْحَقِّ ۖ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝
۴. پر اهي ماڻهو جن (نبين تي) ايمان آندو ۽
(پوءِ) انهن (موقعي جي) حال سارو عمل
ڪيا ۽ سچائي جي اصول تي قائم رهڻ جي
پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي تلقين ڪئي ۽ (پيش
ايندڙ مشڪلات تي صبر کان ڪم وٺڻ جي)
هڪ ٻئي کي هدايت ڪندا رهيا (اهڙا ماڻهو
ڪڏهن به گهائي ۾ نٿا پئجي سگهن).

سورت همزه - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ڏهه آيتون آهن

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۝
۲. هر غيبت ڪرڻ واري (۽) عيب جوڻي
ڪرڻ واري جي لاءِ عذاب (ٿي عذاب) آهي.
إِلَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ۝
۳. جيڪو مال گڏ ڪري ٿو ۽ انهيءَ کي
ڳڻيندو رهي ٿو.
يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ۝
۴. اهو خيال ڪري ٿو ته انهيءَ جو مال
انهيءَ (جي نالي) کي باقي رکندو.
كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ۝
۵. هرگز ائين نه آهي (جيئن انهيءَ جو خيال
آهي بلڪه) اهو يقينن (پٺڻ جي مال سميت)
حطمه ۾ اڇليو ويندو.
وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ۝
۶. ۽ (اي مخاطب!) توکي ڇا معلوم آهي ته
اها حطمه ڪهڙي شيءِ آهي.
نَارُ اللَّهِ الَّتِي بُقِدَتْ ۝
۷. اها (حطمه) الله جي ڏاڍي پڙڪايل باهه
آهي.
الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْافْئِدَةِ ۝
۸. جيڪا دٻن جي اندر تائين وڃي پهچندي.

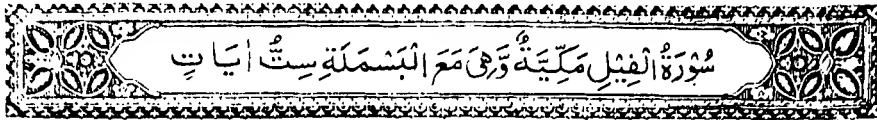
إِنهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ۝

۹. پوءِ اها (باهه) سڀني طرفن کان بند
ڪئي ويندي انهيءَ لاءِ ته انهيءَ جي گرمي
انهن کي اڃا به وڌيڪ تڪليف ڏيندڙ
محسوس ٿئي.

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝

۱۰. (اهي ماڻهو انهي وقت) ڊگهن ٽنڀن
سان ٻڌل هوندا.

۱
۲۹

سورت فيل - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ڇهه آيتون آهن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائون)

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝

۲. (اي محمد) ڇا توکي معلوم ڪونهي ته
تنهن جي رب هائي (استعمال ڪرڻ) وارن
سان ڪهڙو سلوڪ ڪيو.

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝

۳. ڇا (انهن کي حملي کان پهرين تباهه
ڪري) انهن جي منصوبي کي باطل نه
ڪري ڇڏيو.

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝

۴. (انهيءَ کانپوءِ) انهن (جي لاشن) تي
پکين جا ولرن جا ولر موڪليا.

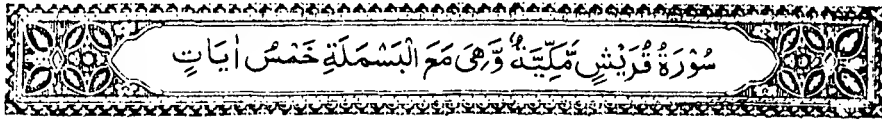
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ۝

۵. (جيڪي) انهن (جي گوشت) کي سخت
قسم جي پٿرن تي هڻي (۽ چٽندا) هئا.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصِفٍ أَمَاكُولٍ ۝

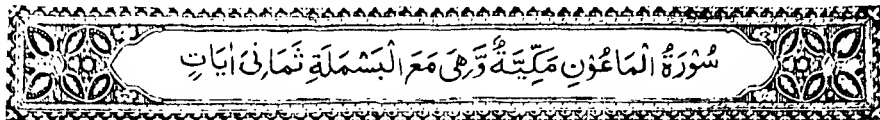
۶. سو انهيءَ جي نتيجي ۾ انهيءَ انهن کي
اهڙي بهه جهڙو ڪري ڇڏيو جنهن کي
جانورن کائي ڇڏيو هجي.

۱
۴۱

سورت قریش - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنج آيتون آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- (بين مقصدن کانسواءِ) قریشن جي دٻين
کي مائل ڪرڻ جي لاءِ. لَا يَلْفُ قُرَيْشٌ ②
- ۳- يعني انهن جي دٻين کي اونھاري جي ؛
سياري جي سفرن ڏانهن مائل ڪرڻ جي لاءِ
(اسان ابرھه کي تباهه ڪيو) إِنْفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ③
- ۴- پوءِ انهن تي لازم آهي ته اهي (قریش)
انهيءَ گھر (يعني ڪعبي) جي مالڪ جي
عبادت ڪن. فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ④
- ۵- جنهن انهن کي (ھر قسم جي) بڪ (جي)
حالت ۾ کاڌو کارايو ؛ (ھر قسم جي) خوف
جي حالت ۾ امن بخشيو. الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ أَصْلَحَهُمْ
مِنْ خَوْفٍ ⑤

سورت ماعون - هيء سورت مڪي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون اٺ آيتون آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۱) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①
- ۲- (اي مخاطب!) ڇا تو انهيءَ شخص کي
سڃاتو جيڪو دين کي ڪوڙو ڪري ٿو. أَرَأَيْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالْدِّينِ ②
- ۳- اهوئي ته آهي جيڪو یتيم کي ڏکيندو
هو. فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ③

۴. ۽ اهو مسڪين کي کاڌي ڪارائڻ جي لاءِ
(ماڻهن کي ڪڏهن به) ترغيب نه ڏيندو
هو.
۵. ۽ انهن نمازين جي لاءِ به تباهي آهي.
۶. جيڪي پنهنجن نمازن کان غافل رهن
ٿا.
۷. (۽) جيڪي ماڻهو صرف ڏيکاءِ کان ڪم
وٺن ٿا.
۸. ۽ اهي پنهنجي گهر جي معمولي سامان
ڏيڻ کان (پنهنجي نفس کي ۽ ٻين کي)
روڪيندا رهن ٿا.

وَلَا يَخْصُ عَلَى طَعَامِ الْيَسْكِينِ ۝

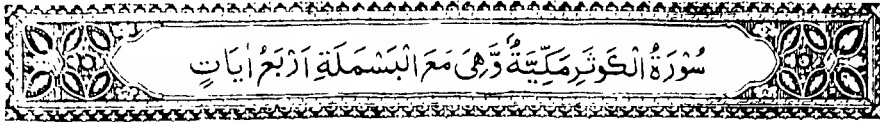
قَوِيلٌ لِّلْمُصَلِّينَ ۝

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ ۝

الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤْنَ ۝

وَيَنْتَعُونَ الْمَاعُونَ ۝

ع
۳۲

سورت ڪوثر - هيءَ سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون چار آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو)
۲. (اي نبي!) يقينن اسان توکي ڪوثر عطا
ڪيو آهي.
۳. تون (انهيءَ جي شڪر ۾) پنهنجي رب
جي (ڪثرت سان) عبادت ڪر ۽ انهيءَ جي
خاطر قربانيون ڪر.
۴. ۽ يقين رک ته تنهن جو مخالف ئي نرينه
اولاد کان محروم ثابت ٿيندو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

إِنَّا آعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ ۝

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

ع
۳۳

سُورَةُ الْكَافِرُونَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ سَبْعُ آيَاتٍ

سورت کافرون - هيء سورت مکي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون ست آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪو
بسم الله الرحمن الرحيم ①

ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
ڪرم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- (اسان هر زماني جي مسلمان کي چئون ٿا)
قُلْ يَٰأَيُّهَا الْكَافِرُونَ ②

(ته) تون (پنهن جي زماني جي ڪافرن کي)
تو (پنهن جي زماني جي ڪافرن کي)

۳- مان توهان جي طريقي مطابق عبادت ڏيڻو
لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ③

ڪيان

۴- ۽ نه توهان منهن جي طريقي مطابق
وَلَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُونَ ④

عبادت ڪيو ٿا.

۵- ۽ نه مان (انهن جي) عبادت ڪيائڻو
وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ⑤

جنهن جي توهان عبادت ڪندا آيا آهيو.

۶- ۽ نه توهان (انهيءَ جي) عبادت ڪيو ٿا
وَلَا أَنْتُمْ عِبُدُونَ مَا أَعْبُدُونَ ⑥

جنهن جي مان عبادت ڪري رهيو آهيان.

۷- (مٿيون اعلان نتيجو آهي انهيءَ جو ته)
لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ⑦

توهانجو دين توهان جي لاءِ (هڪ طريقو مقرر

ڪري) ٿو ۽ منهن جو دين منهن جي لاءِ

(ٻيو طريقو مقرر ڪري ٿو)

سُورَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ أَرْبَعُ آيَاتٍ

سورت نصر - هيء سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چار آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيهڪو
بسم الله الرحمن الرحيم ①

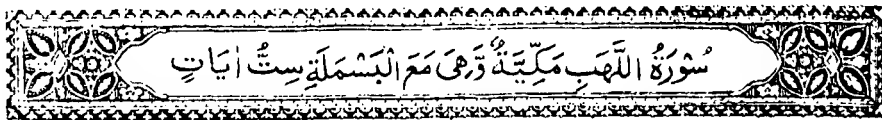
ڪرم ڪرڻ وارو (ء) بار بار رحم ڪرڻ
ڪرم ڪرڻ وارو آهي (پڙهائڻو)

۲- جڏهن الله جي مدد ۽ ڪامل غلبو اچي
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ②

ويندو

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۝
۳. ۽ تون انهيء ڳالهه جا آثار ڏسندڙن تہ
الله جي دين ۾ ماڻهو ٽولن جا ٽولا داخل
ٿيندا.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ ۚ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا
۴. انهيءَ وقت تون پنهن جي رب جي تعريف
سان (ڳڻا) انهيءَ جي پاڪائي بيان ڪرڻ ۾
بہ مشغول ٿي وڃجانءِ ۽ (مسلمانن جي
تربيت ۾ جيڪي ڪوتاهيون ٿيون هجن انهن
کي) انهيءَ (خدا) کان پردي وجهڻ جي دعا
ڪجانءِ - اهو يقينن پنهن جي پاڻهي ڏانهن
رحمت سان وري وري اچڻ وارو آهي.

سورت الھب - هي سورت مڪي آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ڇهه آيتون آهن.

۱. (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) ٻار ٻار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهانئو)
۲. الي جي پيءُ جا ٻئي هٿ شل ٿي ويا آهن
۽ اهو (خود) بہ شل ٿي رهجي ويو آهي.
۳. انهيءَ جي مال انهيءَ کي ڪوبہ فائدو نہ
ڏنو ۽ نہ انهيءَ جي ڪوششن (ڪوبہ
فائدو) ڏنو آهي.
۴. هو ضرور باهه ۾ پوندو جيڪا (اهڙي
طرح) الا ڪيڏ واري هوندي
۵. ۽ انهيءَ جي زال بہ جيڪا ٻارڻ وري
وري آئي ٿي (باهه ۾ پوندي)
۶. انهيءَ جي (زال جي) ڳچيءَ ۾ ڪچيءَ جو
سخت وٺيل رسو ٻڌو ويندو.
۱. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بَبَّتْ يَدَايَ لِي لَهَبٌ وَتَبَّتْ
مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ
سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ
وَأَمْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ
فِي جَنَدٍ هَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ

سُورَةُ الْاِخْلَاصِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ خَمْسُ آيَاتٍ

سورت اخلاص - هي سورت مكي آهي ؛ بسم الله سميت هن جون پنج آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
کرم ڪرن وارو (ء) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

۲- (اسان هر زماني جي مسلمان کي حڪم
ڏيون ٿا ته) تون (بين ماڻهن کي) چوندو هل
ته (اصل) ڳالهه هيءَ آهي ته الله پنهن
جي ذات ۾ اڪيلو آهي.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ②

۳- الله اها (هستي) آهي جنهن جا سڀ
محتاج آهن (؛ هو ڪنهن جو محتاج
ڪونهي)

اللَّهُ الصَّمَدُ ③

۴- نه انهيءَ ڪنهن کي چئبو آهي ۾ نه اهو
چئبو ويو آهي.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ④

۵- (انهيءَ جي صفتن ۾) انهيءَ جو ڪوبه
شريڪ ڪونهي.

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ⑤

۱
۳۰

سُورَةُ الْفَلَقِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مَعَ الْبَسْمَلَةِ سِتُّ آيَاتٍ

سورت فلق - هيءَ سورت مدني آهي ؛ بسم الله سميت هن جون چاهه آيتون آهن.

۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
کرم ڪرن وارو (ء) بار بار رحم ڪرن
وارو آهي (پڙهانئو)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ①

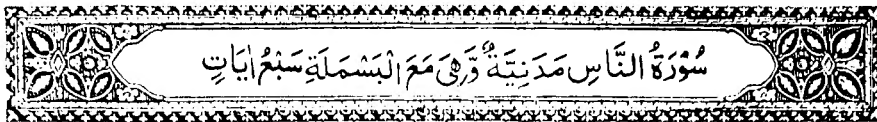
۲- (اسان هر زماني جي مسلمانن کي چئون ٿا
ته) تون (بين ماڻهن کي) چوندو هل ته مان
مخلوقات جي رب کان (انهيءَ جي) پناهه
طلب ڪيائڻو.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ②

۳- انهيءَ جي هر مخلوق جي (ظاهري ؛
باطني) برائي کان (بچڻ جي لاءِ)

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ③

- ۴- ۽ اوندھه ڪرڻ واري جي هر شرارت کان
(بچڻ جي لاءِ) جڏهن هو اوندھه ڪري ٿو
جڏي. وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝
- ۵- ۽ سڀني اهڙن نفسن جي شرارت کان (بچڻ
جي لاءِ به) جيڪي (هڪ ٻئي سان تعلقن
جي) ڳنڍ ۾ (تعلق نورائين جي نيت سان)
ڦوڪون ڏين ٿا. وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝
- ۶- ۽ هر حاسد جي شرارت کان (به) جڏهن
اهو حسد تي قائم ٿي وڃي ٿو. وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝

سورت ناس - هيءَ سورت مڊني آهي ۽ بسم الله سميت هن جون ست آيتون آهن.

- ۱- (مان) الله جو نالو وٺي جيڪو بيحد
ڪرم ڪرڻ وارو (۽) بار بار رحم ڪرڻ
وارو آهي (پڙهائڻو) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
- ۲- (اسان هر زماني جي مسلمان کي چئون ٿا
ته) تون (بين ماڻهن کي) چوندو هل ته مان
سڀني انسانن جي رب کان (انهيءَ جي)
پناهه طلب ڪيائڻو. قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝
- ۳- (اهو رب) جيڪو انسانن جو بادشاهه
(به) آهي. مَلِكِ النَّاسِ ۝
- ۴- ۽ سڀني انسانن جو معبود (به) آهي. إِلَهِ النَّاسِ ۝
- ۵- (مان انهيءَ جي پناهه طلب ڪيان ٿو)
هن وسوسي وجهڻ واري جي شرارت کان
جيڪو (هر قسم جا وسوسا وجهي) پوئتي
هٽي ويندو آهي. مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝
- ۶- (۽) جيڪو انسانن جي دلين ۾ شڪ پيدا
ڪندو آهي. الَّذِي يُوسِّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝
- ۷- خواهه اهو (فسادي) ڳجهين مستين مان
هجي، خواهه عام انسانن مان هجي. مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

دعاء ختم القرآن

اي الله! منهن جي قبر ۾ منهن جي وحشت
 کي دور فرما
 اي منهنجا خدا! مون تي قرآن عظيم جي
 برڪت سان رحم فرما ۽ انهيءَ کي منهن
 جي لاءِ امام نور هدايت ۽ رحمت بنا ۽ اي
 خدا! جيڪي ڪجهه مان قرآن مجيد مان
 وساري چڪو آهيان اهو مون کي ياد ڏيار ۽
 جيڪي مون کي نٿو اچي اهو مون کي سبڪار
 ۽ ڏينهن رات مون کي هن جي تلاوت جي
 توفيق عطا فرما ۽ اي رب العالمين! هن کي
 منهن جي فائدي جي لاءِ حجت جي طور
 بنا.

اَللّٰهُمَّ اِنْسُ وَحُشِّي فِي قَبْرِى
 اَللّٰهُمَّ اَرْحَنِيْ بِالْقُرْآنِ الْعَظِيْمِ
 وَاجْعَلْهُ لِيْ اِمَامًا وَ نُوْرًا
 وَ هُدًى وَ رَحْمَةً اَللّٰهُمَّ
 ذَكِّرْنِيْ مِنْهُ مَا نَسِيْتُ وَ
 عَلِّمْنِيْ مِنْهُ مَا جَهِلْتُ
 وَ اَمُرُّنِيْ تِلَاوَتَهُ اَنَاءَ الْيُسْرِ وَ
 اَنَاءَ الْهَيْسَةِ وَاجْعَلْهُ لِيْ
 حُجَّةً يَّا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ

THE HOLY QUR'ĀN

WITH

SINDHI TRANSLATION

under the auspices

of

HAZRAT MIRZA TAHIR AHMAD
KHALIFATUL MASIEH IV
HEAD OF THE AHMADIYYA COMMUNITY

Published

by

ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS LTD.

ISLAMABAD SHEPHATCH LANE
TILFORD SURREY GU10 2AQ U.K.